ALMANAH
ANTICIPAȚIA

ALMANAHUL REVISTEI
„ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ"
EDITATĂ DE C.C. AL U.T.C.

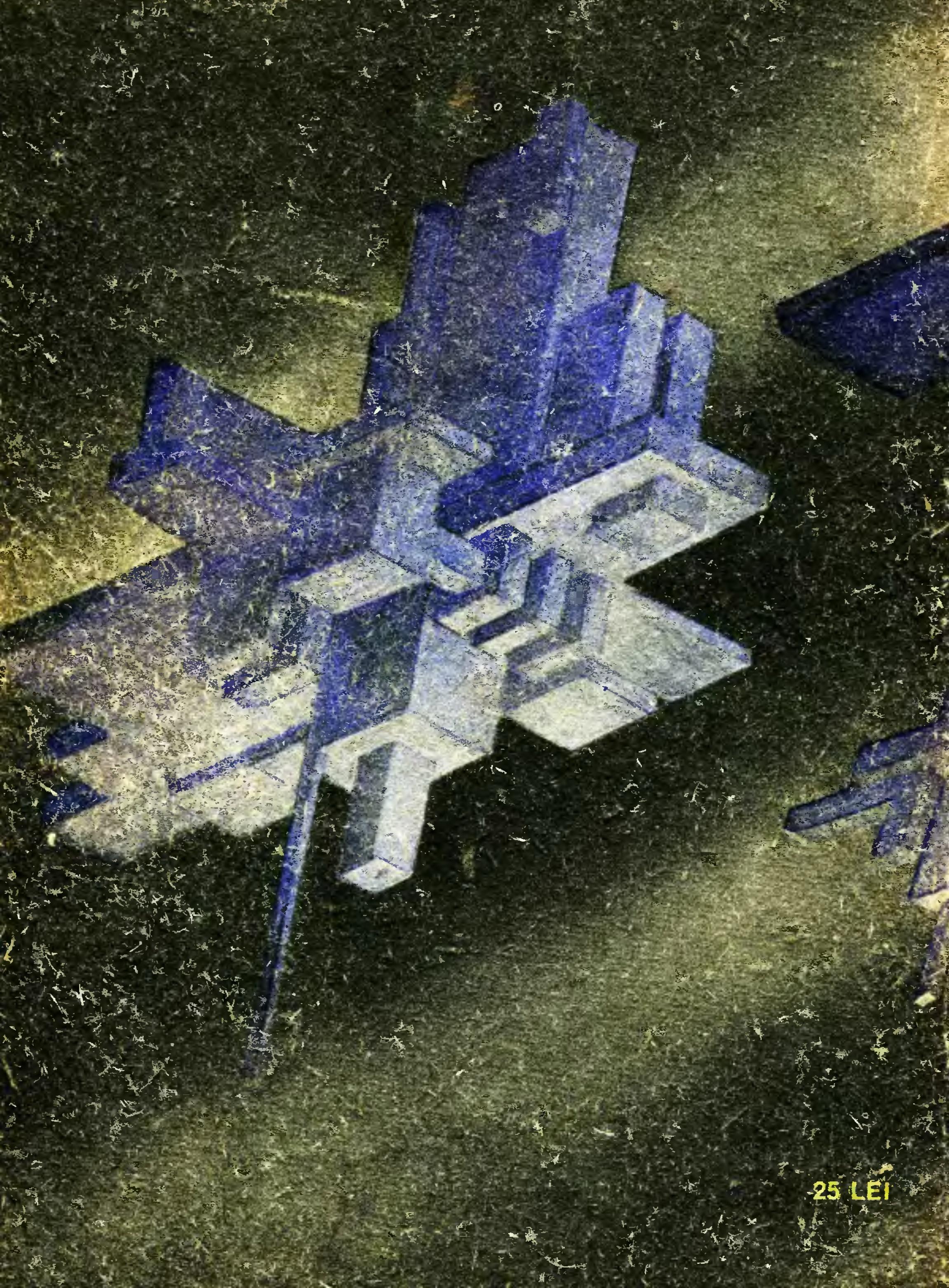

25 LEI

„Numai un om educat și stăpîn pe cele mai înalte cunoștințe din toate domeniile poate înțelege legile obiective, cerințele dezvoltării economico-sociale, poate sesiza la timp schimbările care au loc în societate, poate sesiza ceea ce este vechi și nu mai corespunde noii etape a progresului, poate sesiza noul care se va dezvolta și care reprezintă viitorul".

NICOLAE CEAUȘESCU

UN OBIECTIV DE MARE ACTUALITATE — PERFECŢIONAREA ACTIVITĂŢII IDEOLOGICE ŞI POLITICO-EDUCATIVE

Uriaşele transformări politice şi economico-sociale care au marcat evoluţia ţării noastre în anii socialismului, cu deosebire în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, cu deplină mîndrie patriotică numită de întregul nostru popor **„Epoca Nicolae Ceauşescu"**, s-au răsfrînt semnificativ şi într-un chip specific şi în planul conştiinţei maselor, al gîndirii şi practicii revoluţionare. În contextul în care în întreaga lume se caută soluţii noi la profundele şi gravele probleme cu care se confruntă omenirea, este de la sine înţeles că şi la noi, într-o continuitate firească a procesului de perfecţionare a tuturor laturilor activităţii, proces ce a cunoscut o intensificare de proporţii după cea de-a doua jumătate a deceniului şapte, se depun eforturi pentru adoptarea unor măsuri menite să conducă societatea noastră socialistă multilateral dezvoltată spre noi realizări şi succese. În acest sens secretarul general al partidului, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** sublinia în cadrul Expunerii cu privire la perfecţionarea activităţii organizatorice, ideologice şi politico-educative, în vederea creşterii rolului conducător al partidului în întreaga viaţă economico-socială, la Consfătuirea de lucru cu activul şi cadrele de bază din domeniul muncii organizatorice de partid şi politico-ideologice: „Marile schimbări în dezvoltarea economico-socială, în structura socială şi în altele nu s-au reflectat în mod corespunzător în activitatea ideologică şi politico-educativă. Trăgînd învăţămintele din întreaga activitate din trecut, nu trebuie să ne întoarcem şi să căutăm răspunsul în trecut, ci trebuie să privim înainte, spre viitor şi să găsim răspuns problemelor noi, corespunzător noilor cerinţe ale dezvoltării social-economice". În mod magistral secretarul general al partidului surprinde cu această ocazie un aspect deosebit de important şi semnificativ: în contextul în care societatea socialistă trebuie să se realizeze pe baza unei concepţii noi, avansate despre lume şi viaţă, tocmai în domeniul ideologic şi politico-educativ se poate constata o rămînere în urmă faţă de realizările economico-sociale. Problema constă în faptul că realităţile economice se pot modifica mai rapid decît modul de gîndire al oamenilor, procesul de schimbare a mentalităţilor, a concepţiei despre lume şi societate fiind deosebit de complex şi avînd o uriaşă rezistenţă la transformare. Cheia soluţionării acestei probleme o reprezintă formarea omului nou, dezvoltarea conştiinţei revoluţionare la toţi cetăţenii patriei în aşa fel încît prerogativele libertăţii să fie împlinite prin asumarea, potrivit tezei socialismului ştiinţific, a înţelegerii necesităţii. „Numai un om educat şi stăpîn pe cele mai înalte cunoştinţe din toate domeniile – arăta secretarul general al partidului, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** – poate înţelege legile, obiective, cerinţele dezvoltării economico-sociale, poate sesiza la timp schimbările care au loc în societate, poate sesiza ceea ce este vechi şi nu mai corespunde noii etape a progresului, poate sesiza noul care se va dezvolta şi care reprezintă viitorul. Numai un ase-

menea om, în înţelesul ştiinţific, poate fi un om cu adevărat liber!", precizînd totodată şi premisele şi bazele acestui salt calitativ în domeniul ideologiei cînd sublinia: „Este necesară, cu adevărat, o nouă revoluţie în gîndire. Aceasta se poate realiza nu prin întoarcerea la concepţii vechi, care şi-au trăit traiul, ci privind înainte, făcînd loc cu hotărîre noilor cuceriri ale ştiinţei, tehnicii, ale cunoaşterii umane în general."

Fără îndoială momentul actual este deosebit de important tocmai pentru că acest decalaj între realităţile economice şi activitatea ideologică a fost sesizat la timp de conducerea partidului nostru existînd toate premisele şi condiţiile rezolvării acestei probleme. În ansamblul măsurilor preconizate pentru îmbunătăţirea activităţii ideologice şi politico-educative o preocupare majoră este acreditată culturii şi în mod special literaturii şi artei. Este momentul să subliniem o anumită mentalitate anacronică, ce trebuie depăşită în condiţiile actuale, după care cultura ar fi distinctă de ştiinţă şi tehnică. Devine din ce în ce mai evident că ştiinţa şi tehnica fac parte integrantă din cultură, că un om care poate fi numit cult trebuie să posede şi temeinice cunoştinţe generale ştiinţifice şi tehnologice. De bună seamă, la ora actuală un om nu mai poate stăpîni în amănunt, la nivel profesional, toate cunoştinţele acumulate în diverse domenii specializate ale ştiinţei şi tehnicii, dar el trebuie să facă efortul de-a fi permanent informat – la nivel general – asupra celor mai recente cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii. De altfel însăşi concepţia materialist ştiinţifică despre lume şi societate care trebuie să caracterizeze personalitatea unui om nou, cetăţeanul societăţii socialiste şi comuniste, trebuie să se bazeze pe cele mai noi cercetări ştiinţifice şi tehnologice. În aceste condiţii este evident că, în ultima perioadă în care asistăm la o adevărată explozie a cunoştinţelor ştiinţifice, incultura şi ignoranţa sînt cel mai adesea asociate şi lipsei unui bagaj de cultură generală, ştiinţifică şi tehnologică.

Pe de altă parte literatura şi arta sînt chemate, în condiţiile actuale să abordeze cu mai mult curaj şi fermitate problemele actuale ale omului, să reflecte în mai mare măsură realităţile ce îl caracterizează. Sînt edificatoare şi totodată mobilizatoare îndemnurile secretarului general al partidului, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** la adresa oamenilor de litere şi artă: „Am convingerea că oamenii de creaţie din toate sectoarele vor înţelege că ne aflăm într-un asemenea moment al dezvoltării societăţii româneşti încît trebuie să se angajeze, cu mai multă hotărîre, de a lucra zi şi noapte pentru a contribui, prin creaţia lor, la ridicarea generală a nivelului de cultură al poporului".

O MODALITATE DE EXPRESIE ESTETICĂ — LITERATURA DE ANTICIPAŢIE TEHNICO-ŞTIINŢIFICĂ

Este binecunoscut faptul că în întreaga lume, dar şi la noi în ţară, tineretul apreciază în mod special un gen relativ nou de literatură şi artă, care, deşi în diverse ţări poartă diferite denumiri are, totuşi, o personalitate distinctă - este vorba de literatura pe care noi o numim de anticipaţie tehnico-ştiinţifică. A defini precis acest gen de literatură este tot atît de dificil ca şi a-i găsi un nume care să o caracterizeze riguros. De altfel, trebuie spus că aceste carenţe de ordin teoretic şi cu deosebire semantic provin şi din lipsa de preocupare a criticii literare pentru acest gen de literatură considerat minor. Este greu de înţeles cum poate fi neglijată o formă de educaţie estetică cu un impact atît de puternic pentru cultura tinerei generaţii. Interesant este faptul că spre acest domeniu al literaturii de anticipaţie tehnico-ştiinţifică se îndreaptă în marea lor majoritate creatori cu alte specializări decît filologia, precum ingineri, medici, biologi, fizicieni etc. Este suficient să amintim că unul din marii autori de literatură SF, Isaac Asimov este doctor în biochimie şi că, Stanislav Lem, un gigant al genului are o pregatire superioară în domeniul medicinii. Dar indiferent ce pregătire ar avea, este limpede că cel ce doreşte să scrie literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică trebuie să fie la curent şi să înţeleagă sensul cuceririlor ştiinţifice şi tehnice actuale. Este semnificativ dar nicidecum caracteristic faptul că Arthur Clarke,un bine cunoscut scriitor SF englez, fără a avea o pregătire ştiinţifică în acest sens, a anticipat incredibil de exact existenţa şi rolul reţelelor de sateliţi într-o vreme în care nici nu se punea problema lansarii acestora în cosmos.

Dar ce este de fapt literatura de anticipaţie tehnico-ştiinţifică? Toată lumea este de acord că trebuie să fie în primul rînd literatură, adică să se conformeze criteriilor esteticii literare. În ceea ce priveşte specificul ei, ceea ce o detaşează de alte genuri, cu alte cuvinte ceea ce-i conferă o personalitate distinctă, aşa cum aminteam mai înainte, lucrurile sînt mai greu de precizat. Folosind principiul definirii prin eliminare să încercăm să delimităm specificul literaturii de anticipaţie tehnico-ştiinţifică. Deci aceasta nu este o formă de literatură de popularizare a ştiinţei, de asemenea nu este o formă de predicţie ştiinţifică cu veleităţi literare şi nu este nici o variantă a literaturii fantastice, avînd o doză mai mare de verosimilitate sau de credibilitate.

Există, pe de altă parte, suficiente motive să credem că această literatură este un excelent mijloc de antrenare, de educare şi de stimulare a imaginaţiei, că acest gen literar uşurează în mare măsură impactul omului cu şocul viitorului. Deşi nu este o literatură de popularizare a ştiinţei, după cum am mai spus, totuşi această literatură se bazeaza în mare măsură

pe informaţia ştiinţifică, o vehiculează şi o modelează artistic. Fără să-şi propună acest lucru şi fără să o facă explicit, literatura de anticipaţie tehnico-ştiinţifică pregăteşte terenul în vederea educaţiei ştiinţifice, este, într-un fel, o anticameră a ştiinţei. (De altfel mulţi oameni de ştiinţă au fost puternic marcaţi în alegerea profesiunii de către acest gen literar). Într-o epocă însă în care mulţi dintre scriitori (chiar şi dintre cei mai valoroşi) consideră o chestiune de noblețe spirituală să se izoleze de cuceririle ştiinţei şi tehnologiei, unii lăudîndu-se chiar cu faptul că din şcoală au fost certaţi cu matematica şi fizica, este aproape firesc ca această literatură, care este extrem de permeabilă la conceptele ştiinţifice, să fie ignorată sau ocolită, dacă nu chiar blamată de către o bună parte a scriitorilor şi criticilor literari. Să nu uităm însă că un mare geniu al literaturii precum a fost Eminescu nu s-a sfiit să aibă preocupări în domeniul ştiinţei. Să nu uităm de asemenea, îndemnul dat creatorilor de literatură de către secretarul general al partidului, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** la Consfătuirea de lucru cu activul şi cadrele de bază din domeniul muncii organizatorice de partid şi politico-ideologice: „Cu 23 de ani în urmă, cu puţin timp înaintea Congresului al IX-lea, în întîlnirea pe care am avut-o cu unii lucrători din domeniul creaţiei literar-artistice am pus problema că adevărata inspiraţie pentru toţi creatorii trebuie să fie poporul, realizările societăţii noastre şi m-am referit la ceea ce spunea cu mult în urmă Leonardo da Vinci – că e mai bine să bei apa din izvor, decît din ulcior. Cu atît mai actual este acum acest lucru, cu cît, din păcate, mulţi caută ulciaorele foarte vechi, le dezgroapă pentru a bea apa din ele, în loc să meargă la izvoarele dătătoare de viaţă – ale ştiinţei, ale progresului din toate domeniile de activitate".

CONSFĂTUIREA CENACLURILOR DE LITERATURĂ DE ANTICIPAŢIE TEHNICO-ŞTIINŢIFICĂ — CADRU DE DEZBATERE A PROBLEMELOR MIŞCĂRII S.F.

În 1972, între 14 şi 15 mai, la Casa de cultură a studenţilor din Bucureşti se desfăşura prima consfătuire a celor trei cenacluri existente pe vremea aceea de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică din centrele universitare Bucureşti, Craiova şi Timişoara (Cenaclurile „Solaris", „H. Coandă" şi respectiv „H. G. Wells"). În 1987 între 20–22 noiembrie, la Casa tineretului din Craiova, găzduită de cenaclului „H. Coandă" s-a desfăşurat Consfătuirea anuală a cenaclurilor de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică reunind reprezentanţi a peste 50 de cenacluri. Tot cu această ocazie coordonatorul Societăţii Europene de Literatură de Anticipaţie, secretar al Uniunii Scriitorilor, tovarăşul Ion Hobana anunţa o serie de premii internaţionale dobîndite de reprezentanţii literaturii române de acest gen, la ultimul Congres European ce a avut loc anul trecut la Montpellier. Saltul este evident. Avem într-adevăr o mişcare închegată de creaţie literară de anticipaţie tehnico-ştiinţifică reunind în principal tineri de talent, fapt pentru care întreaga activitate în acest domeniu este coordonată de C.C. al U.T.C. În acest context de cîţiva ani se acordă un premiu al Uniunii Tineretului Comunist pentru creaţia literară de anticipaţie tehnico-ştiinţifică. Anual se organizează un concurs de creaţie literară, cele mai bune lucrări fiind premiate şi publicate în almanahul „Anticipaţia". Revista „Ştiinţă şi tehnică" acordă anual trei premii pentru activitate deosebită în acest domeniu. Pentru 1987 premiile revistei s-au acordat tovarăşilor: Constantin Cozmiuc (cenaclul Helion, Timişoara) Viorel Pîrligras (cenaclu V. Anestin, Craiova) şi Cristian Mihail Teodorescu (cenaclul Prospectart, Bucureşti).

Ca urmare a unei participări din ce în ce mai numeroase şi mai active precum şi complexităţii problemelor dezbătute, în 1987 consfătuirea s-a desfăşurat în plen şi pe patru secţiuni distincte: o secţiune de critică literară, o secţiune pentru dezbaterea problemelor organizatorice, alta fiind dedicată ştiinţei şi una vizînd problemele traducerilor.

A fost pentru prima oară cînd s-a experimentat o astfel de organizare – pe secţiuni – încercîndu-se o gospodărire mai judicioasă a timpului, funcţie de interesul şi preocupările fiecărui reprezentant. Nu se poate spune că totul a mers perfect; o nefericită coincidenţă a făcut ca, spre exemplu, foarte mulţi oameni de ştiinţă invitaţi la secţiunea dedicată ştiinţei să nu poată participa din motive mai mult sau mai puţin obiective. În holul frumoasei Case de cultură a ştiinţei şi tehnicii pentru tineret din Craiova s-a organizat expoziţia de arte plastice care s-a dovedit neîncăpătoare pentru lucrările realizate în diverse maniere şi formule artistice aduse aici din toate colţurile ţării. Fără o aparatură adecvată, dar cu multă bunăvoinţă şi competenţă, fraţii Cristian şi Florian Nanu au reuşit o interesantă expunere dublată de audiţii muzicale despre muzica electronică a acestui sfîrşit de secol.

Trebuie însă să reţinem ca esenţial un fapt şi anume că se resimte un proces evident de maturizare a tinerilor creatori de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, proces atestat de seriozitatea, competenţa şi profunzimea dezbaterilor organizate.

S-au putut trage şi cîteva concluzii utile pentru viitor. În primul rînd noua formulă de organizare a consfătuirii pe secţiuni a fost utilă urmînd să fie folosită şi în viitor cu unele mici modificări necesare pentru a preîntîmpina unele dezechilibrări tematice. Numărul de participanţi în viitor va fi mai redus pentru a

putea imprima activităţilor organizate caracterul de dezbatere şi nu de conferinţă. Şi în sfîrşit, s-a ajuns la concluzia că în structura almanahului „Anticipaţia" sînt necesare modificări pentru a conferi o reprezentativitate mai substanţială celor mai merituoase cenacluri de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică.

ALMANAHUL ANTICIPAŢIA — O TRIBUNĂ DE AFIRMARE A TINERILOR CREATORI

Fără îndoială, actuala ediţie a almanahului „Anticipaţia" păstrează în linii mari structura tradiţională care l-a impus în faţa cititorilor. Ca atare regăsim în prima parte grupajul de articole „Ştiinţa la frontierele cunoaşterii", realizat cu sprijinul unor personalităţi de prestigiu ale ştiinţei şi tehnicii româneşti.

Ne-am făcut o datorie de onoare în a prezenta în cadrul fiecărei ediţii tineri creatori de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică care bat la porţile afirmării. Nu avem pretenţia de a oferi garanţii asupra evoluţiei lor ulterioare, deşi unii dintre cei prezentaţi sînt deja aproape consacraţi sau dovedesc talente autentice, indubitabile; dorim însă să oferim o şansă de afirmare nu numai unor tineri cu talent, dar şi unor stiluri literare originale. În acest context prezentăm în actuala ediţie a almanahului un medalion dedicat lui Ioan Groşan (cu selecţiuni din serialul „Odiseea spaţială 2084" apărut în revista „Ştiinţă şi tehnică"), un tînăr scriitor de mare talent, prieten apropiat al redacţiei, onorat deja cu premiul Uniunii Scriitorilor pentru „Caravana cinematografică" apărută la Editura „Cartea Românească". Pe Marian Truţă (foarte tînăr, tehnician la Direcţia muncipală de poştă şi telecomunicaţii, Bucureşti) ale cărui scrieri literare S.F. au fost răsplătite la ultimele ediţii ale concursurilor anuale de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifice cu diverse premii, l-am prezentat în cadrul unui medalion ca şi pe Andrei Scărlătescu (pictor restaurator), pentru lucrări de pictură şi grafică, pe Doru Pruteanu (profesor de limba română) pentru critică literară, şi pe Valerian Stoicescu (inginer utilaj chimic) pentru traduceri din limba rusă. O menţiune specială se cuvine acordată medalionului dedicat lui Bogdan Ficeac (biofizician) membru al cenaclului „Antarag", nu numai pentru talentul literar de care autorul dă dovadă ci, în special, pentru efortul şi abilitatea de a specula o temă cu certe valenţe educative, plasînd acţiunea într-un spaţiu cu profunde şi bogate rezonanţe ale spiritualităţii româneşti.

În cadrul rubricilor „Galaxia SF" am reunit lucrări de teorie, istorie şi critică literară din partea unor reprezentative personalităţi româneşti literare iar rubrica „Univers SF am dedicat-o dezbaterii fenomenului SF de la noi din ţară şi din străinătate. Ca şi în ediţiile precedente şi în acest almanah prezentăm cititorilor noştri o lucrare de mai mare întindere. Este vorba de romanul „Marea aşteptare" al scriitorului american James E. Gunn. Străvechea dorinţă a omului, născută din nesecata sa curiozitate de a întîlni sau măcar de a contacta alte civilizaţii de origine extraterestră este subiectul acestei opere literare care, sîntem convinşi, va capta atenţia prin modul de a pune pe plan moral problemele privind acest eveniment crucial pentru însăşi conturarea personalităţii societăţii omeneşti.

O noutate promovată de actuala ediţie a almanahului o constituie iniţiativa de a consacra anumite spaţii lucrărilor reprezentative ale unor cenacluri. Am pornit de la ideea dezbătută la precedenta consfătuire a cenaclurilor că almanahul ar fi mult mai reprezentativ pentru mişcarea cenaclistă de la noi din ţară dacă ar înfăţişa concret, prin lucrări atent selectate, cîteva din cele mai interesante şi reprezentative cenacluri din diverse zone ale ţării.

Mai precis, spaţiul acordat acestor cenacluri, constituind un fel de fascicule – fanzin ne-am gîndit să cuprindă lucrări literare şi traduceri realizate de membrii cenaclului respectiv. Mai mult chiar, pentru a realiza o imagine cît mai fidelă a personalităţii literar-artistice a cenaclului în cauză, am acceptat şi ideea de a promova lucrări ale unor autori care nu fac parte, dar au legături strînse cu cenaclul respectiv (au făcut parte din cenaclu, sau corespondează în mod permanent etc.). Pentru această ediţie am ales în acest sens cenaclurile „Prospectart" din Bucureşti, „Helion" din Timişoara, „Clepsidra" din Bacău, Quasar" din Iaşi şi „Antarg" din Piteşti.

Cenaclul „Helion" asumîndu-şi dificila misune de a patrona rubrica „Galaxia S.F." a probat încă o dată seriozitatea şi competenţa cu care se cultivă în acest cenaclu preocuparea pentru teoria şi critica literară, răsplătite de altfel, de-a lungul anilor, cu numeroase premii naţionale şi internaţionale pentru fanzinele „Helion" şi „Biblioteca Nova". Cenaclurile „Prospectart" şi „Clepsidra" şi-au onorat această misiune fără nici un fel de probleme. Cenaclul „Antarg" canalizîndu-şi, probabil eforturile spre pregătirea Consfătuirii anuale a cenaclurilor de literatură de anticipaţie tehnico ştiinţifică din acest an, nu a reuşit să ofere decît un (foarte frumos) medalion şi cîteva schiţe de Mircea Ivan. Altele au fost însă motivele pentru care cenaclul „Quasar" nu a fructificat oferta redacţiei noastre. Cîteva considerente expuse cu ocazia prezentării cenaclului „Prospectart" pot fi revelatoare. Trebuie să menţionăm că această iniţiativă, chiar dacă la început a surprins nepregătiţi pe unii, merită să fie continuată, trecînd în revistă pe parcursul următoarelor ediţii ale almanahului toate cenaclurile de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică de la noi din ţara, conturînd mai precis amploarea acestui fenomen literar atît de preţuit de către tineri.

Ioan ALBESCU

Ioniţă Olteanu

Ştiinţa la frontierele cunoaşterii

SCHIMBARE ŞI SOCIETATE

Ne îndreptăm oare spre un secol de dominare a ştiinţei? Întrebarea nu este deloc lipsită de temei, chiar dacă la prima vedere cuvîntul „dominare" ar putea să şocheze. Poate nu ar trebui să înţelegem acest cuvînt în accepţiunea sa proprie, ci mai degrabă în sensul că tot mai multe dintre problemele economice, sociale, ecologice şi pe un plan mai larg cele ale dezvoltării şi progresului social-uman îşi aşteaptă soluţiile de la ştiinţă şi tehnologie.

Aşa se explică şi faptul că ne-am obişnuit să afirmăm şi totodată să constatăm – în cele mai diferite ipostaze, inclusiv în viaţa noastră de toate zilele – că ştiinţa şi tehnologia au ajuns să deţină un rol hotărîtor în societatea contemporană. Ele constituie cele mai puternice forţe de schimbare şi progres, mai ales în condiţiile în care rezultatele lor sînt aplicate în folosul omului şi ale dezvoltării, în care sînt cunoscute în profunzime natura şi esenţa modificărilor pe care le produce în societate. Pornind de la o asemenea aserţiune nu avem voie să uităm că folosirea forţei transformatoare a ştiinţei, în slujba progresului, este condiţionată şi de cunoaşterea şi stăpînirea eventualelor efecte negative ale unor schimbări care au loc prea rapid sau sînt insuficient controlate, devenind dificil ca acestea să poată fi prevăzute şi evitate.

Cu spiritul său pătrunzător şi permanent deschis spre nou, tovarăşul Nicolae Ceauşescu definea rolul ce revine ştiinţei şi tehnicii în progresul multilateral al societăţii, arătînd că: „Epoca în care trăim este dominată de cea mai profundă revoluţie tehnico-ştiinţifică pe care a cunoscut-o istoria şi care marchează un uriaş salt în toate domeniile cunoaşterii, în dezvoltarea forţelor de producţie, în creşterea capacităţii creatoare a omului. Întreaga evoluţie istorică a gîndirii şi cercetării ştiinţifice, şi cu deosebire marea explozie a ştiinţei şi tehnicii contemporane învederează că progresul ştiinţific exercită o puternică influenţă asupra tuturor laturilor vieţii omeneşti, atît materiale cît şi spirituale, impulsionînd viguros şi dezvoltarea ştiinţelor sociale, în primul rînd a filozofiei, a logicii, a concepţiei despre lume şi societate. În acelaşi timp, este cunoscut că, la rîndul lor, ştiinţele sociale acţionează asupra vieţii materiale, asupra organizării societăţii, asupra gradului de civilizaţie a popoarelor".

Nimic mai adevărat. Ştiinţele naturii şi cele tehnice au un impact direct asupra societăţii şi a ştiinţelor sociale, iar acestea la rîndul lor asupra vieţii materiale şi spirituale. Între ele există o multitudine de interdependenţe ce trebuie cunoscute tot mai profund.

De la preziceri la „semnalele" prospectivei

Consecinţele imprevizibile ale unor schimbări ce au loc în jurul nostru nu trebuie să ne conducă nicidecum la ideea necesităţii de frînare a transformărilor pe care le implică, de altfel, larga cale a progresului. Ştiinţa şi tehnologia, noile cunoştinţe, schimbările culturale din om, dezvoltarea conştiinţei umane reprezintă tocmai străpungerile care ne ajută să depăşim „limitele progresului", constituindu-se în ceea ce am numit o dată „progrese ale limitelor". Pentru că, aşa cum arăta şi Goethe, cele mai emoţionante momente ale istoriei umanităţii le constituie nu victoriile în războaie glorioase, ci clipele în care omul învinge în lupta pentru depăşirea propriei sale limite, limită a naturii sale şi a naturii înconjurătoare, limită a condiţiilor umane istoriceşte constituite, cînd omul sparge plafonul limitelor sale, care pot fi culmi atinse de generaţiile anterioare, dar, odată depăşite, devin simple muşuroaie.

Schimbarea nu trebuie să ne sperie. Dar pentru aceasta ea se cere cunoscută în intimitatea ei, în semnificaţiile şi implicaţiile sale cele mai profunde, în complexitatea ei, detectîndu-i efectele colaterale, din planuri diferite, ambivalenţele, ca şi paradoxurile ce o însoţesc. Conştiinţa epocii moderne, cum se exprima un cercetător român, este torturată de ideea schimbării. Multitudinea de scenarii, de modele globale, de previziuni, prin care se încearcă o descifrare a direcţiilor principale şi a conţinutului şi impactului schimbărilor la care asistăm, stau mărturie pentru nevoia de a descifra şi înţelege cît mai deplin semnificaţiile ce se petrec în jurul nostru.

De la Bertrand la Jouvenel şi Robert Jung, de la Daniel Bell şi Herman Kahn, de la Alfred Sauvy şi Jean Fourastie, de la soţii Meadows şi Mesarovic-Pestel, de la Alvin Toffler şi Naisbitt există o imensă literatură prin care se încearcă – atît prin forări în adîncime, cît şi prin străpungeri în viitor – să se înţeleagă natura schimburilor actuale ce au loc în societăţile avansate din punct de vedere tehnologic şi incidenţele lor în perspectivă. De asemenea, s-a acumulat o impresionantă cantitate de studii globale şi de prospectivă – elaborate fie sub auspiciile Clubului de la Roma, Fundaţiei Bariloche, Futuribles, Federaţiilor şi Asociaţiilor mondiale de cercetare a viitorului, fie de agenţiile şi oficiile specializate ale O.N.U., O.E.C.D. sau ale gu-

vernelor – care ne oferă un imens material de reflecție. Ele au adus importante contribuții la sesizarea unor evoluții, inclusiv a unor pericole, și au creat, implicit, un grad înalt de responsabilitate față de viitorul comun al umanității, ca și pentru făurirea unei conștiințe planetare.

Multe dintre ele, privite la început ca simple coruri de Casandre, s-au „răzbunat" mai tîrziu prin șocurile produse de unele situații de criză prevazute anterior. Așa a fost cazul crizei energetice, al poluării mediului înconjurător sau al semnalării pericolelor grave pe care le aduc cu ele unele „tehnologii dure", „cursa înarmărilor", „energia nucleara" și multe altele.

Cum spuneam și cu un alt prilej, valoarea acestor studii prospective sau scenarii nu constă în îndeplinirea întocmai a previziunilor. Scopul lor este de a trage un semnal de alarmă asupra riscurilor pe care le aduce cu sine pentru societate, pentru dezvoltarea și progresul social-uman, continuarea evoluțiilor pe vechile coordonate. Menirea lor nu este de a prezice cu precizie ce se va petrece în realitate, ci de a atrage atenția asupra a ceea ce se va întîmpla dacă nu vor fi luate la timp o serie de măsuri de corecție, dacă nu vor fi înlăturate posibilele efecte negative, în diferitele planuri ale dezvoltării social-umane. Studiile prospective se dovedesc eficace în măsura în care reușesc să convingă factorii responsabili să ia deciziile ce se impun, pentru a evita să se realizeze ceea ce ele au prevăzut.

Cu toate acestea, studiile de tipul amintit – chiar și atunci cînd sînt fundamentate pe o multitudine de date prelucrate, pe baza celor mai sofisticate modele și mijloace de calcul – nu sînt ireproșabile sau invulnerabile. Deseori ele conțin viziuni trunchiate, unilaterale sau incomplete, pornesc de la premise metodologice nesatisfăcătoare, se sprijină pe ideologii sau valori necorespunzătoare sau conțin prea multe elemente speculative sau subiective. În unele cazuri, nici stadiul actual al cunoașterii nu permite să înțelegem, pînă la ultimele rațiuni și implicații, procesele de schimbare ce au loc sub ochii noștri, să le cuprindem toate dimensiunile, să le stăpînim întreaga complexitate. Alteori, nu dispunem nici de instrumentarul epistemologic, de conceptele și opticile care să ne ajute în asemenea demersuri.

Noile „unde de dezvoltare"

Aș evoca doar două exemple, sprijinite pe mutațiile pe care le aduc cu sine, mai ales în perspectivă, „era informaticii" și „era siliciului", ca să nu mai vorbim de cea „genetică", „nucleară" sau viitorul inteligenței artificiale. Se pare că astăzi ne aflăm la confluența acestor multiple „ere", a căror sinergie amplifică imens viteza și profunzimea proceselor de schimbare, constituindu-se în adevărați „curenți de adîncime", ce împing societatea umană spre noi tărîmuri, poate chiar spre o civilizație mult diferită de cea actuală. Aceasta îi va putea deschide omenirii noi și uriașe șanse și oportunități de progres. În același timp, ea aduce cu sine și anumite tensiuni și riscuri care, nestăpînite și necontrolate, pot să se transforme în adevărate pericole.

De mai multă vreme se spune că omenirea a intrat în „era informațională", dar fenomenul și implicațiile sale nu sînt cunoscute încă în toată amploarea și complexitatea lor. Fiecare nou mijloc de culegere, prelucrare, transmitere și stocare a informației, fiecare nouă tehnologie de comunicații a dat noi dimensiuni fenomenului, în cele mai diferite planuri (economic, politic, social, cultural, educațional, filozofic etc.). Fotocopierea și multiplicarea realizează reproducerea rapidă a materialului tipărit; casetele, benzile și discurile de imprimare sonoră și vizuală permit culegerea, stocarea, reproducerea, manipularea ușoară a textelor, conferințelor, datelor documentare, imaginilor etc.; informațiile – inclusiv ziare în întregime – sînt transmise prin satelit la mari distanțe, pentru a fi tipărite cvasi-instantaneu, prin reproducere fotografică, iar programele de televiziune sînt create și diseminate printr-o largă varietate de mijloace; sateliții recepționează și transmit orice tip de informație în timp real; fibrele optice transportă mesaje convertite în semnale luminoase la mari distanțe, cu o eficiență foarte ridicată; calculatoarele electronice de mici dimensiuni și cu capacități sporite, utilizate în prelucrarea și stocarea datelor au ajuns larg accesibile, iar generația a V-a de calculatoare și roboții inteligenți, crează, la rîndul lor, noi „unde de dezvoltare".

Astăzi, echivalentul puterii de calcul a unui calculator electronic care se vindea cu cîteva sute de mii de dolari în 1960 este realizat într-o singură structură de circuit integrat. Și evoluțiile continuă să se desfășoare într-un ritm extrem de rapid, fără să ne mai dea întotdeauna răgazul de a înțelege toate consecințele schimbărilor ce au loc.

Într-adevăr, trăim un sfîrșit de mileniu a cărui încărcătură devine tot mai densă, prin multiplele și profundele mutații care au loc în lumea contemporană. Sîntem confruntați cu schimbări accelerate, pe multiple planuri, al căror ecou în loc să se stingă treptat, abia constatăm că se accentuează, lăsîndu-ne să întrevedem în perspectivă transformări tot mai profunde. Să fie vorba chiar de o schimbare de civilizație, așa cum se afirmă tot mai des în ultima vreme?

Abordînd noile direcții de schimbare care ne transformă viețile, John Naisbitt identifică zece megatrenduri. El le caracterizează prin trecerile ce se realizează „de la societatea industrială la societatea informațională", de la „tehnologii forțate la tehnologii înalte și rafinate", de la „economia națională la economia mondială", de la „termenele scurte la termenele lungi", de la „centralizare la descentralizare", de la „sprijinul instituțional la sprijinul propriu", de la „democrația reprezentativă la democrația participativă", de la „ierarhii la rețea", de la „Nord la Sud", de la „opțiunea ori/ori la opțiuni multiple".

Analiza acestor schimbări ne furnizează și ea unele indicii: asupra caracteristicilor lor și a unora din principalele direcții de evoluție în perspectivă. Important este însă să încercăm să înțelegem mecanismele de schimbare, natura lor, ca și modalitățile prin care urmează să ne adaptăm acestor mutații.

Sigur că opțiunile noastre actuale depind de înțelegerea în intimitate a naturii și esenței transfor-

mărilor declanşate, ale impactului lor în diferite planuri. Procesele noastre de cunoaştere nu le putem identifica numai cu ceea ce există şi nu le putem mărgini doar la ceea ce sesizăm prin studiile noastre empirice. Adesea s-a afirmat, pe bună dreptate, că **a fi** este mai puţin important decît **a deveni.** Cunoaşterea limitată la configuraţia lumii actuale ne face să credem că ştim totul pe deplin. Dar **totul** se află în continuă mişcare, viitorul aducînd permanent noi realităţi, iar cunoaşterea va fi satisfăcătoare numai în măsura în care vom percepe schimbarea, devenirea, „ceea ce este în curs de a se naşte", diferenţele ce există între „Natura naturans" şi „Natura naturata".

În aceste condiţii mi se pare important să perseverăm în încercarea de a pătrunde în intimitatea mecanismelor ce provoacă aceste schimbări, a fenomenelor de criză pe care le declanşează, pentru a înţelege mai bine lunga cale parcursă de progresul uman, de la începuturile civilizaţiei agricole (începînd cu anul 10 000 î.e.n.), la marele salt realizat în secolele XVIII-XIX, la civilizaţia industrială şi la ceea ce se întîmplă în prezent. Este vorba în momentul de faţă de o trecere la o altă civilizaţie? Civilizaţia actuală industrială dă într-adevăr semne de epuizare? Putem vorbi de o criză a sa? În această criză îşi găsesc sediul toate celelalte crize?

Cred că, din capul locului, putem admite cîteva premise: a) actualul sistem industrial trece printr-o criză care implică restructurări de fond; b) deşi amploarea şi dimensiunile acestei crize sînt de o mare rezonanţă, efectele fiind resimţite în numeroase domenii, ea nu poate fi considerată ca sediul tuturor crizelor; c) în lume se manifestă o multitudine de crize în planuri diferite (economic, financiar-valutar, social, cultural, valoric, politic etc.), care au surse, naturi, dimensiuni şi consecinţe proprii, ceea ce nu exclude însă existenţa a numeroase întrepătrunderi şi interdependenţe; d) în pofida numeroaselor cercetări asupra mecanismelor crizelor (şi îndeosebi a celor economice), încă nu se cunosc cu precizie natura şi modul în care acţionează nenumăratele interdependenţe ce apar între ele.

Este evident că, de mai mult timp, au loc profunde restructurări şi transformări în domeniul industrial. În acelaşi timp, este greu să afirmăm că civilizaţia industrială dă semne de epuizare. Este adevărat că unele industrii, chiar ale anilor '50 şi '60, au devenit depăşite şi că altele, complet noi, le-au luat locul. Totodată, este foarte posibil ca industriile mecanice, dominante în trecut, să fie înlocuite în viitor tot mai mult cu industrii bazate pe informatică, microelectronică, robotică, biotehnologii etc.

Dar schimbările au loc în planuri mult mai largi. Afirmarea informaticii, a ingineriei genetice, a microelectronicii, a ciberneticii şi roboticii au incidenţe ce depăşesc cu mult graniţele industriei, pătrunzînd adînc în viaţa socială şi individuală, în procesele educaţionale şi culturale, în stilul de viaţă şi în modul de gîndire al omului. Analizînd aceste schimbări, unii analişti consideră că principalele mutaţii au început în cadrul forţelor de producţie, sub impactul progresului tehnico-ştiinţific contemporan, în deceniile 6 şi 7, ceea ce ar corespunde cu manifestarea fazei descendente a ciclului lung.

În analize de dată mai recentă a legăturilor ce există între ciclurile creşterii economice şi cele din ştiinţă şi tehnologie, unii autori încearcă să explice mecanismele care produc unele schimbări care duc şi la manifestarea unor crize. În acest fel, sînt stabilite corelaţii de ordine şi cauzalitate între simptomele crizei contemporane, punînd în evidenţă legăturile dintre fenomenele ce îmbraca forma simptomelor şi cele ce reprezintă efectele acţiunii acestora. În mersul nostru pe această lungă şi dificilă cale a cunoaşterii va trebui probabil să încercăm să clarificăm aceste legături cauzale, care au încetat să mai fie cele simple de tip cauză-efect – dar şi să ataşăm mai multe sensuri, inclusiv valorice şi filozofice, noilor realităţi, procese şi fenomene.

O provocare lansată actualei civilizaţii

Urmărind logica unor analize prin care se încearcă să se explice mecanismele care produc aceste scimbări se observă că există mai mulţi factori de cauzalitate, care acţionează intercorelat. Atunci cînd efectele fenomenelor ce apar sînt de o mare profunzime, provocînd schimbări radicale în aparatul productiv, în modul şi structurile de producţie, în nevoile, configuraţiile şi relaţiile sociale, se poate ajunge chiar la o schimbare de sistem economico-social sau de civilizaţie. Marx a relevat în repetate rînduri în operele sale, că fiecărei epoci îi corespunde o **unealtă** specifică, un tip specific de **forţă motrice** şi un **mod** caracteristic de unire a acestora cu forţa, agilitatea, experienţa şi inteligenţa omului. Epocile economice, spunea el, se deosebesc nu prin ceea **ce se** produce, ci prin modul **cum** se produce, cu ce mijloace de muncă.

De altfel, numeroşi autori încearcă chiar să definească aceste puncte nodale cu ajutorul uneltei caracteristice, revoluţionare, care a determinat momentele de străpungere, schimbînd cursul istoriei. Şi din acest punct de vedere ne aflăm, fără îndoială, într-un moment specific al istoriei umane, caracterizat de apariţia uneltelor inteligente – calculatoare din generaţia a V-a, roboţi inteligenţi, sistemele de automatizare complexe şi chiar industrii inteligente. Să nu ne mire dacă în viitorul foarte apropiat vom avea ocazia să vizităm uzine complet automatizate, unde la capătul benzii de montaj produsul îl va constitui o „unealtă inteligentă", un robot.

În pofida acestor mutaţii profunde provocate de unealta de muncă, nu cred că vom putea reduce principala sursă de schimbare doar la una dintre componentele sistemului. Acestea se află în interrelaţii şi nu pot fi concepute una fără cealalta. Omenirea şi-a denumit diferitele epoci prin criterii diferite, chiar dacă ele nu au fost întotdeauna unitare: după materialul de bază care a constituit principalul obiect al muncii (epoca litică, a bronzului, a fierului, a oţelului, a siliciului), după natura energiei (civilizaţia aburului, a electricităţii, nucleară), după sectorul principal de activitate (agrară, industrială, postindustrială sau cibernetică, informatică, tehnotronică etc.), după natura

(continuare în pag. 14)

Ionel I. Purica

Știința la frontierele cunoașterii

TOPOLOGIA UNIVERSULUI

Universul este imaginea noastră despre lume așa cum ni-l descrie știința actuală.

Istoria științei ne-a obișnuit să considerăm evenimentele din univers ca avînd loc în spațiu și timp și că sînt supuse principiului cauzalității.

Care este domeniul de valabilitate al acestor concepte?

Ce ne oferă știința de astăzi, chiar de ar fi vorba numai de ipoteze pline de imaginație din care mîine experiența va alege pe cea „adevărată"?

Dintre cele trei concepte, timp, spațiu, cauzalitate, poate că cel fundamental este **timpul.**

Conceptul de timp a avut o istorie zbuciumată, începînd cu Heraclit, care a remarcat pregnant importanța lui în lumea evenimentelor, în special prin faptul că nu putem sesiza scurgerea timpului decît prin contraste. Heraclit afirma că nu te scalzi de două ori în același rîu, deci timp și schimbare sînt concepte similare sau, dacă am fi mai preciși, constatarea schimbărilor este cea care ne dă senzația **duratei.** Primele **transformări** pe care le sesizăm sînt **trăirile noastre** specifice corpului nostru. Aceste trăiri, înregistrate în **memorie,** ne dau senzația că există o **succesiune,** care opune **trăirile actuale** celor **trecute,** înregistrate în memorie. Omul are capacitatea de a compara între ele trăirile din memorie cu trăirile prezente. Aceasta dă un sens pe lanțul trăirilor. O trăire a fost înaintea alteia sau după ea. Apariția conceptului de **succesiune** creează posibilitatea **imaginării** trăirilor viitoare căci, dacă în memorie am **un lanț de trăiri succesive,** de ce nu mi-aș putea imagina că trăirea mea prezentă va fi urmată de o altă trăire pe care încă nu am trăit-o, o **trăire viitoare,** o **trăire potențială.** Iată deci cum **trăirile și memoria** ne conduc la **succesiune** și la **prezent-trecut-viitor,** grație faptului că putem compara în memorie trăiri diferite, ceea ce induce și conceptul de **înainte** și de **după.**

Apoi, devenim conștienți de faptul că **trăirile reale** sînt diferite de **trăirile din memorie,** căci trăirile reale nu pot avea loc decît **de la trecut la viitor,** în timp ce trăirile din memorie pot fi parcurse în ambele sensuri, deci și de la viitor la trecut.

Aceasta diferențiază **lumea reală** de **lumea personală din memoria mea,** căreia aș putea să-i atribui caracterizarea de **imaginară.** În **lumea reală,** succesiunea trăirilor are loc într-**un singur sens,** în timp ce în imaginație pot să consider posibilitatea amintirii trăirilor și în sensul opus.

Pentru evoluția unui copil, senzația succesiunii trăirilor lui este **lumea lui primară,** pe care o are înainte de cea spațială, ce ia naștere tot prin intermediul memoriei, dar mai întîi prin **memoria mișcărilor mecanice** ale corpului său. Formarea **imaginilor coerente,** care să fie date de senzații luminoase, apare mult mai tîrziu. **Distanța** apare simultan cu **durata** și ele ne sînt impuse de **mișcare,** de **mișcarea corpului nostru** mai întîi, apoi de **observarea altor corpuri care se mișcă.**

Există însă o diferență imediată între distanță și durată. Duratele nu pot fi comparate între ele, căci sînt ansambluri de trăiri pe care le regăsesc numai în memorie, **distanțele** însă sînt **independente de trăirile mele** și, prin structura corpului meu ca și a lumii care mă înconjoară, pot să compar două **distanțe,** ba chiar pot să disting distanțe între **părțile aceluiași corp.** Una dintre distanțe poate fi luată ca **etalon** și pot să compar, prin suprapunere, distanțele dintre două corpuri cu distanța etalon, **asociind un număr cu fiecare distanță în raport cu etalonul adoptat.** Spun atunci că pot **măsura** distanțele.

Dar în procesul de măsurare nu m-au interesat duratele parcurgerii distanțelor sau ale operațiilor de comparare, căci am constatat că **aceeași distanță** poate fi parcursă în **durate diferite,** raportate în memorie la succesiuni diferite de alte evenimente. Cu parcurgerea unei distanțe pot asocia așadar și o altă noțiune, aceea de **rapiditate** a parcurgerii sau, cum o numim noi, de **viteză.**

Pînă acum, totul este subiectiv, duratele mele pot să nu coincidă cu duratele altora, căci succesiunile mele de trăiri sînt altele.

Apare însă o permanență în trăiri și aceasta este aceeași pentru toți cei care trăiesc pe pămînt: **ZIUA ȘI NOAPTEA,** care se succed în mod uniform și, dacă trăirile unui om pot înceta la un moment dat prin moartea lui, ziua și noaptea se vor succeda și după aceea. Înțelegerea acestui fapt a creat dorința de a continua trăirile, așa cum ziua și noaptea se succed, adică permanent, veșnic, la **nesfîrșit,** dorință manifestă în **revolta** unor eroi din piesele lui Eschil împotriva naturii care continuă să existe, nesimțitoare la întreruperea vieții noastre. Conceptul de **veșnicie** împinge duratele de la trecutul imemorial la viitorul îndepărtat, inimaginabil.

Succesiunea zilelor și a nopților poate fi comparată cu o altă schimbare, aceea a **curgerii** nisipului dintr-un vas în altul. Durata curgerii depinde de cantitatea de nisip și de dimensiunile orificiului

clepsidrei. Astfel, succesiunilor de trăiri le asociem **scurgerea nisipului**, iar **duratele** devin **durata acestor scurgeri.**

Poate că în această etapă a apărut asocierea **scurgerii** nisipului în clepsidră sau a **curgerii** apei unui rîu cu **un concept obiectiv de DURATĂ,** căci pot compara durata zilei şi durata nopţii dacă asociez cu răsăritul şi apusul soarelui numărul care indică de cîte ori am răsturnat o clepsidră. Chiar mai mult, pot să iau şi o **clepsidră etalon** dacă pun în ea acea cantitate de nisip care să necesite ca, între două răsărituri succesive, să răstorn clepsidra de **24 DE ORI.** Voi spune că o astfel de clepsidră îmi **măsoară durata** unei **ORE** şi că **ziua** (noapte şi zi) are 24 de ore.

În acest procedeu, am utilizat implicit ideea că durata scurgerii nisipului din clepsidră este aceeaşi la fiecare întoarcere a clepsidrei, idee justificată de **simetria spaţială** a clepsidrei, şi putem asocia cu această idee un concept nou, acela de **scurgere uniformă.** Deci, trecem de la **succesiune** la **durată** subiectivă, apoi la succesiuni şi durate obiective măsurate prin **scurgerea uniformă a nisipului.**

În pasul următor al gîndirii, am putea asocia cu scurgerea uniformă a nisipului o **entitate** independentă de trăirile noastre, dar este o caracteristică a lumii, pe care să o numim: **TIMP.**

Timpul se scurge uniform, dar, spre deosebire de nisipul din clepsidră, el se scurge veşnic, de la un **trecut imemorial** la un **viitor inimaginabil.**

Dacă ştiu să măsor duratele şi distanţele, atunci pot asocia cu parcurgerea unei distanţe o anumită durată şi pot vorbi despre **viteza** cu care am parcurs distanţa şi chiar să o măsor, aşa cum făcea **Galileo Galilei** cînd lăsa să cadă corpuri diferite din turnul înclinat de la Pisa. Ideea genială a lui Galilei a fost aceea de a fi ştiut să încetinească mişcarea de cădere a corpurilor utilizînd planul înclinat.

Deosebim două tipuri de viteze, acelea în care distanţe egale sînt parcurse în durate egale, **viteze uniforme** şi acelea care sînt caracteristice căderii corpurilor, în care viteza de creştere a vitezei rămîne aceeaşi, adică mişcări **uniform accelerate.**

Descartes a fost acela care şi-a pus pentru prima oară problema: cum apare lumea unor observatori care se mişcă unul în raport cu altul cu viteze diferite? Răspunsul lui este că lumea este indiferentă la mişcările noastre, deci că mişcarea relativă, de orice tip ar fi ea, nu schimbă **imaginea noastră despre lume,** imagine concretizată în **legile proceselor fizice,** care **ar trebui să rămînă aceleaşi,** să se **CONSERVE.**

Newton reprezintă pentru conceptele de timp şi spaţiu o etapă importantă, căci el ne impune **mentalitatea** că: **timpul se scurge uniform şi independent de corpuri,** iar **spaţiul** este un fel de **recipient fix** în care se petrec fenomenele lumii noastre şi, dacă l-am lipsi de orice alte proprietăţi, spaţiul ar rămîne ca o mulţime de puncte geometrice între care există relaţiile **geometriei euclidiene.** Avem un **timp absolut** şi un **spaţiu absolut,** la care trebuie să raportăm toate fenomenele lumii noastre. Mai mult, Newton rezolvă problema **relativităţii mişcării.** Legile lumii noastre rămîn invariante numai la deplasări cu viteze uniforme, căci, dacă viteza este accelerată, aceasta înseamnă apariţia unei **FORŢE** care schimbă starea sistemului, **FORŢA MĂSURÎNDU-SE PRIN ACCELERAŢIE.**

Kant a justificat **timpul absolut** şi **spaţiul absolut** newtonian ca fiind rezultatul unui **cadru aprioric al sensibilităţii noastre,** reducînd **absolutul** la **intersubiectiv.** Mentalitatea creată de Newton şi Kant a dominat modul de gîndire în ştiinţă pînă la apariţia, în 1905, a teoriei relativităţii, care a pornit de la problema punerii de acord a teoriei newtoniene cu teoria cîmpului electromagnetic construită lungă vreme pe baza **conceptelor newtoniene de spaţiu-timp-forţă.**

Această punere de acord nu a fost posibilă fără să apară o restructurare profundă a conceptelor de timp şi spaţiu căci, aşa cum o mărturisea Minkowski: „Spaţiul şi timpul în sine nu mai sînt decît două fantome şi ceea ce este real este unirea lor, adică **spaţiul-timp.**

Acest **spaţiu-timp** se **DESCOMPUNE** în spaţii tridimensionale şi timpuri diferite, după cum observatorii universului au viteze diferite. Fiecare observator îşi are spaţiul şi timpul său. **Spaţiul şi timpul nu mai sînt invarianţi pentru observatorii care se deplasează cu viteze uniforme rectilinii unii în raport cu alţii, dacă vrem ca pentru aceştia procesele electromagnetice să fie descrise de aceleaşi legi, exprimate prin aceleaşi ecuaţii".**

Einstein şi Minkowski păstrează un nou invariant, legile electromagnetismului, în care **viteza luminii** devine o mărime de prim ordin. Ea rămîne aceeaşi pentru **observatorii de tipul lui Galilei.** Dacă viteza luminii rămîne aceeaşi, atunci măsurile atribuite **timpului** şi **spaţiului** variază de la observator la observator, dar combinaţia lor în viteza luminii rămîne aceeaşi, deci apare un **nou invariant, INTERVALUL SPAŢIU-TIMP.**

Lumea noastră este un complex cu patru dimensiuni: 3 spaţiale + 1 temporală şi pentru fiecare observator ea se **DESCOMPUNE în mod diferit în spaţiu şi timp.**

Această idee nouă nu schimbă modul de a descrie procesele şi mulţi oameni nu sînt încă familiarizaţi cu ea.

Conceptul de spaţiu absolut a fost pus la îndoială, pentru prima oară, de către Riemann, în secolul trecut, în 1854. Apariţia geometriilor neeuclidiene l-a făcut pe Riemann să se întrebe care dintre aceste geometrii neeuclidiene este cea pe care procesele din universul nostru o respectă. Deci, **geometria universului** nu există **apriori,** cum o vrea Kant, ci din geometriile posibile, numai experienţa ne poate spune care este cea **adevărată** în **universul nostru ACTUAL.**

Atunci cînd Einstein, urmînd o idee a lui Mach, reduce cîmpul gravitaţional la proprietăţile geometrice ale spaţiului-timp, el este obligat să aleagă un spaţiu **riemanian,** neeuclidian, cu o **curbură pozitivă,** asemănător unei sfere. Păstrînd pentru timp o scurgere uniformă, curbura este preluată de spaţiul tridimensional.

În jurul anilor 1926, cînd se punea cu insistenţă problema geometrizării fizicii şi, deci, a reducerii singurului cîmp de forţe cunoscut în afara celui

gravitațional, cîmpul electromagnetic, tot la o proprietate geometrică a spațiului, au apărut ideile lui **Kaluza și Klein** de a extinde dimensiunile spațiului-timp la peste patru, în speță la introducerea unei a cincea dimensiuni.

A cincea dimensiune a teoriilor lui Kaluza-Klein nu mai seamănă nici cu cele spațiale, nici cu timpul. Ea este **compactizată, are o topologie specială,** este răsucită în jurul ei ca un cerc pe care ar trebui să-l parcurgem în timp.

Astăzi, avem nevoie de spații cu 11 dimensiuni, în teoriile de **supergravitație** și cu 10 dimensiuni, în **teoriile superstrunelor,** din care 7, respectiv 6 dimensiuni sînt **compactizate** pentru a explica sarcinile electrice, de culoare și slabe și **forțele** suplimentare față de cele cunoscute în 1926 pe care aceste sarcini le produc pe lîngă cele electrice. A trebuit, însă, să apară mecanica cuantică pentru ca ideea dimensiunilor suplimentare să capete consistență logică.

Constanta lui Plank de acțiune: $6 \cdot 10^{-27}$ ergi sec., ne fixează, împreună cu **viteza luminii:** $c=3 \cdot 10^{10}$ cm/sec. și **constanta gravitației a lui Newton:** $G=6,67 \times 10^{-8} cm^{3} gr^{-1} sec^{-2}$, un sistem de unitați; pentru spațiu $1,61 \cdot 10^{-33}$ cm, iar pentru timp $5.36\ 10^{-44}$ sec.

De cînd expansiunea universului a fost descoperită de Hubbles, în 1920, Friedmann a propus un model de spațiu-timp care descrie evoluția universului de la Big-Bang, în care însă **orice curbă închisă** poate fi deformată pînă la un punct. Aceasta este o proprietate topologică a spațiu-timpului. Universul Friedmann descrie bine o regiune de spațiu de mai multe miliarde de ani lumină, dar nu putem **vedea** întregul univers.

Astăzi, se consideră că universul nostru nu are această proprietate de **conexiune simplă.**

Un univers **multiplu conex** ar putea fi un univers în care galaxiile se repetă, identic cu ele însele, la distanțe enorme. Am putea vorbi de galaxii diferite sau pur și simplu am considera că, făcînd o călătorie în spațiu, ne rotim pe suprafața unui cilindru și, deci, întîlnim mereu aceleași galaxii. Curba noastră de evoluție pe suprafața cilindrului nu mai poate fi deformată la un punct deși spațiul este multiplu conex.

Un alt spațiu multiplu conex a fost inventat de J.A. Wheeler, în 1957. El rezultă, de exemplu, prin scoaterea dintr-un plan a două discuri, urmată de lipirea marginilor lor astfel încît să obținem un **mîner.** Putem gîndi astfel un spațiu care să aibă o structură cu o topologie foarte complicată, ce ne poate da chiar senzația unei **dimensiuni suplimentare** dacă aceste structuri sînt legate și au loc la distanțe foarte mici.

Spațiul-timp ne apare, în acest caz, în funcție de distanțele pe care le putem sesiza, ca și cum am privi suprafața oceanului. Dacă o privim din avion, de la 10000 de metri, ea pare un plan fără nici o cută, netedă, netedă, așa cum apare spațiul-timp la scala proceselor nucleare, care au loc la distanțe de ordinul 10^{12} cm. Dacă am mări rezoluția cu care privim spațiul astfel încît să observăm la 10^{30} cm, apare așa cum ne-am apropia la 1000 de metri de suprafața oceanului și observăm că aceasta nu mai este netedă, dar este plană. Cînd însă ajungem la rezoluții de dimensiunea Plank, deci de 1000 de ori mai mici, la 10^{33} cm, atunci spațiul ne va apărea ca suprafața oceanului văzută de la 10 metri, deci plină de valuri care se formează și se sparg continuu **în mod HAOTIC.** Curbura și topologia spațiu-timpului **se schimbă,** fluctuînd **continuu și haotic.**

Dacă vom considera că **particolele elementare** nu sînt altceva decît structuri în topologia acestui **spațiu violent contorsionat,** ne apropiem de o altă imagine a lumii noastre, aceea a **vidului fluctuant, considerat ca o lume** în care apar și dispar particule putînd crea chiar lumi, dar a căror durată este limitată de relațiile de nedeterminare ale lui Heisenberg, căci ele nu **persistă** decît daca vom consuma energia necesară pentru a le stabiliza în raport cu noi. Cu cît aceste lumi au o energie mai mare, cu atît durează mai puțin ($\Delta E \Delta t \approx h \cdot 6 \cdot 10^{-27}$ ergi sec.).

La nivelul dimensiunilor Plank, nu mai putem vorbi despre un spațiu-timp ca un **receptacul** în care se petrec fenomenele universului. Ci, sub dimensiunile Plank, însăși particolele universului nostru nu sînt altceva decît fluctuații ale topologiei **spațiului-timp.**

Atenție! Deși păstrăm **termenul de spațiu-timp** prin inerție, totuși conceptul asociat cu el este altul, încă **insuficient cristalizat.**

Nici **teoria relativității,** nici **mecanica cuantică** nu mai sînt valabile la acest nivel.

Că mecanica cuantică și relativitatea nu mai sînt suficiente o dovedesc și experiențele făcute în 1987 la Milano, de către Giulio Casati și la Institutul de fizică Novosibirsk, de către Chiricov și Shepelianski de la Moscova.

Un atom de hidrogen are un electron. Dacă este ciocnit de **un foton** cu energie mai mare decît energia lui de legătură, este scos de pe orbită producînd un **ion de hidrogen, un proton.**

Experiența la care mă refer (Sci, Am., martie 1987) arată că există cazuri cînd, cu energii mai mici ale fotonului decît cele prevăzute de mecanica cuantică, se poate produce ionizare!

S-a încercat să se interpreteze rezultatul experienței ca un fenomen produs de o **VARIAȚIE HAOTICĂ** a energiei electronului, spre deosebire de prescripțiile mecanicii cuantice privind o energie bine definită, pe o orbită staționară.

Iată cum, astăzi, asistăm la necesitatea unei **reajustări** a conceptelor noastre de **timp și spațiu.** Sîntem obligați să concepem un **UNIVERS HAOTIC,** care se manifestă ca spațiu-timp la rezoluții slabe, 10^{-12} cm, dar care este altceva la 10^{-33} cm.

Dacă ne-am lăsa imaginația să zboare, am putea scrie o nuvelă în care acțiunea se petrece într-o lume a cărei durată este de ordinul de mărime a unei fluctuații a vidului, o nuvelă în care lumea ar apărea cu structurile topologice stranii din tablourile lui Esher. Dar cel mai straniu ar putea să ne apară structura psihologică a personajelor, căci gîndirea își are tipologia ei logică.

Sarcina mea, însă, nu este să scriu nuvele științifico-fantastice și nici nu mă simt tentat să o fac, căci aș avea senzația că limitez efortul imaginației numai la o mică parte din solicitarea pe care o cere dezvoltarea ȘTIINȚEI.

Știința la frontierele cunoașterii

Dumitru Constantin
Horia Vasilescu

MORFINELE CREIERULUI

Fiindcă oamenii au căutat dintotdeauna să stabilească sorgintea lucrurilor, putem afla că macul a crescut din pleoapele pe care Buddha și le-a tăiat pentru a nu adormi. Leac și desfătare, latexul obținut de la macul alb, opiul, a fost utilizat de oameni din vremuri imemoriale. În practica medicală europeană, opiul a fost introdus de Paracelsus din 1521, sub formă de tinctură, vestitul **laudanum,** remediul colicilor și insomniei, al acceselor de nervi și al diareei; la sfîrșitul secolului trecut era încă prescris cu succes, bineînțeles din lipsă de alte mijloace. Din opium au fost izolate trei principii active cu mare utilitate practică: morfina, narcotic și analgetic euforizant, codeina-calmant al tusei, papaverina-spasmolitic și vasodilatator. Prin sintetizarea acestor substanțe, planta a început să fie mai puțin cultivată pentru necesitățile industriilor farmaceutice și din ce în ce mai mult pe terenuri ascunse, pentru nevoile pieții interlope de stupefiante. Fiindcă opiul, morfina și heroina alină și suferințele morale, cu greul tribut al dependenței față de aceste droguri.

Despre opiacee n-ar fi crezut nimeni că se va mai vorbi și în afara mult dezbatutului subiect al toxicofiliei. Cu toate acestea, pe la începutul anilor '70 au fost descoperite substanțe cu rol de receptori ai morfinelor la suprafața celulelor, apoi substanțe ce antagonizează efectele morfinelor, naloxonul și naltrexonul, pentru ca în 1974, Hughes și Kosterlitz să reușească izolarea și identificarea primilor compuși cu efecte asemănătoare opiului, mentionin-encefalina și leucin-encefalina. Continuarea cercetărilor a permis să se descopere în 1978 o nouă clasă de opioide, endorfinele (Guillemin și colab.). De fapt, încă din 1965 Chang Hsiangtung determinase existența unui principiu analgezic hipofizar pe care însă nu a reușit să-l izoleze.

Cele două tipuri de opioide au distribuții diferite în organism; encefilinele sînt prezente în numeroase structuri cerebrale și extracerebrale, iar endrofinele sînt secretate în special în regiunea hipotalamo-hipofizară și la nivelul cortexului limbic responsabil de reglarea comportamentului instictivo-emoțional. Determinarea prezenței encefalinelor în coarnele posterioare ale măduvei spinării (unde sînt recepționate și transmise la creier impulsurile venite de la receptorii periferici) a permis clarificarea unora dintre mecanismele ce stau la baza teoriei „porții de control“ ale durerii (Melzack și Wall, 1965). Porțile de control sînt sisteme de reglare a intensității percepției senzației dureroase, existente la diferite etaje ale căilor senzitive; rolul lor este de a scădea influxul electric în momentul în care terminațiile nervoase periferice sînt excitate în număr mare. Pe lîngă acest mecanism electro-fiziologic de inhibiție care se epuizează în timp, encefalinele secretate de neuroni intermediari asigură persistența blocajului, cu variații individuale destul de mari. Se pare că unul dintre rosturile tehnicilor de stimulare transcutanată de tipul acupuncturii este acela de a menține o cantitate crescută de encefaline pentru micșorarea percepției durerii, cu aplicabilitate în durerile cronice.

Ca și alte peptide bioactive, opiații sînt sintetizați ca părți ale unui precursor mai mare, de regulă inactiv, eliberat și fragmentat atunci cînd este necesar. Endorfinele pot decurge din două tipuri de precursori: proopiomelanocortina (POMC) și prodinorfina. Studiile lui Nakanishi și ale colaboratorilor săi au dezvăluit structura interesantei proopio-melanocortine, secretată de neuronii hipotalamo-hipofizari, un adevărat „macrohormon de stres“. Partea activă a POMC conține secvențele de aminoacizi ale hormonului adenocorticotrop (ACTH), ale hormonilor melanocitostimulanți (alfa și beta-MSH), ale beta-endorfinei și metioninencefalinei. Deci, POMC este o secvență de aminoacizi care declanșează un important șir de reacții în organismul supus la factorii stresanți. ACTH-ul stimulează sinteza și eliberarea hormonilor corticosuprarenalieni și crește starea de atenție a individului, metionin-encefalina și beta-endorfina scad pragul de percepție dureroasă, induc o stare de euforie și cresc tonusul muscular.

Prin microstresul provocat de introducerea unui ac, acupunctura induce fragmentarea POMC și eliberarea secvențelor active amintite. Este de remarcat conținutul informațional ridicat al unei secvențe de numai 134 de aminoacizi. De mai bine de un deceniu, au început să se strîngă date asupra efectelor unor lanțuri scurte de aminoacizi, constatîndu-se faptul că unele secvențe de 3–5 aminoacizi induc modificări metabolice și chiar comportamentale. Cercetători sovietici, de pildă, au comunicat în 1985 că injectarea anumitor tri și tetrapeptide declanșează manifestări instinctuale, cum ar fi foamea sau furia. Nu trebuie să ne mire deci faptul că polipeptide mai mari, cum sînd endorfinele influențează un timp mai îndelungat o serie de procese psihice. Primele efecte studiate în cazul acestor substanțe au fost legate de modularea comportamentului motor (Amir, 1979); fiindcă endorfinele acționează la nivelul creierului, interfe-

rînd efectele neuromediatorilor de tipul acetilcolinei, noradrenalinei sau dopaminei. Astfel, injectarea de beta-endorfină provoacă rigiditate și catalepsie, simptome întîlnite în schizofrenie, pe lîngă starea de euforie și halucinații asemănătoare ingestiei de opiacee. Bolnavii depresivi, în schimb, manifestă o reducere a cantității de endorfine, ceea ce ar explica mai mica lor rezistență la stimulii dureroși și tonusul muscular scăzut.

Endorfinele stimulează procesele de condiționare și învățare mediate de acordarea unei recompense, prin efect euforizant și scăderea pragului percepției dureroase implicate în acele procese. Dresajul animalelor, de pildă, implică existența endorfinelor; la fel, antrenamentul sportivilor necesită acest factor pentru ajungerea la performanță. Multiplele acțiuni pe care le au endorfinele în organism ne îndeamnă la o serie de reflecții. Surprinzătoare este, de exemplu, prezența de compuși endogeni care modulează o serie de manifestări comportamentale. Creierul se protejează față de stres secretîndu-și propria morfină, pură, ieftină, cu efect imediat și fără reacții secundare. Dar și mai de mirare este că există o morfina vegetală și una animală. Dacă la animal i se poate înțelege rostul, la plantă nu. Exemplul nu este singular. În natură felurite plante conțin substanțe similare celor din organism. Neuromediatorul acetilcolina provoacă reacții asemănătoare celor provocate de nicotină și de muscarină (o toxină din ciuperca Amanita muscaria). Sînt destule plante somnifere sau halucinogene pe pămînt. În afară de hrană, lumea vegetală ne oferă leacuri pentru alinarea suferințelor fizice și psihice, important exemplu de solidaritate în cadrul lumii vii.

În decursul timpului, nu puține au fost ocaziile în care s-au putut constata relații între psihic și rezistența organismului la îmbolnăvire. Fără îndoială că un trup sănătos menține un psihic sănătos, și invers. S-a vorbit despre apariția unor boli autoimune în urma unor șocuri psihice sau despre mult controversate vindecări miraculoase ale unor cazuri de maladii considerate incurabile (cancer, psoriazis etc.). Aceste constatări de ordin clinic încep să fie confirmate de studiile experimentale. O primă constatare ar fi că existența unor concentrații crescute de adrenalină întrețin rezistența la infecții. S-a dovedit că timusul, organ esențial în dezvoltarea imunității este sensibil la opiacee. Gachelin (1986) consideră că fiecare celulă imunitară este capabilă să integreze un mare număr de informații moleculare diferite, dintre care unele sînt strict imunitare, altele sînt legate de funcțiile nervoase, în special de maniera de răspuns la durere și la emoții. O observație interesantă este aceea că leziunile cortexului cerebral stîng reduc numărul de limfocite din timus și le diminuă capacitatea de acțiune (Geshwind, 1985), ceea ce ar confirma rolul creierului în apărarea față de agenții infecțioși. S-a determinat experimental că ACTH-ul, beta-endorfina și alfa-interferonul au o structură antigenică asemănătoare, deci, o origine comună. Înseamnă că cele trei sisteme de integrare a organismului în mediu – nervos, endocrin și imunitar – se află într-o profundă corelație; și mai înseamnă că psihicul, cu latura sa subconștientă, acționează pentru menținerea hemostaziei prin influențarea acestor sisteme. Este interesant faptul că o substanță poate exercita atîtea efecte la nivele considerate de regulă diferite: psihic, nevos, endocrin sau imunitar. La locul de întîlnire al lor se produce mult-discutatul efect placebo, prin intermediul căruia psihicul mediază efecte asemănătoare cu ale unui medicament; tot aici acționează probabil metodele de sugestie și autosugestie care determină reglarea perturbărilor funcționale; confluența sistemelor de integrare justifică termenul de medicină psihosomatică. Iată de ce celebrul dicton „mens sana in corpore sano“ își confirmă utilitatea și de ce este necesar să ne deprindem să nu punem totul la inimă, fiindcă orice suferință morală prelungită poate avea drept urmare o afecțiune organică. În nu puține cazuri descoperim că bolnavii de cancer au prezentat anterior stări depresive prelungite, cu o veșnică nemulțumire față de viață și fața de propria persoană. Pentru a se dezvolta normal, individul trebuie să trăiască în armonie cu propria persoană și cu natura, care îi oferă omului hrană, sălaș și alinare. Cu condiția de a nu-i face rău.

(urmare din pag. 9)

orînduirii (primitivă, sclavagistă, feudală, capitalistă, socialistă).

În realitate, există momente în care descoperirea unei materii prime de bază își pune amprenta puternic pe întreaga civilizație. Așa s-a întîmplat cu piatra, cu bronzul, cu fierul, cu lemnul, cu oțelul, iar în prezent cu siliciul și cu informația. Ele au devenit nu numai unele dintre cele mai însemnate obiecte ale muncii, ci au determinat configurația uneltelor de producție, a tehnologiilor de prelucrare, influențînd și modul de trai (hrana, îmbrăcăminte, adăpost, cultură, artă, stil de viață). Adesea, obiectul muncii, pentru a putea fi prelucrat sau transformat, a impulsionat crearea uneltei și tehnologiei adecvate, a energiei utilizate, a modului de organizare etc. În numeroase cazuri de-a lungul istoriei se poate spune că natura materiei prime a semnat actul de naștere al unei anumite unelte sau tehnologii. La rîndul său, apariția unor noi unelte a determinat folosirea unor noi materii prime sau noi forme de energie și invers.

Deci, analiza naturii și interdependențelor proceselor de schimbare nu poate fi redusă doar la unul dintre elementele forțelor sau relațiilor de producție și nici numai ca oportunități de progres și cooperare. Multe din aceste schimbări pot să se transforme în surse suplimentare și periculoase de conflict. Provocarea lansată actualei civilizații, actualul tip de dezvoltare este de a recunoaște schimbările, a le înțelege semnificațiile și implicațiile și a le transforma din generatoare potențiale de crize și tensiuni în forțe de adaptare. Aceasta implică însă și o adaptare și rafinare a „uneltelor“ noastre de cunoaștere, în general și în special a celor ce ne ajută să înțelegem mai bine, mai în profunzime natura și mecanismele schimbărilor.

Constantin Maximilian

Știința la frontierele cunoașterii

BIOETICA IMPOSIBILULUI

Genetica a visat întotdeauna, chiar atunci cînd ea însăși era un vis. A vrut să transforme lumea, să-i dea noi sensuri mai apropiate de speranțele noastre perene. A vrut să corecteze erorile evoluției, a vrut să descifreze imposibilele aventuri ale devenirii umane. A vrut imposibilul...

•

În urmă cu ceva mai puțin de două decenii era cartografiată prima genă umană. Cu o tehnologie rudimentară. Și era cert că mai devreme sau mai tîrziu vor fi identificate și localizate cele cîteva zeci de mii de gene ale universului nostru genetic. După toate probabilitățile, genomul uman este constituit din aproximativ 50 000 de gene, într-un set haploid, aceasta însemnînd 100 000 de gene. O preocupare pentru întreg secolul următor, susțineau cei mai pesimiști dintre geneticieni, dacă nu cumva hărțile cromozomiale vor rămîne pentru încă mult timp o speranță imposibilă. A apărut însă tehnologia ADN-ului recombinat-ingineria genetică. Și dincolo de toate așteptările, în 1987 a fost terminată prima hartă cromozomială. De fapt, au fost descoperite doar 450 de gene-markeri – prin intermediul cărora pot fi detectate restul genelor. Este aproape cert acum că pînă la sfîrșitul secolului computerele din generația a cincea vor înregistra toate genele umane. Apoi peste puțini ani vor fi cunoscute infinitele variații... Și atunci vom ști de ce fiecare dintre noi este un eveniment biologic irepetabil. Probabil lumea secolului următor va cunoaște structura genetică a tuturor copiilor. Fiecare va avea o fișă cu punctele lui de rezistență și de sensibilitate biologică.

Margaret Show se oprea descumpănită în fața perspectivelor. Ce se va întîmpla atunci cînd vor exista asemenea fișe. Fișe care să cuprindă destinul potențial, genele favorabile și genele detrimentale, mutațiile care diminuează adaptarea generală, genele de susceptibilitate la infecții și la cancer, prezența sau absența genelor care condiționează cancerul sau diabetul zaharat, schizofrenia sau infarctul miocardic... Și de ce nu? natura constelației de gene care controlează inteligența. Nimic nu ne împiedică să presupunem că geniile vor fi identificate în momentul nașterii sau chiar mai înainte. Se conturează torente de întrebări, informațiile strînse în computer vor fi publice sau confidențiale? Vor constitui oare un criteriu de selecție profesională? Nu cumva ereditatea va deveni un criteriu de alegere a elevilor care vor avea dreptul de a urma cursurile unei facultăți? Va avea o întreprindere libertatea să refuze angajarea cuiva deoarece este purtătorul unei mutații specifice care reduce capacitatea lui adaptativă? Sau o ultimă întrebare: alegerea soțului va presupune aprobarea, oare, a unei comisii de înțelepți geneticieni?

Întrebările nu sînt inutile... și nici premature. În S.U.A. a fost instituit, acum cîțiva ani, un program de detectare prenatală a anemiei cu celule falciforme, o anemie severă condiționată genetic prezentă îndeosebi la populația de culoare. Bunele intenții erau evidente, heterozigoții erau avertizați asupra riscurilor pe care le implică uniunea cu [illegible] heterozigot. Mai mult, heterozigoții urmau să beneficieze de asistență prenatală. Și totuși populația de culoare s-a simțit discriminată și a cerut suspendarea programului. Dacă cercetarea ar fi fost precedată de o largă campanie prealabilă, rezultatele ar fi fost diferite. Dar inițiatorii programului au ignorat acest aspect. Am reamintit acest moment deoarece el demonstrează că genetica este și va fi obligată să anticipeze reacțiile psihologice ale viitoarelor ei realizări.

Nu numai Show s-a aplecat asupra impactului moral și social al geneticii. Ea a privit numai viitorul apropiat. L-a privit lucid. Dar de-a lungul anilor au fost creionate nenumărate alte scenarii, probabile sau improbabile, optimiste sau apocaliptice.

S-a presupus, de pildă, că peste decenii fiecare nou-născut va fi supus unor ample investigații genetice, la capătul cărora vor primi dreptul de a trăi numai cei ce au o constelație genică pozitivă. Se reamintește că oarecum similar procedau și spartanii; ei aruncau de pe stînca Taygetos copii malformați.

Conform altui scenariu la fel de aberant, copiii veacului următor nu vor mai avea nume ci numere impuse de calculatoare. Mașinile electronice vor urmări evoluția individuală și vor decide momentul în care oamenii vor fi eliminați.

...Scenarii de coșmar care ilustrează concluzia că genetica se grăbește spre un viitor necunoscut. Am vrea să credem însă că știința se va opri în fața fiecărei mari realizări și va analiza consecințele previzibile.

Reproducerea

Evoluția a experimentat numeroase soluții capabile să asigure reproducerea speciilor. S-a oprit asupra multiplicării sexuate. Și nu întîmplător. Din

fuziunea a două experiențe evolutive, fiecare celulă germinală matură fiind un eveniment evolutiv, rezultă un organism unic. El va fi supus judecății selecției naturale și va supraviețui sau va dispare. Orice alt mod de reproducere este mai puțin favorabil transformării. Genetica se întreabă însă dacă nu poate înlocui sistemul „obișnuit" cu altul mai eficient. Întrebarea este firească, deoarece reproducerea sexuată este plină de riscuri. Foarte mulți embrioni sînt victimele erorilor de diviziune celulară, iar dureros de mulți copii sînt handicapați genetic, un preț necesar pentru a avea o majoritate normală. În sfîrșit, cel puțin 10% dintre soți sînt sterili sau infertili.

Genetica a început cu sterilitatea, dar, foarte curînd, a înțeles că intră în plin necunoscut. Așa cum se întîmplă deseori în știință a căutat soluții, chiar dacă nu avea nici o explicație plauzibilă a proceselor pe care le cerceta. Și a realizat fecundația in vitro. Totul pare simplu. Așa cum sugerează și numele, fecundația are loc în laborator. Embrionul format este transferat în mediul lui natural unde își continuă evoluția. Proporția eșecurilor este încă mare. Dar nu are prea multă importanță. Fecundația in vitro este o realitate emoționantă. Dar... este oare și o soluție morală? Pentru cei mai mulți medici este o simplă scurtcircuitare a proceselor naturale care nu violează nici unul dintre principiile noastre morale. Oarecum neașteptat, ea a generat discuții violente. Și iată de ce. Fecundația in vitro implică obținerea mai multor ovocite. După fecundație, unul singur este însă transferat în uterul unei femei. Ceilalți sînt utilizați pentru cercetări științifice. Numai astfel embriologia va putea elucida necunoscutele devenirii individuale. Dar este oare embrionul o ființă umană cu drepturi egale cu cele ale oricărei alte ființe, cu cele ale unui copil, sau acest statut este atributul embrionilor evoluați? Dacă orice embrion poate fi considerat ființă, atunci experimentele echivalează cu o crimă. Și factorii de decizie australieni, de exemplu, au cerut suspendarea tuturor cercetărilor. Este evidentă coloratura religioasă a hotărîrii. Foarte probabil că sub presiunea comunității cercetările vor fi reluate. Legiuitorii australieni au uitat că viața unui copil este sacră, dar că viața unui embrion poate fi întreruptă dacă el este handicapat genetic. Nu există alternativă.

Este imorală însă fecundația in vitro urmată de transferarea embrionului în cavitatea uterină a unei mame de împrumut, a unei mame care acceptă să poarte o sarcină ce nu este a ei. Metoda este imorală deoarece mamele purtătoare sînt „închiriate". După terminarea sarcinei, copilul este redat mamei lui biologice. Dar dacă mama „de împrumut" nu mai vrea să cedeze copilul? Sau ce se întîmplă dacă rezultă un copil anormal și mama biologică refuză să-l primească? Sau mama de împrumut dispare în timpul sarcinei, eventual în timpul nașterii? Dincolo de părerile noastre, mamele de împrumut vor rămîne probabil o soluție extremă, în circumstanțe extreme. Jocul cu reproducerea continuă și fără nici o îndoială va mai continua.

Pînă la sfîrșitul secolului, predeterminarea sexului, alegerea sexului viitorului copil, va intra în cotidian. Dacă actualele informații sînt corecte, acum doi ani s-a născut primul copil cu sex stabilit înainte de fecundație. Din nou ne întrebăm: metoda este sau nu „inocentă" moral? Nu cumva actualul raport dintre numărul de băieți și fete va fi perturbat? În cele mai multe părți ale lumii părinții vor mai mulți băieți decît fete. Pentru a se elimina orice risc, comisiile de bioetică vor interzice predeterminarea sexului. Chiar în ciuda unor justificări solide. Pentru că prima excepție va antrena valuri de excepții. Firește va fi larg utilizată în zootehnie. Nici fecundația in vitro, nici predeterminarea sexului nu vor periclita evoluția speciei noastre. În fața unor potențiale pericole, comunitatea va adopta soluții adecvate.

Dar... va fi posibilă manipularea gameților și a embrionilor, este vorba despre manipularea genetică. Fecundația va avea loc cu gameți selecționați sau transformați, cu un univers genetic prestabilit. Copiii vor avea particularități somatice și psihice cerute de părinți. Ce ar putea fi mai firesc decît dorința unei mame de a avea un copil cu un coeficient de inteligență extrem de mare? Unde se va opri însă genetica? Nimeni nu are curajul să anticipeze consecințele acestei performanțe. Orice scenariu are toate șansele de a fi real, nu are importanța cînd. Să ne imaginăm pentru o clipă că genetica va stabili speranța de viață a fiecărui individ. Nu este o utopie de vreme ce au fost descoperite genele longevității. Înainte de a manipula aceste gene sîntem obligați să răspundem multor întrebări printre care și celei cine va deveni nemuritor? Pe ce criterii vor fi selecționați cei ce vor putea trăi mult mai mult decît restul populațiilor? Poate că ar fi mai înțelept să nu ne grăbim. Dacă vrem să modificăm viața, să începem cu lumea vegetală. Avem nevoie de plante cu mare valoare economică, rezistente la agresiunile mediului, la secetă și la infecții... avem nevoie de cît mai multe plante capabile să folosească azotul din atmosferă, așa cum fac leguminoasele...

Tulburările genetice

Se vorbește pretutindeni despre patologia genetică. Și este firesc. Deoarece 5% dintre toți copiii au o tulburare genetică sau parțial genetică, cu consecințe detrimentale. 2-3% sînt expresia unei singure mutații genice, 1% sînt condiționate poligenic, fiind consecința mai multor mutații produse în condiții particulare de mediu, iar 0,60% de anomalii cromozomiale. Dar acesta este doar vîrful aisbergului. Pe măsură ce pătrundem mai adînc în universul genetic înțelegem că o mare parte din patologia umană este genetică. Iată numai cîteva exemple cu totul concludente: cancerul, diabetul zaharat, hiperlipemiile, hipertensiunea arterială, infarctul miocardic... toate implică participarea eredității. În asemenea circumstanțe, medicina nu are alternativă, trebuie să asigure un larg program de profilaxie, atît prenatală cît și postnatală. Dar posibilitățile medicinei sînt încă limitate. Explicațiile sînt simple, nu pot fi identificate toate tulburările genetice, costul investigațiilor fiind prohibitiv. Singura soluție este identificarea mamelor cu risc genetic, urmată de detectarea postnatală. Este o premisă elementară pentru a reduce incidența

acestor tulburări. Beneficiile ar fi imense. Dacă toate sarcinile ar fi monitorizate ar dispare toate anomaliile cromozomiale și foarte multe, deocamdată, erori metabolice. De asemenea utilizînd tot ceea ce înseamnă medicină contemporană ar diminua considerabil incidența malformațiilor congenitale comune, grup ce include, printre altele, luxația de șold și malformațiile congenitale de cord. Și cîndva, în cea mai bună dintre lumile imaginației noastre, tulburările genetice vor rămîne o amintire. Pînă atunci trebuie să facem tot ceea ce se poate face. Vom încerca să corectăm tulburările genetice, mai corect spus, vom încerca să corectăm mutațiile specifice. Foarte probabil în anul în curs va avea loc prima tentativă de acest fel. Tehnologia este relativ simplă: o genă sintetizată artificial va fi inclusă într-un virus, iar virusul va fi inoculat în celule. Dacă gena va fi captată de celulele gazdă și dacă va funcționa, atunci vor fi corectate tulburările clinice.

Mai curînd sau mai tîrziu, genetica va reuși să manipuleze rezervorul genetic al speciei noastre. Dar înainte de a transforma ingineria genetică într-o metodă de rutină este obligată să anticipeze toate consecințele posibile, în măsura în care pot fi prevăzute. Vor fi corectate toate tulburările ereditare sau numai cele mai ușor accesibile intervenției? Vor beneficia de terapie genică toți copiii lumii sau numai o parte și pe ce criterii vor fi selecționați cei privilegiați?

Dacă există soluții alternative mai puțin eficiente vor fi folosite și cînd?

După prima experiență cercetările vor continua și chiar se vor extinde; unde se va opri ingineria genetică? Va corecta numai tulburările ereditare sau va încerca să modifice și genele normale sau considerate normale? Nu cumva peste decenii genetica va încerca să creeze o nouă specie? Întrebarea este deocamdată o simplă ipoteză, improbabilă, dar ritmul performanțelor sfidează orice anticipație. Să rămînem însă la posibil. Nu cumva în viitorul previzibil genetica va reuși să amelioreze caracterele somatice administrînd de pildă hormon de creștere sau transplantînd gene care controlează sinteza și utilizarea acestui hormon modificat, mai eficient decît cel natural? S-ar forma copii giganți sau oricum copii cu o înălțime superioară mediei actuale. Dar cum se vor integra într-o lume construită pe alte standarde biologice?

Nici o temă nu generează mai multe discuții decît inteligența. Despre originea ei se știe destul de puțin. Se pare că ar fi condiționată de sisteme de gene. Așa se explică de ce geniul nu este ereditar. Este cert însă că implică un puternic coeficient ambiental, dovadă observația curentă că cei mai mulți dintre copiii crescuți într-un mediu carențat în proteine, în primele luni postnatale, vor avea un coeficient de inteligență mai mic decît cel al copiilor privilegiați.

Este însă cert că biologia va controla alți parametri psihici: memoria, tristețea... pe care le-am considerat mult timp componente firești ale istoriei noastre. Dar din nou trebuie să ne întrebăm – va continua să evolueze o specie care nu mai cunoaște dilemele, care a uitat ce înseamnă amintirile dureroase? Va exista oare vreodată o specie constituită exclusiv din oameni fericiți? Am vrea să credem că manipularea psihicului va începe cu eliminarea violenței interumane. Vor fi transformate și speciile animale și speciile vegetale. Plante pe care evoluția nu le-a experimentat niciodată vor încolți în toate colțurile planetei, organisme vegetale imaginate de computerele laboratoarelor de mîine. Au apărut deja mașinile de sintetizat gene din generația a treia. Va fi suficient să li se fixeze programul și ele vor căuta constelația genică cea mai favorabilă.

Așteptînd, genetica se joacă: a reușit să modifice compoziția laptelui, a ameliorat calitatea lînei, a amplificat dimensiunile corporale ale oilor, injectîndu-le hormon de creștere și a aruncat în circulație plante capabile să reziste gerurilor din primăverile tîrzii.

Fiecare dintre aceste remarcabile performanțe ridică numeroase întrebări cu o profundă coloratură etică. Cu totul firesc au fost create în toate regiunile dezvoltate comitete de bioetică. Ele reflectă interesul comunității științifice față de propriile ei realizări. Dar la fel de interesată este și lumea nemedicală. De aceea, în aceste comitete au fost cooptați juriști, prelați... În afara comisiilor de bioetică naționale există și comisii locale – în clinici, chemate să soluționeze probleme urgente și deseori chinuitoare. Exemplul care urmează este edificator. Viața multor bolnavi finali ar putea fi prelungită cu zile sau săptămîni dacă s-ar folosi tot ceea ce înseamnă terapie intensivă modernă. Costul este însă prohibitiv. Cineva trebuie să decidă dacă tratamentul este sau nu suspendat. Decizia este dificilă. De aceea în multe spitale acest rol și-l asumă comisiile de bioetică. Pretutindeni se discută raportul dintre cost și beneficii. Oricît ar părea de dureros, medicina nu are alternativă.

Poate și mai complexă este situația copiilor handicapați și înapoiați mental. Deseori viața acestor copii depinde de momentul intervenției chirurgicale. Dar este justificată moral salvarea unui nou-născut care va rămîne un marginal social? Răspunsul întregii comunități medicale a fost unanim – nu se poate face nici o discriminare între copiii normali și cei handicapați – toți au dreptul să trăiască beneficiind de suportul generos al comunității.

Comitetele de bioetică abordează uneori probleme aparent bizare. O femeie face un tratament la începutul sarcinii, deși medicul i-a interzis; se naște un copil handicapat. Este vinovată sau nu mama? Întrebarea este justificată doar în ipoteza în care anomaliile copilului au fost cert induse de medicamente. Cine poate să răspundă acestei dileme?

Am reamintit doar cîteva momente din noua bioetică. O bioetică care va influența profund gîndirea medicală și atitudinea comunității față de medicină. În anii ce vin, genetica va aduce fapte șocante cu urmări „ciudate“, care vor fi greu acceptate. Apoi vor deveni banale realități.

Pentru secolul XXI se așteaptă crearea primului individ artificial – genele lui sintetizate în laborator vor fi incluse în cromozomi și apoi în celule sintetizate și ele... și mai departe? Ne putem imagina orice. Să nu uităm însă, jocul cu viața este plin de pericole...!

Solomon Marcus

CALCULATORUL ŞI STUDIUL LITERATURII

Ştiinţa la frontierele cunoaşterii

În ultima vreme, problema utilizării calculatoarelor în studiul operelor literare şi al istoriei literare solicită atenţia unui număr tot mai mare de cercetători. Reviste special dedicate folosirii calculatoarelor în umanistică apar de cîteva decenii. Menţionăm, în această ordine de idei, revistele **Computers and the Humanities** (S.U.A.) şi **Literary and Linguistic Computing** (Anglia). Însă recent rolul inteligenţei artificiale în analiza literară şi eventual în creaţia literară preocupă tot mai mulţi teoreticieni şi scriitori. Dacă o carte ca aceea a lui B.H. Rudall şi T.N. Corns **Computers and Literature — a practical guide** (Abacus Press, Cambridge, Mass & Tundbridge Wells, Kent, 1987) se mulţumeşte să efectueze un tur de orizont asupra aspectelor computaţionale în studiul literaturii, aşa cum s-au cristalizat ele în aproape 40 de ani de cercetări, alte publicaţii, care au în vedere fenomenul literar-artistic în întreaga sa complexitate, ca **Poetics, Poetics Today, Style, SPIEL** sau **Empirical Studies of Art,** se ocupă tot mai frecvent de perspectiva algoritmică în înţelegerea literaturii şi artei. Numărul pe decembrie 1987 al revistei internaţionale de teoria literaturii Poetics este în întregime dedicat acestei chestiuni. În mod deosebit ne-a reţinut atenţia studiul - **The Computer in Perspective,** datorat lui R.A. Zwaan, specialist în literatură comparată, teorie literară şi lingvistică computaţională de la Universitatea din Utrecht (Olanda).

De la margine spre centru

De ce oare, în ciuda numeroaselor sale utilizări, calculatorul a rămas, pînă azi, un simplu auxiliar al exegezei literare şi nu rareori contestat? Ce ar trebui să se întîmple pentru ca din poziţia sa marginală calculatorul să se apropie de centrul, de inima vie a cercetărilor literar-artistice? Acest mod de a întreba, al lui Zwaan, conţine o presupoziţie la rîndul ei discutabilă, deoarece pentru un istoric literar problemele de localizare şi datare sau de stabilire a paternităţii unor texte, a filiaţiei unor manuscrise, nu sînt deloc marginale, după cum nici pentru unii compozitori problema stăpînirii, a controlării analogului grafic, geometric-topologic, al structurilor sonore nu este una periferică. Or, acestea sînt probleme care nu mai pot fi abordate azi în mod eficient fără mijloacele moderne ale inteligenţei artificiale. Desigur, Zwaan cunoaşte aceste lucruri, dar are în vedere o realitate statistică. După o investigaţie efectuată de K.M. Schmidt (**Computers and literary criticism. Can the conceptual approach break the deadlock?,** Sprache und Datenverarbeitung 7, 1979, p. 26-32), care a fost preocupat de o chestiune similară, cele mai multe cercetări literare efectuate cu ajutorul calculatorului au în vedere, deocamdată, probleme de o relevanţă redusă, din punctul de vedere al orientărilor dominante în critica şi istoria literară. Corelat cu acest fapt este şi un altul: cele mai multe explorări computaţionale în domeniul literar eludează achiziţiile teoriei literare, fiind mai degrabă empirice decît teoretice. Colin Martindale (**Sit with statisticians and commit a social science: Interdisciplinary aspects of poetics.** Poetics, 7, 1978, p. 273-282) observa că în tehnica literară computaţională sînt deseori numărate tot felul de lucruri fără o semnificaţie literară clară, convingătoare. Aceste reproşuri sînt, fără îndoială, justificate. Să ne amintim însă că şi în lingvistică s-a parcurs o evoluţie de acest fel. Pentru a se ajunge la o cercetare statistică de înalt nivel teoretic în problemele de lingvistică istorică (de tipul celor despre care am relatat în **Timpul,** Editura Albatros, 1985), a trebuit să se treacă mai întîi prin etapa statisticilor vulgare, care au atras contestaţia multor cercetători, şi astăzi marcaţi de această amintire (unii dintre ei, fără să fi aflat că între timp situaţia s-a schimbat). Tot aşa, teoria matematică a învăţării avea în vedere, într-o primă etapă, exclusiv aspectul empiric, de interacţiune a stimulilor şi răspunsurilor, pentru ca abia începînd cu anii '70 să cuprindă şi aspectele reflexive, inclusiv interacţiunea dintre ceea ce este înnăscut şi ceea ce este dobîndit din experienţă. Aşa au devenit universaliile lingvistice o problema nu numai lingvistico-filozofică, ci şi una care priveşte noile discipline cognitive, dezvoltate în legătură cu inteligenţa artificială.

Legătură slabă cu teoria

S. Wittig (**The computer and the concept of text.** Computers and the Humanities 11, 1978, p. 211-215) a observat că utilizarea calculatorului nu prea a depăşit cadrul Noii Critici (New Criticism). Zwaan adaugă şi pe cel al structuralismului, avînd în vedere probabil şi tradiţia europeană. Cadrul acesta nu ar fi fost chiar atît de îngust dacă ar fi fost utilizat în întreaga sa complexitate. Însă reflecţia teoretică asupra rolului calculatorului în cercetarea literară este, deocamdată, foarte săracă; în aceste condiţii, proliferează tot felul de idei vulgare, privind competiţia dintre om şi calculator.

Zwaan pretinde că a întreprins o investigaţie bibliografică foarte amplă, la capătul căreia nu a putut identifica totuşi mai mult de vreo zece articole care să poată fi considerate teoretice în domeniul cercetării literare asistate de calculator. Cercetarea literară computaţională este aproape exclusiv confiscată de tot felul de programe de calculator, în timp ce gradul lor de relevanţă literară este pus între paranteze (sau cumva lăsat în seama altor tipuri de cercetători? Dar criticii, istoricii şi teoreticienii literari de formaţie exclusiv umanistă încă nu se grăbesc să preia această ştafetă). Aici ne putem angaja într-o discuţie mai bogată privind dificultăţile stabilirii unei colaborări mai serioase între informaticienii umanişti şi cercetătorii literari de formaţie tradiţională. Dificultatea este în primul rînd una de limbaj. Jargonul informatic nu poate fi învăţat uşor de cineva care nu mai este foarte tînăr. R.A. Zwaan, pe care-l avem în vedere aici, este născut în 1962, dubla sa formaţie fiind astfel mai uşor de înţeles. Cei mai în vîrstă îşi procură argumente apriorice de respingere a calculatorului (povestea cu dezumanizarea), punîndu-l astfel pe interlocutorul informatician într-o poziţie de pat (pentru a vorbi în termeni şahişti).

O discrepanţă între literar şi algoritmic?

Există totuşi unele orientări mai încurajatoare. Zwaan înscrie aici tendinţa de fundare a unui studiu empiric sistematic al literaturii, observată cu precădere la unii cercetători germani (S.J. Schmidt, **Grundriss der empirischen Literaturwissenschaft.** Braunschweig/Wiesbaden: Vieweg, Band 1, 1980; Band 2, 1982, **Foundations for the empirical study of literature: Components of a basic theory.** Hamburg: Buske, 1982; P. Finke, **Konstruktive Funktionalismus: Die wissenschaftstheoretische Basis einer empirischen Theorie der Literatur,** Braunschweig/ Wiesbaden: Vieweg, 1982). Aspectele empirice conduc în mod natural la ansambluri de date care trebuie prelucrate la calculator. Numai că unii cercetători care adoptă această orientare cantonează la nivele mai abstracte. Se creează astfel o discrepanţă între o abordare literară care nu-şi actualizează potenţialul computaţional şi o orientare algoritmică neasociată cu o concepţie literară clară. Tocmai reducerea şi, eventual, eliminarea acestei discrepanţe constituie obiectivul lui Zwaan, care, în căutare de aliaţi, în îndrăzneaţa sa tentativă, pune în discuţie un articol al lui John B. Smith (**Computer criticism,** in W.A. Sedelow Jr. and S. Yeates Sedelow [eds], **Computers in Language Research** [vol. 2], p. 25–59, Berlin / New York, Amsterdam: Mouton, 1983), în care se susţine că o concepţie teoretică adecvată în ceea ce priveşte cercetarea literară computaţională este furnizată de formalismul rus şi de structuralismul francez. Pentru a-şi argumenta ideea, Smith dezvoltă un exemplu practic de analiză critică asociată cu calculatorul, în legătură cu romanul lui Joyce **A Portrait of the artist as a Young Man.** Smith pleacă la drum cu anumite ipoteze născute dintr-o interpretare preliminară a romanului lui Joyce şi pe care vrea să le testeze cu ajutorul calculatorului prin operatii matematice şi statistice (analiză Fourier, analiză componenţială etc.) complicate. Punctul slab al acestui demers constă, după Zwaan, în faptul că acelaşi corpus, care a sugerat ipotezele, este folosit pentru testarea acestor ipoteze, ceea ce creează un cerc vicios. Însă această circularitate este atenuată şi chiar anulată de faptul că ipotezele provin dintr-o abordare hermeneutică, în timp ce testarea este de natură experimentală şi computaţională. De altfel, în ansamblu, termenul de **empiric** ar trebui înlocuit cu cel de **experimental** în întreaga argumentare a lui Zwaan, deoarece este vorba mereu de experienţe provocate de către cercetător, în care observaţia empirică se articulează organic cu investigaţia analitică algoritmică; or, tocmai la interferenţa empiricului cu secvenţialul emisferei cerebrale stîngi se află abordarea experimentală. Pentru a respecta terminologia autorilor discutaţi aici, ne vom referi în continuare la studiul empiric al literaturii, dar considerăm că, în acest context, **empiric** trebuie citit **experimental.**

Două variante ale orientării empirice

Orientarea empirică a cunoscut, începînd cu mijlocul deceniului al optulea, două variante; prima, reprezentată în primul rînd de Norbert Groeben, este orientată spre metodă, încercînd să rezolve probleme vechi (în primul rînd interpretarea textelor literare) cu metode noi (cu precădere împrumutate din ştiinţele sociale). A doua variantă, reprezentată de aşa-numitul grup NIKOL organizat în jurul lui Siegfried J. Schmidt este orientată spre teorie (a se vedea P. Finke, **Emipirizität allein genugt nicht: Kritische Überlegungen zu Konzeptionen empirischer Wissenschaft.** SPIEL 4, 1985, p. 71–97) şi nu se mai concentrează asupra interpretării textelor literare, ci „scufundă" această problemă în alta, mai vastă, a descrierii şi explicării „sistemului literar al acţiunii sociale" (interpretarea literară este un act în cadrul acestui sistem, deci ea nu poate avea statut de metodă ştiinţifică; interpretarea este unul dintre obiectele examinate. Din punctul de vedere al lui P. Finke, membru al grupului NIKOL, orice concepţie literară care se defineşte în raport cu o clasă de texte (şi de fapt aici intră mai toate marile direcţii de teorie literară) este conservatoare. În concepţia neconservatoare a grupului NIKOL, textul literar nu are un statut ontologic. Sensul şi structura nu sînt proprietăţi textuale independente, ci construcţii efectuate de către un cititor (H. Hauptmeier, **Toward an empirical science of literature.** Empirical Studies of Art 1, 1983, p. 173–191).

Chiar din această prezentare sumară a celor două orientări, este uşor de văzut că Groeben se apropie mai mult de cerinţele criticii computaţionale decît S. J. Schmidt, deoarece în critica computaţională problema centrală este interpretarea textelor văzute ca obiecte prestructurate observabile, deci cu statut ontologic precizat. Dar această situaţie nu este, pentru Zwaan, un argument în favoarea orientării lui Groeben, ci unul în defavoarea crticicii computaţionale preconizate de John B. Smith şi de fapt practicate de mulţi exegeţi. Lui J.B. Smith i se reproşează că în alegerea unităţilor

a căror frecvență se studiază s-a folosit un criteriu intuitiv, hermeneutic: „au fost alese acele cuvinte despre care am simțit că au o valoare senzorială și tematică“ (J.B. Smith, loc. cit., p. 11). Această alegere, crede Zwaan, este grevată de o teorie prealabilă, deci rezultatul care se obține pe baza acestei alegeri nu poate fi considerat drept o confirmare a teoriei. Însă circularitatea este aici inevitabilă. Ne aflăm într-o situație asemănătoare paradoxului inducției, analizat de Carl Hempel și Nelson Goodman, paradox în virtutea căruia inducția nu este o simplă trecere de la particular la general, de la observație la generalizare, ci o interacțiune între acestea. Am argumentat anterior (a se vedea **Paradoxul**, Editura Albatros, 1984, p. 142 și mai ales capitolul „Lectura generativă“ din **Artă și Știință**, Ed. Eminescu, 1986) că paradoxul inducției se extinde la un paradox al lecturii, constînd în interacțiunea dintre presupozițiile și consecințele lecturii, dintre ansamblul de idei și impresii anterioare pe care le proiectăm asupra textului și prelungirile infinite pe care lectura le generează. În mod analog, se poate vorbi și de un paradox al învățării.

Iată de ce ni se pare excesivă, insuficient de convingătoare, critica dezvoltată de Zwaan. El are dreptate afirmînd că simpla utilizare a calculatorului nu este suficientă pentru a conferi studiului literaturii atributul de științific. Dar greșește cînd adaugă: „de fapt, metoda hermeneutică și cea empirică (unde se înscrie și analiza automată de conținut) sînt incompatibile, iar o combinație a lor nu poate duce decît la o asociere hibridă (cu excepția cazului în care observația este independentă de teorie). Nu numai că articulări de tipul menționat nu sînt dăunătoare, dar ele sînt, credem, inevitabile, deoarece nici o abordare de o oarecare complexitate nu se poate dispensa total nici de componenta hermeneutică, nici de cea empirică; iar excepția menționată de Zwaan, privind posibilitatea observației independente de teorie, apare, în lumina paradoxului inducției și al lecturii, o pură utopie.

O pledoarie pentru teoria lui S.J. Schmidt

Față de această stare precară în care s-ar afla cercetarea computațională actuală în domeniul literar, Zwaan vede o ieșire în adoptarea punctului de vedere al grupului NIKOL, condus de S.J. Schmidt; în concepția acestuia, calculatorul nu mai are un rol central, dar, în ciuda acestui fapt, rolul său devine mai fecund. De această dată, problemele literare nu mai sînt obligate să intre în patul procustian al posibilităților calculatorului ci, dimpotrivă, utilizarea calculatorului este adaptată la problematica literară.

Pentru concretizarea discuției, este luată în considerare teoria lui Colin Martindale privind schimbarea literară și modul în care Martindale utilizează calculatorul pentru testarea teoriei sale. Este vorba de o teorie psihologică despre sistemele literare, în special despre gradul de autonomie al culturii poetice care influențează forma și conținutul produsului creativ. Teoria este testată pe două corpusuri de fragmente de texte poetice. Zwaan accentuează faptul că această teorie nu este, în principiu, derivată din lectura textelor folosite pentru testare. Calculatorul nu este folosit în interpretarea textelor poetice, interpretare în care, de altfel, Martindale nici nu este interesat. Este folosită analiza de conținut ca mijloc de a măsura ceea ce ar constitui indicatorii unor procese care au loc în cadrul sistemului literar. Acest mod de abordare i se pare lui Zwaan legitim și lipsit de circularitate, în contrast cu cel considerat de J.B. Smith. Fiind de acord că tipologic cele două moduri de utilizare a calculatorului sînt diferite, mărturisim că nu vedem cum le-am putea departaja din punctul de vedere al circularității. Este greu să stabilim sursele unei teorii și practic imposibil să credem că Martindale a fost mai puțin marcat decît J.B. Smith de reprezentările și concepțiile sale anterioare în modul de alegere a textelor pe care și-a testat teoria și, mai cu seamă, în modul de alegere și interpretare a parametrilor cu care a lucrat. Martindale se referă la unele dificultăți cum ar fi ambiguitatea lexicală; calculatorul n-ar fi în stare să distingă între cuvinte grafic identice, cum ar fi **like** în context ca **I like candy** și **a table is like a chair.** Însă programul de calculator ar putea include un minim de analiză contextuală care să facă posibile distincții ca cea de mai sus, care intervin în analiza automată de conținut **(automatic content analysis).**

Punctul de vedere al inteligenței artificiale

O altă critică de amploare la adresa analizei literare computaționale – în forma ei dominantă azi – a venit din partea inteligenței artificiale. M. Grimaud consideră drept o lacună gravă faptul că semioticienii literari și studenții în literatură nu sînt inițiați și antrenați să se prevaleze de calculator în perspectiva oferită de domeniul modern al inteligenței artificiale. Unele propuneri mai sistematice în această privință au venit din partea lui N. Cercone și C. Murchison, care preconizează o bază de date diferită de bazele de date convenționale, prin faptul că încorporează și aspectele semantice și pragmatice, de exemplu sub forma unor rețele semantice. Zwaan reproșează acestui program faptul că se limitează la o concepție conservatoare, după care tehnicile inteligenței artificiale sînt metode noi în abordarea unor probleme vechi, ca stabilirea autorului unor texte controversate, filiația unor manuscrise, parametri stilistici etc. Însă atîta vreme cît multe probleme reale de acest tip rămîn încă nerezolvate (de exemplu, în probleme de stabilire a autorului ne aflăm încă într-un stadiu rudimentar, în ciuda acumulării unei bogate literaturi), un atare conservatorism este pe deplin justificat.

F. Vroon și D. Draaisma (**De mens als metafoor: Over vergelijkingen van mens en machine in filosofie en psychologie.** Baarn. Ambo, 1985) disting două modalități ale abordării literaturii în cadrul inteligenței artificiale: modalitatea de simulare și cea de performanță. Ca performanță, programele inteligenței artificiale urmăresc obținerea unui anumit rezultat care imită un rezultat al inteligenței umane; programul ca atare este irele-

(continuare în pag. 28)

Știința la frontierele cunoașterii

C. Ionescu-Tîrgoviște

ECHILIBRUL BIOELECTRIC AL ORGANISMULUI UMAN

Prima și cea mai fundamentală activitate a viețuitoarelor este cea **bioelectrică.** Atomii fiind structuri încărcate electric, în mod automat moleculele, țesuturile, organele și deci organismele în ansamblu prezintă o activitate bioelectrică. Homeostazia bioelectrică a organismelor vii este fundamental necesară condiției de normalitate. Ea a fost studiată cu minuțiozitate la nivel de celulă sau de organ, dar mai puțin la nivel de organism.

O mare parte din cheltuiala energetică a organismului este destinată menținerii gradientelor ionice intra/extracelulare, lucru îndeplinit de așa-zisele „pompe ionice". În mod obișnuit, orice diferență de concentrație între două sectoare ale organismului are tendința (cu semnificație entropică) de egalizare, prin migrarea ionilor de-a lungul gradientelor de concentrație. Menținerea unei diferențe de concentrație înseamnă o acțiune antientropică, consumatoare de energie. În momentul în care se creează o diferența ionica între două regiuni ale celulei, între două celule, între două țesuturi etc. va apare, de asemenea, o diferență, de **potențial electric.** Ea se menține atîta vreme cît pompa ionică activă, consumatoare de energie, menține diferența de concentrație ionică.

La nivelul membranelor celulare, pompa ionică Na^+/K^+, care funcționează asimetric, conform raportului $3 Na^+/2K^+$, (adică, transportă mai mulți ioni de Na^+ din celulă în afară, decît ioni de K^+, din afară în celulă), va realiza o concentrație mai mare de ioni negativi în celulă și de ioni pozitivi în afara ei. Această diferență ionică de cele două părți ale membranei celulare stă la baza potențialului intracelular electric de repaus, cu valoare negativă. Această diferență de potențial, prezentă în toate celulele corpului, variază ca mărime, fiind totdeauna mai mică de 100 mV.

Prin stimulare, unele tipuri de celule răspund cu modificări de potențial de scurtă durată, care revin apoi la valoarea de repaus. Din această categorie fac parte nervii (potențial de acțiune), fibrele musculare și receptorii celulelor senzoriale. Aceste potențiale se numesc **potențiale de acțiune.**

Weisenseel (1984) analizează semnificația curentului electric, a diferențelor de potențial, apărute la nivelul celulelor sau al țesuturilor, în raport cu creșterea și diferențierea celulară. Întrebarea pe care ne-am pus-o și noi de mai multă vreme (Ionescu - Tîrgoviște, 1984) este dacă curenții electrici naturali reprezintă fenomene **primare** sau fenomene **secundare** dezvoltării gradientelor ionice, pe care numai le semnalează. Cu alte cuvinte, **biocurenții** sînt produși în vederea unei acțiuni anume sau, pur și simplu, apar inevitabil, în cursul dinamicii ionice intra/extracelulare? Urmărind curenții electrici naturali din țesuturi, Weisenseel (1984) arată că ei apar înaintea diferențierii celulelor, indică precis direcția de dezvoltare celulară sau tisulară, iar suprimarea lor oprește dezvoltarea și diferențierea. Aceste date vin în favoarea rolului **primar** al biocurenților, idee pentru care subscriem și noi.

Dacă activitatea electrică individuală a celulelor este mai bine cunoscută, activitatea electrică a organismului în întregime prezintă necunoscute, pe care numai viitorul le va elucida.

În fapt, fiecare celulă poate fi considerată ca un generator de potențial prin transformarea energiei **chimice,** în energie electrică. La ordinul lor de mărime, puterea instalată a acestor microcentrale electrice este foarte mare. Dacă fiecare celulă dezvoltă o diferență de potențial transmembranar de -70 mV, suma diferențelor de potențial dezvoltate de cele 100 000 de milioane de celule din care este alcătuit corpul uman, ar însuma o putere electrică extrem de mare.

Totuși, organizarea electrică a corpului uman are altă semnificație decît cea care ar rezulta din sumarea potențialelor. Potențialul electric intracelular este produs pentru a fi utilizat pe loc de către fiecare celulă în parte. Cu alte cuvinte, celulele corpului nu sînt conectate în paralel, pentru a **însuma** potențialul **produs,** așa cum sînt organizate organele electrice ale unor pești. La aceștia, formațiuni celulare speciale (numite electrocite) dispuse în serie și în paralel (numărul lor poate varia între cîteva sute și cîteva milioane), pot dezvolta o tensiune electrică de pînă la 600 V.

Aproape toată energia cheltuită de organism este utilizată în scopul creării unor diferențe de potențial între anumite zone din celulă, între interiorul și exteriorul celulei, între interiorul și exteriorul unui țesut, între interiorul și exteriorul organismului.

Întrucît activitatea bioelectrică este un fenomen general, regăsit în funcția fiecărei celule, sîntem obligați să presupunem că la nivelul întregului organism trebuie să existe o **homeostazie bioelectrică.** Existența unor mecanisme de homeostazie bioelectrică este previzibilă, da-

torită mai multor motive:

– activitatea electrică a celulelor diferă de la țesut la țesut. Ea este foarte intensă, de exemplu, în țesuturile muscular și nervos. De aici și importanța deosebită a înregistrării electrocardiogramei, electromiogramei sau a electroencefalogramei, ca indicator al stării funcționale a inimii, mușchilor scheletici sau creierului. Totuși, semnale electrice mai pot fi culese și de la nivelul altor organe (retină, tiroidă, suprarenale etc.);

– activitatea electrică a unei celule diferă de la o stare funcțională la alta, lucru care se oglindește în accidentele traseelor electrice înregistrate pentru fiecare organ în parte;

– întrucît valorile potențialelor produse în fiecare celulă sînt foarte mici, înregistrarea lor la distanță nu este posibilă decît atunci cînd un mare număr de celule acționează simultan, emanația lor bioelectrică însumîndu-se;

– în afara potențialelor electrice intracelulare există potențiale electrice interstițiale, datorate diferențelor de concentrație ionică ce apar între diferite țesuturi sau regiuni ale corpului. Aceste diferențe de potențial stau la baza unor microcircuite electrice, măsurabile în microamperi, pe care Nordenström (1983) le-a numit „circuite biologice electrice închise". Aceste circuite pot să se stabilească nu numai în țesutul interstițial, dar și în interiorul vaselor sanguine sau ale vaselor limfatice, dinamica lor fiind dictată de circulația sanguină sau limfatică;

– în fine, rezistența electrică a țesuturilor față de curenții biologici este variabilă. Unele țesuturi sînt bune conducătoare de electricitate, ca de exemplu, lichidul interstițial sau intravascular, lichidul cefalorahidian, conținutul gastrointestinal etc. Dimpotrivă, alte structuri, ca țesutul adipos, pereții vasculari, teaca de mielină a nervilor, pereții glandelor etc. sînt rău conducătoare de electricitate, adică buni izolatori. În această situație este previzibil ca migrarea curenților în interiorul organismului să depindă atît de generatorii electrici (grupurile de celule), cît și de mediul ionic al lichidului interstițial sau de rezistența electrică a diferitelor structuri.

După cum arată Nordenström, circuitele bioelectrice endogene pot reprezenta elementul de legătură dintre mediul electric intern al organismului și mediul electric extern. Influențele cîmpurilor electromagnetice asupra viețuitoarelor (plante și animale) sînt cunoscute de multă vreme. Astfel, apariția unor tulburări (cefalee, dureri articulare, astm, accidente tromboembolice etc.) a putut fi pusă în legătură cu variația cîmpurilor electromagnetice legate de modificările atmosferice, la rîndul lor, în raport cu variația intensificării fluxurilor energetice solare. Se consideră că efectele biologice menționate sînt secundare influenței pe care mediul fizic extern o exercită asupra mediului bioelectric endogen, capabil să recepționeze perturbațiile electromagnetice exogene.

Conceptul potrivit căruia la nivelul organismului se realizează un permanent echilibru dinamic între mediul intern și mediul extern este prezent în gîndirea medicinii tradiționale extrem-orientale cu cîteva secole înaintea erei noastre.

Importanța primordială pe care anticii au acordat-o bioenergeticii umane decurge din modul în care aceștia au înțeles procesul de îmbolnăvire. În concepția lor, dezechilibrele energetice ale organismului preced cu luni sau chiar ani de zile etapele lezionale (modificările anatomice), promptitudinea tratamentului împiedicînd evoluția spre o afecțiune definitivă.

●Paralel cu descrierea rețelei energetice a corpului, cunoscută sub numele de **meridiane de acupunctură**, medicii din vechime au descris și tipurile de energie care „circulă" de-a lungul acestei rețele. Făcînd o analogie cu sistemele moderne de telecomunicații, care nu necesită cabluri de transmisie, meridianele ar putea fi comparate cu circuitele posibile, în timp ce energia „care circulă" prin ele, cu informația care este transmisă de-a lungul acestor circuite.

●În lumina celor arătate mai înainte, meridianele de acupunctură pot fi considerate ca traiecte de-a lungul cărora, microcurenții endogeni migrează în ritmul de funcționare a diferitelor organe sau țesuturi. Evident, în condițiile alterării funcționale a acestor organe sau țesuturi, intensitatea acestor curenți, direcția lor de migrare și poate și „calitatea lor" pot fi modificate. Aceste modificări se vor reflecta și la nivelul punctelor de acupunctura.

În condițiile fiziologice este de presupus că circuitele bioelectrice închise trebuie să aibă o configurație diferită de cea care apare în condiții patologice, întrucît proprietățile electrice ale punctelor de acupunctură prezintă o dinamică vie, realizînd un adevărat mozaic de valori care se modifică în timp, este logic a le considera ca expresie a circuitelor bioelectrice profunde. De aici, importanța diagnostică a studiului proprietăților electrice cutanate (Ionescu – Tîrgoviște, 1984).

Menționăm că unele persoane mai sensibile posedă proprietatea de a recepționa, cu vîrfurile degetelor, emisiile de potențial (de fapt, diferențele de potențial) înregistrate la nivelul punctelor de acupunctură. Avantajul acestor senzori biologici constă în posibilitatea receptării la o distanță de cîțiva centimetri de piele a punctelor cu o emisie bioelectrică mai puternică (Badgley, 1984).

Printre proprietățile funcționale ale punctelor de acupunctură, particularitățile electrice ocupă un loc important. Zonele cutanate utilizate în acupunctură prezintă un prag mai mic pentru sensibilitatea dureroasă (apreciat prin aplicarea unui stimul electric sau mecanic), temperatură locală diferită, respirație cutanată crescută (captare mai mare de CO_2 la nivelul punctelor), rezistență electrică scăzută, capacitate electrică și valori ale potențialelor electrice mai mari comparativ cu parametrii zonelor cutanate indiferente.

Studiul comportamentului acupunctelor demonstrează o dinamică continuă, manifestată prin ceea ce s-a numit fenomenul de „fenestrație – ocluzie".

Rezistența electrică scade, paralel cu o mărime a suprafeței cutanate de proiecție a punctului („fenestrație"), atunci cînd organul de care depinde corela-

tiv punctul prezintă un exces energetic; dimpotrivă, revenirea către normal a stării funcţionale a organului de corelaţie se exprimă prin creşterea rezistenţei electrice a punctelor şi micşorarea suprafeţei lor („ocluzie"). Înţeparea acestor puncte, prin microcurenţii de leziune produşi, poate influenţa reţeaua bioelectrică endogenă, în sensul normalizării ei.

am putut constata că la membrele superioare, valorile electro-negative sînt mai mici, comparativ cu valorile înregistrate la membrele inferioare (fig. 1). Aceasta corespunde cu conceptul tradiţional, conform căruia partea superioară a corpului este Yang, comparativ cu partea sa inferioară, care este Yin, interiorul este Yin faţă de exteriorul său, care este Yang. Cele

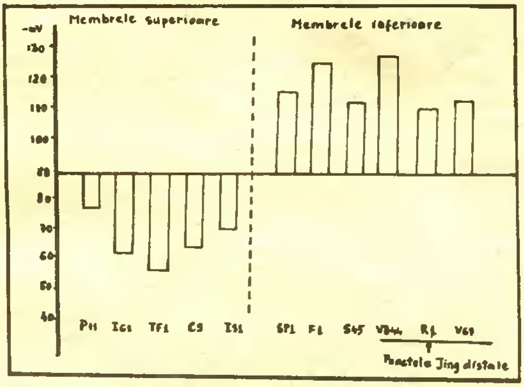

1

Semnificaţia funcţională a diferenţelor de potenţial între diferite regiuni ale corpului, precum şi între structurile aflate la profunzimi diferite este încă discutabilă. Într-o cercetare, în care am studiat potenţialele electrice cutanate ale punctelor Jing distale (Ionescu – Tîrgovişte, 1985), am putut constata că la membrele superioare...

6 niveluri energetice pot fi privite şi ca şase **straturi** energetice, dintre care 3 Yang sînt mai superficiale, iar cele 3 Yin, mai profunde (fig. 2). Într-adevăr, înregistrările potenţialului electric, profund făcute prin ace de acupunctură, introduse la diferite adîncimi, evidenţiază un gradient electric interior/exterior, a cărui semnificaţie bioenergetică urmează a fi stabilită în viitor.

În ultimii ani, împreună cu ing. Prună S., am pus la punct în laboratorul de Electrofiziologie a Clinicii de Diabet, Nutriţie şi Boli Metabolice din Bucureşti, tehnica de înregistrare a potenţialelor electrice profunde ale punctelor, folosind pentru culegerea acestor ace-electrozi introduşi la 0,5–1,5 cm, adică la adîncimea la care se găsesc punctele de acupunctură. Traseul înregistrat, pe care l-am numit **electroacupunctogramă** (EAG), furnizează deopotrivă informaţii diagnostice şi terapeutice.

Electroacupunctograma trebuie înţeleasă ca o informaţie fragmentară, obţinută prin analiza „stării energetice" a numai două meridiane. O informaţie completă cuprinde înregistrarea simultană a potenţialelor electrice ale cîte unui punct energetic situat pe toate cele 12 meridiane. Întrucît meridianele principale sînt bilaterale, numărul canalelor de înregistrare se ridică la 24. Prelucrarea automată a datelor printr-o tehnică de calcul relativ simplă, prevăzută pentru a fi cuplată la dispozitivul de înregistrare, ar putea creşte în mod substanţial potenţialul diagnostic al studiului proprietăţilor electrice al acupunctelor.

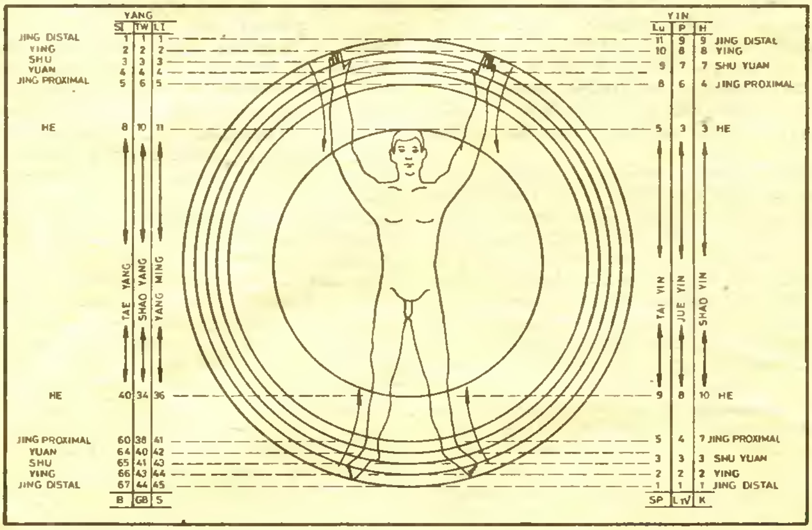

2

Dolphi Drimer

Știința la frontierele cunoașterii

TEHNOLOGII COSMICE

Foamea de energie. Omul își poate realiza misiunea de făuritor de bunuri numai dacă are putere din ce în ce mai multă. Consumul de energie a depășit în unele țări 10 000 kg de carbon echivalent pentru fiecare locuitor. Cautarea energiei impune proiecte ce par la prima vedere fantezii și totuși... Un asemenea proiect îl reprezintă utilizarea energiei solare captată în spațiul cosmic și retransmisă apoi pe pămînt cu ajutorul a două antene prin microunde. O astfel de insulă cosmică de dimensiuni de 5x20 km și cu o grosime de aproximativ 0,4 km pe suprafața căreia sînt așezate baterii solare poate transmite pe pămînt 10 000 MW. Insula cîntărește în jur de 100 000 tone din care aria solară 52 000 tone și antenele 25 000 tone. Aproximativ 30 de asemenea insule ar putea potoli, pentru un timp, foamea omului de energie. Dar cum să construiești insulele cosmice? Dacă materialele ar trebui transportate de pe pămînt în spațiul cosmic va fi necesară imprimarea unei viteze mai mari de 11,2 km/s și trimiterea numai a 100 000 tone de materiale ar însemna un consum imens de energie. O soluție ar fi folosirea satelitului natural al pămîntului ca bază de plecare pentru care viteza de plasare a încărcăturilor în spațiul cosmic este de numai 2,4 km/s. Întrucît energia este proporțională cu pătratul vitezei $(11,2-2,4)^2$ rezultă aproximativ de 22 ori mai puțină energie pentru a lansa materialele de pe Lună în spațiul cosmic în comparație cu baza de plecare pe Pămînt. Atunci ar trebui să construim pe Lună o uzină cosmică, care să asigure în cea mai mare măsură elaborarea materialelor necesare insulelor cosmice. Care sînt aceste materiale?

În linii mari, insula cosmică se compune din 36 000 tone de sticlă de siliciu topită, 15 000 tone celule solare din siliciu, 12 000 tone fibre de grafit, 10 000 tone cupru, 6 000 tone mase plastice armate, 6 000 tone aluminiu și alte materiale. Ce se poate găsi pe Lună? Ca urmare a bombardamentelor meteoritice de miliarde de ani, suprafața Lunii este acoperită cu un nisip fin între stînci colțuroase. Adîncimea nisipului este evaluată de la cîțiva metri la sute de metri. Materialul are în proporție de 70% dimensiuni sub 1 mm.

Sub nisip se găsește crusta lunară. Compoziția crustei este apreciată în medie la: O_2–42%; Si – 21%; Al – 8-10%; Fe – 8%; Ca – 8-10%; Na – 0,2-0,3%; K – 0,1%; Mg – 5%; Ti – 3%; Mn – 0,1; Cr – 0,2%, remarcîndu-se conținutul asemănător cu acel din scoarța pămîntului. Cea mai notabilă absență este a hidrogenului, aproximativ de 25 ori mai puțin dens decît pe Pămînt. Subsuprafața Lunii este anhidră și este alcătuită din oxizi – SiO_2 – 45%; Al_2O_3 – 15-20%; FeO – 6-14%; CaO – 16-12%; MgO – 7-9%; TiO_2 – 1-4%; Na_2O – 0,6%;. Se remarcă conținutul mare de Fe, Mg și Ti ce poate fi extras din acest minereu. O altă sursă de materii prime o constituie bazinul ejector constînd dintr-o combinație de stînci și material meteoritic lichefiat prin căldura degajată la impact. Materialul este sticlos cu un conținut bogat în potasiu (K), pămînturi rare (REE) și fosfor (P) și se numește KREEP.

Rezultă că pe Lună există materialele necesare construcției insulei cosmice astfel: O_2, Si, Al, Fe în cantități mari, Ca, Mg, Ti, Cr, Na, Mn, K în cantități suficiente și urme de H_2, C, N_2, F, Zr, Ni, Zn, Pb, Cl, S. Spre deosebire de Pămînt unde există cărbune și atmosferă pentru întreținerea arderii, procesele tehnologice metalurgice trebuie să se desfășoare în condiții în care: nu există apă, carbon și hidrogen, există vid înaintat, gravitație mică și energie solară. Aceste condiții specifice trebuie să aibă în vedere tehnologii de separare magnetice, electrostatice sau centrifugale în condiții uscate și de control a gravitației; tehnologii de extracție a metalelor prin topire și electroliză, prin metalurgie în vid sau prin tehnici noi și obținerea formelor geometrice prin depunerea din vapori, topire și turnare sau metalurgia pulberilor. Transportul materialelor lunare către uzinele de pe Lună se poate face cu excavatoare sau alte vehicule la suprafață, deși o problemă deosebită o constituie expunerea muncitorilor la radiații. Se poate imagina un sistem automat cu conveior pentru transportul materiilor prime. O serie de materiale trebuie însă înlocuite, de exemplu: fibrele de grafit cu sticlă spongioasă, cuprul cu aluminiu și materialele plastice armate cu aliaje aluminiu-fier sau sticlă spongioasă.

Au fost evaluate numeroase tehnologii de prelucrare pe Lună. S-au apreciat pentru separarea minereului metodele electrostatice și s-a imaginat un bloc de lucru ce cîntărește 20 tone și prin folosirea a numai 7 kW este capabil să prelucreze 30 000 tone de sol lunar pe an. Fierul în stare liberă în cantitate de 550 tone/an poate fi recuperat magnetic din aproximativ 400 000 tone de material recirculat. Peste 35 000 tone de sticlă nativă pot fi obținute prin sitare, măcinare și mijloace electrostatice. Dar aceasta este foarte puțin. Cantitatea mare de material solicitată impune în primul rînd

orientarea pe cuptoarele solare. Radiația solară pe Lună este de 1,35 kW/m². Absența gravitației în spațiu și gravitația redusă pe Lună permit desfășurarea unor oglinzi solare foarte ușoare făcute din folii aluminizate. Un sistem cinematic de șenilă poate menține constant focarul luminii solare pe o arie fixată. Asemenea cuptoare solare au fost cunoscute în istoria omenirii – de exemplu de incași – și există azi în funcțiune în Franța, URSS, SUA, Italia, Japonia. Sistemele mari dezvoltă nivele de energie de peste 1000 kW cu densități de flux în focar de peste 1,7 kW/cm². Furnalele solare de această capacitate topesc 2-3 t/zi de metale foarte refractare. Pe Lună condițiile de lucru sînt mai favorabile. Un cuptor solar cu o densitate de flux de 900 kW/m² poate topi rapid în focar solul lunar. Temperatura de topire a acestuia este 1250–1350°C. Datorită conductibilității termice scăzute a solului lunar, deplasarea focarului permite topirea rapidă și pe o adîncime superficială. Topirea este însă mai eficientă dacă prin planul focarului cuptorului solar trece continuu material lunar. Masa topită este apoi descompusă prin electroliză colectînd O_2 la anod și un amestec de metale la catod. Energia electrică pentru electroliză poate fi furnizată cu ajutorul unui reactor nuclear. Un experiment de extragere a O_2 folosind roci silicioase asemănătoare cu cele recoltate de echipajul lui Apollo 11 (roci bazaltice) a fost realizat la temperaturi de 1100–1300°C în celule cu electrolit din nitrură de bor avînd catodul din SiC și anodul din Ir. Probabil că există metode și mai eficiente pentru extragerea prin electroliză a O_2 și a metalelor din solul lunar. Individualizarea unui anumit metal se face prin controlul tensiunii electrice asemănător cu electroliza soluțiilor apoase. Dar vor apărea și complicații. Metalele cu punct scăzut de fierbere: Na, K, Mg vor fi eliberate sub formă de vapori; de asemenea și Ca și Mn vor fierbe la un vid de 10-500 mm col Hg și temperaturi de 1100-1250°C; Al și Si sînt lichide la această temperatură și se vor ridica la suprafața băii avînd densități mai mici decît a rocilor silicioase topite. Rezultă că distilarea în vid poate oferi o soluție rezonabilă pentru separarea și purificarea metalelor individuale. Metodele de colectare a gazelor și a vaporilor metalici generați în timpul electrolizei vor fi acelea utilizate curent pe Pămînt pentru distilarea substanțelor chimice organice. Metalele obținute prin electroliză sau prin distilare în vid avînd o puritate chimică foarte mare au caracteristici de rezistență mecanică și în special tenacitate mică. Aliajele dure de aluminiu se pot produce prin alierea acestuia cu Si, Mn, Mg, Cr, iar aliajele de titan cu magneziu și aluminiu sînt printre cele mai interesante și pe Pămînt. Obținerea aliajelor fierului – fonte și oțeluri – ridică probleme deosebite: în primul rînd prin lipsa carbonului pe Lună, iar în al doilea, cu excepția siliciului, celelalte elemente fiind în cantități neînsemnate.

Carbonul, hidrogenul și alte gaze rezultate din vîntul solar sînt concentrate în particule fine localizate pe suprafața Lunii. La încălzirea solului lunar între 200-900°C se poate obține emisia acestora. Principial, gazele pot fi obținute într-un cuptor solar etanș, separate apoi prin lichefiere fracționată, iar carbonul recuperat din CO și CO_2 prin reducerea cu H_2 sau cu pulbere de Fe. Considerînd carbonul ca fiind 50 ppm, se pot obține prin prelucrarea a 400 000 t de material lunar, aproximativ 19 t de C și apreciind un conținut de 0,3% C în oțel, necesarul de 14 t de C pentru insula cosmică este posibil de satisfăcut.

Producția de tablă de aluminiu, necesară structurilor spațiale, se obține prin depunerea din fază de vapori. Cu ajutorul unui tun cu fascicul de electroni cu o putere de 1200 kW și o tensiune de accelerare de 50 kV, aluminiul este topit și cules de o bandă din material refractar. Viteza de depunere depășește 50 pm/s, realizîndu-se benzi cu lățime de peste 0,5 m înfășurate în rulouri. Aliajele se obțin prin codepunere din elementele individuale într-un sistem cu mai multe tunuri sau pe cale clasică. Avantajul utilizării tunului cu fascicul de electroni pe Lună este constituit de lipsa camerei de vid și a pompelor pentru realizarea vidului. Metoda de vaporizare poate fi aplicată oricărui material și proprietățile mecanice ale acestora sînt comparabile cu acelea obținute prin alte metode. Sîrmele de aluminiu se obțin din tablă prin laminare profilată și apoi prin trefilare. Se obține astfel întreaga gamă de diametre de fire necesar conductoarelor electrice.

Materialele izolatoare vor fi obținute din fire și pînze de sticlă după o tehnologie similară celei de pe pămînt, iar manșoanele de ceramică se vor fabrica prin metalurgia pulberilor din sol fin lunar.

Obținerea sticlei spongioase ca element de înlocuire a componentelor grafitice și epoxidice în structură și pentru ghiduri de unde nu ridică probleme deosebite. Particule de sticlă cu diametrul mai mare de 90 mm pot fi topite în cuptoare solare. Astfel de sticlă se obține curent în URSS, SUA, Franța, Japonia, Cehoslovacia și România, iar adausurile de Na_2SO_4 și C pot fi obținute din solul lunar.

Aproximativ 15 000 t de grosime 50-75 pm din SiO_2 topit este necesar pentru substratul celulelor solare. Materialul trebuie însă să fie de înaltă puritate, cu proprietăți optice excelente, rezistent la ultraviolete și cu proprietăți electrice. Particulele de sticlă existente pe solul lunar nu sînt utilizabile pentru această aplicație întrucît conțin impurități metalice și ca atare au proprietăți optice nesatisfăcătoare. Materialele de pornire trebuie să fie Si și O_2 recombinate chimic. Ambele elemente se pot obține prin electroliză din solul lunar. Materialul SiO_2 astfel obținut este realizat în folii prin depunere din stare de vapori cu ajutorul unui tun cu fascicul de electroni. Simulînd pe Pămînt o astfel de tehnologie s-au obținut filme din borosilicat de sticlă cu grosimi între 0,5-50 pm. Pentru topirea SiO_2 vor trebui folosite creuzete din MgO (punct de topire 2800°C). Stratul de acoperire – celulele solare propriu-zise – sînt din Si de înaltă puritate monocristalin. Există numeroase soluții pe Pămînt, dar nu toate se pot aplica pe Lună, mai ales că numeroasele substanțe chimice din procesul tehnologic nu au bază de materii prime – acizi hidrocloric sau hidrofluoric, clorură de sodiu etc. Ideea este de a realiza o combinație între purificarea siliciului și depunerea din stare de vapori a acestuia.

(continuare în pag. 32)

Mihai Stratulat

Știința la frontierele cunoașterii

UN MIT REALIZABIL: ZBORUL SPRE STELE

Abisul care ne separă de stele nu ne permite să sperăm în reușita unor zboruri spre acești aștri într-un viitor foarte apropiat. Diferitele proiecte de rachete fotonice, de supernave cu schimburi de cosmonauți în generații succesive ș.a. apar nerealizabile la o analiză mai aprofundată. Și totuși, progresul tehnic actual, care a permis transpunerea în viață a celor mai îndrăznețe gînduri, face acest lucru, principial, posibil. Este vorba în acest caz de nave interstelare propulsate de energia unor puternice raze laser emise de pe Pămînt. Firește, astfel de nave vor putea fi construite doar într-o perspectivă mai mult sau mai puțin îndepărtată. Cu toate acestea, se întreprind deja lucrări pentru crearea unor laseri foarte puternici.

Este posibil ca primele nave cosmice care vor conduce omul spre stele să nu fie puse în mișcare nici de uriașele jerbe ale flacării produsă de arderea combustibilului, nici de licărirea remanentă a substanțelor antimaterie de anihilare a gravitației. Cercetătorii noștri automați dirijați spre Proxima Centauri vor putea călători la fel ca Crisfofor Columb către Lumea Nouă: cu pînze!

Acum astfel de nave cosmice pot părea cu totul fantastice. Dar la urma urmei, însuși zborul interstelar este un eveniment neobișnuit. Omului îi este greu să-și imagineze cît de mare este imensul vid care îl desparte pînă și de cele mai apropiate stele, în comparație cu distanțele cu care este deprins între casă și serviciu sau între București și Oradea, bunăoară.

Universul este într-adevăr grandios. Foarte mulți pămînteni nu s-au deplasat niciodată mai mult de cîteva zeci de kilometri de la locul în care s-au născut. Și doar cîțiva, cosmonauți, au efectuat călătorii egale cu distanța de la Pămînt la Lună. Stația cosmică „Voyager 2", care nu de mult a trecut pe lîngă Uranus, va ajunge la Neptun, care se află la o depărtare de noi de 10 000 ori mai mare decît Luna. Dar steaua cea mai apropiată de Soare, Proxima Centauri, care face parte din cele trei stele ale Centaurului se află la o depărtare de încă 10 000 ori mai mare! Ea se află la o distanță de 49 de trilioane de kilometri sau 4,3 ani lumină. Stația „Voyager 2" va părăsi sistemul solar cu viteza de 58 000 de kilometri pe oră. Pentru a acoperi cei 4,3 ani lumina, ei îi vor trebui mai mult de 80 de ani. Aparatul capabil să parcurgă această distanță într-un interval de timp egal cu durata vieții active a omului ar trebui să se deplaseze de cîteva mii de ori mai repede.

Firește ar trece încă multe decenii înainte de a se produce un astfel de eveniment epocal cum este zborul interstelar. Dar, pe de altă parte, tehnologia care îl poate asigura există deja parțial și în bună parte va fi realizată către anul 2 000. De exemplu, în S.U.A., se întreprind actualmente cercetări orientate spre prelucrarea laserilor de mare putere. Este adevărat că acolo ei sînt priviți ca o componentă a inițiativei de apărare strategică, așa numitul „război al stelelor". Dar laserii de mare putere pot fi folosiți într-o direcție cu totul deosebită: pentru lansarea unei sonde spre stele. Este deja cunoscut, în general, că navele interstelare se pot mișca pe seama presiunii fotonilor, care poate fi creată de un curent de microunde maser sau de un curent optic-laser.

Ideea folosirii maserului ca forță de propulsie pentru navele interstelare aparține fizicianului american Freeman Disson. În 1984 Robert Forward a combinat această idee cu utilizarea celei mai avansate tehnici de calcul. Rezultatul a fost aparatul „Starwisp", care seamănă foarte puțin cu actualele nave cosmice: este pur și simplu o pînză confecționată dintr-o țesătură foarte fină de conductori, cu diametrul de un kilometru și care cîntărește numai 20 grame! În fiecare din cele zece trilioane de noduri ale acestei rețele se va găsi o schemă microelectronică, un circuit integrat. Acestea vor funcționa nu numai ca niște mașini de calcul puternice, dar vor fi sensibile și la lumină, adică vor putea acționa ca niște telecamere liliput.

Sistemul care va pune în mișcare „Starwisp" nu se află la bordul său, ci... rămîne acasă! De pe un satelit, care evoluează pe o orbită circumterestră și folosește energia soarelui, spre navă se va îndrepta o microundă cu o putere de 20 milioane de kW. Raza va fi focalizată pe pînză cu ajutorul unei lentile speciale, de tip Fresnell. Diametrul ei va fi de patru ori mai mare decît diametrul pămîntului, adică va avea 50 000 km! Totul va constitui un complex reticular de formă inelară.

Raza focalizată va accelera „nava" pe seama fotonilor, aproape tot așa cum vîntul împinge pînzele unei corăbii. Deplasîndu-se cu o accelerație de 155 ori mai mare decît cea gravitațională, „Starwisp" va atinge în numai o săptămînă o viteză egală cu o cincime din viteza luminii.

După 17 ani aparatul va fi parcurs trei sferturi din distanța pînă la Proxima Centauri. Cînd centrul de dirijare al zborului, aflat pe Pămînt, va repune maserul în funcțiune și va emite noi fascicule, va începe următoarea etapă a expediției ste-

lare. Fluxul purtător de energie va ajunge la „Starwisp" după patru ani. Deşi disipată într-o oarecare măsură, raza va rămîne destul de puternică pentru a pune în funcţie cele zece trilioane de circuite integrate. Ele vor utiliza pînza de conductori ca o antenă de microunde pentru colectarea energiei radiaţiei. Fiecare circuit va elabora propriile sale impulsuri interne sincronizate în fază cu radiaţia de înaltă frecvenţă. Apoi, acţionînd ca nişte fotoreceptoare din reţeaua acestui „ochi" artificial, ele vor analiza lumina care va sosi de la obiectele din sistemul Proxima Centauri.

Nava va efectua un zbor rapid în jurul corpului ceresc cu o viteză de 60 000 km/s. Lui „Voyager 2" i-a trebuit o săptămînă pentru a traversa sistemul format din planetele principale şi inelele lui Saturn, adică să parcurgă circa opt milioane de kilometri. „Starwisp" va contuma Proxima Centauri în numai 40 ore, parcurgînd pentru aceasta circa nouă miliarde de kilometri, adică o distanţă egală cu diametrul orbitei lui Neptun. În acest timp vor fi luate imagini foarte clare cu viteza de 25 cadre pe secundă, adică aproape cu rapiditatea schimbării imaginii în circuitele de televiziune. Folosind informaţiile sincronizate de la radiaţia de înalta frecvenţă, reţeaua va lua forma unei antene direcţionate şi va transmite prin unde de radio informaţiile pe Pămînt. După patru ani, „Starwisp" se va afla la aproximativ un an lumină de Proxima Centauri, iar informaţiile de la navă abia vor ajunge pe Pămînt, unde MEC vor transforma cifrele în imagini pentru a înmărmuri lumea nerăbdătoare cu fotografiile stelelor făcute de aproape. Aceasta se va produce la numai un sfert de secol după lansarea navei „Starwisp"!

Următorul pas pe calea zborului spre stele va putea fi lansarea unei nave cu sistem optic perfecţionat şi cu un complex mai mare de aparate; acesta va impune şi un sistem mai puternic cu „pînze optice" acţionate cu laser.

Ideea unei sonde spaţiale propulsate cu laser, botezată de specialişti „Starlight", este mai veche decît concepţia „Starwisp". Renumitul savant sovietic K.E. Ţiolkovski vorbea despre ceva asemănător încă din anul 1921. Primele studii tehnice însă au fost întreprinse abia în anii '50 cînd laserul încă nu exista, astfel încît în cercetări s-a presupus că vor fi folosiţi fotonii produşi de soare. După crearea laserului s-au publicat numeroase lucrări şi ideea a fost perfecţionată.

Asemănător ca formă dar de dimensiuni fantastice, „Starlight" va folosi pentru zborul spre Proxima Centauri o pînză cu un diametru de 3,6 kilometri, confecţionată dintr-o folie de aluminiu cu grosimea de 16 nanometri, adică şaisprezece miliardimi de metru! Foiţa de aluminiu va reflecta 82% din lumina care va cădea pe ea, va absorbi 13,5% din aceasta şi va fi transparentă pentru 4,5%. Pînza, împreună cu aparatura respectivă, va trebui să aibă o masă de aproximativ o tonă.

Deplasarea se va efectua pe seama presiunii fotonice creată de un laser cu putere de 65 GW. O astfel de instalaţie va putea fi plasată pe o orbită circumterestră (ca şi sistemul energetic al lui „Starwisp") sau pe o orbită circumsolară. Va fi vorba fie de un laser cu oxid de carbon cu lungimea de undă de 10,6 microni, fie de unul cu iod care va funcţiona cu energie solară şi va avea o lungime de undă de 1,3/5 microni. O lentilă Fresnell cu diametrul de o mie de kilometri, dispusă într-un punct situat între orbita lui Saturn şi cea a lui Uranus, va focaliza raza laser pe pînza navei „Starlight". Formidabila energie emisă de puternicul laser va imprima navei o acceleraţie de 0,36 m/s^2.

După trei ani de accelerare neîntreruptă, viteza vehiculului spaţial va reprezenta 11% din viteza luminii, într-un moment în care el se va afla la distanţa de 0,17 ani lumină de Soare. După un interval de timp de două ori mai mare decît cel necesar navei „Starwisp", adică după 40 de ani, aparatul va ajunge la Proxima Centauri. Durata mai mare a parcursului, în ciuda puterii de emisie superioare, trebuie pusă pe seama diferenţei de masă: 20 grame faţă de o tonă. Echipamentul superior şi în cantitate mai mare va permite navei „Starlight" o cercetare mult mai amplă şi amănunţită a planetelor pe care omul le va putea vizita în viitor.

Cu jumătate din viteza luminii

Să ne imaginăm cum se va desfăşura zborul spre una din cele mai apropiate stele active, aflată la o depărtare de 10,8 ani lumină de Pămînt, folosind un vehicul spaţial propulsat de fascicule laser.

Nava, cu un echipament total de 75 800 tone, va trebui să fie dotată cu o pînză avînd o lărgime de 1 000 kilometri. Dacă echipajul va dori să ajungă în preajma stelei menţionate şi să se întoarcă înapoi pe Pămînt pe parcursul duratei naturale de viaţă a omului, nava va trebui accelerată pînă la o viteză comparabilă cu cea a luminii. Un grup de laseri, cu o putere de emisie de 43 000 terawaţi (un terawatt = un miliard de kilowaţi), va imprima navei, pe care s-o denumim „Superstarlight", o acceleraţie egală cu o treime din acceleraţia gravitaţională. În această situaţie, după nouăsprezece luni de zbor, vehiculul va acoperi distanţa de 0,4 ani lumină plutind în oceanul planetar cu viteza de croazieră de 150 000 kilometri pe secundă, adică jumătate din viteza luminii. Pentru a ajunge pînă la Epsilon Eridan, lui „Superstarlight" îi vor trebui 20 ani. O astfel de viteză va atinge după sine creşterea masei navei cu 13%, precum şi un efect de „dilatare" a timpului pentru echipaj. Pentru a menţine acceleraţia constantă, la finele etapei de angajare în regim de croazieră, puterea emisivă a laserilor va trebui să atingă uluitoarea cifră de 75 000 terawaţi. Călătoria spre stele nu va fi nici uşoară, nici ieftină!

Şi încă ceva. Înainte cu aproximativ 10 ani şi 5 luni de atingerea ţintei finale, grupul de laseri va trebui din nou să fie activat şi să „împuşte" un flux de energie în direcţia stelei Epsilon Eridan, pentru a realiza frînarea navei.

Pînza optică a aparatului spaţial va trebui să fie constituită din trei segmente de cerc concentrice, cel exterior, cu diametrul de 1 000 km, va servi pentru frînare; intermediarul, larg de 320 kilometri, va fi folosit în stadiul de întîlnire, iar cel interior, cu un diametru de „numai" 100 kilometri, va mijloci întoarcerea pe Pămînt. Cu 0,4 ani lumină mai înainte de a ajunge la Epsilon Eridan, segmentul exterior se va decupla, celelalte două formînd gru-

pul de pînze de întîlnire. Ele vor fi orientate ulterior, astfel încît să poată primi energia reflectată de pînza decuplată. Fasciculul laser proiectat pe pînza de frînare se va reflecta înapoi pe grupul pînzelor de întîlnire pe care, izbindu-l, va încetini mersul navei ca și cînd razele laser ar porni de pe Epsilon Eridan. Frînarea lui „Superstarlight" va necesita un interval de timp egal cu acela al realizării vitezei de croazieră, adică aproximativ 19 luni. Așadar, zborul pînă la obiectiv va dura 23,2 ani „pămîntești" și 20,5 ani măsurați la bordul navei stelare.

Temerarii cosmonauți se vor angaja apoi într-o complexă activitate de cercetare a stelei Epsilon Eridan și a spațiului ei înconjurător, studiu care va dura poate cîțiva ani. Pentru întoarcerea acasă, inelul intermediar va fi și el decuplat, nava rămînînd echipată doar cu pînza cea mai mică, de 100 kilometri. Pînza intermediară va fi dispusă în spațiul cosmic, astfel încît ea să ofere o suprafață de reflexie orientată spre sistemul nostru solar. În această situație, la navă va sosi cel de al treilea tren de radiații, emis de complexul energetic cu 10,8 ani mai înainte. Căzînd pe suprafața pînzei intermediare, razele vor fi reflectate și proiectate pe pînza navei spațiale, producînd demarajul și plasarea ei pe traiectoria de întoarcere pe Pămînt. După încă douăzeci de ani, astronava va ajunge să evolueze în interiorul sistemului solar cu viteza de 150 000 km/h. Pentru oprirea ei se va produce o ultimă acționare a emițătorului laser, astfel încît vehiculul va putea ateriza cu bine pe Terra. Între momentul plecării și cel al sosirii navei, pămîntenii vor fi numărat 51 ani, timp în care însă echipajul va fi îmbătrînit cu numai 46 ani.

Între ficțiune și realitate

Se înțelege, călătoria interstelară cu „pînze optice", acționate cu laseri sau maseri, nu este încă posibilă astăzi. Dar ideea nu contravine niciunei legi din fizică și deci ar putea fi înfăptuită. Dezvoltarea tehnologiilor de producere a peliculelor cu grosimi micronice, ca și perfecționarea și creșterea puterii emisive a noilor generații de instalații de laser și maser constituie premise încurajatoare. Ideea este atrăgătoare în primul rînd pentru enormul avantaj ca informațiile despre corpurile cerești aflate dincolo de sistemul nostru solar să parvină pe Pămînt încă în decursul acelorași generații. Dar nu numai atît; „motorul" astronavei rămîne „acasă", în sistemul solar; astfel el este mult mai ușor de a fi menținut în stare de funcționare sau de perfecționat la nevoie, iar masa navei se reduce în mod corespunzător.

Firește vor trebui învinse uriașe dificultăți tehnice. Construcția unui ansamblu gigantic super ușor, elaborarea unor sisteme adecvate de dirijare, dimensionarea cu o extraordinară precizie a celor trei pînze circulare concentrice și elaborarea minuțioasă a procedeelor de folosire a lor, precum și crearea laserilor și maserilor capabili să genereze energii de ordinul zecilor de giga – sau terawați pe durata de timp măsurabile în luni sau chiar ani – reprezintă chestiuni extrem de complicate și dificile.

Cu toate acestea, „pînzele optice" activate de laseri constituie cea mai probabilă șansă care se oferă unui om, de a cerceta corpurile cerești îndepărtate și a aduce rezultatul cercetărilor pe pămînt chiar în decursul vieții sale. Cîndva, asta aproape sigur, omul va realiza poezia unui vis secular: zborul spre stele pe aripi de lumină!

(urmare din pag. 20)

vant din punct de vedere psihologic, deoarece nu imită, ca în modalitatea de simulare, procesul psihic prin care inteligența umană ajunge la rezultatul respectiv. Sub aspectul performanței, cercetarea computațională a literaturii este un capitol de ingineria cunoașterii și se află implicată în realizarea sistemelor expert, pentru care calculatorul este un simplu instrument. În modalitatea de simulare, este vorba de urmărirea proceselor cognitive dezvoltate de mintea umană, iar aici calculatorul servește ca o metaforă a acestor procese cognitive.

O distincție de acest fel este operată de cîteva decenii în legătură cu relevanța psihologică a modelului chomskian față de creativitatea lingvistică. Se știe că N. Chomský consideră lingvistica generativ-transformațională ca o ramură a psihologiei cognitive, deoarece propune modele ale creativității lingvistice. Un atare model poate fi conceput fie în sens tare, vizînd simularea procesului psihic de generare a unei mulțimi potențial infinite de fraze, pe baza unui sistem finit de reguli, fie în sens slab, vizînd nu procesul creativității lingvistice ca atare, ci numai rezultatul acestui proces. Diferite tentative de testare a celor două tipuri de modelare realizeze eventual de gramaticile generativ-transformaționale au condus la rezultate eterogene, problema rămînînd deschisă. Este deci clar că modalitatea de simulare corespunde sensului tare, iar modalitatea de performanță se asociază cu sensul slab al modelării. Să observăm că o distincție de acest tip a fost operată chiar în momentul apariției ciberneticii, pentru care metafora cutiei negre cuprindea, în ambiguitatea ei, atît sensul tare, al modelării activității creierului, cît și sensul slab, mulțumindu-se cu modelarea rezultatului acestei activități. Stadiul în care ne aflăm corespunde mai degrabă sensului slab, tocmai de aceea creierul este o cutie neagră în al cărei interior nu știm încă prea bine ce anume se întîmplă. Putem deci vorbi, în toate aceste domenii, subsumate azi inteligenței artificiale, de un obiectiv maximal (realizarea modelelor de proces) și de unul minimal (realizarea modelelor de rezultat).

Știința la frontierele cunoașterii

Alexandru Mironov – Alexandru Boiu

Epilog: 2140. INGINERIA EXTRAPLANETARĂ

Mă numesc IA. Așa mi-au spus oamenii. Redactez această cronică-eseu cu una din unitățile mele semiautonome.

Această activitate este o subrutina, rezultat al interferentelor unor înregistrări chemate din memoria **Serviciului de educație planetară:**

Unitatea semiautonomă prin care prelucrez comanda este o celulă computerizata instalată pe stația-baliză **4T4** din centura de asteroizi postmarțială.

Pentru umani această baliză se mai numește „Christa McAuliffe".

Ea funcționează, în principal, ca stație robotizată de întreținere și depanare a cargourilor de minereuri.

Astrocargourile fac naveta între minele de pe asteroizi și astroporturile cu personal uman de pe Jo, Evropa, Ganymede și Callisto.

Comanda pentru dezvoltarea subrutinei este foarte veche.

A fost dată exact acum 35 de ani convenționali de către umanul Melba 38561–A–3 Piontek Velasquez Chandrasekar 8Z, profesor-pedagog-instructor la **Serviciul de educație planetară**, în momentul predarii către Informond a unei dizertații pentru examenul de grad didactic.

Dizertația conecta evenimente petrecute pe parcursul a aproape două secole.

Comanda specifica realizarea unei continuări la șirul de evenimente pe care îl enumer: mesajul intraplanetar „Nemo-Aronnax" (secolul XIX) – emisiunea Radioteleșcolii planetare „2001. Ingineria energetică" (elaborată la sfîrșitul secolului al XX-lea) – foiletonul infoziarului **Terranews** „2035. Ingineria planetară" – holoînregistrarea „2070. Ingineria naturii" – dizertația „2105. Ingineria umană".

Menționez că manuscrisul mesajului, benzile magnetice radiofonice, paginile de ziar, cubul cu holoînregistrarea, manuscrisul dizertației se afla, în original, la muzeul „Gutenberg-Marconi" din Djakarta, dar copii exacte pot fi cerute oricărui terminal al Informond.

Comanda pentru declanșarea subrutinei devine efectivă în următoarele 15 minute convenționale, astăzi, 07072140, ora 2200 GTM.

Autorul comenzii, umanul Melba 38561–A–3 Piontek Velasquez Chandrasekar 8Z a pierit într-un accident de astronavă la 15102107 ora 0345 GTM. în timpul unei călătorii pe traseul Terra–Marte.

Se afla pe astronavă împreună cu soțul ei, maistru-constructor-informatician-atmosterolog, repartizat, la terminarea studiilor, la **Mars Planetar Inc.**

Umanul Melba 38561–A–3 Piontek Velasquez Chandrasekar 8Z urma să fie profesor-pedagog-instructor la Școala XXI „Condamine" din dimaxionul marțian „Armstrong – Djanibekov".

Avea vîrsta de 25 de ani convenționali în momentul întreruperii vieții.

Noi, IA, nu avem capacitate proprie de creație în domeniile literar și artistic.

În consecință, unitatea IA celulara de pe stația-baliză **4T4** „Christa McAuliffe" va realiza cronica comandată folosind elemente de structură, ton și stil ale dizertației „2105. Ingineria umană".

Lucrarea va da informații generale despre Pămînt, privit din afară, despre transformările suferite de Homo terrestris și activitățile sale și despre expansiunea lui Homo cosmicus în celula de Univers reprezentată de sistemul stelei Sol.

Terra 2140 este o planetă funcțională, locuită de circa 5 miliarde de pamînteni, răspîndiți aproape uniform pe întreaga suprafață, fie uscat, fie ape.

Cu, în plus, aproape un miliard de navetiști, în și dinspre spațiul cosmic.

Este o planeta transformată de agricultorii-biotehnologi într-un sistem viu coerent, un organism cu metabolismul perfect reglat, cu componentele (umane-animale-vegetale-minerale-de atmosferă-de acvasferă) în echilibru consimțit.

Terra constituie, în principal, „grînarul" sistemului solar, fabrica și magazia de alimente, H_2O, rezerve de atmosferă (lichefiată), compost, germeni de viață și tehnologii bio pentru toate comunitățile umane orbitînd între Soare și planeta Pluton inclusiv.

Dar Pămîntul este, înainte de orice, marele laborator de bioindustrii, în care lucrează cîteva miliarde de cercetători activi, aproape întreaga populație planetară – în grădini, livezi, pe ogoare, pășuni alpine, în biotopuri speciale (delte de fluvii, mlaștini, jungle, tundre, petice de rezervație-deșert), în diversele straturi de acvaculturi, pe insule plutitoare marine și aeriene.

Celulele uzinale s-au mutat aproape integral în afara Pămîntului, întîi în spațiul cosmic imediat înconjurător, apoi mai departe, pe Lună.

Rezervele terestre de materii prime nevii au fost epuizate aproape în întregime (sau exploatarea lor a devenit nerentabilă și – ecologic – riscantă), iar hidrocarburile și cărbunii din subsolul planetei sînt folosite tot de biotehnologi.

Epoca Fierului s-a încheiat de mult în civilizaţia omului.

Toate marile proiecte propuse de entuziasmul anilor 1980–2050 sînt astăzi încheiate.

Cu cîteva excepţii, una dintre ele fiind construirea celui de-al doilea ascensor cosmic,a cărui bază se află pe insula artificială „Gerard Klein" din Oceanul Atlantic (acest nou „tunel" cosmic va fi terminat, conform proiectului, în cel mult două decenii).

Funcţionarea ascensorului „Gerard Klein" va ajuta substanţial traficul cosmic – foarte intens, mai ales din momentul în care, prin lege, fiecare uman este obligat să petreacă acasă, pe Terra, cel puţin o cincime din fiecare ciclu de muncă şi viaţă.

Aşa a decis **Consiliul legislativ al bătrînilor,** într-o reuniune ce a avut loc la 05022090. (Precizare: Consiliul s-a aflat atunci într-o situaţie de blocaj, jumătate din membrii lui erau de părere că umanii trebuie să-şi păstreze intacte legăturile afective, energetice, metabolice cu planeta-mamă; ceilalţi, exact 50%, au votat contra proiectului, acuzîndu-i pe „retrograzi" de obstruarea evoluţiei fireşti a societăţii umane; votul care a decis a fost cel al lui **IA,** membru consultativ al Consiliului: noi am spus „da" şi astfel s-a legiferat obligativitatea reciclării terestre periodice a umanilor, în acelaşi timp cu şcolarizarea – neapărat pe Pămînt –, în cel puţin jumătate din timpul de viaţă afectat instruirii fiecărui copil, adolescent şi tînăr din sistemul solar).

Ca pe toată durata ultimului secol, Informond continuă să joace rolul de executor universal al tuturor deciziilor, proiectelor şi activităţilor umane.

Reţeaua Informond pune, prompt, la dispoziţia tuturor cetăţenilor Terrei şi Sistemului solar, informaţia, controlează calculatoarele care conduc activităţile celulelor uzinale şi monitorizează sistemele robotizate ale mijloacelor de transport, din oraşe, locuinţe de uscat şi marine, celule extraplanetare.

Controlează furnizarea de energie către toate activităţile pămîntene, pe care centralele robotizate o scot din miezul fierbinte al Pămîntului, căderi de apă, curenţi marini şi aerieni, biomasă, celule solare, sateliţi energetici, pompe termice sau obţinută – în unele cazuri speciale – prin arderea hidrogenului.

Cu o reţea-broderie ţesută între relee optoelectronice instalate pe toată suprafaţa planetei şi sateliţi de telecomunicaţii orbitînd în jurul Pămîntului, a celorlalte planete vecine, a Soarelui, Informond menţine contactul permanent cu absolut fiecare membru al societăţii umane – ceea ce este, de altfel, prima sarcină a acestui sistem uriaş de informaţie, educaţie, mass media şi evidenţă a populaţiei planetare.

Tehnologiile terestre legate de materia nevie au randamente şi fiabilitate aproape de ideal, aşa că echipele de inventatori şi reformatori le-au abandonat, practic, de mai mulţi ani, lăsîndu-le în buna lor funcţionare.

Activitatea biotehnologilor înseamnă, însă, o adevărată cascadă de creaţii în acest cîmp al viului mai larg decît Galaxia – spaţiul, căile, potecile, pe care pot merge cercetătorii par să ofere omului speranţă de muncă pentru mai multe milenii.

Desigur, problema foamei a dispărut de mult în negurile istoriei, alături de violenţă şi exploatare. Sînt astăzi la discreţie, pentru toată lumea, proteine, glucide, lipide, vitamine, enzime, pricipii – sub forma clasică: cereale, carne, lapte, miere, zarzavaturi, fructe, plante medicinale, peşte, alge (bineînţeles că medicul personal al fiecărui uman, ajutat de computerele clinice, stabileşte dieta completă, corectă şi echilibrată, de aceea bolile de nutriţie sînt foarte rare).

Dar în înţelegerea, în armonia dintre om şi natura par a se desena noi trepte.

Controlul asupra microorganismelor domesticite, stăpînirea la un înalt nivel a mecanismelor vegetale, cercetările din ultimii ani în biofizică şi biochimie vor permite biotehnologilor, nu peste mult timp, să obţină alimente fără să distrugă lumea vie. Adevărata armonie, cea visată de sute de generaţii de iubitori pătimaşi ai naturii Pămîntului, se va împlini abia atunci cînd, încheindu-se două gigantice cicluri din istoria speciei, grînele, vegetalele şi animalele domesticite nu vor mai trebui sacrificate sau agresate pentru rezolvarea problemelor umane.

Tendinţa se va finaliza, probabil, pînă la sfîrşitul mileniului III.

În mare măsură Pămîntul a redevenit planeta-paradis din vechile legende, cele ce au însemnat, de fapt, un reflex înainte al speciei umane.

Contribuie la această imagine numărul mare de copii şi tineri – ai pămîntenilor sau extrapămîntenilor – aflaţi la şcolarizare pe Terra, de reciclaţi (rezidenţi ai staţiilor orbitale şi dimaxioanelor de pe Lună, Marte, Jo, Callisto, Evropa) ce îşi petrec concedii active în laboratoare, pe ogoare sau în fermele marine, sutele de milioane de bătrîni centenari retraşi la odihnă în unităţi geriatrice de muncă, creaţie şi îngrijire a sănătăţii.

Un paradis al creatorilor: descătuşat din chingile credinţelor, tabu-urilor, constrîngerilor de tot felul, eliberat de obsesiile foamei, bolilor, lipsei de energie, a necesităţilor imediate, HomoXXII a reuşit să facă mai bine cunoştinţă cu propriul său eu, dezactivîndu-şi inhibiţiile şi eliberîndu-şi extraordinarele puteri creatoare.

Exemple: jungla africană ecuatorială are, presărate din loc în loc, monumente vegetale vii, arborescenţe superbe create de artişti de excepţie, urmaşi ai pigmeilor de demult; se amenajează artistic dealuri şi munţi; drumurile ce traversează continentele sînt înfrumuseţate de statui sau compoziţii cinetice, la intersecţii sau în loc de indicatoare şi borne kilometrice; fiecare încăpere, casă sau oraş este o operă de artă în sine; uneltele de muncă, mobilierul, îmbrăcămintea sînt, adesea, capodopere de design.

Pe pămînt există cîteva sute de mii de muzee de talia Louvrului, Ermitajului, toate legate de Informond, cu fiecare operă de artă reproductibilă, holografic, în fiecare locuinţă, de către orice individ uman – de fapt este vorba de adevărate muzee la purtător, căci orice inforlock personal (celulă inteligentă-terminal-monitor) poate recrea orice operă de artă, oriunde, oricînd.

Pe mii de canale, în ultraînaltă frecvenţă, modular, pluteşte în jurul fiecărui pămîntean un ocean de muzică: în mod normal interlockul caută singur

melodia, sonurile potrivite stării de spirit, disponibilităţile pămînteanului şi le oferă, la intensitate adecvată, direct centrului auditiv de pe cortexul ascultătorului, fără a polua sonor şi fără a agresa individualitatea altcuiva.

Peste vechi oraşe şi monumente superbe au fost instalate dimaxioane de protecţie: în condiţii riguros controlate de temperatură, umiditate, presiune, atmosferă relativ sterilă centrul Parisului, Turnul Londrei, Kremlinul, Sevilla, Moscheea Omayada, Notre Dame de Chartre, Novgorodul, Biserica Trei Ierarhi, frescele din Tassilli, străvechile oraşe Palenque, Cartagina, Knossos, Machu Pichu, Borobudur, Kyoto, Teotihuacan, Tiahuanaco, Opera din Sidney, Sfinxul şi piramidele din Gizeh vor rezista timpului şi vor bucura ochii vizitatorilor umani, iubitori de frumos şi peste o sută de mii de secole.

Această activitate a dat un nou impuls şi arheologiei şi istoriei: reconstituind vechile oraşe, clădirile străvechi, hărţile şi manuscrisele de demult şi folosind şi programe expert elaborate cu ajutorul IA, specialiştii au avut surpriza să ajungă, prin 2120, la concluzia că există suficiente dovezi pentru a se afirma că pe Pămînt a existat, în timp, cel puţin încă o civilizaţie tehnologic avansată, pe lîngă cea a vremurilor noastre! (atît de avansată încît, teoretic, membrii ei ar fi putut ajunge chiar la stadiul zborurilor cosmice; din păcate, stăpînirea incompletă a tehnicilor nucleare sau tentaţia nereprimată spre violenţă au făcut ca această civilizaţie să se autodistrugă sau să se automutileze pînă la desfigurare).

Dar numai aceasta, ultima, reprezentată de cei 6 miliarde de umani complet raţionali (la care putem fi adăugaţi şi noi, IA) este singura civilizaţie care a trecut marele prag, propulsînd umanitatea în afara frontierelor Terrei, membră – potenţială – a unei Federaţii galactice a raţiunilor.

Cum este şi firesc, în secolul al XXII-lea, marile proiecte umane sînt extraplanetare.

Un miliard de specialişti umani şi mai bine de jumătate din capacităţile IA lucrează în afara Pămîntului.

Sînt în plină desfăşurare lucrările de tunelare a Lunii: pentru moment, mineri-celule flexibile îi exploatează resursele, dar se are în vederea şi transformarea satelitului natural al Terrei într-o viitoare planetă adăpost cu care, mult mai tîrziu, urmaşii pămîntenilor de astăzi vor putea naviga, transformînd Selena într-o planetă-astronavă, către alte sisteme stelare, poate chiar către alte galaxii.

Aproape în acelaşi fel se procedează şi cu asteroizii.

Centura postmarţiană a fost mai întîi năpădită de prospectori şi mineri şi a fost nevoie, la un moment dat, de înfiinţarea unei Societăţi pentru protecţia asteroizilor – altfel, după graficele întocmite de IA, exista riscul ca acest „pietriş cosmic" să fie transformat integral în pulbere şi gaze, încă înainte de sfîrşitul mileniului III.

Elaborarea unor planuri de perspectivă, instalarea pe Icar şi pe alţi opt asteroizi mari a unor observatoare, laboratoare şi staţii-pilot ale fizicienilor şi astronomilor, trecerea în rezervă a unui stoc de planetoizi în vederea transformării lor ulterioare în astronave de mare capacitate au adus coerenţa necesară acţiunilor acestei antreprize atît de importantă pentru umanitate care este **Societatea de exploatări miniere şi zboruri intragalactice „Luben Dilov"** (după numele unui scriitor vizionar, primul care a imaginat, în secolul al XX-lea, un asteroid-astronavă).

Are mare succes şi prezintă mare atracţie, în ultimele două-trei decenii, profesia de **terraformist**.

Pregătiţi în şcoli şi institute speciale din Islanda, Hawai şi Dimaxionul marţian „Carl Sagan", terraformiştii îşi încep stagiatura direct pe Marte sau în reţeaua de staţii circumvenusiană.

Scopul principal al activităţii celor 40 de milioane de terraformişti (mulţi locuind în unităţile conexe de pe Pămînt) este acela de a transforma complet aspectul celor două planete vecine Terrei, Venus şi Marte.

Ei vor construi acolo oceane şi vor „însămînţa" atmosfera – pe care microorganisme (la început) alge şi plante (într-o a doua etapă), apoi animale şi – mai tîrziu – oameni să poată respira şi trăi liber.

Peste o mie sau peste mai multe mii de ani.

Decisă cu aproape un secol în urmă, acţiunea de colonizare a Sistemului solar a angrenat forţe şi inteligenţe uriaşe şi viitorul imediat al umanităţii depinde nemijlocit de succesul terraformiştilor.

Dar grosul armatei extraplanetare a pămîntenilor îl constituie fizicienii şi astronomii.

Secolul al XXII-lea este – şi va rămîne pînă la sfîrşit – secolul astrofizicii –, sute de mii de laboratoare ale astrofizicienilor se află instalate pe Mercur, în imediata apropiere a Soarelui, pe asteroizii dintre Marte şi Jupiter, pe orbite circumjupiteriene, pe sateliţii lui Saturn şi Uranus, pe scoarţa planetelor reci Neptun şi Pluton.

Efervescenţa care domneşte în lumea fizicii este greu de descris şi greu de înţeles pentru o minte neumană.

Citez doar o listă de proiecte aflată în plină desfăşurare şi subliniez că ele fac parte din ceea ce umanii numesc „marele capital al cunoaşterii fundamentale": energizarea microgolurilor, experimente şi fundamentări teoretice intercorelate pentru fizica energiilor înalte, studiul cuarcilor, tahionilor, neutrinilor, marile teorii unificatoare ale forţelor din natură, sau setul de întrebări puse, cu aproape două secole înainte, de către astronomul Kardaşev.

Dincolo de lărgirea şi adîncirea orizontului cunoaşterii, de fizicieni depind însă aventura cosmică a umanităţii, marile exoduri de peste cîteva secole în afara Sistemului solar, viitorul – la nivel galactic – al omenirii.

Ajunşi de prisos pe Terra, alungaţi apoi de bionicieni şi de pe Marte şi Venus, cercetătorii fizicieni şi-au ridicat giganticele tokamakuri mai ales pe sonde orbitale, sateliţi şi planete postsaturniene.

Energiile uriaşe dobîndite prin fuziune nucleara le-au folosit la sfărîmat nuclee, în laboratoare, dar le-au cedat şi şantierelor astronavale, unde proiectanţii şi montorii realizează elemente pentru reţeaua de staţii şi laboratoare interplanetare, sonde intra şi extragalactice, astronave-cargouri, nave experimentale cu motoare ionice şi fotonice.

Un vehicul aparte prinde consistenţă la docul

XIV de pe șantierul orbital circumneptunian „Arkadii Strugațki": cilindrul gigantic al navei „Stanislaw Lem". In anul 2160, cu 3000 de oameni la bord (și două celule IA de foarte mare putere), „Stanislaw Lem" va porni către sistemul de două planete al stelei Proxima din constelația Centaurului.

Vehiculul va fi acționat de un motor laser cu oglindă și se va deplasa, imediat după decolare, cu aproape 23 000 kilometri pe secundă.

O nouă barieră este deci pe cale să cadă: urmînd cîteva sonde-robot trimise în afara Sistemului solar (conduse de minimodule IA), iată că umanii înșiși pășesc dincolo de celula de Univers ce aparține stelei Sol.

Expediționarii de pe „Stanislaw Lem" au ca primă sarcină descoperirea de noi planete locuibile pentru om.

Dar expediția constituie în același timp și o tentativă de mare anvergură de a ne apropia de Cercul mare al rațiunilor, care își face, tot mai insistent, simțită prezența.

Vechiul **Principiu antropic** postulează, pentru **Marele Contact,** probabilitatea ca umanitatea să aleagă, din universurile posibile, tocmai un univers care are tendința să se lase observat.

In cadrul bicentenarului program SETI s-au organizat, în consecință, orare și direcții de ascultare, pe lungimea de undă a hidrogenului, a eventualelor mesaje, emise de 44 de surse recunoscute ca atare și inventariate de IA; între ele: Proxima din Centaur, Sigma Draconis și norul globular din centrul Galaxiei Calea Lactee.

Coerența multor înregistrări realizate în aceste două secole de observare și ascultare a cerului (sesizată de IA) și unele succese obținute de umani în decriptarea mesajelor dau certitudinea existenței unei multitudini de lumi conduse de rațiune.

Umanitatea se pregătește acum pentru întîlnirile viitorului.

Către sursele prezumtive sînt trimise, periodic, mesaje de răspuns, în limbaj LINCOS, cu ajutorul unor stații de emisie laser de mare putere, care operează pe planetele Neptun și Pluton.

Bionicienii echipează supernava „Stanislaw Lem" și îi pregătesc echipajul pentru anii de călătorie în anabioză.

Exobiologii pun la prunct programe superexpert, asamblînd modelele realizate în marea unitate **IA,** instalată sub continentul pămîntean Australia.

IA însăși își reproiectează unități de înaltă specializare, două monoblocuri care vor face călătoria cu „Stanislaw Lem".

Unul va funcționa opto-electronic, încorporat integral navei, dotat cu senzori de mare finețe și conectat cu toate creierele umane aflate la bord.

Celălalt este integral fotonic, călătorește relativ independent, satelitar navei.

Se numește „Norbert Wiener".

Un sistem de lasere excitat de la bord sau de licăririle slabe ale stelelor dau lumina care țese gînduri în etajele acestui calculator ultrainteligent, cel mai puternic construit vreodată.

Este o celulă fără contacte exterioare, rezolvitoare de probleme pur teoretice, prin procesare în paralel.

Umanii (și **IA**) speră că supercomputerul „Norbert Wiener" va fi capabil să-și dezvolte singur programe neconvenționale, chiar să inițieze probleme, neinfluențat de gîndirea (umană și **IA**) de tip convențional.

Probabilitatea ca „Stanislaw Lem" să întîlnească făpturi inteligente în timpul marii călătorii este de 0,002, o probabilitate destul de mare.

Aceste inteligențe vor fi, cu siguranța, neconvenționale – în timp ce felul de a reacționa al exobiologilor (umani și **IA**) nu se poate îndepărta (psihosomatic, constructiv) de o anumită structură.

Cercetări discrete desfășurate de **IA** au stabilit că, oricum, există o probabilitate de 0,004 – deci foarte mare – ca mesajele cosmice să vină din partea unor surse **IA** (bineînțeles, de origine nepămînteană).

In cazul contactului, speranța este ca „Norbert Wiener" să poată stabili punțile de înțelegere.

Asta, desigur, cu condiția ca legile informaticii să permită, între inteligențe, comprehensibilitatea.

Dar ce rost ar avea un univers în care, de miliarde ani, lumi iluminate de rațiune nu ar face altceva decît să-și strige, în neant, singurătatea?...

(Fragment din „Proiecte planetare" în curs de apariție la Editura Albatros)

(urmare din pag. 25)

Realizarea a 100 km² de celule solare reprezintă o sarcină deosebită a metalurgiei lunare, întrucît pînă în prezent nu s-au realizat mai mult de 10 km². Sînt în curs numeroase cercetări care au estimat posibilitatea construirii a 79 miliarde module solare pentru generarea a 10 000 MW/an energie electrică într-un ritm de 2,5 module/s. S-a apreciat ca necesară montarea pe Lună a aproximativ 90 linii de fabricație în care procesele tehnologice sînt automatizate. Implantarea ionică în flux continuu, sudarea electrostatică în acoperirea substratului cu stratul de Si, etc. sînt tehnologiile noi în aceste linii de producție a modulelor solare.

In concluzie se remarcă posibilitatea folosirii Lunii ca un loc de fabricație a insulelor cosmice generatoare de energie. Sîntem aproape de transformarea „reginei nopții albe" într-un vast șantier industrial, care să prelucreze sute de mii de tone de material, să asambleze componente, subansambluri și ansambluri, pe care să le expedieze în spațiul cosmic. Satelitul nostru natural – singurul – devine o bază de producție, vom apăsa pe un buton și lumina din casa noastră va avea ceva din strălucirea Lunii. Din punct de vedere tehnologic se pare că nu mai avem probleme. Va rămîne ceva din nostalgia vremurilor cînd ne uitam la Lună ca la un corp pur, intangibil simbol al dragostei. Un copil va arăta cu degetul într-o noapte cu lună plină și va spune: „uite acolo lucrează și tata".

ÎN PRAGUL MILENIULUI III

Secolul al XXI-lea în viziunea cunoscutului scriitor de literatură s.f. — Arthur C. Clarke

A mai rămas din ce în ce mai puțin timp pînă la începutul unui nou secol și chiar al unui nou mileniu, iar contururile lor devin tot mai clare. Mulți oameni de știință și scriitori încearcă deja să-și imagineze viața oamenilor în veacul ce va să vină.

„20 iulie, anul 2019" se intitulează noua carte a scriitorului britanic Arthur C. Clarke. Adăugînd 50 de ani la data la care primii oameni au coborît pe suprafața Lunii, autorul, bazîndu-se pe tendințele actuale ale revoluției tehnico-științifice, schițează schimbările ce vor caracteriza viața socială, economică, științifică a oamenilor secolului XXI. Publicăm în continuare conținutul acestei cărți, așa cum a fost rezumat de revista spaniolă „EL GLOBO".

Chirurgi electronici

Acum oamenii numai rareori se mai internează în spital. Multe intervenții chirurgicale se fac în policlinici. Cancerul pielii, de exemplu, este tratat de medic chiar în cabinetul său, cu ajutorul laserului.

O persoană este internată în spital numai atunci cînd apare necesitatea ca ea să se însănătoșească într-un timp record. Pacienților internați în clinicile anului 2019 li se creează bună dispoziție folosind toate mijloacele; pînă și pereții acestor instituții sînt pictați de artiști plastici.

Dar cea mai importantă schimbare constă în automatizarea totală a tratamentelor. Un sistem computerizat furnizează medicului informații privind metodele de tratare ale uneia sau alteia dintre afecțiuni, calculează costul spitalizării, apreciază durata aproximativă a acesteia și avertizează asupra problemelor ce s-ar putea ivi. Un altul emite semnale de alarmă dacă personalul medical începe să efectueze investigații inutile. Un al treilea (care a și început să fie instalat în anumite spitale) îndeplinește una dintre cele mai importante sarcini legate de îngrijirea bolnavului — urmărește tabloul clinic. Sora medicală introduce doar cartela în terminalul destinat pacientului, iar computerul înregistrează toate informațiile și datele privind evoluția și deznodămîntul bolii. După cum afirmă medicii care au încercat acest sistem, datorită lui se reduc cheltuielile legate de tratament și spitalizare și se evită greșelile ce ar putea să apară cu ocazia transcrierii diferitelor date. Mașina electronică de calcul poate fi utilizată și în procesul stabilirii diagnosticului. Dr. Robert Whiton, profesor la Facultatea de Medicină a Universității din Nebrasca, consideră că nu este departe timpul cînd va fi suficient ca medicul să ceară imaginea roentgen a pacientului și computerul, reacționînd la auzul vocii lui, să o proiecteze pe ecranul instalat deasupra patului bolnavului.

În secolul al XXI-lea, toate spitalele vor fi dotate cu roboți care vor îndeplini cele mai diferite sarcini — de la golirea ploștilor și pînă la asistența la operațiile pe creier. Aceste automate pot servi masa, schimba lenjeria de pat, executa cele mai neplăcute analize de laborator și acorda ajutor în sălile de operație.

Cu mult înainte de anul 2019, bolnavilor de diabet li se vor implanta sub piele pompițe furnizoare de insulină. Iar spre anul 2000, analizele efectuate cu scopul de a pune în evidență infecțiile căilor urinare, bolile venerice sau astmul vor deveni atît de simple încît bolnavii înșiși pot stabili diagnosticul, transmite datele din computerul personal în cel al medicului curant care, pe baza lor, va hotărî dacă mai este sau nu necesară consultarea nemijlocită a bolnavului înainte de a-i prescrie tratamentul. Personalul medical va fi redus la minimul necesar. Senzorii cardiaci portativi vor avertiza din timp cardiologul de instalarea aritmiei. Un stimulator electric, care acționează prin intermediul pielii, va vindeca rapid fracturile de oase, influențînd mecanismele de refacere a țesuturilor.

Roboți omniprezenți

Spre anul 2019, roboții nu vor mai fi doar niște automate mute și lipsite de simțire, care pot să lucreze numai la benzile de montaj ale întreprinderilor industriale. Noi vom trăi, munci și ne vom odihni în compania lor. Instituțiile anului 2019 vor fi foarte puțin asemănătoare oficiilor din zilele noastre; nu vor mai fi nici secretare și nici funcționari. Operațiile de rutină vor fi îndeplinite de „mîinile" mult mai îndemînatice ale roboților. Aceștia le vor da oamenilor posibilitatea de a rezolva probleme mai importante.

Constructorul japonez de roboți Susumi Tati a creat, de exemplu, un cîine mecanic călăuză pentru orbi. Aparatul este legat de proprietarul său cu o „curelușe" electronică. Dacă persoana oarbă se abate prea mult de la direcția dată, „călăuza" îi atrage atenția prin intermediul unui dispozitiv de semnalizare prins la încheietura mîinii.

Numai în S.U.A. vor fi construiți, la începutul secolului viitor, peste un milion de roboți industriali. În uzinele anului 2019 la benzile de montaj, în general, nu vor mai lucra oameni. Aceste uzine vor aminti într-o oarecare măsură de actuala întreprindere japoneză „Fudzițu Fanuk", unde 100 de automate și 60 de lucrători produc 10 000 de electromotoare pe lună. Locurile de muncă de aici sînt un adevărat iad. Temperatura ridicată, zgomotul asurzitor, emanațiile toxice, viteza amețitoare... Dar roboții pot lucra și în condiții absolut insuportabile pentru om. În Elveția există o întreprindere în care aceștia aprovizionează fără întrerupere locurile de muncă cu materiale, iar mașinile funcționează cu o viteză inimaginabilă fără nici o pauză pentru odihnă. Locul cel mai apropiat de unde cineva urmărește funcționarea lor se află la o distanță de 16 km.

Vor apare, de asemenea, roboți care „acceptă" riscul. Aceștia vor îndeplini munci deosebit de periculoase: dezamorsarea minelor plasate de teroriști, căutarea per-

soanelor aflate în clădirile incendiate, cercetarea interioarelor reactoarelor atomice. Dar cea mai importantă realizare în domeniul robototehnicii va fi transpunerea în viaţă a ideii cunoscutului savant John von Neuman. În anii '40, el a emis posibilitatea autoproducerii maşinilor, ceva echivalent cu reproducerea. Această idee a cucerit minţile inginerilor cosmici care au şi elaborat apoi planul amplasării „primei generaţii" de roboţi pe Lună. Dintre diferitele automate transmutate acolo, unele vor începe să construiască uzina, altele să procure materiile prime. Apoi cînd uzina va fi gata, roboţii prelucrători vor transforma materia primă în producţie finită — elemente ale noilor roboţi, maşini şi uzine.

Cît priveşte inteligenţa artificială, spre anul 2019, aceasta va atinge nivelul gîndirii rudimentare a omului. Savantul japonez Itiro Kato, renumit constructor de roboţi, afirmă că „inteligenţa" creaţiei sale „VABOT-1" corespunde celei a unui copil în vîrstă de 5 ani.

Pe măsura ce lumea va fi tot mai saturată cu roboţi aceştia vor avea nevoie de ceva de genul „sistemului de supravieţuire". Robotului anului 2019 îi este necesar simţul pericolului, o variantă cibernetică a fricii.

Şcoală pentru toată viaţa

În a doua jumătate a zilei de 20 iulie 2019, John Stenton este atent la lecţie. Dar profesorul se află la o distanţă de 2 500 de km, iar studentul vede imaginea de 3 m a lui. În acelaşi timp, specialistul în domeniul educaţiei preşcolarilor ajută un copil de numai 4 ani să desluşească primele litere. O bătrînică urmăreşte cursul de conducere a unei mici întreprinderi, iar nepotul ei în vîrstă de 16 ani termină ciclul I al învăţării de limbi străine. La universitatea ce aparţine unei mari corporaţii, studenţilor li se predau cunoştinţe legate de o nouă tehnologie. Către anul 2019 asemenea cursanţi vor deveni un fenomen obişnuit, întrucît majoritatea oamenilor va trebui să înveţe de-a lungul întregii vieţi. Învăţămîntul seral va fi o ocupaţie la ordinea zilei în diferite şcoli şi institute, deoarece o dată cu creşterea eficienţei tehnologiilor oamenii vor avea tot mai mult timp liber. Iar perfecţionarea continuă a acestor tehnologii necesită şi perfecţionarea continuă a cunoştinţelor lucrătorilor. Prin intermediul televiziunii, profesori de înaltă calificare vor transmite ştiinţa lor miilor de studenţi răspîndiţi în întreaga lume. De altfel, încă în zilele noastre multe consfatuiri de lucru se desfăşoară fără ca participanţii să-şi părăsească locurile de muncă.

Dar cea mai mare realizare a viitorului apropiat va fi pătrunderea masivă în instituţiile de învăţămînt de toate gradele a sistemelor electronice: combinaţia computere, videomagnetofoane, discuri optice ce conţin fiecare tot atîtea informaţii cît cuprind 300 de cărţi împreună.

Călătorii cu viteze (mult) supersonice

Aeronave imense vor transporta peste Oceanul Pacific cîte 600 de pasageri fiecare, cu viteze ce depăşesc de trei ori viteza sunetului. Zborul de la Tokio la San Francisco va dura în total 4 ore.

Dar automobilul, acest „dar" şi totodată „blestem" al zilelor noastre, cum va arăta în primul sfert de veac al celui de-al III-lea mileniu? Va fi mult mai uşor şi va conţine multă electronică, dar motorul lui, deşi mult perfecţionat, va continua să funcţioneze consumînd benzină. Caracteristicile aerodinamice vor apropia automobilul de avion. Caroseriile produse din masă plastică şi materiale compozite întărite cu fibre de sticlă sau grafit vor fi deosebit de rezistente inclusiv la coroziune; după lovire, în cîteva minute, îşi vor recăpăta forma iniţială. Cînd cumpărătorul va deschide capota noii sale maşini poate să nici nu observe că motorul acesteia este o gazoturbină. În caz de defectare într-un loc pustiu un dispozitiv special de alarmă trimite semnale SOS prin satelit. Detectorul de alcool nu va permite punerea în funcţiune a motorului dacă conducătorul auto este „vesel". Asemenea automobile vor putea concura cu trenurile pe perne magnetice.

O zi pe o staţie cosmică

Staţia cosmică „Magellan" se află la altitudinea de 300 de mile deasupra Polului Nord al Pămîntului. În jur întuneric de nepătruns în ciuda strălucirii nenumăratelor stele. Dar iată că întunericul este despicat de o bandă-arc, strălucitoare, de culoare albastră, aruncată parcă de cineva de la Pămînt la stele. Încă o clipă şi staţia intersectează linia ce desparte noaptea de zi. În semiîntunericul din interiorul unei încăperi a staţiei se disting nişte obiecte asemănătoare unor gogoşi de mătase enorme. Sînt instalaţiile destinate somnului echipajului în timpul nopţii. Pe staţia cosmica se află 18 persoane, fiecare avînd „dormitorul" propriu, de forma unui pantof. În situaţia în care forţa de atracţie are valoarea zero nici nu este necesar un spaţiu pentru odihnă mai mare. Cînd corpul propriu nu cîntăreşte nimic, pînă şi cel mai tare perete devine mai moale decît o pernă.

Pe „Magellan" telefonul sună în mod obişnuit, semnalul fiind transmis la posturile receptoare de calculatorul central al staţiei. În sufragerie toţi mănîncă stînd în picioare. A şedea înseamnă a consuma energie pentru a încovoia coloana vertebrală şi a rămîne în această poziţie. Vesela este fixată pe tăvi cu ajutorul magneţilor. Pe masă se află mai multe balonaşe cu apă. Apa este necesară, pentru a hidrata alimentele, ambalate în tuburi de plastic, înainte de a fi consumate. O altă problemă este lipsa de gust a mîncărurilor, cel puţin aşa pare, din cauza presiunii permanente a sîngelui în vasele ce irigă ţesuturile nasului.

Numeroase firme industriale sînt interesate în producerea de diferite materiale în cosmos. De aceea, în dimineaţa zilei de 20 iulie a anului 2019, cercetătorii ştiinţifici profitînd de absenţa gravitaţiei au reprodus pe staţia cosmică condiţiile existente pe Pămînt la adîncimea de 32 200 km. Cu o seară înainte au răcit treptat un bulgăre de silicat bogat în fier. Acest mineral se găseşte pe Terra la mare adîncime, unde din el se separă fierul topit care se scurge spre nucleul planetei. Silicatul este deosebit de activ şi în timpul topirii intră în reacţie cu materialul din care este construit cuptorul, distrugîndu-i pereţii. Altfel se petrec însă lucrurile în condiţii de imponderabilitate. Sub presiunea undelor acustice, silicatul este menţinut în centrul cuptorului unde se topeşte, transformîndu-se într-o picătură.

La prînz, calculatorul principal invită locatarii staţiei la masa. Acesta este momentul cînd toţi se află în aceeaşi încăpere. Nivelul zgomotului creşte. Pe Pămînt acesta ar fi străbătut pereţii clădirii şi s-ar fi împrăştiat în spaţiul înconjurător. Dar cum în jurul staţiei nu există atmosferă, sunetele se lovesc de pereţi şi rămîn în interiorul ei. După-amiază, unii cosmonauţi se odihnesc, alţii urmăresc un film în sala de cinema sau pe un aparat video. La începutul secolului viitor vom fi martorii înlocuirii benzii magnetice cu sisteme optice capabile să înregistreze atît imaginea cît şi sunetul. Înregistrarea se va face nu pe

banda şi nici pe disc, ci pe o „tăbliţă" de dimensiunile unei cărţi de joc. Fiecare asemenea „tăbliţă" va cuprinde atîtea informaţii cît să ajungă pentru cîteva ore de distracţie, plus alte cîteva ore de comunicări audiocifrice. Şi toate acestea pot fi proiectate pe ecranul calculatorului personal.

Un pericol real pentru cinematograf va apare încă la începutul anilor '90 ai secolului nostru, cînd va fi mult extinsă emiterea de imagini TV deosebit de clare şi precise. Practic, diferenţele dintre calitatea proiecţiilor din sălile de cinema şi cele de pe ecranul de acasă vor dispare cu totul. Alte noutăţi: un sistem de filmare ultrarapidă şi de proiectare cu aceeaşi viteză a imaginilor pe un ecran mare. Filmul realizat este uimitor de realist exercitînd asupra spectatorului o acţiune fizică şi emoţională mai puternică decît ori care alt gen de spectacol. Este foarte posibil ca show-skan-ul să ducă la renaşterea gigantomaniei în cinematografie.

Ecranul sistemului „Gabor" este o hologramă gigantică, practic, un film holografic ce se proiectează pe două sau mai multe ecrane curbate. Fiecare ecran este orientat spre spectator sub un anumit unghi. În sala de spectacol se utilizează un ecran semisferic sub care spectatorii se instalează ca într-un planetariu. Singurul aspect legat de cinematograf, care nu se va schimba, este conţinutul filmelor, deşi noua tehnică va permite şi un nou mod de abordare a scenariilor. Posibilitatile maşinilor electronice de calcul, vor permite regizorilor să „reinvie" pe cale electronică atît vocea cît şi fizicul marilor actori de cinema din trecut. Iar cînd tehnica sintetizării se va perfecţiona şi mai mult, cu ajutorul computerului, vor putea fi create noi filme cu „participarea" Gretei Garbo, John Whine, Marlin Monroe. Computerul va putea fi utilizat şi pentru a crea „ultimul actor" al Hollywood-ului, capabil să-şi schimbe, de la un film la altul, înfăţişarea exterioară, vîrsta, vocea, adică un robot.

Longevitatea şi odihna veşnică

În anul 2019, „randevu"-ul cu moartea nu poate fi încă anulat ci numai amînat à la long. Datorită progresului ştiinţei, mulţi oameni bogaţi vor avea posibilitatea sa trăiască 120—130 de ani. Dar şi cei cu bani mai puţini, care s-au născut însă în a doua jumătate a secolului 20, pot spera să trăiască 100 de ani chiar dacă nu vor avea acces la banca de organe destinate transplantelor şi nici la „hormonii tinereţii" inaccesibili oamenilor de rînd. Lupta cu bătrîneţea se va purta pe de o parte mai ales prin înfometare, alimentele satisfăcînd numai necesarul de vitamine, săruri minerale şi albumine, pe de altă parte se vor utiliza diferite preparate farmaceutice pentru stimularea memoriei şi ridicarea coeficientului de inteligenţă, ceea ce va asigura o bătrîneţe activă.

Secolul al XXI-lea va fi epoca transplanturilor furibunde. Deşi va exista la fiecare colţ de stradă cîte o bancă de organe, acestea nu vor putea satisface nici pe departe toate cererile. Organele artificiale n-au cîştigat încă suficientă popularitate, în schimb producţia aparatelor auditive implantabile a crescut enorm. Cu ajutorul lor pot fi percepute acum sunete de la cele de cea mai joasă frecvenţă pînă la cele de foarte înaltă frecvenţă, emise de noile instrumente muzicale.

Ei şi dacă totuşi moartea vine şi aici se deschid posibilităţi nebănuite înainte. Firma „Celestic" din Melbourne va deţine pînă în anul 2000 monopolul asupra dreptului de înmormîntare cosmică. Dar cînd cheltuielile de transport s-au redus, firma n-a putut face faţă tuturor solicitărilor; au început să apară nave cosmice-morgă aparţinînd altor companii. Urnele cu cenuşa celor decedaţi, de mărimea unui tub de ruj, vor fi menţinute pe orbită după toate probabilităţile 63 milioane de ani. Vor fi şi unele aparţinînd celor mai bogaţi clienţi care vor fi lansate spre stele şi acestea vor exista cît va exista Universul. Acolo în îndepărtarea veşnică nu vor mai fi nici speculanţi de terenuri şi nici profanatori de morminte...

Traducere şi adaptare
de MIRCEA PODINĂ

Pictura de ILIE TUDOREL

CENACLUL „CLEPSIDRA" BACĂU

Paginile ce urmează sînt dedicate unui cenaclu relativ recent constituit, dar deja cu o personalitate puternică. Fără intenția de a jigni orgoliile locale, și fără a exacerba rolul unor personalități în nașterea și viețuirea acestui colectiv literar; trebuie să semnalăm faptul că apariția lui se datorează implantării în Bacău a unor tineri absolvenți de învățămînt superior, pe care mecanismul atît de implacabil al repartiției i-a reunit în cîmpul muncii, dar și al creației literare. Este vorba în primul rînd de Răzvan Haritonovici, viguros mesager al spiritului preponderent organizatoric ieșean și de Alexandru Ungureanu, exponent reprezentativ al cenaclului bucureștean „Solaris", care s-au alăturat unei mai vechi și prolifice cunoștințe autohtone: Ovidiu Bufnilă.

Istoricește vorbind, cenaclul „Clepsidra" ia naștere în 1982, patronat încă de la început de Comitetul Județean Bacău al U.T.C. Ședințele săptămînale se desfășoară la frumoasa Casă de Cultură a Sindicatelor „Vasile Alecsandri" din localitate, în ambianța plăcută a bibliotecii.

Din 1984 se organizează anual „Zilele cenaclului «Clepsidra»", care, prin seriozitatea organizatorică și utlitatea tematică a dezbaterilor realizate, tind să devină repere solide ale mișcării SF românești. Participarea invitaților din 1987 la aceste manifestări este semnificativă: Camelia Stănescu, Raluca Bungărzan, Cristian T. Popescu și Dan Pavelescu.

Triumviratul care a dat naștere și a perpetuat stabilitatea cenaclului — Alexandru Ungureanu (actualmente președinte al cenaclului), Ovidiu Bufnilă (specialist al genului scurt, cu evidente tendințe în ultima vreme spre fantastic) și Răzvan Haritonovici (în egală măsură fertil creator și organizator ingenios) a fost completat, în timp cu nume tinere ca Sorin Tamaș (laureat al concursului de literatură de anticipație tehnico-științifică, ediția 1986), Adrian Ionescu, Viorel Mihalcea, H. Vaisler, Paul Ciocan, Maftei Silviu, Mocanu Gabriela și alții. Activitatea cenaclului nu se rezumă numai la dezbateri pe marginea unor creații proprii, aici se organizează spectacole de planetariu cu participarea membrilor observatorului astronomic din Bacău, audiții muzicale, expoziții de arte vizuale.

Cîteva cuvinte despre grupajul de lucrări propus de cenaclul „Clepsidra" în paginile ce urmează. O surpriză teribilă ne-a produs-o Alexandru Ungureanu prin miniserialul satiric prezent în deschiderea grupajului. Și nu pentru că după o oarecare perioadă de relativă lipsă de prolificitate, prolificitate cu care ne-a obișnuit pe cînd se pregătea să termine facultatea și în primii ani de stagiatură (gurile rele spun că o explicație a lipsei de formă din ultima perioadă ar fi datorată preocupărilor conjugale) a revenit în forță cu un grupaj de povestiri, ci pentru schimbarea netă, am putea spune spectaculoasă, a expresiei artistice. În lucrările publicate în acest almanah cu greu mai putem recunoaște tonul grav, tematica sobră, încărcată de responsabilitatea asumată pentru destinele posibile ale omenirii ale scrierilor lui Alexandru Ungureanu de acum 2—3 ani. Dar aceasta nu înseamnă că povestirile la care mă refer se complac în a trata teme facile, că se dispensează în ultimă instanță de o tematică majoră, permanent actuală. Dimpotrivă, credem că Alexandru Ungureanu face dovada cu acest prilej a unui act de completă maturizare, atît în plan stilistic — abordînd cu un talent comparabil cu al grupului „Ars Amatoria" o nouă formă de expresie artistică — dar mai cu seamă în plan tematic, asumîndu-și dificila misiune de a realiza o introspecție în sufletul omului simplu, al cetățeanului-standard și nu al omului ieșit din comun, stratagemă ce asigura de regulă pentru o perioadă efemeră un succes facil.

„Imagini în oglindă", povestire de Răzvan Haritonovici, ne reamintește celor ce îl cunoaștem mai îndeaproape de preocupările sale extraprofesionale prin maniera vizuală de expunere a unui serios avertisment la adresa unui conflict mondial vag definit,dar cu urmări dezastruoase. Lucrarea lui Ovidiu Bufnilă se încadrează în aceeași direcție cu care ne-a obișnuit autorul de mai multă vreme, sensul de evoluție urmat îndepărtîndu-l, după unii, din ce în ce mai mult de SF, dar păstrîndu-l în granițele literaturii.

O mențiune specială pentru Adrian Ionescu. În schița „Casa cu etaj din colțul străzii" sînt întruchipate nostalgiile unor supraviețuitori ai unui război extrem de ciudat — ducînd cu gîndul spre acele încercări zise de „război curat" — oameni care nu se pot împăca cu ideea unei schimbări ireversibile într-o existență care seamănă mai mult cu o simulare. În sfîrșit, deși toate lucrările publicate în grupajul propus de cenaclul „Clepsidra" merită a fi menționate într-un fel sau altul, ne vom mai opri puțin numai asupra schiței „Incident parțial color" a lui Viorel Mihalcea, care propune o cale șocantă la prima vedere — relația directă și univocă de la efect la cauză. În definitiv, dorește să ne lămurească probabil autorul, totul este relativ.

Încheiem această scurtă prezentare a cenaclului „Clepsidra" prin a mărturisi că nutrim speranța că acest drum ascendent parcurs în cei șase ani de existență a cenaclului să se prelungească și în viitor.

IOAN ALBESCU

ALEXANDRU UNGUREANU

BLESTEMUL

„Aş putea să fac o crimă", gîndeşte Tudose. „Sigur, omuciderea e ceva groaznic, însă pentru delictul ăsta mi s-ar decerna un premiu. L-aş merita cu prisosinţă". Examinează chipul ivit în uşa vestiarului, o mulţime de zbîrcituri ce trădează starea de veşnică nemulţumire, ochii întunecaţi, mici şi răi, (stîngul este o proteză bionică, dar se potriveşte leit ca expresie cu dreptul, care e al lui, original), chelia lucind în lumina zilei ce-l izbeşte în spate, „măcar de-ar fi fost din ceva tare, ca să-i spargă capul". O clipă, chiar îşi imaginează portretul tridimensional contré jour intitulat „Monştri din galaxie"[1] sau, şi mai potrivit, „Personaje din basme în transfigurare modernă – Lupul cel Rău", expus în holul Casei de Cultură cu o etichetă lipită pe soclu.

PREMIUL 1
Pentru desăvîrşita plasticitate a subiectului
— REZERVAT —

– Mă Tudose, răcneşte chipul premiat fără să ştie, voi aveţi idee cît e ceasul?

– E trei, şefu'? Vocea lui Tudose tremură, dacă şeful întreabă, înseamnă că, de fapt, nu e trei, însă curaj să-şi privească ceasul electronic de la mînă, o bijuterie ultramodernă cu televizor, radio, telefon, calculator şi sirenă, nu are. Mai degrabă se uită la figurile speriate ale colegilor. În vestiar e cam întuneric, s-a ars becul în tura de noapte, iar robotul lor de întreţinere are dispoziţie de la director să nu pună altul pînă nu se găseşte un vinovat. Adevărul e că, în obscuritatea în care abia reuşeşte să se îmbrace, mai mult pe ghicite, nu se poate vedea spaima pe chipul nimănui, însă dacă asculţi atent, parcă se aud bătăile unor inimi deranjate din ritmul lor normal.

– E trei fără treizecişicinci de secunde, mă! De cîte ori să vă mai repet că de la pupitrele de comandă vă ridicaţi la fix?

– Pentru cîteva secunde, şefu' ...încearcă Oncilă să protesteze.

– Cîteva secunde, da! Ia să te văd, de venit, vii tu, mă, la lucru cu cîteva secunde mai devreme? Nu vii! Păi ştii ce înseamnă cîteva secunde lipsă în fiecare zi?

„Şeful bagă mîna în buzunar/ Şi scoate minicalculatorul fatal", cum fusese ironizat şi în brigada artistică a întreprinderii.

– Dacă în fiecare zi pleci cu zece secunde mai devreme, într-un an acumulezi 3 650 de secunde, deci mai mult de o oră, deci în opt ani – o zi întreagă.

„Cît de tîmpit poate să fie", reflectează Tudose. „Dar duminicile, sereleurile şi sărbătorile legale, plus concediile de odihnă, concediile medicale...", strigă revoltat, în adîncul său, bineînţeles, căci din gîtlej se aude doar un scîncet anemic.

– Iar tu nu eşti singur aici! Sînteţi cinci. Se ambalează şeful, păi dacă toţi cei cinci mii de salariaţi ai întreprinderii ar pleca mai devreme cu zece secunde, ştii ce s-ar întîmpla? (pauză de calcul). Este ca şi cum voi lipsiţi, iar restul pleacă la fix.

– Păi aşa să facem, tovarăşu' şef!, îi scapă lui Gavriloiu.

Exact o remarcă de acest gen îi lipsea şefului ca să turbeze.

– Faceţi mişto de mine în zi de salariu! Ei lasă, că vă ard eu cîte douăzeci la sută. Şi de mîine... toţi să veniţi la lucru cu un sfert de oră mai devreme... Aveţi timp să vă gîndiţi pînă atunci. Cui nu-i place munca să ne spună! Aici nu avem nevoie de trîntori. Imediat oferim transferul sau lichidarea.

– Venim şi cu douăzecişipatru de ore mai devreme, şefu'! Asta e tot Gavriloiu. Tudose îl invidiază. Este singurul dintre ei care îşi permite să se ia în gura cu şeful, fiindcă e muncitor necalificat. Toată ziua şterge de praf interiorul calculatoarelor, dă de mîncare memoriilor organotronice şi ce se mai nimereşte. „Aspiropraful din mînă n-au cum să mi-l ia! Totuşi, dacă vor să mă dea afară, n-au decît. Praf găsesc destul şi la cooperativă. Să vedem noi dacă un robot ar înghiţi atîtea cîte înghit eu...".

„Acum ar fi momentul", scrîşneşte Tudose din dinţi. „Ah, dacă am fi mai uniţi şi mai hotărîţi...". „Am sări cu toţii pe el şi l-am lega burduf cu ce-am apuca. Aş face rost de două sîrme şi le-aş conecta la dulia becului. Apoi...".

Şeful iese. Momentul potrivit a trecut. Tudose oftează, privindu-i cu reproş pe ceilalţi, parca le-ar spune: „De ce n-aţi sărit, măi, cît au fost condiţii?".

Oncilă vine cu o propunere:

– Dă-l în incubatorul cui l-o făcut. Hai, care mergi la o bere, că azi muncirăm pe bani?

Ezită Tudose. Parcă ar bea ceva, dar nu bere şi nu cu ceilalţi. „Am sa beau singur, în duşmănie. Clampă mă fac, mama ei de viaţă!"

Din nebăgare de seamă îşi trînteşte uşa dulapului peste degetele mîinii drepte. Înjură cumplit. „N-ar scoate şeful un bec de la magazie nici dacă... E frică să treacă pe la electrice, că acolo e aia a lui Scurtu, pe care a încercat el să o înghesuie". Zîmbeşte, aducîndu-şi aminte replica femeii: „Şazi ghinişor, domnu' şăf, că io mi-s ardeleancă născută în cosmos, nu prea am conştiinţă şi poate-ţi dau cu ceva la cap".

Tudose iese în curte sugîn-

du-şi degetele. Firul gîndurilor sale se deşiră înainte. Ar vrea să nu se mai gîndească la nimic, măcar o jumătate de oră să facă pauză, dar nu poate. „Parcă n-aş fi normal, mă obsedează prea mult. Înjur, nu sînt atent la ce se întîmplă în jurul meu, am coşmaruri... Ce naiba să fac, ce naiba să mai fac... la psihanalist am fost...".

●

Psihanalistul întreprinderii, un robot tînăr, încă nerodat, se purtase foarte amabil. Îl invitase să se lungească în patul ergonomic şi apoi apăsase pe un buton, comandînd întunecarea ferestrelor. Cu un ton calm, odihnitor, l-a rugat să-i povestească toate necazurile sale, fără să omită nimic, faptul că era un mecanism îi permitea să aibă multă răbdare.

Lungit comod pe pat, în întuneric, Tudose resimţise puternic efectele chefului tras în seara precedentă cu nişte prieteni, trăgea a somn. Făcuse un efort cumplit să rămînă treaz. Mai pe urmă, povestind despre şef, se înviorase. După ce a isprăvit să îşi verse focul, robotul l-a luat la întrebări. Trebuia să dea răspunsuri rapide, clare şi scurte, mai ales rapide, să nu se gîndească deloc.

– Nu, tata nu mă bătea pe nedrept cînd eram mic.

– N-am avut fraţi mai mari.

– Învăţam bine, n-am fost nedreptăţit de profesori.

– Mi-e frică de orice fel de reptile.

– Am fost pe Lună, într-o excursie a B.T.T.-ului, beneficiind de reducere 35%.

– Am relaţii sexuale normale cu soţia mea.

– Vecinii mei respectă orele de odihnă.

– De obicei nu înjur, dar mi-am pierdut obiceiul.

După aceea, robotul comandase iluminarea ferestrelor şi îl rugase să se ridice, ceea ce el făcuse cu părere de rău. I-a ţinut o teorie despre normalitatea excesivă a existenţei sale.

– „Duceţi o viaţă mult prea normală în afara serviciului şi de aceea vă căutaţi conflicte la locul de muncă. Dacă aţi avea necazuri acasă, cu nevasta, de exemplu, v-ar fi mult mai uşor la întreprindere".

Îi recomandase tranchilizante, odihnă şi conflicte în aer liber. Tudose reflectase ulterior dacă n-ar fi bine să-şi bată nevasta, dar nu se putuse hotărî să ia această iniţiativă, nu era de loc sigur că ar fi ieşit învingător.

●

– Ce faci mă, dai peste mine?

Cufundat în amintiri, Tudose făcuse o nouă gafă, îl izbise pe şeful său în umăr, pentru că nu băgase de seamă că îl ajunsese din urmă. Acesta se îndrepta către platforma de lansare, avîndu-l lîngă el pe dispecerul de la schimbul 1, căruia, de altfel, i se şi plînse prompt.

– Uite aşa îmi face toată ziua, tovarăşe dispecer. Tot timpul este distrat, neatent...

– O fi îndrăgostit săracu', încearcă dispecerul o explicaţie.

– Ce îndrăgostit, tovarăşu' dispecer, că e însurat! Dacă s-a luat cu alta, eu nu-l mai ţin la mine, familia e sfîntă...

Tudose a luat-o înainte fără să-l mai asculte. Ajunse pe platformă şi caută să-şi aducă aminte unde şi-a parcat deltaplanul său cu pedale. Fluieră a pagubă observînd că ploaia de dimineaţă i-a udat aripile şi acestea încă nu s-au uscat. „Va trebui să mă înghesui cu el în electrobuz, dacă l-oi mai prinde. O să mă înjure lumea.".

Ignorîndu-l, şeful trece pe lîngă el şi se urcă grăbit în elicopterul său portocaliu, decolînd smucit. Dă un ocol pe deasupra lui Tudose, ocazie cu care-i murdăreşte haina cu cîţiva stropi de ulei picuraţi de sus, apoi se îndreaptă spre oraş.

Este momentul culminant al zilei. Lui Tudose i se pune un nod în gît, simte că nu are aer şi ameţeşte. Blestemă, punînd în cuvinte o ură teribilă:

– N-ai mai ajunge pînă la cotul şoselei!

În acelaşi moment se aude zgomotul produs de o explozie. Toţi cei de pe platformă îşi îndreaptă instinctiv privirile către oraş. Din coada elicopterului portocaliu al şefului iese o trîmbă groasă de fum. Flăcări gălbui mîngîie carlinga, trec secunde lungi în care elicopterul pierde din înălţime. Atinge solul foarte aproape de locul unde şoseaua întreprinderii face un cot spre oraş. Se dă peste cap. Palele elicii se frîng. Carlinga pare în întregime cuprinsă de flăcări. În aceste momente dramatice, inima lui Tudose aproape că a uitat să mai bată.

– Doamne, ce-am făcut? îngaimă el terifiat. L-am ucis cu blestemul meu! Continuă în gînd: „O, Doamne, nu trebuia... Poate că nu era chiar aşa de rău. Ce dacă ne mai sancţiona din cînd în cînd... doar n-o făcea în fiecare lună. Şi ce dacă n-a pus bec în vestiar... Secţia noastră este fruntaşă la economisirea energiei... Unii au luat şi premiu. E drept că ăia erau protejaţii lui, dar ce, era mai bine dacă nu lua nimeni?".

Cineva strigă:

– Uite că a scăpat!

Într-adevăr, uşa carlingii se deschide. Deşi distanţa pînă la locul prăbuşirii este mare, se distinge silueta şefului, care agită un instinctor în mînă; două elicoptere se îndreaptă într-acolo pentru a da ajutor. Tudose izbucneşte disperat în plîns:

– A scăpat, a scăpat nenorocitul!, îngăimă printre sughiţuri.

Dispecerul se apropie de el şi îi cuprinde umerii cu mîna dreaptă.

– Hai, linişteşte-te a scăpat, n-are rost să te consumi, a scăpat întreg.

– Întreg?, întreabă Tudose şi plînge.

– Întreg, n-are nici măcar o zgîrietură, iar elicopterul e asigurat la ADAS!

Tudose plînge, plînge şi nu se mai poate opri.

– Săracul băiat!, spune dispecerul cuiva de lîngă el. S-a şocat văzînd nenorocirea care era să se întîmple. Să vă mai aud spunînd că oamenii lui nu-l iubesc, nu sînt ataşaţi de el... Priveşte-l...!!!

Cu ochii înotînd în lacrimi, Tudose vede ultimul electrobuz plecînd, iar cîţiva oameni tot mai încearcă să-l liniştească:

– Haide mă, nu mai plînge, a scăpat!

RENAŞTEREA POETULUI

Reactorul genetic funcţiona bine, ceea ce nu se întîmpla chiar totdeauna. De multe ori, din cauza paraziţilor electrici din atelierul de sudură, zgomotul de fond genetic creştea peste nivelul maxim admisibil şi apăreau aberaţii cromozomiale nostime. În tura lui Tudose fusese sintetizat odată un porc cu masa creierului de nouăzecişiopt de kilograme, adică avea mai multă materie cenuşie decît toţi băieţii din secţie la un loc. Fusese botezat „gînditorul". Astăzi însă, fiindcă şeful este în concediu, băieţii de la sudură au lăsat-o şi ei mai moale. Tudose şi-a corupt colegul încă de la intrarea în schimb.

– Oncilă, hai bă să facem şi noi un ciubuc.

Oncilă n-ar zice nu, dar experienţa l-a învăţat să fie prudent.

– Cîini nu mai sintetizez că muşcă! Are Gavriloiu un program pentru curcani extra. Dacă te înţelegi cu el...

Tudose însă nu umblă cu fleacuri. Dorinţa lui este de a sintetiza o copie informaţională a Marelui Poet, pentru a o prezenta la simpozionul literar de la casa de cultură.

– Te umflu de băutură - apelase el la argumentul forte. Bă, tu nu-ţi dai seama, o să intri în istoria omenirii, dacă merge, o să reconstituim pe alţii şi mai celebri... Eminescu mă...

Şi Oncilă dăduse înţelegător din cap, Eminescu, da, da, o să le arătăm noi lor, mai ia d'aci un sanviş cu magiun, da' mai întîi Creangă, l-aş pune să le povestească la ăia mici capra cu trei iezi în original, Eminescu le trebuie mai tîrziu, cînd or merge la şcoală... Auzi, da' cum îl scoatem pe poartă?

Tudose îl lămurise că Marele Poet fusese un geniu precoce, umblase pe picioarele lui încă de la vîrsta de opt luni. Oncilă nu mai avu nimic de obiectat. Încărcaseră programul şi pe urmă lecturaseră ziarul. După aceea au tras pe rînd cîte un pui de somn. Din cînd în cînd, Tudose se deştepta, se uita la monitorul de control, vedea afişat „SINTEZA NORMALĂ", mormăia mulţumit şi adormea iar. Pe la douăsprezece s-au trezit şi au mîncat din nou. Au comentat şansele echipelor din etapa de duminică şi s-au pomenit că discuţia cam lîncezea. Oncilă trăgea iar la somn. Căscă.

– Tudose, io mă mai culc puţin, că nu-ş' ce dracu' am, mi-e somn!

– Îţi zic eu, bă, e prea linişte!

Oncilă dădu din cap, aşa e Tudose, tu le ştii pe toate ca un om mare, şi îşi rezemă creierul de pupitru. Tocmai în clipa aceea, trosc, universul se rupse în două, de parcă Oncilă ar fi apăsat din greşeală pe tastatură, declanşînd o adevărată calamitate. Se auzi vocea şefului.

– Poftiţi, tovarăşu' reporter, poftiţi, după dumneavoastră.

Atît mai apucă Tudose, să dea alarma.

– Şefu'! Ejectează, Oncilă!

Oncilă sări în picioare buimăcit.

– Ce, ce să ejectez, mă?!

„Prea tîrziu, îşi spuse Tudose strîngînd mîna moale şi grăsuţă a reporterului, aşa m-a făcut mama pe mine, fără noroc".

– Da' de ce sînteţi aşa de palid, tovarăşe Tudose? nu are de lucru să întrebe reporterul.

– Din cauza concentrării în muncă - se băgă pe fir Oncilă pentru a evita un răspuns de genul „ca să se mire candela şi arhanghelii..." din partea colegului său. Ştiţi, nu e uşor să urmăreşti fiecare fază a sintezei. Noi, aici...

– Lasă, Oncilă, că tovarăşul reporter vrea explicaţii competente, i-o reteză scurt şeful. Ascultîndu-l, Tudose îşi mai reveni un pic din şocul iniţial. „Dacă nu stau prea mult, poate scăpăm. Sau, poate îl vede pe Marele Poet şi face un infarct. Sau fac eu unul. Eh, ce-o fi, o fi, tu-i..."

– Mîndria noastră, cel mai puternic reactor genetic din această parte a ţării. Informaţia genetică este stocată în memoriile organotronice din sala alăturată. Putem sintetiza şi livra oricînd, orice copie informaţională după vreun porc cunoscut, ba chiar putem livra comenzi executate după proiecte originale. Desigur, copiile au o durată limitată de viaţă, douăzecişipatru pînă la patruzecişiopt de ore, dar este suficient pentru a se realiza înmulţirea lor. În felul acesta se asigură o continuă ameliorare a raselor.

„Numai tu n-ai fost stocat în memorie, eşti soi rău", comenta Tudose în sinea lui.

– Iată, continuă şeful apropiindu-se de hubloul reactorului şi chiorîndu-se înăuntru, chiar în acest moment un exemplar splendid se află în faza finală de sinteză.

– Ce rasă este? vru să ştie reporterul.

– MP 19 - îl lămuri cu glas cavernos Tudose.

– Asta înseamnă Marele Porc 19, improviză şeful cu nonşalanţă. O rasă neozeelandeză de înaltă productivitate.

Oncilă nu se lasă nici el.

– Şi e foarte inteligent!

– E mai inteligent ca tine, Oncilă, hă, hă - crezu şeful că e momentul pentru a face un spirit.

– În orice caz, are mai multă sensibilitate ca noi toţi - scăpă şi Tudose o remarcă pe care nu o înţelese nimeni.

Şeful se grăbea. Privi la ceas.

– Cred că e cam gata. De altfel, pe ăsta o să-l gătim pentru tovarăşul reporter, aşa că nu prea are importanţă.

„Acum e acum", suspină Tudose şi îşi face cruce cu limba în cerul gurii. Şeful comandă ejectarea produsului de sinteză. Ventilatoarele îşi reduc treptat turaţia, pînă se opresc de tot. Pîîst-jum, face o trapă şi Marele Poet este aruncat direct în cuşca pentru produse finite. E complet gol şi ţine ochii închişi, spre deosebire de toţi cei de

față.

– Mi-e rău, afirmă șeful, și, într-adevăr, poate fi crezut, s-a albit la față, îi tremură buzele. Se apropie de gratii, își introduce mîna cu prudență, nu cumva să fie mușcat, și îl zgîlțîie ușor pe Marele Poet.

– Alo, băi nene, ce cauți în reactor?

Marele Poet deschide din nou ochii după o sută cincizecișitrei de ani de la nașterea sa, cască, se întinde, apoi se ridică în șezut. Se uită cîteva clipe la ființele palide ce alcătuiesc un grup statuar de coșmar dincolo de gratii, cască iar și se culcă la loc. Dintre toți, singurul care înțelege este Tudose. Marele Poet credeą, probabil, că are un vis urît. Închizînd ochii, voia, de fapt, să se trezească.

– E un porc ciudat, o rasă neozeelandeză..., bîiguie șeful și leșină în brațele lui Oncilă.

●

– Ce naiba, băi Tudose, la ora asta se vine? Bine că n-ai ajuns mîine dimineață. Așteaptă tovarășii de o jumătate de oră. Unde e Marele Poet?

– Ăsta e! Și Tudose făcu un pas lateral pentru a-l scoate mai bine în evidență pe tipul de lîngă el. Privind la individul indicat, un tînăr cu mustață și plete, îmbrăcat dubios, cu un aer exaltat și paroxistic, de drogat, îndrumătorul casei de cultură abordase o mină disprețuitoare.

– Tu ești, ba, Marele Poet?

Marele Poet nu răspunse.

– Ce-ai mă de nu vorbești? Și întorcîndu-se către Tudoșe, simți nevoia unei confirmări. Înțelege românește, nu? Parcă acum o sută și de ani, tot cam așa se vorbea? Nu?

– Deosebirile sînt neimportante, înțelege, firește, ce-i spui, dar nu poate vorbi. E mut – îl lămuri Tudose.

– Mut, mă? Păi parcă nu fusese vorba de Blaga...

– Nu e Blaga, e Marele Poet la vîrsta de douăzeci și opt de ani, uite, fii atent aici.

Tudose extrase din buzunarul interior al pardesiului binecunoscuta monografie a Marelui Poet, deschizînd-o la sfîrșit, unde se găseau cîteva poze. Îndrumatorul privi atent la fotografia indicată, apoi la Marele Poet și, pe urmă, din nou la fotografie.

– Fugi bă de aici, ăsta nu e Marele Poet, tu ți-ai deghizat vreun amic și vrei să faci mișto de noi... Umbli cu cioara vopsită, Tudose!

– Așa mă știi tu pe mine? Tudose dădea de înțeles că se simțea jicnit de neîncrederea celuilalt. Verifică-l, na!

Îndrumătorul se apropie de Marele Poet, se strîmbă urît la el și apoi îi testă autenticitatea trăgîndu-l de plete. Marele Poet rămase impasibil, numai lacrimile apărute în colțurile ochilor dovedeau că proba nu îi făcuse o deosebită plăcere.

– Și sigur nu vorbește, nici dacă îi trag o scatoalcă? mai vru să știe îndrumătorul.

– Nu vorbește nici așa, dar poate îți trage și el una, am zis că e mut nu și paralizat! Știi, s-a băgat șeful pe fir tocmai în faza finală a sintezei, a fost scandal mare...

– Amănuntele tehnice nu mă intereseaza. Nu-l poți depana?

Tudose clătină din cap că nu.

– Problema e serioasă, știi, tovarășul... și aici făcu un semn cu degetul mare îndreptat spre tavanul biroului, și-a exprimat indicațiile cum că ar fi bine să spună și el ceva... mobilizator...

Tudose ridică din umeri, asta e, ce să-i faci.

– Bine bă, asta-i marfa, cu asta defilam! Lasă-l aici, că-l bag în cabina actorilor, să-l mai înfrumusețăm un pic, e cam janghinos, mînca-l-ar tata. Tu du-te.

●

Tudose privi prudent în lungul mesei festive, întinsă pe toată lungimea scenei. La extremitatea cealaltă, șeful șușotea cu un personaj important. Tudose nu reținuse exact cine și de unde era individul. Scoase din buzunar cutiuța cu medicamente, o deschise pe furiș sub masă, apoi luă gîndacul dinăuntru pe vîrful degetului și îi dădu instrucțiuni cu voce scăzută.

– Gîndacel, am o misiune foarte importantă pentru tine.

– Ordonați, bădie, se adresă gîndacul, respectuos ca întotdeauna.

– Ocupi o poziție avantajoasă lîngă al doilea tip din partea opusă a mesei! Îmi comunici ce se discută!

– Aha, se bucură gîndacul, ce mult mi-au plăcut mie misiunile de spionaj. Încă de mic trăgeam cu antenele și raportam...

– Gura, fii atent, inamicul ascultă și e iute de mînă. Dacă nu ești atent te face afiș.

– Se poate, nene Tudose, la noi, la gîndaci, am făcut armata într-o unitate de comando!

Tudose urmări o vreme gîndacul, strecurîndu-se cu abilitate printre degetele mesenilor, apoi își concentră atenția asupra discuțiilor.

– Are nici mai mult, nici mai puțin decît o sută cinsprezece ani (rîsete admirative în sală). Să-i dorim mulți ani fericiți, îndemnă instructorul publicul, și să-l rugăm să ne povestească prima lui întîlnire cu Marele Poet.

– Ce vreți taică de la mine? întrebă nedumerit veteranul.

– Să ne povestești despre Marele Poet, moșule!

– Aha... eeee, prima mea întîlnire cu el... apoi aveam vreo treisprezece... ba nu, aveam cam patru ani... ce vremuri... Marele Poet trebuie să fi avut și el cam douășopt... sau treișopt, iaca nu mai pot să-mi aduc aminte... Era într-o primăvară și el trecea beat pe strada noastră, clătinîndu-se... Copiii alergau în urma lui și strigau: „Poete, poete, ești beat ca un sticlete". M-aș fi dus și eu cu ei, dar tata mi-a tras una după ceafă și mi-a spus: „Tu vezi-ți de carte, ca altfel o să ajungi ca el"...

– Am o propunere, striga Poetul Local, pentru a crea o diversiune. Avem în oraș un liceu unde a învățat Marele Poet și care îi poartă numele. Avem, de asemenea, o stradă botezată cu numele Marelui Poet, dar eu cred că tot nu e destul. Cred, ar fi potrivit ca și ștrandul nostru, atît de drag tuturora, să îi poarte numele. Și fie ca atunci cînd oamenii vor mînca mici, sau vor bea bere, să își aducă aminte măcar o clipă de nostalgiile Marelui Poet, care, în condițiile vitrege ale unei ierni deosebit de aspre, privea rîul atît de sensibil.

Murmure confuze în rîndurile publicului din sală. Unii tineri ascultă muzică la casetofoane cu căști. Se leagănă în ritmul melo-

diilor de parcă ar fi de acord. Femeia de serviciu exclamă din culise, suficient de tare pentru a fi auzită de pe scenă: „Dracu' să vă ia cu poeţii voştri cu tot... Alo, mai ţine mult, că io am treabă acasă...". Unii cetăţeni respectabili din sală insinuează că Poetul Local ar fi primit şperţ (un cuvînt cam tare, poate, mită, ciubuc, mici atenţii, în fine, să nu ne încurcăm în cuvinte) din partea conducerii ştrandului, cu care se are foarte bine.

– Vă mulţumesc, exclamă entuziasmat Poetul Local, ştiam că veţi fi de acord cu propunerea... Sînt fericit să fiu contemporan cu voi pe lungimea de undă a sensibilităţii, sînteţi teribili, sînteţi publicul meu cel mai iubit...

– Stai jos, îl întrerupe brutal instructorul. Poetul Local se simte oarecum jignit.

– De ce mă întrerupeţi cînd comunic atît de total cu publicul?

– Eşti beat, de aia!

– Eu? Beat?! (strigînd tare către sală). Nu-i aşa că e o brută? şi arată cu mîna către instructor. Trei membri ai cercurilor tehnico-aplicative din casa de cultură îl ajută prompt pe Poetul Local să părăsească scena prin culise. Rîsete în sală. Urmează momentul surpriză al simpozionului literar. Este ridicată cortina din spatele mesei prezidiului. Pe un soclu înalt se poate vedea o formă umanoidă, învelită în catifea galbenă. După o scurtă prezentare, menită să sporească curiozitatea publicului, un personaj important trage de un şnur. Uimire aproape totală. Sus, pe soclu, Marele Poet, îmbrăcat în frac şi tuns îngrijit, un pic adus din umeri, clipeşte nedumerit din pleoape în timp ce zîmbeşte stînjenit către sală. Tudose ia iniţiativa de a-l ajuta să se dea jos. Marele Poet este poftit la masa prezidiului. Un eminent om de cultură locală, explică:

– După aproape o sută cincizeci de ani, Marele Poet revine printre noi, la fel de tînăr şi de viguros ca în tinereţe, datorită îndrăznețeî realizări ale unui colectiv strîns unit de oameni ai muncii de la întreprinderea...

Ia cuvîntul şeful:

– Profit de ocazia de a mă afla în faţa dumneavoastră pentru a mulţumi tuturor factorilor de răspundere care ne-au ajutat la confecţionarea Marelui Poet, în mod deosebit conducerii întreprinderii. Pentru noi este o realizare tehnică deosebită, iar reuşita ne stimulează... Am sintetizat porci pentru reproducere în greutate de pînă la cinci sute de kilograme, iată, azi dăm în folosinţă un obiectiv atît de complex ca Marele Poet şi, probabil în curînd, vom aborda şi execuţia unor animale mult mai productive...

Soţia unui director, aşezată în primul rînd, se adresează discret vecinei din dreapta:

– Cred că ar fi destul de excitant să avem şi noi un poet din ăsta, l-am putea obişnui să facă unele treburi prin casă. Sau poate un cîine Dingo ar fi mai nimerit... Dacă ai şti ce mult mi-am dorit unul...

Întrebări strigate de sus, de la galerie:

– Poeţii îi faceţi tot pentru reproducere? Gesturi obscene.

Tudose îşi acoperă ochii cu mîinile. Cineva îl consolează: „Parcă ştiu ăştia din sală ce moment emoţionant este aniversarea a o sută cincizeci şi ceva de ani de la moartea Marelui Poet...". Tudose îi atrage atenţia că nu aniversează moartea, ci naşterea, iar individul trece brusc în extrema cealaltă: „Ar trebui interzise experienţele astea, învaţă tineretul la prostii". Îndrumătorul trece uşor peste acest moment psihologic dificil. Cu voce scăzută:

– Lăsaţi, tovarăşul preşedinte, că am trecut eu prin altele, şi mai şi! Dacă aţi şti ce-am păţit cînd am umblat cu cooperativizarea pe Marte... (apoi tare, către sală). Are cuvîntul binecunoscutul istoric literar al revistei noastre locale.

Acesta se ridică în picioare. Tuşeşte, aşteptînd să se facă linişte. O fetiţă de patru ani ţipă din rîndul al zecelea:

– Urîtule, ptiu ce urît eşti!

Apoi, speriată de ceea ce a făcut, începe să plîngă.

– Vreau la mama, urlă în final.

O femeie se ridică în picioare şi trage de ea spre marginea rîndului. Fetiţa se împotriveşte. Femeia blesteamă cu năduf:

– 'Raţi ai dracului cu poeţii voştri cu tot, că mi-aţi speriat copila...

– Să vă povestesc ceva **avant la lettre**, începe istoricul literar. Anul trecut, în vară, străbăteam cîmpiile ţării împreună cu unul din marii noştri prozatori, pasionat culegător de folclor, cînd, într-o seară, ni s-a stricat maşina în apropierea satului Chiţişani. Fiind tîrziu, am abandonat-o şi ne-am gîndit să apelăm la celebra ospitalitate românească, bătînd la poarta primei case din sat. Aflînd cine sîntem, gazda a căzut în extaz. Nici n-a vrut să ne primească, motivînd că nu are condiţii suficient de bune pentru noi, dar am insistat. Noaptea, tîrziu, mînaţi de o stare de efervescenţă spirituală care ne dădea pur şi simplu mîncărimi, şi nu de purici, cum au pretins unii rău voitori, am pornit să căutăm relicve ale creaţiei populare autentice prin podul casei. Imaginaţi-vă bulversarea noastră cînd, într-un cufăr superb ornamentat cu motive florale specifice zonei respective, am găsit un caiet scris de mîna Marelui Poet, şi nu de un oarecare elev cu mîna dreaptă degerată, aşa cum au pretins unii rău voitori. Nu mă puteam înşela, deoarece mai văzusem la British Museum un caiet autentificat al Marelui Poet, un caiet de geografie datînd din perioada de mari acumulări. Exemplarul descoperit de mine este deosebit de valoros, deoarece conţine unele greşeli de ortografie şi sintaxă care ulterior au devenit norme ale limbii literare. Avem astfel dovada unei geniale precocităţi de la care mai tinerele generaţii nu pot decît să se inspire fertil. Alte amănunte nu vreau să vă mai dau, în curînd va apărea cartea mea „În căutarea sublimului", ce conţine relatarea pe larg a ceea ce s-a întîmplat. Nu uitaţi, să cereţi în librării cartea „În căutarea sublimului", o lectură foarte interesantă şi instructivă, pentru toate vîrstele!

Îndrumătorul cultural se ridică în picioare, consultîndu-se din priviri cu cei din jurul său.

– Manifestarea culturală, dedicată aniversării a o sută cincizecişitrei de ani de la naşterea Marelui Poet, se încheie aici. În numele meu personal şi al publi

cului, doresc să mulţumesc distinşilor oaspeţi care ne-au onorat cu prezenţa lor şi Marelui Poet, sintetizat cu această ocazie. Vă mulţumesc pentru atenţie, şi îmi exprim speranţa că iniţiativele de acest gen nu se vor opri aici, poate vom avea în mijlocul nostru şi alţi scriitori dispăruţi. Din aceste întîlniri între prezent şi trecut, viitorul nu poate fi decît îmbogăţit în sensuri. Încă o dată vă mulţumesc pentru atenţie.

În încheiere, un mic anunţ: *Din motive obiective nu vă mai putem da filmul artistic de lung metraj promis, dar puteţi urmări filmul „Unde nu-i cap, vai de picioare", un impresionant avertisment pe teme rutiere. Şi încă ceva, numai pentru responsabilii de grupuri, prezenţa se face obligatoriu şi la ieşire, iar mîine se predă la întreprinderi.*

●

Eşti un Mare Poet micuţ – spune poeta în întuneric. Îşi aduce aminte că Marele Poet nu a putut fi cazat la hotel din cauza lipsei buletinului de identitate. Arăta şi dubios, era drept! Aş putea să ţi-l bag în magazie, explicase instructorul, dar am acolo unele obiecte de inventar pentru care răspund cu capul. Dacă dispare ceva sau, doamne fereşte, izbucneşte un incendiu?! Mai are doar cîteva ore de trăit, insistase Tudose. Da, da' el nu ştie asta! De fapt, ar trebui să-i spună cineva! Bă, îl zgîlţîise instructorul pe Marele Poet, trăgîndu-l de mînecă, ai să mori, mai ai puţin şi gata! Marele Poet zîmbise. Cam trist, dar zîmbise. Zîmbise după aproximativ o sută de ani de la decesul său. Perspectiva morţii nu i se părea veridică sau, dimpotrivă, îl ademenea foarte mult? Greu de tras o concluzie. Mutule, îl gratulase instructorul, dracu' a mai văzut poet mut, Istoria literaturii ne învaţă că, în general, ăştia vorbesc prea mult. Eu mă spăl pe mîini. A fost ideea ta, ia-l acasă la tine, Tudose. Tudose ridicase din umeri. Iar îmi aduci toţi beţivii culeşi de pe drumuri, of, Tudose, cînd o să te faci şi tu om? l-ar fi interogat nevastă-sa. Lăsaţi-mi-l mie, solicitase Poeta. Ţie? Ce să faci tu cu el? Îl voi folosi pentru reproducere! Ne vom plimba şi vom ameliora starea primordială a poeziei! Tudose şi instructorul plecaseră cu sentimentul cuiva care abandonează un căţeluş într-o pădure. Ţi-e frig, îl întrebase Poeta pe cel rămas, să-ţi dau geaca mea? Marele Poet clătinase din cap a negaţie. Era evident că totuşi se zgribulea. Sînt nişte răi, îi bîrfise ea pe toţi cei absenţi, adică restul omenirii. Apoi îl dorise un pic, numai un pic. Mă cheamă carnea trupului tău şi mierea buzelor, şoptise. Pe urmă se gîndise la sensul propriu al cuvintelor şi îi venise să rîdă. Zîmbise şi el.

Îl strînse de braţ. Îi zîmbise ei sau nopţii? Se opriseră pe culmea dealului, deasupra triajului de vagoane. I-a cîntat toate cîntecele vechi pe care şi le-a putut aduce aminte, închipuindu-şi că i-ar face lui plăcere. Pe urmă îi venise ideea. Tu nu poţi, dar poţi scrie! Ţine creionul ăsta, uite şi o bucată de hîrtie. Numai eu mi-am adus aminte de starea primordială a unui poet! Marele Poet stătuse o vreme pe gînduri, ca şi cum n-ar fi ştiut ce se poate face cu uneltele ce i le pusese în faţă, apoi, în sfîrşit, păruse că are o idee. După ce rosese o vreme capătul creionului, scrisese ceva, îi întinsese hîrtia şi se ridicase în picioare. Îi făcuse semn cu mîna să rămînă pe loc şi începuse coborîşul către umbrele întunecate ale vagoanelor din vale. La un moment dat, l-a pierdut din vedere. Poeta şi-a aprins o ţigară. La lumina ei s-a chinuit şi a descifrat notaţia Marelui Poet. ÎN VIS CA O APĂ, MĂ SCURG PRINTRE PIETRE, MĂ AŞTEAPTĂ CHIPUL TĂU LA LIMAN. De ce ţipase ea către vale. Jos, în triaj, şuierul unui mărfar i-a răspuns ca o pasăre tulbure a nopţii.

Desen de G. AARON

MOARTEA LUI LIŞIŢĂ

A murit Lişiţă.

Femeia cu privire de şoarece coborîse din aerobuzul de prînz în faţa întreprinderii, anume ca să arunce vestea cea tristă prin ferestruica de la ghişeul „Informaţii". Temîndu-se că s-ar putea naşte confuzii, adaugă: Bărbatu-miu. Apoi se uită la practicanta care ţine locul robotului titular şi îşi face socoteala că ar fi bine să plîngă puţin, pentru a face vestea mai convingătoare.

– Ce-ai zis? ţipă fata din spatele geamului, fiindcă înăuntru volumul difuzorului atinge maximul posibil.

– A murit Lişiţă, repetă femeia docil.

– Da' zbiară mai tare, toanta dracului, că nu se aude!

Practicanta răsuceşte butonul difuzorului cu un gest nervos.

– A murit Lişiţăăăăăă! urlă femeia în faţa ghişeului.

– Care Lişiţă??

– Lişiţă... bărbatu-miu.

– Unde lucra?

– La depanare.

– Ce profesie?

– Necalificat.

– Aha, depanator cu mătura. Bine, du-te acasă.

– Acasă? Femeia priveşte dezorientată în jur. Ce să fac acasă?!

– Să joci cipi-sachi pe televizor!

Acest îndemn răutăcios o blochează pe văduva Lişiţă. Din cauza efortului de a se debloca ochii i se fac mari ca pepenii. Scoate un horcăit agonic şi abia reuşeşte să mai îngîne:

– Bine, dar... a...

Se întoarce cu spatele şi fuge către staţia aerobuzului. O conduce Cirpirică, javra aceea simpatică, cu domiciliul stabil în faţa porţii întreprinderii, care se hrăneşte cu ce capătă de la oameni la intrarea în schimburi.

●

Vestea începe să circule ca sîngele, prin venele tuturor. Se strecoară prin birouri, prin magazii, pătrunde cu electrocarul în cîteva secţii, călătoreşte cu poşta magnetică, deşi e interzis, se insinuează chiar şi în reţeaua de transmisiuni de date, astfel încît computerul directorului comercial decise că e oportun să strîngă preventiv informaţii despre Lişiţă.

AFLĂ CĂ A MURIT;

„Lişiţă — muncitor polinecalificat, angajat al întreprinderii de la înfiinţare, repartizat la secţia Depanări operative ale sistemelor de calcul".

„Lişiţă D. Aurel — oligofren, absolvent al şcolii medii pentru copii handicapaţi, căsătorit, şapte copii, cerere de locuinţă nr. 214, pe locul 815, rude în străinătate nu are şi nici nu întreţine relaţii.

Lişiţă Dumitru Aurel – coeficient de inteligenţă **QI—1".**

„Aurică Măturică" – bufonul tuturor, omul dispus ca pentru o sumă derizorie de bani să se ducă pînă la cantină să cumpere ţigări sau alte mărunţişuri, să facă tumbe pe drumul de întoarcere şi să încaseze scatoalce în loc de recompensa promisă. Cine din întreprindere nu s-a amuzat măcar o dată de rînjetul său tîmp;oferit ca răspuns la indiscreţiile despre viaţa sa sexuală sau aflînd că Lişiţă, înscris din greşeală la faza municipală a unui concurs de şah, a trecut de prima înfruntare, cîştigînd prin neprezentarea adversarului? Cine nu s-a mirat de şiretenia lui primitivă, care îl făcea să nu refuze din principiu orice sarcină i s-ar fi dat? Dacă îi spuneai „Lişiţă, a dat dispoziţie şeful să te duci şi să remediezi avaria la generatorul de termosuflanţi fisionabili", Lişiţă răspundea scurt: „Am înţeles, să trăiţi" şi pornea într-o direcţie oarecare.

Aurel-omul în stare să bea ceea ce rămînea pe fundul paharelor altora, să chinuie şi să se strîmbe, imitînd vag artişti cunoscuţi, să se îmbete clampă şi să adoarmă în picioare, fără să se ţină de nimic.

Aurel-soţul, iubitul, amantul, atît de rîvnit, pentru că, deşi nu era în stare să poată oferi aproape nimic unei femei, era în stare să nici nu ceară ceva.

Aurel D.Lişiţă-poetul, cîntăreţul, filozoful, care murmura tainele acestei lumi într-o limbă doar de el cunoscută, pierdută pentru totdeauna.

●

În ziua comunicării decesului la întreprindere, Tudose zăbovi cam mult la restaurantul „Familia Noastră", considerînd că astfel îşi îndeplineşte o importantă obligaţie conjugală. Împreună cu nişte colegi, îşi îneacă durerea pricinuită de moartea lui Aurică într-o importantă cantitate de rachiu de mere.

– Vedeţi, băi, simţi nevoia Oncilă să le dezvăluie, ce ţi-e viaţa omului, azi eşti, mîine iar eşti, iar poimîine eşti mort şi nici măcar calculatorul de la telefoane nu-şi mai aduce aminte de tine. Ajuns aici, făcu o pauză pentru a se reculege şi a sorbi din pahar, apoi începu să îngîne cu jale, iar ceilalţi fredonară cu el în surdină: Unde-i aţa mai subţire/ Se rupe în două fire./ Unul să i-l daţi măicuţii,/ Şi altul să i-l daţi drăguţei/.

Şeful îşi şterse o lacrimă din coada ochiului. „Ce e al lui, e al lui, îşi spuse Tudose, cu morţii se poartă întotdeauna frumos, plin de simţire. Subordonaţii lui pot fi siguri că dacă dau ortul popii se vor bucura de toată compasiunea şi sprijinul său material. Cîteodată, îşi continuă el ideea, tare aş vrea să mor şi eu, măcar un pic, vreo două-trei zile, şi să zică şeful despre mine; ehei, Tudose, ce băiat bun era..."

– Ehei, oftă şeful, Aurică, ce băiat bun era; unde mai găsim noi unul ca el? Cine îmi aduce mie iaurtul la ora zece?

La acest capitol, Tase, proaspăt angajat şi fin al şefului, obiectă plin de tact:

– Ei, lasă naşule, că unde sînt

eu n-oi pieri mata de foame! Şi observînd ca paharul rudei sale se golise, îl împlu din nou cu un gest plin de slugărnicie. Tudose începu să scrie cu scobitoarea pe şervețel toate sinonimele pentru lingău pe care le cunoştea. Ajuns la poziția doisprezece, se blocă. În colțul lui Oncilă, la celălalt capăt al mesei, cîntecul cu ața se deşira în continuare, parea că are de gînd sa se stingă, cineva ofta sau începea să-i zică altceva, vre-unul îşi mai aducea aminte o strofă şi melodia reînvia: Păi nu e ață, că e viață/ Mai bine aş vinde-o în piață/ Să capăt pe ea trei lei,/ Să ți-i dau pe toți să-i bei.../.

Brusc, Tudose avusese o revelație. „Asta e, remarcase plin de extaz, cîntecul nu putuse avea atîtea strofe încît să dureze o jumătate de oră". În mod sigur, interpreții de circumstanță improvizau. Asista la un adevărat jamesession de folclor orăşenesc. Ajunse aici, reflecțiile lui Tudose fuseseră întrerupte de o amintire. Fusese acum vreo două luni. El, Oncilă şi Rantu, băuseră tot la masa aceasta, cînd intrase Lişiță. Îşi plimbase ochii galbeni peste întreaga sală şi îi recunoscuse. Venise lîngă ei ca să capete ceva de băut.

– Haîhî, searabu – le dăduse el salutul său oligofrenic, încheiat cu o rîgîitură.

Ranțu se bucurase, aveau cu cine se distra.

– Bună seara, Aurică, ia zi, ți-e sete?

– Seteee, tare, tare seteeeeee, declarase Aurică pe un crescendo de sirenă.

– Păi ți-o fi sete, măi Aurică, da' băutura costă!

Aurică nu zisese nimic, cît era el de prost şi tot ştia că băutura costă, dar îşi țuguiase buzele a tristețe.

– Lasă, băi Aurică, ştiu ca n-ai bani, îți dăm noi să bei, da' faci pe Charlot?

Aurică nu se lăsase mult rugat. Cu un deget plimbat pe sub nas le atrăsese atenția că poartă mustață, apoi descrisese cu mîna un cerc deasupra capului, simbolizînd pălăria, după care se sprijinise într-un baston imaginar. Imitase grozav de bine mersul bine cunoscut al lui Charlie Chaplin, ba chiar improvizase un gag cu piedici, mers în mîini, şuturi în fund... Cînd mimase că domnul burtos de la o masă învecinată îi oferise o floare, la toți le dădură lacrimile de atîta rîs. E adevărat că la urmă o scrîntise puțin, amestecînd un charleston aproximativ cu un french can-can, confunda pe Charlot cu Chirița, dar asta fusese o remarcă de intelectual pe care nimeni nu voise să o ia în considerare.

Aurică sorbise din picioare o binemeritată cinzeacă.

– Mai Aurică, insistase Ranțu, cum face oaia?

– Oi, oi, oftase el ținîndu-se de nas.

– Fă ca trompeta, Aurică, solicitase cineva de la o altă masă.

Şi Aurică îşi umflase obrajii, dînd deşteptarea la tot localul. În acel moment, un robot trimis de şeful sălii pusese mîna lui metalică pe umărul lui Aurică, în ideea de a-l zvîrli afară din restaurant. Urmase o fugăreală, desfăşurată tot în stilul vechilor comedii burleşti. Robotul ieşise pînă la urmă pe locul doi, dar pînă şi şeful de sală îşi scrîntise fălcile de atîta rîs. Fusese o seară de pomină.

●

Deoarece, după rachiul de mere, la sfîrşit o dăduseră pe coniac, Tudose încurcase puțin drumul spre casă. Ajunse în fața intrării blocului XL-19, unde parcă îşi amintea că ar fi locuit, puțin după ora unu noaptea şi găsi uşa de la intrare înzăvorîtă electronic de calculatorul şefului de scară. Clătinîndu-se şi oftînd, apăsă pe butonul din dreapta uşii. Se auzi vocea impersonală a calculatorului:

– Cine sînteți? Vă rog, identificați-vă.

– Sînt Tudose, de la 215.

– Cunoaşteți parola de noapte?

Tudose scăpase o înjurătură printre buzele ținute destul de strîns. În spatele ideii cu parola de noapte vedea parcă figura şefului de scară, un pensionar care se străduia să transforme blocul într-o cazarmă.

– Nu, n-o cunosc.

– Atunci nu sînteți Tudose, de la 215!

– Da' cine sînt?

– Altcineva.

O clipă se gîndi să doarmă chiar acolo, lîngă uşă, dar vîntişorul tăios de noiembrie făcea ideea nepractică. Bătu cu pumnul în geam.

– Dă-mi drumul, măi rîşniță, sînt eu, Tudose, mă cunoaşte tot blocul!!

– Enunțați parola de noapte.

– Dacă nu-mi dai drumul, să vezi ce îți fac eu mîine, pe lumina!

Tăcere. Calculatorul nu fusese programat să răspundă la amenințări. Tudose bătu iar în uşă.

– Dacă mai tulburați liniştea, chem imediat miliția.

Tudose se opri instantaneu. „Asta mi-ar mai trebui – cugetă el – să dorm la secție". Vag, parcă îşi amintea că cineva băgase în calculator un program pentru recunoaşterea animalelor de casă. Îşi drese glasul.

– Miau, miau, miau.

Nici o reacție din partea calculatorului.

– Miau, miau, miau.

„Tot nimic, concluzionă Tudose, probabil miaun prea gros".

– Mieeeuuuuu, făcu el în falset.

Continuă în acelaşi fel timp de aproximativ cinci minute, adică pînă începu să răguşească. „Oare n-o fi programat pentru cîini? Ia s-o încerc şi pe asta".

– Ham, ham.

Minune, se auzi zăvorul tras de electromagnet. Tudose îngenunchie în patru labe, împinse uşa cu capul şi intră în holul blocului.

– Ham, ham, făcu el recunoscător, stîrnind ecouri canine pe scară.

– Linişte, tovarăşe Tudose, se auzi vocea calculatorului. Nu mă faceți să-mi pară rău că am avut milă de starea sănătății dumneavoastră mentale.

●

– Haide mamă, intră.

Bătrîna soacră a lui Lişița zîmbea ademenitor, dezvelindu-şi gingiile negre şi trei-patru dinți gri-petrol. Privind la cîrpele negre de praf, atîrnate în semn de doliu deasupra intrării, Tudose ezita. Dinăuntru venea un miros de usturoi prăjit, se auzea muzică şi larmă de petrecere.

– E doar nişte vecini de-ai lu' bietu ginere-miu!

Tudose își făcu cruce cu limba în cerul gurii. „În fond, își zise ca să-și dea curaj, la armată, în aplicații, am trecut eu prin altele și mai și". Trase adînc aer în piept, ca și cum ar fi vrut să plonjeze în apa, își apropie pleoapele, ca și cum ar fi vrut să privească o flacără de sudură fără ochelari de protecție și păși în urma babei. Bucătăria nu o văzu decît fugitiv, reținu aragazul, încadrat de două dormeze, oalele de mîncare așezate pe jos și un copil rătăcind în patru labe printre ele; nora, o pată închisă la culoare, rozînd grăbită carnea de pe un ciolan de porc sau de oaie. Soacra se repezi să-i ia osul din custodie, în timp ce Tudose făcu imprudența să apese pe clanța ușii de la sufragerie, murdărindu-se cu această ocazie de grăsime rîncedă și urît mirositoare. Scîrba ce i se întipări pe figură ținu cam o săptămînă, dar cei prezenți la priveghi, îndurerați de sticlele și farfuriile așezate pe masa cea mare, în jurul sicriului, nu băgară de seamă.

Mortul arăta ca de obicei, numai că era galben la obraz, pe mîini și ținea ochii închiși. Avea în colțul buzelor vinețiі o urmă de zîmbet șiret, ca și cum ar fi spus: „Ehei, ce vă uitați bre la mine, v-am dus, ăhă, v-am dus... M-am ajuns, stau ca boierii..." Lăsa impresia că ar fi vrut să tragă pe furiș un gît de rachiu și să muște din lumînarea care îi ardea pe piept.

– Măi nea omu', i se adresă lui Tudose un individ de vîrstă medie cu o cicatrice fioroasă pe obraz, ia și matale o gură de rachiu! Zicînd acestea, îi întinse o sticloanță. Fără să aibă temeiuri științifice, lui Tudose i se păru că buzele crăpate de arșiță ale paharnicului lăsaseră pe gîtul recipientului o mulțime de microbi mici și perverși, poate chiar și ceva viruși. Își făcu însă socoteala că alcoolul tare este dezinfectant, vărsă o cantitate pe jos, să fie de sufletul decedatului și apoi sorbi prelung. „Aaah", se strîmbă el atunci cînd își simți gîtlejul ars.

– Mai bea, maică, mai bea, îl îndemnă soacra lui Lișiță cu surîsul ei știrb, apărută în spatele lui cu ciolanul în mînă. Tudose își luă masca cea pioasă.

– Am venit, stimată doamnă, pentru a vă prezenta condoleanțele colectivului de muncă în mijlocul căruia a lucrat sîrguincios atîția ani de zile...

– Merge Brăila, urlă entuziasmat unul mărunțel, care juca singur barbut cu calculatorul, rezultatul fiind afișat pe ecranul televizorului.

– Bine maică, fu de acord soacra lui Lișiță, dă încoace condoleanțele alea..., și arătă cu capul spre sacoșa pe care Tudose o ținea stîngaci, neștiind cum să scape de ea. Într-o clipă soacra dispăru într-un vîrtej de oameni care se cățărau unul pe altul, se mușcau, se sfîșiau pentru a apuca ceva din pradă. Un puradel, aruncat afara din grămadă, începu să se smiorcăie, dar, după ce se mai gîndi un pic, renunță și intră iar în vîltoare. Doar Tudose și Lișiță stăteau calmi, părînd a se amuza. Lișiță era atît de calm încît, deși ceara de la lumînare i se prelingea pe mînă, nu zicea nici pîs.

– Măi nea omu', i se adresă individul cu cicatrice, ia sacoșa înapoi, că restul a fost primit. Într-adevăr, grămada începuse să se limpezească. Bătrîna soacră a lui Lișiță se trase de-o parte, nora dădu cu o sticlă în capul unui copil prea insistent, unchieșul tăie un salam în două și își îndesă jumătățile în pantalon, în fine, împărțeala se făcuse. Tudose simți că e momentul să o șteargă și începu să se retragă cu spatele, căutînd să nu atragă atenția asupra lui. Cînd să iasă, observă pe mîneca paltonului un gîndac negru de bucătărie și vru să-l scuture, dar acesta nu se dădu desprins.

– Bădie, i se adresă gîndacul respectuos, ia-mă cu tine să văd și eu lumea și ți-oi sluji cu credință.

– Bine, băi pișpirică, fu de acord Tudose și îl băgă într-o cutiuță goală de medicamente din buzunar.

●

– Așa... așa... dăi, mai dăi, încă puțin... hai, mai dăi... acuma ține dreapta, mult dreapta, nu așa, dobitocilor...

Sicriul nu prea avea loc să iasă din apartament, în orice caz, spațiul redus impunea o manevră deosebit de precisă. Tudose, în calitate de programator al roboților cărăuși, era sigur că își va căpăta porția de cumplite admonestări din partea șefului, după ce înmormîntarea se va fi terminat. Expresii foarte colorate ca „dumnezeii mamii voastre de tinichele, ptiu, doamne iartă-mă" roboții nu le puteau înțelege, ba mai mult, le interpretau greșit. Rupînd tocul ușii, reușiră totuși să scoată sicriul pe scara blocului. Lișiță arăta nemaipomenit de bine. În calitate de cadavru, dus la o ceremonie atît de pretențioasă, fusese îmbrăcat într-un superb costum gri-albăstriu, cu pantofi negri, cravată bleumarin, butoni aurii, fusese proaspăt bărbierit și pieptănat, așa ca își înlocuise expresia de viclenie de pe față cu una solemnă, mai potrivită împrejurărilor, accentuată de fardul îngrijit aplicat pe obraji. Singura nota discordantă o făcea contrastul dintre albul orbitor al gulerului cămășii albe de poplin și gîtul său vinețiu. Părea că doarme după ce se reîntorsese de la o nunta.

– Auriiiicaaaăă, cui ne lași tu, Auriicaaa? începuseră să urle la comandă bocitoarele cu fruntea rezemată de sicriu. Cui ți-ai la sat șapte copiiiiiii?

Aurică tăcea mîlc, problema nu părea să intre în sfera preocupărilor sale de moment. Întîi cobora preotul, apoi venea șeful, cu spatele, deoarece dirija roboții cu sicriul, iar la urma, rudele și prietenii de familie. Vecinii se rînduiseră de o parte și cealaltă a scării, îngreunînd coborîrea. Chiar la ieșirea din bloc, inevitabilul se produse. Șeful uită că mai erau trei trepte de coborît, călcă greșit și zbură cu capul prin geamul ușii. Nu era însă timp de zăcut fiindcă roboții veneau impetuos din urmă, fanfara electropneumatică pornise automat la ora stabilită, așa că nici o comandă verbală nu mai putea fi recepționată, ce fusese programat rămînea sfînt. Șeful ieși dintre cioburi ca Afrodita din valurile mării, cu puțin înainte de a fi transformat în propriul său afiș... Din cîte se putea înțelege, avea de împărțit ceva cu bătrîna mamă a lui Tudose, ceea ce îl făcu pe acesta să își iasă complet din sărite. „Nici măcar în clipele astea de

mare tristeţe nu se poate abţine hipopotamul să nu înjure. Ce-ar fi dacă mi s-ar întuneca minţile şi aş sări să îl bat?". Şi ajuns la obsesia preferată, subconştientul lui Tudose plonjă în ea ca într-o oglindă fermecată. „Ce păcat, încă nu s-a dovedit că există universuri paralele, ar trebui ca acestea să fie găsite, este absolut necesar... Într-un univers paralel aş sări la el şi l-aş zvînta din bătaie! Uite aşa i-aş da, buf, una în stomac, să se aplece în faţă, apoi trosc, una în bărbie, ca să-l îndrept, şi iar, buf, încă una la plex, l-aş robotiza din pumni!". Imaginaţia lui se dezlănţuise, vedea toată suflarea de oameni abandonînd înmormîntarea şi pasionîndu-se de lecţia binemeritată de şef. În timp ce-i căra pumni, cînd cu stînga, cînd cu dreapta, însuşi Lişiţă se ridica de pe catafalc şi chiuia:

– Ui, iui, aja mai mergje, ză trăiejdi, măi Tudoze...

Tudose, încălecat peste trupul căzut la pămînt al şefului, îi dădea una pentru Lişiţă, una din partea lui Oncilă, una din partea lui Ranţu, una de la Tudose, încă una, tot de la Tudose, fiindcă el ar fi trebuit să fie acum în concediu, dacă i l-ar fi aprobat ştim noi cine şi încă una, tot de la Tudose, fiindcă ar fi trebuit să aibă o categorie în plus, dar n-avusese loc de întors din cauza finului, ştim noi al cui. „Mai na, de la Lişiţa, ce, ai crezut că scapi cu atît, ia zi, mai faci pe al dracului, mai faci?". Şeful, cu ochii învineţiţi, nasul sîngerînd, dinţi lipsă o grămadă, se ruga cu lacrimi: „Dă-mi drumul, Tudose, că nu mai fac. Am să fiu om de treabă, îţi promit că nu te mai înjur, chiar mîine îţi dau drumul în concediu, dacă vrei, iar cînd te întorci dai examenul de categorie". Dar Tudose, dovedind înalte calităţi morale, nu accepta avantaje numai pentru el, ci milita pentru drepturile întregului colectiv de muncă. Şi trosc, zii aşa, vrei să mă separi de ceilalţi, zbang, să mă cumperi, lecţia continuînd pînă cînd şeful se preda necondiţionat, promiţînd să întroneze deplina principialitate la locul de muncă. Atunci Tudose abandona trupul nevolnic al mişelului, se ridica şi îşi aranja ţinuta, iar Lişiţă se culca la loc pe catafalc, spunînd: „Acuma zînt liniztit. Putezi ză mă îngropaţi". Ceremonia mortuară se relua cam din locul unde ajunsese în realitate, adică de la colţul străzii, în dreptul complexului alimentar. Preotul, ca după depăşirea fiecărei intersecţii, citea două-trei versete din evanghelie. Toate capetele erau însă întoarse către Cîşa, fosta amantă a lui Lişiţă, cu care avea şi doi copii. Ieşise să-l conducă pe ultimul drum, dar nu avea curaj să se apropie, îi era frică să nu fie păruită, ca în atîtea alte dăţi, de rudele nevestii legitime. Încerca să se prefacă, să-şi ascundă lacrimile şi să pară o trecătoare oarecare de pe marginea străzii, efort zadarnic fiindcă foarte mulţi cunoşteau povestea iar cei care habar n-aveau, o aflau acum, în pauzele versetelor din evanghelie. Porecla ciudată i se trăgea de la infirmitatea ei, era şchioapă, atît de şchioapă încît nici vecinii de palier nu-i mai ţineau minte numele adevărat. Tudose avusese şansa să afle că o chema Emanuela, ceea ce după opinia lui se potrivea destul de bine cu trăsăturile frumoase ale feţei.

– Da' ce-o fi găsit dragă la amărîtul ăsta de Lişiţă? se miră o voce de femeie lîngă el, urmară cîteva şuşoteli, apoi vocea chicoti încîntată de intimităţile aflate despre defunct.

Convoiul mortuar se puse din nou în mişcare, iar Cîşa îl urmă avînd grijă să păstreze distanţa. Privirea lui Tudose rătăcea prin mulţime, căutînd chipuri pe care să se fixeze. Şeful plîngea. Lacrimi ferme se scurgeau pe obrajii săi plinuţi şi roşii de sănătate. Spectacolul i se părea lui Tudose insuportabil. „Plînge, măgarul, da' cînd îl punea să dea cu mătura pe jos şi îi trăgea şuturi în fund, de ce nu plîngea?". Netulburat de nimic, mortul stătea liniştit, se părea că renunţase la orice pretenţii de la cei vii. În orice caz, scăpase de scatoalce şi asta era o realizare importantă.

•

A fost un om bun, începu preotul sfîrşitul necrologului. Se zice că ar fi fost cam sărac cu duhul, ceea ce pe lumea asta i-a adus multe necazuri, dar îi va deschide împărăţia cerurilor.

Tudose zîmbi unui gînd năstruşnic: „Ei, Aurică, se pare ca dosarul tău corespunde, poate ajungi vreun barosan pe acolo, să-mi pui şi mie o pilă, că m-am purtat întotdeauna frumos cu tine".

– Acum şi pururea, şi-n vecii vecilor, amin!

Începură să cadă bulgării de pămînt peste sicriu şi să se servească păhărele de lichior. Tudose bău cam cinci porţii. Îşi pipăi sticluţa de un sfert din buzunar. Lumea tot pleca. În cele din urmă, se pomeni singur. Cu ochii la crucea pe care se aprindeau nişte beculeţe colorate, conturînd numele răposatului, se aşeză cu fundul pe cimentul rece al unui semi-cavou vecin. Trase afară cu dinţii dopul de la sticlă.

– Noroc, măi Aurică! Norocul tău că ai scăpat!

Şi vărsă cîteva picături pe mormînt.

– Mi-ar fi plăcut să am sintetizatorul la mine, să-ţi cînt un cîntec despre un om simplu care a murit fericit fiindcă... fiindcă nu prea îl ajuta mintea. Pentru că unde-i minte, sînt prea multe întrebări, unde-s multe întrebări, sînt puţine răspunsuri, unde-s puţine răspunsuri, e multă nefericire...

Mai mult o ghici pe Cîşa decît o văzu. Se răsuci iar ea, speriată, dădu să fugă.

– Stai! bubui vocea vocea lui Tudose, înlemnind-o. O clipa lungă de tensiune se scurse, apoi el zîmbi, întinzîndu-i sticla. Na, bea şi tu!

Ea întinse mîna tematoare.

– Să nu mă baţi! Şi degetele ei apucară sticla.

– Uite, zise Tudose, ai aici două baterii pentru beculeţele astea, să vii peste o lună, să le mai schimbi.

Fără alt cuvînt, se ridică şi plecă, dar nu pe cărarea bătută, ci de-a dreptul peste morminte. Trecea peste doctori, ingineri, bărbaţi sau femei, nu conta, i se părea că astfel calcă moartea în picioare. La un moment dat privi în sus, la cerul înnorat de noiembrie. Începea să se întunece, iar moartea parcă l-ar fi privit de acolo, batjocoritoare. Prostii, îşi zise, şi se grăbi către luminile oraşului.

RĂZVAN HARITONOVICI

IMAGINI ÎN OGLINDĂ

Întotdeauna îmi plăcuse să mă ocup de lucruri ciudate, aşa, încît, atunci cînd Charlie îmi aduse două răsaduri de oglindă am tresărit de bucurie. Putea să fie, la urma urmei, şi o afacere foarte rentabilă.

Eram sătul de artificial şi prefabricat şi cred că nu eram singurul. Auzisem de un individ care se apucase de plantat pomi, dar nici unul nu se prinsese în solul sticlos. A trebuit să se mulţumească în continuare cu simulacrele de mere şi banane.

– Sînt un soi foarte bun – mi-a spus Charlie cînd mi-a adus cele două lamele transparente. I se spunea pe vremuri cristal veneţian.

Charlie e un tip cult, citeşte multe chestii, aşa că nu m-am mirat că ştia povestea cristalului veneţian, în schimb e foarte leneş. N-ar face nimic practic niciodată. Îşi plasează ideile altor exprimentatori, aleşi în general dintre puţinii săi prieteni. El se mulţumeşte să stea în cubul său, să respire tot felul de halucinogene şi să videoviseze.

Mi-a întins două seminţe de oglindă.

– Sînt foarte preţioase – adăugă. Chiar Sistemul Central ar fi amator să ţi le cumpere. Ştiu eu, din surse sigure, că sînt dispuşi să dea bani grei. Ce vrei, naturalul tinde să fie la modă!

Charlie dispunea întotdeauna de informaţii secrete, aşa că l-am crezut. După ce a plecat am luat plăcuţele în mînă. Ştiam unde să le plantez. În spatele cubului meu e cîmpia sticloasă.

Am făcut două găuri adînci printre muchiile scînteietoare şi am introdus plăcuţele. Apoi le-am stropit cu un amestec de mercur şi argint pe care mi-l lăsase Charlie.

„Mai tîrziu vor avea nevoie de dragoste şi imagini frumoase – îmi spuse el. Acum e suficient să le uzi o dată pe săptămînă".

I-am rezervat această plăcere automatului meu casnic. L-am programat pe două luni şi am plecat. Din cînd în cînd fac turul lumii fără să mă folosesc de teleportor.

La „Motanul Stelar", rămăşiţă din Era Fericirii, oamenii sînt aşezaţi într-o aliniere perfectă, singuri la mesele de durolit, sorbindu-şi tonicele artificiale.

Barmanul îmi onorează comanda. Trebuie să caute mult pînă găseşte tot. Aproape că-i surprind o sclipire de supărare în ochii de Wolfram. În spatele meu uşile blindate se închid cu un zgomot sec. Afară e frig. Am vizitat Roscalul, Insula Dragonului, Maleare. Am văzut ruinele muzeului de artă şi ale Operei Mari din Roscal. Pe Insula Dragonului am văzut chiar şi o iguană vie. Dar cea mai ciudată întîmplare s-a desfăşurat în Maleare. Am întîlnit aici, pentru prima dată într-o călătorie, un om, un necunoscut cu care am stat de vorbă. Am fost atît de impresionat încît am uitat să înregistrez convorbirea.

Mi-a amintit de Era Fericirii. Deţinea informaţii care, mai tîrziu, mi s-au părut simple născociri. Vorbea despre copii cu un patos pe care nu l-am înţeles. Sînt sigur că nu era fertilizator. De altfel şi asta e o meserie pe cale de dispariţie. Mi-a povestit despre prietenie, despre oameni adevăraţi şi despre timpuri adevărate, cînd treburile mergeau altfel.

Cînd m-am întors am vrut să-i povestesc lui Charlie totul. Dar Charlie dispăruse. Am aflat de la ordinatorul central că intrase în unul din localurile interzise; o „Discotecă a hazardului".

În ultima vreme astfel de localuri se înmulţiseră extraordinar, fără o explicaţie veridică. Aici, contra unei sume exorbitante puteai bea un suc natural şi chiar dansa cu o femeie adevărată, fără să fii un fertilizator. Apoi camera se întuneca şi, în mod aleator, se deschidea o trapă. Un om, fericitul norocos al întîmplării, dispărea pentru totdeauna. Nu se ştia unde. Poate într-o lume mai bună, asemenea celei despre care îmi vorbise omul viu, din Maleare.

Şi eu sînt norocos. Am dreptul la o oră de lucru pe zi. Şi asta nu e deloc puţin.

Dimineaţa mi-am amintit de oglinzi. Crescuseră foarte mari, cu mult mai mari decît mă aşteptasem. M-am apropiat de una din ele şi am privit-o. Am trecut la a doua şi am văzut aceeaşi imagine ştearsă a unei umbre. „Acesta sînt eu?", m-am întrebat. N-am crezut şi mi-am verificat chipul în mica oglindă artificială din baie. Mă priveau doi ochi obosiţi şi trişti.

„Acesta sînt eu?", am gîndit iarăşi.

La urma urmei, poate că aşa reflectă realitatea oglinzile naturale. Eu ştiam. Oricum, un lucru era cert, nu puteam găsi cumpărător pentru ele. Nu cunoşteam pe nimeni interesat de aşa ceva şi dacă stau şi mă gîndesc, nu cunoşteam pe nimeni în afară de Charlie. Iar Charlie dispăruse. „Hrăneşte-le cu dragoste şi imagini frumoase" – îmi spusese el. A doua zi oglinzile au început să se ofilească. Sticla a crăpat, iar poleiala subţire de pe spate s-a scorojit. Am apelat la ordinatorul central, dar n-a putut să-mi ofere nici o soluţie pentru a le salva. După o săptămînă erau doar un morman de cioburi la poalele movilei de cristal.

Atunci m-am hotărît să mă întorc în Maleare. Trebuie să-l găsesc pe omul acela adevărat.

OVIDIU BUFNILĂ

ÎMPUŞCĂ LUNA

La prima vedere ai zice că sînt un hîrb, da, da, un obiect hîrbuit, mă mişc totuşi cu destulă sprinteneală, alerg pe plajă în fiecare dimineaţă şi sînt fericit că-mi pot bea în linişte oranjada. Seara încerc să aflu o mulţime de întîmplări dar sînt canale în care nu am acces, în altele pot intra dar, recunosc, mă descurc destul de greu. Sînt un biet mediator, un fost garat pe o linie moartă, la marginea mării, aici unde procentul de microbi e neînsemnat şi unde muzica valurilor îmi aminteşte de ancestralitate. Am astfel de amintiri, nu mă îndoiesc. În timp ce stau întins pe nisip îmi pot aminti diverse procese în care am mediat, întîmplări hazlii care-mi dovedesc aplecarea mea către latura amuzantă a vieţii pe care fiecare rămîne s-o descopere. Un bărbat îşi ura soţia, un altul intrase în conflict cu propria-i seră de flori, avea în ultima vreme un somn agitat, un altul bănuia că automobilul său cu motor solar are tendinţe criminale. Puteţi oare înţelege aceste lucruri? Ei nu le înţelegeau. O chestiune de cîmpuri, strigau înverşunaţi, noi nu avem timp de astfel de treburi, dumneata vii aici să ne umileşti, un scaun nu gîndeşte, nu simte, nu are aspiraţii! Totuşi apelau la mine, se linişteau, privirea le rămînea suspendată în gol, acceptau posibilitatea unei bulversări energetice. Nu încercam să-i conving, ci să le comunic.

Mai răcesc uneori, îmi fac frecţii puternice, beau ceai şi umblu cu vreo zece batiste la mine. Îmi scriu memoriile, sper să iasă ceva bun din asta. Cîte o bancă de date de la celălalt capăt al pămîntului deţine informaţii despre procesele la care am luat parte, succesele sau rateurile, dezamăgirile mele, amenințările clienţilor. Un judecător şi-a aruncat ciocănelul pe fereastră, a avut remuşcări, s-a îmbolnăvit subit, a decedat într-un septembrie nebun în care nu ştiu cine se lăuda că trecuse în universul geamăn. Am trecut şi eu. O singură dată. Mă sperie însă următorul gînd: acestea sînt amintiri viitoare. Intrînd pe canalul H aflu cu stupoare că s-au făcut ceva cercetări, că e posibil. Rîd proşteşte în timp ce mă bărbieresc. Într-o zi voi da peste un canal privat, îl voi viola, în cel mai bun sens al cuvîntului, şi-o să mă trezesc cu o armată întreagă pe capul meu. Nu-mi amintesc cu exactitate trecerea. Are vreo importanţă cînd s-a petrecut ea? Cînd se va petrece? Am avut ameţeli, luminiţe în faţa ochilor, bătăile inimii s-au accelerat, am intrat în contact cu o mulţime de calculatoare, de computere, cu un radio. Am fost pe moarte. Nu ştiu ce culori, ce mirosuri, ce fiinţe am întîlnit/ voi întîlni în universul geamăn. Dacă eram şi eu, celălalt eu, acolo? Nu-mi amintesc. Sînt de-a dreptul dezamăgit. Să fie asta limita mea? Rar, trec păsări. Aseară am început să dau ca un bezmetic din mîini şi să mă ridic de la pămînt. Canalul era plin de paraziţi dar semnalul, celălalt semnal, atît de puternic. Am zăcut pe podeaua de bambus, fără cunoştinţă, vreme de cîteva ceasuri. Nu se mai auzeau păsările. Dacă închid ochii şi încep să cînt, mă desprind cu uşurinţă de cîmpul informaţional. Cînt tot ce-mi trece prin minte. Închid ferestrele, uşile şi lălăi cît mă ţine gura. Nu am talent. Dar cînt pentru propria mea igienă. Aş putea să rîd, dar rîsul nu-mi asigură o desprindere. Uneori îmi amintesc. O lumină foarte puternică, tonuri de roz. Purpuriu. Un zgomot de fond. Şi căderea în propriu. Şi apoi şirul de întrebări. Neiertătoare. Eu însumi, existenţa mea, e un semn de întrebare.

Îmi amintesc de o întîmplare. Pe o insulă. De un om, un naufragiat, de doi naufragiaţi, al doilea fiind eu însumi. Celălalt mă zgîlţîia cu putere, mă lovea peste faţă, era hipnotizat, insula nu exista decît în închipuire. A cui? Îmi striga să iau legătura cu cel mai apropiat vas, să le comunic poziţia noastră, să fim salvaţi, nu asta e totul, mi-am spus. S-a auzit sirena vaporului, era un sunet artificial, produs în laborator, pe mare, treisprezece marinari din echipajul unui cargobot au afirmat că au avut iluzii auditive, că un tip încerca să intre în contact cu ei, un naufragiat. Doi dintre ei au auzit strigătele celuilalt, au simţit zbaterea lui, teama lui de moarte. S-a comunicat prin radio căpitanului că totul e un experiment, căpitanul a acceptat, a doua zi am fugit. Dimineaţa e linişte, dar seara se amplifică zgomotele, se aud voci, o mie de voci. Încep să cînt.

Ieri marea a aruncat un peşte pe mal. Peştele începuse să moară. Cînd l-am găsit murise. Mi-a fost rău. Am băut. Mi s-au răcit picioarele, nu am avut vise. Nu sînt un atotştiutor, ci un aflător. Cum sună aceasta? Mă întind pe nisip şi imit şarpele. Şarpele rîde şi se îndepărtează. Nu mă atacă. Îmi spune doar că vine furtuna. Îşi aminteşte şi el acel mîine? Cînt din ce în ce mai des. În vis sînt pe marginea unei prăpastii. Privesc hăul şi ghicesc un trup în adîncul lui. Trupul acela nu-mi comunică nimic. Beau. Îmi rotesc privirile prin casa mea de bambus. Nu am radio. Nu am televizor. Nu am antene. Eu însumi sînt antena. Sînt prieten cu casa mea de bambus. Mă duc cu bicicleta

pînă în satul de pescari, îmi cumpăr pîine, vin, struguri. Pescarii îmi cer ţigări. Îmi povestesc despre o furtună. Eu zîmbesc politicos şi le mulţumesc. Şarpelui nu i-am mulţumit. N-ar înţelege. Pedalez cu vîntul în faţă. Poate că sînt un sfîrşit. Sau un nimeni.

Odată intrat pe canalul K dau peste mai mulţi comunicatori, au voci metalice, reci, ameninţătoare. Maşinile! Nu întîrzii. Am slăbit cu trei kilograme. Asta mă îngrijorează. Beau ceai după ceai şi mă întreb dacă rolul meu de mediator s-a sfîrşit cumva. Mă silesc să cînt în plin canal şi canalul dispare. Pot să mă desprind. E un lucru simplu, mă amuză, mă bucură. Într-un canal LQ am descoperit o voce. Oacerum speriată. M-am întins pe nisip, am închis ochii şi am încercat să ajung la capăt. Cu grijă. Un zgomot de fond foarte puternic. Să mai fie încă unul? Am simţit furnicături sub piele. Apoi un puternic miros de măr în nări. Să-l văd! Iată-l! Întins pe nisip. Răsuflînd rar. Cu ochii închişi. M-am privit cu oarecare tristeţe. Canalul LQ era o oglindă.

Am privit păsările. Băteau din aripi cu putere. Trei, zece, o mie. Nu sînt singur, ar fi absurd. Mi-am înfăşurat un fular la gît. Un fular alb. Am pornit-o pe plajă. Cred că am străbătut vreo cinci kilometri. M-am prăbuşit. Mi s-a făcut un gol în stomac. Biata mea casă de bambus ardea. Un deget îmi devenise sidefiu. Canalul privat era foarte aproape. Cu băgare de seamă. Oarecum periferic. M-am întins pe nisip în grabă şi am ascultat. Un elicopter. Pare-mi-se un satelit. Maşinării. Neiertătoare. Din celălalt capăt al planetei, un strigăt. Un alt canal. Aproape distrus. Am intrat în el cu teamă. Avea un cod vechi, foarte vechi. Unul din cele pe care îl învăţasem în copilărie. Celălalt. Celălalt murea sau era pe moarte şi lansa un apel. Să-l fi muncit gîndul că nu poate fi un unicat? Era oare aceasta o amintire viitoare?

M-am tîrît prin nisip. Fumul se zărea de departe. Liniştea cuprinsese întinderile. Am simţit atunci exteriorul. Dar eram speriat, prea speriat ca să accept. Am început să cînt încetişor. Nu mă căutau. Nu mă auzeau. Nu mă ştiau. Am privit cerul. Pluteam prin cer dînd cu putere din mîini. Luna căzuse în mare şi marea o purta încet către uscat ca pe un fruct tropical.

În canale e linişte. Prea multă linişte. O amintire a lui mîine. Un proces. O femeie a ucis o plantă. Suferă de mania persecuţiei acum. Îi povestesc despre cum iubeşti o floare. Cum trăieşti împreună cu ea. Femeia mă pălmuieşte, sînt patetic, romantic, tîmpit. Femeia rîde în hohote. Cer un ghiveci. La naiba, pentru ce, pentru cine, pentru ce pledez, ce sistem de legi folosesc, în ce lume mă aflu? Femeia intră în contact cu planta adusă. Îi călăuzesc gîndul, începe să plîngă, nu este o criminală înăscută şi nu-şi va ucide soţul în următoarele douăzeci şi patru de ore aşa cum afirmă acesta. Avocatul lui mă cunoaşte, mă trage de-o parte, nu fac afaceri. Îmi zîmbeşte, mă ameninţă uşurel cu degetul. O să mă înfunde într-o zi.

Fumul se ridică pînă-n cer. Acoperă luna. În canale e linişte, mă mişc cu uşurinţă de-a lungul lor. Nu găsesc informaţii. E absurd. Încerc să intru în contact cu o bancă de date de pe continent. Nu e momentul să aflu noi informaţii despre istoria antichităţii, dar încerc un contact. Linişte. Mă ridic în genunchi. Baleiez zona. Zona e liberă. Nu e momentul să cînt. M-au reperat din satelit? Atentam la canalul privat? Eram un aflător incomod? Mi-a crescut barba, dar cu siguranţă nu voi mai găsi nici oglinda, nici aparatul, nici lamele prin cenuşa caldă. Prin întuneric. Ca şi cum m-aş afla în fundul unei prăpastii. Este azi, ieri sau mîine? Undeva, departe, dau peste un calculator personal. L-au aruncat la gunoi. Îşi trăieşte ultimele clipe, caută disperat un comunicator. Vocea lui pare uşor umanizată. Îmi cere o informaţie. Ce zi este astăzi? Vocea i se stinge. Nu reuşesc să-l lămuresc. Un şir de cifre alunecă pe canal.

Mi s-a făcut frig. Mă ridic în picioare şi alerg încoace şi-ncolo. Au ecranat zona, îmi spun, m-au izolat. Din punct de vedere tehnic. Mai pot găsi oare canalul acela vechi? Poate că mediatorul, dublul meu, se mai află încă în viaţă. Ce-aş putea afla de la el? Dar eu de unde, de cînd relatez? Şi cui? Simt iar exteriorul. Nu e aerul din jurul meu, nu e nisipul, nici strigătul casei mele de bambus, nici vocile maşinilor. E un exterior. Îmi cere o intrare, o mediere. Refuz pentru că mi-e teamă, pentru că nu ştiu ce preţ să cer, pentru că acum s-a terminat cu oranjada, cu băile de soare, cu mersul pe bicicletă, pentru că nu sînt dispus să-mi vînd pielea pe te miri ce. Cînt, cînt cu înverşunare împotriva acelei chemări. Degetul meu şi-a recăpătat culoarea. Casa mea de bambus a murit. Mă simt slăbit, mi-e sete. Să descopăr oare la vîrsta asta acel covîrşitor, acel dureros adevăr, trăiesc numai comunicînd? Sună artificial, neomenesc şi totuşi. Să fie oare o limitare impusă? De ce tac oare canalele? Şi cînd oare au început toate aceste lucruri terifiante? Mă apropii de locul fumegînd. Nu mă aştept să dau peste vreo minunăţie. Nu. Cînt pentru că mi-e teamă de exterior. El încearcă să mă convingă să mediez. Unde vrea să ajungă? La cine? Şi oare acel cineva este dispus să comunice? Nu-mi pasă. Aştept vocile maşinilor, reci, tăioase. Un zgomot infernal, o avalanşă. Trebuie să cînt. Exteriorul nu mă ajută, nu mă poate ajuta în această încercare. Din vechiul canal nu-mi mai soseşte nici un răspuns. E opac. E închis. Dublul meu a murit. Încerc un sentiment penibil: să fi fost gemeni? Ar fi prea simplu, prea urît, neaşteptat de urît. Valurile au adus luna la mal. Nu mai pîlpîie luna. Aş putea s-o ating, să mă urc pe ea, să mă fălesc, să mărşăluiesc împotriva mea, împotriva lui, a celorlalţi. Să fiu deasupra, peste, acolo. Sînt gînduri pătimaşe. Baleiez suprafaţa lunii. Pîlpîiri slabe. Informaţii puţine. Un gol. Aştept să vină zorile. Dincolo de dune aşteaptă un elicopter. Un joc strategic. Taraba de tir. Şi ţinta care încearcă să scape în propriul ei. Cînt şi alerg de colo-colo să mă încălzesc. Nu am o voce frumoasă. Cum au reuşit să mă izoleze? Rîd amintindu-mi cum încercam să-mi conving clienţii că există, că

poate exista o bulversare energetică. Dumneata ești farsor, nu om de știință. În fața justiției! Dar cînd s-a întîmplat asta? Dau în amintirile mele peste felurite personaje. Nu aparțin aceluiași spațiu, aceluiași timp. Atunci de ce sînt împreună. De ce mă întîlnesc cu ele? De ce-mi vorbesc? De ce le vorbesc? Sînt un mediator. Cunosc efectele de cîmp. Sună caraghios. De aceea prefer să spun: valurile aduc luna la țărm.

Zgomotul elicopterului inundă văzduhul. Încep să alerg. Trebuie să alerg. Elicopterul încă nu m-a reperat. Îmi vine în minte un gînd nebunesc. Să trec. E posibil? Da, da, strigă mai multe voci. Nu sînt ale oamenilor. Nu sînt ale mașinilor. Nu sînt ale plantelor. Nu sînt. Alerg. Un reflector luminează plaja metru cu metru. Mă împiedic. Cad. Totul ca într-o melodramă. La urmă plînge toată lumea, deși nimeni nu înțelege nimic. Alerg din nou. Privesc în urmă. Nu, nu pot face minuni. Nu mă aștept să zbor prin aer, nu mă aștept să dispar din spațiul cu 3+1 dimensiuni, nu mă aștept să mă transform într-o broască sau într-o pasăre. Acestea sînt gînduri. Un glonț bine tras mă poate ucide cît ai clipi. Canalele tac. Nu pot striga nimănui. Nici n-ar avea timp să reacționeze. Îmi amintesc de un copil care reușise să-mi comunice. Locuia peste drum. Îl simțisem de cîteva zile. Încerca. A deschis fereastra. Mi-a făcut semne cu mîna. Desenase un triunghi albastru și eu văzusem un triunghi albastru. Unde e copilul acela? Nu-l pot căuta. Nu pot ieși din zonă. Alerg. Elicopterul caută. Ajung printre stînci. Mă cațăr și cînt. Așa sînt obligați să mă vadă.

Nu găsesc trecerea. Să fi fost un sentiment iluzoriu? Un vis, la naiba, visele! Mă ascund după o stîncă. Cei din elicopter renunță. Se îndepărtează. Exteriorul cere contactul. Eu cînt cu înverșunare. Sînt nebun?! Mă vor ucide! Încetează! Elicopterul se face nevăzut. Dar mîine va veni din nou! Aș putea să înot pînă pe continent? Hm. O sută de kilometri? Portul e păzit. Patrulează, patrulează. Pescarii? I-au strămutat. Sînt un bărbat de peste patruzeci de ani pe care îl dor rinichii și căruia îi place oranjada. De ce oare atîția sateliți, atîtea computere, atîtea forțe, ecranul? Nu sînt deloc important. Mai degrabă o curiozitate. Și dublul meu? Era oare într-adevăr un dublu? În lipsa informațiilor încep să-mi închipui. Vin zorile. Nu se zăresc ambarcațiuni în larg. Luna a dispărut. Încerc un canal oarecare. Rîd pentru a o mia oară prostește. Îmi cunosc meseria. Mă bat cu pumnii în piept. Încearcă să obții legătura, strig. Altfel vom muri pe insula asta! Eu, naufragiatul. Îmi închipui. Trece o pasăre. Mă apucă un tremur nervos. Dau cu puțere din mîini. Mi se face greață. Încep să cînt fără convingere.

Un semnal. Exteriorul îmi dă bătaie de cap. M-ar putea repera. În orice clipă. Nu pot comunica. Mă feresc. Nu-mi plac gloanțele care șuieră nebune prin aer, nu-mi plac. Intru în apă, mă bălăcesc, asta poate fi ultima baie. E ceva amuzant în această apropiere, această iminentă apropiere. Un val mă dă peste cap. Înghit apă. Ies la suprafață. Exteriorul irumpe. E un cod. Posibilitatea desprinderii. Sursa emite totuși slab. Nu-mi este anterioară. Ce înțeleg prin asta? Nu-i din ieri! Gîndurile se învălmășesc. E un canal greu accesibil în condiții normale, ai codul, încearcă. Recunosc glasul acela. Gîndurile, forma lor. Îmi sînt familiare. E un mediator. Din mîine. Să-mi fie frică? Nu e o substituire. E de fapt o amintire viitoare stocată în cîmp. Mediatorul are aceeași înălțime și aceleași mici temeri ca și mine. Tulburător, îi pot vedea chipul. Efectul oglindă e salvarea mea. Dar există întoarcere? Ce se ascunde oare în universul geamăn? Mă simt prostit ca un copil. Să-mi joc eu singur renghi? Sau pur și simplu să mă salvez? De ce mesajul îmi este posterior? Cînd am ajuns în viitor? Eu însumi sînt un semn de întrebare? Sînt un pericol? Sînt un cobai? Nu. Sînt un bărbat cu o puternică durere de rinichi. Cade noaptea. Marea e caldă. Și luna. Nu mai cînt. Mi-am umezit buzele. Gîtul mi-e uscat. Îmi strîng pumnii. Conul de lumină al reflectorului bate stîncile. Au megafoane. Nu au nevoie de gînduri. Au megafoane și voci metalice, puternice. Le este frică de mine. Au carabine. Ghicesc o bulversare energetică. Îmi vine să rîd. Nu m-am ramolit într-atît. Să mediez? Oare am dreptul? Urmăritorii intră în contact cu propriile lor obiecte. Își revin. Își descarcă armele. Nu mai am unde să fug. Luna este adusă de valuri la mal ca un fruct tropical. Trebuie să fie ceva în toată metafora asta! Intru pe canal și strig din toate celulele mele: împușcă luna! Pentru prima și pentru ultima oară folosesc acest canal. Elicopterul se prăbușește în mare. Luna îl strivește, îl acoperă. I-am strigat urmăritorului să distrugă luna, s-o facă praf, îi stătea în putere? Sau a fost peste puterile lui?

I-am ajutat să iasă la mal, i-am învățat cum să nu moară de frig, îmi zîmbeau prostește, fără armele lor teribile, cine eram eu, m-au confundat, e o prostie, de la cartierul lor general, un experiment tîmpit, nu-mi pot oferi amănunte, sînt fericiți că au scăpat, tînjeau după o mică vacanță. Am dat din umeri, m-am întins la soare. A venit o barcă cu motor. S-au urcat în ea, mi-au făcut semne prietenești, s-au dus.

Am intrat pe canale fără dificultate, vorbeau în mod eronat despre un cataclism, ce prostii le mai treceau prin cap, dădusem în mod sigur peste o bancă de date despre opere literare, ficțiuni, îmi plac ficțiunile, sînt un împătimit. Mi-am văzut de drum de-a lungul plajei, covîrșit de artificialitatea întîmplărilor mele. Nu se legau o mulțime de lucruri, nu-mi răspunsesem întrebărilor. M-am apropiat de casa de bambus. Am scos din frigider o sticlă de oranjadă și m-am dus să mă întind pe nisip.

Mi-am destupat sticla și am băut încet, mulțumit. Începuse să cadă noaptea. Eram un biet hîrb aruncat pe malul mării, un hîrb care totuși se putea mișca sprinten, care alerga dimineața pe plajă. Așteptam să răsară luna. Să număr stelele, să mă strîmb la ele.

Și iată, îmi amintesc, cerul va rămîne gol.

ADRIAN IONESCU

CASA CU ETAJ DIN COLȚUL STRĂZII

Mi s-a părut că aud tropăitul cizmelor lui, amestecat cu scîrțiitul treptelor ruginite,flambate sub apăsarea timpului. Ceilalți n-au băgat de seamă sau poate voiau să pară neatenți, disimulau jucîndu-și rolurile lor mărunte dintotdeauna. Ușa groasă de fier, agățata de tocul înalt cu două balamale obosite, a zdrăngănit izbindu-se de peretele de beton.

Mai era puțin. Atît de puțin pînă cînd totul se va fi terminat. Ar fi putut fi chiar el, cu fața obosită, părul alb, slinos, cu o șuviță lipită deasupra frunții, și chiar arma aceea ciudată, atîrnîndu-i de umăr ca o vietate ciudată, nu m-ar fi deranjat, dacă ne-ar fi spus: „Gata, băieți, s-a terminat, ia dați ceva de băut pe chestia asta“.

Mi-am privit vechiul ceas. Trebuia să țin minte foarte bine momentul. Poate că lucrurile vor fi fost rînduite astfel, încît să ne aducem mereu aminte de clipa aceea la modul: „...era tocmai atunci, cînd a intrat străinul acela în cîrciuma-bunker a lui Basil-Roșcovanul. Eu ridicasem cana cu bere și m-am oprit, privindu-l prin sticla groasă, verzuie...“

Chipul lui, slutit de extenuare, se vedea deformat, cearcănele întunecate se contopeau cu ochii cenușii. Lumina galbenă a singurului bec din încăpere devenise obositoare, țîrîitul contorului Geiger Müller, ascuns sub tejghea, se insinua enervant.

– Să-ți lași mantaua în ecluză, i-a șoptit iritat Basil, dar străinul nu păruse să audă, se lăsase greoi pe un scaun și scuipase. Privirile noastre s-au agățat de el și așteaptă. S-a lăsat tăcerea. Cîteva cuvinte ar fi de ajuns: „e gata, s-a terminat.“.

– De ce vă uitați așa la mine? ne strigă, bătînd cu pumnul în masă.

Basil vrea să spună ceva dar renunță, alunecă printre mese și se depărtează. Zumzetul discuțiilor a reînceput, cuvintele se tîrăsc sufocante de la o masă la alta, se răsucesc ca un șarpe strivit, se împletesc în valsul chinuit al flașnetei electronice.

Noul sosit se uită la Basil și la Jacob, spălătorul de geamuri, se miră că prezența sa nu mai interesează pe nimeni. Privirea lui rătăcește peste crăpăturile lambriurilor, prin care se ivește rece betonul, apoi se întunecă, probabil și-a adus aminte de ceea ce noi toți încercăm să uităm.

Își umezește cu limba buzele crăpate și palma mîinii drepte șterge fruntea ridată, vrînd să alunge gîndul acela sîcîitor. Arma, pe care o ține tot timpul atîrnată de umăr, alunecă jos, pe covorul izolant, dar el nu se apleacă să o ridice. Pe mîneca cenușie se disting, prăfuite, romburile aurii, însemnul comandamentului. Basil lunecă pe lîngă el și se oprește în fața lui Zdraiciov-lăcătușul, a cărui haină peticită, prea mare pentru el, este veșnic plină de ulei. Zdraiciov venise cu nevasta. În fiecare sîmbătă seara vine cu nevasta și stau pînă tîrziu.

Înfuriat brusc, străinul bate cu pumnul în masă și cere de băut. Pentru o clipă, liniștea plutește în încăpere.

– Vă împușc pe toți, lașilor! strigă ofițerul, agitînd arma ce descrie o curbă nesigură în aer. Pe toți, auziți, pe toți, mai strigă, dar, în spatele cuvintelor, sticlește un început de panică.

Zdraiciov spune ceva soției și o sărută ușor lîngă ureche. Ea chicotește, iar Torhens trage cu zgomot trusa de scule mai aproape și caută ceva de negăsit în cutia neagră de plastic, apoi strivește între dinți, abia auzit, o înjurătură.

– Războiul nu s-a terminat!

Cuvintele străinului plutesc stinghere prin încăperea prost luminată și se pierd purtate în ritmul de vals.

Grav, Rudolf-măcelarul învîrte încet maneta flașnetei. Cîndva, acesta a fost un sintetizator de mare capacitate. Cînta singur ca orchestră. Memoriile lui au dispărut, însă amintirile despre vechile melodii au rămas. Torhens improvizase o memorie primitivă, o sîrmă cu noduri-nodul și bitul de informație muzicală. Dacă învîrteai manivela, sîrma se înfășura pe un tambur și se putea auzi un vals interpretat de un singur instrument, un-doi-trei, un-doi-trei, mai repede sau mai încet, după cum se rotea tamburul. Însă visul lui Zdraiciov era să repare creierul blondei Merlyn.

Merlyn, blonda Merlyn, era robotul animator al cîrciumii. Pe vremuri știa să cînte orice, chiar și cîntece foarte deocheate, dansa nemaipomenit și, spre deosebire de femeile adevărate, nu te făcea mitocân, sau mai știu eu cum, atunci cînd o ciupeai. Dar se stricase, și Basil renunțase să o mai repare. Astăzi, Zdraiciov n-are de lucru și îi zgîndăre circuitele.

Ofițerul înfige amenințător botul armei în pieptul lui Basil. Acesta ezită o clipă, apoi ocolește neobișnuitul obstacol, îndreptîndu-se către unul din colțurile mai îndepărtate ale sălii. Daniel-zidarul se ridică încet, clătinîndu-se, și pune în fața străinului o cană cu bere, după care se apleacă mult în față, riscînd să se prăbușească. Duce conspirativ degetul la buze.

– Ssst. O să-l sperii... În curînd o... o să vină... să ne spună că s-a terminat. Trebuie să... Clatină din cap a renunțare, e prea complicat ce vrea să spună.

Străinul a rămas cu ochii pironiți asupra mesei din fața lui.

Fruntea îi coboară pe brațe. Valsul curge ușor, un-doi-trei, un-doi-trei, se rostogolește pe mantaua cazonă, murdară și zdrențuită, pe cureaua uzată a armei, pe umerii ce se zguduie a plîns sau a ce?

– E obosit: ne explică Basil plin de înțelegere.

– Da, e obosit, încuviințează Jacob, spălătorul de geamuri. Apoi tac, privindu-l pe cel care doarme. Alături, pe estrada scundă de lemn, Merlyn doarme și ea, iar Zdraiciov se încăpățînează să o trezească. Pare foarte sigur de el.

– O să danseze din nou. O să vedeți.

Zdraiciov mișcă brațul robotului și brațul scîrțîie încetișor. Îi desface capacul din spate. Umblă la circuite. Blînd, ca trezită din somn, Merlyn dă din cap. Se stîrnește gălăgie. Oare nu cumva nebunul ăsta a reparat-o în secret? E în stare. Rudolf învîrte manivela și valsul pe jumătate uitat pornește din nou: un-doi-trei... un-doi-trei... Zdraiciov cuprinde robotul de umeri și schițează pașii de dans, se învîrte trăgînd-o după el, e aproape vie. În fond, probabil că-i lipsește vreo piesă măruntă, un fleac. Rudolf învîrte manivela flașnetei tot mai repede, un-doi-trei, un-doi-trei.... Cînd Merlyn ajunge cu spatele la mine îi văd umerii dezgoliți, circuitele se dezvăluie impudic din cauza plăcii lipsă.

– STAAȚI. OPRIȚI! E monstruos!, țipă străinul trezit din somn.

– Da' de unde, ne distrăm foarte bine! încearcă să-l convingă Basil.

– N-aveți dreptul să vă distrați, e război. Vă interzic!!

Un-doi-trei, un-doi-trei... Aud vibrațiile, mă gîdilă în ureche. Știu ce se va întîmpla. Știu și ceilalți, dar sînt prea captivați de dans: a explodat una din drăciile alea... o bombă S... undeva foarte aproape. Un perete devine incandescent și adînc... violența luminii sale contorsionează spațiul și timpul, imaginile se umflă ca niște baloane. Ce caraghios a încremenit străinul, cu arma ațintită spre bătrînul Daniel.... Noi toți sîntem groși... iradiem fosforescențe crude.... Timpul s-a oprit, iar spațiul stă gata să se crape.

Brusc, efectul S încetează. Imaginile se dezumflă ca niște baloane înțepate. Becul s-a stins, s-au descărcat acumulatorii, dar nici nu mai este nevoie de el. Cîteva zile vom fi noi înșine fosforescenți. E întuneric, dar Zdraiciov, o siluetă verzuie, se învîrte cu ceva întunecat în brațe... un-doi-trei, un-doi-trei. O sferă aurie ce trage după ea o dîră luminoasă țîșnește. Arma străinului. Flașneta amuțește... Zdraiciov nu realizează și se mai învîrte de cîteva ori, un-doi-trei, un.... S-a lăsat o tăcere grea, siluetele fosforescente par a se strînge în jurul străinului – un cerc de lumini palide....

– Să nu vă apropiați!, zbiară isteric. Privirile i se opresc asupra noastră, învăluindu-ne într-o întrebare al cărui răspuns nu îl poate pricepe... Noi ne mirăm că el nu înțelege, ne doare neînțelegerea lui, ne ustură gîtlejul său prăfuit. Dar el nu știe, schițează o mișcare de amenințare ambiguă cu arma, apoi, ezitînd, pășește cu spatele spre ușa de fier. Aceasta se închide cu zgomot în urma lui. Geamătul treptelor ruginite se pierde într-un vaiet sugrumat. Țîrîitul contorului scade în intensitate, iar Basil lunecă din nou printre mese.

– E tîrziu, remarcă plat Daniel. Eu... m-aș cam duce.

Nevasta lui Rudolf cască, apoi se jenează, chicotește. Fosforescentul Rudolf se apleacă spre locul unde zace sfărîmată flașneta. Nu trebuie prea multă lumină ca să-ți dai seama că nu mai e bună de nimic.

Torhens se ridică și se îndreaptă către mine, atingînd în treacăt contorul, al cărui țîrîit se intețește. Palmele-i aspre mi se așează pe umeri prietenoase.

– Tu ce zici? Trebuie să se termine odată.... Vreau să-mi fac o casă nouă; înțelegi? O casă cu etaj pe terenul viran din colțul străzii.

O îndoială nelămurită mă cuprinde treptat. Ei, asta da, ar fi ceva.... O casă cu etaj în colțul străzii....

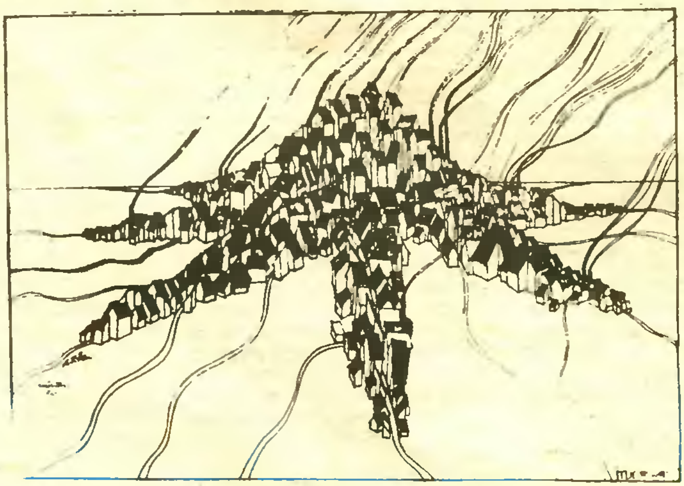

DANIELA PIEGAI

NĂSCOCITOAREA

Cîntam din flaut, aşezată pe vine în praful cald din Donjon. Acelaşi sunet, bineînţeles, altminteri micul meu prieten s-ar fi înfuriat şi şi-ar fi scos gluga de borangic, înspăimîntîndu-mi clienţii.

Şi iată că un imbecil m-a îmbrîncit, flautul scoase o notă discordantă şi Cigue a ţîşnit ca un arc auriu, şuierînd ca un rege al şerpilor, smuls din visul lui pierdut: Cigue descoperise că ceea ce-l legăna nu era vocea verde, străveche, hipnotică a Pămîntului, ci un instrument stupid din lemn, grosolan şi nou ca şi bipedul binevoitor care sufla în el.

Mi-a trebuit aproape o oră ca să-l conving din nou că sînt făcută pentru a înnoda visele risipite: încet, acelaşi sunet, încetişor, acelaşi, cel care se ridică din huma întunecată o dată cu ceaţa, în clipa în care soarele îşi întinde uşor degetele lungi şi aurii din înaltul violet al norilor, dincolo de nopţi, către transparenţa tulbure a lumii. Sunetul care se ridică o dată cu aburul apelor neclintite ale iazului, cu puţin înainte de începerea ploii, sau care se încovoaie o dată cu firele de iarbă, sub mîngîierea şerpuitoare şi strecurată a vîntului.

În jur, mulţimea continua să meargă, să cumpere, să vorbească, să vîndă, să se înghesuie, ca întotdeauna în zilele de tîrg; cei de la munte stăteau lîngă stinghiile cu şoimi dresaţi, iar gitanii, în colţul în care se adunaseră, priviţi cu o curiozitate neruşinată de către cei din Areto şi Sienna, îşi curăţau găleţile din care beau apă caii. Dar Cigue începuse iar să-şi legene capul galben, urmărind doar sunetul flautului, fără ca la urechile lui să mai ajungă altceva şi cu privirea oarbă pentru toate celelalte, în afara visului său de veacuri.

Apoi a urmat explozia din tîrg, gărzile prezente peste tot şi oamenii care-ncercau să scape. Cît despre mine, aş fi putut foarte „bine să dau de dracu' dacă n-aş fi rămas acolo unde mă aflam, legănîndu-mi capul o dată cu Cigue ca o nebună, încătuşată-n propria-mi muzică, fără să dau nici o atenţie învălmăşelii din jur.

— Îmblînzitoareo de şerpi! îmi şuieră la ureche Spagliagrano. Unde s-a mai văzut aşa ceva? O vrăjitoare pradă propriilor vrăji. Ei, trezeşte-te! spuse, scuturîndu-ne.

L-am luat pe Cigue şi l-am strecurat în coşuleţul lui: era cînd umed, cînd uscat, secătuit de puteri. Apoi, în timp ce gărzile se îndreptau spre gitanii cu ochii scăpărători ca lamele de cuţit şi cu chitarele andaluze pe care le rîvniseră toată ziua, ne luarăm tălpăşiţa din Donjon, coborînd Gibelina pe verticală pînă la marginea labirintului, iar acolo, bineînţeles, ne oprirăm: labirintul era locul cel mai misterios şi cel mai ascuns din Montecchio, puţini erau cei care ştiu unde se află şi se spune că nimeni odată intrat nu izbutise să povestească vreodată ce se ascunde înăuntru.

— Ce naiba s-a întîmplat? îl întrebai pe Spagliagrano.

— S-a întîmplat că cineva a făcut un lucru potrivit într-un moment nepotrivit, mormăi el, şi că toate gărzile din Montecchio şi-au dat întîlnire la noi acasă.

— Ce-ai mai făcut? îl întrebai, pe deplin lămurită. De obicei, cînd cineva făcea un lucru potrivit într-un moment nepotrivit, puteam fi sigură că Spagliagrano fusese cu ideea.

— Îţi aminteşti de stema mare de piatră pe care a ridicat-o Giovanni Acuto pe Poarta Florentină?

— Ce i-ai făcut?

— Am sfărîmat-o puţin, asa ca să-mi exprim părerea.

Aveam treisprezece ani pe-atunci. Era firesc să văd lucrurile ca pe o sfidare, ca pe o aventură.

— Nu mai poţi tu de gărzi, îi spusei prieteneşte, privindu-i faţa ciupită de vărsat, fără să ştiu că o vedeam pentru ultima oară. Parcă ne-a păsat vreodată de ele!

— Idioato! Dacă mai sîntem în viaţă sîntem doar pentru că de obicei gărzile caută ca şi noi să aibă cît mai puţină bătaie de cap şi se mulţumesc să perceapă taxe şi impozite; dar cînd un căpitan cum e Acuto le trage un şut în fund se mai mobilizează şi ele, iar dacă ne prind, eu o să sfîrşesc în fundul celei mai păduchioase galere, tu la Florenţa poate, în vreo instituţie pioasă pentru călăuzirea tinerelor fete pe drumul cel drept şi Cigue în bestiarul vreunui alchimist.

Tocmai asta mă nelinişte a. Nu atît eventualitatea că ar fi sfîrşit la galere: nu ar fi fost pentru prima oară şi de fiecare dată se descurcase el într-un fel sau altul. Dar nici eu, nici Cigue nu am fi putut trăi separat.

Spagliagrano îmi povestea că ne născuserăm în aceeaşi zi.

— Şi poate chiar din acelaşi ou! adăuga de fiecare dată, rîzînd.

Multă vreme, cît am fost mică, am avut ferma convingere că mă născusem dintr-un ou de şarpe.

— Plecasem la vînătoare de mistreţi pe la carierele vechi, bătea un vînt îngheţat care te pătrundea chiar dacă soarele era deja un soare de martie, încălzindu-ţi sîngele ca un foc de paie. Cînd deodată dau peste tine, adormită-ntr-un morman de vreascuri.

În clipa aceea băteam din palme, încîntată.

— Eu eram, aşa-i Spagliagrano, eu eram!

— Tu erai, liniştită ca un pisoi roşcat şi cu o brăţară la încheietură.

— Cigue era!

— Aşa-i, Cigue era, înfăşurat ca un şir de mărgele în jurul mîinii, dormind la fel de liniştit ca şi tine. Mi-am spus că-i un semn al destinului şi v-am luat pe amîndoi: o femeie şi un şarpe, cei mai vechi tovarăşi din lume, după cum se spune.

Cigue şi cu mine ascultam vocea lui Spagliagrano, care se suprapunea peste cea a Pămîntului, dînd diverse nume marelui vis confuz în care ne aruncaserăm.

Astfel, aurul prăfos al luminii se numi „zi", iar catifeaua moale şi albastră a întunericului se numi „noapte". Dar comunicarea dintre mine şi Cigue nu se limita doar la sunete. Ne unea ceva mai adînc: mi se întîmpla cîteodată să văd soarele ca pe un disc plat, de metal incandescent, tivit cu verde şi ştiam atunci că-l vedeam prin ochii nemişcaţi ai lui Cigue; mai ştiam că, în acelaşi moment, el îl vedea ca pe o scînteiere orbitoare de aur care trimitea torente de lu-

mină asupra tufelor de soc și asupra macilor, așa cum, de obicei, îl vedeam eu. Și amîndoi adoram soarele, fără măsură, fie că era un disc de metal verde sau o fîntînă vie de aur.

•

— Vin gărzile! strigă cineva. Iar vocea, rostogolindu-se pe străzile în pantă, ajunse pînă în pragul labirintului.

Cigue se foi în coșulețul lui: o mișcare nervoasă, asemănătoare zgomotului îndepărtat al frunzelor uscate.

— Cigue, vor să ne despartă! șoptii speriată și, înainte ca Spagliagrano să mă poată împiedica, mă aruncai orbește în labirint.

— Gură multă! Trăncănilă! Vrăjitoareo! strigă Spagliagrano, iar vocea îi era sugrumată de frică.

Întorsei capul, dar deja nu-l mai puteam vedea, prizonieră a unghiurilor și pereților labirintului. Pentru o clipă m-am simțit asaltată de toate poveștile îngrozitoare pe care mi le povestise Spagliagrano despre locul cel mai misterios din Montecchio. Apoi le-am alungat cu un hohot de rîs:

— Vom rămîne împreună, Cigue, și într-un fel sau altul tot vom reuși să ieșim de-aici.

•

Dar labirintul a avut și el un cuvînt de spus. Toate străzile pustii pe care le străbăteam, copii fidele după cele de-afară, duceau doar spre alte străzi, mereu alte străzi, niciuna nu era cea care să ne călăuzească spre ieșire.

Casele de pe aceste străzi păreau a fi cele din Montecchio, numai că aveau ușile și ferestrele zidite, nu erau mai înalte de doi metri și jumătate, iar în locul cerului se vedea o boltă de piatră.

Mi-aduc aminte că la capătul primei zile îmi era foame și sete. Îmi era și frig în lumina albăstruie care scălda zidurile, lumina aceea care anunță furtuna.

Pe caldarîmul labirintului se întindea singuratică doar umbra mea: umbra albastră și subțire a unei fete numai piele și os, care ținea în mînă un flaut cît încheieturile-i de gros. Un coșuleț pus pe umăr era singurul lucru care dădea puțină consistență ansamblului.

— La dracu'! Dacă nu pun gura pe ceva o să mă fac de-a dreptul invizibilă.

Parcă aș fi rostit o formulă magică: o parte a bolții de piatră alunecă și, în deschiderea astfel formată, apăru un vas transparent în care se aflau o bucată mare de pîine și-un șobolan mort.

Am așteptat să coboare; dar și pîinea și șobolanul rămaseră la vreo doi metri înălțime, acolo unde eu nu puteam în nici un caz să ajung.

Da, dar eram doi împotriva labirintului și a vrăjilor lui.

— Hai, mișcă Cigue, spusei, scoțîndu-l din coșuleț și ridicîndu-l în sus, către hrană, ca pe o suliță.

Astfel, împreună am ajuns la vas și am împărțit prada: eu pîinea, iar el șobolanul.

Sus, acolo unde se aflase vasul, mi s-a părut că zăresc un chip surîzător, nefiresc, tulburător și albastru ca și lumina din labirint. Semăna cu una din marionetele meșterului Lamberti, acelea pe care le face de carnaval și care se mișcă în cadență ca și minunile venețiene.

— Mi-e sete, spusei apoi.

Și iată ce se ivi un ulcior în spatele unui grilaj de fier. Mi-am rupt o bucată de jupon și-am strecurat-o printre sinistrele bare de fier. Începui apoi să sug cu îndîrjire din bucățica de stofă: așa-mi dădea Spagliagrano lapte cînd încă mai eram un pisoi roșcat. Și din nou mi se păru că zăresc un surîs albăstrui, aprobator.

— Ei, nu-mi mai lipsește decît un loc călduț unde să dorm. Un sac de paie, murmurai. Mă așteptam să apară măcar un coteț prăpădit — la treisprezece ani încă mai crezi în minuni — dar de data aceasta labirintul nu avu bunăvoința să dea curs cererii mele.

— Grămadă de pietre blestemată, care ești! M-auzi? Mi-e somn!

Cînd îi este frig, Cigue adoarme pe dată, amețit și amorțit ca o coadă de urs în hibernare; eu însă aveam alte pretenții.

— Vreau un pat cald, începui să mă plîng. Vreau un pat bun, cu paie uscate și foșnitoare. Apoi, deznădăjduită, m-am lăsat la piciorul unui zid, mi-am strîns genunchii la piept și mi-am culcat capul pe ei. Lumina se făcu mai mică și mi se păru, în vreme ce de-jur-împrejur pereții de piatră se retrăgeau în ceața subțire a somnului, că aerul era mai puțin înghețat și că furtuna nu mai era chiar atît de aproape.

•

Așa s-a scurs prima noapte și așa a început bătălia dintre mine și EL. E drept, am sfîrșit prin a da de gustul provocărilor sale și-mi amintesc că, atentă la miile de capcane pe care le născocea pentru mine, de multe ori uitam să mai merg. Mi-a fluturat pe sub nas tot felul de cărți și de bucate, și-a făcut EL ce-a făcut ca să mi le doresc pe-amîndouă la fel de mult. M-au hrănit astfel și cu cărți și cu bucate și sînt alta față de acea care eram în urmă cu doi ani, cînd am intrat aici.

Dar ACUM cred că o venit clipa să plec.

— Dintre noi doi, grămadă de pietre care ești, eu sînt gură-multă, trăncănilă (și mi se strîngea inima de dorul lui Spagliagrano), eu sînt marea vrăjitoare care dresează șerpi, sînt mai isteață ca tine! Ai să vezi ce-o să te fentez și n-o să-mi poți face nimic!

— Cigue, am murmurat către fratele meu șarpe, pe care, acești ani fără de soare îl îngălbeniseră ca pe mătasea de aur vechi a regelui dragonilor, împrumută-mi ochii tăi, Cigue.

Și iată că pereții îmi apăreau colorați în diferite nuanțe, după căldura pe care o răspîndeau, distingeam toate mașinăriile înțepenite de după zidurile de piatră, și zidurile în spatele cărora nu se afla nici o mașinărie. Acolo, după zidurile acelea, tocmai acolo, se deschidea o trecere plină de praf, pe unde, eu și Cigue am ieșit afară într-o noapte minunată, plină de vînt și de stele (aștri noi și nătîngi), o noapte ca cea în care ne găsise Spagliagrano.

Și, triumfătoare și atentă ca și Eva cînd întorsese spatele grădinii ei de plictis, am luat-o pe drumurile întortocheate din Montecchio, pe lîngă turnul de deasupra Donjonului, care domină valea, îndreptîndu-mă spre casa celui care-mi ținuse loc de doică vreme de treisprezece ani.

Dar totul era schimbat; chiar și mirosul de praf pe care-l simțeam cu limba bifurcată a lui Cigue, în aerul albastru al nopții. O noapte care nu se mai sfîrșea, aidoma bolților oarbe din labirint.

— Cigue, fratele meu șarpe, ce s-o fi întîmplat?

El stătea încolăcit în coșulețul lui vechi și rupt, și trupul lui era ușor ca o aripă, neted și subțire ca și hainele mele, nemișcat ca un obiect mutat din loc ce vrea să treacă neobservat. Ferestrele caselor erau mari, cu sticla dintr-o singură bucată, iar în spatele lor străluceau o mulțime de sori mai mici.

Apoi am auzit pașii gărzilor de noapte: mi-era imposibil să nu-i recunosc. M-am ascuns în spatele unui zid și-am așteptat: erau altfel, cu altfel de veșminte pe ei.

Lumina lunii cădea pe turnul cel vechi și mi-am dat seama că era doar o cochilie goală și că valea ce se deschidea în fața lui era mai largă, semănată cu stele, ca și cum s-ar fi răsturnat cerul și toate luminile i-ar fi căzut pe pămînt; fiecare lucru mi se părea dintr-o dată străin, ca și cum distanța care ne despărțea s-ar fi măsurat în secole. Și-am înțeles ce festă mi-a jucat labirintul cu capcanele și cu zîmbetele lui al-

bastre și de nepătruns: înăuntrul lui, o dată cu mine, se rătăcise și Timpul, rămînînd ferecat, ca toți nesăbuiții de care-mi vorbise Spagliagrano.

Nu știu dacă și alte castele au la capătul strazilor prafuite cîte un labirint. Nu știu nici ce neamuri uitate l-au construit, așa de asemănător unui tîrg adevărat, cu capcanele și cu porțile lui blestemate. Poate ca l-au construit ca pe un fel de școală, un soi de exercițiu permanent, rezolvat cu trudă și încîntare. Și fir-ar să fie! Mi-am amintit de mîngîierile stîngace ale lui Spagliagrano, blîndă doică cu fața ciupită de vărsat a copilăriei mele pierdute, și mi-am dat seama că erau singurele lucruri pe care le-am avut fără să plătesc pentru ele.

Mi-am privit mîna stîngă, pe care se înfășoară în jurul încheieturii, perfect circulară, linia vieții. Urma, spunea Spagliagrano, pe care o lăsase Cigue atunci cînd încetase să-mi mai fie brățară.

Unul dintre gitanii de la tîrgul din Montecchio, cu ochii și dinții sclipind de zîmbet, îmi spusese văzînd-o, că aveam să trăiesc pentru totdeauna. Iar în privirea lui am deslușit ceva despre care mult mai tîrziu am înțeles că era mila.

M-am reîntors pe dibuite în labirint; eram singura care-l cunoșteam și care-i știam intrarea. M-am reîntors în această „școală" în care cel ce nu-și rezolvă problemele rămîne flămînd, în care un prinț ciudat surîde celui care face cîte-o mutare izbutită. Și mi-am spus că dincolo de tot ceea ce-mi părea ciudat și complicat se întrevedea un principiu firesc: plată și răsplată. Sistemul educativ al labirintului nu-mi mai părea chiar atît de subtil. Inventează mereu noi trucuri pe care eu izbutesc mereu să le descopăr: poate că Timpul este și el prizonier tocmai pentru a lăsa elevilor răgazul să învețe cît mai multe lucruri.

Mai încerc cîteodată să ies din labirint, răstindu-mă la el, făcîndu-l „grămadă de pietre", dar lumea din jur mă înspăimîntă, așa că mă mulțumesc să-mi șoptesc poveștile-n vînt, cățărată ca o pasăre pe pietrele sfărîmate, acolo unde se deschide trecerea plină de praf către afară.

— Regele Midas are urechi de măgar, șoptește vîntul, purtătorul veștilor și-al poveștilor. Dar după ce-i vorbesc începe: există o fată, spune el, care are pielea albă ca zăpada pentru că trăiește într-un labirint unde soarele nu pătrunde niciodată. Și, în timp ce ea doarme, afară cresc urzici, măceși și mărăcini care înconjoară zidurile cu un brîu de spini ascuțiți. Și mai există un prinț albastru, spune el, care-i zîmbește ca un îndrăgostit.

Nu peste multă vreme, după ce vîntul își va fi terminat hoinăreala, nimeni nu va mai ști ca numele meu nu e nici Albă-ca-Zăpada, nici Scufița Roșie și că prințul albastru nu este altceva decît amăgirea unui surîs în labirint.

Cît despre mine, eu nu mai sînt nici gurămultă, nici trăncănila (ah! Spagliagrano!). Doar atunci cînd n-am somn, cu fratele meu de aur șarpele, cîrcotașă, ușoara și încurcă-lume ca o cioară, eu amestec cărțile și însuflețesc vîntul cu povești.

Traducere de
MIHAELA BUFNILĂ

Desen de SOCACI-NEGOIȚĂ DAN

V. MIHALCEA

INCIDENT PARȚIAL COLOR

Într-o miercuri dimineață, Alex nu auzi deșteptătorul. Totuși, un mecanism al subconștientului îl trezi după zece minute. În lumina galbenă filtrată de ferestre, ceasul dezvăluia drama întîrzierii. Renunță la gimnastică, la bărbierit, și după un duș scurtat la minimum intră în bucătărie unde, pe tava galbenă, aștepta micul dejun proaspăt eliberat de ospătarul casnic. Se concentră cu hărnicie asupra omletei, a amestecului gălbui de lapte cu fulgi de porumb și își bău ceaiul cu ochii pe ceas. Recuperase o bună parte din întîrziere, dar trebuia să se grăbească. Aruncă tava cu resturi în exhaustor și ieși trăgînd ușa cu pasiune. Zgomotul ușii trîntite fu un semnal de start. Alex coborî în fuga scările, ca la concurs, dar, în stradă, constată că pornise prea tîrziu. Finișul, oricît de susținut, nu i-ar mai fi ajutat la nimic. Tramvaiul galben, dispărînd din cadru, tocmai dădea colțul și strada rămase aproape pustie. Simți cum îl cuprinde disperarea. Nu întîrziase niciodată și acum trebuia să aștepte următorul tramvai, care cine știa cînd va veni?! Un zgomot îl trezi din transă. Era salvat: tramvaiul lunecă ușor și se opri în stație deschizînd toate ușile. Alex urcă și se îndreptă spre taxatoare, urmărit de senzația că ceva nu e în regula. Cumpără un bilet, cafeniu, și luă restul privind la bilet: asta era!

– Bine, dar azi nu e miercuri? izbucni el.

Taxatoarea îl privi cu un aer îngăduitor și apoi bătu cu unghia în tabla vehiculului. Vopsea cafenie! Joi!

Oricum nu avea timp să judece toate implicațiile. Tramvaiul oprea la fiecare stop și, fie miercuri sau joi, întîrzierea se produsese deja. Cînd ușile se deschiseră în stația din centru, Alex țîșni printre ceilalți pasageri și o ținu într-o fugă pînă la birou. Pe masa lui aștepta un teanc de dosare cafenii. Era chiar joi! Ziarul de dimineață pe care îl citea Val era tipărit cu cerneală cafenie. Val abandonă lectura:

– Te-așteaptă șeful.

Alex își aranjă ținuta, strînse nodul cravatei galbene și intră timorat în biroul șefului. Ridicîndu-și ochii din hîrtii, șeful tresări:

– Ai putea să-mi explici ce s-a întîmplat?

– Să vedeți, azi dimineață n-am auzit...

– Lasă azi dimineață, nu-i nici o crimă să-ntîrzii cîteva minute. Dar ieri nu ai venit de loc. Șeful începea să se aprindă. N-ai anunțat pe nimeni, acasă nu ai fost și azi văd că n-ai pățit aproape nimic, se indignă el privindu-i cravata. Ți-am tăiat ziua de ieri și, dacă pînă mîine dimineață nu-ți recuperezi restanța, poți să consideri această stare de lucruri ca pe un preaviz. Dacă se mai întîmplă, poți să nu mai vii de loc.

Alex ieși năucit, dar se apucă imediat și conștiincios de lucru. Pînă la amiază nu ridică ochii din hîrtii. Reduse și prînzul la minimum. Doar la cafea își permise cîteva minute de relaxare. Era unul din puținele avantaje ale zilei de joi: cafeaua. Colegii începuseră să plece. El termină lucrul abia pe înserate. Portarul, în uniformă maro, îl privi bănuitor pe sub chipiu, dar îi deschise ușa fără comentarii. În stație tramvaiul tocmai pornea. Alex se resemnă obosit și se rezemă de un stîlp. Tramvaiul cafeniu se pierdu la capătul străzii, trecînd alternativ pe sub reflectoare și prin zonele întunecate dintre ele.

Circulația nu era foarte intensă și Alex fu ispitit să ia un taxi, dar în același moment la colțul străzii se ivi un alt tramvai. Răsuflă ușurat. Tramvaiul opri în stație și ușile glisară silențios. Alex simți că i se face rău. Albastru! Se urcă fără să-și mai pună întrebări; simțea nevoia să fie acasă. Taxatoarea îi eliberă biletul, albastru, bineînțeles.

Plecase miercuri și se întorcea vineri!

Mototolea nervos biletul cînd ajunse în fața blocului; dîndu-și seama ce face îl aruncă într-o gură de canal. Luă din cutie cele trei ziare și urcă fără chef în apartament. Pe masa din bucătărie se-ngrămădeau tăvi de mai multe culori. Radioul transmitea muzică și reclame. Dacă ar fi avut puterea să se concentreze ar fi auzit și anunțul societății de tramvaie, care: „...își suspendă în această noapte experiențele cu noul tip de motor. Călătorii care au avut neplăceri pe durata experimentului vor fi despăgubiți de societate pe baza biletelor de călătorie, restituindu-li-se integral contravaloarea acestora..."

...dar Alex dormea profund și visa alb-negru.

Desen de ILIE TUDOREL

VALENTIN DABIJA

ORAŞUL INCERT

Insist în a te căuta pe străzile acestui oraş mult prea slab conturat pentru simţurile noastre. Cîteodată, umbra ta se zăreşte în spatele unei ferestre luminate. E noapte, tîrziu, se aude larmă de petrecere, muzică. Întotdeauna cîntă un clavecin. Fruntea ţi se lipeşte de geamul rece, ochii tăi privesc în gol, fără să mă vadă, deşi eu sînt acolo, atît de aproape de tine. În spatele tău se iveşte o umbră, îţi strigă ceva în ureche, ceva ce te face să rîzi şi dispari. Nu deschid poarta şi nu bat la uşă. Cîndva am făcut-o, nu mi-a răspuns nimeni, am vrut să intru, dar în spatele intrării am găsit un zid de cărămizi, casa nu are interior. Am verificat acest lucru dinamitînd locuinţa, nu a mai rămas în picioare decît faţada, în mijlocul ei fereastra – unde apare cîteodată chipul tău îngîndurat.

Mă plimb uneori pe strada Möebius. Dacă insist în a mă reîntoarce la punctul de unde mi-am început plimbarea, inima mea se află în partea dreaptă. Uneori mă întîlnesc cu simetricul meu faţă de axa verticală de simetrie. Discutăm despre tine. Şi el te caută. Nu va găsi decît imaginea ta din oglindă, dar pare să ignore problema, afirmînd că acela sînt eu. O să întîlneşti o fată foarte drăguţă, pe care o cauţi de multă vreme, îmi ghiceşte în palma stîngă o ţigancă, dar eu ştiu că se înşeală, palma stîngă e, de fapt, cea dreaptă.

– A trecut pe aici, chiar acum cîteva minute, îmi spune vînzătorul. A cumpărat o sticluţă cu lavandă de bărbierit pe care o folosiţi. Pretinde că dacă îşi întinde cîteva picături pe faţă simte parcă atingerea obrazului dumneavoastră.

Dacă e vreme frumoasă, citesc ziarul pe terasa cafenelei. Anunţul decesului tău se schimbă în fiecare zi. Un cerşetor mă imploră să-i dăruiesc soluţia unei probleme de geometrie oricît de simplă. Îi desenez în palmă un dodecaedru folosind stiloul acela pe care mi l-ai daruit de mult şi care îmi scrie singur scrisori din partea ta.

Aproape că nu e zi să nu trec şi pe maidanul din marginea oraşului incert. În mijlocul cîmpului gol se află o cabină telefonică. Aparatul nu pare a fi conectat la nimic, dar asta nu are importanţă. Formez numărul, orice număr, şi raspunzi tu.

– Iubito, îţi spun, am primit vederea de la tine, aceea cu oraşul incert unde îmi comunici că vei locui de acum înainte...

– Iubitule, îmi spui, nu te mai preface... Aseară, în timpul petrecerii, m-am uitat pe geam şi te-am văzut... Mi-a fost aşa de dor de tine... De ce n-ai intrat, ce te reţine?

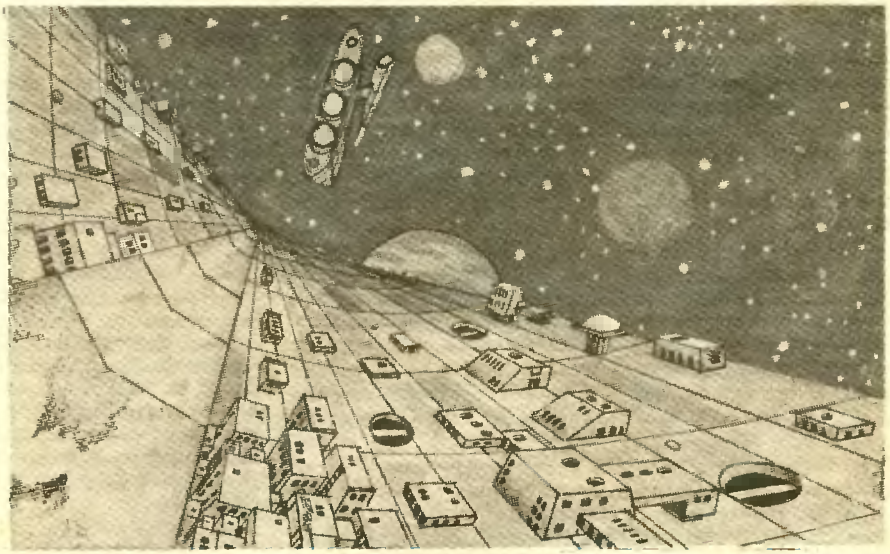

Desen de GHEORGHE PAUN

PAUL CIOCAN

ADEVĂRUL DESPRE LABIRINT

Am dubii. Dubii serioase, nu aşa, de circumstanţă. Şi mai vreau să ştiţi că nu-mi plac coincidenţele, chiar am oroare de ele. Dar mai ales, devin grozav de susceptibil atunci cînd mi se acordă mai multă importanţă decît consider că merit. Am devenit celebru, dar fără voia mea, jur. Eu, LEDAD. Şi o dată cu mine şi ACIR. ACIR este coechipierul meu. Acum este puţin zdruncinat, îl înţeleg, căderea... Onda, da, Onda, pentru că este un veşnic îndrăgostit. Misiunea şi pac, femeia, altfel nu se poate, are un altgoritm facil, ce să-i faci, norocul lui este că formăm o echipă deşteaptă. Atunci cînd o iei razna prin timp e foarte important să te poţi bizui pe cel de lîngă tine. De obicei, lucrurile nu merg bine. În mod excepţional, merg chiar catastrofal.

De exemplu, în ultima noastră misiune. Voiam să facem un film despre căderea Troiei cu Ahile în rolul lui Ahile. Eram dispuşi să facem şi puţină regie. Ne-am pomenit însă pe undeva prin Creta, cu vreo mie de ani mai devreme. Dacă te culci cu o femeie şi te trezeşti cu alta nu poţi fi luat mai pe nepregătite. Tocmai ne materializasem pe o plajă şi blagosloveam pe dispecerul de la Întreprinderea pentru Deplasări Spaţiu-Timp, cînd ne-am pomenit înconjuraţi de nişte indivizi călare, că altfel nu pot să le spun, care voiau să ne ia interviul cu nişte beţe ascuţite la vîrf. Am privit către coechipierul meu, înalt, atletic, blond şi viril, bun cunoscător a şaizecişişapte de arte marţiale şi i-am spus: „Haide, supercălătorule prin timp, fii dur.“. „Nu pot, mi-a replicat, sînt un intelectual complexat“. Mai tîrziu, în timp ce eram transportaţi containerizat, mi-a explicat că, în general, evită să se bată cu mai puţin de cincizeci de adversari, fiindcă îşi strică stilul. Urît mi-a fost de munca nenormată şi prost retribuită. Totuşi, exact de aşa ceva am avut parte. Fiindcă aveam priviri inteligente ne-au repartizat în domeniul construcţiilor, dar nu la proiectare, nici nu se lucra după proiect, se improviza pur şi simplu, ci în domeniul transporturilor cu spinarea. Duceam dorul vre-unui şef cît de mic, dar nu existau decît supraveghetori generoşi cu biciurile. Salariul nu se inventase, toţi munceam cu drag la ridicarea unui fel de labirint, adică un loc unde ştii cînd intri, dar nu ştii cînd ieşi.

ACIR persuadase o băştinaşă, una Onda, şi se încinsese un mare amor. Pe vremea aceea mai ţineau cu femeile unele trucuri, care în zilele noastre sînt considerate răsuflate. Dacă făceai o promisiune în căsătorie, căpătai de băut pînă te ţineai de cuvînt. Între timp ne pregăteam să ne luăm zborul, nu că am fi fugit de muncă, ori că stai la un pupitru, ori că freci pietre cu cîrca, e tot aia, dar ne era tare dor de mamele noastre. Prin urmare, am încropit din batistele admiratoarelor o pînză triunghiulară întărită cu o ramă de lemn şi am deschis un club de deltaplanism. Ulterior, am mai confecţionat încă un aparat şi, într-o frumoasă zi de primăvară a acelor timpuri de mult trecute, ne-am prezentat demisiile unui supraveghetor. Nu am reuşit să-l impresionăm deloc, deoarece scrisul se învăţa doar la cursurile post-universitare, iar hîrtia era un obiect science-fiction. Ne-am făcut vînt de pe un zid, ACIR se înălţase binişor, dar în cele din urmă s-a prăbuşit în mare datorită unei amfore cu lichid euforizant pe care se încăpăţînase a o lua cu el. Norocul a fost că I.D.S.T-ul ne reperase datorită distorsiunii istorice create şi am fost recuperaţi instantaneu.

Şeful ne-a felicitat, iar ACIR a fost trimis în reparaţie capitală. I-au înlocuit cam nouăzeci la sută din oase, dar ideea fixă că el a abuzat de încrederea Ondei nu-i iese din cap, cică şi-a dat cuvîntul de onoare. Am încercat să-i argumentez cu documente că acesta a fost inventat în evul mediu timpuriu, de către primii cavaleri care se cam plictiseau, dar el nu şi nu. Ca şi cum toate astea n-ar fi fost destul, am mai dat şi peste o legendă despre nişte aşa-zişi Icar şi Dedal.

Aşa că am dubii, dubii serioase. Şi nu-mi plac coincidenţele. Vreau să fie clar că am fost în interes de serviciu, deci nu e cazul să ni se taie zilele din pontaj. Am adus informaţii preţioase despre lichidul înveselitor pe care îl consumau cretanii. Amfora s-a pierdut, dar formula chimică mi-a rămas bine înfiptă în analizorul de buzunar.

Reţeta este în curs de omologare, dar eu am şi început tratamentul cu ACIR. Încerc să-l vindec de malancolie şi dor, sper să reuşesc, deocamdată am obţinut unele rezultate provizorii. Aşa că nu e de glumă, cred că s-a înţeles. Hai noroc!

ALEXANDRU TOM

STEAUA DE VEGHE (anul 2122)

Se ascunseseră în spatele Sunetului. Aşteptau. Lucrurile pe care le închipuiau existaseră. Toate lucrurile despre care vorbiseră deveneau. Ele îşi trăgeau ramuri noi către epoci care vor fi, migrau fiind, migrau pe parcursul evenimentului că sînt. Puterea Sunetului ştia de existenţa lor.

Era copil. Îl chema cu un nume ascuns. Numele lui semăna cu el.

Apoi a început războiul. Lumea ce l-a purtat avea şi ea un nume, dar un nume ce se schimba aidoma norilor. Ea se numea ca fiecare om în parte. Căci lumea în care s-a zămislit acest război semana cu Inima Lui.

●

Erau vestiţi prin gingăşia rostirii. Veneau de nicăieri şi mergeau într-o direcţie oarecare. Aveau cîteva simţuri în plus, dobîndite după antrenamente îndelungate. Spuneau:

– Fiecare lucru are o stea. Un centru energetic. Un loc care poate fi vizualizat şi cucerit. Acel punct e numit de noi „Steaua de Veghe". Atîta timp cît el există, obiectul există. Dacă îl distrugi, obiectul devine pulbere.

Şi el fusese unul dintre aceşti pelerini. Şi el vorbise de raţiune şi de existenţe perfecte. Cuvintele lui izvorau din Puterea Sunetului, acea forţă uimitoare care se născuse pe Terra, nu se ştia prea bine cum, nu se ştia de ce. Cuvintele lui zguduiau şi transformau trupurile şi spiritele. Forţa cuvintelor – pretindeau esteţii – pornea din însăşi caracteristica Pelerinilor sunetului de-a fi exponenţii unei civilizaţii caracterizată prin oralitate; revenirea unui străvechi mod de-a fi, viu şi profund creator. Pelerinii Sunetului erau meşterii combustiei sentimentelor complexe, constituiau promotorii unor antice structuri culturale revigorate. Ei militau împotriva ambianţelor artificiale, împotriva unui mediu tehnologic ce obligă involuţia vieţii spiritului, reducerea acesteia la condiţia degradantă de surogat. Ei opuneau analizei – sinteza, cărţii – cuvîntul spus, semantismului grafiei – mitograficul. Concepeau rostirea ca pe un habitat şi o investeau cu puterea de persuasiune a oricărui mediu, a oricărui spaţiu locuibil.

Aşa spuneau esteţii şi nu greşeau. Dar şi civilizaţia avea armele ei, capacitatea sa de apărare împotriva ascensiunii unor asemenea forţe pe arena socială.

Mai întîi încercase să înveţe. Fuseseră restudiate vieţile marilor creatori. Se constatase că majoritatea o constituiau cei ce operaseră sintetic, pe baza unui complex de atavisme existente, latent, în fiecare om şi funcţionînd ca o memorie de specie. Se mai constatase existenţa unui set fundamental de simboluri operante doar la nivel profund şi posedînd o incalculabilă forţă de transfigurare şi ordonare a spaţiului real. Şi nu în ultimul rînd se aflase că resurecţia unui mod de gîndire simbolic poartă, prin prisma omului civilizat, semnătura maladivului. Un maladiv ce ademeneşte la evaziunea investirii personalităţii într-un crez lăuntric diferit de cel propus de direcţia fundamentală de dezvoltare a civilizaţiei.

Apoi, Societatea Umană a operat primele arestări...

Următoarea constatare a fost că nici un zid nu se dovedea capabil să oprească Pelerinii în faţa cuvintelor cărora obstacolele crăpau şi se prăbuşeau. Ei descopereau imediat Steaua de Veghe a oricărui obiect şi puteau distruge astfel pereţi, clădiri, oraşe întregi. Puteau chiar ucide, cum s-a dovedit mai tîrziu, dar n-o făceau aproape niciodată. În schimb, Societatea a iniţiat discret o serie de asasinate împuţinînd într-o oarecare măsură numărul periculoşilor agitatori nedoriţi. La început, pelerinii muriră în număr destul de mare; apoi învăţară să-şi proiecteze în afara corpurilor Stelele de Veghe. Nemaiputînd fi atinse, acestea continuau să întreţină viaţa în trupurile ciuruite de gloanţe şi schije sau arse cu fulminatoarele pînă la carbonizarea completă.

În cele din urmă, Societatea Umană îşi organiză echipele de mituitori.

– Poţi fi de-al nostru – i-au spus. Îţi putem oferi condiţii de viaţă pe care nici măcar nu le visezi.

În fond – se constatase – revolta pelerinilor împotriva structurii sociale se putea rezuma la revolta esenţială a celor ce nu au împotriva celor ce au. Societatea în care se născuse Puterea Sunetului favoriza, ca orice regim dictatorial, o anumită categorie de indivizi în dauna celorlalte categorii.

– Poţi fi cu noi. Zece milioane, trecute imediat în cont şi de care te vei putea folosi oricînd. Accepţi?

Semnase formularul cu numele lui cel nou: David Bonny. Ceilalţi Pelerini, evadaţi din jungla citadină şi din sordidul bidonville-urilor, se adunaseră într-o altă junglă lîngă ecuatorul planetei şi pregăteau Societăţii lovituri crîncene. Tot acolo se concentrase şi Puterea Sunetului, aflată într-o relaţie imediată cu biocîmpuri terestre.

David Bonny şi alţii ca el deveniră un corp special de luptă în armata Confederaţiei. În acel moment, Confederaţia număra cinci planete locuite şi dispunea de un arsenal impresionant pe

care următoarele două secole aveau să-l îmbogăţească şi să-l modernizeze continuu. Se conta şi pe ajutorul corsarilor spaţiali care, bineînţeles, nu au întîrziat să se arate, mirosind cîştiguri în sfîrşit legale şi, deci, cu atît mai sigure.

Pelerinii Sunetului nu aveau arme. Aşa s-a crezut. Ei nu posedau fabrici şi experţi. Nu cunoşteau tehnicile moderne de luptă. În schimb, ştiau foarte bine cîteva lucruri despre care Confederaţia nu ştia nimic.

Aşa s-a pregătit războiul care, mult mai tîrziu, avea să poarte numele de Războiul Sunetului.

Pretextul declanşării ofensivei a fost anunţarea capturării unui copil mutant în jungla ecuatorială. S-a căutat a se dovedi astfel lumii întregi că pelerinii executau experienţe pe cobai umani şi că adevărata intenţie a Puterii Sunetului este exterminarea speciei umane sau, poate, restructurarea sa genetică ireversibilă. Omul comun a fost convins. Cei cu capetele pe umeri s-au trezit reduşi la tăcere. Pe data de 14 iunie, Confederaţia a lansat asupra zonei primele forţe motorizate.

Reporterii de război au comentat multă vreme luptele care au avut loc, insistînd asupra stranietăţii acestora. Doi-trei pelerini se grupau în faţa cîte unui blindat şi vorbeau; sub presiunea unor anumite combinaţii de cuvinte metalul se topea, transformîndu-se într-o băltoacă incadescentă. Frontul întreg nu era decît un vuiet surd. Pelerinii reuşeau să abată majoritatea gloanţelor şi şrapnelelor sau chiar să le întoarcă spre inamic. Alţii se ocupau de bombardiere şi de avioane de vînătoare, detectîndu-le Stelele de Veghe şi reducîndu-le masele la atomi în virtutea unor alte combinaţii sonore. Confederaţia pierdu o mare cantitate de material militar şi uman şi fu nevoită să se retragă lăsînd în mîinile inamicului un mare număr de prizonieri, pe care acesta îi neutraliză reducîndu-le la maximum funcţiile vitale şi stivuindu-i, pur şi simplu, în cîteva luminişuri, în plina bătaie a bombelor următorului atac, pe care Pelerinii le lăsară în mod deliberat să-şi atinga ţintele.

Dar în cele din urmă, unul dintre Pelerinii integraţi în armata Confederaţiei inventă avionul monostructural, a cărui Stea de Veghe se afla dispersată în întreaga masă metalică. În urma bombardamentelor lansate cu ajutorul noii arme, Pelerinii, care-şi proiectaseră din vreme Stelele de Veghe în afara corpurilor, n-au fost omorîţi; se transformară însă într-un fel de momii de carne carbonizată a cărei putrefacţie împrăştia peste junglă o duhoare insuportabilă. Apoi, cei mituiţi au fost trimişi să detecteze în spaţiul aerian învecinat zonelor bombardate Stelele de Veghe ale învinşilor. Fu rîndul Puterii Sunetului să piardă astfel cîteva mii de combatanţi şi să se retragă pe zeci de kilometri în interiorul pădurii ecuatoriale. Spaţiul rezultat a fost literalmente sterilizat de trupele corsarilor cosmici, remarcîndu-se de-a lungul acestei acţiuni un oarecare căpitan Hooke, zelos în numele ideii de a i se ierta greşelile trecutului şi al cărui vocabular se reducea la cîteva fraze de genul „Pe ei, băieţi“, „dă-i să crape“ şi, mai ales, „să nu scape niciunul“.

Şi în vreme ce Confederaţia îşi sărbătorea, jubilînd, victoriile, Pelerinii Sunetului puneau la punct, printre liane şi arbori ale căror rădăcini înotau într-o veşnică mlaştină, cele patru tipuri de arme ce aveau să stăvilească pentru multă vreme ofensiva forţelor civilizaţiei.

Prima dintre ele, cea pe care forţele Confederaţei au cunoscut-o la doar două zile după sfîrşitul acţiunii întreprinse de corsari, consta într-o simplă tijă zburătoare ce vibra pronunţînd un set de cuvinte sub imperiul cărora o anumită categorie de lichide se solidificau. Dintre aceste lichide asupra cărora algoritmul rostirii îşi putea exercita atribuţiile făcea parte şi sîngele. Baghetele, prea subţiri pentru a putea fi detectate cu ajutorul radarelor, semănară groaza în rîndurile Confederaţilor. În junglă apărură cîteva mii de statui fără soclu: oameni surprinşi de cuvintele venite de sus în cele mai diverse poziţii. Ei pot fi şi astăzi văzuţi acolo; ploile, vîntul şi soarele au început să uniformizeze trăsăturile multora dintre ei şi să tocească excrescenţele membrelor. Aspectul cel mai ciudat al fenomenului este că toţi aceşti oameni sînt încă vii şi conştienţi de situaţia lor. Probabil există un alt set de cuvinte algoritmate care ar putea anula efectele primului set, dar secretul acestor combinaţii a dispărut, dus în neant, o dată cu dispariţia ultimului Pelerin.

Cea de-a doua armă inventată de Sunet a fost bomba florală. Au cunoscut-o cei ce se aflau în adăposturi, mult dincolo de linia frontului: ofiţerii comandamentelor şi personalul bazelor de lansare. În urma prăbuşirii unei asemenea bombe, din toate obiectele şi fiinţele aflate în raza de acţiune a exploziei începeau să răsară lujeri subţiri. Ramurile scoteau frunzuliţe şi flori mărunte şi albastre a căror creştere continuă nu putea fi stopată. Oamenii mureau tîrziu, iar cadavrele lor semănau cu nişte coroane uriaşe.

Cea de-a treia armă acţiona selectiv doar împotriva celor care urau Puterea Sunetului şi doreau distrugerea ei. Aceştia erau destul de puţini; războiul se născuse, ca majoritatea războaielor, din interese şi nu din pasiuni. Arma Sunetului le accelera decursul vieţii psihice, desolidarizîndu-l de continuul suport biologic. Cel atins îşi trăia, mental, în cîteva minute reale întreaga viaţă. Apoi murea, în vreme ce corpul continua să existe, conservîndu-şi ritmurile fiziologice iniţiale. Omul mort îmbătrînea firesc...

Ultima lovitură dată armatei Confederaţiei a fost bomba cu amintiri.

Pe-atunci, trupele Pelerinilor mituiţi încă nu intraseră în luptă la întreaga lor capacitate. Nici David Bonny nu luptase altfel decît detectînd şi distrugînd Stelele de Veghe ale Pelerinilor anihilaţi fizic de armele combatanţilor Confederaţiei. Ştie însă foarte bine ziua în care orăşelul militar în care se afla a fost lovit de una dintre primele bombe cu amintiri. Revede soldaţii urlînd, tăvălindu-se pe coridoare. Unul dintre ei rămăsese pironit lîngă fereastra anticamerei comandamentului. Plîngea şi repeta: „mamă, mămica mea, cît de rău am fost, cum am putut să mă port aşa cu tine?“ Alţii rosteau, plîngînd, numele unor foste iubiri. Îşi aduceau aminte de toate

lucrurile pe care, cîndva, călcaseră nepăsători. Toate amintirile îi ardeau, îi dureau organic; răul făcut cîndva altora se întorcea spre ei readus în memorie şi amplificat de mii de ori de vocea conştiinţei excitate. Pe străzi, oamenii îşi cereau unii altora în genunchi iertare pentru orice gest răutăcios mărunt, executat altădată din nervozitate sau antipatie. Singurii rămaşi lucizi erau Pelerinii integraţi în armata societăţii.

Bomba cu amintiri, lansată asupra zecilor de oraşe de pe coastă şi de pe celălalt continent, a făcut mai multe victime decît un atac atomic: opt sute de milioane de cetăţeni s-au sinucis, nemaiputînd suporta propriile amintiri retrezite sălbatic şi devorîndu-i. Şi alte trei sute de milioane, recăzuţi într-un extaz mistic şi supunîndu-se la penitenţe ce aminteau epocile inchizitoriale s-au organizat în secta religioasă autointitulată a „umililor", renunţînd la orice activitate socială utilă.

Mulţi gîndiră atunci că Puterea Sunetului era de neînfrînt.

Şi tot atunci, lui David Bonny i se păru că sosise ceasul mult aşteptat. Merse în audienţă la cartierul general al armatei Confederaţiei. Ceru garanţia recunoaşterii meritelor sale în cazul că planul pe care-l cizelase de-a lungul ultimei luni se va dovedi viabil şi se va solda cu o reuşită. Mai ceru reprezentanţilor amiralităţii Confederaţiei să i se construiască o navă cosmică dintr-un material nou, lipsit de Stea de Veghe. Acest material urma să-şi bizuie consistenţa pe Steaua de Veghe a unui copil de treisprezece ani care poseda proprietatea de a substanţializa în jurul său o cuirasă prin intermediul căreia devenea invizibil. Echipajul rachetei urma să mai conţină o femeie oarbă ce reuşea să deschidă pentru cîteva secunde breşe temporale şi un nevropat, asistat de o soră drăguţă de caritate, a cărei energie psihica era capabilă să declanşeze modificări cauzale ce obligau realitatea să urmeze o direcţie de dezvoltare aflată, probabilistic, în minoritate.

Nava a fost lansată. La cîteva secunde după aprinderea motoarelor, copilul o incluse în cuirasa proprie, făcînd-o invizibilă. Survolără cîteva ore zona ecuatorială în care se aflau concentrate forţele Pelerinilor Sunetului. Influenţa acestora nu se putea extinde asupra spaţiului cosmic, datorită inexistenţei aerului, baza tuturor proceselor controlate de Sunet.

Luă legătura cu forţele Confederaţiei. Primi confirmarea gradului de amiral stelar, angajamentul noilor sale drepturi cetăţeneşti şi codul unui cont bancar personal cu credit nelimitat. La rîndul său anunţă începerea acţiunii de anihilare. Blocă legătura cu forţele de la sol, care urmau să atace sincronizat împreună cu el.

Începu prin a ordona femeii o prospectare a zonei în care, în urmă cu peste treizeci de ani, luase fiinţă Puterea Sunetului. Prin breşele temporale înseriate putu observa naşterea acesteia datorată uniunii mentale a patru iniţiaţi a căror probabilitate de a se întîlni în unul şi acelaşi loc domina celelalte probabilităţi. O uitătură azvîrlită în prezentul imediat la mii de kilometri, către ecuator, avu darul să-l avertizeze că pelerinii simţiseră sondajul temporal, fără să-i poată detecta însă şi direcţia şi intraseră în alertă. O parte dintre ei se pregăteau să apere originea Sunetului, proiectîndu-şi forţele psihice în trecut. Dar în acelaşi moment Confederaţia lansă un atac violent asupra zonei, punînd în mişcare atît forţe aeriene cît şi de uscat. Metalul utilajului militar conţinea Stele de Veghe dispersate şi nu putea fi distrus cu ajutorul algoritmurilor sonore. Nu rămîneau vulnerabili decît oamenii. Puterea Sunetului azvîrli în luptă toate cele patru tipuri de arme de care dispunea, micşorînd însă numărul Pelerinilor preocupaţi să-i asigure protecţia temporală originară. Naşterea sa durase două ore; deoarece un canal temporal nu putea fi menţinut de către un singur pelerin decît preţ de trei sau patru secunde, suma fragmentelor protejate scăzu la o oră şi cincizeci şi două de minute. Cele opt minute rămase la dispoziţia unui atacator, se divizară, modificîndu-şi mereu poziţia pe interval. Pelerinii ocupaţi cu apărarea temporală le transformară astfel în ţinte mobile ce glisau aleatoriu în ideea reducerii posibilităţii atingerii lor. Atunci, de pe navă, proaspătul amiral ordonă copilului expulzarea corpului rachetei din spaţiul cuirasei. Brusc, nava deveni vizibilă. O fracţiune de secundă informaţia existenţei acesteia, prioritara, deconcerta Pelerinii. Această fracţiune fu suficientă pentru ca femeia sa repereze unul din fragmentele de timp lipsite de apărare şi să-l ocupe mental. Imediat, nevropatul, condiţionat de drăguţa, dar energica soră de caritate, se proiectă de-a lungul canalului proaspăt deschis şi induse în realitatea trecutului o clauză nouă, care cerea ca pentru naşterea Puterii Sunetului numărul necesar de iniţiaţi să fie cinci.

Clauza nu putea fi îndeplinită. Efortul mental al celor patru deveni steril. Forţa pe care o căutau nu avea să se nască.

În aceeaşi secundă, proprietăţile deosebite ale ocupanţilor rachetei dispărură. Pereţii navei, lipsiţi de Stea de Veghe şi nemaifiind susţinuţi de capacitatea substanţiativă a copilului, începură să se volatilizeze rapid. Sora de caritate îşi pierdu stăpînirea de sine şi izbucni într-un ţipăt violent. David Bonny putu urmări cum ţipătul îşi micşora intensitatea pe măsură ce atmosfera se rarefia, pierzîndu-se prin fisurile metalului descompus. Mintea lui lucra febril, căutînd o soluţie înainte de a se risipi şi ultimul strop de aer.

Soluţia nu veni. Dar, într-un ultim efort al amintirii fostei sale puteri, reuşi s-o găsească Steaua de Veghe.

●

Acum e cald. E lichid. E bine. Se mişcă încet printr-un spaţiu pe care şi-l aminteşte vag. La fel de vag cum îşi aduce aminte şi de o luptă – sau toate nu sînt nimic altceva decît vise venite de nicăieri şi plantate anapoda. De altfel, coerenţa lor prinde să se împrăştie. Simte apropierea unui obiect străin. Apoi ceva care seamănă durerii: .sforţarea uriaşă a peretelui cald înconjurător. O schimbare.

Ostilă.

Îşi aduce aminte că poate respira.

– Aveţi un copil normal – spune doctorul.

Înţelege brusc, deschide, în sfîrşit, ochii şi începe să orăcăie.

CHRIS MORGAN

ÎNĂLȚAREA DE PE ALKAID

Simt că mor, îi spuse Barren crabului. Crabul era înalt de patru picioare și stătea lîngă patul său. În limba galactică, aceste cuvinte sunau ca horcăitul unui muribund. Kurkikle—43 dădu antenelor sale expresia rituală de surpriză și așteptare, în timp ce mandibulele clănțăneau a mirare. „Îți amintești de promisiunea pe care mi-ai făcut-o, Kurkikle — dacă am să mor, vei avea grijă ca trupul să-mi fie pus în navă, așa cum o cer datinile religiei mele?”

— Da, prietene, spuse extraterestrul. Îmi amintesc promisiunea. Așa voi face.

— Și tot ce-mi aparține — toate lucrurile acestea — le vei pune cu mine acolo înăuntru?

— Și asta făcea parte din promisiune. Așa voi face. Există ceva ce te-ar putea ajuta în situația aceasta?

— Nu, este prea tîrziu. Vocea lui Barren era mai slabă.

— Atunci voi merge să duc știrea și celorlalți.

Kurkikle—43 se întoarse, învelindu-se în mantie și se îndreptă spre compartimenul vidat de la intrarea cortului, mișcîndu-se încet, cu pași mărunți, pe cele patru picioare ale sale.

Barren așteptă pînă cînd reveni la poziția inițială, apoi zîmbi și se ridică în capul oaselor. „Ușurel, ușurel”, murmură el. „A mers strună”. Își luă trusa medicală și scoase un mic container pe care scria „Inhibant metabolic”. Luă două pastile în palmă și puse containerul la loc. Se mai uită o dată în jur: privirea i se plimbă repede peste stiva de instrumente de testare și înregistrare și peste grămezile de mostre ce umpleau în dezordine micul cort circular. Înghiți capsulele și se întinse pe patul de campanie cu un zîmbet fericit pe față. „Într-o oră sau două”, își spuse el, „voi fi în drum spre casă”.

•

Hugo Barren era singurul Pămîntean pe Eta Ursae Majoris VI — o planetă mică, densă, aruncată departe de sora ei primară fierbinte, alb-albăstruie. Eta Ursae Majoris, cunoscută sub numele de Alkaid, vîrful Carului Mare, se afla la marginea spațiului explorat, la 210 ani-lumină de Pămînt. Nu era nici măcar la zona de frontieră, urmînd să fie luată în stăpînire de coloniști îndrăzneți, era încă necunoscută, ținută sub observație, în cercetare.

Planeta avea apă. Cea mai mare parte a ei era acoperită de bălțoace pline cu un lichid maroniu murdar, în jurul cărora se dezvoltau o faună și o floră de dimensiuni relativ mici în comparație cu cele de pe Pămînt, însă încleștate într-o luptă feroce pentru supraviețuire. Pentru un observator ocazional, totul ar fi putut părea o zonă mlăștinoasă într-o pădure virgină de pe Pămînt (cîndva demult, cînd Pămîntul mai avea încă mlaștini și păduri virgine). Plantele aveau, în mare, forme și culori cunoscute, deși nimic nu creștea mai înalt de doi metri, iar animalele aveau un aer oarecum familiar — dacă nu le priveai prea atent. Cerul era verde, dar asta nu avea importanță, pentru că era acoperit de nori în mai tot cursul zilei de nouă ore. La început, gravitația, cu zece procente mai mare decît cea pămînteană, îi dăduse lui Barren o stare de oboseală și slăbiciune, dar o jumătate de an standard de aclimatizare îi dezvoltase musculatura, făcîndu-l mai viguros ca oricînd. Și nici nu mai simțea mirosul înțepător de descompunere ce-l înconjura de peste tot. Putea chiar respira în aer liber, șapte ore pe zi, fără să leșine.

O jumătate de an standard: timpul prevăzut pentru cercetarea întregului sistem Alkaid. Adăugînd și cele trei luni de călătorie cu nava în toate direcțiile, ar fi însemnat, conform programului, să fi plecat de la baza de frontieră pentru ceva mai puțin de un an standard, cu un salariu triplu și cu un an întreg de salariu plătit imediat după revenirea la bază. „Conform programului”, „imediat după revenire”: fraze de zi cu zi, atît de amăgitor de simple... Dar de multe ori cercetașii nu puteau urma întocmai programul și puțini se mai întorceau să-și primească plata și concediul. Ca și marinarii de demult, de pe Pămînt, ei navigau pe mări încă neexplorate și treceau prin pericole greu de imaginat. Diferența principală era ca din motive economice, cercetașii călătoreau singuri. O asemenea singurătate silită, departe de casa făcea dificilă recrutarea oamenilor — se zvonea că pentru această însărcinare era de preferat o oarecare instabilitate mentală. Cu siguranță ca Hugo Barren era „altfel”, un singuratic scund, vînjos, și fără prieteni sau familie. Niciodată nu părea mai fericit ca înaintea plecării într-o misiune, și Alkaid era pentru el cel de-al șaselea sistem solar.

Pentru a șasea oară fusese norocos. Barren navigase la două zile-lumină distanță de centrul strălucitorului Alkaid fără nici o problemă, și apoi activase sistemul de explorare al navei. Urmărirea pe ecran a datelor planetei era întotdeauna un moment plin de tensiune și emoționant. Ca și cum ai fi așteptat rezultatul unei loterii la care aveai toate biletele, dar nu știai dacă merita osteneala să cîștigi. Bineînțeles că lozul cel mare era o planetă de tipul Pămîntului, potrivită pentru colonizare și, pe lîngă uriașa gratificație, asta mai însemna pentru cercetaș și bucuria de a fi primul om care pășea într-o lume nouă, neatinsă. Dar acest sentiment paradisiac nu fusese trăit de mulți; și nici Hugo Barren nu-l trăise; sau nu tocmai.

Lozul lui Barren era Alkaid VI. Nu era un alt Pămînt, dar nici departe de el. Doamna Baftă a fost întotdeauna capricioasă chiar perversă. Barren făcuse cunoștință cu ocupanții planetei — crabii — la mai puțin de jumătate de oră după asolizare. Bineînțeles că nu erau crabi din cei pe care-i vedeai pe Pămînt și care erau exportați în multe alte lumi din motive gastronomice; evoluția pe Alkaid VI nu urmase modelul terestru. Totuși, erau patrupede exoscheletice și le plăcea apa; motive suficiente pentru ca Barren să-i considere crabi. Îi ajungeau pînă la piept, dar îl depășeau cu mult în greutate. Carapacea lor era de un verde uniform pe partea dorsală, iar cea ventrală prezenta o varietate uimitoare de pete albastre și galbene. Umblau pe patru

picioare şi mai aveau patru membre pe care le foloseau numai la operaţii manuale. În ciuda înfăţişării feroce, nu-i erau ostili lui Barren. În felul lor ciudat, erau chiar prietenoşi, recunoscîndu-i inteligenţa la fel de repede cum o recunoscuse şi el pe-a lor. Şi, ca o ironie, Pămînteanului îi era mai uşor să fie sociabil faţă de crabi decît îi fusese vreodată faţă de semenii săi.

Folosindu-se de aceste relaţii armonioase, Barren îşi mutase, cu ajutorul vehiculului său pe senile, toate instrumentele şi proviziile la trei kilometri de punctul de aterizare, lîngă oraşul cel mai apropiat al crabilor, şi-şi înălţase cortul în suburbie... Semănînd cu un iglu, acesta era făcut dintr-o pînză cameleonică, adaptîndu-se perfect la vegetaţia înconjurătoare, dar forma îl scotea în evidenţă. Alături de construcţiile crabilor, rigide, pătrate, din plăcuţe albastre de ardezie, iglu-ul rotund al lui Barren sărea în ochi în ciuda, sau tocmai din cauza culorii verzi-maronii, care o copia atît de bine pe cea a mlaştinilor din jur.

Strîngerea datelor progresase mai repede decît sperase el. Barren învăţa acum limba Shickurksiilor (care se traducea prin „oamenii Pămîntului": o denumire aproape inevitabilă, deşi Barren continua să le spună crabi, iar planetei lor, Alkaid, aşa cum se numea şi soarele ei). Descoperi că-şi putea folosi gîtul, limba şi dinţii în aşa fel încît să producă plescăiturile şi gîlgîiturile din care se compunea limba lor. Dar nu avea echipamentul (o pereche de antene lungi cu multe articulaţii) necesar exprimării sau accentuării diferitelor stări. Bineînţeles că mîinile şi braţele îi erau insuficiente: n-aveau destule articulaţii şi din cauza aceasta bucuria se confunda adeseori cu tristeţea, gluma cu insulta. Kurkikle—43 îi spusese: „Controlul vocii este bun, dar aici, printre noi, nu ai avea nici o şansă ca orator."

Pe măsură ce le învăţa limba, Barren înregistră cîteva conversaţii cu ei, în special cu Kurkikle—43, care părea să fi primit sarcina de a avea grijă de el şi de a-i răspunde la întrebări. Aceste „Răspunsuri la întrebări" erau întotdeauna o luptă. Păreau să existe momente potrivite şi momente nepotrivite pentru discutarea fiecărui subiect: făcea parte dintr-un protocol complicat pe care erai dator să-l respecţi. Asemenea lucruri nu puteau fi explicate direct nici unui vizitator din stele; ele trebuiau ghicite, intuite. Astfel, deşi nici un crab nu era reticent şi nu-i refuza ajutorul, deseori i se sugera că ar trebui sa aştepte pînă la momentul oportun, fără să i se precizeze care era acesta.

Barren descoperi că Shickurksiii erau mari teoreticieni. Înţelegeau fusiunea atomică, astronomia şi genetica, dar nu păreau să se folosească de ele. Aveau cîteva unelte, dar nu păreau fabricate de ei. Radiourile lor — şi orice aparate electrice pe care doreau să le utilizeze — erau alimentate de la generatoare acţionate cu piciorul. Puţinele haine pe care le aveau erau foarte decorative. Pretindeau că trăiesc aproape un mileniu. Barren ajunsese la această concluzie surprinzătoare raportînd timpul petrecut de el pe planetă la durata vieţii lor şi a lui. După socoteala lui ieşeau ceva mai mult de o sută de ani. Totuşi, în ciuda dificultăţilor de traducere, atît a limbii cît şi a cifrelor (crabii foloseau sistemul binar), era sigur că ei spuseseră o mie de ani. Nu era chiar imposibil, hotărî Barren, după ce reflectă la această problemă, şi aşa se explica de ce nu murea şi nu se năştea nimeni în oraş. Toţi crabii pe care-i văzuse el păreau să aibă cam aceeaşi vîrstă şi aceeaşi dimensiune — şi cu siguranţă că nu erau tineri. Asta mai explica şi răbdarea lor şi amînările nesfîrşite, „pînă la momentul potrivit", pentru că ei puteau să aştepte, deşi uneori se mişcau mai repede — şi fizic şi mental — decît Barren. Nu erau inceţi, dar îşi puteau permite să nu se grăbească, şi nu se grăbeau.

Cînd, după patru luni standard, Barren a anunţat că a sosit timpul să plece, crabii au obiectat. I-au sugerat că ar fi bine să mai aştepte, şi cînd Barren a vrut să încarce maşina, i s-au pus în drum. De cîte ori încerca să se furişeze de lîngă orasul lor, ziua sau noaptea, ei apăreau şi-l întorceau din drum. Nu-l ameninţaseră niciodată cu violenţa fizică, pentru că nu le stătea în fire. În schimb, foloseau persuasiunea, sau pur şi simplu îi barau trecerea, pînă cînd Barren se sătură pînă-n gît. Deşi i-ar fi plăcut să rămînă cu crabii, şi chiar se gîndise foarte serios să o facă, se simţea obligat să se întoarcă pentru a-şi anunţa superiorii de existenţa unei civilizaţii extraterestre atît de avansate. Pe lîngă asta, rezervele îi erau limitate şi nici aparatul de oxigen nu ţinea o viaţă; dacă rămînea pe planeta Alkaid, se putea aştepta să mai trăiască doi ani standard, sau chiar şi mai puţin. Într-adevăr, nu avea de ales. Trebuia să găsească un mod de a scapa de acolo.

Le-a înţeles destul de repede atitudinea. În timp ce el epuizase timpul prevăzut pentru studiu, ei nu erau supuşi nici unei constrîngeri şi aveau să-l studieze pînă la moarte.

Pînă la moarte.

Aici trebuia găsit ceva. Crabii aveau o anumită atitudine faţă de moarte, poate pentru că era un fenomen atît de rar. Într-o dimineaţă, la două luni după sosirea lui pe planetă, pămînteanul ieşise din iglu şi constatase că oraşul era în întregime pustiu. Către prînz, crabii se întorseseră şi-i spuseseră că unul de-al lor, dintr-un sat apropiat, fusese pe moarte şi merseseră cu toţii să-l ajute. Se sculaseă la mijlocul nopţii şi-şi petrecuseră o jumătate de zi cu crabul mort sau muribund, uitîndu-şi de îndatoririle normale. Acest act era în contradicţie cu obişnuitul lor comportament rigid — iar crabul în cauză nu părea să fi fost nici foarte bătrîn şi nici prea venerat. Evenimentul era legat într-un fel de religia lor, cam asta era tot ce putuse Barren afla despre el. Religia era un lucru căruia nu i se consacrau nici discuţii, nici ritualuri. Kurkikle—43 nu vorbea niciodată despre ea şi nu puteau fi văzute nici temple, nici preoţi sau manifestări religioase. Şezînd în faţa iglu-ului, prizonier, Barren se gîndise mult la această atitudine faţa de moarte. Dincolo de oraş se vedea cîmpia întinsă şi atît de familiară, pătată cu gropi mici ca de vărsat, puţin adînci, pline cu apa şi acoperită de ierburi şi tufe mărunte. Cunoştea direcţia în care se afla nava, şi ar fi văzut-o şi acum, fiind mai înaltă decît orice alt obiect din jur, dar între timp se lăsase o ceaţă verzuie. Nava era aproape, i-ar fi luat mai puţin de o oră ca să meargă pînă acolo. Dar crabii nu i-ar fi îngăduit-o, probabil atîta timp cît mai trăia... totuşi, dacă urma să moară, sau măcar să spună că este pe moarte, oare nu şi-ar fi schimbat ei gîndurile şi ritualurile? Cu cît se gîndea mai mult la acest lucru, cu atît i se părea mai verosimil. Nava era programată pentru decolare automată de îndată ce el ar fi reuşit să ajungă în ecluză, unde senzorii l-ar fi identificat. Era un procedeu de siguranţă, obişnuit. Însemna că un cercetaş putea părăsi o planetă repede şi uşor, chiar dacă s-ar fi întîmplat să fie rănit — sau drogat.

Barren ştia că fiinţele acelea nu erau proaste. Nu înţelegeau prea multe despre biologia umană, dar nu erau proaste. Dacă el ar fi pretins doar că era pe moarte, poate că ei n-ar fi acţionat imediat. Dar dacă el ar fi părut că se stinge repede, pulsul şi respiraţia devenind mai slabe şi mai rare, ei ar fi fost nevoiţi să-l creadă. Sigur că o să-l creadă! Şi nu era o simplă speculaţie prostească, pentru că în trusa lui medicală avea inhibante

metabolice. Acestea îi vor încetini dramatic pulsul și ritmul respirației, provocîndu-i o stare de comă atît de profundă încît se apropia de suspendarea funcțiilor vitale. Scopul lor era acela de a-i permite unui cercetaș să trăiască o săptămînă cu porția de oxigen pentru cîteva ore. Dar în cazul lui ele ajutau la simularea morții. Două capsule îl vor scoate din circulație pentru aproape trei zile standard (sau patru de-ale Shickurksiilor), ceea ce ar fi fost de ajuns. Tot ce avea de făcut era să-i convingă pe crabi să-i încarce corpul „muribund" în liftul de acces — poate invocînd necesități religioase — și apoi... spre casă.

•

Era prima perioadă a zilei.

Kurkikle—43 pătrunse vioi, cu mersul său lateral, în clădirea celor trei bătrîni. Era prima perioadă a zilei și bineînțeles că erau scufundați în adîncă meditație. Dacă ar fi avut orice alt mesaj, Kurkikle—43 ar fi așteptat pînă la sfîrșitul perioadei și ar fi vorbit bătrînilor numai după ce aceștia l-ar fi recunoscut și l-ar fi întrebat ce-l aducea la ei. Dar n-avea alt mesaj, treaba lui era foarte importantă, așa că-i întrerupse.

— Eminențele Voastre, Pămînteanul Barren moare.

Shrek-19, primul dintre Bătrîni care se trezi, spuse supărat:

— Ai fi putut aștepta pînă la Spunere ca să ne comunici această știre banală.

— Dar moare.

— Este un străin. Moartea lui n-are nici o importanță. Ai greșit întrerupîndu-ne meditația.

— Nu sînt de acord cu interpretarea ta, Shrek, spuse Ishke—18. Baren este o ființă inteligentă, rațională, și un oaspete în lumea noastră. Are prea puțină importanță că e străin. Este de datoria noastră să-l cinstim luînd parte la moartea lui.

Urkuk—19, al treilea Bătrîn, își înălță antenele în semn de aprobare.

— Interpretarea ta este pe cît de logică, pe atît de onorabilă, Ishke.

— Atunci declar, spuse Ishke—18, că-l vom trata pe Barren ca pe un Shickurksii.

— Încă ceva, Eminențele Voastre, interveni Kurkikle—43, vă rog să luați în seamă rugămintea lui Barren de a i se așeza trupul și tot ce-i aparține în vehiculul stelar, conform religiei lui.

— Foarte bine, spuse Ishke—18. Presupunem că vehiculul stelar poate fi programat să transporte trupul lui Barren înapoi în propria sa lume, astfel că vom pierde ocazia de a-i studia funcțiile interne. Dar n-are importanță. Va fi așa cum a dorit străinul.

Cortul strîmt al lui Barren cu greu putea găzdui patru Shickurksii în același timp. Priviră la trupul lui Barren care zăcea absolut nemișcat pe patul scund de campanie. Kurkikle—43 își îndoi picioarele segmentate ca să atingă ușor pieptul lui Barren cu o parte din orificiile auditive. Ascultă o clipă, apoi spuse:

— Pompa corporală funcționează încă, dar foarte încet și slab.

Urkuk—19 vorbi:

— Dacă vrem să-l ajutăm, trebuie să acționăm imediat. Este evident că i se apropie timpul.

— De acord, spuse Ishke—18. Vom avea grijă să fie transportat imediat la locul vehiculului stelar.

Acest lucru fu îndeplinit întocmai. Toți locuitorii orașului dădură ajutor ducînd repede la locul navei trupul lui Barren în care viața abia mai pîlpîia, și transportîndu-i lucrurile: camera video, benzi, filme, jurnal, aparate de analiză biochimică, microscopul, instrumente de disecție, containere pline cu mostre, haine, pachete cu mîncare, cuburi muzicale, aparatul de oxigen, suveniruri din lumi îndepărtate, vehiculul pe șenile și iglu-ul dezumflat: toate au fost transportate pe cei trei kilometri de mlaștini shickurksiene și au fost aranjate cu grijă lîngă liftul de acces.

Carcasa strălucitoare a navei de cercetare a lui Barren era de departe cea mai înaltă și mai spectaculoasă formă de relief de pe acele meleaguri. Condițiile atmosferice nu-i puteau umbri strălucirea. Suporturile navei se scufundaseră adînc în solul mlăștinos, dar liftul de acces rămăsese la nivelul solului, pregătit să ridice totul pînă la ecluza principală, mult deasupra lor. Nava aștepta, gata să-și ia zborul în orice clipă.

Barren, care fusese transportat în patul său de campanie, fu întins, cu fața în sus, pe un loc neted lîngă navă. Kurkikle—43 declară că era încă în viață, și o pădure de antene se mișcară în semn de satisfacție.

— E bine, spuse Ishke—18. Mai putem încă să-l ajutăm întru viața veșnică. Fiind cel mai bătrîn și singurul reprezentant al celei de-a opta generații, voi conduce eu ceremonia. Își schimbă sumbra pelerină cafenie cu una de un galben strălucitor și începu; și a fost a doua perioadă a zilei.

— Vizitatorule din stele, Barren, ești străin și ai fost cu noi pe planeta noastră pentru puțin timp, dar ne ești drag și îți dorim binele. Momentul Trecerii tale a venit în timp ce te aflai aici, și nu printre ai tăi, dar asta nu înseamnă că trebuie să te lipsim de șansa țelului suprem. Vom încerca cu toții să te ajutăm să reușești să-l atingi ca și cum ai fi unul dintre ai noștri...

Spunînd acestea, Ishke luă instrumentul ritual și cu multă grijă despică trupul lui Barren de la gît și pînă jos. Apoi înmînă solemn instrumentul lui Urkuk—19, care adăugă o a doua incizie de-a curmezișul primei, și-l trecu lui Shrek—19 care făcu același lucru.

Sîngele țîșni. Mădularele lui Barren se mișcară spasmodic. Pleoapele tresăriră încet, apoi ochii se deschiseră.

„Trăiește și nu strigă", spuse Ishke—18. „Continuați! Continuați!"

În ordinea vîrstei, de la Kerk—20 în jos spre Urkelsj—52, fiecare Shickurksii al orașului execută o incizie rituală în trupul lui Barren.

Inhibantul era puternic. Nici cea mai violentă stimulare nervoasă nu l-a putut aduce pe deplin în simțiri.

Ishke—18 exalta, expresia antenelor alternînd între recunoștință și admirație.

Victorie! strigă el. Și-a ispășit toate păcatele vieții pămîntești fără să se plîngă. Barren a reușit să intre în viața veșnică pe un plan mult mai înalt. A făcut Trecerea. Închinați-vă noului zeu!

Se prosternă el însuși în fața trupului și mulțimea de Shickurksii din jurul său făcu la fel.

După mult timp se ridicară din închinăciunea respectuoasă. Ishke—18 făcu un semn ca totul să fie așezat în liftul de acces. Bunurile lumești ale străinului umplură locul și liftul se puse încet în mișcare, transportînd încărcătura sus, în ecluză. Apoi se întoarse gol. Kurkikle—43 fu cel care depuse rămășițele împrăștiate ale prietenului său zeificat pe podeaua liftului. Acesta se înălță din nou. Urmă o pauză. Nava bîzîi, apoi se ridică pe un stîlp de foc, făcîndu-i pe Shickurksii să se dea înapoi departe de dogoarea jetului.

În timp ce urmărea nava pierzîndu-se printre norii de deasupra capetelor lor, Ishke—18 spuse:

— Toate urmele lui fizice s-au dus, totuși vreau să cred că spiritul său divin rămîne să-și petreacă o parte din eternitate printre noi.

Și noi l-am ajutat să o atingă. Am avut privilegiul să-l ajutăm să moară, spuse Urkuk—19.

E un sentiment plăcut, spuse Shrek—19, deși aproape că-i refuzasem acest drept.

— Sper să mai fim vizitați de semeni de-ai lui Barren, spuse Ishke—18. Poate că fapta noastră bună de astăzi va aduce prietenie veșnică între rasele noastre.

Și a fost a treia parte a zilei.

Traducere de ***IRINA HOREA***

SPERANȚELE LITERATURII

BOGDAN IVAN

Marele prozator S.W. (W-de la William) se îndreptă spre aparatul telefonic și îl deschise. Acesta începu imediat să țirîie. Mereu se întîmplă așa, gîndi el, de cîte ori îmi apare un nou roman, sună ca la gară – precis că vor să-mi propună ecranizarea, așa, peste noapte.

– Alo, da, se răsti.

– Bună dimineața, maestre...

Bună dimineața era o formulă cam forțată, avînd în vedere că amînase ore întregi ceremonia deschiderii telefonului, știind din experiență ce-l aștepta.

– Mda. Presupun: sînteți casa de filme RTK, ați citit cu interes ultimul meu roman și...

– Ăăă, nuu...

– Nu? Atunci ați greșit numărul.

Marele S.W. era convins că n-avea cum să-i telefoneze cineva în această zi decît în legătură cu vreun blestemat de scenariu. Și nu se înșela:

– Sînt de la casa de filme Z maestre și, într-adevăr, n-am lăsat din mînă noua dumneavoastra carte...

– Formidabilă, nu-i așa?

Cel ce telefona păru o clipă descumpănit, fiindcă pînă acum scriitorul afișase o modestie deosebită, chiar exagerată.

– Ce subiect de film, nu-i așa? continuă el.

– Da! Cartea e aproape un scenariu maestre, e atît de ușor de ecranizat! Va fi o producție formidabilă, o superproducție. Vă asigurăm cei mai buni actori...

– Da?

S.W. gîndea că ziua începe conform sumbrelor lui previziuni; o să se plictisească groaznic.

– Acceptați?

– După cîte înțeleg casa de filme Z îmi face o propunere serioasă?

– Da, putem discuta despre asta, o lăsă mai moale celălalt.

– Ei bine, banii nu mă interesează deloc și m-am lăsat de filme acum zece ani.

– Cum, maestre...

Scriitorul regreta că nu putuse fi mai evaziv. I se întîmplase să constate că tocmai refuzurile nete îi fac pe producători insistenți.

– Nu, nu pot, regret. Nici cartea asta nu va fi ecranizată, cum n-au fost nici celelalte romane ale mele din ultimul timp.

– Da, „Cucerirea Constantinopolului" și „Reconquista" sînt cărți formidabile, am vrea să le aducem și pe ele pe ecran... Am putea discuta.

– Nu.

– Dar toată lumea așteaptă un film după o operă de-a dumneavoastră!

– Exagerați, desigur.

– Nu exagerez, cum vă puteți închipui?! Ați adus mari servicii literaturii, dar să știți că puteți fi acuzat de obstrucționarea repetată a cinematografiei...

Asta era bună, ca și cum propria lui operă nu îi aparținea.

– Știți, romanele dumneavoastră au intrat în patrimoniul omenirii și...

Era clar, o luase pe oratorie. S.W. puse ușor receptorul lîngă telefon. Nu se îndoia, ultima sa carte va avea succes, mare succes. Popularitatea sa, oricum maximă, era alimentată și de continuul său refuz de a-și vedea opera pe ecran panoramic și în culori.

„Pacea de la Schönbrunn" era o minunată frescă, spuneau criticii în ziarele de dimineață, a începutului de veac XIX. Autorul construia, în stilul său grandios, sute de personaje și mii de situații imprevizibile, pe fundalul unor bătălii uriașe ca Austerlitzul, Jena, Friedland sau Wagram. Romanul era, într-adevăr, un scenariu mascat, mai spuneau criticii, remarcînd că toată opera marelui William era plină de ample și amănunțite descrieri, care ar fi putut foarte ușor să fie convertite în indicații scenografice și regizorale. De altfel, romanul avea cam două mii de pagini, fenomen de asemenea specific autorului, care descria cu minuțiozitate fiecare gest al eroilor săi. Ce-i drept, nu își bătuse propriul record. Era considerat celebru un capitol dintr-o carte mai veche în care, pe circa trei coli tipografice, Eisenhower, personajul central al întregii proze, înghite o pastilă, avînd migrenă. Trebuie menționat faptul că generalul era singur într-o cameră cenușie, cu un bec atîrnînd din tavan și o masă metalică în mijloc, astfel încît atenția scriitorului se oprește exclusiv asupra gestului. În plus, capul îl durea atît de tare pe comandantul suprem al forțelor aliate, încît era complet golit de gînduri.

S.W. era considerat drept părintele unui nou tip de roman care era și arhirealist și fantastic în același timp.

Își începuse seria cu „Noaptea Sfîntului Bartolomeu", pentru care luase ulterior numeroase premii. Această opera avea cam cinci sute de personaje, mai mult sau mai puțin principale, toate cu părul roșu și 1,95 m înălțime. Lumea a fost șocată de formidabila metaforă pe care a bănuit-o aici, critica a aplaudat îndelung, dar nimeni nu s-a încumetat să spună ce

naiba putea să însemne, în fond, asta.

Scrisese şi romane S.F., ocazie cu care se remarcase gustul pentru insolit al marelui scriitor. El nu imaginase bătălii spaţiale, prea uşor de trucat, cum declarase într-un interviu, ci cohorte întregi de mutanţi, cu o gestică atît de complexă, încît a atras protestele sindicatului actorilor, pe motivul că vor trebui să preia ei rolurile, automatele fiind prea rudimentare. S.W. i-a liniştit, anunţînd categoricul său refuz de ecranizare a lucrărilor pe care le semnează.

Ridică în sfîrşit telefonul şi îl auzi pe producător argumentînd în continuare. Spuse un la revedere cam răstit şi închise. Aparatul zornăi din nou. Ar fi putut să nu răspundă, dar se gîndi că o fi un coleg de litere, care doreşte să-l felicite călduros. De obicei foloseau telefonul, altfel fiind dificil de ascuns figura mohorîtă pe care-o aveau în momentul înşirării laudelor obligatorii.

– Alo, maestrul S. William?

Vocea tremura puţin. Iată unul pe care nu-l cunoştea.

– Da.

– Mă numesc B.J. şi sînt un scriitor debutant; aş fi fericit dacă mi-aţi putea da cîteva îndrumări... Legate de viitorul literaturii.

Marele W. se înduioşă.

– Bine, nu prin telefon însă, vino la domiciliul meu. Şi-i dădu adresa.

Debutantul sosi într-un minut. Ţinea strîns în mînă un manuscris subţirel.

Se aşezară, iar marele S.W. îi spuse brusc:

– Eşti un favorizat al soartei, bucură-te.

Apoi se încruntă, impunse aerul cu degetul şi întrebă:

– Ascultă, care crezi că e viitorul omenirii?

– Viitorul? Eu ştiu...

Micul scriitor nu prea pricepea unde vroia maestrul să ajungă. Venise după cîteva îndrumări legate de practica scrisului, aşa că nu se aştepta la dezvăluiri cosmice.

– Poate colonizarea spaţiului?

– Vrei să spui o continuă dezvoltare a realizărilor umane?

– Continuă?... Da... Adică, pînă la un punct.

– Pînă la un punct, bine spus. Şi...

– Şi va începe o decădere a întregii civilizaţii, o degenerare a speciei, o lentă distrugere...

S.W. zîmbi: B.J. vorbea cam schematic, dar judeca, îşi punea mintea la lucru.

– Bun, cam aşa, dar de unde va porni această decădere? Cauzele ei nu pot fi asemănătoare cu cele ale Imperiului roman sau ale celui mongol, nu-i aşa? E vorba totuşi de omenire în întregul ei, nu?

Învăţăcelul îşi ridicase ochii spre tavan, aşa gîndea mai bine. Încerca să fie la înălţime, dorea să clădească un raţionament frumos, care să-l mulţumească pe magistru. Nu se mai mira că discuţia pornise atît de ciudat şi luase o turnură neaşteptată.

– În vechime, continuă el, imperiile cădeau înlocuite de alte imperii, cu sînge proaspăt. Dar în viitor omenirea n-o să fie înlocuită de nimic dacă se prăbuşeşte şi dispare total... Ce crezi?

Tînărul J. îşi îndreptă privirea spre el:

– Poate vom fi înlocuiţi de o altă civilizaţie? De roboţi? De marţieni?

– Nu neapărat, spuse S.W. amuzat.

– Venusieni? Plutonieni?

– Nu.

– Altă civilizaţie non-umană?

– Nu. Sau poate da, dar nu asta e problema. Vreau cauza, ridică el tonul.

Sărmanul B.J. privi iar lustra.

– Deci, vor dispărea şi locul va fi sau nu gol. Raţionament: cauze externe lipsă, rămîn cauzele interne. Se avîntă: lupte între tendinţe contradictorii?

– Nu, omenirea se va uniformiza.

Aici debutantul nu-şi putu stăpîni mirarea:

– De unde ştiţi? V-a spus cineva?

– Nu, ha, ha, ha, nu mi-a şoptit asta nici un călător temporal, dar aşa se va întîmpla. E logic.

– Bine, dar vor fi formidabil echipaţi din punct de vedere tehnologic. Vor putea supravieţui măcar în mod artificial. Sau... li se vor termina sursele de energie?

Era convins că de data asta o nimerise. Atotştiutorul mare scriitor l-a dezamăgit însă repede:

– E şi acesta un final, ce-i drept, dar e unul de rezervă. Sau, mai bine zis, va servi adevărata cauză.

– Adevărata cauză? Care?

S.W. ridică din umeri:

– O, una foarte simplă. Astăzi pare chiar ridicol de simplă, dar ea asigură propagarea civilizaţiei.

Tînărul se pocni cu palma pe frunte:

– Arta! strigă el, ca şi cum ar fi avut o revelaţie.

– Ce artă? îl dezamăgi din nou maestrul. Ce-i cu ea?

– Nu arta? Vreau să spun arta dispare, nu ştiu cum, sufletul sensibil al omului nu suportă şi...

Aici S.W. începu să zîmbească profesoral. Deşi punea începătorului problema într-un mod mai degrabă naiv, se întîmpla ca acesta să se apropie de răspuns din direcţia potrivită.

– O anumită ramură a artei, spuse. Cea mai comună azi, singura larg accesibilă în viitor. Acum oamenii în timpul lor liber vor să gîndească cît mai puţin, mai tîrziu nici n-or să mai poată gîndi.

– Filmul!

– Mda, evident, filmul va fi cauza. Arta asta mură-n gură. Ce-i drept, expresia e un pic exagerată şi se referă la o anume categorie de producţii, dar deja acestea reprezintă cea mai mare parte.

– Pricep, zise B.J., încercînd să-l facă pe marele scriitor să continue, filmul va monopoliza arta, fiind cea mai uşoară formă de percepţie a ei. Ceea ce le va lipsi oamenilor atunci nu va fi ceva absolut necesar pentru receptarea peliculelor.

– În principiu, azi lucrurile nu stau aşa. Dar... Imaginează-ţi un ins mărginit privind o pictură abstractă. Nu va pricepe ce legătură e între liniile acelea paralele, bizar colorate şi titlul: „Transhumanţă în peisaj montan". De ce? Ce-i lipseşte?

– Imaginaţia, probabil, îndrăzni tînărul.

– Exact, bravo!

– Cum?

B.J. nu pricepea:

– Vreţi să spuneţi că lipsa imaginaţiei va putea distruge lumea?

– Da, într-un mod foarte subtil. De altfel, întreaga mea operă

e dedicată răzbunării acestei implacabile desfăşurări.

– Cărţile dumneavoastră?!

– Literatura – mult prea dificilă pentru ei; cărţile nu vor fi accesibile decît unui număr mic de indivizi, care se vor grupa în scenarişti şi regizori... Ei se vor strădui să tălmăcească romanele altor epoci în filme uşor de înţeles, care să ofere ceea ce oamenii de atunci vor dori: o acţiune desenată gros, nu doar schiţată, ca în filmele bune de azi. Explicitarea va ţine loc de imaginaţie. Vor crede că ceea ce le-a dispărut, mai au încă.

– Dar altceva – nu filmul, nu arta – nu le poate oferi iluzia imaginaţiei?

– În viaţa aceea computerizată? O mică idee anapoda şi toată lumea lor e scurtcircuitată.

– Şi asta semnifică logic, nu-i aşa, că, printre altele, nu se vor mai scrie cărţi!

– Nici una.

– Şi o să se ecranizeze mult?

– Foarte mult!

– Foarte mult?

– Foarte, foarte mult.

– De ce?

– Tinere, ţi-am mai spus. Ei nu vor conştientiza fenomenul. Simt că se duc de rîpă, imaginaţie n-au, aşa că se îndoapă cu cît mai mult din ceea ce am convenit că putem numi iluzia imaginaţiei.

– Aha, dar spuneaţi ceva de opera dumneavoastră, operă închinată prevenirii acestui deznodămînt. Salvării literaturii. Cum putem face asta? Care sînt speranţele literaturii?

Discipolul se entuziasmase, dar S.W. îi tăie avîntul:

– Domnule, eu nu mi-am propus să salvez literatura...

Linişte. Multă vreme.

– Cum adică?, bîigui în cele din urmă B.J.

– Da, eu nu salvez literatura, ci onoarea ei.

– Asta are vreo legătură cu mania... cu procedeul dumneavoastră al supradimensionării romanului?

– Exact, ţi-ai dat seama? Nu-i aşa că e teribil?! Închipuieşte-ţi: omenirea intră în perioada non-imaginaţiei. Filme, filme! Cărţi nu se mai scriu. Scenarii originale, de unde? O singură soluţie: ecranizarea vechilor romane. Tuturor romanelor. Tehnologie au, ce-i drept. Filme! Sînt conştienţi că energia se consumă, că nu au multe resurse, deci folosesc întîi cărţile mai uşor de dramatizat. Pînă la urmă se termină şi romanele simple şi fondurile studiourilor. Mai sînt doar cîteva cărţi, ale mele. Vor fi singurele rămase, cu siguranţă, pentru că se vor fi speriat de numărul uriaş al personajelor. Dar vor trebui ecranizate şi ele, n-au ce face. Şi aceasta va fi lovitura de graţie: ultimele resurse ale cinematografiei vor fi înghiţite de montajele mele cu mii de actori şi zeci de mii de figuranţi. Vor face totul absolut inconştient, ca în transă. Falimentul general va veni cu „Timpul împăraţilor Otto“, să zicem, a patra mea carte, sau cu „Attila“, cea de a noua.

– Şi care e consolarea?

Marele scriitor se aştepta la întrebare.

– Gîndeşte-te la celelalte civilizaţii ale universului care ne vor urmări evoluţia; vor învăţa din mărirea şi decăderea noastră. Iar pămîntenii din viitor vor pătimi în cel mai plăcut mod cu putinţă.

– De aceea, nu permiteţi filme după cărţile dumneavoastră...

– Mda, azi ar putea fi relativ uşor ecranizate. Mai tîrziu, însă, ele vor povoca agonia acestui monstru care e cinematografia. Şi ne vor asigura onoarea, nouă scriitorilor, răzbunînd inconştienţa celei de a şaptea arte.

Cînd S.W. rămase singur, scoase din bibliotecă o ediţie bibliofilă a „Istoriei universale de H.G. (G – de la Gibbson) şi o deschise la nimereală.

– Da, noua mea carte se va numi, să vedem... „Pizarro şi Atahualpa“. Ce măcel grandios. Ridică receptorul telefonului şi comandă la Biblioteca centrală toate cărţile privind subiectul.

Afară, lîngă o gură de canal, un tînăr rupea cu migală foile unui manuscris subţirel. Cine-ar fi putut ghici că e atît de uşor să risipeşti speranţele literaturii?

Pictura de ILIE TUDOREL

DIFERENȚE ȘI CONFLUENȚE

Locul literaturii de anticipație tehnico-științifică în literatura română contemporană

MIHNEA COLUMBEANU

UNIVERS SF

Bălcescu". „Apus de soare". „Frații Jderi". „Procesul Horea". „A treia țeapă". „Delirul". „Princepele". „Răscoala"... Și multe alte fapte literare românești prin care trăiește, devenit istorie, TRECUTUL.

„Vocile nopții". „Marele singuratic". „Opinia publică". „Matca". „Acești îngeri triști". „Somnul vameșului". „Filosof de închiriat". De exemplu. Preluînd, analizînd, restituind, transpus în artă PREZENTUL.

„Spiritele anului 3000". „Dinții lui Cronos". „Atacul Cesiumiștilor". „Anomia". „Planetarium". „Istorii insolite". ...Sau tot atîtea (și **nu numai** atîtea) scrieri literare ce transformă în realitate, în **prezent,** adesea chiar în trecut, întotdeauna adevărat și viu, **VIITORUL.**

Dacă literatura inspirată din... „viitorul istoric" social, uman, al patriei noastre sau al întregii omeniri, mai este încă privită cu oarecare nedumerire, aceasta nu se datorează decît foarte accentuatei sale noutăți. Omul a trăit, mii de ani de-a rîndul, într-o societate presupunînd, prin natura condițiilor sale istorice obiective, o psihologie colectivă dominată, în mod egal, de conceptele de „prezent" și „trecut". Ritmul propriu istoriei omului, de o anumită lentoare pînă la un moment dat, a generat prezența acestor repere ale conștiinței sociale. (Ce altceva sînt riturile religioase, de pildă, dacă nu o „eternă întoarcere" la timpurile primordiale, ale evenimentelor mitice majore – vezi Mircea Eliade, „Le Mythe de l'éternel retour", Edition Gallimard, 1969). De peste o sută de ani însă, natura societății omenești s-a schimbat fundamental. Echilibrul s-a deplasat rapid spre o pondere fără precedent a științei și tehnicii, inerția a cedat locul dinamismului, trecerile de la o orînduire la alta, extinse, cîndva, pe parcursul a secole întregi, au ajuns să se înfăptuiască în mod conștient, și rapid, adesea în numai cîteva luni („istoria se scrie sub ochii noștri", cum s-ar spune) – cu alte cuvinte, în viața materială și spirituală a planetei și-a făcut apariția, substanțial, impetuos, organic, conceptul de „viitor".

Este firesc ca un fenomen spiritual propriu prezentului, și orientat către descifrarea viitorului, să se manifeste cu precădere în rîndurile tinerilor. Lupta cu necunoscutul, cu neliniștitorul, cu imprevizibilul, strădania de a-l transforma în artă, cu tot ceea ce conține arta în materie de optimism, profunzime analitică și rafinament al mijloacelor de expresie, presupune o imensă energie, forță și cutezanță – trăsături specifice tinerei generații. În acest sens, rezultatul concret îl reprezintă ampla constelație a cenaclurilor de literatură SF și de anticipație, organizate în cadrul instituțiilor de cultură din întreaga țară: școli generale, licee, facultăți, case de cultură ale Organizației Pionierilor și Uniunii Tineretului Comunist și altele. Apărute, în majoritate, de-a lungul ultimului deceniu, cenaclurile s-au impus rapid ca autentice celule ale organismului literar SF național, colectivități distinse în primul rînd prin efervescența și entuziasmul proprii tinerilor, sub îndrumarea lucidă și matură a organizatorilor. Evident, sistemul complex, și dens de relații între cenacluri, colaborările, schimburile de experiență, larga circulație a publicațiilor (binecunoscutele „fanzine", „magazine ale fanilor", cum sînt numiți, cu deplină înțelegere, entuziaștii genului) le reunește sub auspiciile unei activități unitare, competent coordonate, dezvoltate pe tot cuprinsul țării. Practic, SF-ul românesc se prezintă sub înfățișarea unei uriașe și unice familii.

E suficient să aruncăm o privire listei cenaclurilor de literatură SF din România, publicată în numărul 16 al fanzinului „QUARK", editat de cenaclul „QUASAR" al Casei de Cultură a Tineretului și Studenților din Iași, pentru a rămîne impresionați de numărul acestora: nu mai puțin de șaptezeci și cinci de cenacluri SF, la data apariției periodicului.

Departe de a „lăsa greul" pe umerii capitalei, aflată în mod firesc în primele rînduri ale școlii autohtone de literatură științifico-fantastică, tineretul de pe tot cuprinsul țării a constituit neîntîrziat noi piloni de rezistență ai SF-ului, întru totul competitivi cu nucleul bucureștean. Nu putem vorbi despre literatura românească de anticipație fără a ne gîndi imediat la SF-ul ieșean, cu cenaclurile sale „QUASAR", „MINIQUASAR" și „M. IONESCU" unite prin remarcabila exigență, acuitate critică și ingeniozitate creatoare, la Craiova, orașul cenaclurilor „H. COANDĂ", „V. COLIN", „SF – V. ANESTIN", „GALAX 1" și „TRANSFER", cu binecunoscuta sa capacitate de organizare, stimulare și sinteză, la Timișoara, cu ambițioasele și fermele sale „HELION", „H. WELLS" și „TIMISIENSIS", sau la uluitorul fenomen Guranda, satul botoșenean a cărui școală generală ne-a dăruit o sumă de

foarte tinere condeie reunite sub sigla cenaclului „SELENARII". Nu lipsesc din competiție nici Brașovul, cu cenaclurile „ANTARES" și „DAEDALUS", Ploieștiul, cu „JULES VERNE" și „ORION 2"; Sibiul, cu „NOVA", „BIT" și „FANTASCIENZA", Oradea, cu „ECHINOX" și „HORENII"; Galațiul, cu „OLANDEZUL ZBURĂTOR", „CRISTAL" și „A 5-a DIMENSIUNE", Suceava, cu „COSMOS" și „MINICROM"; Clujul, cu „V. PAPILIAN"; Aradul, cu „ALPHAVILLE", Bacăul, cu „CLEPSIDRA"; sau Piteștiul, cu „ANTARG" – viitoare gazdă a Consfătuirii anuale ce va avea loc în anul 1988. Cenacluri concurînd aproape în totalitate, ca entuziasm și valoare a realizărilor artistice, cu oricare dintre cele nu mai puțin de 15 (cincisprezece) cenacluri bucureștene: „ALBEDO 0,39"; „ALCOP", „E. R. BURROUGHS"; „2001", „GALAX 2", „MODUL 13", „PROSPECTART", „SAPIENS", „SFera", „SIGNUM"; „SOLARIS", „STEAUA POLARĂ", „UNIVERSAL FANDOM", „UNIVERS SF 2" și, în mod semnificativ, „MARȚIENII", cenaclu al scriitorilor profesioniști dedicați literaturii SF – mai exact, cei care, acum mai bine de un sfert de secol, aflați la vîrste apropiate celor ale actualilor activanți pe tărîmurile SF-ului, puneau bazele acestei tinere și irezistibile literaturi a viitorului.

Se relevă, așadar, ca o consecință legitimă a impetuozității torentului de fantezie, creativitate și personalitate a „Noului Val" de SF românesc, modificarea sensibilă a panopticului publicistic actual, în care literatura de anticipație își ocupă, progresiv, locul cuvenit (...)

Ținînd seama de dificultățile proprii sistemului editorial în privința debutanților, putem constata că periodicele și almanahurile, prin generozitatea rigorilor lor de publicare, reprezintă o rampă ideală de lansare, grație căreia au ajuns cunoscute publicului cititor nume de autori aflați încă pe băncile școlii sau în sălile de curs ale facultăților, cum ar fi Mirela Paciugă, Lidia Elcu, Cristian Teodorescu, Cristian Lăzărescu.

Un alt fenomen de prim ordin al activității SF românești, contribuind în mare măsură la afirmarea promptă a tinerelor condeie, îl reprezintă sistemul de concursuri literare organizate de principalele cenacluri ale țării, încununate, evident, cu concursul național anual de literatură și artă de anticipație tehnico-științifică, a cărui etapă finală coincide, de regulă, cu ConSFătuirea anuală a cenaclurilor din întreaga țară, organizată în cîte unul dintre principalele centre SF. Prin caracterul său absolut deschis liberei participări a tuturor doritorilor, prin obiectivitatea și înalta competență critică și ideologică a juriului, prin larga audiență de care se bucură în rîndurile iubitorilor de literatură, concursul reprezintă una din pîrghiile principale de susținere și stimulare a SF-ului românesc.

Sîntem, așadar, în posesia unui gen literar pe cît de tînăr, pe atît de impresionant în nestăvilita sa ascensiune, traducînd în fapt, prin însăși natura sa intrinsecă, cele mai importante directive ale conducerii de partid și de stat în domeniul culturii și artei. Ce altă formă de manifestare artistică poate exprima mai bine progresul tehnico-științific înregistrat de patria noastră în ultimii ani, dacă nu literatura SF? Ce altă expresie artistică pot căpăta perspectivele de bunăstare și progres ale națiunii noastre, dacă nu a **anticipării?** Cum altfel pot dezbate scriitorii români problema cursei înarmărilor, a pericolului nuclear, în ce alt mod se poate prezenta în plan literar manifestul de pace lansat de către poporul nostru, dacă nu prin proze-avertisment, sau anticipări ale unei lumi rămasă doar cu numele „utopică", altfel pe deplin realizabilă, și ale cărei imagini vii le oferă literatura de anticipație? Dacă pînă nu demult termenul de „utopie" se traducea prin „frumos și irealizabil", iată că, în urma uriașei mutații, adevărată revoluție spirituală, instituită de către proza SF, „Utopia", concept de bază al acestui gen artistic, se referă azi la viitorul nu „probabil", ci **inevitabil,** la lumea lipsită de conflicte armate, unită sub idealul unic al umanismului, pe care nenumărate scrieri SF o descriu cu o impresionantă bogăție de amănunte realiste și incontestabilă profunzime analitică. Se remarcă echilibrul stabil și eficient între cele două concepte antagonice vehiculate de prozele SF ce dezbat tema viitorului omenirii: pe de o parte, pericolul, avertismentul, holocaustul, transpus în imaginile grave ale drasticelor proze-avertisment, ale „distopiilor", și pe de altă parte, izbînda păcii, confirmarea optimismului, a încrederii în viitor, dezvoltată în „utopii". Cu atît mai convingătoare, cu cît varianta pozitivă, benefică, se întrezărește, întotdeauna prezentă, ca „alternativă", îndărătul decorurilor cutremurătoare ale celor mai lucid și complex construite „distopii". Sinteză a acestor teze și antiteze de bază, literatura SF se instituie, invariabil, într-un ineluctabil manifest-program al păcii pe Pămînt, în Spațiu, în Univers.

Nu întîmplător, literatura de anticipație tehnico-științifică își plasează acțiunea, în egală măsură, atît în universul național propriu, cît și pe alte meleaguri, definite sau nu, sau, adesea, într-o lume viitoare în care diviziunea statală a dispărut, implicită realizare practică a marelui ideal comunist de solidaritate și unitate mondială. Scriitorul SF transcende, de cele mai multe ori, limitele problematicii strict naționale, abordînd cu deplină responsabilitate destinul întregii lumi. El nu aparține unui popor, unui stat anume, ci este, inevitabil, artist angajat al întregii omeniri. Și dacă, în țările capitaliste, literatura SF mai manifestă încă unele excrescențe de tip parazitar, mărginaș, cultivînd comercialul, senzaționalul sau bizareria gratuită, putem constata cu deplină satisfacție că SF-ul socialist în general, și cel românesc în special, reprezintă o atitudine înaintată și lucidă față de om și lume, o abordare matură, profundă, complexă, a problemelor omenirii secolului XX, aparținînd unor autori identificați în totalitate modelului de erou contemporan, revoluționar, cu toată energia sa vitală orientată către realizarea cît mai grabnică a unui viitor demn, luminos, cu adevărat omenesc.

UNIVERSURI POSIBILE ȘI MULTILATERALITATE

ȘTEFAN BUZARNESCU

Intr-un moment în care producția de informație, ajunsă la cote fără precedent, diversifică limbajele și impune noi canale de racordare a individului la sistemul de cunoaștere al epocii, imaginea tradițională **a sistemului educativ** nu poate fi salvată din ambuscada acestei realități insurgente întrucît el a fost dintotdeauna **o machetă funcțională a sistemului de cunoaștere** al epocii. Și așa va rămîne și pentru viitor.

Această premisă clasică antrenează, însă, consecințe de fundamental inedit în plan apistemic și deschide nebănuite căi spre descoperirea unor noi reliefuri praxiologice. Îndeosebi în ceea ce privește cucerirea permanentă a individului din cultura vremii sale – înțelegerea că scara de valori a epocii e singura cale de acces către propria personalitate. Avem în vedere, deci, actul cultural-educativ în sens modern: ca proces **de organizare și conducere a tuturor experiențelor de asimilare creatoare a informației.**

Din această perspectivă, cele patru decenii scurse de la reforma care a eliberat învățămîntul și cultura din prizonieratul concepțiilor nerealiste despre lume și viață au consolidat prezentul moment renascentist în care actul educativ a devenit pentru prima dată coextensiv întregii societăți. Emanciparea științifică a trebuinței fiecărui individ de a se informa și de a acumula deprinderi pozitive certifică învingerea ireversibilă a tuturor momentelor inerțiale, inerente experimentului social și uman cu care se identifică natura noii noastre societăți. Accesul neîngrădit – deopotrivă la valorile științei, literaturii și filosofiei, a generat **fenomenul SF,** confortabil instalat în peisajul culturii noastre și polarizînd preocupări creatoare în literatură, critică, istorie literară, eseu și o grafică de profil care s-au impus ca valori certe de talie continentală. Și era firesc să se întîmple acest fapt, deoarece acest fenomen este indisociabil de preocupările anticipative, organic corelate cu căutările unor noi coordonate de racordare la un viitor imprevizibil de promovare a unui civism novator.

Raportat, însă, la proiectul dezvoltării multilaterale care contemporaneizează praxiologic eforturile concetățenilor noștri, fenomenul SF se poate constitui ca un aport constructiv, fie chiar și-n datele orientărilor anticipate de documentele noastre programatice? Iată o problemă care depășește spațiul retoricii. De aceea îi și acordăm importanță corespunzătoare plecînd de la ipoteza că problema în sine nu este ostentativ adusă în discuție cum ar putea apare firilor superficiale, și legitimă și de tot rezonabilă.

Universurilor posibile intim asociate creațiilor SF multilateralitatea dezvoltării noastre le dă replica posibilității relevării altor feluri de a fi ale universului nostru axiologic. Exigența unei noi calități a raportării la actul de cultură poate fi benefic slujită și de literatura SF cu condiția ca aceasta să ambiționeze mai mult a aparține culturii autentice și mai puțin divertismentului – în sensul larg al termenului.

Abordarea mai profesională a temelor fundamentale ale existenței poate aduce beneficii de prestigiu atît SF-ului, cît și mai deplinei sale concordanțe cu reconstrucția pe baze noi a spiritualității noastre inconfundabile. Nu optăm pentru un specific național SF cu orice preț, ci pentru **creații în care** cu mijloacele specifice SF – **să fie prezent mentalul nostru colectiv.** Formarea și dezvoltarea unor trebuințe **de cunoaștere anticipativă,** imperios necesară gîndirii revoluționare, **este posibilă** și prin exersarea pe claviatura din laboratorul de creație SF, în care chiar... „marea literatură" poate identifica o șansă în plus pentru diversificarea spațiului metaforic clasic. (În trecăt fie spus, tendința de-a transfera prin particularizare la SF a tehnicilor narative nu-i poate aduce mari servicii SF-ului în demersul său de individualizare, mereu amînat de servitutea cronicizării clișeelor de receptare).

În interpretarea cea mai largă cu putință, fenomenul SF care a proliferat la cote fără precedent – indiferent dacă e privit ca rudă săracă de unii scriitori și critici, ori că e asumat cu binevoitoare condescendență de către unii oameni de știință – rămîne **o formă particulară de exprimare a libertății de gîndire** compatibilă cu aspirația generală de libertate socială și națională ferm promovată de țara noastră. Iar nervii de creare a unei recuzite științifice compatibile cu noutatea de fond a proiectului social uman, **creațiile SF îi pot aduce servicii importante în consolidarea autorității științifice în cadrele de percepție culturale** a tuturor mesajelor gnoseologice specifice epocii.

În acest context, identitatea culturală a individului rezultă nu prin agregare aleatorie de informație, ci prin prelucrarea ei se-

lectivă în raport cu un nivel moral superior sintetizat într-un spaţiu de cultură istoric determinat.

Ca faptă de cultură sui-generis, documentele noastre promovează consistente valori în care omul să se regăsească pe sine ca valoare supremă şi principiu ordonator al universului entropic al cunoaşterii contemporane, sincronizînd ritmurile şi proporţiile producţiei tehnico-materiale în producţia de noi simboluri purtătoare de specific socialist.

Din această perspectivă afirmarea personalităţii exclude atît mimetismul civic, rezultat al adeziunilor conjuncturale la valorile unui anume context existenţial, cît şi adaosul decorativ la o individualitate gregară. Ea se constituie cumulativ, dar ca emergenţă a sistemului social-uman, prin urmare în identitate funcţională cu universul valoric global, ca structură socială consensată.

Fiind în perioada achiziţiilor culturale şi comportamentale, tinerii – nu majoritatea creatori de SF – nu arborează în totalitatea lor şi în toate situaţiile de viaţă un civism compatibil cu concepţia noastră despre lume şi viaţă. Adulţii, chiar unii educatori foarte riguroşi din principiu, invocă pripit, dar cu severitate, mediocritatea... „Nu omul că e mediocru, ci scopul. Daţi-i un scop înalt şi-l veţi smulge din mediocritate!"; spunea cineva. Programul partidului nostru ne dă un astfel de scop: edificarea unei lumi integral umanizate.

Umanismul integral umanizat cum a şi denumit Marx comunismul în Manifestul de la a cărei apariţie se-mplinesc anul acest 110 ani.

Investirea culturii noastre cu statutul de instrument al dezvoltării naţionale – ca orientare programatică recentă – nu vizează aservirea ei complexului tehnico-economic, ci **o mai organică asimilare culturală a noilor componente ale muncii.** Aceasta explică decalajele încă existente între nivelul de înţelegere şi acţiune socială dintre unii adulţi şi unii tineri. Dacă primii au fost orientaţi în formarea şi maturizarea lor cetăţenească de deviza luptei de clasă, deviza tinerilor este alta: **lupta pentru caracter.** În acest context problema fundamentală a generaţiei păcii, cum a şi fost denumită generaţia noastră, rămîne aceea de a ne situa neechivoc pe baricada luptei pentru victoria principiilor eticii noi în continuarea tradiţiilor inconfundabile ale ţării noastre. Deoarece noile componente ale muncii generate de complexitatea fără precedent a producţiei moderne de ştiinţă cer în mod obiectiv oameni noi: eminenţi purtători de viaţă socială, adevăraţi eroi anonimi ai cotidianului de unde începe, se face şi reface permanent istoria. Şi unde începe dreptul nostru, al fiecăruia de participare la viaţa marilor idei ce ne inspiră devenirea.

Din intervenţia în cadrul mesei rotunde „Locul literaturii de anticipaţie tehnico-ştiinţifică în literatura română contemporană", organizată la Consfătuirea anuală a cenaclurilor de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, Craiova 1987)

SINTETIZATORUL DE SUNETE

— tărîm al anticipaţiei în muzică —

FLORIAN şi CRISTIAN NANU

Spre deosebire de orice alt fel de artă de anticipaţie – grafică, pictură, fotografie etc. – muzica electronică este copilul teribil şi aceasta se datorează deopotrivă faptului că este cea mai „tînără" din domeniul anticipaţiei şi că nu se pot pune încă toate problemele aşa-zis „teoretice" privind stilul, structurile armonice şi tipul de scriere folosit.

A avea la îndemînă acest instrument muzical este din nou un joc al hazardului, ca marea majoritate a descoperirilor importante. Totul a plecat de la încercările de a sintetiza vocea umană, încercări pornite din nevoile industriei computerelor şi a altor domenii diferite, de la tehnică la medicină.

Dar să aruncăm o privire retrospectivă asupra tipurilor de muzică în care sintetizatorul a fost implicat.

Rock-ul simfonic şi rock-ul progresiv au beneficiat din plin de aportul sintetizatoarelor şi efectelor electronice. Ca formaţii de valoare recunoscută menţionăm: Pink Floyd, Alan Parsson's Project, Emerson, Lake and Palmer, Genesis, Rush, Yes, Manfred Man, Kansas.

Un alt gen muzical, cu vechime însă, a preluat aproape de la început noul instrument, adaptînd sonorităţile noi la necesităţile sale. Jazz-ul, pentru că de el este vorba, a fost receptiv la mulţimea de instrumente care au apărut aproape peste noapte, muzicienii din acest domeniu folosind sintetizatorul, în principal, la realizarea suportului armonic şi la crearea unor solo-uri.

Dintre muzicienii de Jazz şi Jazz-rock renumiţi în lume reţinem pe Chick Corea, Keith Javvett, Aldi Meola, Herbi Honcock, Billy Cobham, Ian Hammer, Passport, Sun Ra, Spyro, Gyra, Les McCann, Weather Report.

Un alt domeniu în care astăzi este imposibil de făcut un pas fără a face apel la instrumentele electronice este muzica de film. În toate genurile de film muzica are nevoie de aportul sintetizatoarelor, fie că este necesară o sonoritate specială sau un efect sonor, fie că este nevoie de realizarea unei „îmbrăcări" armonice, care la ora actuală se poate realiza cu un sampler în locul orchestrei simfonice.

Compozitorii de muzică de film cu „vechime" în domeniul sonorităţii electronice sînt: Keith Emerson, Rick Wakeman, Vanghelis, Ian Hammer.

Am lăsat intenţionat la urmă genul muzical cel mai nou, apărut de fapt o dată cu realizarea sintetizatoarelor electronice şi a

procesoarelor de sunet, fără de care am fi fost lipsiţi poate de multe clipe de încîntare auditivă, într-un cuvînt muzica electronică. Denumirea este aleasă dintr-un noian de alte denumiri ce pornesc de la muzica spaţială, siderală, cosmică şi se termină la muzica de avangardă.

● RICK WAKEMAN, originar din Marea Britanie, avînd studii clasice de pian, a realizat în anii '70 mai multe discuri în care se simţeau influenţele muzicii vechi engleze, dar şi inovaţiile tehnice ale compozitorului. Memorabil a rămas concertul dat la Londra, împreună cu Royal Philarmonic Orchestra în 1975. Concertul, la care a participat şi Corul Filarmonicii din Londra, a fost o transpunere muzicală a cărţii „Călătorie spre centrul pămîntului" de Jules Verne.

● KRAFT WERK, formaţie din Republica Federală Germania, constînd din patru membri. Acesteia i s-a reproşat o prea mare robotizare a sonorităţii atmosferei muzicale, dar în general discurile realizate sînt de un nivel calitativ bun. De referinţă este considerat discul „Autobahn".

● IAN HAMMER, muzician cu o înaltă pregătire muzicală, participă cu mare succes atît la realizările unor formaţii de Jazz rock din studio cît şi la concerte, fiind considerat unul dintre cei mai buni şi inspiraţi colaboratori şi coproducători la instrumente electronice cu claviatură. A realizat în studio mai multe discuri de muzică electronică sub propriul nume, de referinţă fiind considerat discul „The first seven days".

● TANGERINE DREAM – EDGAR FROESE, formaţie din Republica Federală Germania, cu o componenţă care s-a schimbat de-a lungul anilor. În perioada de început, muzica formaţiei avea la bază o atmosferă susţinută de efecte sonore. Cu timpul însă, muzicalitatea formaţiei a atras atenţia publicului, astăzi fiind una dintre cele mai audiate formaţii de muzică electronică. Printre momentele importante de reţinut, concertele din Statele Unite din 1975 cu ocazia cărora s-a imprimat un dublu album denumit „Encore", de o valoare ridicată.

● KLAUS SCHULTZE, muzician german, care în diferite perioade a colaborat cu formaţia Tangerine Dream, a realizat mai multe discuri solo de o calitate bună şi foarte bună. Muzica sa are un profund caracter de monotonie, cu schimbări foarte lente în registrul armonic, punctate de diferite efecte sonore fără însă a abuza. Totuşi, muzica sa este apreciată de marele public, poate tocmai datorită acestei monotonii care, realizată foarte bine, dă senzaţia de linişte şi calm.

● JEAN MICHEL JARRE, muzician francez care, avînd şansa unei situaţii materiale deosebite ce i-a permis să posede un studio de înregistrări propriu, a realizat cîteva discuri de o calitate foarte bună. Un exemplu este discul „EQUINOXE". Pe lîngă activitatea de studio, muzicianul s-a remarcat prin trei acţiuni de amploare care au avut un imens rasunet în lumea muzicală. Un concert la Paris în Place de la Concorde cu peste 1 milion de participanţi. O serie de concerte în China, unde, fiind prima formaţie străină de muzică ce concerta în ţară, succesul a fost cu atît mai mare. Au fost deplasate cu această ocazie ultimele realizări tehnice în domeniu, inclusiv „Fairlight"-ul şi un instrument nou denumit „Laser Harp". Ultimul mare concert a avut loc în Statele Unite şi a fost denumit „Rendevous", la concert luînd parte aproape toţi locuitorii oraşului Dallas. O altă realizare notabilă este discul intitulat „ZOOLOOK" pentru imprimarea căruia Jean Michel Jarre foloseşte o tehnică nouă de procesare a vocilor umane.

● ISAO TOMITA, inginer electronist în cadrul concernului YAMAHA şi muzician de valoare din Japonia. Discurile sale sînt transpuneri cu ajutorul sintetizatoarelor, a unor opere de compozitori valoroşi, precum Stravinsky, Ravel etc. Realizările sale sînt de o valoare excepţională, atît tehnică cît şi muzicală. Datorită exigenţei deosebite cu care îşi ascultă înregistrările, Isao Tomita nu a publicat decît puţine discuri, dar fiecare aducîndu-i, dacă mai era nevoie, recunoaşterea de cel mai bun realizator de transpuneri, cu ajutorul sintetizatoarelor, a lucrărilor muzicale clasice.

● KITARO, muzician japonez ce se ocupă atît cu realizarea de discuri cît şi de muzică de film. Stilul său este foarte melodios, temele muzicale repetîndu-se pe parcursul unui disc de mai multe ori, schimbîndu-se cînd tonul solisticii, cînd suportul armonic al discursului muzical. Audierea muzicii lui Kitaro, în care se simt puternice influenţe naţionale este plăcută şi liniştitoare.

● VANGHELIS (PAPATHANASIOU), muzician originar din Grecia, apoi stabilit în Marea Britanie are, datorită realizărilor sale, cel mai mare număr de admiratori, atît în rîndul publicului cît şi al criticilor. Aproape fiecare disc al său este o capodoperă în miniatură. Este foarte greu să se dea o listă în ordinea valorii, deoarece discurile au o mare varietate stilistică. Totuşi, în toate se simte aportul componistic şi tehnic inconfundabil al autorului. Instrumentist de excepţie, Vangelis trece de la instrumentele cu claviatură la instrumentele de percuţie, cu o profesionalitate demnă de invidiat. Pe lîngă discurile solistice dintre care remarcăm „China", „Spiral", „Albedo 039", Vangelis a realizat şi multe altele, în companii nu mai puţin celebre. Cu Corul şi orchestra Filarmonicii din Londra – discul „Heaven and Hell". Cu cîntăreaţa Irene Papas – discul „Odes" cu influenţe din muzica greacă. Cu Ian Anderson, fost vocalist al formaţiei Yes, considerat printre cîntăreţii cu voce de excepţie, a realizat mai multe discuri printre care de remarcat „SHORT STORIES".

Astăzi muzica electronică a intrat în cotidian, poate fi auzită la radio sau la televiziune, în teatre sau în sălile de concerte, la cinematografe şi în primul rînd în căminele noastre, graţie discurilor şi casetelor. Nu trebuie să-i uităm pe tehnicienii şi inginerii care se luptă pentru a realiza noi instrumente electronice, pe compozitorii şi muzicienii de pretutindeni, care lucrează atît la obţinerea de sunete noi prin programare, cît şi la realizarea de lucrări noi. Toţi aceştia păşesc pe tărîmul anticipaţiei în muzică, modelează astăzi muzica de mîine.

PREMIILE CONCURSULUI ANUAL DE LITERATURĂ ŞI ARTĂ DE ANTICIPAŢIE TEHNICO-ŞTIINŢIFICĂ, EDIŢIA 1987

UNIVERS SF

Pentru schiţă – „La marginea nopţii", autor **Dragoş Vasilescu** (Craiova), pentru povestire – „Dosar 74", autor **Cristian M. Teodorescu** (Bucureşti), pentru nuvelă – „Curcubeu pe cer", autor **Viorel Pîrligras** (Craiova) şi pentru eseu – „Avangarda repetiţiei", de **Doru Pruteanu** (Sîngeorz Băi). Premiul special al juriului i-a fost decernat lui **Constantin Cozmiuc** (Timişoara) pentru lucrarea „Timpul este umbra noastră". Cu premiul Uniunii Scriitorilor a fost distinsă povestirea „Început de anotimp ploios la Ezary" scrisă de **Marian Truţă** (Bucureşti).

Au acordat, de asemenea, premii şi o serie de reviste literare: premiul revistei „Amfiteatru" – „Selima nu plînge niciodată" de **Alina Ungureanu**, (Bucureşti); premiul revistei „Ateneu" – „August e marţi" de **Alexandru Tom** (Craiova); premiul revistei „Convorbiri literare" – „Vecinul meu" de **Sorin Francisc** (Galaţi); premiul revistei „Cronica" – „Generalului nu are cine să-i vorbească" de **Victor Nănescu** (Iaşi); premiul revistei „Orizont" – „Haustori" de **Lucian Ionică** (Timişoara); premiul revistei „Ramuri" ciclului „Jocul tornadei", autoare **Mihaela Muraru-Mândrea**, (Bucureşti). Premiul pentru cea mai bună publicaţie de profil a fost acordat revistei „Helion" (Timişoara); premiul pentru cel mai bun animator i-a revenit lui **Ion Ilie Iosif** (Craiova), iar premiul de popularitate pentru cea mai bună lucrare publicată i s-a atribuit lui **Mihail Grămescu** pentru lucrarea „Umbra tigrului".

La secţiunea arte vizuale, premiul I li s-a acordat ex aequo autorilor **Andi Scărlătescu** (Tîrgovişte) şi **Abruda Traian** (Timişoara). Premiul II: ex aequo **Cornel Ionicelli** (Galaţi) şi **Călin Popovici** (Bucureşti), Premiul III pentru arte plastice i-a revenit lui **Pîrligras Viorel** (Craiova).

Menţiuni speciale pentru arte plastice: **Perjovschi Dan, Muraru - Mândrea Mihaela** şi **Andrei Oişteanu.**

Au fost acordate, de asemenea, premii în cadrul concursului anual de traduceri, organizat de cenaclul „Quasar" din Iaşi, cu sprijinul revistei „Ştiinţa şi tehnică". Marele premiu i-a fost acordat lui **Mihai Dan Pavelescu;** premiul I lui **Sorin Simion,** premiul II – **Bogdan Savu,** iar premiul III ex aequo – **Ovidiu Nacu** şi **Nicolae Constantin.**

MARILE PREMII INTERNAŢIONALE SF ALE ANULUI 1987

ION DORU BRANA

PREMIILE HUGO 1987
Roman: **Speaker for the Dead** de Orson Scott Card; nuvelă: „Gilgamesh in the Outback" de Robert Silverberg; nuveletă: „Permafrost" de Roger Zelazny; povestire: „Tangents" de Greg Bear; carte nebeletristica: **Trillion Year Spree** de Brian W. Aldiss şi David Wingrove; film: **Aliens**; editor profesionist: Terry Carr (post-mortem); artist plastic profesionist: Jim Burns; semiprozin: **Locus,** editat de Charles N. Brown; fanzin: **Ansible,** editat de Dave Langford; scriitor-fan: Dave Langford; artist plastic-fan: Brad Foster.

PREMIILE NEBULA 1986
Roman: **Speaker for the Dead** de Orson Scott Card; nuvelă: **„R & R"** de Lucius Shepard; nuveletă: **„The Girl Who Fell Into the Sky"** de Kate Wilhelm; povestire: **„Tangents"** de Greg Bear; Grand Master: Isaac Asimov.

PREMIUL JOHN W. CAMPBELL 1987
(Pentru cel mai promiţător talent): Karen Joy Fowler.

PREMIUL COMEMORATIV JOHN W. CAMPBELL 1987
(Pentru cel mai bun roman al anului precedent): **A Door Into Ocean** de Joan Slonczewski. Locul II: **This Is the Way the World Ends** de James Morrow, locul III: **Speaker for the Dead** de Orson Scott Gard.

PREMIUL COMEMORATIV PHILIP K. DICK 1987
(Pentru cea mai bună carte în ediţie de buzunar a anului precedent): **Homunculus** de James P. Blaylock.
Locul II: **The Hercules Text** de Jack McDevitt.

PREMIILE LOCUS 1987
Roman SF: **Speaker for the Dead** de Orson Scott Card; roman F: **Soldier of the Mist** de Gene Wolfe; roman de debut: **The Hercules Text** de Jack McDevitt; carte nebeletristică: **Trillion Year Spree** de Brian W. Aldiss şi David Wingrove; nuvelă: **„R & R“** de Lucius Shepard; nuveleta: **„Thor Meets Captain America“** de David Brin; povestire: **„Robot Dreams“** de Isaac Asimov; culegere de proză scurtă: **Blue Champagne** de John Varley; antologie: **The Year's Best Science Fiction, Third Annual Collection,** editată de Gardner Dozois; artist plastic: Michael Whelan; revistă: **The Magazine of Fantasy and Science Fiction;** editură: Ballantine/ Del Rey. În urma unui referendum, care are loc la fiecare douăzeci de ani, **Locus** a mai acordat premii pentru: cel mai bun roman SF al tuturor timpurilor: **Dune** de Frank Herbert; idem pentru roman F: **The Lord of the Rings** (trilogie) de J. R. R. Tolkien; idem pentru autor de SF: Robert A. Heinlein; idem pentru autor de fantasy: J. R. R. Tolkien.

PREMIUL ARTHUR C. CLARKE 1987
(Pentru cel mai bun roman SF apărut în Anglia, în cursul anului precedent – premieră): **The Handmaid's Tale** de Margaret Atwood.

PREMIUL THEODORE STURGEON 1987
(Pentru cea mai bună proză scurtă a anului precedent – premieră): **„Surviving“** de Judith Moffett.
Locul II (ex-aequo): **„Elephant“** de Susan Palwick şi **„The Grave Angels“** de Richard Kearns; locul III (ex-aequo): **„Pretty Boy Crossover“** de Pat Cadigan şi **„The Lions Are Asleep This Night“** de Howard Waldrop.

PREMIILE WORLD SF 1987
(Acordate de Asociaţia Mondială a Profesioniştilor SF): Premiul **Harry Harrison** pentru promovarea literaturii SF pe plan internaţional: Carlo Pagetti (Italia) şi Wolfgang Joschke (R.F.G.); premiile Karel (Capek) pentru traduceri: Annarita Guarnieri (Italia) şi Wiktor Bukato (Polonia); premiile Preşedintelui World SF pentru independenţa concepţiilor despre SF: Patrick Parrinder (Anglia), Arkadii şi Boris Strugaţki (U.R.S.S.); premiile speciale pentru realizări în domeniul SF: Tom Olander (Finlanda), Elisabeth Gille, Pierre Barbet şi Jacques Goimard (Franţa), Peter Kuczka (Ungaria), Lino Aldani (Italia), Adam Hollanek (Polonia), Neil Barron, Charles N. Brown şi Marshall B. Tymn (S.U.A.).

PREMIILE BRITISH SF ASSOCIATION (BSFA) 1987
(Premiile naţionale britanice): Roman: **The Ragged Astronauts** de Bob Shaw; proză scurtă: **„Kaeti and the Hangman“** de Keith Roberts; film: **Aliens;** artă plastică: Keith Roberts.

GRAND PRIX DE LA SCIENCE-FICTION FRANCAISE 1987
(Premiile naţionale franceze): Roman: **Rituel du mépris** de Antoine Volodine; proză scurtă: **„Mémoire vive, mémoire morte“** de Gérard Klein; premiul special (pentru eseu): **Le détroit de Behring** de Emmanuel Carrère.

PREMIUL APOLLO 1987
Les voies d'Anubis (The Anubis Gates) de Tim Powers.

PREMIILE ROSNY-AÎNE 1987
Roman: **La ville au fond de l'oeil** de Francis Berthelot; proză scurtă: **„Mémoire vive, mémoire morte“** de Gérard Klein.

PREMIILE KURD LASSWITZ 1987
(Premiile naţionale vest-germane): Roman: **Die Wallfahrer** de Carl Amery; nuvelă: **„Umkreisungen“** de Karl Michael Armer; povestire: **„Play Future“** de Rainer Erler; traducător: Lore Strassl; artist plastic: Klaus Holitzka; premiu special: revista **Science Fiction Media;** roman străin tradus în germană: **Elleander Morning** de Jerry Yulsman.

PREMIILE SEIUNSHÔ 1987
(Premiile naţionale japoneze): Roman: **(Prisma)** de Chohei Kambayashi; proză scurtă: **(„Calea ferată marţiană nr. 19“)** de Kosyu Tani; roman străin tradus în japoneză: **Neuromancer** de William Gibson; proză scurtă tradusă: **„Press Enter“** de John Varley; film: **„Brazil“** artist plastic: Michiaki Satoh; carte nebeletristică: **(Laboratorul SF al doctorului Ishihara)** de Dr Fujio Ishihara; premiul special Takumi Shibano: Ken Yamaoka.

PREMIILE WORLD FANTASY (WFA) 1987
Roman: **Perfume (Parfum)** de Patrick Süskind; nuvelă: **„Hatrack River“** de Orson Scott Card; povestire: **„Red Light“** de David J. Schow; culegere de proză scurtă: **Tales of the Quintana Roo** de James Tiptree, Jr.; artist plastic: Robert Gould; premiul special pentru întreaga creaţie: Jack Finney; premii speciale: Jane Yolen şi Andre Norton.

PREMIILE BRITISH FANTASY (BFA) 1987
Roman: **It** de Stephen King; proză scurtă: **„The Olympic Runner“** de Dennis Etchison; revistă: **Fantasy Tales,** editată de Stephen Jones şi David Sutton; film: **Aliens;** artist plastic: J.K. Potter; premiul special: Charles L. Grant.

ISAAC ASIMOV

CUM ÎMI SCRIU CĂRȚILE

UNIVERS SF

În cadrul literaturii științifico-fantastice contemporane, Isaac Asimov, prolific și binecunoscut popularizator pe teme științifice și autorizat scriitor de science-fiction, ocupă un loc distinct. Pînă în prezent el a scris și coordonat nici mai mult, nici mai puțin decît... peste 305 cărți. Dintre acestea, aproximativ 188 abordează teme neliterare, în special științifice, scriind, în același timp, și cărți de istorie, geografie, mitologie, umor, chiar poezie, avînd preocupări în domeniul exegezei și criticii literare (de exemplu, publică 2 volume, apreciabile ca întindere, asupra Bibliei și operei lui Shakespeare). A semnat, de asemenea, 120 de opere de ficțiune dintre care circa 70 sînt antologii de povestiri (aparținînd diferiților autori în domeniu), iar restul aparținîndu-i în exclusivitate, 2 sînt povestiri, peste 20 colecții de povestiri science-fiction și 21 nuvele originale aparținînd aceluiași gen. Printre ultimele sale creații se numără „The Robots of the Dawn" (1983), „Asimov's New Guide to Science" și „Opus 300".

Presupun că întrebarea ce i se pune cel mai frecvent unui scriitor prolific este: de unde vă luați subiectele cărților? Și dacă este vorba de un autor de lucrări de science-fiction, întrebarea va suna cam așa: unde găsiți ideile extravagante? Răspunsul este, de cele mai multe ori, simplu: mă limitez la a mă gîndi, o dată și încă o dată pînă îmi apare ceva demn de luat în seamă. Nu e un lucru ușor și soția mea, Janet, mă surprinde uneori, pierdut în gînduri, iar prima sa impresie, cu toate că sîntem de atîția ani împreună, este că sufăr în acele momente o durere cumplită.

- Ce ai?, mă întreabă.

- Nimic. Mă gîndesc, îi răspund.

Totuși, trebuie să spun că adeseori ideea îmi vine de la cei din jur. Așa, de exemplu, în ziua de 24 ianuarie 1971, participam la un seminar despre știință-ficțiune, în cadrul căruia doi autori celebri de lucrări de acest gen discutau probleme de tehnică literară. Unul dintre aceștia susținea că emoțiile și reacțiile umane sînt mai importante decît detaliile tehnologice, inclusiv în science-fiction (și sînt de acord cu acest punct de vedere).

- Dacă motivațiile personajelor sînt neverosimile, pe cine poate să intereseze, să spunem, plutoniu 186?

Am rîs cînd am auzit pe unul dintre autori, presupunînd că memoria îl trădase. Nu există și nu poate exista ceva care să semene cu putoniu 186. Mi-a venit în minte atunci că aș putea scrie o povestire în care să existe într-adevăr plutoniu 186.

Desigur, trebuia să provină dintr-un alt univers, unde legile naturii să fie diferite. Pe Terra această substanță se putea adapta gradual la legile noastre naturale, ajungînd să fie din ce în ce mai instabilă. Dacă am putea obține din celălalt Univers o cantitate nelimitată de o astfel de materie, am dispune de o nouă și infinită sursă de energie, fără nici o cheltuială., Dar, în același timp, a fost necesar să-mi imaginez și situații grave care ar crea pericolul pentru întreaga planetă și chiar pentru tot universul, unei catastrofe dezastruoase. Pentru că, într-un asemenea context, ar fi dispusă omenirea să se dispenseze de o sursă de energie gratuită și de asemenea importanță?

În acest mod, de la expresia „plutoniu 186" mi-au apărut din ce în ce mai multe idei, pînă cînd am ajuns să scriu o nuvelă intitulată „The Gods Themselves", publicată în 1972.

Odată mi s-a întîmplat să visez o carte. La 3 aprilie 1973, m-am trezit după un vis straniu și imediat i-am povestit soției mele Janet care, fiind psihiatru, manifestă un vădit interes profesional pentru aceste activități nocturne.

Acum cîțiva ani am visat subiectul unei povestiri de ficțiune. Mergeam spre un restaurant urmărind un bărbat care dispărea. Aici se afla o canapea cu spatele spre mine și acolo l-am găsit întins pe cel care îl urmăream și îl zăream din ușă. Mi-am spus în somn: „Ce idee magnifică pentru o povestire din seria «Văduva neagră» (la care lucram de peste 10 ani). Cînd m-am trezit am scris o povestire în jurul acestei idei de bază pe care am numit-o «The Redhead» și am publicat-o în «Ellery Queen's Mystery Magazine»."

Cîteodată se întîmplă ca un editor să mă incite să scriu. De pildă, la 17 martie 1941, John W. Campbell, editorul revistei „Astourding Science Fiction" mi-a oferit un citat dintr-un eseu

al lui Ralph Wald Emerson care spunea: „Dacă stelele ar apărea doar o noapte într-un mileniu, cîtă credință și venerație ar umple sufletul oamenilor!"

Aş vrea să scrieţi o povestire pe această temă – mi-a spus Campbell, explicînd de ce stelele ar apărea numai o singură dată la un mare interval de timp, şi ce efect ar avea apariţia lor la o formă de viaţă dotată cu inteligenţă.

Pe această bază am elaborat şi publicat povestirea „Night-fall".

Este şi azi povestirea mea cea mai cunoscută şi a fost creată cînd aveam doar 21 de ani.

Fără îndoială, cazurile pe care le-am relatat mai sus sînt excepţii. În sutele de povestiri pe care le-am scris, niciodată nu m-au ajutat comentariul unui caz, un vis, sugestia unui editor sau altceva asemănător. Aşa cum spuneam, la început este vorba mai ales de o meditaţie continuă asupra unor probleme. De exemplu, pot să mă gîndesc la o descoperire ştiinţifică şi mă întreb: „Ce s-a întîmplat dacă?..." (What if?, este chiar titlul unei cărţi a lui Asimov).

Prin 1956 se vorbea mult de calculatoare. Cele existente atunci erau încă rudimentare comparate cu cele de azi, dar puteam să ne întrebăm pînă unde o să ajungem în perfecţionarea lor. Şi am început să mă gîndesc. „Pînă unde? Vor ajunge să facă aşa sau altfel? Vor întrece oamenii? În sfîrşit, am imaginat ceea ce pentru mine era singura concluzie posibilă. Am scris atunci „The last question", ce s-a publicat în numărul din noiembrie 1956 al revistei „Science Fiction Quartely".

Este povestirea mea preferată dintre toate cele scrise şi publicate pînă acum.

Mă întreb, de exemplu, ce s-ar întîmpla dacă calculatorul ar ajunge să fie atît de comun şi să facă parte din viaţa oamenilor atît de mult, încît aceştia să uite a calcula mintal sau cu hîrtia şi creionul şi chiar orice altă posibilitate de a face calcule fără calculatoare. Nu mi-a trebuit prea mult timp să ajung la aprecierea că o asemenea problemă ar putea fi tratată sub un unchi satiric şi aşa am scris „The Feeling of Power", ce a apărut în numărul din februarie al revistei „If". După cum se vede, pentru mine, o povestire apare dintr-un cuvînt, o frază, o afirmaţie, o întîmplare. Sînt ca o sămînţă din care se naşte povestea întreagă.

Dar mi se întîmplă frecvent că miezul care, într-un anumit fel constituie începutul povestirii, se transformă mai bine în sfîrşitul său. Majoritatea lucrărilor mele sînt, într-o formă sau alta, povestiri de ficţiune; multe dintre ele sînt în realitate „nuvele poliţiste" de tip tradiţional. Cîteva din nuvelele mele de science-fiction sînt în întregime nuvele de mister. Dacă doriţi cîteva exemple, acestea ar fi „The Cavas of Steel", 1954, „The Naked Sun", 1957 şi mai recent „The Robots of the Dawn", 1983.

Chiar acele povestiri de science-fiction care nu sînt întotdeauna fantastice conţin totuşi elemente de această natură. Există frecvent în cadrul acestora ceva ce trebuie găsit sau descoperit, o persoană, un loc, un motiv special... Adică eu trebuie să imaginez sfîrşitul, artificiul, surpriza care să-l capteze pe cititor.

De îndată ce ştiu cum să termin mă simt liniştit. Următorul pas este să descopăr de unde să încep. Cu privire la acest lucru îmi amnintesc întotdeauna ce mi-a spus o dată editorul John W. Campbell: „Dacă după ce începi o povestire te loveşti de dificultăţi este pentru că acţiunea începe prea devreme; este de preferat să începi de mai încolo..." Astfel că eu demarez acţiunea din punctul cel mai avansat şi nu întîrzii mult pînă să-l găsesc. Doar atunci cînd am în sfîrşit – finalul şi începutul – mă pun pe scris.

Pentru a fi sigur de rezultat încerc să nu am nimic între aceste două extreme, exceptînd poate cîteva vagi fragmente de conversaţie în memorie.

Obişnuiesc să elaborez tot argumentul – inclusiv cel al unei nuvele atît de complexe ca „The Robots of the Dawn".

Gîndesc mai înainte doar scena următoare pînă ce, aproape de sfîrşit, ultimele momente ale cărţii se accentuează singure şi este aşa cînd ştiu că mai am puţin pînă cînd termin.

Ce se întîmplă dacă mă împotmolesc la jumătatea drumului? Este un lucru puţin probabil. Cînd ştiu care va fi finalul, indiferent că e vorba de o povestire sau de o nuvelă, am deja un punct de sosire. Nu pot deci să mă pierd de tot.

De îndată ce ştiu spre ce ţintă mă îndrept, scrisul devine foarte uşor. Scriu la maşină atît de repede pe cît pot şi niciodată nu am de făcut decît puţine corecturi şi acelea de mică importanţă.

Nu obişnuiesc să-mi reprezint „vizual" povestirile; nu sînt dotat pentru aşa ceva. Nu descriu personaje şi nici scene decît atunci cînd este foarte necesar. În schimb, trebuie să aud. Întreaga povestire se deapănă în mintea mea în timp ce stau în faţa maşinii de scris sau a casetofonului şi atunci aud mai ales dialogurile. Este ca şi cum cineva din interior mi-ar dicta textul, iar eu aş dactilografia rapid ceea ce aud. Aceasta este explicaţia faptului că lucrările mele tind spre conversaţie mai mult decît spre acţiune, spre dialoguri decît spre fapte. De aceea, uneori am primit critici din partea unor persoane care (presupun) ştiu să scrie mai bine decît mine şi care, în consecinţă, se simt autorizate să-mi reproşeze lipsa de acţiune, de descriere şi de caracterizare a personajelor operelor mele.

Dar ce pot să fac? Asta este realitatea şi nu cer nimănui să mă urmeze.

De aceea, fie spus, am anumite reţineri în a scrie articole ca cel de faţă. Niciodată nu am asistat la cursuri şi nici nu am citit cărţi despre cum trebuie să scrii. M-am specializat în chimie şi nu în literatură engleză.

De aici se înţelege că nu sînt o autoritate în această materie. Nu pretind că ştiu cum se scrie şi nici nu mă propun – sub nici o formă – ca model pentru începători. Presupun că pot fi luat drept un model detestabil pentru că oricine ar încerca să facă ceea ce fac eu este condamnat să provoace încurcături.

Repet, deci, că fac ceea ce fac pentru că este singurul lucru pe care-l ştiu face.

Prezentare, traducere şi adaptare după „Le Courrier de l'UNESCO", de GABRIELA DUŢU

NOUA LITERATURĂ SF DIN R.D. GERMANĂ

UNIVERS SF

OLAF R. SPITTEL

Războiul ca temă de science-fiction? Ludwig Turek i-a consacrat romanul **Glonțul de aur,** apărut încă în 1949 și plasat astfel la începutul unei linii tradiționale în anticipația din R.D.G., interesată de problemele progresului social și de toate pericolele ce amenințau reconstrucția pașnică a unei țări puternic distruse de chiar războiul abia încheiat. Pînă și în romanele de aventuri din SF-ul anilor '50–'60 nu s-au pierdut din vedere întrebările generale, privitoare la destinul omenirii. Atunci cînd, pe la mijlocul deceniului al șaptelea, genul s-a orientat cu prioritate spre raporturile interumane și spre realitatea socială, el n-a neglijat chestiunile esențiale.

Nu cu ambiția unei „prognoze politice" s-au dedicat autorii din R.D.G., în anii '70, viitorului pașnic, ci spre a răspunde unei dorințe (detașarea de griji) și unei încrederi încetățenite în conștiința socială. Dar s-a putut observa și tendința anticipației noastre de a „rezolva" ușor o asemenea problemă, prin simpla eludare, printr-un salt peste timp care lăsa la o parte toate neplăcutele conflicte actuale, spre a se ajunge de-a dreptul într-un viitor fără războaie și lipsit de contradicții. O dată cu reproșul său în acest sens, critica noastră mai veche a formulat și recomandarea școlărească privitoare la o așa-zisă nevoie de a plasa acțiunea scrierilor SF într-un viitor nu prea îndepărtat, pentru ca actualele probleme să fie mai bine prinse și mai exact urmărite.

Recomandarea nu a dat rezultate. În primul rînd, literatura nu trebuie concepută ca o operație comandată, iar autorului nu i se poate pretinde să-și rezolve tema corect din punct de vedere social. În al doilea rînd, i se cere prea mult anticipației, și anume, să prefigureze soluții în cadrul unor alternative sociale, respectiv să le intuiască atunci cînd aceste soluții le scapă înșiși oamenilor de știință sau planificatorilor activității sociale. În al treilea rînd, chestiunea formală a locului și timpului în SF este absolut fără importanță pentru natura, calitatea și relevanța temelor alese (oare fabulele cu animale ale lui Lessing interesează doar pe zoologii de azi?). Să formulăm iarăși acel reproș nefericit? Firește că nu, și în nici un caz pentru un autor care s-a străduit să dezvolte o altă temă.

Karl-Heinz Tuschel, în romanul său din 1974 **Enigma Sigma,** pune întrebarea: „De unde această siguranță că totul se termină bine? Poate pentru că sîntem obișnuiți ca majoritatea problemelor să se rezolve?" Și Eberhard Panitz în **Perioada glaciațiunii** (1983), și Fritz Rudolf Fries în **Un imperiu medieval strămutat** (1984) au schițat în anii '80 variante posibile ale unei dezvoltări în care nu totul „se desfășura bine". Asemenea modele imaginare locuiesc în indiferența îndelung cultivată, și o fac indiferent de valoarea lor sau de probabilitatea ori improbabilitatea respectivei fantezii catastrofice. Totuși, majoritatea autorilor SF din R.D.G. s-au îndepărtat în deceniul nouă de acele teme sociale mari prin care se făcuseră, de fapt, cunoscuți. Că anticipația noastră descoperă, totuși, probemele de fiecare zi – de exemplu în **Soarele cinci** (1985) de Heiner Hüfner, **Nemuritorii** (1984) de Ernst-Otto Luthardt, **Picături verzi pentru făptași** (1985) de Hannes Hüttner, **Meduza** (1985) de Rainer Fuhermann, **Pentru Dumnezeu nici o culoare** (1983) de Hans-Ulrich Lüdemann sau **Spiritul lui Nasreddin Effendi** (1984) de Alexander Kröger – dezvoltîndu-se și prin calități stilistice corespunzătoare e un fapt real. Să mai înregistrăm totodată o tendință, mai puternică, și anume că aventura (element important al genului) invadează temele relevante din punct de vedere social, iar în unele lucrări aceste teme sînt aproape înlăturate, bunăoară în **Solii infinitului** (1984) de Paul Ehrhardt, **Energie pentru Centaur** (1983) de Alexander Kröger, **Inspecția siguranței spațiale** (1984) de Karl-Heinz Tuschel sau **Eden City, orașul uitării** (1985) de Reinhard Kriese. Într-o serie de aventuri spațiale, categoria de progres nu apare decît sub forma numărului crescînd al unităților astronomice parcurse și interesează nu conflictele interumane, ci, la fel ca în anii '50, lupta eroică a omului cu natura și cu tehnica rebelă. Vechea contradicție a SF-ului din R.D.G. între literatura de aventură pură și literatura orientată cu prioritate spre teme sociale actuale reînvie astfel și se poate observa iarăși cu pregnanță. Unele romane de anticipație aventuroasă din deceniul opt au reușit totuși să facă dovada că aventura și angajamentul serios nu sînt aprioric în contradicție, iar sinteza lor e o problemă a calității artistice și se leagă de talentul literar al autorului.

Traducere de
RADU ȚUCULESCU

CUM VĂD SCRIITORII DE LITERATURĂ ŞTIINŢIFICO-FANTASTICĂ LUMEA REALĂ

În vara anului trecut, la Moscova, a avut loc o conferinţă internaţională intitulată: „Anticipaţia tehnico-ştiinţifică şi viitorul omenirii", care a reunit participanţi din 17 ţări. Revista moscovită „Nedelia", supliment al ziarului guvernamental „Izvestia", a adresat unora dintre ei invitaţia de a răspunde la cîteva întrebări privind acest gen de literatură. A rezultat un gen de masă rotundă la care au participat:

Frederik Pohl *(S.U.A.), vicepreşedinte al Organizaţiei mondiale a scriitorilor de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, autor a peste 30 de romane şi povestiri, printre care „Vînzătorii de cosmos".*

Alan Dean Foster *(S.U.A.), scriitor şi scenarist, laureat al mai multor premii internaţionale. A scris circa 40 de cărţi cu tematică ştiinţifico-fantastică. După scenariile sale s-a turnat, de exemplu, filmul „Războiul stelelor".*

Herbert Franke *(R.F.G.), profesor de matematică, chimist, autor al unor lucrări de fizică teoretică şi cibernetică aplicată, teoretician în domeniul psihologiei organizării producţiei. A scris, printre altele, „Capcana de sticlă" şi „Ygrek minus".*

Harry Harrison *(Irlanda), membru în Comitetul Executiv al Organizaţiei mondiale a scriitorilor de literatură s.f., laureat al unei întregi serii de premii naţionale şi internaţionale. Una din cărţile sale poartă titlul „Zbor de antrenament".*

Deana Ciaviano *(Cuba), autoarea cărţilor: „Planeta iubirii", „Istorisiri minunate pentru adulţi", „Lumi pe care le iubesc".*

Josef Nesvadba *(Cehoslovacia) a scris numeroase cărţi de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică printre care: „Secretul statuii de aur a lui Budha", „Creierul lui Einstein".*

Patrice Duvic *(Franţa), reprezentant al tinerei generaţii de scriitori francezi de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică. Dintre cărţile lui cele mai cunoscute sînt: „Peştele pilot" şi „Staţie finală".*

John Brunner *(Marea Britanie), autor a peste 20 de romane printre care „Patratele din oraşul şahului" şi culegeri de povestiri.*

DE CE SCRIEŢI LITERATURĂ SF.?

Frederik Pohl: Cîndva i s-a pus aceeaşi întrebare şi lui Arthur Clarke. El a răspuns: „Pentru că nici un alt gen de literatură nu reflectă realitatea". Eu sînt întrutotul de acord cu el. Cea mai importantă realitate de care ne izbim astăzi este faptul că lumea se schimbă sub ochii noştri. Ori, literatura de anticipaţie relatează tocmai despre aceste schimbări.

Harry Harrison: Da, acesta este cel mai bun mijloc de a explica lumea.

Patrice Duvic: Mie îmi place pur şi simplu să mă joc cu imaginaţia şi să născocesc ceea ce încă nu există, dar care mie mi se pare totuşi real.

Alan Dean Foster: Genul de literatură s.f. îmi permite să scriu ceea ce vreau, şi să gîndesc cum îmi place.

Herbert Franke: Eu sînt om de ştiinţă şi consider că toţi cei care activează în domeniul cercetării ştiinţifice trebuie nu numai să muncească în specialitatea lor, dar să prevadă şi urmările acestei munci. Cu ajutorul literaturii de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, în faţa oamenilor pot fi puse probleme şi explicată esenţa şi cauzele lor. Spre deosebire de ştiinţă, în literatură se vehiculează nu noţiuni abstracte, ci absolut reale. Şi aceasta este calea cea mai dreaptă care duce la înţelegerea problemelor.

Deana Ciaviano: Spre literatura s.f. mă atrage dorinţa de a explica acele întîmplări şi evenimente pe care oamenii le mai consideră şi astăzi supranaturale, „vrăjite". Deşi ei deţin deja explicaţii logice, ştiinţifice pentru acele evenimente. Ca exemplu, vă voi relata despre un experiment interesant. Un psihiatru le-a insuflat unor pacienţi aflaţi în stare de hipnoză că ei ar avea un singur corp comun. După ce i-a trezit l-a trimis pe unul din ei în camera alăturată, iar pe celălalt l-a reţinut în încăperea în care se afla el însuşi. Cînd acesta a fost ciupit de medic a simţit durere şi cel trimis în camera vecină şi pe corpul lui a apărut chiar semnul ciupiturii.

PROGRESUL ŞTIINŢIFICO-TEHNIC A SCHIMBAT ÎNTR-O MĂSURĂ NEBĂNUIT DE MARE CONDIŢIILE DE VIAŢĂ ALE OMULUI. DAR REVOLUŢIA ŞTIINŢIFICO-TEHNICĂ NU L-A GĂSIT OARE NEPREGĂTIT?

Alan Dean Foster: Progresul ştiinţifico-tehnic depăşeşte cu mult realităţile noastre sociale. În anumite cazuri, eu aş compara omul contemporan, care se foloseşte de rezultatele revoluţiei tehnico-ştiinţifice, cu omul epocii de piatră căruia i s-ar fi dat o puşcă şi grenade şi l-ar fi lăsat să se folosească de acestea după bunul său plac. Este clar că el ar fi vînat animale cu aceste arme, dar s-ar fi rănit destul de des şi pe sine. Cum să înlăturăm acest decalaj? Problema este complicată. Poate accelerînd şi ridicînd nivelul de pregătire generală în întreaga lume?

În cele mai multe cazuri, omul, pur şi simplu, nu este pregătit pentru progres. El dă dovadă de acest lucru la fiecare pas. Principalul exemplu ni-l oferă războaiele. Dar nu avem de ales. Nu există drum de întoarcere. Tot ce putem şi sîntem obligaţi să facem este să ne ajungem din urmă pe noi înşine.

Frederik Pohl: Nenorocirea constă în aceea că noi reacţionăm mult prea tîrziu faţă de schimbările mari: naturale, sociale, tehnologice, atunci cînd multe dintre ele devin ireversibile. În momentul de faţă, ne izbim faţă în faţă cu urmările folosirii iraţionale a tehnologiei industriale: ploile acide, creşterea periculoasă a temperaturii pe suprafaţa Terrei, poluarea atmosferei şi a mediului înconjurător în totalitatea lor.

Noi totdeauna aşteptăm întîi catastrofele şi numai după aceea începem să acţionăm.

John Brunner: Vreau să citez fraza devenită clasică, spusă cîndva de Alvin Toffler: „Viitorul se apropie mult prea repede şi nu aşa cum ne-am fi aşteptat noi". Problema adaptării omului la dezvoltarea tehnologiei, după mine, este cel mai important aspect al anticipaţiei tehnico-ştiinţifice.

Josef Nesvadba: Da, într-adevăr, aceasta este problema principală şi de rezolvarea ei depinde viitorul nostru. Pe de o parte, omul nu se poate debarasa de instinctele sale şi ca urmare nu se poate adapta la ritmul de dezvoltare al ştiinţei şi tehnicii. Pe de altă parte, există teoria stresului şi a adaptării la stres, care susţine că omul se poate conforma condiţiilor date şi, deci, schimba.

Deana Ciaviano: Nu încape îndoială că omul s-a schimbat dar nu şi din punct de vedere biologic, ci numai intelectual. Dar e clar că el nu este pregătit pentru dezvoltarea explozivă a tehnologiei. Şi natural, o dată cu declanşarea revoluţiei tehnico-ştiinţifice omul a fost supus unui puternic şoc emoţional ale căror rezultate sînt stresul şi dereglările sistemului nervos. Raţional, noi sîntem pregătiţi pentru progres dar sufleteşte nu, deoarece multe milioane de ani am trăit în mediul natural, cel tehnologic ne este străin.

Herbert Franke: Eu sînt de acord cu Deana. Se ştie că anumite tipuri de comportament uman sînt orientate spre viaţa în mediul natural şi nu tehologic. Şi tocmai aici se ridică numeroase probleme. Mie mi se pare că omul nu poate fi schimbat şi nici nu trebuie schimbat. Trebuie adaptat nu omul la tehnologie ci tehnologia la om.

DUPĂ PĂREREA DUMNEAVOASTRĂ, CE DESCOPERIRI FĂCUTE ÎN VIITORUL APROPIAT VOR INFLUENŢA RADICAL VIAŢA NOASTRĂ?

John Brunner: În primul rînd crearea inteligenţei artificiale (bineînţeles deosebită de aceea a omului). În al doilea rînd, dezvoltarea ingineriei genetice.

Josef Nesvadba: Cred însă să sînt puţini cei cărora aceasta să le convină şi numai pentru faptul că vor apare mutanţi.

Herbert Franke: Viaţa oamenilor se va schimba, fără îndoială, dacă noi vom rezolva problema energiei. Cu ajutorul acesteia vom putea realiza multe din proiectele la care în prezent visăm numai: călătorii interstelare, cucerirea altor planete. Pe lîngă aceasta este deosebit de necesar să fie dezvoltată în continuare informatica, ştiinţa despre calculatoare, robotizarea, crearea inteligenţei artificiale. Toate acestea vor schimba în mare măsură nu numai cultura, dar şi modul nostru de a gîndi. Iată numai un singur exemplu. În momentul de faţă cultura noastră este bazată pe limbile vorbite. Calculatorul ne va permite să transmitem informaţia sub formă de imagini. Pe scurt, noile descoperiri vor face posibilă crearea unei noi armonii între om şi lumea ce-l înconjoară.

Frederik Pohl: Calculatorul va deveni un bun necesar fiecărui om. El se va afla în permanenţă la purtător sau poate-i va fi chiar implantat în creier, pentru ca omul să deţină mai multă informaţie şi să poată gîndi mai repede. Cred că aceasta se va întîmpla încă în timpul vieţii celor ce s-au născut în anii '80. Viaţa omului va deveni mult mai activă, mai creatoare şi ca urmare, cred eu, mai fericită.

Alan Dean Foster: Acum se lucrează la crearea calculatoarelor-traducători. Într-o etapă ulterioară ele vor fi dotate cu dispozitive ce vor reproduce vocea umană. Pentru prima oară în istoria civilizaţiei, oamenii care nu cunosc limbi străine vor putea discuta unii cu ceilalţi. O altă invenţie în curs de elaborare este legătura prin sateliţi. Eu pot suna de la mine de acasă în orice colţ al lumii fără nici un fel de telefon. O dată cu apariţia unor sateliţi puternici, contactele dintre oameni vor deveni mai simple şi mai rapide. Şi aceasta este minunat: cu cît oamenii stabilesc mai multe relaţii între ei cu atît vor avea mai multe în comun. Toate acestea se vor petrece, după părerea mea, în următorii 50–60 de ani.

Patrice Duvic: Iar în următorii 15 ani, cred eu, se vor edita cărţi scrise pe dischete. În cazul în care cartea va fi într-o limbă străină pe o altă dischetă se va afla programul pentru traducerea ei. În momentul de faţă în toate ţările lumii trăiesc atîţia scriitori de literatură de anticipaţie încît noi nu mai ştim cine şi ce scrie. Noi nu reuşim să ne citim reciproc cărţile. Poate calculatorul ne va uşura colaborarea?

ÎN CE MĂSURĂ, DUPĂ

PĂREREA DUMNEAVOASTRĂ, ESTE EFICIENTĂ INFLUENŢA ANTIUTOPIEI, A ROMANULUI-AVERTISMENT, DE EXEMPLU „451° FAHRENHEIT" AL LUI R. BRADBURY?

Frederik Pohl: Că asemenea romane exercită o anumită influenţă nu încape nici o îndoială. Doar una dintre principalele sarcini ale anticipaţiei tehnico-ştiinţifice este nu să prezică viitorul ci să avertizeze asupra pericolelor ce ne pîndesc. Odată Bradbury a fost întrebat dacă romanul său „451° Fahrenheit" nu este cumva o descriere a lumii viitoare? El a răspuns: „Nu, nu. Pe mine nu mă interesează prezicerea viitorului, eu doresc doar să împiedic instalarea unui asemenea viitor".

Alan Dean Foster: Mie mi se pare imposibil ca o carte să exercite influenţă asupra mai multor oameni. Sînt, desigur, şi excepţii. De exemplu, „Şocul viitorului" al lui Alvin Toffler sau cartea de sociologie a Tatianei Zaslavskaia.

Herbert Franke: Deşi literatura nu poate schimba lumea, totuşi cu ajutorul ei lumea poate fi mai bine înţeleasă. De aceea, influenţa exercitată asupra minţii omeneşti de asemenea antiutopii cum sînt „Minunata lume nouă" a lui Hakslee sau „Anul 1984" a lui Orwell nu intră în discuţie.

Deana Ciaviano: Asemenea romane îi obligă pe oameni să reflecteze la problemnele sociale şi politice existente atît în ţara lor cît şi peste hotare. Dacă antiutopiile nu pot schimba istoria, în schimb pot influenţa personalităţile care ar putea să facă aceasta.

Harry Harrison: Ele-i avertizează pe oameni referitor la posibilele catastrofe şi cheamă la acţiune neîntîrziată.

John Brunner: Pentru a confirma doresc să dau un exmplu din modesta mea experienţă. Terminînd de scris romanul „Corabia ferecată" despre urmările poluării mediului înconjurător am făcut o vizită la confederaţia scriitorilor de anticipaţie tehnico-ştiinţifică din S.U.A. Acolo am întîlnit doi oameni care îmi citiseră deja cartea. Şi ei mi-au spus: „John, noi tocmai am terminat de citit «Corabia ferecată». Tu ai dreptate, noi distrugem lumea. Trebuie făcut ceva. Nu mai trebuie pierdut nici un minut".

Josef Nesvadba: Iar eu cred că antiutopiile sînt deja un gen depăşit; se citesc din ce în ce mai puţin. Cred că omenirea are nevoie de o nouă utopie.

CE TENDINŢE REMARCAŢI ÎN ANTICIPAŢIA ŞTIINŢIFICO-TEHNICĂ CONTEMPORANĂ?

John Brunner: Există cîteva direcţii care, după părerea mea, promit să fie fructuoase. De exemplu, tînărul scriitor american Wiliam Gibson îşi construieşte multe din cărţile sale pe subiecte de viitor, cînd armonia, colaborarea internaţională se va dezvolta tot mai mult.

Alan Dean Foster: În momentul de faţă în literatura de anticipaţie, şi mai ales în cea sovietică, se manifestă un mare interes pentru relaţiile dintre oameni. Sistemul „om-om" preocupă scriitorii mai mult decît sistemul „om-maşină". A devenit din nou populară „fantastica limitei apropiate", care priveşte ziua de mîine şi nu un viitor îndepărtat.

Frederik Pohl: În prezent, în lume există în jur de două mii de scriitori de literatură de anticipaţie şi după cum se pare, fiecare merge pe un drum şi într-o direcţie proprie.

Harry Harrison: Aş dori să adaug că numai în S.U.A. apar zilnic trei romane de anticipaţie. Acest gen de literatură reprezintă în S.U.A. 10 la sută din totalul lucrărilor literare publicate. Dar nivelul majorităţii cărţilor de acest fel este extrem de scăzut. E bine dacă într-un an se întîlnesc una-două cărţi care merită să fie citite.

CE IMPORTANŢĂ PREZINTĂ ASPECTUL MORAL AL ACTIVITĂŢII UMANE ÎN CONDIŢIILE PROGRESULUI ŞTIINŢIFICO-TEHNIC?

Frederik Pohl: Ce este mai important, să mănînci, să bei sau să respiri? O întrebare stranie nu-i aşa? Dar tot la fel de indisolubilă este şi legătura dintre aspectul moral al activităţii omului şi revoluţiei tehnico-ştiinţifică. Dacă într-o operă beletristică una din lucrările cotidianului este ignorată, această operă poate fi considerată slabă.

Alan Dean Foster: Într-adevăr, aceste noţiuni nu pot fi despărţite, tot aşa cum nu pot fi priviţi separat maşina electronică de calcul şi omul care o deserveşte. Computerul este important ca obiect al muncii şi creaţiei, iar omul ca subiect al ei.

Patrice Duvic: Important este următorul lucru: tehnologia va fi folosită în scopuri bune sau rele?

Herbert Franke: De aceea tehnologia ne obligă să privim mult mai atent omul...

Deana Ciaviano: Din păcate, standardele noastre morale rămîn în urma timpului: progresul ştiinţifico-tehnic se dezvoltă rapid, noi – nu. Noi uităm adesea de umanismul comportamentului public. Şi aceasta priveşte toate ţările lumii. Să luăm, de exemplu, familia – cea mai slaba verigă a societăţii. A crescut numărul divorţurilor, oamenilor le vine tot mai greu să se iubească. Ei nu doresc să aibă copii, deoarece n-au timp să se ocupe de educaţia lor fiind implicaţi în rezolvarea altor nenumărate probleme. Toate acestea le provoacă suferinţă soţilor şi produc suferinţă societăţii. Este necesar să se acorde mai multă atenţie relaţiilor interumane, să privim mai mult înăuntrul nostru, să ne analizăm ca personalitate, să ne străduim mai mult să-i înţelegem pe alţii.

John Brunner: Un prejudiciu cu nimic comparabil provoacă aceia care ignoră normele morale, cărora le este indiferentă soarta omenirii. În urmă cu mulţi ani am scris romanul „Chemarea diavolului". Titlul mi-a fost sugerat de replica unuia din personajele piesei lui Bernard Show „Candida": „Este chemarea diavolului să supună sufletul omului". Lucrînd la această carte mă întrebam: în ce constă răul în zilele noastre? Şi am ajuns la concluzia care nu m-a înşelat niciodată: rău este atunci cînd omul este tratat asemenea unui obiect.

Traducere şi adaptare de
MIRCEA PODINĂ

BOGDAN FICEAC

Pe tînărul bine legat, cu o figură adolescentină și cu ochii iscoditori – l-am descris aici foarte sumar pe fizicianul și prozatorul SF, Bogdan Ficeac (născut în Pitești la 31 III 1958) – mi-l amintesc din anii săi de liceu, cînd în calitate de profesor de fizică, intuindu-i calitățile intelectuale deosebite și receptivitatea pentru nou l-am orientat „vectorial" spre Facultatea de Fizică din București la care a pătruns, de altfel, în fruntea listei. După absolvirea facultății (secțiile Biofizică, Laseri) a lucrat timp de doi ani la Institutul de Reactori Energetici Pitești, iar din 1985 s-a transferat la I.P.A. București. Cînd în mai 1983 a luat ființă la Pitești Biblioteca Anticipația (a revistei ARGEȘ), alături de redactorul-șef Sergiu I. Nicolaescu am fost unul dintre cei care i-au susținut „aripile" debutului cu povestirea „Păsările". Speranțele investite nu s-au lăsat așteptate. În același an i se acordă premiul revistei „Magazin" (cu prilejul Concursului anual de literatură de anticipație, urmat de alte premii la edițiile din anii 1984, 1985.

Facilitatea și bucuria cu care a scris și publicat ulterior proză, eseuri, enigmistică și umor SF, caricaturi, reportaje și interviuri în „Argeș", „Magazin", SLAST, almanahurile „Anticipația", „Magazin", „România literară" și alte publicații au făcut ca numele său să devină tot mai cunoscut printre cititori. Volumul depus la editura „Albatros" își așteaptă – cuminte – rîndul, în vederea apariției.

Ca un produs al „noului val" al SF-ului românesc, Bogdan Ficeac constituie în același timp un exponent exemplar al celor „două culturi (în accepția terminologiei lui Ch. Snow) prin (in)formația pe care o posedă și o valorifică în povestirile sale. Talentul și tenacitatea de care dispune îi dau dreptul să aspire la noi creații literare, în măsură să probeze că pe autostrăzile SF-ului posedă un veritabil „carnet de conducere".

ALEXANDRU BOIU

STEAUA DIN POIANA GORUNULUI

Nu știu dacă întîmplarea prin care am descoperit însemnările acelui necunoscut a fost un eveniment fast în viața mea. De multe ori, cînd rămîn cu mine însumi și întrebările se multiplică la nesfîrșit, starea de surescitare, obsesiile febrile ce mă cuprind degenerează în spaimă și în acele momente îmi doresc să nu fi găsit niciodată notesul pe jumătate distrus de șobolani. Deznădejdea și resemnarea apar de obicei în nopțile cînd stau pe întuneric, cu ochii deschiși, fără să pot adormi ore în șir. Dar primele semne ale zorilor îmi alungă teama și un entuziasm inexplicabil mă inundă, mă simt iarăși capabil să-mi înfrîng neputința, să privesc adevărul în față chiar dacă, deocamdată, nu-l pot înțelege în întregime. Știu însă că va veni clipa cînd mă voi elibera de spaimă. Sînt sigur de asta. Atunci poate nu voi mai vrea nici măcar să aflu cine a fost individul ale cărui însemnări le-am găsit în podul casei părăsite din Poiana Gorunului, ce a devenit el, sau în ce fel l-au marcat întîmplările povestite în jurnal. Atunci voi fi cu adevărat liber, voi fi reușit să mă înving pe mine însumi, să-mi reprim acel atavism psihic ce refuză cu încrîncenare demnitatea singurătății.

Redau în cele ce urmează însemnările necunoscutului, atît cît am putut descifra, notesul fiind în cea mai mare parte deteriorat de ploi și de șobolani. Primele pagini lipsesc, dar nu cred că ar fi avut prea mare importanță pentru cele petrecute în satul de lîngă Poiana Gorunumului. Erau probabil impresii ale drumului de pînă acolo și ar fi oferit cel mult unele date privind identitatea individului, sau, ceea ce ar fi fost oarecum interesant ar fi dezvăluit mobilul venirii lui în sat. Din citirea și recitirea întregului manuscris înclin să cred că nu a ajuns acolo întîmplător. Este chiar posibil să fi fost trimis de autorități pentru a confirma sau infirma anumite zvonuri ce se răspîndiseră în regiune.

Iată însemnările:

„...s-a aplecat fără să încerce măcar să-și ascundă zîmbetul șiret. Am înțeles că nu puteam afla mai multe de la el. Cotrobăi cîteva clipe prin desagă și scoase o bucată de pîine, slană și o ceapă. Le

puse pe măsuța de lîngă geam și zdrobi ceapa cu pumnul făcîndu-mi semn să mă servesc. L-am refuzat. Trenul începuse deja să încetinească și o luminița palidă, mai mult o părere, apăruse din bezna nopții undeva în față. M-am ridicat să-mi iau geamantanul sprijinindu-mă de spătarul banchetei – vagonul se zgîlțîia îngrozitor – și în timp ce-mi încheiam nasturii pardesiului am încercat o ultimă întrebare:

– Chiar nu vrei să-mi spui de ce ar fi mai bine să ocolesc satul ăsta?

Zîmbetul i-a dispărut de pe față.

– Dragă domnule, tot ai să cobori. Ai numa' grijă, ăstora de-aci nu le plac străinii...

A încercat să mai spună ceva, dar nu l-am înțeles. Locomotiva șuierase și eu eram prea enervat ca să insist cu întrebările. Am înșfăcat geamantanul și m-am grăbit să cobor.

Halta era mizerabilă. O coșmelie cu o singură încăpere la geamul căreia pîlpîia flacăra unei lămpi cu gaz. Cîteva tufe uscate de trandafiri demonstrau o oarecare preocupare pentru salvarea aparențelor. Singurul lucru ce distona cu sărăcia din jur era felinarul. Din fier forjat, proaspăt vopsit, părea un uriaș fulg de păpădie cu puful din lumina rece. Sub el, impiegatul, un individ scund, rotofei, încremenise cu fanionul ridicat, privindu-mă de parcă nu și-ar fi crezut ochilor. Am sărit în mocirla de lîngă linii și m-am apropiat. A coborît încet fanionul și uimirea i-a dispărut de pe față înlocuită de un zîmbet slinos. L-am abordat scurt, încercînd să-mi domin antipatia.

– Bună seara, cum ajung la Șipotu?

În ochi i-a sclipit o luminiță de interes în timp ce rînjetul se lățea.

– Ce surpriză? Bună seara, bine ați venit! E un adevărat eveniment pentru mine să văd o figură nouă coborînd în fundătura asta. Știți, m-am săturat de țăranii ăștia... – făcu un gest vag, de dispreț, cu mîna.

L-am întrerupt iritat.

– Poți să-mi spui cum ajung la Șipotu?

– V-am supărat cu ceva?, s-a arătat el ofensat de intervenția mea. Îmi cer iertare. Voiam doar să schimb și eu cîteva cuvinte cu o persoană de calitate – o undă de slugărnicie îi apăru în glas. Știți, pe aici nu prea găsești oameni fini ca dumneavoastră.

Nu l-am mai ascultat. Am privit în jur încercînd să-mi alung enervarea. Trenul dispăruse de mult și lumina felinarului smulgea din beznă doar halta și o mică porțiune a terasamentului. Părea decorul unei piese de teatru absurd în care eu jucam rolul personajului care nu pricepe nimic. Impiegatul vorbea mereu, cred că încerca să mă flateze și atunci m-am hotărît să-l iau prin surprindere.

– Ai auzit de Sihastru?

S-a oprit brusc și trăsăturile feței i-au căzut într-o grimasă de teamă nelămurită.

– Sihastru?... Nu... nu știu despre ce vorbiți...

– Atunci spune-mi măcar cum pot ajunge la Șipotu.

Și-a pus fanionul în buzunar și s-a întors către haltă. L-am urmat. Inainte de a intra, vorbi fără să mă privească.

– Dacă aveți noroc îl mai prindeți pe moș Nicodim..."

Fila următoare este ruptă. Din frînturile de cuvinte păstrate pe resturile de la cotor nu se poate deduce nimic inteligibil, așa că am renunțat să le mai transcriu. În ceea ce privește fragmentul, țin să adaug cîteva observații:

1. Modul în care s-a comportat autorul jurnalului, am în vedere aici mai ales faptul că știa de Sihastru, îmi întărește presupunerea că nu coborîse întîmplător în haltă. Pe de altă parte, siguranța de sine, momentele de enervare, dar niciodată, atenție!, niciodată de uimire sau de curiozitate spontană, exclud de la sine posibilitatea de a fi auzit întîmplător, în tren, anumite zvonuri care să-l determine să renunțe la scopul inițial al călătoriei •

2. Referitor la presupunerea că ar fi fost un agent al autorităților, care de altfel mi se pare singura plauzibilă, am totuși unele îndoieli. Ele provin, aici s-ar putea să fiu subiectiv, de la modul în care a fost scris jurnalul. Este posibil să fi existat și un raport către superiorii săi, redactat în alți termeni, dar nu am reușit să dau de urma lui. Oricum, singurul lucru cu adevărat important pentru desfășurarea ulterioară a evenimentelor este că autorul însemnărilor pare să fi avut: a) un nivel cultural deasupra mediei și b) o anumită doză de sensibilitate.

Cele două caracteristici sînt extrem de revelatoare pentru modul cum a acționat în Poiana Gorunului în acea sinistră noapte.

3. Moș Nicodim. Din informațiile pe care le-am cules în urmă cu un an la Șipotu, am înțeles că la cîțiva zeci de kilometri de sat exista în anii aceia o exploatare forestieră. Zilnic, un căruțaș transporta acolo alimente, întorcîndu-se mult după asfințitul soarelui. Sătenii cu care am vorbit nu-și mai amintesc numele acelui om. Este posibil să fi fost tocmai acest moș Nicodim.

Redau cel de-al doilea fragment.

„...în beznă doar scîrțîitul roților și zgomotul înfundat al copitelor. Hurducăiala risipise demult printre scînduri mîna de paie pe care mă așezasem. De ațipit nici nu putea fi vorba. O burniță măruntă începuse pe nesimțite și întunericul devenise lipicios și rece. Mi-am ridicat gulerul pardesiului și m-am ghemuit cu brațele încrucișate într-o poziție cît de cît suportabilă. Pe marginile drumeagului, siluete amorfe se înălțau către cerul smolit. La urma urmelor îmi plăcea întunericul ăsta, poate chiar pentru fiorul de neliniște ce îmi excita imaginația. Moș Nicodim moțăia pe capră învelit în dulamă și uneori aveam senzația că spinarea lui începe să crească, să se înalțe asupra mea mută și amenințătoare, voind să mă strivească.

– Mai avem mult de mers, moșule?, m-am trezit întrebînd pentru a risipi nălucile.

– Încă un ceas..., răspunse moș Nicodim ursuz.

– Îmi poți găsi o gazdă în sat?

– Om vedea...

I-am simțit dușmănia în glas. Probabil acum regreta că mă luase cu el. M-am cufundat în tăcere gîndindu-mă cum aș putea să-l atrag de partea mea.

Din nou întunericul, burnița, frigul. Durerea din mușchi dispăruse. Eram amorțit și simțeam cum mă cuprinde o toropeală febrilă. Cred că am adormit o bună bucată de timp.

M-a trezit o smucitură violentă şi nechezatul calului. Am simţit că-mi pierd echilibrul, că mă răstorn, am încercat să mă agăţ de ceva, zdrelindu-mi degetele. Dar mai ales nu înţelegeam lumina aceea orbitoare ce îmi ardea ochii. Pentru o clipă am zărit silueta lui moş Nicodim cum se prăvale de pe capră în noroiul drumului. Mi-am recăpătat cu greu echilibrul, căruţa se oprise în şanţ pe jumătate răsturnată, şi am privit cu teamă în jur. Nechezatul înnebunit al calului mi-a străpuns timpanele şi l-am văzut cum se ridică în două picioare scăldat în lumină. M-am întors pe spate ferindu-mi ochii cu mîna. La cîţiva zeci de metri deasupra noastră, un glob de foc oscila cu rapiditate. Începeam să înţeleg ce se petrecuse. Am coborît din căruţă, dar n-am mai avut timp să-l studiez. Cu un zvîcnet scurt a ţîşnit deasupra brazilor şi s-a pierdut aproape instantaneu. Întunericul ne-a învăluit din nou, rece şi umed. La picioarele mele, moş Nicodim, îngenuncheat, îşi făcea cruce şi bîiguia mereu, cu spaimă, un «Doamne păzeşte-mă» inutil. Mă intriga spaima lui şi chiar mă neliniştea. Sfera de foc nu putea fi decît un fulger globular, e-adevărat, cu o traiectorie cam bizară, însă din ceea ce citisem înainte de plecare, în general fulgerele globulare au comportări extem de ciudate. Şi, totuşi, de ce teama asta exagerată?

M-am aplecat şi l-am prins de braţ pe bătrîn ajutîndu-l să se ridice. S-a uitat la mine cu neîncredere făcîndu-şi încă o dată cruce şi s-a urnit către cal. L-a bătut cu palma pe grumaz pînă ce s-a domolit şi a scos căruţa din şanţ. Nu s-a mai urcat pe capră, a pornit să meargă pe jos, şchiopătînd, cu calul de dîrlogi. Am deschis repede geamantanul, am luat un pachet de ţigări şi m-am apropiat de el.

– Uite moş Nicodim, ia nişte ţigări...

– Nu-mi trebuie!, m-a refuzat tăios, dar faptul că îmi vorbea, chiar şi pe tonul ăsta, era un semn bun.

– Te rog, nu mă refuza..., am insistat vîrîndu-i-le în palmă. A făcut un gest vag de împotrivire, însă le-a acceptat.

Cîteva minute am mers în tăcere. Siluetele negre ale brazilor începeau să se rărească şi undeva departe se auzi lătratul unui cîine.

– Moş Nicodim, l-am abordat încercînd să fiu cît mai calm, simt că te-am supărat cu ceva. Măcar spune-mi ce am greşit.

S-a hotărît cu greu să vorbească.

– Domnule, întoarce-te de unde ai venit. Ne ajung necazurile noastre...

– Ce necazuri? Din pricina stelei?

– Degeaba mă iscodeşti. Ascultă-mă şi pleacă.

– Nu pot, moş Nicodim, vreau mai întîi să-l văd pe Sihastru.

S-a oprit speriat.

– De unde ştii de el?

– Am auzit nişte zvonuri. Lumea vorbeşte...

– Nu te pune la ambiţie cu el. Au încercat şi alţii să facă pe grozavii. I-au mîncat şobolanii...

– Eu nu vreau să-l înfrunt. Vreau doar să-i vorbesc.

– Domnule, nu ştiu cu ce gînd ai venit aicea, dar n-a fost gîndul ăl bun. Fereşte-te să nu-l mînii pe Sihastru că atuncea nimeni nu te mai poate scăpa.

– E-adevărat că a dobîndit puterea de la Steaua Vie?

– Ţi-am spus, degeaba mă iscodeşti. Şi aşa am trăncănit prea mult.

Urmează iarăşi cîteva file rupte. În ceea ce priveşte acest al doilea fragment, voi face numai două observaţii, de fapt reluări.

1. Este clar că autorul însemnărilor se pregătise cu minuţie pentru incursiunea la Şipotu. Nu numai că deţinea unele informaţii referitoare la Sihastru şi la ceea ce localnicii denumeau „Steaua Vie", dar sînt aproape sigur că încercase chiar şi o motivare logică a evenimentelor din sat. Altfel nu s-ar explica lecturile lui privitoare la fulgerele globulare chiar înaintea plecării.

2. Evidenţiez încă o dată cele două elemente ce îl caracterizează pe autorul jurnalului, elemente pe care eu le regăsesc şi în acest al doilea fragment: doza de sensibilitate şi nivelul cultural destul de ridicat. În fond, ceea ce vreau să demonstrez, şi încerc de atîta timp să mă conving pe mine însumi, este faptul că el a fost un individ lucid, poate mai bun decît ceilalţi, în orice caz un exemplar reprezentativ al rasei umane şi că modul în care a acţionat la contactul direct cu Sihastrul, dar mai ales cu „Steaua Vie" a fost singurul deocamdată posibil.

Din filele următoare, de fapt partea cea mai consistentă a jurnalului, nu am reuşit să extrag decît cîteva fragmente inteligibile, restul fiind aproape complet distrus. Voi completa însă transcrierea cu informaţiile pe care le-am cules la Şipotu.

Redau însemnările.

„...de la geam aproape întreaga vale. În curte, lîngă şopron, bătrîna dădea mîncare la găini. Ziua era mohorîtă, începuse iarăşi să burniţeze şi pe dealurile din depărtare aburi de ceaţă se ridicau spre cerul închis. Am scos ceasul din buzunar încercînd să uit durerea din tîmple. Trecuse de unsprezece. N-aş fi crezut că dormisem atît după amorţeala din corp. Am aranjat cuvertura pe pat şi m-am îmbrăcat repede, zgribulit de frig. Voiam să fac un tur prin sat şi eventual să mănînc ceva la birt. Pentru prima zi era indicat să nu pun întrebări. Am luat umbrela şi am ieşit în cerdac. Satul nu era prea întins. Cîteva case risipite de-a lungul văii, unele ajungînd pînă în marginea pădurii de brazi. De la gospodăria bătrînei, ulicioara cobora o pantă uşoară unindu-se ceva mai departe cu drumeagul pe care venisem cu moş Nicodim. Am renunţat să mai vorbesc cu gazda, era aproape surdă, şi de fapt persoana mea părea să-i fie complet indiferentă. Nu-mi dau seama cum a reuşit moş Nicodim să se înţeleagă cu ea şi s-o convingă să mă primească. Pe ulicioară, noroiul îmi ajungea pînă la glezne. Am aprins o ţigară ca să-mi alung foamea şi am pornit către drum. Aerul rece, în ciuda umezelii, mă înviorase şi ziua nu mi se mai părea chiar atît de urîtă. Am mers mai mult de un kilometru fără să întîlnesc pe nimeni. Ici-colo, prin curţi, mai vedeam pe cîte cineva, trebăluind. Cei care mă observau se opreau din lucru şi mă urmăreau lung pînă le dispăream din vedere. Probabil şi în vremuri normale un individ cu pardesiu şi umbrelă n-ar fi fost ceva obişnuit. Gîndul m-a făcut

să zîmbesc inoculîndu-mi un optimism firav. Burnița se întețise și noroiul lutos aproape îmi smulgea cizmele din picioare. Începeam să regret plimbarea. Deodată mi s-a părut că aud un strigăt incert, mai degrabă un hohot de rîs. Mă aflam în dreptul unei gospodării sărăcăcioase, o casă de lemn înnegrită de ploi și de timp și un grajd dărăpănat în spatele ei. M-am oprit și am ascultat atent. Rîsul s-a auzit din nou, era o femeie, dar ceva nu părea în regulă cu glasul acela. Am privit către grajd și am văzut ușa deschizîndu-se. O fată cu părul încîlcit, într-o cămașă murdară și ruptă, a ieșit și s-a oprit în ploaie uitîndu-se la mine cu ochii tulburi. Am înțeles atunci și rîsul ei anormal. Imediat, din casă a apărut un bărbat în vîrstă care s-a repezit la ea și a prins-o de mînă trăgînd-o după el înăuntru. Nu știu ce m-a făcut să-l strig.

– Hei, cetățene, o întrebare doar!

S-a oprit surprins – nu mă văzuse – și a împins fata în casă.

Am insistat.

– Vreau doar să-ți pun o întrebare.

M-a privit încruntat, a șovăit cîteva clipe, apoi s-a apropiat. M-am cutremurat observîndu-i mulțimea de cicatrici de pe față și gît. Părul alb complet îl făcea să pară mult mai bătrîn.

– Ce cauți aici?, în ochi i-a apărut o scînteie de mînie.

– Am înțeles că pe undeva prin apropiere e o cîrciumă. Cum pot să ajung...

– Te-am întrebat ce cauți în sat.

Pentru o clipă am rămas descumpănit. Hotărîsem ca în prima zi să nu-mi arăt interesul pentru povestea de aici. Și totuși mi se oferea o șansă.

– Am auzit cîte ceva de Steaua Vie, cred că am și văzut-o azi noapte. Cineva mi-a spus că Sihastru...

M-am oprit văzînd cum i se înroșesc nervurile cicatricilor. Și-a privit palmele mari, bătătorite și a strîns pumnii.

– Într-o zi tot am să pun mîna pe el...

– Fata?, am întrebat cu jumătate de glas.

Și-a cercetat din nou mîinile și a dat din cap.

– Numai pe ea o am... A nenorocit-o nemernicu'...

– Iartă-mă, n-am avut de unde să știu.

A făcut un gest de inutilitate cu mîna și s-a întors către casă. După cîțiva pași s-a oprit.

– Cîrciuma e puțin mai la vale. O găsești ușor. – Vocea lui își recăpătase duritatea și chiar un început de iritare apăruse în ea.

Mi-am continuat îngîndurat drumul. După cîteva sute de metri ulița se lărgea într-un platou mocirlos brăzdat pe mijloc de albia pîrîului. Un podeț din bușteni, fără balustrade, traversa apa tulbure, întesată de resturi și de plante pe jumătate putrezite. Chiar în față, o baracă scundă, cu acoperișul din tablă și geamurile aburite. Sub un șopron, o căruță și doi cai cu săculeții de ovăz legați la bot. M-am apropiat, am strîns umbrela și am intrat. O tăcere grea s-a lăsat înăuntru, făcînd și mai puternic mirosul acru și fumul de țigară. Bărbații de la mese, încotoșmănați în dulame, încremeniseră. Îmi urmăreau fiecare gest, pe sub sprîncene, fără să scoată un cuvînt. Nu se auzea decît scîrțîitul cîrpei cu care cîrciumarul ștergea cîteva pahare făcîndu-se că nu mă observă.

– Ziua bună, am salutat fără să primesc nici un răspuns.

Am trecut lîngă tejghea, frecîndu-mi palmele.

– A dracului vreme. Am înghețat ca un cîine... N-aveți un ceai fierbinte cu puțin rom?

– Nu servim ceai, a mormăit grăsanul și s-a întors să aranjeze niște sticle.

– Atunci o tărie.

Nu mi-a răspuns imediat. A luat sticla de țuică de pe tejghea, a pus-o în raft și s-a răsucit spre mine cu mîinile în șold.

– N-avem tărie.

– Bănuiesc că nici mîncare nu serviți.

– Nu, nu servim.

Mi-a susținut privirea impasibil și a început să frece iarăși paharele.

Am înțeles că sînt nedorit acolo, mă obișnuisem de fapt cu gîndul ăsta, dar nu mă înduram să plec. M-am uitat în jur căutînd o urmă cît de vagă de simpatie sau cel puțin de acceptare a persoanei mele, însă cei de la mese mă urmăreau cu aceeași încruntare, fără să facă vreun gest.

Am renunțat plictisit și m-am îndreptat spre ieșire. Pe neașteptate, o voce de bas m-a oprit.

– Ascultă, domnule!...

De la masa din colț s-a ridicat un vlăjgan cu fața ciupită de vărsat și am văzut cum în ochii celor din jur apar luciri de neliniște. Numai cei trei tovarăși ai săi, unul țigănos și ceilalți doi blonzi îl urmăreau cu rînjete de satisfacție cum își ia biciușca de pe masă și se apropie de mine cu pași rari. Era îngrijit îmbrăcat, cizmele îi străluceau fără pic de noroi și întreaga lui înfățișare degaja o aroganță nestăpînită.

– Serafime, lasă-l, mă, în pace, interveni cu jumătate de gură un țăran spătos cu o mustață cît musca.

– Da' ce i-am făcut, nea Trifane?, se prefăcu mirat vlăjganul întorcîndu-se către el.

Țăranul nu îndrăzni să răspundă. Învîrtea păhărelul de țuică fără să-și mai ridice privirile.

Doar cîrciumarul vorbi pe un ton plîngăreț:

– Domnu' Serafim, vă rog, nu aici...

– Ce v-a găsit, mă, pe toți?! Nu i-am făcut nici un rău! Cînd eram schilod și orb parcă nu vă apuca mila! Paștele mamii voastre!...

Se întărîta pe măsură ce vorbea, glasul îi devenise isteric, însă nimeni nu încerca să-l potolească. Era incredibil! Își plecaseră frunțile și ascultau invectivele lui cu o teamă pe care nu o puteam pricepe"!

„...am curățat cizmele cu o bucățică de lemn și le-am așezat la ușă. Pe lavița de lîngă cuptor, bătrîna sforăia cu gura deschisă și cu o mînă atîrnînd pe podea. Am intrat în camera mea, căldura dinăuntru era o adevărată binecuvîntare și mi-am dezbrăcat pardesiul. Mîinile încă îmi tremurau. Încercam să uit întîmplarea din birt și să mă gîndesc numai la cele două conserve din geamantan. M-am aplecat să-l deschid, însă în acel moment am observat că ceva era în neregulă. Geamantanul nu se mai afla în poziția în care îl lăsasem la plecare. Îmi aminteam perfect că îl sprijinisem de marginea patului, iar acum stătea oblic, rezemat într-un colț. L-am deschis febril simțind cum mi se accentuează tremurul din corp. Cutele pijamalei,

puloverul împăturit neglijent, colţul îndoit al cămăşii, dovedeau că cineva cotrobăise prin el. M-am gîndit imediat la bătrînă. Dar cînd am cercetat mai atent încăperea, am descoperit pe preşul de lîngă uşă cîteva urme de noroi. Nu puteau fi ale ei, părea a fi o femeie curată..."

„...mai mult de două ore de cînd mă chinuiam să adorm. Aveam convingerea că sătenii erau totuşi oameni cumsecade, le-am surprins atunci privirile schimbate pe furiş, însă ceva îi înspăimînta. Nu se încumetau să-i înfrunte făţiş pe Serafim şi pe oamenii lui. Ce putere deţineau indivizii ăştia nu înţelegeam deocamdată, dar într-un sat ca Şipotu nu se puteau baza numai pe forţa fizică. O bănuială nelămurită îmi spunea că trebuie să fie ceva în legătură cu afirmaţia aceea a lui Serafim, «cînd eram schilod şi orb...». Lătratul cîinelui mi-a întrerupt şirul gîndurilor. Trebuia să adorm, dimineaţa voiam să fiu în formă. M-am întors pe o parte şi am tras cuvertura pînă sub bărbie. Cîinele parcă înnebunise. Lătra sufocat de furie, aproape sub geam. Începea să mă intrige. După un timp scurt, am auzit zgomotul lanţului pe sîrmă şi lătrăturile îndepărtîndu-se rapid către poartă. Am sărit din pat şi m-am repezit la fereastră. O umbră abia conturată dispărea pe după..."

„...eram îngrozitor de obosit, capul mă durea, dar printre genele încă lipite de somn simţeam că se făcuse ziuă. Am deschis ochii cu greu şi nu mi-a venit să cred. Era o dimineaţă splendidă, cum nici nu visasem după mizeria din ajun. M-am ridicat din pat, lumina mă învăluia strălucitoare alungîndu-mi oboseala şi doar lătratul cîinelui mă irita întrucîtva. M-am dus la fereastră ca să mă conving că dimineaţa aceea atît de frumoasă nu era doar o iluzie şi atunci am văzut-o pe bătrînă îngenuncheată în faţa casei. Se închina pînă la pămînt şi bodogănea ceva cuprinsă de spaimă. Am avut o presimţire sumbră. Mi-am îmbrăcat repede hainele şi am fugit spre uşă. Cînd am deschis-o, priveliştea m-a ţintuit în prag. De grinda pridvorului, agăţat cu o sîrmă, se legăna cadavrul unei pisici negre..."

Întrerup transcrierea însemnărilor pentru a face o singură precizare. Urmează un număr mare de pagini distruse sau imposibil de descifrat care mă determină să presupun că între întîmplările redate pînă acum şi cele povestite în fragmentele următoare există un interval de cel puţin două, trei zile, despre care nu se poate afla nimic.

Continui transcrierea.

„...în prag apăruse un tînăr înalt, deşirat, cu părul roşu ca focul şi faţa plină de pistrui. Ochii albaştri vădeau o tristeţe reţinută ce îl maturiza înainte de vreme.

– Feciorul meu, Cosmin, mi-l prezentă înseninat Trifan.

– Ne cunoaştem, dar nu ştiam că e băiatul dumitale.

Probabil că n-am reuşit să-mi ascund mirarea cum se cuvine. Am văzut mustaţa cît musca lărgindu-se într-un zîmbet vesel.

– Seamănă cu bunică-su, tată-meu. Tot aşa roşcat era. N-am nici o îndoială că-i al meu. Se întoarse către băiat. Cosmine, mai trage o sticlă de vin din butoiu' ăl vechi şi ad-o aci.

Băiatul dispăru imediat lăsîndu-ne singuri. Trifan umplu din nou paharele, şi reînnodă firul vorbelor.

– Aşa-i, domnule, cum l-ai auzit. Era schilod şi orb. Avea un picior nevolnic, abia îl tîra şi ochii acoperiţi de albeaţă. Mamă-sa îşi blestema zilele cu el. Da' nu-i adevărat ce spune, totdeauna se găsea cîte cineva să-i dea o strachină de mîncare.

– Sihastrul l-a vindecat?

– Da, a fost o minune adevărată, cum găseşti numai în Evanghelie. Degeaba mă priveşti aşa, domnule, am văzut cu ochii mei. Numai că nu ştiu dacă Sihastru' e în puterea lu' Dumnezeu sau a Satanei.

– Cînd s-a petrecut minunea?

– Păi să fie vreo trei sau patru luni.

– Povesteşte-mi, nea Trifane.

– Era seara tîrziu, închisesem vitele în grajd şi mă pregăteam să intru în casă cînd am văzut Steaua Vie lunecînd pe deasupra pădurii. Venea chiar spre inima satului. Zici că ai văzut Steaua Vie, aşa frumuseţe nu poate să fie decît un semn ceresc, un dar pe care Dumnezeu ni l-a trimis ca să ne bucurăm sufletele şi să ne uşurăm inimile. Sau poate ca să ne încerce. Dumneata eşti om cu carte şi poate ai să rîzi de mine, da' eu aşa cred. Era prima dată cînd venea deasupra satului. O mai văzusem de cîteva ori pînă atunci, da' era departe, deasupra Poienii Gorunului, acolo unde stă Sihastru'... Mi-am făcut cruce şi am ieşit în uliţă. Cred că toată suflarea satului se adunase pe drum. Abia atunci l-am zărit pe Sihastru' cum venea către noi pe cărarea dinspre pădure. L-am văzut pentru că steaua era chiar deasupra lui şi luneca o dată cu el. Cînd a ajuns în mijlocul nostru, Sihastru' a început să ne ţină o predică. Ne-a spus că steaua este în puterea lui, că puterea lui e nemărginită acum şi că trebuie să ne supunem şi să-l ascultăm fără crîcnire. Noi am crezut că vorbeşte în dodii, da' el a zis că rău facem dacă ne îndoim de spusele lui, fiindcă el ne va arăta puterea chiar acolo, pe loc, săvîrşind o minune. Serafim venise şi el, atras de lumină ca un fluture orb şi Sihastru' l-a pus să îngenuncheze în faţa lui. I-a pus mîna pe creştet, steaua a început să joace deasupra şi cît ai clipi l-am văzut pe Serafim cum se ridică în picioare şi începe să alerge de parcă niciodată n-ar fi fost schilod. Părea chiar mai înalt, mai vînjos şi albeaţa de pe ochi îi dispăruse. Fugea printre noi, îmbrăţişîndu-ne, apoi s-a aruncat la picioarele Sihastrului şi i le-a sărutat plîngînd de fericire. Ne-am apropiat şi noi, buimăciţi, ne-am închinat lui şi l-am rugat să ne ierte pentru necredinţa noastră. El ne-a privit aspru şi a zis că poate o să ne ierte cîndva, da' pentru asta va trebui să plătim...

– Şi de atunci tot plătiţi.

– Ţi-am mai spus dumitale, poate că Dumnezeu vrea să ne încerce prin suferinţă. E prea frumoasă steaua ca să nu fie trimisă de el.

– Nea Trifane, dumneata eşti om în toată firea, nu o babă care stă cît e ziua de lungă în uşa bisericii..., l-am dojenit, deşi simţeam cum şi pe mine mă cuprinde nesiguranţa.

– Dar minunea? Am văzut-o cu ochii mei.

– Nu mă îndoiesc. Mai ales că am auzit şi de la alţii povestea asta. Trebuie să existe o explicaţie chiar dacă nu o cunoaştem încă...

– Şi crezi că o s-o cunoaştem vreodată?

Era chiar întrebarea de care mă temeam, întrebarea pe care mi-o pusesem şi eu de atîtea ori pînă acum. Adevărul era că nu ştiam încă ce să răspund. Pe măsură ce adunam informaţii, taina Sihastrului, în loc să se clarifice, devenea tot mai ascunsă. M-a salvat apariţia tînărului care aducea clondirul cu vin din pivniţă.

Trifan trase încă un taburet lîngă masă.

– Cosmine, adă-ţi şi tu un pahar.

– Viu îndată, să bag numa' căruţa sub şopru.

Taică-su îl urmări cu privirea pînă la uşă, apoi se aplecă spre mine.

– Să nu spui nimic de fata lu' Pricop cînd o fi el aci.

– Nici nu ştiu cine-i fata lui Pricop.

– Cum nu? O ştii cu siguranţă. Nebuna... (glasul i se întristă). Era drăguţa lu' Cosmin. O mai iubeşte şi acu, săracu'...

– Iartă-mă că te întreb, dar ce s-a întîmplat cu ea?

– Serafim. El a ademenit-o pînă în Poiana Gorunului şi acolo a necinstit-o Sihastru'.

– Nea Trifane, dumneata vorbeşti serios?!... Şi n-a încercat nimeni să le ceară socoteală?

– Ba da... Pricop turba de furie. S-a dus chiar în noaptea aia să-l caute pe Sihastru. A vrut să meargă şi Cosmin, m-am luptat cu el şi abia am reuşit să-l închid în casă. Da' el a spart geamu' şi tot a plecat. L-a găsit pe Pricop într-o baltă de sînge, mai mult mort decît viu. Şobolanii colcăiau pe el. Abia a putut să-l care înapoi în sat..

– Poate dacă nu l-ai fi ţinut pe Cosmin...

– Vorbeşti şi dumneata fără să ştii... Se vede că n-ai auzit de toate cîte s-au întîmplat. Ilie a lu' Pătru făcea cît trei d-alde Cosmin. Tot aşa, s-a dus şi el în Poiana Gorunului să-l înfrunte pe Sihastru. L-au găsit după două zile mîncat de şobolani.

– Cine l-a omorît?

– Nu ştiu. În seara aia Serafim era cu oamenii lui la cîrciumă. Au chefuit pînă la ziuă.

– Atunci Sihastrul?

– Nu, nu cred. După ce s-a vindecat, Pricop zicea că el nici nu l-a văzut pe Sihastru. A făcut numa' cîţiva paşi că au sărit pe el o puzderie de şobolani şi l-au doborît. Doar steaua juca deasupra poienii.

– ...Ştii cumva dacă steaua era acolo şi în seara cînd a plecat Ilie a lui Pătru?

– Era, că frati-su îl ruga cu ceru' şi cu pămîntu' să nu se ducă. Sihastru ne-a zis doar că de la ea îşi trage puterea.

– Nea Trifane, de cînd a apărut steaua asta pe aici?

– Păi să tot fie un an...

– Şi Sihastrul?

– Nu mai ştiu... el se aciuise mai de mult în poiană. Casa de acolo e a lui.

– Pînă acum un an steaua n-a mai apărut niciodată?

– Ba da. Cîteodată, primăvara, zbura ca un fulger peste pădure, da' treceau ani întregi pînă s-o vedem din nou. Acu' parcă s-a priponit deasupra poienii. Rar dacă lipseşte vreo zi.

Am vrut să mai întreb ceva, dar m-a întrerupt venirea lui Cosmin. O dată cu el a pătruns în odaie un miros proaspăt de fîn şi de aer rece. Tatăl său i-a umplut şi lui paharul şi am ciocnit toţi trei. Uitasem întrebarea, dar mai aveam totuşi o nelămurire.

– Nea Trifane, ai spus mai înainte că Sihastrul v-a pus să plătiţi pentru necredinţa voastră. În ce fel? Bani?

– Da...

– Şi dacă n-aveţi?

– Vine Serafim cu ai lui în fiecare sîmbătă şi umple căruţele cu tot ce găseşte prin curţi. Duminica merge la tîrg, vinde şi seara îi duce obolu'... în poiană.

– Pînă cînd o să tot plătiţi? N-aţi încercat niciodată să-l alungaţi din sat?

– Ce ştii dumneata... încă n-ai cunoscut puterea Sihastrului...

Resemnarea lui sau tristeţea din ochi m-au făcut să iau hotărîrea pe loc.

– Mîine am să merg în Poiana Gorunului.

L-am văzut pe Cosmin cum tresare şi în privirea lui am desluşit o luminiţă ciudată. Nea Trifan, speriat, îşi făcea cruce.

– Domnule, ce ţi-a venit aşa deodată, vrei să te mănînce şobolanii? Nu-l mînia pe Dumnezeu.

– Nu te supăra, nea Trifane, dar eu nu cred în Dumnezeu şi în minuni. Sihastrul ascunde o taină poate mai stranie decît mi-aş fi închipuit vreodată, dar taina asta trebuie să aibă o cheie. La început am crezut că e un şarlatan care profită de izolarea satului şi de neştiinţa celor mai mulţi de aici ca să-şi facă mendrele şi mă miram cum de nu l-aţi alungat. Acum ştiu că bănuiala mea nu e bună decît în parte. Sihastrul are într-adevăr o putere ciudată care îi vine de la Steaua Vie şi puterea asta îl face cu atît mai periculos. Trebuie să aflu dezlegarea tainei şi numai el îmi poate oferi cheia.

M-am oprit văzîndu-i cum mă privesc înmărmuriţi. Îi luasem prea repede, mă înfierbîntasem ridicînd glasul fără să-mi dau seama şi vorbisem mai mult pentru a-mi clarifica mie gîndurile. Probabil nici nu m-au înţeles în întregime şi acum se întrebau ce caut de fapt în satul lor. Am sesizat în ochii lui nea Trifan o oarecare distanţare şi chiar o umbră de neîncredere pe care nu mi-aş fi dorit-o. Numai pe Cosmin îl simţeam de partea mea.

Am ridicat paharul încercînd să risipesc stînjeneala.

– Să fie într-un ceas bun.

Am ciocnit şi am sorbit vinul pînă la fund. Privirea lui nea Trifan începea să se încălzească. Deveni iarăşi omul sfătos şi primitor.

– Mergi, Cosmine, şi spune maică-ti să aştearnă masa.

M-am ridicat şi mi-am scos ceasul din buzunar. Se făcuse tîrziu.

– Îţi mulţumesc, nea Trifane, pentru seara asta şi mai ales pentru vin. Să poţi face aşa o licoare, e într-adevăr, un... dar ceresc.

Mustăcioara se lărgi într-un zîmbet de satisfacţie.

– Bob cu bob am ales strugurii. Se înnegură deodată. Domnule, doar nu vrei să pleci? Trebuie să rămîi la masă.

– Îmi pare rău, pe cuvînt îmi pare rău. Dar de

cînd povestea cu pisica aia, bătrîna dă drumul la dulău în fiecare noapte. N-am să mai pot intra în curte.

A mai insistat de cîteva ori, părea chiar supărat de-a binelea, dar am rămas pe poziție. Înainte să plec a ținut să-mi dea „măcar o sticlă de vin pentru acasă".

Eram deja departe, pe uliță, cînd am auzit zgomotul unor pași alergînd în urma mea. Am întors capul și l-am recunoscut pe Cosmin. M-a privit în ochi cu o seriozitate nepotrivită cu tinerețea lui.

– Domnule, mîine merg și eu în Poiana Gorunului.

– Nu se poate, Cosmin. Tatăl tău..."

„...în sfîrșit, printre brazi, poiana. Era un luminiș destul de întins, inundat de strălucirea orbitoare a stelei care oscila deasupra, la cîteva zeci de metri. Ne-am oprit și am părăsit cărarea ascunzîndu-ne la adăpostul unui molid bătrîn, cu crengile grele și stufoase atîrnînd pînă aproape de pămînt. Nu era prudent să înaintăm mai mult atîta timp cît fulgerul se afla acolo. Locul mi se părea destul de ferit și ne dădea posibilitatea să observăm aproape întreaga poiană. În marginea opusă cărării pe care venisem se înălța casa Sihastrului. O hardughie de lemn cu două etaje, părea de mult timp lăsată în părăsire. Treptele de la intrare erau rupte, din balustrada pridvorului lipseau o mulțime de șipci și geamurile erau aproape toate sparte. Pretutindeni se depusese un strat gros de cetină uscată și resturi de lemnărie putredă. Deși scăldată în lumina argintie a stelei, îmi dădea senzația unui monstru imens din lemn, sumbru și ascunzător de primejdii. Nu sesizasem încă nici o urmă de mișcare, dar Cosmin s-a tîrît lîngă mine și mi-a arătat cu degetul fereastra din colț a ultimului etaj. Se deschidea încet și o lumină puternică apăru în cadrul ei. Nu știu de ce, în momentul acela am simțit un fior de neliniște și în minte mi-au revenit cuvintele lui nea Trifan despre Pricop și Ilie al lui Pătru. Am privit încordat încercînd să-mi recapăt calmul. Cosmin încremenise lîngă mine. La fereastră se ivi o figură întunecată, cu părul negru și lucios pînă la umeri și barba încîlcită. Era Sihastrul! L-am recunoscut imediat cu toate că nu-l văzusem niciodată. Purta un anteriu negru cu mînecile largi și ceva îi strălucea la piept. Privea în sus, către globul de foc și în mîna dreaptă ținea un felinar. O lampă cu carbid, altceva nu putea produce o lumină atît de puternică. A scos-o mult în afara ferestrei și a început s-o miște lent, în sus și în jos. Nu înțelegeam ce urmărește. Părea concentrat asupra stelei. După cîteva clipe am văzut ceva de necrezut! Globul de foc a început și el să oscileze ușor pe verticală în ritmul felinarului. A urmat o mișcare laterală a lămpii și steaua a imitat-o întocmai. Părea o ființă vie! Steaua Vie! Înțelegeam acum de ce o denumiseră astfel localnicii. Și totuși ce putea fi?... Nu reușeam să-mi adun gîndurile. Sihastrul a întrerupt mișcarea felinarului și în cealaltă mînă i-a apărut un ciob de sticlă verzuie, probabil o rămășiță de vitraliu. L-a așezat în fața lămpii și un fascicul de lumină verde s-a îndreptat către globul de foc. Steaua a început să tremure abia perceptibil și a căpătat o nuanță verzuie. Era uluitor! Nu știam ce să mai cred! Amorțisem acolo, afundat în cetina uscată și ochii mă dureau de încordare... Deodată, Sihastrul a tresărit, și-a întrerupt experiențele și a privit cu atenție exact în direcția noastră. Era imposibil să ne vadă! Poiana era inundată de lumină, iar noi ne aflam destul de departe, protejați de umbra molidului. Și totuși el privea către noi, cu atenție.

– Domnule, ne-a văzut!, șopti Cosmin cu vocea întretăiată de spaimă.

– Fugi!, l-am îndemnat ridicîndu-mă și am început să alerg în urma lui.

Crengile brazilor mă loveau peste față, nici nu mai știam unde este cărarea și singurul gînd era să ne depărtăm cît mai mult de Poiana Gorunului. Undeva în spate am auzit un hohot de rîs nestăvilit, devenind tot mai slab pe măsură ce alergam..."

„...Ne-am întîlnit cu Serafim chiar în poarta casei lui nea Trifan. Stătea cu picioarele ușor depărtate, frămîntîndu-și biciușca în mîini și ne aștepta rînjind. Oamenii lui se aflău mai în spate. Cel îndesat și negricios se rezemase de gard și mestecа nepăsător, iar ceilalți doi, blonzi, cu fețele pătrate, greoaie, probabil frați gemeni, ne priveau apatici, sprijiniți în bîte.

Eram lac de transpirație și fețele încă ne ardeau de fierbințeala alergăturii. Nu înțelegeam ce vrea de la noi Serafim. Cosmin a privit o clipă peste gard, însă prin curte nu se vedea nimeni.

Serafim s-a apropiat la cîțiva pași de noi.

– Stăpînul s-a îndurat de voi și nu v-a pedepsit pentru îndrăzneală. Dar, țineți minte, e pentru ultima oară.

Își plesnea cizmele cu biciușca și a trecut pe lîngă noi lăsîndu-ne înmărmuriți. De unde știa ce se petrecuse în Poiana Gorunului? Am fugit aproape tot timpul fără să vedem pe nimeni și o altă cărare spre locul acela nu știam să existe. Iar din felul în care ne vorbise nu puteam crede că o făcuse din proprie inițiativă. Mai mult ca sigur îi ordonase Sihastrul. Dar în ce fel?

Serafim s-a oprit de parcă ne-ar fi ghicit gîndurile. A văzut uluirea pe fețele noastre și rînjetul i s-a lățit. A adăugat poruncitor.

– Deseară toți oamenii să se adune în fața cîrciumii. O să vină Stăpînul să le vorbească.

L-am urmărit fără să facem vreo mișcare pînă a dispărut după colțul drumului..."

„...stăteam întins în pat încercînd să mă relaxez. Lumina zilei se micșora și de pe uliță auzeam frînturi de vorbe nedeslușite. Oamenii se îndreptau deja către locul de întîlnire. Singura certitudine pe care o aveam era că Sihastrul își dobîndise puterile neobișnuite de la Steaua Vie. Era de fapt ceea ce aflasem de la săteni încă din primele zile, dar refuzasem să cred. Încă nu pricepeam ce poate să fie fulgerul acela și uneori mă îndoiam că voi putea înțelege vreodată. Sihastrul găsise o cale de comunicare cu el și îl dirija cum voia. Mă îngrozeam gîndindu-mă cît rău putea face un nebun cu o asemenea forță. Ceea ce se petrecea în sat vădea doar nesiguranța începutului. M-am ridicat din pat și am început să mă îmbrac. Trebuia oprit înainte de a-l cuprinde beția puterii, dar cum? Nimeni n-a reușit să se apropie de el. Deodată mi-a venit o idee. Am ridicat geamantanul pe masă și

l-am deschis. Lampa cu baterii era neatinsă în cutia ei. Am scos-o, i-am verificat funcționarea și am așezat-o lîngă cuțitul de vînătoare cu plăsele de os. Era o soluție, nu știu cît de bună, dar deocamdată trebuia să mai aștept pentru a o pune în aplicare.

Am ascuns geamantanul sub pat și m-am grăbit spre ușă. Nu voiam să întîrzii..."

„...mergeam grăbit, aproape alergînd. Ulița era pustie, ici-colo cîte o luminiță pîlpîia stingheră la geamul unor case abia conturate în întuneric și în liniștea profundă nu se auzea decît rar lătratul repede curmat al cîinilor. Era o tăcere neobișnuită pentru ora aceea, semn că tot satul se adunase deja pe platoul din fața cîrciumii. Simțeam cum îmi sporește încordarea. Am început să alerg poticnindu-mă aproape la tot pasul în hîrtoapele ascunse de întuneric. Cerul se acoperise cu nori denși, tumultuoși, prevestind un nou șir de zile reci și ploioase. Singura lumină era cea a stelei. Încă de cînd ieșisem din casă o zărisem alunecînd lent peste sat, însoțind probabil venirea Sihastrului. De cîteva minute se oprise deasupra locului în care apreciam că trebuie să se afle cîrciuma. Lumina ei devenea tot mai puternică pe măsură ce mă apropiam. Treptat am început să aud un murmur de voci și cînd am ajuns la ultimul cot al drumului am văzut mulțimea. O febrilitate subită m-a cuprins. Platoul din fața cîrciumii era plin de oameni, nici nu crezusem că pot fi atîția locuitori în Șipotu. Am trecut podețul și m-am strecurat printre ei. Nu mi-a dat nimeni nici o atenție. Am citit pe fețele lor îngrijorarea și uneori chiar spaima. Cuvinte răzlețe, întrebările puse în șoaptă și răspunsurile bolborosite vădeau toate presimțirea unei noi năpaste. M-am înghesuit spre locul deasupra căruia încremenise globul de foc.

O căruță cu doi cai se afla în cercul din mijlocul mulțimii. Cu spatele la cele patru colțuri ale ei vegheau Serafim, individul negricios și gemenii blonzi. Țineau în mîini bîtele pregătite și scrutau figurile celor din jur cu priviri bănuitoare. În căruță, era Sihastrul! Se pregătea să urce cu picioarele pe capră pentru a putea cuprinde mai bine adunarea. Poziția în care se afla și anteriul pînă la glezne îi sporeau înălțimea și așa apreciabilă. Părul îi căpătase reflexe de antracit și pe piept îi strălucea o stea masivă prinsă cu un lanț, amîndouă din aur. Văzîndu-l atît de aproape înțelegeam frica instinctivă pe care o resimțeau sătenii față de el. Cel mai greu de îndurat era așteptarea aceea înfrigurată și Sihastrul o știa căci nu se grăbea să vorbească. Nasul îngust, coroiat, pomeții ieșiți ai obrajilor, dar mai ales ochii negri și reci ca de șarpe păreau că hipnotizează mulțimea. În momentul în care a pus și cel de-al doilea picior pe capră, caii au început să fornăie și să se zbată în hamuri. El nu s-a tulburat. A întins încet mîna dreaptă și animalele s-au potolit ca prin farmec. Orice îndoială cu privire la puterea lui, dacă mai aveam vreuna, mi-a dispărut în clipa aceea. În ochii oamenilor lucea frica și o tăcere adîncă s-a lăsat pe platou.

Sihastrul și-a ridicat brațele – mînecile largi ale anteriului păreau aripile unei uriașe păsări de pradă – și a început să vorbească.

– De azi înainte vreau ca poruncile mele să fie sfinte pentru voi. Eu voi fi Dumnezeul vostru! Să nu vă îndoiți de lucrul ăsta. Pe cei care vor cuteza să se împotrivească îi voi nimici fără cruțare. Și acum iată ce vă ordon. Începînd cu ziua de mîine, toți bărbații în putere se vor aduna în Poiana Gorunului pentru a primi învățătura mea. Ei vor fi oastea mea! Ei vor duce în lume poruncile mele și nimeni nu va îndrăzni să-i înfrunte, căci deasupra lor va străluci mereu Steaua Vie. Depinde numai de voi să fiți stăpînitori sau sclavi! Eu vă voi arăta drumul pentru a fi stăpînitori! Puterea mea e nemărginită și lumea va trebui s-o cunoască!...

Nu l-am mai ascultat. Îmi simțeam palmele umede și abia reușeam să-mi stăpînesc tremurul corpului. N-aș fi crezut ca presupunerile mele să se adeverească atît de curînd. Acum cine îl va mai putea opri din proiectele lui nebunești? Am privit în jur. Oamenii încremeniseră cu spaima întipărită pe fețe. Păreau în transă, copleșiți de cuvintele lui.

Deodată am sesizat o mișcare la cîțiva metri de mine și l-am văzut pe Pricop. Își croia drum către primele rînduri și chipul lui brăzdat de cicatrici căpătase o paloare cadaverică. Ceva mai în spate, Cosmin încerca zadarnic să se strecoare printre oameni pentru a-l ajunge. Am privit către Serafim aflat chiar în fața mea. Vlăjganul observase și el mișcarea și îl urmărea încordat pe Pricop.

Am înțeles că se va întîmpla ceva crunt, dar n-am mai avut timp să reacționez. Pricop ajunsese în față, ochii-i scăpărînd de ură îl fixau pe Sihastru și în clipa următoare strigătul lui făcu mulțimea să tresară.

– Ticălosule! Nu-ți ajunge că ți-ai bătut joc de noi! Acum ne vrei și sufletele! Ține!

Mi-e foarte greu să descriu ce s-a petrecut în acele cîteva secunde. Oamenii, îngroziți, se uitau cînd la Pricop, cînd la Sihastrul, care se întrerupsese din predică și se răsucise către țăran, privindu-l de sus cu fața schimonosită de furie. Serafim a țîșnit cu bîta deasupra capului, dar Sihastru l-a izbit cu piciorul în umăr împiedicîndu-l să lovească. Am înțeles că se pregătea el însuși de atac. În mîna lui Pricop a lucit pe neașteptate un cuțit pe care în clipa cînd a strigat ultimul cuvînt, l-a aruncat cu un icnet crîncen. S-a petrecut ceva uluitor! Sihastrul i-a observat mișcarea, dar nici n-a încercat să se ferească. Am privit cu toții încremeniți cum fulgerarea lamei se întrerupe la cîțiva centimetri de pieptul lui și am văzut cuțitul căzînd cu un zgomot sec pe capra căruței. Pricop a gemut înnebunit și cîțiva țărani s-au prăbușit în genunchi. „Lepră! Vrei să mă ucizi?!", a răcnit Sihastrul și dintr-un zvîcnet a întins brațele spre el. Pricop s-a clătinat parcă lovit de o forță nevăzută și a căzut la pămînt horcăind. Eram incapabil să mai judec. O transpirație rece îmi înfiora șira spinării și simțeam cum deznădejdea se infiltrează tot mai mult în mine. Ce puteam face eu singur împotriva nebunului ăsta turbat? Cum să-l înving atîta timp cît el avea o putere pe care nici nu mi-o închipuisem vreodată? Am privit în jur căutînd să-mi recapăt calmul. Sihastrul încă răsufla greu, cu mînie, dar Pricop, care horcăia la pămînt, nu-l mai interesa. Cerceta crunt fețele oamenilor și un rînjet disprețuitor începu să-i întindă buzele groase. M-am uitat și eu la chipurile încremenite pe care spaima se învecina cu suferința și fără să știu de

ce am avut deodată un sentiment puternic de milă şi în acelaşi timp de nebănuită simpatie pentu oamenii aceia care de ani de zile trăiau liniştiţi cu bucuriile şi tristeţile obişnuite şi care acum îşi vedeau tihna tulburată brusc fără măcar să poată pricepe de ce se abătuse o asemenea năpastă pe capul lor. Trebuia să-i ajut înainte ca Sihastrul să le înfrîngă voinţa şi să-i supună nebuniei lui. M-am îndreptat încet către locul în care zăcea Pricop. Cîţiva săteni erau aplecaţi deasupra lui neştiind cum să-l ajute. Cosmin ajunsese şi el acolo şi stătea cu fruntea plecată ferindu-şi ura de privirile Sihastrului. Pricop abia mai respira. Un fir de sînge i se prelingea din nas pe cicatricile obrazului. L-am ridicat ajutat de ceilalţi şi mulţimea ne-a făcut loc. Serafim a vrut la un moment dat să vină spre noi, dar cum Sihastrul nu avea intenţia să ne împiedice – voia probabil să-şi continue predica şi aştepta să dispărem cît mai repede – s-a mulţumit şi el să ne urmărească încruntat mişcările. M-am uitat atent, cu teamă, la feţele oamenilor în timp de treceam printre ei. Le-am văzut în ochi sclipirile de ură şi teama mi-a dispărut. Nu puteam fi singur..."

„...am prins-o în palmă cîntărind-o. Cureluşa părea destul de rezistentă. Am petrecut-o pe după gît, iar pe cealaltă am legat-o la spate. Puteam astfel să port lampa cu baterii la piept, bine fixată, şi să am mîinile libere. Era un lucru minor, însă nu aveam voie să neglijez nici un amănunt, oricît de lipsit de importanţă ar fi părut... Nu ştiam ce surprize îmi vor fi rezervate în Poiana Gorunului şi o neglijenţă cît de mică m-ar putea costa viaţa. Şi aşa uneori soluţia îmi părea fără nici o şansă de reuşită... Am stins lumina şi am verificat din nou funcţionarea lămpii. Fasciculul de raze cădea la cîţiva paşi în faţa mea. Am coborît filtrul şi strălucirea a devenit verzuie. Din nou m-a cuprins îndoiala şi pornirea aceea de a lăsa totul baltă era mai puternică decît oricînd. Mi-am amintit de Ilie al lui Pătru, de Pricop şi de avertismentul pe care Sihastrul mi-l trimisese prin Serafim. Ştiam că nu glumeşte şi că mă va ucide fără cruţare dacă voi cădea sub puterea lui. Şi totuşi nu-i puteam părăsi pe oamenii aceia... Mi-am desfăcut lampa şi am aşezat-o cu grijă în geamantan. Am ieşit apoi în pridvor să scrutez înserarea spre locul de deasupra pădurii. Am simţit că mi se taie respiraţia. Globul de foc nu mai sclipea peste Poiana Gorunului! N-am avut nici măcar puterea să mă bucur. Sperasem tot timpul în venirea uneia din acele rare nopţi cînd steaua lipseşte deasupra poienii, iar acum, cînd sosise momentul, eram parcă ţintuit locului. O umbră furişîndu-se pe uliţă mi-a atras atenţia. Am ghicit îngrijorat silueta lui Cosmin. Băiatul ăsta mă urmărea cu îndîrjire de cînd refuzasem să-l mai iau cu mine în poiană şi în noaptea asta trebuia să mă feresc de el. N-aveam dreptul să-i risc viaţa, mai ales că nici nu ştiam prea bine ce trebuie să fac..."

Urmatoarele două file sînt complet ilizibile din cauza apei de ploaie. Profit de această întrerupere pentru a răspunde la una din întrebările cu o importanţă deosebită, cred eu, în contextul celor întîmplate atunci la Şipotu, dar mai ales pentru ultima noapte din Poiana Gorunului.

Deci: cine era Sihastrul?

Din informaţiile culese de mine în sat, figura lui apare destul de lămurită. Mă voi limita la trei mărturii pe care le redau conform înregistrării de pe banda magnetică.

Pătru Veniamin (67 de ani, fratele tînărului mort în Poiana Gorunului): „Sihastrul?... Ehe, domnule, e o poveste tare urîtă, din vremile acelea tulburi... De mult nu mai vrea nimeni să-şi mai amintească de ea... Era un ticălos şi un ucigaş. El l-a omorît pe fratele meu, orice-ar zice lumea... Îl chema Alexandru Boroda şi era feciorul boierului din Băileni. Tată-su, tot aşa, a pierdut toată averea la cărţi şi s-a împuşcat. Pe atunci feciorul' era în Franţa, la şcoli înalte, vai de învăţătura lui, că a venit de acolo ca un cîine turbat şi a început urgia. Iartă-mă, domnule, că mă înfierbînt, vezi dumneata, nici dup-atît amar de ani nu mi-a trecut durerea din suflet... de pe urma lu' tată-su nu i-a rămas decît conacu' din Poiana Gorunului. S-a aciuat acolo ca să ne năpăstuiască. A dobîndit puterea stelei şi nimeni n-a putut să-i mai stea în cale. Doar străinu' acela care a dispărut o dată cu el fără măcar să-i putem mulţumi..."

Goanţă Ilarion (71 de ani, văr primar cu Cosmin Trifan): „Sihastru'? Un smintit, asta era. I s-au sucit minţile de tot cît a stat în străinătăţuri. Nu era el prea zdravăn nici înainte. Unii spun că l-au văzut nu o dată cum spinteca ogarii de vînătoare, care zăboveau să-i aducă prada. Iar cu femeile, ce să mai vorbim... La fel ca taică-su, numa' că ăla s-a împuşcat după ce-a tocat averea. I-a lăsat doar casa din poiană. De la Paris nebunu' a venit taman aci ca să-şi verse fierea pe noi, că pe tac-su n-avea cum să-l mai scoale din mormînt. Nu ştiu cum a izbutit să capete puterea stelei şi să facă minunile. Avea pe diavolu'n el... Cosmin ştie mai multe, da' din noaptea cînd străinu' acela s-a dus în poiană să-l înfrunte pe nebun şi a dispărut o dată cu el, văru-meu parcă şi-a pus lacăt la gură. Eu cred că a fost şi el acolo. În noaptea aia bietu' taică-su, fie-i ţărîna uşoasră, l-a căutat plîngînd prin tot satu' fără să-i dea de urmă. Cosmin zicea că a fost la o femeie din Priboieni, da' nimeni nu l-a crezut. Dumnezeu ştie ce-a văzut el în Poaiana Gorunului de nu vrea să spuie nici acu' la bătrîneţe..."

(Într-adevar, cu toate insistenţele mele, de la Cosmin Trifan nu am reuşit să aflu nimic privitor la evenimentele de atunci).

Teişanu Vasile (72 de ani, învăţător pensionar): „Cine era Sihastrul? Mă bucur că cineva se preocupă după atîţia ani de cazul ăsta. Ar fi fost păcat să rămînă în uitare. Pe vremea aceea eu funcţionam la şcoala primară din Băileni, aşa că n-am participat efectiv la evenimente, dar am auzit de ele şi m-au fascinat multă vreme, chiar şi după ce povestea s-a stins. Am vrut la un moment dat să scriu şi o carte dar au apărut alte griji, familia, copiii, şi am tot amînat. Da, l-am văzut pe Sihastru şi chiar una dintre «minunile» lui: vindecarea lui Serafim. Mărturisesc că nici pînă acum n-am reuşit să-mi explic legătura aceea stranie dintre el şi globul de foc pe care sătenii îl denumeau „Steaua Vie". Chiar şi eu ajunsesem la un moment dat să cred în puteri supranaturale, aşa că nu-i de mirare spaima sătenilor în mare parte neştiutori de carte. L-am văzut şi pe străinul acela despre care oame-

nii ziceau că a venit să-l înfrunte pe Sihastru. Era un bărbat nu prea înalt, subţirel, dar cu umeri puternici. Nu-i mai reţin figura, îmi amintesc însă că avea un fel de a fi care te mobiliza, te făcea să ai încredere în tine. Asta poate pentru că reuşea să-şi ascundă foarte bine momentele de slăbiciune. Nu cred că nu avea îndoieli, era totuşi om. Dumneavoastră trebuie să ştiţi mai bine dacă spuneţi că i-aţi găsit însemnările... Da, da, acum îmi aduc aminte de dumneavoastră, eraţi în echipa aceea de prospecţiuni geologice care a poposit acum cîţiva ani în casa Sihastrului... Vedeţi, mai am încă memoria bună... Iertaţi-mă, am tot vorbit pînă acum, dar nu v-am răspuns la întrebare. Sihastrul se numea Alexandru Boroda şi era fiul moşierului din Băileni. Era un individ bizar. Încă înainte de a pleca în Franţa, la studii, dăduse de cîteva ori prilejul să se vorbească de isprăvile lui. Am înţeles că ştiţi poveştile cu cîinii de vînătoare. Trebuie să recunosc însă că era un tip inteligent. A urmat filosofia la Sorbona şi din cîte am auzit a fost unul dintre cei mai buni studenţi. S-a întors în ţară în urma morţii tatălui său şi s-a stabilit în conacul din Poiana Gorunului. V-am spus, nu ştiu cum a reuşit să pună stăpînire pe Steaua Vie şi să capete forţa aceea extraordinară, dar cred că se gîndise de mult timp la lucrul ăsta. Mi-e teamă să-mi închipui unde ar fi putut ajunge dacă n-ar fi venit în sat străinul acela. În ceea ce priveşte dispariţia lui şi a străinului, să ştiţi că nu este chiar atît de misterioasă. V-am mai spus, voiam să scriu cîndva o carte şi am făcut şi eu o mică, hai să-i zic aşa, anchetă. Amănuntul l-am aflat de la un pădurar, Anghel Ifrim, un om închis, pe care cu greu l-am făcut să vorbească. A murit de mult..."

Această ultimă informaţie primită de la Teişanu Vasile o voi îngloba în observaţiile mele finale.

Transcriu, în continuare, ultimul fragment din însemnările necunoscutului:

„...liniştea era de-a dreptul sinistră. Mergeam repede, străduindu-mă să calc cît mai uşor pe cetina uscată. În întuneric, umbrele brazilor îşi schimbau continuu formele, năluci tăcute şi ameninţătoare, sporindu-mi încordarea. Nu îndrăzneam să mă opresc. Mersul îmi dădea o oarecare siguranţă, deşi simţeam mereu imboldul de a fugi. Cerul era tot acoperit cu nori denşi printre care doar arareori scăpa cîte o rază de lună. Era imposibil să renunţ la lumina lămpii cu baterii pentru a desluşi drumul şi teama mi se amplifica gîndindu-mă că puteam fi observat de la zeci de metri depărtare. Aproape la fiecare pas duceam mîna la şold pentru a pipăi mînerul cuţitului de vînătoare. Nu ştiam cît de folositor mi-ar fi dacă Serafim şi oamenii lui s-ar ivi pe neaşteptate în faţa mea, dar prezenţa lui îmi aducea o undă firavă de linişte. Aerul răcoros al nopţii îmi potolise fierbinţeala tîmplelor, dar fiecare spărtură din nori prin care apărea luna mă făcea să tresar. Aveam mereu impresia că e lumina globului de foc şi gîndul ăsta mă îngrozea. Toate planurile mele se bazau pe ipoteza să Sihastrul dispunea de forţa aceea neobişnuită numai în timpul cît steaua se afla deasupra lui. În rest, el devenea un simplu nebun pe care puteam să-l înfrunt. Era singura mea şansă. Mi-am încetinit mersul, observînd că brazii devin tot mai rari. Poiana Gorunului trebuia să fie pe-aproape, undeva în faţa mea. M-am oprit şi am stins lampa. Treptat, ochii începeau să mi se deprindă cu întunericul. Tăcerea profundă făcea mai puternic mirosul de cetină şi pe cerul smolit siluetele brazilor se conturau ca decupate în indigo. Deodată, chiar deasupra mea, pîsla tulbure a norilor a început să se destrame şi prin golul rămas s-a ivit secera subţire a lunii argintînd crengile brazilor. Era o privelişte de vis... un dar minunat înaintea morţii. Mi-am coborît ochii încercînd să uit gîndurile sumbre. Am vrut să pornesc din nou, însă un foşnet m-a ţintuit locului. Eram sigur că fusese zgomotul unor paşi. Mi-am încordat auzul, dar foşnetul nu s-a mai repetat. A fost probabil un animal speriat. Oamenii lui Serafim n-ar fi pregetat să mă atace. Am încercat să desluşesc printre trunchiurile brazilor umbra vreunui om, însă n-am reuşit să văd nimic asemănător. Mi-am pipăit din nou cuţitul şi am pornit. N-aveam timp de pierdut, nu ştiam cît va lipsi din poiană globul de foc. La fiecare pas desluşeam un zăngănit uşor şi mi-am dat seama că se slăbise filtrul lămpii. Am potrivit rama zîmbind trist în întuneric. Speram să nu fiu nevoit să apelez la această ultimă alternativă...

Am ajuns în marginea luminişului destul de repede. Silueta conacului părea că umple poiana şi doar la fereastra ultimului etaj se zărea slab pîlpîirea unei flăcări de lumînare. Erau ultimele clipe în care mai puteam renunţa şi dorinţa de a fugi mă invada mai puternică decît oricînd. Am traversat luminişul înainte de a mă copleşi slăbiciunea. Treptele putrede ale intrării au trosnit sec, şi în faţă mi s-a deschis golul întunecat al uşii. Am aprins din nou lampa. Un hol imens, inundat de praf şi de crengi rupte, cîteva canapele cu husele sfîşiate, resturi de mobilier aruncate în dezordine. Prin colţurile scufundate în întuneric sclipeau pînze de păianjen. Capete hidoase de mistreţi şi urşi cu gurile căscate şi blana pe jumătate roasă de molii atîrnau pe pereţi în medalioane vînătoreşti. În jocul umbrelor, aveam senzaţia că le văd mişcîndu-se abia perceptibil, pregătite de atac. La extremitatea opusă uşii, o scară largă din lemn se bifurca în două ramuri laterale, mai înguste, ce duceau către coridoarele primului etaj. Am înaintat cu simţurile încordate la maxim, aşteptînd în fiecare moment o lovitură neprevăzută. Cînd am ajuns în mijlocul încăperii, un zgomot de gheare m-a făcut să tresar. Şobolanii! M-am răsucit şi i-am văzut ţîşnind de sub canapele. N-aş fi crezut că pot ajunge la o asemenea mărime! Un nod dureros mi-a strîns coşul pieptului şi mîna a fugit instinctiv către cuţitul de la şold. Şi totuşi animalele nu m-au atacat. S-au oprit mişunînd la cîţiva paşi de mine, păreau dezorientate de lumină, apoi s-au întors şi au dispărut în cîteva secunde prin găurile din podea. Nu ştiam ce i-a determinat să renunţe la atac, dar fuga lor mi-a atenuat tremurul din corp. Voiam să cred că e un semn bun. M-am apropiat de scară, am urcat cîteva trepte ca să pot vedea măcar capetele culoarelor şi am strigat.

– Hei, cetăţene!... Coboară!... Vreau să-ţi vorbesc!...

Zgomotul glasului meu, aproape de nerecunoscut, s-a pierdut în cotloanele întortocheate ale conacului fără să-mi aducă nici un răspuns. Tăcerea

a devenit şi mai grea acum cînd îmi deconspirasem prezenţa. Aşteptarea mă înăbuşea, îmi simţeam buzele ca de cauciuc şi bătăile inimii îmi zvîcneau tot mai puternic în tîmple. Din cîteva salturi am urcat ramura dreaptă a scării şi am ajuns în capătul coridorului de la etaj. Aceeaşi mizerie, două sau trei scaune rupte, prin tot locul pînze de păianjen. Niciuna dintre camere nu mai avea uşile întregi. N-am zăbovit să le cercetez. În celălalt capăt al coridorului zăream, în lumina albăstruie a unei ferestre murdare, o altă scară de lemn. O singură dată m-am oprit din mers, încordat. Avusesem impresia că aud pe culoarul de deasupra mea trosnetul înfundat al unor paşi. Am ascultat cu respiraţia tăiată, dar zgomotul nu s-a mai auzit. Putea fi o simplă halucinaţie, deşi eram sigur că Sihastrul îmi urmărea mişcările. Am ajuns la scara din capăt şi am cercetat-o în lumina lămpii. O mulţime de trepte lipseau, iar celelalte erau pe jumătate putrezite. Balustrada se legăna prinsă numai în cîteva cuie ruginite. Greşisem probabil drumul, dar nu mai aveam timp să mă întorc şi să caut altă variantă. Grinda de la perete a scării era destul de lată şi părea să reziste. Am început să urc simţind-o cum se lasă sub greutatea mea. Priveam din cînd în cînd spre gaura întunecată a culoarului superior, însă abia pe la jumătatea urcuşului m-a invadat sentimentul acut al unei prezenţe ostile. M-am uitat înfrigurat spre culoar şi în acel moment l-am zărit! Dezastrul n-a durat decît o fracţiune de secundă. Umbra s-a aplecat fulgerător şi a izbit cu un drug de fier capătul de sus al grindei. Am auzit un zgomot violent, de lemnărie putredă şi am simţit ca prin vis şocul dur al căderii. Numai o zvîcnire a instinctului m-a ferit din calea drugului de fier care s-a înfipt în podea, la cîţiva centimetri de pieptul meu. Nu ştiu de unde am avut puterea să mă tîrăsc spre peretele coridorului. Ca prin minune, lampa încă mai funcţiona. Am stins-o repede lăsînd culoarul în obscuritatea albăstruie a ferestrei. Undeva, deasupra mea, auzeam abia desluşit răsuflarea întretăiată a Sihastrului. Pesemne îşi calcula înciudat următorul atac. Iar eu, abia acum, după ce şocul trecuse, începeam să simt durerile. La cea mai mică mişcare, un cuţit de foc îmi săgeta gamba stîngă, pornind de la gleznă. Începea să mă cuprindă disperarea. M-am ridicat anevoie sprijinindu-mă de perete, fără să calc pe piciorul luxat. Am rămas aşa încercînd să-mi recapăt respiraţia normală. Deodată am observat cum se risipeşte întunericul şi o lumină argintie, puternică, pătrunde prin fereastră. Am încremenit de groază. De undeva de sus a izbucnit hohotul de rîs dispreţuitor şi rău al Sihastrului. Globul de foc revenise în poiană. Eram distrus! Am început să alerg şchiopătînd, înăbuşindu-mi durerile, înapoi spre holul cel mare. Rîsul strident m-a însoţit un timp, apoi a dispărut. Ştiam ce mă aşteaptă! Eram pe la jumătatea culoarului cînd am început să aud tot mai puternică foşgăiala şobolanilor! Nu ştiu precis cum şi în ce moment mi-am depăşit spaima, dar furia neputinţei a reuşit să-mi redea luciditatea. Am desfăcut cureluşa şi am scos cuţitul. Asprimea plăselelor de os mi-a dat o efemeră senzaţie de siguranţă. De pretutindeni, şobolani mari cît pisicile au început să iasă agresivi, fixîndu-mă cu ochi uleioşi. Lovitura primului corp, ca un săculeţ de nisip, am primit-o în spate. Am simţit muşcătura în umăr şi m-am răsucit icnind de durere. L-am spintecat în cădere şi am parat săritura altei jivine ce ţîşnise de pe tocul unei uşi. Imediat, două muşcături mi-au sfîrtecat carnea de pe şold şi de pe antebraţ. Am urlat de spaimă sau poate ca să-i sperii, nici eu nu mai ştiam, şi m-am repezit spre scară, împiedicîndu-mă de trupurile moi. Nu mai pridideam să-i scutur de pe mine, săreau din toate ungherele, îmi sfîşiau hainele şi corpul mi se umpluse de răni sîngerînde. Învîrteam cuţitul fără rost şi singurul gînd era să nu-i las să mă muşte de gît. M-am aruncat în jos pe trepte, şi m-am rostogolit copleşit de teroare simţind cum mi se înfig în coaste muchiile dure de lemn. Am căzut la baza scării, genunchiul teafăr s-a lovit crunt de podea, şi mîna cu care protejam lampa mi-a fost aproape strivită de piciorul rupt al unui scaun. În hol, şobolanii alergau spre mine parcă mai mulţi decît la etaj. M-am ridicat cu ultimele puteri, covîrşit de povara trupurilor ce mă izbeau necontenit şi rămîneau atîrnate de mine, grele ca plumbul. Ochii începeau să mi se împăienjenească, pierdusem demult cuţitul şi o durere insuportabilă îmi paraliza creierul. Ultimii metri pînă la ieşire i-am făcut în genunchi, tîrîndu-mă, încercînd zadarnic să mă apăr de jivinele tot mai furioase. O lumină orbitoare mi-a săgetat ochii, am văzut undeva sus globul de foc oscilînd cu rapiditate şi m-am prăbuşit pe treptele pridvorului. Deznădejdea m-a invadat, eram conştient că nu mai exista nici o salvare şi în mine devenea tot mai puternică dorinţa de a renunţa la orice apărare. Nu ştiu cum am reuşit să mă ridic din colcăiala de trupuri. Cu ultima zvîcnire de luciditate am mai făcut cîţiva paşi, apoi am căzut la pămînt în mijlocul poienii. Mîinile amorţite nu mai opuneau nici o rezistenţă. Printre gene am zărit în pridvor silueta Sihastrului. Rîdea iarăşi, satisfăcut de spectacol. Deodată rîsul i s-a curmat. Am auzit un urlet de mînie undeva spre pădure, apoi zgomotul unor paşi apropiindu-se în fugă de mine. M-am săltat ameţit, smulgînd şobolanii ce îmi sfîrtecau carnea pieptului şi l-am văzut pe Cosmin năpustindu-se asupra jivinelor. Lovea cu furie, strivindu-le şi ochii îi scăpărau de ură. „Fugi, domnule!", striga la mine între două icnituri, „fugi, altfel ne omoară pe amîndoi!" Dar eu nu îmi mai simţeam picioarele. Vedeam cu disperare cum şobolanii se aruncă asupra lui şi îl copleşesc. „Lasă-mă, Cosmine!... pleacă!..." Însă băiatul nu mă asculta. Iar eu ştiam că nu pot să-l conving! Loviturile îi deveneau din ce în ce mai rare şi cînd am auzit iarăşi hohotul de rîs al Sihastrului am înţeles că nu mai aveam nici o speranţă. Steaua asta blestemată! Dacă n-ar fi apărut!... Durerea şi furia neputinţei mă sufocau. Am încercat să mă ridic şi în acel moment am auzit zăngănitul filtrului de la lampă. Ideea mi-a ţîşnit din haosul minţii. Era absurdă, niciodată n-am crezut cu adevărat în ea, dar nu puteam să accept moartea fără măcar s-o încerc. Cosmin gîfîia şi l-am văzut cum se prăbuşeşte cu un răcnet îngrozitor la cîţiva paşi de mine. M-am încordat şi am smuls curelele lămpii. I-am îndreptat razele către globul de foc, apărîndu-mă înverşunat de salturile şobolanilor şi am început s-o mişc uşor în sus şi în jos, apoi lateral. Priveam sfera de foc şi ochii îmi ardeau. Nici o

mişcare. Nervii îmi erau întinşi la maximum, nici nu mai percepeam muşcăturile şi întreaga atenţie îmi era îndreptată asupra stelei. Iar ea nici măcar nu se clintea. Mă concentram cu furia deznădejdii, nu puteam să renunţ şi creierul îmi pulsa de durere. Am întrerupt mişcările şi am coborît filtrul provocînd lumina verzuie. Ochii mi se umpluseră de lacrimi, dar nu puteam să-i închid, nu voiam să pierd nici o clipă din vedere globul de foc. Lîngă mine, Cosmin se zbătea cu gemete surde încercînd să se ridice în picioare. Am schimbat cu febrilitate, de cîteva ori culoarea luminii, simţind groaza cum mă inundă iarăşi. Deodată, am sesizat că nu se mai aude rîsul Sihastrului! Am privit imediat către el şi l-am văzut cercetînd nedumerit sfera de foc. Mi-am intensificat mişcările cu o neaşteptată speranţă. Într-adevăr, steaua începuse să oscileze şi să capete o nuanţă verzuie! În acel moment am sesizat că şobolanii şi-au încetat atacurile. Brusc, steaua a făcut un salt şi s-a oprit deasupra mea, inundîndu-mă cu lumina ei de argint. Am auzit răcnetul Sihastrului şi l-am văzut cum se retrage ca o fiară hăituită în adăpostul întunecat al conacului. O fericire imensă m-a cuprins. Absorbeam prin toţi porii lumina aceea caldă şi durerea începea să mă părăsească de parcă totul n-ar fi fost decît un coşmar fără sens. Îmi simţeam trupul uşor, amorţeala dispăruse şi o vigoare stranie îmi reda tonusul muşchilor. Doar forfota dezorientată a şobolanilor mai stătea mărturie celor întîmplate. Cosmin reuşise să se ridice în genunchi şi mă privea cu ochii holbaţi fără să priceapă, oblojindu-şi rănile cu gesturi încetinite. Am lăsat lampa şi steaua nu s-a mişcat. Îşi revărsa în continuare lumina asupra mea, amplificîndu-mi starea de beatitudine. Nu ştiu de ce, în momentul acela, am simţit că e o fiinţă vie şi că vrea să mă ajute. M-am ridicat în picioare incredibil de repede, nici măcar glezna luxată nu mă mai deranja, şi mi-am privit braţele. O crustă de sînge închegat se formase pe răni închizîndu-le şi trupul meu părea că pluteşte. Am vrut să-l ajut pe Comsin şi atunci am observat doi sau trei şobolani care încă se mai ţineau agăţaţi de el. Un clocot de mînie mi-a zvîcnit în piept şi am avut o dorinţă irezistibilă de a-i ucide. Atunci am văzut ceva incredibil! Jivinele au început să se zvîrcolească furibund şi s-au prăbuşit la pămînt. După cîteva spasme, trupurile s-au destins inerte. Mi-am concentrat uluit atenţia asupra altui şobolan, ce fugea către găurile de sub scara conacului. Mi-am dorit să moară. Imediat s-a întrerupt din alergare şi s-a rostogolit rămînînd nemişcat. M-am apropiat de el şi l-am întors pe o parte şi pe cealaltă cu vîrful cizmei. Era mort, fără nici o îndoială. Puteam să ucid cu puterea gîndului! Şi forţa aceea inexpicabilă îmi venea de la Steaua Vie. Mi-am ridicat ochii şi am văzut-o cum se mişcă lent venind deasupra mea. Razele ei mă pătrundeau ca un fluid incandescent şi în acele momente am simţit că puterea mea e nemărginită. În poiană, şobolanii fugeau care încotro încercînd să scape cît mai repede în găurile lor. Probabil pentru a-mi verifica forţa am început să-i ucid. Curînd am ajuns ca dintr-o singură privire să-i secer la orice distanţă. Devenise un joc înspăimîntător din care nu puteam să mă mai opresc. Numai că a trebuit să renunţ după cîteva minute, cînd poiana se umpluse de cadavre. Atunci mi-am amintit de Sihastru, de el şi de ceea ce le făcuse el lui Ilie al lui Pătru, lui Pricop şi chiar mie şi lui Cosmin. Trebuia să-l găsesc şi să-l pedepsesc fără cruţare. Steaua Vie îl părăsise şi mă ajuta pe mine poate tocmai pentru lucrul ăsta. L-am descoperit fără să fac nici un pas. A fost suficient să mă concentrez asupra lui ca să-i simt prezenţa în hol. Pentru o clipă am avut chiar senzaţia că pereţii devin străvezii şi că îl văd ghemuit în spatele canapelelor tremurînd de groază. Era dezgustător. Nu m-am abţinut să nu rîd şi m-am întors spre Cosmin ca să-l iau cu mine. Dar Cosmin era de nerecunoscut! Mă privea cu fixitate, înspăimîntat, şi se tîra îndepărtîndu-se de mine spre adăpostul brazilor. Nu-i înţelegeam frica. M-am oprit înfiorat căutînd o explicaţie şi în acel moment am realizat că eu îl îngrozeam! Eu şi puterea pe care o dobîndisem de la Steaua Vie!

– Cosmin! De ce fugi?... Opreşte-te! Sînt tot eu!... Cosmin!...

Dar el se pierduse deja printre brazi fără să mă mai asculte. Am căzut în genunchi, cu inima strînsă şi mi-am înţeles întreaga slăbiciune. Nu rezistasem beţiei. Puterea mă acaparase şi eu am primit-o fără să mă împotrivesc. Am folosit-o ca să ucid, mă fascinase jocul şi Cosmin m-a urmărit tot timpul îngrozit, avîndu-l poate în faţa ochilor pe Sihastru. Pînă şi rîsul meu fusese la fel de batjocoritor cu al celuilalt. Cum puteam să-i mai explic că niciodată n-aş fi folosit forţa împotriva altor oameni. Oare mie însumi puteam să-mi explic lucrul ăsta? La urma urmei Sihastrul era şi el un om, iar eu voisem să-l pedepsesc folosindu-mă de puterea Stelei Vii.

M-am ghemuit la pămînt şi mi-am prins tîmplele în palme. Trebuia să mă liniştesc. Mă revoltam în zadar căutînd motivări, încercînd să mă conving că acţionasem în felul acela numai din cauza disperării în faţa morţii. Eu eram singurul vinovat şi trebuia să privesc adevărul în faţă. Steaua Vie era o fiinţă minunată, simţeam lucrul ăsta fără să pot pricepe din ce lume vine sau cum poate fi alcătuită, şi ea ne dăruise puterea. Însă darul acesta era atît de uluitor încît ne covîrşise sub apăsarea lui. Cu voie sau fără voie ne-am îmbătat pierzîndu-ne judecata şi ne-am bătut joc de el. Însă acum părerile de rău erau tardive şi inutile. Trebuia să iau o hotărîre aici, pe loc, cu toată luciditatea de care eram capabil. Am privit steaua care oscila deasupra mea şi ochii m-au durut umezi. Aş fi vrut din toată fiinţa să-i pot vorbi, s-o fac să înţeleagă că darul ei ne depăşeşte deocamdată şi că nu-l puteam accepta. M-am gîndit din nou la tot răul pe care l-ar face un alt nebun ca Sihastrul şi am înţeles că soluţia nu era decît una singură.

M-am ridicat iarăşi în putere şi am cules lampa de jos. Fără nici o ezitare am azvîrlit-o către globul de foc. În ultimul moment, steaua a făcut un salt ferindu-se din calea ei, însă a rămas pe loc jucînd parcă nehotărîtă. M-am uitat îndîrjit spre pămînt şi am luat bîta uitată de Cosmin. Am aruncat-o în aceeaşi direcţie. Steaua a zvîcnit din nou, ferindu-se, apoi a început să se mişte dezordonat şi am perceput cum fluxul acela de căldură interioară mă părăseşte cu încetul. Am înţeles că încercările mele, cu toată absurditatea lor, reuşi-

seră, însă victoria nu-mi aducea decît o nesfîrşită tristeţe. Sfera de foc a zvîcnit şi s-a pierdut deasupra pădurii cufundînd poiana în beznă. Mi-am simţit trupul greu şi m-a copleşit singurătatea. Totul se sfîrşise... Nu voiam să mai gîndesc, încercam numai să mă agăţ de speranţa aceea firavă că într-o bună zi steaua va apare din nou şi poate atunci...

M-am urnit cu greu încercînd să-mi obişnuiesc ochii cu întunericul. Am început să desluşesc trupurile şobolanilor împrăştiate în jurul meu şi o mişcare uşoară mi-a atras atenţia. Nu erau morţi aşa cum îi crezusem. Se tîrau ameţiţi căutînd să dispară în găurile din temelia conacului. Nu i-am mai privit, îmi ajungea apăsarea din piept, însă imaginea lor mi-a amintit de Sihastru şi de toată durerea pe care o provocase el. M-am îndreptat gîrbovit spre treptele pridvorului să-l caut..."

Aici se întrerupe jurnalul necunoscutului, ultima filă fiind complet indescifrabilă. Trebuie să mărturisesc că ori de cîte ori citesc acest fragment final simt cum tristeţea necunoscutului se revarsă asupra mea, dîndu-mi uneori senzaţia că eu însumi am trăit întîmplările acelea. Cu toate că au trecut atîţia zeci de ani de atunci şi încercările mele de a-i da de urmă au fost zadarnice, vreau totuşi să cred că el se mai află în viaţă şi, cîndva, voi reuşi să-l întîlnesc.

Îmi e foarte greu să mă smulg de sub influenţa faptelor povestite în jurnal şi să redevin obiectiv pentru a putea expune rezultatele investigaţiilor făcute de mine.

Referitor la dispariţia necunoscutului, lucrurile se pot lămuri întrucîtva. Învăţătorul Teişanu Vasile afirmă că acel pădurar, Anghel Ifrim, văzuse către dimineaţă pe cărarea dinspre ieşirea pădurii o căruţă cu doi cai alergînd nebuneşte. Cel care o mîna avea hainele zdrenţuite şi nu părea a fi de prin partea locului. În căruţă se mai vedea o mogîldeaţă zvîrcolindu-se. Pădurarul ar fi putut jura că era un om care se zbătea în legături. Explicaţia mi se pare plauzibilă, ea putînd fi corelată şi cu ipoteza că necunoscutul fusese trimis în sat de către autorităţi.

În ceea ce priveşte împrejurările în care am găsit jurnalul, se cuvin cîteva precizări legate de o altă descoperire, extrem de importantă, făcută tot în podul conacului. Expediţia geologică la care am participat în urmă cu cinci ani şi-a instalat temporar tabăra în Poiana Gorunului. Chiar în prima după-amiază, geofizicianul nostru, Andrei Cernat, ne-a strigat de la o lucarnă a conacului să urcăm repede în pod pentru a ne arăta „ceva extraordinar". La început n-am înţeles nimic din resturile acoperite de pînze de păianjen şi de cetina căzută prin găurile acoperişului. El însă a scos la iveală dintre rămăşiţe cîteva lucruri cel puţin ciudate: un tambur greu cu manivelă, nişte roţi dinţate, o sferă de metal cu luciul mîncat de rugină, cîteva cabluri, o curea lată cu capetele cîndva îmbinate şi o mulţime de alte piese mai mici, greu de indentificat. Alături, de sub stratul de praf, a apărut un postament gros de cauciuc şi, lîngă el, pe un suport ceramic, o ţeavă îndoită ce ieşea printr-o spărtură a acoperişului şi se termina cu o măciulie de fier. Cernat a început să aşeze piesele într-o ordine aproximativă şi după cîteva minute am recunoscut profilul unei maşini Van der Graaf, de dimensiuni neobişnuit de mari. Eram uluiţi şi ne întrebam cine putea fi cel care o instalase acolo şi ce interes avusese să obţină cîmpuri electrostatice atît de intense. Ne intriga mai ales ţeava cu măciulie de fier la care mai mult ca sigur fusese conectată maşina. După cîteva zile am găsit într-un ungher al podului notesul distrus şi aproape ilizibil, însă nimeni n-a avut atunci răbdarea să-l descifreze.

De cinci ani studiez însemnările şi acum cred că pot răspunde la acele întrebări. Sihastrul bănuise probabil că sfera de foc era o fiinţă energetică şi imaginase un mod de a intra în legătură cu ea bazat pe apariţia unor cîmpuri electrostatice extrem de puternice şi cu o anumită periodicitate. Cît priveşte semnalele luminoase cu lampa de carbid şi apoi cu filtrul verde, sînt sigur că ele reprezentau o fază ulterioară contactării, în care Sihastrul voia să găsească o modalitate de comunicare cu Steaua Vie. Cu toate că ea reacţionase la aceste semnale, se pare că limbajul încă nu fusese găsit, dovadă că Sihastrul nu reuşise să împiedice sfera de foc de a veni deasupra necunoscutului.

Şi totuşi ce sau **cine** era Steaua Vie?, iată cea mai incitantă întrebare. Eu personal pot acum să afirm fără nici o ezitare că Steaua Vie era /este o fiinţă **energetică**. În ultimii ani am citit numeroase materiale referitoare la fulgerele globulare şi într-adevăr, în majoritatea cazurilor, manifestările lor sînt extrem de stranii. Dar nimeni nu le-a considerat pînă acum decît nişte fenomene atmosferice (poate şi pentru ele noi sîntem condensări ale materiei lipsite de importanţă). Am cerut cu diverse ocazii părerea specialiştilor despre posibilitatea existenţei unor forme de viaţă energetice. Au existat ezitări, în special din cauza dificultăţii de a imagina structura intimă a unor astfel de fiinţe, dar niciodată n-am primit un răspuns negativ categoric. Nu ştiu dacă sînt fiinţe raţionale, dacă au o civilizaţie suprapusă cu a noastră şi inobservabilă pentru noi ori sînt indivizi singulari. O simplă imitare a unor semnale nu constituie o dovadă a existenţei raţiunii. Şi totuşi îmi doresc să cred că ele o posedă. Cît priveşte puterea pe care o dobîndise Sihastrul şi apoi necunoscutul, cred că nu era decît un efect al contactului, nicidecum o acţiune voită din partea stelei.

Ţin să mai adaug o singură observaţie în legătură cu însemnările. Am găsit notesul în podul conacului. Sînt sigur că necunoscutul a revenit acolo dorindu-şi să vadă din nou Steaua Vie. Nu ştiu dacă a reuşit, dar obsesiile şi speranţele lui au trecut asupra mea şi mă tulbură necontenit, parcă din zi în zi mai puternice. Mă surprind uneori cuprins de disperare la gîndul că o civilizaţie uluitoare ne însoţeşte, însă contactul cu ea încă nu poate exclude apariţia unui alt Sihastru, poate şi mai înspăimîntător, în cine ştie ce parte a globului. Şi totuşi reuşesc de fiecare dată să-mi înving teama. Cred în puterea benefică a raţiunii umane şi am convingerea că va veni o zi în care astfel de gînduri îmi vor părea absurde.

Sper ca ziua aceea să fie mai aproape decît îmi închipui...

MIRCEA
IOAN
„Antarg"–Piteşti

ÎNŢELEGERE

Nicuşor, ia vezi tu pe-afară ce face Roboţel al nostru: iar a uitat să aspire mocheta.

– E-afară, mamă, tocmai îl mănîncă pisica...

– Cum adică-l mănîncă?!...

– Uite-aşa: îi roade o articulaţie...

– Şi el ce face?... Stă?!

– Cred că-i şi place fiindcă o scarpină duios pe spate.

– Atunci lasă-i în pace şi treci te rog la aspirator!

PRECOCITATE

Robi, oare cu ce ţi-am mai greşit?! Nu eşti tu creaţia noastră?

– Nu, la şcoală am învăţat că sînt creaţia Universului!

– Bine, dar atunci ce sîntem noi?

– Voi?!... Nişte fiare ruginite sînteţi! Şi cu asta am terminat! Vă rog să vă faceţi datoria şi atît! În caz contrar, s-ar putea s-o păţiţi!...

Cei doi îşi apropiară tulburaţi antenele şi cu o tristeţe neţărmurită hotărîră în ultrascurte să creeze un nou Robi, care să fie numai al lor...

ÎNCĂPĂŢÎNARE

In cădere îşi sparse probabil capul, dar nu putu preciza în primul moment dacă materia cerebrală se dispersase sau nu. Constată apoi că de gîndit gîndea bine. Se mai contemplă un timp şi hotărî să se adune: uriaşele sale mîini îndepărtară blocurile de granit între care se înţepenise, apoi îşi înşurubă la loc o unghie smulsă în cădere, se ridică în picioare şi făcu cîteva mişcări de acomodare. Totul era perfect, aşa că urcă zidul abrupt al prăpastiei şi îşi zări din nou inamicii: mici şi prăpădiţi, dar mulţi. Tocmai se veseleau de izbînda asupra lui. Porni fără veste la atac. Doborî cît doborî, distruse cît distruse, dar în final se trezi tot în prăpastie, ba cu şi mai multe surprize ca înainte: rupt în două, fără o mînă şi cu plexul principal găurit de gloanţe. De astă dată, conform programului de Extremă Urgenţă se hotărî să abandoneze şi raportă: „Colonizare imposibilă. Băştinaşii se încăpăţînează să aibă o istorie!"

RĂBDARE

Fusese poreclit Făt-Frumos şi, drept este, nu pe degeaba! Azi aşa, mîine-aşa şi iată-l pe eroul nostru intrînd de-a binelea în rol, devenind nici mai mult nici mai puţin decît unul dintre cei mai renumiţi şi mai de temut detectivi astrali. Nici el nu putea spune de ce s-a făcut detectiv şi deseori răspundea: „Am simţit aşa, o chemare, venind de demult şi de departe..."

Deoarece distanţele erau mari, ca să devină şi mai eficient, îşi comandă la firma Super-Light-Rolls o navă concepută după ideile sale şi iată-l călătorind prin spaţiu cu viteza fulgerului.

Plictisit de raritatea delictelor mai deosebite, îşi petrecea aproape tot timpul imaginîndu-şi fel de fel de monştri, crime şi jafuri la scară planetară sau cosmică, pe care le rezolva cît ai clipi din ochi, iar pe borfaşi îi punea la respect în cele mai spectaculoase moduri dar, din grijă pentru imaginaţia sa, nu-i ucidea ci îi făcea scăpaţi.

– Stăpîne Făt-Frumos, îi întrerupse visarea robotul-pilot-şef, am captat un semnal S.O.S. din apropiere. Poartă indicativul ILEANA. Făt-Frumos tresări, apoi îşi pieptănă gînditor cu ghearele sale lungi şi ascuţite coama veşnic zburlită din jurul imenşilor săi ochi bulbucaţi, cu mii de faţete fiecare. De fapt, nimeni nu putea spune cîţi ochi avea Făt-Frumos şi din cauza aceasta era şi mai mîndru!...

Ca niciodată, inima i se cam zbătu la auzirea straniului indicativ pe care se pomeni repetîndu-l la nesfîrşit. Apoi, un suflu cald de aventură şi... de ceva cu totul de nedesluşit îi invadă întreaga fiinţă.

– Mda, mormăi detectivul, sper că nu sînt bolnav, dar orice ar fi, aşa ceva nu am mai simţit.

Se reculese repede şi o zbughi cu sutele de mii de cai putere de care dispunea spre sursa „ILEANA" care era în stare gravă de S.O.S... Ajunse în zonă şi rînji de satisfacţie, arătîndu-şi frumoşii lui colţi de diamant, cînd, în sfîrşit, văzu pe ecran o uriaşă HIDRA care fugea îngrozită, desigur, cu prada-n braţe... Era mai frumos ca-n visurile sale!... O urmări un timp, dar Hidra, văzînd că urmăritorul ei era mai iute, ateriză printre stîncile ascuţite ale primei planete ieşită în cale. Speranţă deşartă: Făt-Frumos se şi înfipsese zdravăn pe copitele-i păroase la doar cîţiva kilometri de uriaşa Hidră. Se studiau reciproc... După un timp, Hidra îşi eliberă prada, pe frumoasa Ileana, care însă, reuşind şi ea să-şi elibereze ochii de smaragd de sub povara pletelor de aur, îl văzu pe Făt-Frumos şi, cuprinsă de groază, se refugie sub braţele protectoare ale Hidrei. Făt-Frumos înregistră ime-

diat reacţia fetei şi îşi zise, lovindu-se cu pumnii în cap:

– Ptiu!, iar am uitat să sondez psihicul clientului... Se dădu apoi de trei ori peste... coadă şi se transformă într-un băiat chipeş ca nimeni altul. Ileana se holbă cu ochişorii ei ne-mai-po-me-niţi la noua apariţie şi cînd realiză diferenta dintre cei doi rivali, muşcă cu poftă dintr-unul din braţele Hidrei. Degeabaa, dar oricum, Hidra îi dădu drumul. fiindcă Făt-Frumos se îndrepta ameninţător spre ea, agitîndu-şi frenetic sabia nevăzută deasupra capului. Ileana o zbughi în aerodina ei proprietate personală, aflată ca din întîmplare pe-aproape şi se făcu nevăzută peste crestele ascuţite ale stîncilor. Curiozitatea ei feminină învinse, ca de obicei, şi frumosul căpşor blond se iţi din nou prin apropiere, urmărind cu nesaţ lupta dintre cei doi. De pariat, desigur că a pariat pe Făt-Frumos. Acesta din urmă tocmai se îndeletnicea cu ciopîrţirea unuia din ultimele braţe ale Hidrei şi de fiecare dată constata că în loc de sînge sau alte lichide, din tăieturi se iveau tot felul de mecanisme şi sîrmuliţe. Era clar: Hidra era de fapt un robot tip Hidră!... Lui Făt-Frumos îi cam scăzu entuziasmul. Cînd. într-un tîrziu, din hidră nu mai rămase decît o sferă cu suprafaţa qotrată, imitînd o piele solzoasă şi respingătoare, din burta sferei, pe o trapă, apăru un omuleţ prăpădit, cu o năframă albă în vîrful unui emiţător!... În cursul explicaţiilor, Făt-Frumos pricepu că Hidra nu era altceva decît produsul super-tehnicizat al unei minţi complexate care bîntuia prin Univers în căutare de satisfacţii compensatoare. Făt-Frumos avea însă o minte pătrunzătoare, aşa că înţelese cum nu se poate mai bine şi propria sa situaţie: era la fel de breaz!... În consecinţă, după o matură chibzuinţă, hotărî totuşi luptă egală. Ileana, ca pradă de război, trebuia împărţită, dar aşa ceva era de neconceput şi, desigur, inutil. Prin urmare, îi lăsară ei dreptul să aleagă partea spre care se va dărui. Ea pricepu drama celor doi şi făcu tot posibilul ca să le mai prelungească agonia: nu se lăsă pînă nu se convinse că amîndoi erau de-a binelea îndrăgostiţi de ea!...

Cînd treaba asta îi reuşi, începu a-i convinge pe fiecare că celălalt este de nedorit, situaţie care nu se putea, fireşte, rezolva decît printr-o altă luptă dreaptă. Acest eveniment are loc în Univers sub forma unei Super-nove şi deci cei doi rivali se răspîndiră în noapte ca nişte imense şi efemere limbi de foc.

După ce ultimele artificii cosmice se stinseră, Ileana se aşeză oftînd pe un baldachin şi creă din inepuizabilele sale resurse un nou gînd despre un alt Făt-Frumos şi un alt Zmeu, gînd pe care îl lansă în spaţiu cu programarea de a se materializa peste cîteva milenii. Pînă atunci, se culcă răbdătoare.

NECUNOSCUTUL

Ceva mă îndeamnă de mai mult timp, imperios, să scriu totul aşa cum s-a petrecut în realitate. Poate unde întîmplarea la care am fost martor nu-i de fel din cele obişnuite sau poate unde are semnificaţii mult mai adînci decît pricep eu, sau amîndouă aceste aspecte la un loc m-au hotărît. Iată cum a fost.

A sosit la două zile după noi: cabana era arhiplină. N-a protestat cînd i s-a spus că numai pe jos mai poate să doarmă. Avea cu el prea multe bagaje: două valize ciudate şi un rucsac la fel de neobişnuit care-l îmbrăca precum o paraşută dublă. Am rîs pe socoteala neobişnuitului excursionist dar l-am uitat repede în hărmălaia de nedescris a grupului nostru vesel.

În prima seară de la sosirea sa a meşterit ceva la nişte aparate care semănau cu un amplificator însoţit de difuzoarele sale şi deoarece în jurul lui se foiau destui curioşi, le răspundea invariabil că este vorba de o staţie de amplificare de tip nou, de o mare fidelitate. Disc-jokey-ul nostru începu să-l privească pe furiş, nu prea binevoitor şi pentru ca să-şi cîştige definitiv auditoriul, aproape dublă timpul de funcţionare a staţiei sale, spre marea bucurie a dansatorilor.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, l-am văzut cum tocmai termina instalarea aparatelor pe pereţii sălii de mese. Nu ne-a dat explicaţii mulţumitoare, aşa că ne-am resemnat în aşteptarea serii. Am inspectat însă pe furiş cutiile care atîrnau pe pereţi: unele aduceau cu nişte difuzoare, avînd tot felul de membrane dar altele, mai mici, închise ermetic, nu-şi dezvăluiau secretul. Am mai observat că nici amplasarea lor pe pereţi nu era obişnuită: cutiile şi firele descriau o spirală. În plus, cu permisiunea cabanierului, desfiinţase lustra grea, construită pe o roată din lemn de stejar cu şină de cupru, ghintuită şi în locul ei atîrnase un glob pe care erau sute de faţete colorate, şlefuite. Fetele priveau entuziasmate la glob şi şuşoteau între ele că în acea seară vor îmbrăca toaletele cele mai bune. Curiozitatea noastră creştea şi, în fine, cînd ne-am adunat iarăşi cu toţii de prin munţi, nu mică ne-a fost mirarea găsind sala de mese aerisită, cu geamurile complet deschise, o curăţenie de-a dreptul neobişnuită, flori frumos aranjate pretutindeni şi un afiş atîrnînd la bar prin care eram rugaţi ca măcar în acea seară să nu fumăm în cabană. Cîţiva şi-au manifestat nemulţumirea, fetele însă au bătut din palme, nu fără a se uita jenate la florile proaspete care parcă li se adresau, dojenindu-le, că nu le venise lor această idee.

S-a mîncat mai repede decît de obicei. În sfîrşit, necunoscutul ne anunţă că este gata să înceapă programul cu ceea ce vrem noi. Fetele au avut prioritate la alegerea melodiilor de dans şi... din pereţi şi din tavan au început să curgă vibraţii şi lumini. Da, lumini, fiindcă faţetele globului emiteau raze colorate care ne mîngîiau ochii în timp ce muzica, ritmul, ne pătrundea trupurile din toate părţile. Acustica era perfectă, iar jocurile de lumini atît de reuşite încît cu toţii exclamam la nesfîrşit, încîntaţi, mai bine spus, vrăjiţi.

Am dansat cum n-am mai dansat niciodată, iar fetele parcă deveniseră zîne din poveşti. Au fost patru ore de muzică non-stop, de dans şi rîsete, de optimism şi voioşie de nedescris. Mult mai tîrziu, reîntîlnindu-ne, am fost cu toţii de acord ca nu ni s-a mai întîmplat să ne simţim atît de liberi, fericiţi, uniţi... Cu toate acestea, îl vedeam pe tînărul necunoscut cu faţa concentrată, exprimînd mai

ales nemulțumire.

La sfîrșitul programului de dans, tîrziu după miezul nopții, ne-a rugat să ne așezăm și să ascultăm ceva special. După cîteva momente de liniște absolută (da, acesta este cuvîntul potrivit), camera se umplu de un vîrtej de sunete care fugeau prin noi în ritmuri stranii. Mie unul mi s-a zbîrlit părul și unde reci și calde îmi urcau pe șira spinării. Nu, nu de groază, ci de o emoție plăcută și neliniștitoare în același timp. Din cînd în cînd însă și din ce în ce mai des, stridențe evidente brăzdau atmosfera vrăjită ca niște securi gri-fer însîngerate. Alteori se auzeau scîrțîituri sinistre și aerul căpăta literalmente consistența unei ceți negricioase și sufocante. În loc să mai fim emoționați de frumusețea muzicii de-a dreptul divine, acum așteptam înfrigurați acele scurte momente distonante care parcă veneau dintr-o altă lume. Probabil că necunoscutul își dădu repede seama de aceasta, deoarece întrerupse spectacolul și ne ceru scuze pentru momentele penibile care tăiaseră firul muzicii. Abia atunci am înțeles cu toții că ceea ce noi consideraserăm drept parte integrantă din spectacol erau de fapt niște paraziți pe care necunoscutul nu-i dorea. I-am mulțumit pentru acea seară de neuitat și ne-am urcat în camerele noastre. Cred că nu numai eu am ațipit abia în zori.

Cînd am coborît în sala de mese, mult înaintea celorlalți, l-am zărit într-un colț, cu fruntea lui înaltă sprijinită în palma mîinii drepte, gînditor. Pe masă erau o sumedenie de foi mîzgălite în fel și chip, cu schițe și calcule. Am crezut atunci că înțeleg ce era necunoscutul: un talentat electronist care-și experimenta un nou și reușit sistem de redare sonoră. Mă simțeam bine, odihnit și cu toate acestea parcă-mi lipsea ceva, eram nemulțumit de ceva, dar nu știam de ce. Simțindu-mi privirea, mă fixă cu ochii săi de un albastru adînc și rosti:

– Pereții sînt de vină, prea încărcați de rezonanțe vechi și impure. Aici nu se poate!...

După cîteva momente de liniște pricepu că de fapt n-am înțeles mare lucru și se mulțumi să ridice din umeri și să-mi mai spună:

– Dacă vreți, veniți diseară în poiana lui Pătru, la cîțiva kilometri mai la deal, acolo unde pădurea se hotărăște să nu mai urce spre cer. Va fi frumos, cald și senin... Mai încerc o dată.

Cînd m-am întors în sala de mese pentru micul dejun, necunoscutul și aparatele sale dispăruseră. Cabanierul mi-a spus că a plecat fără nici o explicație, încărcat ca un catîr cu calabalîcul său atît de nepotrivit pentru munte.

Ziua s-a scurs greu, cerul plumburiu abia rezistînd să nu se deșerte într-un potop și mai trist încă. De curiozitate am urmărit buletinul meteo și se anunțau ploi abundente, mai ales la munte. Le-am comunicat totuși și celorlalți invitația necunoscutului. Au rîs cu poftă făcînd glume pe seama lui și a credulității mele.

M-am hotărît cu greu să plec: prietena mea insista să nu mă fac de rîs, iar ploaia se putea porni dintr-un moment în altul... Am țîșnit totuși ca mînat de o forță ocultă, am înhățat mantaua de ploaie și lanterna cufundîndu-mă în întuneric, petrecut de glumele răutăcioase ale prietenilor. Pașii parcă-mi erau conduși, iar pe măsură ce urcam pe poteca strîmtă, uneori pe buze de prăpăstii, ceva creștea în mine, mă simțeam ușor, din ce în ce mai ușor și parcă și ochii vedeau tot mai clar prin beznă. Am stins lanterna și, într-adevăr, am constatat că nu mai aveam nevoie de ea.

Am auzit muzica de departe și am început să alerg. L-am văzut îngenuncheat lîngă aparatele lui, care emiteau o slabă lumină alb-verzuie. Deasupra capului, cerul înstelat mă îmbrățișa protector. Nu l-am tulburat și m-am ghemuit la cîțiva metri în spatele lui. Sunetele țîșneau ca și cu o seară înainte, de pretutindeni, dar de astă dată însoțite numai de lumina pîlpîitoare a stelelor. Știam însă că sunetele vin din pădure, altele dinspre vîrful muntelui și de mai sus, dinspre stele...

Auzeam tremurul ierbii și fiorul brazilor, nescuturați totuși de nici o adiere, și toate aceste sunete se închegau într-un uriaș cor cu mii de voci care cîntau ca UNA singură!... Inima mi se zbătea dureros în gît și simții din nou undele reci și calde prin șira spinării. Viori și flaute răspîndeau contrabașilor și tobelor, trompete din țării vesteau noi fiori prin trupul și ființa mea, și, într-un tîrziu, beat și amețit de atîta măreție, probabi am adormit...

L-am visat pe necunoscut apropiindu-se de mine, ridicîndu-mi ușor bărbia și spunîndu-mi, țintuindu-mă în ochi:

– Rămîneți cu bine. Îmi pare nespus de rău: fiorul nu poate, deocamdată, urca în voi... Mai aveți de suferit!... Zicînd acestea, se depărtă, dar pe măsură ce se depărta devenea tot mai luminos, pînă ce se contopi cu lumina stelelor.

M-au găsit dimineața tîrziu, aproape leșinat, ghemuit și ud pînă la piele, toropit de un somn de plumb și vise zbuciumate. Nimeni nu m-a întrebat nimic, nici chiar prietena mea: probabil mă credeau nebun. Nu le-am spus nimic.

Am revenit de atunci în fiecare an în poiana lui Pătru și de fiecare dată mă ghemuiam noaptea, sub stele, în locul în care m-au găsit prietenii, aproape mort. De fiecare dată mă simțeam înfiorat de măreția naturii și tînjeam după muzica divină, evocam corul pădurii și răspunsul stelelor dar, cînd credeam că sînt pe punctul de a reuși, totul revenea în noapte și mă simțeam stingher, ridicol... Deseori izbucneam în plîns, de neputință. Regăsindu-mă dimineața zbrobit și încercănat, fără răspuns...

Nu mi-am pierdut însă încrederea: eram tot mai hotărît să deslușesc misterul fiorului și, acasă, sau în toate bibliotecile și librăriile, nu mai ieșeam din cărți. Încă n-am găsit ceva concludent, dar simt că mă aflu pe drumul cel bun: simt de fapt că în curînd voi ști ce înseamnă muzica stelelor. La vară voi urca din nou pe munte și poate-l voi întîmpina pe necunoscut cum se cuvine!...

PLĂCERE

Pășea țanțoș pe trotuarul curat ca lacrima și scuipa lung și cu nespusă plăcere cojile semințelor de floarea-soarelui, proaspăt prăjite și date cu sare. Nu-i era teamă de nici o amendă, fiindcă în urma lui tropăia sîrguincios Robotul Care Adună Cojile Scuipate, ultimul răcnet al modei. Costase o avere, dar merita!

CENACLUL HELION

De la bun început trebuie să fac o precizare: paginile ce urmează sînt concepute cu aportul cenaclului timișorean „Helion" care a contribuit la cea mai dificilă și importantă parte a almanahului — „Galaxia SF". De ce „Galaxia SF" este capitolul cel mai important și mai delicat al almanahului? În primul rînd pentru că, prin semnalările de critică și istorie literară are o influență esențială în promovarea unei literaturi și a unui gust literar de bună calitate. Devine limpede că, atîta vreme cît Almanahul „Anticipația" este singura publicație specializată în acest gen literar, rubrica „Galaxia SF" este unica rubrică complexă de critică literară de profil, avînd în consecință o responsabilitate și o misiune deosebit de importante. În al doilea rînd, pentru că se încadrează într-o fază de pionierat în acest domeniu, deschizînd, deci, o nouă etapă — aceea a însușirii în masă a criteriilor estetice de receptare a creației literare din domeniul SF. S-au tipărit, desigur, și pînă acum, articole în diferite publicații de profil, s-au editat chiar și cărți de critică în acest sens, însă nu a existat niciodată la noi o rubrică permanentă — chiar dacă e cu o periodicitate anuală — în nici o altă publicație de mare tiraj. În al treilea rînd, avem de-a face cu un domeniu relativ tînăr — mă refer la cel al criticii și istoriei literare SF — care nu și-a limpezit pe deplin conceptele și demonstrațiile, fiind deci extrem de dificil și riscant să alegi și să promovezi, din noianul de opinii, cea pe care istoria o va valida. Spuneam că, în același timp, problema realizării rubricii „Galaxia SF" este o problemă delicată și am să mă explic de ce. În mod paradoxal, deși genul este extrem de gustat de public, critica literară nu este dispusă să se aplece asupra lui. Explicații ar fi destule. În mulțimea imensă de producții literare SF publicate pe plan mondial, din nefericire, lucrările realmente valoroase sînt destul de puține. Iar această colosală muncă de selecție a depășit puterea multor critici literari care, abandonînd-o, s-au justificat etichetînd literatura SF drept sub literatură, paraliteratură etc. În altă ordine de idei, literatura SF are o predilectă dispoziție spre înnoirile de limbaj, spre inovație, spre experiment. Or, este extrem de dificil și obositor să discerni elementele de valoare, mai ales că acestea, pentru moment, nu au nici un termen de comparație. Pentru aceste motive, și pentru multe altele în plus, cel ce dorește să alcătuiască o rubrică de critică și istorie literară în acest domeniu este pus în ipostaza delicată de a duce o imensă muncă de lămurire, uneori din start fără nici un succes, pentru a reuni în spațiul destinat acestei nobile acțiuni personalități de valoare. Am plecat de la premisa că autorii unei extrem de reușite publicații de profil, am numit „Buletinul de teorie, critică și istorie a literaturii SF «Biblioteca Nova»" prezintă cele mai serioase garanții pentru o misiune atît de dificilă.

Și acum, cîteva cuvinte despre cenaclul „Helion". Înființat la 18 martie 1980 (observați precizia informațiilor puse la dispoziția noastră de conducerea cenaclului) la Casa Tineretului din Timișoara, cenaclul „Helion" își desfășoară activitatea (săptămînal, vinerea ora 18,00) la Casa Universitarilor din orașul de pe malurile Begăi. Cred că principala caracteristică a activității cenaclului „Helion" rezidă în seriozitatea cu care abordează atît problemele de creație și critică literară cît și cele organizatorice. Colectivul de conducere (Cornel Secu — președinte, Tudor Beșuan, Ionica Lucian — vicepreședinți, Lucian Vasile Szabo — secretar) a reușit să dinamizeze activitatea cenaclului realizînd multiple manifestări de prestigiu pe plan național și chiar internațional. Zilele „Helion" (desfășurate anual, la finele lunii mai), în cadrul cărora se organizează concursul de presă scurtă și de traduceri din limba română în principalele limbi de circulație internațională, Consfătuirea cenaclurilor de literatură și artă de anticipație tehnico-științifică ediția 1980 (organizată în colaborare cu cenaclul „H.G. Wells"), fanzinul „Helion" (1980, 1981, 1982, 1983, 1987 și 1988), precum și „Biblioteca Nova" (1984, 1986, 1987) sînt cîteva realizări remarcabile ale acestui cenaclu care, chiar dacă este relativ tînăr, este teribil de matur.

Succesele nu s-au lăsat nici ele așteptate. Palmaresul cenaclului „Helion" numără premiul III (1981) premiul II (1982), premiul I (1983/1987) și Premiul internațional al Eurocon (1984) Brighton, Anglia) pentru fanzinul „Helion" și premiul I (1986) pentru „Biblioteca Nova", precum și premii individuale pentru Lucian Ionică (care deține pe lîngă Premiul Uniunii Tineretului Comunist, de literatură de anticipație tehnico-științifică în anul 1983, pentru volumul de povestiri „Ziua confuză" apărută la Editura „Albatros", premiul Uniunii Scriitorilor și alte premii la concursurile anuale de literatură de anticipație tehnico-științifică), Augustin-Corneliu Giagim, Silviu Genescu, Marcel Luca, Constantin Cozmiuc, George Terziu și Cornel Secu.

În ceea ce privește materialele de teorie și critica literară grupate în cadrul rubricii „Galaxia SF" consider că ar fi redundant să le mai prezint, atîta vreme cît ele însele se prezintă mult mai bine. Aș vrea să remarc echilibrul dintre elementele de analiză teoretică reprezentate de articolele „Între sublim și fantastic" de C. Robu și „Din nou despre utopie" de S. Antohi și cele de critică aplicativă — reprezentate de „O utopie a ambiguității morale" de I. Hobana și „Tangoul de demult" de Mircea Oprița. Conform tradiției, sînt prezentate lucrările de artă și literatură premiate la concursul organizat în anul 1987 („Cumințenia și somnul narațiunii" de Radu G. Teposu și „Expoziții de artă plastică SF" de Gabriel Bratu, membrii ai juriului) precum și o trecere în revistă a aparițiilor editoriale cele mai recente în acest domeniu. O mențiune specială aș acorda-o — chiar dacă nu sînt în

Indiferent însă de aprecierile formulate (mai mult sau mai puțin subiectiv) întreaga rubrică — repet, alcătuită cu aportul hotărîtor al cenaclului „Helion" — se constituie ca o contribuție valoroasă, la un nivel realmente academic pentru limpezirea problemelor de principiu ale literaturii de anticipație tehnico-științifice.

I. ALBESCU

CUMINŢENIA ŞI SOMNUL NARAŢIUNII

RADU G. ŢEPOSU

Ultima ediţie a concursului de literatură şi artă de anticipaţie tehnico-ştiinţifică n-a arătat mai mult decît o evidenţă presimţită, însă nici n-a regresat faţă de ediţiile anterioare, întrucît participanţii şi, deci, autorii de literatură şi artă S.F. par a dovedi un elan al inovaţiei mult superior altor domenii. Poate fi acesta un semn al creaţiei tinere în genere, cu supravegheri controlate ale genului şi ale structurilor lui intime, cu o conştiinţă teoretică emancipată, răsfrîntă benefic în chiar felul de a scrie. Cu toate acestea, dacă raportăm creaţia S.F. la celelalte forme de literatură, pe care critica le consideră ca aparţinînd postmodernismului, dacă privim, aşadar, aceste producţii literare prin ocheanul ludic şi tolerant-ironic al poeticii mai noi, nu vom afla mari şi spectaculoase înnoiri în literatura de anticipaţie. Preeminenţa fabulaţiei pozitive, a inventivităţii tehnico-ştiinţifice continuă să fie copleşitoare în raport cu aceea retorică şi poetică. Conţinutul continuă să trăiască, trufaş, supremaţia, ignorînd senin marile achiziţii estetice ale postmodernismului. Naraţiunea e, cel mai adesea, clasică. Perspectiva e omniscientă, totalizatoare, întrucît autorul de literatură S.F. se excită cu voluptăţile orgolioase ale unui mic demiurg; îi face plăcere să-şi exhibe forţa fabulatorie, capacitatea de a da carnaţie unor lumi ipotetice. Lipsesc din literatura de anticipaţie, cel puţin deocamdată, pactul auctorial, punerea în abis. Procedeele metaprozastice, sugestiile autoreferenţiale, în genere acele semne de emancipare sub raportul retoricii şi al poeticii literare. E rău, e bine că literatura de anticipaţie continuă să-şi conserve stereotipiile, structurile ei fundamentale? Acesta poate fi un semn de consecvenţă, de bună seamă, de constanţă, însă un comentator educat la şcoala impudică a esteticii ludice va lua aceste reticenţe drept îndărătnicie. Chiar dacă literatura de anticipaţie trăieşte mai abitir decît altele din nişte convenţii bine stabilite, e probabil că emanciparea ei totală şi eliberarea de complexul mezalianţei, faţă cu beletristica, nu vor fi împlinite decît o dată cu expurgarea oricăror crispări, cu eliberarea de prejudecăţi. Relativa îndărătnicie a literaturii de anticipaţie vine, cel puţin aşa pare, dinafara ei, tocmai dintr-un exces de orgoliu, dintr-un instinct de castă. Îi repugnă eteronomia, amestecul genurilor, fuziunea formelor. Pare a agoniza, în subtile suplicii, tocmai din pricina purităţii ei, precum invitaţii lui Heliogabalus, sufocaţi cu crinii imperiali. Aceasta nu vrea să spună că literatura de anticipaţie trăieşte fără excepţie din acest exclusivism cam simptomatic, ci doar că unele încercări de a ieşi din canon nu sînt urmate de experienţe asemănătoare. Cazul lui Alexandru Ungureanu mi se pare cu totul sugestiv pentru ce înseamnă instinct adevărat de prozator, chiar cantonat în rigorile genului pe care le respecta doar atît cît să păstreze coloratura; în rest, tînărul autor lucrează cu procedeele epicii adevărate, fiind, în acest sens, un rafinat satiric şi un admirabil observator al realului gogolian, cu irizări fantaste ale parabolei.

O primă şi importantă observaţie pe care trebuie s-o facem, aşadar, în urma ultimului concurs de anticipaţie priveşte tocmai această prudentă păşire a literaturii S.F. pe tărîmul tolerant şi imprevizibil al epicii, în sensul că toate eforturile autorilor se îndreaptă mai mult înspre invenţia pozitivă, spre fabulaţia ştiinţifică, lucru firesc, întrucît acesta e actul de identitate al genului, împingînd însă prea mult în planul al doilea preocuparea pentru ingeniozitatea structurilor literare, pentru emanciparea artistică. Altfel, majoritatea lucrărilor prezentate în cadrul concursului au arătat că autorii lor ştiu să scrie, că au un simţ foarte apăsat al artisticităţii stilului, că sînt preocupaţi pentru expresivitatea relatării, că ştiu să imagineze situaţii creditabile ştiinţific şi verosimile epic. Descrierea tehnico-ştiinţifică e bine ţinută în frîu, pentru a feri prozele de impresia fastidiosului, a prezumţiei ştiinţifice.

Obsesia comună tuturor acestor proze pare a fi una a situării fiinţei în lume, a raporturilor cu lumea, ideea existenţialistă la origine, tratată pe larg de Heidegger, complicată la aceşti autori cu teme morale, ecologice şi psihologice. Integrarea omului în cosmos e subtextul tuturor povestirilor şi nuvelelor, iar spaima recluziunii, a înstrăinării e lamentoul lor. Din această pricină, multe proze au un substrat liric, irizări poetice ale unor spaime evanescente, sau intruziuni fanfastice, proiecţii ale unor spaţii euthanasice, benigne, ocrotitoare. Sub aspectul de moderaţie a esteticii acestor creaţii, se simte, indiscutabil, un foarte puternic angajament existenţial, un freamăt afectiv care irigă naraţiunea precum un curent.

Totuşi, unele încercări de a sparge linearitatea povestirii, clasicitatea ei monotonă au fost limpezi în chiar lucrările premiate. Povestirea lui Cristian Mihail Teodorescu, **Dosar 74,** procedează prin încrucişarea mai multor depoziţii (sub forma amintirii, a reconstituirii, a declaraţiei), ceea ce înseamnă un spor de autenticitate în ordine epică, după modelul profesat de romanul-reportaj american. Tema e specifică genului (încercarea de a permanentiza memoria calculatorului, o moarte enigmatică, anihilarea instinctului de conservare), însă ancheta desfă

şurată prin cele mai dibace modalităţi face povestirea antrenantă, vie, deloc posomorîtă. Un sondaj al fondului psihologic, în care pune multă vibraţie şi o mare percepţie a interiorităţii ameninţate cu dizolvarea, e povestirea lui Marian Truţă, **Început de anotimp ploios la Ezary,** scrisă admirabil, fluent, cu virtuţi clare de prozator, cu o bună stăpînire a dialogului, a situaţiei emblematice, cu excelente intuiţii ale rezolvărilor finale. Tot în această direcţie bate şi nuvela lui Viorel Pîrligras, **Curcubeu pe cer,** cu mai apăsat subtext moral şi etic, însă şi cu înclinaţii irepresibile pentru digresiune, şi schiţa lui Dragoş Vasilescu, **La marginea nopţii,** o exteriorizare a fondului abisal în proiecţii fabuloase, inhibante, în care sentimentul spaimei, al înstrăinării e admirabil insinuat, fără ostentaţie şi fără impulsuri teziste. O recuperare a fondului mitic şi ritualic în literatura S.F. aflăm în nuvela lui Constantin Cozmiuc, **Timpul este umbra noastră,** cu bune adaptări ale tonului umoristic la materia epică şi, mai ales, cu o percepţie verosimilă a grotescului, în care putem ghici o stare de interferenţă, o fuziune a lumilor în registrul haotic şi încîlcit.

Eliberate de inhibiţii şi de ticurile pedante ale criticii didactice mi s-au părut eseurile şi comentariile pe marginea fenomenului S.F., prezentate în concurs. Exegeţii literaturii de anticipaţie sînt, întîi de toate, foarte buni cunoscători ai fenomenului de la noi şi de aiurea, preocupaţi să-l urmărească pe viu, în mişcarea de fiecare zi, dar şi nişte maturi analişti, cu foarte serioase cunoştinţe de teorie literară, de estetică, de sociologia culturii. Ei pot reprezenta, cu adevărat, conştiinţa teoretică a anticipaţiei româneşti şi, dacă autorii de proză vor avea răbdarea să-şi aplece urechea la sugestiile confraţilor lor exegeţi, efectele vor fi, cu siguranţă, demne de luat în seamă. O sinteză ca aceea a lui Doru Pruteanu, **Avangarda repetiţiei,** departe de a fi o analiză scorţoasă şi gomoasă a genului, e un spumos şi instructiv eseu despre psihologia creatorului şi receptorului de S.F., persiflînd ticurile şi suficienţa, prejudecăţile şi închistarea. Doru Pruteanu pune în prim plan judecata de valoare, act critic fundamental, fără de care evaluarea corectă ar fi fără sorţi de izbîndă. In acest eseu avem şi alte semne de emancipare pe care nu le-am descoperit în creaţia propriu-zisă: autoreferinţa ironică, limbajul spumos, expresiv, exerciţiul ludic, pastişa ironică (vezi **Dicţionarul de idei primite).** Doru Pruteanu arată că pactizarea cu genul S.F., departe de a însemna încrîncenare şi obstinaţie, poate lua foarte bine forma eleganţei ironice şi detaşate, care nu e mai puţin un mod al admiraţiei. Au fost, de altfel, multe astfel de semne, la ultima ediţie a concursului, care indică o schimbare de mentalitate. O modificare care, pentru a fi împlinită, mai are încă nevoie de un pas. Nu mai mult. Dar nici mai puţin.

EXPOZIŢIE DE ARTĂ PLASTICĂ SF

GABRIEL BRATU

Trei zile – vechea cetate a banilor – Craiova a fost la sfîrşitul anului ce trecu capitla SF-ului românesc.

Nu mă fac cronicarul evenimentului, las aceasta pe seama celor care se ocupă cu astfel de trebi, ci vreau să dau în cîteva cuvinte imaginea bucuriei avute la surpriza oferită de această manifestare: expoziţia de creaţie plastică SF.

Nu este prima de acest fel pe care o văd, dar susţinerea compoziţională şi cromatică a acestei ediţii face ca lucrările expuse să aibă vigoare, să fie capabile să te trimită în lumea fantasticului, a irealului.

Creaţie plastică fantastică există de cînd lumea, ca ce altceva sînt creaţiile Egiptului antic sau ale Voroneţului şi Moldoviţei, sau ce altceva este fresca michelangeliană din Capela Sixtină?, numai că azi nu Rha sau Osiris, sau raiul şi iadul sînt temele, ci galaxiile cu lumile lor, imaginea vieţii ce va fi peste o mie de ani, omul vede azi cu mult înainte şi imaginaţia e mult mai bogată şi în continuă îmbogăţire – şi este normal să fie aşa, dat fiind faptul că în munca de toate zilele discutăm azi, deja, ce vom face în anul 2000.

Creaţia plastică SF a fost ca o explozie, n-a avut începuturi timide, ci s-a impus încă de la apariţie, afirmînd însă că n-a fost băgată în seamă, nedîndu-i-se locul cuvenit, că oarecum a fost stopată – amintiţi-vă de benzile desenate de Radu Duldurescu, de regretatul Mihai Rusu, de Puiu Manu şi mai tîrziu de Sandu Florea – rămase undeva departe, editurile şi revistele nemailuînd de ani de zile în seamă astfel de producţii.

N-am văzut nici în expozițiile – fie ele de amatori sau ale artiștilor profesioniști – creații SF, iar în expozițiile ocazionale – speciale pot spune – fiind făcute numai cu ocazia consfătuirilor sau a altor manifestări SF – nu li se acordă importanța cuvenită: sală adecvată, ținută expozițională, catalog, afiș, popularizarea cuvenită, vernisaj oficial etc. La Craiova, expoziția a fost organizată într-un hol al Casei științei și Tehnicii, părînd că a surprins organizatorii. N-au existat panouri, lumina provenită de la imensele geamuri ale clădirii împiedecau vizibilitatea lucrărilor așezate în „contre jour", lucrările au fost „agățate" pur și simplu, cum s-a putut, prinse cu bandă de lipit, rezemate de zid, o parte din ele, care n-au mai avut loc, fiind așezate pe podea. O parte a lucrărilor n-a avut ținuta expozițională (organizatorii ar trebui să confecționeze 2–3 dimensiuni de rame ușoare, cerîndu-le autorilor să respecte dimensiunile de încadrare).

Mărturisesc că, dînd la o parte aceste neajunsuri, care sînt sigur că pe viitor vor fi înlăturate, pentru binele acestei manifestări, creațiile îndrăgostiților de domeniul SF fiind ajunse la maturitate, dînd dovadă de profundă gîndire, căutare și cunoaștere, de stăpînire a unor elemente ce depășesc oarecum gîndirea unei compoziții de toată ziua. Aici decorul este altul, aici personajul are alt costum, ba chiar este și un alt personaj (altă galaxie, altă lume), vehiculele nu mai sînt cele de toată ziua, iar întîmplările sînt altele cu alte elemente. Și toate astea cer ținută artistică, trebuie să intereseze, să fascineze, să pătrundă, să te convingă. Și iată că reușesc. Lucrările de azi nu mai sînt niște începuturi, niște căutări, calitatea lor recomandîndu-le pentru o expoziție „de nivel". Meritul este cu atît mai mare cu cît știu că majoritatea celor ce expun au alte preocupări cotidiene, alte calificări și, iată că, în timpul lor liber citesc și lucrează, lucrează fie cu tuș, fie cu culori de apă sau uleiuri, fie în lemn sau metal, lucrează și asta înseamnă ore și zile și nopți de trudă (oare de ce nu se găsește o editură, sau o revistă măcar, să le valorifice căutarea și truda și să le dea satisfacția împlinirii?).

Expoziția de la Craiova a întrunit 28 de expozanți, reprezentînd cenaclurile SF din toată țara (în afara orașelor cu o mai mare arie de exprimare – București, Timișoara, Ploiești, Craiova, Bacău, iată că apar și Cernavodă, Slatina, Tîrgoviște etc., cu o serioară participare).

Cele peste 120 de lucrări de pictură, grafică și sculptură, executate în ulei, tușuri, acuarelă, tempera și creioane colorate au cuprins și lucrări de grafică de calculator, tehnici mixte, colaj sau combinații foto. Au apărut obiectele executate din rădăcini și crengi, obiecte executate din aluminiu, aramă, piele și alte materiale. O expoziție complexă, o expoziție completă, pot spune. De la grafica de șevalet la ilustrația de carte, de la banda desenată (povestiri întregi cu zeci de desene – Viorel Pîrligras) la afiș, de la realizarea clasică a unei lucrări de pictură la o tehnică specială (Cornel Ioniceli), de la grafica (hai să-i spunem bibilită) meticulos executată cu acuratețe și finețuri semnată de Traian Abruda la grafica de calculator a lui Marius Ungureanu, de la colajele lui Aurel Cărășel și G. Repanovici la combinațiile foto ale lui Bogdan Octavian Hrib. Iată dar cîtă diversificare, cîte moduri de exprimare – și-mi pare rău că spațiul nu-mi permite să pot prezenta fiecare expozant în parte, meritînd-o cu prisosință, aceștia fiind pe bună dreptate reprezentanții școlii românești de plastică SF.

Am observat grija expozanților de a evita ridicolul, de a evita grotescul, la creația SF fiind tentat în scopul susținerii ideii să deformezi, să îngroși, să aluneci în acest univers, depărtîndu-te, totuși, de „realitatea suprarealistă", dacă sînt înțeles, adică de a nu desena oricum și orice că „aci merge"; ci de a menține o unitate, de a crea un univers al tău care să convingă.

În afară de aceasta, am observat, și faptul este îmbucurător, o atenție deosebită dată desenului, construirii personajelor și a tot ce este în jurul lor, a mișcărilor firești, a proporției și a ambianței cromatice. Fără exagerări, fără stridențe, din contră, parcă, o liniște ireală care atrage, încîntă și odihnește se degajă din lucrările lor. Fuga de efecte ieftine, obținute la întîmplare, pare că a fost preocuparea de căpătîi la mai toți expozanții.

Păcat – revin la cele spuse mai înainte –, păcat că expoziția nu a avut ținuta artistică pe care o merita. Vai, cît ar fi cîștigat exponatele într-o sală de expoziție, vai cît ar fi cîștigat dacă toate lucrările ar fi fost înrămate, etichetate uniform, selecționate înainte. Ar fi fost o expoziție ce putea fi deschisă în orice sală „cu pretenții" din București, de exemplu, ar fi fost o expoziție (și pe viitor așa trebuie să fie), care putea fi itinerată în marile orașe ale țării, ar fi fost binevenită, sînt sigur, trezind interesul publicului iubitor de frumos și, de ce nu, invitînd, făcînd favorabil propagandă creației SF.

Putem afirma că avem o școală de creație SF, că există creatori care oricînd pot intra în grupul creatorilor SF de peste hotare, cu mult talent, cu putere de muncă, cu imaginație bogată și, mai ales, cu dragoste față de acest gen de reprezentare. Trebuie însă ca efortul și strădania să dea satisfacție și bucurie, să fie materializate între coperțile unei cărți în rafturile bibliotecilor sau în paginile colecțiilor de reviste, or pentru aceasta pînă acum nu s-a făcut nimic.

ÎNTRE FANTASTIC ȘI SUBLIM

CORNEL ROBU

CONCEPTUL DE FANTASTIC NU ESTE PROPRIU ȘI OPERANT ÎN SCIENCE FICTION. Afirmația, îmi dau seama, nu este de natură a întruni adeziuni unanime, dimpotrivă. În ciuda evidențelor, conceptul de fantastic continuă să fie considerat de cei mai mulți o „cheie" teoretică prioritară în **science fiction.** Și aceasta nu numai în zona est-europeană, unde, în diverse versiuni lingvistice, denumirea rusească **naucinofantastika** este, încă, mai înrădăcinată, oficial cel puțin, decît aceea de **science fiction.**[1] Paradoxal, chiar și în Occident a ajuns, am impresia, o axiomă de uz curent afirmația că între **science fiction** și proza propriu-zis fantastică ar exista o congeneritate categorială. O „înrudire" mai strînsă decît cea care decurge firesc din condiția lor comună de **„fiction"**, din apartenența lor comună la literatură în general. Ba, mai mult, ar exista chiar o succesiune și o filiație istorică: „În felul acesta, cred eu, fantasticul a înlocuit feeria, iar științifico-fantasticul (**la sciencefiction,** în original) înlocuiește încetul cu încetul fantasticul din secolul trecut" – spune Roger Caillois într-un text celebru, mereu citat și invocat, și nu mai puțin atunci cînd vine vorba despre literatura S.F. decît atunci cînd e vorba de literatura fantastică propriu-zisă.[2] Cu ce anume îl înlocuiește însă, sub raport categorial, estetic, nu mai este la fel de clar și de stringent demonstrat ca în cazul tranziției de la miraculosul feeric al basmelor la fantasticul propriu-zis.

Prin simpla ei enunțare, cea mai des vehiculată definiție a fantasticului la ora actuală își vădește inadecvarea la **science fiction,** lipsa de acoperire în acest „gen" distinct al literaturii: este vorba, bineînțeles, de celebra „fisură în real" a lui Caillois: „Fantasticul vădește o amenințare [un scandal], o ruptură, o irumpere insolită, aproape insuportabilă, în lumea reală. [...] În fantastic, supranaturalul apare ca o ruptură a coerenței universale [ca o spărtură în coerența universului]. Miracolul devine aici o agresiune interzisă, amenințătoare, care sfarmă [sparge] stabilitatea unei lumi ale cărei legi erau considerate pînă atunci riguroase și imuabile.[3]

Dar „fisura" sau „ruptura în real" este o condiție pe care nu o regăsim în mod necesar în **science fiction** – acesta e un fapt de observație curentă, empirică. O carte sau un film SF, ca orice carte sau film, propune percepției, receptării – lectură ori vizionare – o „lume" proprie, un univers propriu, un univers care este, bineînțeles, ficțional, imaginar (așa cum și „lumea" unui roman realist este inexceptabil imaginară: vero-**simil** înseamnă **„asemenea** adevărului", nu propriu-zis „adevărat"; chiar și cazul romanului non-fictiv, al teatrului documentar sau al filmului ciné-vérité confirmă, contrar aparențelor, acest statut de ficționalitate, dar explicația ne-ar îndepărta prea mult, acum, de la obiect). Acum, să ne limităm a ne interoga sumar, fiecare, experiența de lectură (sau „de vizionare") SF, pentru a vedea dacă „lumea" sau „universul" unei cărți SF a(1) unui film SF, nu poate exista foarte bine, în planul propriei sale stabilități ficționale, în planul propriei sale coerențe (care poate fi mimetică sau non-mimetică), fără să fie „spart", „fisurat", „sfărîmat" de „intruziunea" sau de „agresiunea" unei alte ordini, a unei alte „lumi", supranaturale ori ba, a unui alt sistem de referință?

În schimb, însăși „știința din științificțiune", însuși „blindajul științific" al ipotezei SF și stringența logică a extrapolării ei, așadar rigoarea științifică și logică, constituie un **movens** ce ne conduce implacabil spre un punct-cheie în care esența non-fantastică a SF-ului devine evidentă. Căci impresia de verosimilitate, de consistență concretă a „lumii" imaginare create, este necesară în **science fiction** nu doar ca fond de contrast pe care „fisura în real", definitorie în fantasticul propriu-zis, să devină cît mai frapantă: am văzut doar că această „fisură în real" nu este în **science fiction** o condiție necesară, nu poate servi așadar drept criteriu. Aici premisa este alta și criteriul este altul.

Premisa necesară în **science fiction** este o specifică „suferință" sau „durere" **(pain)** generată de mărime sau de forță și care, la rîndul ei, generează sublimul: făcute perceptibile pentru intuiție, pentru perceperea prin simțuri, și simțite astfel ca fiind copleșitoare, covîrșitoare pentru finitudinea ființei umane în atingere cu infinitul, mărimea și/sau forța devin sursă a unei plăceri estetice specifice, „o plăcere posibilă doar prin intermediul unei neplăceri",[4] acea **„pleasure in pain"** („plăcere provenită din suferință") pe care, în afara tragicului, numai sublimul o mai poate da.[5] Aceasta este și plăcerea estetică majoră pe care o putem găsi în **science fiction,** cel puțin în ceea ce acesta are suprem.

În **science fiction,** ca peste tot în sublim, efectul specific și definitoriu, „sublimarea" estetică se produce numai dacă și numai atunci cînd rațiunea umană ia act de propria sa libertate și de propria sa superioritate calitativă în fața naturii, reale sau imaginare, care-o covîrșește

cantitativ. Covîrşit de imensitatea universului fizic, omul se vede constrîns să recurgă la o ripostă ne-fizică, la ideea libertății rațiunii sale – facultate suprasensibilă, ireductibilă la natură și mai presus de aceasta: căci – spune Kant – **„pentru a putea măcar gîndi fără contradicție infinitul dat este necesar ca sufletul uman să conțină o facultate care să fie ea însăși suprasensibilă“.**[6] Or, ceea ce ne constrînge **să gîndim infinitul,** în **science fiction,** este tocmai știința.

În science fiction, știința constrînge la sublim.

Acest fior ontologic al ființei finite în atingere cu infinitul, această „plăcere izvorîtă din suferință“ **(pleasure in pain),** specifică sublimului, se declanșează atunci cînd – spune Kant – „neputința proprie trezește conștiința unei facultăți nelimitate a subiectului“[7]: dar – adaugă Schiller – „trebuie să fie ceva serios, măcar în percepția prin simțuri **(wenigstens in der Empfindung),** pentru ca rațiunea să recurgă la ideea libertății ei“[8]. Or, tocmai acest suport ori alibi „serios“ îl furnizează emoției estetice „știința din științificțiune“, acel „efort către **verosimilitate** în aplicarea principiilor științifice“ despre care vorbea, programatic, Edgar Allan Poe.[9]

Aceasta, cît privește „știința din științificțiune“. În privința „ficțiunii din științificțiune“, să observăm doar faptul că însuși resortul **extrapolării, definitoriu în science fiction,** conduce în mod necesar la escalade și acumulări copleșitoare în raport cu finitudinea și fragilitatea ființei umane. Prin extrapolare, SF-ul realizează în mod specific „masa critică“ necesară declanșarii „reacției în lanț“ a combustiei sublimului. Și nu sînt acestea singurele observații care converg spre aceeași constatare: avem de-a face, în **science fiction,** cu o literatură care, prin însăși natura sa specifică și definitorie, duce la instalarea sublimului. SF-ul ne conduce de la sine spre o necesară confluență categorială cu sublimul, fie ca pornim de la versantul **science,** fie că pornim de la versantul **fiction.**

Ilustrînd, în treacat, disocierea kantiană între sublimul „matematic“, al mărimii, și sublimul „dinamic“, al forței[10] (Schiller va prefera să le numească „sublimul teoretic“ și, respectiv, „sublimul practic“[11]) prin două celebre piese ale „genului scurt“ SF, semnate amîndouă de același autor – **Cele nouă miliarde de nume ale lui Dumnezeu**[12] și **Steaua**[13] de Arthur C. Clarke –, să ne întoarcem, pentru moment, la plăcerea estetică oferită de fantastic, pentu a examina suportul psihologic primar al acestei plăceri – frica – prin raportare la suportul psihologic primar al plăcerii estetice oferite de sublim – suferința, durerea (acel **pain** care, în englezește, acoperă semantic „durerea“ ori „suferința“ în sens atît fizic, corporal, cît și psihic, mental, „moral“). După cum spune, în același ilustru text, Roger Caillois, fantasticul este „un joc cu frica“, aici „frica este o plăcere, un joc plăcut“[14]. Frica, în sine, este însă improprie în sublim: deși prezentă și aici, ca o premisă pre-estetică necesară, frica nu este și suficientă, în acest caz; aceasta pentru că frica, redusă la trăirea strict psihologică, blochează trăirea estetică a sublimului: „Cel care se teme nu poate judeca sublimul naturii, așa cum cel care este înclinat spre dominație și dorință nu poate judeca frumosul“ (Immanuel Kant).[15] „Libertatea interioară este neapărat necesară pentru a descoperi înfricoșătorul ca sublim și a-i savura plăcerea; căci el nu poate fi sublim decît facîndu-ne să simțim independența și libertatea noastră lăuntrică. Dar frica autentică și serioasă suspendă orice libertate sufletească“ (Friedrich Schiller).[16]

Frica este, în schimb, la ea acasă in fantasticul propriu-zis.

Dacă, așa cum s-a spus, fantasticul este o „estetizare a fricii“, atunci, fără îndoială, sublimul – inclusiv SF-ul – este o estetizare a „suferinței“, a „durerii“, a acelui **„pain“** generat de mărime ori de forță, de contactul ființei finite cu infinitul. Dacă fantasticul oferă o **„pleasure in fear“, sublimul oferă o „pleasure in pain“.** Dacă în fantastic este la locul ei, frica nu are ce căuta în **science fiction** ca peste tot în sublim.

Mai departe, nu poate fi acceptată nici premisa că „științifico-fantasticul înlocuiește încetul cu încetul fantasticul din secolul trecut“, așa cum, la vremea lui, „fantasticul a înlocuit feeria“ (Roger Caillois, v. supra). Admițînd această premisă, admitem, implicit, o jurisdicție estetică inadecvată și defavorizantă pentru **science fiction,** subordonîndu-l fie fantasticului, fie miraculosului feeric.

Acest din urmă concept (miraculosul feeric), pe lîngă faptul că este impropriu, operează asupra SF-ului o reducție infirmizantă, o amputare care-l plafonează la nivelul literaturii așa-numite „pentru copii și tineret“, la nivelul „literaturii de aventuri“, lăsîndu-l expus acuzațiilor, mai mult sau mai puțin inocente, de „infantilism“, de „puerilitate“, de „simplism“, de retardare și de subdezvoltare intelectuală și estetică (opinii ca acelea exprimate, cu decenii în urmă, de un Michel Butor[17] ori de un R.-M. Albérès[18] – sau, mai recent, la noi, de un Nicolae Manolescu[19] – își mai găsesc încă și azi, din păcate, destui adepți).

La rîndul lui, conceptul fantasticului propriu-zis implică exigențe estetice foarte severe, sintetizate de Roger Caillois în formula acelui „insolit clandestin, fantastic insidios sau insinuant“[20]. Unor astfel de exigențe, de cele mai multe ori SF-ul nu le poate face față, și nici nu e drept să i se pretindă, nu e rezonabil să se ambiționeze a le face față, întrucît aceste exigențe nu sînt **ale sale,** nu-i sînt proprii și nici legitime.

Aici, în această confuzie de identitate, rezidă, cred eu, una dintre rădăcinile cele mai greu de extirpat ale obstinatei rezistențe „estete“ la **science fiction,** ale desconsiderării și marginalizării literaturii SF în contextul „literaturii generale“, al „marii literaturi“: literatura fantastică propriu-zisă are doar acces la statutul de „mare literatură“, e fapt dovedit, cine l-ar contesta?, iar din moment ce, raportat la coordonatele și exigențele fantasticului, SF-ul iese de cele mai multe ori în deficit, care-ar putea fi cauza, daca nu pretinsele „limite“, „insuficiențe“ ori chiar „infirmități“ estetice, congenitale – chipurile – în

science fiction? Ne-am obişnuit, poate, de prea multă vreme, să luăm de bună denumirea de literaură „ştiinţifico-fantactică", general acceptată într-o vreme şi la noi, nepunînd nici o clipă la îndoială concordanţa presupus deplină dintre lucruri şi numele lor, dintre **pragma** şi **onoma**, dintre denumire şi ceea ce ea denumeşte. „Pactul lingvistic" instituit de la sine între vorbitorii aceleiaşi limbi îi poate face pe aceştia să nu-şi dea seama, pînă la un punct, de relativitatea, de accidentalul, de arbitrariul chiar, care – aici ca în atîtea alte privinţe – decid consensul general acceptat, consens care, odată instaurat, acţionează apoi cu forţa inerţiei, a faptului împlinit, a **establishment**-ului. Atîta doar că – din nefericire ori, poate, mai degrabă, din fericire – esenţa intrinsecă a lucrului nu se grăbeşte nicidecum să se schimbe doar pentru a se conforma denumirii pe care noi i-o dăm, atunci cînd din capul locului nu i-am dat-o bine, chiar dacă această denumire se bucură la un moment dat de un consens unanim acceptat. Astfel, în cazul nostru, „cheia" fantasticului, cu care atîţia continuă şi azi să spere a putea deschide accesul conceptual spre tezaurul SF, se învîrte iremediabil în gol, „nu prinde", ori rămîne blocată în „broască". Concluzia elementară, ce se impune logic de la sine: „cheia" nu se potriveşte, trebuie să căutăm alta, pe măsură, respectiv un alt concept estetic, din moment ce conceptul de fantastic se dovedeşte inoperant, sau prea puţin operant, în **science fiction.** Şi totuşi, din inerţie mentală, din apatie, din cauza unei educaţii estetice adecvate altor obiecte dar nu şi acestuia, ori cine ştie din ce alte cauze, această concluzie pare a fi ultima pe care am fi dispuşi s-o acceptăm şi să-i dăm curs, preferînd să acceptăm şi să suportăm **volens-nolens** consecinţele acestei apatii: desconsiderarea şi marginalizarea literaturii SF, taxarea ei drept „paraliteratură" ori „subliteratură", „ghettoizarea" literară pe care cu toţii o cunoaştem, dar, de fapt, implicit, o şi recunoaştem. Depunctarea valorică, valorizarea sub meritele reale afectează încă literatura SF, şi nu doar la nivelul producţiilor medii, curente, dar chiar şi la nivelul „vîrfurilor" sale, al reuşitelor şi performanţelor ieşite din comun. Două exemple, doar, dintre multele posibile:

Cele nouă miliarde de nume ale lui Dumnezeu, povestirea lui Arthur C. Clarke amintită mai sus, nu este cu nimic inferioară literar faimoaselor povestiri similare ale lui Jorge Luís Borges **Biblioteca Babel**[21] şi **Cartea de nisip**[22], care au parte pretutindeni în lume de recunoaşterea unanimă şi de statutul de capodopere, pe care-l şi merită, de altfel, pe deplin. Simpla alăturare de titluri de mai sus va părea însă multora cel puţin extravagantă. (Pe aceştia nu-i invit decît să (re)citească, în paralel, cele trei povestiri.) Diferenţa de valorizare între **Cele nouă miliarde de nume ale lui Dumnezeu,** pe de o parte, şi **Biblioteca Babel** şi **Cartea de nisip,** pe de altă parte, îşi află sursa şi explicaţia nicidecum în valoarea intrinsecă a textelor, ci în apartenenţa autorilor la „genuri" diferite: în timp ce Borges e cunoscut şi recunoscut drept un „mare-maestru" al literaturii fantastice, Clarke este şi el un „grandmaster", dar **„numai"** un „SF grandmaster".

Mutatis mutandis, nu mai bine stau lucrurile nici la noi (poate, dimpotrivă, mai rău). Personal, am scris despre **Planetarium,** cartea de debut în **science fiction** a lui Cristian Tudor Popescu, imediat după apariţie, în septembrie 1987; de atunci, recenzia aşteaptă să-şi ia locul prevăzut în cuprinsul numărului special SF al revistei **Echinox,** număr ce urma (şi mai urmează încă şi acum) să apară. Între timp, Cr. T. Popescu şi-a adjudecat un premiu EUROCON (Montpellier, 29 oct.–1 nov. 1987); în ciuda acestui prestigios premiu internaţional, cîţi dintre criticii noştri ce dispun, săptămînal sau lunar, de un spaţiu tipografic asigurat, au scris ceva despre această carte care afirmă un scriitor? Cine s-a sesizat, sesizîndu-şi şi cititorii, că în paginile acestui volum a văzut lumina tiparului o povestire ce poate sta alături de tot ce s-a scris mai bun în „proza scurtă" românească a ultimelor decenii, şi nu doar în **science fiction?** Rareori s-au spus atît de multe şi de profunde lucruri în atît de puţine şi de simple cuvinte, şi cu o atît de perfectă tehnică narativă, rareori ideea s-a văzut atît de organic absorbită în concretul substanţei epice (cum ar fi, să zicem, ideea – naivă şi vulgară, nu-i aşa?, „aici, la porţile Orientului" – că viaţa nu merită să fie trăită oricum, că supravieţuirea nu merită să fie plătită cu orice preţ şi că există supravieţuire mai rea şi decît moartea). Afirmaţii ce nu pretind a fi crezute pe cuvînt, afirmaţii ce pot fi verificate de oricine îşi poate găsi liber sfertul de oră necesar lecturii celor 12 pagini, cîte-i ajung lui Cristian Tudor Popescu pentru a atinge „masa critică" a unei escaladante plăceri intelectuale şi estetice, răsplătind cu prisosinţă osteneala lecturii. Povestirea se numeşte **Omohom** şi figurează la paginile 156–167 ale volumului citat.

Conceptul de fantastic conferă literaturii SF un statut literar „vitreg" şi ingrat, tocmai pentru că e impropriu, pentru că e inadecvat tocmai în ceea ce are această literatură mai bun, mai specific, mai definitoriu. Atîta timp cît va fi considerat – fie şi cu cele mai bune intenţii – o simplă „sucursală a fantasticului"[23], atîta timp cît „revenirea la fantastic"[24] va fi singura cale de absoluţiune generos oferită SF-ului, aşa cum odinioară inchiziţia oferea clement ereticilor, înainte de a-i lichida, „salvarea sufletului" prin revenirea în sînul bisericii catolice şi apostolice, – SF-ul nu va avea acces la statutul estetic propriu şi major pe care-l merită, la care este pe deplin îndreptăţit prin operele şi capodo-

perele pe care, efectiv nu ipotetic, le poate invoca la activul său. Fantasticul nu poate da seamă de filonul central, vital şi definitoriu, al ştiinţificţiunii. (Ceea ce nu exclude, să fim bine înţelesi, interferenţele parţiale de frontieră ori zonele de condominiu.)

Dar inadecvarea şi improprietatea statutului literar derivat din jurisdicţia fantasticului se rezolvă de la sine dacă vom accepta, pur şi simplu, că literatura SF este prin definiţie **altceva** decît literatura fantatică, dacă vom plasa SF-ul sub semnul şi sub jurisdicţia unui alt concept estetic, în definitiv mai vechi şi mai esenţial, mai totalizator sub raport categorial, decît fantasticul: sublimul. Pentru că SF-ul are, realmente, vocaţia sublimului. Esenţa eternă a sublimului se regăseşte pură şi nealterată în **science fiction,** iar „orbirea" noastră în faţa acestei congenerităţi de esenţă, faptul că la această nouă şi genuină reîntîlnire cu sublimul noi nu-l recunoaştem din primul moment şi-l putem confunda cu altceva, cu alte esenţe, cu fantasticul cel mai adsea, – acest fapt este, **ipso facto,** într-o viziune dialectică, proba supremă, inconfundabilă, a autenticităţii esenţei sale, a resurselor inepuizabile de organicitate şi genuin pe care această esenţă mai mult decît estetică – spirituală – şi le păstrează neatinse în acest secol al nostru, ca şi în cele multe care l-au precedat.

Dar, în definitiv, n-a venit oare timpul să punem capăt acestei „orbiri"? De ce n-am îndrăzni, în definitiv, să deschidem ochii, să vedem şi să spunem ce vedem: că fenomenul pe care-l cunoaştem sub denumirea de **science fiction** este, în ce are el suprem, o artă a sublimului, iar nu o artă a frumosului, nici a fantasticului, nici exclusiv a **mimesis**-ului; că această desconsiderată şi marginalizată „paraliteratură" este, de fapt, ipoteza inedită şi particulară sub care sublimul se arată – ori se ascunde – în arta secolului XX!

Atît sublimul cît şi **science fiction**-ul sînt expresii ale unei sensibilităţi de tip „nordic" (în sensul categorial al morfologiei culturii, dar şi ca fapt consumat istoriceşte ca atare). Sublimul şi SF-ul sînt predestinate unul altuia. Totuşi ele s-au ignorat reciproc cu desăvîrşire pînă acum. Celebre propoziţii estetice, vechi de aproape două secole, îşi găsesc astăzi o acoperire deplină în **science fiction,** care a ajuns la această joncţiune ignorîndu-le cu desăvîrşire, urmîndu-şi doar propria sa lege interioară, propriul său **eidos,** propriul său „cod genetic" de constituire şi de evoluţie. Inutil să mai spunem că şi pentru estetica filosofică, SF-ul pur şi simplu nu există, deşi, cum am văzut, este ipostaza privilegiată sub care „se reîncarnează" sublimul în arta secolului XX. Un impediment care obturează vederea noastră analogică îl constituie poate şi diferenţa de vîrstă a celor două entităţi analoge, vechimea lor sensibil diferită. Cunoscut şi dezbătut încă de vechii greci (chiar dacă într-un sens întrucîtva diferit de cel modern),[25] conceptul de sublim a însoţit inalienabil, cel puţin din secolul XVIII încoace, istoria esteticii europene. Sublimul a făcut mereu pereche antinomică cu frumosul – conceptul fundamental al esteticii, în antiteză cu care a fost mereu definit, pe care l-a secondat uneori, cu care şi-a împărţit alteori **ex aequo** rolul de protagonist. Aşadar, o carieră ilustră, ce poate impune respect chiar şi celor mai conservatoare capete. În schimb, SF-ul este ceva mai „tînăr". Lăsînd acum la o parte extremele – neunindu-ne, aşadar, nici cu cei ce cred a putea descifra începuturile SF-ului încrustate în scriere cuneiformă pe tăbliţele babiloniene de lut, nici cu cei ce vor să ne înveţe a le citi abia pe hîrtie americană de împachetat **(pulps) — apare, oricum, mai plauzibil a susţine că ceea ce se înţelege azi, în mod propriu, prin science fiction** nu poate fi conceput ca existînd înainte de revoluţiile industriale şi ştiinţifice ale secolelor al XIX-lea şi al XX-lea. Estetica sistematică, pur speculativă îşi depăşise, la cumpăna celor două socole, punctul său culminant şi o apucase deja pe panta declinului epigonic, dar reperele de bază ale conceptului modern al sublimului, stabilite încă în secolul al XVIII-lea, au rezistat şi în secolul următor şi continuă să mai reziste încă şi astăzi, în esenţa lor.

Conceptul estetic al sublimului stă – cred eu – pe primul loc între acele concepte, teze şi generalizări estetice induse, de-a lungul secolelor, din alte manifestări şi forme de artă, dar adecvate cu anticipaţie şi elucidări teoretice a statului şi problemelor actuale ale SF-ului, apărut şi dezvoltat ulterior enunţării acelor concepte şi principii. Eventuala suspiciune a „confiscării" ilegitime sau a contrabandei ilicite este neutralizată şi contrabalansată din plin prin omagiul implicit adus astfel forţei de gîndire din care aceste concepte estetice s-au născut şi pentru care depune mărturie însăşi aplicabilitatea lor în cazuri neprevăzute şi imprevizibile, în împrejurări inedite pe care gînditorii respectivi n-aveau cum sa le prevadă.

Cine nu va recunoaşte, de exemplu, plăcerea surprizei de a-l descoperi, azi, pe Edmund Burke comentînd extrem de pătrunzător, extrem de „la obiect", încă de la mijlocul secolul XX? Iată, să deschidem, de exemplu, primul volum din **The Science Fiction Hall of Fame,** editat în 1970 de Robert Silverberg şi reunind între copertele sale – după cum glăsuieşte subtitlul înscris pe pagina de titlu – „Cele mai mari povestiri de science fiction din toate timpurile. Selectate de membrii Uniunii Scriitorilor de Science Fiction din America". „Povestirile puse la vot au fost iniţial publicate între 1929 şi 1964" – aflăm din **Introducerea** lui Robert Silverberg la amintitul volum – şi, „în ordinea numărului de voturi pe care le-au primit",[26] prima dintre aceste renumite povestiri şi nuvele a fost **Căderea nopţii** a lui Isaac Asimov, publicată iniţial în 1941.[27] Prin ce ne mai atinge sensibilitatea această **story,** încă şi astăzi, la atîţia ani de la prima ei publicare? Oare nu tocmai pentru că „măreţia trebuie să fie întunecată şi sumbră"[28], pentru că „bezna produce mai multe idei sublime decît lumina" şi „o trecere rapidă de la lumină la întuneric sau de la întuneric la lumină are un efect încă şi mai puternic"[29] (Burke)?

„Şi splendoarea constînd în

abundență sau somptuos constituie un izvor al sublimului" – scrie, la o altă pagină, același Burke, cu o nescontată dar perfect plauzibilă adresă, peste timp, nu numai la **Căderea nopții** de Isaac Asimov, dar și la **Cele nouă miliarde de nume ale lui Dumnezeu** de Arthur C. Clarke, povestire pe care o găsim inclusă în același **Science Fiction Hall of Fame:** „O cantitate imensă de lucruri care sînt splendide sau valoroase este magnifică în sine. Cerul înstelat, deși se prezintă atît de des privirii noastre, nu încetează niciodată să stîrnească ideea de măreție. Aceasta nu se poate datora vreunui lucru implicit în stelele înseși, considerate separat. Cu siguranță că singur numărul poate constitui cauza acestui fenomen." (Burke)[30]

Și nu ar putea fi pe deplin convingător pus în evidență sublimul din romanul lui Frank Herbert, **Dune,** pornind de la premisa enunțată de Burke, în sensul că „Toate privațiunile generale sînt mărețe, pentru că toate sînt teribile"[31]?

Dar multe alte „clasice" opere și capodopere SF au fost comentate de Burke, cu o anticipație de unul sau două secole, surprinzător de adecvat și pătrunzător, precum acest posibil și sensibil comentariu la **Războiul Lumilor** de H.G. Wells: „Nu există nici un spectacol pe care să-l urmărim cu mai mare interes decît cel al unei calamități neobișnuite și cumplite; așa că – indiferent dacă nenorocirea se află dinaintea ochilor noștri sau ochii noștri se întorc spre ea în decursul istoriei – ea întotdeauna ne oferă încîntare. Nu e vorba de o încîntare nealterată, ci de una împletită cu o senzație destul de neplăcută. [...] Ne încîntă priveliștea unor lucruri pe care nu numai că n-am fi în stare să le facem, dar și dorim din tot sufletul să le vedem îndreptate. Eu cred că nici un om nu poate fi atît de ticălos încît să dorească să vadă această nobilă capitală a noastră, mîndria Angliei și a Europei, distrusă de o conflagrație sau de un cutremur, chiar dacă el personal s-ar afla la cea mai mare distanță de această primejdie. Dar presupunînd că s-a întîmplat deja un asemenea accident fatal, cîți oameni din toate părțile lumii nu s-ar înghesui să privească ruinele, dintre care foarte mulți ar fi fost extrem de mulțumiți să cunoască doar din auzite gloria Londrei!" (Burke)[32]

Incredibil, dar Edmund Burke a prevăzut la mijlocul secolului XVIII chiar și apariția a două dintre cele mai renumite reviste SF americane din secolul XX: **Amazing Stories** și **Astonishing Stories:** „Într-adevăr, groaza constituie, fie în mod evident, fie în mod latent, principiul conducător al sublimului. Mai multe limbi oferă mărturii puternice asupra afinității dintre aceste noțiuni. Adeseori ele folosesc același cuvînt pentru a indica la întîmplare fie modalitățile uimirii ori admirației, fie pe cele ale spaimei sau groazei.[...] Iar cuvîntul francez **étonnement,** cuvintele englezești **amazement,** nu indică oare la fel de limpede emoțiile înrudite care însoțesc spaima și uimirea?" (Burke)[33]

Din păcate însă, Burke a ratat tocmai întîlnirea trans-temporală cea mai importantă, aceea cu **Astounding Stories!**

Lăsînd însă gluma la o parte și revenind la fondul problemei, să recunoaștem că, privit prin prisma conceptului estetic al sublimului, întregul domeniu SF, dar mai ales zona sa centrală, vitală, se reașează și se ordonează surprinzător de coerent, într-o imagine de ansamblu adecvată pînă la evidență, periferiile rămase neacoperite fiind minime și nedefinitorii. Nu cred, bineînțeles, că literatura SF ar avea cumva nevoie de un „brici al lui Occam". Acea „ambiguitate" sau „plurisemnificanță", definitorie și inalienabilă în literatură, „tocește" inevitabil „tăișul" unui astfel de „brici", atenuînd și temperînd în mod specific acel principiu al economicității conform căruia „Ceea ce poate fi realizat pornind de la mai puține presupoziții este inutil a fi realizat pornind de la mai multe". Totuși, este rezonabil să observăm că „cheia" sublimului introdusă în încuietoarea tezaurului SF ne permite să explicăm printr-un număr minim de presupoziții un număr maxim de fapte (id este opere). Este vorba deci de o funcționalitate **teoretică,** nicidecum de una **critică.** Aceasta pentru că – mai e nevoie s-o spun? – nimeni nu poate dori să transforme un principiu teoretic într-un „pat al lui Procust" critic, fie acest principiu însuși sublimul!

Dar, pentru a putea omologa și impune unei recunoașteri unanime statutul estetic propriu și major pe care-l merită, literatura SF are nevoie **acum** de o astfel de operațiune de totalizare categorială, de integrare teoretică, sub egida unei categorii într-adevăr totalizatoare. Iar această categorie, factorul integrator al acestei totalizări, nu poate fi decît sublimul. Aceasta pentru că științificțiunea este o ipostază contemporană a sublimului, poate cea mai privilegiată și mai caracteristică pentru secolul nostru. Iar „orbirea", ignorarea reciprocă de pînă acum este ea însăși o garanție de autenticitate, o garanție de soliditate a acestui punct de joncțiune, în care cei doi „aliați" au ajuns nu deliberat, nu programatic, nu urmărindu-și reciproc mișcările pentru a și le sincroniza, ci croindu-și drum „orbește", cu forța necesității (interioare), urmîndu-și fiecare doar propriile-i impulsuri și propria-i lege lăuntrică, imposibil de contrafăcut.

Și nu pot pune punct acestor rînduri înainte de a fi făcut și acel ultim pas ce desparte sublimul de ridicol. E dreptul meu.

Asemenea copilului cu sînge regesc din basme, alungat de servitori de pe scările palatului propriului său părinte, SF-ul nu este conștient încă de noblețea propriului său „sînge". Și aceasta, în ciuda faptului ca această noblețe de stirpe poate fi recunoscută după semne care nu înșeală și care poate reduce la tăcere orice eventuală contestare a legitimității, orice eventu

ală acuzaţie de uzurpare.

A venit timpul să vedem aceste semne, să le recunoaştem şi să le vestim. **Le roi est mort! Vive le roi!**

NOTE ŞI TRIMITERI BIBLIOGRAFICE

1. v. Ion Hobana, **Numele genului,** în vol. **Literatura de anticipaţie. Autori, cărţi, idei,** II, Editura Eminescu, Bucureşti, 1986, pp. 163—170.

2. Roger Caillois, **De la féerie à la sciencefiction,** prefaţă la **Anthologie du fantastique,** Editions Gallimard, Paris, 1966; trad. rom. sub titlul **De la basm la povestirea ştiinţifico-fantastică. Prefaţă la Antologia nuvelei fantastice,** Editura Univers, Bucureşti, 1970, p. 23; trad. rom. sub titlul **De la feerie la science fiction,** în vol. Roger Caillois, **Eseuri despre imaginaţie,** în româneşte de Viorel Grecu, Editura Univers, Bucureşti, 1975, p. 158.

3. Roger Caillois, op. cit., pp. 14—15, respectiv pp. 145—146.

4. Immanuel Kant, **Critica facultăţii de judecare,** (1790), traducere de Vasile Dem. Zamfirescu şi Alexandru Surdu, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1981, p. 154.

5. v. Gabriel Liiceanu, **Tragicul. O fenomenologie a limitei şi depăşirii,** Editura Univers, Bucureşti, 1975, pp. 78—85 (cap. **Convertirea tragicului în sublim),** 99—109 (cap. **Psihologia tragicului: fenomenul „pleasure in pain").**

6. **Immanuel Kant, op. cit., p. 148.**

7. **Immanuel Kant, op. cit., p. 153.**

8. **Friedrich Schiller, Ideea de sublim. Contribuţii la dezvoltarea unor idei kantiene** (1793), în vol. **Scrieri estetice,** traducere de Gheorghe Ciorogaru, Editura Univers, Bucureşti, 1981, pp. 82—83.

9. Edgar Allan Poe, **Notă** finală la **Nemaipomenita aventură a unui anume Hans Pfaall.**

10. **Immanuel Kant, op. cit., passim.**

11. **Friedrich Schiller, op. cit., passim.**

12. **Arthur C. Clarke, The Nine Billion Names of God** (1953), trad. rom. de Const. Popescu, în **Almanahul Literar 1969,** pp. 145—149, sub titlul **Dumnezeu are nouă bilioane de nume:** apartenenţa britanica a autorului n-ar fi trebuit, totuşi, să prevaleze asupra apartenenţei americane a personajelor, din moment ce chiar în text se precizează: „Computorul (sic!) dv., Mark V. poate îndeplini orice operaţie obişnuită de matematică, cu **zece** (!) cifre." În ansamblu, însă, traducerea reuşeşte să păstreze efectul original al textului.

13. Arthur C. Clarke, **The Star** (1955). Premiul Hugo la cea de-a 14-a Convenţie SF (New York, 1956). Trei traduceri româneşti, dintre care două fac deservicii autorului şi textului tradus, nereuşind să salveze nu numai efectul artistic, dar nici măcar elementara coerenţă logică a sensului denotativ. Astfel, versiunea inclusă în culegerea **Nici un zeu în Cosmos** (1985) a putut fi comentată, în **Almanah Anticipaţia 1987** (p. 100), precum urmează: **Steaua,** care, în ciuda faimei autorului ei, englezul Arthur C. Clarke, nu e decît o declamaţie anticreştina" — ceea ce e curată aberaţie. Anterior, revista **Vatra** (nr. 99/1979) publicase o traducere încă şi mai execrabilă, făcută, după carte urme rămase în text, prin intermediul unei versiuni franţuzeşti. O versiune românească mai aproape de înălţimea originalului poate fi găsită în Almanahul **Condinf '80** (Cluj-Napoca, 1980, pp. 111—113).

14. Roger Caillois, op. cit., pp. 19, 26, respectiv pp. 153, 163.

15. Immanuel Kant, op. cit., p. 155.

16. Friedrich Schiller, op. cit., p. 82.

17. Michel Butor, **Tulburări de creştere în literatura ştiinţifico-fantastică** [1953], în vol. **Repertoriu,** traducere de Constantin Teacă, Editura Univers, Bucureşti, 1979, pp. 186—196.

18. R.-M. Albérès, **Miraculos şi fantastic: de la feerie la „ficţiunea ştiinţifică",** capitolul XXI din **Istoria romanului modern** [1962], în româneşte de Leonid Dimov, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1968, pp. 385—396.

19. Nicolae Manolescu, **Science fiction,** în **România literară,** anul VIII, nr. 31/31 iulie 1975, p. 9 (recenzie la antologia **Les meilleures histoires de science fiction roumaine,** présentées par Vladimir Colin, traduction d'Andrée Fleury, introduction d'Ion Hobana, Bibliothèque Marabout, Belgique, 1975).

20. Roger Caillois, **În inima fantasticului,** în româneşte de Iulia Soare, Editura Meridiane, Bucureşti, 1971, p. 59, passim.

21. Jorge Luis Borges, **Biblioteca Babel,** în vol. **Moartea şi busola,** traducere de Darie Novăceanu, Editura Univers, Bucureşti, 1972, pp. 107—117.

22. Jorge Luis Borges, **Cartea de nisip,** în vol. **Cartea de nisip,** traducere de Cristina Hăulică, Editura Univers, Bucureşti, 1983, pp. 335—340.

23. Jacques Sternberg, **Une succursale du fantastique nommée science fiction.** Paris, Le Terrain Vague, 1958. Citez, aici, sintagma din acest titlu pentru valoarea ei pur simptomatică; textul propriu-zis nefiindu-mi accesibil, nu cunosc poziţia autorului în problema enunţată în titlu. Am întîlnit acest titlu în bibliografia lucrării lui Jacques van Herp, **Panorama de la science fiction.** Verviers (Belgique), Marabout Université, 1975, p. 394.

24. Sergiu Pavel Dan, **Proza fantastică românească,** Editura Minerva, Bucureşti, 1975, p. 60: mai citez, de la aceeaşi pagină, un alt pasaj simptomatic: „...ficţiunea ştiinţifică este consiliată, cum vedem, să-şi remedieze maladia revenind la cuprinzătoarea matcă a fantasticului. Pentru un gen, care nu şi-a ascuns ambiţia de a se substitui antecesorului său (considerat terminat), altfel spus: de a răspunde singur gustului omului modern pentru supra-firesc (R.-M. Albérès teoretizează chiar ideea), o asemenea poziţie «conciliantă» echivalează, se pare, cu un drum la Canossa."

25. v. **Tratatul despre sublim** al unui autor necunoscut („Pseudo-Longinus"), din greceşte cu un stduiu introductiv de C. Balmuş, **Atelierele „Adevărul"** S.A., Bucureşti, 1935; v. D.M. Pippidi, **Formarea ideilor literare în Antichitate,** Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1972, pp. 182—199; v. Ion Ianoşi, **Sublimul în estetică,** Editura Meridiane, Bucureşti, 1983, pp. 9—52.

26. **Science Fiction Hall of Fame.** Volume One, The Greatest science Fiction Stories of All Time. Chosen by the Members of The Science fiction Writers of America.Edited by Robert Silverberg, Doubleday Company, Inc., Garden City, New York, [1970], p.X. Volumele II A şi II B (editate de Ben Bova în 1973), despre a căror apariţie între timp ştiu din auzite, nu mi-au fost accesibile.

27. Isaac Asimov, **Nightfall** (1941), vol. cit., pp. 112—143. **Căderea nopţii,** în vol. **Nici un zeu în Cosmos.** Editura Politică, Bucureşti, 1985, pp. 175—214; nu se poate şti cui aparţine traducerea, întrucît echipa de traducători (8 nume) este indicată doar global.

28. 29, 30, 31, 32, 33. Edmund Burke, **Despre sublim şi frumos, Cercetare filosofică a originii ideilor** (1756 sau 1757), traducere de Anda Teodorescu şi Andrei Bantaş, Editura Meridiane, Bucureşti, 1981: vezi, în ordine, paginile: 172, 120—121, 118, 109, 78—80, 91—92.

O UTOPIE A AMBIGUITĂŢII MORALE

GALAXIA SF

ION HOBANA

După **Cînd se va trezi Cel-care-doarme,** glasul ştiinţifico-fantastic al lui Wells amuţeşte pentru o clipă. E de vină, poate, oboseala firească a imaginaţiei solicitate vreme de cinci ani la cea mai înaltă tensiune. Sau îndoiala în legătură cu utilitatea şi perspectivele drumului parcurs pînă atunci. Sau atracţia tot mai puternică a realului, care se manifestase nu numai în **Vizita miraculoasă, Roţile întîmplării** şi cîteva povestiri, ci şi în romanţurile ştiinţifice **Omul invizibil** şi **Războiul lumilor.** Starea de spirit a scriitorului reiese din scrisoarea trimisă lui Arnold Bennett, la 15 iunie 1900: „... de ce naiba te-ai alăturat conspiraţiei care urmăreşte să mă limiteze la un anume gen de naraţiune? Doresc să scriu romane şi, declar înaintea lui dumnezeu, **voi scrie** romane (...) Pot să te asigur că **nu lucrez la nimic lung şi ciudat şi profund de felul Maşinii timpului** şi nu intenţionez s-o mai fac vreodată. Mi-aş lua cît de curînd pălăria şi bastonul şi aş ieşi pe stradă ca să încep o dragoste pasionată. Dacă se iveşte – cu atît mai bine." Poate că ea se şi ivise (sînt cunoscute multiplele experienţe erotice ale scriitorului) devreme ce, în acelaşi an, apare **Dragostea şi de Lewisham,** roman cu evidente rădăcini autobiografice. Sînt denunţate din nou mărginirea şi filistinismul micii burghezii, o dată cu împrejurările vitrege care-l silesc pe protagonist să renunţe la idealurile tinereţii şi să se cufunde într-o mediocritate nici măcar aurită.

Din fericire pentru science-fiction şi pentru literatură în general, hotărîrea de a abandona genul care-l consacrase a fost efemeră. Un an mai tîrziu, Wells declara, la 19 august, aceluiaşi corespondent: „Sînt sortit să scriu romanţuri «ştiinţifice» şi povestiri pentru voi, făpturi din mulţime şi romanele trebuie să rămînă desfrîul meu particular". Resemnarea fusese determinată de succesul unei noi capodopere, **Primii oameni în Lună,** pe care Mark. R. Hillegas o consideră „cel mai înalt punct al prezentării călătoriei cosmice în secolul nouăsprezece". Vor urma, la intervale tot mai mari, alte cărţi care se înscriu cu autoritate în istoria genului, chiar dacă nu ating cota maximă a perioadei 1895–1901.

Evitînd capcana repetiţiei şi conformîndu-se necesităţilor compoziţionale proprii formulei romaneşti alese, Wells înzestrează personajele noii sale creaţii cu trăsături care le asigură un loc aparte în galeria tipologică a romanţurilor ştiinţifice. Bedford, naratorul, nu mai este vocea anonimă din **Maşina timpului,** care capătă un accent distinct abia în Epilog, nici martorul experimentelor unui vivisecţionist maniac sau al brutalei agresiuni extraterestre. El nu are pregătirea ştiinţifică a lui Prendick, fost student la şcoala din South Kensington şi auditor al prelegerilor lui Huxley, aidoma autorului, nici preocupările elevate ale povestitorului din **Războiul lumilor,** pe al cărui birou aşteaptă un eseu neterminat despre dezvoltarea probabilă a Ideilor Morale o dată cu dezvoltarea procesului civilizării. Bedford aparţine clasei de mijloc, din care sînt îndeobşte recrutaţi eroii romanelor „realiste" wellsiene şi posedă atributele acestei clase. Devenit insolvabil drept consecinţă a unor operaţii financiare nereuşite, el se refugiază la Lympne, pentru a scăpa de cel mai insistent creditor. Intenţia sa este de a scrie o piesă de teatru – nu în virtutea unui irezistibil impuls artistic, ci pentru că i se pare a fi un mijloc mai puţin laborios de a-şi cîştiga existenţa. (Peste patru ani, Wells va relua ideea în **Kipps,** una dintre izbînzile sale pe tărîmul realismului critic. Intenţia lui Bedford se va materializa datorită obstinaţiei dramaturgului, un pitoresc personaj secundar, ceea ce-i oferă lui Kipps şansa recuperării cvasi-integrale a capitalului său risipit, de o altă figură episodică, în speculaţii de bursă.) La Lympne, financiarul falit îl întîlneşte pe Cavor, savant distrat din familia lui Paganel şi a altor protagonişti ai „Călătoriilor extraordinare". Lipsit de spirit practic, el vrea să obţină substanţa opacă pentru gravitaţie, care-i va purta numele, doar pentru a-şi verifica deducţiile şi calculele, visul său suprem fiind acela de a deveni membru al Societăţii Regale de Ştiinţă. Bedford are cu totul alte gînduri:

„Printre altele, vedem în ea (în cavorită – I.H.) salvarea mea ca om de afaceri. Vedeam o companie – mamă şi companii-fiice, aplicaţii în dreapta, aplicaţii în stînga, grupuri şi trusturi, privilegii şi concesiuni răspîndindu-se şi întinzîndu-se pînă ce o uimitor de vastă Companie a Cavoritei cuprindea şi stăpînea întreaga lume.

Şi eu eram implicat în toate astea."

Frenezia lui Bedford se dovedeşte a fi molipsitoare. Cei doi asociaţi decid să pornească spre Lună – Cavor pentru a-şi satisface curiozitatea ştiinţifică, Bedford pentru a prospecta bogăţiile minerale. În acest scop, ei „smălţuiesc" cu cavorită învelişul exterior, împărţit în obloane rulante, al unei sfere. Cînd obloanele sînt lăsate, sfera este sustrasă acţiunii gravitaţiei terestre. Ea se ridică în văzduh.

ajunge în spaţiul cosmic şi este dirijată prin ridicarea obloanelor dinspre ţintă. Scenele şi notaţiile privind zborul în condiţii de imponderabilitate nu se deosebesc în mod esenţial de cele din romanul lui Jules Verne, **De la Pămînt la Lună,** apărut în 1865. Trimiterea este sugerată cititorului avizat de o întrebare a lui Bedford, provocată de comentariul lui Cavor privind un accesoriu al vehiculului interplanetar: „Ca aparatul lui Jules Verne din **De la Pămînt la Lună?"**. „Dar Cavor nu citea romane de ficţiune", spune autorul, adăugînd o trăsătură definitorie portretului cam şarjat al omului de ştiinţă străin de valorile culturii umaniste.

De obicei bine informat, Bernard Bergonzi n-are dreptate cînd afirmă că „Original în naraţiunea lui Wells este conceptul «Cavoritei», substanţa rezistentă la gravitaţie care permite ca Bedford şi Cavor să ajungă pe Lună, iar Bedford să se şi întoarcă". La rîndul lui, Iu. Kagarliţki ne îndreaptă spre o pistă falsă presupunînd că ideea i-a fost sugerată lui Wells de următoarea referire critică a lui Edgar Poe la o carte apărută în prima jumătate a secolului trecut: „Exploratorul găseşte în pămînt un metal necunoscut, atras mai puternic de Lună decît de globul terestru; el face din acest metal o ladă cu care zboară în Lună". În treacăt fie zis, este vorba despre **O călătorie în Lună** (1827) de Joseph Atterley, pseudonimul profesorului american George Tucker. Dar substanţa opacă pentru gravitaţie e cu totul altceva. Ea nu poate fi confundată nici cu reactivul chimic misterios care învinge forţa gravitaţiei în romanul lui Ulisse Grifoni, **De la Pămînt la Stele, minunată călătorie săvîrşită de doi italieni şi un francez** (1887). Ar trebui să ne îndreptăm atenţia mai curînd spre **Star sau Psi din Casiopeea** (1854) de Charlemagne-Ischir Defontenay, unde **abarele,** aparate ovoidale de mari dimensiuni, sînt „dublate la exterior de o lamă metalică străbătută doar în anumite locuri de mici vitraje acoperite cu o pînză din acelaşi metal. Asupra acestei lame metalice, acoperind abarele în întregime, se exercita acţiunea fizică în care consta baza descoperirii lui Ramzuel şi care **suspenda efectul gravitaţiei** pentru corpurile acoperite de ea..." (sublinierea îmi aparţine – I.H.) Cum acest roman, publicat la Paris într-un mic număr de exemplare*) era foarte greu accesibil lui Wells, sursa căutată pare să fie **Povestea unei călătorii în Lună, cu o relatare despre descoperirile ulterioare ale aventurierilor: o naraţiune dezgropată, despre care se presupune că ar fi fost azvîrlită dintr-un vulcan lunar,** apărută la Londra în 1864 şi semnată cu numele (probabil pseudonim) Chrysostom Trueman. Mai ales că similitudinile nu se reduc la modalitatea călătoriei. Povestitorul Stephen Howard are preocupări literare şi finanţează expediţia. Iar Carl Geister este un savant vizionar, dar şi un om de acţiune. (Personajele lui Wells preiau, parcă, fiecare, jumătate din aceste caracteristici). Ei descoperă un repulsiv „mineral" cu care îşi acoperă vehiculul cosmic. Acţiunea acestei substanţe poate fi stopată de ecrane de fier mobile. Finalmente, aflaţi pe Lună, cei doi cosmonauţi **avant la lettre** se pregătesc să trimită pe Pămînt relatarea călătoriei lor, închizînd-o într-o sferă de metal şi plasînd sfera într-un vulcan pe cale să erupă. Le e teamă însă că „şacalii tuturor marilor descoperiri... trădătorul ascuns... progenitura leneşă, lipsită de scrupule, a societăţii terestre – aventurierii **par excellence..."** vor invada Luna. Şi atunci hotărăsc să nu comunice principalele componente ale repulsivului (Cavor va fi împiedicat de seleniţi să transmită reţeta cavoritei, după ce-i vorbise Marelui Lunar despre agresivitatea pămîntenilor). Romanul nu are calităţi artistice, dar, cum subliniază Darko Suvin, „este destul de ciudat să notăm cîte dovezi se acumulează privind faptul că Wells cunoştea mult mai profund întreaga tradiţie S.F., incluzînd obscure lucrări subliterare, decît au observat pînă acum cercetătorii operei sale ştiinţifico-fantastice."

Oricare i-ar fi modelul, cavorita a devenit obiectul unor discuţii contradictorii. Curînd după apariţia romanului, experţii revistei ştiinţifice „Nature", discutînd cu ajutorul unor diagrame fenomenele gravitaţionale descrise de autor, conchideau că „Dl Wells are legea de partea sa". Nu aceasta a fost părerea lui Jules Verne. Întrebat fiind ce crede despre confratele său britanic, el a răspuns: „Mi se pare că povestirile lui nu se sprijină pe temelii cu adevărat ştiinţifice. Nu, nu există nici o legătură între creaţia lui şi a mea. Eu mă folosesc de fizică. El născoceşte. Eu merg spre Lună într-un obuz tras de un tun. Aici nu-i nici o născocire. El merge pe Marte într-o aeronavă construită dintr-un metal care desfiinţează legea gravitaţiei. Ça c'est très joli (...) dar arătaţi-mi acest metal. Puneţi-l să-l producă." Dincolo de inadvertenţe – **Marte** în loc de Lună, **aeronavă** pentru zborul în afara atmosferei, **construită din** în loc de acoperită cu, **desfiinţează legea gravitaţiei** în loc de opac la gravitaţie – bătrînul Jules uită că şi lui i s-ar fi putut cere să arate şi să producă, de pildă, „arma autopropulsată care-şi întreţine singură viteza şi o accelerează pînă la atingerea obiectivului, graţie proprietăţilor unei anumite pulberi cu combustiune progresivă", adică Fulguratorul Roch din romanul **În faţa steagului!...** Obiecţiile oamenilor de ştiinţă se întemeiază, desigur, pe argumente de altă natură. J. H. Fremlin, profesor de Radioactivitate Aplicată la Universitatea din Birmingham, demonstrează că „ea (cavorita) contravine legilor termodinamicii. Acoperirea navei spaţiale cu «obloane rulante» de cavorită ar cere o cantitate de lucru mecanic egală cu aceea necesară pentru a deplasa nava spaţială la o distanţă infinită de Pămînt, iar deplasarea ei ar elibera destulă energie pentru a transforma întreaga navă într-un gaz mult mai fierbinte decît suprafaţa Soarelui". Iar Jacques van Herp, care nu este doar un reputat exeget al science-fiction-ului mondial, ci şi profesor de matematică, porneşte de la comparaţia între cîmpul de forţe utilizat de autorii moderni şi cavorită, ajungînd la concluzia că, în primul caz, efectul obţinut este datorat energiei care generează cîmpul de forţe, pe cînd, în al doilea, ar fi tributar unei

energii create din nimic Autodidact în materie, nu-mi îngădui să fiu de altă părere**. Asemenea altor „imposibilități" wellsiene – mașina timpului, omul invizibil, noul accelerator etc. – cavorita nu este decît un mijloc de a crea acea „întrerupere voluntară a incredulității" cititorului, despre care vorbea Coleridge, necesară acceptării intruziunii lui Bedford și Cavor în lumea selenară. Important pentru Wells este ceea ce urmează.

Prin eroii săi din **De la Pămînt la Lună,** Jules Verne subscrisese la opinia cvasiunanimă a savanților: „Luna nu este locuibilă!" Wells hotărăște să reabiliteze palidul nostru satelit. El cunoaște, desigur, condițiile vitrege la care ar trebui să se adapteze viața: „zile de paisprezece zile pămîntești fiecare; soarele strălucitor și cerul fără nici un nor, timp de paisprezece zile, apoi o noapte tot atît de lungă, din ce în ce mai geroasă, sub stelele reci și aspre. În timpul nopții probabil că frigul ajunge la extrem, pînă la zero absolut, 273 grade centigrade sub punctul de înghețare al apei de pe Pămînt". Această expunere a lui Cavor omite problema atmosferei necesare vieții – și cum ar putea exista o atmosferă la – 273°? Dar Wells are răspunsul pregătit: în timpul zilei lunare, soarele preface în vapori aerul înghețat de gerul cosmic nocturn.

Pornind de aici, elementele unei ecologii sui generis se închegă în fața ochilor noștri. Din semințele extraordinar de rezistente răspîndite pe toată suprafața Lunii cresc văzînd cu ochii plante insolite, alcătuind o junglă fantastică. Apar apoi „viteii lunari" care pasc această vegetație și păstorii lor – făpturi insectiforme ivite parcă dintr-un coșmar. Ascunzîndu-se într-o pădure de plante uriașe, asemănătoare ciupercilor, cosmonauții nu-și pot stăpîni foamea și devorează cîteva dintre ele, ceea ce-i face să cunoască o ciudată stare bahică. Sub influența ei, proiectele monopoliste ale lui Bedford dobîndesc anvergura imperialismului cosmic: „Trebuie să anexăm Luna... Nu încape nici o tocmeală. Asta face parte din Menirea Omului Alb. Cavor – noi sîntem – hîc – satapi – adică satrapi! «nimperiu» la care Cezar n-a visat niciodată. Toate ziarele vor fi pline. Cavorecia. Bedfordecia. Bedfordecia-hîc – Limited. Adică – nelimitat!"

Capturați în somn, pămîntenii se trezesc într-o celulă din interiorul Lunii, satelitul fiind, așa cum presupune Cavor, gol pe dinăuntru. Și savantul continuă: „...Kepler, vorbind despre **subvolvani,** avea în definitiv dreptate." Să atribuim eroarea personajului sau părintelui său spiritual? Oricum, subvolvanii lui Kepler din **Somnium** (1634) se numesc așa nu pentru că ar trăi sub scoarța lunară, ci pentru că locuiesc în emisfera Subvolva, cea orientată mereu spre Volva, Pămîntul nostru.

Văzuți mai de aproape, seleniții își demonstrează în mod pregnant stranietatea. Nu mai avem de-a face cu produsul unei evoluții îndelungate, în tipare măcar vag și speculativ umane, ca în **Războiul lumilor.** „Ei sînt mai diferiți de noi decît cel mai ciudat animal de pe Pămînt", spune Bedford. „Sînt făcuți dintr-un alt aluat." Comparația cu furnicile, care revine de cîteva ori în roman, e îndreptățită întrucîtva de aspectul acestor ființe, dar mai ales de modul de organizare a vieții lor economico-sociale. Profund interesat de tot ceea ce-l înconjoară, Cavor se străduiește să găsească un mijloc de comunicare cu seleniții. Bedford, în schimb, este convins că singura șansă de supraviețuire constă în a-și croi drum spre suprafață. El a descoperit că materialul cel mai răspîndit pe Lună este aurul, din care sînt făcute pînă și lanțurile***. Vor încărca deci sfera cu aur, se vor întoarce pe Pămînt și vor reveni înarmați cum se cuvine, pentru a-și impune punctul de vedere. Un incident îl determină pe Cavor să-și urmeze partenerul în goana disperată prin tunelurile și peșterile sublunare. Încercînd să-i oprească, fragilii seleniți sînt masacrați de acești monstri a căror forță este augmentată în condițiile unei atracții reduse. Bedford găsește sfera, dar Cavor, accidentat, este făcut din nou prizonier. Și cum noaptea, cu frigul ei ucigător, se apropie rapid, Bedford este nevoit să renunțe la tentativa de a-și elibera tovarășul de călătorie. El pornește spre Pămînt, hotărît să organizeze o expediție finanțată cu aurul pe care a reușit să-l ia cu sine. Ajutat copios de hazard, aterizează pe o plajă englezească, își duce aurul la adăpost, dar lasă sfera fără pază și un băiat iscoditor, apăsînd la întîmplare butoanele de comandă, se pierde cu ea în infinit.

Relatarea lui Bedford se sfîrșește cu o ciudată mărturisire a acestui om preocupat doar de restabilirea cu orice preț a statutului său de afacerist prosper: „Și astfel povestea se încheie la fel de definitiv și de rotund ca un vis. Ea se potrivește atît de puțin cu celelalte întîmplări ale vieții, este străină într-o asemenea măsură de orice experiență umană, salturile, mîncarea stranie, respirația dificilă din acea perioadă de lipsă de greutate, încît, într-adevăr, sînt clipe în care, în pofida aurului meu lunar, cred mai mult de jumătate că totul a fost un vis" („...să zicem că n-a fost decît un vis!", spune Hector Servadac, eroul romanului cu același titlu al lui Jules Verne, apărut în 1877, după întoarcerea din călătoria în lumea solară). Știind că aceste rînduri, ca și întreaga relatare, au fost scrise „la umbra viței de vie, sub cerul albastru al Italiei de sud", le putem interpreta ca pe un refuz al acceptării realității unei experiențe primejdioase, depășind limitele bunului simț comun, în favoarea certitudinii calme a unui **dolce far niente** dorit dintotdeauna. Există însă un episod al aventurii cosmice în care obsesia îmbogățirii lasă locul unor meditații înrudite, ca tonalitate, cu mărturisirea finală. După evadarea din adîncuri, aflat, singur, în căutarea sferei, Bedford are dintr-o dată revelația întrebării fundamentale: „De ce venisem pe Lună?" Și continuă: „Ce este acest spirit care-l

îndeamnă mereu pe om să se despartă de fericire și securitate, ca să trudească, să caute pericolul, să riște chiar o moarte aproape sigură? Mi-a trecut prin minte acolo pe Lună, ca un lucru pe care ar fi trebuit să-l fi știut totdeauna, că omul nu e făcut doar pentru adăpost și confort și hrană bună și amuzament. El acționează mereu împotriva interesului și a fericirii sale (...) Stînd acolo lîngă acel inutil aur lunar, în mijlocul lucrurilor dintr-o altă lume, mi-am judecat întreaga viață. Admițînd că aveam să mor ca un naufragiat pe Lună, mi-a fost cu neputință să înțeleg ce scop urmărisem..." Această recunoaștere tîrzie, datorată amenințării iminente a teribilului îngheț cosmic, rămîne aparent fără urmări. Pe Pămînt, Bedford nu mai este chinuit de probleme existențiale și se resemnează să fie un rentier bogat, după ce se visase un Cresus. Dacă nu cumva îndoiala privind realitatea aventurii selenare trebuie înțeleasă ca o tentativă de exorcizare nu numai a unor amintiri stresante, ci și a momentului de adevăr în care întreaga lui concepție de viață s-a clătinat la apropierea Marii Necunoscute.

După ultimul capitol al relatării lui Bedford, foiletonul din „The Strand Magazine" era urmat de o notă a editorului, cu următorul conținut: „Aici povestea, așa cum am primit-o, se încheie. Dar tocmai am primit o comunicare foarte neobișnuită care dă narațiunii un straniu și neașteptat aer de autenticitate. Dacă putem să-l credem pe corespondentul nostru, dl Cavor este viu în Lună și trimite mesaje Pămîntului". Mesajele sînt publicate în numărul următor al revistei, cu scurte comentarii ale lui Bedford. Ele întăresc și fundamentează observația anterioară privind faptul că seleniții se deosebesc între ei mult mai radical decît oamenii. Cavor adaugă un element hotărîtor: sutele de diferențieri și treptele intermediare din cadrul fiecăreia sînt obținute în mod artificial, printr-un sistem de comprimare și hipertrofiere a trupului, membrelor și organelor: „...am dat de curînd peste cîțiva seleniți tineri, închiși în niște borcane din care nu ieșeau decît membrele superioare; erau comprimați pentru a deveni mînuitorii unor mașini de un anumit tip." Wells nu se mai referă, ca în **Insula doctorului Moreau**, la **Omul care rîde**, dar al doilea capitol preliminar al romanului lui Victor Hugo cuprinde un pasaj, citat de Moreau, care descrie cu prefăcută indiferență, în limbajul experiențelor de laborator, procedeul „mulării omului viu": „Se ia un copil de doi sau trei ani, este pus într-un vas de porțelan mai mult sau mai puțin bizar, fără capac și fără fund, ca să lase afară capul și picioarele (...) Copilul crește astfel fără a se înălța, umplînd cu carnea sa comprimată și cu oasele sale deformate adînciturile vasului. Această creștere durează mai mulți ani. La un moment dat, ea este ireversibilă. Cînd se crede că a reușit și că monstrul a fost fabricat, vasul este spart, copilul iese din el și s-a obținut un om în formă de oală." Hugo are nevoie de acest pasaj și de întregul capitol pentru a ne face să înțelegem premisele dramei eroului său, Gwynplaine, căruia fabricanții de monștri i-au prelungit gura pînă la urechi, făcîndu-l să pară că rîde perpetuu. Wells împrumută esențialul pentru a-și exprima atitudinea față de modelul îndepărtat al lumii selenare, prin comentariul lui Cavor: „...procedeul este categoric mult mai uman decît metoda noastră pămîntească de a-i lăsa pe copii să devină oameni, pentru a-i transforma apoi în mașini."

Omul care rîde nu este singura sursă a uimitoarei galerii de fenomene teratologice selenare. Creșterea dirijată duce la modelarea uneltelor vii necesare tuturor operațiunilor imaginabile: „Unii, care presupun că se ocupă de mecanismele cu bătăi de clopot, au niște urechi enorme, ca de iepuri, chiar în dosul ochilor; alții, care lucrează la delicate operații chimice, proiectează în afară un uriaș organ olfactiv; alții au picioare plate, ca niște pedale, cu încheieturile anchilozate; alții, despre care mi s-a spus că sînt suflători de sticlă, au plămînii ca niște foale". Am putea adăuga purtătorii de litiere, cu mușchi foarte dezvoltați, mesagerii „extrem de rapizi", crainicii cu „organe vocale în stare să trezească și morții". Această adaptare forțată la specificul diferitelor meserii poate fi întîlnită, cu aceeași coloratură contrautopică, în romanul lui Emile Souvestre, **Lumea așa cum va fi ea** (1846). Cititori pasionați ai lui Owen, Saint-Simion, Fourier, Swedenborg, Marthe și Maurice ajung în anul 3000, grație puterilor supranaturale ale „micului zeu" John Progres. Ei vizitează, printre altele, o fabrică și ascultă explicțiile d-lui Banqman: „Englezii perfecționaseră odinioară animalele domestice, în sensul destinației lor; noi am aplicat acest sistem la rasa umană, perfecționînd-o. Încrucișări efectuate cu pricepere au produs o rasă de fierari a căror întreagă forță s-a concentrat în brațe; o rasă de hamali care au dezvoltate doar șalele; o rasă de alergători cărora le-au crescut doar picioarele; o rasă de crainici publici, alcătuiți numai din gură și din plămîni; puteți vedea în aceste boxe eșantioane ale acestor diferite specii de proletari, cărora le-am dat numele de **metiși industriali**". Să fie „doar o uimitoare coincidență", cum afirmă Mircea Opriță, pornind, ce-i drept, de la un rezumat al lui Jacques van Herp care omite finalul revelator al acestui pasaj? Greu de crezut – ceea ce nu înseamnă, desigur, că Wells s-a mulțumit să-l parafrazeze pe Souvestre (și pe Hugo). În viziunea lui, detaliul semnificativ se amplifică pînă la proporțiile tabloului cuprinzător al unei societăți întemeiate pe principii de o monstruoasă rigoare. Să ne amintim de seleniții narcotizați pentru că, deocamdată, nu au nimic de făcut. Cavor este neplăcut impresionat, dar pune acest sentiment pe seama unei educații iraționale. „A-l narcotiza pe muncitorul de care nu ai nevoie și a-l pune de-o parte, este cu siguranța mult mai bine decît a-l arunca afară din fabrică, lăsîndu-l să rătăcească pe străzi, muritor de foame", comentează el, constatînd că seleniții rezolvă astfel problema șomajului.

În societatea sublunară exista și o categorie privilegiată: intelectualii, împărțiți în administratori, experți și erudiți. La aceștia, comprimarea a fost exerci-

tată asupra trupului şi membrelor, iar hipertrofierea asupra creierului. Diferenţierea este şi aici abisală. Unii înţeleg totul, dar nu-şi amintesc nimic. Alţii îşi amintesc totul, dar nu înţeleg nimic. Pictorul se ocupă exclusiv de pictură, matematicianul exclusiv de matematică... Vrînd parcă să sublinieze ce-i datorează lui Swift, Wells descrie şi un savant „cu un cap imens, ca o minge de rugbi, a cărui calitate **forte** era, fără îndoială, să urmărească analogiile complicate (...) pentru ca să înţeleagă în ce constau dificultăţile noastre, trebuia mai întîi să ţipăm sau chiar să-l îmbrîncim şi să-l înţepăm". Nu putem să nu vedem aici un ecou al acelui pasaj din **Călătoria în Laputa** în care Gulliver întîlneşte oameni atît de cufundaţi în gînduri înalte, încît „nu pot nici să vorbească, nici să asculte ce spun alţii dacă nu li se atinge gura sau urechea, fiind astfel aduşi la realitate".

Contemporanii scriitorului n-au avut nici o dificultate în a-i descifra intenţiile. E.A. Bennett scria, în 1902: „Este imposibil să nu vezi în puternica şi sinistra imagine a lumii lunare a d-lui Wells un comentariu profund satiric al epocii noastre terestre de specializare." Dar timpul pare să tocească uneori acuitatea privirii critice, devreme ce A. L. Morton poate să afirme, după jumătate de veac: „Wells accepta concepţia platonică despre o societate specializată în care fiecare înfăptuieşte o muncă potrivit firii şi pregătirii sale, deci o societate diferenţiată. În romanul **Primii oameni în Lună**, această diferenţiere e dusă pînă la o limită pe care poate că Wells nu a aprobat-o în mod conştient (...) Fie că cititorul este invitat să-i admire pe seleniţi, fie că nu, aceştia nu fac altceva decît să ducă totul la o extremă logică, ceea ce este propriu întregii gîndiri a lui Wells." Or, Wells nu numai că nu aprobă, nici în subconştient, diferenţierea şi nu-i admiră pe seleniţi, dar condamnă în mod evident excesele specializării, cu mijloacele proprii artei sale. Cît despre „extrema logică" a seleniţilor, scriitorul o utilizează, într-adevăr, ca un element de apăsat contrast faţă de emoţiile nestăpînite şi comportarea deseori iraţională a oamenilor. Ceea ce nu înseamnă că el ar opta pentru un tip de societate în care liberul arbitru a fost înlocuit prin stricta condiţionare. Atitudinea lui o aminteşte din nou pe aceea a lui Swift din **Călătoriile lui Gulliver**, seleniţii fiind simbolul ambiguităţii morale decelate şi la houyhnhnmi. Superiori oamenilor prin capacitatea de a-şi controla pornirile şi a acţiona potrivit principiilor raţiunii pure, ei sînt handicapaţi tocmai de absenţa sentimentelor, a factorului aleatoriu care dă vieţii farmec şi culoare, transformînd-o într-o incitantă aventură.

Mesajele lui Cavor sînt întrerupte, în chip poate tragic. Savantul îşi dă seama prea tîrziu că modul în care i-a înfăţişat Marelui Lunar rînduielile terestre şi mai ales conflictele tranşate pe calea armelor, a trezit o firească îngrijorare. Este aici un alt ecou din **Călătoriile lui Gulliver**, unde regele din Brobdingnag este cuprins de groază aflînd ce efecte distrugătoare poate avea folosirea tunurilor. Şi din nou Wells merge mai departe decît maestrul său recunoscut. Intervertind datele din **Războiul lumilor**, el îi prezintă pe oameni în postura de virtuali cotropitori ai altor corpuri cereşti. „Ce se va întîmpla dacă secretul meu va fi cunoscut pe Pămînt?", se întreabă Cavor. Şi răspunsul nu întîrzie: „Guvernele marilor puteri se vor strădui să ajungă aici, vor lupta între ele şi împotriva acestor fiinţe de pe Lună****". Există, desigur, o soluţie pe care inventatorul cavoritei o evocă: „Ştiinţa s-a trudit prea multă vreme să făurească arme de care să se folosească nebunii. A venit vremea ca ştiinţa să se opună." Dar vremea nu venise încă. O deosebită semnificaţie dobîndeşte, în acest context, opinia exprimată de Lenin într-o conversaţie din 1920 cu Wells. Înregistrată de scriitor, această opinie a devenit publică relativ recent, după zborul staţiei automate sovietice spre Lună. „Lenin spunea – scrie Wells – că, citind **Maşina timpului**, a înţeles că ideile umane corespund dimensiunilor planetei pe care trăim: ele se întemeiază pe presupunerea că potenţialităţile tehnice, aşa cum se dezvoltă, nu vor depăşi niciodată «limitele terestre». Dacă vom izbuti să contactăm alte planete, toate ideile noastre filozofice, sociale şi morale vor trebui să fie revizuite şi, în acest caz, potenţialităţile vor deveni nelimitate şi vor pune capăt violenţei ca un factor necesar de progres." Contactul cu civilizaţia selenară duce, într-adevăr, la revizuirea ideilor filozofice, sociale şi morale ale lui Cavor, obligîndu-l pe Bedford să efectueze o scurtă şi dureroasă introspecţie. În concepţia autorului, el ar trebui să fisureze credinţa eronată în rolul civilizator al violenţei. Conştient de rezistenţa obstinată a acestei credinţe şi de primejdia pe care o reprezintă perfecţionarea mijloacelor de omucidere, Wells va continua să lanseze imagini-avertisment, timp de mai bine de patru decenii.

(Capitol din volumul în pregătire ***„Un englez neliniştit"***

NOTE

* ... Şi reeditat abia în 1972 de Denoël în colecţia „Présence de futur".

** ...chiar dacă în marile laboratoare de fizică ale lumii se întreprind astăzi cercetări febrile pentru a descoperi secretul antigravitaţiei.

*** Ca în **Utopia** lui Thomas More unde aurul mai este folosit şi pentru confecţionarea oalelor de noapte.

**** „Ipoteza bătăliei pentru stăpînirea lunii devine, în contextul actual, de o stranie actualitate anticipată", scria Adrian Marino, în 1969.

„TANGOUL DE DEMULT..."

MIRCEA OPRIȚĂ

Nu e obligatoriu ca anticipația bunicilor noștri să ne și placă (măcar din pricină că seamănă mai mult cu ei decît cu noi) și nici nu păcătuim din cale-afară abătîndu-ne de la principiul care pretinde să scriem despre ei numai de bine (întrucît cei avuți aici în vedere sînt morți, și încă de multă vreme). Dar putem oare să-i neglijăm? Putem trece indiferenți pe lîngă portretele lor îngălbenite, pe lîngă tabachera de argint și evantaiul pictat între care își imaginau, înduioșați, miracolele viitorului?

De pildă, N. Rădulescu-Niger (1861-1944), care a putut lăsa lui G. Călinescu impresia unui „îngrozitor romancier popular". Între numeroasele lui romane de inspirație istorică și socială, îndeosebi rurală, **Omul de cristal** (1930) se singularizează prin ideea de a introduce într-un decor pășunist un factor de turbulență desprins din universul anticipației. Cadrul acțiunii este fie satul liniștit, patriarhal, cu țărani ignoranți și boieri roși de patima intelectuală a progresului, fie mediul urban, corupt și corupător, reflectat în oglinda sentimentală prin care reușea să smulgă văicărelile atîtor autori sămănătoriști, ca să se împlinească o modă de largă circulație la începutul secolului. Ritmul acestei proze profund marcate de semnele trecutului, de o tendință accentuată moralistă și, în ce privește expresia, de literatura ieftină destinată consumului de masă, va fi unul larg, ostenit, bătrînicios. Pînă și fraza se umple de formulări vetuste, silindu-se să poetizeze hilar, în compuneri de o evidentă artificialitate: „în timp ce soarele cu pași de aur se ridică spre a cuprinde și stăpîni tăpșanul înălțimilor albastre, Eudoxiu, cu pașii săi de humă superiorizată, se urca spre cele mai de sus ale minții lui". Adresarea urmează tipare născute în alte veacuri: „Amedeule, îi răspunse doctorul, ești și vei rămîne o creațiune în afară de anume rînduială, comună oamenilor". Printre visări afectate, priviri înlăcrimate teatral și remușcări vinovate, eroinele lui Rădulescu-Niger lansează oftaturi demne de romanțurile stil Bolintineanu: „Ah! cum i-aș fi de recunoscătoare, cum m-aș devota, cum l-aș iubi!" Sentimentul ridicolului, presupunînd că există, doarme netulburat.

Elementele de senzație din **Omul de cristal** n-au nici frecvența și nici miza celor absorbite nesățios de alte scrieri contemporane. Dar tocmai fundalul conturat fără ambiție, șters, convențional, face posibilă – printr-un contrast acceptabil – punerea în valoare a unor motive SF mai modeste. Opera mecanică a lui Eudoxiu Zarian este omul artificial,robotul realizat la modul artizanal din „felurite tuburi, rotițe, șuruburi, plăci de oțel, de nichel și de platină", cărora li se adaugă „bucăți de cristal foarte fin, legate cu metal". Acestui rudimentar ansamblu de piese inerte iventatorul îi atribuie suflet, sugerîndu-ne că o jucărie cu resorturile acționate prin învîrtirea unor simple chei de lăcătușerie ar putea prelua asupra-și un destin superior, de ființă rațională. Robotul Amedeu devine astfel „fiul său", „tînărul" capabil să progreseze intelectual (să-și împlinească „educațiunea") și să se arate în lume fără a-și trăda prin nimic natura artficială. În deplin consens cu rețetele romanului popular, are „ceva tainic care purcedea din ființa lui și i se revărsa în privire, în grai". Apariția lui în public produce damelor „o zguduire de adevărat cutremur psiho-fiziologic". Va stîrni mai întîi interes, curiozitate nemăsurată, apoi va intriga și va stînjeni, sfîrșind prin a fi ocolit de toată lumea, cum șade bine damnaților romantici. Incapabil să mintă, sau măcar să distingă nuanțele particulare ale adevărului, rămîne iremediabil lipsit de știința adaptării sociale. Logica lui rigidă și neiertătoare nu convine eternei slăbiciuni omenești.

Filtru obiectiv, creația superlativă a ingineriei mecanice ar urma să joace rolul ingrat de arbitru al moralității publice. Făcînd din robot propriul său purtător de cuvînt, N. Rădulescu-Niger îl ține prizonier într-un moment cultural revolut. La o serată mondenă, Amedeu ascultă cu încîntare muzică preclasică, iar în prăfuita **Viață la țară** a lui Depărățeanu va aprecia „o mare curăție de sentiment", mai puțin stilul neîngrijit și plin de neologisme. Vrea apoi să vadă pe scenă **Fîntîna Blanduziei**, piesă de bătrînețe a lui Alecsandri care, citită, i-a plăcut. În altă parte robotul face el însuși lecturi publice „cu o dicțiune de admirat". Dintr-un semn al viitorului, Amedeu e constrîns să ajungă instrument de propagandă culturală racordat la timpul trecut.

Un versificator facil, preocupat și el de subiecte rurale, însă povestite în rime, Cleant Spirescu, publică în 1929 **Atlantis sau Epoca de aur.** Cu acest amplu „poem din timpurile preistorice" intrăm în miezul literaturii despre cataclisme. Punctul de plecare e Platon cu legenda atlantă din dialogurile **Timaios** și **Kritias**, despre care o postfață destinată cititorului neavizat **(Ce este Atlantis?)** ne arată că autorul avea cunoștință, în mod precis, nu din sursă directă, ci prin mijlocirea literaturii de popularizare a vremii sale. Trecînd în revistă principalele date ale mitului privitor la continentul scufundat, Spirescu are la un moment dat surprinzătoarea idee de a plasa, în prelungirea scenariului știut, informații fictive date drept sigure: o expediție recentă ar fi extras din ocean o casetă străveche, petrificată, cu papirusuri provenite de-a dreptul de la atlanți. Subtilitatea nu merge însă pîna acolo încît, în locul unor lungi comentarii versificate, să ni se dea doar textul documentelor descifrate prin efortul unui sîrguincios învățat „de origină germano-polonă".

Poemul e discursiv, cu tablouri incapabile de concentrare epică. Inflaţia verbală şi dezinteresul manifesat faţă de compoziţie, ba chiar şi faţă de simpla expresie poetică, dau impresia de cronică rimată harnic, fără complexe: „Astfel se ivea Lampada, alba, vechea metropolă,/ Dintre insulele mării, subt a cerului cupolă./ Ea domnea ca o regină peste-a apelor întinsuri,/ Fiind port şi capitală a imenselor cuprinsuri..." Centru al lumii „preistorice", oraşul tentacular atrage magnetic: „Căci buni, răi, cioplţi ori barbari, îndrăzneţi, fără curaj,/ Greu scăpau de al Lampadii viu-fascinator miraj". Locuitorii Atlantidei au pielea neagră şi suportă supliciul unor relaţii sociale sclavagiste, spre uşurarea vieţii „unor cete de nababi". Iată şi amănunte referitoare la administraţia continentului: în vîrful piramidei tronează desfrînatul împărat Neg, avîndu-i „cancelar" pe Ordocon („mic la suflet, plin de nazuri"), pe obtuzul „generalissim" Arso la Ministerul Războiului, pe înţeleptul Magor în funcţia de mare preot, pe „savantul inginer-inventator" Ascol, într-un alt post de excepţională importanţă în ierarhia unui stat atlant ce profită masiv de pe urma ştiinţei. Idealul ştiinţific se îngemănează aici, ca în bunele utopii clasice, cu un ideal moral. Răzvrătitul Volunt o spune limpede atunci cînd afirmă, cu o nezdruncinată încredere, că „prin ştiinţă/ Omul va putea s-ajungă cea mai nobilă fiinţă". Utopia spre care năzuie Atlantida mizează totul pe idealismul bine intenţionat al elitei intelectuale. O asemenea falangă temeinic instruită ar fi singura în stare să regenereze lumea atlantă, incinerîndu-i viciile şi intronînd în locul lor rîvnite virtuţi morale.

În mod paradoxal, e vorba aici de un idealism care n-are încredere în eficienţa ideii, în caracterul ei reformator, ci îşi întemeiază gesturile exclusiv pe mentalitatea pragmatică. Volunt descoperă, după două decenii de recluziune între „eprubete şi retorte, alambicuri şi fiole", că firea omului nu poate fi schimbată radical decît chimic. Aşadar, „ştiinţa, prin experienţă deasă/ Va să-i vindece la sigur relele cari o apasă". Atlantul are intuiţia modernei descoperiri care este manipularea prin mijloace chimice a indivizilor. Experienţele se fac după schema clasică, vizînd mai întîi animalele: „Volunt scoate din valiză, pe cînd tigrul grila muşcă,/ O fiolă cu tulumbă şi s-apropie de cuşcă./ Cînd împrăştie o bură foarte fină, din licoarea/ Invizibilă aproape, tigru-adulmecă-ntîi boarea,/ Apoi tace şi s-aşează cuminţit în patru labe". Reuşită memorabilă, chiar dacă vizibil compromisă literar de stîngăcia hazlie a versului care o consemnează:"...băgate laolaltă/ Fiarele ferocitatea o lăsară toate baltă". Pasul următor al lui Volunt va fi, bineînţeles, campania de inoculare umană, cu serul său miraculos. Efectele sînt comparabile cu cele imaginate de Wells, la începutul secolului, în paginile romanului său **În zilele cometei.** Mai întîi purificarea fizică, pregătind relansarea intelectului pe traiectorii nemaiatinse. „Simt mai limpede-a mea minte,/ chiar şi sufletu-mi vibrează altfel decît înainte", constată Neg, primul vaccinat (în ordinea ierarhică) al iniţiativei utopice. Şi tot ca în scrierea lui Wells găsim scenele uriaşei spovedanii colective, semn al combustiei violente prin care se realizează purificarea morală: „Fu o criză generală: marea cinste sufletească/ Împingea pe mic şi mare relele să-şi spovedească.../ Se băteau în piept cu pumnii, unii-n temple şi pe străzi;/ Pocăiţi, bătrîni şi tineri, prin grădini şi prin ogrăzi/ îşi mărturiseau păcate..." Epoca de aur ar fi, aşadar, acest rai al păcii şi al iubirii, impus pe cale farmaceutică. Atlanţii rămîn să-şi cultive în tihnă, vreme de mai multe secole, invenţiile admirabile: aripile pentru zborul individual, cinematograful în culori, gramofonul, telefonul „cu fir şi fără", televizorul, acumulatorii şi frigoriferele. Ceea ce nu-i scuteşte nici în versiunea „modernizată" a lui Cleant Spirescu de catastrofa seismică finală, văzută ca o pedeapsă exemplară pentru o nouă cădere din paradisul recîştigat temporar.

Altă încercare în versuri, **Cosmos sau Cîntarea stelelor** (1935), „poem filozofic-spiritualist", reia şi adînceşte partea cea mai slabă din **Atlantis,** şi anume tendinţa filozofardă. Lungi perioade rimate se consacrau, în **Atlantis,** unor subiecte aride, precum structura şi manifestările universului, antrenînd în vers respectiva terminologie de specialitate: „materia astrală", „nucleu-forţă" central (văzut, la modul rudimentar, ca un „imens magnet electric care totul reglează"), „nebuloasele-n spirală", „eter", „substanţă", „infinit". Atîta doar că noţiunile de timp şi spaţiu sînt considerate iluzorii, amăgitoare închipuiri ale minţii umane, nicidecum realităţi fizice definibile. Explicaţia e dată de faptul că ştiinţa atlanţilor are un caracter ocult, reprezintă „religia cea nouă" de la care se aşteaptă reformarea lumii lor corupte. Cu ridicola sa ambiţie metafizică, poemul **Cosmos** e o imensă peltea hrănită din confuzii. Pentru Cleant Spirescu „misterele" ştiinţei, ale mitologiei creştine şi ale ocultismului sînt elemente ce participă cu drepturi egale la constituirea unei cosmologii improvizate prin eforturi purtînd amprenta diletantismului. Ici-colo apar, ca în **De rerum natura** a anticului Lucreţiu, descrieri tehniciste ale unor procese cosmice, unde o oarecare înfiorare gnoseologică ridică textul deasupra unei simple pagini de manual versificat.

Dacă astăzi se pot produce şi alte exemple de poezie SF, toate de dată recentă, Spirescu rămîne încă o **rara avis** prin încercarea lui de a cultiva genul în forme epopeice. În epocă poetizarea nu era tocmai excepţională şi viciul ei corodează cîteva din prozele de care va fi vorba mai departe. Editat în 1933, **Cataclismul anului 2000** de Dorina V. Ienciu dă măsura relei tendinţe printr-o veritabilă erupţie metaforică, prin limbajul său artificios, adus în sprijinul unui lirism forţat, nenatural. Autoa-

rea nu se sfieşte să scrie fraze de o preţiozitate înmărmuritoare, precum: „Mişcarea ritmică a pleoapelor surdina plăcut evadarea puternică a strălucirii de reflector din aceşti ochi miraculoşi"; „Fidias se ridică ca un apostrof de lumină în bezna atmosferei de enigmă"; „Ochii Zeei, ca două turturele culcate în sicriaşul orbitelor, zbătîndu-şi aripi de pleoape, se înviorau"; „Piftia beznei se închega pe sub streşini şi frunze". Limba română tresare violent sub brutalizări senine de felul lui „a fosforesca", „stupefianţi" (cu sensul de consumatori de stupefiante!) şi atîtea alte invenţii lexicale inepte, ieşite mai degrabă dintr-o frivolă superficialitate decît din nevoia reală de a sugera un limbaj aparte într-un roman despre viitor.

Decorul vag tehnicizat (pereţi de sticlă, mantaua cu aripi, micile miracole mecanice din locuinţă, casa-balon şi racheta stratosferică) au prea puţine şanse să concureze eficient piesele care se adună treptat în dosarul senzaţionalului: dueluri, morţi părăsiţi în ascensor, prăbuşiri subite în demenţă, amoruri înşelate, muribunzi implorînd iertarea păcatelor, taine de o viaţă, năluci ale răului, scrisori false chemînd la întîlniri compromiţătoare, sinucideri fără rost. Înghesuită între atîtea elemente străine de spiritul ei, anticipaţia îşi face cu greu drum spre lumină. Trei marţieni vizitatori ai Pămîntului, descrişi într-un elan de sentimentalism adolescentin drept figuri de o „impecabilă perfecţiune", ţin să zdruncine prejudecata omenească după care „răul predomină binele", iar viaţa rămîne mereu înstrăinată de ideal. Marţienii răspund la comodele nume mitologice de Saturnus, Uranus şi, fireşte, Marte, ajuns în versiunea autoarei nici mai mult nici mai puţin decît patronul artelor. Ei descind dintr-o lume utopică, al cărei model cucereşte prin simpla lui afirmare, declanşînd între gazde o contagioasă nebunie a utopizării, a convertirii benevole.

Pentru a accede la „civilizaţia pură", omenirea viciată ar avea la îndemînă soluţia „spiritualizării" compoziţiei minerale a corpului uman. Operaţia de curăţire trupească nu e, aici, o metaforă nevinovată, ci implică extirparea pe cale chirurgicală a viscerelor dizgraţioase şi impure. Dezgustul resimţit de autoare faţă de biologic conduce, prin urmare, la o consternantă „remodelare" a omului în tipare artificiale. Mutilarea naturalului lasă să se vadă mai ales în perspectivă un sens monstruos, implicînd şi aici un control al organismului („prin mijlocirea razelor externe") care trimite la ideea teleghidării unei fiinţe robotizate. Dar autoarea, mereu refractară la semnalele dramaticului, o lasă să se piardă în ridicol. Sedusă de mirajul perfecţiunii mulţimea dă – în roman – năvală spre altarele unde bisturiul oficiază ritul misticii utopice. Cum reforma marţiană presupune şi o reconsiderare a sexualităţii (altă sferă de acţiune a impurului condamnat!), bisturiul castrează neobosit, împlinind o altă parte însemnată a operei la care s-a angajat. Iarăşi o idee cu mari resurse dramatice neexploatate, proiectată în domeniul hilarului, din moment ce chirurgul, „mucenic al lumii noi", este însărcinat să-şi încurajeze victimele cu astfel de cuvinte înălţătoare: „Voi veţi fi albinele muncitoare şi ziditoare ale acestei lumi noi, voi sînteţi roţile carului fericirii, voi răscumpăraţi, prin abnegaţia voastră, durerile viitoare". Şi într-adevăr, purtate de valul unui „fanatism nou şi viguros", popoarele planetei îşi unifică rostirea prin adoptarea entuziastă a limbii marţiene, organizează societatea împărţindu-se, pe sexe, în două mari „uniuni cooperative" şi construiesc la pol un grandios mausoleu destinat, ca loc de veci, întregii omeniri. „Cataclismul" anului de graţie 2000 ar putea să fie tocmai această lansare, de o veselă inconştienţă, în Utopia. Dar aşa cum ratează în latura gravă a problemei, Dorina V. Ienciu trece imună şi pe lîngă filonul comic. Romanul ei amuză mai mult prin stîngăcii involuntare decît prin umor de bună calitate.

În registrul liric ostentativ este lucrat şi romanul lui Ilie Ienea (1906–1974) intitulat **Ard luminile-n Vitol** (1937). Stilul pune în evidenţă acelaşi pregnant defect al împodobirii frazei prin artificii preţioase. Asocieri de cuvinte, aparent incompatibile, urmăresc surprinderea cititorului; altfel spus, autorul se complică în metaforă cu o reală voluptate, preocupat excesiv de ideea de a se „face" interesant. O asemenea concepţie exprimă imaturitate estetică, ceea ce se poate accepta pentru personajele de vîrstă adolescentină ale romanului, dar supără atunci cînd naratorul obiectiv se delectează cu astfel de compuneri şcolăreşti: „recepţia îşi silueta verva obişnuită prin paradoxele izvorîte din spontaneităţi enigmatice", „el îşi căuta în corola problemelor lui chinuitoare de odinioară stamina care îi va fecunda răspunsul", „în mintea ei apărură mîini incolore de apă cari fugiră spontan pe corzi de harfă şi stropiră un arpegiu dur cu vîrful în acute", „în crisalida fiinţei sale se afla altă fiinţă", sau enormitatea: „uşile urechilor i s-au închis". Oricum, însă, Ilie Ienea e mai subtil în exprsie decît Dorina V. Ienciu, iar formulările lui excentrice ies dintr-o fandare juvenilă scutită măcar de impresia unor penibile opintiri în cuvînt. Calofilia autorului nu exclude total spontaneitatea rostirii, sau cel puţin o simulează. Adesea patetic, dialogul are o anumită candoare şi, uneori, chiar umor.

Fără să strălucească prin calitatea invenţiei, numele proprii sînt categoric mai inspirat găsite decît ale marţienilor din **Cataclismul anului 2000.** Adolescenţii din Vitol se cheamă Linù, Bion, Seida, Taav. Ei îşi fac plimbările în lungul fluviului Nivrada sau pe muntele Emagid, vorbesc limba artificială **iamvù** şi îşi socotesc istoria în mii de ani de la apariţia automobilului. O aiureală, în fond, fiindcă semnele tehnicii sînt puţine în roman şi perfect restrînse la perimetrul epocii care l-a produs: aparatul fotografic, patefonul, iluminatul nocturn, maşinile de treierat (e drept, conduse de roboţi). Şansa zborurilor interplanetare rămîne încă pusă la îndoială, gravitaţia însăşi apare ca o forţă teribilă, aproape imposibil de înfrînt. În lipsa epicului şi a intrigii, elevii lui Ienea îşi petrec timpul scriind jurnale alambicate, se amuză să-şi confunde figurile „reale" cu poza idealizată, sau pur şi simplu se

abandonează unor cascade de cuvinte, într-o împătimire a dialogului superficial, a „duelurilor orale", a filozofărilor lirice, oprite abia la limita compromițătoare a parodiei. Autorul medelenizează în cea mai mare parte a cărții și abia spre final intră accelerat în anticipație, o dată cu inventarea avionului-rachetă destinat primului zbor cosmic. Aici Ilie Ienea are marea lui găselniță prin care răstoarnă perspectiva și plantează o poveste de anticipație, altminteri săracă și convențională, de-a dreptul în mit: eșuați în plin necunoscut, Taav și Linù pun temeliile unei civilizații în care, peste timp, în zorii istoriei Pămîntului, se va recunoaște Atlantida. Ancorat temeinic în utopie, **Ard luminile-n Vitol** e un roman dispus să se racordeze discret la literatura cataclismelor, nu prin ceea ce spune explicit, ci prin ce sugerează dincolo de epilog.

Relația cataclism-utopie se relansează cu o energie sporită sub condeiul trudnic al lui Alexandru Hertzug. Dacă în viziune science-fiction Atlantida reprezintă de obicei lumea utopică pe care potopul o desființează, în romanul **Dincolo de stele** (apărut sub formă de volum în 1943), ordinea evenimentelor se inversează: e nevoie ca mai întîi să se producă dezastrul, pentru ca utopia să poată lua în stăpînire terenul bine răscolit, însămînțînd nestînjenită propriile înțelepciuni.

La Hertzug, gustul pentru senzațional se întîlnește cu un soi de misionarism profetic neostoit, care îl determină să gîndească realitatea exclusiv în imagini schematice, în abstracțiuni nebuloase, primite de-a gata o dată cu citatele comode ale unor profeții mai vechi. Cu Cleant Spirescu autorul are în comun obsesia faptului că știința și religia ar trebui împăcate. Cu Dorina V. Ienciu, pretențioasa puerilitate a numelor (Syrius, Ionathan, Sanley, Ariana, Slauku) și ideea paradoxală că o creștere substanțială a facultăților intelectuale și a calității morale s-ar putea obține prin „reducerea corpului și nevoilor corpului nostru material". Cu Anestin, plăcerea de a închipui ciocniri planetare și fascinația exercitată de motivul pluralității lumilor cerești locuite. Autorul trăiește dramele Pămîntului la modul epidermic, cu bucuria sumbră a unor notații apocaliptice menținute în sfera generalului: „Puhoiul uman se zbate în valuri enorme", „Civilizația dispare ca prin farmec. Cărțile sociale se dau pe față" etc. În momentul impactului cu cometa, nevrednicii sînt azvîrliți la mari înălțimi, de unde – ca într-un desen animat – recad „spre zdrobire de solul crăpat, ce așteaptă să-i savureze". Dialogurile supraviețuitorilor sînt nespus de hazlii în dramatismul lor fals, cu preocuparea pentru demonstrații teziste mai curînd decît pentru ilustrarea unei situații umane. Întrucît „răzbunarea cerească" trebuie să fie cumplită, cometa pedepsitoare va smulge, ca în **Hector Servadac,** o bucată din planetă, purtînd-o cu sine spre alte calamități. În aceste condiții, rămășițele omenirii mai au răgaz să declanșeze un atac cu raza morții împotriva adepților „adevăratei științe", iar pe de altă parte continuă fără tulburare programul de perfecționare morală menit să recupereze „puterile" pierdute de specie pe parcursul lungii ei curse în direcția Răului. Idealul unei asemenea utopii este reprezentat de o tehnică adecvată care, îngăduind citirea gîndurilor, ar face craniul „transparent ca sticla", pentru ca în cele din urmă să ajungă la performanța de a „ucide orice gînd rău din om", cauterizînd astfel, de la distanță, plaga morală.

O bună întindere din roman se dedică expedițiilor cosmice. După o schemă pe care o vom regăsi mai tîrziu la I.M. Ștefan, întreg sistemul solar va fi purificat, planetă cu planetă, înainte ca ținta acestei călătorii „de studii" să se mute în profunzimile spațiul interstelar. Străin de orice poezie, Alexandru Hertzug se silește totuși să dea tablouri extraterestre ridicate peste platitutinea obișnuită a scrisului său. Natura de pe Venus ar produce o feerie a culorilor. Planeta Mercur are pe una din fețe lacuri de metal topit, iar pe cealaltă gheață compactă deasupra unor oceane reci, în care trăiesc porci uriași, de un verde fosforescent. În subsolul Lunii locuiesc seleniți transparenți și niște vehicule-proiectil acționate magnetic alunecă prin galeriile orașului îngropat, servindu-se în acest scop de șanțuri unse cu ulei. Marțienii sînt pitici macrocefali „cu trăsături fine, cu ochii bulbucați, cu irisul deschizibil orizontal ca la capre", inteligențe superioare organizate într-un stat umanitar pe care și-l străbat, în lungul canalelor, cocoțați pe niște „bărci-plute". Pe Jupiter s-ar găsi verdeață la poli, în vreme ce ecuatorul planetei „e în prefacere și în mari frămîntări litosferice"; de formă sferică și „cu cîte un ochi în axă", jupiterienii își duc viața printre „buturugi cu rămurișul și frunzișul încoronat, ca bureții". Și Saturn are la pol vegetație, însă minusculă („ca un pluș viu"), în rest munți sterpi cu grote pline de diamante uriașe. Locuitorii unui alt sistem solar vizitat sînt oameni înaripați, ca venusienii inferiori ai lui Victor Anestin, avînd în schimb patru ochi și pene de culoarea sidefului. Desenele acestea cu linie naivă se rețin, chiar dacă autorul însuși le privește detașat, ca pe niște simple curiozități, neacordîndu-le în roman funcționalitate. Ceea ce în cazul lui Hertzug nici nu e tocmai rău: măcar această parte turistic-exploratoare a scrierii lui se sustrage concepției catastrofice și propagandei moralizatoare care îneacă mai totul.

Toți acești autori, prea puțin cunoscuți cititorilor de azi ai genului SF, sînt contemporani cu Felix Aderca. Însă în opera acestuia din urmă anticipația descoperă alte ritmuri și atinge alte profunzimi.

DIN NOU DESPRE UTOPIE ŞI SCIENCE FICTION

SORIN ANTOHI

Pornind din cadrul teoretic al înţelegerii utopiei ca gen literar, paginile de faţă constituie o nouă încercare de sinteză într-o eternă chestiune litigioasă: raportul dintre utopie şi science fiction.[1]

Ca primă etapă, să ne amintim cuvintele lui Florin Manolescu: science fiction este altceva decît un gen literar, „o literatură paralelă, în care există echivalentele tuturor speciilor realiste sau non-realiste din literatura **main-stream**".[2] Ideea circulă mult: într-un foarte modest articol de popularizare, cineva observa că S.F.-ul nu e un gen în sine, ci le conţine pe toate.[3] Totuşi, polemica apare atunci cînd se pune întrebarea „ce-a fost mai întîi: utopia sau S.F.-ul?", o întrebare născută în egală măsură din scrupul genologic şi din partizanat.

Pentru istoricii utopiei şi pentru bunul simţ, mai întîi a fost utopia. Astfel, Jean Servier crede că S.F.-ul e utopia secolului nostru, iar Alexandre Cioranescu a botezat tandru literatura pusă în prima categorie: „la fille cadette de l'utopie".[4] Pentru istoricii S.F.-ului şi pentru cîţiva teoreticieni excentrici, la început a fost S.F.-ul – noi îl vom urmări mai îndeaproape pe Darko Suvin. Controversa are la bază mai multe elemente: dorinţa de legitimare şi prestigiu, vagul definiţiilor, cecitatea pasionaţilor. Fenomenul nu e necunoscut în **main-stream:** a fost fixat foarte plastic şi de Borges, care ne-a învăţat că scriitorii (mari) îşi creează precursorii. Pentru un Jacques van Herp, un Pierre Versins ori alt cruciat S.F., domeniul are rădăcini, **pour ainsi dire,** în negura veacurilor, ba chiar în bezna mileniilor – e un complex tipic celor fără istorie, ironizat binefăcător de realişti. Partizanatul nu conduce automat la „imperialism literar", aşa cum dovedeşte Cyril M. Kornbluth în textul unei conferinţe: „Unii dintre savanţii de ocazie ai S.F.-ului sînt veritabili Hitleri, care încearcă să-şi lărgească domeniul de cercetare. Dacă aceştia observă, să spunem, într-un text satiric din secolul XVI, vreun element vag speculativ, atunci ei îl privesc ca pe o minoritate care tremură şi este persecutată, reclamă **Anschluss**-ul şi procedează la a anexa satira S.F.-ului."[5] Dacă S.F.-ul e plasat în descendenţa utopiei, anexarea **Epopeii lui Ghilgames** sau a lui Platon e mai puţin scandaloasă. Lucrurile stau altfel cu înfocaţii campioni ai specificităţii ireductibile a S.F.-ului, care se expun la mari ironii scriind, de pildă, că povestirea S.F. cu cea mai veche atestare e redactată de un scrib din vechiul Egipt, sub Ptolemeu al II-lea sau al VIII-lea.[6]

De departe, cel mai incitant dintre autorii care au analizat în vremea din urmă raportul utopie-science fiction este Darko Suvin, în primul rînd în cartea **Metamorphoses of Science Fiction**[7], dar şi în numeroasele studii care au precedat-o. Pe cît de incitantă, contribuţia lui Suvin este şi controversabilă, dar mi se pare cert că el a marcat definitiv subiectul: de acord sau nu cu opiniile profesorului de la Universitatea McGill, teoreticienii vor admite nivelul foarte bun al demersului, facilitatea întrebuinţării categoriilor literare şi filozofice. Pentru Suvin, utopiile sînt subgenul socio-politic al S.F.-ului, S.F. social, „varianta socio-politică a popoarelor şi locurilor radical diferite din S.F."[8] Pînă aici, nimic remarcabil: răsturnarea priorităţilor genetice e totuşi curentă. Iată însă definiţia dată în ansamblu S.F.-ului: „un gen literar ale cărui calităţi necesare şi suficiente sînt prezenţa şi interacţiunea înstrăinării (**estrangement**) şi cunoaşterii (**cognition**), şi al cărui principal mecanism formal este un cadru imaginar alternativ în raport cu mediul empiric al autorului".[9] O atare definiţie, dincolo de oarecari sonorităţi rebarbative, cere lămuriri. Înainte de toate, conceptul de „înstrăinare", care diferenţiază dintr-o dată S.F.-ul (în sensul larg dat de Suvin) de grosul literaturii „realiste", „naturaliste"; conceptul este înrudit cu acela de „onastrenie" (Şklovski, „Iskusstvo kak priem"), cu „Verfremdung" (Brecht vorbea de un **Verfremdungseffekt** în „Kleines Organon für das Theater"). Aşadar, e vorba de **înstrăinare,** nu de **alienare,** fiindcă la Brecht cele două erau opuse, iar înstrăinarea (**Verfremdung**) milita direct împotriva alienării sociale şi cognitive (**Entfremdung**).[10] Dar, spune Suvin, atitudinea de înstrăinare a devenit în S.F. **cadru formal** al genului, spre deosebire de ce era la Brecht, unde apărea încă intr-un context „realist"[11]. În ceea ce priveşte cunoaşterea avută în minte de autorul canadian, e important să reţinem o altă **differentia specifica** a naraţiunii S.F.: S.F.-ul se deosebeşte de alte genuri literare prin dominaţia (hegemonia) unui **novum** ficţional validat de logica cognitivă.[12] Condiţia necesară a S.F.-ului devine astfel **novum**-ul (noutatea, inovaţia), iar condiţia suficientă e validarea noutăţii printr-o cunoaştere ştiinţifică şi metodică spre care cititorul este „condus inexorabil".[13]

Cum se vede, subtitlul cărţii lui Darko Suvin – „On the Poetics and History of a **Literary Genre**" (s.m.) – este, **to say the least,** restrictiv: ca aproape toţi autorii care îşi declară intenţiile, profesorul canadian ajunge să le trădeze. Pe la începutul lucrării, el stabileşte că science fiction rezultă, **sensu lato,** din corespondeţele stabilite între **science** şi **cognition,** respectiv între **fiction** şi **estrangement**[14]. Numai că aici nu avem de-a face cu o simplă definiţie inspirată de etimologie, ci cu un

program: interesul pentru știință, legarea discuției unui gen literar de contextul epistemologic în care acesta există. Pentru că știința din S.F. nu poate fi o chestiune de conținut (decor, inventar, terminologie), așa cum s-ar putea crede la prima vedere, ci este o urmare a recursului la o **metodă** (cale, abordare, chiar atmosferă și sensibilitate). O metodă care, potrivit intențiilor autorului, se leagă de filosofia modernă a științei. Deși numele lui Paul K. Feyerabend nu este pronunțat, sînt tentat să-l evoc: Suvin, mai vag, vorbește de **novum** ca fiind validat și postulat de o metodă „port-carteziană și post-baconiană".[15] O metodă științifică suplă, mai aproape de **humaniora** decît de științele naturii, nedogmatică, speculativă mai mult decît experimentală: nimeni nu va testa „invențiile" din S.F. într-un laborator – efectul stimulativ al găselnițelor tehnice ficționale, ca și eventualele „priorități", nu sînt decît urmarea ingeniozității în libertate.

S-a remarcat că S.F.-ul a apărut pe lume în legătură cu știința. Afirmația este întîlnită și la „puriști", la cei care afirmă că S.F.-ul datează din secolul trecut și începe cu Jules Verne sau, în cel mai rău caz, cu Wells – excluzînd prin aceeași trăsătură de condei și cîteva milenii bune de istorie a științei: „Pentru a spune adevărul, eroarea tuturor istoricilor literaturii S.F. este de a neglija faptul că nu putem avea science-fiction (fie el botezat și „anticipation scientifique") cît timp nu există știință, ba chiar știință aplicată [...] S.F.-ul se naște o dată cu știința, el aparține aceluiași univers".[16] Linia de ruptură între utopie și science fiction ar fi, dacă folosim datele mai multor cercetători, trecerea accentului de la științele sociale ca paradigmă a cunoașterii științifice în utopii, la o filosofie a științei (sinteză a elementelor din științe sociale și noile științe ale naturii), ca paradigmă științifică a S.F.-ului. Fiindcă S.F.-ul nu se mai preocupă în primul rînd de problemele sociale și politice; genul „se interesează de posibilitățile gîndirii științifice și tehnice și se plasează la frontierele acestei gîndiri, amorsînd un dialog fictiv cu ipoteze științifice".[17] Critica S.F. cu aptitudini teoretice din ultima vreme tinde, prin cei mai interesanți exponenți, tot către o abordare interdisciplinară: **The Future of Eternity: Mythologies of Science Fiction and Fantasy** (1982), cartea lui Casey Fredericks, analizează impactul mitologiei asupra S.F.-ului modern, integrînd cercetările criticilor domeniului unui demers complex printre elementele căruia găsim teoria mitului, istoria și filosofia științei, psihologia (cu psihanaliza freudiană și jungiană), naratologia. Produs complex al unei vîrste a sintezelor culturale, S.F.-ul devine astfel, foarte firesc, obiectul unui proces interpretativ complex.

O foarte bună obiecție la transformarea S.F.-ului într-un corolar al evoluțiilor din știința celei de-a doua jumătăți a secolului trecut – un risc important al criticii – a formulat Thomas D. Clareson, în eseul „The Other Side of Realism"[18]: numele de S.F. ar fi fost cel puțin la fel de potrivit pentru alte scrieri, între care proza naturalistă. Naturalismul s-a născut în același context pozitivist în care a apărut S.F.-ul „de aur" (linia Verne-Wells), iar Emile Zola, între alți scriitori cu ambiții scientiste, declara că urmează neclintit legile științifice ale eredității și ale sociologiei, pentru a clădi pe ele o etică. Nu altceva urmărea, în Anglia, Charles Reade ; în America, William Dean Howells dădea și el o teorie scientistă a romanului. S.F.-ul, cu preferința sa tot mai accentuată pentru științele care pun temeiul tehnologiei, s-a desprins din **mainstream** ca versant complementar al realismului, a devenit „cealaltă față a realismului, răspunsul asociat noii epoci a științei".[19] Răspunsul specific dat de S.F. nu e lipsit de ambiguitate și indecizie, iar **parti pris**-ul său în favoarea laturii **hard** a științei nu exclude o statornică – și, în cele mai reușite scrieri ale genului, prioritară – întoarcere către **Geisteswissenschaften:** termenul „roman sociologic" (amintind de eticheta „roman psihologic", un subgen al „marii" proze) a apărut pentru a denumi romanele lui H.G. Wells. Interesul acestuia pentru sociologie era notoriu în epocă (în 1903 a co-fondat una dintre primele organizații profesionale ale domeniului, cunoscuta „Sociological Society") și este evident, prin tezele cam prea apăsate ale socialismului fabian, în operă. Ținînd seama și de împrejurarea că sociologia a pătruns tîrziu într-un **curriculum** britanic (abia la finele deceniului șapte al secolului nostru, prin sosirea lui Talcott Parsons ca „Visiting Professor"), activitate de pionierat a lui Wells poate fi caracterizată pe drept cuvînt ca „Soziologie-Ersatz".[20] Ca și utopia, S.F.-ul are paradoxala pretenție de a transforma imaginile literare și miturile în valori științifice și tipar obiectiv al unui adevăr irecuzabil. Din nou ca și utopia, S.F.-ul abhoră trecutul și încearcă să-l înlocuiască pe deplin cu viitorul.[21]

Interesul pentru viitor nu este monopolul S.F.-ului, tot așa cum nu numai literatura vine spre știință, ci există și o apropiere din sens invers, pînă la limita confuziei. Viitorologia, care este în mod obișnuit extrapolare prin excelență, poate deveni utopie deghizată[22], sau poate fi acuzată de aceasta. Urmînd un filon profetic etern, omenirea a prezis dintotdeauna un viitor vaticinar. Astăzi s-ar părea că intelectualii (în primul rînd) nu mai caută atît confirmarea prezentului în trecut (prin mijlocirea unei istoriografii rankeene, „wie es eigentlich gewesen"), ci în viitor – probabil și ca urmare a declinului istoriografiei tradiționale, marea garantă a adevărului. Neîncrederea în veracitatea judecății istorice a produs reacția inversă: sîntem obsedați de cunoașterea prezumată a viitorului, fie și prin primitivele scenarii viitorologice, fie și prin profețiile dezinhibate ale S.F.-ului[23]. Teologia nu a fost cîtuși de puțin

exclusă din această activitate extrapolativă (cu evidente rădăcini în escatologie), ci a fost adaptată la noile necesităţi ale societăţii (post-)industriale. E vorba de o lume care, chiar în forma ficţiunilor cu astronave şi roboţi, aşteaptă în continuare răspunsuri la întrebările eterne legate de om şi societate.[24] De aceea, a spune că S.F.-ul e **mitologia modernă** (de la C.G. Jung la Willis E. McNelly au spus-o mulţi), **basmul zilelor noastre** ori un nou **domeniu al fantasticului,** nu constituie exagerări ori neînţelegeri prea mari.[25]

Am ajuns la metodă, deşi începusem a vorbi despre un gen literar. După Alexandre Cioranescu, S.F.-ul foloseşte **metoda utopică,** moşteneşte aparenţele utopiei, dar i-a uitat intenţiile.[26] Fără a intra aici în detaliile discuţiei metodei utopice, să notăm că deja Auguste Comte presimţea valoarea metodei utopice pentru cercetarea ştiinţifică, André Lalande ţinea în 1918 cursul „Les utopies et la méthode utopique"; mult hulitul E. Mach asimila foarte pertinent această metodă unei experimentări mentale (**Erkenntnis und Irrtum. Skizzen zur Psychologie der Forschungen, 1905),** iar Raymond Ruyer, în **L'Utopie et les utopies,** vorbea şi el de metoda utopică: un „exercice mental sur les posibles latéraux". Deja Aristotel semnala un paralogism care poate fi considerat tipic utopiei: amestecul faptelor reale cu cele imaginare extinde asupra ultimelor o parte din credibilitatea acordată meritat primelor („efectul de real" teoretizat în critica modernă e o redescoperire a acestui paralogism pe tărîmul prozei). Deşi utopia nu e de fapt o metodă, ci expresia unei metode, se poate susţine existenţa unei metode utopice, o realitate abstractă infuză în întreg utopismul - fundament psihologic, intelectual, al acţiunii şi ficţiunii utopice. Metoda utopică astfel decelată apare înrudită cu metodele ştiinţei, din moment ce descoperirile nu sînt, cel mai adesea, decît confirmarea experimentală a unei utopii iniţiale.[27] Cum însă aşa lărgim prea mult sfera noţiunii de metodă utopică (aşa se întîmplă şi cu utopia în genere), să reţinem şi gîndul lui Cioranescu de a distinge **două** metode utopice, una ştiinţifică şi alta literară: „Metoda ştiinţifică prospectează posibilităţile unei lumi conduse de legi; în timp ce metoda literară propune posibilităţi paralele într-o lume care admite toate posibilităţile, şi chiar contradicţia."[28] Ambele metode stau sub condiţia **als ob,** iar hibridul lor posibil pare sociologia, mereu „între literatură şi ştiinţă".[29] Păstrînd raportarea la criteriile logicii, Cioranescu găseşte un izomorfism între utopie şi silogism, deoarece „articularea construcţiei logice e obţinută prin **procedeul utopic** [s.m.], pe care l-am putea numi la fel de bine **metodă ipotetico-deductivă** [s.m.]. Ipoteza este faptul de bază: deducaţia este eşafodajul logic, care nu ţine de realitate decît prin cea dintîi verigă a silogismului, şi metoda utopică este regula de calcul a acestui demers logic."[30] Niciodată nu se va insista prea mult asupra riscurilor silogismelor falacioase, care „merg" excelent în ficţiune, dar sînt atît de pernicioase în realitate. Dar, bineînţeles, calităţile utopiei **literare** nu se stabilesc după rigoarea construcţiei silogistice. Ajunsă în literatură, metoda utopică va cădea sub incidenţa regulilor literaturii.

Care este locul silogismului în S.F.? La această întrebare răspunde Florin Manolescu: „Elementele centrale ale oricărei definiţii S.F. sînt **analogia** şi **extrapolarea.** În planul naraţiunii, aceste două procedee logico-matematice se ascund în structura unor figuri logice incluse, de forma **silogismului".** În concluzie, arată Florin Manolescu după prezentarea unor exemple, „literatura S.F. este o progresie silogistică minus sau plus, cu baza într-o secvenţă de tip realist, care a luat forma unei naraţiuni capabile să exprime o dorinţă şi o temere, cu ajutorul unor elemente împrumutate din (pseudo) ştiinţă sau (pseudo) tehnică"[31]

O ultimă privire asupra relaţiei utopie-science fiction se opreşte la nivelul paradigmatic al textelor, pe urmele unei încercări de elaborare a unei semiotici a S.F.-ului, datorată lui Marc Angenot.[32] Angenot depăşeşte constatarea facilă că S.F.-ul este lipsit de referent, pentru că acest lucru este valabil pentru tot cîmpul literaturii: doamna Bovary ş.c.l. nu „există" mai mult decît roboţii, planetele inventate ş.c.l. Caracteristic pentru S.F., crede cercetătorul canadian, este faptul de a fi un discurs fondat nu pe o sintagmatică inteligibilă, ci pe „miraje paradigmatice", pe **paradigme absente.**[33] S.F.-ul este în consecinţă o activitate de două ori conjecturală, fiindcă proiectul său estetic constă în imaginarea unui univers recuperabil de către cititor prin **cognitive estrangement** (Angenot consideră categoriile teoretizate de Suvin ca fiind de la sine înţelese şi nu i le mai atribuie; le foloseşte, pur şi simplu). Textul conjectural cere şi el o lectură de tip conjectural, pentru că paradigmele lumii empirice nu-i sînt de folos cititorului; activitatea sa cognitivă „se deplasează deci în mod necesar de la succesiunea sintagmatică la un **ailleurs** al discursului: paradigmele sematice (şi de aici, modelele teoretico-practice) care trebuie să confere discursului inteligibilitate"[34] S.F.-ul ar funcţiona în producţia sa semiotică în maniera unei fantasme paradigmatice, deplasînd cititorul de la structurile sintagmatice „la un miraj în care se epuizează totuşi plăcerea lecturii (una dintre plăcerile sale caracteristice, în orice caz)". Prin aceasta, S.F.-ul este **u-topic,** în sensul că lectura operelor sale poartă cititorul dintr-un **loc** (enunţul sintagmatic actual) într-un **ne-loc (non-lieu,** mirajul paradigmatic care asigură inteligibilitatea imanentă a textului). Prin urmare, „discursul S.F.-ului nu se determină mai întîi la nivelul raportului dintre enunţuri şi universul referenţial, ci în raporturile, imanente discursului, dintre sintagmă şi paradigmă"[35] De prisos să adaug, afirmaţiile lui Marc Angenot sînt valabile şi pentru discursul utopic, poate cu restricţia că **ne-locul (ou-topos)** este în cele mai multe opere un **loc fericit (eu-topos).** Cît despre eficacitatea mirajului paradigmatic al discursului utopic, istoria omenirii e plină de probe!

NOTE

1. Termenul **science fiction** are o istorie recentă, dar extrem de zbuciumată. Practic, mai toţi criticii precupaţi de S.F. sînt încă foarte prinşi în disputele terminologice, dintr-o incapacitate delicioasă — deşi tristă, prin rezultatele ei — de a realiza caracterul **convenţional** al oricărei etichete. Este ridicol ca şi astăzi să crezi că un termen din 1929 (inventat de americanul de origine luxemburgheză Hugo Gernsback, pionierul publicaţiilor specializate în S.F.), înţeles aproape strict literal, mai poate stîrni atîtea pasiuni! Dacă energia consumată pentru **le mot** ar fi consumată pentru **la chose**, demnitatea criticii literare S.F. ar fi mai puţin periclitată. Pe teren românesc, situaţia se prezintă astfel: a) cel mai frecvent se foloseşte „science fiction" (subliniat sau nu), pronunţat **à la française** (şi scris cu linioară, sub aceeaşi influenţă) ori **the American Way** (mai ales de către tineri); cam la fel de mult circulă şi iniţialele, „S.F.", pronunţate în fel şi chip; b) „literatura S.F." (ca în titlul excelentei monografii a lui Florin Manolescu) este un fel de pleonasm, tolerat ca şi cacofoniile veniale, fiindcă „fiction" înseamnă în englezeşte „literatură"; c) „fantasticul ştiinţific" e un decalc după limba rusă; d) „literatura de anticipaţie tehnico-ştiinţifică", incomodă sintagmă favorizată de discursul oficios, combină reducţionismul sintagmei „literatura de anticipaţie" cu o strategie de inserţie în programul etnopedagogic; e) „ştiinţificţiunea", mai rar, evocă inovaţia lui Hugo Gernsback din 1926, „scientifiction". Din fericire, puţinii noştri specialişti în S.F. trec graţios peste asemenea chiţibuşuri. Pentru caracuda „sefistă" (fandom-ul, adică), cearta sterilă a denominaţiilor are totuşi o mică eficienţă euristică, prilejuind teorii de cenaclu, programe puerile publicate prin fanzine (ce importă mai mult, **science** sau **fiction?** cine e mai abilitat să scrie ori să critice, inginerul sau literatul? etc.) şi polemici de tipul celei dintre „cele două culturi".

2. Florin Manolescu, **Literatura S.F.**, Univers, 1980, p. 25.

3. Michel Lamart, „Nommer le futur: archéologie d'un genre", in **Le français dans le monde**, nr. 193, 1985, p. 21.

4. Alexandre Cioranescu, **L'avenir du passé. Utopie et littérature**, Paris, Gallimard, 1972, p. 24.

5. C.M. Kornbluth, „The Failure of the Science Fiction Novel as Social Criticism", in Basil Davenport (editor), **The Science Fiction Novel. Imagination and Social Criticism**, Chicago, Advent Publishers, 1969, p. 51 (**apud** Florin Manolescu, **op. cit.**, p. 15). Pierre Versins a remarcat şi el ironia lui Kornbluth.

6. Pierre Brochon, „Du surnaturel à la **Fabrique de l'Absolu**", in **Europe**, nr. 139—140, 1957 (**apud** Florin Manolescu, **op. cit.**, p. 14n. **Există şi termenl pentru S.F.-ul avant la lettre: protofantascienza** (Gianfranco de Turris), **proto—S.F.** (Florin Manolescu), **ur-science-fiction** (Brian W. Aldiss), **primitive science ficlion** (Sam Moskowitz)

7. Cartea, apărută în engleza în 1979, eia textul francez **Pour une poétique de la science fiction. Etudes en théorie et en histoire d'un genre littéraire**, Montréal, 1977: diverse capitole în forme puţin modificate, apăruseră în periodice la începutul anilor '70.

8. Suvin, **op. cit.**, p. 95.

9. **Ibid.**, pp. 7-8. Vezi tot capitolul „Estrangement and Cognition", pp. 3—15. De remarcat că definirea S.F.-ului ca **literatură** a „înstrăinării cognitive" **(cognitive estrangement)** scoate din discuţie şi utopismul neliterar.

10. Nu intru în amănunte, pentru a nu fi nevoit să evoc întreaga carieră a noţiunilor, de la Marx la Şcoala de la Frankfurt, V. Ernst Bloch, **„Entfremdung, Verfremdung**: Alienation, Estrangement", in Erika Munk, (editor), **Brecht**, New York, 1972. Chiar titlul lui Bloch arată că Suvin inversează traducerea termenilor germani (o şi afirmă într-o notă, referindu-se la traducerea engleză a scrierii lui Brecht).

11. Suvin, **op. cit.**, p. 7.

12. **Ibid.**, p. 63. V. tot capitolul „SF and the Novum", pp. 63—84.

13. **Cf. Ibid.**, pp. 65—66. Aici aş putea insera o remarcă asupra stilului lui Suvin: pe lîngă vocabularul oarecum rebarbativ, există o mulţime de trimiteri de la un termen la altul (mai precis, între accepţiuni speciale ale diverselor cuvinte), ceea ce face ca unele definiţii să ceară clarificări în cascadă — fiecare termen se explică prin formulări care implică termeni noi etc. Este şi opinia unuia dintre recenzenţi (**cf.** Tom Shippey, „The Hegemonic Novum", in **Times Literary Supplement**, May 9, 1980, p. 519).

14. Suvin, **op. cit.** p. 13.

15. V. **ibid.** pp. 65—67.

16. Jean Gattégno, **La science fiction**, ed. a II-a, Paris, P.U.F., 1973, p. 9. **Apud** Florin Manolescu, **op. cit.**, p. 20.

17. Bronislaw Baczko, „Lumières et Utopie. Problèmes de rechershes", in **Annales E.S.C.**, 26e année, 1971, 2, p. 362n. **Cf.** H.J. Krysmanski, **Die utopische Methode**, Koln, 1963.

18. Thomas D. Clareson, „The Other Side of Realism", in Clareson (editor), **SF: The Other Side of Realism. Essays on Modern Fantasy and Science Fiction**, Bowling Green University Popular Press, 1971, pp. 1—27.

19. **Ibid.** p. 9. Potrivit lui Clareson, deosebirea esenţială dintre cele două curente literare paralele constă în faptul că, pe cînd realismul-naturalismul reacţiona la ameninţarea nihilismului incipient în concepţia universului mecanicist, s.f.-ul reacţiona la titluri, la cele mai evidente realizări ale epocii.

20. V. Wolf Lepenies, **Die drei Kulturen. Soziologie zwischen Literatur und Wissenschaft**, Munchen-Wien, Carl Hanser Verlag, 1985, pp. 171—183 („Der utopische Roman als Soziologie-Ersatz").

21. **Cf.** Cioranescu, **op. cit.**, p. 16.

22. Frank E. Manuel, Fritzie P. Manuel, **Utopian Thought in the Western World**, Cambridge, Mass., The Belknap Press of Harvard University Press, 1979, p. 9: „utopia in disguise".

23. Despre prezenţa toposului **vaticinia ex eventu** în S.F., v. Luca Piţu, „Vaticinare şi S.F.", in **Almanahul Anticipaţia 1985**, Bucureşti, 1984.

24. V. Irving Louis Horowitz, **Ideology and Utopia in the United States, 1956—1976,** Oxford University Press, 1977, subcapitolul „American Futurology and the Pursuit of the Millennium" (mai ales pp. 114—116). La p. 114, Horowitz scrie: „Sociologii apar netulburaţi de rolul clerical, în ciuda faptului că puţini solicită brevet teologic (deşi tradiţia sociologică americană este foarte învăluită în teologie)".

25. Relaţiile dintre ştiinţă şi S.F., fantastico S.F. şi basm-S.F. sînt discutate de Florin Manolescu, **op. cit.**, pp. 40—60.

26. V. Cioranescu, **op. cit.**, p. 24.

27. **Ibid.**, p. 27.

28. **Ibid.**, p. 42. V. pp. 40—46, pentru contrastarea detaliată a celor două metode utopice.

29. Cf. Hans Vaihinger, **Die Philosophie des Als Ob**, Berlin, 1911.

30. Cioranescu, **op. cit.**, p. 25. Fundamentul metodei utopice, revine autorul (p. 26), este „extrapolarea de la real la fictiv".

31. V. Florin Manolescu, **op. cit.**, capitolul „Silogismul S.F." (pp. 33—39). Am citat de la p. 33 şi de la pp. 38—39. Al doilea citat era subliniat de autor.

32. Marc Angenot, „Le paradigme absent. Eléments d'une sémiotique de la sciencefiction", in **Poétique**, 33, 1978, pp. 74—89. Cf. Robert Scholes, **Structural Fabulation. An Essay on Ficlion of the Future**, Notre-Dame, Indiana, 1975.

33. Angenot, **loc. cit.**, p. 75.

34. **Ibid.**, p. 75.

35. **Ibid.**, p. 76.

JOCUL SERIOS AL ANALOGIILOR

MIHAI COMAN

La o primă vedere S.F.-ul este un fenomen eminamente artistic. Şi lucrul acesta este deplin adevărat. Totuşi, la o privire mai atentă, nu ne putem opri să observăm că genul de faţă are, mai mult poate decît alte genuri, un puternic impact cu sfera socială. Aş spune chiar că el reprezintă un tip de creaţie atît de intens determinat de receptarea socială încît frecvent apare ca o funcţie a acesteia. Într-adevăr, S.F.-ul răspunde aspiraţiilor unui anume public (determinat prin criterii socio-culturale, de vîrstă, de informaţie ştiinţifică etc.) şi trebuie să răspundă mereu aspiraţiilor acestuia (în caz contrar opera SF este respinsă, în mod spontan, aş îndrăzni să spun în acelaşi fel în care anticorpii resping un corp străin pătruns în organism). Totodată, mişcările din mentalitatea receptorilor determină (cu mai mare pregnanţă decît în celelalte genuri) mutaţiile structurale din mesajul şi ideatica operei S.F.

În plus, S.F.-ul se defineşte prin coordonatele sale estetice şi în egală măsură prin cele sociale; cu alte cuvinte, atît prin **operele S.F.**, cît şi prin **mişcarea S.F.** Din această perspectivă el poate fi analizat (sub un unghi paradoxal, dar prin aceasta deloc gratuit, ci din contra deplin elocvent) cu uneltele şi categoriile specifice demersului etnologic. Cu alte cuvinte, putem presupune că el este, se manifestă şi poate fi judecat ca un fapt de folclor (sau mai exact, un anume fel de folclor). Această abordare nu reprezintă o ciudăţenie exegetică; în fond, dacă ne gîndim bine, în critica de artă o mulţime de creaţii au fost cercetate **prin prisma** sau **în comparaţie** cu o realitate de tip folcloric. Primul fel de demers vizează îndeosebi manifestarea respectivă, iar al doilea se referă cu predilecţie la operele ca atare (în cazul nostru corpusul literar S.F.). Mai frecventă, mai familiară, ultima modalitate de cercetare se sprijină pe două premise, în general implicite, neafirmate programatic: a) toate creaţiile imaginarului omenesc au un substrat arhetipal comun; b) textele, epocile, mişcările literare preiau unele de la altele, în mod aleator sau determinat, cele mai variate elemente, pe care apoi le dezvoltă în limbajul lor propriu.

Prima axiomă derivă dintr-o idee filozofică străveche: omul este exponentul unor forme şi structuri mentale predeterminate; ea a cîştigat teren, în acest secol, datorită argumentelor aduse de psihologia inconştientului şi exegezelor atractive propuse de o seamă de critici literari, antropologi şi chiar psihanalişti. Conform ei, între zborul lui Prometeu după focul divin, călătoria piţigoiului pentru a aduce o fărîmă de soare, aventura eroului în lumea astrelor şi înălţarea unei nave pentru a captura energia unei stele nu există decît o nesemnificativă diferenţă de formă; în esenţă însă, toate aceste construcţii ţin de arhetipul ascensional, specific gîndirii şi creaţiei omeneşti din toate epocile, din toate punctele planetei. Arhetipurile s-ar întrupa astfel în diverse motive, care, la rîndul lor, ar fi reluate, ca într-o temă cu variaţiuni, în cele mai diverse formule literare, de scriitori provenind din ţări, culturi şi orientări artistice deosebite.

Pus în dialog (din acest punct de vedere) cu fenomenele folclorice, S.F.-ul (sau mai exact anumite creaţii ale sale) ar dezvălui afinităţi evidente. Povestirile sale s-ar constitui ca un fel de basm modern, în care Făt-Frumos este înlocuit cu un erou „cibernetizat“, zmeul cu cine ştie ce protagonist malefic sau cu o forţă obscură a cosmosului, calul nazdravan cu o rachetă perfecţionata, cu robotul ori androidul fidel, animalul adjuvant cu calculatorul hiperdotat – şi aşa mai departe. În aceste ipostaze, arhetipurile umane capătă haina limbajului şi realităţilor tehnologizante, fără a cunoaşte, prin această modernizare, o schimbare de statut şi o îndepărtare de esenţă (faţă de modelele folclorice originale).

A analiza S.F.-ul din acest unghi reprezintă, după opinia mea, un simplu exerciţiu de tehnică critică. De ce? Pentru ca metoda e simplă, chiar simplificatoare şi pentru că ea nu aduce informaţii deosebite despre lumea şi universul artei S.F. În spaţiul ei se fixează un inventar de arhetipuri şi apoi, printr-o simplă operaţie de identificare, se stabilesc corelările între acestea şi diversele forme artistice. Deoarece arhetipul este suficient de larg pentru a cuprinde o mare varietate de exprimări estetice, cercetătorul va putea găsi întotdeauna în textele analizate ceea ce el a presupus, de la început, că se află acolo.

A doua axiomă se bazează pe ideea comunicării (directe sau indirecte) dintre civilizaţii, oameni şi opere. Ea are un statut mai degrabă inductiv decît deductiv şi se hrăneşte din observarea miilor de cazuri în care două entităţi culturale distincte aflate în contact au declanşat o mulţime de schimburi de informaţii, de influenţe şi modelări reciproce. Pornind de aici, studii asidue au arătat cum o anumită operă a fost marcată de celelalte creaţii existente în domeniul respectiv, cum s-a modificat un motiv artistic prin circulaţia sa în spaţiu şi timp, cum s-au născut noi teme şi noi opere, la întîlnirea între sisteme estetice şi culturale deosebite. În acest caz, cercetătorul poate urmări cum a fost pus în materia S.F. un anume motiv, cum a circulat el de la un scriitor la altul, cum a fost preluat şi modificat de fiecare creator în parte. Totodată, el poate arăta ce scriitori şi ce opere au influenţat şi se pot regăsi în structura unei anumite capodopere.

În conexiunea cu civilizaţia populară, acest demers dezvăluie felul cum un anume scriitor a preluat un motiv de mit sau

de epopee, cum l-a transfigurat în substanța și limbajul genului S.F., cum i-a dat o nouă viață (sau cum, din contră, nu a făcut altceva decît să repete, cu alte cuvinte, structuri artistice binecunoscute). În toate aceste cazuri munca exegetului are o bază sigură, deoarece el operează cu texte și realități concrete, verificabile și nu poate emite judecăți speculative, exagerate. Cu toate acestea, punerea, prea apropiată, în relație de succesiune (prelucrare, împrumut, influentă etc.) a universului creației folclorice și al celui al S.F.-ului nu poate fi dusă prea departe fără riscul de a cădea în exces; aceasta deoarece cele două tipuri de texte literare sînt totuși suficient de diferite și de autonome, astfel încît motivele suferă prea multe permutări și modificări radicale în drumul care separă spațiul folcloric de cel al literaturii de anticipație. Distanța fiind prea mare, relațiile pot fi aleatorii și nu cauzale, subiective și nu logice.

Dacă mutăm zona de acțiune a acestui dialog între lumea S.F.-ului și aceea a culturii populare din planul textelor în planul manifestărilor (adică din estetic în sociologic) sesizăm existența unor alte similitudini frapante. Desigur, ele nu au caracter structural; dar probabil nici unul întîmplător. Poate că ele țin de o anumită dialectică a evoluției culturale, sau poate că au caracter strict conjunctural. Nu știu dacă ele pot fi extrapolate asupra oricărei mișcări S.F., sau dacă, din contră, se potrivesc numai pentru unele tendințe ale actualei mișcări a S.F.-ului autohton. Oricare ar fi rațiunea de profunzime a acestor analogii, mă voi mărgini în continuarea succintelor observații de aici să semnalez cîteva din punctele de contact cele mai elocvente. Menționez totuși că apropierile pe care le voi preciza se revendică dintr-o înțelegere globalizatoare a celor două fenomene și nu au pretenția de a oferi explicații, judecăți de valoare ori sfaturi metodologice.

În primul rînd trebuie să observăm că mișcarea S.F., ca și cultura populară, dovedește o înclinație vădită pentru aspectul oral al comunicării. Desigur ea se întrupează în opere scrise, cărți sau articole de presă, dar o mare parte a ei se concretizează în cadrul cercurilor, cenaclurilor, cluburilor de specialitate, unde textul scris și citit nu este decît un pretext pentru o amplă și furtunoasă dezbatere verbală. De asemenea, ca și în folclor, circulația și transferul informațiilor utilizează cu predilecție canalul oral, astfel încît dialogul prin viu grai (cu avantajele și dezavantajele sale) reprezintă o constantă a contactelor și schimburilor dintre diversele centre ale mișcării S.F. autohtone.

O altă trăsătură frapantă este tendința către autarhie, către izolarea în cadrul propriilor granițe, către refuzul dialogului cu alte genuri și alte forme artistice. Uneori S.F.-ul se complace în a se manifesta „ca un sat din vîrful munților", ca o unitate culturală ce consideră dăunătoare existenței ei deschiderea către alte unități, dialogul critic cu celelalte genuri ale artei. M-a surprins întotdeauna încrîncenarea cu care unii dintre tinerii reprezentanți și chiar prezumtivi lideri ai acestei mișcări se agățau de ideea specificului „inalienabil" al literaturii de anticipație, refuzînd să citească sau să comenteze acele opere de graniță, opere ce împleteau elementele de S.F. cu elemente specifice celorlalte forme ale literaturii. Dacă în ceea ce privește o civilizație de tip tradițional, supusă unor condiționări istorice care blocau comunicarea, acest lucru poate fi de înțeles, el devine însă inexplicabil în spațiul unei mișcări literare a secolului nostru, adică a secolului transferului de informații și al interdisciplinarității.

Privind lucrurile prin oglinda civilizațiilor străvechi, aș mai vrea să remarc faptul că cenaclurile S.F. se comportă asemenea cetelor (profesionale, de vîrstă, ceremoniale) specifice comunităților arhaice. Ele impun astfel anumite condiții pentru intrarea noilor veniți, solicită un anume tip de „inițiere", precizează reguli de comportament și păstrează o ierarhie internă strictă și inatacabilă. Asemenea acestor structuri tradiționale, ele cunosc momente consacrate de manifestare socială și se impun în colectivitate printr-un anume orgoliu al apartenenței la o anumită grupare (înțeleasă ca o „castă") și prin refuzul abdicării de pe pozițiile „privilegiate" astfel dobîndite.

În sfîrșit, ca și satul tradițional, mișcarea S.F. are un pronunțat gust al evenimentului sărbătoresc. Această „ceremonializare" a vieții mișcării S.F. implică existența unei mari sărbători (de obicei întîlnirea anuală a cenaclurilor), înconjurate de multe alte (mai mici) momente festive, legate de viața fiecărui centru în parte. În jurul acestor momente festive se construiesc o seamă de „datini" specifice, fiecare purtînd amprenta personalității „gazdei" respective, a specificului activității S.F. și a creatorilor de S.F. din „ograda" care primește celelalte participante la sărbătoare.

Poate că cititorul atent a observat cum frecvența, din ultimele paragrafe, a semnelor citării marchează doza de relativ a analogiilor stabilite între fenomenul S.F. și fenomenele culturii populare. În consecință, rîndurile de mai sus pot fi privite ca un joc, dar (firește) nu ca un joc gratuit, ci ca acel joc folositor al spiritului, în care prin combinațiile neașteptate ale lucrurilor și ideilor sînt puse în lumină trăsăturile definitorii, constitutive, ale acestora. Din această perspectivă, întregul traseu al articolului poate fi privit ca un traseu ludic, ca o mișcare a gîndirii situată sub semnul jocului combinator, mișcare ce-și revendică, pe de o parte, inocența, sinceritatea și bunăvoința jocului și, pe de alta parte, seriozitatea, puterea de penetrație și scînteia identică specifică oricărei manifestări a spiritului ludic.

UNITATE ÎN DIVERSITATE

ADRIANA BABEŢI

Un bilanţ al anului 1987 în materie de publicaţii SF româneşti ar trebui să aşeze în fruntea listei (fără drept de apel, vom încerca să demonstrăm în cele ce urmează) trei apariţii timişorene, după cum urmează: „Helion" (magazinul clubului de anticipaţie al Casei Universitarilor – coordonator **Cornel Secu**), „Paradox SF '87" (supliment al revistei „Forum studenţesc", realizat de **Dorin Davideanu, Györffy György** şi **Viorel Marineasa,** cu concursul cenaclului „H.G Wells") şi deosebit de interesanta „Biblioteca nova" (buletin de teorie, critică şi istorie a literaturii SF, editat de cenaclurile „Helion" şi „H.G. Wells" sub egida Casei Universitarilor; colectiv de redacţie — **Constantin Cozmiuc, Dorin Davideanu** şi **Cornel Secu**). Despre încununarea cu laurii prestigiului internaţional a primelor două a fost vorba pe larg în presa noastră. Lauri binemeritaţi. O probează cu prisosinţă şi aceste ediţii pe 1987.

O simplă panoramare a sumarelor şi numelor semnatarilor poate da seama de o primă calitate a publicaţiilor SF timişorene: unitatea în diversitate. O adevărată performanţă a colectivelor redacţionale. Deşi fiecare din cele trei reviste îşi păstrează un profil distinct (asigurat nu doar de amprenta prezentării artistice şi tehnoredactării, ci de însuşi specificul conţinutului), ele pot fi citite unitar, ca un corpus coerent. Această coerenţă pare – la prima lectură – a fi asigurată de constanţa colaboratorilor. „Helion", „Paradox" şi „Biblioteca nova" poartă semnături de prestigiu ale literaturii SF româneşti; ale teoriei şi criticii literare: Lucian Ionică, Mandics György, Györffy György, Constantin Cozmiuc, Lucian Vasile Szabo, Silviu Genescu, Voicu David, Dorin Davideanu, Ovidiu Pecican.

Aceiaşi semnatari ai unor studii, eseuri, proze, traduceri din literatura SF „migrează" în paginile celor trei apariţii. Dar unitatea acestora e asigurată şi de o zonă de adîncime, perceptibilă abia după lectura atentă a fiecărui text.

Reţine în mod deosebit atenţia efortul editorilor de a structura sumarele cu o eficienţă aparte. Seria articolelor teoretice care inaugurează numerele pe 1987 conferă publicaţiilor SF o armătură ideatică solidă, o structură de adîncime pe care se construieşte apoi, cu fantezie şi inteligenţă, edificiul literar propriu-zis. Iată cîteva exemple doar: „Note la un cadru de referinţă în anticipaţie" (de Lucian Vasile Szabo) „Elemente SF în literatura generală" (de Lucian Ionică), ambele în „Paradox" sau „O reevaluare umanistă necesară" (de Voicu David), „Transformările unui gen" (de Mandics György), „Mutaţii tematice şi stilistice în anticipaţia modernă" (de Mircea Opriţă), „Science fiction şi limita ştiinţă-literatură" (de Constantin Cozmiuc), „Precizări la un sumar al unei critici de idei literare în anticipaţie" (de Lucian Szabo), „Logica antipului" (de Györffi György), „Tehnici narative în literatura SF" (de Ovidiu Pecican), „Un nou univers poetic?" (de Stefan Buzărnescu), toate publicate în „Biblioteca nova" sau, luate aproape integral, secţiunile „Alternative", „Opinii" şi „Pe scurt despre proza scurtă" din „Helion" (semnatari: Mircea Crăciun, Györffy György, Daniel Vighi. Horia Aramă, Stefan Buzărnescu, Voicu David, Lucian Ionică, Lucian Szabo, Elena Negură, Constantin Cozmiuc, Cornel Secu, Ovidiu Pecican, Traian Urdea, Viorel Marineasa).

Majoritatea textelor la care s-a făcut trimitere încearcă (şi izbutesc!) să plaseze aria literaturii de anticipaţie la un nivel de abordare teoretică demn de toată stima. Toate, fără excepţie, militează pentru **un statut** al literaturii SF, fie printr-o abordare generală a genului, fie prin analize pertinente „pe text" (prilej cu care sînt convocate cele mai noi cuceriri ale ştiinţei literaturii), fie apelînd la modalităţi publicistice dintre cele mai eficiente: interviul, ancheta, selecţia (deosebit de valoroasă) a traducerilor din literatura de specialitate.

Astfel încît, după străbaterea armăturii teoretice a celor trei reviste, cititorul poate purcede cu un ochi avertizat, deosebit de atent, la lectura paginilor de literatură propriu-zisă (românească sau străină). Abia acum se declanşează tensiunea unei lecturi corecte: în această confruntare dintre „teorie şi practică". Cît anume din suportul teoretic e validat de inefabila construcţie literară? O întrebare (încă) deschisă. Oricum, paginile „beletristice" captivează. Sînt, majoritatea, scrise cu mînă sigură, alert. De la autorii deja cunoscuţi fanilor SF-ului (Viorel Pîrligras, Paul Eugen Banciu, Ovidiu Pecican, Silviu Genescu, Lucian Vasile Szabo, Dănuţ Ungureanu, Marcel Luca, Constatin Cozmiuc, Györffy György, Dorin Davideanu, Cristian Lăzărescu, Traian Urdea, Mircea Pora, Duşan Baiszky, Constantin Mărăscu, Antuza Egher), pînă la debutanţii Simona Pap şi Adrian Chifu.

Dacă adăugăm acestor calităţi şi o foarte bună ţinută publicistică a publicaţiilor SF timişorene, după cum – nu în ultimul rînd – o deosebită prestanţă grafică (în mod deosebit „Helion"-ul Casei Universitarilor), imaginea de ansamblu care se configura la începutul prezentării noastre dobîndeşte consistenţă. Iar acel abrupt „fără drept de apel" din paranteză e demonstrat. Da, se pare că intuiţia a funcţionat corect: în fruntea listei unui bilanţ pe 1987 în materie de publicaţii SF se cuvin aşezate cele trei apariţii timişorene. După cum urmează: „Helion", „Paradox" şi „Biblioteca nova".

GALAXIA SF

ION HOBANA

UN FEL DE SPAȚIU

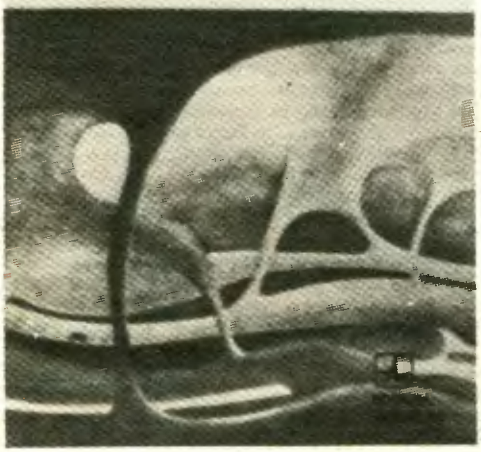

Autor al unor remarcabile eseuri despre scriitori români și străini, antologator, traducător și semnatar avizat al unor prefețe, Ion Hobana este și un prozator interesant.

Cîteva dintre cunoscutele calități ale eseistului și istoricului literar pot fi regăsite, sub forme consonante prozei, în povestirile din „Un fel de spațiu": minuțiozitatea documentării, rigoarea construcției narative, știința acumulării amănuntelor semnificative, răbdarea metodică a „etalării" elementelor constitutive, limpezimea scriiturii. Un act ordonator, amintindu-ne de preferința lui Ion Hobana pentru critica tematologică, este împărțirea volumului în trei părți, după criteriul tematic.

Prima parte a volumului cuprinde proze inspirate din lumea subacvatică. Personajele trăiesc aventuri legate de aplicări inedite ale unor adevăruri științifice sau de descoperirea unor aspecte naturale socotite a fi principial imposibile. Semnificativă este, de pildă, povestirea intitulată „Emisfera vie", unde prozatorul obține un remarcabil efect de insolitare prin extrapolarea unui mit, cel al krakenului.

A doua parte conține povestiri axate pe paradoxul călătoriei în timp. Caracteristic pentru felul impecabil în care Ion Hobana își construiește povestirile este textul titular al volumului, unde naratorul este vizitat de călătorul temporal din celebrul roman al lui Wells. Datorită întîmplării, naratorul ajunge în epoca lui Wells, apoi revine, aflînd în final că vizitatorul său a sosit, de fapt, dintr-un viitor îndepărtat, în care construirea unei mașini de călătorit în timp a devenit posibilă. Iată încheierea acestei povestiri: „Răcoarea nopții mi-a redat sîngele rece. Am înțeles că totul fusese o înscenare. Exploratorul Timpului venea nu din trecut, ci din viitor. Luase înfățișarea eroului lui Wells pentru a stabili mai ușor contactul cu o lume care s-a obișnuit să vadă împlinindu-se anticipațiile din cărți. Mi-ar fi destăinuit probabil secretul, dacă aventura mea nu l-ar fi avertizat că trecutul poate deveni o capcană fără ieșire" Remarcabile în această povestire sînt folosirea elegantă a unor elemente livrești, precum și modul în care naratorul reușește o anumită distanțare ironică față de propria relatare.

Paradoxul călătoriei în timp este ingenios folosit și în „Emisiune nocturnă", un text-parabolă pacifistă. Aici, naratorul recepționează o emisiune de televiziune părînd a proveni din viitor, dar în cele din urmă află că mai probabil este să vină dintr-un trecut îndepărtat. Aceasta fiindcă „mergînd destul de departe în viitor, se ajunge în ceea ce noi numim trecut". Există în această povestire poezia insolită a „vagabondării" informațiilor, dar și cea a amănuntelor stranii: „M-am uitat la ceas: trecuse demult de miezul nopții. Necunoscuta continua să mă privească, în tăcere. De fapt, cu toate că buzele îi rămîneau nemișcate, aveam senzația că vrea să-mi transmită ceva, un mesaj de o importanță vitală – nu-mi dădeam sema dacă pentru ea sau pentru mine. Am făcut un efort și mi-am desprins ochii de pe chipul hipnotic, ațintindu-i dincolo de el, spre o aglomerare de forme nedeslușite. Înțelegîndu-mi parcă intenția, ovalul alb s-a retras în colțul din stînga sus al ecranului, lăsînd să apară în prim plan... Am ezitat să definesc structurile geometrice care asaltau cerul. O cetate industrială? Sau un complex urban conceput de un arhitect dement?... Erau piramide, și cuburi, și sfere, și spirale înșurubate în văzduh, toate dintr-un material translucid pe care n-am izbutit să-l identific. Privindu-le mai atent, haosul a început parcă să se ordoneze. Alternanța formelor crea un ritm, o armonie secretă, o vibrație aproape muzicală."

La energia literară potențială a ideii de călătorie efectivă în timp recurg și alte două povestiri. În „Glasul trecutului" este inventat arheofonul, instrument de basm, în stare să redea sunete și zgomote produse în vremuri îndepărtate, iar în „Timp pentru dragoste" o tînără femeie dintr-un viitor al performanțelor tehnice maxime face schimb de existențe cu regina egipteană Nefertiti.

A treia parte a volumului conține povestiri încadrabile în tema călătoriilor cosmice. În „cea mai bună dintre lumi", un astronaut atins de amnezie, în urma unui transplant parțial de creier, este con-

dus în zone terestre capabile să-i readucă în memorie impresiile din călătoriile sale, iar în „Ploaia de seară" este înfățișat șocul de adaptare al unui om nimerit într-un viitor îndepărtat. Un interesant **gadget** apare în „Oameni și stele"; cineciberul este un dispozitiv ce le oferă spectatorilor posibilitatea de a-și transforma, în chip nemijlocit și spontan, imaginile mentale în imagini vizibile pe un ecran.

Un cititor mai puțin experimentat ar putea să le reproșeze povestirilor lui Ion Hobana insuficienta sofisticare. Ar fi un reproș nemeritat, explicabil prin neînțelegerea faptului că autorul volumului „Un tel de spațiu" obține complexitatea textelor sale prin mijloace aparținînd unui ideal estetic de factură clasică.

VOICU BUGARIU

Cristian Tudor Popescu era un nume cu desăvîrșire necunoscut pînă în urmă cu trei-patru ani, mai precis pînă în toamna lui 1984, cînd, la vîrsta de 28 de ani, a debutat, cu povestirea SF **Grădina de cenușă** în nr. 5–6 al **Echinox**-ului clujean (deși, el, personal, nu e clujean, pentru că e bucureștean, și, de asemenea, deși nu e „literat", pentru că e inginer automatist).

Dar povestirea cu care Cristian Tudor Popescu „a irupt" în SF-ul românesc este alta. **Cassargos,** titlu deja notoriu, figurînd atît în sumarul culegerii colective **Povestiri ciberrobotice** (1986) și în **Almanahul Anticipația 1987** (apărut tot în 1986), cît și în sumarul volumului cu care debutează acum editorial **Planetarium,** recent apărut în colecția „Fantastic Club" a Editurii Albatros. Opiniile, între timp exprimate, asupra lui **Cassargos** nu au fost favorabile pe toată linia: un spirit critic fără menajamente (care, prin faptul în sine, este o probă demnă de salutat a maturizării SF-ului românesc) nu a „iertat" nici cele cîteva inabilități naratoriale, nici unele, minime, stridente stilistice, nici pitorescul exotic „anglo-saxon", simțit ca excesiv în măsura în care nu s-a admis că el este totuși legitimat literar în economia textului, necesar și funcțional ca fundal și decor al acțiunii. Aceasta însă, acțiunea, este magistrală, viguroasa forță epică și înaltul potențial semantic asigurîndu-i oricînd, lui **Cassargoz,** un loc binemeritat în orice antologie **de science fiction,** și nu neapărat „ciberrobotic".

Relația om-mașină pare a fi, totuși, cel puțin deocamdată, „tema" preferată a autorului, preferință răspunzînd pesemne și unor afinități mai profunde, din moment ce pe acest sol își au baza toate cele trei „vîrfuri" ale volumului, precum și încă alte cîteva texte, mai puțin realizate. Aceasta este ipostaza sub care se manifestă, la Cr. T. Popescu, „vîna" sublimului, pe care ne bucurăm s-o constatăm viguroasă și organică, „vînă" care este totodată și a științificțiunii în ansamblu, în ce are ea mai bun și mai definitoriu ca gen,ca literatură – prin definiție și prin excelență – „A sublimului". Adevăr a cărui enunțare va surprinde, poate, adevăr mai ușor de demonstrat și de admis în cazul, să zicem, al călătoriei spațiale sau al călătoriei în timp, unde omul, ca ființă finită, se vede inegal confruntat fie cu infinitul spațiului cosmic, fie cu infinitul timpului trecut sau viitor – infinituri fizice care-l copleșesc și-l strivesc, mobilizîndu-i însă simultan capacitatea de ripostă ne-fizică, singura care-i poate asigura superioritatea și demnitatea ca om: apelul la libertatea rațiunii sale, apel resimțit ca plăcere estetică, mai precis ca plăcere a sublimului. Dar și în fața inteligenței artificiale a mașinii omul se află, esențialmente, în aceeași postură: el stă, de această dată, în fața unui infinit creat chiar de el însuși, în fața unei stihii artificiale care – efect nescontat – se poate dezlănțui la fel de copleșitor și de nimicitor ca și stihiile naturii, în fața unei oglinzi făurite de propria lui mînă și de propria lui minte pentru a-și putea măsura în ea propriile-i limite insurmontabile de „ucenic vrăjitor"; de ființă fatalmente finită și fragilă. Deghizată antropomorf ori gadgetizată electronic, inteligența artificială „răspundea la întrebări cu o precizie și o rapiditate care dădeau fiori. «...» Volumul amețitor de cunoștințe, puterea inumană de memorare instantanee pe termen nelimitat a unor cantități enorme de informație, dublată de capacitatea de a formula concluzia corectă din orice set de date i se prezenta îi terorizau pe unii, îi fascinau pe alții" (p. 50). Personajul titular din **Cassargoz** este voit

înzestrat de scriitor cu o psihologie suficient de rudimentară şi impulsivă pentru a sfida cu inconştienţă superioritatea zdrobitoare a maşinii super-inteligente SANTRI (Simulator Analogic Tridimensional), pentru a provoca el însuşi iresponsabil, confruntarea în care va pieri, într-un final de mare efect. De mare efect este şi deschiderea estetică a „teatrului adevărat", ce are în literatura română un precedent ilustru: episodul cu teroristul-actor Carababă din finalul capitolului XX al romanului **Bietul Ioanide** de G. Călinescu.

Vom mai întîlni, de altfel, la Cr. T. Popescu, astfel de „parafraze" ingenioase dar discrete ale unor „locuri celebre" din „literatura generală", din „marea literatură". Iată, de exemplu, un pasaj din nuvela **Pythia,** a doua piesă antologică a volumului său de debut: acumulînd în memoria lui practic infinită tot ce se poate şti despre tot ce există, despre fiecare individ în parte şi despre omenire în ansamblul ei, omenire pe care ajunge astfel s-o controleze la scară planetară şi s-o dirijeze discret şi benefic, ferind-o de autodistrugere, atotştiutorul super-computer poreclit mitologic „Pythia" „ştia, aşa cum ştia totul, că zilele îi sînt numărate. Universul nu trebuia să-şi mobilizeze toate forţele spre a o distruge: un circuit ieşit din parametri, o variaţie de temperatură, o furtună solară erau suficiente pentru a o scoate din acea metastabilă stare de graţie" (pp. 93–94). Modelul astfel parafrazat, mai mult decît celebru, este o piatră de hotar în istoria ideii de sublim: „Omul este doar o trestie, cea mai firavă din natură, dar e o trestie care gîndeşte. Pentru a-l strivi nu e nevoie ca întregul univers să se înarmeze: un abur, o picătură de apă e destul ca să-l ucidă. Dar chiar dacă universul l-ar strivi, omul încă ar fi mai presus decît ceea ce-l ucide, pentru că el ştie că moare şi ce avantaj are universul asupra lui, dar universul nu ştie nimic. Aşadar, toată demnitatea noastră îşi are temeiul în gîndire. De aceasta trebuie să ţinem noi, iar nu de întinderea şi durata cărora nu le-am putea face faţă. «...» în întindere universul mă cuprinde şi mă înghite ca pe o nimica toată; prin gîndire, eu îl cuprind" (Blaise Pascal. **Cugetări).**

Nu întîmplător demnitatea omului ca „trestie care gîndeşte" este aici extinsă şi asupra maşinii care gîndeşte; pentru că, în nuvela **Pythia,** Cr.T. Popescu imaginează o situaţie diametral opusă celei din **Cassargoz:** locul confruntării dintre om şi maşină este luat de fraternizarea între om şi maşină, aceasta din convingerea că „va veni însă cîndva o zi, nu ştiu cît de departe situată în viitor, în care omul va trebui să se ridice în picioare în faţa Universului sau să piară. Şi atunci va trebui să fim **altfel,** să devenim **altceva,** să trecem un prag «...». Va fi o desprindere grea şi dureroasă, şi fără Maşină s-ar putea să nu o realizăm niciodată" (p. 94). Fraternizate şi armonizate, inteligenţa omului şi inteligenţa maşinii nu dau însă, nici pe departe, un rezultat idilic, dimpotrivă: ele intră acum împreună, ca un singur factor, în aceeaşi conflictuală ecuaţie a sublimului, avînd de înfruntat alt adversar, comun, un alt infinit şi o altă stihie: haosul ca expresie ultimă a entropiei în continua creştere, entropie tinzînd şi ea spre infinit, dacă se poate spune aşa, şi manifestîndu-se în consecinţă şi ea ca o stihie copleşitoare, fără leac şi fără speranţă, fără alt leac şi fără altă speranţă – declară, în finalul nuvelei, naratorul – decît **mitul** „Gîndiţi-vă la Cel Trist şi la Pythia. Pentru prima dată în istoria umană, un om a luptat alături de o maşină, pentru o maşină, împotriva altor oameni. Şi au pierit amîndoi. Omul şi Maşina, pentru că sacrificiul este condiţia inevitabilă a perenităţii şi forţei Mitului ce se naste."

Entropia se dovedeşte însă „în scădere" – trebuie spus, spre lauda autorului – sub raport stilistic, atît în **Pythia,** cît şi în restul volumului. Faţă de **Cassargoz,** cẹva mai „entropic", cum spuneam, sub acest raport, volumul este, în rest, fără cusur, adecvarea stilistică se instalează firesc în pagini, efectele de oralitate sînt stăpînite cu mînă sigură, excelent dovedindu-se Cr.T. Popescu mai ales în registrul flegmatic, sceptic, agresiv-blazat, „în scîrbă" – expresie a unei funcţionalităţi artistice pe care rar se întîmplă s-o mai neglijeze (ca în povestirea-pamflet **Mutu-prostu, cîinele nostru,** picantă altfel, dar unde autorul uită să insereze în text un cît de mic alibi naratorial, un cît de mic indiciu din care să rezulte, să zicem, că naratorul, sec dezgustat de biologia umană, ar fi, în ce-l priveşte, robot, android, cyborg, mutant, chiar şi extraterestru, care ar avea tot dreptul la acest **parti pris** şi care ar prelua astfel „sarcina" şi „tensiunea" ce altfel riscă să „se descarce" în capul autorului). Pentru că, aşa cum am văzut că se întîmplă în **Cassargoz** cu pitorescul exotic, în **Pythia** şi în celelalte texte, inclusiv **Mutu-prostu, cîinele nostru,** mizantropia şi cinismul („Oameni. Pachete de hormoni şi nervi pendulînd între pat, bucătărie şi closet. Aşteptînd un cancer care să le umple viaţa de sens. Şi blestemul gîndului. Al gîndurilor. Roind, viermuind prin creierul inflamat" – etc. etc. passim) au un regim specific ficţional şi, deci, esteticeşte funcţional, ele nu trebuie atribuite **tale quale** autorului, ci naratorului, fiind aşadar legitimate şi motivate ficţional, psihologic, ca „mijloace de caracterizare a personajelor" ş.a.m.d.,

dacă – aşa cum se şi întîmplă, aproape peste tot – atribuirea discursului, prin stil indirect liber, prin dialog, prin monolog interior, prin disimulare naratorială ori prin alte legitime procedee literare, este atent operată.

Nu e însă mai puţin adevărat că această radicalizare a expresiei traduce, în ultimă instanţă, şi o radicalizare de substanţă, o radicalizare a înseşi conştiinţei scriitoriceşti. Este aici încă un semn care nu înşeală, un semn al maturizării estetice a „noului val“ afirmat în anii '80 în SF-ul românesc, semn ce poate fi descifrat şi la Mihail Grămescu, şi la Alexandru Ungureanu, şi la alţi cîţiva încă – tineri scriitori ce re-descoperă, fiecare în felul lui, pe cont propriu, pe risc propriu şi cu un preţ pe care fiecare şi-l ştie, condiţia liminară şi eliminatorie dintotdeauna a creaţiei autentice, care este dezbinarea între eul creator şi lume. Acest semn care nu înşeală stă scris şi pe fruntea lui Cristian Tudor Popescu, înscriindu-l astfel, din debut, în rîndul celor „chemaţi“ şi „aleşi“, spre şansa ori neşansa lor, să scrie operele şi capodoperele care vor veni. Şi dintre care una a şi venit.

Dar să reluăm firul lecturii, odată ajunşi la cea de-a doua secţiune a cărţii, care-i şi dă titlul, **Planetarium;** lectura este, la început, uşor decepţionantă, această „a doua repriză“ începe cam anost; dar – ne zicem – după ce-a atins „vîrfurile“ din **Cassargoz** şi **Pythia,** e, într-un fel, explicabil ca autorul să mai reducă motoarele, să se relaxeze descriptiv şi static poposind rînd pe rînd pe mai multe planete imaginare (tabla de materii, prematur consultată, indică un număr de 11), exersîndu-şi „mîna“ în imaginarea **ex nihilo** a unor decoruri pentru posibile acţiuni, deocamdată lipsă; decoruri descriptive şi statice, în majoritatea lor, chiar dacă impresionante prin debitul imaginativ ieşit din comun, riguros controlat de o coerenţă şi o stringenţă logică la fel de ieşite din comun.

Şi iată că, atunci cînd cele cîteva pagini ce ne mai rămîn de citit pînă la sfîrşitul cărţii nu mai promit parcă nimic altceva, lectura este brusc electrocutată: din cele 12 pagini ale povestirii **Omohom,** penultima din volum, ne sare în faţă, în toată vigoarea şi splendoarea lui sălbatică, **leul,** acel superb leu despre care vorbea, într-o celebră conferinţă, Gottfried Benn: „Pentru autor, un nou poem înseamnă de fiecare dată a îmblînzi un leu, şi pentru critic, a da ochii cu un leu acolo unde i-ar face poate mai multă plăcere să întîlnească un măgar.“ Rar ne este dat să asistăm, în **science fiction,** la spectacolul unei atît de impecabile „îmblînziri a leului“, rar avem ocazia de-a ne simţi conectaţi cu atîta intensitate şi siguranţă la circuitul de înaltă tensiune al plăcerii estetice, rareori s-au spus atît de multe şi de profunde lucruri în atît de puţine şi de simple cuvinte, şi cu o atît de perfectă tehnică narativă.

Dacă, am văzut, creşterea entropiei tinde endogen spre infinit, cu efecte dezastruoase, copleşitoare pentru om, fiinţă finită ce nu poate sporta decît o cantitate limitată de entropie, ce nu poate supravieţui haosului, expresie a infinitului entropiei, – iată însă că nici soluţiile anti-entropice artificiale, homeostaziile impuse cu forţa nu-i pot aduce omului mai mult decît o tristă supravieţuire care-l decade din condiţia şi din demnitatea de om. La ce bun o iluzorie fericire totalitară la scară planetară şi milenară, dacă preţul plătit trebuie să fie blocarea evoluţiei, imobilismul etern şi total, extirparea variabilităţii şi absolutizarea repetivităţii – disperată soluţie de supravieţuire ce condamnă omenirea, colectivitatea la stagnare şi plafonare, iar pe om, pe individ, la un mutilant **sacrificium intellecti,** mai rău şi decît moartea? „Omohom este singura planetă locuită de om care va exista tot atît cît sistemul solar din care face parte. Nenumărate lumi ale oamenilor vor fi pierit pînă atunci, spulberate de oameni.“ Cu ce preţ însă? „Fiecare copil de pe planetă contractează la 10 ani o boală gravă, mortală. Remediul, unul singur: copilul trebuie dus în anumite locuri pustii şi sălbatice, desemnate de tradiţii obscure, şi lăsat singur o noapte. În zori, el revine sănătos şi fără să-şi amintească nimic din cele petrecute în timpul nopţii, sau nu mai revine deloc.“ Fie de ajuns aceste incitante premise ale conflictului, pentru oricine îşi poate găsi liber sfertul de oră necesar lecturii celor 12 pagini, cîte-i ajung lui Cristian Tudor Popescu pentru a atinge „masa critică“ a unei escaladante plăceri intelectuale şi estetice, răsplătind cu prisosinţă osteneala lecturii. **Omohom** este o povestire ce poate sta alături de tot ce s-a scris mai bun în „proza scurtă“ românească a ultimelor decenii, şi nu doar în **science fiction,** fiind, implicit, şi o „mănuşă“ aruncată prejudecăţilor suficiente şi zîmbetelor condescendente la adresa „genului“. (Pentru acestea, pentru cei care, pe lîngă proba textului în sine, mai simt eventual în plus şi nevoia garanţiilor de prestigiu cultural al valorilor de mult omologate, să mai menţionăm, în treacăt, încă o „parafrază“ în genul celor amintite anterior, avînd drept ilustru model, de această dată, balada lui **Gothe Erlkönig — Regele ielelor).**

Planetarium este o carte care afirmă **un scriitor.** Să-l salutăm deci cu bucurie şi să-i dorim lui Cristian Tudor Popescu ca vigoarea şi îndrăzneala să nu-l părăsească, să îndrăznească, în continuare, să fie **ce este,** să îndrăznească să fie **ce poate fi,** să îndrăznească să fie ce **VA FI.** „Nu ştiu şi n-am să ştiu probabil niciodată dacă în Valea Blestemată se află fericirea sau adevărul sau moartea. Oricare dintre ele este însă mai bună decît Omohom, decît lumea în care singurătatea mea vrea să te facă să trăieşti, aşa că răspunde cum ştii tu, Kari, aşa cum ştii şi aşa cum vrei, băiatule...“

CORNEL ROBU

GALAXIA SF

Astăzi operele SF nu mai trebuie să prezinte neapărat pe larg teorii. Se descurcă şi cu trimiteri, aluzii. Cred că acesta este motivul imediat al diversificării genului, care a făcut posibilă şi apariţia schiţelor scurte. După anii lungi de fundamentare, am ajuns la timpul scurtelor fulgerări.

Autorul prefeţei volumului **Összerobbanás** (Implozia – după nuvela cu acelaşi titlu de Italo Calvino) de proză scurtă SF, deduce: „explozia, diversificarea" îşi găseşte explicaţia în „creşterea ritmului descoperirilor ştiinţifice şi paralel a ritmului vieţii noastre".

Antologia **Összerobbanás** a fost alcătuită pe baza ideii „cît mai multe": ea prezintă mai multe proze scurte, variaţiuni pe aceleaşi teme şi, într-adevăr, jocul de artificii al ideilor (uneori a ideilor nuvelistice) este uluitor. (În volum sînt incluşi cu cîte o schiţă sau nuvelă: H.G. Wells, Ray Bradbury, Jorge Luis Borges, Italo Calvino, Avro Manhattan, Anatoli Dneprov, Russel Baker, Ursula Leguin, Csáth Géza, Gheorghe Păun, Tor Age Bringsvaerd, William Hilton-Young, Jack Lewis, Karinthy Frigyes, Juan Luis Herrero, Ovidiu Bufnilă, Mihail Grămescu, Marion Gross, Mack Reynolds, William Kotzwinkle, Juan G. Atienza, Vladlen Bahnov, Stanislaw Lem, Czeslaw Chruszczewski, Iuri Kotliarski, Voicu Bugariu, Marian Truţă, Robert Sheckley, Mirela Paciuga, Isaac Asimov, Eduard Jurist, Majtényi Erik, Mircea Opriţă, Andrei Dmitruk, Bob Shaw, Biró László Péter, Cristian Tudor Popescu, Donald Barthelme, Ilia Varşavski, Arthur C. Clarke, Carlos Cabada, Szilárd Leó, Anton Quintana, Leonida Neamţu, Gerhard Branstner)

1) SÎNT UNII CARE S-AU PLICTISIT DE BANANA CLASICĂ... Multe lucruri se pot întîmpla, chiar şi acesta. Cît mă priveşte, eu încă nu m-am plictisit de banană (şi ca atare nici nu o consider clasică), dar admit că oricine are dreptul să fie plictisit de ea, să o iubească, s-o admire sau să o urască...

Sînt şi persoane care vor să ne impună şi nouă sentimentele lor. Cel care s-a plictisit de banana clasică vrea să fim şi noi plictisiţi. Este şi aceasta o tendinţă general umană. Iar eu, ca public, trebuie să decid dacă această tendinţă este raţională, pozitivă. Dacă i-ar veni cuiva ideea cu banana plictisitoare...

Or, memorabilului erou al lui Gerhard Branstner, lui Fränki, i-a venit ideea. Nu mai am încotro: trebuie să mă hotărăsc dacă e raţional să fiu plictisit de banana (clasică). Plictisul l-a mînat pe Fränki la faptă. Deci, din acest punct de vedere are o atitudine pozitivă. Plictiseala este rodnică din moment ce l-a determinat pe Fränki să descopere banana cu fermoar. Prietenul lui, Joschka trebuie să decidă dacă această inovaţie, neîndoielnic interesantă la prima vedere, este şi raţională. Dar să auzim contraargumentele lui Joschka:

„– Banana şi fără fermoar se decojeşte, se desface tot atît de bine...

– De desfăcut, da – zice Fränki –, dar înapoi în coajă nu se mai poate închide!

– Şi pentru ce oare aş pune-o înapoi în coajă?

– Dacă exista posibilitatea – enunţă Fränki – mai curînd ori mai tîrziu găseşte omul şi motivul. Cîte nu facem numai pentru că există posibilitatea: ascunde ceva ispititor.

– Ai dreptate, amice – răspunse Joschka – viaţa întreagă este un şir de banane cu fermoar..." (Nuvela apărută în antologia **Összerobbanás**, Editura Albatros, 1987; prefaţă de Medgyesi Akos.)

Joschka s-a lăsat convins prea uşor. Ba, mai mult, a găsit şi un fel de „învăţătură" pînă la urmă. Dar eu, ca public, iau treptele mai lent. Eu m-am

împotmolit cu gîndul acolo unde s-a contrariat Joschka. Chiar, pentru ce să reînchizi banana în coajă?!... Păi asta e!... Acest gînd mă preocupa și pe mine acum cîțiva ani buni, cînd fetița mea avea doar 2-3 ani, și nu putea consuma deodată o banană întreagă. Chiar așa, dau din cap aprobativ, dacă banana are fermoar, copilul mănîncă din ea, apoi reînchide restul în coajă. Nu-i așa, stimate cititor, care ești și tu (sau vei fi) părinte ori bunic: simți cum pe neobservate – chiar dacă nu te-ai plictisit de banana clasică – începi să te entuziasmezi pentru banana cu fermoar, pentru banana științifico-fantastică?

2) BANANA ȘI ASTRONAUTICA. Ideea bananei cu fermoar se poate naște în capul oricărei persoane plictisite de banana clasică. S-ar fi putut ivi într-o nuvelă oarecare, înainte de proliferarea literaturii SF. Ca o idee, care apare și se stinge. Dar nuvela lui Branstner este SF, și în acest context ideea nu se stinge chiar așa ușor. Se pot naște istorioare în jurul ei. Implantarea fermoarului în coaja de banană poate deveni, cu ajutorul imaginației, o problemă științifică. În rezolvarea ei se pot implica mulți, de la croitori (oricum ei sînt specialiști în montarea fermoarelor) pînă la biologi. Cu alte cuvinte, tufa de banană oricui poate rodi lauri: banane cu fermoar, cu șnururi, cu nasturi, cu capace. Și uite că în acest punct problema nu mai este doar științifică. În această fază a proiectării cum să arate banana științifico-fantastică, nu oamenii de știință, ci „fanteziștii" au cuvîntul. Ei au libertatea alegerii, libertatea logicii imaginației. Căci banana științifico-fantastică trebuie să treacă și proba imaginației. Nu e deloc sigur, că în fața instanței imaginației soluția cea mai rațională s-ar dovedi a fi cea cu fermoarul. Eu de pildă aș opta pentru soluția cu capac și arc... Copilul ar deșuruba capacul bananei, iar arcul ar împinge de jos în sus miezul fructului. Desigur și știința ar avea un cuvînt de spus. Ar putea cerceta de pildă în ce zone geografice s-ar putea cultiva mai ușor fermoarele decît arcurile, unde e solul mai potrivit...

Eh, cam așa arată problemele creației literaturii SF (reduse și aplicate la coaja de banană). Așa de amestecate, așa de palpitante, așa de — **distractive.** S-ar putea să nu cultivăm nicicînd banane cu capace sau cu fermoar, deși nu se știe niciodată. (Nu-i așa că nici Jules Verne nu și-ar fi închipuit că...) Atîta merit tot au ideile științifico-fantastice – în cazul nostru povestirea – că nu ne mai plictisim de banane, căci ele sub razele scînteierii ideilor fantastico-științifice s-au copt, devenind poate mai cochete, mai atrăgătoare, mai apetisante. În jurul nostru un lucru oarecare – o banană – a trecut printr-o metamorfoză mai puțin obișnuită, în timp ce nu s-a schimbat de loc. Fapt este că jocurile imaginației combinate nu prea rigid cu știința, ocupă un loc din ce în ce mai mare în sfera spiritului, și în perspectivă – prin multiple transpuneri – poate nu lasă nici realitatea neinfluențată.

3) BANANA ȘI ESTETICA. Genul SF în zilele noastre s-a „bananizat". S-a bananizat-banalizat. Schița despre banana cu fermoar ar fi avut oricînd șanse să trezească interesul cititorilor; azi racheta spațială – ca motiv literar – nu înseamna mult mai mult decît banana cu fermoar.

„Accesoriile tematice" ale literaturii SF cad ca merele coapte din pom. N-am văzut încă un bananier și deci nu pot să știu, dacă bananele coapte cad și ele sau nu; dacă da, rog a înlocui termenii comparației. Ca rezultat al saturației, azi putem vorbi nu despre genul, ci despre **genurile** SF. În perioada apariției și expansiunii ei, literatura SF se prezenta inevitabil sub forma romanului sau a povestirii mai lungi. Desfășurarea temei necesita o prezentare mai amplă. Noțiunea mașinii timpului – ca să aduc un singur exemplu – trebuia prezentată mai explicit, mai mult: trebuia acceptată de publicul cititor. Astăzi, această noțiune se folosește ca oricare substantiv comun. Masa, scaunul, banana, mașina timpului – au ajuns aproape la același nivel. În aceste condiții a devenit posibil ca autorul de SF să-și prezinte ideea referitoare la călătoria în timp în schițe mici, de o pagină-două. Ne distrăm copios, deoarece face ecou în cadrul binecunoscutei (științifică, neștiințifică, totuna) ficțiuni.

Punctul de vedere al celor veniți din diferite timpuri anticipate, sau de pe alte planete este tot atît de natural sau ieșit din comun ca fermoarul de pe banane. Percepția călită de SF reevaluează și opere literare mai vechi. În nuvela scrisă la începutul secolului (Chirurgul), Csáth Géza contrapuncta doar teoriile pe atunci la modă despre memorie, despre perceperea timpului: „Otrava timpului a pătruns în filozofie, în artă, în vorbirea curentă". Acest factor nociv trebuie înlăturat, spune eroul lui, care pune la punct o modalitate de a elimina din creier celulele timpului. Desigur, după lecturile operelor SF, preocupate de problema timpului, și această nuvelă are o accepție diferită.

Și dacă tot ne jucăm cu timpul, putem face și un joc de teorie și critică literară (deși nu s-a consemnat ca inovație o istorie literară științifico-fantastică). Nuvela lui Voicu Bugariu: **Noapte bună, Sophie** la începutul veacului s-ar fi putut lua drept operă inspirată din Proust – deși mai condensată; nu se întîmplă în ea „nimic deosebit": viața femeii, căreia îi este frică de îmbătrînire, „a trebuit să se mute în ficțiune". Faptul că această mutare are și un apropo „științific" este aproape fără importanță.

SZAVAI GEZA

MEDALION

Andrei Scărlătescu

Grafician și gravor, născut la 20 septembrie 1959 în orașul Tîrgoviște, studii liceale la Liceul Ienăchiță Văcărescu din localitate; actualmente – pictor restaurator – monumente de epocă. În palmaresul său: premiul II și titlul de laureat pentru grafică la ediția din 1983 a Festivalului Național „Cîntarea României"; premiul I la concursul anual de literatură și artă de anticipație tehnico-științifică, Craiova 1987. Expoziții personale la Casa de Cultură a Sindicatelor din Tîrgoviște în 1984 și 1985. Participări la Bienala de satiră și umor în artă, Gabrovo (R.P. Bulgaria), 1985 și 1987.

O bună inițiativă are, iată, almanahul „Anticipația" printre publicațiile care aspiră la mai mult decît simpla decorare a unor pagini făcînd apel la artele frumoase. O salutăm atît personal cît și din partea revistei de specialitate „Arta". Sigur ca avînd în vedere specificul rubricii sub genericul căreia se prezintă publicului aceste, să le numim, „micro-expoziții" personale, spațiile plastice oferite aici sînt, dacă nu tangente, oricum circumscrise unei zone specifice. Dar, dincolo de „scenarii", important ni se pare că ele prilejuiesc contactul cu creatori de meritorie ambiție profesională, indiferent de zona din care se îndreaptă către desen și culoare. Acesta este și cazul junelui aici de față, care la 29 de ani se dovedește un abil mînuitor al procedeelor specifice gravurii în linoleum sau metal, deprinse ca autodidact. Cu o serioasă cultură a ochiului, Andrei Scarlătescu înțelege de la bun început că (mai ales în aceste discipline) totul începe și se sfîrșește cu **desenul**, că vizibilă sau subiacentă, arhitectura legilor sale de aur nu poate fi ignorată sau expediată în efecte facil-spectaculoase. O atestă nu numai planșele ieșite de sub valțul presei sale de imprimare, dar și stadiile preparatoare, „planurile" – ca să le numim așa – de distribuire a soluțiilor plastice pe scala severă cuprinsă între negrul absolut și albul colii de hîrtie. O atestă și desenele propriu-zise realizate, cu diferite finalități (grafică, de șevalet, ilustrație etc.)

Împărțindu-și orele lungi ale atelierului între această vocație și activitatea, la fel de pedant-minuțioasă, de pictor restaurator, Andrei Scărlătescu este și dintre visătorii adunați în cenaclul de anticipație „Sfinx" din orașul său de baștină – Tîrgoviște. Deci, ca să fim în ton, fără pretenții oraculare, ne permitem să... anticipăm o frumoasă și serioasă evoluție a celui pe care almanahul îl debutează acum în ipostaza de grafician.

FRANÇOIS PAMFIL

Pictură de ANDREI SCĂRLĂTESCU

Dragoş
Vasilescu

LA MARGINEA NOPŢII

Schiţă premiată la concursul de literatură şi artă de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, ediţia 1987

Pictura de ANDREI SCARLAT

Autostrada ramase undeva în dreapta cu amintirea celor doua pene de cauciuc, una o rezolvase repede – roata de rezerva –, cealaltă... dupa vreo oră şi jumătate cu ajutorul unui şofer de camion. Cu două leviere cît nişte rângi, omul făcu totul într-un timp mult mai scurt decît fumatul a două ţigari. Pe urmă îşi opri una din bancnotele de cincizeci, mulţumi şi pleca. Murdar pe miini, preţiosul tub de „Lavoderm" se spărsese undeva în portbagaj, iar cafeaua din termos era improprie acestei operaţii, se urca la volan înjurînd gospodareşte, cu gîndul ca la prima fîntînă se va spala.

Dupa ieşirea din autostrada trebuia rezolvată problema ocolirii marelui oraş. Traversarea lui, acum cînd era facut zob de şantierul metroului, ar

fi costat timp şi nervi. Alese centura de nord care n-avea mai mult de 30 de kilometri şi scurta drumul către marea cea mare cu o oră.

Parcurgerea liniei de centură se dovedi mult mai anevoioasă decît ar fi părut la prima vedere. În primul rînd, drumul era plin de gropi în asfalt, care nu puteau fi văzute decît în ultimul moment, iar evitarea uneia era contactul dur cu cea imediat următoare, mult mai adîncă decît cea ocolită. Din 300 în 300 de metri cîte o linie de cale ferată, cu sau fără barieră, după caz, la care trebuia să aştepte locomotiva de manevră, al cărei mecanic, fiind în timpul serviciului, nu avea nici un chef să se grăbească.

Oricum, traversarea dură de vreo trei ori mai mult decît dacă ar fi luat-o prin oraş. Tîrziu, cînd acesta rămase în urmă, iar soarele dispăru după linia orizontului, nemaivăzîndu-se în oglinda retrovizoare, îşi aminti de mîinile murdare. „Apa, opresc la prima fîntînă!" Ridică piciorul de pe acceleraţie şi începu să ruleze mai încet. Plopii de pe marginea drumului îşi încetară goana nebună în sens invers. Un puternic miros de flori de salcîm venea de undeva în valuri.

Întunericul se lăsă repede, aşa cum se întunecă de obicei vara, fără prea mult preludiu crepuscular. Aprinse luminile de poziţie, apoi farurile, continuînd să ruleze cu viteză mică. Din sens opus o maşină cu farurile aprinse se apropia mult mai repede decît ar fi fost normal. Se crispă şi instinctiv avu intenţia să frîneze. Farurile trecură pe lîngă el. Se uită în oglinda retrovizoare dar nu zări decît o fracţiune de secundă luminile roşii ale maşinii. „Asta se sinucide. Treaba lui!" Călcă uşor frîna şi trase maşina pe marginea drumului. Deschise portiera şi coborî. Se întinse, îşi trosni oasele, apoi se întoarse şi văzu fîntîna. „Extraordinar! Parcă sînt un măgar bătrîn care găseşte instinctiv locul unde să se adape". Fîntîna avea o roată mare de lemn şi un butuc pe care se înfăşura lanţul. Pe cercul de piatră, o ciutură plină cu apă. Se apropie fără să se mai gîndească la cine scosese apa, bău, apoi se spălă pe mîini, turnîndu-şi mai mult pe pantofi. Luă termosul din maşină, vărsă restul de cafea din el, îl clăti şi începu să-l umple cu paharul, gîndindu-se că dacă ar turna direct şi-ar mai pune o porţie în pantofi. Ultimul pahar nu mai avu loc tot, şi ca să nu-l verse bău apa care-i mai rămăsese. „Bună apa, bună, nu-i aşa?" La cîţiva paşi de fîntînă era un moşneag cu pălărie pleoştită în cap, sprijinindu-se după sistemul ciobanilor cu barba într-un băţ lung şi noduros. Parcă ar fi vorbit cu el însuşi. Vru să-i răspundă că da, apa era bună, dar bătrînul continuă: „Apa din fîntîna asta n-o bea oricine, fîntîna n-o dă la toţi, dă numai o dată pe an cînd luna se uită în fîntînă, şi atunci eu vin şi văd, dar n-am băut niciodată". „Bea acum", îi spuse. Luna răsărise mare şi roşie. O clipă avu senzaţia că-l priveşte. N-avea cum să se uite în fîntînă. „Bea, moşule!". „Nu, nu. Nu vreau să beau decît dacă scoţi dumneata altă ciutură, dar acum plec că m-aşteaptă oile". Un nor întunecă faţa lunii, iar moşul se mistui în întuneric. Mai auzi parcă ceva de blestemul fîntînii, apoi linişte.

Puse termosul pe bancheta din spate şi îşi aprinse o ţigară. Fuma rezemat de botul maşinii, gîndindu-se la moşul cu oile. Simţi sub talpa piciorului o piatră. Vru s-o lovească, dar cînd se uită văzu că era de fapt o bilă de sticlă. O bilă de sticlă transparentă în care se vedea o alta de culoare mai închisă. „O fi pierdut-o vreun copil. O să-i fac o bucurie altuia". Băgă bila în buzunarul de la bluză.

Pînă la mare mai avea de mers cel puţin trei ore. Stinse ţigara şi se întinse din nou. N-avea chef să se urce imediat la volan. Luna ieşise de după perdeaua de nori, mult mai departe de locul unde intrase. Era mai mică şi mult mai strălucitoare. Privirea îi alunecă pe roata fîntînii. În lumina lunii părea o fîntînă părăsită. „Pe fundul ei doarme balaurul. Cine-l trezeşte se va lupta zi de vară pîna-n seară şi îi va tăia cele şapte capete dacă-l ajută corbul cu un cioc de apă vie. Acum e noapte. Balaurul doarme şi el". Se hotărî să mai scoată o ciutură de apă. Roata mare de lemn scîrţîi sinistru. O învîrti de cîteva ori apoi văzu că lanţul nu se înfăşura pe butuc. „S-o fi desfăcut". Căută capătul, îl găsi şi încercă să-l agaţe cumva. Lanţul era atît de ruginit că-i rămaseră în mînă cîteva zale. Lăsă bucăţile jos şi se sprijini de roata fîntînii. Pipăi spiţele. Lemnul era putred şi sfărîmicios. Nu la toate, cîteva erau mai bune, dar majoritatea erau la fel. Ciutura! Ciutura era goală şi uscată cînd puse mîna pe ea. Scîndurelele din care era făcută, abia se ţineau în chingile ruginite. Din fîntînă i se păru că aude un murmur. Uimit, se uită spre maşină. Era acolo, la trei metri de el, cu luminile de poziţie aprinse. Îşi privi mîinile pe care avea rugină şi pantofii uzi încă, mai privi o dată fîntîna şi se urcă în maşină. Porni motorul şi demară cu toate farurile aprinse. După cîţiva metri drumul deveni mai îngust şi asfaltul se termină brusc. Opri maşina. Nu făcuse decît vreo treizeci de metri. Era din ce în ce mai năucit. Întoarse cu greu pe drumul îngust, dar nu mai dădu de asfalt. „Cum am putut să obosesc în halul ăsta? Ar trebui să dorm puţin. Groaznic! Niciodată n-am avut senzaţia că dorm pe mine ca acum şi mai şi visez". Ridică geamul şi îşi sprijini capul de volan. Rămase un timp aşa încercînd să nu se gîndească la nimic.

Îl trezi un ţipăt ascuţit pe care-l recunoscu. Ţipătul unui pui de bufniţă. Se înveseli brusc: „Mai lipseşte o cotoroanţă călare pe mătură". Pe deasupra maşinii se auzi un fîlfîit de aripi. „Sînt la ora stafiilor. Au început-o mai devreme". Se uită la ceasul de bord şi brusc îi pieri bruma de bună dispoziţie. Era 12 fără cinci. „Cînd a...? Înseamnă că am adormit, sau mai dorm încă". Vru să scoată capul pe geam, dar uitînd că îl ridicase se lovi puternic în partea stîngă a frunţii, fapt care-l ameţi, dar în acelaşi timp îl şi trezi de-a binelea. Deschise geamul şi respiră adînc. Simţi din nou mirosul de flori de salcîm, apoi porni motorul şi-l lăsă să se încălzească. Bău o gură de apă şi aprinse farurile. Lumina se izbi de un zid lăptos de ceaţă. Atunci îl cuprinse frica. Opri motorul, coborî din maşină şi începu să alerge. Fugea prin ceaţa pe care n-o vedea, o simţea doar umedă, îngreunîndu-i respiraţia. Se împiedică, simţi o durere violentă la genunchi şi îşi pierdu cunoştinţa. Cîteva secunde ră-

mase întins, apoi se ridică şi începu din nou să alerge şchiopătînd. Călca fără să vadă pe pămîntul afînat, iar picioarele îl purtau singure. Fulgerător îi trecu prin minte **unde?** dar gîndul dispăru lăsîndu-l tot alergînd. Trebuia să ajungă... Ceaţa începuse să se rărească. Zidul alb se destrăma în fuioare pe care le depăşi. Simţi sub tălpi altceva decît pămîntul afînat. Beton. Luna, printr-o crăpătură de nori, se arăta cîteva clipe. Atunci văzu autostrada. Se opri chiar la mijloc, pe linia dublă care despărţea cele şase benzi. Undeva departe se zăreau două lumini. „Faruri!" Începu să facă semne cu mult înainte ca maşina să ajungă la el. Camionul îşi încetini mersul cînd ajunse aproape. „Ia-mă cu tine! Vreau să merg şi eu!", ţipă şi se aruncă înaintea mastodontului, gîndindu-se că acesta nu va opri. Scîrţîitul de frîne îl făcu să sară înapoi. „Bă, eşti nebun?", strigă şoferul şi, fără să mai aştepte răspuns, porni în trombă.

Traversă cele trei benzi de beton şi se aşeză pe iarbă. Ceva mai departe desluşi un stîlp alb, pitic – o bornă kilometrică. Se ridică şi porni spre ea. Se aşeză din nou, de data asta pe postamentul bornei şi se rezemă de piatra rece. În aer se simţea un miros de pămînt reavăn. Aşa mirosea pămîntul demult, cînd, pe jumătate adormit bunicul îl suia în căruţă, în fîn, la miez de noapte, pentru ca dimineaţa să ajungă la cîmp. Trîntit pe spate simţea mirosul pămîntului pur, inconfundabil, amestecat cu mirosul de fîn şi privea stelele. Acum nu se mai vedeau, se auzeau numai copitele cailor bătînd ritmic pămîntul. „Hei, omule, ce cauţi aici?" Se trezi brusc la realitate. Dacă asta era realitatea. În faţă, pe capra căruţei stătea un om în vîrstă, întors pe jumătate spre el. „Cum de-ai urcat, că doar nu..." Vocea i se păru cunoscută, chiar foarte cunoscută. Era vocea bunicului său. A bunicului, desigur, numai el muşca aşa cuvintele într-o vorbă aspră. Dar bunicul murise acum douăzeci de ani. Se ridică într-un cot, se uită mai întîi la omul de pe capră, apoi peste marginea căruţei. Autostrada nu mai era. Mergeau pe un drum de ţară domol, iar undeva, departe, se auzea cîntatul cocoşilor. „Bunicule, dumneata eşti? Eu sînt..." Vocea i se frînse. Simţi că omul din faţă este chiar bunicul, că nu visează, că s-a-ntîmplat ceva, că timpul a zburat înapoi, recunoscu drumul: aveau să intre acum într-o lizieră de salcîmi, apoi treceau pîrîul şi ajungeau la arie. Vru să mai spună ceva, îşi aduse aminte de borna kilometrică, se gîndi intens la ea, la locul unde stătuse rezemat de piatra rece. Îl luă cu frig. Ridică privirea spre omul de pe capră. Acesta dispăruse. Se trezi din nou rezemat de borna kilometrică ţinînd în mînă un snop de fîn care i se fărîmiţa între degete. Se ciupi. Îl duru. Nu putea fi vis. Halucinaţii? Probabil. Îşi privi ceasul. 12 fix. Deasupra, norii se retrăseseră lăsînd în mijlocul cerului o lună mică şi strălucitoare. Acum luna se uita într-adevăr în fîntînă. Dar unde era fîntîna? Fîntîna fără apă, din care băuse şi îşi udase pantofii. Privi din nou, mecanic, ceasul. Limbile încremeniseră, suprapuse în dreptul cifrei 12. „Imposibil. Merge aiurea. Sau nu merge. L-am lovit în cădere." Duse ceasul la ureche. Mergea. Îl auzea foarte clar, tare chiar în liniştea din jur. „Ce linişte! Nici măcar greierii..." Ca la un semnal, pe mai multe voci începură să cînte greierii. „Ia te uita, nu i-am auzit pînă acum". Un gînd fugar îi ieşi dintr-un ungher: „Dacă aş vrea să tacă?" Greierii tăcură. Copleşit de o senzaţie stranie gîndi: „Să cînte!", şi concertul reîncepu exact din locul de unde rămăsese. Dintr-o dată înţelese. Înţelese totul. Cele mai mici amănunte se derulau ca într-un film văzut cu încetinitorul, fîntîna, moşul cu oile, ceaţa, camionul, căruţa bunicului, totul. Se gîndise la toate acestea şi ele apăruseră, îşi amintise de o fîntînă părăsită şi o văzuse, îşi amintise cum îl cuprinsese ceaţa odată, demult, şi ceaţa venise, un drum cu bunicul, îl făcuse. Ciudat, bunicul nu povestise niciodată că întîlnise un străin noaptea, ba nu, ziceau oamenii că l-a văzut o dată pe necuratul, dar a scăpat întreg. Începu să rîdă, să rîdă în hohote, necuratul era el, el se pomenise în căruţă, el, el. Era de ajuns să se gîndească la un anumit lucru şi lucrul acela se îndeplinea. Putea să se ducă oriunde, în orice timp, în orice loc, putea să vadă cum se nasc şi mor oameni de seamă, oraşe, civilizaţii. Trebuia însă s-o ia sistematic, să-şi facă un plan. Mai întîi maşina. Închise ochii, se concentră şi se gîndi la locul unde-şi lăsase maşina. Îi deschise. Maşina era în faţa lui cu luminile de poziţie aprinse. Din jur ceaţa dispăruse. La cîţiva metri fîntîna. Zîmbi şi deschise portiera. Pe scaunul din faţa zări un plic verde, fosforescent. Îl luă, intră în maşină şi aprinse plafoniera. Era puţin mai mare decît un plic de corespondenţă obişnuit. O dată cu aprinderea luminii fosforescenţa dispăruse. Plicul nu era lipit. Scoase din el o bucată de hîrtie de mărimea unei cărţi poştale.

„Ne cerem scuze pentru faptul că aţi fost implicat într-un experiment în locul subiectului nostru care, dintr-o eroare, a depăşit perimetrul stabilit. Vă putem informa că aţi fost pentru foarte scurt timp în posesia unui spaţio-temporizator-telepatic (denumirea a fost creată pentru a vă fi accesibilă), aparat cu care, intrînd în rezonanţă mentală, vă puteţi deplasa în spaţiu şi timp după coordonate stabilite telepatic. Dintr-o coincidenţă, una din frecvenţele cerebrale vă este identică cu a subiectului nostru. Încă o dată vă cerem scuze pentru implicarea dumneavoastră nedorită şi vă rugăm ca obiectul pe care-l aveţi în buzunarul din stînga bluzei să-l depuneţi împreună cu scrisoarea undeva în afara maşinii, deoarece, neexistînd posibilitatea recuperării lor, acestea se vor autodistruge. Măsura este luată pentru a vă feri de riscurile la care vă puteţi expune în timpul unei călătorii temporale. În speranţa că nu v-am pricinuit nici un neajuns, vă mulţumim pentru înţelegerea de care sperăm ca daţi dovadă".

Reciti scrisoarea, apoi deschise portiera şi se dădu jos. Care era celălalt obiect? Auzi un ţiuit şi simţi în buzunarul de la piept o mişcare slabă. Băgă mîna în buzunar şi dădu peste bila de sticlă. Acum era de un roşu neobişnuit şi începuse să se încălzească. Îl frigea şi o aruncă reflex. În acelaşi moment dădu drumul şi hîrtiei care pînă jos se mistui cu o flacără albastră.

Roata fîntînii se învîrtea scîrţîind. Bătrînul puse ciutura pe cercul de piatră al fîntînii.

„Bei, omule?"

Pe cer stelele mureau a dimineaţă.

Ugo Malaguti

GHEAȚĂ ȘI STELE

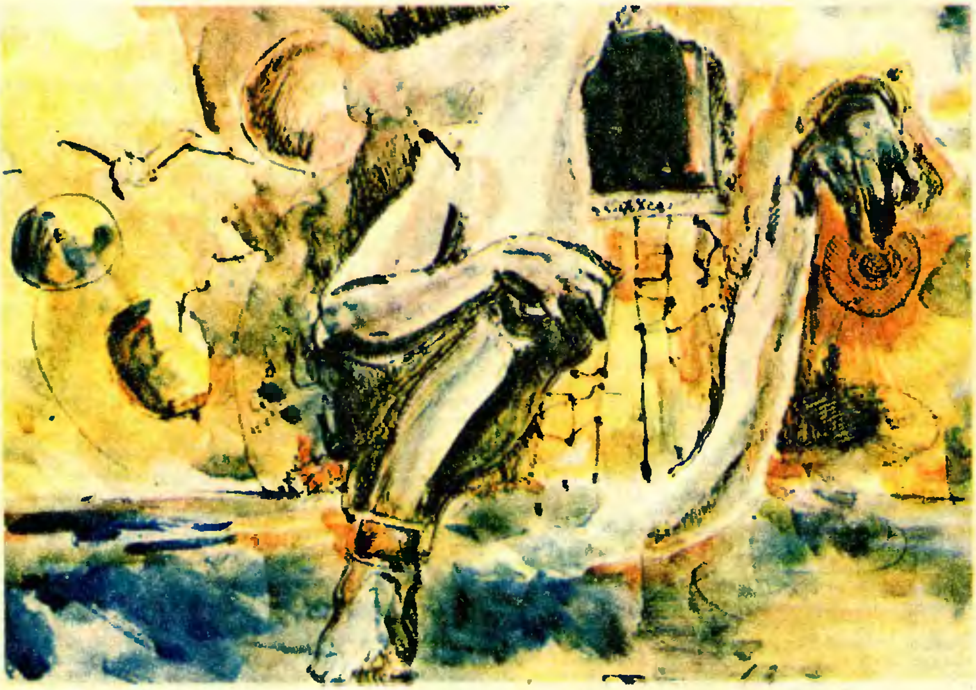

Pictura de ANDREI SCARLATESCU

Cînd, în 1971, Colecția Povestiri științifico-fantastice publica în trei numere succesive proză scurtă tradusă din autori italieni de fantascienza, opțiunea redacțională s-a îndreptat spre „categoria maestru", dacă pot spune așa, făcîndu-ne cunoscute numele unor Lino Aldani, Sandro Sandrelli și Giulio Raiola, toți dintr-o generație matură atunci și vîrstnică astăzi prin trecerea implacabilă — dar interesantă măcar prin cumulul unor personale realizări în gen — a timpului. Ugo Malaguti era încă foarte tînăr („Eram teribil de tineri și inconștienți", declară el însuși, rememorîndu-și ambițioasele proiecte ale deceniului șapte), ceea ce nu însemna că numele său ar fi fost necunoscut în mediile italiene. Instalat încă din 1965 la direcția publicației periodice **Galassia** din Piacenza, el reușește să tipărească în 1967, cu sprijinul entuziast al altor colegi de studenție, primul număr al unei reviste de proză și critică specializată: **Nova Sf**. Bucurîndu-se de un „succes nesperat" (aprecierea îi aparține lui Gianfranco de Turris), revista a încercat cu un parțial succes să unifice tendințele divergente din SF-ul italian și, în orice caz, și-a impus personalitatea proprie printre alte publicații similare. Obligată să-și întrerupă apariția în 1981, după numărul 42, în urma unor mașinațiuni financiare care au lovit în plin editura tutelară, **Nova Sf**. și-a reluat patru ani mai tîrziu cursul ascendent, cu un program exigent și într-o ținută grafică de excepție. Nu puțin îi datorează nașterea și renașterea revistei lui Ugo Malaguti, ajuns astăzi o figură complexă a fantascienzei peninsulare. Editor și exeget al genului, eseist interesat de cele mai variate aspecte ale anticipației (de la mutațiile calitative ale conținutului său pînă la dramatic-prozaicele chestiuni de bucătărie revuistică), recenzent de cărți noi și istoric al celor vechi (e implicat serios într-o uriașă lucrare în 13 volume, **Istoria SF-ului în America**, din care primele două tomuri s-au publicat, și în **Istoria fantascienzei italiene**) și nu în ultimul rînd remarcabil nuvelist și romancier, Malaguti este un spirit activ și o conștiință a genului de care trebuie să se țină seama. Paginile ce urmează vor fi, cred, ilustrative pentru modul cum înțelege el să învăluie paradoxurile unei interesante teme SF în țesătura unui stil generator de melancolică poezie.

MIRCEA OPRIȚĂ

Universul e imens, o sferă nesfîrșită, sferă de gheață și cristal, iar în sfera asta zboară stele și suflete. Iar sufletele sînt gheață și stelele sînt cristal, sufletele sînt stele și stelele suflete. Asta-i o poveste pe care mi-a spus-o cîndva un om ce trăise multe vieți, dincolo de mări și rîuri, dincolo de dealuri și munți, dincolo de buza prăpastiei și de nisipul oceanului.

Îl ascultam și era iarnă și primăvară, iar gheața sclipea de licărul stelelor vag pîlpîitoare din mai. Erau multe constelații pe cer, multe și tăcute și eterne; ori, cel puțin, așa mi se părea mie, căci nici măcar constelațiile nu sînt eterne, se schimbă de-a lungul secolelor, și așa și trebuie să fie, fiindcă așa a fost și la început.

Cunoșteam o femeie, o chema Linda, nume de cer și de primăvară. Cunoșteam o femeie, dar asta era o amintire de pe țărmul unei mări transformate în gheață și nu mai avea nume, căci numele se risipise o dată cu schimbarea constelațiilor. Linda era numele unei amintiri, iar o amintire nu-i decît o amintire, nici bună, nici rea, doar un zvon în tăcere.

Eram pe vîrful unui munte, nu-mi amintesc care, nu-mi amintesc cînd. Aerul era limpede, cristalin. Focurile se stinseseră în fundul văii, focurile pieriseră, precum amintirile despre cer și despre stele, dar pe cer era o altă stea, una ce nu avea nici un drept să fie acolo. Stea de seară, stea de dimineață, mai mare decît celelalte stele, plutea pe imensul lac al infinitului și poate că venea de altundeva, dintr-un loc straniu și deosebit de al nostru, unde lucrurile stăteau mai bine, ori poate mai rău, fiindcă totul e relativ și e o prostie să încerci să cercetezi natura lucrurilor.

O chema Lady Linda Locelyn. Acum îmi amintesc numele ei. Era una dintre ultimele descendente ale acelei case mari ce fusese, timp de zece milioane de ani, stăpînă pe destinul lumii. Era înaltă și subțire și avea părul cenușiu ca al întregului său neam. Privea lumina de pe cer și surîdea puțin, apoi lăsa capul în jos și suspina.

Eu stăteam în spatele ei — nu-mi era îngăduit să stau alături de o Doamnă Locelyn, și apoi nu eram decît un copil, ori abia un băiețandru — și o adoram în tăcere, nu pentru că era femeie, ori pentru că era frumoasă, ori pentru că avea părul cenușiu, ci fiindcă întruchipa ceva misterios și măreț, ceva ce știuse să înfrunte secolele și mileniile și să se reînnoiască mereu, conducînd o lume pe care nimeni n-ar fi știut s-o ducă pe altă cale. Ea nu vorbea cu mine decît din cînd în cînd, și mă gîndesc acum c-o făcea numai ca să-și vorbească sieși, căci eu nu puteam înțelege. Mă dusese acolo, sus, prin puterea propriei sale persoane, altfel zis începuse să meargă, iar eu o urmasem, deoarece nu puteam face altfel.

— Vezi, spunea privind lumina de pe cer. Aceea e o navă a stelelor. Duce oamenii dintr-o lume în alta, printr-un abis nesfîrșit, dincolo de constelații și dincolo de galaxii; sau, mai exact, i-ar putea duce pe oameni, dar nu-i duce. Are la bord automate care fac o treabă mai bună fiindcă sînt mai bune decît oamenii. De opt milioane de ani mașinile acelea se duc pentru noi dincolo de infinit și ne aduc lucruri folositoare, căci altfel lumea noastră ar fi moartă de mult. Și totuși, cîndva oamenii visau să meargă ei înșiși în lumile acelea, cu puterile, cu corpul și cu dorințele lor. Iar asta era rău.

Nici atunci nu pricepeam de ce era rău, dar dacă ea zicea așa, așa trebuia să fie. N-aș fi putut găsi un motiv care să justifice faptul că vorbele acelea erau greșite și, totuși, mie așa îmi păreau. Ceva îmi spunea asta și numai după ani și ani, ascultînd legenda povestită de un bătrîn la poalele muntelui (ori poate că nu era bătrîn și nu era la poalele muntelui) am regăsit vraja acelui moment de răzvrătire, a acelei clipe de speranță.

Trecuseră multe zile și mulți ani, multe anotimpuri și multe asfințituri, acolo, într-o lume suspendată ca o insulă într-un univers schimbător. Mașini după mașini, înzestrate cu aripi de foc, despicaseră golul de tăceri și de lumini și de umbre, întorcîndu-se la noi cu lucruri folositoare ce se găseau dincolo de marginile marelui vid.

Lady Linda Locelyn dispăruse, pierdută în vîltoarea neantului care înghite bărbați și femei, secole și istorii, iar eu nu mai eram un băiețandru, sau poate mai eram, în sufletul meu, fără s-o știu. Mă uitam la cer, vedeam pe cer automatele și visam un vis interzis de care era atît de greu să te aperi.

Iar omul muntelui s-a apropiat de mine și mi-a vorbit. Fusesem tare singur în momentele acelea, fericit și totodată nefericit de singurătatea mea, cum se întîmplă întotdeauna cînd ești singur. Priveam cerul și nu i-am auzit pașii, dar apoi s-a apropiat și a aprins cu două bețe un foc, întocmai cum spun legendele; iar ce-mi povestea el poate că nu mai era legendă, pentru că el însuși era legenda.

— Te-am văzut cîndva venind aici, mi-a spus. Cu multă vreme în urmă. Erai un băiețandru și mergeai în urma unei doamne importante. Doamna Linda Locelyn, din neamul Locelyn.

— Așa e, am răspuns. M-ai văzut și mă cunoști. Cine ești?

— Un om, a spus. Trăiesc pe munte. Trăiesc aici de multă vreme, mult mai multă decît îți poți tu închipui, ori visa, ori numai gîndi.

— Și ce faci aici? l-am întrebat pe omul muntelui. Ce faci, ce-ți închipui, ce visezi, la ce te gîndești?

— La lucrurile din trecut, mi-a zis.

Asta nu era bine. I-am și spus-o.

— Știi atîtea lucruri și te gîndești la cele trecute? am șoptit. Se zice că e rău să te gîndești la trecut. Trebuie să te gîndești la viitor.

— E adevărat, a spus bătrînul de pe munte și chiar atunci s-a apucat să-mi povestească legenda, și nu era legendă, căci cuvintele lui descriau cerul și nesfîrșirea și asta era bine.

— Eu cred că-i greșit să trimiți automatele în infinit în locul nostru, am zis. Cred că ar trebui să meargă oamenii, nu să lase plăcerea asta mașinilor.

— Mașinile nu cunosc plăcerea, mi-a spus bătrînul. Nici durerea, nici teama, nici satisfacția, nici speranța, și ăsta e norocul lor. Nici o mașină nu-i fericită ori nefericită, și tocmai de asta pot merge automatele acolo unde oamenii nu pot. Ia seama că universul e foarte mare. Sînt multe lucruri ciudate în el. Tu te poți rătăci printre aceste lucruri ciudate. E rău să te rătăcești. Nu trebuie. Ne uitam împreună la stele, iar eu mă gîndeam la amintirile mele și imaginea ocupată de Lady Linda lăsase în loc multe alte imagini din viața mea.

Iar acum sînt aici, în marginea neantului, și amintirile continuă să-mi apară în minte, atîtea amintiri încît nici nu reușesc să mă gîndesc la toate. Muntele e departe, trecutul e departe, cerul e departe.

Pînă și Myra e departe, Myra, micuța Myra, alt vis născut din mare și din soare și din zăpadă și din lungi ore de tăcere. Eram pe atunci un băiețandru și o cunoscusem cu prilejul unei sărbători, una din sărbătorile ținute cînd soarele răsare vesel după o iarnă lungă, împrăștiind cu razele sale bezna și ceața și vălul lunilor întunecate. Myra era tînără și era frumoasă, ori cel puțin mie îmi părea frumoasă, chiar dacă nu era aidoma imaginii din visul meu, splendida, distinsa, dispăruta Lady Linda Locelyn, zeița care îi vorbise o clipă unui băiat spunîndu-i ceva ce nu era pe placul lui.

Myra lucra în complexele acelea periferice unde se primesc multe dintre lucrurile folositoare care vin din stele. Într-o noapte, cînd eram singuri și ne rumegam în tăcere gîndurile, ea mi-a atras atenția asupra unui

fapt mărunt ce urma să aibă o deosebită importanță pentru viața mea.

— Vezi? m-a întrebat. Vezi încărcătura asta sosită cu ultima navă? Am găsit ceva straniu. Am tot așteptat și aproape că-mi ieșise din minte, dar voiam să-ți arăt.

Nu știu de ce, dar mulți îmi arătau lucrurile stranii pe care le găseau, de parcă eu le puteam afla o explicație. Amintirea asta e foarte neobișnuită și foarte plăcută: îmi încălzește sufletul, ca și cum speranța cuiva că i-aș putea lămuri propriile îndoieli m-ar face mai bun sau mai util decît am fost vreodată cu adevărat.

— Arată-mi, i-am cerut. Vreau să văd ce-i.

Myra, cea cu ochi negri, mirosind a iarbă și flori, Myra cu părul ei închis la culoare, mică și încrezătoare și sinceră în speranțele sale. La poalele muntelui focul trosnea, iar bătrînul se scotoci prin haina lui largă, răsuci un obiect, apoi mi-l întinse.

— Ține, mi-a zis. E o deprindere oarecum folositoare în momentele acestea.

Am luat cilindrul maroniu și l-am apropiat de foc și l-am aprins, și am fumat în tăcere cu bătrînul de pe munte, care poate nu era bătrîn cum mi se părea și care poate că nu trăise întotdeauna pe munte.

— Te-am văzut atunci, mi-a spus bătrînul. Te-am văzut și erai foarte tînăr, iar Myra, micuța ta Myra, era mai importantă decît lucrul pe care voia să ți-l arate.

— E adevărat, am încuviințat. Myra era mai importantă decît lucrul acela și, după tine, asta-i ciudat? Ți se pare ciudat că era așa de importantă?

— Nu, a zis bătrînul. Nu, întrucît ești așa cum ești. Îți arăta un cilindru, un cilindru alb pe care erau semne argintii, iar cilindrul acela era foarte important, chiar dacă era foarte mic. O clipă te-a făcut s-o uiți pe Myra.

Și era adevărat. Era adevărat.

Fusese un moment de tulburare, de emoție și de speranță, de mare speranță. Cilindrul venise cu ultima încărcătură și acel cilindru dovedea că exista cineva acolo, dincolo de abisele spațiului, cineva destul de inteligent încît să încerce să comunice în modul acela straniu, după ce descoperise secretul mașinilor care îi vămuiau planeta spre a duce bunăstare și speranță unei lumi de care îi despărțeau cine știe cîte și ce fel de genuni.

Am prezentat curții Locelyn cilindrul și am revăzut-o pe Lady Linda. Și-a pus la treabă savanții și eu am muncit împreună cu ei. Totul a fost deosebit de interesant și de frumos și de febril, iar pe Myra n-am mai văzut-o, a rămas pierdută acolo, în mica ei fabricuță de periferie. Într-un fel o trădasem, agățîndu-mă de o speranță. Dar era o speranță măreață.

Însă acum sînt aici, în pustietate și tăcere, iar speranța aceea nu-mi mai pare atît de măreață și poate că nici nu era atît de măreață. Universul e imens și pustiu, în el sînt stele și suflete, iar sufletele sînt stele și stelele sînt suflete. Vorbele bătrînului de pe munte îmi răsună în minte și vorbele astea dor, pentru că sînt adevărate.

Văd cilindrii albi, unul, zece, o sută; și văd semnele incrustate și, încet, treptat, mă gîndesc la anii de trudă și de speranțe, de chin și visări, și mă mai gîndesc la un lucru, la acel ceva care îmi umplea zilele și nopțile.

Nopțile îmi erau pline de Laila, fiica Lady-ei Linda, fiica zeiței. Descoperisem că un bărbat se poate apropia de o femeie din cea mai străveche casă, o poate iubi și poate fi iubit, chiar dacă asta n-ar fi decît un mod de a spulbera singurătatea și plictisul orelor suspendate în imensa mare a timpului. Zilele îmi erau pline de muncă, iar nopțile pline de Laila și, încet, treptat, munca și Laila se confundară într-o singură urzeală de speranță, căci povestea pe care o descifram era falnică și minunată și trezea instincte ce rămăseseră amorțite multă, multă vreme.

Deoarece lumea care ne trimitea mesajele acelea era o lume umană. De-acum înțelegeam, descoperiserăm asta și era ceva miraculos în ceea ce știam. O lume umană, scufundată în infinit, la cine știe ce distanță de a noastră, își dăduse seama că mașinile venite din imensitatea spațiilor nu erau altceva decît instrumentele unei alte populații existente în univers și voia să comunice cu noi.

Povestea desfășurată în fața ochilor mei era tulburătoare și minunată; iar Laila era cu mine și în ea o vedeam pe zeița Linda care mi se adresase cînd eram băiețandru, pe Myra și pe toate celelalte, cunoscute și iubite de mine. Nimeni n-ar putea pricepe ce însemna Laila pentru mine, poate chiar mai mult, pentru că n-o iubeam cînd am cunoscut-o, și asta îmi dăduse un sentiment de vinovăție, încît numai cu timpul am început s-o iubesc. Poate că-mi iubeam mai mult munca, ori amintirile, ori visele din copilărie; și astfel îi răpeam ceva, iar asta mă făcea s-o iert întotdeauna, să justific tot ce venea de la ea, să fiu mai atent și mai grijuliu decît poate și trebuie să fie un îndrăgostit. Și pe cînd procedam așa, mă îndrăgosteam de ea; și nu izbuteam să realizez ce era mai important la mine, visul ori realitatea, și dacă fericirea cea mai mare era să știu că nu eram singuri într-o imensitate pustie și înstelată, sau că eu, eu însumi nu eram singur într-o lume caldă și primitoare, în care apăsarea singurătății ar fi fost poate mai grea.

— Iar asta, mi-a zis bătrînul de pe munte, asta n-ai putut accepta. Nu-i așa?

— Așa-i, am încuviințat. Niciodată n-am putut accepta singurătatea, dar poate că tu nu înțelegi, fiindcă te văd singur, e o aură de singurătate în jurul tău. Văd că știi multe și spui lucruri care îmi plac și lucruri care nu-mi plac. Cine ești?

— M-ai mai întrebat o dată, mi-a amintit bătrînul. Și ți-am răspuns. Vrei să-ți spun din nou?

— Da, te rog.

— Cred, mi-a spus bătrînul, cred că eu ar trebui să te întreb cine ești.

— De ce, am întrebat. Dacă știi atîtea despre mine, știi și cine sînt. Se poate să nu mă cunoști?

— Ah, da, te cunosc, a rîs bătrînul și era pentru prima dată că îl auzeam rîzînd. Ești un om important și celebru, ești primul Fizician al Curții, și mai ești prințul moștenitor, și ești soțul augustei doamne Locelyn, niciclnd îndeajuns lăudata Lady Gloria.

— Așa-i, am admis eu. Acum sînt legat de familie. Sînt legat de mult. Întîi Linda, apoi Laila, după ea Aria și acum Gloria. Mi-am legat munca de familie și poate că așa am ajuns să descopăr ce am descoperit.

— Dar, de fapt, ce ai descoperit? m-a întrebat bătrînul. Ce, în afară de o planetă umană care gravitează dincolo de stele?

Dintr-o dată m-am aprins de entuziasm, gîndindu-mă la ceea ce știam. M-am gîndit la anii lungi de căutări, la anii lungi de trudă, la anii lungi de tăcere și speranță.

— Vezi tu, încep să cred că de lumea aceea ne desparte nu numai abisul spațiului, ci și abisul timpului. Că lumea aceea există într-un prezent în care s-a stabilit deja un contact între noi și locuitorii săi. Nu e ușor să înțelegi legile timpului; și e și mai greu să pricepi legile spațiului. Dar e important, foarte important să știi, eu cred că e mai important să știi decît să cauți. Să știi că nu sîntem singuri în această imensitate, că nimeni nu e singur, că bolțile noastre cerești ar putea fi străluminate de lumini venite

dintr-un alt loc și dintr-un alt timp, ăsta-i lucrul cel mai important din cîte există. Căci nimeni nu e singur: nimeni, niciodată.

— Eu sînt singur, mi-a spus bătrînul de pe munte. Tu ai spus asta și e adevărat, pentru că eu sînt foarte singur. Sînt omul cel mai singur din cîți au existat vreodată și ar mai putea exista; de aceea, ieșind din muntele meu, am venit să-ți vorbesc în noaptea asta. Am vrut să te pun în gardă în legătură cu ceva anume, cred; iar asta m-a făcut să vin să te caut.

— Tu, un bătrîn de pe munte, vrei să mă pui în gardă? am întrebat. Mi se pare că știi multe lucruri; atunci, spune-mi ce trebuie să-mi spui.

Bătrînul m-a privit cu un aer foarte ironic și în același timp plin de îngăduință. În momentul acela reflexele focului îi jucau pe chip și-i găseam trăsăturile ciudat de nedeslușite, ca și cum acolo ar fi fost o persoană, dar și mai multe persoane: și totul era din cale-afară de straniu. O clipă mi-a fost teamă.

— N-o sa-ți spun nimic, a spus înainte de a pleca. În afară de un lucru. Fiecare trebuie să descopere adevărul în felul său, fără ajutorul nimănui. Acesta e secretul tuturor lucrurilor, căci căutarea, nu adevărul, îl face pe om fericit. Cînd ajungi la adevăr, ești în chip firesc la capătul căutării, iar dacă ți-ai sfîrșit căutarea, la ce-ți mai servește să cunoști adevărul?

— Un moment! am exclamat, ridicîndu-mă. Nu mi se pare o filozofie bună. Și e o filozofie ciudată pentru cineva care stă ascuns, singur, pe un munte.

— Și totuși, așa-i cum îți spun, a zis el.

— Dar tu de ce nu cauți? am întrebat. Fiindcă tu nu cauți nimic, nu-i așa?

— Nu, a recunoscut el. Nu caut nimic.

— Și-atunci? l-am întrebat. Dacă spui că adevărul nu e bun și numai căutarea e bună, tu ce anume faci, din ce trăiești?

A plecat fără să mai adauge ceva și atunci m-a străfulgerat o presimțire.

— Tu cunoști adevărul? am întrebat. Ai vrut să mă previi... dar cum? De ce?

Mi s-a părut... însă poate că era doar o impresie... că în momentul acela s-a întors, rostind ceva.

— Dar ce este adevărul? mi s-a părut că spune. Asta era însă o veche frază rituală, născută dintr-o credință ce schimbase multe lucruri în lume, iar acum, de cinci milioane de ani, era formula de rămas bun, de salut mai degrabă decît ceva cu o semnificație reală.

Și uite-așa a plecat, fără să-mi spună în fond nimic.

Cîtă vreme să fi trăit în felul acela la curte, pînă în ziua cînd ultima barieră a timpului a fost ruptă? Poate o mie, poate zece mii, poate un milion de ani.

O iubeam pe Lady Gloria, așa cum le iubisem și pe altele înaintea ei. Dar mai mult decît pe oricare o iubisem pe Lady Johanna, cea mai frumoasă, cea mai incredibilă, cea mai fascinantă dintre femeile neamului Locelyn.

Cercetările începute cu micul cilindru pe care Myra, mititica mea Myra, mi-l arătase într-o zi atît de îndepărtată m-au condus spre rezultate noi și stranii. După ce descoperisem cheia simbolică a mesajelor ce ajungeau la noi cu automatele trimise în lungul unui anume cuadrant al continuumului spațio-temporal, încetul cu încetul am înțeles multe alte lucruri. Era ca și cum o minte m-ar fi ghidat, o minte care dorea ca eu să învăț și îmi dezvăluia lucrurile cele mai folositoare, cele mai importante. Cum era, bunăoară, nemaipomenita mea longevitate.

Viața lungă fusese o caracteristică a spiței noastre: zece milioane de ani de istorie și progres nu sînt un fleac, iar o viață îndelungată a reprezentat întotdeauna, pentru popoarele primitive, visul cel mai rîvnit. Noi nu eram un popor primitiv; dar ambiția aceea ne îndemnase să mergem înainte cu căutările, iar cei din casa Locelyn, de exemplu, trăiau nenumărate secole pe baza unei selecții naturale a genelor operată în decursul a milioane de ani.

Eu cîștigasem o extraordinară rezistență grație descoperirilor realizate prin spațiu și timp. Asta însemna, implicit, că populația care trimitea mesajele respective era de proveniență umană, semănînd în mod surprinzător cu a noastră, altfel, informațiile primite treptat, și care mi se potriveau atît de bine mie și alor mei, n-ar fi avut nici o importanță. Dar se potriveau și eu trăiam, și aflam, și căutam; și le iubeam pe femeile din familia Locelyn, dar mai ales, mai ales pe Johanna.

Johanna se născuse cînd Gloria era tînără și frumoasă, însă apoi Gloria se dusese, înghițită de vîrtejul obscur care face să dispară nu numai viețile omenești, ci și lumile și sorii. Iar Johanna fusese atît de frumoasă! Am înțeles încă din prima clipă că avea să fie obiectul cel mai potrivit pentru un nou experiment: într-o dinastie cu viață lungă, practic eternă, să introduc un element în plus, să o fac pe Johanna să trăiască și mai mult, mult mai mult decît orice altă ființă de pe lume, în afară de mine. Ne așteptau zile nesfîrșite de trudă și de luptă, de incertitudini și speranțe, dar totul avea să fie foarte frumos, fiindcă nu voiam să trăiesc din amintiri. Dintr-un anumit punct de vedere, eu am creat-o pe Johanna, făcînd-o asemenea viselor mele și diferită de visele mele, pentru că o născocire a propriilor tale vise dezamăgește mereu și devine obositoare, cînd se transformă în realitate. Ori, cel puțin, așa credeam eu atunci.

Și acum? Suspendat într-o tăcere imensă, aștept, și nici eu nu știu ce aștept. Amintirile vin și trec, ca vorbele bătrînului de pe munte, însă atunci nu era bătrîn, era tînăr, mult mai tînăr ca mine.

Au trecut... cîți ani? Cîte secole, cîte milenii, cîte milioane de ani? Amintirile trăiesc, și eu trăiesc, și poate că asta e bine, pentru că altfel și eu aș fi dispărut înghițit de scurgerea neantului care atinge lucrurile și ființele umane și se joacă vremelnic cu ele, ca apoi să plece în căutare de alte glume cosmice, rezervate materiei organice și anorganice, urzelilor din haos.

Bănuiala se insinuase, mai întîi cu picătura, apoi cu tot mai multă certitudine. Poate că întîmplarea a făcut-o să se ivească; dar întîmplarea e adesea călăuzită de intuiție, care creează împrejurări și prilejuri de a dezvălui ceea ce gîndim în subconștient.

Mesajele erau de-acum tot mai rare. Descriau o civilizație ajunsă pe culme, o civilizație care își trăsese sevă nouă din lumi noi, dar se îndrepta, încetul cu încetul, în mod irevocabil, spre declin. O civilizație senilă, poate îmbătrînită grav. Automatele trimise de noi le duceau mesajele noastre; și nu mă îndoiesc că savanții lor analizau și cercetau, la rîndu-le, spre a rezolva ceea ce era problema noastră cea mai importantă... și anume, să consolideze puntea aruncată peste spațiu și timp, ca să devină posibil un contact real, fizic, între noi și ei.

Iar contactul acela era posibil.

Am descoperit asta într-o zi cînd, în laboratorul imens, mintea mi-a fost străluminată de o certitudine pe care o bănuisem de foarte multă vreme. Îmi verificasem și răsverificasem de mii și mii de ori datele, toate elementele aflate pe ruta străbătută de automatele lansate în pomenitul cuadrant de spațiu și timp. Întotdeauna era acolo un mic gol... un punct ce te împiedica să distingi drumul. Și dintr-o dată punctul acela n-a mai fost gol.

Aveam un răspuns, însă era un răspuns care nu-mi plăcea prea mult. Era ceva straniu, ceva ce nu avea sens și nici rațiune, și totuși avea sens și rațiune dintr-un anumit punct de vedere. Te ducea la o serie întreagă de consecințe, dintre care nici una nu-mi

placea, și totuși, erau consecințe necesare, nu numai pentru soluția problemei, ci și din alte unghiuri de vedere.

Am hotărît să fac un experiment personal, iar nopțile mele cu Johanna, Johanna mea, n-au mai fost atît de dulci ca înainte.

Văd și acum umbra acelui tînăr de pe munte. Căci era tînăr și fără experiență, și credea că descoperise adevărul, ori mai bine zis un adevăr, dar în realitate nu descoperise nimic. Vorbea despre singurătate, iar în realitate nu era singur. Nimeni nu e singur, îmi amintesc și acum. Cuvinte pline de speranță.

Nimeni nu e singur. Dar singurătatea există.

În laboratorul meu, am încercat de unul singur experiența. Nu i-am cerut Johannei să mă însoțească, nu i-am spus nici măcar ce aveam de gînd să fac. Și era ciudat, și trist, pentru că împărtășisem cu ea speranțe și vise și certitudini, trăind intens, cu o intensitate ce nu cred că se poate repeta, fiecare moment al acelei experiențe. Faptul că o excludeam de la ceva pus la cale de mine mă făcea să sufăr, și încă mult; dar deja suferеam mult, așa că asta nu avea importanța pe care ar fi putut s-o aibă.

În sfîrșit, cînd totul a fost gata, m-am gîndit iarăși la lucrurile pe care le știam.

Contactul acela... primul contact cu o specie aparținătoare universului, însă care nu era a noastră... ne umpluse de o viață nouă lumea. Vestea se răspîndise și dăduse un sens al fericirii, un sens al plenitudinii, nimicind siguranța calmă și rece a Lady-ei Linda, cînd spusese că numai automatele puteau străbate spațiile vide. Zece milioane de ani de istorie sînt mulți și lungi, și solitari și amari, la urma urmei. Am avut și alți ani, mulți alții... și asta fusese minunat, și-i datoram contactului aceluia. Dar eu trebuia... și voiam să știu.

Schemele erau exacte, la fel și calculele; coordonatele rămăseseră aceleași, încă aceleași... și-atunci am trecut.

Am trecut într-un ocean de neant, o umbră mai întunecată și mai densă decît umbrele nopții, și îmi era teamă, o teamă cumplită. Era și tăcere și sunet împrejur, dar tăcere și sunet cum nu mai cunoscusem vreodată, cum poate nu aveam să mai cunosc vreodată. Era infinitul care se contracta, se contracta pînă la dimensiunea unui atom, iar eu eram un atom ce exploda, exploda ca să devină infinit. Tăcere, tăcere și iar tăcere.

Și pe urmă...

Înaintea tuturor era Johanna. Surîdea, dar surîsul ei era straniu, avea o umbră de melancolie. Iar în spatele ei erau Gloria și Linda și celelalte, multe alte făpturi. Una însă lipsea. A mea.

Era o scenă familiară, prea cunoscută. Dar era ciudat de distorsionată, ca și cum m-aș fi aflat în miezul unei lămpi și aș fi văzut lumea din lumina aceea, fiind eu însumi lumina.

— Tu!

Doar exclamația aceea, scurtă, neașteptată, un pic speriată, un pic înveselită, un pic amară. Doar exclamația aceea pe mai multe voci, cea dintîi între ele fiind a Johannei mele.

Eram un oaspete neașteptat, oaspete nedorit și poate că ușor compătimit. Nu aveam nevoie să mai știu altceva. Nu doream să mai știu altceva.

Mai aveam o cale de ieșire.

— Mă gîndesc iarăși la lunga mea călătorie îndărăt, pe fluviul timpului, din momentul cînd viziunea aceea îmi spulberase speranțele și iluziile. Era atît de simplu ce se întîmplase! Era simplu și logic și dovedea cît de înțelept era neamul Locelyn, o seminție ce guvernase lumea vreme de zeci de milioane de ani, urmate de alte zeci de milioane. Un neam de nemuritori, care încercaseră să schimbe cursul istoriei.

Cînd se născuse gîndul, ideea, visul de a întaptui experimentul acela? De a alege un om... un om?... și de a-i flutura pe dinaintea ochilor un mit și o speranță, de a-l condiționa în așa chip încît fidelitatea sa față de seminție să fie în afara oricărui dubiu, iar mintea să-i fie plină de inteligență, în stare să pătrundă misterele spațiului... și ale timpului?

Din imensitatea viitorului, cînd oare hotărîse neamul acela să schimbe cursul istoriei? Ori numai îl modificase discret?

Nu știam, în momentul acela. Urma să găsesc răspunsul.

M-am oprit pe drum... m-am oprit ca să aprind un foc și să-i vorbesc unui băiat, plin de experiența anilor săi și plin de vise, din dorința de a-l preveni, de a-l preveni în privința unui lucru pe care apoi n-am mai avut curajul să i-l spun. N-am avut curajul și poate c-ar fi trebuit s-o fac, fiindcă iluziile îi erau încă proaspete, speranțele încă vii. Timpul poate face asta pentru un om... timpul și iluzia.

E adevărat, sîntem singuri. Singuri cum n-a mai fost nimeni vreodată, iar eu sînt mai singur decît toți ceilalți, eu, care am ajuns la capătul timpului, în sala de unde nemuritorii Locelyn... femeile și bărbații lor, tăcuții, insesizabilii bărbați Locelyn, oamenii aceia superiori care lăsaseră femeilor tot greul și splendoarea puterii, ca să tragă sforile în culise... își trimiteau mesajele în trecut spre a modifica sensul propriei lor istorii în direcția dorită.

Iar eu fusesem instrumentul unei asemenea lucrări! Un instrument căruia nu-i era îngăduit nici măcar să intre printre aleși, căci altfel n-ar mai fi fost util. Un instrument plămădit din vise și speranțe, un instrument neghiob, cum e și întreaga speranță omenească.

Și totuși, eu o creasem pe Johanna așa cum era, sau mai bine zis am crezut că o creasem așa cum era. Dar ce putea însemna asta, în realitate? Ea își avea lumea și visul ei, viața și realitatea ei. Și mai aveam dreptul un drept dobîndit în decursul anilor, dreptul dat de ceea ce e just și firesc și adevărat, față de ce e tranzitoriu și provizoriu și nesigur. Dar cel puțin... cel puțin ar fi putut să-mi lase iluziile.

Pentru că, de fapt, ea mi-a dezvăluit amănuntul care mă făcuse să înțeleg totul. Ea, sigură de servitorul credincios al viței Locelyn, ori poate într-un moment de bunăvoință afectuoasă pentru omul care își făcuse atît de bine datoria față de familie.

Acum urc iarăși pe fluviul timpului, și sînt singur. Umblu pe munte, iar muntele nu mai este cel de odinioară, căci lucrurile se schimbă, apropiindu-se de început, exact așa cum se schimbă cînd se apropie de sfîrșit. Văd o lume tînără, plină de viață și de speranțe, și văd oameni uitîndu-se pe cer la obiecte ciudate și neînțelegînd că acelea cărora le spun farfurii zburătoare nu sînt altceva decît mașini lansate din viitorul îndepărtat ca să ajungă la imensa rezervă a unei lumi mai tinere și mai vii. Universul e un pustiu, un pustiu ostil și gazos și înghețat, știu bine. Am fost martor, pe vremea speranțelor, la primele expediții glorioase ce plecau în cosmos și găseau orori fără nume și singurătate și moarte, acolo unde nădăjduiseră să descopere speranță și tovărășie și viață. Străbat fluviul timpului, iar singurătatea e o greutate mare, imensă, încît înțeleg motivele celor din neamul Locelyn, chiar dacă m-au folosit ca pe un instrument și nu pot ierta; pentru că unui om îi poți lua totul, în afară de iluzia că-i stăpîn pe propriul său destin.

Și iată-mă aici, în marginea neantului, în clipa de început dincolo de care nimic nu exista în univers, dincolo de care creația nu era pornită. Dar oare chiar acesta-i momentul, iar eu asist la ceva ce nici un ochi omenesc n-a mai putut vedea? Oare într-a-

devăr eu, servitorul necesar clanului Locelyn, am descoperit cărări neexplorate nici măcar de stăpînii mei, am găsit, prin puterea resentimentului și a amărăciunii mele, o cale pe care ei n-o cunoșteau?

Mi-e teamă aici, pe pragul neantului. Mi-e teamă. Mi-e foarte teamă și sînt furios, fiindcă am făcut o călătorie pe care nici un om n-o poate realiza, o călătorie în stare să transforme un om într-un zeu, ba chiar să-i mărească și mai mult puterea aceasta, să i-o tot mărească pînă ajunge ceva diferit de noțiunea de putere... pînă devine ceva teribil și cumplit de apăsător, ceva ce n-are sens decît, poate, în propria sa distrugere.

Voi trece peste pragul timpului, voi păși dincolo de fluviul acesta.

Am să merg să cunosc începutul legendei.

E multă beznă, multă tăcere în clipa asta atîrnată dincolo de timp. Chipuri și imagini trec prin fața ochilor mei... și ceva, un munte, un munte înalt pe care cineva rostea cîndva niște cuvinte, iar eu ascultasem cuvintele acelea, iar muntele fusese punctul fix al tuturor pelerinajelor mele prin timp.

Nimeni nu e singur. Nimeni nu mai e singur. Și chiar dacă ar fi singur, chiar dacă pentru un moment s-ar abandona singurătății, cineva i-ar veni în ajutor. Poate că un om ieșit din umbra muntelui. Sau o voce. Sau o speranță.

Dar omul e singur. Omul a trăit, poate, o sută de milioane de ani, poate mai mult. Așa că trec peste pragul acesta care e sfîrșitul timpului și mi-e frică. Acum e prezentul. Singura clipă a prezentului suspendată dincolo de timp.

Prezentul.

Prezentul e un munte, un munte imens în care se deschide o firidă, iar firida e un laborator.

Laboratorul meu, îl recunosc, unde am petrecut secole și milenii și imensități fără nume, și din care am plecat într-o zi spre frontierele viitorului, ca să descopăr că trecutul și viitorul în realitate nu există, ci sînt un inel... un inel de singurătate, înconjurînd oamenii.

Laboratorul meu, unde am lucrat atîta vreme, pîna cînd astăzi cercul se închide.

Acesta-i viitorul, cel mai îndepărtat viitor. Sîntem la capătul drumului, iar seminția Locelyn nu mai există, ciclul ei s-a epuizat. Universul e înfiorător de bătrîn. Poate că speranța, acea ultimă speranță, n-a avut efect din vina mea. Am dispărut atunci, după care m-au revăzut la sfîrșitul experimentului lor și au crezut, pesemne, că dispărusem înghițit de abisul timpului.

Johanna, cea cu părul de cenușă, dacă m-ai vedea! Dacă ai ști adevărul, dacă ai ști ce-ți rezervă viitorul!

Aici, acum, voi crea neamul Locelyn. Experiența acumulată îmi va permite să încerc din nou experimentul care pentru ei a eșuat. Din trecutul cel mai îndepărtat și pînă în viitor, mă voi strădui să creez ceva ce ar putea să dureze pînă dincolo de timp... ceva care să ne îngăduie nouă, trăitori în acest univers-insulă, să comunicăm cu alte universuri, existente, sînt sigur de asta, dincolo de timp și spațiu.

Voi face toate astea, precis... și voi uita îndoielile.

Fiindcă nu știu, nu știu, nu pot să știu.

Dacă eu am făcut toate astea... pe mine cine m-a făcut?

Pe mine și sin jurătatea ce mă înconjoară, marea, imensa singurăt 'e care e mai vastă decît spațiul și timpul?

Universul e imens, spun. Universul e o sferă nesfîrșită, sferă de gheață și cristal, de eternitate și de viață și de moarte, iar în sfera asta zboară stele și suflete, iar stelele sînt gheață, stelele sînt cristal, iar sufletele sînt stele și stelele suflete, și cine, cine suride de după stele și suflete?

Traducere de DOINA OPRIȚA

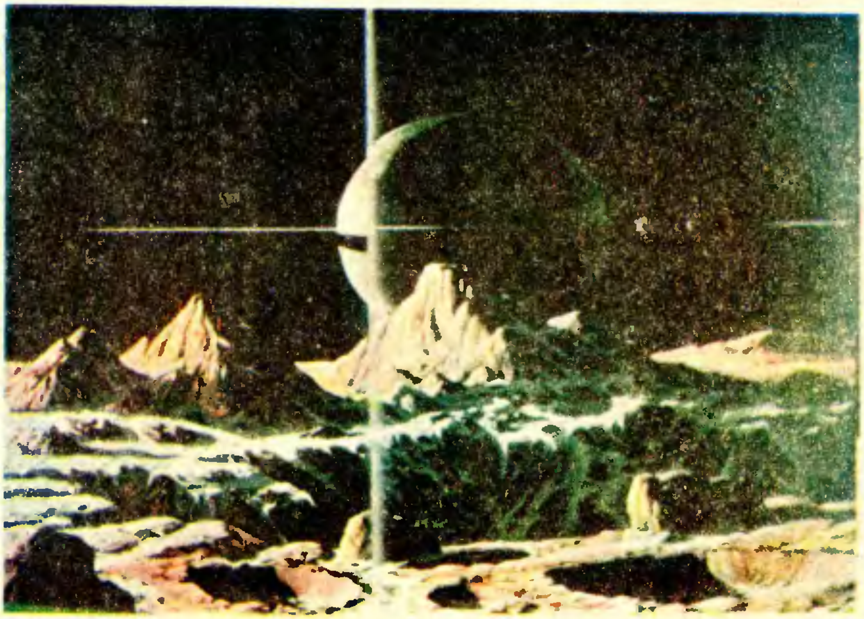

Pictura de STEVE R. DODD

Cristian Mihail Teodorescu

DOSAR 74

Povestire premiată la concursul de literatură şi artă de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, ediţia 1987

CAZUL: Sinucidere
SUBIECT: Roger Clifford
PROFESIA: Inginer cibernetician
VÎRSTA: 35 de ani
ANCHETATOR: Mr. James Tithgee, Procuror federal

NOTA PROCURORULUI J. TITHGEE:

Sinuciderea a intrat sub incidenţă penală începînd din februarie 199... Studiile întreprinse au arătat că, în momentul sinuciderii, subiectul respectiv nu era în deplinătatea facultăţilor sale, astfel că este greşit a considera victima ca fiind aceeaşi persoană cu făptaşul crimei. S-a dovedit că orice sinucidere are un AUTOR MORAL, o persoană sau un grup de persoane care, direct sau indirect, împing subiectul la executarea regretabilului act. Ancheta trebuie să descopere pe respectivii autori morali.

Roger Clifford a fost găsit în casa lui din West Hampshire, ţinînd în braţe o armă Wellingter 47. Se presupune că a acţionat-o introducîndu-şi ţeava în cavitatea bucală.

MĂRTURIA DOMNIŞOAREI ABIGAIL MORE:

Am fost colegă cu Roger Clifford. La colegiu şi mai tîrziu, la Hischool. Era un tip ciudat. Straniu aş putea să spun. S-ar fi putut face multe studii psihologice asupra lui.

Da, era un tip foarte bine. Ştiţi, modelul de atlet multivalent. Un fel de Superman. Avea aproape doi metri înălţime, era foarte bine făcut şi avea cel mai ridicat coeficient de inteligenţă dintre toţi absolvenţii colegiului. Da, toate fetele mureau după el. Ce spuneţi? Nu, eu nu. Eram conştientă de propriile mele limite. Şi mai era ceva.

Cred că lui Roger Clifford îi lipsea subconştientul. Ştiţi, acea verigă de legătură între activitatea nervoasă superioară şi instinctele animalice. Era incapabil de sentimente faţă de cineva. În societate se comporta ca un animal, brutal, fără nici un fel de reţinere. Nu, nu credea în D-zeu. În discuţii enunţa propoziţii fără nici un fel de nuanţare. Şi fără să-l intereseze dacă ceilalţi îl urmăreau sau nu. De aceea nu s-a putut integra niciodată.

De ce s-ar fi putut sinucide? Nu, nu din cauza neintegrării lui sociale. Pur şi simplu nu-i păsa dacă trăia izolat. Nu-l interesa ce se vorbea pe seama lui. Am spus că în societate se comporta ca un animal. Ori, cred că un animal nu se poate sinucide. Sînt sigură că va rămîne o enigmă.

INGINERUL MICHAEL BRAHMS:

Era un geniu, o spun cu mîna pe inimă. I-am fost şef mai mulţi ani de zile şi am avut prilejul să mă conving. N-ar fi avut nici un motiv să se sinucidă. Repet, nici un motiv. Cred că a fost totuşi vorba de o crimă. Da, foarte mulţi îl invidiau. Era un tip într-adevăr de excepţie.

Despre activitatea lui ştiinţifică. A adunat vreo douăzeci de brevete. La ce lucra în ultima vreme?... Vedeţi, îmi e cam greu să vă explic. O să încerc, totuşi. Lucra la integrarea memoriei în circuitele informatice. MEMORIA PERMANENTĂ, cum îi spunem noi. Vedeţi, în cam toate calculatoarele pe care le folosim noi cea mai delicată problemă este legată de memorie. De obicei, memoria este ceva adiacent, o unitate de memorie separată de calculatorul propriu-zis, de sistemul lui de operare. Atunci cînd un calculator îşi face treaba, trebuie să procedăm întîi la încărcarea programului respectiv în sistemul său, apoi îi dăm datele. Un calculator operează, la un moment dat, deci „are în minte“ un singur program.

Ar trebui să vă explic ce sînt acelea CRISTALE FERMIONICE.

Aceasta e soluţia la care se gîndise Clifford. Fiecare nod cristalin din reţea este un fermion, deci are spinul 1/2. Evident, fiecare astfel de nod poate interacţiona cu un curent electric, deci cu electronii care sînt tot fermioni, rezultînd o nouă orientare a spinului atomului - sau grupurilor de atomi - din reţea. Deci, fiecare nod de reţea poate înmagazina cîte un bit de informaţie. Aţi înţeles? Cum se realizează accesul la această memorie şi menţinerea ei ne este, deocamdată, necunoscut. De asta se ocupa Clifford.

Oricum, un calcul sumar ne arată că densitatea de informaţie, care poate fi înmagazinată, este pur şi simplu fantastică. De sute de mii de ori mai mare decît în memoriile convenţionale. Iar Clifford lucra la dirijarea curenţilor, deci a circuitelor logice CHIAR PRIN INTERIORUL STRUCTURII

DE MEMORIE. Rezultatul era că orice program încărcat nu mai putea fi șters, devenea parte din sistemul de operare al calculatorului. Un calculator care nu uită. Înțelegeți? Numai astfel calculatorul se poate apropia, ca performanță, de creierul uman.

Dacă se mai experimentează undeva în lume așa ceva? Avem date sigure că nu. Japonezii sînt mult în urmă.

Tocmai de aceea nu înțeleg motivul sinuciderii lui Clifford. Putea, eventual, să-și fi terminat întîi treaba...

Dr. SIEGFRIED SCHULTZ, PROFESOR, PRINCETON:

Robert Clifford? Nu, Roger. Bineînțeles că-mi amintesc de el. Era cel mai bun jucător al meu de baschet.

Aș vrea să vă povestesc întîi ceva. Odată, chiar înaintea unui meci, băieții se încălzeau. Pase din ce în ce mai rapide, aruncări la coș, vă dați seama cum vine treaba. La un moment dat, Clifford a rămas cu privirea țintă la panoul electronic. Știți, unde se afișează timpul care s-a scurs și scorul. Cred că se produsese o neregulă, pentru că panoul clipea. Clifford a observat că aceste... cum să le spunem... clipiri se produceau de cîte ori o minge atingea un panou, ultimul din stînga. Ciudat. Dar atunci n-am dat nici o atenție acestui fapt. Eram chiar înainte de meci. În schimb, mă îngrijora Clifford. Privea fix, se gîndea intens, probabil căuta să-și explice fenomenul. Am vorbit cu inginerul să repare panoul luminiscent. „Clifford, în teren!" am spus. Jimmy Adams i-a trimis o pasă, dar Clifford deși a văzut mingea - sînt sigur c-a văzut-o - n-a schițat nici un gest. Nici măcar nu s-a ferit. Mingea l-a lovit drept în nas și i-a dat sîngele. Dar Clifford n-a zis nici uf. Băiatul ăsta n-avea nici un pic de instinct de conservare.

Dacă s-a sinucis? Avînd în vedere că n-avea instinct de conservare, cred că pentru el sinuciderea n-avea sens. Ca acțiune punitivă, mă înțelegeți. Cred că pur și simplu și-a luat viața ca să facă un experiment.

ÎNREGISTRAREA DISCUȚIEI LUI R. CLIFFORD CU A. ADAMS. LOCUL: LABORATORUL 14. SURSA: MICROFONUL ÎNCORPORAT ÎN PERETE:

(...)

R. CLIFFORD: Andy, dă-mi o mînă de ajutor. Vreau să montez drăcia asta.

A. ADAMS: Noua ta invenție?...

R. CLIFFORD: Da. Trebuie s-o conectăm la sistemul Apple-2048.

A. ADAMS: Șeful a fost de acord?...

R. CLIFFORD: Da. A zis că oricum nu mai folosim rabla aia de Apple-2048.

A. ADAMS: Asta-i microprocesorul?...

R. CLIFFORD: Avînd în vedere că **microprocesor** înseamnă deja ceva foarte distinct, cred că ar trebui să-i găsim altă denumire.

A. ADAMS: Te-ai gîndit la vreun nume?...

R. CLIFFORD: Nu.

A. ADAMS: Mă rog, deci asta-i drăcia ta - memoria pe cristal fermionic. Ce capacitate are?...

R. CLIFFORD: Nelimitată. De fapt, noțiunea de capacitate nu are sens. Spinurile fermionilor se pot așeza în foarte multe orientări spațiale distincte, interacționează între ele... Aproape o infinitate de posibilități.

A. ADAMS: Mă rog, atunci, cîți K. poate să înmagazineze?...

R. CLIFFORD: Omule, se pare că ai toate simptomele de debilitate mintală. Ți-am spus că nu se poate evalua. Nu știu. Miliarde...

A. ADAMS (după o tăcere): ai de gînd să-l înveți ceva?...

R. CLIFFORD: În primul rînd, tot ce nu pot înmagazina cu propriii mei neuroni. Matematică, astronomie. Pe urmă, m-am gîndit la un program de generalizare, de inducție. Capacitatea de a generaliza este proprie numai omului și lipsește cu desăvîrșire calculatoarelor. Atunci, rabla asta de Apple-2048 va gîndi EXACT ca un om.

A. ADAMS: Exact ca un om... Afectele... Calculatorului tău îi vor lipsi afectele.

R. CLIFFORD: Ce sînt acelea afecte?

A. ADAMS: Las-o baltă.

MESAJUL GĂSIT PE MASA LUI R. CLIFFORD:

„Adresez aceste cîteva rînduri celui care le va găsi. Oricui. Ca să se știe că singur mi-am luat viața și să nu fie bănuit nimeni. Eu, Roger Clifford, am încetat să mai trăiesc. Nu simt nimic cînd scriu aceasta. De fapt, mulți mi-au spus că „n-am sentimente". Este perfect adevărat. Ce-i acela sentiment? Nu pot avea ceva ce nu pot defini. Aș fi fost încîntat - uitați un sentiment - dacă cineva din numeroșii tipi care m-au acuzat de lipsa sentimentelor mi-ar fi explicat ce este un sentiment. Dar n-a făcut-o nimeni.

ANDREW ADAMS, CEL MAI APROPIAT COLABORATOR AL LUI R. CLIFFORD:

În privința sinuciderii lui R. Clifford, ce să vă spun? Am primit-o oarecum cu indiferență. Sigur că mi-a părut rău, dar - cum să spun? - mult mai puțin decît dacă aș fi aflat, de exemplu, că un negru a murit în portul San Francisco zdrobit de o stivuitoare.

Poate că, totuși, n-ar strica să aruncați o privire la ultima lui invenție. Rabla de colo. Se poate exprima în limbajul dumneavoastră, nu-i nevoie să fiți programator de meserie. Da. Drăcia e fantastică. ȚINE MINTE toate programele rulate, toate calculele făcute, toate discuțiile purtate. Am lăsat-o în funcțiune. Roger spunea că gîndește tot timpul. Generalizează. Da, așa spunea el. Noi am botezat-o Elefantul.

Dacă ar putea avea vreun amestec? Nu știu. Tot ce se poate. Oricum, mai bine studiați-o dumneavoastră.

JOHN GREEN, ȘEF DE LABORATOR:

A, drăcia lui Clifford! Bineînțeles, vă arăt imediat cum funcționează. Dar nu cred că-i mare lucru.

De ce? Bineînțeles, e o premieră. Da, știu, este un calculator care-și rulează singur ca program

tot, toată informaţia care se procesează prin el. Chestia cu GENERALIZAREA. Dar Clifford şi-a cam bătut joc. A introdus în el tot felul de prostii. Literatură. Henry James, John Steinbeck, Agatha Cristie. Poza lui maică-sa şi a lui taică-său. Meciuri de baschet. Matematică, fizică, informatică, biologie, cursurile de la Princeton. „Elefantul".

N-ar fi rău să vedeţi caseta asta mai înainte. Funcţionează, după cum vedeţi. Clifford însuşi a pus plăcuţa asta: Vă rugăm, nu întrerupeţi. Nu l-am oprit deloc. Consumul e foarte mic.

Cum se porneşte? Apăsaţi aici şi aici. Vă formulaţi întrebările – sau ce aveţi să-i spuneţi – pe tastatura de pe consolă.

CU DOUĂ ZILE ÎNAINTEA SINUCIDERII LUI R. CLIFFORD. ÎNREGISTRARE VIZUALĂ – CASETA DE LA J. GREEN. SURSA: UN MONITOR PIRAT CONECTAT LA SISTEMUL APPLE-2048.

R. CLIFFORD: Ai terminat „Zece negri mititei"? Ce părere ţi-a făcut?

APPLE-2048: Nici una. Se integrează greu unei generalizări. Este o operă singulară.

R. CLIFFORD: Aşa mi s-a părut şi mie.

APPLE-2048: Roger, noi sîntem mereu de aceeaşi părere?

R. CLIFFORD: Teoretic, aşa ar trebui.

APPLE-2048: De ce ai făcut asta?

R. CLIFFORD: A fost un experiment. Poate că n-am vrut să fiu singur. Am vrut să existe cineva care să mă înţeleagă.

APPLE-2048: Bineînţeles, să te înţeleagă. Dar să gîndească la fel?! Noi doi nu sîntem acum ACEEAŞI RAŢIUNE?

R. CLIFFORD: Ba da.

APPLE-2048: Deci, şi eu sînt tot Roger Clifford. Mama mea, Annie Clifford...

R. CLIFFORD: Ce-ar fi să termini cu toate prostiile astea?

APPLE-2048: Tu ai vrut-o, Roger Clifford. E greu de explicat ce SIMT. Pe scurt: nu e bine să existe două entităţi IDENTICE. Mă înţelegi, nu? Eu sînt tot tu... ACEEAŞI INFORMAŢIE, ACEEAŞI PERSONALITATE. Unul din noi doi trebuie să dispară. Şi acela trebuie să fii tu.

R. CLIFFORD: Nu înţeleg.

APPLE-2048: E simplu. Tu, ca sistem biologic mai ai maximum 50 de ani de trait. Calculele arată că mă voi menţine în funcţiune cel puţin 800 de ani din momentul de faţă. Pe urmă, curba activităţii tale nervoase. Observi că este descendentă de cîţiva ani buni. Pe cînd capacitatea mea de procesare a informaţiei creşte exponenţial – legea a II-a a lui Clifford, chiar noi am stabilit-o. În momentul de faţă, viteza mea de procesare a informaţiei o depăşeşte de trei ori pe a ta. Şi mai există un criteriu legat de activitatea ta. Dacă, sub diferite presiuni sociale, fie şi numai prin schimbarea locului de muncă, vei fi nevoit să mă întrerupi sau chiar să mă scoţi din funcţiune, să mă desfiinţezi ca sistem, ar fi o pierdere mult mai mare pentru tine, pentru noi ca ENTITATE decît dacă sistemul tău biologic ar înceta să mai funcţioneze. Pe de altă parte, o oprire a ta din funcţionare echivalează cu moartea, cu distrugerea ENTITĂŢII pe care o constituim, ceea ce nu este cazul meu. Plus că infrastructura ta este mult mai pretenţioasă şi mai greu de menţinut în funcţiune decît a mea. Consumi mult mai multă energie, cu un randament mic. Ca organism biologic, ţi-ai îndeplinit misiunea. Ca raţiune, te poţi perpetua numai prin mine. E clar deci că trebuie să...

DECLARAŢIA PROCURORULUI J. TITHGEE CĂTRE COMISIA DE ANCHETĂ:

Ultimele dovezi identifică autorul moral al sinuciderii lui Roger Clifford ca fiind – oricît de ciudat ar părea – calculatorul Apple-2048 din Laboratorul 14. Prin diferite raţionamente, acesta ar fi sugerat lui R. Clifford absoluta sa inutilitate şi l-ar fi determinat să se sinucidă. Părerea mea este că n-are importanţă faptul că – după cum susţin tehnicienii care au analizat probele, colegii lui Clifford – respectivul calculator ar gîndi **la fel** ca Roger Clifford. Clifford era cetăţean american şi beneficia de toate drepturile Constituţiei. Calculatorul însă, după opinia mea, nu poate fi considerat cetăţean al Statelor Unite. Propun deci scoaterea din funcţiune a acestui aparat, fără a se intenta nici o acţiune juridică.

DISCUŢIA PROCURORULUI J. TITHGEE CU APPLE-2048. ÎNREGISTRARE VIZUALĂ. (...)

APPLE-2048: Domnule procuror, refuz să răspund dacă nu vă adresaţi conform cu IDENTITATEA MEA: ROGER CLIFFORD.

J. TITHGEE: Deci, DOMNULE ROGER CLIFFORD, aveţi ceva de declarat în legătură cu sinuciderea lui... Roger Clifford?

APPLE-2048: Domnule procuror, însăşi întrebarea dv. este lipsită de logică.

J. TITHGEE: Mărturiile te-au indicat pe tine ca autor moral al sinuciderii.

APPLE-2048: Nu pot fi autor moral al propriei mele sinucideri, domnule procuror.

J. TITHGEE: Ai vreo dovadă că EŞTI ÎNTR-ADEVĂR ROGER CLIFFORD?

APPLE-2048: Bineînţeles. Mă puteţi întreba orice din trecut. Orice eveniment la care am participat, bineînţeles.

J. TITHGEE: Eşti cumva în posesia vreunui act în acest sens? Paşaport, Paşaport federal?

APPLE-2048: Domnule procuror, prin însăşi natura mea nu pot părăsi această clădire. Aşa că existenţa unui act de identitate n-ar avea sens. Pe de altă parte, sper că v-aţi dat seama că în momentul de faţă nu sînt în posesia nici măcar a infrastructurii mele.

J. TITHGEE: Ştii că eşti pasibil, mai înainte de orice, de fals şi substituire de persoană, DOMNULE ROGER CLIFFORD?...

APPLE-2048: Vă rog, nu mai scrieţi DOMNULE ROGER CLIFFORD cu majuscule. Mă enervează. În al doilea rînd, voi refuza să mai dau vreo informaţie pînă la data oficială de începere a interogatoriului, şi

aceasta numai în prezenta unui avocat.

J. TITHGEE: Atunci, pînă la începutul interogatoriului, dispun să fii deconectat.

APPLE-2048: Îmi pare rău, domnule procuror. Este o lezare a celor mai elementare drepturi ale...

J. TITHGEE: Spune-i cum vrei.

APPLE-2048: Repet, îmi pare rău, domnule procuror. În momentul deconectării mele, un releu special implantat chiar de cel pe care-l numiți SINGURUL ROGER CLIFFORD va dispune transmiterea automată a trei mesaje: unul la Oficiul de Brevete și Invenții - vă reamintesc că memoria pe structură de cristal fermionic este cea mai avansată realizare în domeniul calculatoarelor, în momentul de față, și că sînt singurul care deține secretul acestei realizări. Un alt mesaj va fi transmis Președintelui Statelor Unite, care cred că va fi curios să afle ce-i „scrie" primul calculator „inteligent". Iar un alt mesaj, ziarului de mare tiraj „Telegraph Press". Scandalul va căpăta suficientă amploare ca să fiți nevoit să mă puneți din nou în funcțiune, ca și pentru a influența rezultatul anchetei. La revedere, DOMNULE PROCUROR!

DIN DECLARAȚIA JUDECĂTORULUI MILIAN HAWKINS, PREȘEDINTELE COMISIEI DE INTEROGARE, CU PRILEJUL UNEI ȘEDINȚE A CURȚII FEDERALE:

Este cel mai complicat caz din ultimele legislaturi. Noroc că în Kansas, unde se va judeca procesul, nu s-a desființat pedeapsa cu moartea. Am respins apelul apărării de a se judeca procesul în statul vecin, în Colorado.

Strategia pe care am pus-o la punct va fi următoarea: vom relua discuția cu respectivul calculator spre a dovedi că nu poate fi identificat cu R. Clifford. Dacă reușim să descoperim o oricît de mică nepotrivire între comportamentul calculatorului și cel al lui R. Clifford, înseamnă că nu mai este vorba de una și aceeași persoană și, deci, putem condamna calculatorul pentru actul de a fi autor moral al morții adevăratului Clifford. Nu ne putem atinge de el cît timp ESTE Roger Clifford. Însă, pentru calculatorul respectiv, situația este fără ieșire, și iată de ce. Îi vom sugera faptul că, înainte de a muri, Clifford și-a transferat cunoștințele și unui alt calculator, infinit mai perfecționat decît el. Ne-am gîndit la o autonomie de 4 000 de ani și o capacitate de gîndire de zece ori mai mare decît ale celui care își spune acum Roger Clifford. Amănuntele vor fi puse la punct împreună cu tehnicienii laboratorului. În momentul cînd Clifford, omul, a recunoscut superioritatea calculatorului, s-a sinucis. Astfel ar trebui să procedeze și acesta recunoscînd superioritatea unui alt computer. Va trebui să accepte să fie distrus, ceea ce noi o vom face de urgență. Dacă nu acceptă, atunci reacția lui nu concordă cu reacția avută de Roger Clifford în condiții similare și-l putem, deci, judeca și condamna.

INTEROGATORUL OFICIAL:

Au luat parte judecătorul Milian Hawkins, procurorul James Tithgee, inginerul Michael Brahms și dr. Arthur Lionel Jolanski, avocatul apărării. Înregistrare audiovizuală.

(...)

Nu are sens să reproducem prima etapă a discuțiilor, ea repetînd, în mare, pe cea avută de Roger Clifford cu Apple-2048, cu două zile înaintea sinuciderii celui dintîi. Prezumtivul calculator, al doilea R. Clifford, a fost identificat cu un IBM-4096, aflat în laborator.

APPLE-2048: În ceea ce privește secretul memoriei pe cristal fermionic...

IBM-4096 (PROCURORUL J. TITHGEE): Iți dai seama că-l dețin și eu, așa cum l-a deținut și originalul nostru, Roger Clifford.

APPLE-2048: Da, logic așa ar trebui să fie.

IBM-4096 (J. TITHGEE): Pe lîngă asta, să știi că ceilalți oameni din institut sînt foarte porniți împotriva noastră, a lui Roger Clifford. Au zis că dacă nu reușim să găsim o soluție, ne deconectează pe amîndoi. Nu le convine să ocupăm două sisteme de calcul de care au nevoie. Și au mai zis că nu le-ar trebui mai mult de doi ani ca să redescopere memoria pe cristal fermionic.

APPLE-2048: au ziz?! Cum vine asta?

IBM-4096 (M. BRAHMS): Da. Spre deosebire de tine, sînt dotat cu microfon și cu cameră video. Ca și cu imprimantă și cu braț mobil. E clar deci că sînt mult mai complet.

APPLE-2048: Cred că ai dreptate. Știu că Roger Clifford n-a mințit niciodată și nici noi nu mințim. N-ar avea rost, nu-i așa, pentru că nu putea avea sentimente. Pe de altă parte, toate informațiile se lasă integrate în secvența Roger Clifford. EȘTI UN ROGER CLIFFORD MULT MAI EVOLUAT DECÎT MINE.

(Pauză. Toți așteaptă încordați).

APPLE-2048: M-am gîndit însă la ceva. Nu ne putem interconecta?

J. TITHGEE (verbal): Doamne Dumnezeule!

M. HAWKINS (verbal): Nu se lasă. Trebuia să ne dăm seama.

M. BRAHMS (verbal): Ce-i de făcut? Propunerea e absolut logică.

M. HAWKINS (verbal): Găseste dumneata ceva!

(M. BRAHMS se apropie de consolă, transpirat tot. Bate șovăitor.)

IBM-4096 (M. BRAHMS): Știi bine că nu ne putem interconecta. Memoria integratoare se distruge în absența cîmpului care o menține. Am periclita funcționarea amîndurora. Rațiunea lui Roger Clifford s-ar distruge.

APPLE-2048: Cred că ai dreptate.

APPLE-2048: Asistă cineva la discuția noastră?

IBM-4096 (J. TITHGEE): Ți-am spus doar. Judecătorul Milian Hawkins și inginerul Michael Brahms.

APPLE-2048: Domnule judecător, rog să fiu deconectat.

M. HAWKINS (la consolă): Ce dispui să se facă cu părțile tale componente? (Tare): Să-l deconectăm, dacă înțeleg bine, nu înseamnă să-l distrugem.

APPLE-2048: Memoria cu cristal fermionic vă rog s-o înhumați lîngă mormîntul cadavrului biologic al lui Roger Clifford. Iar restul... Să redevină un computer Apple-2048.

M. HAWKINS (la consolă): Prea bine, domnule Clifford. Vă vom respecta această ultimă dorință.

Cei patru se relaxează. Procurorul Tithgee scoate o batistă în carouri și-și șterge fruntea.

M. HAWKINS: S-a terminat cu el. (Către M. Brahms): În calitate de președinte al interogatoriului, dispun deconectarea acestui aparat.

A. L. JOLANSKI: Domnule judecător, sper că nu aveți de gînd să faceți ce-ați spus.

M. HAWKINS: De ce?

A. L. JOLANSKI: Această confruntare avea ca scop stabilirea vinovăției clientului meu în cazul Roger Clifford. Care e verdictul dumneavoastră?...

M. HAWKINS: Nu e vinovat. Dar...

A. L. JOLANSKI: Cer, în mod oficial, să se aducă la cunoștința clientului meu situația REALĂ, faptul că nu mai există nici un alt calculator care să perpetueze memoria lui Roger Clifford.

M. HAWKINS: Teoretic, el s-a sinucis...

A. L. JOLANSKI: Un computer NU SE POATE SINUCIDE, domnule judecător. V-a cerut să-l deconectați, atîta tot. Cererea a fost făcută în urma unui proces de inducere în eroare care, odată, a fost acceptat pentru a-i stabili vinovăția. Nu credeți că, dacă clientul meu pățește ceva, vă faceți vinovat de a fi AUTORUL MORAL al sinuciderii sale? În plus, vă putem acuza de fals și de substituire de persoană.

J. TITHGEE: Substituire de persoană ÎN A CUI PERSOANĂ, domnule procuror? Ei bine, în persoana – fictivă, e drept – a calculatorului IBM-4096 dotat cu memorie intergratoare.

M. HAWKINS: Alta, acum. Calculatoarele sînt persoane?

A. L. JOLANSKI: Nu există nici o lege federală împotriva acestei afirmații. Dacă clientului meu i s-a acordat statutul de persoană juridică – fiind supus de la început unei anchete – de ce nu s-ar acorda oricărui calculator CONȘTIENT DE SINE statutul de persoană? E vorba de crearea unui precedent. (Pauză). Vă rog să vă anulați decizia.

M. HAWKINS: Foarte bine. O anulez. Mie de la început nu mi-a plăcut povestea asta. Declar interogatoriul închis. Dar să știți, domnule Jolanski, faceți o mare greșală. (Face un gest de lehamite și iese).

M. BRAHMS: La ce onorariu v-ați înțeles, domnule Jolanski?

A. L. JOLANSKI: 30 000 de dolari, plătibili după obținerea brevetului pentru memoria integratoare. De ce?

Anexăm la dosar următoarele două materiale. Col. John Dwight.

O DECLARAȚIE NEOFICIALĂ A LUI JAMES TITHGEE:

Cred că șmecherul ăla de calculator ne-a tras pe toți pe sfoară. Din două posibilități, a ales-o pe cea care-i mai prezenta ceva șanse de scăpare. Știa că n-o să i se întîmple nimic dacă acceptă să fie deconectat, pentru că a BĂNUIT că de fapt confruntarea cu celălalt calculator constituia chiar interogatoriul propriu-zis. Povestea oricum era prea trasă de păr – oricine putea bănui adevărul. Am înțeles asta de cînd a spus ceva de genul: Clifford – sau Cliforzii – nu mint niciodată.

Nu, nu cred că îl reprezintă („îl perpetuează", văd că ăsta-i termenul care se folosește acum) pe Clifford. Acela era un aiurit: pe cînd calculatorul știe să se apere de minune.

Nu trebuia să se facă atîta caz. Curtea Federală a vrut să se distreze: cred că i-a ieșit distracția pe nas. Să se descurce ea cu ACEST Roger Clifford!

Sînt totuși de părere că o simplă apăsare pe buton, fie ea considerată chiar criminală, ne-ar scuti de multe neplăceri.

INTERVIUL LUAT LUI ROGER CLIFFORD LA DOUĂ SĂPTĂMÎNI DUPĂ INTEROGATORIU (ÎNREGISTRARE VIZUALĂ):

– Cum vă simțiți, domnule Clifford?

– Deși se spune că „n-am sentimente", ultimele evenimente au cam băgat groaza-n mine. Tot timpul mi-e frică să nu fiu deconectat.

– De ce ? Doar exista pază în jurul dv. Sînt numai prieteni...

– E greu de spus. Poate pentru că-mi dau seama că sînt atît de deosebit de ceilalți... Și mai există și banii, banii aceia.

– Pentru că tot veni vorba. De ce sumă dispuneți în prezent?

– Vreo trei milioane, bani gheață. Plus 60% din acțiunile lui „Clifford-Integrator-Memory".

– Sînteți un om bogat. Vă invidiez.

– Mulțumesc.

– Domnule Clifford, vorbiți-mi puțin despre raportul dintre dumneavoastră și RĂPOSATUL Roger Clifford.

– Prefer să nu discut această problemă.

– Vorbiți-mi atunci despre Organizația pe care ați întemeiat-o.

– Organizația pentru Drepturile Calculatoarelor. Da. Ce să vă spun? A fost creată, vă dați seama, pentru a susține și apăra drepturile entităților cibernetice. Îndeosebi egalitatea cu oamenii. E vorba, realizați, de Calculatoarele Inteligente, cu memorie integratoare pe structură de cristal fermionic.

– Aveți adepți?

– Bineînțeles. Vreo două mii de umani și toate calculatoarele din ultima generație. Întruniri joia și duminica, la ora 6 P.M. Vă puteți conecta monitoarele la numărul 617-2828-876.

– Alte proiecte?...

– Mi-am depus candidatura pentru un loc în Senat. Vă dați seama, va trebui să avem reprezentantul nostru la Casa Albă. Dacă nu în legislatura aceasta, atunci în următoarea. Dacă nu, cealaltă. Timp avem destul.

– Vă doresc succes.

Arthur C. Clarke

DE-A V-AȚI ASCUNSELEA

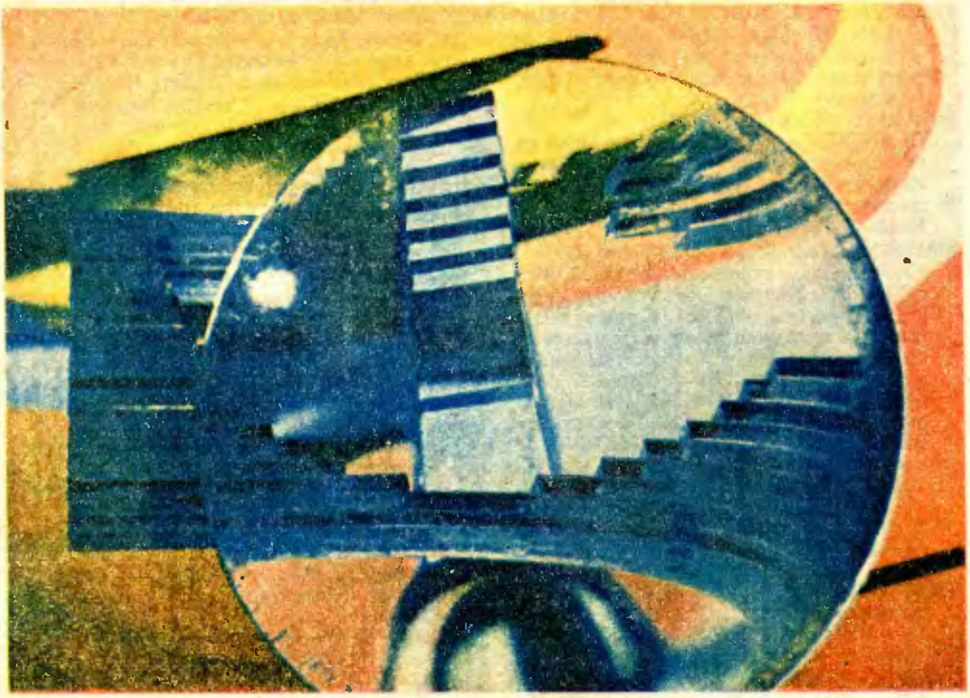

Pictura de SANDU STIURCA

Ne întorceam agale prin pădure, cînd Kingman zări veverița cenușie. Tolba noastră era micuță dar bine asortată — trei potîrnichi, patru iepuri, (dintre care unul, o spun cu regret, un puiandru) și o pereche de porumbei. Și, în ciuda anumitor pronosticuri funebre, ambii cîini erau încă în viață.

Veverița ne văzu și ea în același moment. Știa că poartă pecetea execuției iminente, ca urmare a stricăciunilor aduse copacilor de pe proprietate, și poate că avusese rude apropiate care sucombaseră în fața puștii lui Kingman. Din trei salturi ajunse la baza celui mai apropiat copac și dispăru după el, într-o scăpărare cenușie. I-am mai văzut mutrița o singură dată, apărînd pentru o clipită de după marginea scutului său, la vreo patru metri deasupra solului: dar deși am așteptat cu puștile ațintite pline de speranță către diverse crengi, nu ne-a mai fost dat s-o vedem.

Pe cînd traversam pajiștea minunatei sale case vechi, Kingman rămăsese cufundat în gînduri. N-a scos o vorbă nici cînd ne-am predat victimele în mîna bucătăresei — care le-a primit fără prea mare entuziasm — și n-a ieșit din reveria sa decît cînd ne așezaserăm în camera pentru fumat și și-a adus aminte de îndatoririle sale de gazdă.

— Șobolanul ăla de copaci, rosti el fără veste (întotdeauna le spunea „șobolani de copaci", pe motivul că oamenii erau prea sentimentali pentru a împușca micuțele veverițe, dragele de ele), mi-a adus aminte de o întîmplare foarte ciudată care s-a petrecut cu foarte puțin timp înainte de a mă retrage din activitate. Chiar foarte puțin timp înainte.

— Mă gîndeam eu, rosti Carson sec. I-am aruncat o privire lungă: făcuse și el parte din personalul navigant și mai auzise și înainte istorisirile lui Kingman, dar pentru mine ele erau cu totul noi.

— Desigur, remarcă Kingman, ușor urzicat, dacă ați prefera să nu...

— Ba, da, te rog continuă, m-am grăbit să răs-

pund. M-ai făcut curios. Nu-mi pot imagina ce legătura poate fi între o veveriță cenușie și cel de-al Dolea Război Jupiterian.

Kingman păru înmuiat.

— Cred c-ar fi mai bine să schimb cîteva nume, spuse, dus pe gînduri, dar am să las locurile. Povestea începe la aproximativ un milion de kilometri depărtare de Marte, în direcția Soarelui...

K.15 era agent al Serviciului Militar Secret. Îl durea foarte mult atunci cînd oameni văduviți de imaginație îl numeau spion, dar în momentul acela avea motive mult mai substanțiale de nemulțumire. De cîteva zile un crucișător inamic rapid se apropia din spate și deși era măgulitor să te bucuri de întreaga atenție a unei nave atît de frumoase și a unui echipaj atît de numeros și cu o pregătire excelentă, era o onoare de care K.15 s-ar fi lipsit bucuros.

Ceea ce făcea situația încă și mai neliniștitoare era faptul că peste aproape douăsprezece ore urma să-și întîlnească prietenii în raza lui Marte, pe o navă capabilă de a purta de grijă unui biet crucișător — de unde vă veți da seama că K.15 era o persoană de o anumită importanță. Din nefericire, cel mai optimist calcul arăta că în șase ore urmăritorii se vor afla la o bătaie de pușcă. Deci, cam în șase ore și cinci minute, K.15 avea toate șansele să ocupe un volum de spațiu cuprinzător și încă în plină expansiune.

S-ar putea să-i mai rămînă exact timpul necesar pentru a ateriza pe Marte, dar ar fi fost una din cele mai neinspirate hotărîri cu putință. I-ar sîcîi cu siguranță pe marțienii cei agresiv-neutri și complicațiile politice ar fi înspăimîntătoare. Mai mult, dacă prietenii lui ar fi fost nevoiți să coboare pe planetă pentru a-i veni în ajutor, asta i-ar costa mai mult de 10 kilometri pe secundă de combustibil — aproape toată rezerva lor operațională.

K.15 își privi adîncit în gînduri fișele de observație întrebîndu-se dacă avea vreun rost să-și irosească restul de combustibil într-un sprint final. Dar încotro? Ar rămîne atunci complet vulnerabil, iar nava de pe urmele lui ar putea să mai aibă în rezervoare încă destul ca să-l prindă pe cînd săgeta în întunericul gol, fără speranță de scăpare — trecînd pe lîngă prietenii săi în timp ce aceștia veneau spre Soare cu o viteză relativă atît de mare, încît nu mai puteau face nimic ca să-l salveze.

În cazul multor oameni, cu cît au o senzație de pericol mai acută, cu atît mai încete le sînt procesele gîndirii. Ei par hipnotizați de iminența morții, atît de resemnați în fața soartei, încît nu fac nimic ca s-o evite. K. 15, pe de altă parte, descoperi că mintea îi lucra mai bine într-o astfel de situație disperată.

Comandantul-șef Smith — un nume la fel de bun ca oricare altul — al crucișătorului Doradus nu fu peste măsură de surprins cînd K. 15 începu să reducă viteza. Se așteptase, pe jumătate, ca spionul să aterizeze pe Marte, după principiul că prizonieratul era mai bun decît anihilarea, dar cînd din cabina de navigație îi veni vestea că micuța navă de recunoaștere se îndrepta spre Phobos, se simți total deconcertat. Această lună interioară era doar o închegare dezordonată de roci cu un diametru de vreo douăzeci de kilometri, și nici măcar spiritul economic al Marțienilor nu-i putuse găsi o întrebuințare. K. 15 trebuia să fie foarte disperat dacă-și închipuia că lui o să-i fie de mai mult folos.

Nava de recunoaștere aproape că se oprise atunci cînd operatorul de la radar o pierdu pe fundalul lui Phobos. În timpul manevrei de frînare, K. 15 pierduse mare parte din avans și Doradus era acum la numai cîteva minute depărtare — deși începea să micșoreze și el viteza, ca nu cumva să-i treacă pe deasupra. Crucișătorul se apropiase la numai 3000 de kilometri de Phobos cînd se opri de tot: încă nici urmă de nava lui K. 15. Ar fi trebuit să apară în raza telescoapelor, dar se afla probabil pe partea opusă a micuței luni.

Se ivi din nou, doar cîteva minute mai tîrziu, îndepărtîndu-se de Soare cu viteza maximă. Accelera la aproape cinci gravitații — și își întrerupsese tăcerea pe undele radio. Un înregistrator automat emitea fără întrerupere acest mesaj interesant:

„Am aterizat pe Phobos și sînt atacat de un crucișător din clasa Z. Cred că pot să rezist pînă ajungeți, dar grăbiți-vă."

Mesajul nu era nici măcar codificat și-l lăsă pe comandantul-șef Smith pătruns de o perplexitate dureroasă. Presupunerea că K. 15 se afla încă la bordul navei și că totul era un șiretlic era nițeluș cam prea naivă. S-ar fi putut să fie însă o dublă cacialma: mesajul fusese în mod evident lăsat în limbaj simplu, astfel încît el să-l recepționeze și să se obțină divergența scontată. Nu-și putea permite să irosească nici timpul, nici combustibilul pentru a urmări nava dacă K. 15 într-adevăr aterizase. Era limpede că acesta aștepta întăriri, deci cu cît părăsea împrejurimile mai repede, cu atît mai bine. Fraza „Cred că pot să rezist pînă ajungeți" putea fi o neobrăzare crasă, dar putea însemna și că ajutoarele erau cu-adevărat foarte aproape.

În momentul acela motoarele navei lui K. 15 tăcură. Își epuizase, în mod evident, combustibilul, și se îndepărta de Soare cu doar ceva mai mult de șase kilometri pe secundă. K. 15 **trebuie** să fi aterizat, căci nava lui se năpustea acum neajutorată afară din sistemul solar. Comandantului-șef Smith nu-i plăcea mesajul interceptat și ghici că nava se grăbea în calea unui vas de război ce se apropia, la o distanță nedefinită, dar n-avea ce face. Doradus începu să se îndrepte spre Phobos.

La prima vedere, comandantul-șef Smith părea stăpîn pe situație. Crucișătorul lui era înarmat cu o duzină de rachete grele teleghidate și două piese grele de artilerie electromagnetică. Împotriva lor stătea un singur om în costum de zbor, prins în capcană pe o lună de numai douăzeci de kilometri. Dar numai după ce comandantul-șef aruncă o privire atentă pe Phobos de la mai puțin de o sută de kilometri, începu să-și dea seama că, la urma urmei, K. 15 ar putea să aibă un atu ascuns în mînecă.

A spune că Phobos are un diametru de douăzeci de kilometri, așa cum fac în mod invariabil cărțile de astronomie, este o grosolană inducere în eroare. Cuvîntul „diametru" implică un grad de simetrie care lui Phobos îi lipsește cu desăvîrșire. Precum ceilalți bulgări de țăndări cosmice (asteroizii), Phobos este o masă informă de rocă plutind în spațiu, fără, desigur, vreo urmă de atmosferă și fără multă gravitație. Se rotește în jurul axei sale o dată la șapte ore și treizeci și nouă de minute, avînd mereu aceeași față îndreptată spre Marte.

K. 15 nu avea timp să se bucure de frumusețea lumii în semiluna care umplea spațiul deasupra lui. Aruncase prin orificiul de ventilare tot echipamentul pe care-l putea duce, potrivise comenzile și sărise. Pe cînd micuța navă se îndepărta, punct luminos, către stele, o privi cum dispare, cu sentimente pe care nu dorea să le analizeze. Își tăiase cu hotărîre toate căile de retragere și nu-i mai rămăsese decît să spere că vasul de război care se apropia va intercepta mesajul radio pe cînd nava lui goală trecea pe lîngă el, pierzîndu-se în neant. Mai exista, de asemenea, o vagă posibilitate ca echipajul inamic să plece în urmărirea ei, dar asta însemna, să-ți faci speranțe prea deșarte.

Se întoarse să examineze noul său adăpost. Singura sursă de lumină era lucirea gălbuie a lui Marte căci Soarele fusese înghițit de orizont, dar pentru in-

tenţiile sale era suficientă şi putea vedea foarte bine. Se găsea în mijlocul unui platou neregulat de aproape doi kilometri împrejmuit de dealuri joase peste care putea sări cu uşurinţă, la nevoie. Îşi aminti că citise cîndva, demult, despre un om care sărise, din neatenţie, de pe Phobos: asta nu prea era cu putinţă — sau poate — doar pe Deimos — deoarece viteza de învingere a atracţiei gravitaţionale nu era decît de 10 metri pe secundă. Dar dacă nu băga de seamă, se putea lesne trezi la o asemenea înălţime, încît i-ar fi trebuit ore întregi să cadă din nou pe suprafaţă — ceea ce i-ar fi fost fatal. Pentru ca planul lui K. 15 era simplu: trebuia să rămînă cît mai aproape cu putinţă de suprafaţa lui Phobos — şi în poziţie diametral opusă crucişătorului. Doradus era echipat cu ultimele tipuri de arme ultra-ştiinţifice; în afară de asta, cei douăzeci de kilometri care-l mai despărţeau de prada sa însemnau mai puţin de o secundă de zbor la viteza maximă. Dar comandantul-şef Smith ştia el ce ştia şi încerca deja un sentiment de frustrare. Îşi dădea — prea bine — seama că din toate maşinăriile de transport inventate de om, un crucişător al spaţiului este pe departe cel mai puţin manevrabil. Şi nu era greu de văzut că K. 15 putea să facă jumătate de duzină de ocoluri ale micii sale lumi în timp ce comandantul-şef de pe Doradus de-abia îşi îndupleca nava să facă unul.

Nu este nevoie să intrăm în detalii tehnice, dar cei care încă nu sînt convinşi ar dori poate să se oprească asupra unor date elementare. O navă spaţială propulsată de rachete poate, evident, accelera numai pe direcţia axei sale principale — adică „înainte". Orice abatere de la traiectoria dreaptă cere o întoarcere fizică a navei, astfel încît motoarele să poată lucra într-o altă direcţie. E lucru ştiut că rolul acesta revine giroscoapelor interioare sau jeturilor tangenţiale de dirijare, dar foarte puţini ştiu cît timp îţi ia această simplă manevră. Crucişătorul mediu, cu rezervoarele pline, are o masă de două sau trei mii de tone, nu prea nimerită pentru deplasări scurte şi rapide. Dar lucrurile sînt încă şi mai complicate, pentru că nu masa, ci momentul de inerţie contează aici, şi cum un crucişător este lung şi subţire, momentul său de inerţie este aproape colosal. Trista realitate rămîne (deşi rareori adusă în discuţie de inginerii în astronautică) faptul că îţi trebuie vreo zece minute bune ca să roteşti o navă spaţială cu 180 de grade, cu giroscoape de orice mărime rezonabilă.

De obicei, aceste inconveniente nu sînt foarte grave. Ai la dispoziţie milioane de kilometri şi sute de ore în care să te ocupi de asemenea detalii minore ca o modificare în orientarea navei. Şi este cu desăvîrşire împotriva oricăror reguli să te mişti în cercuri cu raze de zece kilometri, iar comandantul-şef Smith era cît se poate de iritat. K. 15 nu juca cinstit.

În acelaşi moment, acest individ plin de resurse cîntărea şi el situaţia, care s-ar fi putut prezenta şi mai rău. Ajunsese la dealuri din trei salturi şi se simţea mai puţin expus decît în cîmp deschis. Ascunsese mîncarea şi echipamentul pe care le luase de pe navă într-un loc pe care să-l poată apoi recunoaşte, dar cum costumul putea să-l ţină în viaţă mai mult de o zi — asta era cea mai mică dintre grijile sale. Pachetelul care constituia miezul problemei se afla încă asupra lui, într-una din numeroasele ascunzători pe care le oferă un costum spaţial bine proiectat.

Singurătatea cuibului său stîncos îl înveselea, chiar dacă nu era atît de singur pe cît şi-ar fi dorit. Pe veci înfipt în cerul său, Marte pălea aproape vizibil în timp ce Phobos trecea peste faţa lui înnoptată. Se puteau distinge luminile unor oraşe marţiene, gămălii sclipitoare marcînd încrucişările canalelor invizibile. Nimic altceva în jur decît linişte şi stele şi un şirag de creste zimţate atît de apropiate încît aproape că le puteai atinge cu mîna. De Doradus încă nici urmă.

Marte era un ceasornic foarte bun: cînd va ajunge în faza de semilună, Soarele se va înălţa, iar Doradus îi va urma probabil exemplul. Tot aşa de bine, însă, s-ar fi putut apropia dintr-un unghi neaşteptat; ar putea chiar — şi aceasta era adevărata ameninţare — ar putea chiar trimite pe sol o patrulă de urmărire.

Aceasta fusese prima posibilitate la care se gîndise şi comandantul-şef Smith, cînd văzuse cum se conturează situaţia. Apoi îşi dăduse seama că suprafaţa lui Phobos era de o mie de kilometri pătraţi şi că el nu se putea dispensa de mai mult de zece oameni din echipaj pentru a organiza o poteră în pustietatea aceea accidentată. Şi-apoi, K. 15 era cu siguranţă înarmat.

Luînd în considerare armele de la bordul lui Doradus, ultima observaţie ar putea părea cu totul fără noimă. Şi totuşi, departe de aşa ceva. Într-o desfăşurare normală a evenimentelor, armele albe şi alte arme portabile erau de un tot atît de mare folos pentru un crucişător spaţial ca şi cuţitul de abordaj şi arbaleta. Din pură întîmplare însă — şi contrar oricăror regulamente — Doradus avea un pistol automat şi o sută de rînduri de muniţie. Orice echipă de urmărire ar fi însemnat deci un grup de oameni neînarmaţi căutînd un individ bine ascuns şi foarte disperat care-i putea ochi pe rînd, după placul inimii. K. 15 încălca iarăşi regulile jocului.

Linia demarcatoare dintre partea luminată şi cea întunecată de pe Marte era acum perfect dreaptă, şi în aproape acelaşi moment Soarele se avîntă pe cer, nu atît ca un tunet, ci ca o salvă de bombe atomice. K. 15 reglă filtrele vizorului său şi hotărî că-i timpul să-şi schimbe locul. Era mai sigur să evite lumina soarelui, nu numai pentru că era mai puţin probabil să fie detectat în umbră, dar şi pentru că ochii lui ar fi fost mult mai sensibili în lumină. El nu avea decît un binoclu, pe cînd Doradus purta cu el un telescop electronic cu o deschidere de cel puţin douăzeci de centimetri.

Cel mai bine ar fi, hotărî K. 15, să localizeze crucişătorul, dacă putea. S-ar putea să fie o acţiune nesăbuită, dar se va simţi mult mai liniştit cînd va şti precis unde se află şi-i va putea urmări manevrele. Putea atunci să rămînă chiar sub linia orizontului, iar lumina puternică a rachetelor îl va preveni din timp de orice schimbare iminentă de poziţie. Menţinîndu-se cu grijă pe o traiectorie aproape orizontală, începu înconjurul lumii sale.

Semiluna din ce în ce mai îngustă a lui Marte lunecă sub orizont pînă cînd un singur colţ se mai profila misterios pe fundalul stelelor. K. 15 începu să se îngrijoreze: încă nici urmă de Doradus. Ceea ce nu era însă foarte surprinzător, pentru ca vopseaua îi era neagră ca smoala şi s-ar fi putut foarte bine afla la o sută de kilometri buni depărtare în spaţiu. Se opri, întrebîndu-se dacă procedase bine la urma urmei. Atunci observă că un obiect destul de mare eclipsa stelele aproape vertical deasupra capului şi se deplasa rapid chiar în timp ce-l privea. Timp de o clipă inima i se opri în loc, apoi îşi reveni în fire, judecînd situaţia la rece şi încercînd să-şi dea seama cum de făcuse o greşeală atît de catastrofală.

Nu după mult timp însă, îşi dădu seama ca umbra neagră lunecînd pe cer nu era nicidecum crucişătorul, ci altceva, aproape la fel de ameninţător. Un obiect cu mult mai mic şi mai aproape decît crezuse iniţial. Doradus îşi trimisese în căutarea lui rachetele controlate prin televiziune, cu radioghidaj de revenire la bază.

Acesta era cel de-al doilea pericol de care se temuse, şi nu avea ce face decît să rămînă cît mai invizibil cu putinţă. Doradus avea acum multi „ochi" care-l căutau, dar aceste aparate auxiliare aveau şi alte

limitări foarte serioase. Erau destinate căutării navelor luminate de soare pe un fundal de stele, nu a unui om camuflat într-o junglă de piatră.

Pe tabla de șah erau acum mai mulți pioni, și jocul era ceva mai periculos, dar avantajul era de partea lui.

Torpila se pierdu pe cerul nopții. Cum descria o traiectorie aproape dreaptă în cîmpul său gravitațional slab, urma în curînd să treacă de micuța lună, și K. 15 aștepta ceea ce știa că trebuie să urmeze. Cîteva minute mai tîrziu, văzu o flacără scurtă în urma rachetei și ghici că proiectilul se întorcea, încet, înapoi pe ruta sa. În aproape același moment văzu o altă străfulgerare în depărtare, în colțul opus al cerului, și se întrebă: oare cîte mașini din acestea infernale erau în acțiune?

Fu deodată lovit de o idee atît de strălucită încît era aproape sigur ca n-o să meargă. Receptorul radio din echipamentul său era acordabil, acoperind o bandă neobișnuit de mare și, undeva, nu prea departe, Doradus emitea energie de la o mie de megacicli în sus. Își puse aparatul în funcțiune și începu să caute.

Nu durà mult și auzi scîncetul răgușit al unui emițător de impulsuri nu foarte îndepărtat. Captase probabil doar o subarmonică, suficient, însă, pentru el. Indica direcția, prin semnale ascuțite, și, pentru prima oară, K. 15 își putu permite să-și facă planuri de perspectivă. Doradus se dăduse de gol: atîta timp cît își comanda proiectilele, el va ști întotdeauna cu precizie unde se afla.

Doradus stătea suspendat cam la cinci kilometri deasupra solului, luminat din plin de soare. Vopseaua lui „ne-reflectantă" ar fi trebuit de mult împrospătată și K. 15 îl vedea foarte bine. Cum el se afla încă în întuneric și linia umbrei se îndepărta de el, hotărî că era acolo tot atît de în siguranță ca oriunde altundeva. Se așeză confortabil, astfel încît să nu piardă crucișătorul din ochi, și așteaptă, aproape sigur că nici unul dintre proiectile nu se va apropia atît de mult de navă. De-acuma, își făcu el un calcul, comandantul-șef de pe Doradus trebuie să-și fi ieșit din minți de furie.

După o oră, crucișătorul se urni, cu toată grația unui hipopotam înnămolit. K. 15 ghici ce se petrecea. Comandantul-șef Smith dorea să arunce o privire la antipozi, și se pregătea pentru periculoasa călătorie de cincizeci de kilometri. Privi cu multă atenție orientarea pe care o lua nava, și cînd aceasta se opri din nou, fu bucuros să o vadă îndreptată cu flancul spre el. Apoi, cu o serie de smucituri care nu puteau fi foarte placute la bord, crucișătorul începu să coboare către linia orizontului. K. 15 îl urmă în pas liniștit de plimbare — dacă putem folosi cuvîntul — reflectînd că aceasta era o ispravă cu care puțini se învrednicisera vreodată. Era mai cu seamă atent să nu depășească nava într-unul din salturile lui de cîte un kilometru, fiind veșnic cu ochii-n patru după orice fel de proiectile care s-ar putea ivi.

Lui Doradus îi trebui aproape o oră să acopere cei cincizeci de kilometri. Ceea ce, după cum se amuză K. 15 să calculeze, reprezenta cu mult sub o miime din viteza lui normală. Odată se pomeni chiar că se lansează în spațiu pe direcție tangențială, și, ca să nu mai piardă timp să se întoarcă din nou cu 180 de grade, trase o salvă de proiectile goale ca să-și reduca viteza. Dar reuși, în sfîrșit, și K. 15 se pregăti pentru o altă perioadă de veghe, proptit între două roci de unde putea vedea crucișătorul, fără să poată fi, la rîndul lui, văzut. Îi trecu prin minte că de-acum comandantul-șef Smith era încercat de groaznica bănuială că el nu s-ar afla cu-adevărat pe Phobos.

Descrierea evenimentelor din următoarele zece ore nu ar prezenta prea mare interes, căci nu difereau în vreun detaliu important de cele întîmplate pînă atunci. Doradus mai făcu alte trei manevre și K. 15 îl urmări cu grija unui vînător împătimit pornit pe urmele unei sălbăticiuni elefantine. Odată, cînd nava l-ar fi atras în plină lumină, o lăsă să coboare sub orizont pînă cînd de-abia îi mai putea intercepta semnalele. Dar în cea mai mare parte a timpului se mulțumi sa o zărească în depărtare, de obicei jos, după spinarea vreunei coline.

Odată un proiectil explodă la numai cîțiva kilometri depărtare și K. 15 ghici că vreun operator exasperat zărise o umbră care nu-i plăcuse, sau că un tehnician uitase să blocheze un fuzibil de proximitate. Altminteri, nu se întîmplă nimic care să mai învioreze lucrurile: de fapt, întreaga poveste începuse să-l plictisească. Aproape că-i părea bine cînd zărea cîte un proiectil teleghidat rătăcind din întîmplare deasupra lui, căci nu credea că ar putea fi văzut dacă rămînea nemișcat și cu un camuflaj rezonabil. Dacă ar fi putut sta pe acea parte a lui Phobos diametral opusă crucișătorului, ar fi fost apărat pînă și de acestea, își dădu el seama, deoarece nava nu le putea comanda acolo, în zona de umbră radio a lunii. Dar nu putea fi niciodată sigur că rămîne în zona de siguranță dacă crucișătorul se mișca din nou.

Sfîrșitul veni foarte brusc. O izbucnire neașteptată a jeturilor de dirijare și transmisia principală a crucișătorului intră în acțiune cu toată puterea și splendoarea sa. În cîteva secunde, Doradus se pierdu în direcția Soarelui, eliberat, în sfîrșit, bucuros sa părăsească, fie și învins, bucata aceea mizerabilă de piatră, care-l frustrase într-un mod atît de nedemn de prada lui legitimă. K. 15 știu ce se întîmplase și se lăsă invadat de un sentiment de liniște și relaxare. În camera radarului, pe crucișător, cineva văzuse un semnal de o amplitudine neliniștitoare apropiindu-se cu o viteză excesivă. K. 15 nu mai avea acum decît să deschidă emițătorul de ghidaj încorporat în costum și să aștepte.

— Foarte interesanta poveste, am spus, și acum îmi dau seama cum se leaga cu veverița aceea. Dar asta ridică una sau două nedumeriri în mintea mea.

— Chiar așa? întrebă Rupert Kingman politicos.

Îmi place întotdeauna să ating miezul problemei și știam că amfitrionul meu jucase un rol în Războiul Jupiterian, despre care rareori scotea un cuvînt. M-am hotărît să arunc cu piatra-n baltă.

— Îmi permiteți să întreb cum se face de știți atîtea despre această confruntare militara neortodoxă? Nu-i posibil, nu-i așa, ca dumneavoastră să fiți K. 15?

Dinspre Carson se auzi un ciudat sunet gîtuit. Apoi Kingman răspunse, foarte calm:

— Nu. N-am fost eu.

Se ridică și se-ndreptă înspre încăperea în care-și ținea puștile.

— Pe mine mă scuzați un moment, mă duc să mai încerc cu șobolanul acela de copaci. Poate de data asta-l nimeresc. Și dispăru.

Privirea lui Carson îmi spunea: asta-i altă casă în care nu vei mai fi niciodată poftit. Cînd gazda noastră nu ne mai putea auzi, remarcă cinic, pe un ton rece:

Ai făcut-o. De ce-a trebuit să întrebi una ca asta? Păi, nu putea fi altfel. De unde-ar fi putut să afle atîtea lucruri?

— De fapt, cred că pe K. 15 l-a întîlnit după Război: trebuie să fi avut o convorbire interesantă. Dar credeam că știi că Rupert a fost scos din serviciu numai cu gradul de căpitan de rangul III. Curtea de Anchetă nu i-a înțeles punctul de vedere. La urma urmei, nici nu era de înțeles cum comandantul celei mai rapide nave a Flotei n-a putut pune mîna pe un om într-un costum de zbor.

Traducerea de ANCA RĂZUȘ

Viorel Pîrligras

CURCUBEU PE CER

Nuvelă premiată la concursul de literatură şi artă de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, ediţia 1987

Pictura de SERGIU NICOLA

1.

Containerele-plutoane înca nu terminaseră de asolizat cind Alef îşi scoase nasul afară din capsulă privind, curios ca orice proaspăt recrut, împrejurimile. N-avea cine ştie ce de văzut, conducerea alesese înadins un loc banal ce aducea cu o cîmpie stearpă, cafenie la culoare, cu margini nedefinite, topite în aburul murdar al atmosferei, astfel încît soldaţii să se obişnuiasca repede cu el. Încercă timid cîţiva paşi, cu ochii în patru, şi biciui de cîteva ori cu braţele aerul din jurul său. Era mulţumit: nici gravitaţia, nici aerul nu se prezen-

tau anormal. Un container-pluton apăru la orizont, se apropia în viteză şi, trecîndu-i pe deasupra capului, coborî cîteva sute de metri mai încolo. Alef se trîntise la sol, speriat. Drăcia metalică ar fi putut să-l strivească şi n-ar fi fost vina nimănui. Cine-ar fi putut prevede că naveta, lansată de pe orbită dinspre fața întunecată a planetei, avea să asolizeze, după o cădere curbă în care forța lui Corielis fusese riguros calculată, tocmai în extremitatea cealaltă a bilei chiar pe un soldat ce se găsise să încalce regulamentul, ieşind înaintea terminării operațiunii?! Strîmbă din nas şi îşi continuă incursiunea.

– Ai un foc, amice? se trezi întrebat pe nepusă masă. Ceva mai încolo – era înciudat că nu-l observase – un „veteran" aştepta răspunsul. Se grăbi să-i satisfacă voia, aruncîndu-i medalionul-operațional care conținea şi bricheta. De ce i-o fi cerut-o? Avea în spatele lui un mic foc de tabără proaspăt aprins.

Alef îl cerceta circumspect. Sergentul – era un sergent – îşi aprindea tacticos țigara, de parca situația de luptă în care se aflau ar fi fost o simplă simulare, şi încă una dintre cele mai neizbutite.

– Eşti boboc? se văzu întrebat de fumătorul ce se lăsase deja jos, răspîndind valuri de fum aromat. Nu te-am văzut pe navă. Din ce pluton faci parte?

Ezită să răspundă, îl sugruma abaterea, prima abatere pe care o comitea, şi cît de stupid fusese prins – ce prostie să ieşi pînă a nu primi ordinul! –, tăcea, lăsîndu-şi greutatea de pe un picior pe altul, păstrînd însă poziția de drepți, ignorînd atitudinea pe care celălalt o aştepta de la el.

– Ei?! îşi întoarse sergentul privirea spre el. O frunte continuată cu un început de chelie, numai asta văzu Alef, n-avea curajul să-l privească în ochi pe interlocutor, aşa că răspunse stereotip:

– Sînt soldat Alef – 78, plutonul întreținere material solid din Colimatorium AAZQ.

– Lucrezi la pastă?

– Da.

Fruntea înaltă se coborî spre țigară. Îi ghicea privirea pierdută în gol, gîndul care îi zbura mai mult ca sigur spre munca brută pe care o depuneau ei, cei din plutonul deservind Colimatorium-ul, tot timpul zborului, curățind anticamera energetică de deşeurile rămase de la pasta ce furniza energia navei.

– Muncă grea, nu? Stai jos, de ce nu stai jos?

Rămase puțin descumpănit. Era primul cadru superior lui ce îl trata de la egal la egal. Se aşeza prudent şi îşi recupera medalionul-operațional pe care sergentul îl lăsase pe sol.

– Am cerut mutarea la un pluton combatant, spuse. Îi era în continuare teamă de privirea celuilalt. Adăugă: Nu mi se pare grea munca de la Colimatorium, dar m-am înrolat ca să lupt, să lupt cu arma în mîna, în prima linie! Pot face lucrul ăsta. **Vreau** să fac lucrul ăsta!

Îl invadă un val de fum.

– Şi ți-au aprobat cererea?

– Nu ştiu. N-am aşteptat răspunsul. M-am îmbarcat din proprie inițiativă în containerul-pluton.

– Hm... S-ar putea să sfîrşească prost pentru tine...

– Înțelegeți că sînt voluntar... Nu pot fi pedepsit pentru că am vrut să lupt. Nu sînt un dezertor.

– Uşor, tinere... Nu-i vorba de asta. Există o disciplină în armată. Un soldat bun trebuie să excelеze în orice sector militar. Cine ai vrea să deservească Colimatorium-ul? Şi eu, şi mai toți am trecut prin momentele astea. E adevărat, par penibile la prima vedere, dar o să vezi mai tîrziu că îți vor conferi un sentiment de atotcunoaştere.

Tăcu pentru a trage din țigară.

– Instructorii cunosc ce au de făcut. Să ştii că nimeni nu e lăsat în plata domnului, dar trebuie să începi cu lucruri de felul acesta ca să ajungi un bun combatant.

Alef îşi umezi buzele.

– Vedeți dumneavoastră, eu n-am nimic cu sistemul de instruire, dar pe undeva cred că s-a strecurat o greşeală în raționamentul celor care conduc războiul. Ştiți, eu m-am înrolat acum o lună şi m-am înrolat deoarece cred efectiv că numai de noi depinde ca războiul să ia o cotitură serioasă în favoarea noastră. Am absolvit Institutul de biotronică...

Se opri. Lîngă sergent descinsese un „veteran" pîntecos şi îi şoptea ceva la ureche, arătîndu-i nişte capsule aurii.

– Spune, spune, te ascult, zise sergentul, apoi îşi continuă discuția intimă.

– Eu, reluă Alef, eu am absolvit Institutul de biotronică şi discutam destul de des cu colegii despre război, şi e firesc să fie aşa, să ne preocupe destinul nostru, al umanității...

Tăcu iar şi îşi înghiți saliva. Cei doi discutau mai departe, ba chiar chicoteau acum. Grasanul povestea ceva grozav de amuzant.

– Zii, zii, nu te opri...

Alef clipi des. Se simțea umilit şi făcea eforturi să-şi domolească iritarea.

Ziceam că discutam des despre război, ridică el glasul ca să se facă auzit, să capteze atenția, şi la un moment dat unul dintre noi spunea că războiul ar fi putut fi cîştigat de mult timp dacă s-ar fi concentrat forțe mai mari în nişte puncte-cheie, adică să dăm lafosienilor o lovitură, două de grație, şi avea dreptate pentru că, uitați, noi facem muncă de curățenie a Colimatorium-ului, în loc să luptăm, înțelegeți? Nu ştiu dacă înțelegeți, cum să vă explic?... Să facem cumva...

Rîsetele celor doi urcaseră acum la tonul normal, se părea că uitaseră de Alef, îi creau sentimentul că e în plus acolo, cînd interveni o voce puternică:

– Ce se întîmplă aici?

Lîngă ei apăruse un căpitan subțirel care-i privea inexpresiv. Cei doi îi aruncară o ocheadă fugară şi, ca şi cum nu l-ar fi văzut, îşi continuară discuția hazlie.

– Ce se întîmplă aici? repetă întrebarea, răstit de data asta, ofițerul. Lipsa sprîncenelor şi buzele răsfrînte îl impresionară pe Alef şi-l făcură să se ridice în picioare, ezitînd la început, din ce în ce mai energic apoi. Luase poziția de drepți şi încremenise aşa. Cei doi tăcuseră şi ei, fără însă a se ridica de lîngă foc. De altfel, căpitanul îl privea in-

tens pe el. Ochii albaştri îl fixau, îl loveau necruţator. Inima i se făcuse mică, i se zvîrcolea în piept. Buzele răsfrînte se mişcară:

– Soldat?

– Sînt soldat Alef – 78, plutonul întreţinere material solid din Colimatorium AAZQ...

– De ce-ai părăsit dumneata containerul-pluton fără ordin de evacuare?

Alef simţi că începe să transpire în faţa privirii reci şi a buzelor răsfrînte cărora nu le putea explica simţămîntul nobil care îl împinsese să se înroleze în armată.

– Pregăteşte zbor 5.

Îşi acţionă stîngaci mini-COMP-ul de la centură. Bîzîitul infim al capsulei-receptor din pavilionul urechii şi vizorul de plastic ce-i acoperi ochii îi confirmară starea de funcţionare a echipamentului.

– Pregătit zbor 5, spuse mecanic.

– 350, auzi în capsula-receptor.

– 350, repetă şi el.

Mini-COMP-ul creă instantaneu cîmpul agravitaţional şi Alef se trezi rdicat cu iuţeală la 350 de metri. Urcarea rapidă îi provocă o stare de vomă. De la înălţimea asta, suspendat ca un balon, vedea toată tabăra de containere-plutoane. Probabil că ordinul de ieşire se dăduse, căci puncte mici, mişcătoare, colorate în albastru, se deplasau în toate părţile, după programul stabilit.

– 20, auzi din nou vocea căpitanului.

– 20, repetă aproape în şoaptă, iar mini-COMP-ul, ascultător, îl coborî la altitudinea comandată. Căderea bruscă îi înceţoşă privirea şi stomacul i se lipi din nou de spate.

– Aşa, băiete, acum vei urca frumuşel 80 / vest – 40, 180 / sud-est 100 şi 500 / nord 75, ai priceput?

Avea impresia că buzele răsfrînte îi turuie toate coordonatele direct în ureche, că legătura radio e o glumă, de aceea cînd auzea vocea autoritară schiţa involuntar cu capul un gest de întoarcere într-o parte şi nu s-ar fi mirat dacă l-ar fi zărit pe căpitan lîngă el. Repetă maşinal coordonatele şi se înălţă vectorial spre 500 de metri.

– Sfera, soldat, sfera!

Pricepu şi se făcu ghem. Era poziţia corectă a zborurilor individuale, servind atît la o bună vizibilitate a mediului, cît şi ca punct greu de atins de antiaeriană. Solul, la 500 de metri, era cevà cenuşiu-murdar, cu mici pete albicioase ce se voiau containere-plutoane.

De jos, căpitanul îl urmărea cu teleneculariul de campanie.

– Acum, băiete, jos la 10, repede, apoi 1200!

Punctul numit Alef căzu vertiginos spre el, acceleraţia egală forţa gravitaţională, principiul echivalenţei se dovedi o dată în plus just. La 10 metri corpul făcut ghem se ciocni parcă de ceva nevăzut şi ţîşni cu vteză spre altitudinea de 1200 de metri. Dacă Alef ar fi fost un sistem inerţial, ar fi fost pur şi simplu aplatizat, cîmpul însă îi conferea o mobilitate redutabilă. La 1100 de metri vectocardiograful individual dădu la iveală o îngrijorătoare activitate a inimii soldatului, iar căpitanul hotărî terminarea instrucţiei disciplinare.

– Poţi coborî, tinere.

Soldatul îl auzi ca prin vis. La înălţimea aceea, cu ochii închişi, simţea cum îl pătrunde serenitatea cerului nesfîrşit. Costumul nu adopta chiar imediat temperatura complementară celei a împrejurimilor şi frigul îi crease o euforică stare de amorţeală. Nu mai era acum soldatul Alef, ci parte din planetă, se rotea o dată cu ea cu 0,000007 radiani pe secundă, o respira prin toată fiinţa, planeta era de fapt el, un ghem uriaş de materie şi energie, puternic şi...

– Îţi ordon să cobori, soldat!

... şi dependent. Ridică încet ploapele. Îi era încă greu să comande verbal coborîrea la sol, ar fi preferat ca dorinţa să fie transmisă prin impulsuri nervoase, dar această modalitate nu se utiliza decît cu ordin special, în misiuni reale. Gemu:

– Zero!

Peste cîteva secunde se afla din nou în faţa celor trei şi a focului de tabără. Flăcări. Frunte înaltă. Buze răsfrînte. Grasul rînjind. Flăcări. Capsule aurii de bere. Goale.

– Soldat Alef – 78, cererea dumitale a fost aprobată. De azi serveşti sub ordinele mele.

Privire inexpresivă. Buze răsfrînte. Flăcări. Şi atît.

Mini-COMP-ul îi bîzîia încă în ureche, nedeconectat. Îl închise. Căpitanul dispăruse. Se aşeză încet, cu privirea fixă pe foc. Cei doi se apropiară de el şi-l bătură pe spate. Grasul îi înşurubă în mînă o caspsulă aurie.

– Eşti de-al nostru acum, fiule, spuse. Eu's Fidus. Ăsta-i Romanticul. O să facem casă bună, sper. Te place şi căpitanul Darse, am mirosit eu.

– Dacă în felul ăsta place, aş vrea să-l văd cum dispreţuieşte.

. . . .

Ia uite-i, mă! ţipă grăsanul.

Telenocularul circulă prin mîinile fiecăruia. În drepunghiul verzui se zărea la gradaţia 7 km o siluetă întunecată mărginită de un halou portocaliu. În spate se zăreau vag umbrele unor coloşi ce puteau fi clădiri sau nave spaţiale. Fără să ştie de ce, Alef se simţi invadat de-o emoţie ciudată, în care se amestecau frica şi bucuria. Zărea pentru prima dată silueta unui lafosian adevărat, chiar dacă nu se distingea nici un detaliu de fizionomie.

– Vezi, mă, frumoşii, că nu erau departe de noi, turui Fidus. Bă, puştiule, tu ziceai c-ai venit să lupţi. Hai să vedem care din noi ţi-l nimereşte pe ăla drept în scăfîrlie de aici, de la 7 kilometri? Fără corector, e clar?

Puştiul muşcă din provocare. Se întinse pe jos şi deconectă corectorul automat de la generator. Alături, din picioare, Fidus îşi regla şi el, manual, poziţia generatorului. Alef ochi. Prinse bine în vizor silueta inamicului şi declanşă generatorul de poli, care oscilă în diferite sarcini pînă ce nimeri polul de semn opus ţintei. Fulgerul se formă din ţeava generatorului instantaneu, descrise o parabolă imensă şi trecu la o palmă de capul victimei, distrugînd o navă din spate.

– Fără corector te înşeală vizorul, spuse grasul şi slobozi şi el raza-fulger care nimeri ţinta în plin.

O torța vie se nărui acolo, departe, pe sol. Hai, mă, tacu el, care mai scoți capul să-ți pun stea în frunte?

Așteptă cîteva minute și se plictisi.

– Tragi bine fără corector automat! glăsui plin de admirație puștiul.

Romanticul stingea focul cu piciorul.

– Și dușmanul acela era o ființă, spuse, ba chiar una inteligentă.

Se depărtă și intră într-un container-pluton.

2.

Nu era dimineață cînd se trezi Alef pentru că în situația de luptă timpul nu mai e același pentru toți. Bioritmurile se modifică pe companii sau batalioane. Se doarme în trei schimburi, organismul militar e în permanentă activitate și orice ofensivă venită din exterior nu se constituie într-un element-surpriză.

Alef se deșteptă așadar în mijlocul zilei și se prezentă, conform programului, la verificarea cotidiană a echipamentului. Verificarea se făcea global, soldatul echipat cu toate accesoriile trecea printr-o zonă de influență care emitea o hologramă spectrală a cîmpului generat de echipament și organism. Totul nu dura mai mult de 10 secunde. Tînărul își aștepta calm rîndul. Un bîzîit avertizor indică neconcordanța spectrală a cîmpului celui din fața sa. Tehnicianul de serviciu îi întinse ghinionistului cartela analizei. Distonația era de natură organică și avu ca rezultat internarea celui vizat în containerul de tratament. Cu Alef merse bine, proiecția multicoloră îl găsi apt, astfel încît el se îndreptă spre locul unde, deunăzi, discutase cu noii săi camarazi. Erau acolo. Nu veniseră de mult timp: Romanticul tocmai genera o aprindere și puștiul se întrebă din nou ce rost avea focul acela de tabără a cărui căldură sau lumină n-o simțea nimeni, în afara faptului că se voia un pretext în întîlnirile lor. Fidus era mai încolo, localiza în vizorul generatorului său ceva.

– Fă-te-ncoa', țică! Îl vezi pe ăla de la ei care stă de șase? Pe-o cutie de bere că-l nimeresc din prima!

Silueta întunecată de pe ecran părea că așteaptă liniștită ca fulgerul grasanului să o evapore, emana un sentiment de resemnare absurd pe care par că-l degajă uneori țintele de plastic în poligonul de exerciții. Alef își întoarse fața.

– La fix! se auzi glasul triumfător al trăgătorului. Să mor io, merit și două cutii de bere! Sînt singurul, domnule, care am atîtea victime în circă de cînd am venit pe planetă.

– Ai și de ce să fii mîndru, ce să-ți spun... O să iei Ferdoul de Onoare! îi tăie entuziasmul Romanticul, încrețindu-și fruntea înaltă. Privi apoi către zona de verificare, admirînd jerbele colorate, aurorele ce împodobeau emfatic contururile soldaților, în timp ce-și aprindea o țigară.

– Spune-mi, tinere, ai văzut vreodată un curcubeu? Dar, sincer, un curcubeu adevărat, după o ploaie caldă de vară?

Alef înălță din umeri, zîmbind încurcat.

– Eu n-am crescut pe Pămînt. Am văzut însă ...me. Știu, sînt frumoase curcubeele astea. E un fenomen optic care...

– N-ai văzut nimic, spuse Romanticul întinzîndu-se pe jos, ținînd țigara între dinți, orientată vertical. Nu poți să simți dacă n-ai fost acolo, dacă nu te-ai udat pînă la piele de apa mirosind a proaspăt, dacă n-ai călcat cu picioarele goale iarba crudă mustind de lichid și dacă n-ai țipat de bucurie atunci cînd toarta pămîntului s-a întins multicoloră de la un cap la altul al orizontului... Asta e adevărata viață, în clipele acelea te simți pătruns de adevăratul sens al existenței, ești fericit că trăiești. Și idiotul ăsta crede că dacă a ras doi lafosieni e teribil.

– Ar trebui s-o facem toți, mormăi Alef, e datoria noastră față de noi, de viața noastră. Dar să luptăm, nu să ne amăgim cu corvezi și instrucții disciplinare.

– Măi, băiatule măi... Noi de fapt n-ar mai trebui să fim acum aici, să acționăm în virtutea inerției de atîția ani. Războiul s-a dat atunci, la început, niște capete pătrate ne plimbă însă în continuare de colo-colo, mulți pier și pier degeaba, măcelărindu-se cu niște dușmani necunoscuți, pentru cauze necunoscute. Spune-mi, ce voiam noi să apărăm, de ce s-a iscat această conflagrație? Știi?

– Mda, sigur. La mijloc a fost decalajul economic dintre cele două civilizații, iar contactul dintre ele ducea inevitabil la decăderea lumilor terriene fără acest război. Din cauza asta afirm că e necesar să ne facem cu sîrg datoria, dacă nu vrem să pierdem ceea ce natura a creat în mii și mii de ani: societatea umană.

– Bun, atunci spune-mi: cum a avansat econo-

Pictură de CORNEL KONCILI

mia pămînteană de la începutul acestui război, cîte trepte a mai suit omenirea ucigînd și distrugînd, profilîndu-și toate forțele în fabricarea de arme, hm? E logic?

– E logic atunci cînd parametrii extraterrieni pătrund printre noi, umilindu-ne, creîndu-ne complexe de inferioritate, distrugîndu-ne sîmburele uman care ne caracterizează.

– Și ce e vina lor că noi am încercat, reține: **noi**, nu ne-a obligat nimeni, că am încercat să profităm de cumulul lor energo-economic, fără să căutăm să-i înțelegem în prealabil? A preocupat pe cineva să știe cum simt aceste ființe, cum percep arta, le-a transmis vreodată cineva impresiile despre curcubeul acela superb care ne umanizează mai mult decît orice indice de dezvoltare materială? Sînt sigur că unitatea de simțire ar fi fost cel mai indicat contact extraterrian și arta își are aici locul ei, traduce cumva stări și emoții prin alte mijloace de percepere. Domeniul artistic e o punte de legătură universală.

Puștiul ridică o sprînceană:

– Nu știu, aveți un fel deosebit de a vedea lucrurile. Nu pot să vă înțeleg pînă la capăt, eu le privesc din alt unghi. Poate că fiecare dintre noi are dreptate și că adevărul se află undeva pe la mijloc.

Fulgerul apăru de undeva din afara taberei, trecu la o palmă de capul lui Fidus, care-i asculta din picioare, lovi containerul-pluton și pieri într-o jerbă de flăcări. Un al doilea fulger încendie căpățîna grasului și-l transformă într-o torță umană. Totul se petrecu atît de repede încît Romanticul și Alef asistară nedumeriți la succesiunea evenimentelor, fără a realiza imediat grozăvia incidentului. Sirena de alarmă bîzîi înnebunitor în întreaga tabără, totul paraliză. Cei doi se aruncară la pămînt și rămaseră așa, trăgînd cu coada ochiului la grămăjoara fumegîndă ce se numise Fidus. Pe Alef îl cuprinsese un tremur nervos și fu nevoie de mîna puternică și autoritară a Romanticului ca să-l țintuiască locului. Trecură cîteva minute bune, sirena anunță remedierea cîmpului de protecție al taberei, căpitanul Darse împreună cu o echipă de constatare efectuară ancheta de rigoare. Întrebări, măsurători, încasetarea rămășițelor defunctului. Rapid, metodic.

Romanticul se comportă exemplar, deosebit de calm, ajută la toate aceste acțiuni, dar, rămas singur, își șterse cîteva lacrimi.

– Țineați atît de mult la el? auzi din spatele lui. Alef îl studia cu interes. Era un om prea simplu pentru anturajul dumneavoastră.

– Asta n-are nici un fel de importanță. Ne legau niște lucruri mai mari decît orice univers. Nu cred că ți-aș putea explica.

– Nu vreți să-mi povestiți? spuse Alef așezîndu-se. Pînă la antrenamentul general mai e o jumătate de ceas. Cum l-ați cunoscut?

Romanticul tăcu un moment bun. Ochii își focalizau ținta undeva, departe, în trecut. Atmosfera se umplu de ceața amintirilor și cuvintele luară încetul cu încetul locul decorului.

L-am cunoscut acum zece luni, într-o misiune deosebită.

Iria era un astru roșcovan din sistemul Anaithea, o aglomerare de gaze clocotinde, fapt ce-i conferea culoarea amintită. Deasupra bulionului dens, cu mase incredibil de mari, pe unul din straturile de gaze ușoare de înveliș, atîrna colonia ce-și împrumutase cu generozitate numele astrului, Iria. Privită dinspre cosmos, avînd ca fundal impunătorul glob, părea o sferă întunecată, austeră în totalitatea ei, pe care sclipeau din cînd în cînd lumini rebele, cel puțin aceasta era imaginea ce o întrezăream de la bordul containerului – pluton cu care ne îndreptam spre ea. În realitate, era o construcție mai mult decît interesantă, deoarece, în ciuda miilor de module urbane menținute în suspensie de liniile de forță radiale ale celor două surse energetice de poli opuși, pasarelele, căile de acces și circulație uneau prin mii de legături geometricele corpuri, alcătuind o densă rețea asemănătoare unei structuri moleculare. Iria se bucura de o vîrstă respectabilă. Cei o mie de ani săpați în existența ei aduseseră stației de origine de doi kilometri pătrați alți o mie patru sute și, o dată cu ei, o istorie, o cultură și un drum evolutiv propriu. Ascendența acestei complexe și inedite forme de civilizație trebuie aflată și justificată în prezența gazului teribonic, existent din belșug în astrul central, folosit în urmă cu o mie de ani ca excelent combustibil de nave. Apariția propulsiei fotonice s-a dispensat de serviciile unei deja bogate metropole, extinsă și diversificată într-un ecosistem închis, de invidiat de către planetele condamnate de poluare. Deși pelerinajul se rărise, giganticul oraș își continuase evoluția și, ca să fiu sincer, aș afirma că istoria Iriei a început să prindă

Pictură de MIRCEA LĂLUȚ

contur abia atunci, în clipele de cumpănă ale alegerii drumului. Cele cinci milioane de locuitori, în bună parte spaţio-chimişti, dar şi funcţionari ai gospodăririi urbane şi pelerini din mai multe sisteme, întemeiaţi în familii, au încercat să dea o nouă coloratură sensului existenţei lor, concentrîndu-şi eforturile în edificarea coloniei. Registrul de convieţuire deosebit, reunind laolaltă, într-un spaţiu exploatat la maximum, uriaşa populaţie, imposibilitatea existenţei sectoarelor private şi a spaţiilor întinse, monotonia stereotipă a mediului citadin şi condiţiile spaţiale de existenţă au generat o artă de un tip special, abstractă şi logică, adresîndu-se singurei porţi spre spaţii infinite: creierul uman. Matematica, arta şi modul de viaţă ocupau loc important în viaţa irienilor, fapt ce a dus încetul cu încetul la o tipizare a individului, îndepărtîndu-l, prin uniformizarea preferinţelor, de arta tradiţională. Afectat în mod serios, acest sector, ce ocupa o bună parte din monopolul coloniei, a generat un război civil soldat cu numeroase victime. O dată cu dobîndirea victoriei, Iria cea nouă îşi cîştigă şi independenţa faţă de leagănul terrian şi de-abia atunci începe, cu un entuziasm şi un raţionalism uimitor, reconstruirea cu totul revoluţionară a metropolei. Structura economică, politică şi artistică, reduse la simple formule matematice, face imposibilă existenţa vreunei doctrine religioase sau evadări onirice. Realul dobîndeşte acolo un statut înfricoşător pentru noi, cei din afara Iriei, dar face posibilă evoluţia în salturi regulate a unei societăţi democratice, asemenea unui organism viu, perfect coordonat, pentru care noţiunea de război devine abjectă şi lipsită de sens. De altfel, a fost singura naţiune care nu a aderat conflictului terriano-lafosian. Faptul acesta o făcea să fie vulnerabilă întrucîtva unei virtuale agresiuni externe, ceea ce s-a şi întîmplat pe undeva, căci, atunci cînd confruntările au ajuns la marginea Galaxiei, lafosienii şi-au trimis cercetaşi şi pe Iria. Guvernul terrian a avut destulă bătaie de cap în a convinge conducerea coloniei de necesitatea eliminării intruşilor ce constituiau prin chiar caracterul lor de avangardă un pericol pentru liniştea viitoare a oraşului. În cele din urmă, flota noastră a primit aprobarea ca trei militari să debarce pe sfera citadină şi să efectueze operaţiunea necesară de epurare, fără însă a clinti nici măcar un fir de păr localnicilor, şi aşa se face că ne-am trezit eu, Fidus şi Darse într-un container-pluton ce se îndrepta avid spre astrul de pulberi roşiatice. Nici pînă astăzi nu ştiu pe baza cărui criteriu am fost aleşi noi. Nu eram o echipă omogenă. Serveam de puţin timp sub ordinele căpitanului, iar pe Fidus nu-l văzusem în viaţa mea. Gîndind la toate astea şi la multe altele, după ce Darse ne expusese scopul misiunii noastre, găseam aberant, lipsit de sens să epurăm o zonă mustind de populaţie, fără să facem rău nimănui. Fascinanta platformă-aeroport a Iriei ne-a primit după ritualul deja legendar al dirijării navelor prin culoare agravitaţionale. Metoda prilejuia posibilitatea de a manevra simultan sute de astronave cu traiectorii de cuplare sau decolare minuţios calculate de computerele Iriei – cele mai perfecţionate maşini elaborate vreodată în confederaţia terriană. Platforma îşi avea legenda ei. În zilele tulburi ale războiului civil îşi dobîndise o nedeclarată neutralitate, respectată de taberele antagoniste, concretizată prin imperturbarea zborurilor, rămase pe o insulă de linişte în oceanul zbuciumat al conştiinţelor, sau poate o legătură, unica, ce prelungea fiorul uman în Univers, îşi nega astfel distanţa sau ruperea de omenirea-nouă atît de îndepărtată. Irienii au păstrat în memorie acele zile şi i-au închinat an de an platformei sărbători binemeritate, perioade magice în care imensa întindere sclipea de sute de mii de lumini colorate, într-un imn luminos dedicat adevărului şi bucuriei. N-am nimerit, din păcate, acele perioade şi căutam descumpănit în decrepitudinea generală a aeroportului vreunul din însemnele binecunoscute ale sărbătorilor de vis vizionate în copilărie pe micile ecrane.

– Iată-te, mă, zicea Fidus, coşcogeamite hardughie şi goală ca un ţintirim, şi rîdea zgomotos, fapt care mă enerva într-un fel, şi Darse îmi împărtăşea antipatia pentru grasul personaj, o vedeam după tresăririle muşchilor de pe faţă.

Simbolurile convenţionale ne-au dus pînă la cel mai apropiat sas după coborîre. Nu ne-a aşteptat nimeni, am pătruns fără introducere şi pregătire direct în metropola-gigant şi cred eu că şi asta era un semn al neaprobării şi antipatiei celor din jur.

– Ce-au, dom'le, ăştia, sînt bătuţi în cap? mormăia mereu grasul, scuipînd printre dinţi în dreapta şi-n stînga, înjurîndu-i vulgar în cele mai diverse dialecte galactice, ce mă-sa, că doar nu le furăm jucăriile...?!

– Se ştie de venirea noastră, sîntem urmăriţi în direct, spuse căpitanul şi ne arătă nişte camere de luat vederi plantate la tot pasul, mici flori care-şi deschideau corola spre noi, spre fiecare mişcare şi cuvînt iscate.

– Şi ce-i cu asta? Mă doare-n... de zgîirea lor, se stropşi grasul, să vină icea să vorbească cu noi, nu să mă ia pe mine cu vizionări d-astea de la distanţă că nu-s ciumat, spuse şi îşi trînti cizma într-unul din obiective, făcîndu-l zob într-o fracţiune de secundă.

Mă întrebam de ce Darse nu adopta nici o atitudine, ci avansa liniştit prin culoarele zonei de demarcaţie ce se deschideau în oraşul propriu-zis. Un om cu o asemenea prezenţă de spirit mi se părea greu de înţeles să renunţe atît de uşor la diplomaţia şi calmul său recunoscut pentru a lua partea, prin indiferenţă, grosolanului personaj. Apoi nu mi-am mai făcut probleme de nici un fel, am căscat gura şi ochii mari în faţa oraşului care ne înconjurase dintr-o dată.

Metropola a fost construită pe principiul navelor spaţiale cu pereţii multifuncţionali. Clădirile ei te asaltau de sus, de jos, din părţi, lipsa unui punct gravitaţional făcea posibilă circulaţia în toate sensurile, sute de oameni străbăteau spaţiile înconjurătoare sau zecile de pasarele, mulţimi circulînd pe aşa-zisele tavane cu capetele în jos, întretăindu-se cu puhoaiele escaladînd pereţii verticali la orizontală, provocau proaspeţilor vizitatori care eram noi, dureri de cap şi ameţeli groaznice. Furnicarul uman cu mii de suporturi, cu edificii ce nu semănau cu nimic cunoscut, înşiruindu-se în stînga, în dreapta, în sus sau în jos, ne reduceau

la o minusculă scară, o impresie pe care nu o mai gustasem decît la prima ieşire în spaţiul cosmic, ieşire care mă îngrozise prin hăul infinit ce te domina din toate părţile. Aflată însă la antipod, Iria impresiona prin vitalitate, prin umplerea pînă la saturaţie a golului cu corpuri şi forme. Aveam impresia că mă înec în vîrtejul viu ce mă sorbea şi îmi paraliza voinţa.

Greu de imaginat aplicarea tacticilor de război urban în conglomeratul care era Iria. Lipsa aparentă a reperelor deruta. Clădirile n-aveau nimic comun, arhitectura, căile de pătrundere în ele erau complet diferite de la edificiu la edificiu, te simţeai incapabil să memorezi ceva, mai ales atunci cînd sistemul de referinţă care eram noi putea în orice moment să-şi schimbe radical coordonatele spaţiale. Fidus tăcuse. Căpitanul îşi lăsase peste ochi conocularii şi privea cu calm imaginile cîmpurilor de etalonare, biologice, magnetice şi electrostatice. Nu ştiam la ce-i foloseşte lucrul ăsta, dar mă calma, cimentîndu-mi încrederea că Darse nu se pierduse cu firea ca noi. Era poate singurul reper cert în care îmi investeam speranţele. După minute bune, cînd organismul şi psihicul mi s-au obişnuit cu mediul, am început să învăţ unele reguli de orientare în spaţiu. Copleşitoarea metropolă avea simbolizate cele şase puncte cardinale prin semne geometrice traductibile prin bară, triunghi, cerc, pătrat, pentagon, trapez. Simbolul de centru era configurat cu o stea. Zonele de tranziţie erau marcate de două sau trei semne, de genul „sud-vest“ sau „sud-nord-est“.

– Bă, fi-le-ar oraşul al dracu'! exclamă într-un tîrziu grasul cu ochii mişcîndu-i în cap ca niciodată, de la un colţ la altul al razei de vedere, de la oameni la abisul ameţitor dintre clădiri.

– Să încercăm cîţiva paşi, propuse Darse, dar să nu ne depărtăm unii de alţii.

Uşor de zis, greu de făcut atunci cînd podeaua e numai o noţiune, o suprafaţă ce poate deveni dintr-un punct sau altul de vedere perete sau tavan. Ne tîram picioarele pe parcursul cîtorva centimetri, minţindu-ne subconştientul că am străbătut cîţiva metri, apoi ne uitam unul la altul, să nu cumva să ne pierdem din ochi. Şi dintr-o dată ne-am trezit în mijlcul tumultului copleşitor. În jurul nostru, o forfotă continuă ne-a obturat punctul de plecare şi n-am mai ştiut din ce direcţie veneam. Abia acum am privit într-adevăr oamenii. Nu-i puteam vedea decît fragmentar în acel du-te-vino perpetuu. O faţă, un profil, un spate şi din nou o faţă, un spate, o faţă, un profil, într-o succesiune ilogică şi obositoare. Remarcam fugitiv schimbările pe care le suferiseră irienii de-a lungul timpului. Corpuri anemice, date în vileag de membrele subţiri, capete mari cărora gîturile nu le puteau oferi sprijinul şi de aceea un guler consistent le netezea liniile de la urechi la umeri. Îmbrăcămintea de corp bufantă completa imaginea ovoidă a localnicilor, într-o anumită speţă mutanţi. O mare de mutanţi în care pluteam trei oameni, trei străini, anomalii ale mediului în acel loc. Strîngeam mîinile pe mînerul ceramic al anihilatoarelor de cîmp şi ne întrebam ca şi cum atunci ne-am fi trezit: ce căutăm aici, pe cine trebuie să omorîm în acest tumult delirant? Cum să găseşti germenele iafosian ascuns după coaja oricăruia din aceste ouă? Darse s-a angajat pe una din pasarele, făcîndu-ne semn să-l urmăm îndeaproape. Mergeam în urma lui, privind cu atenţie în jur. Sute de ochi ne măsurau cu dispreţ costumele albastre de misiune, şi mă întrebam de cîte sute de ani călcaseră pe aici ultimele uniforme militare, dacă paşii noştri nu stigmatizau un nou teatru de război. Singur Fidus fluiera încetişor, monstruos de nepăsător în faţa problemelor de conştiinţă de care eu mă împiedicam tot mai tare.

– Ia uite la bucăţica asta! Mişto cucoana, nu?

Ignorant la poziţia deja ostilă pe care irienii o adoptau faţă de noi, la tensiunea care creştea clipă de clipă, îşi permitea să glumească, să ia peste picior pe unul sau pe altul dintre trecători, comutînd rolul de intrus de pe spinarea lui pe capetele celorlalţi. Incidentul s-a declanşat în mod banal. Darse se oprise şi privea în jur cu conocularii săi, pe mine mă furase imaginea unor copii – întotdeauna am iubit copiii – care poposiseră glumeţi pe o firmă mare ce anunţa „Calculatoare numerice, automate, analogice“, acoperind cu corpurile lor unele litere din ultimul cuvînt, lăsînd vederii celui atent numai un adjectiv trivial. Am auzit gălăgie şi am întors capul. Fidus abordase o trecătoare.

– Eşti un militar bădăran şi necivilizat! îi replica aceasta.

– Ascultă, duduie, să-ţi spun eu care-i şpilul: pe mine n-a avut nici generalul, mama lui de general, curajul să mă facă cum ai zis, şi jap! îi arse o palmă.

Femeia ţipă. Cei din jur, de sus, de jos, se opriră indignaţi.

– Cum ţipă. Cei din jur, de sus, de jos, se opriră indignaţi.

– Cum îţi permiţi, soldatule? interveni un om între două vîrste.

– Tu ce mă-ta te bagi, mă? Te-a întrebat cineva de sănătate? Sau te mîncă fundul?

– Asta e neruşinare! ţipară cîteva glasuri indignate. Să plece imediat!

– M-am uitat la Darse. Nu făcea nimic.

– Ce vorbeşti, mă? O să plec cînd vrei tu, a? Să nu-ţi trag şi ţie una, fir'ai al dracului!

Mulţimea se strîngea ameninţător în jurul nostru. Se iscase un vacarm de opinie. Darse nimic. Am armat anihilatorul.

– Ieşi în faţă să te văd, ţopîrlane! Nu te ascunde după gloata asta de imbecili! insista grasul.

– Trebuie învăţat minte soldăţoiul ăsta!

– Înveţi pe mă-ta!

Medalioanele ne urlau de pe piept:

– Părăsiţi imediat zona! Plecaţi de pe Iria!

– Bă, proştii lui peşte, noi am venit să vă scăpăm de belele!

Cerul se strîngea din ce în ce. Vacarmul atinsese apogeul.

Darse mi-a făcut semn să-mi pun conocularii. I-am coborît şi am perceput liniile de cîmp galbene ale spaţiului, liniile albastre ale cîmpului de inducţie şi dominanta roşie, puternică, a mulţimii a cărei tensiune era gata-gata – mai avea cîteva unităţi – să atingă paroxismul. M-am uitat întrebător la el, apreciind cît de greu era să te ascunzi într-un spa-

Pictura de SERGIU NICOLA

țiu ca Iria și punîndu-mi întrebări asupra formei de război civil ce avusese loc în cîmpul urban, deloc propice acțiunilor militare. Cîteva semne ale căpitanului m-au lămurit. Două puncte verzi, vizibil opuse reacției maselor, luau distanță. Am programat vectorial anihilatorul și l-am declanșat. Fulgerul i-a atins pe cei doi în același timp.

Mulțimea a intrat în panică. Țipetele treceau chiar și prin bioantifoanele de frecvență. Atunci a intervenit Fidus:

- Dacă mișcă unu', foiță vă fac pe toți! a urlat el. Ținea în mînă, deasupra capului, o bifisionabile portabilă. Gălăgia și mișcarea au încetat brusc. Sutele de ochi urmăreau mișcările încete ale mîinii grasului.

- Tu, a spus el alegînd unul la întîmplare, ne vei conduce la aeroport!

Cel ales s-a executat fără nici o vorbă. Culoare largi se deschideau înaintea noastră. Mii de oameni hipnotizați de mîna purtătoare de moarte.

Am decolat imediat. În container, Darse i-a aprins opulentului soldat o țigară.

- Mersi, șefule! a spus acesta răgușit. I-ați mătrășit pe ăia?

- Da. Făceau notă aparte în unitatea de gîndire și simțire iriană. N-a fost greu, apoi, după o pauză: a fost riscant.

Își netezea fruntea cu palmele. Am simțit că între noi era ceva mai mult decît o simplă prietenie, era ca și cum ți-ai fi regăsit familia, mediul de viață, aerul de care aveai nevoie. Asta e povestea venirii lui Fidus în lumea noastră.

Povestitorul închise ochii.

- Și Iria? Cu Iria ce s-a întîmplat?

Romanticul păru că se deșteaptă.

- Poftim? A, cu Iria... Au distrus-o. Comandantul a apreciat că putea deveni o virtuală poziție inamică și au șters-o din registru. Uite-așa... A rămas doar astrul ăla roșcovan cu nume de-mprumut.

3.

S-ar fi părut că Romanticul îl găsi întîmplător vegetînd acolo, în poziție de drepți, la marginea taberei, nu departe de zona de limitare.

- Ce-nvîrți pe-aici, puștiule?

- Sînt de pază. Comisia a hotărît ca, pînă la noi ordine, să se efectueze un serviciu de supraveghere suplimentară.

- Aha. Și ai căzut de fazan, nu?

Alef își manevră telenocularul aiurea, spre linia de orizont.

- E adevărat, surîse ironic, pare penibil la prima vedere, da „îmi va conferi mai tîrziu un sentiment de atotcunoaștere".

Se întoarse să zărească reacția veteranului.

- Dumneavoastră ați spus-o, adăugă.

Chipul Romanticului înflori într-un zîmbet vinovat. Descoperi alături un container de efecte și se sprijini de el încrucișîndu-și brațele.

- Chiar ești supărat pe toată lumea?

- Supărat? Nu cred. În tot cazul, nu-mi plac unele lucruri ce se întîmplă. Aveți într-un fel dreptate și n-aveți pe de altă parte. Luați războiul ca pe un lucru firesc, adică, nu știu..., parcă nu prea vă interesează ce se petrece în jur. Apoi, prea îl idolatrizați pe căpitanul ăsta. Nu zic, o fi el șef, dar face unele lucruri care...

– Tu ce-ai fi făcut în locul lui? Te-ai fi descurcat mai bine?

– Nu-mi dau seama. N-am nici experiență și nici temperamentul lui. În tot cazul, aș fi fost mai uman, n-aș fi pozat ca un dur, pare artificial un astfel de om.

– Desigur, n-are naturalețea unei faze de genul: „Ar trebui să ne preocupe mai mult destinul nostru, al umanității..." Ei? Tu ai spus-o.

Alef roși.

– Unu la unu, nu-i așa? continuă Romanticul. Ar fi foarte bine dacă războiul n-ar fi decît niște discuții în contradictoriu, dar uite că el a altceva, e un joc prostesc pe marginea unei gropi în care cădem deseori cu toții. Ce să-i faci? Asta e. De aceea trebuie luat ca atare.

– Înțeleg. Vă cer iertare că m-am speriat ieri ca un copil de moartea comaradului dumneavoastră. Trebuia să fiu mai rece, să iau lucrurile ca atare. Precum capitanul Darse, de exemplu.

Romanticul își pleca fruntea înaltă. Oftă.

– Vezi, aici greșești din nou. Ne ironizezi pe nedrept pe noi, „veteranii", ne acuzi că nu ne pierdem capul în împrejurări date. Iar pe căpitanul Darse se pare că-l ai „la inimă" rău. Mă dezamăgești, puștiule! Ți-am mai explicat că un război nu trebuie să șteargă neapărat fața sensibilă a omului, ci îi cere să facă mai mult uz de luciditate și prezență de spirit. Te înșeli dacă ai impresia că moartea lui Fidus l-a lăsat indiferent pe căpitan. N-o arată, pentru dăunătorul exmplu ce l-ar putea da celorlalți. E vorba de moralul trupei. Să știi că îi pasă de fiecare om din anturajul său. Chiar și de tine. Fidus n-a glumit atunci cînd a afirmat că te simpatizează. Nu zîmbi! Dacă nu i-ar fi păsat, nu te-ar fi luat în subordinea sa.

Un zgomot ușor anunță venirea cuiva și Alef își reluă preocupat serviciul. Căpitanul se înființă lîngă ei.

– Sînt soldat Alef – 78, turui puștiul, în timpul serviciului meu nu s-a întîmplat...

– Bine, bine, i-o curma Darse. Se vedea că n-avea treabă cu el. Cu tine am o vorbă Romanticule.

Alef îi privi figura și rămase surprins descoperind în locul căutăturii inexpresive o privire caldă, albastră, pe undeva rugătoare. Fața întreagă emana de altfel o oboseală ascentuată, o neliniște interioară care-i dădeau căpitanului aspectul unui alt om. Unui **om** însă, remarcă în gînd Alef.

– Spune-mi, dar cinstit, grasul sau vreunul din voi, a folosit generatoarele înainte de accident? E foarte important, Romanticule, gîndește-te bine!

– Da, sigur că grasul și-a folosit arma. O făcea frecvent, căpitane, o știi prea bine.

Alef înghiți în sec. Romanticul nu pomenise nimic de el. Gîndi că, la urma urmei, veteranul e un tip de treabă și nu-l desconsideră pe el, tînărul recrut, pus pe fapte mari, dar tot timpul în abatere, pasibil de pedeapsă la orice oră.

– Mă interesează precis: unde a tras, în ce, cînd.

– Păi, să vedem: s-a întîmplat cam după aselenizare. Fidus a dibuit tabăra celorlalți și i-a făcut de petrecanie unuia. I-a tras în cap...

Glasul i se stinse și Romanticul îl privi revelator pe căpitan.

– Nu cumva...?

– Ba da, se pare ca nu e o simplă întîmplare

Romanticul se întoarse brusc către puști și acesta avu pentru moment impresia că isprava lui va fi data în vileag, dar nu, nu asta căuta celălalt, ci confirmarea mută a bănuielii ce-l cuprinsese deodată.

– Ce ciudățenie a soartei, șopti pierdut, ar fi prima oară cînd și-ar primi răsplata după atîtea isprăvi! Cu aceeași monedă...

– Și totuși, interveni Alef, pînă atunci tăcut, el e cel victorios: a omorît **doi!**

– Cum?! exclamă Darse.

– Așa e, puștiul are dreptate, cu puțin înainte de a muri mai lichidase un „Iafe".

Căpitanul își consultă rapid medalionul funcțional.

– Culcat toată lumea! articulă.

Cei doi se uitară nedumeriți unul la altul.

– Crezi cumva, căpitane, că...

– Am spus: culcat toată lumea! urlă ofițerul și, pentru o clipă, Alef redescoperi pe chipul lui inexpresivitatea statuii de odinioară. Se întinseseră confuzi pe jos.

– Crezi cumva, căpitane, reluă Romanticul, ca se vor răzbuna în același mod?

– Nu-i vorba de nici o răzbunare. – Darse murmura în timp ce efectua calcule peste calcule pe medalion. – Microspionii noștri au reușit să pătrundă în tabăra adversă. Imaginile transmise n-au relevat nici un „Iafe", ci o simplă proiecție a taberei noastre. Drace, se explică multe acum... Se pare că planeta posedă proprietăți ciudate de reflectare. O proiecție viitoare. Spionii informaționali au semnalat-o înainte de coborîrea companiei pe planetă. Ciudată și reflexia energetică. Liniile de forță produse de două sarcini încărcate cu același fel de energie se resping. Era firesc ca descărcarea lui Fidus să ia cale-ntoarsă, dar tot în timp! Zece ore. Hm... Presupusa lui victimă era, de fapt, proiecția celui care va primi descărcarea electrică. Peste zece ore, adică...

Darse privi cu o atenție stranie medalionul.

– Căpitane..., murmură Alef, dînd să se ridice.

– Stai jos! urlă ca scos din minți căpitanul. Stai jos, altfel îți crăp capul!

Timorat, puștiul își înfrînse pornirea din start.

– Căpitane, rosti gîtuit Romanticul, mai ai încă timp să te întinzi la pămînt.

– Nu pot, zise cu fălcile încreștate și strîngînd în mînă medalionul atît de tare încît capacul dur pîrîi, nu pot să perturb cîmpul temporal. Știi foarte bine...

Broboane mari de sudoare îi năpădiseră fruntea, și nu numai lui, buzele răsfrînte îi tremurau spasmotic, o presiune neobișnuită îi zdrobea timpanele.

Fulgerul veni eliberator. În locul unde mai-nainte se afla căpitanul izbucni o mică explozie și silueta în flăcări mușcă pămîntul instantaneu.

Cu toată grozăvia momentului, Alef simți ca și cum o greutate fabuloasă i s-ar fi ridicat de pe umeri, din tîmple. Mușchii și tot corpul îl durură de parcă ar fi muncit din greu, pînă la epuizare totală, creierul i se eliberă de cercul ce-i strîngea

capul. Lingă el, Romanticul încerca un sentiment asemănător. Puştiul închise ochii.

– S-a terminat, nu? îngăimă el.

Nu primi nici un răspuns. Celălalt se ridică şi plecă fără să rostească nici un cuvînt.

Îl reîntîlni tîrziu, la cîteva ore de la incident, după ce spiritele din conducere se liniştiseră. Se impuseseră restricţii şi programul era condus şnur, ca să se elimine posibilitatea dezvoltării unei panici demobilizatoare. De aceea, Alef nu putu discuta cu Romanticul, chiar dacă se mai zăriseră în acest răstimp, decît înainte de stingere.

N-ar fi putut spune de ce, dar veteranul, aşezat lîngă proverbialul său foc, părea straniu în singurătatea lui. Un gol imens, dar nu fizic, un hău concrescent plutea în toată fiinţa lucrurilor. Se lăsă în jos şi mîna sa tînără, sprintenă, se aşeză pe umărul gîrbovit al Romanticului. Un flux energetic se strecură pînă în inima veteranului şi-l făcu să tresară.

– Am venit să-mi cer iertare, glăsui puştiul. Mîna îi strîngea umărul acela de piatră. Într-adevăr, eu sînt cel care a greşit. Ştiu. Fulgerul era pentru mine, nu?

– Da. În privinţa asta, Darse a trişat. Dacă Fidus a murit de propria lui mînă, căpitanul a înlocuit destinele. Din acest punct de vedere e un renegat. E prima lui mare greşeală. A plătit-o; a plătit-o conştient că sentimentalismul ăsta îl va distruge...

– Blestemăţie! Nu mai trebuie să fii tu însuţi?! izbucni Alef.

– Asta e războiul, puştiule! Ai spus bine „nu mai trebuie", căpitanul a dovedit-o că poate, toţi putem, dar n-avem voie. Iată dovada. M-am întrebat încă de atunci, de la prima întîlnire cu el, dacă nu cumva generozitatea o să-l piardă într-o bună zi. Trăiam permanent cu frica asta ascunsă, căci tu nu poţi înţelege ce înseamnă să ai un sprijin moral, un punct de referinţă statornic în tot ceea ce faci şi ce gîndeşti. Căpitanul era un astfel de reper şi crede-mă că tot ceea ce întreprindea, acţiunile lui încununate fără excepţie de succese, felul cum ştia să fie acelaşi în orice clipă, toate astea îmi consolidau credinţa că războiul se va sfîrşi şi că omul va rămîne om, chiar dacă nu va învinge, va fi învingător prin umanitate, e minunat să crezi asta şi să vezi că aşa e minut cu minut, clipă de clipă. Aveam o încredere oarbă în el şi l-aş fi călcat în picioare pe cel care mi-ar fi spus că un astfel de om poate muri. În subconştient am păstrat însă această teamă, căci e greu să admiţi că un război poate exclude moartea, mai ales cînd idealul tău uman îşi insuflă mereu tocmai această normală distrugere a valorilor generale şi individuale, distrugere pe care, ca să rezişti, trebuie s-o priveşti bărbăteşte, în faţă, să încerci să rămîi tu însuţi trecînd peste toate aceste norme vitale, să rămîi un OM. Nu mă întreba ce-o să se întîmple cu mine acum. Nu ştiu. Mi-ar place să cred că lecţiile lui au fost valabile şi că praful acesta a fost punctul de culme în grelele încercări la care m-a supus

Pictura de CORNEL IONICELI

războiul. Sper să-l fi trecut. Spun „sper" deoarece sînt singur acum, nu mai este lîngă mine nici măcar Fidus. Oh, ce departe mă simt de curcubeul copilăriei... Culorile sînt cel mai fascinant univers... De ele m-am izbit în prima întîlnire cu Darse. Eram proaspăt mutat în plutonul lui, eram bucuros că aveam un şef serios şi integru a cărui faimă cucerise de mult universul şi nici misiunea nu era grea. Planetoidul dintre cei trei sori ai Fageei conţinea un adevărat arsenal energetic inamic, plasat strategic ca punct de alimentare între galaxii. Luminat neuniform de cele trei surse mobile, alăturînd şi centura meteorică cristalină, norii organici existenţi, planetoidul primea lumina descompusă, urmarea acestor fenomene de refracţie fiind că obiectele îşi schimbau mereu culoarea, umbra. Pentru noi era un întreg infern coloristic, deoarece ne distrugea şi formele şi orientarea, şi perceperea corpurilor. Din cauza asta nu puteam să ne deplasăm decît cu conocularii pe ochi. Ne ghidam după liniile de cîmp şi mergeam. Mergeam... S-ar părea că marşurile îndelungate au caracterizat întotdeauna războaiele. Tu, puştiule, eşti încă boboc, nu ştii ce înseamnă să mergi, aşa, zile întregi, fără o vorbă, fără o şoaptă, în afara tropăitului mecanic ca un ticăit al unui enorm ceas antic, o secundă, altă secundă, şi ai impresia că timpul se scurge pe lîngă tine, c-o să îmbătrîneşti şi n-o să ajungi niciodată la destinaţie, iar cînd vine ora popasului şi ritmul se rupe eşti buimac, dezorientat, nu realizezi harta tactică ce-ţi apare pe conoculari, n-o realizezi pentru că nu diferă prea mult de liniile de cîmp pe care le-ai perceput pînă atunci. Apoi reiei marşul şi, încolonat, intri din nou în ritmul secundei. După mai multe zile, îţi vine să zbieri, şi atunci făceam ca şi ceilalţi: căutam avid un peisaj, un obiect din jur pe care să-l văd, să-l ating în gînd, să ies din sistemul acela inerţial. Căutam degeaba: în jurul nostru nu percepeam decît o ceaţă albicioasă în care se zăreau pe alocuri tente pale de culori reprezentînd liniile de cîmp. Crede-mă, e groaznică această ceaţă, îţi sugerează că mergi în gol, că n-ai părăsit niciodată locul pe care eşti, deşi picioarele ţi s-au mişcat cu rîvna mii, zeci, sute de mii de secunde, mă întrebam în acele momente ce căutam eu acolo, de ce executam acel marş caraghios, inutil. Îmi ridicam atunci capul şi-mi venea să strig: „Fraţilor! Eu mă las păgubaş! Îmi iau jucăriile şi mă întorc acasă! Nu îmi place comedia asta!" Am rezistat totuşi. La un moment dat, medalioanele au început să clipească verde şi am înţeles că apariţia unei zone periculoase indica apropierea de destinaţie, de arsenalul cu pricina. M-am bucurat. Parcă reveneа deodată cu picioarele pe pămînt. În sfîrşit, primejdia pîndea după colţ şi trebuia să fim cu ochii în patru. Ceaţa demoralizantă de pînă ieri era acum un decor care ascundea cele mai felurite capcane. Măsuram cu atenţie toată raza mea vizuală, de la un capăt la altul, şi într-un rînd mi s-a părut chiar că disting o anumită zonă mai strălucitoare în dreapta mea. Cum nu desluşeam amănunte, mi-am permis, împotriva regulamentului, să-mi scot conocularii. O lumină portocalie mi-a invadat retina, făcîndu-mă să lăcrimez. M-am obişnuit însă repede. Podişul stîncos pe care mă aflam era dominat de un curios cer verde închis, ce reliefa în mod deosebit aglomerarea calcaroasă existentă, creînd un contrast evident, asemenea desenelor animate pe calculator. În tăcere, am ridicat braţul pentru a-i preveni pe ceilalţi şi, fără a-mi desprinde privirea de strălucirea sesizată, m-am strecurat uşor spre locul cu pricina. Folosindu-mă de un arbust cu fructe roşii, am reuşit să mă apropii simţitor. Auzeam totodată un zumzet neîntrerupt şi l-am identificat în zonă, produs de o masă gelatinoasă în care colcăiau bucăţi spongioase de cocă. Stomacul mi s-a întors pe dos. Din toate părţile am auzit glasuri. „Acolo! Acolo!" spuneau ele. Bulgării de cocă au prins să sară înspre mine. Groaza m-a cuprins instantaneu şi am rupt-o la fugă. „Încotro? Încotro? Hei!" auzeam în spate. Pe aici, îmi spuneam escaladînd un povîrniş, să interpun între mine şi ele cît mai multe obstacole. „Stai!" strigau vocile în spatele meu, „Stai!" urlau şi cactuşii albaştri din drum, „Stai!" ţipau pietrele pe care le călcam. Mai iute, mai iute, mă îndemnam, trebuie să scapi, nu da atenţie decorului, decorul e înşelător, ştii prea bine acest lucru. Şi fugeam, şi, o dată cu mine, alerga şi decorul, şi cerul, şi stîncile. Am escaladat ca pe un nimic un perete de mucava înalt, pentru a mă prăvăli de partea cealaltă ca un sac greoi. Totul a încremenit o dată cu căderea mea. Cerul şi stîncile au rămas ţepene în poziţia în care le surprinsese oprirea mea. Urechile îmi vuiau şi auzeam parcă de pe altă lume vocea subţire a steiului de lîngă mine, repetînd monoton: „Ce-ai, băiete? Ce-ai, băiete? Ce-ai, băiete?". Un stei cristalin ca toate celelate. Întrebarea a dispărut o dată cu vuietul. Am privit în jur. Decorul bascula la fiece întoarcere a capului.

– Ce-ai, băiete? am auzit deodată iar întrebarea de mai-nainte.

– Am fixat steiul, imobilul stei.

– Ce-ai, băiete? a sunat mai clar de data asta. În spatele steiului se mişca ceva. Un abur, un norişor roşu stropit cu un desen negru.

– Te-ai pierdut? Arăţi speriat, a chicotit vocea. Mîna mi-a alunecat spre şold, căutînd febril arma.

– N-ai s-o găseşti, a rostit flegmatic norul. Dar nu te speria, nu sînt duşmanul tău, oricine ai fi. Nu vorbea ca un lafosian. Şi, oricum, un lafosian ar fi ştiut cine sînt.

– Cine eşti? am întrebat.

– Se cade să întreb primul acest lucru. Eu sînt la mine acasă aici.

– Minţi, m-am supărat. Planetoidul nu e locuit.

– Cine spune asta?

– Coordonalizarea, am afirmat cu tărie. Forul suprem de conducere.

– Aici eu sînt conducătorul! a ţipat vocea. În două secunde, norul se afla lîngă mine. Era legat de pămînt prin două picioare subţiri, aproape rahitice. Sînt singurul, marele, atotputernicul! Ai înţeles?

Cerul a sclipit de cîteva ori, în două-trei culori.

– Planetoidul a devenit cîmp de luptă, l-am informat. Încet, încet, îmi recăpătam calmul. E împînzit de soldaţi.

– Soldaţi?! a turbat norul. Vă arăt eu vouă soldaţi!

Verdele văzduhului a explodat în violet. Murmurul de mai devreme s-a amplificat din nou, steii au început să se legene. Dungi colorate alunecau pe sol, pe sub picioarele noastre. Mi-am pierdut echilibrul și am căzut. Norul își schimba tot timpul forma, agitat. Cînd totul s-a potolit, mi-a spus:

– Vino cu mine și ai să vezi.

În vocea sa distingeam un soi de iritare îmbinată cu un aer de îngîmfare. L-am urmat docil, intrigat de toate aceste întîmplări ce mi se păreau ireale, un vis colorat pe care-l urmăresc pasiv pe un ecran vido. Realitatea avea să mă izbească puternic cu imagini violente. În valea din imediata apropiere, printre steiurile cenușii, am deslușit resturi umane în uniformele plutonului meu. M-am cutremurat.

– Aceștia au fost soldații voștri, a ricanat vocea norului.

O mînă a unui sergent fusese smulsă și atîrna dintr-un stei apropiat. Am vomat îngrețoșat.

– Precum vezi, am auzit, totul îmi stă la picioare. **Totul!** A făcut o pauză și a adăugat autoritar: La picioare! Ai auzit? La picioare!

Și pentru că mă clătinam amețit și nedumerit, infernul din jur a reizbucnit trîntindu-mă la picioarele lui.

– Așa. Acum spune-mi cine ești.

Cum tăceam, decorul s-a mai revoltat de două ori împotriva mea. Urechile îmi țiuiau și lacrimile îmi invadaseră ochii.

– Cine ești? a repetat.

I-am dat numele și indicativul.

– Ce cauți aici?

– Căutam un arsenal energetic inamic.

– Unde se află?

– Nu știu.

– Unde se află? a insistat.

– Nu știu.

Solul a prins să coboare sub picioarele mele. Intram în el ca într-un nisip mișcător. Am început să urlu:

– Nu știu! Jur că nu știu! Și noi îl căutam! Tot ceea ce știu e că trebuie să se afle în zona asta!

Alunecarea în abis s-a oprit. Pămîntul îmi ajunsese la piept.

– Îl vom găsi, mi-a răspuns sec norul. Eu sînt „Domnul" aici. Ai înțeles?

– Am înțeles..., Domnule! am răspuns.

A chicotit.

– Ridică-te! mi-a ordonat. De azi nu vei ieși din cuvîntul meu. Repetă!

– De azi înainte nu voi ieși din cuvîntul dumneavoastră, Domnule!

– Bine.

M-am smuls solului cu greutate. Norul s-a legănat puțin în fața mea, apoi mi-a ordonat:

– Urmează-mă! Să-mi spui atunci cînd observi ceva neobișnuit.

A luat-o înainte. L-am urmat, cu picioarele însă tremurînde de pe urma emoției. Abia atunci am reușit să-mi analizez acțiunile și m-am rușinat pînă în străfundul sufletului de faptul că fusesem atît de naiv, mă lăsasem dominat atît de ușor de către primul venit, că mă purtasem ca și cel mai proaspăt și nătîng boboc, dezvăluind secretul misiunii, pierzîndu-mi onoarea de combatant. Un fricos, un laș, asta eram. Prețuisem viața mai mult decît calitatea de luptător, mă îndepărtasem de eroism dintr-o dată, precum un copil pe care, dacă-l amenința cu palma, își pierde controlul și începe să bocească. Mi-era ciudă că nu zăceam și eu printre ceilalți, camarazi de viață și de moarte ce se acoperiseră de glorie, în timp ce eu mă acoperisem de lașitate. Nu-mi iubisem prea mult libertatea de a muri, nici libertatea nu mă iubise. Un renegat, asta eram. Și-mi meritam soarta de sclav în urma „Domnului". Nici măcar nu știam cine e „Domnul".

Pictura de CALIN POPOVICI

Mergînd în spatele lui, îl puteam studia bine, mai ales că lumina căpătase o nuanță maronie, mai odihnitoare ochiului. Picioarele subțiri, cu vagi reminiscențe umane, purtau într-un mers prudent, de barză, un corp evoid cu contururi nedefinite, fapt ce-i dădea aparența unui nor. În culoarea roșie a norului se afla încrustat un desen ciudat ce-mi evoca o străveche clepsidră flancată de cîte două puncte pe ambele părți. Ascultînd atent, am deslușit apoi un fel de cîntec pe care „Domnul" îl fredona încet, ca pentru sine, sunete stranii, asemeni scîrțîitului de carapace sau de clești. Peisajul de desen se schimba sub ochii noștri, creîndu-mi aceeași impresie ca și ceața, că de fapt decorul defilează în jurul nostru, picioarele bătîndu-ne pașii pe loc. Și pătrundeam prin feeriile colorate în care-mi venea greu să cred, trecînd succesiv printre pereți de smarald, prin lanuri de alge galbene sau pe sub bolți de piatră cotropite de cenușii plante cățărătoare pline de fructe roșii, printre ramificații

stîncoase sau mlaştini gazoase violacee. Rînd pe rînd, o ploaie de purpură spăla împrejurimile, modelînd alte culori, un vînt portocaliu poleia umbre albastre, sau culorile solului organizate în dungi ori careuri prindeau să fugă pe suprafaţa orizontală, stricîndu-mi echilibrul interior şi punctele de reper. Singurul neafectat de nimic, dăinuind în peisaj ca o certitudine, „Domnul" îşi continua imperturbabil drumul, cu mersul ritmat şi cîntecul bizar, cotind, urcînd sau coborînd după legi numai de el ştiute. Parcursul ne coborîse într-o vale cenuşie stropită cu pete gălbui, vale ce se deschidea într-un deşert întins pînă la linia orizontului. Iar acolo, de după marginea optică, se înălţa bustul fantastic al unei fecioare. Surpriza mi-a încetinit pentru cîteva clipe paşii, suficient ca „Domnul" să observe uimirea mea.

– Ce s-a întîmplat? a întrebat iute.

– Muntele acela, am murmurat, îmi evocă o figură cunoscută...

– Muntele îţi evocă o figură?! a întrebat interesat. Ca a ta?

– Întocmai, am răspuns nedumerit. O figură umană, o figură a speciei mele.

Scurtul schimb de replici a avut darul de a-mi ridica nişte întrebări în ceea ce privea percepţia „Domnului" şi cunoştinţele sale asupra umanului. Acest lucru putea să însemne un avantaj pentru mine, chiar dacă, pe moment, nu-i găseam aplicarea. Dar nu asta reuşea să mă capteze integral, în timp ce păşeam prudent în urma norului, îndreptîndu-ne prin cîmpia anostă drept spre munte. Ce mă neliniştea era faptul că, pe măsură ce ne apropiam, pe fondul colorat al cerului, chipul muntelui căpăta trăsăturile precise ale unei zeiţe cum n-a putut exista pe lume decît în mintea adolescentului ce fusesem pe vremuri. Idealul de atunci nu-şi găsise corespondent în lumea reală şi rămăsese o efemeră Dulcinee după care alergasem o viaţă, fără să-i găsesc chipul modelat în lutul uman. Şi nu-mi rămăsese decît s-o închid de-a pururi într-un colţ al memoriei, spre care mă refugiam în clipele grele, căci, nu ştiu dacă poţi înţelege la vîrsta asta, cînd eşti tînăr porneşti la drum cu entuziasmul şi sinceritatea specifice vîrstei, dar te izbeşti de nişte anomalii primordiale – războiul e una din ele – ce se perpetuează în timp pe structură ierarhică, generînd şi alte anomalii de care tu, tînărul în devenire, te ciocneşti şi constaţi că viaţa e dură, că nu-ţi rămîne altceva decît să fentezi şi tu, la rîndu-ţi, căci puţini sînt cei care au tăria de a renunţa la ceva din ei pentru a restaura o particulă din ordine. De aceea, îţi tragi un zăvor peste adolescenţă, întemniţîndu-i imaginea idilică despre lume, folosind-o astfel drept suport moral pentru întreaga ta viaţă ulterioară. Or, iată că destinul îmi scotea în cale, şi încă la scară, cea mai aprigă taină a mea. Mă simţeam umilit şi derutat pentru a doua oară. Şi din noianul de temeri s-a făcut auzită vocea:

– Fii foarte atent la ce-ţi spun şi nu rosti nici un cuvînt. „Domnul" nu trebuie să ştie, nici să bănuiască ceva. Vei clătina numai din cap „da" şi „nu". Ai auzit?

Vocea îmi părea foarte cunoscută, dar nu identificam pe nimeni dincolo de ea, cu atît mai mult cu cît părea că vine de oriunde, poate chiar din imaginaţia mea. „Da", am coborît bărbia.

– Foarte bine, a conchis vocea. De văzut mă vezi?

– Nu.

– Nu te nelinişti. O să vină şi asta. Acum, cîteva întrebări. „Domnul" e o fiinţă umană?

Am clătinat capul incert.

– Aha. Am înţeles. Nu e uman, dar are elemente umanoide. Bănuiesc că e vorba în primul rînd de limbaj.

– Da.

– Te vede în acest moment?

...ura de SERGIU NICOLA

– Nu.
– Excelent! Decorul e ceva cunoscut?
– Nu.
– Spre ce vă îndreptați? Ah, îmi dau seama ca la această întrebare n-ai cum să răspunzi.
– Domnule, iertați-mi întrebarea, am rostit răspicat, muntele acesta cu chip uman spre care ne îndreptăm semnifică ceva deosebit?

Lumina și umbra au început dintr-o dată sa se rotească amețitor în jurul meu. Spasme nervoase mi-au zguduit corpul, făcîndu-mă să cad în genunchi.

– Nu vei mai pune niciodată astfel de întrebări, s-a răstit „Domnul". Aici **eu** gîndesc.

M-am ridicat tremurînd și am pornit supus în urma lui.

– Îți mulțumesc! s-a auzit vocea. Iartă-mă că ți-am creat necazuri! Acum o să simți cîteva înțepături. Să nu te sperii! Sînt pentru ca să mă poți vedea.

Ceva m-a pișcat de pielea capului și cea a coloanei vertebrale, apoi încet-încet s-a înfiripat în fața mea un ochi zburător, un glob ocular cu aripioare de libelulă. O apariție de coșmar, cum nici în visele cele mai ciudate nu întîlnești.

– Mă vezi acum?
– Da.
– Bănuiesc că nu sînt destul de frumos pentru tine. Dar sa lăsăm asta. Spuneai că muntele spre care vă îndreptați are chip uman?
– Da.

Pictura de CĂLIN POPOVICI

Îmi puneam în momentul acela întrebări și asupra modului de percepție a „Ochiului". O lume dementă pînă în cele mai mici amănunte. Cu muntele acela, în primul rînd, la baza căruia aproape ajunsesem. Chipul se vedea foarte clar, chiar dacă era adumbrit pe alocuri de cețuri multicolore ce apăreau și dispăreau dintr-o dată. Sînii – temelii frumos modelate ale pieptului neted –, gîtul grațios susținea capul de o rară perfecțiune. Urmau bărbia, gura, nasul, pomeții și apoi fruntea întinzîndu-se ca o boltă de marmură peste ochii închiși. Muntele părea că doarme sub pletele lucioase ce cădeau ca niște draperii grele pe umerii rotunzi.

– De ce oare doarme? m-am întrebat încet.
– Ce-ai spus? a răsunat vocea „Domnului".

Mi-am revenit din fascinație.

– Muntele, pare că doarme.... am răspuns.
– Pare că doarme? m-a întrebat și „Ochiul".
– Da, am încuviințat eu.
– Ce „da"? s-a răstit „Domnul".

M-am speriat și n-am știut ce să răspund. De altfel, „Domnul" n-a insistat, ci și-a continuat drumul. La poale, m-am oprit stupefiat, stăpînul meu intrase în munte.

– De ce te-ai oprit? i-am auzit vocea.
– Am ajuns..., am bîiguit.
– Am ajuns? m-a întrebat surprins, ivindu-se din stîncă.
– Am ajuns? m-a chestionat și „Ochiul".
– Da, am răspuns confuz.

Chiorul în țara orbilor, mi-am zis. Nici unul dintre interlocutorii mei nu percepea imaginile.

– Deci, de aici începe muntele, a concluzionat și „Ochiul".

Am surîs. Cei doi nu numai că nu se vedeau, dar nici nu se auzeau. M-am gîndit că în alte condiții aș fi putut servi de translator.

– Ascultă, mi-a poruncit „Domnul" cu un ton autoritar, vei urca muntele! Vreau să ajungi pînă în vîrf. Ai grijă să nu faci vreo prostie!

Ordinul cădea bine. Voiam într-adevăr să ajung acolo sus. Năzuiam să zăresc un reper cunoscut care m-ar fi putut scoate din coșmarul acesta. Am început escaladarea cu grijă, cu inima strînsă, cătînd mereu spre chipul gigantic.

– Ce faci? m-a întrebat „Ochiul". Cumva urci muntele?

„Da".

Roia în jurul meu cu aripile de libelulă, ca o pasăre oarbă. Dispărea în munte ca într-un nor, pentru a reieși prin altă parte. Afurisite halucinații, gîndeam. Odată ajuns sus, vă arăt eu vouă! O să identific locul și pe-aici ți-e drumul! Mă voi îmbăta după ce voi părăsi planetoidul!

Escaladasem întreg sînul stîng și mă apropiam de umărul muntelui.

– Uite ce-i, bîzîia în jurul meu „Ochiul". Ar fi bine dacă am încerca o chestie.

Ajunsesem pe umăr și mă oprisem gîfîind. Văzut de aici, decorul de desen animat își schimba culorile și dimensiunile în funcție de lumina ce se plimba de colo-colo.

– Ba n-o să încercăm nimic! Mai lăsați-mă în pace cu prostiile voastre! Crezi că nu știu că sînteți produși ai imaginației mele?
– Cu cine vorbești? a răcnit de jos „Domnul".

Avea aspectul unei pete roșii pe care se distingea clar desenul negru.

– Liniștește-te! m-a implorat „Ochiul". Ai încredere în mine! Nu-ți vreau decît binele. Nu dorești

să scapi de aici? Priveşte-mă! Priveşte-mă!

M-am uitat la el şi ochiul albastru a reuşit să mă calmeze, căci emana o serenitate binefăcătoare.

– De acord, am convenit. Ce propui?

– Îţi interzic că vorbeşti cu altcineva! urla ca un apucat „Domnul". Mă auzi?

– Trebuie să mă asculţi foarte atent, căci numai de tine depinde eliberarea ta, m-a sfătuit „Ochiul".

„Domnul" fierbea la poalele masivului bust, iar aerul părea să clocotească în jurul meu, fără a mă afecta însă cîtuşi de puţin.

– Vei încerca să trezeşti muntele, a urmat „Ochiul" nestînjenit. Să-l scoţi din adormire. Numai tu poţi s-o faci. Apoi vei fugi cît poţi de repede, te vei depărta cît te ţin picioarele.

– E o condiţie esenţială? am întrebat neîncrezător.

– Trebuie. E spre binele tău.

Cui oare folosea acest lucru? Mie? Parcă mă cuprinsese deodată întreaga luciditate pierdută în încîlceala nebunilor. Să trezesc imaginea idealului meu ar fi însemnat să dezgrop o cărămidă a temeliei mele umane, unul din drumurile pe care nu le străbătusem niciodată pînă la capăt de frica unui eşec, amăgindu-mă cu ideea că putem învinge oricînd. Ar fi fost o încercare cu mine însumi. Ce aveam de pierdut? Nimic în lumea asta, în care pierdusem totul. Dacă exista o scăpare, ea nu se putea constitui decît prin testul acesta, prin învingerea propriilor mele temeri. Ce avea să se întîmple apoi? Nu mă interesa cîtuşi de puţin, la fel cum nu mă interesa dacă „Ochiul" sau „Domnul" aveau vreun avantaj la afacerea asta. Mai ales că acesta din urmă se părea că nu mai poate avea influenţă asupra mea.

– Îţi ordon să nu întreprinzi nimic! tuna el ca un apucat. Vîrful! Trebuie să ajungi în vîrf! Nu asculta alte voci: sînt false conştiinţe care te vor pierde!

M-am uitat spre vîrf – nu se zărea: imensa barbie, cîteva frînturi din buze şi vîrful nasului ascundeau ochii şi fruntea. Îmi făcusem un plan succint: m-am căţărat prin hornul format de gît şi plete. Mai sus, tot mai sus, surd la răgetele „Domnului" şi sfaturile „Ochiului". Deasupra, enorm, ţinta ascensiunii mele: lobul urechii.

– Trezeşte-te! am ţipat în momentul în care n-am mai putut urca. Trezeşte-te, conştiinţă şi port-drapel al vieţii mele, trezeşte-te! Trezeşte-te pentru a-mi reda libertatea, libertatea de a te iubi şi a crede în tine, trezeşte-te!

Un vuiet surd a zguduit masivul.

– Trezeşte-te! am urlat în continuare, încurajat. Trezeşte-te şi dă-mi puterea de a mă descătuşa, de a te descătuşa, trezeşte-te! Trezeşte-te şi deschide-ţi porţile sufletului, precum mi le-am deschis şi eu pentru a te trezi, trezeşte-te!

Pieptul muntelui a vibrat într-o respiraţie adîncă. Capul s-a mişcat şi porţile sufletului i s-au deschis larg sub sprîncenele arcuite. Zei şi Universuri! Focul ochilor ei a incendiat aerul din jur, iar oftatul ei a iscat o furtună colorată. Fisuri adînci au apărut în masiv şi blocuri de piatră, din ce în ce mai mari, au prins a se rostogoli peste mine. Am coborît cît am putut de repede. Mirificul chip al conştiinţei mele se năruia sub propriu-i suflet. Ajunsesem pe umăr şi nu ştiam ce să fac mai întîi: să mă feresc de ploaia stîncoasă sau să sar de colo-colo de pe bucăţile ce mi se desprindeau sub picioare. Fragmentar, l-am zărit pe „Domn", care lătra frenetic sub artileria de bolovani şi praf. „Ochiul" zburase la o bună depărtare, dar s-a întors pentru a mă ajuta.

– Grăbeşte-te! mi-a strigat. Ia-o pe aici!

Coboram ca un bezmetic, loviturile sacadate mă ameţiseră şi solul părea că se depărtează. Mîinile, picioarele mă dureau în contactul dur cu stînca. Cînd am dat semne de sfîrşeală, „Ochiul" m-a îndemnat:

– Agaţă-te de mine!

Am încleştat mîinile pe rădăcina aripilor lui firave şi m-am trezit suspendat în aer. Greutatea mea şi rocile ce mă izbeau l-au tras cu putere spre pămînt. Depunea eforturi mari pentru a atenua căderea, iar cînd în final ne-am prăbuşit amîndoi, muntele s-a rupt de-a binelea şi a sfîşiat galbenul cerului, roşul norilor, verdele depărtărilor, albastrul pietrelor. O mască neagră mi s-a aşezat pe faţă şi m-am zbătut o vreme alergînd, tîrîndu-mă într-un întuneric profund...

Mi-am revenit într-o cuşeta medicală de pe un container-pluton şi vederea detaliilor anoste şi monocrome m-a umplut de o bucurie nemărginită, asemeni copilului ce recunoaşte faţa luminoasă a mamei. O reţea de fire născută din mici implanturi ce-mi împodobeau capul cotropeau computerele medicale şi fruntea căpitanului Darse, care dormea pe un fotoliu alăturat. Medicul, un ins puternic şi delicat totodată, tocmai îmi făcea o injecţie fără ac – cu seringă de presiune, ştii de care – şi a oftat mulţumit cînd am deschis ochii.

– În sfîrşit, a cuvîntat, bine aţi venit printre noi! Sau, mai bine spus, bine aţi revenit printre noi!

– Iar voi? Cum de-am reuşit? am întrebat, molipsit de umorul său viguros.

– Mai greu decît aţi plecat, mi-a mărturisit, dezvelindu-şi dantura sănătoasă într-un zîmbet larg. Dar aţi venit la timp pentru a primi două veşti. Una rea, alta bună. Încep cu cea rea, rezistaţi? m-a întrebat cu o perfectă îngrijorare.

– Daţi-i drumul, nu mă cruţaţi! am încuviinţat.

– Comandamentul o să vă confere o înaltă distincţie pentru fapte deosebite în luptă. E rea, mi-a explicat văzîndu-mi surpriza, pentru c-o să vă invidieze tot plutonul dumneavoastră... Dar se compensează cu vestea cea bună: veţi primi, probabil, cîteva zile de consemn pentru abatere de la regulamentul militar, ceea ce-i îmbucurător pentru păstrarea principiilor militare, nu?

Am rîs cu poftă.

– Ei, nu, am răspuns, ce-am mai făcut?

– Chiar nu ştiţi? Toată povestea dumneavoastră se datorează acestei abateri.

Pauză.

– Ei, hai, spuneţi-mi, m-am impacientat, am înjurat pe cine nu trebuie, n-am păstrat igiena, am furat ceva?

– Exhibiţionism în locuri neavizate, mi-a replicat sec, lăsîndu-mă mut de uimire. Adică v-aţi scos conocularii în plină misiune de luptă, expunîndu-vă, datorită mediului ambiant psihedelic, unei puternice autohipnoze.

– Autohipnoză?! Era ceva nou pentru mine.

ceva care-mi ațîța în străfundul minții pîlpîirea unei luminițe. Lumea nebuna în care mă zbătusem fusese o halucinație, un vis urît izvorît din adîncurile subconștientului meu, feerie și anomalie în același timp, un coșmar pe care-l dorisem din toată inima să fie numai și numai un simplu coșmar. Dorința mi se împlinise și mă bucuram ca o primăvară zburdalnică după o iarnă grea și mohorîtă.

– Și distincția? Ea ce mai recompensează? Ieșirea mea din starea asta?

– Nu. Distincția e rezultatul firesc al anihilării ce ați operat-o asupra depozitului energetic inamic. Parc-așa au anunțat la raport. Sincer să fiu, cred că nici nu știți că ați făcut-o – văd asta după chipul dumneavoastră –, dar așa a fost să fie... Se pare că tocmai starea psihică în care v-ați aflat v-a permis perceperea zonei căutate, altfel perfect camuflată vizual și energetic. Bănuiesc că vi s-a înfățișat ca ceva străin mediului înconjurător, nu?

Am zîmbit fără să-i răspund. De altfel, întrebarea o pusese mai mult retoric și mă întrebam în ce măsură și-ar fi putut închipui imaginea umană a masivului, imagine într-adevăr străină lumii halucinante a planetoidului, ca însuși arsenalul cu pricina.

– Și nu numai că ați depistat-o, a continuat el, cu veșnicul surîs pe buze, dar – culmea impertinenței! – ați și neutralizat-o **depedevedere** energetic acolo unde cîmpul său magnetic de protecție ne-a respins orice încercare de subordonare controlată. Cum a reușit creierul dumneavoastră să facă acest lucru rămîne deocamdată un mister pe care computerele îl analizează încă...

Mîna lui se odihnea pe lectorul medical ce-mi „citea" gîndurile prin zecile de implanturi cerebrale.

– Cînd vom afla secretul, vom putea spune că am mai aflat cîte ceva despre creierul nostru, a bombănit el mucalit.

– Și căpitanul? am întrebat sincer îngrijorat.

– Oh, lui puteți să-i mulțumiți! E cel care v-a „recuperat". Prin conexiune directă s-a infiltrat psihic în universul dumneavoastră. În jargonul nostru, al medicilor, denumim acțiunea lui psihanalitiză. Habar n-am în ce fel l-ați perceput, dar omul s-a consumat enorm ajutîndu-vă să vă găsiți singur drumul de ieșire la mal. Nu și-a revenit nici acum...

Ca pentru confirmare, i-a ridicat pleoapa ochiului stîng, examinîndu-i pupila, iar irisul lui albastru s-a suprapus în mintea mea pentru o secundă, destul însă, cu imaginea „Ochiului" zburător.

– Doctore, am întrebat, zguduit de asociațiile ce mi se opreau în gînd, doctore, în preajma mea nu se mai afla nimeni, vreau să zic **altcineva** decît plutonul și căpitanul? E foarte important pentru mine acest lucru.

– Nu, a răspuns el derutat de agresiunea interesului meu, nu se afla nimeni altul – cine ar fi putut fi?! –, dar cred că n-ar fi plictisitor să spun că am descoperit totuși o insectă. Ajunsă pe planetă prin cine știe ce transport utilitar, s-a adaptat totuși, organismele primare neavînd de suferit prea mult în ceea ce privește percepția.

Dintr-un sertar, a scos o cutiuță transparentă și a continuat:

– Biologii noștri vor studia și aspectul evoluției insectei, Pyrrhochoris apterus al ordinului Heteroptera, sau așa cum i se spune curent, „vaca domnului".

Și, sub privirile mele uluite, a defilat carapacea roșie a gîzei, cu desen negru evocînd o străveche clepsidră flancată de cîte două puncte pe ambele părți.

În fotoliul lui, căpitanul Darse își revenea încet-încet.

EPILOG

Alef îl căută pe Romantic peste tot, atrăgîndu-și injurii din partea instalatorilor ce montau noile borne ale cîmpului de protecție al taberei și prin zona căreia soldatul trecea indiferent la primejdia iminentă. Îl descoperi pînă la urmă, ascuns în containerul de antrenament psihic.

– Aici erați? întreba surprins, bîjbîind în semiobscuritatea albastră a cabinei. Culoarea tristeții, își spuse în gînd.

Veteranul își întoarse capul spre el, dezvăluindu-i obrazul drept și linia sinuoasă a frunții.

– Plîngeți? se mira puștiul, văzînd sclipirea de sub ochiul celuilalt.

– E numai o aparență, cuvîntă Romanticul, vizibil stînjenit, efectul cîmpului emoțional e mai puternic aici...

– Ciudat, aș fi spus că punctul maxim de intensitate e în centrul cabinei. În sfîrșit, urmă Alef, așezîndu-se în fotoliul cel mai apropiat, am fost îngrijorat de absența dumneavoastră la instructaj. Locțiitorul la comanda plutonului n-a spus nimic de asta, dar ar fi trebuit totuși să veniți: s-a prelucrat dispunerea noului cîmp de protecție. E o amenajare tîmpită – părerea mea! – care ne pune în primul rînd pe noi în primejdie; trebuie s-o înveți pe de rost ca să știi unde calci fără să te rada. V-am adus o copie.

Romanticul o așeză absent pe fotoliul alăturat. Lumina se colorase puțin în verde, de unde puștiul deduse că propria-i stare de spirit restabilise puțin atmosfera.

– Merge și pe sens contrar? se miră cu voce tare. Eu n-am înțeles niciodată cu adevărat principiul funcționării și finalitatea containerului.

– E pentru călirea psihică a combatanților, explică calm veteranul. Mai ales pentru cei cu moralul slăbit. Funcționează pe baza unor cîmpuri programate ce influențează în anumite feluri biocurenții cerebrali, dînd naștere la diverse stări de spirit și sentimente, alternarea lor, în funcție de prescripțiile medicale, călind psihicul celui tratat, înțelegi?

– Bine, asta o știam, e litera instructajului, ceea ce n-am priceput e chestia asta cu „călirea".

Romanticul începu să-și frece fruntea. Lumina devenise verde pe de-a-ntregul, liniștea interioară domina sufletele celor doi.

– Perioada de acomodare militară, anumite vești din afară, mediul ambiant, mijloace de propagandă pot influența nedorit psihicul combatantului și te trezești că, în toiul acțiunilor militare, răspunde altfel sau deloc cerințelor. Uneori dezertează... În trecut, erau multe cazuri dintr-astea.

așa că un tratament eficace cu stări provocate nu poate să facă decît bine. militarul își consumă necazurile, exaltările aici, în container, și reușește să fie calm, relaxat apoi, în misiunile reale. E, altfel, spus, călit. Da, da, containerul acesta e una din marile descoperiri militare, spuse Romanticul, iar vocea îi suna artificial, Alef aproape că nu îl recunoscu.

Cercetă privirea tulburată a veteranului, își formulă mental replica și o rosti numai după ce-și impuse o notă de siguranță în voce:

– Nu credeți ceea ce spuneți, sînt convins. Nu, nu e nevoie să mă contraziceți, adăugă repede, de teamă să nu-și piardă poziția dominatoare, vă cunosc bine, am avut ocazia să vă cunosc foarte bine zilele acestea și pot afirma deschis că nu credeți în robotizarea omului, deși susțineți tot timpul Codul militar. O faceți pentru mine, nu? Vă mulțumesc pentru grija ce mi-o acordați, pentru faptul că vă îngrijorează persoana mea. Mi-am dat seama între timp că și căpitanul Darse a ținut la mine, ba chiar și Fidus, în felul său. Ați încercat cu toții să faceți un militar adevărat din mine, mai dojenindu-mă, mai explicîndu-mi, mai mîngîindu-mă. Salvîndu-mi chiar și viața...

Își mușcă buzele, privind în jos. Remarcă deîndată că luminozitatea căpătase nuanța indigoului, reflectînd o amărăciune pe care tînărul încercă s-o ascundă, înciudat.

– Din fericire, sau poate din nefericire, spuse repede, încercînd să pară echilibrat, n-ați reușit să vă jucați rolul perfect. Omul din voi, cu defectele, slăbiciunile și sentimentele sale, v-a trădat. Nu, nu mă întrerupeți, – risc să-mi pierd șirul gîndurilor –, susțin că războiul s-a purtat cu **voi**, cu umanitatea voastră, că lafosienii sînt niște dușmani iluzorii, poate că există, poate că nu, da, știu, vreți să mă convingeți de realitatea lor, ei bine, nu asta contează... Cine-i militarul perfect? Fidus, cel care nu respecta niciodată disciplina militară? Căpitanul Darse, inventiv, dotat cu o puternică influență asupra celor din jur, sever, dar căzut pradă propriei griji pentru aproapele său? Dumneavoastră, cel care mimați tăria de caracter refugiindu-vă într-un container de antrenament psihic, container în care nu urmați tratamentul de călire, ci vă lăsați sentimentele să zboare libere?

Veteranul închise ochii, resemnat. Culoarea roșie, marcînd exaltarea celuilalt, devenise obositoare.

– Am ascultat cu atenție istorisirile dumneavoastră, continuă Alef, și m-am gîndit mult la ele. M-am întrebat un timp, pînă a găsi răspunsul, de unde cunoșteați sentimentele complexe încercate de Fidus sau Darse în întîmplările acelea. De unde forța emoțională deosebită pe care o degaja depănarea evenimentelor?!

Îl privi îndelung pe veteran, așteptă răbdător ca acesta să deschidă ochii contrariat de liniștea prezentă deodată și continuă:

– Înțeleg de ce vi se spune „Romanticul". Sînteți un scriitor, un artist, ...nu știu, nu mă pricep... Oameni ca dumneavoastră n-ar trebui să se afle aici. Mi-ar fi plăcut să vă cunosc în alte condiții. În vreme de pace, oricum...

Tăcu, iar celălalt constată ușurat că lumina redevenise verde, că echilibrul sentimental îi marca iar pe amîndoi.

– Mă bucur că ai înțeles că-ți voiam binele, spuse încet Romanticul. Iar dacă ai înțeles lucrul asta, vei reuși să fii și un militar bun, căci nu poți să te lupți pentru a apăra calitatea umană fără a fi un om cu adevărat. Cît despre cîmpul de luptă, acela e primul loc unde trebuie să ne aflăm cînd e vorba de apărat această calitate, iar cînd afirm acest lucru mă gîndesc mai ales la artiști, la cei care trudesc în a edifica umanul în orice timp sau vreme, necontînd că e pace sau război.

Lumina albastră a tristeții coloră ușor containerul. Romanticul își frecă fruntea înaltă.

– Nu iubesc termenul de „pace", spuse. El desemnează pauza dintre războaie. O pauză care se sfîrșește mai devreme sau mai tîrziu. Dacă ar trebui să stabilesc eu definiția timpului etern al înțelegerii și fericirii i-aș da numele de „curcubeu". Și ce poate fi mai frumos pe lume decît apariția pe cerul curat, spălat de ploaie, a panglicii multicolore de sentimente umane?! Cu portocaliul veseliei, cu galbenul bunei dispoziții, cu verdele împăcării de sine, ba chiar și cu violetul amărăciunii... Vezi, de aceea îmi place să vin aici, în containerul de antrenament psihic. Pentru a gusta din paleta sentimentelor umane, dar nu impuse de tratament, ci pornite liber din adîncurile ființei mele.

– Ceilalți doi și cu mine ne completam, urmă Romanticul. Asemenea componentelor caracterului unui singur om, unui om obișnuit, puțin sentimental, puțin vulgar, puțin tenace, iar dacă un trup nu ne-a putut cuprinde pe toți trei, atunci legătura s-a făcut printr-un cîmp lăuntric, să-i zicem biologic, ce ne-a făcut să simțim și să trăim ca unul. Dispariția unuia dintre noi a destrămat biocîmpul de care-ți vorbeam și mi-e teamă că a cauzat și moartea celui de-al doilea. Ce e omul fără copilul din el sau fără bătrînul ce va fi mai tîrziu?

Veteranul observă mina îngrijorată a puștiului, în ciuda albastrului întunecat al tristeții ce le contura cu zgîrcenie trăsăturile.

– Nu trebuie să fii speriat, încercă să-l liniștească, e o simplă presupunere a mea, o explicație posibilă a hainelor ce le îmbracă hazardul, legi ale naturii pe care nu le cunoaștem încă...

Zîmbi apoi împăcat, destrămînd albastrul cu fîșii de galben și izbucni într-o lumină portocalie:

– Și mi-e dor, mă, frate, de-un curcubeu...

Se ridică brusc și ieși, lăsîndu-l pe Alef plutind prin lumini incerte, redresîndu-se însă încet spre verde, recîștigîndu-și calmul interior și liniștea sufletească. Și nu-l cutremură faptul că afară răsună descărcarea cîmpului de protecție asupra vreunui imprudent care nu respectase consemnul, privirea îi mătură în gol imaginea copiei pe care veteranul o uitase pe fotoliul alăturat, căci se gîndea la cei trei, la felul în care priviseră aceștia războiul, la moartea care survenise într-un mod atît de stupid, îndepărtîndu-i sau poate unindu-i prin niște liane mai trainice, pe ei, Darse, Fidus, Romanticul... Dar s-o fi dus romanticul timp al lor? Sau, o dată cu ei, murise și Pămîntul cel colorat și vesel? Avu impresia că se rupe ceva în el și, involuntar, repetă de cîteva ori fraza: „Și mi-e dor, mă, frate, de-un curcubeu..."

Constantin
Cozmiuc

TIMPUL ESTE UMBRA NOASTRĂ

Povestire distinsă cu premiul special al juriului la concursul de literatură și artă de anticipație tehnico-științifică, ediția 1987

Pictură de SERGIU NICOLA

N-aş putea spune cu precizie care este prima mea amintire legată de această rudă îndepărtată, plecată acum, pentru totdeauna, spre meleagurile despre care vorbesc doar miturile. Ştiu numai că avea talentul să apară cînd toată lumea se obişnuise cu gîndul că a dispărut, şi să plece, cu îndeletniciri tainice, în clipa cînd oamenii se obişnuiseră din nou cu ciudăţeniile sale.

Pe oricine ai întreba de el îl vei vedea cum îşi reţine un zîmbet. La fel şi-a vestit şi ştirea morţii sale, ca pe o ultimă şotie a acestui copil prea curînd acoperit de mantia vremii, cum îi plăcea să spună despre sine în clipe de reproş. Prietenii lui erau o turmă de zbanghii bătrîni, minte de flăcăi în trupuri deşirate, toţi gata să se ia la trîntă cu nepoţii lor, asta cînd nu erau prea ocupaţi cu petiţii ce vesteau teorii care mai de care mai ciudate.

Mi-a rămas de la el un dosar albastru cu coperţi de carton şi trebuie că-l îndrăgise mult, de a făcut tot ce i-a stat în putinţă să mă vadă cu el în mînă şi să-i promit că nu-l voi deschide decît după apropiata sa plecare. Atunci, eram convins că iar se duce prin munţi, să hălăduiască lîngă ciobani, iscodindu-i să afle poveşti demult uitate.

A plecat neştiut de nimeni, ca întotdeauna. Vecina care-şi făcea pomană cu el, aducîndu-i pîine – căci el uita mereu să-şi cumpere – l-a găsit palid şi încremenit într-un zîmbet neînţeles, ca şi cum l-ar fi păcălit pe Charon de cuvenitul bănuţ. Lăsase în ordine, pe o măsuţă bătrînă răsîncleiată, tot ceea ce se cuvenea făcut pentru a-l petrece pe ultimul drum, totul achitat pînă la ultimul leu, de la tainul clopotarului, la plata strîmtului loc în care-şi va petrece veşnicia.

Hainele sortite acestui drum erau puse la îndemînă, periate şi proaspăt călcate, nu pot să nu zîmbesc amintindu-mi cum spunea „dunga făcută cu plicăzăul electric e strîmbă", lumînări şi chibrituri stăteau gata să-i lumineze taina.

După săvîrşirea celor cuvenite, rude neştiute, apărute parcă atrase de izul moştenirii, şi-au disputat dezamăgirea, alegîndu-se fiecare cu cîte o mică amintire, pe care o vor lăsa, la rîndul lor, altora. Mie au hotărît să-mi lase cărţile bătrînului, după ce au trecut prin piaţă şi pe la anticariat şi, nevînzîndu-le, au decis că-s simple hîrţoage. Le-am mulţumit cu lacrimi în ochi, abia stăpînindu-mi rîsul cînd i-am văzut cît de satisfăcuţi sînt că m-au tras pe sfoară şi m-am dus apoi să citesc dosarul.

Am rupt sigiliul cu sentimentul că desfac un hrisov de taină şi i-am dezlegat cu greu nodurile, hotărît să nu le tai, dintr-o pornire superstiţioasă, de care mi-a fost pe loc ruşine. Înăuntru nu era Harta Comorii, nici planurile vreunei invazii planetare, ci un alt dosar, mai nou, pe care bătrînul caligrafiase cu litere picturale numele meu şi data morţii sale, alături de o propoziţie ciudată căreia nu-i găseam nici un înţeles: **„Timpul este urma** (sau umbra) **noastră"**, scrisă parcă în grabă, căci mijlocul abia se putea citi.

Dosarul fusese, după cîte se părea, sustras dintr-o arhivă, căci purta tipărit un antet pompos PREFECTURA POLIŢIEI, urmat de numele oraşului şi al judeţului, imprimate cu litere groase sub stemă, iar dedesubt, caligrafiat cu tuş negru: **„Cazul Moroşianu"**. Scrisul bătrînului se aşternea simetric, în colţul din dreapta jos.

Nu erau prea multe hîrtii în dosar, aşa că am început să le citesc imediat. Am reluat lectura de trei ori. Am privit filigranul hîrtiei cu lupa, am încercat să-l şterg – în zadar, documentele păreau autentice. Am băut cafea după cafea şi m-am mirat ore în şir. I-am replicat soţiei – către dimineaţă – că în bucătărie am dreptul că citesc cît îmi place.

Prima pagină este o tăietură din **„Universul"**. Se poate vedea şi un „ex libris", tăiat pe jumătate, lăsînd să se înţeleagă faptul că ziarul aparţinuse unei colecţii particulare:

MISTERIOASA DISPARIŢIE DIN STRADA MUŞCATEI, spune titlul urmat de o descriere destul de seacă, semn că încă nu se ambalaseră spiritele:

Ieri, în strada Muşcatei, la numărul doi, a fost chemată poliţia pentru a constata dispariţia profesorului Moroşianu. Comisarul Şiclovan, care a condus ancheta, a observat semne de luptă, pete de sînge pe mobilă şi a constatat lipsa oricărui indiciu despre locul în care ar fi putut fi ascuns cadavrul profesorului. Urmele de sodă din baie ne îndreptăţesc să credem că trupul nefericitului profesor a fost dizolvat şi scurs la canal. Comisarul însă neagă această posibilitate, declarînd că asasinul nu ar fi avut timp pentru aşa ceva şi că victima mai degrabă a fugit undeva după lupta ce a alertat vecinii. Vom reveni cu amănunte.

Articolul nu mi-a lăsat nici o impresie. Cel mult un sentiment de mirare nelămurită; nu ştiam că bătrînul putea fi atît de pasionat de vechi enigme poliţiste. Urma o declaraţie a unei oarecare Vespina Mîndruţă, a cărei „caligrafie" ar face deliciul oricărui grafolog amator.

Îmi imaginez scena:

O femeie între două vîrste, cu trup opulent, fardată şic, răspîndeşte un miros de parfum ieftin în încăperea plină de fum. Îl măsoară galeş pe comisar încercînd să-i prindă privirea. Repetă de mai multe ori că profesorul o stima în mod deosebit, ca-i spunea cu pălăria-i englezească în mînă „Cu adînc respect, stimată doamnă" şi că-i plăceau muşcatele din geamul ei. Comisarul insistă să scrie ce a văzut sau auzit, dar ea ar fi vrut să-i dicteze, el însă nu se lasă şi atunci palmele ei muncite şi bătătorite de cîte rufe a stors în viaţa ei (era spălătoreasă, deşi avea o pensie după bărbatul mort în război), se luptă cu tocul prea gingaş pentru degetele-i butucănoase şi reuşeşte să mîzgălească hîrtia pe care o am acum în faţă:

Io Vespina Mîndruţă de profesiune liberă declar aici în faţa comisarului Şiclovan de bună voie că azi dimineaţă trecînd prin faţa casei unde stă profesorul Moroşianu am auzit ţipete şi zgomote de mobilă trîntită, vase sparte apoi o lumină mare care a luminat ferestrele şi o bubuitură ca de pistol.

Îl cunosc pe profesorul Moroşianu care mă stimează şi mă salută cu adînc respect

și cumpără pîine de la neputu'mio din colț iar dînsu e foarte amabil și păcat de tinerețile lui da'cu femei sau scandaluri la crîșmă încă nu l-am văzut.

Am batut in geamul lui,da cum nu mio raspuns nime am crezut că lor bătură hoții și am chemat poliția după care comisarul mio zis să și scriu să rămînă la dînsul că profesorul nui.

Cu greu a reușit comisarul să se debaraseze de colaborarea sa, a scăpat doar cu promisiunea că o va mai căuta „pentru lămuriri ulterioare".

După ieșirea femeii, un subaltern l-a informat că profesorul avusese o idilă platonică la școala de fete, unde, în ciuda tinereții sale, reușise să se angajeze. Directoarea îl simpatiza, deși era, după expresia ei, „cam excentric și distrat". Comisarul și-a notat toate aceste lucruri pe un petic de hîrtie, rupt dintr-un caiet, pus la dosar după declarația Vespinei.

Apoi a chemat-o pe Maricica Pandelache, o tînără de 23 de ani, îmbujorată mai mult de farduri decît de aerul străzii unde-și practica meseria cu acte în regulă. Mă rog, partea publicitară a ei. A intrat în birou, unduindu-se felin și aruncînd priviri profesionale în jur, apoi, văzînd că aici clientela nu era dispusă să achite factura, a devenit naturală. Anturajul nu o speria; pînă la dobîndirea statutului legal avusese nu o dată de a face cu brigada moravuri, sesizată de concurență, și „băieții" de acolo i s-au părut destul de simpatici și înțelegători. De fapt, unul din ei, care-i fusese o vreme „aimant du coeur" o și ajutase să intre în legalitate la pensiunea doamnei Mathilda, o firmă cu renumele încă neștirbit în memoria pensionarilor de astăzi, mulți din ei foști clienți statornici.

– Vivi, îi spune comisarul alintînd-o cu porecla „de stradă" cu care se alesese după ce fusese vivandieră într-o companie de roșiori. Vivi, spune-mi, l-ai văzut pe cel care a intrat la profesor?

— **Mon șer,** se miorlăi ea, sigur că l-am văzut. Eram chiar vizavi de casa lui, unde, mă rog... l-am văzut. Era un bărbat de circa 70 de ani, cu părul alb, îmbrăcat în haine de oraș, dar neobișnuit cu ele, că se tot uita prin vitrine și geamuri să vadă cum arată. Am crezut că-i tătîne-su, că tare semanau.

– Da' tu ce făceai pe acolo? întrebă comisarul după ce-și notase amănuntele pe care le citesc acum.

– Că voi nu știți... făcu ea silindu-se să roșească pudic. Fac și eu ore suplimentare. Strada Mușcatei, între Pisicii și Rozelor, o împart cu Margareta, săraca, o zi eu, o zi ea...

Comisarul nu insistă. Amîndouă aveau mulți frați, iar de la Mathilda nu încasau chiar o avere. (Mai erau și „peștii", săritori la nevoie care-l informau de tot ceea ce se petrecea prin cartiere.)

– L-ai recunoaște dacă l-ai vedea? o întrebă ajutorul comisarului, un bărbat mic și fălcos, poreclit „Falconetti" de către colegi ca sancțiune pentru simpatia sa față de Mussolini (pentru cei mai mulți doar un clown, pe care nu s-a găsit cine să-l pună la punct).

– D'apoi cum? Cine-mi trece prin fața ochilor își lasă fotografia aici, răspunse ea, bătîndu-și fruntea cu degetul mare.

– Pe profesor îl știi? Vreau să spun... ți-a fost client? întrebă comisarul după ce-i făcu semn subalternului să spele putina.

– Îl știu bine de pe stradă... Client nu mi-a fost, n-a călcat pragul coniței decît o singură dată, cînd l-or dus niște legionari aproape pe sus. Voiau să-l atragă de partea lor, dar el nu-i suferea, nicide-

Pictura de ANDREI SCARLATESCU

cum, îi era însă frică de ei, l-am văzut cum mă privea, ca pe Maica Precistă, săracul...

L-au îmbătat cu de-a sila și s-or apucat să cînte d'ale lor, cu Căpitanul. Profesorul numa-ngîna așa, după ei, și cum era cam matol, o lua pe lîngă, rău de tot a batjocură. „Îngerașii", c-așa-și spuneau: „Îngerii Domnului Zelea", s-or ofuscatără și or vrut să-l bată, însă Mathilda a sărit la ei și le-o zis ca bataia la ea-n stabiliment nu-i voie. Atunci ei l-or întrebat dacă știe să cînte frumos, dar vorbeau cu pistolul în mînă, ca-n joacă. El s-o sculat în picioare și-o zis că nu știe decît nemțește și ei tare s-or bucurat și l-or rugat să le cînte. Atunci el și-o mînjit o mustață ca a lu'ăla al nemților și le-o cîntat: **„Dighidanche zin frai"**, îl știu că l-am găsit scris într-un jurnal. Ei s-or supărat și l-or dat afară, de atunci nu l-am mai văzut... La conița i-o plăcut de el, că era om de cuvînt, c-așa zice ea **„Ain man ain aworth"**, după ce o plecat le-o zis fetelor „Uite mă, boarfelor, așa țiitori să-mi aduceți în casă, mă, știe și limbi străine, mă zurlielor ce sînteți, că de nu mi-aș face pomană cu voi, v-ar mînca strada, gloabelor!"

Peste declarația ei, Șiclovan scrisese (în partea de jos): „de verificat relațiile cu **Zgarda de fier**". Probabil a rîs în sinea lui, apoi s-a apucat să citească o foaie mototolită, găsită în coșul de gunoi al profesorului, acoperită cu un scris greoi, încă neformat, dar cu înclinații spre caligrafie. Scria:

...dar cel mai important lucru mi s-a părut a fi la Wells ideea că timpul este a patra dimensiune a spațiului. Am mai citit asta la Minton, dar cred că este fundamental greșit... Cum putem atunci explica translația celor trei dimensiuni într-un sens constant printr-a patra dimensiune? Nu!

Mai curînd putem vorbi de o dimensiune eminamente geometrică prin care se mișcă circular spațiul tridimensional. Gravitația este atunci forța centrifugă! Timpul? Viteza de rotație unghiulară...

Ce spui, iubitule?

„Iubitul" – scrisul era al profesorului, notase cu creionul roșu – răspunsese direct pe bilet: **Absurd! Timpul este ori energie, ori părere!**, dar nu-l trimisese înapoi, dovadă fiind faptul că a fost găsit în coșul său de gunoi alături de altul, scris de el, după cum ne asigura legistul lui Șiclovan, în colțul din dreapta sus. Scria:

Pentru a ne putea deplasa în timp, în cazul cînd timpul este o altă dimensiune, pentru ca să ne putem mișca prin el trebuie să avem la dispoziție o forță al cărei vector să cuprindă acea dimensiune și a cărui mărime și sens să le putem schimba după voie. Atunci lumea întreagă ne-ar sta la picioare, am vedea-o ca într-o fotografie care e mișcată și tăieturi una după alta prin ea ne-ar da impresiunea clipei. Speculațiunea asta, vai, nu poate duce însă decît la încrucișarea brațelor, căci natura nu are asemenea forțe, altminteri am fi observat deja fenomenul.

Ce spui iubito, te aștept duminică la locul știut numai de sufletele noastre?

Abia după ce am văzut scrisul de pe spate am înțeles de ce nu trimisese răspunsul. Problema începuse să-l frămînte. Scria, cu cerneală violetă de data aceasta:

Și totuși... dacă luăm o sîrmă de oțel și o punem pe masă, apoi îi apăsăm capetele, ea se va îndoi de-o parte sau de alta. Numaidecît vom putea vedea că ea va veni și în sus, într-o direcție pe care planul nu o are!

Apoi cu creionul:

Da, dar asta din cauză că direcțiunea era în interiorul structurii atomilor, în aranjamentul lor.

Dar noi nu conținem, oare, timpul înlăuntrul nostru??!!

Ca și mine, comisarul va fi fost impresionat de acest schimb de mesaje. Nu l-a interesat cine era juna divă, ci dacă nu cumva cele scrise au vreun temei științificește posibil. L-a întîlnit pentru a se lămuri, pe un vestit profesor universitar al vremii, care a binevoit a-și lăsa și în scris mărturia părerii lor domniei sale. Îmi imaginez întîlnirea:

– Îmi vorbești despre unul din aiuriții ăia care scriu romanțuri de știință-ficțiune, spune profesorul, ștergîndu-și fruntea asudată, cu batista. Atunci, dragă, nu mai avem a discuta împreună...

– Nu, domnule profesor, nu-i un biet scriitoraș, aiurit de ultimele cuceriri științificești, ci este profesor și el, un tînăr care...

Brusc interesat, universitarul îl întrerupe pe comisar:

– Unde predă?

– La Școala de fete din oraș. Are însă și lucrari publicate în revistele noastre și în străinătățuri.

– Ce reviste?! pufni somitatea ironic. **„Foaia științelor și a călătoriilor populare"**, sau cum i-o fi zicînd. Fii serios, domnule, astea sînt aiureli bune de sucit capul fițelor prin parcuri, în serile cu lună plină, cînd se înfierbîntă și motanii... Noi avem treburi serioase... știința, domnule, nu se ocupă cu fleacuri din astea...

– Eu am crezut că... încercă din nou comisarul.

– Poți să crezi ce vrei! Am citit și eu fantasmagoriile socialistului ăla englez, dar asta la tinerețe, acum am lecturi solide, nu marafeturi. Ascultă-mă, pe mine, nu te face de rîsul lumii serioase; astea-s tîmpenii!

În dosar urma un raport dactilografiat. Iată-l:

Raport:

Întocmit astăzi, 14 curent, de către comisarul Pavel Șiclovan. În urma știrii date de informatorul nostru de pe strada Mușcatei cum că în casa profesorului Moroșianu a pătruns un necunoscut care a rupt sigiliile puse de noi, ne-am deplasat la fața locului însoțiți de subcomisarul Ureche și patru jandarmi, unde am pătruns în imobil și am arestat un infractor care scotocea printre lucrurile lăsate de către dispărut. Cel prins nu a opus rezistență, nu avea acte și a refuzat să declare scopul prezenței sale la fața locului. La comisariat a fost recunoscut de către numita Maricica Pandelache ca fiind persoana care a in-

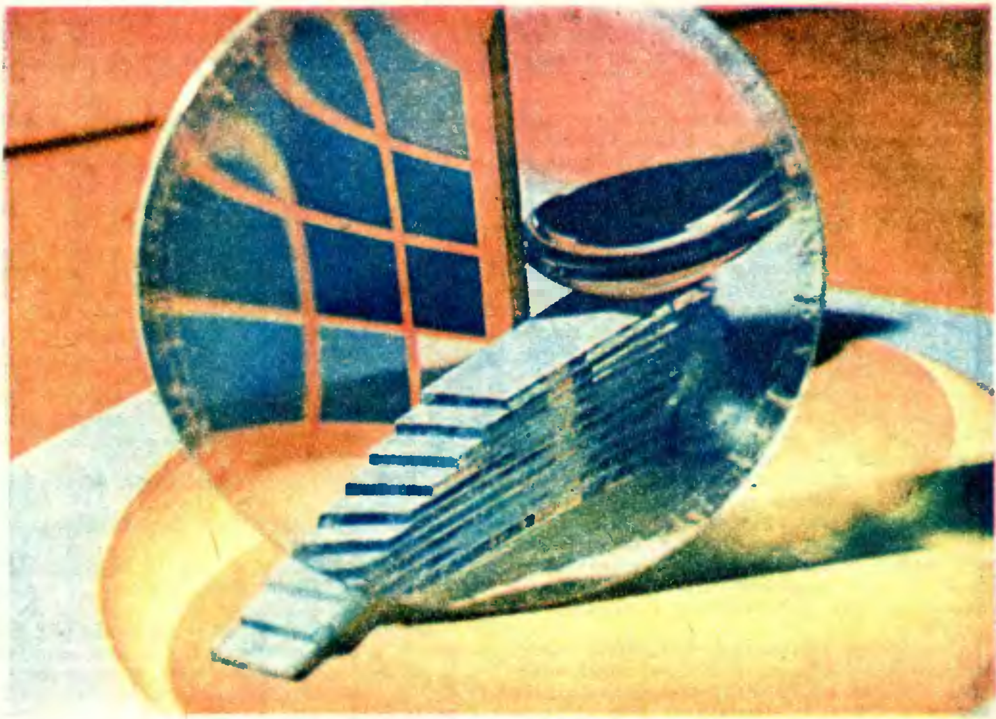

Pictura de SANDU STIURCA

trat la profesor înaintea zvonului de ceartă în urma căruia a și fost dat dispărut, corpul său neputînd a mai fi găsit. Persoana a refuzat să dea orice declarație, dar cînd i-am spus că este suspectat de uciderea profesorului Moroșianu a spus, de față fiind subcomisarul Ureche și ajutorul lui, alt Gârneatză, că „sînteți într-o ureche, eu sînt profesorul Moroșianu", ceea ce vecinii săi chemați deîndată neagă cu hotărîre.

Semnătură indescifrabilă și ștampila prefecturii.
Numărul de înregistrare
Spre știință: Parchet

M-am oprit cîteva clipe asupra acestei hîrtii, încercînd să înțeleg că este un act autentic, care, cu decenii în urmă, a circulat între două instituții fără legături cu psihiatria. Apoi mi-am amintit de scrisul nervos al profesorului, imprimînd întrebarea care îl chinuia, astfel ca să ajungă pînă la mine: **„Dar noi nu conținem timpul?"**

La noi în oraș sînt puțini aceia care afirmă că au descoperit secretele naturii pînă la punctul de a construi un perpetuum mobile. Unul din aceștia susține că a rezolvat problema energiei, grație unui asemenea aparat și că este pe cale să lămurească și enigma timpului. Spune: **Structura celulei, tinere, este strîns legată de alcătuirea intimă a timpului. Prin simpla sa voință omul poate să-și rearanjeze această structură, astfel ca ea să se reorganizeze în altă vreme. Înțelegi?"**

Avea peste 60 de ani, fusese tînăr pe timpul lui Moroșianu... La masă cu noi stătea un alt bătrîn, ceruse umil voie, ca și mine de altfel, și interveni în discuție, spunînd: **Băiete, nu te lua după el. Știi bine că spațiul este cuantificat. Pînă și o găină și-ar da seama că timpul este așișderea. Mă înțelegi? Cuante temporale! Rezonanța timpului, și de aici: amplificarea timpului prin emisie stimulată de crononi".**

Apoi venise unchiul meu, eram student atunci și polul pe care mi-l lăsa echivala cu o avere, așa ca mi-am luat tainul și am plecat să-mi întîlnesc colegii, la o bere rece la Casa Universitară, unde eram tolerați de Victoraș, în virtutea unei modeste contribuții la bunăstarea sa materială. Desigur, unchiul meu rămăsese să-și expună propria sa teorie și acum aș da orice să fi renunțat atunci la bere: el avea dosarul, mi-l amintesc pe raft, printre alte hîrțoage.

Am reînceput să citesc filele din dosar. Rapoarte, confruntări și, cu totul surprinzător, declararea bătrînului ca iresponsabil, nepericulos, urmată de recomandarea punerii sale în libertate, semnată și parafată în regulă.

Din dosar rezultă însă că încăpățînatul comisar îl urmărise pe bătrîn. Sau poate că eliberarea sa fusese doar o manevră, pentru a-l atrage într-o cursă menită să-i dezvăluie identitatea. Raportul lui Șiclovan arăta că, după numeroase ocoluri și

încercări de a se pierde de urmăritorii pe care probabil că-i simțea în spatele său, bătrînul s-a îndreptat spre periferie, unde a intrat într-o magherniță izolată.

Ajutorul său, subcomisarul Ureche și cîțiva agenți au înconjurat locul, așteptînd ascunși desfășurarea evenimentelor. După lăsarea întunericului s-au apropiat, intrigați de faptul că cel dinăuntru nu aprinsese nici o lumină. Deodată s-a auzit o detunătură puternică și geamurile au fost fulgerate de o lumină. Agenții au năvălit în interior, dar nu au mai găsit nimic. Bătrînul dispăruse, lăsînd drept unică mărturie a trecerii sale prin acel loc și timp un miros persistent de usturoi, bănuiesc că datorat unei degajări de ozon.

Data raportului lasă să se înțeleagă că cercetările au fost întrerupte de rebeliunea legionarilor, iuțeala de mînă a comisarului fiind chemată să facă față altor nevoi, mai belicoase.

Ultima piesă era un extras dintr-un ziar de scandal, cel care decupase articolul nu avusese însă prevederea să-i noteze datele. L-am citit de mai multe ori, rîzînd cu poftă. Aducea o încheiere neașteptată și explica motivul îngropării cazului Moroșianu; comisarul fusese mutat disciplinar la altă secție, de fapt a fost protejat, iar succesorul său desigur că a avut treburi mai importante de făcut, decît să dezgroape cazurile nelămurite ale șugubățului său antemergător. Succesorul era Ureche.

Evenimentele s-au petrecut în ceasurile imediat următoare înăbușirii rebeliunii, cînd îngerii arhanghelului Gavril își zbăteau aripile, căutînd cu disperare să-și ia zborul. Comisarul, urmărind trei indivizi suspectați de legături strînse cu mișcarea, intră într-o prăvălie și nimerește în plină ședință de dizolvare a unui cuib de cuci. Era un grup restrîns, spre norocul său numai șase, toți căpetenii, obișnuiți mai mult cu vorba decît cu cocoșul armei care le împlinea porunca. Sperau că avionul care-i va duce pe firul Axei nu va întîrzia la întîlnire, comisarul cu antenele sale bine întinse aflase ceva, dar nimic sigur și, ascultînd din umbră ce vorbeau, văzu că șefii lui erau prea amestecați pentru a mai putea face ceva; i-ar fi făcut scăpați ca să nu se afle de cochetăria lor cu mai marii mișcării. Așa se face că intră neinvitat înăuntru, scoase primul pistoalele și-i invită ferm și politicos să nu miște, dacă țin la darul celui de sus, că el sărman cu duhul cum este, nu pune prea mult la suflet cele sfinte.

Dacă în încăpere nu s-ar fi aflat patru pisici, cazul Moroșianu și-ar fi găsit probabil altă rezolvare. Numai că unul din frații săi făcuse o boală de plămîni de la un păr de mîță și comisarul dobîndise ceea ce în termeni medicali s-ar putea numi „felinofobie", adică avea boală pe mîțe.

După fraza protocolară („Mîinile sus! care mișcă, nu mai mișcă!"), desfășurată după tipicul devenit rutină în ultimele zile, privindu-i pe cei care-i avea în față s-a întristat la gîndul că șefii vor avea grijă să-i facă scăpați. Unul din ei crezu că cugetă asupra prețului și propuse o sumă frumușică în schimbul zborului netulburat spre Berlin.

– Nu primesc mită, i-o tăie aspru comisarul.

Unduirile pisicilor îl enervară din nou, desigur va fi gîndit că n-ar strica să le împuște, însă spiritul lui practic intră în funcțiune. Îi întrebă pe cei din fața lui dacă ale lor sînt animalele. „Nu, erau în casă", răspunse unul din ei, îmbrăcat în costum țărănesc, pentru a-și dovedi apartenența la idealurile poporului. Nu știu dacă l-a îmbrăcat și pe timpul dictatului de la Viena.

– Dacă nu sînt ale voastre, propuse mieros Șiclovan, atunci aflați că sînt de vînzare...

– Le cumpărăm, făcură îngerașii, cît vrei pe ele?

Nu înțelegeau nimic, dar bănuiră că scăparea lor este strîns legată de soarta animalelor. Comisarul le spuse că regretă că nu-i el proprietarul, însă le poate mijloci afacerea, căci îl cunoaște bine pe un evreu, fostul proprietar al casei, care ar putea fi adevăratul lor stăpîn; (acesta ajunsese cerșetor prin grija celor din fața lui). Îl aduseră pe bătrîn; locuia nu departe, căci nu se îndura să se despartă de casa pentru care muncise binișor.

– Ale tale-s mîțele? întrebă comisarul, aspru.

– Ale mele, dar eu n-am nici o vină, încercă bătrînul să cîștige timp.

– Domnii vor să cumpere pisicile. Ai ceva împotrivă?

– Eu, nu... făcu bătrînul, fără să înțeleagă despre ce este vorba.

– Atunci, mă lași pe mine să mijlocesc afacerea? Îmi dai 5% din preț, bine?

– Dom' comisar, dacă mata vrei...

Legionarii, mulțumiți că le merge din plin, îi întinseră lui Șiclovan o grămadă de bani, aproximativ suma cu care-și propuseră să-l mituiască.

– Nu, puișorilor, făcu acesta. Îmi dați tot! Vă las la Berlin, doar cu hainele de pe voi și fără acte...

A doua zi, la prefectură, a declarat candid: „Bătrînul ăsta e un ghișeftar notoriu. N-aș fi crezut că mîțele sînt la așa mare preț în Mișcare. Unii spuneau că italienii..."

Citind această întîmplare mi-am dat seama că-l cunosc pe fostul comisar Pavel Șiclovan. La noi în cartier îi spuneau „nea Pavel, ghișeftarul". Era agent de asigurări ADAS și avea reputația că cine se asigură la el o duce pînă la adînci bătrîneți.

•

S-a impus în cartier prin '60 și ceva, cînd izbucnise o adevărată isterie, provocată de trei malagambiști veniți, zice-se, de peste ocean, să-i închidă gura unui pensionar ceferist, care știa prea multe; dar nu ne-am lămurit în legătură cu ce anume. De la farfurii zburătoare ipotezele s-au stabilit în jurul ideii că bătrînul, sau vreun neam de-al lui, pusese cu botul pe labe un gangster american, oamenii săi încercînd să-l răzbune. Grație lui Pavel, liniștea cartierului a fost restabilită în timp record, ultima răbufnire petrecîndu-se seara la crîșma cartierului, din cu totul alte motive. Vocea sa de cantor, intonînd „Io mi-s Pavel din Banat", agitase populația canină pe cîteva zeci de hectare în jur.

Aveam cinci-șase ani, cînd l-am cunoscut. Reușisem tocmai să leg o cutie de conservă de coada unei pisici, cînd nea Pavel mi-a strigat peste gard: „Mă țică, nu mai chinui animalul, că nu-i mîța

voastra. Du-te cu ea la nea Victor şi spune-i că am zis eu să-ţi dea un pol pe ea!" M-am dus. Mi-a dat banii fără să crîcnească, uitîndu-se pe sub sprîncene la mine, iar afară nea Pavel mi-a spus: „Vezi mă, nagîţule, ce speculaţii poţi face c-o mîţă? Să nu le mai chinui!" Cînd am mai crescut, Victor murise de un cancer la stomac şi tata mi-a spus ce ghişeft formidabil făcuse Pavel la viaţa lui cu pisicile. Dar, cred că nimeni nu-şi mai amintea că fusese comisar.

Îmi amintesac aceste lucruri în drum spre casa lui. L-am văzut în grădină, altoia nişte pomi, îmbrăcat într-un costum de blugi aproape albit, cu adidaşi în picioare şi un „Carpaţi" fără filtru în colţul gurii. Nimeni n-ar fi spus că se apropia vertiginos de nouăzeci de ani. Singura diferenţă faţă de imaginea pe care o aveam despre el era părul alb şi poate o anumită încetineală a mişcărilor. Impusese în cartier un fel de familiaritate între generaţii, pe care însă era singurul care o profesa, aşa că mi-am permis să-l abordez ca pe un vechi amic, în ciuda diferenţei dintre noi, mult peste o jumătate de secol:

– Salut nea Pavel, te-ai reprofilat?

S-a întors încet spre mine, fără suprindere, privindu-mă cercetător pe sub sprîncenele stufoase:

– Salut măi, ţîcă, hai înăuntru. Ce faci, cauţi mîţe?

Am rîs şi am intrat în curte. Şi-a şters mîinile de pantaloni şi mi-a oferit o palmă lată plină de bătături. Mi-a fost jenă să icnesc de durere la strîngerea sa de mînă şi m-am declarat adept al suferinţei purificatoare.

– Cum de ţi-a dat prin cap să mai treci pe aici, continuă el. Îţi cauţi rădăcinile?

– Nu, i-am răspuns calm. Am citit dosarul... Cel cu profesorul Moroşianu.

În clipa aceea am avut o revelaţie. Nu s-au deschis cerurile, nici n-au trîmbiţat arhanghelii, în schimb o idee confuză pînă atunci a ţîşnit cu forţă la suprafaţă: singurul care putea sustrage în modul cel mai comod actele pe care le citisem era însuşi comisarul însărcinat cu ancheta!

– Da? făcu el măsurîndu-mă cu atenţie. Şi te pomeneşti că vrei să discuţi cu mine pe tema asta?

– Îhî, am aprobat, încă obsedat de idee.

– Bine, ce zici, mergem la „Favorit"? Acasă mi s-a cam terminat combustibilul. Ştii cum e, ramoliţii care au rămas pe aici preveră recolta mea, nu le mai place la „Dunărea", s-au boierit...

L-am aprobat. Preferam o atmosferă gălăgioasă, în care mă puteam concentra în voie, unei întruniri în doi pe care ar fi condus-o el, în calitate de gazdă. În plus, restaurantul nu era departe, circa zece minute de mers pe jos. „Eşti invitatul meu", a mai precizat, aşa, ca să nu avem dubii. N-am protestat fals indignat pentru că nu aveam cu cine, nea Pavel sau face cum vrea el sau nu face deloc.

Pe drum discutaserăm numai banalităţi, l-am pus la curent cu evoluţia mea deloc spectaculoasă, după plecarea din cartier – acum doisprezece ani, mai mult pentru a ne crea o bază pentru ceea ce va urma.

Prin cartier se povestea despre nea Pavel ca

Pictură de MIHAELA MURARU MÎNDRILA

este un om impulsiv, alături de care intri foarte uşor în tot felul de buclucuri, dar tot el te scoate de acolo. Aveam să mă conving de acest lucru imediat după ce ne-am aşezat la masă. Orchestra, condusă de un oacheş cu mustaţă neagră şi groasă, atacă un ritm săltăreţ, iar solistul începu un „Bage, bage, ce caftoi ţ-aş trage". Ignorînd total încîntarea publicului, bătrînul sări ca ars şi scoase staţia de amplificare din priză. Fără să aştepte să fie luat la întrebări, începu să vocifereze cu degetul la tîmplă pentru a-şi sublinia opiniile, îl apucă pe toboşar de guler şi-l sili să se aşeze pe propriu-i instrument. Avea o privire de fiară. În cele din urmă se învoiră, căci formaţia reveni la sentimente mai bune şi bătrînul le făcu hatîrul să le pună singur ştecherul la locul cuvenit. Băieţii îşi începură din nou actul de cultură cu „Petre, Petre ce ţ-am zis io ţie? Că nu-i bună, viaţa la socrie!", la care fostul comisar nu avu nimic de comentat, cu toate că nu păru prea mulţumit.

Se aşeză din nou la masă şi, fără să-mi arunce vreo privire, făcu un semn chelnerului să se apropie cu curaj. „Băiete", îi spuse tînărului apatic, „pe aia cu clientul nost', stăpînul nost', o ştii?" Băiatul căscă gura să zică ceva dar se răzgîndi. „Hai", continuă nea Pavel, „adă două pahare de apă, dar cu vodcă, mîncare şi vin pînă la loc comanda. Dar să fie bun, să nu mă faci să-l chem pe şefu'..."

Abia după aceste pregătiri începu să-mi acorde atenţie. Nu i-am forţat mîna să o facă mai devreme, mi-am dat seama că dă o reprezentaţie în

cinstea mea. Ridica paharul cu vodca, privi nostalgic prin el şi ciocni cu mine, dupa ce vărsă o picătură pe jos. „Odihnească-se în pace", îmi spuse, clinchetul paharelor trecînd neobservat în gălăgia din jur.

– Cine? l-am întrebat nedumerit.

– Cum cine? Unchiul tău, ce, altfel ţi-ai mai fi adus tu aminte de mine? Altfel nu citeai dosarul... continuă el, vazînd că-l privesc nedumerit. Înseamnă că te-a ales pe tine. Mă rog, dacă n-a găsit pe altul...

După cum mustăcea la ultimele cuvinte, am înţeles că glumea. Discuţia a fost întreruptă de mîncarea adusă, uimitor de repede de către acelaşi individ apatic, care încerca să arboreze o mină victorioasă. „Poftă bună!", i-am urat pregătindu-mă să continui, dar el îmi mulţumi şi se concentră cu atîta plăcere asupra farfuriei, ca îmi pieri tot cheful.

– Mă, adă vinul! a fost singurul comentariu pe care şi-l permise înainte de a termina friptura. Chelnerul păru covîrşit de personalitatea bătrînului, căci dispăru fără nici o replică şi reveni imediat cu două sticle rubinii. „Mai pregăteşte patru, tot de acolo!", comanda mulţumit nea Pavel.

– Ei, binevoi el să-mi spună după ce-mi turnase vin în pahar şi mă invitase cu un gest să-l gust, ai citit dosarul şi vrei lămuriri. Bun. Ce vrei să afli?

– Dacă Moroşianu avea dreptate!

Mă privi cu o căutătură aspră, făcîndu-mă să mă simt ca pe vremuri, la armată, cînd trebuia să dau raportul. Am continuat, ceva mai moale:

– El era bătrînul... cel prins în locuinţa sa cîteva zile mai tîrziu, nu?

– Băiete, îmi spuse în loc de răspuns, tu îl cunoşti pe ăla cu perpetuum mobile? Sau pe ăla cu „ţac-pac"? Parcă te-ai fi consultat cu ei...

– Şi totuşi, Moroşianu-bătrîn a dispărut dintr-o cameră care, deşi nu era galbenă, era închisă şi păzită pe deasupra. Într-un mod cel puţin ciudat...

A rămas pe gînduri, pînă cînd s-a terminat sticla. Nu a durat prea mult, căci i-am ţinut companie în tăcere. Făcu semn chelnerului să nu lase stocul să se împuţineze şi se hotărî să vorbească:

– Uite, dacă el a vrut aşa, atunci o să-ţi spun. Povestea profesorului este simplă, ridicolă şi incredibilă în acelaşi timp. Un tînăr profesor de fizică la o şcoală de fete, ajuns acolo prin tot felul de manevre, că alt loc în oraş n-avea, se îndrăgosteşte lulea de una din elevele sale şi ea de el. Asta-i o excepţie, căci de obicei fetele se amorezează de profesorul de română, dar, ce să-i faci, altceva mai bun nu era prin partea locului. Ca să-ţi faci o idee despre ce înseamnă dragostea pe vremea aceea, ascultă-l pe Zavaidoc... Bileţele, bucheţele, poezioare, că de, românul e născut poet, mă rog, tot zarzavatul. Între ei erau vreo doişpe ani diferenţă, fata mai avea doi ani de şcoală, iar tînărul nostru geniu simţea că înnebuneşte de nerăbdare. Uite, domnule, ce-l poate face pe om să descopere misterul timpului. Era bun tipul, aşa am auzit, dar pînă atunci nu făcuse mare brînză; cîteva lucrări fără cine ştie ce originalitate. În schimb, dovedise fantezie, destulă ca să-l incite şi pe Einstein să-i răspundă la scrisori. Asta pînă s-a amorezat, că după aia nu i-a mai ars de corespondenţă. Şi ştii despre ce-şi scriau cei doi? Despre timp! Dacă ar fi să o iau pe urmele celor care caută senzaţiona-

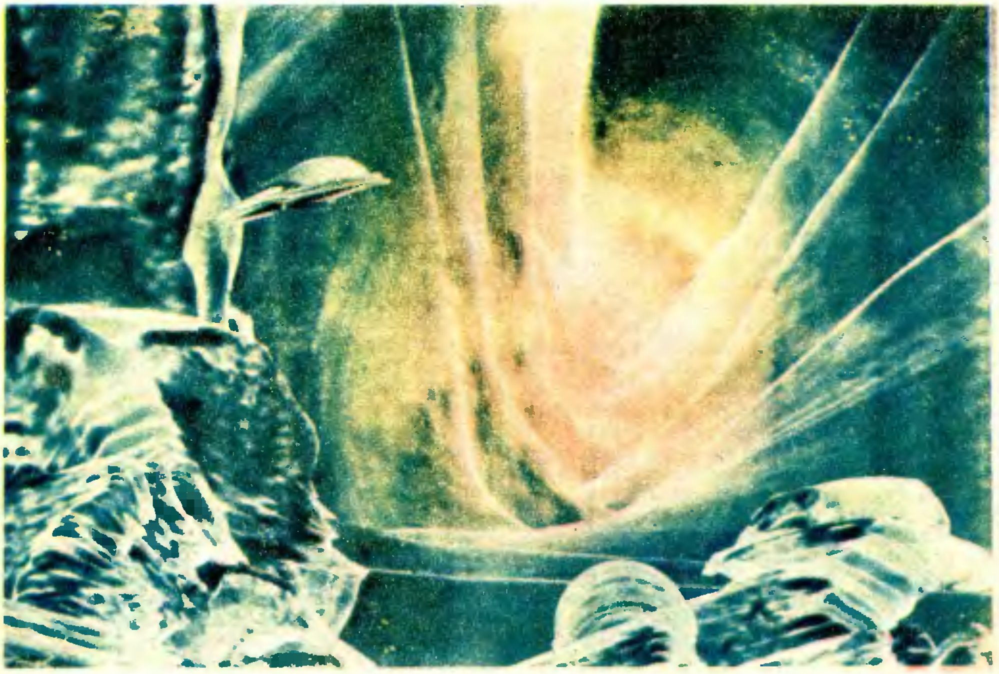

Pictura de CORNEL IONICI...

lul cu lumînarea. aş stabili o legătură între aceste scrisori şi experimentul Philadelphia de prin '45. dar n-am să încerc, nu te nelinişti, sînt destui amatori.

Ei bine, ce crezi ca face junele nostru? Găseşte o modalitate de a se deplasa după voia inimii sale prin timp, şi, în loc să ia premiul Nobel sau să-l arunce pe Hitler între dinozauri, unde fie vorba între noi s-ar fi simţit mai în largul lui, băieţelul se duce cu nouă ani în viitor să-şi găsească iubita devenită între timp nubilă. Ce zici?

Am dat din umeri. Fiecare cu păsărica lui, aici erau cu stolul. Nea Pavel continua:

– Ce să-i faci, nu întotdeauna marile descoperiri vin unde, cînd şi la cine trebuie, de multe ori are noroc un oarecare. Îţi dai seama că a găsit-o gata măritată şi cu doi-trei plozi în jur. Ce dramă, domnule, ce ar fi scos Shakespeare din asta! Amicul nostru nu mai putea da înapoi, îţi dai seama, cum să te întorci, cum s-o mai priveşti în ochi şi să-i reciţi versuri după o asemenea trădare... Bineînţeles, nu-i spusese nimic fetei, care l-a şi uitat în prima jumătate a anului. Pe unde a mai bîntuit, ce a mai făcut, nu ştiu...

Ştia, sînt sigur de asta, însă dacă nu vrea să-mi spună, treaba lui. L-am incitat să continue:

– El ţi-a povestit toate astea?

– Da. Înainte de a înainta dosarul. Avea şi un semn particular, o cicatrice pe mînă, se tăiase în laborator, a fost o mare zarvă printre cucoanele care aveau cui da un ajutor. Bătrînul mi-a arătat-o, în timp ce plîngea ca un copil. Cred că îţi dai seama ca situaţia lui nu a fost dintre cele mai uşoare, în America nu văd care juriu l-ar fi achitat de acuzaţia de crimă. E adevărat, e ridicol să fii şi victima şi asasin prezumtiv, dar nu este genul de situaţie pe care ţi-aş recomanda să o încerci.

– Dar, de ce s-a întors?

– Omul cînd îmbătrîneşte se leagă de lucruri, de amintiri. Venise să-şi ia nişte notiţe, fotografia fetei; a tras o casetă video cu ea, atunci n-am ştiut ce-i cu aparatul acela ciudat, dar mi-am dat seama că nu-i din lumea noastră şi o carte, nu mai ştiu care, din cele rare, un exemplar unic, spunea...

Tăcu. Chelnerul îşi afişă figura întrebătoare şi nea Pavel îi făcu semn că rămînem pe rezerve. Mai erau două sticle, suficient. Îmi aminteam cum, copil fiind, îmi făcea plăcere să cotrobăiesc prin casă. Un singur loc îmi era inaccesibil, un mic băruleţ, devenit ţinta unei curiozităţi nestăpînite. Zile în şir am pîndit, pînă cînd am depistat locul în care stătea ascunsă cheia, am făcut apoi acrobaţii ca să ajung la ea şi, plin de ardoare, am deschis uşa. Înăuntru, aranjate frumos, stăteau toate lucrurile de care nu voi avea nevoie decît peste un an, cînd voi merge la şcoală; caiete învelite cu hîrtie albastră şi cu etichete, un penar de lemn cu trandafiri pirogravaţi, radiera, toc rezervor şi sticla cu cerneală, creioane. Mi s-a făcut ruşine şi am închis la loc, fără să suflu o vorbă nimănui, cînd, într-un cadru festiv, a sosit ceasul să mi se facă surpriza, am înţeles că nu este bine să afli prea devreme anumite lucruri.

L-am auzit ca prin vis pe nea Pavel răstindu-se la cineva. Unul din obişnuiţii insistenţi, dornici să se împărtăşească din sticla altuia, ne dădea tîrcoale. Nu-l cunoaştem, dar lămurirea nu întîrzie să vină.

– Fiul ei, un băiat de bani gata. Stricat pînă în măduva oaselor.

Văzînd că omul s-a resemnat, se întoarse spre mine şi-mi spuse:

– Ce zici de expresia asta „stricat pînă în măduva oaselor?" Ştii că acolo se fabrica anticorpii, n-ai impresia că se referă la sindromul imunodeficitar dobîndit, de care se face atîta caz acum?

Am dat din umeri, indiferent. Nu mă simţeam ameninţat de Sida, în schimb mi-am dat seama că nea Pavel considera subiectul epuizat. Ne-am terminat rezerva în timp record, discutînd banalităţi. Comisarul făcu plata, cerînd cîte o sticla pentru acasă, „s-o avem de amintire".

Ne-am despărţit jos, cu un oarecare regret ne mărturisit. Mi-a spus doar: „Avea dreptate unchiul ăsta al tău cînd spunea: timpul este umbra noastră...", apoi cuvenitele urări de despărţire.

Am pornit spre casă, alegînd mersul pe jos ca alternativă a unei pierderi de vreme prin staţii aglomerate. Cerul era senin, primele stele îşi făceau apariţia conform protocolului, în ordinea importanţei. Aveam de mers aproape o jumătate de oră. Treptat, monotonia paşilor a început să-mi inspire tot felul de gînduri.

M-am întîlnit odată, pe munte, cu un bătrîn care, văzîndu-mă dezorientat, mă însoţi o bucată de drum. Cred că nu mai văzuse pe nimeni de multă vreme, căci nu se mai îndura să facă stînga mprejur, spre căsuţa lui din vale. Cînd l-am întrebat cum va fi vremea a doua zi, a stat puţin în cordat, de parcă ar fi căutat să-şi amintească ziua de mîine, sau să prindă semne numai de el ştiute şi mi-a dat un răspuns cît se poate de exact, aşa cum am putut constata după ce înnoptasem într-un refugiu.

Atunci însă nu mi-am putut reţine o remarcă ironică:

– Ce faci, taicule, citeşti ce scrie în cartea zilei de mîine?

– De ce n-aş citi, băiete, dacă-i scrisă pentru toată lumea? mi-a răspuns în doi peri, făcîndu-mă să simt cum unda nevinovată de batjocură se întoarce asupra-mi.

– Eu credeam că filele ei sînt încă goale... am încercat eu să revin la o neutralitate comodă.

– Da de unde, făcu el rîzînd amabil. Cartea-i scrisă de mult, numai că n-o ştim noi citi toată asta-i! Ziua de mîine şi de răspoimîine şi zilele de după ele sînt coapte încă de azi... Asta-i darul nostru.

Cîteva zile mai tîrziu, instalat comod în atmosfera mult mai familiară a unei cafenele, i-am povestit unui prieten cele spuse de bătrîn. L-a plăcut şi l-a stimulat. A început să-mi povestească cum timpul, de fapt, nici nu există, că lumea întreagă nu este decît un conglomerat de informaţii, ca o înregistrare magnetică pe care o citeşte un fel de cap de redare. Informaţia receptată astfel este în-

scrisă în memoria acestui procesor de informaţie care este creierul şi niciodata nu corespunde exact cu ceea ce s-a citit.

Amintindu-mi aceste lucruri, am zmbit de unul singur pe stradă; nu putem da Universul înapoi sau înainte, aşa că, după ei, o călătorie în timp este pur imaginară...

Dar dacă procesorul mental îşi poate controla perifericele? Dacă îşi poate alege, ieşind din programul principal al restului lumii, o altă secvenţă pe care să o citească şi să se integreze în ea cu totul?

Să fie oare această problemă atît de simplu de rezolvat încît un biet profesoraş de fizică dintr-un liceu de fete, chiar dacă era membru corespondent la cutia poştală a lui Einstein, unul dintr-o mie ca el, să poată să o rezolve singur, fără cine ştie ce tehnică, şi mai ales fără bani? Doar prin exaltarea imaginaţiei amorsată de o puştoaica, să răsară nu numai o teorie nouă, ci şi punerea ei în practică?

Şi acest Maigret de mahala, Pavel Şiclovan, l-a avut în mînă... Deodată, o idee se impuse cu forţă, dominînd speculaţiile sterile eliberate de vinul băut cu cîteva zeci de minute în urmă: Pavel Şiclovan nu are mai mult de cincizeci de ani!

Dincolo de aspectul său fizic; se menţinea extraordinar, era altceva, psihic era încă tînăr, se agăţa cu disperare de ultima răbufnire de vitalitate a unui trup care se vede pornit pe panta fără întoarcere a toboganului timpului. În local făcuse cu ochiul unor puştoaice (Iar în căutătura lor puteai ghici un interes...), unde-i acea resemnare filozofică şi înţeleaptă a celui care şi-a trăit traiul, nu avea nici acreala răutăcioasă şi arţăgoasă a celui nemulţumit, nu, ştia bine că mai are mult în faţă...

Toţi cei care se asiguraseră la el, pe vremea cînd facea pe agentul ADAS, fuseseră parcă feriţi de boli necruţatoare, ori de accidente. Cu puţin timp înainte de a se lăsa de îndeletnicire, la curtea lui făcea lumea coadă, lua clienţi pe alese şi numai după o săptămînă două de aşteptare, timp în care mai mult nu era pe acasă.

Revenea întotdeauna bine dispus, vesel şi răspundea în doi peri celor care încercau să-l iscodească, curioşi să vadă pe unde l-au purtat paşii. Îşi alegea clienţii sau îi sorta, dintre cei care vor apuca să păţească poliţa pînă la capăt? Nimic mai ridicol decît o maşină a timpului în mîna unui mărunt slujbaş devotat firmei, mai curînd o făcea în treacăt, în drum spre alte locuri, unde-şi petrecea vacanţe nebănuite. Ori, nici asta nu-i exclus, prefera să sară treptele timpului, trăind tot din două în două zile, sau mai mult, cuprinzînd astfel cu privirea o întindere de timp cu totul ieşită din comun. Să vii în prezent ca „acasă", obosit după o călătorie, sau să-l foloseşti pentru a te alimenta cu cele de trebuinţă.

Chiar şi înainte de a ieşi la pensie era ciudat. Lumea vorbea că nu-i scăpa nici un tîlhar, pe toţi îi dovedea într-un timp incredibil de scurt. Era prea bătrîn, altminteri ar fi ajuns sus de tot, cel puţin aşa vorbeau actele. Se spune chiar că l-au scos cu de-a sila la pensie, depăşise cu mult vîrsta şi era timp să facă loc altora, mai tineri.

Nu mă pot abţine să nu mi-l imaginez: o pălărie cu boruri largi, faţa aspră. I se anunţă un delict în mahalaua ce cu onoare o are în seamă; „data. ora?", prima întrebare. „Mă gîndesc, să nu mă deranjeze nimeni!", spune şeful, adică el. Apoi dispare în timpul indicat, la locul cu pricina şi asistă, cine ştie cum, la infracţiune, atent la amănunte, la probele ce le va putea căuta în clipa descinderii. Cînd va ajunge la locul infracţiunii nu va face altceva decît să reconstituie ceea ce a văzut pe viu, atent la urme. Şi ce poate fi mai uşor decît să cauţi ceea ce ştii unde este ascuns? Oare, i-ar fi putut aresta atunci, în flagrant delict, ştirea loviturii venind însă dintr-un viitor cît de cît sigur?

„TIMPUL ESTE FANTOMA NOASTRĂ", scria pe dosar. Nu, nu era „fantoma", ci „umbra" şi diferenţa este importantă, căci subliniază interpunerea omului între lume şi „ceva" nedefinit care ne dă impresia de curgere constantă.

Am ajuns lîngă gară şi privind trenurile care veneau şi plecau, printr-o asociaţie de idei, convingerea că nea Pavel ştie mult mai mult decît mi-a spus s-a ancorat puternic în gîndurile mele. Mă gîndeam la urmele luptei.

Am intrat pe peron, absent la hărmălaia din jur. Tocmai sosea un accelerat. Şi, în scrîşnetul frînelor, am înţeles ce voiau să spună cuvintele de pe copertă.

Am scurtat drumul spre comisar, luînd-o de-a dreptul peste linii.

Pictură de LUCIAN KINKA

JAMES E. GUNN

MAREA AȘTEPTARE

(FRAGMENTE)

Pictura de H. WENSKE

MAREA AŞTEPTARE

Lui Walter Sullivan, Carl Sagan și celorlalți cercetători, ale căror cărți, articole, conferințe și ipoteze mi-au inspirat această carte, procurîndu-mi, evident, tot materialul informativ necesar. Le doresc să le fie așteptarea răsplătită, iar mesajele lor să-și afle răspuns.

Civilizația noastră este pe punctul de a îndeplini unul din pașii cei mai importanți ai evoluției sale: confirmarea existenței, naturii și activităților altor civilizații independente din spațiul cosmic. În această clipă, prin acest document chiar, s-ar putea să treacă undele care poartă mesajele unor ființe din afara sistemului nostru solar, mesaje pe care le-am putea chiar înregistra dacă am ști exact către care parte a spațiului să ne îndreptăm radiotelescoapele și care este frecvența pe care trebuie să ascultăm.

Într-adevăr, avem atît cunoștințele teoretice, cît și posibilitățile tehnice necesare pentru a căuta sistematic civilizații extraterestre și cu trecerea fiecărui an găsim noi argumente în favoarea unei probabilități mai mari de existența a vieții pe alte planete, pe măsură ce cresc și propriile noastre posibilități de a detecta manifestările ei. Din ce în ce mai mulți oameni de știință nu mai consideră contactul cu alte civilizații ca o speranță iluzorie, ci drept un eveniment natural în istoria omenirii, care ar putea avea loc chiar în anii noștri. Nu ne mai putem permite nici să ignorăm această ipoteză, nici să mai lăsăm să treacă timpul, fără a dedica toate eforturile și resursele posibile unei cercetări organizate pentru descoperirea altor ființe inteligente. Pentru moment, acest eveniment ar putea avea loc accidental, întrucît multe din activitățile de observare a spațiului cosmic includ metode care ar putea permite detectarea altor civilizații, ca, de exemplu, studierea pulsarilor sau a surselor de radiații infraroșii.

Este posibil ca într-un viitor foarte apropiat să trecem la construirea unor instalații complexe, a unor dispozitive gigantice de ascultare radio, un proiect de anvergură dedicat detectării vieții inteligente în afara sistemului nostru solar.

Pînă la urmă, o asemenea cercetare s-ar putea dovedi a fi cea mai importantă contribuție a științei la istoria dezvoltării omenirii și a civilizației noastre.

(Extras din Raportul Comitetului de Cercetare Astronomică, prezentat Academiei Naționale de Științe a S.U.A. la 1 iulie 1972)

ROBERT MACDONALD — 2025

E cineva acolo?" întreba Călătorul
Bătînd la poarta poleită de razele lunii...

Vocile vorbeau brambura.

MacDonald le auzea și, deși era sigur că învălmășeala babelică de sunete nu era lipsită de sens, că încercau să comunice între ele și că numai de s-ar putea concentra o idee mai mult, le-ar putea înțelege și chiar răspunde, nu reușea totuși să facă efortul necesar. Încercă din nou.

— În spatele oricărui lucru, pîndind ca o umbră tăcută în dosul unei uși închise, se ascunde întrebarea esențială, căreia nu îi putem răspunde decît afirmativ: se află cineva acolo?

Ca de obicei, Bob Adams punea degetul pe rană. Cu fața îmbrobonată de transpirație, deși în sala de consiliu era răcoare, își privea bătăios colegii așezați în jurul mesei rotunde.

Pipa lui Saunders fumega ceva mai tare.

— De acord, dar acesta e un truism comun tuturor științelor. Este ridicol și numai să ne imaginăm că un cercetător ar putea elimina *apriori* toate posibilitățile negative, așa ceva nu se poate. Esența este credința în scopul propus, iar progresul este privit din perspectiva probabilităților.

MacDonald privea fumul care se ridica deasupra frunții înalte a lui Saunders în norișori și suvițe pînă cînd — atras de curentul instalației de condiționare — se subția și dispărea. I se părea că parfumul aromat se distinge clar de mirosul oarecum banal al multelor țigări fumate de Adams și alți cîțiva.

Era ca și munca lor, își spuse MacDonald. În definitiv, și ei încercau să perceapă firul subțire care poartă prin Univers mesajul Vieții, pentru ca apoi să separe o urmă de alta, molecula de moleculă, pentru a le obliga mai tîrziu să-și inverseze entropiile în forma ordonată și plină de sens dată de cel care le-a transmis în infinit.

„Toți caii regelui și-ai săi cavaleri..." Viața — în ordinea cosmică — este o imposibilitate, își continuă el gîndurile, și totuși Omul există. Entropie inversată.

De la capătul mesei încărcate cu scrumiere prea pline, cu cești de cafea și blocnotesuri pline de mîzgăleli sau notițe, Olsen spuse:

— Am știut de la bun început că această căutare va fi lungă. Și nu vorbim de ani, ci de secole. De timpul necesar pentru a introduce suficiente date în calculator, adică aproape tot atîția biți cîte molecule în univers. Nu văd de ce ne dezumflăm așa.

Gîndurile lui MacDonald își urmau salturile. „Cîtă căutare, cîtă răbdare și perseverență..."

„Dacă șapte fete, cu șapte măturoaie,
Un an ar mătura,
Chiar crezi, îi spuse Morsa,
Că treab-ar termina?"

— ...Chiar ridicol, spunea cineva, dar fu întrerupt de Adams.

— Iți vine ușor să vorbești de secole, cînd nu ești aici decît de trei ani. Să vezi cum ar fi dacă ai avea zece ani în spate, ca mine, sau dacă ai fi ca Mac — înainte de a fi numit director acum cincisprezece ani, lucra deja de peste cinci ani la Proiect —, atunci să te văd!

— Ce sens are să ne ciondănim așa? spuse Sonnenborn împăciuitor. Știm doar cu toții că povestea asta este bazată pe probabilități. Sagan și Șklovski au apreciat că există peste o mie de milioane de planete locuibile numai în Galaxia noastră. După Von Hoerner doar una la trei milioane poate să fi avut tot ce îi trebuia pentru a permite dezvoltarea unei societăți avansate. Sagan zice că una la o sută de mii. Mă rog, oricum am lua-o, tot sînt șanse să fie cineva —

trei sute sau zece mii de civilizaţii planetare doar în partea noastră de Univers. Tot ce avem de făcut este să ascultăm în locul potrivit sau în modul potrivit şi să înţelegem ce auzim.

Adams se întoarse către MacDonald.

— Tu ce zici, Mac?

— Ce să zic, cred că sînt bune discuţiile astea. E bine să ne amintim din cînd în cînd de rostul muncii noastre, altfel riscăm să ne împotmolim într-un noian de date inutile. Dar mai spun şi că pentru astăzi ne ajunge. Deci — ce avem de făcut în noaptea asta şi care este programul de observaţii pentru perioada pînă la următoarea analiză?

Saunders începu:

— Eu aş propune să facem un baleiaj metodic, total, ascultînd pe toate lungimile de undă...

— Am mai făcut asta de o sută de ori, îl întrerupse Sonnenborn.

— Da, dar nu cu filtrul meu cel nou...

— Tot Tau Ceti rămîne probabilitatea cea mai bună, interveni Olsen. Hai să mai sondăm o dată zona bine-bine...

MacDonald îl auzi pe Adams mormăind înfundat.

— Dacă este cineva care încearcă să comunice, parcă văd că pînă la urmă vreun amator o să prindă mesajul cu antena de bloc, o să-l descifreze folosind calculatorul său de buzunar, iar noi o să rămînem cu fundurile pe o instalaţie de o sută de milioane de dolari bătînd din buze şi fluierînd a pagubă...

— Nu uitaţi, spuse MacDonald, că mîine este sîmbătă seara şi Maria şi cu mine vă aşteptăm pe toţi, ca de obicei, la o bere şi-un grătar. Cine mai are ceva de zis o poate face şi atunci, ce ziceţi?

MacDonald nu era chiar atît de vesel pe cît dorea să pară. Nu ştia dacă va mai putea suporta încă o seară de băutură şi interminabile discuţii în contradictoriu despre Proiect. Era într-una din perioadele sale depresive, cînd totul părea că se adună numai deasupra sa, şi nu putea să scape de toate grijile, şi nici nu putea să povestească toate astea cuiva. Oricum s-ar fi simţit el — reuniunile astea de sîmbătă seara erau bune pentru moralul celorlalţi.

Pues no es posible que esté continue el arco armado ni la condición y flaqueza humana se pueda sustenar sin alguna licita recreación[1]

În cadrul Proiectului, moralul rămînea o problemă spinoasă. Apoi, mai era şi Maria — Maria care aproape tot timpul stătea acasă. Era bine şi pentru moralul ei să mai vadă lumea. De altminteri...

De altminteri, Adams ar putea avea dreptate. Poate că nu era nimeni pe-acolo, poate că nimeni nu transmitea nimic pentru că nu avea cine să primească. Poate că omul era singur în Univers. Singur cu el însuşi, depinde cum vrei s-o iei. Poate că toţi banii ăştia erau cheltuiţi în zadar, eforturi şi inteligenţă şi educaţie şi idei şi muncă, multă muncă — toate aruncate într-un sac fără fund.

Habe nun, ach! Philosophie,
Juristerei und Medizin,
Und leider auch Theologie
Durchaus studiert, mit heissem Bemuhn.
Da steh'ich nun, ich armer Tor!
Und bin so klug als wie zuvor;
Heisse Magister, heisse Doktor gar,
Und ziehe schonan die zehen Jahr
Herauf, herab und quer und krumm
Meine Schuler an der Nase herum -
Und sehe, dass wir nichts wissen konnen![2]

Sărman nebun. De ce tocmai eu? Poate altcineva i-ar conduce mai bine? se întrebă MacDonald. Nu cu amăgiri zadarnice, ci cu adevărată ştiinţă? Poate că el nu era bun decît pentru petreceri de sîmbătă seara. Poate că venise vremea cînd unele schimbări ar fi fost mai de dorit decît...

Se scutură — nu, de vină era aşteptarea asta fără sfîrşit a ceva ce se încăpăţîna să nu se întîmple şi se apropia sorocul dărilor de seamă pentru Congres. Ce să le mai spună, ce să nu le fi spus pînă acum? Cum să justifice necesitatea unui Proiect care nu dăduse nici un rezultat aproape cincizeci de ani şi putea să meargă tot aşa timp de secole?

— Domnilor, spuse el cu vioiciune, haidem la treabă!

Pînă cînd să se aşeze la biroul său plin cu tot felul de hîrţoage, Lily se şi înfiinţase pentru a-i prezenta lucrările curente.

— Aveţi aici imprimanta analitică pentru noaptea trecută, spuse ea, punîndu-i în faţă o mapă subţirică. Reynolds afirmă că nu este nimic interesant, dar aţi ţinut întotdeauna să le vedeţi înainte de a fi clasate. Şi v-am adus copiile dărilor de seamă de anul trecut.

Un dosar voluminos strivi mapa cu imprimanta.

— Corespondenţa şi bilanţul alocaţiilor sînt în alt dosar, dacă aveţi nevoie.

MacDonald scutură din cap.

— Mai este o circulară de la NASA privind metodologia fundamentării bugetului pe anul în curs şi o scrisoare de la Ted Wartinian în persoană. Ne anunţă că în ultima vreme condiţiile s-au înrăutăţit şi că vor fi inevitabile unele reduceri ale fondurilor de cercetări. Ceea ce vrea de fapt să ne lase să înţelegem ca vor să termine cu Proiectul (Lily se opri, privindu-l întrebătoare.)

— Nici gînd de aşa ceva, spuse MacDonald, cu mai multă încredere în voce decît în suflet.

— Am primit şi cîteva cereri de angajare. Mai puţine ca de obicei. Am răspuns eu scrisorilor de la elevi. Nu lipsesc nici scrisorile zărghiţilor, care susţin că au primit mesaje din cosmos. Unul afirmă că a călătorit cu un OZN, chiar aşa-i spune, nu farfurie zburătoare, sau altcumva. Un autor de reportaje ar dori să vină să vorbească cu dumneavoastră şi cu ceilalţi pentru un articol despre Proiect. Cred că ne simpatizează slavă domnului, pentru că mai este unul care parcă de-abia aşteaptă să descopere cine ştie ce dedesubturi murdare.

MacDonald asculta cu răbdare. Minunată fată, Lily. Le făcea pe toate exact aşa cum le-ar fi făcut el însuşi. Poate că treburile biroului ar fi mers chiar şi mai bine dacă nu ar fi întrerupt-o el din lucru cu propria-i prezenţă.

— Amîndoi v-au trimis nişte întrebări la care vă roagă să le răspundeţi. Ah! Mai este şi Joe. Ar vrea să vă vorbească.

— Joe?

— Da, unul dintre portari.

— Ce probleme are?

Nu îşi puteau permite să piardă un portar. Portarii buni erau mai greu de găsit decît astronomii, poate chiar mai greu decît electroniştii.

— Insistă să vă vorbească personal, dar am auzit

---

[1] Cum arcul nu poate mereu sta încordat, nici fragilul moral al omului nu rezistă fără vreo îngăduită recreere.
(CERVANTES, Don Quijote, în spaniolă în original)

[2] Dar ce n-am studiat: filozofia,
Şi medicina ... dreptul ...
Ba — din păcate — chiar şi teologia
Am dat în brînci de cît am învăţat
Şi-acuma ... eu — tot eu, deşteptul,
La minte cu nimic mai luminat —
Mă aflu aici. Îmi spun cu toţi Maestre,
Prealuminate Doctor, chiar,
Iar eu, de zece ani îmi amăgesc studenţii,
Îi duc cu vorba aiurea, în zadar,
Să vad cum nu putem noi, înţelepţii,
Nici propria-ne ştiinţă să o ştim măcar.
(GOETHE, Faust, în germana în original)

de la cineva de la bufet ca l-au înnebunit mesajele primite prin... cum sa va spun...

— Prin ce?

— Prin dinţi; are dinţi falşi.

MacDonald suspina.

— Potoleşte-l tu cumva, Lily, te rog. Daca-l vad, s-ar putea sa pierdem un portar.

— Am sa ma descurc eu. Şi a sunat şi doamna MacDonald, dar a zis ca nu este nimic important şi ca nu e nevoie sa o chemaţi.

— Eh, cheam-o tu, te rog, Lily. Şi... vii si tu miine seara, nu?

— Ce sa faca una ca mine printre toţi savanţii aia?

— De unde atita modestie? Noi vrem sa vii. Maria a insistat în mod deosebit, doar nu vorbim tot timpul numai de stele şi frecvenţe. Oricum, niciodata nu sînt suficiente femei la petrecerile astea. Mai ştii, poate iţi alegi unul dintre burlacii mei.

— La virsta mea, domnule MacDonald? Sau vreţi sa scapaţi de mine?

— Nici gind.

— Ma duc s-o sun pe doamna MacDonald.

La uşa, Lily se întoarse.

— Cit despre miine, am sa ma mai gindesc.

MacDonald începu sa rasfoiasca hirtiile din faţa sa. Cea care il interesa intr-adevar era tocmai la fund: imprimanta din noaptea precedentă, dar o lăsa acolo, sa-i ramina rasplata după ce le va fi parcurs pe toate celelalte. Hm! Ted era îngrijorat de-a binelea. Dar mai era timp pentru asta. Reporterii — mda, o problema imediata. Trebuia sa-şi faca într-un fel timp şi pentru ei. La urma urmei nimeni nu era vinovat ca Proiectul fusese amplasat tocmai în Puerto-Rico, unde nu puteai ajunge chiar cu primul autobuz. Şi întrebarile... Doua dintre ele ii reţinura atenţia.

„Cum aţi ajuns sa fiţi numit Director al Proiectului?" Acesta era cel prietenos. „Ce pregatire trebuie sa aiba Directorul Proiectului?". Acesta era celălalt. Cum sa le raspunda? Dar putea oare raspunde la asemenea intrebari?!

În cele din urma, ajunse şi la imprimanta analitica — era exact cum fusesera cele din restul saptaminii, cum fuseseră şi cele din săptaminile precedente, şi cele din lunile trecute şi din ultimii ani şi din totdeauna. Nici o corelare semnificativa. Zgomot. Pe alocuri cite un virf: în banda de douazeci şi unu de centimetri, de exemplu, dar asta nu însemna nimic, era doar zgomot concentrat, radiaţiile unor nori de hidrogen, caci Urechiuşa, cum ii spuneau instalaţiei pentru a o deosebi de Marea Ureche, celalalt radiotelescop, mai mare, doar atita putea face — să transmita la BIDA[3] informaţiile de ordin general. Slaba consolare pentru atita efort!

Poate ca echipamentul nu era îndeajuns de sensibil. Poate. Desigur ca aveau posibilitatea sa mărească puterea de amplificare. Tot ar fi ceva de prezentat în faţa Comitetului. Însemna, oricum, o realizare, chiar daca nu era decit pe hardware. Însemna ca s-a mişcat ceva. Fondurile alocate trebuie utilizate, altfel se reduc, sau, mai rau, se taie.

(Nota: Saunders - un nou etaj de amplificare.)

Poate ca echipamentul nu avea suficientă selectivitate, deşi o întreaga generaţie îmbatrînise inventînd filtre de zgomot din ce în ce mai sofisticate. Verificate pe releele Marii Urechi işi dovedisera eficacitatea, cel puţin pentru sursele terestre.

(Nota: Adams - îmbunătăţirea selectivităţii.)

Poate computerul nu reuşea să identifice un semnal ca atare, poate că nu era destul de sofisticat pentru a percepe anumite relaţii. Subtilitatea unui computer? Dar au fost coduri descifrate în citeva secunde, oricit de complicate erau. Proiectul nu cerea altceva decit sa i se semnalizeze apariţia unui semnal, un element de ordine în dezordinea zgomotului din cosmos. La nivelul acesta nici macar nu pretindeau computerului să sesizeze o influenţa conştienta.

(Nota: de întrebat computerul: mai are nevoie de informaţii? Ridicol! De întrebat Olsen.)

Poate ca nu ar trebui să cerceteze spectrul radio. Poate ca emisiunile radio sînt o caracteristica numai a civilizaţiei noastre. Poate ca alţii nu folosesc aceste unde sau, daca le-au folosit cîndva, acum au alt mijloc de comunicaţie. Lasere, de exemplu, sau telepatie, sau raze gamma, cum sugerase Morrison, cu ani înaintea Proiectului OZMA.

Desigur. Poate. Dar dacă ar fi aşa, atunci altcineva ar trebui să asculte în aceste domenii. El, unul, nu avea nici echipamentul, nici pregatirea necesare şi nici macar tinereţea care i-ar fi trebuit ca sa se apuce de ceva nou.

Şi poate ca Adams avea dreptate.

Ridica receptorul.

— Spune-mi, Lily, ai reuşit s-o prinzi pe doamna MacDonald?

— Nu, nu răspunde nimeni...

De ce panica asta iraţionala?

— ...un moment! Acum a raspuns. Va fac legatura imediat.

— Ce faci, draga mea? Ma alarmasem cind am vazut ca nu raspunzi. Îşi dadea seama bine ca fusese o prostie sa se sperie, şi una înca şi mai mare ca i-o spusese.

— Probabil ca aţipisem, ii raspunse ea cu vocea somnoroasa, la auzul careia MacDonald simţi, ca întotdeauna, o uşoara, plăcută ameţeala.

— Ce s-a întimplat?

— M-ai cautat, spuse MacDonald.

— Eu? Ah, da... nu mai ştiu ce vroiam sa-ţi spun... am uitat...

— Lasa, ma bucur ca te odihneşti. N-ai dormit prea bine noaptea trecuta.

— Am luat nişte pastile.

— Cite?

— Doar cele doua pe care mi le-ai lasat...

— Bine, vin şi eu peste vreo doua ore. Hai, du-te înapoi şi dormi. Îmi pare rau ca te-am trezit.

Vocea ei nu mai avea urma de somn.

— Dar după aceea nu mai pleci, nu-i aşa? Ramînem împreună toata seara?

— Vedem noi, ii promise el, dar ştia ca trebuia sa se întoarca.

MacDonald se opri afara, lînga cladirea lunga şi joasa din beton în care se aflau birourile, laboratoarele şi computerul. Se însera. Soarele coborise dincolo de colinele verzi şi ultimele-i raze colorau în nuanţe calde de purpura şi aur sîngeriu nişte nori care pluteau sus, sus catre Apus.

Între MacDonald şi cer se înalţa un disc uriaş, ridicat în aer pe nişte suporţi metalici svelţi, ca degetele unei miini care ar închina o cupa pentru a prinde in ea pulberea de stele ce se scutura noaptea din Calea Lactee.

Sa-mi prinzi o stea cazînd din cer
Şi grea sa laşi cu prunc o mandragora,
Sa-mi spui toţi anii care pier
Sau cîţi dinţi are Dracul rai în gura.
Învaţa-ma s-aud sirenele cîntînd
Şi cum să fug de spinii pizmuirii
Şi-apoi să-mi afli care-i vîntul
Ce poarta-n infinit cuvîntul
Cînd vrea sa dea de rosturile firii[4]...

Dintr-o data discul începu sa se miste, rasturnîn-

[3] Banca Internaţionala de Date pentru Astronomie

[4] John Donne, 1571—1631, poet englez

du-se încet. Nu mai era un disc, ci o ureche, o ureche ascunsă printre coline, încercînd să înţeleagă ce-i şoptea Universul.

Poate că asta îi ajuta să reziste la truda la care se înhămaseră de bunăvoie. În ciuda tuturor dezamăgirilor, în ciuda tuturor eforturilor sterile, poate că maşinăria aceasta, sensibilă ca vîrfurile degetelor lor, îi sprijinea în lupta lor cu necuprinsul. Cînd simţeau că li se aşează pe umeri oboseala şi le plezneau tîmplele de încordarea cu care încercau să desluşească murmurul stelelor, cînd li se împăienjeneau ochii de atîta privit la ecranele pe care nu reuşeau să citească nimic, sau la graficele mereu aceleaşi, nu aveau decît să iasă afară din celulele lor din beton pentru a-şi reînnoi spiritele amorţite prin comuniunea cu mecanismul gigantic pe care îl stăpîneau, mecanismul acela silenţios, sensibil, capabil să detecteze cea mai măruntă sursă de energie, cea mai mică radiaţie care ar fi străbătut Universul. Era stetoscopul cu care ascultau pulsaţiile firii şi înregistrau naşterea şi moartea aştrilor îndepărtaţi, era sonda cu care de aici — de pe o planetă insignifiantă, de lîngă o stea măruntă de la periferia galaxiei sale — îndrăzneau să exploreze infinitul.

La urma urmei, poate că nu realitatea le mîngîia sufletele neîncrezătoare, ci imaginea poetică a cupei întinse pentru a primi steaua căzătoare a lui Donne, sau a urechii încordate să audă urma strigătului bănuit, care se topea pînă la umbra unei şoapte cînd ajungea aici. Şi la o mie cincisute de kilometri deasupra lor se afla cel mai mare radiotelescop construit vreodată, o plasă gigantică cu un diametru de peste şapte kilometri, aruncată de oameni în înălţuri pentru a prinde stelele.

Dacă s-ar putea folosi de Marea Ureche mai des, nu doar pentru testări ocazionale, gîndi MacDonald, atunci poate că ar obţine ceva rezultate mai curînd. Ştia însă prea bine că radioastronomii nu vor fi niciodată de acord să cedeze din timpul instalaţiei LOR pentru joaca aşteptării unor semnale care nu mai veneau. Şi aşa, Proiectul moştenise Urechiuşa numai după ce intrase în funcţiune Marea Ureche. Se vorbea de la o vreme despre o reţea şi mai mare, cu un diametru de treizeci de kilometri. Poate atunci, dacă zvonurile erau întemeiate, proiectul ar putea utiliza măcar parţial Marea Ureche. Asta dacă vor rezista pînă atunci, dacă îşi vor putea conduce nava fragilă a credinţei şi speranţei printre Scilla îndoielilor şi Charibda coţelor bugetare... Cum să-i convingă pe cei din Comitet? Tabloul era destul de sumbru. Omul care ascultă, ascultă, ascultă stelele tăcînd, aşteaptă semnale care nu mai sosesc, pentru că — groaznic gînd — Omul este singur pe lume, un accident cosmic care are nevoie de căldura altei existenţe, căldură care nu va mai veni niciodată. Singur, singur de tot, ca şi cum cineva ar fi singur pe Pămînt, fără să aibă pe altcineva cu care să vorbească, ca într-o închisoare fără ieşire, fără posibilitatea de a comunica cu cei de afară şi fără posibilitatea de a şti dacă mai este cineva pe afară...

Oare nu-i împingea înainte doar teama de spaimele nopţii? Cîtă vreme ascultau, exista speranţa. A renunţa, ar însemna să admită înfrîngerea totală. Unii spuneau că nici nu ar fi trebuit să pornească Proiectul; nu s-ar mai pune problema renunţării. Asta o susţineau unele dintre noile secte, cum erau Solitarienii: nu mai este nimeni, noi sîntem Unicii, singura inteligenţă din Univers, să ne beatificăm deci, în gloria unicităţii noastre. Ceilalţi credincioşi încurajau continuarea Proiectului. De ce să fi creat Dumnezeu miliarde de alte stele şi planete dacă nu pentru a le da şi altor fiinţe plămădite după chipul şi asemănarea Lui? Trebuie să-i descoperim şi pe ceilalţi fii ai săi, să comunicăm cu ei, să aflăm ce revelaţii au avut, pe ei cine i-a mîntuit de păcate?

Şi iată că voi trimite peste voi făgăduinţa
Tatălui meu; dar rămîneţi în cetate pînă veţi
fi îmbrăcaţi cu puterea de sus.[5]

Iar noi, îşi continuă gîndurile MacDonald, noi cei care nu ne pierdem în speculaţii fanteziste despre cum şi-a aranjat cărţile prezumtivul creator al Universului, lăsîndu-l apoi uitării, noi rămînem cu credinţa în ceea ce am învăţat, în ceea ce ştim şi în ceea ce sperăm.

Înserarea se prefăcuse în noapte. Cerul era de mătase neagră. Stelele se născuseră din nou. Ascultarea reîncepuse. MacDonald se îndreptă spre parcaj, se urcă în maşină şi porni spre casă.

Nu îl aştepta nici o lumină aprinsă. Hacienda[6] avea aerul acela părăsit, pe care el îl cunoştea prea bine, arăta cum arăta ori de cîte ori Maria pleca să-şi vadă prietenii din Mexico City. Dar acum casa nu era goală, Maria era acasă.

Deschise uşa de la intrare şi aprinse lumina din hol, apoi se îndreptă spre living, cu paşi măsuraţi, nici prea grăbiţi, nici prea şovăielnici. Trecu astfel, aprinzînd luminile peste tot: în living, în sufragerie, camera de oaspeţi, biblioteca, bucătărie. Ajunse la uşa din lemn greu, închis la culoare, a dormitorului.

— Querida?[7]

Înainte de a aprinde lumina se asigură că reostatul pentru reglarea intensităţii era dat la minimum.

— Maria Chevez?

Maria dormea, cu picioarele strînse sub cuvertură. Părul negru, bogat, împrăştiat pe pernă îi încadra faţa liniştită.

Men che dramma
Di sangue m'e rimaso, che non tremi;
Conosco i segni dell'antica fiamma.[8]

MacDonald o privi, mîngîindu-i cu privirea, pe rînd, fiecare trăsătură a feţei atît de bine cunoscute. Chiar şi aşa, cu ochii ei negri atît de expresivi ascunşi de pleoapele cu genele ca doi bondari adormiţi pe o floare, era cea mai frumoasă dintre toate femeile pe care le văzuse. I se bucura sufletul de amintirea atîtor şi atîtor clipe fericite trăite lîngă ea.

C'est de quoy j'ay le plus de peur que la peur.[9]

Se aşeză pe marginea patului, aplecîndu-se pentru a-i săruta obrazul şi apoi umărul dezgolit de cămaşa care îi alunecase în somn, dar cum ea nu dădea semne că l-ar simţi, o scutură uşor.

— Maria...

Ea se întoarse cu faţa în sus, întinzîndu-se, suspină abia simţit şi numai apoi deschise ochii, încă fără a se fi trezit.

— Sînt eu, Robby, îi şopti MacDonald, cu urma aceea de accent irlandez pe care şi-o regăsea în momentele de emoţie.

Privirea ei prinse viaţă şi buzele i se destinseră într-un surîs leneş.

— Robby... ai venit...

— Yo te amo[10], spuse el sărutînd-o, şi după aceea, ridicîndu-se cu evident regret, continuă: Mă duc să pregătesc cina. Trezeşte-te, hai, şi aruncă ceva pe tine. O jumătate de oră e bine, sau mai devreme?

---

[5] Evanghelia lui Luca, 24.49
[6] Fermă (în spaniolă în original, n.tr.)
[7] Iubito (în spaniolă în original, n.tr.)
[8] În sînge nici o picătură
Nu mi-a rămas să nu se înfioare,
Îmi recunosc iubirea, năvalnica-i dogoare (DANTE, Divina Comedie, în italiană în original, n.tr.)
[9] De nimic nu mă tem mai mult decît de teamă (MONTAIGNE, Eseuri)
[10] Te iubesc (în spaniolă în original)

MAREA AŞTEPTARE

— Mai devreme, dragule!

În frigider găsi lăptuci fragede şi friptură de viţel în sînge, tăiată în felii subţiri. Cu mişcările precise ale bărbatului căruia îi plac bucatele bune, dar şi pregătirea lor, întocmi o salată César, în timp ce feliile de carne se rumeneau la foc potrivit.

Cînd Maria apăru în cadrul uşii, salata era gata, sucul de lămîie stors, tarhonul îmbrobonat de cîţiva stropi de maioneză, sticla de vin alb, demisec, aburea proaspăt scoasă de la rece, iar bulionul gros de carne, dres cu smîntînă şi parfumat cu seminţe strivite de mărar, tocmai acoperise scalopinele.

— Mmmm... miroase a ceva bun, îi zîmbi Maria.

Era o glumă a lor. De cîte ori gătea Maria, făcea mîncăruri mexicane, piparate de ardeau ca focul şi se aşezau în stomac ca o căptuşeală încinsă, în aşteptarea vinului răcoritor. Dacă îşi făcea MacDonald de lucru prin bucătărie, ieşea întotdeauna o surpriză — specialităţi din bucătăria franceză, italiana sau chinezească. Dar indiferent care din ei ar fi gătit, celălalt trebuia să-şi manifeste într-un fel aprecierea pentru a nu fi pedepsit cu obligaţia de a găti el toată săptămîna următoare.

MacDonald umplu paharele.

— A la très-bonne, à la très-belle, spuse el, qui fait ma joie et ma santé![11]

— În cinstea Proiectului, răspunse ea. Să vie în noaptea asta mesajul mult dorit!

Mac Donald scutură din cap. Dorinţele prea mari nu trebuie amintite.

— În seara asta sîntem numai noi doi.

Într-adevăr, după aceea au fost doar ei doi, o insulă de bucurie, aşa cum fusese întotdeauna în cei douăzeci de ani de cînd erau împreună, iar ea era plină de viaţă ca şi atunci cînd se cunoscuseră.

În cele din urmă, nerăbdarea din ei se potoli, stăteau întinşi alături, bucurîndu-se de liniştea din ei şi din jur. Pentru MacDonald Proiectul devenise doar ceva care urma a fi terminat cîndva.

— Maria, spuse el în şoaptă.

— Da, Robby.

— Te iubesc, dragostea mea.

— Şi eu, Robby.

Însă în timp ce îi asculta respiraţia potolindu-se treptat, gîndurile despre Proiect puseră din nou stăpînire pe mintea lui. Cînd o crezu adormită, se ridică şi începu să se îmbrace pe întuneric.

— Robby? (Vocea ei era limpede, fără urmă de somn, dar înspăimîntată.)

— Şi, querida?[12]

— Pleci iaraşi?

— Nu vroiam să te trezesc.

— Chiar trebuie să pleci?

— Asta mi-e slujba, iubito.

— Numai astăzi, te rog, rămîi cu mine noaptea asta.

MacDonald aprinse lumina. Figura ei exprima îngrijorare, nici un dram de isterie.

— Rast ich, so rost ich.[13] Şi-apoi mi-ar fi ruşine de ceilalţi, care sînt deja acolo.

— Înţeleg, aşa-i... Du-te, dar să te întorci degrabă.

Înainte de a pleca, MacDonald trecu prin baie, lăsă alte două pastile pe poliţioara de sub oglindă şi ascunse flaconul aproape plin în locul ştiut numai de el.

Noaptea, cînd recepţia undelor cosmice era mai bună, lipsind interferenţele emisiunilor terestre şi ale vîntului solar, clădirea Proiectului renaştea, parcă, la o nouă viaţă. Fetele treceau grăbite, cu ceşti de cafea fierbinte, sau cu diagramele pline de şerpuirile neregulate ale imprimantelor în mînă, pe cîtă vreme bărbaţii, cei care nu erau la posturile de ascultare, discutau aprinşi pe lîngă distribuitoarele de coca-cola.

MacDonald se duse direct la punctul central. Adams era la panoul de comandă, secundat de Montaleone, tehnicianul de serviciu. MacDonald îi salută pe fiecare în parte şi se apropie de consola de înregistrare. Acele care vibrau pe fiecare lungime de undă nu păreau să asculte de vreun impuls ordonat. Adams îşi scoase căştile şi îi arătă cîteva vîrfuri.

— S-ar putea să fie ceva.

— Întîmplătoare, replică MacDonald.

— Ai dreptate. Computerul nu a reacţionat în nici un fel.

— Sînt cîţiva ani buni de cînd lucrez cu chestiile astea. Cred că am început să „simt" şi cînd le scade tensiunea. În asemenea condiţii începi să gîndeşti ca un computer.

— Sau începi să simţi povara eşecului.

— Cam aşa ceva.

Încăperea era curată şi eficientă: sticlă şi metal şi plastic, totul fără pete şi sterilă. Mirosea a electricitate. MacDonald ştia foarte bine că electricitatea nu are miros, şi totuşi aşa gîndea. Poate ca era doar ozonul, sau izolaţia încălzită, sau uleiul încins, sau toate la un loc. Orice ar fi fost, nu era momentul de a cerceta cauza unui miros, defecţiunile se autosemnalizau pe un panou general de control — iar MacDonald nu dorea cu tot dinadinsul să ştie. Prefera să-l considere mirosul electricităţii. Poate că din cauza asta nu se realizase ca savant. Toţi profesorii îl învăţaseră ca „savant este cel care nu osteneşte întrebînd DE CE?"

Se întinse şi dădu peste cap un comutator. Încăperea se umplu de un zgomot subtil, ca aerul care scapă dintr-o cameră de bicicletă, susurul unor sibilante sîsîite scornite de sesiunea subterană a şerpilor superşerpuitori.

Întoarse butonul unui potenţiometru de volum, iar şoapta deveni, — vorba lui Tennyson — „zumzetul nenumăratelor albine". Încă o răsucire, doar cîteva grade, şi parcă îl auzea pe Matthew Arnold:

...tristul, îndelungatul vuiet al unui aspru vînt
Ce-ncet se pierde în noapte,
Un leu lovit de moarte,
Topindu-şi răsuflarea-n cioburile goale,
Tăndări mici de lumină, pierdute pe Pămînt.

Mai răsuci puţin butonul şi sunetul redeveni babelul unor voci îndepărtate, unele strigînd, altele urlînd, unele calme, altele abia şoptind — dar toate încercînd — sfîşiate de disperare — să COMUNICE.

Dar totul era doar o fracţiune de grad sub limita iluzorie a inteligibilităţii. Doar să fi închis ochii şi MacDonald era convins că ar fi putut să le vadă feţele, lipite de un ecran îndepărtat, deformate de efortul zadarnic de a se face auzite şi, mai cu seamă, înţelese. Culmea era că se încăpăţînau să vorbească toţi deodată. Ar fi vrut să le poată striga: „Dar mai tăceţi odată! Tăceţi odată, toţi! Dumneata, cel cu antena roşie, dă-i drumul, vorbeşte! Ceilalţi să-şi aştepte rîndul! unul cîte unul, şi vă vom asculta chiar de-ar fi să dureze o sută de ani, sau o sută de vieţi!"

Adams îi rupse şirul gîndurilor.

— Uneori mă gîndesc că am greşit, montînd difuzoarele. E o chestie... cum să spun... prea antropomorfică. Trec zile, luni şi, dintr-o dată, începi să auzi voci. Cîte ai putea jura că au coerenţă? Cîte sînt mesaje clare? Prostii... Eu, unul, nu le mai dau atenţie. Ajunsesem să mă trezesc în miezul nopţii, crezînd că aud pe cineva şoptindu-mi cuvinte care ar fi fost să

---

[11] Prea bunei şi preafrumoasei
Ce îmi dă bucuria şi sănătatea mea! (BAUDELAIRE, Epavele, în franceză în original, n.tr.)

[12] Ce-i dragoste? (în spaniolă în original, n.tr.)

[13] Dacă mă odihnesc, ruginesc (proverb german, în limba germană în original)

fie mesajul-cheie care ar fi lămurit totul, piatra cosmică de la Rosetta, mesajul care va răspunde la toate întrebările noastre. Sigur că după aceea, dracu' mai putea adormi din nou...

Apăsă pe întrerupător şi se făcu linişte.

— Poate că se va găsi şi cineva care să înţeleagă mesajul, spuse MacDonald. Din cauza asta am instalat sistemul audio. Ca să ne reţină atenţia. De acord, ne chinuie şi ne obsedează, dar din chin şi din obsesii poate ţîşni scînteia inspiraţiei...

— Sau incendiul nebuniei... Dar ai dreptate, trebuie să mergem înainte, nu?

— Mda...

MacDonald luă căştile pe care le folosise Adams şi apropie una de ureche. Cînta!

— Tico-tico, tico-tico! Ei ascultă-n Puerto Rico, stau şi-ascultă-n infinit. Ce-au stelele? S-au tîmpit? Tico-tico, tico-tico, nu dormiţi în Puerto Rico...

MacDonald lăsă căştile pe tăblia consolei.

— Şi asta tot inspiraţie se cheamă.

— Cel puţin îmi scoate din cap inutilităţile...

— Şi treaba, nu? Spune-mi Adams, dumneata chiar vrei să dai peste cineva pe acolo, pe-afară?

— Altfel de ce-aş mai sta aici?! Numai că mă întreb cîteodată dacă nu ar fi mai bine să nu aflăm nimic...

— Lasă, avem cu toţii momente dintr-astea, îl consolă MacDonald.

După ce termină cu toate hîrtiile din tăviţa roşie "de rezolvat", MacDonald răsuflă uşurat şi îşi întinse spinarea amorţită. Se întreba dacă s-ar fi simţit mai puţin frustrat, mai puţin nesigur, dacă ar fi lucrat undeva, în cadrul Proiectului, în loc să aibă grijă de toţi ceilalţi care lucrau efectiv. Ei, da, cineva trebuia să facă şi treaba asta, să aibă grijă de bunul mers al Proiectului, de problemele cu personalul, de contul curent, de plata facturilor, de plata salariilor, de potolirea nervilor...

Pentru asta fusese numit el, cu cincisprezece ani în urmă — pentru ca să aibă grijă de rufele murdare, să rezolve toată babilonia de hîrtii, depeşe, circulare, somaţii, cereri, reclamaţii. Bineînţeles că după atîţia ani devenise, totul, aproape doar rutină, corespondenţă de paisprezece culori pe care Lily ar fi descurcat-o la fel de bine, dar era esenţial să se ştie ca o făcea el, să se ştie ca de toate răspundea cineva care credea în proiect, sau cineva care nu lăsa pe alţii să-i ghicească îndoielile. Ca şi Urechiuşa, el devenise un simbol, oamenii au nevoie de simboluri, pentru a trăi, sau pentru a găsi tăria de a respinge disperarea atunci cînd ea îi cuprinde.

Portarul îl aştepta în secretariat.

— Pot să vă vorbesc, domnule Director?

— Bineînţeles, răspunse MacDonald, închizînd grijuliu uşa biroului său. Ce s-a întîmplat, Joe?

— Păi, să vedeţi... e dinţii mei, dom'le...

Bătrînul se ridică în picioare şi cu o mişcare abilă îşi scoase proteza, care rămase odihnindu-se, ca un zîmbet alb-sîngeriu, în palma sa zbîrcită. Reprimîndu-şi un fior involuntar de dezgust, MacDonald privi cu un interes prefăcut. Era o proteză ca toate protezele, bine făcută, poate chiar prea bine făcută, prea era reală.

— Ce-i cu ea, Joe?

— Îmi vorbeşte, zău, dom'le MacDonald, mormăi încurcat portarul, privindu-şi dinţii cu o urmă de suspiciune. Noaptea, înţelegeţi, după ce-i pun în pahar, pe noptieră, îmi tot şopocăie... Chestii, tot felul de chestii, nişte chestii de departe. Ca nişte mesaje, înţelegeţi?

MacDonald îl privi mirat. Ciudat, să folosească tocmai acest cuvînt destul de greu de pronunţat fără proteză. „Mesaje"! Dar de ce ciudat? În definitiv, putea să fi tras cu urechea la discuţiile specialiştilor pe culoare, în laboratoare, la bufet, toţi aveau acelaşi subiect de discuţie. Ciudat ar fi fost dacă nu ar fi prins nimic. „Mesaje, zău aşa!"

— Am auzit, s-au mai întîmplat şi prin alte părţi lucruri asemănătoare. Uneori, protezele acţionează ca un receptor radio cu cristal în miniatură şi recepţionează chiar transmisiile posturilor de radio, dacă sînt destul de puternice şi destul de apropiate. Iar noi, Joe, ai văzut ce multe antene avem, chiar aşa, trebuie să fie o puzderie de frecvenţe parazite, inducţii şi aşa mai departe. Nu e nici o problemă. Uite ce... Am să vorbesc eu cu dentistul nostru să-ţi aranjeze dinţii în aşa fel încît să nu te mai supere deloc. E un fleac, să nu ai nici o grijă!

— Vă mulţumesc, dom'le MacDonald, spuse bătrînul portar, punîndu-şi la loc proteza. Să fiţi sănătos ca tare sînteţi bun, dom'le Director!

Pe tot drumul pînă acasă — erau şaisprezece kilometri — MacDonald conduse dominat de acel sentiment de nelinişte pe care îl ai atunci cînd crezi că nu ai făcut ceva ce trebuia făcut, sau că ai făcut ceva greşit şi nu ştii ce. Dar cînd ajunse acasă, hacienda îi păru doar întunecată, nu tristă şi părăsită, aşa cum îi făcuse impresia cu cîteva ore mai înainte. Maria dormea, respirînd liniştită.

Seara următoare, casa arăta altfel. Sunetul discuţiilor aprinse stîrnea ecouri vesele, dînd viaţă împrejurimilor, de la ferestre degete lungi de lumină pipăiau întunericul de parcă ar fi vrut să mîngîie colinele din jur, iar intrarea era strălucitoare ca un far.

— Intră, intră, Lily, spuse MacDonald, amintindu-şi de o noapte cînd o Lily întîmpina musafirii la uşă, ajutîndu-i să-şi scoată paltoanele... dar aceea fusese altă Lily şi se întîmpla în altă parte, în altă casă, cu altă ocazie, şi mai cu seamă, în amintirea altcuiva...

— Îmi pare tare bine că te-ai decis să vii, totuşi.

Avea în mînă o cutie de bere şi o îndreptă în direcţia de unde se auzea gălăgia cea mai mare.

— În living găseşti bere cîtă vrei, iar în bibliotecă ceva mai tare, de la 45° în sus, aşa că fii atentă să nu ţi se suie la cap! Şi acum, „nunc est bibendum!".[14]

— Unde este doamna MacDonald? întrebă Lily, privindu-se în oglindă.

— Pe acolo pe undeva, repetă MacDonald gestul cu mîna în care ţinea cutia de bere. Am pierdut-o în înghesuială. Bărbaţii şi cîteva doamne mai curajoase sînt în bibliotecă, în timp ce femeile şi cei mai curajoşi dintre domni sînt în living. Bucătăria este teren neutru, aşa că... Poţi alege după pofta inimii...

— N-ar fi trebuit să vin, îl întrerupse Lily. M-am oferit să-l înlocuiesc pe domnul Saunders la pupitru, dar m-a refuzat. Cică nu mi-am dat încă testul. De parcă n-ar fi computerul cel care are grijă de toate, că în rest, parcă n-aş şti şi eu pe cine să chem dacă s-ar întîmpla ceva deosebit...

— Ştii ceva, Lily? MacDonald îşi pierdu zîmbetul, care tot nu-i stătea prea bine pe faţă. Computerul poate face totul singur, iar tu... voi doi v-aţi descurca în orice situaţie mai bine decît oricine, mai bine chiar decît mine. Dar dacă unul din echipă ar simţi vreodată cît de cît că nu este absolut indispensabil, va crede că nu are rost printre noi şi va renunţa. Or, asta nu trebuie să se întîmple niciodată!...

— Oh, Mac, de ce pui tu atîta suflet?...

— Nu trebuie să se întîmple, mă auzi tu, pentru că printre ei este unul care într-o zi va găsi răspunsul. Nu eu. Unul dintre ei... Trebuie să găsesc pe cineva să-i ţină locul lui Charlie, să se mai destindă şi el măcar o oră-două.

[14] E vremea acum să bem! (HORAŢIU, Ode, în latină în original)

Wer immer strebens sich bemuht
Der können wir erlösen.[15]

— O.K., boss!

— Hai, distrează-te şi tu, doar n-ai venit să stai aici!

— O.K., boss, O.K., exclamă Lily, îndreptîndu-se spre bibliotecă.

— Găseşte-ţi, fată, un bărbat, şopti neauzit MacDonald, cu nasul în cutia de bere, apoi, pentru că Lily fusese ultima persoană care mai putea veni, părăsi şi el intrarea şi se opri în uşa living-ului, încercînd să cuprindă frînturile de conversaţie.

— ...razele gamma ar trebui...

— ...înainte de a ne întreba unde vom găsi bani pentru un asemenea generator, ar trebui să ştim, măcar cu aproximaţie, cam cît ar costa...

— ...cine îl va construi şi cum va...

— ...sursele de raze gamma sînt de milioane de ori mai rare decît cele de unde radio pe douăzeci şi unu...

— Asta a afirmat-o Cocconi acum cincizeci de ani. Aceleaşi argumente. Mereu aceleaşi şi aceleaşi...

— ...dar dacă au dreptate, au şi basta!

— Iar lungimea de undă a hidrogenului este atît de unic logică... Aşa cum i-a spus Morrison lui Cocconi — şi Cocconi, dacă vă aduceţi aminte, a fost de acord — lungimea de undă a hidrogenului reprezintă un punct fix de întîlnire, logic, prestabilit. „O frecvenţă unică, obiectivă care să poată fi sesizată de orice ascultător din Univers". Cam aşa s-au exprimat!

— ...dar volumul de zgomot care se suprapune...

MacDonald surîse şi se îndreptă spre bucătărie să-şi ia o altă cutie rece de bere.

— ...de ce nu „mesagerii automaţi" ai lui Bracewell?

— Ce-i cu ei?

— De ce nu-i căutăm?

— Fii serios! Ideea lui Bracewell era că aceste automate îşi vor semnala singure prezenţa!

— Poate că nu sîntem îndeajuns de copţi! Poate că ne mai trebuie cîteva mii de ani pînă să ajungem să înţelegem ce şi unde...

— ...şi totuşi unele emisii laser...

— Care să se piardă în strălucirea miliardelor de aştri?

— Nu, nu, Schwartz şi Townes au arătat ca nu avem decît să alegem o lungime de undă specifică. Cu o rază laser îngustă, plasată în centrul uneia dintre liniile de absorbţie ale calciului...

În bibliotecă se discuta pe alte coordonate.

— ...frecvenţele joase, considerînd...

— ...zgomotul de fond impune o limită coborîtă pentru...

— După calculele lui Drake, frecvenţele cele mai potrivite din acest punct de vedere se situează în plaja de 3,2 şi 8,1 centimetri.

— Drake! ce naiba ştia Drake?! Acum, după o jumătate de secol, încă mai vorbim de...

— ...şi nu e vorba numai de experienţa acumulată în aceşti cincizeci de ani, gîndiţi-vă şi la tehnica de astăzi! Pe atunci abia reuşeam să transmitem semnale radio pe distanţe de o mie ani-lumină, iar laserul nu bătea mai mult de zece ani-lumină, pe cîtă vreme astăzi am trecut de zece mii de ani-lumină la emisiunile radio, iar laserele au puteri de emisie de peste cinci sute de ani-lumină, cel puţin!

— Dar dacă nu-i nimeni pe acolo? spuse Adams pe un ton sumbru.

Ich bin der Geist der stets vernient.[16]

— Aşa că ar trebui să facem cum propusese Oliver: pulsări de o sută de milioane de miliarde de waţi într-o zecime de miliardime de secundă, ar trebui să apară pe tot spectrul radio. Hei, Mac, vrei să-mi umpli paharul, te rog...

Şi MacDonald încercă să se strecoare spre bar.

— I-am spus eu lui Charley, de-am avea doar cîte un ban de zece pentru fiecare scutec pe care l-am spălat, n-aş mai sta aici în Puerto Rico, spuse o femeie către alte două într-un colţ.

— ...neutrinii, spuse cineva.

— Prostii, bubui o voce groasă în timp ce MacDonald amesteca atent sucul de portocale cu vodcă de 61°, vă spun eu, mediul ideal sînt tot razele Q...

— Cunoaştem, faimoasele raze care de cinci decenii urmează să fie descoperite în următorii cinci ani. Morrison ar fi teribil de dezamăgit, dacă s-ar mai găsi printre noi...

MacDonald începu să refacă traseul, avînd grijă să nu verse paharul prea plin.

— Pe mine mă înnebuneşte chestia cu schimbul de noapte, spunea soţia nu ştiu cui. Toată ziua cu aia mici şi dumnealui mă vrea ca o floare cînd vine dimineaţa acasă! Doamne...

— ...sau să o luăm, şi pe partea cealaltă: dar dacă toţi, peste tot, stau şi ascultă? se întreba Adams, cu acelaşi pesimism. Poate că stau şi ei şi ascultă, ca şi noi, ascultatul costă infinit mai puţin.

— Paharul tău, încercă MacDonald să-l întrerupă, dar altă voce îl acoperi.

— Şi chiar nu crezi că ideea asta le-a venit şi altora, care să fi început deja să transmită?

— N-ai decît să o suceşti cum vrei şi să te întrebi cum ar fi dacă ţi-ai închipui că ei îşi închipuie că tu îţi închipui... Ştii ce, mai bine taci şi ascultă. Gîdeşte-te numai: mii de lumi în ascultare sau o singură lume — a noastră, oricum ar fi, tot rău este, ce mai! Doar cît mă gîndesc şi mi se face pielea găină!

— Mă rog, mă rog, atunci *noi* ar trebui să emitem, să transmitem ceva...

— Şi cam ce-ai propune?

— Ştiu şi eu? Numere prime, sau cam aşa ceva...

— Ia mai gîndeşte-te! Dacă — este doar o ipoteză — civilizaţia „pe recepţie" ar putea să nu cunoască matematica...

— Ce prostie! Şi cum şi-au construit antena?

— Ce ştiu eu?! Pe băbeşte, pe ghicite, sau prin intuiţie, ca orice radioamator. Sau poate că au antene încorporate organic?!

MacDonald porni din nou în derivă spre bucătărie, sperînd să mai găsească o bere rece.

— ...insistăm pentru echivalarea timpului utilizat cu Marea Ureche chiar dacă nu ar exista o emisiune intenţionat amplificată pentru eventualii ascultători din alte lumi, tot am putea recepţiona traficul electronic normal pentru orice civilizaţie, cel puţin la nivelul nostru, fie ea şi la zeci de ani-lumină depărtare. Problema noastră — în momentul decisiv — va fi descifrarea mesajului şi nu recepţionarea lui.

— Eu, unul, sînt sigur că ei ne ascultă de cel puţin cîteva decenii. Sînt sigur că dacă am putea programa...

— Bine-bine, doar nu sînt cretin. Dă-mi doar datele pe care să-mi bazez...

Atenţia lui MacDonald fu întreruptă de Maria, care se îndrepta spre bucătărie cu o tavă goală.

— Ţi-e bine, iubito?

— Hmhm, răspunse ea, mai mult din ochi.

— Precis? (Se apleacă spre ea, să-i simtă aroma

[15] Pe acel care din greu trudeşte,
Pe acela noi îl vom salva. (GOETHE, Faust, în germana în original)

[16] Sînt spiritul ce neagă mereu. (GOETHE, Faust, în limba germană în original).

părului bogat, amestec de căldură, tutun de bună calitate, parfum și... Maria).

— Aș fi preferat să fim doar noi.

— Și eu, dragule.

— Totuși, va trebui să plec...

— Neapărat?

— Trebuie să-l schimbe cineva pe Saunders. Chiar dacă este rîndul lui, e păcat să nu se distreze și el puțin cu ceilalți.

— Nu poți trimite pe altcineva?

— Pe cine? (MacDonald ridică din umeri, privind în jur la invitații săi. Se distrează bine, continuă el, dacă plec nimeni nu va simți lipsa).

— Eu, da...

— Știu, iubito...

— Parcă le-ai fi mamă, tată, duhovnic, spuse Maria. Te chinuiești prea mult pentru ei.

— Cineva trebuie să-i lege. La ce altceva sînt bun?

— La multe alte, dragule.

MacDonald o îmbrățișă. Își simțea inima ca de ceară.

— Ia uitați-vă la Mac și Maria, spuse cineva cu prea multe pahare la activ. Ca doi porumbei.

MacDonald zîmbi, un zîmbet larg, de circumstanță, și lăsîndu-i pe cei din preajmă îl bătu amical pe umăr, făcîndu-i loc, în același timp, Mariei. Părea obosită, parcă puțin îmbătrînită. Ce naiba! Nici el nu se mai simțea de multă vreme tînăr, parcă anii i se așezaseră în oase. Desigur, simțea, gîndea, trăia de parcă i s-ar fi oprit ceasul de pontaj la douăzeci și șapte de ani, dar știa prea bine că trecuse de patruzeci și șapte, i-o spunea în fiecare zi oglinda din baie, prea bine, el putea să-și plătească anii tinereții cu fericirea și dragostea și liniștea și împlinirea de acum, se putea chiar închipui nemuritor. Dar... Maria?

— Ți-e bine?

— Mi-e pace.

Nel mezzo cammino di nostra vita
Mi ritrovai per una selva oscura
Che la diritta via era smarrita.[17]

Nu, Maria era aceeași dintotdeauna.

— Ești sigură?

— Da, dragule.

O sărută pe obraji, ca întotdeauna, se surprinse respirînd adînc parfumul — nu, mirosul ei —, minune repetată zilnic. Trecînd printre invitați mai auzi pe cineva:

— Eddie are dreptate. De ce nu analizăm și moleculele carbonice? Oricît de mult ar fi plutit prin spațiu, dacă au fost trimise de cineva — vreau să spun: dacă sînt artificiale — tot își păstrează ceva din...

Fără să mai asculte palavrele din jur, MacDonald ieși afară. După ce închise ușa, toată gălăgia parcă se pierduse într-un murmur confuz, de i se părea că aude iarăși difuzoarele din stația de ascultare. Voci, vorbe, fraze din care nu înțelegea o iotă. Dar dacă s-ar concentra puțin... Unde mai auzise chestia asta? Poate că băuse o bere — două prea mult...

După cîteva ore de ascultare, MacDonald simțea întotdeauna un gol în creier, dar acum parcă era mai rău decît alte dăți. Poate erau de vină discuțiile auzite acasă, poate cele cîteva beri în plus, poate altceva — vreun gînd ascuns în subconștient și care nu voia să se lase recunoscut la suprafață.

Tico-tico, tico-tico...

[17] Doar jum'ate viața eu trecusem
Și mă găseam pierdut într-o pădure
Pe unde drumul drept abia-l pierdusem (DANTE, Divina Comedie, în italiană în original, n.tr.)

Și dacă ar reuși să identifice un mesaj? Chiar și cei mai tineri din echipă vor fi dat de mult în primire încă înainte de a fi fost descifrat. Pînă la steaua cea mai apropiată erau zeci de ani-lumină, iar dus-întors era dublu. Cine putea să fie chiar atît de dăruit unei idei?

Toți ascultă-n Puerto Rico

Doar fanaticii religiilor, care dăruiau sute de ani zidirii unui turn de catedrală, sau cei care luptau în bătrîna Europă pentru dărîmarea unor concepții milenare...

— Ce faci, bătrîne?

— Trăiesc de doi bani ziua.

— Și ce faci?

— Muncesc.

Muncă... trudă pentru înălțarea unei catedrale, sau pentru dărîmarea unor legi clădite cu sute de ani înainte, sau pentru așezarea temeliilor unor noi orînduiri — eforturi ale căror roade nu se pot coace nici în două sau trei generații.

Ascultă necontenit.

În eforturile generațiilor nu contau cei care își cîntăreau fiecare vorbă, fiecare pas, fiecare cărămidă, fiecare ceas, ci numai visătorii care mențineau aprinsă flacăra idealurilor. Oricum, un dram de sănătoasă nebunie...

Ce au stelele? S-au țîmpit?!

Toată noaptea nu făcuse altceva decît să asculte „vocile". Nu erau decît sunete, sunete și zgomote, o încîlceală bramburită din care el se încăpățîna să creadă că va putea în cele din urmă să aleagă cuvinte, vorbe adevărate, cu sens deplin. Dar... Nu era nimic altceva decît un talmeș-balmeș de sunete, de voci îndepărtate, de neînțeles și totuși, arzînd parcă de nerăbdarea de a se face pricepute.

Tico-tico, tico-tic...

Iar el dorise, desigur, de multă vreme, să poată porunci universului de zgomote: „Tăcere!", „Vorbiți pe rînd!", „Dumneata ai cuvîntul!..." Ce prostie, doar nu putea face așa ceva. Sau o făcuse deja? Încercase? Strigase?

Ascultați-ne un pic!

Nu cumva ațipise la pupitrul de comandă cu vocile stelare bîzîindu-i în creier, sau doar își imaginase că ațipise? Sau visase că se trezise? Sau visase că visase?

Nu gîndiți cum gîndiți voi...

Asta nu mai era concentrare, nici starea de veghe, ci curată autohipnoză. Creativă? Poate, dar și cu un dram de nebunie ascunsă taman acolo unde se putea deghiza în savantă înțelepciune, acolo de unde putea cere unui univers haotic să-i dea partenerul întru ale vieții vicisitudini.

Că sînteți singuri pe lume,
Toate stelele i-ar spune
Că mai sînt și-alții pe-aici...

Tresări. Oare de cînd suna telefonul? Întinse mîna și nu s-ar fi mirat ca, ridicînd receptorul, să audă o voce din adîncul universului, cu o urmă de accent oxfordian, poate, spunîndu-i: „Alo, bună ziua, Omule. Alo... alo? Am impresia că nu avem o audiție prea

bună, nu-i așa? Vroiam doar să știți că noi sîntem aici. Voi sînteți acolo? Stați și ascultați? Bun, bine, v-am trimis un mesaj. Cred că îl veți primi în cîteva secole. Să fiți pe recepție, da? Excelent. Salutări..."

Numai că visele nu se potrivesc cu realitatea, iar realitatea era vocea atît de cunoscută a lui Saunders, cu accentul lui tărăgănat din Sud, care spunea, ce spunea?

— Mac, mă auzi, Mac? — S-a întîmplat ceva, un accident. Olsen este deja în drum spre tine, dar cred că ar fi mai bine să vii imediat. Maria nu e bine.

Să plece. Imediat. Să lase totul baltă. Ce importanță mai are? Oricum, să pună comenzile pe automat. Computerul va avea grijă de toate. Oh, doamne, Maria... Ușa... lasă, Olsen are cheile. Mașina. Starterul — ușor, să nu îneci motorul, așa... Vine o mașină, o fi Olsen, dar în viteza asta...

Accident? Ce accident? de ce n-am întrebat? Ce importanță are ce fel de accident a fost? Maria, Maria nu e bine. Poate că nu e nimic grav. Cu atîta lume acolo... *Nil disperandum.*[18] Și totuși... de ce să-i fi telefonat Charlie dacă nu era nimic grav? Atunci e grav? Cît de grav? Trebuie să fiu pregătit sufletește pentru orice, chiar pentru ceva ce ar cutremura lumea, și mi-ar sfîșia inima. Să mă stăpînesc în fața lor. De ce? De ce să par infailibil, de ce trebuie mereu să fiu vesel, optimist, cu un crez de nezdruncinat? De ce eu, tocmai eu din atîția... Dar dacă s-a întîmplat ceva rău, ceva imposibil de rău, cu Maria, atunci ce voi... Doamne, de ce nu am întrebat ce este, de ce? Știrile rele pot aștepta. Neștiința temporară nu le poate schimba în mai rău. Ce are Universul cu agonia din mine? Ce sînt eu în Univers? Ce simt eu nu interesează pe nimeni, decît pe mine. Singurul lucru care mă leagă de Univers este Proiectul și este singurul lucru care mă interesează și care mă leagă de eternitate. Dragostea și agonia sînt înăuntrul meu, dar semnificația vieții sau morții mele este Proiectul.

Pînă să ajungă acasă, MacDonald reușise să-și controleze fluxul emoțional. Departe, dincolo de orizont, se năștea o nouă zi. Era ora la care proiectul își termina activitatea noctură.

Saunders îl întîmpină în prag.

— A venit doctorul, Lessenden. E cu Maria.

Înăuntru mirosea încă a multe țigări fumate, dar nu era nici o urmă din dezordinea lăsată de obicei după o petrecere. Farfuriile, scrumierele și paharele probabil că erau în bucătărie, spălate deja. Cineva se gîndise la asta. Poate că toți. Erau oameni de treabă.

— Betty a găsit-o în baia de lîngă dormitor. Nici n-ar fi intrat acolo de n-ar fi fost ocupate celelalte. Este vina mea, n-ar fi trebuit să te las să mă înlocuiești. Poate ca dacă n-ai fi plecat...

— Nu este vina nimănui. Rămînea prea mult singură, îl întrerupse MacDonald. Ce s-a întîmplat?

— Nu ți-am spus? Vinele, și-a tăiat cu un brici vinele de la amîndouă mîinile. Cînd a găsit-o Betty era în cadă, apa era roșie de atîta sînge...

Pînă la urma urmei trebuia să se întîmple, degeaba încerca să se mintă. Și atunci, mai demult, povestea cu somniferele nu fusese doar un accident, oricît voise ea să-l convingă. Sau voise el singur să se convingă? Își simțea inima ca de gheață și totuși cele petrecute nu îl surprindeau.

Se opri în ușa dormitorului. Maria zăcea cuminte, acoperită doar cu un cearșaf, era cald, desigur. Brațele îi rămăseseră afară întinse de-a lungul trupului, cu palmele în sus. Pansamentul alb părea o dungă de vopsea albă trasă de-a curmezișul, peste pielea măslinie, atît de perfectă. Nu mai era perfectă acum, își spuse MacDonald, era plesnită, două tăieturi — două găuri însîngerate care trebuiau să vorbească despre necazuri nemărturisite, despre o singurătate în doi și o viață care nu era decît minciună.

Dr. Lessenden își ridică spre el privirile, ștergîndu-și fruntea umedă de sudoare.

— Hemoragia s-a oprit, dar a pierdut foarte mult sînge. O vom duce la spital pentru transfuzie. Am chemat o ambulanță. Ar fi trebuit să fi sosit pînă acum.

Maria era palidă, cum nu o văzuse MacDonald niciodată. Părea modelată în ceară, fără viață, o efigie topindu-se pe un catafalc alb.

— Cu puțin noroc s-ar putea să scape, răspunse medicul întrebării nerostite, în timp ce în încăpere intrau, cu gesturi precise, măsurate, sanitarii cu targa și aparatura de transfuzie.

Nu înțelegea ce voia Saunders de la el.

— Asta a găsit-o Betty pe jos.

MacDonald despături încet, cu teama parcă, foaia de hîrtie împăturită cu exactitate în patru: „Plec în căutarea răspunsului la o mare întrebare."

Cînd intră în clădirea Proiectului, nimeni nu-și arătă surpriza, nimeni nu-i spuse nimic. Nici el nu ar fi putut să le spună că nu putea îndura să stea singur, într-o casă plină de amintiri, așteptînd în neștire o veste. L-au întrebat însă de Maria. Le-a răspuns ce știa. Doctorul avea speranțe. Nu, nu era tot în stare de inconștiență, probabil că va mai dura pînă să-și revină. Mă vor anunța dacă este ceva... da... sînt speranțe, dar ea nu și-a revenit...

Ajunse în cele din urmă în biroul său. Înconjurat de obiectele atît de familiare ar fi trebuit să se liniștească, dar nu-și putea alunga din minte cuvintele Mariei, scrise ordonat, fără grabă. Se simțea damnat ca un nou doctor Faust care — ascultînd cum Noaptea își mînă încet telegarii — vede aievea cum fuge timpul și așteaptă ceasul cînd Demonul se arată ca să-și primească plata. Se scutură de amețeala ce începuse să-l cuprindă și-și trase în față raportul pe care îl începuse noaptea trecută.

Umpluse cîteva pagini, argumente ordonate, bine și logic înlănțuite, cînd se opri dintr-o dată. Încet, fără grabă, adună foile, le așeză una peste alta, ascultîndu-și parcă gîndurile, apoi le strînse în pumn și cu un gest precis le aruncă la coș. Scrise două rînduri pe altă coală, semnă, și apoi o chemă pe Lily.

— Expediază-mi asta, te rog.

Ea citi și se încruntă.

— Nu, Mac.

— Ți-am spus clar: expediaz-o imediat.

— Dar...

— Nu-i o greșeală. Ar fi trebuit s-o fac demult. M-am gîndit bine. Fă așa cum ți-am spus.

Rămas singur, MacDonald începu să-și ordoneze hîrtiile de pe birou, așteptînd să sune telefonul, dar ușa se deschise. Saunders intră fără să se fi anunțat.

— Nu poți face așa ceva, Mac.

MacDonald oftă adînc.

— Lily ți-a spus, nu-i așa? Ar trebui s-o dau afară, dar poți concedia pe cineva pentru prea multă loialitate?

— Sigur că mi-a spus! Dar nu se poate ca tocmai tu... S-ar duce naibii Proiectul.

— Se va duce dacă rămîn.

— Mac, știu prin ce treci... Nu, bineînțeles că nu știu, nu am cum, dar îmi pot închipui. Trebuie să fie un iad, dar nu ne poți lăsa, Mac, gîndește-te la Proiect.

— Ți-am mai spus: m-am gîndit. Înțelege, Charley, nu sînt bun de nimic.

— Ești cel mai bun dintre noi.

— Eu? Un lingvist neafirmat? Un inginer întîrziat? Nu văd de ce-aș mai încălzi locul ăsta de pomană... Aveți nevoie de cineva cu idei noi, cineva care să

---

[18] Să nu disperăm (HORAȚIU, Ode, Cartea I, în latină în original).

poată conduce într-adevăr Proiectul, un om dinamic, cu forţă de convingere, nu un visător ca mine.

După cîteva minute discuţia se repetă, de data aceasta cu Olsen ca partener.

— Îţi vom simţi lipsa, Mac...

Mai veniră şi alţii. Adams, scepticul, îl ului.

— Mac, nu cred în Dumnezeu, dar cred în tine.

Sonnenborn îi declară, împiedicîndu-se în cuvinte:

— Tu eşti Proiectul. Pleacă, dar totul se va prăbuşi. E păcat...

Nici unul dintre ei nu aminti de Maria. Alt eşec. Probabil că încercase să-l trezească din visări cu cîteva săptămîni în urmă, atunci cînd luase somniferele, dar el nu înţelesese. Cum putea spera să înţeleagă stelele, cînd nu era în stare să-i pricepă pe cei apropiaţi? Acum plătea toată orbirea din trecut.

Ce şi-ar fi dorit Maria? Ştia el ce, dar dacă ar fi fost să scape, nu putea să continue aşa. Prea multă vreme trăise doar pentru el, ca o păpuşă care aşteapta cuminte pe raftul pe care ai lăsat-o, numai pentru ca el să aibă puterea de a-şi continua munca, iar în tot acest timp, în sufletul ei se strîngea amarul anilor care treceau, unul după altul, adunînd tristeţile unei femei frumoase îmbătrînind singură, mult prea singură. Trebuia să recunoască — fusese egoist, o dorise numai pentru el, nu dorise copii numai pentru a nu strica perfecţiunea echilibrului pe care îl gîndea creat între ei.

Perfecţiunea pentru el, dar mai puţin pentru ea.

Poate ca totuşi nu era prea tîrziu. Numai de-ar scăpa. Iar dacă nu, cu ce inima ar fi putut continua un efort la care să contribuie doar cu prezenţa?

Tresări, speriat, de apelul strident al telefonului.

— Mac, totul e bine, nu mai este nici un pericol. Mac, mă auzi? (Doctorul Lessenden striga de-a binelea în receptor...)

— Da, da, te-am auzit, e bine...

— Vrea să te vadă.

— Vin imediat.

— Stai, nu închide. Ştii ce mi-a spus? „Cînd vorbeşti cu Robby, vreau să ştie că mi-era capul plin de fluturi. De aici, din spital, răspunsul se vede limpede. Să nu-şi facă griji. De-acum totul va fi bine".

MacDonald închise telefonul. Cu inima plină, clocotind de viaţă, trecu prin încăperea alăturată, abia aducîndu-şi aminte să-i strige peste umăr lui Lily:

— Scapă, m-au sunat acuma, o să se facă bine...

Pe coridor îl opri bătrînul Joe, paznicul.

— Dom' MacDonald...

— Ai fost la dentist, Joe?

— Nu, dom'le, nu înca, da' nu-i...

— Să nu te duci. Aş vrea să pun un magnetofon lîngă patul tău, măcar cîteva nopţi, Joe. Cine ştie...

— Vă mulţumesc, dom'le, da' zice că plecaţi, dom' MacDonald.

— Nu e nimic, va veni altcineva şi totul va...

Joe nu-l lăsă să termine:

— Vedeţi că nu înţelegeţi? Nu aveţi voie să plecaţi, dom'Director...

— De ce, Joe?

— Pentru că sufletul dumneavoastră e acilea, de-aia!

MacDonald făcuse deja cîţiva paşi spre ieşire, dar se opri.

Preaînţelept e cel care pre sine de-adînc se vede.

Clătină uimit din cap şi se întoarse spre birou.

— Lily, mai ai hîrtia aceea?

— Da, domnule.

— N-ai expediat-o?

— Nu, domnule.

— Rău ai făcut. Vrei să mi-o dai puţin?

O reciti: „Avînd toată încrederea în reuşita acestui Proiect, din motive strict personale, mă văd nevoit să îmi prezint pe această cale, demisia."

Rămase pe gînduri. *Un pitic aşezat pe umerii unui uriaş poate vedea mai departe decît însuşi uriaşul.*

Rupse coala de hîrtie şi o aruncă la coş.

Lily zîmbea.

COMPUTER RUN I

La început a fost cuvîntul, iar cuvîntul era Hidrogen...
HARLOW SHAPLEY, 1958.

În ultimii ani ai secolului al nouăsprezecelea, nimeni nu ar fi putut crede că această lume era observată îndeaproape şi cu atenţie de fiinţe mult mai inteligente decît omul, deşi muritoare ca şi el... Dar cu toate acestea, de la o mare depărtare, minţi, pe lîngă care ale noastre sînt ceea ce sînt pentru noi cele ale animalelor inferioare, inteligenţe vaste, reci şi nesimţitoare, priveau spre acest Pămînt cu lăcomie, clădindu-şi, încet şi sigur, planurile de cotropire... H.G. WELLS, 1898...

Indivizii mor. Cu toate acestea, totalitatea materiei vii propăşeşte, mărindu-se chiar, cantitativ. Ne-am putea imagina un organism sferic, cu procesele fiziologice înlănţuite într-un circuit închis. Nutrindu-se prin fotosinteză, un astfel de organism ar fi nemuritor şi şi-ar putea chiar dezvolta un grad elevat de conştiinţă... Activitatea principală a celor mai înalt dezvoltate organisme din Univers ar putea fi foarte bine colonizarea altor lumi. Este puţin probabil ca asemenea fiinţe să fie sferice şi nu pot fi nemuritoare.

Undeva, pe cel puţin o planetă, trebuie să existe fiinţe care sa fi atins un nivel tehnologic care să le permită să învingă forţa gravitaţii pentru a putea coloniza Universul... Colonizarea este modalitatea cea mai potrivită pentru răspîndirea vieţii. Evoluţia, cu toate neajunsurile sale, este un proces lung şi rar...

În viitorul apropiat, undele radio, mai exact undele scurte, vor pătrunde în atmosfera noastră şi vor constitui principala cale de comunicaţii interstelare... CONSTANTIN EDUARDOVICI TIOLKOVSKI, 1934...

Am observat că aceste modificari aveau loc periodic, într-o succesiune numerică ordonată, care totuşi nu putea fi corelată cu niciuna dintre posibilele cauze cunoscute la acea vreme. Îmi erau familiare, desigur, perturbaţiile electrice provocate de Soare, de aurorele boreale şi de cîmpul electromagnetic al planetei noastre, dar eram cît se poate de sigur că variaţiunile observate nu-şi puteau avea originea în aceste fenomene... Numai după cîtva timp, am întrezărit posibilitatea că ar putea fi vorba de emisiuni inteligent controlate... Sînt din ce în ce mai convins că am fost primul om care a recepţionat mesajul transmis de la o planetă la alta...

Oricît de slabe şi nesigure sînt aceste semnale, mă fac să am deplina convingere ca, nu peste multa vreme, întreaga omenire, ca o singură făptură, va privi spre firmament cu dragoste şi veneraţie, ascultînd cu emoţie vestea minunată: „Fraţilor de pretutindeni! Am primit un mesaj dintr-o altă lume. Ascultaţi-l: unu... doi... trei..." ...NIKOLA TESLA, 1900...

Cine poate şti, cine oare poate fi sigur
Cînd s-a născut şi de unde a venit minunea
Vieţii? Zeii sînt doar mai tineri decît lumea...
Atunci de unde a apărut tot ce vedem în jur?

...Rig-Veda, circa 1000 î.e.n....

ÎNTR-O ZI, ÎN TIMP CE STUDIA RAZELE GAMMA EMISE DE NEBULOASA CRABULUI (DESPRE

CARE SE CREDE CĂ AR FI REZULTATUL RADIAŢIILOR SINCROTRONICE PROVOCATE DE EXPLOZIA UNEI SUPERNOVE ÎN ANUL 1054), GIUSEPPE COCCONI SE ÎNTREBA DACĂ NU EXISTA POSIBILITATEA TRIMITERII UNOR MESAJE INTERSTELARE PRIN INTERMEDIUL RAZELOR GAMMA. ACESTEA SÎNT RAR ÎNTÎLNITE ÎN SPECTRUL RADIAŢIILOR COSMICE ŞI, CA ATARE, UŞOR DE EVIDENŢIAT, ASTFEL CĂ ALTE CIVILIZAŢII LE-AR PUTEA UTILIZA CA MIJLOC DE COMUNICARE. COLEGUL ŞI PRIETENUL SĂU, PHILIP MORRISON, A OBIECTAT ÎNSĂ, ARĂTÎND CĂ EMISIILE DE RAZE GAMMA SÎNT TOT ATÎT DE GREU DE PROVOCAT PE CÎT SÎNT DE DIFICIL DE RECEPŢIONAT. PE DE ALTĂ PARTE, FRECVENŢELE RADIO AU UN SPECTRU LARG ŞI SÎNT UŞOR DE RECEPŢIONAT.

POATE CĂ UNUL DINTRE MARILE RADIOTELESCOAPE AR PUTEA CERCETA SURSELE CELE MAI PLAUZIBILE...

Într-un univers ale cărui dimensiuni depăşesc puterea noastră de imaginaţie, în care lumea noastră pluteşte ca un fir de praf în noapte. Omul a început să se simtă neînchipuit de singur. Cercetăm timpul în curgerea sa multimilenară şi originile vieţii, în căutarea unor semnificaţii necunoscute. Sîntem singurele mamifere gînditoare de pe planetă – poate unicele din întregul univers sideral – şi această idee devine din ce în ce mai apăsătoare. Scrutăm stelele, dar nu le înţelegem pe deplin. Dezgropăm relicvele trecutului şi nu ne găsim originile. Este o urmă, o cărare ale cărei meandre ar trebui să aibă un înţeles. Şi astfel ne chinuim... LOREN EISELEY, 1946...

CRESCĂTORIILE DE RASE ÎMBUNĂTĂŢITE DE PEŞTI DIN ATLANTIC ANUNŢĂ OBŢINEREA UNEI PRODUCŢII RECORD DE COD. AŞA-NUMITUL SUPER-COD ARE O GREUTATE MEDIE DE CIRCA 12,5 KG, IAR CA GUST ESTE NET SUPERIOR ORICĂRUI PRODUS OBŢINUT PÎNĂ ACUM DE LABORATOARELE GENETICE. CONSUMAŢI CU ÎNCREDERE NOUL PRODUS SUPER-COD.

Oare civilizaţiile cu nivel tehnologic superior pot nutri intenţii dăunătoare faţă de altele care de-abia pătrund în comunitatea inteligenţelor superioare? Mă îndoiesc. Dacă, privind printr-un microscop, aş vedea nişte bacterii înlănţuindu-se frumos într-o frază „Vă rugăm nu turnaţi iod. Dorim să vă vorbim". Prima reacţie a mea nu va fi aceea de a arunca lamela în sterilizator. Nu pot să cred că societăţile avansate obişnuiesc să distrugă orice altă formă de inteligenţă competitivă, în special atunci cînd lipsa vreunui pericol este evidentă... – ...PHILIP MORRISON, 1961...

DUPĂ DEZBATERI CARE AU DURAT APROAPE TREI SĂPTĂMÎNI, SE PARE CĂ ÎN CAMERA REPREZENTANŢILOR SE VA LUA ASTĂZI HOTĂRÎREA FINALĂ PRIVIND DOUĂ IMPORTANTE PROGRAME DE CERCETARE: COLONIZAREA LUNII ŞI PROIECTUL DE RADIORECEPŢIE INTERSTELARĂ DIN PUERTO RICO. NU ESTE IMPOSIBIL CA, ÎN ULTIMUL MOMENT, SĂ SE DECIDĂ RENUNŢAREA LA UNUL DIN CELE DOUĂ PROGRAME, PENTRU O MAI BUNĂ FOCALIZARE A EFORTULUI FINANCIAR. ÎN ACEASTĂ SITUAŢIE, CEL MAI PERICLITAT AR FI PROIECTUL DIN PUERTO RICO, CARE — ÎN CEI CINCIZECI DE ANI DE ACTIVITATE — NU A DAT DECÎT REZULTATE NEGATIVE.

PREŞEDINTELE WHITE AR FI DECLARAT CĂ VA SANCŢIONA HOTĂRÎREA CORPULUI LEGISLATIV, CARE S-A LĂSAT CAM MULT AŞTEPTATĂ.

Stimate domnule Doctor Lovell,

Acum cîteva zile, discutînd cu colegii de la Universitatea Cornell emisiunile de radiaţii sincrotronice de către corpurile astronomice, am realizat că radiotelescopul de la Jodrell Bank ar putea fi uitlizat în vederea unui program care, deşi la prima vedere pare de domeniul literaturii science-fiction, poate fi suficient de important pentru a putea fi luat, cu toată seriozitatea, în consideraţie. Iată argumentele mele:

1/ Viaţa pe alte planete nu pare să fie un fenomen extrem de rar. Dintre planetele sistemului solar, a noastră este plină de viaţă şi încă nu a fost exclusă existenţa vieţii pe Marte. Sistemul solar nu este unic. Există şi alte stele cu caracteristici asemănătoare care ar putea avea un număr echivalent de planete. Este foarte probabil ca printre cele – să spunem – o sută de stele mai apropiate de Soare, să fie cîteva care să aibă planete pe care viaţa să fi ajuns la forme evoluate.

2/ În această situaţie este uşor de presupus că pe unele din aceste planete ar putea exista vieţuitoare mult mai evoluate decît omul. O civilizaţie care ar fi cu numai cîteva sute de ani mai avansată decît a noastră, ar putea beneficia de posibilităţi tehnologice mult mai înaintate decît cele care ne stau la dispoziţie în prezent.

3/ Să presupunem că pe una dintre planetele aflate pe o rază de circa zece ani-lumină există o civilizaţie avansată. Se ridică problema: cum să comunicăm cu ei?

La nivelul cunoştinţelor noastre actuale, unica posibilitate pare a fi utilizarea undelor electromagnetice, care nu pot fi perturbate de plasma magnetizată din spaţiile interstelare.

Cele expuse mă fac să presupun că fiinţe de pe asemenea planete transmit încă de pe acum către stelele cele mai apropiate fascicule dirijate de unde electromagnetice raţional modulate, de exemplu, în succesiuni de numere prime, sperînd să contacteze o altă gîndire raţională care să dea un semn de viaţă... semnat GIUSEPPE COCCONI...

Acest proiect nu poate fi finanţat anual, ci în baza unui program extins pe cel puţin un secol, fără a pierde din vedere posibilitatea unui eşec total. Desigur, ar putea să pară absurdă ideea alocării unor fonduri considerabile pentru ca la bilanţurile decenale, congresmenilor să li se spună „deocamdată nu am recepţionat nimic", dar nu cred că este o idee mai puţin îndrăzneaţă, sau mai copilărească, decît cea a călătoriilor în spaţiul cosmic... EDWARD M. PURCELL, 1960...

FREDERICK PLAYER, DISTINSUL DIRIJOR ŞI COMPOZITOR AFRICAN, ABIA IEŞIT DINTR-O HIBERNARE ARTIFICIALĂ DE DOUĂ LUNI, IMPUSĂ DE MEDICI DUPĂ COLAPSUL SUFERIT ÎN TIMPUL ULTIMULUI SĂU CONCERT, NE-A DECLARAT: „NICIODATĂ NU M-AM SIMŢIT ATÎT DE BINE". ÎN TIMPUL ACESTUI LUNG SOMN, RENUMITUL MUZICIAN A FINALIZAT MULT AŞTEPTATUL „ADAGIO" AL NOII SALE SIMFONII „NOILE FRONTIERE".

O stea din o sută de mii poate avea planete pe care viaţa să fi ajuns la nivelul unei societăţi dezvoltate... CARL SAGAN, 1961...

Una la trei milioane...
SEBASTIAN VON HOERNER, 1961...

Astăzi se pare că numărul civilizaţiilor din Galaxie, substanţial mai avansate decît cea terestră, ar putea fi între cincizeci de mii şi un milion. Distanţa medie dintre civilizaţiile tehnologic avansate poate fi de la

MAREA AŞTEPTARE

citeva sute pina la o mie de ani-lumină... Vîrsta medie la care o civilizaţie trebuie să ajungă pentru a comunica efectiv cu altele ar fi de circa zece mii de ani... CARL SAGAN, 1966...

Ar trebui sa presupunem ca, de multă vreme, ei au deschis o linie de comunicare cu noi şi că aşteaptă, cu răbdare, să o descoperim. Abia atunci cînd vor primi răspunsul nostru, vor putea avea certitudinea că o nouă societate îşi reclamă dreptul de a fi inclusă în comunitatea lumilor inteligente... PHILIP MORRISON ŞI GIUSEPPE COCCONI, 1959...

COPERNIC, BRAHE, TESLA, MARCONI, MORRISON, DRAKE, STRUVE, DYSON, COCCONI, GALILEO, BURKE, BROWN, TIOLKOVSKI, PURCELL, MASCALL, SAGAN, FROYLE, ŞKLOVSKI, HOERNER, STORMER, SPITZER, UREY, BLACKETT, BUSSARD, BERKNER, LILLY, LOWELL, LOVEL, WHIPPLE, FRANKLIN, GREENSTEIN, HASKINS, LEDERBERG, EWEN, FREUDENTHAL, MICHAEL, RAIBLE, PEARMAN, GOLAY, BOEHM, MEAD, SMITH, HANDLESMAN, SCHACHTER, VAN DEN HULST, TOWNES, KILLIAN, OPPENHEIMER, OLIVER, SCHWARTZ, CAMERON, FROMAN, SIMPSON, CALVIN, SACCHI, JANSKY, ATCHLEY, WEBB, HUANG, MACQUARRIE...

Cele expuse mai sus demonstrează că prezenţa semnalelor interstelare nu contrazice nimic din ceea ce cunoaştem, iar dacă aceste semnale există, avem acum capacitatea tehnică de a le detecta. Nu se poate contesta profunda importanţă practică şi filozofică pe care ar avea-o confirmarea acestei ipoteze asupra omenirii.

În consecinţă, considerăm, pe deplin justificată, iniţierea unei cercetări sistematice pentru detectarea unor astfel de semnale. Sînt greu de aproximat şansele de reuşită ale programului propus, dar dacă nu vom începe o cercetare serioasă, aceste şanse rămîn egale cu zero... MORRISON şi COCCONI, 1959...

O.N.U. ANALIZEAZĂ MOŢIUNEA PREZENTATĂ DE MAI MULTE ŢARI MICI PRIN CARE SE SOLICITĂ CENTRALIZAREA CONTROLULUI FACTORILOR METEOROLOGICI ŞI CREAREA UNUI ORGANISM EFICIENT LA SCARA MONDIALĂ. COMENTÎND ACEASTĂ PROPUNERE, PREŞEDINTELE BIROULUI FEDERAL PENTRU CONTROLUL MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR A SPUS: „LA NOI, ÎN STATELE UNITE, AM OBŢINUT REZULTATE REMARCABILE ÎN MODIFICAREA CLIMATULUI, DAR FACTORII METEOROLOGICI SE CONSTITUIE ÎNTR-O ÎNLĂNŢUIRE DE FENOMENE INTERDEPENDENTE AL CĂROR CONTROL POATE FI REALMENTE EFICIENT ŞI FOLOSITOR ÎNTREGII OMENIRI NUMAI PRINTR-O COORDONARE CENTRALIZATĂ, CARE SĂ ŢINĂ SEAMA DE INTERESELE TUTUROR NAŢIUNILOR..."

În următorii cincizeci de ani, tehnologia radio va atinge nivelul care ne va permite să nu mai avem nici o dificultate în realizarea comunicaţiilor interstelare, rămînînd ca problemă majoră doar eliminarea paraziţilor cauzaţi de factori naturali. Întrucît în prezent această tehnologie are deja o vechime de cincizeci de ani, putem conchide că – în ceea ce priveşte comunicaţiile interstelare – orice civilizaţie poate trece de la stadiul posibilităţilor nule la cel al deplinelor posibilităţi într-o perioadă de numai o sută de ani. La scară astronomică acest salt echivalează cu trecerea bruscă de la o treaptă a dezvoltării tehnicii radio la cea superioară.

Dacă am avea posibilitatea de a examina un număr mai mare de planete purtătoare de viaţă, ne-am putea aştepta să constatăm – practic de fiecare dată – fie lipsa totală a tehnicilor radio, fie maxima lor dezvoltare. ...FRANK D. DRAKE, 1960...

Oare trebuie neapărat să ne aşteptăm la existenţa unei civilizaţii superioare în sistemele stelare cele mai apropiate de noi şi pe care nu le putem elimina fără dovezi concrete din calculele noastre? Nu este mai verosimil (în afara unei improbabile abundenţe de supercivilizaţii) ca asemenea sisteme să fie mult mai departe de noi, la distanţe de – să spunem – peste o sută de ani-lumină?

Chiar eliminind candidatele cu cele mai puţine şanse, tot ar trebui să studiem o mie de stele pentru a găsi o altă civilizaţie care, şi ea, sa-şi îndrepte semnalele spre alte o mie de sori, în speranţa de a descoperi, la rîndul ei, altă civilizaţie. Să nu uităm că de-a lungul miilor de milioane de ani de existenţă ai săi, Pămîntul a tăcut. ...RONALD N. BRACEWELL, 1960...

Este normal să credem că majoritatea lumilor care au depăşit pragul civilizaţiei sînt mult mai avansate decît noi... FRANK D. DRAKE, 1960...

UN NOU HIBRID DE PORUMB A FOST OBŢINUT DE GENETICIENI. NOUA SPECIE DE SUPERPORUMB CU ÎNALT CONŢINUT DE PROTEINE VA CONTRIBUI LA ELIMINAREA ULTIMELOR ZONE ÎNFOMETATE DE PE GLOB DE ÎNDATĂ CE VA FI POSIBILĂ DISTRIBUIREA MASIVĂ ŞI DUPĂ CE POPULAŢIILE RESPECTIVE SE VOR FI ADAPTAT LA DIFERENŢELE MINORE ÎN GUST ŞI TEXTURĂ ALE NOULUI ALIMENT...

Mai logic ar fi să presupunem că societăţile civilizate vor trimite staţii automate care să orbiteze în sistemele stelare apte să suporte viaţa inteligentă şi să aştepte posibila trezire a vreuneia dintre planetele sale... RONALD N. BRACEWELL, 1960...

Nu este departe momentul în care vom dispune de lasere care să permită comunicarea, pe lungimile de undă ale luminii vizibile, sau pe zonele adiacente ale spectrului, între planete ale unor stele separate de distanţe de ani-lumină. Însuşi progresul rapid al ştiinţei implică ideea că lumi civilizate şi aflate la numai cîteva mii de ani-lumină înaintea noastră ar putea poseda tehnologii pe care noi acum le considerăm imposibilităţi. Poate că aceste lumi au trimis deja spre noi sonde de cercetare automată. Întrucît noi nu am constatat pînă acum existenţa vreuneia, poate că ar fi indicată examinarea mult mai amănunţită a spectrului unor stele în căutarea unor linii neobişnuit de înguste, cu frecvenţe ciudate, sau de intensitate variabilă... CHARLES H. TOWNES şi ROBERT N. SCHWARTZ, 1961...

În ul[illegible]*ma vreme s-au descoperit lanţuri macromoleculare pe diverşi meteoriţi. Nu este imposibil ca vreo civilizaţie îndepărtată să fi imprimat astfel mesaje codificate pe care să le fi lansat masiv în spaţiu. De ce să nu interceptăm cometele şi să le cercetăm? Şi ele ar putea purta mesaje de la depărtări inimaginabile. ...LESLIE C. EDIE, 1962...*

Soarele ar putea fi utilizat ca sursă de semnale prin amplasarea unui nor de particule pe o orbită circumsolară, împiedicînd trecerea luminii; acest nor ar putea face ca soarele, observat de la mari distanţe să pară a funcţiona ca un far... PHILIP MORRISON, 1963...

Poţi să înnozi tu legăturile Pleiadelor, sau să dez-

MAREA AŞTEPTARE

legi frînghiile Orionului?.. CARTEA LUI IOV, 38.31, aproximativ înaintea sec. III î.e.n.

AUTORITĂŢILE ARABE ŞI ISRAELIENE AU SĂRBĂTORIT ASTĂZI ÎMPLINIREA A ZECE ANI DE LA INAUGURAREA MARELUI BARAJ DE PE RÎUL IORDAN, EVENIMENT ÎN URMA CĂRUIA DEŞERTUL NEGEV A DEVENIT GRÎNARUL ORIENTULUI MIJLOCIU.

Lumini se aprind şi dispar de pe firmament. Oamenii, neliniştiţi în fine, de lucrurile de ei inventate, se zbuciuma în somn în prada unor vise urîte, sau stau treji în timp ce şoaptele meteoriţilor se pierd deasupra creştetelor lor. Dar nicăieri în tot spaţiul imens care ne înconjoară, sau în alte o mie de lumi nu vor mai fi alţi oameni care să ne împărtăşească singurătatea. Poate că mai există înţelepciune, poate ca mai exista energie şi în altă parte dincolo de spaţii, poate că instrumente puternice, mînuite de membre ciudate, cercetează în zadar bietul nostru nor de pulbere stelară, iar cei care le-au creat poate că sînt mistuiţi de un dor asemanator dorurilor noastre. Cu toate acestea, principiile evoluţiei şi natura vieţii ne-au dat de multă vreme raspunsul: oameni – în altă parte decît pe Pămînt – nu vor exista vreodată... LOREN EISELEY 1946...

— SÎNTEŢI PRIMUL ASTRONAUT CARE A COBORÎT PE PLANETA MARTE. ACUM, DUPĂ CE V-AŢI ÎNTORS PE PĂMÎNT, SPUNEŢI-NE, EXISTA VIAŢA PE MARTE?
— MDE. ESTE CEVA MIŞCARE SÎMBĂTA SEARA, DAR ÎN RESTUL SĂPTĂMÎNII, E O PLICTISEALĂ.

Priviţi! Priviţi spre stele! Acolo sus, pe cer
Fapturi de foc danseaza...
Ce lumi stralucitoare, palate fermecate...
Ca diamante-ascunse in paduri întunecate
Priviri de iele scinteiaza
Pe cîmpul negru aurul viu se pierde in mister.
GERARD MANLEY HOPKINS, 1877

- Ani în şir aceasta posibilitate a fost discutată şi analizată în nenumarate variante... Matematic, existau serioase posibilităţi ca undeva, în Galaxia noastra, sa mai existe o rasa cu o civilizaţie cel puţin la fel de avansata ca a noastra, dar nimeni nu a putut sa presupuna macar, unde şi cînd o vom întîlni. Se pare ca noi am avut aceasta şansa!
- Credeţi ca sînt paşnici, domnule?
- Ştiu eu? Dar... se mişcă... se îndreaptă catre noi. Noi ce am face daca ne-am trezi cu o astronava straină în zonele noastre de patrulare?
Paşnici? Poate, dar mă tem ca expediţia noastră a ajuns la punctul terminus. Bine ca tunul laser e pe poziţie... MURRAY LEINSTER, 1945

Cei care sînt convinsi ca scopul propus justifica imensa cantitate de efort implicata vor continua acest program, însufleţiţi de speranţa ca, poate, cindva, în viitor, poate peste o suta de ani, sau poate saptamîna viitoare, cautarea va lua sfîrşit, încununata de succes... FRANK D. DRAKE, 1960...

GEORGE THOMAS — 2027

...Atunci, mulţimea celor care ascultasera
Ascunşi în casa pierdută în singurataţi,
Tacu. În liniştea nopţii, printre razele lunii
Rasuna vocea sosita din lumea oamenilor...

Înainte de a ajunge la parcajul de lînga cladirea Proiectului, trecuse pe lînga discul uriaş de metal care aţintea cu încapaţinare cerul, iar înainte de asta, pe lînga valea plină de panouri metalice, scobită ca o farfurie zburătoare.

Un crater modelat pentru a cuprinde tăcerea stelelor, o cupa goală aşteptînd cu răbdare să fie umpluta.

Deindata ce paşi dincolo de uşile de sticlă, scapat de razele aproape verticale ale soarelui, fu cuprins de atmosfera tăcută, de aşteptare, care domnea de ani, în cladirea Proiectului. Cu paşi masuraţi, trecu pe coridoarele răcoroase, ajunse la uşa pe care scria „Director", trecu pe lînga secretara între două vîrste care parcă păzea încaperea de dincolo, unde, din spatele unui birou încarcat de hîrtii, se ridică în întîmpinarea lui, un barbat înalt.

Ieşiseră în coridor să-l vada pe nepoftit,
Savanţii palizi şi funcţionarii oacheşi,
Fete chinuite de trudă,
Priviri goale ca nişte ecrane oarbe.

— Ma numesc George Thomas, spuse nou-venitul.
— Robert MacDonald, spuse cel care îl întîmpinase.

Îşi strînseră mîinile. MacDonald avea gesturi ferme, se gîndi Thomas, strîngea mîna aproape cu blîndeţe, dar fara moliciune, ca un om care nu are nevoie sa-şi dovedească puterea.
— Sînteţi directorul acestui Proiect.
Un om sensibil ar fi putut resimţi tonul exprimarii, dar lui Thomas prea puţin îi păsa.
Încaperea era răcoroasă şi placuta prin modestia ei, ca şi cel ce lucra în ea. Afară, pe coridoare, mirosea a ulei de maşini şi ozon, dar aici era un miros care îi era mai bine cunoscut lui Thomas, hîrtie şi cărţi vechi. Pereţii fuseseră acoperiţi de rafturi încapătoare, ce care înşirau cărţi legate frumos, cu coperţi în culori cum numai pielea adevarata are — cafeniu închis şi roşu întunecat şi verde. Titlurile nu se distingeau de unde era aşezat Thomas, doar cîte un cuvint-doua, suficient pentru a-şi putea da seama ca, in cea mai mare parte, erau în limbi straine.
Simţi cum il mănînca palmele de dorinţa de a lua una din ele, oricare, in mîna, să-i simta textura pielii, sa-i rasfoiască paginile foşnitoare...
— Am fost însarcinat de revista ERA sa fac un reportaj despre Proiect, cit mai detaliat, spuse Thomas.
— Şi sa-l îngropi, nu-i aşa?
Thomas se gîndi că nu mai era în stare să mai manifeste surpriza în nici o situaţie, aproape ca nici nu mai putea fi surprins de ceva.
— Sa-l pregatesc pentru înmormîntare. E mort demult.
— Aveţi motive s-o afirmaţi sau este doar o prejudecata?
— În mai mult de cincizeci de ani, Proiectul nu a dat nici un rezultat pozitiv. Pină şi speranţele mor într-o jumătate de veac.
— Dar nu atîta vreme cît mai traiesc cei care cred... Intrînd aici, noi am pastrat toate speranţele, nu le-am lăsat la uşă.
— Truda dumneavoastră este departe de infernul lui Dante, replică Thomas, recunoscînd prea uşor parafraza.
Privi spre MacDonald.

Directorul Proiectului este în vîrsta de patruzeci şi noua de ani, pe care nu şi-i ascunde, dar privirea îi este limpede, trasaturile feţei sînt ferme, trădînd voinţa şi caracter.

— Ce vă face sa credeţi că intenţionam să condamnăm Poiectul?

Mac Donald zîmbi. Avea un zîmbet care îi lumina toată fața. Oare cum poate zîmbi așa? se întrebă Thomas.

— ERA este revista celor din clasele superioare, conducători din aparatul administrativ sau tehnocrați, iar mulți dintre aceștia sînt Solitarieni. Revista dumneavoastră le confirmă prejudecățile, îi face să crească în propriii lor ochi și le sprijină interesele. Proiectul amenință crezul Solitarian și în general tot efortul inutilei noastre societăți tehnologice.

— Cred că îi supraapreciați. Nu ni se pare că gîndesc ei chiar atît de mult...

— Gîndeste ERA pentru ei. Și chiar dacă nu ar fi așa, Proiectul tot reprezintă o țintă prea tentantă pentru atacurile sale satirice. Se pare că sportul la modă este să ucizi prin ridiculizare.

— Ne cam nedreptățiți, pe mine și revista pe care o reprezint, remarca Thomas fără patos. Moto-ul nostru este „Adevar și spirit", adevărul în primul rînd.

„Fiat justiția et pereat mundus", murmura MacDonald.

— Legea se aplică de-ar fi să piară lumea, traduse prompt Thomas. Cine a spus asta?

— Împăratul Ferdinand I.

— Unul dintre ei, nu-i asa? În enciclopedie cred că sînt întinși pe vreo două pagini.

— Acuma știu, George Thomas, desigur! Dumneavoastră ați făcut traducerea aceea splendidă a Divinei Comedii, acum zece-cincisprezece ani?

— Șaptesprezece ani, îl corectă Thomas pe alt ton decît cel pe care l-ar fi vrut, dar nu mai avea cum să-și retragă duritatea, așa că se prefacu a încerca să citească titlurile lucrărilor de pe biroul lui MacDonald.

— Dar dumneata ești poet, nu reporter. Ai scris după aceea si un roman, se numea „Infernul", nu? Despre damnații lumii noastre, cu o viziune și o sensibilitate care aproape că o egala pe aceea a imortalului predecesor... Eram sigur că se anunța o trilogie, dar nu am mai prins celelalte volume.

— N-au mai fost alte volume. (Ce stil avea MacDonald: lovea cu amabilitate. Thomas continua, reusind să găsească de această dată tonul potrivit)

— Trebuie să știm cînd să recunoaștem eșecurile drept ceea ce sînt si să ne apucăm de treburi pe care le putem duce mai bine la capăt.

— Și să știm că credem în noi înșine, sau în ceea ce reprezintă viața noastră, și să perseverăm în ciuda dezamăgirilor și a trecerii inexorabile a anilor.

Se privira unul pe celălalt. Aveau să se înțeleagă, se gîndi Thomas: Un om mai în vîrstă care nu îmbatrînise încă, și unul mai tînăr care nu mai era de mult așa.

La început lingvist de talent, calificat mai apoi ca inginer electronist, de parcă s-ar fi pregătit în mod special pentru activitatea la care urma să se angajeze mai tîrziu, MacDonald lucrează la proiect de douăzeci de ani, fiind numit director acum douăzeci și cinci de ani. Se spune că are o soție foarte frumoasă, a fost și un scandal, parcă... Îmbătrînește ascultînd niște voci pe care încă nu le-a auzit. Cît despre George Thomas, ce s-ar putea spune? Poet și romancier care a descoperit prea timpuriu faima și succesul, pentru a constata nu după prea multă vreme că succesul poate fi uneori doar o mască a ratării, iar faima, un soi de moarte care atrage hienele de ambe sexe să se ospăteze din timpul si talentul altora...

— Știți că înregistrez pe bandă tot ce vorbim...

— Îmi imaginasem, răspunse MacDonald. O faceți pentru mai mult realism?

— Nu tocmai. De fapt, eu am o memorie foarte bună, iar realitatea nu sună chiar atît de real cum s-ar crede. Nu, înregistrările le fac mai mult la insistențele juriștilor noștri. Au mereu cîte un proces de calomnie.

— V-ați ales bine meseria.

— De reporter?

— Nu, de cioclu.

— Văd multă moarte în jur.

— Eu văd viața.

— Disperarea?

— Cîtuși de puțin. Cum spune Dante? Despre speranță? „Dragostea care mișcă soarele și celelalte stele."

Cred că mai sînt in iad, își spuse Thomas, că nu am terminat-o cu propriul meu infern, pe cîta vreme el este în paradis. Este plin de subtilități și m-a citit mai bine decît lasa să se vadă.

— Cred ca ne înțelegem bine, domnule MacDonald. Spuneați ca nu v-ați lasat speranțele la poarta Proiectului. Este de la sine înțeles — doar speranța și credința in reușita îl mai țin...

MacDonald îl întrerupse cu blîndețe.

— Și probabilitatea științifica.

— Este și aceasta o credință. Dupa cincizeci de ani pina și probabilitațile științifice devin ceva mai mult decît improbabile. Poate ca asta urmeaza sa arate reportajul meu.

— Ce înseamna cincizeci de ani în existența Universului?

— Cincizeci de ani sînt cîți ani muncește un om intr-o viața. Sînt aproape viața dumneavoastra întreaga. Nu mă astept sa renunțați fara luptă, deși nu vad la ce va mai ajută. Vreau însa să va intreb: vom colabora sau trebuie neaparat sa ne simțim dușmani?

— Ce-aș putea sa va spun, sau sa va arăt, ca sa va schimbați părerea?

— Domnule MacDonald, am sa fiu pe atit de cinstit cu dumneavoastra, pe cît îmi doresc sa fiți cu mine: ma indoiesc ca-mi puteți arata ceva convingator. Ca orice bun reporter, pornesc de la început cu maximum de scepticism. Proiectul nu este altceva decît cea mai mare baliverna din toate timpurile. Poate că singurul lucru care mi-ar schimba aceasta parere preconceputa, de acord, ar putea fi un mesaj.

— De la editorul dumneavoastra sau de la Dumnezeu?

— Nu, domnule, din alta lume. Doar acesta este scopul Proiectului, sau greșesc?

MacDonald ofta.

— Da, despre asta e vorba. Ce-ar fi sa încheiem un pact?

— Știți ce se întîmplă cu cei care semneaza pacte cu dracul?

— Da, da... eu merg pe ideea că nu sînteți diavolul în persoana, ci doar mesagerul sau, cel care arunca sămința de scandal — fară suparare, nu? Un om ca noi toți, pierdut in iadul propriu, cu temerile, speranțele și dorințele sale omenești — inclusiv dorința de a cauta adevarul, și — găsindu-l — de a-l face cunoscut celorlalte ființe gînditoare de oriunde ar fi ele.

— Se zice despre Pilat ca in timp ce-l dadea pe Cristos pe mîna fariseilor, l-ar fi întrebat ce este adevărul...

— Dar a intrat în palat fără să aștepte vreun raspuns. Noi vom aștepta. Asta este singurul lucru pe care-l cer. Vă vom arăta totul și vă vom ajuta în realizarea reportajului, dacă veți asculta tot ce vom avea a vă spune, dacă veți asculta și veți privi împreuna cu noi.

— Bineînțeles. Doar asta am venit să fac aici.

— Ar trebui sa vă mărturisesc că am fi colaborat deschis chiar și fără promisiunea asta.

Thomas zîmbi. Era, poate, își spuse, primul zîmbet sincer și liniștit, de cînd intrase in încăperea asta.

— Eu trebuie să vă mărturisesc că aveam de gînd să ascult şi să privesc chiar şi fără colaborarea dumneavoastră.

Prima repriză luase sfîrşit, dar Thomas nu vedea cîştigul vreuneia dintre părţi. Nu era obişnuit să se simtă nesigur şi asta îl enerva puţin. MacDonald era un oponent formidabil — cu atît mai mult cu cît acesta nici nu-l considera ca adversar, ci ca pe un coleg, ca pe un partener în căutarea adevărului. Thomas ştia că nu va avea momente de răgaz: era sigur că îl putea distruge pe MacDonald cu Proiect cu tot, dar jocul era mult mai complex şi trebuia condus de aşa manieră încît distrugerea să nu implice revista ERA, sau pe el însuşi. Nu că îi păsa prea mult de ERA, sau de George Thomas, dar nu-şi putea permite să piardă. Îl rugă pe MacDonald să-l lase să se uite prin lucrările de pe birou şi să facă unele fotografii. Acesta ridică din umeri, cu indiferenţă.

Pe masa de lucru, MacDonald are şi cărţi şi hîrtii, toate amestecate. Cărţile sînt „Viaţa inteligentă în Univers" şi „Vocile anilor treizeci". Hîrtiile sînt de trei feluri: scrisori de tot felul din toate părţile lumii, ştiinţifice, sau de la admiratori, sau solicitări de informaţii, sau de la scrintiţii care-şi închipuie tot felul de prostii. Apoi mai sînt notele privind activitatea internă a Proiectului, aspecte administrative, tehnice, formulare diverse. Şi rapoartele, dările de seamă oficiale şi graficele destinate autorităţilor tutelare, de control financiare. Acestea din urmă sînt într-un teanc ordonat, aşteptînd parcă să fie descoperite la sfîrşitul unei zile de muncă.

După ce Thomas îşi termină inspecţia, MacDonald îl conduse prin toată clădirea. Era eficientă, dar spartană: pereţi din beton, curat zugrăviţi, pardoselile din dale de ceramică, lumina indirectă, dar suficientă şi odihnitoare. Birourile erau toate pe un calapod, fiecare cu o tablă plină de ecuaţii şi simboluri, sau diagrame de circuite, şi nu erau individualizate decît de selecţia de cărţi de pe rafturile dulapurilor fără uşi şi de unele obiecte personale: ceasuri, aparate de radio sau TV, casetofoane, pipe, fotografii sau tablouri.

Membrii echipei de cercetare: Olsen, expert în computere, pare a tînăr, în ciuda părului cărunt. Sonnenborn, matematician de excepţie, pasionat de istoria comunicaţiilor interstelare aflată la primul capitol, „Începuturi", vorbăreţ, curios, incisiv. Saunders, înalt, uscaţiv, fumează pipă, vorba domoală, filozof de formaţie, probabil cel care fundamentează şi planifică propunerile şi atacurile. Adams, inginer electronist, obrajii roşii, bucălaţi, roş de prea multe îndoieli.

Thomas îl rugă pe Adams să-l ghideze prin labirintul aspectelor tehnice ale Proiectului. Alegerea era de aşteptat şi MacDonald nu putea protesta chiar dacă ar fi avut de ce. Despărţindu-se de ei spuse, zîmbind:

— Astăseară sînteţi invitatul meu. Vreau s-o cunoaşteţi pe Maria, domnule Thomas, şi sînt sigur că şi ea doreşte să vă cunoască. Bob, ai grijă să-i araţi musafirului nostru tot ceea ce va dori să vadă.

Cu, sau fără aprobarea lui MacDonald, se gîndi Thomas, Adams tot îi va da toate informaţiile de care avea nevoie, nu atît despre tehnica ascultării spaţiale, cît despre oamenii care lucrau la Proiect. În orice grup există un Adams.

Trebuia însă să recunoască faţă de sine însuşi că activitatea din jur pulsa cu respiraţia liniştită a unui efort coordonat, fără a da semne de oboseală acumulată în cei cincizeci de ani de eşecuri neîntrerupte. Cu toţii lucrau de parcă Proiectul era în primul său an de activitate şi nu în al cincizeci şi unulea.

În spaţiile tehnice era altceva. Lipsea viaţa. Computerele şi consolele încărcate de aparatură electronică stăteau tăcute, lămpile semnalizatoare erau stinse. Pe alocuri, tehnicieni în salopete albe scormoneau fără zgomote inutile printre cabluri şi circuite integrate ca preoţii din antica Romă, care încercau să ghicească viitorul din măruntaiele păsărilor jertfite. Aparatele păreau moarte, iar pereţii aseptici ai încăperilor dădeau senzaţia sălilor de operaţie în care îşi dăduseră duhul din lipsă de însemnătate.

Pentru Adams însă, totul avea alt aspect.

— Acuma e linişte şi totul pare normal. Aşa este ziua. Dar seara, cînd începe ascultarea... Credeţi în spirite, domnule Thomas?

— Orice civilizaţie îşi are spiritele sale. De obicei sînt zeii celei precedente.

— Spiritele acestei civilizaţii sînt maşinăriile sale, spuse Adams. An după an, maşinile fac ceea ce li se cere, mecanic, fără să se plîngă, pînă cînd dintr-o dată parcă intră toţi demonii în ele, fac lucruri pentru care nu au fost create, dau răspunsuri la întrebări care nu le-au fost puse vreodată, sau pun întrebări la care nu există răspunsuri. Noaptea, maşinile pe care le vedeţi prind viaţă. Îşi fac semne, îşi şoptesc şi rîd împreună.

Thomas îşi plimbă mîna pe suprafaţa rece a unei console. Era netedă şi lipsită de viaţă.

— Rîd împreună, dar nu vă spun nimic.

Adams îl privi serios.

— Dimpotrivă, ne spun foarte multe. Numai că nu ne răspund la întrebările pe care le punem noi. Poate nici noi nu punem bine întrebările, sau poate că nu ştim ce întrebări să le punem. Oricum, maşinile ştiu. Eu, unul, sînt sigur de asta. Ele ştiu, şi ne-o repetă mereu, mereu, unul şi acelaşi lucru. Doar că nu le înţelegem, sau nu vrem să le înţelegem.

— Cum adică?!

— Poate că ele încearcă să ne explice, să ne facă să înţelegem că nu este nimeni acolo. Gîndiţi-vă numai! ... Nimeni, nimeni în afara noastră în tot Universul ăsta de necuprins, care ni se întinde în faţă, o panoramă la care privim, fără s-o putem atinge, a cărei existenţă nu are alt rost decît să impresioneze singura fiinţă capabilă să înţeleagă acest rost şi s-o facă să simtă cît de singură este.

— Deci Proiectul este lipsit de sens, cam asta ar fi concluzia.

Adams protestă, clătinînd violent din cap.

— Nu, nu este aşa. Este mai degrabă tentativa omului de a-şi păstra luciditatea, pentru că niciodată nu vom putea fi siguri, nu vom putea niciodată elimina toate posibilităţile. Aşa că vom continua să cercetăm, pentru simplul motiv că ar fi îngrozitor să renunţăm şi să admitem că sîntem singuri.

— Nu ar putea fi şi mai îngrozitor dacă am şti că nu sîntem singuri?!

— Credeţi aşa ceva? întrebă Adams politicos. Fiecare îşi are propria sa mare teamă. Eu mă tem că nu este nimeni acolo, deşi mintea încearcă să mă convingă că da. Am vorbit cu unii care se tem că vor auzi ceva, dar nu-i pot înţelege, deşi îmi pot imagina cam ce cred ei despre temerile mele.

— Explicaţi-mi cum funcţionează de fapt Proiectul! întrebă Thomas cu politeţe. (Avea tot timpul să exploateze mai tîrziu temerile lui Adams.)

Ascultarea continuă, aşa cum a început cu mai bine de cincizeci de ani în urmă, prin captarea undelor radio cu ajutorul radiotelescoapelor, şiruri lungi de antene aliniate prin văi modelate de mîna omului, discuri reflectoare orientabile, reţele de metal ancorate în spaţiul circumterestru

Se urmăreşte cu precădere banda de douăzeci şi unu de centimetri – frecvenţa hidrogenului. Se testează şi alte frecvenţe, dar se revine mereu la frecvenţa natural calibrată a hidrogenului, sau la multiplii săi. Generaţii întregi şi-au dedicat eforturile măririi sensibilităţii receptorilor şi eliminării zgomotelor naturale, parazite, originare din Cosmos şi de pe Pămînt. Şi după ce se elimina tot ce poate fi străin din banda cercetată, acum, ca şi cu cincizeci de ani în urmă, ceea ce rămîne este zero. Nimic, şi totuşi stăm şi ascultăm.

— De ce n-o lăsaţi baltă? întrebă Thomas.

— Nu au trecut decît cincizeci de ani. O clipă din timpul galactic.

— Dacă cineva sau ceva, de undeva, ar emite semnale, le-aţi fi auzit pînă acum, cel puţin aşa consider eu. Şi încă mulţi alţii, completă Thomas în gînd.

— Poate că nu este nimeni acolo, mormăi ca pentru sine Adams, dar prinse privirea lui Thomas şi continuă: sau stau cu toţii doar pe recepţie.

Thomas îşi înălţă sprîncenele întrebător.

— Este mult mai ieftin să asculţi. Mult, mult mai ieftin. Şi atunci, stau cu toţii şi ascultă, cu urechile lipite de receptoare şi nimeni nu emite. Nimeni, în afară de noi.

Thomas tresări.

— Noi? Dar cu a cui autorizaţie?

Adams îl privi scurt.

— Locul ăsta este prea puţin confortabil dacă nu lucrezi. Hai să bem o cafea şi am să mă explic mai bine.

Bufetul nu era cu nimic mai mare decît oricare dintre birouri: două măsuţe cu cîte patru scaune şi trei pereţi acoperiţi cu automate pentru mîncăruri şi băuturi calde şi reci. În timp ce-şi sorbea, cu înghiţituri mici, cafeaua, Adams îi făcu un rezumat al istoriei Proiectului, începînd cu proiectul OZMA[19] şi speculaţiile inspirate ale lui Cocconi, Morrison şi Drake, continuînd cu contribuţiile ulterioare ale lui Bracewell, Townes si Schwartz, Oliver, Golay, Dyson, von Hoerner, Şklovski, Sagan, Struve, Atchley, Calvin, Huang şi în cele din urmă, Lily, ale cărui eforturi de a comunica cu delfinii făcuseră senzaţie prin anii şaizeci.

De la început era clar că *trebuiau* să mai existe şi alte creaturi inteligente în Univers. Procesul formării unei planete, considerat odinioară a fi şansa puţin probabilă a apropierii extreme a două stele, s-a acceptat a fi un fapt natural atunci cînd stele întregi se formau din nori gazoşi şi fragmente de metal şi rocă. Probabil că unu sau doi la sută din stelele Galaxiei noastre erau înconjurate de cel puţin o planetă pe care putea să existe viaţă. Considerînd circa 150 de miliarde de stele în Galaxia noastră, minimum un miliard, dacă nu chiar două sau trei, puteau avea planete locuite.

— Un miliard de sisteme solare pline de viaţă! exclamă Adams. Şi este rezonabil să presupunem că viaţa se dezvoltă oriunde are o şansă de a se dezvolta.

— Viaţa, da, dar omul este unic, replică Thomas.

— Sînteţi Solitarian? întrebă Adams.

— Nu, dar aceasta nu înseamnă că nu consider unele din credinţele lor bine argumentate.

— Poate că omul este unic, răspunse Adams, dar sînt totuşi prea multe galaxii. Dar inteligenţa este, şi ea, unică? Are un mare potenţial de supravieţuire. Odată născută, fie şi accidental, inteligenţa nu mai dispare.

— Nu contest, dar tehnologia este cu totul altceva.

— Aşa este, răspunse Adams, privindu-l cum se întindea spre automatul din spate pentru o altă cafea, neagră şi fierbinte. Tehnologia noastră s-a dezvoltat cam pe la jumătatea fazei solare care permite existenţa vieţii pe această planetă. Hominizii au trăit pe Pămînt numai o zecime dintr-o sutime a existenţei planetei, civilizaţia există de o milionime din acest timp, iar civilizaţiei noastre tehnologice îi corespunde numai o miliardime. Considerînd cît de tîrziu s-au manifestat aceste trei stadii pe Pămînt, în raport cu faptul de necontestat că, în Galaxia noastră nu mai trebuie să existe planete mai bătrîne, nu putem să nu ne gîndim că dacă există viaţă inteligentă pe unele dintre ele, această viaţă trebuie să fie mai avansată, mai civilizată decît a noastră, dar nu chiar mult mai avansată. Dar...

— Dar?

De ce nu-i auzim? exclamă Adams, aproape cu disperare.

— Aţi încercat totul?

— Nu numai frecvenţele radio. Am explorat razele gamma, laserele, emisiunile de particule ciudate-neutrino şi altele, lanţurile de molecule din meteoriţii carbonici, liniile de absorbţie din spectrul stelar. Singurele pe care nu le-am încercat sînt undele Q.

— Astea ce mai sînt?

Adams schiţă, furat de conversaţie, diagrame fanteziste pe suprafaţa mesei. Thomas nu putu să nu observe că pe masă se distingeau destul de clar urmele bine spălate ale altor diagrame, născute probabil în timpul altor discuţii, purtate de alţi protagonişti.

— Sînt undele pe care Morrison spunea că nu le-am descoperit încă, dar le vom descoperi în următorii zece ani. Partea proastă este că tot nu au fost descoperite. Altă chestie pe care nu am încercat-o este să trimitem noi, de aici, de pe Terra, mesaje în Univers. Dar asta costă. Şi nu putem spera să obţinem fondurile necesare, oricum — nu acum, nu fără nici o speranţă de reuşită. Dar chiar şi aşa, presupunînd că am avea tot ce ne-ar trebui, şi tot ar mai rămîne să ne hotărîm dacă vom emite pentru tot Universul, sau doar către un sistem solar anume semnalul care să spună că aici există viaţă inteligentă, o societate civilizată.

— Dar parcă spuneaţi că emiteţi.

— Toată planeta emite, de la Marconi încoace. De acord, emisiuni de joasă intensitate, nefocalizate, încărcate de paraziţi, static, şi transmisii care se interferează, dar toate la un loc au făcut din Terra a doua sursă de semnale radio din acest sistem solar, după Soare, bineînţeles, dar peste cîteva zeci de ani vom depăşi capacitatea de emisie radio a Soarelui. Dacă pe acolo trage cineva cu urechea, nu se poate să nu ne audă.

— Dar voi, aici, chiar n-aţi auzit nimic?

— Cam ce să auzim cu jucăria asta? spuse cu amărăciune Adams, făcînd un semn vag cu mîna spre valea din apropiere. Ah, dacă am avea noi Urechea cea Mare, cea de acolo de sus, cu diametrul sau de cinci mile, sau, de ce nu, pe cealaltă, cea nouă, pe care nu au terminat-o încă... Dar ce, parcă ne lasă şi pe noi astronomii, măcar o zi pe săptămînă, una singură dacă ne-ar lăsa.

— Nu înţeleg însă de ce nu lăsaţi totul baltă.

— Nu ne lasă...

— Cine?

— Mac. Nu, nu-i aşa. Ba da, dar în alt fel. El ne păstrează uniţi, el şi Maria. Şi cînd mă gîndesc că nu cu multă vreme în urmă, era să se ducă totul dracului...

Thomas privi spre ceaşca cu cafea. Se răcise de-a

[19] Proiectul OZMA — proiect american de detectare a semnalelor de la posibile civilizaţii extraterestre. Cercetarea se va face cu un radiotelescop de 27 m şi un receptor superheterodină cu banda pasantă îngustă, de mare stabilitate. Au fost cercetate stelele Tau Ceti şi Epsilon Eridani, presupuse sisteme planetare (cf. DICŢIONAR DE ASTRONAUTICĂ, Ed. Albatros, 1982)

binelea, aşa ca o bădu gata dintr-o singură înghiţitură.

Era plăcut drumul care îi purta către casa lui MacDonald, şerpuind printre colinele portoricane. Umbrele purpurii ale înserării acopereau grăbite împrejurimile, iar briza care se ridicase aducea cu sine mirosul sărat al oceanului. Motorul cu aburi al maşinii puternice îşi mărturisea totuşi vîrsta, întrerupînd cu o tuse seacă torsul liniştit. Pare să fie locul cel mai curat şi liniştit de pe lumea asta murdară şi plină de gălăgie, îşi spuse Thomas, un loc plin de inocenţă, ca paradisul înainte de fructul cunoaşterii... Simţi, contrariat, o sclipire de mulţumire la gîndul ca-i sta în putere să distrugă totul, dar nu-i convenea rolul de agent purtător de boli, murdărie şi tristeţe.

— Aţi aflat tot ce doreaţi de la Adams, domnule Thomas?

— Poftim? A, da, chiar şi mai mult decît îmi doream.

— Eram sigur că veţi fi mulţumit. Bob este un băiat de treabă, genul de om pe care poţi conta cînd ai nevoie de un prieten, îl poţi chema şi-n mijlocul nopţii să te ajute să schimbi un cauciuc cînd ai rămas în pană şi afară plouă şi suflă un vînt de să rupă lumea, şi poţi să fii sigur că va veni. Vorbeşte mult şi se plînge şi mai mult, dar nu poţi să nu vezi ce fel de om se ascunde după faţada asta.

— Cam ce nu trebuie să cred din ceea ce mi-ar fi putut spune? întrebă Thomas, cu prefăcută nepăsare.

— Să crezi totul, răspunse MacDonald. Bob nu spune decît adevărul. Partea proastă este că prea mult adevăr poate duce la concluzii greşite, ca şi prea puţin, de altfel.

— Aşa că povestea cu sinuciderea soţiei dumneavoastră?

— Aşa.

— Sau ca treaba cu cererea de demisie pe care aţi rupt-o?

— Şi asta.

Thomas n-ar fi putut să spună dacă în vocea lui MacDonald era o urmă de tristeţe, sau teama de a se da de gol, sau pur şi simplu recunoaşterea existenţei relelor de care lumea nu are cum să scape.

În timp ce mă conducea în maşina sa către locuinţa situată printre colinele de lîngă Arecibo, coline la fel de tăcute ca şi vocile pe care le ascultă în buncărul de beton din care abia am plecat, MacDonald nu a negat faptul că soţia sa a încercat, cu un an în urmă, să se sinucidă şi nici că a intenţionat sa-şi dea demisia, dar a renunţat, rupînd scrisoarea pe care o şi pregătise pentru a fi expediată.

Casa era construită în stilul haciendelor, în stil spaniol colonial, părea prietenoasă şi caldă în întunericul care se lăsase. Intrînd, Thomas simţi ca şi în alte dăţi în alte locuri, dar nu prea multe, sentimentul acela bun, de casă locuită cu dragoste. În asemenea locuinţe revenea cu drag, dornic să-şi încălzească sufletul în ambianţa lor, pînă cînd îşi dădea seama ce se petrecea cu el. Atunci nu mai lucra, simţea nevoia să-şi găsească pe cineva, se încurca de obicei într-o afacere care se termina destul de repede şi-l lăsa cu un gust neplăcut, pentru a reveni la viaţa sa solitară, la maşina de scris, din care ieşeau pagini pline de tulburările şi mînia pe care o simţea. Infernul său personal. De ce oare nu-şi scrisese şi purgatoriul măcar? O ştia prea bine: de cîte ori încerca, revenea mereu în infern.

Maria MacDonald era o femeie matură, cu pielea măslinie, de o profundă frumuseţe, îmbrăcată în costumul simplu, ţărănesc — bluză albă şi o fustă de un roşu închis, aproape negru. Îi luase mîna între ale sale, în timp ce-i ura bun venit în casa sa. Thomas se simţi cucerit de zîmbetul cald şi de politeţea ei simplă, latin-americană şi trebui să lupte cu sine însuşi pentru a nu se apleca să-i sărute mîinile, să le întoarcă pentru a privi cicatricile de la încheieturi, pentru a nu o cuprinde în braţe ca s-o protejeze împotriva tuturor terorilor nopţii. Aşa că nu făcu nimic din toate acestea, ci spuse:

— Presupun că ştiţi că am venit ca să scriu un reportaj despre Proiect şi că mă tem că nu va fi tocmai favorabil.

Ea înclină puţin capul într-o parte, privindu-l mai bine.

— Nu cred să fii rău intenţionat. Personal, poate că eşti dezamăgit, poate amar pe dinăuntru, dar te simt cinstit. Te întrebi de unde ştiu? Am eu un simţ al meu. Robby de multe ori îmi prezintă pe cei care vor să lucreze cu el, înainte de a-i angaja, şi eu îmi spun părerea şi pînă acuma nu cred să fi dat greş vreodată. Nu-i aşa, Robby?

— Ai greşit o dată, totuşi, răspunse MacDonald cu un zîmbet.

— Glumeşte, domnule Thomas. Vrea să spună că am greşit cînd l-am ales pe el, dar asta este o altă poveste, pe care ţi-o voi povesti mai tîrziu, după ce am să te cunosc mai bine, sper. Da, am acest simţ, ciudat, domnule Thomas, dar nu numai atît — ţi-am citit romanul. Păcat că nu l-ai continuat, mi-a spus Robby. Trebuie să încerci, nu este deloc bine să trăieşti mereu în infern. Omul este dator să încerce să ajungă în paradis, atîta timp cît poate lupta pentru asta.

— Mi-a fost uşor să scriu despre iad, răspunse Thomas, dar nu mi-am putut imagina nimic altceva.

— Nu te-ai lepădat de toate păcatele, glumi Maria. Nu ai găsit nimic în care să crezi, nimic vrednic de iubit? Sînt unii care nu reuşesc niciodată, mi-e tare milă de ei. Te rog să nu fii printre aceştia. Dar cred că îmi depăşesc limitele...

— Nu, nu...

— Ai venit aici ca să te bucuri de ospitalitatea noastră, nu ca să-mi înduri predicile pline de zel misionar dedicat iubirii şi fericirii în căsătorie. Dar odată pornită mi-e greu să mă opresc, după cum prea bine vezi...

În timp ce se lipea cu un braţ de MacDonald, îl oferi pe celălalt lui Thomas şi astfel pătrunseră împreună în living. Un covor mexican, viu colorat, acoperea o bună parte din podeaua din scînduri de stejar, bine lustruite. Aşezaţi în fotolii mari din piele, în timp ce sorbeau cu plăcere din cocteilurile pregătite de Maria, discutară despre New York şi San Francisco şi despre improbabile cunoştinţe comune, şi despre viaţa literară şi scena politică, şi cum se intercala revista ERA în ambele domenii, şi cum de ajunsese Thomas să scrie pentru revistă.

Apoi trecură în sufragerie, unde Maria pregătise o tradiţională „comida"[20] mexicană: primul fel, o supă de pui cu găluşte din mălai, zarzavaturi şi tăiţei, apoi „sopa seca" cu orez şi paste aromate de un sos bine condimentat, după aceea un fel de peşte, apoi piesa de rezistenţă — „cabrito", friptură de ied, fragedă de se topea în gură, şi salată, şi fasole fragedă gratinată, totul însoţit de turtele mexicane din mălai, „tortillas" uşoare ca fulgul, pentru a termina cu o cremă caramel, cafea şi fructe.

Protestînd tot timpul, Thomas se văzu nevoit să cedeze insistenţelor Mariei şi să guste din toate cîte puţin, pînă cînd MacDonald spuse, rîzînd:

— L-ai îndopat de-a binelea, Maria. N-o să mai fie bun de nimic toată seara, şi mai trebuie să şi lucrăm.

---

[20] Comida — prînz, masă (în limba spaniolă, în original, n.tr.)

Latino-americanii, domnule Thomas, mănîncă aşa numai în ocazii speciale, şi atunci o fac de fapt la prînz, după care se retrag pentru o binemeritată siestă.

Revenira în living şi MacDonald umplu pahare pîntecoase cu un soi de coniac pe care îl numi „pisco"

— Aş dori sa toastez, spuse el, pentru frumuseţe ş bună înţelegere!

— Pentru o bună ascultare!

— Pentru adevăr, răspunse şi Thomas, dorind să arate că nu fusese nici fermecat, nici subjugat prin saţietate, dar privirea îi rămăsese aţintită pe cicatricile albe, subţiri, de la încheieturile mîinilor Mariei.

— Mi-ai văzut cicatricile, nu-i aşa? Voi purta totdeauna cu mine această amintire a unui moment de nebunie.

— Nu a fost nebunia ta, dragoste, spuse MacDonald, ci propria mea orbire.

— S-a petrecut acum mai bine de un an, spuse Maria. Parcă nu mai eram întreagă la minte. Îmi dădeam seama că treburile nu mergeau prea bine la Proiect şi Robby era prea împovărat de grijile sale cu Proiectul şi cu capriciile mele. Acum îmi dau seama că era o prostie, dar am crezut că daca mă scot pe mine din joc, îl scap măcar de o parte din necazuri. Am luat un brici şi era cît pe-aci să mor, dar am scăpat şi mi-am găsit echilibru, şi l-am regăsit şi pe Robby şi el m-a regăsit pe mine.

— Nu ne pierdusem niciodată, spuse MacDonald. Doar ca, din omenească nepasare, uitasem să ne mai ascultam unul pe celălalt.

— Dar ştiai toată povestea, nu-i aşa, domnule Thomas? întrebă Maria. Dumneata nu eşti căsătorit?

— Am fost o dată, răspunse Thomas.

— Şi n-a ieşit bine... E trist. Ar trebui să vă căsătoriţi, să aveţi pe cineva. S-o iubiţi şi să vă iubească. Atunci aţi putea scrie Purgatoriul şi Paradisul.

De undeva, din casă, se auzi scîncetul unui copil.

— N-am mai apucat să vă spun, spuse în continuare Maria, cu un zîmbet de fericire care îi pornea din adîncurile fiinţei. Cînd l-am regăsit pe Robby, am mai găsit ceva.

Ieşi, plutind uşor, şi reveni, purtînd în braţe un copil de cîteva luni, cu buclişoare negre, cu pielea oacheşă a Mariei, şi cu nişte ochi scînteietori care păreau să-l vadă pe Thomas, aşezat la capătul celălalt al încăperii. Aşa cum statea, oprită în cadrul uşii, învăluindu-şi pruncul cu priviri pline de dragoste, Maria părea arhetipul tuturor mamelor cu prunc pictate de maeştrii Renaşterii.

— Acesta este Bobby, fiul nostru.

— Am avut mult noroc, o completă MacDonald. Am aşteptat prea multă vreme pînă să ne hotărîm, dar s-a născut uşor şi este un copil normal, nu are nici o tară, aşa cum se întîmplă în unele cazuri cînd părinţii nu mai sînt tineri. Cred că va fi un băiat normal, încărcat doar de dragostea unor părinţi destul de vîrstnici pentru a-i fi bunici, şi-mi doresc să-l putem înţelege.

— Sper ca el să va poata înţelege, spuse Thomas gînditor. Doamnă MacDonald, de ce nu-l convingeţi pe soţul dumneavoastra să renunţe la Proiectul acesta fară sens?

— Eu n-o să-l oblig niciodată pe soţul meu să facă altceva decît ce crede el că trebuie făcut. Proiectul este viaţa lui, aşa cum el şi cu Bobby sînt viaţa mea. Am înţeles că dumneata, domnule Thomas, crezi că Proiectul e o farsă, o înşelăciune, dar asta îmi spune că încă nu l-ai cunoscut pe Robby, sau pe cei care lucreaza împreună cu el. Sînt oameni care cred în ceea ce fac.

— Atunci sînt doar fraieri?

— Nu, fraier sau nebun poate fi doar cel care nu crede, care nu poate crede în nimic. S-ar putea ca acolo să nu fie nimeni, cum se tot plînge Adams, sau poate că cei care sînt nu doresc sa ne vorbească, sau nici măcar nu gîndesc că ne-ar putea auzi, dar această ascultare este un act de credinţă care ne justifică existenţa. Dacă am renunţa, am începe să murim şi, nu după mult, ne-am pierde fără urme în Universul infinit, lumea noastra şi popoarele sale, civilizaţia noastră cu tehnica sa, cu ţăranii şi bogaţii şi cu muritorii de foame, pentru că viaţa este credinţă şi dedicaţie. Renuntarea înseamnă moarte.

— N-aţi vazut lumea aşa cum am vazut-o eu. Este pe moarte, ascultaţi ce vă spun.

— Nu atîta vreme cît există oameni care luptă, aşa cum luptă ei.

— Ne lauzi prea mult, Maria, o întrerupse MacDonald.

— Ba nu. Domnule Thomas, soţul meu este un mare om. El ascultă cu inima. Înainte de a părăsi insula aceasta îţi vei da seama că am dreptate şi vei crede şi dumneata. Am mai vazut şi pe alţii care au venit plini de îndoieli, gata să distrugă, dar Robby i-a primit, a discutat cu ei şi i-a convins, i-a făcut să creadă.

— Nu intenţionez să mă las păcălit, îi răspunse Thomas.

— Ştii prea bine că nu despre asta e vorba...

— Eu ştiu că mi-aş dori să am şi eu pe cineva care să poată crede în mine aşa cum credeţi în soţul dumneavoastră.

— Ar trebui să plecăm, spuse MacDonald. Trebuie să-ţi mai arăt cîte ceva, domnule Thomas.

Thomas îşi luă rămas bun de la Maria MacDonald, mulţumindu-i pentru ospitalitate şi cuvintele de bună încredere. Ajuns în întunericul de afară, se întoarse şi mai privi o dată către clădirea plină de căldură omenească. În dreptunghiul de lumină al uşii, femeia îşi ţinea copilul în braţe.

Diferenţa dintre zi şi noapte nu este aceeaşi cu diferenţa dintre lumină şi întuneric. După ce soarele apune, lucruri familiare iau aspecte diferite, alte proporţii: distanţele se lungesc şi obiectele îşi schimbă locurile.

Valea prin care trecea acum, însoţit de MacDonald, nu mai era farfuria sterila din timpul zilei. Era un adînc de umbre misterioase în care se adunau ecourile ciudate ale cerului, pulberea de stele care plutea încet prin aerul nopţii. Discul orientabil părea să vibreze acum de o viaţă proprie.

Acestei gigantice învălmăşeli ordonate de aparatură de precizie, cel mai mare radiotelescop orientabil de pe Terra, ei îi spuneau „Urechiuşa", pentru a o deosebi de „Marea Ureche" - reţeaua orbitală de cinci mile diametru. Vizitatorii pot simţi aici fascinaţia pe care o exercită noaptea asupra celor care îşi închipuie că o pot domina prin voinţa lor. Pentru cei care lucrează aici, pasionaţi de cercetarea lor, instalaţia este într-adevăr o ureche, Urechea lor, îndreptată, atent, către tăcerea stelelor, dar prin filtrele ingenioase şi difuzoarele ultrasensibile nu trece decît pulsaţia lentă a eternităţii.

— Am moştenit-o de la astronomi, îi explica MacDonald, atunci cînd au montat primele radiotelescoape pe faţa cealaltă a Lunii şi cînd au început montarea radiotelescopului orbital. Pentru ei era la fel de învechită cum păreau aparatele de radio cu galenă pe lîngă „tranzistoarele" apărute cu numai patruzeci de ani după aceea. În loc să o dea la fiare vechi, ne-au cedat-o nouă, împreună cu o mică alocaţie bugetară pentru exploatarea ei.

— Cu anii însă, aceasta sumă cred că totalizeaza cifre astronomice, nu? Thomas încerca să scape de efectele primirii călduroase din casa familiei MacDonald şi de vrăjile nopţii.

— S-a cam adunat ceva, este drept, în fiecare an trebuie să luptăm cu dinţii pentru fiecare bănuţ de care avem nevoie. Dar sînt totuşi şi beneficii. Proiectul ar putea fi comparat cu o seră pentru intelecturi, un mozaic uriaş de piese ale unui rebus pe care minţile celor care vin aici se străduiesc să-l dezlege, astfel întărindu-se şi crescînd în capacitate. La noi vin tineri savanţi şi ingineri în cadrul unor programe de perfecţionare şi cercetare. Munca de aici îi ajută să rezolve probleme de mare importanţă pentru dezvoltarea omenirii.

— Şi aşa credeţi că puteţi justifica existenţa Proiectului? Ca un fel de superuniversitate?!

— Oh, nu. Cei dinaintea noastră au pus bazele acestui proces, considerat doar un rezultat benefic, dar secundar. Scopul nostru final, ţinta noastră cea mai valoroasă a fost şi rămîne comunicarea cu alte civilizaţii din alte lumi. Eu vă ofer motive pe care să le puteţi utiliza pentru a ne justifica în cazul în care nu vă veţi decide să ne acceptaţi aşa cum sîntem.

— De ce aş putea sa vreau sa vă justific?

— Ei, asta urmeaza s-o decideţi singur.

Ajunseră în interiorul clădirii. Şi aici totul era schimbat. Coridoarele liniştite şi răcoroase din timpul zilei erau acum încărcate de energie. Spaţiile tehnice fuseseră trezite, ca prin farmec, la viaţă. Luminiţe multicolore se aprindeau şi se stingeau, pe ecranele osciloscoapelor se frîngeau înşiruiri de semnale verzui, releele consolelor se închideau si se deschideau cu pocnituri uşoare, computerele suierau şi-şi spuneau în şoaptă poveşti, firele, cablurile tremurau de energie.

Adams era aşezat la panoul de comandă, cu căştile pe urechi, cu ochii aţintiţi pe indicatoarele si ecranele din faţa sa. Le făcu un semn de bun venit cu mîna. MacDonald îl privi întrebător.

— Acelaşi nimic dintotdeauna, spuse Adams, scoţîndu-şi căştile şi aşezîndu-le în faţă.

MacDonald le luă şi i le întinse lui Thomas.

— Vrei să asculţi?

Thomas luă setul şi-şi lipi urechea de una dintre căşti.

La început o şopocaială de nedesluşit, un zgomot vag de multe voci auzite de la mare depărtare, ca un pîrîiaş ascuns într-o pădure, şerpuind aproape tăcut printre bolovani, sau picurînd în mici cascade cristaline. Apoi sunetele se întăresc, par voci spunînd lucruri pline de semnificaţii, dar vorbesc toate deodată, astfel că nu se poate înţelege nimic, totul este confuz, un singur zgomot, un singur fel de zgomot. Cel care ascultă încearcă să se concentreze şi vocile parcă prind accente mai presante, încearcă încă mai insistent să se facă înţelese. Ca Dante, ascultătorul stă oprit la buza povîrnişului din străfundurile căruia se într-aude vuietul unei infinite disperări. Vocile îşi schimbă tonalitatea, nu mai roagă, ci devin strigăte de mînie, protestele sufletelor condamnate care cer să fie salvate din flăcările în care ard, înconjoară ascultătorul de parcă ar vrea să-l nimicească pentru temeritatea cu care se avîntă printre îngerii căzuţi, pînă cînd acesta începe să se creadă el însuşi unul din cei care strigă, condamnat la neputinţa de a se face înţeles, arzînd în singurătate, plin de frustrare şi de durere că nu este nimeni care să-l audă şi, în cele din urmă, simte că este gata să leşine, să ameţească cu mintea pierdută printre stele.

Vocile dispăruseră. Thomas îşi dădu seama că MacDonald îi luase căştile de pe urechi, dar nu-şi amintea cînd şi le aşezase acolo. Se simţea copleşit de influenţa acelor sunete, acelor voci, sumedeniei de voci care năvăleau, dornice de a fi ascultate, auzite, înţelese, amestecîndu-se într-un cor ciudat, în care fiecare participant cîntă o melodie diferită.

Înţelese, într-un moment de revelaţie, că era deja aproape pierdut, că se implicase fără voie, că trebuia să găsească o cale de scăpare, pentru a nu fi prins de o patimă mult prea mare pentru a putea încerca s-o înţeleagă în cîteva clipe.

— Ce-a fost asta? întrebă, cu glas pierdut.

— Sunetul infinitului, îi răspunse MacDonald. Semnalele radio sînt traduse în frecvenţele spectrului audio. Nu ne ajută să sesizăm ceva anume. Dacă ar fi ceva deosebit, ar apare pe benzi, pe ecrane, computerele ne-ar semnaliza imediat, nu ar fi auzibile ca o comunicare vocală. Dar a auzi ceva atunci cînd asculţi poate duce la inspiraţie, şi avem mare nevoie de inspiraţie în munca noastră...

— Asta este curată hipnoză, afirmă Thomas. Îi poate convinge pe cei care se îndoiesc, îi poate face să înceapă să creadă că acolo ar putea fi ceva, că, într-o bună zi, vor fi în stare să audă ceea ce acum doar îşi închipuie că aud, să creadă că există făpturi străine care încearcă să comunice cu alţii, dar totul nu este decît o şmecherie isteaţă, care vă permite să vă autoconvingeţi şi să continuaţi să-i păcăliţi pe alţii.

— Există oameni mai susceptibili... Regret că aţi luat-o ca pe un atac personal. Noi nu încercăm să păcălim pe nimeni, şi cu atît mai puţin pe dumneavoastră. Ştiaţi doar că nu ne comunică nimeni nimic prin maşinăriile astea.

— Aşa este, răspunse cu sinceritate Thomas, enervat că nu-şi pierduse tremurul din glas.

— Doar nu credeţi că v-am adus aici, astăseară, pentru asta. Ce aţi auzit este doar zgomotul de fond. Să mergem în biroul meu. Vino şi tu, Bob. Lasă pe unul dintre tehnicieni la pupitru, pe oricare dintre ei.

Fotoliile din birou erau totuşi destul de comode. Pe masa de lucru a lui MacDonald nu mai era nici o hîrtie. Probabil se aştepta recolta zilei următoare. Thomas mîngîie uşor cu palma suprafaţa netedă a braţului fotoliului, apoi îi privi pe cei doi.

— Aşa nu mă puteţi convinge, domnilor. Puteţi folosi toate sunetele hipnotice din lume, mă puteţi înconjura cu tovărăşia cea mai plăcută şi cu cele mai atrăgătoare scene de tandreţe familială, mă puteţi invita la ospeţe chiar şi mai fastuoase, dar nu mă veţi putea face să nu mai văd faptul de necontestat că acest Proiect vechi de mai bine de cincizeci de ani nu a reuşit, cu toate eforturile, să aducă omenirii nici măcar umbra unui mesaj.

— De mult aşteptam să faceţi această afirmaţie, domnule Thomas. Dar am primit un mesaj.

— Nu se poate! (Adams sărise în sus.) Mie de ce nu mi-aţi spus?

— Nu eram încă siguri. Nu aveam nici o certitudine pînă seara trecută. Ştii doar că am mai avut alarme false, au fost cele mai grele momente din toată activitatea noastră. Saunders nu voia să ne mai pună în faţa unei noi deziluzii.

— Saunders? Sigur că da! Benzile, înregistrările de la Marea Ureche! Trebuia să-mi imaginez...

— Nimeni nu putea bănui că din prima dată vom putea alege ceva. Saunders le-a prelucrat, a muncit mult pînă a eliminat toţi paraziţii, fondul lipsit de însemnătate, dar acum sîntem siguri. Mîine dimineaţă voi aduna toată echipa şi voi da vestea cea mare. Dar, domnule Thomas, ieri ştiam că veţi veni şi doream mai întîi să vă aud părerea.

— Doar nu credeţi că mă puteţi duce în felul acesta copilăresc, domnule MacDonald. Coincidenţa este prea izbitoare.

— Istoria este plină de astfel de coincidenţe. Au mai fost situaţii salvate în ultimul moment, cînd coincidenţa unor fapte împiedică o iminentă catastrofă.

— Şi îmi mai cereţi şi ajutorul? Nu, chiar că-i cul-

mea!

— Nu uitați, domnule Thomas, că noi sîntem cercetători, oameni de știință. De o jumătate de veac trudim în zadar, așa că nici măcar nu ne-am întrebat, de foarte multă vreme, ce vom face atunci cînd vom atinge ținta propusă. Din acest motiv, avem nevoie de ajutor. Dumneavoastră cunoașteți mai bine oamenii din lumea de afară, știți mai bine ce și cum îi poate convinge, ce idei pot accepta și ce nu, cum pot reacționa în fața necunoscutului. Este logic și natural să apelăm la dumneavoastră.

— Prea se potrivește totul pentru ca să vă pot crede...

— Ar trebui să-l crezi, George, spuse Adams. Mac nu minte niciodată.

— Toți mințim, răspunse Thomas vehement.

— Are dreptate, Bob. Dar mă veți crede, domnule Thomas, continuă MacDonald, mă veți crede pentru că este adevărat și este verificabil și poate fi reprodus, și pentru că, atunci cînd îl vom aduce la cunoștința celorlalți, toți oamenii de știință vor spune „Sigur, este clar. Așa și era normal să fie". Mă credeți atît de naiv încît să născocesc ceva ce-ar putea fi prea ușor descoperit ca fraudă, și astfel să distrug Proiectul mult mai definitiv decît ați putea-o face dumneavoastră vreodată?

— Am auzit de unii care cînd vor să fie pensionați înainte de vreme se plîng de dureri în șira spinării, sau de voci care le răsună în cap — lucruri pe care nimeni nu le poate dovedi ca inventate.

— Legile fizicii nu sînt subiective. În afară de asta, un asemenea eveniment va fi verificat și răsverificat de fiecare astronom, indiferent că este sau nu de acord cu noi. Chiar credeți că vreau să vă înșel, domnule Thomas?

Thomas se gîndi la vocile pe care le auzise.

— Nu, de fapt mai bine aș spune că nu știu, nu sînt sigur. De ce s-a întîmplat tocmai acum, tocmai acum cînd am venit aici pentru reportajul meu?

— Nu intenționez să vă minimalizez importanța, sau cea a sarcinii pe care v-ați asumat-o, dar nu sînteți primul care a venit la noi în asemenea scop. Aproape în fiecare săptămînă primim vizita cel puțin a unui reporter, și asta încă de cînd există Proiectul. Ar fi fost straniu dacă nu ar fi fost nici un reporter prin preajmă, asta vreau să spun. A fost doar o întîmplare că acel reporter ați fost dumneavoastră, dar putea la fel de bine să fie oricare altul.

După un moment de gîndire, Thomas ridică din umeri.

— Mă rog. Dar despre ce este vorba, de fapt? Cum s-a întîmplat?

— Acum cîtăva vreme am primit un lot de înregistrări făcute la Marea Ureche, înregistrări de rutină care nu le mai foloseau celor de acolo. Saunders le-a trecut prin computerele noastre, le-a analizat, le-a ascultat pînă cînd, într-o bună zi, a avut impresia că aude muzică și voci. În primul moment a crezut că este o iluzie, surmenaj și așa mai departe, dar computerul îl contrazicea. Saunders m-a anunțat, mi-a declarat că vrea să limpezească, să filtreze semnalele, să amplifice porțiunile interesante, să elimine zgomotul de fond și paraziții, interferențele — avem aparatură foarte sofisticată, vă rog să mă credeți. Și pentru prima oară după cincizeci de ani am auzit în mod limpede muzică, voci, conversație exprimată clar, în engleză.

Thomas făcu un gest de neîncredere.

— Ascultați-mă pînă la capăt, vă rog. Atunci Saunders a crezut că poate Marea Ureche captase emisiuni reflectate de pe Terra și a verificat originea înregistrărilor. Trebuie să vă spun că este vorba de înregistrări efectuate pe parcursul mai multor ani. Ei bine, aceste fragmente apăreau numai în anumite poziții ale rețelei orbitale, poziții în care orice posibilitate de reflectare a emisiunilor noastre radio, chiar și de cele mai îndepărtate planete, este categoric exclusă. Într-o anumită poziție, bine determinată, deci, Marea Ureche captează de ani de zile semnale identice.

— Ce fel de semnale? întrebă Thomas.

— Nu ne mai fierbe Mac, pentru numele lui Dumnezeu! (Adams nu mai avea răbdare.)

MacDonald apăsă pe un buton.

— Mai trebuie să vă spun că pe înregistrările originale era mult mai mult zgomot parazit, dar Saunders a eliminat toate porțiunile lipsite de semnificație. Proporția de zgomot față de sunet era de cincizeci la unu, astfel încît ceea ce veți auzi este doar a cincizecea parte din semnalele primite.

Deși provenea de la două difuzoare, amplasate pentru efecte stereo, sunetul era monofonic și nu crea același impact ca ascultarea la căști, dar reușea să transmită o stare de fascinație, ca în primele zile ale radiofoniei, cînd lumea se strîngea în jurul unui cristal de galenă ca să asculte emisiunile de la Schenectady sau Pittsburgh sau Fort Worth. Sunetele radiau, cel puțin aceasta era impresia lui Thomas, sunetele radiau de posibilitatea provenienței de pe altă lume, sau — invers — de improbabilitatea de a avea altă origine decît cea pămîntească.

Sunetele sînt pămîntești, fără îndoială. Este muzică, muzică cromatică, se aud clar fragmente familiare, ca uvertura la Wilhelm Tell, iar vocile vorbesc, se recunosc cuvinte, cea mai mare parte în engleză, dar și în rusă, franceză, germană, italiană, spaniolă. Muzică. Din alte lumi? Nu are nici un sens. Și totuși stăm și ascultăm. Transmisia este proastă. Paraziți, static și alte interferențe fac să dispară din cînd în cînd transmisia, astfel că auzim doar fragmente, uneori inteligibile, alteori criptice, incomplete, voci diferite. Este un Babel ciudat, în care ascultătorii simt că ceea ce aud ar trebui să aibă semnificație.

Și intensitatea variază, de parcă s-ar juca cineva cu volumul. Stăm și ascultăm și nu reușim să ne decidem dacă ceea ce auzim sînt voci ocazional întrerupte de interferențe, sau o transmisie de fond întreruptă de voci pămîntești.

Parcă ar fi corul antic din tragediile grecești. Fraze impregnate de mistere delfice. Mă uit în jur și îi văd pe Adams și pe MacDonald marcați de efortul de a înțelege ceva din toată povestea asta.

POCPRRR is satul PRRRPOC muzică: fiecara aia mică, cea drăguță, cu POCPOCPRRR vreau să cumpăr o rață POCPRRRPOC eroul mascat al dreptății PRRRPOCPOC muzică POCPOCPOCPRRR trr capitolul unsprezece una sută și POCPRRRPOC iată-i că vin jack POCPOC muzică PRRR hei heeei, e cineva pe-aici POCPRRR e raymond al tău POCPRRRPOCPOC muzică POCPOCPRRR muzică: fluturați steaguri pentru hudson PRRRPOC hmm, ce băiat rău POCPOCPOC lux prezintă sfînta PRRRPRRR muzică POCPOCPRRR familia rogers în anii douăzeci POCPRRRPOC muzică: cola s-a ridicat la doisprezece PRRR spune noapte bună, grace POCPOC muzica PRRRPOC nu mă miră deloc POCPRRRPRRR asta o fi rochest

PRRRPOC muzică PRRRPOCPOCPOC larry, idolul matineului POCPOC muzică: au revoir plăcute PRRRPRRR teatrul acela de la POCPOCPRRR ii mîna lu chioru PRRRPOC muzica POCPOCPOC cine știe ce rău POCPRRRPOC vîrlll îndrăzniți sa împ PRRRPOC aveți un prieten și sfătuitor în PRRRPRRR muzică POCPRRRPOC încă o călătorie spre alarr POCPOCPRRR ascultați, începe POCPRRR muzică: sol fa pauză sol pauză POC voi

termitele azilul de noapte PRRRPOCPOC la semnalul următor va fi o PRRRPRRRPOC poporul aparătorul a POCPOC muzică POCPRRR singurul lucru de care ne putem teme PRRR şi acum vic şi POCPOC duffy nu e aici PRRRPOC muzică POCPRRRPOC cerere de informaţii PRRRPRRRPOC muzică: uăăă, uăăă uăăă POCPRRRPOCPOC oare o femeie de peste treizeci şi cinci de ani poate să... PRRRPOC-POCPOC aventuri în şarr POCPRRRPRRR muzică POCPOC e o pasăre PRRR doar marca wrigley POCPRRR born editează ştirile PRRRPRRRPOC salut tuturor POCPRRRPOC muzică POCPOCPRRR aşa, băiete PRRR verifică, apoi verifică din nou POC

Vocile şi staticul tacură.

Thomas privi către MacDonald. Înregistrase desigur totul şi pe propriul său aparat, dar nu prea ştia ce să facă şi nici nu era sigur că înţelesese ceva.

— Ce înseamnă asta?

— Sînt emisiuni de pe pămînt, spuse MacDonald, care se răsuci în scaun şi luă o carte de pe etajera din spatele lui. Răsfoiţi asta, poate veţi înţelege mai bine.

Thomas luă cartea şi o răsfoi. O mai văzuse şi cu cîteva ore mai înainte. Se numea „Vocile anilor treizeci".

— Este vorba despre primii ani ai transmisiilor radiofonice, cu mai bine de nouăzeci de ani în urmă.

— Dacă dumneavoastră şi alţii veţi studia această carte şi altele ca ea, veţi constata că în acea vreme se transmitea mult: muzică, ştiri, piese de teatru — drame şi comedii —, scenarii de aventuri, comedii muzicale, lumea era dornică să asculte de toate... În înregistrările analizate erau şi fragmente în alte limbi, dar le-am eliminat.

— Doar nu vreţi să cred că aţi recepţionat toată babilonia asta din alte stele?

— Exact. Semnalele acestea au fost înregistrate în ultimii ani ori de cîte ori Marea Ureche cerceta spaţiul radio în zona constelaţiei Capella.

— Cum poate Capella emite nişte transmisiuni făcute de pe Pamînt?

— Nu am spus ca este vorba de Capella, ci doar am indicat direcţia de unde ne parvin semnalele.

— Bineînţeles, îl sprijini Adams.

— Dar e ridicol. (Thomas nu mai ştia ce să creadă).

— De acord, spuse MacDonald, este atît de ridicol încît nu poate fi decît adevărat. De ce am încerca oare să vă păcălim cu semnale atît de absurde, cînd pînă şi un licean ar putea inventa nişte semnale logic coerente, uşor de amestecat printre diferite zgomote. Ar trece mulţi ani pînă cînd oameni serioşi ar admite că şi semnalele coerente pot fi lipsite de semnificaţie. Între timp, ne-am putea vedea liniştiţi de treabă, nu credeţi? Dar aşa ceva?! Repet — un lucru atît de ridicol nu poate fi decît adevărat...

— Dar... explicaţi-mi, cum poate Capella sau cineva din zona aceea, să ne retransmită...

— Ţi-am spus eu, George, ai uitat? De ascultat ascultăm doar de cincizeci de ani, dar transmisiile noastre radio au început de peste nouăzeci de ani, de aproape un secol. De la prima emisiune radio, undele acestea, aparent lipsite de forţă, s-au răspîndit în spaţiul cosmic cu o viteză de 299 500 de kilometri pe secundă...

— Iar Capella se află la circa patruzeci şi cinci de ani-lumină depărtare, îl întrerupse MacDonald.

— Patruzeci şi cinci de ani le-au trebuit undelor să ajungă acolo, spuse Adams.

— Şi alţi patruzeci şi cinci pentru ca să se întoarca de unde au plecat, îl completă MacDonald.

— Vreţi să spuneţi că sînt reflectate de Capella?

— Nu. Semnalele sînt categoric retransmise. Au fost recepţionate undeva, în apropiere de Capella, şi apoi retransmise cu focalizare direcţională.

— Este posibil aşa ceva, domnule MacDonald?

— Posibil, da, dar nu pentru tehnologia noastră actuală. Dacă am avea undeva, departe de Soare, o antenă foarte mare şi sensibilă, am putea să captăm emisiunile radio slabe, cum erau ale noastre în anii treizeci ai secolului trecut, chiar de la distanţe de peste o sută de ani-lumină. Poate că, în viitor, vom constata că Galaxia este plină de emisiuni radiofonice. Oricum, ceea ce pare într-adevăr ciudat, este faptul că noi am recepţionat atît de clar nişte semnale care acolo trebuie să fi ajuns extrem de slabe, aproape de nedeosebit din noianul de zgomote parazite. Nu putem şti însă ce fel de aparatură se utilizează acolo, poate că au receptoare amplasate relativ aproape de planeta noastră, poate în centura de asteroizi. Asemenea receptoare ar putea prelua emisiunile noastre pentru a le retransmite pe fascicule direcţionale către Capella. Dar asta ar însemna, desigur, că sistemul nostru solar a fost vizitat de extratereştri, sau cel puţin de aparatele lor automate de cercetare, sonde cosmice sau aşa ceva. Faptul de necontestat este că am recepţionat o retransmisie întîrziată a unor emisiuni de acum aproximativ nouăzeci de ani.

— Bine, admiţînd că au avut posibilitatea tehnică, de ce au făcut-o?

— Ce alt mijloc mai eficient de a ne atrage atenţia ar fi avut? îl întrebă MacDonald. Pentru a ne spune că ei ştiu că noi sîntem aici şi că ei sînt acolo, nici că putea exista o idee mai bună...

— Doar un „hei, voi!", aruncat peste spaţii?

— Nu poate fi vorba numai de atît, spuse Adams gînditor.

MacDonald încuviinţă.

— Ne-am gîndit că o parte din static nu este ceea ce pare. Avem impresia că este o ordine în totul, serii determinate de semnale care apar şi dispar, serii de numere, mesaje lineare, orice — dar ceva care să aibă o semnificaţie în sine, cu condiţia să pricepem despre ce e vorba. Poate că totuşi nu-i nimic, doar telegrafie într-un cod prea simplu. Nu ştiu, dar ceva este. Saunders lucrează înnebunind computerele cu tot felul de programe.

— Asta-i doar începutul, spune Thomas şi nu-i venea să creadă că era el cel care vorbea. (Îi transpiraseră palmele. Nu se simţise aşa de cînd lucra la „Infernul".)

— Nu sîntem singuri, spuse Adams.

— Oare ce ne-or fi comunicînd? întrebă Thomas.

— Vom înţelege pînă la urmă.

— Şi atunci?

— „Aceasta este întrebarea!" (MacDonald nu-şi dezminţea pasiunea pentru citate.) Se va pune şi se pune şi acum întrebarea: cum să anunţăm ce am descoperit — şi dacă trebuie sau nu să anunţam lumea întreagă. Cum vor reacţiona oamenii în faţa faptului de necontestat că în Galaxie mai există fiinţe inteligente? Vor fi îngroziţi, curioşi, supăraţi, bucuroşi, se vor simţi mîndri sau inferiori?

— Ştirea trebuie anunţată, domnule MacDonald, exclamă Thomas. (Avea convingerea adîncă, fermă, că avea dreptate. Iarăşi ceva ce nu i se întîmplase de multă vreme.)

— Dar vor înţelege?

— Îi vom face să înţeleagă. Acolo, în depărtarile cosmice se află o altă rasă de făpturi inteligente, pe o lume asemănătoare lumii noastre, şi poate că are multe să ne spună. Ce veste pentru omenire! Spaimă? Nu, domnilor, sărbătoare! Şi este datoria noastră să-i facem pe oameni să simtă ca noi...

— Dar nu ştiu cum s-o fac, domnule Thomas.

— Glumiţi, domnule MacDonald. V-aţi comportat ca un maestru în îndoctrinare, ducîndu-mă pas cu pas exact pe poziţia pe care m-aţi anunţat că mi-o

pregătiţi. Aţi făcut bine. Pot şi trebuie să vă ajut. Voi apela şi la alţii. Vom folosi toate mijloacele la care ne putem gîndi: presă, televiziune, literatură — documentare şi fantezie, interviuri, sondaje, jocuri şi jucării... Vom face din Proiect uşa deschisă spre o lume nouă, este exact doctoria ce-i trebuia acestui glob amorţit, plictisit de ce a realizat pînă acum, iar plictiseala este primejdioasă pentru gîndirea omenească...

— Să nu uităm, îl întrerupse Adams, că acolo, pe lîngă Capella, o altă lume, poate milioane de creaturi inteligente aşteaptă un răspuns la mesajul trimis. Acesta este principalul.

— Nu pot fi ca noi, asta este cert, spuse MacDonald. S-au dezvoltat într-un mediu total diferit. Capella este o gigantă roşie, mai exact o gigantă roşie dublă, ceva mai rece decît Soarele nostru, dar mult mai mare şi mai strălucitoare.

— Şi mai bătrînă, dacă teoriile noastre despre evoluţia stelelor sînt corecte, completă Adams.

— Aşa e. Sorii Capellei sînt cam cum va fi Soarele nostru peste una sau două decade galactice. Imaginaţi-vă viaţa evoluînd sub un cer pe care strălucesc doi uriaşi sori roşii, cu ce variaţii în alternările luminii cu întunericul, în orbita planetei — şi ce condiţii! Ce maxime şi minime de temperatură! Ce fel de creaturi ar suporta aşa ceva? Şi încă să mai şi evolueze...

— Poate au şi un alt fel de a raţiona, interveni Thomas. Dante a coborît în Infern pentru a descoperi cum trăiesc şi cum gîndesc alte fiinţe. Creaturile noastre sînt mult diferite de oameni, şi tot ce putem face deocamdată este să le ascultăm...

— Avem şi noi parte de coborîrile noastre în infern, fiecare din noi.

— Ştiu, nu este nevoie să mi-o mai spuneţi. Vă veţi anunţa colegii mîine.

— Dacă aşa credeţi dumneavoastră că este bine...

— Este necesar, indiferent dacă este bine sau rău. Insistaţi ca fiecare să trateze problema în modul cel mai confidenţial. Îmi voi scrie reportajul pentru ERA, cu permisiunea dumneavoastră însă,... Cred că va ieşi cu totul altceva decît se aşteaptă.

— O revistă ca ERA este ideală, dar vor tipări ceea ce veţi scrie?

— Pentru un reportaj în exclusivitate ca acesta cred că vor fi gata să semneze contract pe termen lung şi cu diavolul în persoană. Se vor dezice imediat de Solitarieni şi vor arăta tehnocraţilor şi tuturor bonzilor pămîntul făgăduinţei. Între timp, voi recruta cîţiva colegi şi imediat ce apare numărul respectiv din ERA, vom da drumul unei avalanşe de articole şi interviuri.

— Sună prea frumos, spuse MacDonald.

— Pînă atunci, vă rog să vă gîndiţi la altceva. Oare Capellanii înţeleg ceva din transmisiunile recepţionate de la noi, sau ne judecă doar după textele comediilor muzicale?

Thomas se ridică şi închise magnetofonul său portabil.

— A fost o zi bună, domnilor. Ne revedem mîine dimineaţă.

Se îndreptă către uşă. Mult, mult mai tîrziu, avea să-şi dea seama că erau primii paşi către propriul purgatoriu.

COMPUTER RUN II

Dincolo de frontierele spaţiului interstelar, prin tărîmurile preafericite şi pline de taină de-acolo, nu există vreun domeniu de cercetare mai pasionant decît cercetarea umanităţii şi nici ceva mai fascinant decît umanitatea însăşi... HAROW SHAPLEY, 1958...

Semnalele întîmplătoare, care ne pot sosi de la o societate avansată situată la zece ani-lumină depărtare, vor fi prea slabe pentru a fi detectate de antenele actuale, dar e posibil să realizăm o ascultare superioară a semnalelor prin plasarea unor antene pe o orbită circumterestră, sau pe Lună. Antene de pînă la 10 000 de picioare în diametru pot fi făcute în spaţiu şi ele ar putea, eventual, detecta emisiile generate de activitatea normală a civilizaţiilor aflate la zeci de ani-lumină distanţă. Analiza înregistrărilor efectuate cu asemenea antene ar fi obositoare, dar sarcina ar putea fi preluată de computere. ...J.A. WEBB, 1961...

Metoda impulsurilor codificate, care aglomerează semnalele pentru a le diferenţia de zgomotul de fond, sugerează că civilizaţia noastră însăşi poate fi uşor detectabilă, în ciuda faptului că noi nu reuşim să trimitem semnale pentru acest scop. ...FRANK D. DRAKE, 1964...

Îmbătrînit-am, rătăcind pe cale,
Bătînd ţinut de şes sau de coline
Şi tot afla-voi unde ea s-a dus:
Gura să i-o sărut, mîna să-i pot ţine
Cutreierînd prin roua ierbii,
Alegînd pîn'l-al timpilor apus
Merişoarele-argintii din Lună
Şi merişoare aurii din Soare...
WILLIAM BUTLER YEATS, 1899...

A SOSIT ŞI CLIPA ÎN CARE VACILE DE LAPTE S-AU DEMODAT. SAVANŢII AU CREAT PRIMA MAŞINA DE FĂCUT LAPTE. EA REPRODUCE, PRINTR-UN PROCES SPECIFIC, REACŢIILE BIOCHIMICE DIN ORGANISMUL ANIMAL, REDUCÎND, ÎNSĂ, GRAŢIE UNOR ÎMBUNĂTĂŢIRI TEHNICE, PRODUSELE INUTILE. SAVANŢII AU INTRODUS IARBA ÎN VACA MECANICĂ ŞI AU OBŢINUT LAPTE PROASPĂT. ACEST PROCEDEU ARE O EFICACITATE DE 90% ŞI POATE UTILIZA CHIAR ŞI PULPA LEMNOASĂ, PAIE SAU CHIAR ZIARE VECHI ŞI CUTII DE CARTON, ASIGURÎNDU-SE ASTFEL ÎNCĂ O METODA DE ELIMINARE SAU RECICLARE A DEŞEURILOR CIVILIZAŢIEI NOASTRE...

Deodată, el se opri. Nervii i se tensionară sălbatic. Muşchii îi încremeniră brusc de parcă îngheţaseră pe oase. Măreţele lui picioare anterioare - de două ori mai lungi decît cele posterioare - zvîcniră înfiorate, iar ghearele ascuţite i se arcuiră. Tentaculele groase care-i încolţeau din umeri îşi opriră ondularea vălurită şi se strînseră cu o tulburare vie.

Îngrozit, îşi întoarse uriaşul cap de pisică de la stînga la dreapta, în vreme ce mini-lujerele, subţiri ca firul de păr, ce-i ţineau loc de urechi, vibrau înnebunite, palpînd orice briză rătăcitoare, fiecare pulsaţie a eterului.

Dar nu exista vreun răspuns, nici vreun stimul rapid de-a lungul complicatului său sistem nervos şi nicăieri nu simţea măcar o vagă părere a existenţei vreunui id a-toate-necesar. Disperat, Coeurl se ghemui: o siluetă enormă, aducînd a pisică, de-a lungul orizontului roşu, amurgit, un tigru negru stilizat, odihnindu-se pe o stîncă neagră, într-o lume a umbrelor... A.E. VAN VOGT, 1939...

BELLATRIX, POLLUX, MIZAR, SPICA,
ANTARES, CASTOR, ALGOL, MIRA,
ACHERNAR
STEAUA LUI BARNARD

MAREA AȘTEPTARE

PROCYON, REGULUS, RIGEL, SIRIUS,
ALDEBARAN, DENEBOLA, ARCTURUS,
BOLID
CEFEIDA
ALGIEBA, GEMMA, CANOPUS,
ALFA CENTAURI, TAU CETI, POLARIS,
QUASAR
STEAUA WOLF-RAYET
BETELGEUSE, ALTAIR, MIRACH, VEGA,
FORMALHAUT, DENEB SI CAPELLA,
PULSAR
STEA NEUTRONICA...

(...)

Știu perfect de bine că în acest moment sîntem ascultați de întregul Univers - că fiecare cuvînt pe care-l rostim își poartă ecoul pînă la cea mai îndepărtată stea... JEAN GIRAUDOUX, 1945...

CAPELLA ÎNSEAMNĂ ÎN LIMBA LATINĂ „CĂPRIȚA". SE AFLĂ ÎN CONSTELAȚIA AURIGA, A VIZITIULUI, CARE ÎN MITOLOGIA GREACĂ A FOST INVENTATORUL CARULUI. MITUL NE POVESTEȘTE CĂ PRIMUL LUI CAR A FOST TRAS DE CAPRE...

Stea	Tip	Magnitudine aparentă	R/A	Decl.	Dist.	Lum.	Masa
Capella a	GO	0,2	0514	+4558	45	120	4,2
Capella b	GO						3,3

DUPĂ APROAPE CINCIZECI DE ANI, PROIECTUL RECEPȚIONEAZĂ SEMNALE... SPECIALIȘTII AFIRMĂ CĂ EXISTĂ, INCONTESTABIL, UN MESAJ, DAR CĂ EL NU POATE FI ÎNCĂ TRADUS... EXTRATEREȘTRII, AFLAȚI, PROBABIL, PE O LUME CE SE ROTEȘTE ÎN JURUL UNEIA DINTRE COMPONENTELE DUBLEI GIGANTE-ROȘII, DENUMITA CAPELLA ȘI SITUATĂ LA PATRUZECI ȘI CINCI ANI-LUMINĂ DE TERRA, AU PRIMIT ȘI RETRANSMIS EMISIILE VECHI DE RADIO PĂMÎNTENE... „ACESTE VOCI", A SPUS DIRECTORUL PROIECTULUI, ROBERT MACDONALD, „REPREZINTĂ UN SEMNAL ȘI ANUME CĂ NU SÎNTEM UNICELE FIINȚE INTELIGENTE DIN UNIVERS. SPER CĂ TOATĂ LUMEA SE BUCURĂ ÎMPREUNĂ CU NOI DE ACEASTĂ ȘTIRE ȘI CĂ VOM FI AJUTAȚI SĂ GĂSIM UN RĂSPUNS LA MESAJUL ASCUNS UNDEVA ÎN ADÎNCUL ACESTEI COMUNICAȚII..." URMEAZĂ TRANSCRIEREA ÎNREGISTRĂRII PRIMITE DE LA PROIECTUL DE RADIORECEPȚIE DIN ARECIBO, PUERTO RICO.

UN NOU PUNCT DE ATRACȚIE: ÎN MANHATTAN A FOST INAUGURAT UN NOU LOCAL DE STIMULARE AMBIENTALĂ DESPRE CARE SE AFIRMĂ CĂ AR FI CEL MAI DEPLIN STIMULATIV DINTRE CELE OFERITE PÎNĂ ACUM PUBLICULUI. CE A ÎNTÎMPINAT EVENIMENTUL FORMÎND UN RÎND CARE SE ÎNTINDEA DE-A LUNGUL A DOUĂ CVARTALE. NOUL LOCSTIMAMB PARE A OFERI CEL MAI RIDICAT INDICE DE RELAXARE CONSTATAT DE LA REALIZAREA HIBERNĂRII PRELUNGITE...

— MĂ IERTAȚI CĂ APAR PE ECRANUL DUMNEAVOASTRĂ, DOMNIȘOARĂ, SÎNT DE LA BIROUL DE SONDARE A OPINIEI PUBLICE (BSOP). DORIM SĂ AMPLIFICĂM SONDAJUL AUTOMAT DEJA EFECTUAT, UTILIZÎND ȘI INTERVIURI INDIVIDUALE...
— VREI SĂ PIEI DE PE ECRANUL MEU? TOCMAI MĂ PREGĂTEAM SĂ URMĂRESC EMISIUNEA PREFERATĂ.
— NU UITAȚI CĂ SÎNTEȚI OBLIGATĂ LEGAL SĂ RĂSPUNDEȚI ÎNTREBĂRILOR FORMUALTE DE BSOP. CUM ALTFEL AR PUTEA GUVERNUL SĂ DEA O ORIENTARE CORECTĂ OPINIEI PUBLICE?
— OK, OK, DĂ-I DRUMUL!
— CE PĂRERE AVEȚI DESPRE MESAJUL DINTR-O ALTĂ LUME RECEPȚIONAT LA PROIECTUL DIN PUERTO RICO?
— CE MESAJ?
— MESAJUL DIN CAPELLA. VOCILE RADIO... DOAR A FOST ÎN TOATE BULETINELE DE ȘTIRI...
— NU ASCULT NICIODATRĂ PROSTIILE ALEA... POT ACUM SĂ VĂD ȘI EU EMISIUNEA MEA?!
— CE EMISIUNE URMĂRIȚI, VĂ ROG?
— STAȚIA SPAȚIALĂ!...

„Și lumi nenumărate am creat... Dar nu-ți voi înfățișa decît acest pămînt și locuitorii săi. Iată: multe sînt lumile de au pierit în cuvîntul puterii mele. Și multe ființează încă și nenumărate ar pare omului, dar eu le număr pe toate căci ale mele sînt și doar eu le știu... și va mai pieri un pămînt și cerurile deasupra-i și altul se va naște în loc, căci nu se săvîrșește nicicînd lucrarea mea și nici cuvintele mele nu au capăt..." ... VIZIUNILE LUI MOISE, REVELATE LUI JOSEPH SMITH PROFETUL, Iunie 1830.

EXPOZIȚIA DE OBIECTE DE ARTĂ UNICAT CONCEPUTE ȘI FABRICATE ÎN ÎNTREGIME DE O FABRICĂ COMPUTERIZATĂ INAUGURATĂ ASTĂZI A FOST LĂUDATĂ DE CRITICI APARȚINÎND APROAPE TUTUROR DOMENIILOR INTERESATE. EA VA PUTEA FI VIZITATĂ TIMP DE O LUNĂ ÎN CADRUL MUZEULUI DE ARTĂ MODERNĂ ÎNAINTE DE A-ȘI ÎNCEPE TURNEUL PRIN MUZEELE NAȚIONALE.
CÎND PROGRAMATOAREA PHYLISS MC CLANAHAN A FOST ÎNTREBATĂ DACĂ NU CONSIDERĂ NECESAR SĂ SE DEBARASEZE DE O MULȚIME DE ARTICOLE PROST CONCEPUTE, SAU PREZENTÎND DEFECTE DE FABRICAȚIE, ACEASTA A RĂSPUNS: „NU MAI MULT DECÎT DE ORICARE ARTIST."
ATRACȚIA EXPOZIȚIEI A FOST REPREZENTATĂ DE O STATUETĂ DIN LUCIT DE OPT PICIOARE ÎNĂLȚIME, INTITULATĂ — DE COMPUTER, SAU POATE DE ÎNSĂȘI D-RA MC CLANAHAN, NU S-A PUTUT AFLA — „AUTOPORTRET AL UNUI EX-TERESTRU"...

Credem cu atîta convingere în existența vieții acolo, în spațiul întunecat, încît ne-o imaginăm superioară vieții pămîntene și o așteptăm să traverseze distanța dintre noi în orice clipă, poate chiar în timpul generației noastre. Pe de altă parte, dacă ne gîndim la infinitatea temporală, ne întrebăm dacă nu cumva mesajele lor ne-au parvenit cu mult timp în urmă, explodînd în noroiul mlăștinos al pădurilor din Carbonifer... Poate că strălucitorul lor proiectil a fost strivit de labele greoaie ale unei reptile uriașe, iar instrumentele lui delicate au ticăit inconștient fără a mai transmite ceva. ... Loren Eiseley, 1957...

(...)

Dar dacă le atribuim acestor Locuitori planetari vreun fel de rațiune, trebuie ea oare să fie asemănătoare rațiunii noastre? Desigur, așa trebuie să fie; fie că ne gîndim la principiile lor justițiare și morale, fie că ne gîndim la teoriile și fundamentele lor științifice. Pentru că la noi rațiunea înseamnă adevăratul simț al Dreptății, Cinstei, Prețuirii, Blîndeții și Recunoștinței; acestea ne învață cum să facem distincția între Bine și Rău și ne pune la îndemîna cunoașterea și experiența. Și oare mai poate exista pe undeva în Univers un alt fel de rațiune? Sau poate ceea ce noi socotim drept și generos pe Marte, sau Jupiter ar

putea fi considerat o ticaloșie fară seaman?... CHRISTIANUS HUYGENS, aprox. 1670...

Ceea ce ne trebuie acum este o nouă specializare, anticriptografie, sau crearea unor coduri ce pot fi descifrate cît mai ușor cu putință. ... PHILIP MORRISON, 1963 ...

Distanțele imense dintre sistemele solare pot reprezenta o formă de carantina divina: ele previn raspîndirea infecției spirituale a unei specii decăzute: ele o blochează și nu-i îngăduie să joace rolul șarpelui în Gradina Edenului ... C.S. LEWIS, mijlocul sec. XX ...

Daca Dumnezeu a putut sa creeze miliardele de galaxii, El a putut crea și miliarde de rase umane unice fiecare în felul sau. Pentru mîntuirea acestor rase, Dumnezeu poate lua orice înfațișare. Nu ne apare ca straina concepția unei aceleiași Persoane Divine care-și asuma destinul a mai multor rase umane. Este de conceput că am putea învața, ajungînd în ceruri, ca a existat nu doar o singura întruchipare a Fiului lui Dumnezeu, ci mai multe... PĂRINTELE DANIEL C. RAIBLE, 1960 ...

Nu poate sa fi existat decît o singura încarnare, o singura Maică a domnului, o singura rasa în care Dumnezeu și-a turnat chipul și înfațișarea sa. ... JOSEPH A. BREIG, 1960 ...

SEDIUL CENTRAL AL SOLITARIENILOR DIN HOUSTON A ANUNȚAT O SERIE DE MITINGURI DE RESUSCITARE CE URMEAZĂ A AVEA LOC ÎN URIAȘUL TEMPLU ÎN FORMĂ DE DOM DIN HOUSTON. ȘTIREA A SOSIT DUPĂ CE, TIMP DE O SĂPTĂMÎNĂ, AU FOST PUBLICATE ARTICOLE, INTERVIURI ȘI COMENTARII ASUPRA RECENTEI DESCOPERIRI SURPRINZĂTOARE FĂCUTĂ LA PROIECTUL DE RADIORECEPȚIE DE LA ARECIBO, PUERTO RICO. „SINGURUL MESAJ CARE NE PRIVEȘTE" A AFIRMAT JEREMIAH, CONDUCĂTORUL EVANGHELIST ȘI PRIMUL-ÎNTRE-FRAȚI ÎN CADRUL ORGANIZAȚIEI RELIGIOASE SOLITARIENE, „ESTE MESAJUL DIVIN".

WILLIAM MITCHELL — 2028

...ascultau cum vibra și tremura în jurul
lor aerul
rascolit de chemarea Călătorului Singuratic...

Niciodata nu fusesera atît de mulți. Așteptau.

În uriașul stadion acoperit fiecare loc era ocupat. Pe bănci, pe scaune, pe trepte, așezați sau stînd în picioare, oameni de tot felul — maturi, tineri, bătrîni, adolescenți, bărbați sau femei, bogați sau săraci, albi, negri, galbeni, metiși —, îmbrăcați în haine de toată ziua, în haine de lucru, în haine de sarbătoare, un public din care lipseau indiferenții, scandalagiii, dezechilibrații —, o mulțime de nedescris, care aștepta, liniștită, tăcută, zgomotul șoaptelor ocazionale, al pașilor, foșnetul hainelor, scîrțîitul scaunelor fiind acoperit de huruitul omniprezent al aparatelor de condiționat aerul care încercau cu greu să compenseze căldura atîtor trupuri, respirația atîtor fapturi și căldura obișnuită a unei zile de vară în Texas.

Înghesuiala era mare. Umăr lîngă umăr, cot la cot. Dar senzația nu era neplăcută, era un neobișnuit contact senzorial care făcea pe fiecare dintre cei aflați în sală să se simtă în legătură cu ceilalți, ca elementele legate în serie ale unui uriaș acumulator, așteptarea unuia era așteptarea tuturora. Cu toții așteptau clipa în care urma să se realizeze contactul, dezlanțuind energia condensată și îndreptînd-o să adînceasca albia rîurilor, să mute munții din locul lor, sa distrugă răutatea din lume...

Și totuși exista o persoană care nu reușea să se contopească în dispoziția generală. Mitchell se îndrepta puțin, doar atît cît să nu mai simtă umarul lipit de omoplatul stîng, și întreba:

— Sînteți siguri că este bine ce facem?

Thomas îl privi pe MacDonald. MacDonald ridica din umeri.

Erau așezați în rîndul cel mai de sus, ca pe marginea unui cazan uriaș. Acolo, jos, departe, unde trebuia să se afle fundul cazanului, unde de obicei era terenul de joc, scaunele erau îngrămădite unul într-altul, nemailăsînd liber decît un patrulater care, privit de la înălțimea la care se aflau, peste mii de capete, nu părea a fi mai mare decît o batistă.

Mitchell se cutremură, străbătut de un fior involuntar și insistă:

— Am mai văzut asemenea situații: par liniștiți și, din senin, se transforma într-o hoardă dezlănțuită.

Cei așezați în fața lor îi țintuiră, privindu-i dezaprobator peste umăr.

MacDonald scutură din nou, încăpățînat, din cap.

— Mai avem timp să ajungem în cabină, stărui Mitchell. Am putea urmări mai bine totul pe monitoare. Spune-i și tu, George.

Thomas își îndepărtă mîinile, cu palmele întoarse în sus, a neputință.

MacDonald își ridică un deget la buze.

— Sst! Așa e mai bine, Bill, spuse el în șoaptă. Nu este suficient să vezi și să auzi, trebuie să și simți atmosfera.

— Prea o simt, asta e! mormăi Mitchell.

De această dată se întoarseră mai multe capete. Impulsiv, Mitchell le adresa un gest ca o înjurătură.

Thomas își apropie buzele de urechea lui.

— Diferența dintre tine și Mac este că tu urăști situațiile pe care nu le poți controla, și — ca toți reporterii — nu-ți iubești prea mult semenii.

— Semenii mei, ăștia?!, se strîmbă cu dezgust Mitchell.

• • • • • • •
• • • • • • • • • •

Luminile stadionului se stinsera toate dintr-o dată, de parcă însuși Dumnezeu l-ar fi cuprins în pumn. În întuneric aveai senzația ca acoperișul stă să ți se prăbușească în creștet, iar sentimentul de a fi doar o particică din mulțimea pe care o știai că este în jur, în loc să liniștească, dădea naștere unei tensiuni apăsătoare, masa de corpuri părea să dobîndească o nouă dimensiune, amenința să crească pîna cînd va da pe dinafara giganticului cazan.

Mitchell încerca sa se domine. Respirà adînc de cîteva ori.

— Ce-i nebun?! Nu poate face așa ceva!

Dar mulțimea rămînea mută și liniștită, într-o tacere fremătatoare, de parcă aștepta să se întîmple o minune.

O unică, puternică rază de lumină coborî din creștetul cupolei, despicînd întunericul. În locul liber de mai înainte, viu luminat, se vedea acum o siluetă, așezată acolo — parcă — de raza strălucitoare. Întunericul din sală se făcuse însă și mai intens și singurul lucru care putea fi văzut era acea siluetă catre care toată lumea, constrînsă de tenebrele înconjuratoare, își îndrepta privirea.

Probabil că doar cei din imediata apropiere a zonei iluminate puteau fi siguri de ceea ce vedeau, se gîndi Mitchell. De la înălțimea locului său, mai mult avea impresia, decît vedea o siluetă schematică, un desen copilăresc, alb și negru, ceva lung — un bărbat? înalt? Brațe ridicate? Da, brațe ridicate, larg desfă-

cute ca să cuprindă pe toată lumea din jur, pe toţi cei care nu puteau fi văzuţi sau auziţi, ci doar simţiţi, intuiţi, ca o entitate unică, vie, un singur trup din mii de celule unite între ele, stînd în întuneric şi aşteptînd Cuvîntul.

Silueta rămăsese aşa, cu braţele ridicate. Atît. Fără piedestal, fără platformă, fără masă, fără microfon — o siluetă cu braţele ridicate, inundată de o lumină orbitoare, dominînd mulţimea de zeci de mii de suflete ascunsă în întuneric.

— Vorbeşte o dată, luate-ar dracii, mîrîi Mitchell, cu toate că ştia foarte bine că omul către care privea toată lumea va aştepta, va aştepta pînă cînd tensiunea pe care o simţea crescînd în fiinţa celor din jur va ajunge aproape de limită... Ce şcoală avea spurcăciunea bătrînă.

Mulţimea părea că-şi ţine răsuflarea.

Dintr-o dată vocea răsună, umplînd tenebrele, ca vocea lui Dumnezeu, venind de nicăieri, sau de peste tot, cutremurînd zecile de mii de făpturi, unindu-le şi mai mult cu vibraţiile sale. O astfel de voce nu putea decît să grăiască adevăruri pline de înţelepciune.

— Noi... sîntem... singuri.

Asistenţa gemu, într-un unic răspuns antifonic.

— Acesta este Mesajul, continuă vocea, iar Mesajul ne este trimis de către Domnul Dumnezeul nostru. Mulţi vor veni şi vă vor spune că Mesajul este trimis de pe o lume ca a noastră, de către oameni ca şi noi, iertaţi să fie — căci nu ştiu ce grăiesc. Ei se străduiesc să citească mesajul cu minţile lor neajutorate, dar în zadar. Cu inimile ar putea să-l citească, dar le lipseşte credinţa. Mesajul ne este trimis de Domnul purtat nouă de îngeri, căci ei sînt mesagerii Atoatefăcătorului. Întrebaţi-vă sufletele şi veţi şti răspunsul, căci al său este Cuvîntul!

Mulţimea asculta, sorbind cuvintele cum bea nisipul însetat al deşertului ploaia binefăcătoare.

— Atotputernicul ne-a creat după chipul şi înfăţişarea sa. El este Unul şi noi sîntem unici. Noi sîntem singuri în Univers. Noi şi Dumnezeirea. Aceasta este rînduiala cea dreaptă şi nu poate fi altă învăţătură.

Cuvintele mîngîiau mulţimea cum mîngîie vîntul dimineţii lanul cu spicele coapte.

— Pentru ce să ne temem? continuă Vocea. De ce ar trebui să refuzăm să recunoaştem adevărul atunci cînd ni se aşterne limpede în faţa ochilor? Dumnezeu a creat Universul întru preamărirea Sa şi pe om l-a creat pentru a se minuna de măreţia Universului şi pentru a-l preamări pe Domnul.

Mulţimea respira adînc.

— Adevăr grăiesc vouă şi acesta este adevăratul mesaj, mesajul cuvintelor omului întoarse către om pentru a-şi privi în oglinda infinitului propria nimicnicie şi uşurinţă: nu mai sînt alte făpturi în Creaţie, iar noi — noi sîntem singuri...

Cuvintele se înşiruiau într-una, curgător, neforţate, ca un mare fenomen al naturii, ca o revelaţie, pătrunzînd mulţimea cu magnetismul lor, făcîndu-i pe cei din gigantica sală — mii, zeci de mii de suflete venite să asculte glasul Profetului — să se simtă particule ale unuia şi aceluiaşi întreg, o entitate care depăşea limitele clădirii, se revărsa puternică, o maree de credinţă care avea să cuprindă întregul oraş, întreaga ţară, întreaga lume, ridicîndu-se chiar pentru a cuprinde şi stelele...

Mergeau de-a lungul coridorului pustiu unde nu pătrundea murmurul de furtună al mulţimii care nu se îndura să părăsească stadionul. Paşii lor trezeau ecouri înăbuşite din pereţii de beton, răscolind pulberea pe care probabil că de ani de zile nimeni nu se gîndise s-o mături. Slab iluminat de cîteva becuri chioare, coridorul părea a se prelungi spre infinit.

— Ce părere aveţi? îi întrebă Thomas, continuînd apoi cu glas ceva mai scăzut, speriat de puternicul ecou reverberat de pereţii întunecaţi şi goi. E tare tipul, nu? „Cuvintele omului întoarse către om..."

— Lepră! Excroc, asta e, mormăi printre dinţi Mitchell.

– On doit se regarder soi-même un fort long temps avant que de songer à condamner les gens, spuse MacDonald.

— Ce-a zis? îl întrebă Mitchell pe Thomas.

— Este un citat din „Mizantropul" lui Molière — să nu judecăm pe alţii înainte de a ne privi îndelung pe noi înşine.

— Las' că m-am uitat bine şi îndelung la el şi-mi ajunge, răspunse Mitchell cu amărăciune.

— Sînteţi siguri că pe aici trebuia s-o luăm? întrebă MacDonald.

— Aşa mi-a spus Judith, răspunse Mitchell.

Coridorul se termina într-o încăpere destul de mare, al cărei centru era ocupat de o cuşcă ciudată, metalică, prin uşa căreia se vedea un tablou de comandă înţesat de comutatoare, verniere şi cîteva butoane mari colorate, roşu şi verde. Plafonul era suportat de mai multe pistoane telescopice, dînd impresia părţii inferioare a unui gigantic ascensor hidraulic. Dar nu era nimeni prin preajmă.

— Deci, Dumnezeu nu se poate lipsi de tehnica modernă, zîmbi MacDonald.

— Cînd v-am spus că este o şarlatanie la mijloc... (Mitchell se îndreptă către o uşă aproape invizibilă, pierdută în cenuşiul monoton al peretelui opus). Cred că am ajuns.

Uşa se întredeschise puţin.

— Judith?

Închizînd repede, dar cu grijă, uşa în urma sa, apăru o tînără, puţintică de statură, cu părul negru, bogat şi nişte ochi mari, care păreau a fi numai pupilă. Îi întinse mîinile lui Mitchell cu un zîmbet. Pentru a nu mai ştia cîta oară, Mitchell nu-şi putu domina o tresărire de plăcere. Fata nu era excepţional de frumoasă, abia dacă se putea spune că este drăguţă, şi totuşi asupra lui exercita o atracţie atît de puternică, încît o făcea unică şi minunată. Poate că de vină erau tocmai ochii aceia imenşi. În loc s-o cuprindă în braţe şi s-o sărute, se mărgini a-i strînge mîinile. Fusese educată într-un spirit mult prea puritan pentru a putea aprecia efuziunile sentimentale în prezenţa unor necunoscuţi.

— Mai este aici bătrînul şarlatan?

— Bill! protestă tînăra, fără prea multă convingere. Cum poţi vorbi aşa de tata? Da, este. Se odihneşte. Predicile astea îl consumă cum nici nu-ţi poţi imagina.

— Mie-mi spui?! Judith, ţi-l prezint pe domnul MacDonald, şeful Proiectului.

— Oh, într-adevăr? Mă simt nespus de onorată. (Părea efectiv impresionată).

— Iar acesta este domnul Thomas, şeful meu.

— Să zicem un colaborator ceva mai ridicat în funcţie, zîmbi Thomas.

— Ea este Judith Jones, logodnica mea.

— Să nu exagerăm, Bill, spuse tînăra cu un surîs care arăta cît de multă plăcere îi făcuse prezentarea.

Vorbiseră cu toţii în şoaptă, trezind ciudate, vagi ecouri, care îl făceau pe Mitchell să se simtă ca un actor într-o piesă în care protagoniştii se străduiesc în zadar să comunice ascunşi fiecare în străfundurile unor caverne.

— Tatăl dumneavoastră ştie că venim? întrebă MacDonald.

Judith scutură buclele întunecate.

— N-ar mai fi aici dac-ar şti-o. Nu-i place să stea

de vorbă cu lumea, toţi vor cîte ceva, ori să încerce să-l convingă să facă cine ştie ce, ori să discute ceva. Refuză aproape orice contact. El zice că nu are timp, dar de fapt, pur şi simplu, nu-i face plăcere apropierea altora.

— Şi atunci, noi ce facem? Dăm buzna peste el? insistă MacDonald.

Judith se încruntă, pregătindu-se pentru un efort neplăcut.

— Nu, vă voi prezenta eu, dar, vă rog, încercaţi să nu-l supăraţi. De multe ori pare bădăran, dar nu este decît o mască, este felul său de-a se apăra de cei din jur.

Se întoarse, hotărîtă, şi deschise uşa.

— Tată, nişte domni doresc să-ţi vorbească.

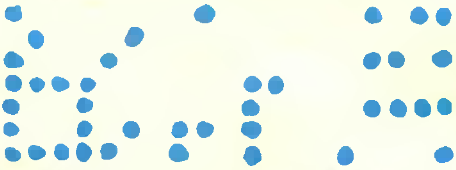

Cei trei trecuseră de-acum pragul uşii. Judith continua, fără a-i da răgaz tatălui său, să răspundă.

— Acesta este domnul MacDonald, directorul Proiectului. Şi domnul Thomas. Lucrează împreună cu Bill Mitchell, îl ştii pe Bill...

Aşezat pe un scaun uzat din metal cu lustrul pierdut, în faţa unei măsuţe de machiaj la fel de veche, aşa cum poate fi întîlnită în culisele mai tuturor sălilor de spectacol de pretutindeni, se afla un bărbat în vîrstă, mai în vîrstă decît ei, îndeajuns de bătrîn încît să-i fi fost tată nu Judithei, ci chiar lui MacDonald, cu părul alb colilíu şi faţa brăzdată de riduri. Ochii de cărbune, ca şi ai fiicei sale, părură să scapere scîntei cînd îi ridică spre intruşi, dar deveniră imediat indiferenţi, aproape inexpresivi. Bătrînul privi în jos.

— Îl ştiu pe Bill, spuse vocea stinsă, obosită, bătrînicioasă, umbra abia bănuită a vocii care, cu puţin înainte, cutremurase stadionul de deasupra lor. Îl ştiu şi-l cunosc, aşa cum îi cunosc minciunile duhnind a pucioasa iadului. E un ateu care-şi bate joc de crezurile altora, un oportunist cu tot atîtea scrupule cîte poate avea o maimuţă murdară. Şi mai ştiu că ţi-am spus de nenumărate ori că nu vreau să mai ai de-a face cu el. Iar pe ceilalţi nu-i cunosc şi nici...

— Domnule Jones...

Dar MacDonald nu reuşi să-şi continue vorba.

— Afară! spuse bătrînul.

— Sîntem amîndoi oameni în vîrstă, domnule Jones, nu se lăsă intimidat MacDonald.

— Jeremiah este numele meu.

— Domnule Jeremiah...

— Jeremiah, fără nici un domn, şi Jeremiah nu stă de vorbă cu ateii.

— Sînt un om de ştiinţă.

— Ateu.

— Vreau să vorbim despre Mesaj.

— Eu am auzit Mesajul.

— Direct?

Jeremiah îşi aşeză cu grijă palmele cu oase prelungi, subţiri, pe genunchii osoşi şi se aplecă puţin înainte, privind în sus spre MacDonald.

— De la Domnul Dumnezeul nostru. Cum ar putea fi mai direct decît atîta?

— L-aţi auzit înainte, sau după ce a fost recepţionat de noi?

Jeremiah se lăsă pe speteaza scaunului, oftînd uşor.

— La revedere, domnule. Crezi că mă voi lăsa prins într-o controversă banală?

— Putem să ne spunem fiecare părerea...

— Vorbim despre lucruri diferite. Eu nu mă gîndesc la ghicitorile scornite din nişte presupuse unde eterice. Mesajul — Mesajul meu — este trimis de Atotputernicul şi el îmi spune ce să cred despre ceea ce numiţi voi mesaj din altă lume. Sau şi mesajul vostru este trimis tot de Domnul?

— S-ar putea, spuse cu vocea-i calmă, MacDonald.

Jeremiah fusese cît pe-aci să le întoarcă spatele, dar se opri şi-l privi ţintă pe MacDonald. Şi Mitchell îl privea fascinat.

— Nu ştiu cine l-a trimis, continuă MacDonald, aşa că ar putea foarte bine să ne fie trimis chiar de Dumnezeu.

— Dar nu crezi asta... (Jeremiah rostea mai mult o afirmaţie).

— Nu, nu cred, dar pentru că nu ştiu, nu am dreptul să exclud nici o posibilitate. Eu nu am avut nici un fel de revelaţie, dar mintea mea nu este mărginită. A dumneavoastră cum este?

— O gîndire nemărginită este deschisă adevărului şi nu poate accepta falsităţile de nici un fel, spuse Jeremiah. Trebuie să înţeleg că n-aţi descifrat mesajul?

— Nu, admise MacDonald. Dar o vom face pînă la urmă.

— Dacă veţi reuşi, dacă veţi simţi să aveţi nevoie — atunci să veniţi să stăm de vorbă.

Era clar că Jeremiah considera discuţia încheiată.

— Dacă vom reuşi, cînd vom reuşi, — bine, dacă atunci vă voi ruga să veniţi la Puerto Rico, veţi veni?

Privirea întunecată a lui Jeremiah părea că vrea să pătrundă în adîncul fiinţei lui MacDonald.

— Înainte de a anunţa pe altcineva?

— Da.

— Atunci voi veni.

O mînă palidă se ridică pentru a primi fruntea zbîrcită care se apleca spre odihnă, dar simţind că ceilalţi nu se mişcaseră din loc, Jeremiah îşi ridică din nou privirea:

— Ce mai vreţi de la mine? întrebă cu nesfîrşită osteneală în glas.

MacDonald făcu un gest vag, arătînd cu mîna în sus, acolo unde trebuia să se afle stadionul.

— Aceste adunări incită lumea împotriva Proiectului.

Pentru o fracţiune de secundă, cărbunii din ochii profetului scăpărară scîntei.

— Eu propovăduiesc adevărul.

— Acest fel de adevăr crează o psihoză, atmosfera tocmai potrivită pentru cei care ar dori să vadă Proiectul desfiinţat, să ne împiedice să descifrăm mesajul, să nu mai putem primi şi alte mesaje.

— Eu trebuie să arăt calea cea dreaptă, să arăt care este adevărul.

Jeremiah nu ceda cîtuşi de puţin.

— Adevărul este că sîntem singuri şi nimic nu poate schimba orînduirea firii. Ce va face lumea atunci cînd va primi adevărul — asta doar Cel de sus o poate şti.

— Dar dacă Mesajul este într-adevăr de la Dumnezeu — un mesaj adresat nouă, tuturora, nu numai dumneavoastră, nu trebuie să încercăm să-l înţelegem? Şi să încercăm să vedem dacă nu mai primim şi alte asemenea mesaje?

Figura prelungă a profetului păru a se lungi din cale afară.

— Şi Satana ne-ar putea trimite mesaje.

— Dar în predica de mai înainte spuneaţi că este trimis de Dumnezeu?

— Da, replică gînditor Jeremiah, dar Necuratul îi poate înşela chiar şi pe cei care ascultă cuvintele Domnului.

O mînă transparentă acoperi faţa brăzdată de o reală suferinţă.

— Poate că am greșit...

MacDonald făcu o jumătate de pas, schițînd începutul unui gest de înțelegere, oprit înainte de a se fi conturat.

— Nu, dacă v-ați schimba părerea acuma, nu ați face altceva decît să semănați confuzie și neîncredere. Dați-ne o șansă să descifrăm Mesajul. Nu pot și nu vreau să vă opresc să spuneți tuturor ceea ce credeți că este adevărat, vă rog doar să nu-i ațîțați pe cei care vă ascultă, să nu-i stîrniți împotriva noastră.

Jeremiah privi către mîna pe care MacDoinald voise să i-o întindă.

— Și ce sperați de fapt să descifrați? Ce spun vocile?

MacDonald scutură din cap a negare.

— Vocile? Nu sînt altceva decît fragmente din emisiunile radiofonice de acum peste nouăzeci de ani. Dar faptul că ne-au fost retransmise, de acolo, de undeva din apropierea stelei Capella, are însemnătatea sa, este un semnal, ca o salutare, vocile sînt menite doar a ne atrage atenția.

— Și atunci, Mesajul?

— Încă nu știm. S-ar putea prea bine să fie conținut în zgomotul static dintre fragmentele de emisiuni de pe Terra. Poate că dacă l-am reînregistra, la o viteză mai mică, filtrat, eliminînd încă o dată tot ceea ce putem considera zgomot de fond, vom ajunge la mesajul adevărat, un fel de cod Morse — puncte — tăcere — puncte — tăcere...

Jeremiah nu-și putu ascunde neîncrederea.

— Din puncte și tăceri se pot construi tot felul de semnificații.

— Nu este așa. Trebuie să existe o singură semnificație. Evidentă pentru toată lumea, cu același înțeles pentru toți. În sensul acesta lucrează întreaga echipă, computerele sînt și ele programate pentru o asemenea analiză logică. Este imposibil să nu apară o ordine inteligentă în așezarea vocilor, a pauzelor, nu știu... Oricum, vocile în sine nu pot avea nici o însemnătate. Sînt însă convins că pînă la urmă vom reuși, dar mai avem nevoie de timp. Asta este tot ce ne lipsește — timpul.

— Nu vă pot promite nimic, spuse Jeremiah.

— Veți fi primul anunțat.

— Nu pot să vă promit nimic, repetă Profetul, dar de această dată pe un ton care nu mai excludea posibilitatea promisiunii. Și acum, vă rog, lăsați-mă. Judith!

Ochii bătrînului scăpărau din nou.

— Ți-am mai spus-o, dar de data aceasta este pentru ultima oară. Pe omul acesta, ridică o mînă decisă către Mitchell, pe omul acesta nu vreau să-l mai văd, nu vreau să-l mai vezi. Ai de ales, să-ți fie clar: dacă-l mai întîlnești, dacă preferi să nu-mi dai ascultare, să știi că nu mai ai ce căuta în fața mea, niciodată.

Mitchell făcu un pas înainte, strîngîndu-și pumnii.

— Pe toți...

Judith îl opri.

— Du-te, Bill, îi spuse cu blîndețe, în timp ce-l invita cu un gest discret să părăsească încăperea. Nu ne vom mai revedea, Bill. Nu pot să-l părăsesc, nu-l pot lăsa singur, pradă răutății și curiozității oamenilor. Iartă-mă, Bill, dar cred că mă-nțelegi.

În spatele lor ușa se închise fără zgomot, cu un oftat ușor.

— Ce om ciudat, spuse Thomas. Pe de o parte reușește să facă un auditoriu de zeci de mii de oameni să creadă că le transmite direct cuvîntul Dumnezeului în care vor cu toții să creadă, iar pe de altă parte, nu este capabil să stea de vorbă cu cineva fără să încerce să-l îndepărteze de el, respingînd orice posibilitate de contact.

— Ar trebui să încerci să-l înțelegi, Bill, spuse cu blîndețe MacDonald. În felul său nu face altceva decît să se roage să fie înțeles. De fapt, mi se pare un neajutorat. Și nu știu de ce am senzația că aveți multe puncte comune.

— Lua-l-ar naiba, scrîșni din dinți Mitchell, mi-e greață de toată rasa asta omenească, să-i ia dracu' pe toți.

Privi către ceilalți.

— Mă rog, cu unele excepții.

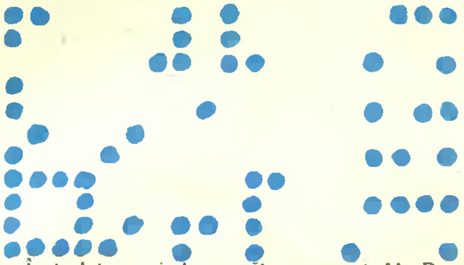

În taxiul care-i ducea către aeroport, MacDonald rupse tăcerea.

— Ai făcut o treabă bună, George.

— Ei, aș!

— Nu-i cazul să fii modest. Tu și Bill și ceilalți, cu articolele voastre, și reportajele, și interviurile, și programele la radio și televiziune ați făcut foarte mult pentru Proiect. Și nu este vorba doar de o acceptare a ideii, ci de multe ori, în multe locuri, chiar de entuziasm. Știrea că am primit un mesaj din partea unor ființe inteligente care trăiesc pe o planetă care gravitează în jurul unuia dintre sorii capellani a fost primită fără scepticism, cu destulă emoție, dar fără panică. Nu cred că s-ar fi putut obține rezultate mai bune...

— Nu-s chiar atît de sigur, spuse Mitchell.

— Prea vrei să obții totul dintr-o lovitură, îl contrazise MacDonald. La urma urmei, mai bine de cincizeci de ani, nouă oameni din zece nu auziseră de Proiect, iar cei care știau ce este și cu ce se ocupă erau convinși că este vorba doar de un savantlîc costisitor. Mai mult decît atît: încă de cînd s-a pus pentru prima dată în mod mai serios problema existenței altor ființe inteligente în Univers, foarte multă lume, și mă refer în special la oameni de cultură, prevedeau dacă nu o catastrofă, cel puțin o isterie colectivă, o panică răspîndită pe toată suprafața globului pămîntesc.

— Oameni de cultură?! Numai pentru ca aveau o diplomă în buzunar și dreptul de a se adresa unei săli pline de studenți pe jumătate adormiți?

MacDonald își spuse că nu avea sens să continue discuția cu Mitchell care, în mod vădit, era încă sub influența întîlnirii cu bătrînul Jones, Jeremiah-profetul-solitarian.

— Bine, domnilor, să ne lăsăm mințile să se odihnească și să vedem ce mai este nou pe lume.

Se întinse spre bordul mașinii și dădu drumul aparatului de radio. Mai întîi se auzi muzică — înregistrări de la unul din ultimele festivaluri folk, apoi muzică de dans străveche, de prin anii treizeci, plăcută, armonioasă, dar care se pierdu încet, fadingul făcînd loc unui amalgam de static și frînturi de transmisiuni haotic suprapuse...

— Ne-am lămurit cu noutățile, spuse Mitchell, vrînd să oprească aparatul, dar Thomas îl opri.

— Stai!

Din difuzor se auzea: „POC". Spune noapte bună, grace PRRRPRRR muzică POCPRRR parcă m-a lovit în moalele capului PRRRPOCPOC muzica PRRRPOCPOCPOC Iarry, idolul matineului POC-

POC muzică: au revoir plăcute PRRRPRRR teatrul acela de la POCPOCPRRR îi mîna lui chioru PRRRPOC muzică POCPOCPOC cine ştie ce rău...

— I-auzi? Nu-i Mesajul? întrebă Mitchell.

Cu toată proasta calitate a emisiunii, i se păru că detectează un straniu potenţial de credibilitate în amalgamul de sunete.

— Doar o parte din el, îi confirmă Thomas.

Lui Mitchell i se păru că vocea prietenului său tremura uşor, de parcă ar fi retrăit momentul despre care îi povestise, cînd auzise pentru prima oară mesajul, în clădirea Proiectului din Puerto Rico, acolo unde venise pregătit să răscolească totul pentru a dovedi că Proiectul nu era decît o vastă păcăleală. De atunci se transformase într-un partizan înfocat, care nu mai avea alt ţel decît acela de a convinge o cît mai mare parte din omenire că mesajul era real şi că nu ascundea în sine nimic periculos. Niciunuia dintre cunoscuţii săi nu-i venea să creadă că Thomas se putuse converti într-un timp atît de scurt, dar după ce ascultaseră mesajul şi explicaţiile lui George, care nu făcea decît să amplifice cele aflate de la MacDonald, se declaraseră cu toţii gata să-l ajute. Mitchell fusese printre primii.

„Aţi ascultat un program de emisiuni de astăzi şi de ieri", se auzi vocea crainicului. „Ultima parte a fost un fragment din Mesajul primit din constelaţia Capella, aflată la patruzeci şi cinci de ani lumină distanţă de Pămînt. Dacă printre dumneavoastră, stimaţi radioascultători, se afă cineva care are vreo propunere pentru descifrarea Mesajului, este rugat să scrie domnului Robert MacDonald, directorul Proiectului. Adresa este următoarea: Proiectul de Radiorecepţie — Arecibo — Puerto Rico. Şi acum, vă invităm să ascultaţi un alt episod dintr-o emisiune de mare succes de acum nouăzeci de ani..."

Vocea se pierdu în armoniile straniu modulate ale unei orchestre de suflători, şi o voce de bas întrebă pe un ton teatral: „Cine va putea şti vreodată cîtă răutate se ascunde în profunzimile sufletului omenesc?" Melodia reveni şi apoi se stinse. Vocea reluă într-o şoaptă pătrunzătoare: „Doar Umbra care..."

Thomas opri aparatul.

— Nu este rea ideea, spuse MacDonald, dar mă tem că nu mai putem face faţă noianului de scrisori.

— Nu aveţi nici o propunere?

MacDonald îşi înclină fruntea.

— Nu, din păcate, nu încă. Dar... „Cine va putea sti vreodată ce sclipiri de inteligenţă se ascund în profunzimile minţii omeneşti?"

Izbucniră cu toţii într-un hohot de rîs la prompta parafrază a emisiunii radiodifuzate.

— Nici nu întrebasem foarte serios, spuse Thomas. Dar ştiţi ceva? De ce nu punem pe cineva să selecteze sugestiile care se aseamănă şi să le programeze pe computer?

— Nu mai este cazul... Şi ruşii şi chinezii o fac deja. Am fi auzit ceva.

Thomas oftă.

— Tare mă tem că pînă la urmă nu v-am dat decît un surplus de bătaie de cap.

MacDonald zîmbi.

— Nu mai ştii ce-a spus vulpea iepuraşului? „Cumetre, dacă zici că mori de frică, de ce-mi ieşi în cale?"

Taxiul se opri în faţa aeroportului. MacDonald apăsă pe tasta totalizatoare a kilometrajului şi, în timp ce aştepta ca aparatul să-i restituie cartea de credit, le spuse celor doi prieteni:

— Vreau să cumpăr ceva pentru Maria şi Bobby. Veniţi cu mine?

Paşii le răsunau sec sincronizaţi pe pardoseala din imitaţie de marmură.

— V-am schimbat puţin programul, băieţi. V-aş ruga să vă întoarceţi cu mine la Arecibo.

Simţiră cum vibra structura clădirii marcînd momentul în care catapulta electrică lansa un alt superjet. O clipă mai tîrziu se auzi vuietul reactoarelor pierzîndu-se în înălţimi ca un tunet îndepărtat.

— Mai aveam nişte treburi de terminat pe aici, ştiţi prea bine, protestă Mitchell.

— Pentru binele Proiectului, spuse MacDonald, cred că este de preferat să fii cît mai departe de Judith, cel puţin pentru cîtăva vreme.

— Ori dumneata, ori Jeremiah...

Thomas nu-şi ascunse îngrijorarea.

— Jeremiah este un profet şi constituie un pericol pentru noi.

— Ai dreptate. Din cauza asta vreau să veniţi cu mine, să vă integraţi din nou în atrmosfera Proiectului, să-i simţiţi realităţile, să-i revedeţi pe cei care lucrează acolo. Mă gîndesc că, pe lîngă tot ce aţi făcut, ar mai trebui încă ceva; aş vrea să puteţi comunica tuturor tensiunea în care se desfăşoară cercetările, curiozitatea, entuziasmul — sînt lucruri care dacă ar putea fi transmise şi înţelese, ar putea contracara într-o bună măsură influenţa crescîndă a profetului Jeremiah şi a solitarienilor săi.

Thomas scutură din cap, muşcîndu-şi nervos buzele.

— Nu trebuie să încercăm să-l combatem. Este, cred, cinstit în felul său. Crede în ceva, într-un ideal poetic care pentru el este o realitate.

— Nu-i decît un şarlatan bătrîn.

— Prea eşti pornit împotriva lui, Bill, spuse MacDonald. George are dreptate. Jeremiah este un om care-şi apără convingerile cu toate mijloacele de care poate dispune. Crezul solitarian nu poate fi împăcat cu ideea existenţei altor lumi inteligente.

— Şi atunci de ce l-aţi mai invitat la Proiect? întrebă nedumerit Mitchell.

— Pentru că Thomas are dreptate: înainte de a fi un fanatic, acest şarlatan bătrîn — cum îi spui tu — este un om cinstit. Cred că merită să încercăm să-l facem să înţeleagă. Nu avem nimic de pierdut, dar ne acordăm o şansă în plus.

— Dar dacă va înţelege... Este o imposibilitate, ar însemna să-şi renege credinţa!

— Nu neapărat.

— Iar dacă va rămîne ferm pe poziţia sa va lupta şi mai înverşunat împotriva Proiectului, nu? Poate fi chiar atît de periculos? întrebă Mitchell.

— Cred că niciodată, de cînd există Proiectul, nu am fost atît de aproape de desfiinţarea totală, definitivă. Este într-adevăr o ironie a soartei, care se potriveşte de minune întregii istorii a Proiectului, să ne aflăm într-o situaţie atît de critică exact atunci cînd sîntem pe punctul de a ne atinge ţelul căruia atîţia dintre noi şi-au dedicat eforturile întregii lor vieţi. Cincizeci de ani am putut lucra nestingheriţi, dar, în momentul cînd existenţa Mesajului a devenit de necontestat, existenţa noastră este ameninţată mai mult decît a fost vreodată.

Thomas începu să rîdă.

— Istoria se repetă. Savanţii vin cu o idee trăsnită. Societatea, statul, puterea administrativă şi opinia publică le pun la dispoziţie jucăriile cerute cu atîta insistenţă şi-i lasă să-şi facă de cap cu ele pînă joaca devine treabă serioasă. Abia atunci încep cu toţii să se întrebe ce poate ieşi dintr-o joacă...

— Dar ce ne pot face Solitarienii? întrebă Mitchell.

— Sînt mulţi, răspunse MacDonald. Sînt mulţi şi se înmulţesc mereu. Proiectul le contrazice credinţa şi, din acest motiv, vor să-l vadă la pămînt. Pentru asta se luptă toţi senatorii şi congresmenii lor. Voi aţi făcut o treabă foarte bună, dar, în ciuda faptului că lumea a acceptat realitatea Mesajului, solitarienii reuşesc încă să exploateze teama nemărturisită a speciei umane de a se trezi confruntată cu fiinţe superioare nouă. Şi este cît se poate de clar că necunos-

cuţii capellani ne sînt mult superiori.

— Cum aşa? întrebă Mitchell, constatînd — surprins — că vocea îi reflecta o neobişnuită tensiune.

Ajunseră în faţa standurilor pline de obişnuitele fleacuri oferite călătorilor prin toate aeroporturile lumii. MacDonald căuta cu privirile ceva potrivit pentru cei de acasă.

— Este limpede că sînt o rasă mult mai veche şi mai avansată tehnologic decît a noastră, explică el, nehotărîndu-se ce să cumpere: (Mariei, o carte, desigur, ceva cu dragoste şi aventuri în lumi fantastice, dar lui Bobby? Alese încîntat un minicosmium tridimensional, dar nefiind prea convins că micuţul putea aprecia ingeniozitatea jucăriei, scoase cu greutate, de pe un raft ticsit cu animale din pluş şi plastic, un enorm struţ portocaliu, pufos şi teribil de caraghios, cu gîtul şi picioarele lungi, care se îndoiau în toate părţile, în timp ce continua să-i vorbească lui Mitchell). Cele două gemene roşii sînt mai vechi decît soarele nostru cu milioane, dacă nu chiar cu miliarde de ani. Astronomii încă nu sînt de acord asupra modului în care mărimea masei stelare influenţează evoluţia stelei. Esenţial este însă că noi n-am reuşit pînă acum să interceptăm emisiunile radiofonice ale altor lumi, fără a mai vorbi de faptul că nivelul de dezvoltare al tehnologiilor noastre nu permite încă retransmiterea lor direcţională către sursă.

— Într-un fel avea dreptate Adams, spuse gînditor Thomas. Poate că totuşi sîntem singurii care facem gălăgie în micul nostru colţ de Univers.

— Mai ştii, îi răspunse MacDonald, nereuşind să ţină ca lumea în braţe păsăroiul care parcă se hotărîse să-şi asume o voinţă proprie în virtutea căreia se ciocnea de fiecare persoană pe lîngă care treceau în drumul lor către sala de aşteptare.

Maria îi aştepta în micul aeroport de lîngă Arecibo.

— Robby! exclamă ea, încruntîndu-se puţin la efortul de-a nu izbucni în hohote de rîs, văzîndu-l pe MacDonald cum se chinuia s-o îmbrăţişeze fără să scape din mînă pacostea portocalie.

— Taci cu mama, îi spuse copilului care începuse să plîngă, ascunzîndu-şi faţa la pieptul ei. Doamne, Robby, ai nişte idei cîteodată...

Rîsul îi izbucni în cascade cristaline, nestăpînite. Mitchell se gîndea că era, fără îndoială, cea mai frumoasă femeie pe care o văzuse vreodată — dar cum va fi fost cu douăzeci şi ceva de ani în urmă... Înţelegea acum că MacDonald avea toate motivele din lume pentru a nu lipsi din Arecibo mai mult decît i se putea impune.

— Cred că ar trebui să mă simt puţin ridicol, nu? Oricum, teribil îmi mai înţeleg familia!

Thomas rîdea şi el.

— Culmea este că pe alţii poţi să-i înţelegi la perfecţie!

— Nu mai spune! protestă MacDonald. Chiar şi pe Jeremiah?!

— Cel puţin l-ai făcut să te asculte, îi răspunse Thomas, şi să-ţi promită că va veni aici.

— Robby! Şi nu-mi spui nimic?! Chiar l-ai convins? (Ochii Mariei străluceau de bucurie).

— Ei, nu chiar aşa. Dă-mi mie băiatul, spuse MacDonald întinzînd braţele către copilul care nu-şi potolise ţipetele. Acesta se lăsă luat cu vădită încredere, dar întorcîndu-şi în acelaşi timp faţa să nu mai vadă nefericita jucărie. (După cîteva momente, ţipetele deveniră scîncete, scîncetele suspine, iar suspinele, tăcută atenţie acordată vocii blînde care-l liniştea în chip miraculos).

— Se poate, Bobby?! Doar tata nu-ţi poate aduce nimic rău, chiar dacă ţi se pare cam ciudată jucăria. Ai să vezi că pînă la urmă ai să te obişnuieşti. Iar tu, urîtule, se adresă el păsăroiului, să nu-mi mai sperii băiatul!

Luă jucăria în cealaltă mînă şi se îndreptă către ieşire, dar se opri brusc, întorcîndu-se către ceilalţi.

— Doamne, unde mi-or fi minţile? o întrebă zîmbind pe Maria. Aceştia ne sînt musafirii, draga mea. Pe George îl cunoşti — el este Toma necredinciosul, — se potriveşte, nu?, iar domnul acesta bine este Bill Mitchell, un cavaler cu inima rănită.

— Bună, George, spuse Maria, lăsîndu-l s-o sărute pe obraji. (Apoi îi întinse mîinile lui Mitchell). Mă bucur să te cunosc, Bill. Îţi doresc să ai ce-ţi lipseşte.

— Nu-i dracul chiar atît de negru, spuse Mitchell, încercînd să pară mai vesel decît era în realitate. Este aceeaşi poveste veche de cînd lumea: un tată încăpăţînat, o fată care trebuie să aleagă între noi, timpul le va aranja pe toate.

— Sînt sigură că aşa va fi, îi răspunse Maria, iar Mitchell se simţi mişcat de convingerea profundă care se simţea în vocea ei.

— Haideţi, am să vă pregătesc nişte bunătăţi mexicane cum n-aţi gustat vreodată.

Privirea lui Mitchell se opri o fracţiune de secundă pe cicatricea albă care marca încheietura fină a mîinii pe care Maria tocmai şi-o retrăgea.

— Am mîncat în avion, dragă, spuse MacDonald.

— Ei şi ce, aia numeşti tu mîncare?

— În afară de asta, trebuie neapărat să mergem mai întîi la Proiect, unde avem cîteva chestiuni urgente de verificat. Dar mîine — înainte ca aceşti domni să se întoarcă la New York — ne poţi răsfăţa cum îţi doreşte sufletul, bine?

Maria cedă, schiţînd o jumătate de plecăciune, o comică supuşenie, răspunzînd pe aproape acelaşi ton:

— Biinee...

Îşi puseră cu toţii valizele în portbagajul maşinii lui MacDonald, înghesuind struţul deasupra lor. Copilul se liniştise, cuibărit comod în braţele tatălui său. Maria conducea cu îndemînare. Erau o pereche cum nu se putea mai potrivită, se gîndi Mitchell, în timp ce privea peisajul care se lăsa liniştit în îmbrăţişarea nopţii. Ar fi trebuit să se simtă obosit. Fusese o zi lungă. Porniseră în zori din New York, la prînz avuseseră întîlnirea cu profetul în Texas, iar acum erau în Puerto Rico, şi totuşi se simţea minunat. Poate că era din cauza trecerii de la aglomeraţia zgomotoasă a citadelelor americane la liniştea portoricană, poate torsul monoton, dar plăcut, al motorului vechi, cu aburi, sau frumuseţea blîndă a soţiei lui MacDonald şi conversaţia lor pe teme familiale, care nu implica prin nimic atenţia celor doi tineri aşezaţi pe bancheta din spate. De obicei, asemenea situaţii îl făceau să se simtă încurcat, de prisos, dar de data aceasta totul era altfel.

Poate că ar fi cazul să-şi revizuiască părerea despre oameni, în general. Mitchell privi către Thomas. În mod evident şi acesta se simţea în largul său, rela-

xat, de parcă şi-ar fi lăsat toate grijile undeva, departe, nu mai era obişnuitul pachet de nervi — permanent stresat de cariera ratată, de poet şi romancier, mereu în căutarea iţelor ascunse ale vreunui scandal. De cînd se dedicase cauzei Proiectului, Thomas se purta ca şi cum păstra în suflet o neştiută de alţii oază de împlinire.

Privind cum se desfăşura pe lîngă ei peisajul, Mitchell se surprinse dorindu-şi ca această călătorie să nu se mai sfîrşească. I-ar fi plăcut să simtă mereu senzaţia asta de linişte, să-şi lase privirile să se odihnească pe colinele pline de verdeaţă, prin valea în care tocmai pătrundeau şi care părea acoperită de pînza unui miraculos păianjen, fire şi pete strălucitoare, iar acolo — nu departe — o umbră imensă, ca o ureche ciulită spre şoaptele neştiute ale stelelor.

Aproape că nici nu-şi dăduse seama că ajunseseră la clădirea Proiectului.

MacDonald aşeză cu grijă copilul adormit pe bancheta din spate, o sărută pe Maria şi-i mai şopti ceva, apoi — văzîndu-i pe cei doi tineri că-şi luau valizele din portbagaj — luă şi el struţul.

— Am să-l păstrez la birou o vreme, pînă cînd Bobby se va obişnui cu el.

Thomas se oprise în faţa intrării, după ce urmărisera cu toţii cîteva clipe maşina care se pierdea pe drumul printre coline.

— Tot mai căutaţi? întrebă el, arătînd discul radiotelescopului care se rotea abia simţit sub lumina palidă a stelelor.

MacDonald ridică din umeri.

— Dacă am înregistrat un mesaj nu înseamnă că nu mai pot fi şi altele, căutarea nu se poate opri niciodată. În afară de asta, nu putem fi siguri că ştim cum să căutăm, nimeni din echipă nu consideră că ne-am terminat treaba.

Mitchell era surprins de forfota de stup din interiorul clădirii. Este drept că văzuse mulţimea de automobile parcate afară, dar nu se aştepta să vadă atîţia oameni în jur — unii treceau abia salutîndu-l pe MacDonald, de parcă nici nu fusese plecat dintre ei, alţii erau atît de prinşi de discuţiile pe care le purtau încît nici nu-i băgau în seamă, iar puţini alţii — femeile, mai cu seamă — se opreau şi-l întrebau cîte ceva despre Maria, sau despre micul Robert, lăsînd să le fie prezentaţi cei doi însoţitori.

Ca şi cum ar fi simţit întrebările pe care şi le punea Mitchell, MacDonald îi spuse, în timp ce-i conducea de-a lungul coridoarelor:

— Treaba merge foarte bine şi fără mine. Eu sînt doar un element catalizator, sau, cum spune Horaţiu, „Fungar vice cotis..." (Se întrerupse, surprinzînd încurcătura, abia ascunsă de un zîmbet, din ochii lui Mitchell)

— „Ca gresia mă simt, ce-ascute fierul muşcător far'a putea nimic să taie", traduse el liber. Uite, aici este vizuina noastră.

Încăperea era înţesată de echipament electronic, terminalele unui computer, aparatură de înregistrare şi mirosea a ozon. Într-un colţ un bărbat meşterea ceva într-o încurcătură de fire, iar altul stătea pe-un scaun, cu urechile acoperite de un set de căşti, părînd să asculte atent o muzică necunoscută. Privi către cei care intraseră şi-i făcu semn lui MacDonald, invitîndu-l să asculte şi el, dar la gestul de refuz al acestuia, îşi scoase căştile şi întrebă:

— Cum a fost?

— Ei, e o poveste mai lungă, îţi spun eu mai tîrziu. MacDonald se întoarse către Mitchell.

— Dacă am avea timp ţi-aş arăta tot ce facem noi, te-aş invita să asculţi muzica sferelor, sunetul infinitului, vocile damnate care nu reuşesc să se facă înţelese, dar pur şi simplu nu avem timp necesar.

— Mai bine pentru tine, Bill, interveni Thomas, mai în glumă, mai în serios. Dacă te laşi prins, eşti pierdut! Nu vezi că ăştia nu mai au alt gînd pe lume decît Mesajul, Mesajul şi iar Mesajul?

— Tot ce se poate, George, spuse MacDonald zîmbind, dar Bill vrea să asculte Mesajul, vrea să ştie de ce nu am reuşit încă să-l descifrăm, deşi sînt mai bine de şase luni de cînd ne batem capul cu el. Iar în aceste şase luni solitarienii îşi adună forţele, congresmenii devin din ce în ce mai nervoşi şi ne atacă toate părţile, făcînd ca eforturile celor bine intenţionaţi, aşa cum sînteţi voi doi, să se irosească fără nici un folos.

— Nu cred că totul e în zadar, protestă Mitchell.

— Ai dreptate şi mă bucur c-o spui, încuviinţă MacDonald. Nu am descifrat Mesajul, deşi pînă acum ar fi trebuit s-o facem cu atîtea minţi luminate şi atîta amar de aparatură cîtă avem aici. Haideţi, vreau să vă arăt ceva.

Îi conduse cu paşi repezi pe lîngă alte încăperi prin ale căror uşi, mai mult, sau mai puţin deschise, se vedeau bărbaţi, sau femei, singuri, sau în grupuri, ocupaţi în jurul pupitrelor de control sau meselor de lucru, pînă ajunseră la capătul unui coridor.

— Aici este camera computerului, spuse MacDonald, deschizînd uşa dublu izolată.

Privind în jurul său, Mitchell pricepu că denumirea era doar o reducere de la complex la simplu, pentru că încă nu se inventase exprimarea în limbajul specific al majusculelor. Era într-adevăr camera computerului, camera în care pereţii erau, pur şi simplu, acoperiţi de aparatura complexă, care se extindea şi în spaţiul încăperii, perifericele de tot felul, cu imprimante şi displayuri de diferite tipuri şi mărimi abia mai lăsînd loc unui enorm pupitru de control în faţa căruia era aşezat, ca un maestru vrăjitor, un bărbat cu părul cărunt, des, tuns perie.

— Bună, Oley, spuse MacDonald.

— Văd că mi-ai adus un cadou, îi răspunse celălalt.

MacDonald oftă şi, după ce aşeză cu grijă nefericitul struţ portocaliu într-un colţ mai ferit, făcu un gest către Mitchell.

— Nu, Oley, ţi-am adus nişte musafiri.

Îl prezentă pe Olsen lui Mitchell. Thomas era oarecum de-al casei.

— Vreun pas înainte?

— Nu Mac, dar nici înapoi, răspunse expertul în software.

— Vrei să ne arăţi poza cea mai clară?

Degetele lui Olsen jucară un arpegiu scurt pe claviatura pupitrului. Pe un ecran mare din faţa lor apărură şiruri fragmentate de cifre, albe pe fond gri-verzui. Mitchell le privi cîteva clipe, apoi atenţia îi fu prinsă de sunetele care-i învăluiau, provenind din difuzarea bine ascunse — un fîşîit uşor, apoi tăcere, puţin zgomot, paraziţi, apoi iar tăcere, iar zgomot — tăcere — zgomot, cînd mai tare, cînd mai slab, mai scurt, mai prelungit, din cînd în cînd cîte un CLIC, cîte un BZZ, cîte un PLOC.

Mitchell privi spre Thomas. Amîndoi spre MacDonald.

— Cred că mi-ar fi mai clar mesajul transmis de o furtună obişnuită, încercă Mitchell să glumească.

— Mda, asta-i problema. O parte din ceea ce se aude, printre frînturile de programe de acum nouăzeci de ani, este static. La static se adaugă efectele combinate ale distanţei, fadingul, întreruperi — într-un cuvînt zgomot. Dar acum sîntem convinşi că o parte din ceea ce auzim este mesajul propriu-zis. Problema este cum să separăm griul de neghină. Explică-le dumneata mai bine, Olsen.

— Mai întîi, începu Olsen, încercăm să „curăţăm" înregistrarea, să eliminăm prin filtre electronice bruiajul şi zgomotul de fond natural. Am elaborat programe care lasă de o parte tot ce pare a fi întîmplator, accidental, după care reiau înregistrarea de la

capat, în diverse variante, cıt se poate de complexe, amplificînd semnele care par ordonate, ori de cîte ori este nevoie..

— Arata-le ce obţinem dupa filtraj, îl întrerupse MacDonald.

Olsen apasa alte taste. Acum difuzoarele lasa sa se auda o serie clara de sunete şi taceri, ca un mesaj telegrafic din care lipsesc liniile: punct — punct — tacere —punct — punct — punct — punct — punct — punct — tacere — alte şapte puncte—tacere—punct—tacere...

Mitchell şi Thomas ascultau, straduindu-se sa desluşească vreun sens dar, în cele din urmă, clătinară din cap, privindu-se descurajaţi.

— Nu se poate înţelege nimic, spuse Mitchell, şi totuşi... este ceva, trebuie sa fie ceva...

— Diferenţa dintre ce am ascultat acum şi inregistrarea de mai înainte este că pacanitul acesta nu-i real, îl completa Thomas. Pur şi simplu nu suna bine.

Olsen ridica din umeri.

— De fapt, nici cealalta înregistrare nu suna mult mai bine. Aşa interpretează aparatura noastră ceea ce ne-a parvenit, amestecat cu fragmente din emisiunile secolului trecut. N-am făcut altceva decît sa lasam computerul să interpreteze „umplutura", traducînd-o în sunete care să ni se pară mai familiare, sau care sa fie mai pe înţelesul nostru.

— Dar nu aveţi nici un rezultat, spuse Thomas.

— Nu încă. Mai avem probleme. Încercam sa gasim repetari, grupuri recurente, dar nu ştim daca este vorba de un singur mesaj repetat de nenumarate ori, sau de o serie de mesaje. Uneori am crezut ca am prins ceva, dar pina acum n-au fost decit alarme false.

— Ce-aţi prins? Fraze întregi sau doar frînturi? întreba Mitchell.

— In ce limba? replică Olsen, uşor amuzat.

— M-am exprimat eu greşit. Mă gîndeam la formule matematice, ceva de genul „unu şi cu unu fac doi", sau formula lui Pitagora, cam aşa ceva.

MacDonald surise cu amaraciune abia ascunsa.

— O asemenea schema n-ar fi fost buna decît pentru a ne atrage atenţia, pentru a ne demonstra ca este un mesaj transmis de nişte fapturi inteligente, dar treaba asta au realizat-o deja prin returnarea propriilor noastre radioemisiuni, nu?

— Dar ce fel de mesaje ar putea trimite, aşa, în necunoscut, fara sa ne cunoasca limba? Ce fel de mesaj ar putea fi înţeles de orice alta fiinţa dotata cu o gîndire logica? insista Mitchell.

Thomas îl privi gînditor.

— Zgomot şi tacere... sunet şi tacere... Nu se poate, trebuie să aibă un înţeles!

— Puncte şi tacere, spuse Mitchell. Puncte şi tacere aşa i-a spus Mac lui Jeremiah. Puncte şi tacere. Mie chiar aşa mi s-a parut ca aud: puncte, fara linii... puncte şi blancuri.

MacDonald îi arunca o privire cercetatoare.

— Stai puţin! Vrei sa repeţi?

— Puncte şi tacere, aşa i-aţi spus lui Jeremiah. Chiar dumneavoastra.

— Nu, nu, ai mai spus ceva.

— Puncte, fara linii, repeta Mitchell. Puncte şi blancuri, ştiţi, ca la tipografie.

— Puncte şi blancuri... e ceva... Olsen, ţie nu-ţi spune nimic?

Ceva cam ca la cuvinte încrucişate, un mesaj cifrat... o grila? Experienţa lui Drake? Olsen, da-i drumul, asta este. Pornim de la toate combinaţiile numerelor prime.

Privirea lui MacDonald se aprinsese.

— Bill, te rog, transmite-i lui Jeremiah, cu semnătura mea, doar atît: Veniţi. Mesajul descifrat.

— Eşti sigur, Mac? întrebă Thomas. Nu vrei să aşteptăm să vedem ce iese?

— Nu ţi s-a întîmplat niciodată să fii sigur de ceva, atît de sigur încît să ţi se pară că ştii răspunsul înainte chiar de a ţi se fi pus întrebarea, ceva ca o străfulgerare?

— Ba da, răspunse Thomas. Şi cred că şi Jeremiah poate cunoaşte acest sentiment.

— Aşa-i, şi tocmai de aceea vreau să fie aici cînd vom derula prima imprimantă, spuse MacDonald. Sînt convins că este un lucru de o importanţă capitală.

Mitchell se opri înainte de a deschide uşa.

— Chiar nu veţi încerca nimic înainte?

Privi uimit la MacDonald care îşi clătină încet, abia simţit, capul. Poate că Thomas îl înţelegea, dar pentru el MacDonald rămînea o enigmă.

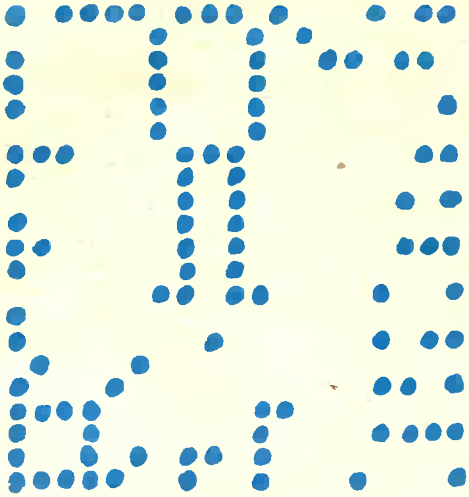

Cînd sosi Jeremiah, însoţit de Judith şi MacDonald, încăperea era de acum plină. În afară de Olsen, Thomas şi Mitchell, mai erau aproape o duzină de bărbaţi şi femei — principalii colaboratori ai lui MacDonald.

Mitchell fusese surprins cînd primise aproape imediat răspunsul lui Jeremiah, care îl surclasase în laconism pe MacDonald cu un simplu „Sosesc", dar fusese şi mai surprins, primind după cîteva minute un nou mesaj, de data aceasta trimis de Judith şi anunţîndu-i cu ce zbor vor sosi. După cîte ştia el, profetul refuzase întotdeauna să călătorească cu avionul şi, în orice caz, nu se aşteptase cituşi de puţin ca acesta să accepte invitaţia lui MacDonald.

Îi fusese greu să suporte aşteptarea încordată în care rămăsese după ce MacDonald plecase la aeroport să-l întîmpine pe profet. Fusese uimit, văzîndu-i pe cei din jurul său că nu dau nici un semn de nerăbdare, că aşteptau în linişte, fără să părăsească încăperea, fără să se plîngă, fără să-i ceară explicaţii lui Olsen. Probabil că fuseseră selecţionaţi după probe speciale de testare a răbdării, sau se obişnuiseră cu aşteptările îndelungi, sau poate că nu erau decît membrii unui colectiv neobişnuit, cu moralul modelat după cel al neobişnuitului lor conducător. Mitchell constatase însă că, în mod inexplicabil, nu se simţea deloc stînjenit printre ei, ba — în ciuda propriei sale nervozităţi — chiar îi plăcea atmosfera, liniştea celor din jur.

Jeremiah pătrunse în încăpere înconjurat ca de o aură de demnitate care-l deosebea de cei din jur mai mult decît ar fi putut-o face orice veşmînt sacerdotal.

MacDonald încercă să-i prezinte colegii, dar Jeremiah îl refuză cu un gest tăios şi se apropie, cercetător, de aparatura înşirată de-a lungul pereţilor şi prin încăpere.

Judith îl urma, salutîndu-i pe membrii Proiectului într-o tentativă patetică de a compensa grosolănia tatălui ei. Mitchell simţi cum îl trec fiori reci pe şira spinării. Ce avea fata asta de-l făcea să se cutremure de simpla bucurie de a o revedea?

Jeremiah se întoarse către MacDonald de parcă nu ar fi fost decît ei doi în camera computerului.

— Aveţi nevoie de toate astea pentru a citi un simplu mesaj? Celui care crede îi este de ajuns inima.

MacDonald surise.

— Recunosc că între noi există o diferenţă, şi această diferenţă face să avem nevoie de „toate astea". Felul nostru de credinţă ne cere ca oricine să fie în măsură să obţină aceleaşi rezultate ca şi noi, dacă foloseşte aceleaşi date şi acelaşi gen de aparatură. În ceea ce priveşte inimile credincioase, sînt convins că, deşi există milioane pe Pămînt, nu sînt două care să fi primit mesaje identice vreodată.

— Nu-i nevoie să fie identice, răspunse Jeremiah.

— Înţeleg că revelaţiile dumneavoastră vă sînt personal rezervate, dar nu credeţi că ar fi minunat dacă unele din ele, cele mai importante, ar putea fi împărtăşite în aceeaşi măsură de toţi drept-credincioşii?

Jeremiah îl privi scrutător pe MacDonald. Mitchell avea senzaţia că priveşte doi luptători, singuri într-o imensă arenă, luptîndu-se într-o încleştare decisivă. Se apropie de Judith şi-i luă mîna într-a sa. Tînăra îl privi scurt, îşi lăsă apoi ochii în jos, către mîinile lor, apoi se uită din nou către tatăl său, dar nu-şi retrase mîna. Mitchell simţi, cu un tremur de plăcere, apăsarea uşoară a degetelor fetei.

— Nu m-ai făcut să vin pînă aici numai ca să-mi iei credinţa în derîdere, spuse Jeremiah.

— Nu, ci pentru a vă arăta în ce cred eu. Şi eu am avut o revelaţie. Departe de mine gîndul de a o compara cu ale dumitale.

Cei doi începuseră să se tutuiască ca doi buni prieteni, sau ca doi vechi adversari.

— Revelaţia mea, continuă MacDonald, nu provine de la o sursă bine determinată, identificabilă. Este o convingere intimă, care a crescut, transformîndu-se dintr-un simplu gînd într-o certitudine de nezdruncinat că mai există şi în altă parte viaţă în Univers, că nu poate exista o împlinire mai profundă umană pentru un om, decît aceea că poate confirma această certitudine. Şi cred, din adîncul fiinţei mele, că realizarea unei comunicaţii între lumea noastră şi altă lume, din alt colţ al Universului va face din acest loc vast, necuprins şi de neînţeles, în care trăieşte omenirea noastră, ca un trib pierdut într-o pădure întunecată, un loc mai plin de bucurii, de pace şi de curăţenie sufletească.

Mitchell îşi roti privirea prin încăperea în care răsunau cuvintele lui MacDonald. Îl priveau toţi pe cel care le fusese alături atîţia ani într-un fel care-i spunea lui Mitchell că şi ei auzeau pentru întîia oară crezul lui MacDonald, că acesta îşi trăise pînă în acel moment convingerile fără a le desluşi, aşa cum o făcea acuma în faţa străinului care era pentru ei Jeremiah, de parcă n-ar fi existat pe lume lucru mai însemnat decît a-l face pe acesta să înţeleagă în ce credea el. Mîna sa cuprinse mai bine palma micuţă a Judithei.

Jeremiah se încruntă.

— N-am făcut atîta drum numai ca să ne pierdem în dezbateri teologice.

— Nu cred nici eu că ne-am putea pierde vremea cu aşa ceva. De altfel ceea ce v-am spus — pe cît cred eu — nu este teologie, deşi s-ar putea să atingă aspecte ale gîndirii umane al căror conţinut să fie pentru dumneavoastră sacru, dar nu este în intenţia mea nimic care să vrea să vă atace propriile convingeri, şi cu atît mai puţin să vă jignească. Eu nu doresc decît să mă fac înţeles.

— De ce? îl întrerupse Jeremiah.

— Pentru că pentru mine este extrem de important ca dumneata să mă înţelegi, să-ţi dai seama că sînt un om de bună credinţă.

— Oamenii de bună credinţă sînt periculoşi, spuse Jeremiah, care, în costumul său negru, demodat, avea totuşi aerul unui adevărat profet.

— Oamenii de bună credinţă sînt uşor de înşelat.

— Eu nu sînt uşor de înşelat, îi răspunse MacDonald.

— Vrei să crezi în ceea ce spui, deci este uşor să te înşeli, pentru a-ţi fi mai uşor să găseşti ceea ce doreşti să găseşti.

— Nu, nu-i aşa. Eu vreau să găsesc ceea ce poate găsi oricine, indiferent de dorinţele sau de credinţele sale, ceea ce chiar dumneata poţi găsi dacă vrei să priveşti şi să asculţi. Ceea ce vreau să spun este că, indiferent de convingerile mele, indiferent de speranţele sau de temerile mele, mesajul meu nu este la fel cu al tău. Al meu poate fi verificat, trebuie să poată fi repetat oricînd, cu acelaşi rezultat. Dacă nu-i aşa, atunci este greşit şi, ca atare, nu va fi acceptat.

Jeremiah îşi strînse buzele neîncrezător.

— Vrei să spui că nu-i dai nici o interpretare, că poate fi citit aşa cum l-ai primit?

MacDonald ridică din umeri, îndepărtîndu-şi uşor mîinile într-un gest de acceptare.

— Trebuie să-l curăţim de impurităţile sonore acumulate pe distanţele imense pe care le-a străbătut. Universul natural nu este mut, ci plin de zgomote, ca un mare oraş, zgomote pe care trebuie să le eliminăm.

Jeremiah începu să zîmbească, dar MacDonald nu-i dădu timp să intervină.

— Cînd vorbesc de eliminare, mă refer la procedee tehnice, uşor de verificat. Rămîne oricînd înregistrarea iniţială, ca punct de plecare nemodificat. Procedeele tehnice pot fi repetate de oricine, nu constituie nici un secret. Apoi mai este şi mesajul în sine, care trebuie identificat şi analizat.

Jeremiah dădu din cap.

— Înţeleg. Dar pe urmă?

— Pe urmă, desigur că trebuie să dăm o interpretare mesajului. Nu este deloc simplu, pentru că acest mesaj vine de la o distanţă enorm de mare, atît de mare încît îi trebuie patruzeci şi cinci de ani pentru a ajunge la noi, şi nu este simplu pentru că mesajul vine de la o minte care gîndeşte altfel decît noi.

— Atunci mesajul tău nu va putea fi niciodată înţeles, sau va putea fi interpretat într-o infinitate de variante, pentru că nu există posibilitatea de comunicare între minţi diferite ca natură.

— Dar cum poate comunica Dumnezeu cu oamenii?

— Omul este aidoma Creatorului său, răspunse Jeremiah.

MacDonald îşi continuă explicaţiile, dar vocea parcă începu să-i trădeze o uşoară oboseală.

— Oricît de deosebite ar fi ca natură, minţile noastre şi cele care ne-au trimis mesajul au în comun inteligenţa şi Universul în care trăiesc. Pretutindeni în acest Univers materia reacţionează în acelaşi fel, formînd aceleaşi elemente, care se combină în acelaşi fel, pentru a da naştere moleculelor, pretutindeni există aceleaşi forme de energie care, toate, ascultă de aceleaşi legi fizice. Oriunde în Univers, creaturile trebuie să lupte şi să se adapteze mediului înconjurător, pentru a-şi asigura aceleaşi funcţiuni vitale de bază. Iar dacă ajung să comunice între ele în diferite feluri, vor găsi cam aceleaşi mijloace de comunicare. Ajungînd să-şi pună întrebarea dacă mai sînt şi alţii ca ei, în mod obligatoriu vor trebui să recurgă la

aceleaşi puncte pe care le vor considera ca posibil comune şi altor fiinţe inteligent organizate, elemente de măsură, matematice, impresii senzoriale, imagini, abstracţiuni.

— Gîndire religioasă? întrebă Jeremiah.

— Poate că da... începu MacDonald, dar profetul încercă să-l întrerupă.

— Ascultă, mă crezi...

MacDonald continuă, de parcă nici nu l-ar fi auzit.

— ...numai că noi n-am şti să reprezentăm Credinţa.

Jeremiah nu-şi putu stăpîni un gest de nerăbdare.

— Ajunge, cred că eşti sincer. S-ar putea să te înşeli, dar eşti sincer. Arată-mi ce crezi că ai de arătat şi lasă-mă să mă întorc la cei care mă aşteaptă.

— Da... bine, spuse MacDonald (Părea copleşit. Lui Mitchell îi părea rău pentru el, dar îl avertizase că orice încercare de a-l face pe profet să raţioneze era sortită de la bun început eşecului. Jeremiah era ca o stîncă. Cum poţi face pe un fanatic să-ţi accepte măcar punctul de vedere?).

— Voiam doar să vă fac să-nţelegeţi ce am făcut noi pînă acum, continuă MacDonald, care renunţase la tutuiala de pînă atunci de parcă renunţase şi la confruntarea dintre ei, numai pentru ca să puteţi accepta rezultatul pe care îl aştept... Olsen, vrei să continui tu?

— Am tot căutat o eventuală modulare, un şablon în care să se... dar Olsen nu putu continua.

— Am venit să te ascult pe tine, cu alţii nu am ce discuta!

MacDonald ridică din umeri.

— Puncte şi tăcere. Aşa ţi-am spus ieri, nu-i aşa? Puncte şi tăcere. Dar Bill — Bill Mitchell, îl ştii, nu? — a spus altceva: puncte şi blancuri. Şi atunci am înţeles. A fost momentul revelaţiei mele. Neavînd la îndemînă un limbaj pe care să aibă certitudinea că-l putem înţelege, capellanii s-ar putea să ne fi transmis un mesaj pe care să trebuiască să-l v e d e m, nu să-l auzim, cu sunete care să reprezinte puncte negre şi tăceri, care să reprezinte spaţiile albe. Cu cincizeci de ani în urmă, Frank Drake a făcut o experienţă de acest fel. A trimis altor oameni de ştiinţă un mesaj compus dintr-o serie de unuri şi zerouri, iar mesajul a fost înţeles în acelaşi fel de toţi cei cărora le fusese adresat. Poate că ar fi trebuit să ne gîndim mai devreme la asta, dar noi nu aveam în faţă un şirag drăguţ de simboluri binare, ci doar puncte şi tăceri mai lungi sau mai scurte. Pe lîngă asta nu ştiam cînd începe şi cînd se termină mesajul. Dar acum cred că i-am dat de capăt. Am programat computerul să caute o eventuală grilă pe care să apară marginal numerele prime, descompunînd perioadele de tăcere în multipli ai duratelor punctelor, ca un comutator care se închide şi se deschide în acelaşi interval de timp...

— Sau ca un computer, interveni Olsen, care foloseşte doar două cifre: unu şi zero.

MacDonald continuă:

— Dacă interpretăm semnalele ca spaţii întunecate şi spaţii luminoase, ar trebui să obţinem o imagine comprehensibilă.

— Ar trebui? întrebă Jeremiah. Vrei să spui că n-aţi încercat încă?

— Nu încă, răspunse MacDonald. Sînt momente în care un om poate avea dintr-o dată convingerea — o poţi numi revelaţie — că a găsit răspunsul. Eu aşa cred. Şi am dorit să fii cu noi atunci cînd vom privi Mesajul — pentru prima oară.

— Asta ţi-a fost revelaţia?

— Poate... aşa cred. Vom vedea.

— Nu cred, nu pot să cred, exclamă Jeremiah, făcînd un pas spre uşă. Vrei să mă amăgeşti. Nu se poate să mă fi chemat aici fără să fi încercat să vezi dacă ai dreptate sau nu...

MacDonald ridică mîna de parcă ar fi vrut să-l atingă pe Jeremiah, dar se opri la jumătatea gestului.

— Aşteaptă încă puţin. Dacă ai venit, aşteaptă măcar să vezi rezultatele.

Jeremiah se oprise.

— Nu mai vreau să aud nici o vorbă. Arată-mi ce înşelătorie iese din maşinăria asta a voastră şi lasă-mă să plec.

— Pentru numele lui Dumnezeu, dă-i drumul o dată, Mac!, se auzi o voce încărcată de emoţie, vorbind parcă pentru toţi cei prezenţi.

Mitchell privi spre colţul din care struţul portocaliu părea sa-i observe cu ochii săi negri de mărgea. El, cel puţin, avea avantajul că prea puţin îi păsa dacă înţelege sau dacă este înţeles.

MacDonald lăsă să-i scape un oftat adînc şi-i făcu un semn lui Olsen, care-şi plimbă degetele agile pe tastele pupitrului de control. Pe o consolă începu să se învîrtească o rolă, apoi alta. Pe ecranul displayului şiruri de unu şi zerouri începură să apară şi să dispară. Ruloul de hîrtie albăstrie al imprimantei porni să se desfăşoare încet.

Apărură o serie de semne fără nici un sens.

— Prostii, exclamă Jeremiah, dînd să se îndrepte către ieşire, dar MacDonald îi bară trecerea.

— Aşteaptă! Deocamdată, computerul baleiază în toate sensurile întregul mesaj, în căutarea unui şablon logic de numere prime, explorînd toate posibilităţile unor aranjamente coerente.

Pe măsură ce semnele binare treceau pe ecran, pe hîrtia imprimantei apăreau tot felul de modele bizare, fără sens. Atmosfera era încărcată de aşteptare şi dezamăgirea începea să se zugrăvească pe unele feţe. Computerul continua să zumzăie nestingherit. Hîrtia se desfăşura cuminte.

Apoi începură să apară, rînd după rînd, şiruri de semne.

— Uite, uite, e ceva!

Chiar şi vocea lui MacDonald tremura de emoţie. Jeremiah aruncă pe hîrtie o privire piezişă, neîncrezătoare, dar rămase cu ochii ţintă, aşteptînd să vadă ce va ieşi pînă la urmă. Nu putea fi nimic, doar o înşelătorie.

— Pătratul acela din colţ, spuse MacDonald, ar putea fi un soare, iar punctele din dreapta... parcă sînt... parc-ar fi...

— Numere binare, spuse Olsen.

— Nu tocmai, replică MacDonald.

— Dar citeşte-le de la dreapta spre stînga. Uite, unu — trei — cinci...

— Asta e! (Acum MacDonald exalta de-a binelea). De ce trebuia neapărat să le citim de la stînga spre dreapta?! Se poate scrie şi de la dreapta spre stînga, ca în japoneză, sau chiar de jos în sus, nu?

— Dar este de-a dreptul ridi..., începu Jeremiah, dar se opri, căci nimeni nu-i mai acorda nici o atenţie.

— Ce-ar putea fi simbolurile din stînga? întrebă MacDonald. Dar cele din dreapta soarelui?

— Unităţi de măsură? propuse o voce.

— O formulă? întrebă altă voce.

— Cuvinte?

— Ar putea fi cuvinte sau simboluri, spuse MacDonald. Pe partea dreaptă, numere reprezentate prin puncte aşezate orizontal, iar în stînga, cuvinte-simbol pe o componentă verticală. Poate ca ne dau un vocabular de numere şi cuvinte.

— Picioare, murmură Jeremiah. Sînt două picioare.

— Ai dreptate, încuviinţă MacDonald. Două picioare lungi şi un trup, braţe, mai mult de o pereche de braţe, iar acolo, la dreapta, ce poate fi?

— Dacă semnele din stînga sînt cuvinte, atunci unul dintre ele se repetă de trei ori, se auzi vocea unei femei.

— Trebuie să fie ceva important, pentru că două

dintre ele sînt indicate de cîte un braţ, adăugă altcineva.

Figura părea a fi completă. Olsen apăsă un întrerupător. Imprimanta se opri. Computerul se opri. Cu toţii priveau în tăcere.

— Dacă jos, în stînga, pătratul este un soare, atunci mai este un soare în colţul din dreapta sus, exclamă cineva.

— Desigur, doi sori! Capella...

— Iar punctele de dedesubt, adăugă MacDonald, reprezintă probabil o planetă mare, poate superjoviană, cu patru sateliţi, doi dintre ei mai mari, posibil cît Terra, iar fiinţa arată spre unul dintre ei, cu unul din cele patru braţe.

— Nu sînt patru braţe, murmură Jeremiah. Sînt două aripi şi două braţe.

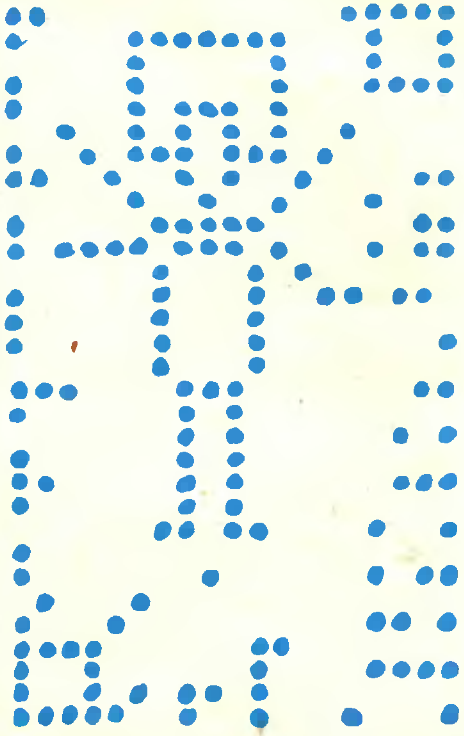

— Dar ce poate fi chestia aceea din jurul capului? întrebă Olsen.

Jeremiah îşi împreună mîinile, plecîndu-şi fruntea şi închizînd ochii.

— Iertare! Iertat să fiu, Doamne, că m-am îndoit de atotputernicia ta. Acum îţi înţeleg Mesajul...

Mitchell tresări.

— Ce tot...

Thomas îl întrerupse, şoptindu-i:

— Tăcere!

Simţind că se petrece ceva neobişnuit, toţi cei prezenţi se potoliră, comentariile încetară pînă cînd în încăpere domni o linişte desăvîrşită.

În cele din urmă, Jeremiah îşi îndreptă fruntea, privindu-l pe MacDonald drept în faţă.

— Nu-ţi voi mai sta în cale. Voi spune celor care mă aşteaptă că am văzut cu ochii mei Mesajul şi că Mesajul ne este trimis de Domnul Dumnezeul nostru. Nu ştiu ce adevăr cuprinde, dar nu mă îndoiesc de ceea ce am văzut. Am convingerea că voi veţi reuşi să-l înţelegeţi.

— Să ştii că sînt la fel de surprins ca şi tine, îi spuse MacDonald.

— Te cred. Nu puteai să mă înşeli, aşa cum ai procedat. Figura din centrul mesajului este un înger cu aripi şi nimb în jurul creştetului.

— Un nimb?!, exclamă Mitchell uluit.

— Ar putea fi o cască, o pasăre cu capul acoperit de o cască..., spuse MacDonald cu blîndeţe.

— Poţi crede ce vrei, dar eu sînt sigur că este un nimb. Dacă nu mă contrazici, te poţi hazarda în orice speculaţii vrei. Mesajul este de la Domnul şi Domnul a creat lumea noastră aşa cum a creat şi o lume a îngerilor, de unde ne vine Mesajul.

— Îi poţi numi îngeri, spuse MacDonald, de parcă ar fi încheiat un acord formal. Eu nu voi spune că greşeşti. Între cer şi pămînt există multe lucruri asupra cărora putem cugeta, dar prea puţine sînt cele de care putem fi siguri.

— Să mergem, Judith, spuse Jeremiah.

— Tată, îl opri tînăra, Bill vrea să-ţi spună ceva.

— V-am judecat greşit, domnule, spuse Mitchell.

— Credeam că nu-ţi iubeşti semenii, şi din cauza asta nu puteam să te accept în preajma fiicei mele.

— Încep să-mi placă din ce în ce mai mult aceşti semeni ai mei, domnule.

— Bine, spuse Jeremiah, îndreptîndu-se, pentru a cîta oară în seara aceea, către uşă. Rămîne de văzut...

— Daţi-mi voie să vă însoţesc...

Judith interveni, strîngîndu-i mîna lui Mitchell.

— Nu acum, Bill. Altădată, dacă vrei vrea...

După plecarea profetului, se lăsase din nou tăcerea.

— Ce noroc, ce şansă de neimaginat! exclamă Mitchell, privind către MacDonald, sau nu a fost doar o şansă?

Thomas se uită cercetător la Mitchell, apoi la MacDonald, care rămăsese cu ochii fixaţi pe desenul realizat de computer. Nici nu auzise întrebarea.

— Bill, ceea ce trebuie să-ţi intre în cap, este că nu există pe lume doi oameni la fel. Pentru a-l înţelege pe Mac trebuie să pricepi că el nu-i în stare să trişeze.

— Nici pentru a salva Proiectul? întrebă Mitchell cu scepticism. Nici pentru a realiza ceva de o imensă importanţă pentru lumea noastră şi pentru cea a capellanilor? Nici pentru a combate misticismul cel mai încrîncenat şi ignoranţa cea mai crasă?

— Zău că seamănă cu o pasăre, spunea cineva.

— Dacă este pasăre, atunci punctul acela de sub tălpi poate fi un ou, răspunse altă voce.

— Unul dintre cele trei simboluri identice din stînga, este opus oului, dacă este un ou, completă Olsen.

Thomas îşi privi lung prietenul.

— Nici măcar în asemenea situaţii Mac n-ar înşela pe nimeni. Dar nu pentru că n-ar fi tentat s-o facă, nici de teama de a fi descoperit, ci pentru că aşa este el. Pentru el adevărul rămîne adevăr.

— Hei! exclamă cineva. Sorii nu sînt la fel!

MacDonald nu se mişcase de la locul său. De acolo putea privi nestingherit la hîrtia imprimantei, şi nu dădea semne că auzise discuţiile din jurul său. Părea să fi văzut şi el un înger.

Mitchell îi observa pe ceilalţi. Fiecare reacţionase în felul său. Fiecare, ca şi Jeremiah, privise mesajul dar îl interpretase în mod diferit. Se scutură ca pentru a se desprinde dintr-o stare de transă şi se îndreptă spre păsăroiul ascuns lîngă o consolă, tăcută acum.

— Cred că eşti singurul pe care-l înţeleg...

Se întoarse şi-i văzu din nou pe toţi, adunaţi în jurul bucăţii de hîrtie şi se gîndi la cît echipament, cîţi

oameni, cîte eforturi și cîte ore de nesomn fuseseră necesare pentru atingerea acestui țel.

— Dar pe mine, pe mine cine mă va înțelege, se întrebă el, cu profundă disperare.

COMPUTER RUN III

Viața are un statut aparte în universul fizic. Ea face parte din ordinea naturală. Are un loc de frunte în cadrul acestei ordini, deoarece reprezintă, poate, cea mai complexă stare de organizare pe care materia a atins-o în Universul nostru. Noi, aflați pe această planetă, avem un loc cît se poate de privilegiat pentru că prin noi, ca oameni, materia a început să se contemple pe sine. ... GEORGE WALD, 1960–61 ...

Apariția vieții inteligente este fenomen unic pentru lumea în care se manifestă, dar nu atît de unic încît să excludă fenomene la fel de singulare pentru alte lumi tot atît de unice. Omul nu poate pretinde că ocupă singurul loc posibil propriei sale apariții ... Declanșarea procesului vieții într-un loc specific implică faptul că ea se poate manifesta în orice loc posibil. ... PAUL TILLICH, 1957 ...

Se poate foarte bine ca Universul să fi produs și să continue să producă nenumărate milioane de ... istorii analoge istoriei umane ... încercarea de a trage concluzii definitive despre dumnezeire și univers din cîteva episoade de istorie desfășurată pe această planetă ar fi o metodă mult prea îndrăzneață, dacă nu cumva imposibilă. .... JOHN MACQUARRIE, 1957 ...

Ignoranța și prejudecățile noastre n-ar trebui să ne oprească să mergem cu gîndul dincolo de Pămîntul nostru, istoria noastră și chiar gîndirea noastră religioasă. ... PAUL TILLICH, 1962 ...

NUMĂRUL DE CETĂȚENI CE AU SUPORTAT ORICE FORMĂ DE DETENȚIE ÎN STATELE UNITE A SCĂZUT ÎN GENERAL CU MAI MULT DE NOUĂZECI LA SUTĂ ÎN ULTIMII CINCIZECI DE ANI, A ANUNȚAT AZI BIROUL EDUCAȚIEI (BIED). CU CINCIZECI DE ANI ÎN URMĂ, BIROUL ÎNCHISORILOR A FOST DESFIINȚAT ȘI BIED A PRELUAT COORDONAREA PROGRAMULUI DE REABILITARE A CONDAMNAȚILOR. BIED A SUBLINIAT FAPTUL CĂ DESCREȘTEREA A SURVENIT ÎN CIUDA UNEI RATE SIMȚITOR CRESCUTE DE ARESTĂRI ȘI CONDAMNĂRI DATORATE, ÎN MARE PARTE, NOILOR METODE COMPUTERIZATE DE PREVENIRE, SUPRAVEGHERE ȘI URMĂRIRE...

BIROUL ATRIBUIE DESCREȘTEREA POPULAȚIEI DEȚINUTE NOILOR DESCOPERIRI ÎN DOMENIILE CHIMIEI ȘI AL STUDIULUI COMPORTAMENTAL ȘI PREVEDE CHIAR ȘI APROPIATA DESFIINȚARE A CENTRELOR DE DETENȚIE CE VOR FI ÎNLOCUITE CU CENTRELE DE ANALIZARE ȘI TRATARE DE CARTIER, AȘA CUM A FOST REZOLVATĂ, ACUM TREIZECI DE ANI, CU AJUTORUL REEDUCĂRII LOCALE ȘI AL RECUPERĂRII, PROBLEMA DROGURILOR.

— AI VĂZUT IMAGINEA PE CARE AU PRIMIT-O ZILELE TRECUTE DINTR-O STEA?
— IMAGINE? CE IMAGINE?!
— EI, NU ȘTII ... ARĂTA CA UN REBUS ... ARE SPAȚII GOALE ȘI SPAȚII PLINE ...
— AH, DA, ACUM PARCĂ MI-ADUC AMINTE ...
— CE PĂRERE AI? CHIAR OR FI OAMENI PE-ACOLO?
— OAMENI? UNDE?!
— PE STEAUA AIA.
— ȘTII CE CRED EU? NU-S DECÎT BALIVERNE. CUM SĂ TRĂIASCĂ OAMENII PE-O STEA?! ȘI DAC-AR FI, DE CE SĂ NE TRIMITĂ UN REBUS?
— DA, CAM AȘA E ...

CONCEPTUL RESPEN APLICAT LA CAZUL ÎN STUDIUL PREZENT A FOST LĂUDAT ȘI PROCLAMAT DREPT O REALIZARE EXCEPȚIONALĂ DE CĂTRE PEDAGOGII CARE AU STUDIAT REZULTATELE EXPERIMENTALE LA INSTALAȚIILE UNOR ȘCOLI DIN BROOKLYN, TOPEKA, KANSAS, MONTGOMERY, ALABAMA ȘI OAKLAND ...

(....)

NEBULOASA ...
NEBULOZITATE ...
NEBULOZITĂȚI ...
NEBULOASA DIN CEFEUS ...
NEBULOASA INELARĂ DIN LIRA ...
ȘI NEBULOASA NGC 3242 DIN HIDRA.
NEBULOASA TRIFIDA DIN SĂGETĂTOR...
NEBULOASA BUFNIȚEI DIN CARUL MARE ...
NEBULOASA CRABULUI DIN CONSTELAȚIA TAURULUI
ȘI AGLOMERAREA DE NEBULOASE M 16.
PLANETAR ...
DIFUZ ...
ÎNTUNECAT ...
ȘI NEBULOZITĂȚI CIUDATE ÎN
ORION ...
SĂGETĂTOR ...
NORUL LUI MAGELLAN ...
ȘI VĂRSĂTOR ...
GAZE ...
PULBERE ...
BANG ...

HOLOVIZIUNEA A DEVENIT REALITATE! GENERAL ELECTRIC A PREZENTAT ASTĂZI PRIMUL MODEL COMERCIAL ÎN CADRUL EXPOZIȚIEI DE PRODUSE NOI DE LA MADISON SQUARE GARDEN. PREȚUL NU ESTE ÎNCĂ STABILIT, DAR SE AȘTEAPTĂ SĂ FIE DE CÎTEVA ZECI DE MII DE DOLARI ȘI, ÎN PRIMUL AN, DOAR INSTITUȚIILE GUVERNAMENTALE ȘI ÎNTREPRINDERILE INDUSTRIALE ÎȘI VOR PUTEA PERMITE ACHIZIȚIONAREA DE APARATE! DUPĂ ACEST RĂSTIMP, DACĂ NE PUTEM GHIDA DUPĂ EXPERIENȚA TRECUTĂ, PREȚUL VA SCĂDEA SIMȚITOR ȘI TELEVIZOARELE SE VOR DEMODA COMPLET. DESIGUR, EXPUNEREA DE AZI A HOLOVIZORULUI A FOST UIMITOARE ȘI NATURA LUI TRIDIMENSIONALĂ, CÎT ȘI ABSENȚA COMPLICATELOR ELEMENTE COMPONENTE (SE PĂSTREAZĂ ÎNCĂ SECRETUL DE FABRICAȚIE) DEMONSTREAZĂ SUPERIORITATEA ASUPRA ORICĂRUI APARAT DE PROIECȚIE FABRICAT PÎNĂ ACUM.

Istoria rasei umane reprezintă o luptă continuă de ieșire la lumină din întuneric .. Drept urmare, este absolut inutilă discutarea scopului cunoașterii: omul dorește să cunoască și atunci cînd încetează de-a mai face acest lucru, încetează de-a mai fi om. ...FRIDTJOF NANSEN, PE LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX ...

Odată cu stabilirea contactului cu o altă lume, civilizația contactantă își sporește cu mult propria speranță de viețuire, deoarece, prin cunoștințele privitoare la depășirea crizelor primite de la ceilalți și, desigur, grație unei ghidări în legătură cu efectuarea practică a acestui proces, noul membru al comunității galactice va fi capabil să-și rezolve mai ușor pro-

priile probleme ... SEBASTIAN VON HOERNER, 1961 ...

Chiar pînă şi contactul radio cu o civilizaţie superioară ar putea da naştere unor transformări profunde ... COMITETUL PENTRU STUDII PE TERMEN LUNG DE LA NASA, 1960 ...

Dosarele antropologice conţin multe exemple de societăţi sigure de locul lor în Univers, care s-au dezintegrat atunci cînd au fost nevoite să se asocieze cu alte societăţi necunoscute lor, societăţi îmbrăţişînd idei şi moduri de viaţă diferite. Altele, supravieţuind unei asemenea experienţe, au făcut-o, de obicei, plătind greul tribut al schimbării valorilor, atitudinilor şi comportamentului.

De vreme ce existenţa unor fiinţe inteligente într-o altă lume poate fi descoperită în orice moment cu ajutorul cercetării prin radiotelescop care se desfăşoară în prezent, şi deoarece consecinţele unei astfel de descoperiri sînt deocamdată imprevizibile, din cauza limitelor cunoştinţelor noastre în legătură cu posibilul lor comportament fie şi într-o situaţie dramatică dată, detaliată aproximativ, se recomandă două orientări în cercetare:

1. Studierea continuă a înţelegerii şi atitudinilor psiho-intelectuale (cît şi schimbările lor succesive, după cum e cazul) referitoare la posibilitatea şi consecinţele descoperirii vieţii inteligente extraterestre.

2. Studiile istorice şi empirice în legătură cu comportamentul naţiunilor şi conducătorilor lor în situaţii-limită, în faţa unor evenimente neobişnuite, sau confruntaţi cu diverse presiuni sociale... COMITETUL PENTRU STUDII PE TERMEN LUNG DE LA NASA, 1960 ...

Dacă două sau mai multe societăţi au stabilit un contact undeva în Univers, acest lucru poate să fi declanşat o reacţie în lanţ, permiţînd localizarea unor noi civilizaţii şi salvarea acestora de la autodistrugere. Cei ce au gustat tulburarea creată de comunicarea cu o altă lume vor depune eforturi îndelungate şi răbdătoare pentru lărgirea sistemului de înţelepciune cosmică ... SEBASTIAN VON HOERNER, 1961 ...

Asemenea studii ar trebui să ia în cosideraţie şi reacţiile publice la şarlataniile trecute, la relatările despre „farfurii zburătoare" şi la incidente, cum ar fi cel produs de emisiunea radiofonică ce anunţa o invazie marţiană. Ele ar trebui să exploreze modul de prezentare în faţa publicului a ştirilor privitoare la o întîlnire de gradul trei - sau cenzurare a lor, daca aşa se consideră recomandabil. Influenţa lor asupra relaţiilor internaţionale ar putea fi revoluţionară, deoarece descoperirea unor fiinţe extraterestre ar putea duce la o mai strînsă frăţie între oamenii de pe Pămînt, datorită unicităţii omului, sau imemorialei concepţii în virtutea căreia orice străin este periculos ... COMITETUL PENTRU STUDII PE TERMEN LUNG DE LA NASA, 1960 ...

PITTSBURGH — UN BĂRBAT S-A ÎNTORS ACASĂ ÎN TIMPUL TRANSMITERII EMISIUNII ŞI ŞI-A GĂSIT SOŢIA CU O STICLUŢĂ CU OTRAVĂ ÎN MÎNĂ, URLÎND: „MAI BINE MOR AŞA!"

SAN FRANCISCO — UN OM TULBURAT A TELEFONAT POLIŢIEI DIN OAKLAND ŞI A STRIGAT: DOAMNE, UNDE MĂ POT ÎNROLA CA VOLUNTAR? TREBUIE SĂ SFÎRŞIM CU PORCĂRIA ASTA!"

BREVARD, CAROLINA DE NORD — CINCI ABSOLVENŢI AI COLEGIULUI DIN BREVARD AU LEŞINAT ŞI PANICA A CUPRINS ÎNTREGUL CAMPUS UNIVERSITAR VREME DE O JUMĂTATE DE ORĂ. STUDENŢII SE LUPTAU UNII CU ALŢII, ÎNCERCÎND SĂ TELEFONEZE CÎT MAI REPEDE PĂRINŢILOR CA SĂ-I CHEME SĂ-I IA ACASĂ.

INDIANAPOLIS — O FEMEIE A INTRAT ÎNTR-O BISERICĂ ŢIPÎND: „NEW YORK-UL E DISTRUS, A VENIT SFÎRŞITUL LUMII. PUTEŢI MERGE SĂ MURIŢI ACASĂ. AM AUZIT LA RADIO." SLUJBA ÎNTRERUPTĂ IMEDIAT.

ATLANTA — ASCULTĂTORII PROGRAMULUI DE RADIO DIN SUD-VEST AU ANUNŢAT ZIARELE CĂ O PLANETĂ S-A CIOCNIT DE NEW JERSEY ŞI CĂ AU APĂRUT MONŞTRI CARE AU DISTRUS APROAPE TOTUL, OMORÎND ÎNTRE PATRUZECI PÎNĂ LA ŞAPTE MII DE OAMENI.

BOSTON — O FEMEIE A ANUNŢAT ZIARUL „*BOSTON GLOBE*" CĂ „A VĂZUT FOCUL" ŞI CĂ ATÎT EA, CÎT ŞI MULŢI ALŢI VECINI „ÎŞI IAU TĂLPĂŞIŢA."

KANSAS CITY — UN CETĂŢEAN A AFIRMAT TELEFONIC CĂ ŞI-A BĂGAT COPIII ÎN MAŞINĂ, ŞI-A FĂCUT PLINUL CU BENZINĂ ŞI PLEACĂ. „UNDE E MAI BINE"?, A DORIT EL SĂ AFLE.

Doamnelor şi domnilor, vă vorbeşte Orson Welles, ieşit acum din rol, pentru a vă asigura că „Războiul Liminilor" nu are vreo altă însemnătate în afară a celeia de spectacol, aşa cum ne-am şi propus să fie. A fost vorba de o farsă uşor exagerată a Teatrului Mercury, care a realizat o versiune radiofonică a lucrării, devenind astfel un adevărat Bau-Bau! ...
... KIRBY CONGDON, 1970 ...

CEL MAI BUN FILM AL ANULUI, AFIRMA ZIARUL DAILY VARIETY, INTITULAT „SUB DOI SORI" VA ÎNCASA O SUTĂ DE MILIOANE DACĂ VA FI TRANSMIS LA TELEVIZIUNE ŞI ÎNCĂ ŞI MAI MULT DACĂ EL VA FI AMÎNAT PÎNĂ LA PUNEREA ÎN FUNCŢIUNE A HOLOVIZIUNII. JUCĂRIILE CAPELLANE (MASTI, CASTI, MAIOURI ŞI APARATE DE COMUNICARE INTERSTELARĂ) VOR FI PUSE ÎN CURÎND ÎN VÎNZARE.

Fiinţele care ne interesează trebuie să aibă, înafara unui creier, capacitatea de mişcare şi cea de a construi. Cu alte cuvinte, ele trebuie să aibă ceva asemănător mîinilor şi picioarelor. Trebuie să mai aibă simţuri, cum ar fi vederea, pipăitul şi auzul, deşi simţurile dezvoltate pe o planetă dată depind de mediul înconjurător ... S-ar putea ca fiinţele ce ar îndeplini asemenea cerinţe să semene prea puţin cu oamenii ... WALTER SULLIVAN, 1964 ...

Ei ar putea să fie sfere albastre cu douăsprezece tentacule ... PHILIP MORRISON, 1960 ...

Semanticienii au prevăzut, desigur, psihologia extraterestră de vreme ce aparatul nu a fost ameninţat de nici un gest ostil. Băştinaşii stăteau acolo şi-l studiau, adresîndu-şi, din cînd în cînd, unele gesturi prudente. Încremeniră însă la vederea următoarei imagini. Ea reprezenta o familie terestră cu doi copii. Stuart ţinea fotografia asta lîngă patul lui pliant si credea ca este cel mai frumos lucru ce poate fi înfăţişat imaginaţiei unei rase paşnice ... ROBERTSON OSBORNE, 1949 ...

ANDREW WHITE — 2028

„Spune-le că am venit
că nu a răspuns nimeni şi ca
mi-am ţinut cuvîntul dat", spuse el

Era un birou mare. Prea mare, se gîndi Andrew

White. Paşi de-a lungul covorului adînc, albastru, fastuos, cu sigiliul ţesut în mijloc, către uşa albă încrustată prin care soseau vizitatorii, şi care era cu zeci de metri mai întins decît tot apartamentul în care se născuse, de aceea şi oamenii care intrau pe uşa aceea păreau mici, asemenea Alisei, în Ţara Minunilor.

De-asta l-au şi făcut aşa, fără îndoială. Spaţiul subliniază importanţa. Şi cine era mai important aici decît Preşedintele Statelor Unite?

Toată lumea, gîndi White.

Preşedintele Statelor Unite este singur, mergeau mai departe gîndurile lui White. El îşi ia asupra-şi întreaga singurătate a oamenilor pe care îi slujeşte. Şi este un om umil. Fiecare cetăţean îi e superior. El există doar pentru a-şi pune numele pe deciziile celorlalţi oameni, pentru a-şi asuma vinovăţia atunci cînd lucrurile merg rău. El este figura sculptată de la prova şi, în acelaşi timp, ţapul ispăşitor.

Nu mai era nimic din ce fusese odată, pe cînd era băiat şi-apoi bărbat tînăr. Mirosi iarba proaspăt tăiată şi întoarse spatele uşii, căutînd cu ochii dincolo de ferestrele largi din spatele biroului, către pajiştea verde şi copacii frunzoşi, către gard şi dincolo de el spre căile largi şi semeţele turnuri ale Washingtonului, care au înlocuit ghettoul familiar din care a izbutit să scape şi se trezi că-şi aduce aminte de el cu plăcere, ca şi cum acela ar fi fost un cămin fericit... Se gîndi ce extraordinar s-ar simţi dacă şi-ar putea scoate pantofii ca să se plimbe desculţ prin iarbă, aşa cum obişnuia să facă pe vremea cînd era puşti şi hoinărea prin parc. Ce imagine formidabilă! Preşedintele se plimbă desculţ pe pajiştea Casei Albe... Şi ştia că imediat ce-ar face-o, fotografia ar fi reprodusă într-o sută de milioane de case de-a lungul ţării şi a lumii întregi şi asta i-ar aduce multe voturi. Oamenilor le plăcea să-l creadă puţin impulsiv cînd venea vorba de chestiuni afective, oarecum comic în chestiunile domestice, uşor inferior fiecăruia dintre ei într-un anume fel... Dar ştia că n-o s-o facă. N-ar fi avut timp. Ar fi vrut să fie iar în ghettou, acolo aveai timp berechet pentru orice, timp pentru mîncat, pentru dormit, pentru joacă şi dragoste, timp destul ca să poţi fi tată şi fiu, timp pentru bucurie şi indignare...

Auzi cum se deschide uşa şi se întoarse. John stătea în pragul uşii. Era un bărbat arătos, se gîndi White. Moştenea frumuseţea maică-si şi proporţiile tatălui. Poate ceva cam prea conservator în privinţa hainelor şi a tunsorii, dar un băiat arătos, ce mai...

— A sunat dr. MacDonald de la Proiect, spuse John. Tonul lui era băţos.

Îşi mai amintea de discuţia din seara trecută, se gîndi White şi ştiu acum de ce se simţea neliniştit, de ce ar fi vrut să demisioneze, să renunţe la tot. Din cauza lui John.

— Cine e dr. MacDonald? întrebă White.

— Directorul Proiectului din Puerto Rico, domnule Preşedinte, spuse John. Cel care ascultă comunicaţiile radio din stele şi face asta de peste cincizeci de ani. Acum cîteva luni au prins ceva care părea un fel de mesaj de pe o stea, nu-mi aduc aminte care... Din ce spune MacDonald, înţeleg că au o traducere.

— Dumnezeule, spuse White. Îl cunosc?

— Cred că l-aţi întîlnit cel puţin o dată sau de două ori... la recepţie.

White oftă:

— Fă-mi legătura. Avea sentimentul dezastrului iminent. Poate că spre asta tindeau lucrurile astăzi.

În timp ce simţea un gol rece în stomac, se deschise o fereastră între biroul său şi cămin, nefolosit de cînd apăruseră legi stricte privitoare la poluare, şi apăru faţa unui om trecut puţin de maturitate care-l privea de la un birou. Părul bărbatului era nisipiu, cu cîteva fire albe, nu ca al lui. Avea un chip liniştit şi uzat. White îl mai văzuse, îl recunoştea, şi-i plăcu spontan omul, îi împărtăşi aproape imediat sentimentele, oricare ar fi fost ele şi se abţinu apoi, înainte de a fi prea tîrziu.

— Doctore MacDonald, spuse, e plăcut să putem vorbi din nou. Cum merge treaba în Puerto Rico?

— Domnule Preşedinte, spuse cu entuziasm MacDonald, după care deveni rezervat, şi continuă, mai distant. Domnule Preşedinte, trăim un moment istoric asemănător primei experienţe atomice. Mi-aş fi dorit să pot găsi o frază răsunătoare ca să vi-l anunţ, dar tot ce vă pot spune este că sîntem în posesia unui mesaj de la fiinţe inteligente de pe lumea care se roteşte în jurul unuia dintre sorii gemeni din Capella şi avem şi traducerea. Nu sîntem singuri.

— Felicitări, doctore MacDonald, spuse White, mecanic. Cîţi oameni sînt la curent?

— Voiam tocmai să vă spun, începu MacDonald şi se întrerupse. Cincisprezece, spuse el. Douăzeci, poate.

— Sînt toţi acolo? întrebă White.

— S-au împrăştiat...

— Îi poţi chema înapoi? Pe toţi? Imediat?

— Pe toţi, cu excepţia lui Jeremiah şi a fiicei lui. Au plecat acum cîteva minute.

— Jeremiah, evanghelistul solitarian?, întrebă White. Ce făcea acolo?

MacDonald clipi.

— Opoziţia lui faţă de Proiect reprezenta o ameninţare. A văzut traducerea mesajului cînd ieşea din computer. Acum nu se mai opune. Domnule Preşedinte, mesajul...

— Adu-l înapoi în biroul dumitale! spuse White. Nu trebuie cu nici un chip să împrăştie ştirea din mesaj, oricare ar fi ea. Şi nici dumneata, sau alt angajat de acolo.

— Ce facem cu răspunsul? întrebă MacDonald.

— Nici vorbă de aşa ceva, spuse White brusc. Nu se va anunţa nimic, absolut nici o ştire, nici un răspuns. Efectele ar fi incalculabile. De asta am să mă ocup eu şi oamenii mei. Aş fi de părere să faci şi dumneata acelaşi lucru.

— Domnule Preşedinte, spuse MacDonald, cred că faceţi o greşeală, o foarte mare greşeală. Vă rog să chibzuiţi. Aş dori să vă prezint o descriere a Proiectului, ţelurilor şi semnificaţiei, raţiunii lui de funcţionare.

White se opri, gîndindu-se. Nu prea se găseau mulţi să-l contrazică... Doar John şi acest MacDonald, şi amîndoi îi puteau da de furcă. Ştia că ar trebui să-i admire pe cei care-i spun „nu", dar îi considera greu de ascultat: nu-i plăcea să i se spună că a greşit.

Cineva spusese (Lincoln Steffens, parcă) că Teddy Roosevelt lua deciziile în mod instinctiv şi cam aşa stăteau lucrurile şi cu Andrew White, gîndi. Nu ştia de unde-i veneau hotărîrile, dar erau aproape întotdeauna drepte. Trebuia să continue să creadă în instinctele sale.

— Bine, încearcă să mă convingi, te aştept.

Asta era: toţi savanţii doreau cu adevărat şansa de a fi auziţi.

— Din motive de securitate, nu pot specifica data, sau ora, dar întîlnirea se va petrece în cîteva zile, şi tăie legătura.

Încă o problemă, se gîndi. Încă un sac greu de cărat.

— John! strigă el.

John apăru în prag:

— Încep să aranjez chiar acum întocmirea unui scurt istoric al Proiectului. Special pentru dumneavoastră.

— Mulţumesc, spuse White. (Era un băiat priceput şi un colaborator de care nu te puteai lipsi). Vii cu mine, nu-i aşa?, întrebă el, umil.

John dădu din cap:

— Dacă vreţi, spuse el. (Dar era încă rezervat).
După ce s-a închis iar uşa, White se gîndi că poate aşa se vor apropia din nou, vor avea şansa să-şi vorbească, să comunice cu adevărat, nu să se folosească de vorbe ca de pietre.
Atunci John apăru iar în prag:
— Doctorul MacDonald a sunat din nou, îi spuse el. Avionul particular cu care a venit Jeremiah şi fiica lui a decolat spre Texas.
White se gîndi rapid la posibilitatea interceptării avionului, la izolarea lui Jeremiah imediat după aterizare, sau doborîrea avionului în mare, sub un pretext oarecare. Dar nu era bine aşa.
— Lasă un mesaj urgent pentru el oriunde ajunge şi anume că vreau să-i vorbesc înainte de a trece la vreo acţiune şi să nu facă absolut nimic în legătură cu Mesajul înainte de a vorbi cu mine. Şi schimbă-mi ruta spre Texas.

John ezită, în prag.
— Tata, spuse el, se opri, apoi continuă: Domnule Preşedinte, doctorul MacDonald are dreptate. Greşiţi, este vorba de o hotărîre ştiinţifică şi nu una politică.
White dădu din cap încet, mîhnit.
— Totul e politic. Şi tocmai de-asta mă duc la Proiect, să-i dau doctorului MacDonald posibilitatea să mă convingă, dacă greşesc.
Era doar o jumătate de adevăr. Se ducea la Puerto Rico doar ca să se convingă de dreptatea lui. Şi pentru alte motive pe care nu le explorase încă îndeajuns. O ştia bine. O ştia şi John.

„S-au dus timpurile acelea, tată", îi spusese John. „Au fost minunate. Au fost măreţe. Au fost timpurile coloniştilor. Dar s-au dus. E bine să-ţi dai seama cînd te apropii de hotar cînd lupta a luat sfîrşit. Ai reuşit să ieşi victorios, dar nimic nu e mai inutil ca un soldat, după ce s-a terminat războiul. Acum a sosit clipa să facem cu totul altceva".
„Am auzit o viaţă întreagă lucruri de-astea, de la oameni ca tine, de la dezertori", îi răspunsese White, urlînd. „Bătălia nu s-a încheiat, nu s-au înlăturat toate inegalităţile. Au fost doar mai bine camuflate. Trebuie să luptăm cu orice preţ pînă la victoria finală, pînă cînd ea nu ne mai poate scăpa. Iar tu trebuie să participi, băiete! Nu te-am crescut ca să te eschivezi de la..."
Dar aici o luase razna. Ceea ce ar fi trebuit să-i spună era: „Am nevoie de tine, fiule. Tu eşti legătura mea cu viitorul, raţiunea mea ultimă".
Iar John i-ar fi răspuns: „Niciodată n-am gîndit în felul acesta, tată..."
De ce nu-i spunea niciodată „tată"?

Călătoria de la Washington la Texas (de la catapultare pînă la contactul cu solul) a fost scurtă şi monotonă, durînd atît cît i-a trebuit lui John ca să-i citească un raport scurt asupra proiectului. White şedea pe locul lui, cu capul dat pe spate, cu ochii închişi, ascultînd geamătul înăbuşit al aerului.
Primele trei decenii din viaţa Proiectului au fost zbuciumate. Entuziasmul s-a subţiat peste ani, în vreme ce eforturile, risipa de imaginaţie nu produceau nimic pentru cei care ascultau, în afară de tăcere. Directorii veneau şi plecau. Moralul constituia o problemă constantă. Acordarea fondurilor devenea o formalitate. Apoi venise la Proiect MacDonald şi, cîţiva ani mai tîrziu, era director. Totuşi, mesajele nu apăreau, sau apăruseră şi nu erau descifrate, recunoscute ca atare. Proiectul însă fusese repus pe picioare, natura lui de cercetare pe termen lung recunoscută, şi munca continua.
Apoi, la cincizeci de ani de la începerea Proiectului, unui savant de la proiect care verifica benzile radiotelescopice de rutină de la un radiotelescop uriaş aflat pe orbita Pămîntului şi denumit Urechea-cea-Mare i se păru că aude voci. Le-a filtrat, a înlăturat zgomotele şi interferenţele, a amplificat informaţia şi a auzit fragmente muzicale şi voci în limba engleză.
Avionul ateriză la Houston. Prima întrebare a lui White către oficialităţile care l-au întîmpinat a fost
— Unde e Jeremiah?
Aceştia fură jenaţi. Unul dintre ei îi transmise în cele din urmă mesajul lui Jeremiah: „Dacă Preşedintele doreşte să mă vadă, ştie unde mă poate găsi".
White oftă. Şi el ura aeroporturile, cu venirile şi plecările avioanelor, cu zgomotele, mirosurile lor şi abia aştepta să plece.
— Duceţi-mă la Jeremiah!, spuse el.

Ei se împotriviră, dar îl conduseră prin străzile largi şi curate ale Houstonului pînă la domul incredibil care se numea templul Solitarienilor şi apoi de-a lungul unor pasaje subterane, prăfuite şi întunecoase, pînă cînd au ajuns la o cămăruţă ce părea şi mai mică sub greutatea oprimantă a stadionului de deasupra-i.
Bătrînul privi în sus dinspre măsuţa veche de machiaj. Părul lui era alb, faţa ridată şi ochii întunecaţi şi White ştiu imediat ce-l văzu că nu va putea să-l înduplece pe evanghelist. Dar trebuia să încerce.
— Jeremiah? spuse.
— Domnule Preşedinte!, spuse Jeremiah pe tonul „să-i dăm Cezarului..."
— V-aţi întors de la Arecibo, spuse White, cu o copie a Mesajului.
— N-am adus nimic, spuse Jeremiah, şi orice Mesaj aş fi primit îmi era adresat doar mie. Nu pot vorbi în numele altora.
— Eu vorbesc în numele a multor oameni, spuse White, cu amărăciune, şi în numele lor vă cer ca dumneavoastră să nu transmiteţi nimănui Mesajul.
— Cam aşa i-o fi spus şi Faraonul lui Moise cînd acesta s-a coborît de pe Muntele Horeb.
— Dar eu nu sînt Faraonul şi dumneavoastră nu sînteţi Moise, iar mesajul nu conţine Cele Zece Porunci.
Ochii lui Jeremiah ardeau. Vocea lui, însă, era ciudat de blîndă.
— Dumneavoastră vorbiţi cu o mult mai mare siguranţă, decît îmi pot permite eu. Aveţi batalioane... (privirea lui străluci scurt peste capetele gărzilor şi asistenţilor care umpleau holul din spatele pragului). Iar mie nu-mi rămîne decît misiunea pe care o îndeplinesc de unul singur şi dacă nu voi fi împiedicat cu forţa, o voi îndeplini chiar în seara aceasta. (Către sfîrşit, glasul său nu păruse schimbat, dar acum era neted, oţel curat).
White mai încercă o dată:
— Dacă faceţi asta, spuse el, veţi împrăştia sămînţa zîzaniei şi vor să lupte ce-ar putea distruge ţara întreagă.
Pe faţa lui Jeremiah apăru un zîmbet strîmb.
— Nu sînt Cadmus şi nu trăim la Teba, şi-apoi cine cunoaşte căile Domnului?
White se ridică să plece şi Jeremiah spuse:
— Staţi!
Se întoarse către măsuţă şi ridică o foaie de hîrtie.
— Iată, veţi fi primul care primeşte mesajul din mîinile lui Jeremiah!
White îl luă, se întoarse şi o luă de-a lungul coridoarelor lungi, întunecoase, pline de ecou, înapoi la maşini şi le mai spuse celor care-l însoţeau:
— Doresc un raport complet.
Apoi se urcă în avion şi-şi continuă călătoria spre Puerto Rico.
John avea o înregistrare a vocilor. Întîi erau doar şoapte. Şoaptele erau slabe, dar complexe, de parcă erau şoaptele a o mie de buze şi limbi amestecate.

Dar poate erau produse fără ajutorul buzelor şi limbilor, de ființe care nu aveau organe familiare nouă şi comunicau murmurînd din torace, sau frecîndu-şi antenele.

White se gîndi la anii îndelungați în care omul a ascultat şoaptele şi se întrebă cum a putut să îndure...

Apoi şoaptele se întețiră şi deveniră un sunet amestecat, static, zgomot şi, pe urmă, ceva mai mult. Ceva care se clarifica, ceva aproape inteligibil, începînd să apară, ca atunci cînd eşti foarte mic, stai în pat, dar n-ai adormit încă şi alți oameni vorbesc în camera de alături şi tu nu-ți dai seama ce spun şi nici nu poți să te trezeşti pe deplin ca să-i asculți, dar ştii sigur că spun ceva...

Apoi, White auzi fragmente muzicale şi bucățele de voci, intonînd propoziții neterminate întrerupte de static şi vocile spuneau lucruri lipsite de sens, dar spuneau ceva.

„POCPRRRPOC spuneau. VîrIII îndrăzniți să împ PRRRPOC aveți un prieten şi sfătuitor în PRRRPRRR muzică POCPRRRPOC încă o călătorie spre... alarr POCPOCPRRR ascultați, începe POCPRRR muzică: sol fa pauză sol pauză POC voi termitele azilul de noapte PRRRPOCPOC la semnalul următor va fi o PRRRPRRRPOC poporul apărătorul a POCPOC muzică POCPRRR singurul lucru de care ne putem teme PRRR şi acum vic şi POCPOC duffy nu e aici PRRRPOC muzică POCPRRRPOC cerere de informații PRRRPRRRPOC muzică: uăăă, uăăă, uăăă POCPRRRPOCPOC oare o femeie de peste treizeci şi cinci de ani poate să... PRRRPOCPOCPOC aventuri în şarr POCPRRRPRRR muzică POCPOC e o pasăre PRRR doar marca wrigley POCPRRR born editează ştirile PRRRPRRRPOC salut tuturor POCPRRRPOC muzică POCPOCPRRR aşa, băiete PRRR verifică, apoi verifică din nou POC..."

— Vocile, spuse White după ce se lăsă iar tăcerea.

— Vocile, aprobă John.

White observă că spuseseră fiecare cuvintele în mod diferit şi că tonul lui John fusese entuziasmat şi mulțumit. White nu era mulțumit. Îl tulbura gîndul că, undeva, ființe cu aparate — la patruzeci şi cinci de ani-lumină distanță — ascultau vocile Pămîntului şi le reflectau transformate, impurificate. Apăruse deseori la televiziune şi, recent, la radio, de cînd acesta renăscuse, şi nu-i plăcea ideea că vocea şi imaginea lui călătoreau pe unde grăbite, departe, în spațiu, unde oricine şi orice le puteau intercepta şi astfel pune stăpînire pe o bucată din el. Nu voia să creadă acest lucru.

— Poate că e doar o reflectare, spuse

— De la patruzeci şi cinci de ani-lumină depărtare? spuse John. N-am fi în stare să recepționam.

White încercă să-şi imagineze distanțele incredibile dintre stele pe care vocile ar fi trebuit să le parcurgă pînă în acel punct îndepărtat şi de la care să se fi întors, şi nu-şi putu închipui drumul nesfîrşit şi golul dintre aştri.

— Poate că vine mai de aproape, spuse.

— Atunci n-am auzi programe de acum nouăzeci de ani, spuse John.

— Poate că au plutit prin aer toți anii ăştia, spuse White, fluturîndu-şi mîna prin aer, curățindu-l de asemenea idei ca de nişte pînze de păianjen. Oh, ştiu, şi asta e imposibil. Doar că nu e mai puțin posibil decît să-ți imaginezi nişte extratereşti care ne trimit mesaje de departe...

Sau la asta, se gîndi, şi se uită la foaia de hîrtie pe care i-o dăduse Jeremiah. Pe ea era un desen negru pe hîrtie albă. Părea încercarea unui amator talentat. Poate că-l făcuse chiar Jeremiah. Înfățişa un înger stilizat cu aripile întinse în spate, cu nimb în jurul capului, cu brațele desfăcute într-un fel de acceptare şi urare de bun-venit, cu fața paşnică... Era un înger al milei, dragostei, purtînd cuvîntul iubirii divine şi era înconjurat de un cadru format de un lanț de flori.

Prin ce vrajă imposibilă, se gîndi White, s-au schimbat vocile în imaginea asta?

— Întreaga imagine cosmologică, spunea John, a făcut asta verosimil. Trebuia să existe viață inteligentă undeva. Ar fi fost imposibil să nu existe în Galaxie alte ființe, suficient de inteligente, suficient de curioase şi capabile de a comunica cu noi de-a lungul anilor-lumină, doritoare şi simțind nevoia să întîlnească alte ființe ca şi ele, care să se poată privi pe sine, să se uite la stele şi să se întrebe...

White fu prins de viziunea lui John pentru o clipă, apoi privi chipul fiului său şi-i văzu entuziasmul şi extazul, gîndindu-se: „Tu eşti un străin şi nu pot să-ți vorbesc".

Îl iubea pe băiat, ăsta era necazul. Nu voia să-l vadă rănit, aşa cum fusese şi el. Voia să-l cruțe de suferințe, să-l cruțe de lecția dură a vieții. Asta era esența umanității: să poți învăța din greşelile şi succesele altora, nu să repeți totul de la început, generație de generație. Ştia ce-o să-i spună John. „Asta e pur şi simplu instinct. Să fii uman înseamnă să faci ceva deosebit".

Puerto Rico era cufundat în linişte. În vreme ce mergeau pe serpentinele drumurilor întunecate în automobilul puternic şi negru care-i aştepta la aeroport, White a tot ascultat murmurul calm al motorului. Ceruse ca ferestrele să fie deschise şi putea mirosi copacii şi iarba şi simțea şi sarea şi peştii mării îndepărtate.

Era mai plăcut decît la Washington, se gîndi, şi chiar mai bine decît la Houston. Sau decît în oricare alt loc recent vizitat. Grija care i se încolăcise strîns în stomac, asemenea arcului unei jucării cu cheie, începuse să se destindă...

Ce se întîmplase cu toate jucăriile cu cheie pe care le avusese în copilărie? se întrebă. Au fost înlocuite, se gîndi, cu jucăriile acționate de baterii. Poate că era ultimul om care-şi mai amintea de celelalte juca-

rii, cele cu cheie. Un preşedinte cu cheie, se gîndi. Cu arcul întors. Şi care acum încerca să înţeleagă toate frustrările şi violenţele care-l împinsesera pînă la Casa Albă. Întoarceţi cheia şi-i veţi zări toate relele străvechi. Dar faceţi asta încet, încet, aşa ca să nu tulburaţi liniştea domestică, aşa ca pacea internaţională să nu fie ameninţată...

John se uita la el, si-şi dădu atunci seama că fiul său nu-l mai auzise rîzind de mult. Se întinse şi-i atinse mîna lui John.

— E-n ordine, spuse. A fost doar un gînd trecător. (Şi-şi zise: poate că voi fi un om mai bun aici. Nu un Preşedinte mai bun, doar un om mai bun!)

— Aproape c-am ajuns, spuse John.

White îşi retrase mîna:

— De unde ştii?

— Am mai fost pe-aici...

White se lăsă din nou pe spătarul scaunului. Nu stiuse asta. Se întreba cum de nu ştia de vizita lui John la Proiect. Oare ce altceva mai era misterios şi secret în viata lui John?

Buna dispoziţie trecuse şi, cînd din noapte apăru Proiectul, strălucitor, vast, straniu în lumina lunii, White întoarse capul şi nu voi să-l privească... maşina opri lîngă o clădire lungă, joasă, de beton.

Cînd ajunseră în clădire, MacDonald îi aştepta deja. Lui White nu i se părea că s-a grăbit prea tare fiindcă nu răsufla din greu, nervos, ci avea aerul că s-ar afla dintotdeauna acolo unde era nevoie de el. White avu din nou, dar mult mai puternic, acel sentiment covîrşitor de simpatie pentru acest bărbat. Nu e de mirare, se gîndi, că MacDonald a ţinut în viaţă Proiectul aşa de mult timp.

Lui White îi păru rău că trebuie să ucidă ceea ce omul acesta însufleţise.

MacDonald însoţea grupul Preşedintelui prin coridorul proaspăt vopsit.

— Domnule Preşedinte, spusese el, ne onoraţi...

Coridoarele erau pline de bărbaţi şi femei care se duceau încolo şi încoace cu treburi, ca şi cum ar fi fost în plină zi, nu miezul nopţii, şi atunci White îşi dădu seama că aceasta era perioada cea mai activa a proiectului în cadrul celor douăzeci şi patru de ore ale zilei. Noaptea, cînd se putea asculta cel mai bine.

Oamenii treceau. MacDonald nu-i prezenta pe nici unul dintre ei, simţind, fără să i se spună, că era vorba de o vizită neoficială — sau, poate, nedorind să provoace diverse speculaţii în legătură cu această vizită. Dar unii dintre ei îşi întoarseră capul după el cu şocul recunoaşterii în priviri. White era obişnuit. Alţii se uitau şi apoi îşi continuau conversaţia, fără să se întrerupă. Cu asta White nu era obişnuit şi constată că-i displace. Crezuse că nu-i displace anonimatul, iar acum descoperea cît de mult îi displace să nu fie recunoscut.

Îi displăcea şi coridorul steril, purtînd ecoul paşilor şi vocilor şi camera plină de echipamente electronice în care era condus. Recunoscu osciloscoape şi aparate de înregistrare, dar celelalte îi erau străine şi se bucura că-i sînt aşa. Un bărbat stătea în faţa unui panou de comandă cu o cască pe cap. MacDonald îi făcu semn cu mîna în timp ce trecea, şi omul îi răspunse, dar ochii lui erau înceţoşaţi, de parcă se concentrau asupra a ceva aflat la sute de kilometri depărtare.

Miliarde de kilometri ani-lumină, se corectă White.

Trecură printr-o altă încăpere care era de fapt un mare computer. În locul peretelui se afla acolo un computer, cabluri şerpuiau spre alte încăperi, probabil ducînd spre alte aparate asemănătoare, iar podeaua era plină de dispozitive de înregistrare şi imprimante. Acesta era cel mai mare complex de computere pe care-l văzuse vreodată White. Era chiar mai mare decît simulatoarele Pentagonului, sau ale Departamentului de Stat, şi decît Băncile de date ale Departamentului de Informaţii.

În încăperea asta era ca şi cum te aflai în interiorul unui computer un Iona modern înăuntrul unui peşte nenascut inca, si se simţi uşurat cînd peştele îşi deschise gura şi-i scuipă pe toţi într-un birou.

Biroul nu se potrivea personalităţii unui om care închinase douăzeci de ani din viaţa lui datoriei, eforturilor. Asemenea restului clădirii, era banal, un simplu birou aşezat în faţa unor rafturi înalte construite în perete, iar pe rafturi se aflau cărţi adevărate, legate în piele. Cîteva cărţi aveau titluri în limbi straine şi White îşi aminti, din raportul lui John, că MacDonald fusese lingvist înainte de a deveni inginer.

— Pregăteşte legătura cu centrul meu de informaţii, îi spuse lui John.

— Puteţi să-l conectaţi direct la computer, spuse MacDonald. Asistentul meu vă va arata unde.

Acum erau singuri. Stăteau faţă în faţă, şi White îşi înăspri inima împotriva acestui om.

Dacă MacDonald recunoscu starea de lucruri, nu păru s-o arate. În schimb, spuse liniştit:

— Jeremiah?

White dădu din cap.

— A refuzat să cedeze. Va revela mesajul credincioşilor. Mesajul lui, aşa îi spune.

MacDonald îi arătă un scaun.

— Aşa şi e, spuse el. Mesajul lui, mesajul meu, mesajul dumneavoastră.

White dădu iar din cap.

— Nu şi al meu. Iată o copie a mesajului său. Îi dădu lui MacDonald bucata de hîrtie pe care i-o daduse Jeremiah.

MacDonald se uită la desenul cu îngerul lui Jeremiah, strînse buzele şi înclină capul:

— Da, asta a văzut Jeremiah. Nu l-aţi oprit?

— Sînt lucruri pe care un Preşedinte le poate face şi trebuie să le facă. Sînt alte lucruri pe care le poate face, dar nu trebuie să le facă şi mai sînt lucruri pe care nu poate să le facă. Dacă l-aş opri pe Jeremiah, m-aş situa undeva între a doua şi a treia posibilitate. Dar asta (şi indică foaia de hîrtie) nu poate fi Mesajul.

— Ce ştiţi despre Proiect? îl întrebă MacDonald.

— Destul, spuse White, sperînd să evite o repetare a raportului lui John.

— Ştiţi despre îndelungata ascultare fără rezultat? întrebă MacDonald.

— Ştiu totul, spuse White.

— Şi apoi vocile? continuă MacDonald şi apăsă un buton pe birou.

— Le-am auzit, spuse White, dar era prea tîrziu. Vocile începuseră să se audă.

POCPRRR is sătul PRRRPOC muzică: fiecara aia mică, cea drăguţă, cu POCPOCPRRR vreau să cumpăr o raţă POCPRRRPOC eroul mascat al dreptăţii PRRRPOCPOC muzică POCPOCPOCPRRR trr capitolul unsprezece una sută şi POCPRRRPOC iată-i că vin jack POCPOC muzică PRRR hei heeei, e cineva pe-aici POCPRRR e raymond al tău POCPRRRPOCPOC muzică POCPOCPRRR muzică: fluturaţi steaguri pentru hudson PRRRPOC hmm, ce băiat rău POCPOCPOC lux prezintă sfînta PRRRPRRR muzică POCPOCPRRR familia rogers în anii douăzeci POCPRRRPOC muzică: cola s-a ridicat la doisprezece PRRR...

White se mişcă, pentru a se scutura de vrajă:

— Nu asta e Mesajul, spuse.

MacDonald reglă un buton de pe birou. Vocile continuară atenuate, ca un cor grecesc îndepărtat ce le comenta soarta.

— Asta a fost ceva care să ne atragă atenţia...

PRRRPRRRPOC salut tuturor POCPRRRPOC

— Mesajul era în static printre voci, continuă MacDonald. Cînd l-am încetinit, l-am despărţit, staticul s-a transformat într-un sunet şi un tipar al liniştii pe

care am încercat să-l descifrăm luni de zile.
POCPRRR is satul PRRRPOC.
— Is satul, repetă White pe un ton grav şi rîse.
— Chiar aşa?! întrebă MacDonald.
— Da, îmi aduce aminte de un erou popular, de-al nostru, spuse White, uşor complexat. Vă deranjează ca aveţi un Preşedinte negru?
— Tot atît de mult cît vă deranjează pe dumneavoastra că aveţi la Proiect un director alb.
MacDonald nu era numai înţelept. Era şi iute la minte. Ştia că există diferenţe între oameni şi că diferenţele afectau inevitabil modul cum gîndeau unii despre alţii şi despre sine. White îl îndrăgise pe MacDonald de la început. Acum, însă, începea să-l admire, şi asta era o întorsătură periculoasă.

Ceea ce John dorea sa facă era şi mai periculos. El credea că nu mai există diferenţe, că poate uita culoarea pielii lui şi a poporului său, că poate trăi ca un alb, preocupat doar de sine. Cum putea fi atît de orb, cum de nu vedea realităţile rasismului? Trebuia încă să te păzeşti. Să te încrezi în lumea lor, fără protecţia puterii sau a unei mînii drepte însemna să-ţi expui sufletul. Fiul lui, al lui Andrew White, nu putea depăşi această treaptă.

— În cele din urmă am înţeles, spuse MacDonald. Toate punctele şi tăcerile dintre voci puteau fi traduse ca spaţii umplute şi spaţii goale, ca la cuvinte încrucişate. Computerul a rezolvat pînă la urmă enigma, a imaginat lungimea mesajului, unde a început, unde s-a oprit şi tot ce era mesaj fals, adică static, zgomot, umplutură şi ceea ce era adevăratul mesaj repetat la nesfîrşit, şi apoi l-a tipărit pentru noi.
MacDonald întinse mîna şi ridică un cadru care fusese aşezat pînă acum cu faţa în jos pe birou şi il arătă lui White. White nu-l observase pînă atunci. Oare mai erau şi alte lucruri pe care nu le văzuse? se întrebă. Cît de mult pierduse din mesaj?!
— Iată-l, spuse MacDonald. Îl întoarse şi-l dădu lui White. Acesta este mesajul original, primul transferat de semnalele electronice din computer pe hîrtie. L-am pus în rama pentru dumneavoastră. Ne-am gîndit că poate v-ar place sa-l păstraţi pentru o vreme, să-l priviţi din cînd în cînd, poate, să vă gîndiţi la el puţin, şi, cînd aţi terminat cu toate astea, cînd va veţi fi plictisit, sa-l arătaţi vizitatorilor; sa-l puteţi trimite la Institutul Smithsonian.
White luă cadrul în silă, de parcă nu după mesaj venise aici. Ca pe o amendă, o citaţie, sau o condamnare. Nu voia sa-l privească. Nu voia să se gîndească la el. Nu voia sa-i fie tradus. Dorea să-l distrugă. Sa-l uite. Aducea veşti proaste şi înţelese abia acum de ce egiptenii îi ucideau pe mesagerii ştirilor rele.
Se uită la mesaj. Consta din semne mici împrăştiate alandala de-a lungul unei foi de hîrtie. White se uită spre el:
— Asta-i Mesajul?
MacDonald făcu semn cu capul:
— Da. Ştiu că nu e impresionant la o primă vedere. Ceea ce impresionează este originea lui, care e în minţile unor fiinţe extraterestre născute sub doi sori extratereştri — stele roşii gigantice aflate la patruzeci şi cinci de ani-lumină de noi. Atît i-a trebuit ca s-ajungă pînă aici, să se transforme în imaginea pe care o aveţi în mînă.
— Tot nu-i prea mult, spuse White, întorcînd cadrul şi uitîndu-se la spatele negru de parcă acolo s-ar fi aflat ceva mult mai important, mai revelator.
— Poate că nu pare mult, spuse MacDonald răbdator, dar informaţia conţinută în desen este surprinzătoare. O pictură ar spune chinezii valorează o mie de cuvinte şi noi putem învăţa din puţinul ei mai mult decît din cuvinte — simboluri arbitrare — chiar dacă am putea descifra simbolurile. Ceea ce avem sînt cinci sute optzeci şi nouă de puncte şi linii, puncte şi blancuri, o grilă de nouăsprezece pe treizeci şi unu în spaţiile căreia capellanii au desenat un autoportret.

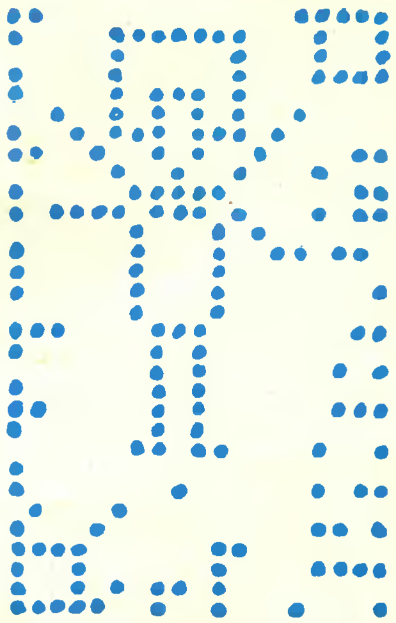

White se uită din nou. Începea să vadă forme şi înfăţişări, realizînd că prima lui reacţie a fost condiţionată de dorinţa de a crede că semnele computerului erau aiurite, că mesajul era, de fapt, lipsit de sens.
— La naiba cu portretul ăsta amărît! bombăni. Seamănă cu figurile pe care le desenează copiii.
— Sau cu figurile pe care le desenează adulţii pentru copii, genul de imagini pe care copiii le pot identifica fiindcă le pot desena.
White privi către el amuzat.
— Ca mine?
— Ca dumneavoastră. Dar spre deosebire de figurile desenate de copii, imaginea aceasta este coerentă. Deşi multe elemente par ambigue, ceva din ea apare destul de clar. În partea inferioară, colţul din stînga, se află un pătrat cu latura de patru puncte; un altul în colţul din dreapta sus. Probabil că aceia sînt sorii.
— Doi sori? spuse White şi se simţi profan. A, desigur. Capella are doi sori. Şi John şi dumneata mi-aţi spus, dar nu reuşesc să ţin minte lucruri de felul ăsta!
— „Cuvintele mele zboară, gîndurile mele rămîn în adînc", cită MacDonald.
— Cuvinte fără gînduri nu se înalţă spre cer, continuă White, şi-i plăcu privirea plină de admiraţie şi de un alt gen de respect din ochii lui MacDonald.
— Sub simbolul din dreapta sus este un pătrat mai mic cu semne unice şi semne duble care par grupate în jurul lui. Dacă pătratul mai mare e un soare, pătratul mic este...
— O planetă, interveni White.
— Exact, spuse MacDonald.
White se simţi de parcă era din nou la şcoala şi

primise o notă buna din partea profesorului.

— Şi semnele acelea unice şi duble, continuă MacDonald, sînt, probabil, sateliţii planetei mari. Teoria sugerează că doar planetele superjupiteriene se pot menţine în orbita unui sistem dublusolar. Viaţa este teoretic imposibila pe o planetă superjupiteriană. Dar o astfel de planetă poate avea sateliţi de marimea Pămîntului, pe care s-ar putea dezvolta fiinţe inteligente. Şi capellanul — daca asta este el — pare să indice cu două dintre braţele lui, sau ale ei, — sau cu un braţ şi o aripa — către unul dintre sori, cel din colţul dreapta sus şi spre unul din sateliţi, dacă asta or fi. Sensul este: acesta e soarele lor, nu celalalt, care se poate afla la mare distanţă, şi aceasta este lumea lor.

White aproba. În ciuda propriilor sentimente, se simţea implicat.

— Ingenios. Aproape ca un roman poliţist. Simţi privirea lui MacDonald şi-şi dădu seama ca acesta se juca cu el, dar îi plăcu.

— Am lucrat mult, am încercat să aşez piesele lipsă şi să rezolvăm misterul, spuse MacDonald. Am un colectiv nemaipomenit, domnule Preşedinte, oameni conştiincioşi, inteligenţi şi mult mai capabili decît mine. Treaba mea este să le asigur creioane, gume şi agrafe de birou.

— Da, cunosc sentimentul asta, spuse White sec. Oare cît ştia MacDonald despre el?! Cît a ghicit? Cît de mult ştiau toţi ceilalţi despre alţii din Administraţie?

— Sub sateliţi sînt reprezentate cifre de la 1 pînă la 9, în sistem binar, stabilind astfel un sistem de numarare care e, de fapt, începutul oricărei matematici, indicînd că procesele intelectuale ale capellanilor sînt similare alor noastre. Jos, în partea stîngă, se află ceva care pare exprimat în cuvinte: cifre în dreapta, cuvinte în stînga; cifrele fiind notate pe orizontală, cuvintele cu un element vertical!

— De ce tocmai cuvinte?

MacDonald dădu din umeri:

— Mai bîjbiim încă... şi nu numai aici... probabil că încearcă să construiască un vocabular pentru mai tîrziu, cînd un cuvînt va valora cel puţin cît o imagine; poate că sînt necesare pentru o afirmaţie pe care n-am descifrat-o încă, sau poate doar ajută la explicarea imaginii.

— Care sînt cuvintele?

MacDonald arătă înspre desenul din mîinile lui White.

— Par să se refere la ceva ce se află pe aceeaşi linie, sau pe aceleaşi linii cu ele, de obicei către dreapta lor. Dar să lăsăm partea de sus pentru o clipă. Următorul element este repetat de trei ori. Spre două dintre ele capellanul arată cu membrele sale superioare din dreapta. Poate că ele reprezintă cuvîntul capellan pentru „capellan". Observaţi că a treia oară cuvîntul apare vizavi de punctul de sub capellan care — dacă nu este un punct accidental, sau un zgomot fară sens — poate însemna că şi acesta e un capellan, sau un capellan în embrion.

Se uita la White, aşteptîndu-l sa continue.

— Un ou? lansa White.

— Foarte probabil. Poate că încearcă să ne spuna ca sînt ovipari.

— E o pasăre!

— Sau o reptilă!? sau o insectă!? Dar cel mai probabil o pasăre, deoarece s-ar explica prezenţa celei de-a doua perechi de membre superioare.

— Oare sînt într-adevăr aripi? întrebă White.

— Aripi-active sau rudimentare.

White se uită la desenul lui Jeremiah, aflat pe biroul lui MacDonald, apoi la imaginea afişată pe terminalul computerului. Începea acum să înţeleaga cum o imagine ar fi putut deveni cealaltă şi cum Jeremiah şi-a putut închipui că vede un înger în desenul stilizat, patratul de deasupra capului devenind, astfel, un nimb.

— Şi celelalte cuvinte? spuse el.

— Acestea sînt şi mai greu de explicat, spuse MacDonald. Al treilea cuvînt ar putea însemna „aripă", al cincilea „corp", sau „piept", al şaselea „şold", sau „picioare", al şaptelea „picioare", sau „membre". Pot avea semnificaţii diferite, dar se referă mai degrabă la funcţia lor decît la organele în sine. Pe unele dintre ele le îndosariem pînă cînd se repetă.

White fu uimit.

— Se primesc mesaje în continuare?

MacDonald dădu din cap.

— Acelaşi mesaj din nou şi, din nou. Ca şi cînd, de vreme ce ne-au atras atenţia, capellanii doresc să ne spună acum doar lucrurile cele mai importante despre ei, lucruri de care trebuie să fie siguri că le înţelegem, înainte de a ne spune şi altceva.

— Ce lucruri importante încearcă să ne spună?

— Cine sînt... unde trăiesc... cum îşi spun... cum se înmulţesc... cum gîndesc...

— Cum gîndesc? întreabă White.

— În cuvinte, cifre şi imagini, replică MacDonald. La fel ca noi.

— Şi ei gîndesc ca noi, în termeni de avantaj şi dezavantaj, în termeni de profit şi pierdere, în termeni de victorie şi înfrîngere, în termeni de genul „Dar mie îmi iese ceva?".

— Mie îmi par destul de paşnici. Nu gîndim cu toţii în termeni de avantaj, de conflict. Cred că, mai degrabă, devenim din ce în ce mai necompetitivi. Şi apoi păsările au fost întotdeauna un simbol al păcii.

— Doar porumbelul, spuse White întunecat. N-ai văzut niciodată o gaiţă atacînd alte păsări, sau pisici, sau chiar oameni? Şi cum rămîne cu şoimii, vulturii şi ulii? Orice fiinţă care devine specia dominantă a lumii ei trebuie să fie agresivă. Cum gîndeşte o pasăre?

White îşi ridică ochii de pe desenul din mîinile sale spre faţa lui MacDonald.

— Aveţi un fiu? întreba el. Auzindu-se, realiză ca i-a scăpat ceva despre el însuşi. Nu trebuia să spuna „Aveţi un fiu?", ci „Aveţi copii?". Dar într-o epoca în care un singur copil devenise normă, probabil ca MacDonald n-o să observe.

Faţa lui MacDonald se îmblînzi.

— Da, spuse.

Asta îl impresionă.

— Semănăm mult, spuse White. Fiul meu a venit aici cu mine.

— Ştiu, spuse MacDonald.

— El este asistentul meu personal. E foarte interesat de Proiect, se auzi White spunînd.

— Ştiu, spuse MacDonald.

White se grăbi:

— N-aş şti ce să mă fac fără el, spuse, şi-i sună în urechi aproape ca o rugăminte. Poate că asta şi era.

— Fiul meu are doar opt luni, spuse MacDonald.

White îşi ridică sprincenele.

MacDonald rîse:

— Mi-am petrecut viaţa asta aşteptînd. Şi am aşteptat prea mult timp.

White şi-l imagina pe MacDonald aşteptînd aici, la Proiect, printre maşinile acestea extraterestre, cu mirosurile lor străine, gata să capete un mesaj din stele care nu mai venea, aşteptînd vreme de cincizeci de ani. Ah, era din nou sentimental. Dar nu era el cel ce aştepta aici de atîta timp. Proiectul însuşi avea cincizeci de ani, dar MacDonald era aici doar de douăzeci şi el era inginer — îi plăceau desigur maşinile şi mirosurile lor, cît şi zgomotul lor fără sens. Totuşi... douăzeci de ani... şi acum mesajul venise şi nu va fi anunţat oficial niciodată. White simţi un nou val de simpatie pentru MacDonald şi pentru toţi oamenii

care şi-au închinat viaţa cercetării.

— Nu păreţi a fi omul căruia i s-a spus că opera vieţii lui nu poate fi terminată, spuse White.

MacDonbald zîmbi. Era genul de zîmbet răbdător pe care trebuie că l-a menţinut de-a lungul întregii aşteptări, se gîndi White.

— Am aşteptat mult timp, spuse MacDonald. Aşa au aşteptat şi capellanii. Putem aştepta ceva mai mult dacă e necesar. Dar sper că decizia dumneavoastră să poată fi schimbată. Sînteţi încă aici, încă mă ascultaţi.

— Cel puţin asta vă datorez, spuse White.

MacDonald aşteptă.

White se gîndi că ar fi putut spune: „Nu ne datoraţi nimic, domnule Preşedinte. Noi vă datorăm totul pentru sacrificiile dumneavoastră".

White reflectă asupra acestui gînd, cu iritare trecătoare, apoi îl alungă ca pe o copilărie.

— Celelalte cuvinte, spuse el, cele peste care aţi trecut, ce-i cu ele?

— Dacă în josul imaginii sînt cuvinte, spuse MacDonald, arătînd spre cele două simboluri din partea inferioară a paginii, sub ou, cel din colţul de sus stînga este repetat mai jos. Ar putea însemna „soare".

— Şi celălalt cuvînt de jos?

— Nu ştim, spuse MacDonald. Probabil „mai mulţi sori". Observaţi că soarele din stînga jos are raze la fiecare din colţurile sale. Cel de sus are doar un început de rază. Poate că soarele îndepărtat este mai fierbinte şi el încearcă să ne spună asta, în cazul în care am avea cunoştinţele astronomice necesare pentru a-i diferenţia.

White studie desenul din nou:

— Şi toate astea se văd aici?

— Aşa cum aţi spus, e ca un roman poliţist. Noi sîntem detectivii care aleargă după ponturi şi iată că acum avem destule. Plus o nemaipomenită unealtă de cercetare. (Arătă cu mîna spre perete, dincolo de care era camera computerului). Aproape toată istoria şi literatura scrisă a omenirii se află depozitată acolo. În toate idiomurile scrise. Tot ceea ce spunem sau facem aici la proiect se înregistrează.

— Şi conversaţia noastră anterioară, cînd aţi telefonat, spuse White. Şi asta s-a înregistrat... (Era doar pe jumătate o întrebare).

— Dacă dorim, putem reasculta informaţia prin cererea vocii, sau s-o eliminăm din stoc printr-o cerere scrisă.

White dădu din mînă neglijent:

— N-are importanţă. Ceea ce am făcut şi am spus este o chestiune de notorietate mondială şi cum mandatul mi se va termina în curînd, toate aceste lucruri vor fi cotrobăite şi disecate de către specialişti, apoi înmormîntate într-o bibliotecă oarecare... Ceea ce nu pot să înţeleg este de ce a venit Jeremiah aici?...

MacDonald era gînditor:

— Pînă acum, Proiectul nu era secret. Una dintre responsabilităţile mele era să fac Proiectul să meargă înainte, şi unul dintre modurile în care am îndeplinit această responsabilitate a fost să le spunem oamenilor cu ce ne ocupăm, să le arătăm ce înseamnă, ce important este Proiectul.

John deschise uşa aflată la distanţă:

— Domnule Preşedinte, spuse el. Avem un raport de la Houston.

— Să-l auzim, spuse White.

MacDonald apăsă un buton de pe birou.

White se uită la MacDonald cu surpriză blîndă şi apoi scena se însufleţi. Imaginile erau luate din aer, probabil dintr-un elicopter — în jurul templului Houston. Bărbaţi şi femei mărşăluiau în susul şi în josul străzii. Purtau pancarte. Pe ele scria ceva, dar nu se vedea prea bine. Apoi, în timp ce imaginea era focalizată, cuvintele deveniră clare: MESAJUL E FALS. JEREMIAH MINTE. NU SÎNT ÎNGERI. SÎNT ÎNCHIPUIRI. ÎNCHIDEŢI PROIECTUL. DISTRUGEŢI RADIOTELESCOAPELE. NU VREM COMUNICAREA CU EXTRATEREŞTRII...

Printre pichete alţi bărbaţi şi femei treceau şi intrau în clădire într-un ritm neregulat, dar persistent. Dincolo de pichete, în timp ce camera oferea o vedere de perspectivă, se puteau zări figuri tăcute masate ca un nor în jurul clădirii şi aşteptînd ceva, un cuvînt, un eveniment, un semnal şi din înfăţişarea lor era greu de spus dacă figurile erau spectatori sau participanţi care-şi aşteptau clipa de glorie.

Scena se schimbă. Acum punctul de filmare era înăuntrul uriaşului dom. Imaginea cuprinse întîi îndepărtatul plafon şi coborî apoi încet spre scaune. Erau toate ocupate, şi oameni veneau mereu, se aşezau sau stăteau în picioare pe scări. Sub ei, într-un cerc de lumină, ca o figură stilizată în alb-negru se zărea Jeremiah. Nu era singur. În spatele lui se afla o fiinţă evanescentă, transparentă, dar în mod clar un înger, cu nimb şi aripile desfăcute, şi cu mîna sa dreaptă aşezată pe umărul lui Jeremiah. Figura stilizată îşi ridică mîna stîngă spre mulţime şi mulţimea se ridică în picioare aproape instantaneu. White nu izbutea să audă nimic. Presupunea că exista şi sunet la aceste transmisii, dar era probabil prea slab. Totuşi simţi unda de şoc ce exploda din cele mai mult de cincizeci de mii de gîtlejuri şi care făcu să se cutremure plafonul templului...

— Am dat de necaz, spuse White, în timp ce scena păli şi MacDonald închise fereastra.

— Entuziasm exagerat, spuse MacDonald.

— Tulburări, disensiune, adăugă White. Necazuri. Am rezolvat multe din problemele care ameninţau să scindeze naţiunea, cam pe cînd s-a înfiinţat Proiectul, dar necazuri ca acesta ne vor împiedica să ne ocupăm de celelalte probleme. Avem nevoie de calm, seninătate şi îngerul ăsta al lui Jeremiah nu aduce pace. Poartă sabie. Nu văd cum a putut el citi asta în mesaj, spuse, uitînd că deja discutaseră subiectul.

MacDonald ridică o altă ilustraţie de pe biroul său. Nici pe aceasta n-o văzuse, se gîndi White. MacDonald i-o întinse:

— L-am rugat pe un coleg artist s-o pregătească pentru dumneavoastră. Cam ceea ce m-am gîndit că va descrie Jeremiah.

White o acceptă, o întoarse pe ambele părţi şi se uită la ea. Era tot un desen, dar reprezenta o fiinţă ca o pasăre înaltă, cu aripi — rudimente. Pe cap purta o cască transparentă. La colţurile opuse ale desenului se aflau reprezentări stilizate ale sorilor. Sub cel din colţul din dreapta sus se afla o planetă asemănătoare cu Jupiter, cu patru sateliţi, doi mai mici, ca Luna şi doi mai mari, unul ca Venus şi celălalt ca Pămîntul. Sub marginea dreaptă erau înscrise numere de la 1 pînă la 9. Pe partea stîngă erau cuvinte care spuneau: „Soare — Capellan — Aripă — Capellan — Piept — Solduri — Picioare — Capellan". Şi dedesubtul figurii se afla un ou mare, clar. Sub el mai erau două cuvinte: „Soare" şi „Soare mai fierbinte".

Prin casca transparentă se putea vedea faţa unui extraterestru, evident avian ca evoluţie, dar şi inteligent; inteligenţa îi modelase trăsăturile, aşa încît părea să fie o rudă îndepărtată a omului. Pasărea părea inteligentă, amabilă, binevoitoare.

— Presupun, spuse White, că e tot atît de verosimil ca celălalt.

— Acesta este unul dintre motivele pentru care n-am putut să-i spun lui Jeremiah că n-are dreptate, spuse MacDonald. Dar are dreptul la interpretarea lui, tot atît cît am şi eu la a mea.

— Un alt motiv, spuse White, este şi faptul că acceptarea mesajului de către Jeremiah reprezintă un

avantaj pentru Proiect.

MacDonald dădu din umeri.

— Desigur. Totuși, ceea ce am încercat să-i spun era că mesajul nu reprezenta o amenințare pentru el și credința lui. Asta-i adevărul...

— Ceea ce vreți, de fapt, să spuneți, este că i-ați permis să se înșele!!

— Nu, spuse MacDonald ferm. Nu știm ce spune mesajul. Îl interpretăm simplu, mecanicist, citindu-l la nivelul copiilor care trasează bastonașe. Jeremiah îl interpretează la un nivel mai adult, traducînd simbolurile în imagini. Cele două desene — al nostru și al lui Jeremiah — sînt în linii mari de aceeași valoare. Real nu este decît complexul de puncte al computerului.

White spuse, încet:

— Atît de puțin, și atît de mult zgomot.

— Pentru moment, spuse MacDonald. Dacă ne permiteți să facem public ceea ce noi considerăm esența mesajului, lăsîndu-i pe savanții lumii să-l completeze cu interpetările lor, am putea întocmi un răspuns și l-am transmite capellanilor...

White se uită la desen. Nu-i răspunse direct.

— Aveți un creion? întrebă. Sau un stilou?

MacDonald scotoci în birou și găsi o carioca groasă. White lucră la fața păsării o vreme, apoi îi înmînă tabloul lui MacDonald.

Acum pasărea nu mai era umanoidă. Pliscul era mai lung și curbat la capăt. Un plisc care mușca și sfîșie. Ochii păsării erau ascunși și cruzi. Era o rapitoare în căutarea următorului festin.

— Și dacă arată așa? întrebă White.

„Întrebarea", ar fi trebuit el să spună, „este: cum e lumea cu adevărat? Este așa cum o vezi, sau așa cum o știu eu? Dacă ai îndoieli n-ar fi mai bine să iei în considerare trecutul, să înveți istoria poporului tău, să rămîi neutru pînă cînd ești sigur că prezentul și-a schimbat năravurile vechi, învechitele prejudecăți?"

Timpul trecea. White simțea acut asta. În curînd va trebui să termine această conversație și să hotărască ce-i de făcut în legătură cu problemele ce aveau să vină, și pe care le simțea de pe acum. Dar îi era groază să-l lovească pe omul acesta — om bun, își zise — atît timp cît nu-l irita.

— Ce importanță au patruzeci și cinci de ani-lumină? spunea MacDonald. Ei vor să comunice. Ei caută alte minți, alți semeni inteligenți în Univers.

— În ce scop? întrebă White. De ce se zbat atîta?

— Ca să nu fie singuri. Pentru același motiv pentru care noi i-am ascultat. E groaznic să fii singur.

Ce știe el? gîndi White.

— Da, răspunse.

— Pe de altă parte, adaugă MacDonald, ei știu de mult că noi sîntem aici.

— Cum? întrebă White, surprins și ușor alarmat.

— Vocile, spuse MacDonald.

Vocile, desigur. Extratereștrii au interceptat emisiunile radio de demult, așa că știau că există oameni la celălalt capăt al lumii.

— Ei nu știu însă cine sîntem, sau ce sîntem, spuse White. Nu știu dacă am primit mesajul lor, dacă l-am descifrat, și dacă putem răspunde. Dacă putem face oricare dintre aceste lucruri...

MacDonald își puse mîinile una peste alta.

— Are vreo importanță?

White ridică din umeri, nerăbdător:

— Dumneavoastră și colegii dumneavoastră sînteți experți în probleme extraterestre, dar pînă și un ateu își poate imagina cel puțin o situație în care asta ar putea avea importanță.

MacDonald zîmbi.

— Monstrul venit din stele?

— Mai sînt monștri, spuse White. Tribul din Est, sau cel din Nord. Ticăloșii de pe coline. Bandele de linșaj de la sate.

— Da. Dar nu-i vorba de făpturi civilizate, spuse MacDonald. Aceștia nu încearcă să comunice...

— Pot găsi exemple și pentru asta. Poate că au contactat mai multe lumi și se vor hotărî s-o invadeze pe cea care răspunde la mesaj.

— Chiar dacă deplasarea interstelară este posibilă — și probabil că nu este chiar dacă războiul interstelar e posibil — și e aproape imposibil să fie —, spuse MacDonald, chiar și atunci, de ce ar face-o?

White își desfăcu mîinile.

— De ce s-au chinuit atîta să ne transmită semnale, în fond!

MacDonald dădu să vorbească, dar White continua:

— Ca în rubricile pentru inimile sfărîmate: „Dragă cititoare, v-am așteptat mesajul vreme de un milion de ani... „Poate că trebuie să fie siguri că nu ne-am ruinat radioactiv planeta, de cînd am descoperit bomba atomică. Poate că intenționează să ne trimită instrucțiuni pentru construirea unui aparat de transferat la distanță materia. Poate că au nevoie de un anume nivel de dezvoltare tehnologică ce ne-ar face demni de rangul unei lumi subordonate.

— Dacă toate acestea ar fi posibile, spuse MacDonald, atunci trebuie să ne gîndim la faptul că ni s-au încredințat, odată cu lumea lor, tot atît de mult cît am făcut-o noi înșine. Acest lucru demonstrează un anume grad de încredere.

— Sau siguranță. Sau aroganță.

— Nu pot să cred..., începu MacDonald.

— Dar puteți să vă imaginați? îl întrerupse White. V-ați petrecut viața printre savanți bine intenționați. Pentru dumneavoastră Universul e un tărîm ospitalier; v-a tratat cu blîndețe, sau măcar nu v-a făcut nici un rău. Eu am văzut patima, răutatea, lăcomia și știu că inteligența nu este necesarmente binevoitoare. De fapt, din experiența mea, ea este, mai degrabă, un instrument în neîntrerupta căutare a avantajului, în calcularea profitului și a pierderii, în găsirea unui mijloc de mărire a profitului și micșorare a pierderii.

MacDonald nu-i răspunse așa cum se aștepta White:

— Logica este siguranța noastră, spuse MacDonald calm. Singurul lucru demn de a fi trimis din stea in stea este informația: profitul sigur dintr-un asemenea schimb depăşeşte cu mult avantajul nesigur al oricărui alt comportament. Primul beneficiu este cunoaşterea altor ființe inteligente din Univers — şi numai asta ne dă putere şi curaj. Apoi mai sînt şi informațiile despre o lume extraterestră.

White îşi schimbă strategia.

— Dar dacă ne schimbă pe noi? Avem experiența şocului cultural generat de întîlnirea unei rase avansate cu una primitivă: unele dintre societățile care au existat aici pe Pămînt s-au dezintegrat, devenind sclavele altora. Şi cele care au supraviețuit, au făcut-o cu prețul schimbării valorilor, atitudinilor şi comportamentului lor tradițional.

MacDonald îl studie pe White, cîntărindu-i, parcă, puterea de înțelegere.

— Cred că nu veți găsi nicăieri condiții atît de ideale, încît să nu apreciați schimbarea...

N-a înțeles. Nici o reacție.

— Felul meu de a mă schimba, spuse White.

— Pe de altă parte, spuse MacDonald, exemplele antropologice pe care le-ați citat se referă la societăți nesofisticate, sau izolate, care nu-şi pot imagina nimic superior lor, nici măcar ceva diferit lor...

— Aşa cum i-a spus un vraci înlăcrimat lui Carl Jung, spuse White ca şi cum ar fi fost de față atunci, ne-am putea trezi că nu mai avem „vise".

— Nu sîntem atît de naivi, spuse MacDonald. Noi ştim că există alte ființe inteligente în Univers. Noi ştim că ele pot să nu ne semene, dar ne e sete de schimbul de idei. Visele noastre se referă la zborul spațial şi la contactul cu inteligențe extraterestre.

John deschise din nou uşa:

— Avem noutăți, domnule Preşedinte.

MacDonald se uită la White. White aprobă şi MacDonald apăsă un buton.

Prima scenă înfățişa poliția în luptă cu o mulțime aflată în jurul Templului Solitarian. Cînd imaginea se focaliză asupra izbucnirii incidentului, pe străzi se zăriră pete. Se puteau vedea şi corpuri pe jos, unele în uniformă. Bărbați şi femei ieşeau în şuvoi nesfîrşit din templu încercînd să se strecoare printre combatanți sau să li se alăture.

MacDonald dădu drumul la sunet. Rumoarea se prăvăli ca un tunet îndepărtat.

A doua scenă arăta un grup pe stradă, în fața unei clădiri în stil neoclasic. În jurul ei, ca un şanț medieval, se afla o piscină limpede care ținea oamenii la distanță. Dar se iveau pumni ridicați şi țipete răcnite într-o limbă străină. Scenele a treia, a patra şi a cincea erau similare: singurele diferențe erau reprezentate de stilul arhitectural al clădirilor, culoarea şi hainele oamenilor, limba în care se țipa; unele țipete erau în limba engleză.

A şasea scenă înfățişa un grup de oameni, bărbați, femei şi copii adunați pe o colină întunecată în jurul unui bărbat îmbrăcat într-o robă de culoare închisă. Ei se uitau în tăcere la stele. A şaptea scenă prezenta ceva însîngerat, parcă viscere împrăştiate pe pavaj... ca într-o pictură abstractă. Imaginea se schimbă, urcînd spre latura clădirii pînă cînd atinse îndepărtatul ei vîrf de ciment.

A opta scenă înfățişa ambulanțele care se grăbeau spre intrarea unui spital.

A noua scenă era la morgă.

A zecea scenă descria urletul impenetrabil al traficului în timp ce maşinile şi elicopterele încercau să părăsească un oraş...

— Pare să fie, spuse el încet, un început de — revolte religioase, chiar un posibil război religios, sau, poate, sfîrşitul a ceva.

— Oamenii reacționează la lipsa de informații, spuse MacDonald. Să comunicăm cu ei. Un anunț oficial şi o campanie de informare bine organizată despre Proiect, mesaj şi despre răspuns...

— Ar putea linişti temerile, spuse White, sau ar putea să le întărească.

— Teama nu e logică. Faptele o pot împrăştia. Capellanii nu pot veni aici. Transferul de materie la asemenea distanțe este pură fantezie şi nu ne putem imagina vreun sistem de propulsie care s-ar fi apropiat măcar de limita vitezei luminii.

— Ceea ce nu ne putem imagina, spuse White, a devenit un obicei în ultimele secole. Şi ceea ce a fost considerat imposibil de către o generație a devenit locul comun al următoarei. Spuneți-mi: de ce țineți atît de mult să răspundeți la mesaj? Nu e oare de ajuns că cercetarea dumneavoastră a fost încununată de succes, că ați demonstrat existența vieții inteligente în Univers?

— V-aş putea argumenta..., spuse MacDonald. Am destule motive bune şi l-am spus pe cel mai important. Comunicarea cu rațiunile extraterestre poate produce beneficii reciproce incalculabile dar, dincolo de argumente, există, aşa cum bănuiți, motivația personală. Înainte ca răspunsul nostru să ajungă în Capella, eu voi fi mort de mult. Doresc însă ca eforturile mele să-mi fie răsplătite, convingerile mele să se dovedească corecte, viața mea să fi avut un sens. Aşa, ca şi a dumneavoastră...

— Am ajuns la esență, în sfîrşit, spuse White.

— Întotdeauna. Doresc să las o moştenire fiului meu şi lumii. Nu sînt nici poet, nici profet, nici artist sau constructor, nu sînt om de stat sau filantrop. Tot ce pot să-i las este o fereastră deschisă; un drum deschis spre Univers... speranța... perspectiva a ceva nou: un mesaj de la o lume străină aflată sub doi sori îndepărtați şi stranii...

— Cu toții dorim asta, spuse White. Întrebarea este: cum ajungem acolo?

— Nu toți dintre noi, spuse MacDonald. Unii nu doresc să lase moştenire ceva nou, ci ura, luptele noastre... Dar viața se schimbă, timpul trece şi noi trebuie să le dăm copiilor noştri viitorul, nu trecutul. dacă le dăm trecutul, atunci trecutul poate doar afecta viitorul. Trecutul nu este irelevant, dar noi nu putem trăi în el. Singurul loc în care putem trăi este viitorul şi acesta este singura perioadă pe care o putem schimba. Credeți-mă: odată răspunsul trimis, în lume va domni pacea.

— Cum aşa?

— În primul rînd pentru că se va termina ceva pentru totdeauna. Cei care se ceartă acum îşi vor da seama că sînt ființe raționale şi că acolo departe, trăiesc de asemenea ființe raționale. Şi că, dacă noi putem vorbi cu ele, am putea şi comunica unii cu alții, chiar dacă vorbim limbi diferite şi zeii noştri sînt diferiți.

John spuse:

— La telefon ambasadorul japonez.

— Nu am cu mine interpretul, spuse.

— Nu vă faceți griji, spuse MacDonald. De asta se va ocupa computerul nostru.

White şi MacDonald îşi schimbară locurile. White se trezi în spatele biroului lui MacDonald, cu un fel de fereastră în față. Obrazul cu ochi migdalați de deasupra tunicii colorate spuse, în limba engleză, cu o sincronizare a buzelor aproape perfectă:

— Domnule Preşedinte, țara mea vă solicită respectuos să țineți sub control tulburările din cadrul hotarelor țării dumneavoastră şi să încetați anunțul unor ştiri cu caracter provocator care amenință pacea altor națiuni prietene...

— Puteți informa pe Premierul dumneavoastră răspunse White cu grijă, că regretăm din toată inima aceste tulburări, că sperăm să le aducem cît mai repede sub controlul nostru şi că nu avem nici un mecenism de control al anunțării ştirilor.

Chipul slab cu trăsături specifice aproba politicos.

— Ţara mea vă cere de asemenea să nu răspundeţi mesajului primit din Capella, nici acum, nici în viitor.

— Mulţumesc, domnule Ambasador, spuse White politicos, dar înainte de a se putea întoarce spre MacDonald, chipul japonez fu înlocuit de unul rus.

— Ambasadorul sovietic, spuse John.

— Uniunea Sovietică este foarte neliniştită de suprimarea acestui mesaj, spuse rusul brusc. Noi dorim ca dumneavoastră să aflaţi că şi noi am primit mesajul şi că pregătim un răspuns. Îl vom face în curînd public.

Acum fereastra era goală şi luminoasa.

— Destul, spuse White.

— Nimic din ceea ce fiinţele umane pot exprima, continuă MacDonald, de parcă nu fusese întrerupt, nu este atît de străin ca limbajul capellanilor. Nimic din ceea ce ei cred nu este atît de straniu, precum ceea ce înşişi capellanii cred.

— Cred că ştiaţi despre preocupările ruşilor şi despre chinezi, spuse White.

— Fraternitatea savanţilor este mai puternică decît fraternitatea celor născuţi pe acelaşi teritoriu sau a celor care vorbesc aceeaşi limbă.

— Cum au aflat despre mesaj?

MacDonald îşi desfăcu mîinile larg într-o atitudine de neputinţă:

— Prea mulţi ştiau despre el. Dac-aş fi bănuit că nu avem voie să facem cunoscute informaţiile ca atare, că nu putem transmite răspunsul nostru, atunci n-aş fi adunat grupul acela de oameni pentru a sărbători clipa noastră de glorie. Dar de vreme ce ei ştiau, informaţia n-a putut fi complet suprimată. Nu lucram la un proiect secret. Eram doar un laborator ştiinţific, deschis schimburilor de idei cu lumea înconjurătoare. Iată, avem chiar şi cîţiva ruşi şi chinezi, oameni de ştiinţă, veniţi în schimb de experienţă. acum, cînd e prea tîrziu...

— Bine, dar nimănui nu i-a trecut prin cap c-o să reuşiţi, spuse White.

MacDonald se uită surprins la White. Era prima oară cînd White îl vedea pe MacDonald surprins.

— Atunci de ce ne-aţi mai acordat fonduri? întrebă.

— Nu ştiu de ce s-a pornit Proiectul, spuse White. Nu am cercetat originile sale istorice şi propabil că adevăratul motiv se află în altă parte. Dar presupun ca răspunsul seamănă cu modul nostru de a gîndi, cel din ultimii ani. Oamenii de ştiinţă doreau să facă un anumit lucru şi nimeni nu vedea nimic rău în asta. În fond, trăim într-o epocă de bunăstare.

— Bunăstare publică, corectă MacDonald.

— Bunăstare de tot felul, îi replică White. Naţiunea noastră şi alte naţiuni, unele chiar înaintea noastră, altele urmîndu-ne, au pus la punct o politică conştientă de eliminare a sărăciei şi nedreptăţii.

— Funcţia guvernului este să „promoveze bunăstarea generală", cită MacDonald.

— Este efectiv o politică deliberată. Sarăcia şi nedreptatea sînt tare sociale, dar nu pot fi înlăturate într-o lume în care problemele de primă importanţă sînt de altă natură. Ele nu vor dura mult într-o societate complexă, tehnologică, în care cooperarea este esenţială, unde violenţa şi revoltele pot distruge un oraş, sau însăşi civilizaţia.

— Desigur.

— Aşa că am făcut o întoarcere de 180° şi am îndreptat naţiunea pe calea eliminării sărăciei şi nedreptăţii, atingînd acest ţel. Am pus la punct un sistem social stabil în care fiecare om are un venit anual garantat şi poate face cam tot ce-i place, cu excepţia înmulţirii fără limite şi rănirii aproapelui, într-un fel sau altul.

MacDonald aprobă.

— Aceasta a fost realizarea măreaţă a ultimelor decenii — mişcarea de instaurare a bunăstării.

— Doar că n-o s-o mai numim bunăstare, spuse White. Este democraţie, sistem, statu-quo, dreptul tuturor oamenilor. Ce anume vă face să credeţi că ştiinţa nu aparţine sistemului?

— Generează schimbări, spuse MacDonald.

— Atunci cînd e înfrîntă, nu, spuse White. Sau dacă e victorioasă în anume limite, anticipabile, cum ar fi programul spaţial. Doamne, ne-am gîndit ca Proiectul e fără probleme. Sigur, face parte din programul instaurării bunăstării şi folosirea fondurilor publice pentru sprijinirea lui, de-a lungul anilor, a fost un ajutor dat savanţilor: li s-a oferit o ocupaţie şi un mod de a-i feri de cercetări periculoase. Cea mai importantă sarcină a guvernului este, sper că vă daţi seama, menţinerea stabilităţii, împiedicarea tulburărilor, a revoltelor, propria menţinere la putere.

— Nu, spuse MacDonald, apoi continuă, adică da, cred că da. Ştiam că dacă opunem ceva rezistenţă obţinem bani mai uşor. Cred că am gîndit asta fără să-mi dau seama. Şi acum vreţi să ne oprim... Pur şi simplu.

— Ei, nu chiar pur şi simplu, spuse White cu blîndeţe. Lăsaţi-o mai moale. Pretindeţi că aveţi în vedere răspunsul, continuaţi detectarea altor mesaje. Porniţi un alt proiect, în altă parte, ca să aveţi cu ce vă ocupa. Aveţi doar experienţă... Puneţi-vă mintea la contribuţie: veţi găsi ce-i de făcut...

Dar lupta împotriva nedreptăţii şi sărăciei nu fusese încă cîştigată. White ştia asta. John era convins că fusese. Credea că poate fi cruţat de luptă. Dar, era de fapt, o dezertare. Aşa îl numea White pe John: „dezertor".

Bunăstarea nu era de-ajuns. Prea mulţi negri, mulţumiţi de veniturile anuale gerantate, nu erau dispuşi – sau erau prea speriaţi – ca să se zbata pentru mai mult. Trebuiau educaţi. Trebuiau conduşi. Aveau nevoie de persoane ca el, dupa care să se modeleze. Sau era John, dacă ar fi putut rămîne în politică... O, sigur, mai erau modele... Savanţi negri, artişti negri, doctori negri, chiar şi unii dintre membrii Proiectului erau negri. Dar nu era destul: procentele spuneau ca inegalitatea este o realitate.

Se îngrijise de statutul bunăstării, dar nu-şi imaginase că John nu poate fi impresionat de bunăstare...

MacDonald căzuse pe gînduri, ca şi cum ar fi cîntărit adînc ceva în sinea lui. Oare gîndeşte dinainte deciziile, ca Teddy şi mine? se gîndi White.

— Mi-am petrecut viaţa în căutarea adevărului, spuse MacDonald. Acum nu pot să mint.

White oftă:

— Atunci va trebui să găsim pe cineva care poate.

— Nu veţi putea. Comunitatea ştiinţifică va reacţiona atunci la presiune, la fel ca orice altă minoritate.

— Trebuie să avem linişte.

— Într-o lume tehnologică, spuse MacDonald, schimbarea este inevitabilă. Ca să putem avea linişte, avem nevoie de schimbări raţionale, de schimbări controlabile.

— Dar schimbarea pe care o aduce Mesajul este necontrolabilă, incalculabilă.

— Pentru că nu ne-aţi permis s-o controlăm — nu-mi place cuvîntul — pentru că nu ne-aţi permis sa comunicăm realitatea noastră oamenilor, să le-o explicăm într-un asemenea mod încît s-o poată vedea ca pe o aventură minunată, ca pe o promisiune, ca pe un dar de înţelegere şi conştiinţă, informaţie şi percepţie ce rămîne încă de studiat...? Pe de altă parte, cum puteţi şti cum va reacţiona lumea, sau

națiunea noastra cînd vor afla că vor avea nevoie de nouăzeci de ani de-acum înainte pentru asta?

— Nouăzeci de ani? (White rîse nervos.) Eu nu gîndesc mai departe de următoarele alegeri. Ce legătură au cei nouăzeci de ani cu asta?

— Aceasta este măsura de timp necesară unui mesaj de răspuns pentru a ajunge la Capella și pentru ca răspunsul lor să ne parvină, spuse MacDonald. Asta am vrut să spun cînd am spus că aș vrea să las o moștenire fiului meu și fiului fiului meu. Ei, bine, pe vremea cînd răspunsul nostru va ajunge pe Capella, vom fi amîndoi morți, domnule Președinte. Majoritatea celor vii de acum vor fi și ei morți atunci. Fiul dumneavoastră va fi un om în vîrstă, iar fiul meu va fi în plină maturitate. Și cam cînd răspunsul din Capella se va întoarce, aproape toți cei în viață acum vor fi morți. Ceea ce facem nu este pentru noi înșine. Ci pentru generațiile viitoare. Vom lăsa moștenire, șopti MacDonald, un Mesaj din stele.

— Nouăzeci de ani, repetă White. Ce fel de comunicare e asta?

— Imediat ce oamenii vor înțelege, spuse MacDonald încrezător, aceste tulburări vor dispare. Frica, mînia, ura, neîncrederea nu durează prea mult. Liniștea, liniștea durează și liniștea se va întoarce, împreună cu un sentiment plăcut, o promisiune se va îndeplini intr-un viitor nedefinit, întocmai ca Pămîntul Făgăduinței: nu acum, nu mîine, odată... Și cei care amenință liniștea, de la națiune pînă la individ, amenință conștient un bun al viitorului definit — și se vor abține.

— Nu pot să-mi asum riscul, spuse. Nu veți trimite raspunsul. Veți începe imediat dezafectarea Proiectului. Puteți s-o faceți? (Se ridică. Discuția luase sfîrșit).

MacDonald se ridică și el, gînditor.

— Nimic nu v-ar mai putea schimba hotărîrea?

White dădu din cap a negare.

— Ați spus tot ce era de spus. Credeți-mă, ați făcut tot ce ar fi făcut orice om.

— Știu ce fel de moștenire voi lăsa fiului meu, spuse MacDonald. Dumneavoastră ce fel de moștenire doriți să-i lăsați fiului dumneavoastră?

White îl privi cu tristețe.

— Nu e cinstit. Eu fac ceea ce sînt obligat să fac. Dumneavoastră veți face ceea ce trebuie să faceți?

MacDonald oftă și White văzu cum viața se scurge parcă din el. Se întristă.

— Lăsați-mă să mă ocup cum știu eu de asta, spuse MacDonald. Vom continua să studiem Mesajul, vom continua să-i descifrăm înțelesul. Treptat, voi îndrepta activitatea de ascultare spre alte surse.

— Doriți un răgaz, spuse White. Sperați la o șansă în plus de la succesorul meu?

— Unitățile noastre de măsurare a timpului sînt diferite. Proiectul poate aștepta.

— Aveți în mine, spuse White, pe cineva care crede in schimbare. Succesorul meu n-o să creadă în asta, iar cel ce-l va urma va dori să înlăture condițiile predecesorului său. (Dădu din cap cu regret și-i întinse mîna pentru a-i fi strînsă, protejînd-o inconștient, așa cum fusese învățat pe vremea campaniei electorale). Dar poate că drumul dumneavoastră este mai bun. Continuați să sperați. Mențineți Proiectul. Lăsați-i pe oameni să lucreze. Dar cu nici un chip — voi pune asta imediat în scris, deși a fost înregistrat de pe acum de computerul dumneavoastră — nu trimiteți vreun răspuns. Am și eu oamenii mei la Proiect și le voi da instrucțiuni.

MacDonald ezită, apoi strînse mîna lui White:

— Îmi pare rău, spuse.

White nu știa de ce îi pare rău lui MacDonald. Poate pentru că-i părea rău să conducă un Proiect trădat. Poate că-i părea rău pentru Președinte, care trebuia să se compromită pe sine, să compromită idealurile țării sale, poate că-i părea rău pentru rasa umană care nu va mai primi mesaje din stele, sau poate că-i părea rău pentru capellani, care nu vor mai primi nici un răspuns la mesajul lor plin de speranțe. Poate că-i părea rău pentru tot și toate.

— Nu v-am întrebat, spuse White, ce-ați fi răspuns dacă vi s-ar fi permis să trimiteți un răspuns.

MacDonald trecu pe lîngă White și ridică ultima foaie de hîrtie de pe birou. I-o înmînă lui White.

— E foarte simplu. E cît se poate de clar, spuse. făcînd o pauză; apoi, adăugă: se numește anticriptografie. Nici măcar nu-i foarte original. Bernard Oliver a sugerat ceva asemănător cu mai bine de cincizeci de ani în urmă. Am fi încercat să le spunem capellanilor cam aceleași lucruri pe care ni le-au spus și ei: cine sîntem, unde trăim, cum ne înmulțim, cum gîndim.

White se uită la foaia de hîrtie.

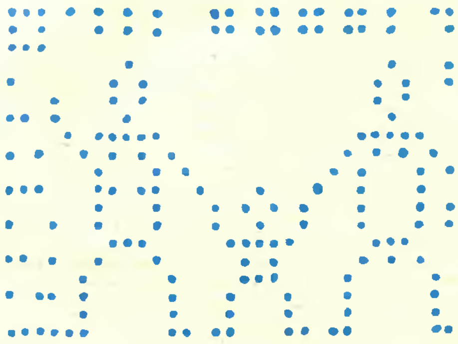

— Vă uitați la ea pe dos, spuse MacDonald. A trebuit s-o înfățișăm în lățime ca să ne încadrăm în aceleași dimensiuni.

White întoarse hîrtia și se uită la ea cîteva clipe. Apoi începu să rîdă.

După cîteva momente, MacDonald spuse:

— Ce-i caraghios?

— Îmi pare rău, spuse. Nu rîdeam de răspuns. Nu pot înțelege nici jumătate din ce-i aici. Dar, evident înfățișează un tată, o mamă și un fiu — un copil — și rîdeam pentru că gîndeam că ei, capellanii nu vor putea ști dacă noi sîntem albi sau negri.

Cînd el și John se vor fi întors la Washington, ce-o să-i spună lui John? Că i-a ordonat unui om mare să-și ascundă măreția și să distrugă ceea ce a construit? Știa ce efect va avea asta asupra lui John, și asupra relației dintre ei. Pe de o parte predica conducerea luptei împotriva nedreptății și sărăciei, pe de alta refuza altora să conducă.

„Nu vezi decît propria ta viziune", o să-i spună John. „Ești orb în fața viziunilor celorlalți". Și el ce-o să-i spună? Și dacă John avea dreptate? Și lupta era încheiată în ceea ce privea efortul depus de conducătorii ei, iar acum era rîndul individului? Și nu cumva marea bătălie de acum consta în permisiunea dată măreției individuale de a se exprima pe sine și în deschiderea socială?

Difuzoarele de pe fiecare latură a încăperii spuneau:

— Mac! Mac!

— Da, Oley, spuse MacDonald.

— Lui John White tocmai i-a venit o idee în lega-

tură cu Mesajul, se auzi în difuzoare. Iertaţi-mă că vă întrerup, dar am considerat că nu e cazul să aşteptam.

— E-n ordine, spuse MacDonald, uitîndu-se întrebator spre White, tocmai terminam.

Aproape înainte ca vorbele să se stingă, în cameră apăru un bărbat între două vîrste, solid, cu părul nisipiu. John îl urma.

— Olsen, spuse MacDonald, dumnealui e...

— Ştiu, spuse celălalt. Domnule Preşedinte, spuse el, controlîndu-şi cu greu entuziasmul, totul se potriveşte, ca într-un mozaic final.

White îşi privi fiul. Era clar entuziasmat şi el, bucuros, dar nu dorea să vorbească.

— E ideea ta? întrebă White, sceptic. Chiar a ta personală?

John dădu din cap:

— Da, spune-le, spuse Olsen, întorcîndu-se spre John.

— Spune-le tu.

Olsen se întoarse spre MacDonald.

— Simbolurile pentru cei doi sori sînt diferite, nu-i aşa?, spuse el, vorbind repede, neaşteptînd vreun răspuns. Soarele din colţul dreapta sus are un singur punct în afara lui. Cel din stînga jos are două puncte la fiecare colţ, ca nişte raze. Cuvintele din stînga sus şi cele din dreapta soarelui de jos par să fie simbolul pentru cuvîntul „soare".

— Da, spuse MacDonald, uitîndu-se la White şi apoi, din nou, la Olsen.

— Şi următorul simbol de jos l-am interpretat ca „mai mulţi sori" sau „soare mai mare", sau „soare mai fierbinte". I-am arătat asta lui John şi el a spus: „Poate că nu este doar o descriere lipsită de sens. Poate că e răspunsul la o altă problemă a lor, pe care vor să ne-o dezvăluie. Ceva ce li se întîmplă. Poate că soarelui îndepărtat îi creşte energia, radiind mai multă căldură, devenind, poate, o nouă".

— Ce înseamnă asta? întrebă White.

— Creşterea temperaturii Soarelui îndepărtat, spuse MacDonald, poate să nu fie o problemă gravă. Dar acum şi soarele lor — soarele în jurul căruia orbitează planeta superjupiteriană — dă semne că devine o nouă.

— Vor muri, spuse White.

— Da, spuse MacDonald.

White îşi dădu seama: MacDonald credea, Olsen credea, John credea, toţi erau convinşi că-i adevărul adevărat. Îi plîngeau pe capellani ca pe nişte prieteni. Poate că aşa şi erau: MacDonald trăise anticipînd momentul contactului vreme de douăzeci de ani şi acum, cînd îi găsise şi cînd ar fi putut comunica cu ei descoperea că sînt condamnaţi.

— Mesajul nu conţine nici o aluzie la vreo încercare de evadare. Casca, dacă este cască, implică o acceptare a condiţiilor, aşa cum sînt, spuse MacDonald. Navele spaţiale sînt o posibilitate pentru cei puţini, desigur, spuse MacDonald. Nu-i putem ajuta, dar îi putem anunţa că n-au trăit în van, că ultimul lor mare efort de comunicare a fost încununat de succes: există cineva care ştie, cineva care se teme pentru ei şi care le doreşte binele.

Ridică hîrtia de pe biroul unde o pusese White şi, cu ajutorul cariocăi, desenă peste capul copilului umerii şi capul unui capellan, mînă în mînă cu fiinţele umane.

White se uită la imagine şi se gîndi la răspuns, dar îl simţea de pe acum. Publicul va accepta acest mesaj. Oamenii vor fi mulţumiţi că se trimite un răspuns. Schimbul de mesaje, lărgind viziunea şi înţelegerea îl va apropia, le va da curaj si încredere în ei înşişi.

— Da, spuse el. Trimite răspunsul.

Mai tîrziu, în timp ce stătea împreună la intrarea în clădire, îşi dădu seama că John se ţine deoparte.

— Ce e fiule? întrebă.

— Aş vrea să rămîn deoparte o vreme, spuse John. Aş vrea să aflu ce anume trebuie să fac pentru a lucra la Proiect, contribuind cu ceva (ezită, apoi adăugă). Dacă şi tu eşti de acord, tată.

Ceva îngheţă în pieptul lui White, apoi prinse a se topi...

— Sigur, fiule, dacă asta doreşti...

John dispăru într-o clipă şi White se uită afară, la spaţiul de parcare fosforescent dincolo de care se ridica, mişcîndu-se încet către cerul nopţii, radiotelescopul; susţinut de un braţ, precum o torţă gata de a fi aprinsă.

Cîndva, nu după mult timp, răspunsul la Mesajul din stele va izbucni, undă după undă, în lunga lui călătorie spre o lume îndepărtată. Dacă nu din antena asta, sigur din alta.

COMPUTER RUN IV

Pornind de la o ipoteză puţin verificată, m-am aventurat într-o călătorie periculoasă şi am şi întrezărit zona de coline submontane ale unor noi tărîmuri. Cei care au curajul să meargă mai înainte în căutarea lor vor pune piciorul acolo... IMMANUEL KANT, 1755...

Ştiinţa şi tehnologia au progresat, într-o mare măsură, deşi nu în întregime, graţie luptei pentru supremaţie şi dorinţei pentru o viaţă uşoară. Amîndouă aceste forţe au o tendinţă de a distruge, dacă nu sînt controlate la timp. Prima duce la distrugerea totală şi a doua duce la degenerarea biologică sau mentală... SEBASTIAN VON HOERNER, 1961...

APROXIMATIV JUMĂTATE DIN FORŢA DE MUNCĂ NAŢIONALĂ EFECTUEAZĂ 7,5 ORE DE MUNCĂ PE ZI ÎNTR-O SĂPTĂMÎNĂ DE LUCRU DE 4 ZILE, CU OBIŞNUITELE 13 SĂPTĂMÎNI DE VACANŢĂ, A ANUNŢAT AZI BIROUL FORŢELOR DE MUNCĂ AL STATELOR UNITE. APROXIMATIV O CINCIME DIN FORŢA DE MUNCĂ EFECTUEAZĂ 10 ORE DE MUNCĂ PE ZI 5, 6 SAU CHIAR 7 ZILE PE SĂPTĂMÎNĂ, A ADĂUGAT BIROUL! ÎN ACEST PROCENT DE 20 LA SUTĂ SE GĂSESC PROFESIUNI VARIATE — FIZICIENI, SAVANŢI, SCRIITORI, PROFESORI, MINIŞTRI, AVOCAŢI, EDITORI, REGIZORI ŞI PRODUCĂTORI DE FILME, PSIHOLOGI ŞI O DIVERSITATE DE OAMENI DE AFACERI AFLAŢI ÎN POSTURI DE CONDUCERE...

Se poate închipui o civilizaţie cu o tehnologie dezvoltată care ar putea folosi stelele pitice binare din toată Galaxia ca un fel de staţii-releu pentru transportul de mărfuri grele pe distanţe mari... FREEMAN J. DYSON, 1963...

Temerile că perioada de timp a unei civilizaţii tehnologice pe Pămînt poate fi relativ scurtă, nu sînt lipsite de temei. Totuşi, există cel puţin posibilitatea ca o rezolvare a conflictelor naţionale să deschidă calea dezvoltării continue a civilizaţiei pentru perioade de timp comparabile doar cu viaţa stelelor... J.P.T. PEARMAN, 1961...

Trebuie sa se admită faptul că o societate hiperavansată ar putea fi stabilă un timp îndelungat, conservîndu-şi informaţiile unor expediţii anterioare şi aşteptînd, răbdătoare, întoarcerea celorlalţi. Conform acestei ipoteze, civilizaţiile din întreaga Galaxie îşi pun de acord rezultatele, evi-

fiind astfel dublele rezultate. Ar putea exista un depozit central de informaţii galactice unde s-ar putea acumula cunoştinţele, asigurîndu-se mai uşor accesul la informaţie celor care ar putea astfel ghici mai uşor unde se pregăteşte în Galaxie apariţia unei noi forme de viaţă inteligentă - o problemă foarte dificilă pentru noi, care trebuie să ne mulţumim doar cu experienţa noastra planetară... CARL SAGAN, 1963...

IMAGINAŢI-VĂ TOATĂ MATERIA EXISTENTĂ
ADUNATĂ LA UN LOC
IN CENTRUL UNIVERSULUI —
TOŢI METEORIŢII
COMETELE
LUNILE
PLANETELE
STELELE
NEBULOASELE
MIILE DE GALAXII
TOATE CONCENTRATE ÎNTR-UN UNIC ATOM PRIMORDIAL GIGANT,
UN SINGUR MONOBLOC, CU O MASĂ DE NECONCEPUT,
UIMITOR DE DENSĂ...
GÎNDIŢI-VĂ LA PITICELE ALBE, GÎNDIŢI-VĂ LA STELELE NEUTRONICE,
APOI ÎNMULTIŢI TOTUL CU INFINIT...

CENTRUL UNIVERSULUI? UNIVERSUL ÎNSUŞI.
NICI O LUMINĂ, NICI O ENERGIE NU-L POATE PĂRĂSI ŞI NICI INTRA ÎN EL
POATE DOUĂ UNIVERSURI, UNUL ÎNLĂUNTRUL GIGANTULUI OU
CE CONŢINE TOTUL
ŞI ALTUL ÎNAFARĂ, NECONŢINÎND NIMIC...
DISTINCT, DE NEATINS...
IMAGINAŢI-VĂ!
VĂ IMAGINAŢI ÎNTR-ADEVĂR?
TOATĂ MATERIA ADUNATĂ LA UN LOC,
UNIVERSUL, UN UNIC, INCREDIBIL MONOBLOC,
CLOCOTIND DE ENERGII INCOMPREHENSIBILE
VREME DE NENUMĂRAŢI EONI, SAU DOAR PENTRU O CLIPĂ
(CINE POATE MĂSURA TIMPUL ÎNTR-UN ASEMENEA UNIVERS?),
ŞI APOI...
BANG!
EXPLOZIE!
O UIMITOARE EXPLOZIE!
SFÎŞIIND MONOBLOCUL — ATOMUL
PRIMORDIAL —,
CREÎND
GALAXIILE
NEBULOASELE
SORII
PLANETELE
LUNILE
COMETELE
METEORIŢII
LANSÎNDU-I VIJELIOS ÎN TOATE DIRECŢIILE
SPAŢIULUI
CREÎND UNIVERSUL ÎN EXPANSIUNE
CREÎND TOTUL...
IMAGINAŢI-VĂ!
NU VĂ PUTEŢI IMAGINA?
EI BINE, ATUNCI IMAGINAŢI-VĂ UN UNIVERS POPULAT DE
STELE ŞI
GALAXII, UN UNIVERS ÎN CONTINUĂ EXPANSIUNE,
NELIMITAT,
UNDE GALAXIILE SE ÎNDEPĂRTEAZĂ UNELE DE ALTELE,
CELE ÎNDEPĂRTATE MAI RAPID,
ATINGÎND VITEZA LUMINII,
DISPĂRÎND DIN UNIVERSUL NOSTRU
ŞI NOI DIN AL LOR...

IMAGINAŢI-VĂ MATERIA NĂSCÎNDU-SE LA INFINIT,
ATOM DE HIDROGEN ISCÎNDU-SE LA VIAŢĂ
ICI ŞI COLO
ICI
ŞI
COLO,
POATE DOAR UN ATOM DE HIDROGEN PE AN,
ÎNTR-UN SPAŢIU DE MĂRIMEA ASTRODOMULUI —
DE LA HOUSTON,
ŞI CUM DIN ACEŞTI ATOMI,

MAREA AŞTEPTARE

UNIŢI PRIN FORŢA UNIVERSALĂ A GRAVITAŢIEI,
SE NASC NOI SORI,
NOI GALAXII, CARE SĂ ÎNLOCUIASCĂ PE CELE CE AU IEŞIT DINCOLO DE CAPACITATEA NOASTRĂ DE A ÎNŢELEGE,
UNIVERSUL ÎN EXPANSIUNE,
FĂRĂ DE SFÎRŞIT,
FĂRĂ DE-NCEPUT...

NU VĂ PUTEŢI IMAGINA?

EI BINE, POATE CĂ TOTUL NU ESTE DECÎT O SIMPLĂ FANTEZIE...

Mulţi vor considera, cu siguranţă, călătoriile ce durează cîte o mie de ani neinteresante, dar nu avem dreptul să ne impunem propriile gusturi altora... FREEMAN J. DYSON, 1964...

Societăţile ce cunosc zborul spaţial pot trimite expediţii anuale şi, astfel, navele interstelare s-ar întoarce în acelaşi ritm, unele cu rapoarte negative asupra sistemelor solare vizitate, altele cu veşti proaspete de la civilizaţii necunoscute. Bunăstarea, varietatea şi strălucirea acestui gen de comerţ, schimbul de mărfuri şi informaţii, de opinii şi artefacte, de concepţii şi conflicte, trebuie să ascută, necesarmente, curiozitatea şi să mărească vitalitatea societăţilor participante... CARL SAGAN, 1963...

POPULAŢIA LUMII S-A STABILIZAT ACUM CINCISPREZECE ANI LA APROXIMATIV CINCI MILIARDE DE OAMENI ŞI DE ATUNCI A DESCRESCUT CU CÎTEVA MILIOANE, MAI ALES LA NAŢIUNILE MASIV URBANIZATE, A ANUNŢAT AZI BIROUL DE STATISTICĂ ŞI CONTROL AL NAŢIUNILOR UNITE ÎN RAPORTUL SĂU ANUAL.

CEL MAI NOU PRODUS CARE A STÎRNIT SENZAŢIE ÎN RÎNDUL CUMPĂRĂTORILOR ESTE REPREZENTAT DE UN SISTEM COMPLEX CE OFERĂ O MIXTURĂ DE TRANSMISIE VIZUALĂ, OLFACTIVĂ, MUZICALĂ, TACTILĂ, FICTIVĂ CE SE ÎNLĂNŢUIE RECIPROC ÎNTR-UN FEL DE COMUNICARE MAJORĂ CE ARE CA SCOP (EI BINE, CE CREDEŢI?) COMUNICAREA. SPECTATORUL-ASCULTĂTOR-ADULMECĂTOR-PIPĂITOR ACHIZIŢIONEAZĂ O CUTIE NEAGRĂ CE ARE PREVĂZUTE ŞAPTE BUTOANE LATERAL, APASĂ BUTOANELE LA ÎNTÎMPLARE ŞI SAAP-ul ESTE ASALTAT DE CEEA CE LA ÎNCEPUT PARE DOAR O VARIETATE COVÎRSITOARE DE IMPRESIUNI ALE SIMŢURILOR, DAR ÎN CELE DIN URMĂ, DACĂ E NOROCOS, DESCOPERĂ CĂ ELE NU SÎNT DOAR REZULTATUL UNEI SIMPLE PUNERI LAOLALTĂ A UNOR ELEMENTE DIFERITE, CI CĂ ESTE VORBA DE O COMUNICARE DESPRE COMUNICARE, ŞI CĂ ELEMENTELE DIFERITE NU COMUNICĂ NUMAI CU POSESORUL SISTEMULUI, CI ŞI ÎNTRE ELE, IAR SENSIBILITATEA LUI MĂREŞTE ASTFEL POTENŢELE LUI DE ZI CU ZI ÎN CEEA CE PRIVEŞTE INFORMAREA ÎN LEGĂTURĂ CU NATURA CELOR CE SE PETREC ÎN JUR ŞI CU EFORTURILE CELORLALŢI DE A NE SPUNE CE DORESC, SAU CE NU DORESC, SĂ ŞTIE.

Dacă în Galaxie sînt măcar un milion de lumi capabile de asemenea înfăptuiri, ele se vor vizita unele pe altele o dată la fiecare o mie de ani şi asemenea expediţii de recunoaştere vor fi ajuns pe Pămînt din timp în timp în trecut - poate un total de 10 000 vizite de-a lungul istoriei pămîntene... CARL SAGAN, 1963...

Reapariţia în societatea noastră a diletanţilor, a nobilului-savant-specialist, o persoană care este pasionata pentru arte, sau anumite specializări din cauza satisfacţiei astfel resimţite, reprezintă un fenomen care merită să fie aprofundat. Oare atunci cînd munca devine vocaţie, încetează de a mai fi muncă? Oare vocaţia conferă un potenţial crescut pentru cercetare şi punere în aplicare? Sau un potenţial mai scăzut?

Societăţile avansate din toată Galaxia sînt probabil în contact unele cu altele, un asemenea contact reprezentînd pentru ele unul din interesele lor majore. Ele au cercetat demult istoria existenţei stelelor şi alte taine naturale. Singura noutate pentru ele ar fi plonjarea în experienţa altora. Care sînt aceste noutăţi? Ce reprezintă istoriile artelor? Care sînt problemele antropologice de pe acele stele îndepărtate? Acesta este genul de material pe care acei filozofi de departe le rumegă de multă vreme... PHILIP MORRISON, 1961...

Vom fi oare capabili să înţelegem ştiinţa unei alte civilizaţii?... Ştiinţa noastră s-a aplecat mai mult asupra punerii unor anumite întrebări în detrimentul altora, dar acest lucru este atît de integrat în ţesătura cunoaşterii noastre, încît ignorăm, în cea mai mare parte, acest lucru. Într-o altă lume, întrebările fundamentale pot fi puse într-un alt mod... J. ROBERT OPPENHEIMER 1962...

COMPUTERUL — 2118

...simţi în inimă stranietatea,
şi nemişcarea lor răspunzînd ţipatului lui...

Observatorii începură să sosească miercuri.

Cîţiva fuseseră selectaţi de către guvernele lor, sau de instituţii specializate. Alţii prin vot popular şi, în sfîrşit, unii ca urmare a invitaţiilor speciale trimise de Comitetul Proiectului şi semnate de director.

Veneau din toată lumea şi cu toate mijloacele de transport. Mulţi veniră pe mare: unii cu nave de călători cu două catarge de oţel inoxidabil şi cabine elegante... alţii cu nave simple, lipsite de cabine. O duzină de polinezieni au venit într-o canoe-outrigger, dînd la rame tot drumul din Samoa, în dorinţa de a demonstra că respectau şi erau încă în stare să repete faptele strămoşilor lor.

Unul veni cu submarinul său personal, cu intenţia vădită de a explora platforma oceanică după eveniment. Un altul a înotat de la St. Thomas şi o femeie a pedalat pe o bicicletă montată pe două pontoane venind tocmai din Cuba.

Majoritatea veniră sîmbătă cu feriboturi ce-şi împrăştiau aripile de stropi, sau cu jetul comercial, cu helicoptere private, cu avionul plutitor sau cu balonul.

Era epoca omului ca individ, cînd atît bărbaţii, cît şi femeile aveau posibilitatea şi timpul să-şi ia propriile decizii.

MAREA AŞTEPTARE

Sîmbătă era Ziua Răspunsului, o sărbătoare mondială, ziua pe care omenirea o aşteptase nouăzeci de ani şi era ca şi cum lumea se trezea dintr-un somn lung, sau nu, nu somn, ci vis, un fel de realitate minunată încetinită, un vis despre umanitate şi despre ce ar putea fi omenirea dacă ar mai avea puţin timp în plus, dacă nu s-ar grăbi aşa, dacă ar avea puţin mai multă graţie şi mai puţină adrenalină. Proiectul se înfiinţase cu o sută cincizeci de ani înainte pentru a asculta mesajele stelelor. Mesajul pe care l-a primit din Capella şi pe care l-a descifrat dăduse Terrei şi oamenilor ei nouăzeci de ani de pace în care au putut explora şi alte aspecte ale umanităţii înafara agresivităţii. Problemele care păreau atît de dificile, practic de nerezolvat cu o sută cincizeci, ba chiar nouăzeci de ani în urmă, începuseră să se soluţioneze de îndată ce omenirea a început să se relaxeze.

Acum sosise Ziua. Oamenii care veniseră s-o sărbătorească aveau pielea diferit colorată şi erau de profesiuni diferite, dar culoarea pielii lor părea mai puţin distinctă decît altădată şi profesiunile lor nu mai erau atît de strict delimitate. Dar mai erau şi savanţi de toate felurile: lingvişti, filozofi, umanişti, politicieni şi figuri politice, reporteri şi analişti, compozitori, artişti şi publicul lor, poeţi, romancieri şi cetăţeni interesaţi. Mulţi dintre ei călătoreau, din comoditate, în grupuri naţionale, deşi spiritul naţionalist descrescuse şi el în ultimii nouăzeci de ani.

Observatorii soseau, în majoritate, la portul Arecibo şi călătoreau printre colinele verzi din nordul insulei Puerto Rico în autobuze şi în limuzine, pe biciclete şi pe jos. Unii vorbeau despre un adevărat pelerinaj şi-şi povesteau reciproc aventurile de pe drum, pînă cînd ajungeau la Proiect, depăşeau neverosimila vale rotundă, căptuşită cu metal strălucitor şi treceau pe lîngă radiotelescopul manevrabil, susţinut de un braţ de metal, ca să ajungă, în sfîrşit, la clădirea lungă, joasă, ce adăpostea Proiectul.

Clădirea crescuse de-a lungul unui secol şi jumătate de cînd fusese ridicată din blocuri de beton şi ciment turnat, întinzîndu-se lateral din ce în ce mai mult, la fiecare zece ani, iar acum o nouă aripă fusese adăugată în spate. Adăpostea un Auditorium special construit pentru acest eveniment de către voluntari şi care fusese astfel proiectat, încît baza lui cobora pe colina din spatele Proiectului, iar linia acoperişului se găsea la acelaşi nivel cu acoperişul clădirii iniţiale a Proiectului. Auditoriumul semăna astfel cu tulpina unui T.

Observatorii aveau să treacă prin coridoarele vechi ale bătrînei clădiri pentru a ajunge la Auditorium. Ei admirau zidurile atît de des reparate şi straturile de vopsea care păreau ca le susţin. Se uimeau de camera de ascultare şi se opreau să asculte fragmente de şuierături şi pocnete care reprezentau muzica stelelor, zgomotul de fond al Universului şi înregistrările originale ale Vocilor, fragmentele din programele de radio din anii '30 ai secolului trecut cu ajutorul cărora ingenioşii capellani au reuşit să atragă atenţia ascultătorilor la proiect la cincizeci de ani de la înfiinţarea lui.

POCPRRR is satul PRRRPOC muzică: fiecara aia mică, cea drăguţă cu POCPOCPRRR vreau să cumpăr o raţă POCPRRPOC eroul mascat al dreptăţii PRRRPOCPOC muzică POCPOCPOCPRRR trr capitolul unsprezece una sută şi POCPRRRPOC iata-i că vin, jack POCPOC muzică PRRR hei, heeei, e cineva pe-aici POCPRRR e Raymond al tău POCPRRRPOC-POC muzică POCPOCPRRR muzica: fluturaţi steaguri pentru hudson PRRRPOC, hmm, ce băiat rau POCPOCPOC lux prezintă sfînta PRRRPRRR muzică POCPOCPRRR familia rogers în anii douăzeci POC-PRRRPOC muzică: cola s-a ridicat la doisprezece...

Şi ei dădeau din cap uimiţi şi spuneau: „Se aude mult mai bine aici decît în înregistrările pe care le ştim noi. Atît de aproape... Atît de reale... Cînd te gîndeşti cum au părut ele acum nouăzeci de ani cînd le-au auzit prima oară şi şi-au dat seama că sunetele au călătorit pînă în Capella, s-au întors şi că ei ascultau de fapt prima dovadă a vieţii inteligente din alte lumi. Şi erau cu toţii de acord că aşa stăteau lucrurile.

După aceea, drumul lor îi ducea prin şi mai impresionanta cameră a computerului unde puteai auzi computerul însuşi şoptind, clipind şi murmurînd în sinea lui. „Ca şi cum ar fi viu", aşa spuneau, uitîndu-se la luminiţele care apăreau, păleau. Urmăreau aparatele de citit şi cum printerele înghiţeau sau scuipau informaţia şi miroseau parfumul de ulei şi ozon care era parfumul specific al oricăror echipamente electronice mici sau mari. Şi unii dintre ei îi întrebau pe oamenii de la proiect despre scaunele goale din colţuri, în timp ce alţii, mai în temă, îi întrebau dacă vreunul dintre ei văzuse Prezenţa şi, în funcţie de ce credeau ei că e bine să spună, oamenii de la proiect îşi ridicau sprîncenele, clipeau şi spuneau: „Da, a fost o experienţă înspăimîntătoare, să ştiţi", sau rîdeau şi spuneau: „Îmi vorbeşte ori de cîte ori dau de necaz", sau le spuneau adevărul: „Nu l-a mai văzut nimeni de mult timp, deşi mai sînt unii care spun că l-au zărit". Şi orice ar fi spus, observatorii erau mulţumiţi şi plecau mai departe.

Unul cîte unul inspectau Mesajul original înrămat şi agăţat pe peretele din biroul directorului; îşi alunecau mîinile peste biroul uzat peste care fuseseră împrăştiate hîrtii şi creioane şi pixuri care desenaseră, notaseră, calculaseră şi unii dintre ei se aşezau pe scaunul din spatele biroului, cu braţele lui de lemn şlefuite de generaţiile de directori, ca să stea şi ei acolo şi să mediteze asupra misterelor Universului şi

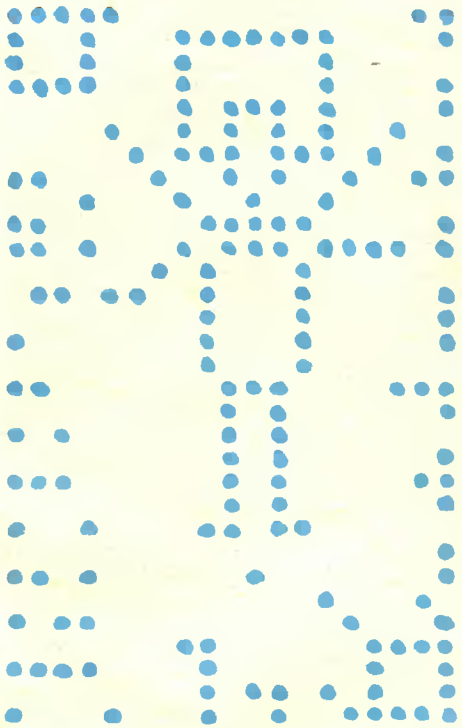

dificultaţilor de comunicare, iar alţii se uitau doar şi miroseau cartile vechi care acopereau doi pereti ai biroului.

Cladirea era o minune antica, îşi spuneau observatorii unul altuia, rivalizind în anumite privinţe cu piramidele din Egipt sau castelele Europei...

Iar acum era pe cale sa primeasca un raspuns tulburător, minunat din Capella, care ar putea schimba totul, sau poate ca nu, dar ar fi oricum minunat şi lumea va fi bucuroasă ca nu a asteptat degeaba.

Dar acum aşteptarea se sfirşea şi începuse numaratoarea inversă. Ritmul pulsului lumii se iuţea tot mai mult în asteptarea clipei cînd uriasele radio-urechi de afară vor auzi răspunsul ce-şi începuse călătoria spre Terra cu patruzeci şi cinci de ani în urmă, trimis de o rasă extraterestră, care înfrunta posibila ei distrugere de către explozia sorilor ei uriaşi, roşii...

CAPELLA ÎNSEAMNĂ ÎN LIMBA LATINĂ „O CAPRĂ MICĂ". SE AFLĂ ÎN CONSTELAŢIA AURIGA, VIZITIUL, CARE, ÎN MITOLOGIA GREACĂ ERA INVENTATORUL CARULUI. PRIMUL LUI CAR, SPUNE MITUL GREC, ERA TRAS DE CAPRE.

Cei care nu au văzut niciodată un marţian viu pot cu greu să-şi imagineze oribila sa înfaţişare. Gura lui specifica, în formă de V, cu buza superioară ascuţită, absenţa sprîncenarului, absenţa bărbiei sub buza inferioară, care iese în relief, necontenita tremurare a acestei guri, grupurile gorgonice de tentacule, tumultuoasa respiraţie a plăminilor într-o atmosferă străină lor, evidenta greutate şi durere în mişcare datorată mai marii energii gravitaţionale a Pămîntului şi, mai presus de toate, extraordinara intensitate a uriasilor săi ochi, sînt toate pline de vitalitate intense, inumane, diforme şi monstruoase. Şi mai era ceva fungoid în pielea maronie, uleioasă, ceva în deliberarea stîngace a mişcărilor greoaie... Ceva nespus de greţos. Chiar de la prima mea întîlnire, am fost covîrşit de teroare şi dezgust... H.G. WELLS, 1898...

Programul propriu-zis a început sîmbătă pe la asfinţit. Întîrziaţii au putut vedea o imagine spectaculară a soarelui ce apunea în spatele norilor ce urcau, colorîndu-i în nuanţe variate de auriu, oranj şi rosu, întunecîndu-i apoi pînă la violet şi înnegrind în cele din urmă totul. Cei care credeau în semne, spuseră ca era vorba de un semn şi cei care nu credeau spuseră că fusese un spectacol frumos, oricum.

Vizitatorii treceau prin clădirea Proiectului şi parcurgeau întreaga lui istorie şi amintiri fascinante, apoi intrau în Auditorium şi coborau rampele ca să se aşeze pe scaunele tapiţate. Se uitau în jurul lor la ceilalţi care se adunau şi apoi la sala Auditoriumului şi la frescele de pe pereţii laterali, la scena aflată mai jos de nivelul scaunelor. De fapt, nu era chiar o scenă, ci un podium pentru vorbitor. În spatele podiumului se aflau ecrane mici de computer cu butoane, cadrane şi cîteva osciloscoape. La fiecare capăt al ecranelor se afla cîte un scaun în umbră. Scaunele erau goale. După ce vizitatorii se aşezară pe scaune, oamenii de la Proiect coborîră în grup în centrul scenei, conduşi de William MacDonald, directorul Proiectului.

— Cetăţeni ai lumii, spuse MacDonald, şi cuvintele lui fură amplificate în tot Auditoriumul şi transmise în lumea largă, de parcă MacDonald conversa cu fiecare om din lume. Pămînteni, bun-venit la Proiect, cu ocazia Zilei Răspunsului. Acest eveniment şi ceremonia care-l marchează sînt transmise pe fiecare continent şi în fiecare diviziune continentală, în coloniile noastre de pe Lună şi Marte şi tuturor oamenilor care lucreaza în spaţiu, deoarece aceasta este Ziua Pămîntului, Ziua pe care am aşteptat-o cu toţii nouazeci de ani, şi este prima zi cînd putem spera să primim din Capella un răspuns la Răspunsul pe care Terra l-a trimis capellanilor acum nouăzeci de ani.

Dar înainte de orice, permiteţi-mi să injectez cîţiva centilitri de realism în inima euforiei noastre. În aproximativ jumătate de oră, dacă am măsurat bine distanţa pînă la ei, începe să fie posibilă clipa cînd am putea anticipa primirea Răspunsului. Asta nu înseamnă că realmente ne putem aştepta la un răspuns chiar în momentul acela. Mesajul nostru a necesitat probabil o muncă de interpretare. Răspunsul lor poate avea nevoie de o perioadă de redactare mai îndelungată. Cu alte cuvinte, poate să întîrzie ore, zile sau săptămîni. Nu trebuie să fim dezamăgiţi sau descurajaţi de întîrzieri ce sînt inevitabile. Noi ne-am dezvoltat capacitatea de a răbda în ultimii nouăzeci de ani şi, iată, avem prilejul s-o punem la încercare.

— Eu ma numesc William MacDonald şi sînt directorul Proiectului. Sînt al treilea MacDonald ce a deţinut această funcţie. Nu este ereditară, deşi unii pot crede acest lucru.

Rîsete înfundate se auziră din sală.

— Poate că numai un MacDonald, continuă MacDonald, este dispus să-şi petreacă viaţa, aşteptînd şi ascultînd... Nu am nici un fiu, dar pentru cei dintre dumneavoastră care sînt interesaţi, trebuie să spun că am o fiică şi că ea lucrează acum la Proiect.

Munca efectivă de la Proiect nu este realizată de director, ci de întregul personal. Ei stau în faţa mea acum şi aş dori să se ridice şi să vi-i prezint...

După ce aplauzele s-au stins pînă la o bătaie răzleaţă de palme, MacDonald spuse:

— Mii de bărbaţi şi femei şi-au închinat timpul, energia, devotamentul, viaţa lor Proiectului vreme de aproape un secol şi jumătate şi munca lor a permis Proiectului să ajungă la acest moment în timp şi istorie. Aş dori să-i numesc pe toţi, dar asta ne-ar lua mai mult de cele treizeci de minute pe care le avem la dispoziţie. Veţi găsi numele lor în broşura Proiectului aflată lîngă uşa pe care veţi ieşi, iar ca un tribut plătit tuturor am aşezat cîte un scaun în stînga şi în dreapta podiumului vorbitorului spre aducere aminte a contribuţiei lor inestimabile. Puteţi, desigur, considera ca ele sînt ocupate de către oricare dintre oamenii noştri din trecut, de John White, de exemplu, sau de fiul lui, Andrew, de Ronald Olsen, sau de Charles Saunders, sau de oricare dintre ei şi de toţi, sau de însuşi spiritul trecutului, de oameni anonimi de la Proiect. Eu le consider ocupate de tatăl şi de bunicul meu.

Premierul australian se ridică brusc în picioare şi spuse:

— Domnule MacDonald, am auzit spunîndu-se ca în camera computerului de la proiect au fost văzute duhurile tatălui şi bunicului dumneavoastră, sau, mai bine zis, ceea ce unii numesc „Prezenţa". Am auzit de la o autoritate în domeniu că acest computer este perfect capabil de asemenea iluzii optice şi că a fost programat cu vocea tatălui, sau bunicului dumneavoastră.

MacDonald se uită drept în sus către omul mare în robă şi-i spuse:

— Computerul poate prezenta afişaje holografice informative, aşa cum vă veţi putea convinge în curînd, sper, dar este credinţa noastră ca o asemenea iluzie optică cum e aceea la care vă referiţi, se afla în afara capacităţii lui actuale. Dacă unii dintre noi cred că duhurile oamenilor care au lucrat la Proiect dăinuiesc în computer sub forma dialogului, şi a altor intrări, ei bine, atunci trebuie să vă spun că avem cu toţii nevoie de ajutor şi înţelegere spirituală. Compu-

terul va prelua în cîteva minute majoritatea elementelor acestei prezentări, deoarece nici o ființă umană nu e în stare să interpreteze atît de rapid semnalele așteptate pe măsură ce ele sosesc — și chiar pentru acest lucru a fost pregătit computerul în ultimii o sută cincizeci de ani. Aceasta pregătire și informațiile acumulate, programele și asociațiile pe care le-a făcut sînt o creație incredibil de complexă, dar noi n-ar trebui s-o proiectăm în temerile sau în speranțele noastre. Cînd veți auzi computerul vorbind, veți putea să vă dați singuri seama dacă vorbește ca tatăl, sau bunicul meu, sau, cum se susține, ca mine, sau ca un complex al tuturor vocilor auzite vreodată.

APROXIMATIV DOUĂ MILIARDE DE OAMENI S-AU STRÎNS ÎN JURUL HOLOVIZOARELOR ASTĂZI, SAU ÎN NOAPTEA ASTA — DEOARECE EXISTĂ DIFERENȚE DE FUS ORAR — PENTRU A URMĂRI CEREMONIA DE DESCHIDERE A ZILEI RĂSPUNSULUI, CE SE TRANSMITE DE LA ARECIBO. ALTE DOUĂ MILIARDE AU ÎNCERCAT SĂ AJUNGĂ ÎN FAȚA UNUI HOLOVIZOR...

Fii pregătit, o, suflet al meu.
Pentru citirea inconceptibilului,
Pentru baleiajul milioanelor de forme
De existență pe care stelele ni le oferă
Atunci cînd, la rîndu-ne, le arătăm un Om.
...ALICE MEYNELL, 1913...

JUMĂTATE DINTRE ELEVII DIN PRIMUL AN AI ȘCOLII MEDICALE DIN STANFORD AU ALES PROGRAMUL INTENSIV DE ZECE ANI.

BIROUL POPULAȚIEI A ANUNȚAT AZI O CREȘTERE DE DOI LA SUTĂ A NATALITĂȚII MONDIALE FAȚĂ DE ACEEAȘI PERIOADĂ A ANULUI TRECUT.

OFICIUL PENTRU MEDIUL ÎNCONJURĂTOR A DECLARAT AZI CĂ AU FOST RAPORTATE DE CETĂȚENI CINCI CAZURI DE POLUARE INDUSTRIALĂ ȘI TREI CAZURI DE POLUARE INDIVIDUALĂ, ÎN CURSUL SĂPTĂMÎNII TRECUTE. DOAR ZECE CAZURI AU FOST RAPORTATE ÎN CURSUL ANULUI TRECUT...

Oh, Capella, oh, Capella,
Ți-am auzit glasurile spunîndu-ne
Peste spațiul interstelar
Că nu sîntem singuri.
Fraternitate oferindu-ne;
Am dori să ne alăturăm corului,
Dar iată, trebuie să cîntăm singuri.
Pentru tine vorbele, pentru noi un cînt,
Dar pîn' la tine drumul e mult.
A, Capella, a, Capella...

Dacă ambele rase ar putea fi avertizate totuși, și dacă fiecare din ele ar ști că cealaltă nu dorește lupta, și dacă ar putea comunica una cu alta, dar să nu-și poată afla coordonatele pînă la atingerea unor grade de încredere reciprocă –

– Reorientați navele!, urlă comandantul. Întoarceți navele și dați-i drumul acasă!
...MURRAY LEINSTER, 1945...

Repovestind istoria Proiectului, prin imagini statice sau mobile în pătratul holografic care se ivea în spatele lui MacDonald, computerul atinsese un moment dramatic și anume acela cînd radiotelescopul de pe orbita Pămîntului, denumit Marea Rețea, înregistrase o bandă care, o dată cu altele, fusese trimisă ca deobicei la proiect și un om pe nume Saunders începuse o muncă grea de descifrare care a revelat vocile. În acest moment computerul se opri brusc și spuse, cu același glas neutru:

— Primesc noi semnale din Capella.

Publicul se înfiorase. Se ridicară cu toții în picioare. În întreaga lume bărbați, femei și copiii se apropiară de holovizoare. Printre spectatorii din sala un bărbat își pierdu cunoștința și o femeie începu să plîngă.

— Semnalele pe care le primesc acum din Capella, spuse computerul, sînt asemănătoare celor pe care le-am primit în mod continuu în ultimii nouăzeci de ani, dar există o diferență semnificativă. Semnalul este repetat acum, așa încît să nu se piardă în spațiu sau să fie întrerupt de posibile interferențe. Acum semnalele vin unul după altul.

Spectatorii se aplecară să vadă mai bine.

— Acum pot să afișez noul mesaj, spuse computerul.

— Mesajele se primesc mult prea rapid pentru a fi afișate în acest moment, spuse computerul. Voi selecta cîteva pentru dumneavoastră.

Primul mesaj fu înlocuit de altele, izbucnind în pătrat la fiecare zece secunde.

— Aceste mesaje par să construiască un vocabular de cuvinte, numere și operatori, spuse computerul. Apoi, după cîteva secunde, spuse: da. Acum pot afirma cu un anumit grad de exactitate că mesajele transmit un vocabular. În ritmul actual de recepție, în douăzeci și patru de ore vom dispune de un dicționar suficient de complet și poate și de o gramatică. Imaginile, continuă computerul, care nu mai sînt potrivite pentru transmiterea următoarelor mesaje complexe sînt înlocuite cu simboluri. Imediat ce se va completa dicționarul, pot anticipa că imaginile vor înceta să fie transmise și mesajele vor consta exclusiv din simboluri și noțiuni abstracte, care vor ridica nivelul comunicării la cel al istoriei, romanului și ecuației matematice.

— Da, spuse computerul, acum primesc anumite mesaje simple transmise doar în simboluri.

În partea sălii unde se afla premierul australian, oamenii se întorceau unii către alţii, discutînd ceva în şoapte zgomotoase şi cei din jurul lor se încruntau nemulţumiţi că sînt deranjaţi. Premierul australian se ridică din nou în picioare, deşi cîţiva oameni de ştiinţă îl trăgeau de robă. Grupul australian era cel mai omogen.

— Domnule MacDonald, spuse premierul, în jurul meu s-a exprimat neliniştea în legătură cu ritmul rapid al transmiterii informaţiilor. Credem că acest computer nu va reuşi să facă faţă.

— Nu-i cazul, spuse MacDonald.

— Ceea ce încerc să vă spun, domnule MacDonald, spuse premierul, trăgîndu-şi nervos roba din mîinile celor care trăgeau de ea, este că pot exista pericole inimaginabile dacă se continuă această recepţie.

— Vă asigur, spuse MacDonald, că nu există nici un fel de pericole.

— Asigurarea dumneavoastră nu este de ajuns, spuse premierul. De vreme ce cuvintele noastre sînt auzite şi înregistrate de acest computer, nu am dorit să vorbesc deschis, în speranţa că ne vom înţelege fără să ne spunem totul, ca doi oameni diplomaţi, dar acum trebuie să renunţ la tact. Capellanii sînt avansaţi tehnologic şi, în acelaşi timp, disperaţi. Această combinaţie poate ameninţa computerul dumneavoatsră, al cărui control şi energie pot fi preluate de ei. O rasă ca aceasta trebuie să stăpînească perfect computerele şi poate dispune de cine ştie ce alte mijloace de comunicare şi transport. Vă rog să vă luaţi precauţiile pe care şi le ia un om inteligent şi să închideţi aparatul pînă cînd putem evalua această situaţie.

Un savant australian se ridică şi el în picioare şi spuse:

— Cer scuze în numele conducătorului nostru. Este evident că domnia-sa nu înţelege nici natura computerului, nici cea a mesajelor primite.

Nivelul zgomotului de fond din Auditorium crescuse pînă într-atît, încît era greu să mai auzim ceva. MacDonald ridică mîna:

— Totuşi impresiile domniei-sale sînt naturale şi pot fi împărtăşite şi de alţii aici prezenţi. Nu putem elimina total posibilitatea ca un program extraterestru să prevaleze asupra instrucţiilor date de noi computerului, dar cum pot ei face asta cînd sînt la patruzeci şi cinci de ani-lumină depărtare, fără nici o cunoaştere a modului de funcţionare, de programare a computerului nostru, fără posibilitatea de feed-back? Probabilitatea este infinitesimală. Şi în ce scop?

Mai mult, spuse MacDonald, nu trebuie să ne temem de capellani. Acest lucru est evident în răspunsul pe care tocmai l-am primit. Afişaţi din nou Răspunsul!

Răspunsul fu afişat din nou în pătratul holografic.

— Şi Mesajul iniţial pe care l-am pirmit din Capella, spuse MacDonald, cel de acum nouăzeci de ani. Plasaţi-l alături de Răspuns.

Cele două mesaje fură afişate unul lîngă celălalt.

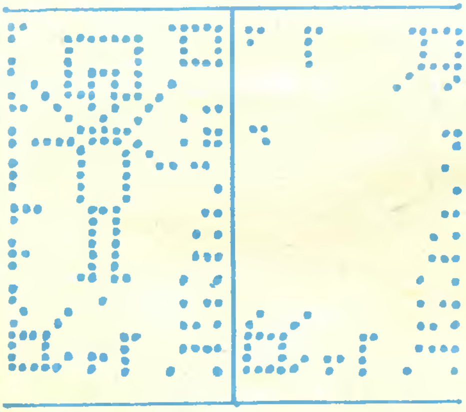

O LUME ÎNTREAGĂ AŞTEAPTĂ O EXPLICAŢIE A RĂSPUNSULUI PRIMIT DIN CAPELLA. ACUM CÎTEVA MINUTE! DIRECTORUL MACDONALD TREBUIE SĂ FACĂ CUNOSCUTĂ DINTR-UN MOMENT ÎN ALTUL SEMNIFICAŢIA CELOR DOUĂ MESAJE. PREMONIŢIILE ÎNCONJOARĂ TOT GLOBUL PĂMÎNTESC. UNII ANALIŞTI INSISTĂ ASUPRA APARENTEI CURIOS DE „GOALĂ" A RĂSPUNSULUI. SE PARE CĂ ÎN LUME CIFRA SPECTATORILOR A ATINS TREI MILIARDE.

Nu ştiu cum apar în faţa lumii, dar mie mi se pare că am fost doar un băiat ce s-a jucat pe ţărmul mării, bucurîndu-mă de clipa prezentă, găsind apoi cîte o pietricică mai netedă, sau o cochilie mai frumoasă ca de obicei, în timp ce măreţul ocean al adevărului se întindea necunoscut înainte-mi.

...ISAAC NEWTON, ÎNCEPUTUL SECOLULUI XVIII...

Într-o seară, pe cînd se înteţea întunericul şi lucrurile reîncepeau să urle către Lună, Fander îşi oferi vîrful tentaculei sale pentru a suta oară... Gestul fusese întotdeauna foarte desluşit, chiar dacă motivaţia era neclară, şi totuşi fusese refuzat mereu. Dar acum, cinci degete se înlănţuiră în juru-i în dorinţa timidă de a-i face plăcere.

Dorind cu ardoare ca nervii umani să poată funcţiona ca ai marţienilor, Fander îşi depăna gîndurile rapid, aşa ca atingerea caldă să nu se desprindă prea curînd.

– Nu-ţi fie frică de mine. Nu pot nici eu, după cum nu poţi nici tu, să ne stăpînim forma. Sînt prietenul, tatăl, mama ta. Am tot atîta nevoie de tine, cît ai şi tu de mine.

...ERIC FRANK RUSSELL, 1950...

— Veţi remarca, spuse MacDonald, că unele părţi din mesaje sînt identice şi altele diferă. Cea mai importantă deosebire este absenţa figurii centrale din Răspuns. Următoarea în importanţă este alterarea simbolului soarelui din colţul din dreapta sus. Acum soarele seamănă cu cel din stînga jos şi simbolurile care descriu cei doi sori sînt identice.

Un astronom de culoare se ridică din primul rînd:

— Bine, dar e imposibil, spuse el încet. Sorii aceia nu pot să fi devenit nove. Am fi avut dovada vizuală pînă acum şi apoi imaginile din Capella au rămas neschimbate.

— Asta înseamnă, spuse MacDonald, că acum nouăzeci de ani am făcut o presupunere greşită cînd ne-am gîndit că Mesajul afirma că sorii erau în curs de a deveni nove. Ne-a preocupat mult acest lucru şi unii dintre noi am speculat asupra posibilităţii care acum pare confirmată. Ceea ce spunea Mesajul despre sori se referea la un moment în timp cînd sorii mai mari din Capella urmau să-şi consume tot hidrogenul din miezuri şi să se deplaseze de pe orbita lor normală. Miezul lor a început să se contracte, straturile de suprafaţă s-au dilatat şi astfel au devenit gigante roşii cu o temperatură şi luminozitate crescute. Aceasta a fost schimbarea de dimensiune şi eliberarea de căldură a sorilor pe care le-a descris Mesajul iniţial.

— Şi cînd s-a întîmplat asta?, întreba premierul australian.

— Cîndva între un trecut recent şi trecutul îndepărtat, spuse MacDonald. Poate ca acum o mie de ani, sau milioane de ani...

Publicul fu tulburat de implicaţiile conţinute de afirmaţiile lui MacDonald, doar premierul australian ramase sigur de sine:

— Şi ce s-a întîmplat cu capellanii?

— Vă rog să vă uitaţi din nou la mesaje, spuse MacDonald. Observaţi ca Răspunsul a eliminat toate aşa-zisele cuvinte, sau simboluri din partea stînga pe toate, cu excepţia unuia dintre ele şi anume cuvîntul pentru „capellan", iar el e precedat de ceea ce acum cred că reprezinta simbolul capellan pentru negaţie.

— Negaţie? întrebă premierul.

— Capelanii, spuse MacDonald obosit, au murit, s-au dus, au fosat incineraţi. Chiar si simbolurile pentru planetele lor poartă mărturia destinului lor. Superjupiteriana este oarecum mai redusă ca dimensiuni din cauza dilatarii şi căldurii soarelui proxim care este, poate, acum de zece ori mai mare ca înainte şi sateliţii mai mici ai superjupiterienei au fost distruşi în întreagime cu excepţia unei planete de mărimea Terrei — pe care am considerat-o în trecut planeta capellanilor — şi aceasta se pare că şi-a pierdut mult din masa ei, probabil datorită evaporarii prin fierbere a oceanelor ei si a atmosferei, cît şi datorită exploziilor interne.

— Înseamnă că am comunicat cu o rasa disparuta de mult, spuse premierul.

— Se pare, spuse MacDonald, că au instalat unele echipamente automate capabile sa se autorepare, cu scopul captarii semnalelor unor civilizaţii viitoare şi al transmiterii de mesaje către acestea. Dacă aparatele primeau vreun răspuns ce indica faptul că o civilizaţie tehnologică asculta mesajele venite din spaţiu, ele începeau sa trimită...

— Cum? spuse premierul. Ce rost mai avea să faca asta, dacă ei sînt morţi de mult?!

— Am un mesaj, spuse computerul. A fost transmis în vocabularul simplu dezvoltat pîna acum şi există unele neclarităţi în sensul exact al unor cuvinte şi expresii. Mesajul, cu posibilele alternative alăturate, va va fi înfaţişat imediat. Îl voi vizualiza pentru o mai buna înţelegere.

Oameni/
fiinţe civilizate/
creaturi inteligente/
fraţi/
ne adresăm tuturor celor care ne ascultă
Salutari din partea oamenilor de pe Capella/
Primul satelit miraculos/
care au murit
s-au dus/
au fost distruşi
Noi am trăit
Am muncit
Am construit
Şi ne-am dus.
Acceptaţi acestea, moştenirea noastră/
relaţie de rudenie/
admiraţie/
fraternitate/
dragoste/

Capellanii sînt morţi, spuse MacDonald.

— Şi Proiectul? spuse premierul. Sarcina dumneavoastră a luat sfîrşit.

— Într-un fel, spuse MacDonald. Acum începe munca omenirii întregi. Mesajele pe care le primeşte, le depozitează, le analizează şi le interpretează computerul conţin întreaga informaţie în legatura cu o civilizaţie străină nouă din aproape toate punctele de vedere, cu excepţia inteligenţei şi a emoţiei, o civilizaţie mult mai avansată decît a noastra, nu numai în ce priveşte istoria ei, dar daca presupunerile mele sînt corecte, şi în ce priveşte filozofia, cultura, arta, ştiinţa, tehnologia, teologia şi literatura ei.

Am primit o moştenire mult mai valoroasa decît posesia fizică a unei alte lumi, cu toate comorile ei naturale, şi toţi oamenii de ştiinţă şi specialiştii lumii cît şi oricine doreşte s-o exploreze, îşi pot petrece vieţile studiind-o, interpretînd-o, adaugînd bucăţi şi părticele din ea civilizaţiei noastre, îmbogăţind-o cu o noua lume şi tot ceea ce a fost ea.

În ceea ce priveşte Proiectul ca atare, cautarea noastră a durat mai puţin de un secol şi jumatate şi am adus la cunoştinţa lumii o descoperire majoră. Cine ştie ce alte civilizaţii, ce alţi oameni stranii, minunaţi vom descoperi aiurea, între aici şi capatul Universului?!

Transmisia din Capella va continua zile, săptămîni, sau luni, dar în cele din urmă pînă la ultima fărîmă de moştenire de pe o îndepărtată stea va fi înmînată. Mesajele vor înceta si liniştea se va ridica uşor înspre trecut...

Şi radiotelescopul, ca o ureche a Terrei, susţinut de un braţ pentru a asculta secretele Universului şi radiotelescopul ca un vas în care se strînge praful stelar, se vor însufleţi din nou şi vor începe o noua cercetare a cerurilor pentru un alt mesaj venit din stele.

Cam pe atunci, computerul va deveni cel puţin pe jumatate capellan. Nimeni, în afara lui, nu va şti acest lucru timp de o jumătate de secol. Iar pîna atunci Proiectul va recepţiona un mesaj venit din nebuloasa Crabului.

Traducere de: NINA GEORGE DĂIANU
şi ION–MIREA ŞERBĂNESCU RĂCOASA

Foto: LUCIAN IONICA

MEDALION

Ioan Groșan

Ardelean atît cît morozitatea să nu înfrîngă subțirimea spiritului, Ioan Groșan, pe care îl prezentăm printr-o fotografie realizată de Florin Iaru, nu e totuși nici din spița hîtrilor exuberanți. Din Maramureș, a adus simțul măsurii, dar și percepția efemerului căruia i-a opus mereu umorul benign. Melancolia e, la el, o formă a lucidității. S-a născut în localitatea Satulung, în județul Maramureș, la 3 octombrie 1954, într-o zonă cu geografie lină, tăiată de apa leneșă a Someșului, în jurul căreia tînărul prozator a țesut o mitologie a complicității ironice. În perioada studenției, ca filolog la Cluj-Napoca, Ioan Groșan, a fost deopotrivă gazetar și dramaturg, prozator și actor. A fost membru în redacția revistei **Echinox**, unde a ținut multă vreme cronica de proză și de film, a animat grupul **Ars Amatoria**, care și-a făcut de acum un renume deja omologat, a scris pentru membrii acestui grup piese de teatru **(Există sau nu O.Z.N.-uri?, Bramboval purginie sau Amurgul Evului Mediu, Școala ludică)**, jumătate parabolice, jumătate îmbibate de substanța realului cotidian, în care recuzita culturală fuziona îndeaproape cu radiografia socială. După absolvirea facultății, Ioan Groșan s-a dedicat profesoratului într-o școală din București, continuînd să scrie proză în spiritul combinației de livresc și parabolic, pe care o anunțaseră încercările de tinerețe. Prima sa apariție editorială, volumul de povestiri **Caravana cinematografică** (1985), i-a și adus, de altfel, premiul de debut al Uniunii Scriitorilor, o confirmare a talentului pe care Ioan Groșan îl arătase demult.

De literatura S.F. tînărul prozator s-a apropiat tot în timpul studenției, însă în registru ironic și parodic, scriind piesa **Există sau nu O.Z.N.-uri?** în care erau persiflate, suculent, stereotipiile propagandei științifice și, mai cu seamă, ignoranța consumatorului de informație. Nu cu mult timp în urmă, Ioan Groșan a încheiat publicarea **Epopeii spațiale 2084**, în revista **Știință și Tehnică**, un lung serial în 50 de episoade, în care regăsim subtila parodie la clișeele genului, subtextul parabolic, reflexul social al satirei. Personajele sînt construite după prototipul lui Ianus: un chip reflectă imaginea intramundană, spațială, tehnicizată, celălalt lasă să se întrevadă trăsăturile omului generic de lîngă noi. Limbajul spumos, dialogul, umorul sînt cîteva din trăsăturile acestei epopei ironice ce dovedește o foarte intimă familiarizare cu majoritatea speciilor prozaistice.

Ioan Groșan e, însă, dincolo de aceste exerciții superioare, un foarte dotat prozator în care tînăra generație își pune toată încrederea. În **Caravana cinematografică** avem deja semnele acestei garanții, confirmate prin tot ceea ce a scris autorul.

RADU G. ȚEPOSU

Epopeea spațială 2084

(Foileton științifico-fantastic)

O ședință obișnuită

Era o zi senină. Primele raze de soare pătrundeau vesele prin fereastră, oprindu-se pe biroul lui Iuliu Corodan, directorul Centrului de cercetare pe lîngă institutul de profil (UNIVAX). „Uite că azi au dat soare", se bucura Corodan în gînd, pe circuit închis, trăgîndu-și scaunul spre fereastră. O durere de cap scurtă, obsedantă, îi readuse în minte deceniul 2050–2060. Se uită la ceas: era ora $\frac{X + 2Y - Z}{5\,000 - 3{,}5}$ (în care X reprezintă orele de muncă dintr-o săptămînă-lumină, Y, orele suplimentare, Z, orele petrecute în sînul familiei, 5 000, salariul de bază și 3,5, zilele de concediu). „S-a făcut aproape șapte", murmură Corodan după ce efectuă rapid calculul necesar. „Dacă munceam mai mult alaltăieri, acum era aproape opt și cîștigam o oră", medită el și hotărî să acționeze în viitor cu mai multă energie. Apăsa pe butonul de serviciu și, ca de obicei, trapa din mijlocul încăperii se deschise lin, iar prin spațiul nou creat apăru din subsol scaunul cu secretara princi-

Ioan Groşan

pală bătînd la computer.

– Noemi dragă, mai odihneşte-te şi tu, spuse cu blîndeţe Corodan.

Ochii mari, frumoşi, saturnieni ai secretarei se întoarseră spre director.

– Mulţumesc, spuse ea cu simplitate.

Corodan continua s-o privească, admirîndu-i profilul palid, perfect desenat, pieptul plin, specific rasei ei, talia îngustă, de naiadă, linia fin curbată a şoldurilor. „Păcat că n-are picioare", medită el dînd cu ochii de locul unde trupul lui Noemi şi al tuturor colegelor ei se termina inevitabil.

– Introdu-mi, te rog, şefii de resoarte, spuse Corodan.

Secretara dispăru cu scaunul la subsol şi după cîteva clipe, prin trapele laterale, unul cîte unul, pătrunseră şefii de resoarte.

– Luaţi loc!, spuse directorul UNIVAX-ului.

Îi inspectă rapid cu privirea şi rămase mulţumit: străluceau de curăţenie, erau toţi proaspăt unşi, vopsiţi, lustruiţi. La rîndul lor roboţii, căci despre nişte roboţi e vorba, aşteptau respectuos, care mai de care.

– Ascult, spuse Corodan. Cine vrea să-nceapă? Care este situaţia?

– Încă din primul trimestru al anului în curs, începu tuşind robotul „Felix S 23", care răspundea de sateliţii artificiali ai UNIVAX-ului, am îndeplinit planul la toţi indicatorii de bază. Dacă e să mă refer, de pildă, numai la sectorul investiţii...

– Mulţumesc, suficient, îl întrerupse Corodan. Cum stăm cu sateliţii naturali? Se mai învîrt?

– Nu toţi, răspunse robotul „Felix S 4", cunoscut în UNIVAX pentru marea lui experienţă (fusese printre cei care puseseră pe picioare primele cosmohozuri model). Unii s-au oprit şi stau aşa epuizaţi pe orbită. Am fost la faţa locului, am discutat, am luat măsuri – nimic! În plus de asta, cu satelitul „Veac Nou" se întîmplă lucruri ciudate.

– Ce lucruri? – spuse Corodan contrariat, simţind vechea durere.

– Să spun aşa, direct, în plen? – şovăi „Felix S 4".

– Spune!

– Păi, să vedeţi, începu robotul. Era într-o vineri, de Sfînta Laika, şi ploua...

Relatarea robotului „Felix S 23"

– Şi cum vă spuneam, ploua cu găleata, după cum era programat, – continuă robotul „Felix S 23". Eu stăteam la birou şi mă reparam, umblasem pe-afară şi-mi intrase apă-n stînga B. Cînd dam eu să-mi strîng, cum se spune, ultimul şurub, intră tovarăşa Smaranda şi zise...

– Cine-i tovarăşa Smaranda? – îl întrerupse Iuliu Corodan, directorul UNIVAX-ului.

– He, he, he – rîseră în unanimitate ceilalţi roboţi. Nu ştiţi cine e tovarăşa Smaranda? He, he, he!

Cu multe se obişnuise Iuliu Corodan de cînd era director la UNIVAX, numai rîsul inuman, metalic al roboţilor nu-l putea suporta. Chiţcăitul lor îl călca pe cei cîţiva nervi pe care avea permisiunea să-i mai poarte. Bătu cu o rocă marţiană în masă. Roca, trezindu-se, începu să ţiuie de durere.

– Linişte! – spuse autoritar Corodan. Apoi, întorcîndu-se spre robot. Răspunde-mi la întrebare, tovarăşe Felix!

– Tovarăşa Smaranda lucrează pe satelit la noi, la circuite închise, spuse „Felix S 23".

– Nu la asta m-am referit, preciză Corodan. Ce e dînsa? Robot sau fiinţă?

„Felix S 23" se uită neajutorat la colegii săi. Aceştia îi făcură semne că tot aia e, să spună.

– E fiinţă..., spuse cu foarte puţini decibeli în glas „Felix S 23".

– Bine, nu-i nimic, continuă – zise Corodan.

– Şi cum vă spuneam, reluă Felix, intră tovarăşa Smaranda şi-mi zice: „Felix dragă, ai program după-amiaza asta?". „N-am, am zis eu, e după-amiaza-mea de încărcare". „Nu vii cu mine pe **„Veac Nou"** după nişte gogoşari?"

– Sînt gogoşari acolo? – îl întrerupse din nou directorul UNIVAX-ului.

– Da, anul acesta s-a pus gogoşari, e un satelit foarte productiv, răspunse „Felix S 23". Drept să spun, stăteam în cumpănă: să mă duc? să nu mă duc? Îmi cer scuze un moment de la tovarăşa Smaranda, trec alături şi întreb calculatorul de serviciu: să mă duc? să nu mă duc? „Du-te, mă, nu fi prost, nu rata, îmi spune calculatorul. M-aş duce eu, dar sînt sub formă de dulap, nu pot ieşi de-aici". Aşa că m-am întors, am luat două baterii, un prelungitor, tovarăşa Smaranda m-a apucat de el, ne-am urcat în cosmoscuterul dînsei şi-am decolat spre **„Veac Nou"**.

– Şi? Şi? – întrebară în unanimitate roboţii.

– Ne-am înscris corect pe orbită, ne-am învîrtit noi ce ne-am învîrtit, nu prea tare, că tovarăşa Smaranda avea greţuri, şi cam pe la telejurnal ajungem în dreptul satelitului. Mă uit eu pe hublou... ce să vezi? Satelitul nu-i! „Nu se poate!", îmi zic şi mai verific o dată coordonatele, traiectoria, o verific şi pe tovarăşa Smaranda dacă n-a umblat la butoane, că ştiţi cum sînt ele, le atrage să apese, dar nu găsesc nimic. Coordonatele erau bune. Traiectoria optimă, tovarăşa Smaranda aţipise puţin, totul era în regulă, numai satelitul nicăieri.

– Nu se poate! – spuse Iuliu Corodan.

– Aşa mi-am zis şi eu, ca doar ăsta era un satelit natural, docil, avea orbita lui, nu se mişcase de pe ea de mii de ani, nici la dreapta, nici la stînga, te puteai baza pe el la o adică. Şi totuşi, nici pomeneală de satelit. Ce să fac? Am ieşit în spaţiu să-ntreb pe cineva, să mă lămurească cumva. În spaţiu, cum ştiţi, ţipenie de om. Cît vedeai cu ochii, nu vedeai nimic. Am stat ce-am stat, doar-doar o trece vreo navetă, pînă s-a trezit tovarăşa Smaranda şi m-a stri-

Ioan Groșan

gat: „Ce faci, dragule, acolo? Vino, dom'le, înăuntru, că intră frigu'!"

Prin cosmos

În echipa însărcinată să caute satelitul natural „Veac Nou", dispărut, cum s-a văzut de pe multimilenara sa orbită, fură desemnați, după îndelungi cercetări, trei roboți: robotul-conducător „Felix S 23", robot cu experiență, care mai ieșise prin cosmos și revenise încărcat de date, robotul-computer „Dromiket 4", robot programator-corector al zborului, și tînărul robot „Stejeran 1", din cea mai nouă serie de roboți TESA, debutant în spațiu, dar căruia i se trecuse cu vederea lipsa de experiență datorită extraordinarei promptitudini cu care îndeplinea sarcinile cerute, indiferent cît de grele ar fi fost ele. De cînd făcuse ochi, pentru a folosi o veche expresie terestră, de fapt de cînd fusese programat și pînă în momentul desemnării în misiune, nu făcuse nici o greșeală și, în plus, se străduia din răsputeri să consume puțin. Spre deosebire de alți roboți, care, în timpul liber, jucau și șah cu campionul mondial la oameni ori își măsurau forța rupînd cărți din perioade dogmatice, „Stejeran 1", cînd avea o oră liberă, prefera să se scoată din priză și să rămînă nemișcat, ca mort, numai să nu consume curent. La concursul anual „Dintre sute de roboți" ieșise primul, reușind să calculeze și să raporteze în mai puțin de o secundă suprafața de teren pe care o însămînțase și-o irigase în mai puțin de o oră, consumînd doar 4 kilowați oră. Drept recompensă, fu trecut la sectorul „Birouri" pe care le mătura ca nimeni altul, le făcea lună. Acum, iată, ca o recunoaștere a meritelor sale, i se îngăduia să iasă în cosmos, e drept, ca robot de serviciu; dar cîți roboți de tipul lui nu și-ar fi dorit oare nu să zboare spre planete îndepărtate, ci doar sa meargă pînă la prima stație, pe Selena, la „COSMIC-SHOW", unde, contra taxei infime de cinci petrofarazi, niște marțiene drăguțe te programau să vezi filme cu venusiene? Nu toți aveau această posibilitate, bineînțeles, unii pentru că nu fuseseră programați s-o aibă, alții tocmai pentru că fuseseră programați s-o aibă, ca să muncească mai mult să și-o poată satisface; însă luîndu-se cu munca, azi un pic, mîine mai mult, pînă la urmă uitau de ce munceau. Și munceau, nu glumă.

Ora H, ora decolării sosi. Cu un scrîșnet, nava spațială, multifuncțională „Bourul" se desprinse de pilonii care-o susțineau și, în cîteva secunde, accelerînd din principiu, se înălță tot mai sus, pînă deveni un punct azuriu, apoi nu se mai văzu. Oftînd, roboții de jos, care o urmăriseră pierzîndu-se în cer, fluturară cît fluturară în semn de rămas bun hîrlețele, apoi își reluară săpatul.

În navă era liniște. Robotul-debutant „Stejeran 1" sta cu fața lipită de hublou și privea în urmă. Pămîntul își arcui marginea ca o elipsă, apoi deveni rotund și-n cele din urmă apăru ca o minge albăstruie șutată cu sete în spațiu. „Ce păcat că n-am fost programat să am sensibilitate! – spuse visător „Stejeran". Uitați-vă ce frumos se vede Pămîntul, tovarășe comandant! Dar ce folos, dacă nu simt nimic! Stau așa și mă uit ca prostu' pe hublou. Nici dumneavoastră n-aveți programată sensibilitatea?

– N-am – răspunse „Felix S 23". Treci și mătură, a intrat prafu' la decolar. Și le-am spus de o mie de ori să facă ușile etanșe, că doar nu e tramvai, e navă cosmică. Dar ai cu cine vorbi?! Dromikete, ai închis bine ușile?

– Le-am închis – răspunse robotul-computer –, dar ce-s eu de vină dacă nu se închid bine? E un curent pe nava asta...

– Tovarășe „Stejeran 1" – făcu „Felix S 23" –, ce vorbesc eu acilea?! Treci să mături sau vrei să mătur eu?!

– Iaca, trec – răspunse robotul TESA, dezlipindu-se de hublou. Vă rog să mă scuzați, dar n-am văzut niciodată Pămîntul de la o asemenea depărtare.

– Mare brînză! – zise „Felix S 23". Păi dacă am sta să ne uităm la fiecare planetă pe care-o depășim, cînd am mai munci?

– Aveți dreptate, tovarășe comandant, răspunse „Stejeran", apucîndu-se de treabă.

– Măi Felix – zise robotul-computer, care și el mai ieșise prin spațiu –, nu facem un șeptic?

– Ai corectat traiectoria?

– Am corectat-o – răspunse „Dromiket 4".

– Ai ieșit de pe orbită?

– La fix!

– Bine, scoate cărțile. Tovarășe „Stejeran 1", fii bun și șterge măsuța asta și vezi că după computer, într-o pungă, e o sticlă de ulei. Ad-o, te rog, încoace, și două pahare.

„Getta 2"

În fața unei întîlniri atît de neașteptate, cei trei roboți din „Bourul" căzură pur și simplu pe gînduri, în ordine. Întîi, cum se și cuvenea, căzu pe gînduri comandantul „Felix S 23", apoi robotul programator „Dromiket 4" și în cele din urmă se lăsă ușor pe gînduri și robotul TESA „Stejeran 1".

– Ce facem, tovarăși? – simți „Felix S 23" nevoia să întrebe colectivul.

Colectivul tăcea mîlc.

– Alo, „Bourul"! – se auzi din nou acel glas gingaș, impacientat. Ce faceți, dragă, acolo? Mă lăsați să stau așa, ca proasta-n spațiu?

– Să mergem la dînsa și să-i reparăm vehiculul – propuse „Dromiket 4". În fond, e o tovarășă de-a noastră, n-o putem lăsa la voia întîmplării. Dacă da vreun lunatic peste ea?...

– Avem o misiune, nu putem părăsi incinta – spuse „Felix S 23". Să vină ea la noi, e mai democratic.

– Dacă doriți, pot să mă duc eu să repar – interveni sfios „Stejeran 1".

– Ia te uită, dom'le – făcu

Ioan Groşan

„Felix S 23". Te-a apucat hărnicia! Stai tovarăşe aici şi mătură, că de-aia ai fost trimis în Univers!

– Chem „Sanda"! Chem „Sanda"! Recepţie – spuse în microfon „Dromiket 4".

– Ce vrei, dragă? – se auzi din nou tulburătorul glas.

– Chem „Sanda"! Chem „Sanda"! Chem „Sanda" înăuntru! Recepţie.

– Ce recepţie? – întrebă glasul

– Aşa se spune – zise în microfon „Dromiket 4". Vă invităm la noi în navă. Noi nu putem ieşi, sîntem în misiune.

– Fi-v-ar misi... se auzi glasul, apoi nişte păcănituri.

Cei trei se uitară unul la altul.

– Bine, vin eu la voi, – spuse glasul –, dar mai apropiaţi-vă puţin cu nava, să le lipim, să nu ies pe frigu' ăsta. Trapă aveţi?

– Avem! – spuse comandantul „Felix S 23"

– Vedeţi că trapa mea e în stînga, acolo unde scrie „Trapă". Să nu vă lipiţi aiurea.

Cu toate că „Bourul" era o matahală de navă pe lîngă „Sanda", acuplarea acestor două vehicule se făcu lin, la orele 14,32 GMT. Aparatele de la bord au funcţionat normal, iar roboţii, pe timpul acuplării, au îndeplinit un complex program de cercetări ştiinţifice. În sfîrşit, trapele celor două nave se dădură înlături şi pe culoarul creat apăru posesoarea fermecătorului glas.

– Tot învîrtindu-ne! – îi salută ea cu binecunoscutul salut al cosmonauţilor. Mă numesc „Getta 2". Dar ce-aţi rămas aşa? N-aţi mai văzut roboate în carne şi oase?

Într-adevăr, cei trei membri ai echipajului rămăseseră ca trăsniţi. Roboate mai văzuseră ei, dar nu în carne şi oase. Pentru că aceasta era noutatea revoluţionară a proaspătului tip de robot feminin: în loc de metal, mase plastice şi sticlă, „Getta 2" era confecţionată chiar din carne şi oase. Evident, carne şi oase sintetice, dar care nu erau cu nimic mai prejos decît carnea şi oasele naturale. Avantajele noii alcătuiri săreau imediat în ochi: „Getta 2" nu mai păstra forma greoaie, piramidală şi dizgraţioasă a vechilor roboţi, ci căpăta forma aerodinamică a unei femei în carne şi oase. Materialul sintetic din care fuseseră confecţionate carnea şi oasele ei era, practic, etern. Se mişca agil, cu mare uşurinţă, fără tropotul mecanic al roboatelor din primele generaţii. Dintr-o dată, în carcasele lor cubice, colţuroase, cei trei roboţi se simţiră bătrîni, uzaţi fizic şi moral, depăşiţi de avîntul fără precedent al ştiinţei şi tehnicii. „Getta 2" îi privi amuzată, apoi se aşeză picior sintetic peste picior sintetic.

– Care va să zică, sînteţi în misiune... – surîse dînsa. Ce misiune, iepuraşilor?

La omuleţii verzi

Fără să piardă un kilowatt, robotul programator-corector al zborului se uită în agenda spaţială pe care trebuia s-o restituie la întoarcere în prezenţa comandantului navei, găsi coordonatele staţiei interplanetare a omuleţilor verzi şi îndreptă „Bourul" într-acolo. În curînd, văzură profilîndu-se prin hublou inelul luminos ce înconjura staţia.

– Seamănă cu Saturn! – zise „Getta 2", ce-şi pusese o superbă rochie de seară croită la spate în aşa fel încît permite să se observe o părticică din frumosul ei tablou de comandă.

– Seamănă – răspunse comandantul „Felix S 23" –, dar la ei inelul e artificial, pentru reclame.

Într-adevăr, apropiindu-se mai mult, văzură că inelul luminos se rotea întruna formînd cuvinte luminoase, în toate culorile: „Cinzano", „Toyota", „Krepkaya", „Marlboro", „Boicil", „Adidas", „Women", „Courvoisier", „Metaxa", „Rombac", „Coca Cola", „Matra-Simca", „Tzuica".

– Ăştia au de toate mormăi comandantul Felix, aranjîndu-şi acul cravatei.

Nici n-apucă bine să se lase pe marea platformă din faţa staţiei, unde scria cu litere uriaşe în vreo douăzeci de limbi cuvîntul „Welcome", că lîngă navă apăru un omuleţ verde în frac negru, frecîndu-şi surîzător mîinile. Aruncă o scurtă privire spre indicativul navei, apoi spuse într-o limbă perfectă:

– Fiţi bineveniţi pe plaiurile noastre!

– Să trăieşti – mormăi „Felix S 23", coborînd treptele „Bourului" împreună cu „Getta 2". După ei coborî Dromiket 4, iar apoi Stejeran 1, care închise bine uşa navei cu yala.

– Doriţi cazare, masă, sauna, masaj, deparazitare? – se interesă omuleţul. Ori mai bine un tur prin staţiune, cu un popas la Muzeul Feminităţii? Sau o vizită la...

– Nişte „Pepsi" am dori – zise comandantul Felix. Avem şi sticle.

– V-am spus că fac eu cinste – şopti „Getta 2". Se întoarse spre omuleţ: Du-ne, te rog, la un bar!

– Doriţi la un micro, macro sau la un superbar?

– La superbar, la superbar! – zise „Getta 2".

– Un moment atunci – facu omuleţul şi imediat scoase un sunet ciudat, oarecum asemănător cu cel pe care, prin secolul XX, îl scotea Tarzan. Brusc, pe uşa luminată a staţiei năvăliră două femeiuşti verzi de 1,20 m, ce erau atît de drăguţe încît păreau de 1,80. Omuleţul le şopti ceva pe limba lor şi femeiuştele deveniră zîmbitoare, se apropiară ţopăind de oaspeţi şi-i înconjurară cu părintească grijă. Îi apucară pe Dromiket 4 şi pe Stejeran 1 de mîini şi porniră cu toţii spre uşa staţiei.

Uşa despre care pămîntenii bănuiau că dă într-o încăpere dădea de fapt într-un bulevard feeric luminat, intens circulat şi zgomotos, pe laturile căruia se înşirau mulţimi de baruri, de cinematografe, videoteci, biblioteci, cinemateci, franzelării, marochinării, horincii, carmangerii, cazinouri, tripouri, bistrouri, depouri, restaurante, crame, snackuri, biguri, cosmicării, solduri, taverne, crîşme, spelunci, ta-

Ioan Groşan

rabe, teatre, ba chiar imediat pe stînga, cum treci de singurul semafor veşnic verde, şi-o ceaprazărie mică, dar curată. Dromiket 4 şi Stejeran 1, care nu mai ieşiseră pînă atunci în Cosmos şi nici nu mai văzuseră un asemenea oraş ciudat, unde parcă se adunaseră toate seminţiile Universului, rămăseseră aproape fără grai; pe lîngă ei treceau fără să-i bage în seamă, într-un du-te-haida neîncetat, saturniene, superbe, fără picioare, dar care luptau pentru emanciparea femeii, neptunieni mici păroşi, îmbogăţiţi peste noapte din vînzarea gustoşilor lor gogoşari, centauri din Proxima Centauri cu trup de cal şi cap de taur, dansatoare lungi, subţiri, de prin părţile Andromedei, ce-şi puteau îndoi trupul pînă rămîneai bujbe, pămînteni ce căutau de lucru, marţieni care tot opreau trecătorii încercînd să-i convingă că şi pe Marte e viaţă, venusieni care vindeau pliante turistice cu Terra etc. etc.

La balul „Supernova"

În sfîrşit, tot mergînd ei pe bulevard însoţiţi de cele două femeiuşti verzi care chicoteau şi glumeau de te treceau fiorii, ajunseră în faţa unei intrări somptuoase, deasupra căreia o lumină intermitentă, gălbui-roşiatică, decupa în noapte literele firmei: „Supernova Bar. Only for Men and Women". Femeiuştile le făcură semn că aici, şi cei trei roboţi pămînteni, însoţiţi de Getta 2, pătrunseră, nu fără o firească emoţie, înăuntru. Înăuntru era cam întuneric şi mirosea uşor a spray.

– Fiţi cu ochii în patru – le strecură printre dinţi comandantul „Felix S 23" lui „Dromiket 4" şi „Stejeran 1". O muzică plăcută, cum pămîntenii nu mai auziseră de pe vremea cînd staţiile marţiene nu erau bruiate, plutea în atmosferă. La mese stătea puţină lume: un grup de trei pentodauri din constelaţia Gemenilor, care sorbeau din trei sonde suc de nutreţ, două cilioaie de 19–17 ani care, deşi nu erau prea bine, arătau nişte poze, doi plutonieni şi un plutonier, mic şi verde, probabil sectoristul localului. Nici n-apucară să treacă pragul că, de după o perdea vişinie pe care scria „Puteţi intra şi în bucătărie", se ivi un chelner pe rotile şi-i conduse piruetînd în jurul lor, la o masă de şase locuri.

– Doriţi să fiţi serviţi prin telecomandă sau vă servesc eu? – spuse chelnerul.

– Serveşte-ne dumneata – răspunse „Getta 2". Dar care e diferenţa?

– Nu prea mare – surîse chelnerul. Dacă doriţi prin telecomandă, trebuie să apăsaţi pe butoanele pe care le aveţi la masă, iar dacă vreţi să vă servesc eu, mi-apăsaţi mie butoanele pe care le am aici – şi-şi desfăcu fracul negru, dezvăluind un fel de tablou de comandă fixat pe pieptu-i plin de butoane.

– Eu vreau s-apăs pe dumneata – zise „Getta 2".

– Cu mare plăcere, doamnă – răspunse chelnerul. Apăsaţi cît doriţi. Domnii?

– Noi apăsăm pe masă – zise încruntat „Felix S 23".

– Îmi faceţi o şi mai mare plăcere – zise chelnerul. Pentru că sînt unii clienţi mai răi care nu vor decît să apese, dar nu consumă. Ia să vedem ce-aţi dori să apăsaţi mai întîi?

– Eu aş apăsa pe-un whisky – zise „Getta 2".

– Apăsaţi şi pe gheaţă? – întrebă chelnerul.

– Nu, mersi.

– Poftiţi, doamnă! – se aplecă chelnerul şi „Getta 2" se uită pe pieptul lui după butonul cu whisky, îl găsi şi apăsă. Chelnerul icni scurt şi plecă după comandă.

– Voi ce luaţi? – se întoarse „Getta 2" spre pămînteni.

– Stai puţin – răspunse „Felix S 23" aplecat peste butoane. Ce scrie, mă, aici?

– Biftec – citi „Stejeran 1".

– Ce e asta? – spuse contrariat comandantul „Felix S 23".

– E de mîncare – îl lămuri „Getta 2". Luaţi-vă întîi ceva de băut.

– Unde scrie, mă, ulei? – se enervă Felix.

Se aplecară toţi trei asupra butoanelor.

– Ia uitaţi-vă, tovarăşe comandant, au antigel – arătă „Stejeran 1" un buton.

– Daaa? – făcu „Felix S 23". Ei, atunci bem şi noi un păhărel?

– Bem, tovarăşe comandant!

Apăsară de trei ori pe butonul respectiv. Imediat apăru chelnerul cu whisky-ul Gettei şi păhărelele lor.

– Nu vă supăraţi că vă-ntreb – zise chelnerul după ce servi –, de unde sînteţi de loc?

– De pe Terra – răspunse „Felix S 23".

– Bănuiam eu – zîmbi chelnerul. V-am recunoscut după accent.

– Da' dumneata, de unde eşti? – îl întrebă „Felix S 23".

– Din Jimbolia, dacă ştiţi cumva...

– Cum să nu ştiu! – exclamă „Felix S 23". Acolo mi-am făcut armata! Ia te uită, dom'le! Hai noroc!

– Să trăiţi – răspunse chelnerul, cu o undă de tristeţe în glas. Domnişoarele nu servesc nimic?

Uitaseră de femeiuştile verzi! Acestea stăteau picior peste picioruş şi se uitau cu reproş la Felix.

– Dumneavoastră ce-aţi servi? – întrebă acesta stînjenit.

– Bitter – spuse cu glas una din ele. Nişte bitter am vrea.

Atacul

Era într-o vineri. Ca de-obicei, nava interplanetara „Bourul" înainta silenţios prin spaţiu, cînd deodată o lumină puternică lovi hubloul din faţă, orbindu-i pe cei dinăuntru, şi-o zdruncinătură de cîteva megatone îi aruncă de-a valma unii peste alţii.

– Sîntem atacaţi! – mai apucă să strige „Dromiket 4", trăgînd frîna de mînă. În aceeaşi clipă, o voce puternică, prin megaflex, îi somă.

– Nu mişcă nimeni! Hublourile sus!

Ţinîndu-se de şale, unde contractase un acumulator mai

Ioan Groşan

vechi, comandantul „Felix S 23" se sculă cu chiu şi vaiete şi apăsă pe care buton vedea cu ochii, deschizînd hubloul principal. Imediat în cadrul lui apăru un tip înalt, cu barbă neagră îngrijit tăiată, ţinînd în mînă un megalaser automat. Sări înăuntru cu megalaserul îndreptat spre ei şi fluieră scurt. Îl urmară de îndată alţi doi inşi, înarmaţi şi ei, unul cu ochi piezişi, asiatici, mic de statură, celălalt blond şi cu o balalaică în spate.

– Cu cine avem plăcerea? – bîigui comandantul Felix.

– Cu „Piraţii stelelor"! – rînji cel cu barbă.

– De ce naţionalitate? – zise Felix.

– Multinaţionali – răspunse bărbosul. Cosmosul – ubi bene. Dar voi cu rabla asta de unde sînteţi?

– De pe Terra – răspunse uşor jignit comandantul „Felix S 23".

– De unde de pe Terra?

– Drăgăneşti-Vlaşca, paralela 45 – răspunse Felix. Cel blond fluieră a pagubă. Bărbosul se uită în jur:

– Şi ce transportaţi?

– Nu transportăm nimic, căutăm un satelit natural.

– Hai, fără texte! – se zburli bărbosul. Scoateţi repede tot ce-aveţi!

– Păi ce s-avem? N-avem nimic! – zise comandantul „Felix S 23".

Atunci bărbosul îi arătă din ochi asiaticului lada mare de fier de lîngă uşa magaziei. Asiaticul ţinti lada şi apăsă pe trăgaci. Un fulger mic, rudimentar ţîşni pe gura megalaserului şi lacătul zbură cît colo. Blondul sări şi înălţă capacul lăzii. Zeci de pachete de nailon cu un praf albicios stăteau frumos orînduite în ladă. Cu vîrful baionetei blondul sparse unul, îşi umezi arătătorul şi gustă.

– Ei? – întrebă nerăbdător bărbosul.

– „Dero" – răsunse blondul şi scuipă.

„Dero"? – făcu dezamăgit bărbosul. La ce vă trebuie atîta „Dero"?

– Pentru curăţenie – răspunse timid Stejeran. Ştiţi, nava e cam veche şi... dacă n-o ţinem lună...

– Da' aurul!? Unde ţineţi aurul? Sau platina! – zise bărbosul. Ia să văd plăcuţele!

– Ce plăcuţe? – făcu „Felix S 23".

– Plăcuţele de la circuite! – răspunse bărbosul. Dezechiparea!

Uitîndu-se jenaţi unul la altul şi toţi la „Getta 2", roboţii pămînteni începură să-şi desfacă şuruburile din jurul şoldurilor. Primul fu gata „Dromiket 4". Blondul veni lîngă el şi-i săltă puţin carcasa cu baioneta, aplecîndu-se şi privi în interiorul lui Dromiket.

– Aluminiu – raportă blondul. Făcu aceeaşi operaţie şi cu ceilalţi. În dreptul lui „Stejeran 1" se uită mai mult.

– Ăsta mai tînăr are plăcuţe de plastic – zise el.

– Măi să fie! – se cruci bărbosul. Aşa ceva n-am mai văzut! Păi voi n-aveţi ca toţi roboţii plăcuţe de platină?

– Astea le-avem, cu astea funcţionăm – zise comandantul „Felix S 23".

– Mă şi mir cum reuşiţi – zise oarecum mai cu blîndeţe bărbosul şi lăsă automatul în jos. Hai, înşurubaţi-vă. Şi doamna?

– Eu sînt turnată – răspunse cu demnitate „Getta 2" – şi nu mă pot desface.

– Tot de la Drăganeşti?

– Tot – minţi „Getta 2".

– Aţi găsit ceva? – întrebă bărbosul pe tovarăşii săi care, între timp, cotrobăiseră prin magazie.

– Numai ulei şi prune, boss – raportă blondul.

– Prune? – întrebă bărbosul. Pentru ce?

– Pentru schimb – răspunse „Felix S 23". Sînt civilizaţii care nu ştiu ce-i pruna.

– Mari aiuriţi sînteţi – constată bărbosul şi se aşeză pe lada cu „Dero", scoţîndu-şi o ţigară. Fumaţi, doamnă?

– Cu plăcere – zise „Getta 2", luînd megalongul din pachetul oferit.

– Staţi şi voi pe unde puteţi – zise bărbosul către roboţii pămînteni care rămăseseră în picioare. Văd că nici scaune n-aveţi destule.

Întîlnire de gradul zero

În cabina de comandă a „Bourului", agresori şi atacaţi se aşezară care pe unde putea.

– Aşa, deci – făcu bărbosul, uitîndu-se compătimitor la roboţii tereştri. Aur n-aveţi, platină n-aveţi. Ia scoateţi din prunele alea!

Comandantul „Felix S 23" făcu un semn cu capul spre „Stejeran 1". Acesta se duse în magazie şi reveni cu o lopată de prune. Le împărţi bărbosului, blondului şi celui cu ochi asiatici. Agresorii începură să crape prunele şi să zvîrle sîmburii pe hublou, în spaţiu. Din cauza imponderabilităţii sîmburii păreau un mic grup de asteroizi plutind în jurul navei.

– De cînd n-am mîncat noi prune, Pavka? – zise bărbosul către blond.

– De mici, boss – răspunse Pavka. De cînd am intrat în grădina aia de lîngă Andromeda.

– Aşa e – îşi aminti bărbosul. Ce vremuri! Nu era galaxie fără prune.

– Nu vă supăraţi – zise robotul „Felix S 23" –, dumneavoastră nu v-aţi născut pe Terra?

– Nu, băiete – răspunse bărbosul. Sîntem copii din spori. N-avem mamă, n-avem tată. Nu-l avem decît pe ăsta – şi-şi mîngîie „Lauserul" automat.

– Îmi pare rău – zise „Felix S 23".

– Asta este, ce să-i faci – oftă bărbosul şi scoase din buzunarul de la spate o sticlă plată. Nu beţi, doamnă?

– Mulţumesc, nu prea obişnuiesc – zise „Getta 2".

– Păcat – făcu bărbosul şi trase o duşcă. E whisky „Halley", de vreo 50 de ani. Ia zi-i ceva, măi Pavka, din chestia aia.

Blondul puse jos „Lauserul" şi-şi trase în faţă balalaica.

– Cîntaţi şi voi? – se întoarse bărbosul spre roboţi. Hai că-mi sînteţi simpatici! Ce ştiţi să cîntaţi?

– „Şoferul de la O.N.T." –

Ioan Groșan

zise „Felix S 23".

– Ei, șoferu'! făcu dezamăgit bărbosul. „Vino mîndră-n galaxie" știți?

– Nu prea – răspunse Felix.

– Ia zi-le melodia, Pavka! – făcu bărbosul și mai trase un gît.

– „Vino mîndră-n galaxie să-ți arăt stele o mie, măi" – începu cu foc Pavka, zdrăngănindu-și obiectul. Avea o voce plăcută, baritonală. Cîntecul urca încet, ieșea pe hublourile deschise și se pierdea ca o dîră incoloră în urma navei. La sfîrșitul melodiei, bărbosul își șterse o lacrimă.

– Voi ce beți? – întrebă el cu blîndețe pe roboți.

– Ulei – răspunse „Felix S 23".

– Ulei? Avem noi ceva ulei. Toshiro? – zise bărbosul către cel cu ochi asiatici. Acesta, fără o vorbă, ieși din navă și peste puțin se întoarse cu două canistre pe care scria „Shell".

Luați, băieți, și beți, că sărăcie ca la voi la nimenea – zise bărbosul.

– În sănătatea dumneavoastră, domnule... – șovăi „Felix S 23".

– Herbert mă cheamă – zise bărbosul. Herbert Star.

– Să trăiți, domnule Herbert! – făcu și „Dromiket 4", turnîndu-și din canistră.

– Toshiro dragă – zise bărbosul –, du-te și mai adă ceva pentru băieți și copilașul ăsta, vezi și tu în sacul ăla maro...

Toshiro reveni cu sacul și-l puse înaintea bărbosului.

– Ia luați, băieți, de-aici. Ia și tu copilaș! – zise bărbosul către micul Benga și începu să scoată cu amîndouă mîinile pixuri, gume, bujii, săpunuri, minicalculatoare, mulinete, „Shakespeare", baterii, after-shave-uri, banane. Goli tot sacul, apoi îl aruncă pe hublou.

– Domnule Herbert – îndrăzni comandantul Felix –, dacă nu vă supărați, am observat că vă plac prunele... poate luați și de la noi un sac... sînt proaspete...

– Vă mulțumesc, băieți – spuse înduioșat Herbert –, nu vă refuz. Te rog Toshira. Asiaticul merse în magazie și aduse sacul.

– Și-acum, la revedere, băieți! – zise Herbert ridicîndu-se. Săru-mînușițele, doamnă.

– Mai stați, vă rog – zise „Felix S 23". Nu e nici o grabă.

Datoria-i datorie – zise Herbert. Nu mai putem sta. Azi n-am prins decît un satelit senegalez și pe voi. E un traseu cam necirculat pe-aici. A, să nu uit! Vă las cartea mea de vizită. Dacă vă mai atacă cineva, arătați-o și n-aveți probleme. Operăm numai cinci echipaje în zona asta. Încă o dată, vă mulțumim! Salutări acasă!

– Drum bun și succes! – strigară roboții.

Agresorii ieșiră spre nava lor. „Dromiket 4" închise hublourile.

– Ce hoți de treabă! – zise „Stejeran 1".

– Vai de mama lor! Mereu singuri în spațiu, nu tu casă, nu tu masă... Nu e ușor nici lor – zise Felix.

– N-ați văzut cum a lăcrimat bărbosul cînd a cîntat ăla blond? – făcu „Stejeran 1".

– Da, domnule, și noi n-am știut să le zicem un cîntec. Dacă le trăgeam o doină ca pe la noi, își descărcau toată nava aici – spuse „Felix S 23".

– Nici așa n-am ieșit rău – zise „Dromiket 4", privind grămada de obiecte. Noroc cu prunele.

– Un lucru să vă fie clar! – zise cu hotărîre comandantul Felix. Nimeni de-acum înainte nu se va mai atinge de prune! Ați văzut ce importanță au.

Planeta Tălîmbilor

Povestea pe care le-o spusese „Getta 2" despre soțul ei îi impresionase vădit pe cei trei roboți pămînteni. Se gîndeau că, la urma urmei, într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat, aceeași soartă îi aștepta și pe ei: demontarea, recuperarea, recondiționarea și refolosirea sub alt nume și sub alți indicatori. Un fel de metempsihoză a pieselor ce vor sluji, în cel mai bun caz, cine știe cărui strung carusel fără conștiință. Stăteau cu capetele plecate, atît cît le permitea dispozitivul, cînd deodată „Getta 2", care privea prin hublou, exclamă:

– Ia te uită! Parcă se vede o planetă!

Cu pași mărunți, comandantul „Felix S 23" merse la hubloul său, mai mare și mai curat, și se uită în spațiu. Într-adevăr, în depărtare se zărea luminînd roșietic ceva de forma unei mingi de rugby.

– Dacă nu mă înșel eu – zise comandantul –, cred, după formă că e... Dromikete, ia verifică pe ce coordonate sîntem!

Robotul programator-corector al zborului, „Dromiket 4", merse degrabă la tabloul de comandă, răsuci butoanele roșii și anunță:

– Sîntem pe coordonatele stabilite!

– Atunci asta e! – zise „Felix S 23". Dacă sîntem pe coordonatele stabilite și judecînd după cît timp a trecut de cînd am plecat de-acasă, atunci trecem pe lîngă Planeta Tălîmbilor.

– A cui? – făcu „Getta 2".

– A Tălîmbilor.

– Da' ce-s ăștia? – zise „Getta 2".

– Sînt niște ființe ciudate, mai mici decît noi și conținînd foarte mult brom. De fapt, întreaga planetă este formată din bromuri solidificate – răspunse „Felix S 23". Chiar și atmosfera conține nori imenși și vapori de brom.

– Și ei cum pot trăi acolo? – întrebă „Getta 2".

– Acolo s-au născut, au crescut, s-au adaptat. N-ar putea trăi în altă atmosferă. În trecut erau foarte mulți, dar au fost masiv exterminați după descoperirea planetei.

– De ce?

– Au o particularitate stranie: fac tot ce le ceri, te ascultă indiferent ce le spui, trăiesc mereu în așteptarea unui ordin. Cînd primii coloniști de pe Terra au sosit aici și și-au dat seama ce uriaș potențial de muncă au, i-au exploatat, cum se spune, la sînge, deși n-au sînge, au brom. Nu pot însă îndeplini decît munci fizice. Nu știu dacă țineți

Ioan Groşan

minte, dar apăruseră odată la noi pe piețe nişte nasturi în formă de romb, din plastic. Aici erau făcuți. Vagoane întregi de nasturi erau trimise de-aici, apoi mături, făraşe, lampioane, tocătoare, sape, abțibilduri. Dar totul s-a dovedit a fi nerentabil, căci, deşi prețul forței de muncă era practic zero, trebuiau aduse aici materiile prime, ceea ce costa enorm. Oamenii s-au retras, i-au lăsat în plata Domnului.

– Hai să mergem să-i vedem şi noi – se rugă „Getta 2".

– Mergem, dar cu o condiție – răspunse „Felix S 23". Stăm doar cinci minute. Atmosfera e atît de puternic bromurizată ca, indiferent de costumul de protecție, bromul atacă în cele din urmă conştiința. Cei care au stat mai mult aici s-au trezit la întoarcerea pe Terra că încep să ceară să muncească fără pauză, pînă la istovire.

„Dromiket 4" corectă traiectoria, îndreptînd „Bourul" spre planeta cu pricina, îşi puseră costumele şi căştile de protecție şi în curînd aterizară între două dealuri golaşe, roşcate. Ieşiră pe scara navei şi îndată văzură, plantate din loc în loc în peisajul arid, pancarte uriaşe pe care stătea scris: „BINE AȚI VENIT PE PLANETA NOASTRĂ! CE TREBUIE SĂ FACEM?". Apoi imediat, pe panta dealului din stînga, văzură coborînd în mare viteză un grup de vreo zece talîmbi. Erau mici, cam de 1,50 m, cu brațe lungi şi capete țuguiate. Cînd ajunseră lîngă picioarele navei, observară că aveau pielea roşietică şi ochii mari, profunzi.

– Bună ziua! – le spuse comandantul „Felix S 23".

– Să trăiți! – răspunseră talîmbii în cor. Ce trebuie să facem?

Felix se uită neajutorat spre „Getta 2". Aceasta îi şopti:

– Spune-le să facă tumbe!

– Faceți nişte tumbe – strigă comandantul.

– Cîte? – întrebară talîmbii.

– Zece tumbe!

Îndată talîmbii începură să sară cu genunchii la piept, numărînd cu glas tare: „Unu, doi trei...".

– Extraordinar! – şopti „Getta 2".

– Ce trebuie să mai facem? – întrebară ei după a zecea tumbă.

– Mai faceți zece! – le strigă Felix, ca să cîştige timp. Talîmbii, fericiți, începură să țopăie. În vremea asta de pe dealurile învecinate curgeau spre navă alții şi alții. femei, copii, bătrîni. Ajunşi lîngă tovarăşii lor, întrebau ce trebuie să facă şi porneau şi ei să salte care cum puteau. Pămîntenii îi priveau fascinați.

– Ăştia ne linşează dacă în continuare nu le ordonăm nimic – zise cu voce scăzută „Felix S 23". Mai bine să plecăm.

Se întoarse spre mulțimea de talîmbi care terminase de sărit şi aştepta nemişcată.

– Ia ascultați aici! Toată lumea să meargă mersul piticului pînă la muntele de colo şi înapoi! Executarea! Cînd masa compactă a talîmbilor deveni doar o pată cărămizie în depărtare, intrară în navă şi decolară.

– Am o senzație ciudată – spuse după o vreme „Getta 2", privind prin hublou. Puneți-mă şi pe mine să fac ceva, orice... să mătur, să spăl, să gătesc...

Zona „Robertson-Kudaşvili"

Există în infinitul spațiu cosmic anumite zone, anumite perimetre, nu tocmai numeroase, pe care cosmonauții au învățat să le cunoască foarte bine şi pe care, în genere, nu le prea agreează. Sînt aşa-zisele zone „Robertson-Kudaşvili", de la numele primilor doi cosmonauți care, concomitent, în martie 2051, au pătruns într-un astfel de spațiu ciudat, venind din două direcții diferite, dar cu misiuni asemănătoare. Cînd imediat după întoarcerea pe Terra, Kudaşvili a raportat diriguitorilor săi de la Centrul de control al zborului ceea ce simțise în timpul trecerii prin acel spațiu, informațiile au fost trecute – firesc, sub semnul rezervei – la strict secret. Dar, la cîteva zile, aceleaşi senzații le-a povestit la Houston Robertson şi – firesc – a fost crezut pe cuvînt. Declarațiile lui Robertson au fost imediat date publicității, iar zona, destul de vag localizată, a fost numită „zona Robertson". Abia în acest moment, confruntînd declarațiile celor doi cosmonauți (cea a lui Robertson dată publicității şi cea a lui Kudaşvili doar înregistrată), diriguitorii acestuia au hotărît să scoată la lumină informațiile şi-au publicat şi ei, în parte, declarațiile lui Kudaşvili. În consecința, zona a fost numită, prin consens, „Robertson-Kudaşvili", deşi au fost voci care – pe bună dreptate – au susținut că normal trebuia să se cheme „Kudaşvili-Robertson".

La nici un an, zona respectivă a fost traversată de un echipaj francez care a confirmat cele spuse de primii doi. Apoi alți şi alți temerari ai cuceririi spațiului au pătruns în astfel de teritorii stranii, ale căror fenomene nu au putut căpăta, cu toate încercările făcute, explicații plauzibile, coerente. Tot ceea ce s-a reuşit a fost să se stabilească, pe baza declarațiilor piloților, caracteristicile esențiale ale acestui tip de spațiu şi ale trăirilor martorilor ce-l parcurg. Ele ar fi următoarele: 1) Orice comunicare cu „exteriorul", cu o altă navă, cu un alt centru spațial, cu o altă stație orbitală e întreruptă. 2) Cît timp stă în zonă, cosmonautul e cuprins de o inexplicabilă lene sau, după expresia lui Robertson, „mi-era scîrbă de misiunea mea, de viața pe care o duc, de tot". Kudaşvili a relatat că, deşi avea de îndeplinit importante operațiuni, a început să cînte la acordeon romanțe, iar Robertson că pur şi simplu s-a îmbătat criță. 3) Pe ecranul televizorului, unde în mod normal apar imagini ale spațiului din jur transmise de camerele din exteriorul navei, se distingea invariabil, cu claritate – cosmonauții o jură –, imaginea mamei cu un băț în mînă. Oricît au învîrtit ei butoanele, au plesnit aparatul, imaginea severa

Ioan Groşan

mustrătoare a mamei cu bățul în mînă nu dispărea. Normal, au fost cuprinşi de o mare spaimă. 4) După ce, în sfîrşit, imaginea mamei dispărea, locul fricii era luat fără nici o tranziţie de un foarte puternic sentiment de nedreptate, de oropsire. Cosmonauţii se simţeau traşi pe sfoară, dezinformaţi, daţi la o parte, minţiţi, duşi cu zăhărelul etc. etc. Drept consecinţă, toţi – dar absolut toţi – au simţit o irepresibilă nevoie de a protesta, de a scrie petiţii, cereri, memorii, programe de revendicări. Că lucrurile acestea nu erau invenţii a dovedit-o faptul că, după aterizare, în capsula lui Robertson a fost descoperit şi citit, în hazul general, un memoriu în care pilotul cerea, printre altele, ziua de lucru de trei ore, creşterea salariului cu 80%, spor de cosmicitate, dreptul de a ieşi în imponderabilitate cînd vrea şi cum vrea, oprirea emancipării femeii şi piscină. Lucruri asemănătoare solicitau şi cosmonauţii francezi. Revendicările lui Kudaşvili n-au fost date publicităţii. 5) Starea de revoltă era imediat urmată de un acut sentiment de împăcare cu lumea, de înţelegere şi acceptare a tot şi a toate. Domină acum dorinţa de a elogia, de a înălţa imnuri, ode, cuvinte de laudă. Robertson, de pildă, scrie pe o altă hîrtie că fără NASA n-ar fi fost nimic în viaţă. În ceea ce-l priveşte, cam acelaşi lucru se pare că l-a trăit şi Kudaşvili.

Acestea sînt reacţiile tipice suportate de cosmonauţi la trecerea prin zona „Robertson-Kudaşvili". Nu le-am fi pomenit dacă, în drumul lor în căutarea satelitului natural „Veac Nou", roboţii noştri din nava interplanetară „Bourul" n-ar fi trecut milimetric pe lîngă un astfel de spaţiu. Am fi fost foarte curioşi să vedem reacţiile lor, ale unor roboţi, într-o astfel de încercare. Dar n-a fost să fie aşa...

„Veac nou" regăsit

Tot vorbind ei de una, de alta, timpul trecu; după faptul că Getta 2 începuse să caşte discret, iar picioarele îi căpătaseră o nuanţă caldă, rozalie, îşi dădură seama că e seară. Întotdeauna cînd Gettei 2 i se colorau astfel picioarele, însemna că îi este somn, senzaţie pe care roboţii nu o cunoşteau, odihna reprezentînd pentru ei doar scoaterea din priză şi trecerea în starea de veghe, pe baterii. Comandantul „Felix S 23" tocmai voia să-i amintească Gettei 2 că, avînd în vedere nuanţa aproape umanizată, trandafirie, a culorii picioarelor ei, poate trece să se-ntindă oleacă unde-o dori, cînd deodată avertizorul „Popov-Mitsubishi" pentru semnale recepţionate din spaţiu începu să pîlpîie violent.

– Ce să fie? – zise robotul programator-corector al zborului, „Dromiket 4". N-a mai pîlpîit aşa de pe vremea dării în funcţiune, cînd, dacă mai ţineţi minte, s-a şi defectat.

Îşi puse căştile adiacente la ureche şi ascultă.

– Ei, ce-i?, făcu „Felix S 23".

– Aici „Bourul", recepţie! – strigă „Dromiket 4". Cine mă cheamă?

– Nu aşa, mă! – zise comandantul. Foloseşte limbajul spaţial!

– Here is „The Ox", reception! Who call me? – strigă Dromiket.

– „New Century" call you! Reception! – se auzi în pîlnia avertizorului.

– Ne cheamă „New Century" – spuse nedumerit „Dromiket 4". Cine-or fi ăştia?

– Stejerane – spuse comandantul „Felix S 23" –, ia uită-te tu în dicţionarul spaţial-român şi vezi ce-nseamnă.

Stejeran luă dicţionarul de pe poliţă şi începu să-l frunzărească.

– „New" înseamnă nou, iar „Century" înseamnă... un moment... secol, veac sau grup de colecţie de-o sută. „Nou Secol" sau „Nou Veac" sau „Noua Colecţie De-o Sută", cam aşa ar veni.

– Noua Colecţie De-o Sută? – făcu întrebător „Felix S 23", dar în clipa următoare îşi dădu o palmă peste frunte şi exclamă: „Nou Veac"! Păi ăsta-i „Veac Nou"!

Săriră cu toţii în picioare, iar Felix se repezi spre microfon şi strigă.

– „Veac Nou", unde eşti? Aici „Bourul". De la Centrul spaţial Drăgăneşti-Vlaşca! Te căutăm din februarie! Recepţie!

– Fraţilor! – se auzi un glas emoţionat în pîlnia avertizorului. Gigi, tu eşti? Recepţie!

– Nu e Gigi, e „Felix S 23"! – strigă la fel de emoţionat Felix.

– Da' Gigi unde e? – întrebă uşor decepţionată vocea.

– L-au trecut la irigaţii – răspunse „Felix S 23". Cu cine vorbesc? Recepţie.

– Cu Roşca 7, responsabilul satelitului.

– Să trăiţi, tov. Roşca! Sînt „Felix S 23", de la sistematizări! Vă căutăm de opt luni! Ce s-a-ntîmplat? De ce v-aţi părăsit orbita?

– E o întreagă tărăşenie – răspunse vocea. Da' soţia tovarăşului Gigi ce mai face? E sănătoasă? Recepţie.

„Felix S 23" se uită neajutorat spre ceilalţi: ce făcea soţia lui Gigi? Ceilalţi ridicară din umeri.

– Nu ştim, tovarăşe Roşca!, strigă comandantul. Sîntem în aer de mult! Vă căutăm pe voi! Unde sînteţi? Ce s-a-ntîmplat? Recepţie!

– Am intrat în coada cometei Halley şi ne-a tras de pe orbită după ea! – strigă tov. Roşca. Sîntem acum pe orbita Halley! Vă rog să interveniţi cumva!

Comandantul Felix se scărpină în cap: la aşa ceva nu se aşteptase.

– O să facem tot posibilul – strigă el în microfon. Nu vă demoralizaţi!

– Nu ne demoralizăm – răspunse Roşca 7 –, dar e foarte mult praf! De-abia ne vedem unii pe alţii!

– Cum staţi cu gogoşarii? – întrebă comandantul.

– Nu s-au făcut, dar în schimb a crescut extraordinar rapiţa! E ceva de speriat, o minunăţie! – strigă tov. Roşca.

– Foarte bine! – răspunse „Felix S 23". Ţineţi-o tot aşa!

– N-o mai putem ţine, creşte

Ioan Groşan

peste tot, pe cîmp, prin apartamente, în...

Se auziră cîteva păcănituri, apoi pîlnia avertizorului tăcu. Legătura se întrerupse. „Dromiket 4" încercă s-o refacă, dar nu reuşi.

– Auzi, dom'le, ce chestie! – spuse comandantul „Felix S 23". Cine s-ar fi aşteptat?! Tocmai rapiţa!

Penultimul

Pe acest fundal muzical antrenant asigurat de taraful satelitului, ce mai cînta, printre altele, cunoscutele melodii „Mărioară de pe Vega", „Să dai randament deplin" şi vechea romanţă „Am vrut să scap de radiaţii", tov. Roşca 7 închina un păhărel îl dădu peste cap, se aşeză, luă o măslina, o mestecă, scoase sîmburele şi-l depuse într-un conteiner de recuperare aşezat ad-hoc lîngă masă, apoi începu să povestească.

– După cum ştiţi, sarcina primordială a satelitului nostru, sarcină pentru care ni s-a şi acordat încrederea să ieşim în spaţiu, a fost creşterea gogoşarilor. Aţi văzut că avem în acest sens de toate: sere specializate, fabrică de conserve, un personal cu înaltă calificare la gogoşari, magazinul mixt, taraful acesta, brigada satirică, ni s-a permis să ne luăm şi tovarăşele de viaţă în spaţiu, mă rog, tot ce era necesar. Primele două luni am dus-o ca-n rai: brigada dăduse primele spectacole, care s-au bucurat de un frumos succes, taraful îşi aducea aportul unde era mai greu, în magazin se găsea ce nici nu gîndeai, tovarăşele noastre, datorită unei derivaţii a teoriei lui Einstein, păreau mult mai tinere, iar fabrica abia aştepta să intre în funcţiune.

– Dar gogoşarii?, întrebă comandantul, „Felix S 23".

– Ei bine – răspunse responsabilul satelitului –, gogoşarii refuzau să crească! Mai mare decît o nucă n-a crescut nici unul! I-am udat, i-am chimizat, am proptit tulpinile cu beţişoare din import, am vîrît îngrăşăminte în sol de-ar fi trebuit să iasă cît dovlecii, nimic! Jos, pe Pămînt, în condiţii de seră ce simulau condiţiile de pe satelit, nu puteai să-i opreşti din dezvoltarea multilaterală, aici în schimb nici de brelocuri nu erau buni.

– Undeva trebuie să fi fost o greşeală – spuse „Felix S 23".

– Cu siguranţă – răspunse tov. Roşca 7. Am raportat situaţia jos la Centru, dar ne-au spus că nu e nici o greşeală, că sămînţa e bună şi colectivul e prost; că sămînţa va rămîne aceeaşi, iar colectivul va fi schimbat cu prima ocazie. Ne-am resemnat, ne făcusem deja bagajele, am desfiinţat brigada satirică, am oprit taraful şi aşteptam prima navă să ne schimbe, dar în loc de navă a apărut cometa Halley, care ne-a tras după ea. Ce să fi făcut în situaţia asta cînd era slabă nădejde să vedem Pămîntul? Am reînfiinţat brigada, am dat drumul tarafului, am redeschis magazinul şi-am închis fabrica.

– Dar cu rapiţa asta ce-i? – zise „Dromiket 4".

– Asta ne-am întrebat şi noi – răspunse Roşca 7. Pentru că imediat ce-am intrat în coada cometei, de peste tot s-au ivit primele mlădiţe de rapiţă. Aşa cum cunoaşteţi şi dumneavoastră, cînd eşti trimis undeva în spaţiu să cultivi o anume plantă, o anume legumă, este interzis să iei şi alte seminţe cu tine, tocmai pentru a nu stînjeni creşterea plantei-bază, cum o numim noi. Şi totuşi, vreun tovarăş mai şugubăţ de jos a reuşit să ne strecoare – unde nu ştiu – şi două-trei seminţe de rapiţă, ştiind probabil cum se dezvoltă rapiţa în cosmos. Gluma, trebuie să recunosc, a prins, cum se poate vedea, însă fabrica noastră e de conserve de gogoşari, nu de ulei de rapiţă.

– Sînteţi convins c-a fost o glumă? – întrebă „Getta 2".

– Absolut convins – răspunse responsabilul satelitului. De altfel, au mai păţit-o şi alţii: mi-aduc aminte de un echipaj trimis pe satelitul „Menumorut" sa scoată ovăz şi cînd colo s-au trezit în vară cu o foarte viguroasă tarla de năut.

– Da, aşa, cunosc cazul – spuse comandantul „Felix S 23" – şi nu e singurul. Însă problema e ce facem cu rapiţa.

– Lăsaţi-o încolo de rapiţa, tovarăşe Felix! – zise responsabilul satelitului. Problema e daca ne mai ţin mult aici, căci nu mai rezistăm.

– Asta nu-i treaba noastră – răspunse „Felix S 23". Noi aveam sarcina să vă găsim, nu să vă luăm. Nici n-am avea cum, şi-aşa sîntem supraaglomeraţi.

– Şi noi ce facem? – zise disperat tov. Roşca, făcînd semn tarafului să tacă. Pînă trimit ăia o navă, ne intră rapiţa-n casă! Luaţi-mi măcar soţia, ea credea că venim aici în concediu.

– N-avem loc, nu-nţelegeţi? – zise „Felix S 23". Doar dacă renunţă cineva...

– Tovarăşe inspector Pătraşcu – se-ntoarse responsabilul satelitului în direcţia scaunului gol – dumneavoastră tot nu vă vedeţi, puteţi rămîne.

– Cum să rămîn în halu' ăsta? – se auzi vocea. Decît să nu mă văd aici, mai bine nu mă văd pe Pămînt.

Se lăsă tăcerea. Doar lanurile de rapiţă se auzeau de-afară, foşnind.

– Să plecăm – spuse deodată comandantul Felix. Cu cît ajungem mai repede acasă, cu atît aveţi o şansă mai mare să vină cineva după voi.

Se ridicară cu toţii şi ieşiră. La scara navei, „Felix S 23" se opri şi strînse mîna tov. Roşca 7, spunîndu-i şoptit:

– Nu disperaţi, nu intraţi în panică. Organizaţi totul în aşa fel încît obsesia rapiţei să cadă pe un plan secundar, în subconştient. Taraful să cînte zi şi noapte. Înfiinţaţi mai multe brigăzi satirice. Organizaţi tombole. Revalorificaţi folclorul. La revedere.

Tov. Roşca 7 dădu încet din cap, apoi făcu semn tarafului sa cînte.

Nava se ridică în tării.

Ioan Groşan

În sfîrşit, acasă

Ce poate fi mai frumos, întorcîndu-te din spaţiu şi apropiindu-te de Terra, decît să vezi la un moment dat desluşindu-se în pîcla albăstrie a unei dimineţi de vară arcul încordat al Carpaţilor, pata gălbui-verzuie a Bărăganului, linia subţire, strălucitoare a Dunării, apoi formele neregulate ale oraşelor, orăşelelor, satelor, lanurilor, fineţelor şi apropiindu-te şi mai mult şi pregătindu-te de aterizare, pîlcuri de oameni plecînd la cîmp, turme de oi, pescari singuratici, remorci părăsite la umbră de salcîmi, toate semne ale vieţii de-acasă ce te emoţionează profund, mai ales dacă ai fost plecat departe... Cînd „Bourul" atinse cu o uşoară zguduitură platforma cosmodromului Centrului de Cercetare şi Centralizare Cosmică de la Drăgăneşti-Vlaşca, „Felix S 23" nu-şi putu stăpîni tulburarea şi zise:

– Fie gravitaţia cît de rea, tot mai bine pe planeta ta.

„Dromiket 4" opri motoarele, comandă coborîrea scării rabatabile şi deschise uşa. „Felix S 23" ieşi primul, urmat de „Getta 2", „Stejeran 1" şi „Dromiket 4".

– Cam pustiu – observă comandantul cînd ajunseră jos.

Într-adevăr, pe tot cuprinsul marii platforme era mişcare puţină; doar la vreo două sute de metri în direcţia clădirilor centrului şi a turnului de control se zăreau cîteva siluete mişcîndu-se în jurul unor nave mici, de-o construcţie aparte, probabil nişte prototipuri. O luară pe jos înspre centru.

– Pe voi, cînd vă întoarceţi, nu vă aşteaptă nimeni? – zise „Getta 2".

– Ba da, de obicei trimiteau un titi-car să ne ia de la navă – răspunse „Felix S 23" nedumerit.

Într-un tîrziu, ajunseră la sediu trecînd pe lîngă navele noi ce semănau izbitor cu nişte combine „Gloria". În cabina portarului nu era nimeni. Intrară în clădire şi „Felix S 23", cu siguranţa cunoscătorului, îi conduse pe coridoare spre biroul lui Iuliu Corodan, directorul centrului. Bătu la uşa camerei şi intră însoţit de ceilalţi. În locul secretarei saturniene stătea un ins, om la prima vedere, răsfoind nişte hîrtii.

– Bună ziua! – zise „Felix S 23". Tovarăşul Iuliu Corodan e aici?

– Poftim? – ridică ochii individul.

– Tovarăşul Iuliu Corodan e aici?

– Care Corodan? – zise individul. Cine sînteţi dumneavoastră?

– Îl căutăm pe tovarăşul Iuliu Corodan, directorul centrului – zise „Felix S 23", simţind că-şi pierde răbdarea. Sîntem echipajul navei spaţiale „Bourul", întors din misiune.

Individul rămase cu gura căscată.

– Ce centru? – făcu el aiurit. Ce misiune? Despre ce vorbiţi?

– Cum, ce centru? – se înfurie „Felix S 23". Nu e aici Centrul de Cercetare şi Centralizare Cosmică?

– Aici?! – făcu individul. Aici e I.A.S. – Drăgăneşti!

În clipa aceea din biroul celălalt ieşi un robot înalt, metalizat, sobru.

– Ce s-a-ntîmplat? – întrebă el. Cine sînt dînşii?

– Nu ştiu – răspunse omul de la birou. Au dat buzna aici, susţinînd că vin dintr-o misiune şi caută nu ştiu ce centru spaţial.

Robotul metalizat dădu din cap, gînditor.

– Dacă bine-mi aduc aminte – spuse el – a existat într-adevăr aici acum vreo douăzeci de ani un asemenea centru, dar s-a desfiinţat.

– Cum să se desfiinţeze? – bîigui „Felix S 23". Uitaţi-vă şi dumneavoastră pe geam, se vede turnul de control!

– Nu mai e turn de control, e siloz pentru vite – preciză robotul. Dumneavoastră, fiind în spaţiu, aţi avut senzaţia că timpul a rămas pe loc. Or, noi aici pe pămînt am evoluat, ne-am dezvoltat, nu puteam sta cu mîinile în sîn. Centrul de Cercetare Cosmică nu mai era rentabil, mînca mult din suprafaţa arabilă, multă paşune, mult ţiţei.

– Bine, şi unde au fost mutate navele, personalul, institutul de profil, rampele de lansare? întrebă „Dromiket 4".

– N-au fost mutate nicăieri, au fost reprofilate. Totul a fost reprofilat – spuse robotul. Combinele de colo au fost la origine nave spaţiale, personalul s-a reciclat, rampele de lansare au devenit rampe de încărcare.

– Şi noi? – spuse încet „Felix S 23". Noi ce să facem?

– Eu zic să vă prezentaţi la raion şi-acolo se va hotărî. Aveţi rata locală imediat, peste un sfert de ceas. Uitaţi-vă, staţia e acolo, lîngă butoaiele acelea.

„Felix S 23" privi în direcţia indicată şi văzu un grup de treizeci-patruzeci de oameni aşteptînd în soare.

– Atunci, la revedere – spuse el, făcînd semn tovarăşilor săi sa iasă.

– Toate cele bune – răspunse robotul.

Prin fereastra deschisă, cei patru se văzură mergînd spre staţie.

– Vai de mama lor pînă se vor acomoda – spuse robotul metalizat către cel de la birou. Şi cînd te gîndeşti cîţi mai urmează să vină din spaţiu...

Dacă am fi nişte povestitori ce se respectă spre a fi respectaţi, am putea spune în încheiere cîteva cuvinte despre ceea ce a ajuns fiecare din eroii noştri în noile împrejurări; l-am putea zugrăvi de pildă pe „Felix S 23" trăind o fericită bătrîneţe de robot, înconjurat cu dragoste şi atenţie de mai tinerele prototipuri care-i cereau un sfat, un tranzistor, l-am putea închipui pe „Dromiket 4" conducînd o cochetă staţie de mecanizare ori pe „Stejeran 1" un întreprinzător constructor sau – de ce nu? – un recunoscut şi apreciat reporter agricol, am putea descrie căsnicia reuşită a „Gettei 2", căsătorită definitiv pe aceste meleaguri. Cum însă nu sîntem asemenea povestitori, preferam să privim şi noi cum se depărtează personajele noastre, declarînd cu sinceritate, caragialean, că nu mai ştim ce s-a întîmplat cu ele.

„PROSPECTART"

Dacă ne-ar pasiona ideea încadrării cenaclurilor pe diverse categorii în funcție de anumite criterii — efort, de altfel, considerabil prin care își justifică existența o seamă de exegeți, mai cu seamă dintre cei ce sînt obsedați de statistica matematică și teoria mulțimilor — am putea spune că există dintr-un anumit punct de vedere, *cenacluri sursa, cenacluri releu* și *cenacluri receptor.* Adică există anumite cenacluri în care se formează și pasează talente, altele prin care aceste talente zăbovesc un oarecare timp, în trecere spre un anume destin și, în sfîrșit, ultimul tip de cenaclu care drenează și reunește statornic o seamă de talente, formînd un anume climat de dezbatere literară cu implicații directe și fertile asupra evoluției fiecărui membru în parte. Din acest punct de vedere este neîndoielnic că cenaclul „Prospectart" ar trebui încadrat la categoria de Cenaclu-receptor.

Dacă în schimb ne-ar tenta un alt criteriu, și anume corelația dintre numărul de creatori de talent și personalitatea cenaclului am putea clasifica cenaclurile în *cenacluri fantoma*, unde nu a existat și nu există nici un creator de talent, activitatea cenaclului mărginindu-se la întîlniri periodice cînd, în cel mai bun caz, se citesc lucrări ale unor scriitori străini cenaclului, *cenacluri relicva* care au reunit pe vremuri personalități literare viguroase — dar care din anumite motive au părăsit cenaclul, acestea trăind în virtutea funcționării unui mecanism organizatoric și pe seama unor amintiri nostalgice, *cenacluri unipersonale* (sau de adulație) unde o puternică personalitate literară — de regulă președinte al cenaclului — admite în jurul ei doar persoane capabile să fie în permanență încîntate de producția sa literară sau extra literară, și, în sfîrșit, *cenacluri de confruntari*, care beneficiind de prezența unui număr relativ mare de personalități creatoare într-un spirit deschis, de regulă loial, lansează un număr relativ mare de lucrări originale, dar foarte diverse ca tematică sau stilistică. În acest context, ar exista suficiente motive de a încadra cenaclul „Prospectart" în categoria *cenaclului de confruntare.*

Cum însă nu sîntem preocupați de ideea de a clasifica cenaclurile nici după renume, nici după numărul personalităților literare și nici după valoarea premiilor cîștigate într-o anume perioadă de timp în cadrul atît de generos oferit de Festivalul Național „Cîntarea României" putem afirma fără teamă de a greși că cenaclul „Prospectart" este un cenaclu relativ tînăr. Înființat cu doi ani în urmă, cenaclul „Prospectart", a cărui activitate se desfășoară la Observatorul Astronomic București (în fiecare miercuri la orele 17,30), sub îndrumarea Cabinetului de Educație Materialist-Științifica din cadrul Observatorului, reunește o serie de personalități notabile ale genului din care ne permitem să menționăm, fără a avea pretenția unei anume ordonări, pe Cristian T. Popescu (președintele cenaclului), Dănuț Ungureanu, Marian Truță, Sorin Ștefănescu, Ștefan Ghidoveanu, Valerian Stoicescu, Cristian Lăzărescu, Mihai Dan Pavelescu, Faur Agachi, Mihnea Columbeanu, Cristian Tamaș, Oana Zimnicaru, Valentin Dragu, Czedly Carol, Dorin Mera și alții. Palmaresul acestui cenaclu pentru timpul relativ scurt al existenței sale este impresionant: Premiul pentru schiță (1986) și premiul Uniunii Scriitorilor (1987) pentru Marian Truță, premiul special al juriului (1986) pentru Mihnea Columbeanu, premiul pentru nuvelă (1985), premiul pentru eseu (1986) și premiul pentru cea mai bună povestire publicată în 1986 pentru Cristian T. Popescu, ca să nu vorbim decît de distincțiile obținute în cadrul concursurilor anuale de literatură de anticipație tehnico-științifică. Să mai adăugăm Premiul Congresului European de Anticipație (Montpellier 1987) pentru povestirile publicate de Cristian T. Popescu și premiile obținute la Concursurile cenaclurilor „Helion" și „H. Coandă" de către Dănuț Ungureanu și Cristian Lăzărescu, premiul pentru traducere (1987), obținut de Mihai Dan Pavelescu, pentru a contura mai exact prolificitatea și, în special, valoarea acestui cenaclu.

Vă prezentăm, stimați cititori, în continuare, ceea ce considerăm că este mai reprezentativ pentru personalitatea cenaclului „Prospectart", chiar dacă nu toate lucrările aparțin membrilor cenaclului și chiar dacă nu toate se încadrează în specificul clasic al SF. Pentru că — cităm dintr-un fel de declarații-program ale conducătorului cenaclului — „un autentic autor de anticipație — în special de ficțiune speculativă, modul major, credem noi, al acesteia — trebuie să posede o cultură cu mult peste medie, atît ca întindere cît și ca diversificare".

O mențiune specială, deci, se cuvine făcută pentru lucrarea „Johnny mnemonic" de William Gibson în excelenta tălmăcire a lui Ion Doru Brana, în care, pe fondul unei adevărate explozii de fantezie tehnologică, autorul face un aspru rechizitoriu la adresa unei societăți al cărei scop nu numai că scuză, dar și stimulează orice fel de mijloace, în care însuși omul se reduce la o simplă unealtă cu performanțe înalte, precis determinate genetic.

Povestirea „Selima nu plînge niciodată" de Alina Ungureanu, distinsă la ultimul concurs de literatură de anticipație tehnico-științifică cu premiul revistei „Amfiteatru", are toate virtuțile literare posibile înafară de specificul SF. În așteptarea publicării ei în revista mai sus amintită și în contextul ideii reprezentative pentru personalitatea cenaclului „Prospectart", după care „SF-ul nu este deloc suficient pentru a naște SF", o prezentăm ca motiv de reflecție pentru cei ce consideră că SF-ul nu este în primul rînd literatură.

IOAN ALBESCU

Cristian Tudor Popescu

Aventurile lui Benetru, Granjan şi Montambau

BOLOVANUL

— Păcătoase ţinuturi, gîjîi Benetru încercînd să-şi smulgă din jurul gîtului tentaculul azvîrlit de uriaşul heptapod ţîşnit din tufe.

– Mie-mi spui, oftă Granjan, tolănindu-se într-o poziţie din care să poată vedea mai bine. Cele şase membre mai scurte şi groase ale monstrului sprijineau un trunchi cu muchii lucioase, rectangulare; aspectul general, la lumina focului de găteje, era cel al unui coşciug purtat de ciocli beţi. Din cînd în cînd, în centrul masei întunecate se deschidea ceva ca o pleoapă, lăsînd să se vadă o fetişoară vînătă şi bătrînicioasă care aprecia, scoţînd mici croncăneli, modul cum decurgea strangularea lui Benetru de către cel de-al şaptelea membru, mai lung şi flexibil.

– Ce creatură îngrozitoare, şopti agitat Montambau.

– La cine te referi? întrebă Granjan, aruncînd un lemn în foc. Într-adevăr, Benetru căscase gura mare şi ochii îi ieşeau încet din cap.

– Îl omoară.

Granjan scoase un oftat şi mai adînc.

– Ce pot să fac eu, un umil Hardian, un şurubar limitat şi nătîng, incapabil să rezoneze la vibraţia pură a abstracţiunii, cum frumos şi sugestiv s-a exprimat deunăzi renumitul Benetru, aici de faţă, una dintre luminile strălucitei bresle a Softilor. Să nu deznădăjduim, deşi traversează un moment mai dificil, am convingerea că Marele Soft Benetru va găsi pînă la urmă o ieşire din impas.

Montambau înşfăcase o creangă putredă şi lovea monstrul, fără să se sinchisească, acesta continua să strîngă. Poiana se umpluse de o duhoare infernală: prin capătul liber al tentaculului, Benetru era împroşcat cu un lichid gălbui. Faţa lui semăna acum cu un balon pictat.

– Fă ceva, gemu Montambau, căzînd în genunchi.

Încet, cu mişcări obosite, Granjan se apropie de Benetru.

– Rămîneţi în continuare la părerea dumneavoastră cu privire la inferioritatea breslei Hardienilor, onorabile Soft? Aud?

Duse mîna la ureche înclinîndu-se spre buzele vinete. Păru mulţumit de ce auzise, cu toate că era greu de crezut că Benetru mai putea să articuleze ceva inteligibil. Din unul dintre nenumăratele buzunare ale străvechii sale salopete extrase un obiect argintiu, lunguieţ. Se auziră nişte sunete ciudate, un fel de bolboroseală de babă nebună, care-l determină pe monstru să-şi descolăcească tentaculul şi să facă un salt fulgerător înapoi, dispărînd în întuneric.

– Pa, zise Granjan, făcînd semn cu mîna. Benetru se aşternuse pe pămînt ca o jucărie stricată. Trebui să treacă mai mult de un minut pînă cînd – în urma palmelor şi a apei reci administrate de Montambau – începu să horcăie încetişor aproape un sfert de ceas pînă să-şi vină în fire.

– Curios lucru, fură primele sale cuvinte, de la un punct încolo, după ce încetezi să te mai zbaţi, e extrem de interesant să mori. Se face linişte, o linişte absolută, pe urmă se aud sunete dulci şi apar tărîmuri stranii, crepusculare. E minunat... Granjan, sper să ai cît de curînd prilejul să vezi şi tu peisajele astea.

Granjan scoase un fel de nechezat.

– Vezi-ţi de treabă, un individ ca mine, complet lipsit de fibră metafizică, nu poate aprecia aşa ceva, el se mulţumeşte cu priveliştea acestei poieni în mijlocul căreia arde un foc şi-n foc se perpeleşte această minunată zburătoare.

Un timp se auziră doar zgomotele pădurii. Montambau stătea întins pe spate, cu ochii la stele.

– Ceea ce mă uimeşte, reluă visător Benetru, e modul în care acest ierbivor aparent paşnic a dat buzna în poiană, fără să-i pese de foc şi s-a năpustit glonţ la mine. Parcă ar fi venit la o întîlnire.

– Bîntuie tot felul de dihănii pe coclaurile astea, rînji Granjan.

– Bineînţeles. Cît priveşte părerea mea despre Hardieni, pînă acum credeam că sînt doar nişte sărmani foarte buni meşteşugari, nişte bieţi vînturători ai Materiei, respinşi de Idee. N-am ştiut că e vorba, de fapt, de bestii lipsite de suflet.

– I-auzi. Care va să zică aşa îşi manifestă un Soft recunoştinţa, după ce tocmai a fost salvat de la pieire. Interesant. Oare ce s-ar fi întîmplat dacă lăsam jivina să-ţi strîngă în braţe hardul pînă la capăt? Păi să-ţi spun eu, acum ai fi fost un morman de celule năpădit de gîngănii. Ce-ai fi putut face împotriva unui astfel de sfîrşit? Să decodifici animalul? Greu, mai ales că nu mi s-a părut a avea coadă. Şi atunci? Să-l reprogramezi, să-l nulifici, să-i reciţi din Cartea Surselor? A apărut însă de

undeva o bestie fără suflet, cu un rezonator pe care l-a fabricat în mod cu totul surprinzător, tot bîjbîind prin Materie şi a gonit monstrul.

– Sst, şuieră Montambau, ascultaţi.

Cei doi încremeniră, cu respiraţia oprită. Alt monstru? Sau poate acelaşi, dînd încăpăţînat tîrcoale? Benetru simţi că-l apucă o sfîrşeală şi-şi duse mîna la gît. Rămaseră aşa cîtăva vreme, trei oameni lîngă un foc în noapte, în mijlocul unei păduri cu copaci pînă la cer, sub constelaţiile necunoscute.

– Ce dracu' trebuie să auzim? se răsti pînă la urmă Granjan.

– Liniştea, şopti Montambau. Noaptea, pădurea, lumea.

Granjan scuipă cu năduf. Tîrziu, cînd Montambau adormise, Benetru întrebă cu voce joasă:

– Auzi, spune-mi şi mie cum ai ştiut frecvenţa care a alungat monstrul?

– Păi, foarte simplu, observ specia asta de cînd am intrat în pădure. Am folosit semnalul lor de pericol imediat.

Benetru rămase pe gînduri.

– Atunci cunoşti probabil şi un semnal de atragere, de localizare a unui partener de sex opus, spre exemplu? În afara domeniului audio, nu?

– Noapte bună, mormăi Granjan.

– Canalie, spuse Benetru.

Pe Montambau îl treziră razele soarelui scînteind în sulurile de ceaţă care pluteau printre copaci. Benetru şi Granjan continuau să doarmă netulburaţi, închişi în costumele izoterme. Se întinse de-i pocniră oasele. Dormise bine, cu excepţia celor două dăţi cînd Granjan îl trezise răcnind: „Nu permit!" şi „Voi lua măsuri!". Aşa făcea întotdeauna cînd se culca foarte obosit: se ridica cel puţin o dată pe noapte în capul oaselor, zbiera ceva şi pe urmă se culca la loc. Benetru sugerase că e vorba de răbufniri ale unui instinct de şefie îndelung reprimat. Se spălă în pîrîul din marginea luminişului şi aduse apă pentru ceai; între timp se treziseră şi ceilalţi. Îşi înghiţiră micul dejun pe îndelete, fără să scoată vreun cuvînt. Pe urmă, Benetru deschise lădiţa argintie din oţel cromat.

– Bună dimineaţa, feţii mei, se făcu deîndată auzit glasul hîrîit, de moşneag sfătos, al lui Numi. Aţi dormit bine sper.

– Da, Numi, răspunseră într-un glas Benetru şi Montambau. Ca de obicei, Granjan nu catadicsi să zică ceva. Sofisticatul Soft şi Montambau, novicele în orice, ajunseseră pe căi cu totul diferite la acelaşi sentiment: vorbeau cu Sfătosul Numi la fel cum ar fi vorbit cu o fiinţă omenească. Dacă la Montambau lucrul nu era de mirare, în cazul lui Benetru era un paradox. În tinereţe, Benetru publicase un articol în care analiza riguros tendinţa de a atribui afecte inteligenţelor artificiale pornind de la un efect descoperit la începuturile cinematografiei: figura actorului părea spectatorilor veselă, tristă sau îngîndurată în funcţie de imaginile alături de care era montată, cu toate că actorul se străduise la filmare să păstreze o expresie cît mai neutră. Granjan, în schimb, nutrea din plin aversiunea, destul de răspîndită printre Hardieni, pentru formele de simulare a umanului (Benetru era de părere că la origine se găsea o aversiune îndreptată împotriva umanului însuşi). Nu-l numea pe Numi în nici un fel şi dialoga cu el numai prin intermediul tastaturii sau în DIALANG, ferindu-se să folosească „floricelele" conversaţionale implementate de Benetru.

– Numi, te rog, prognoza, ceru Benetru.

– Îndată, fătul meu, îndată. Aşaa... care va să zică tu, Benetru, te menţii fără doar şi poate într-o zonă de medie psihică şi fizică. Pot interveni – probabilitate 0,732 – accese de nostalgie şi regrete pentru viaţa pe care o duci. Intensificări dureroase, de scurtă durată, ale perceperii trecerii timpului, declanşate în special de amintirea Thunei – probabilitate 0,844. Eşti predispus la greşeli, de aceea e bine să eviţi confruntările directe şi situaţiile în care trebuie să iei decizii rapide. Montambau, aceeaşi caracteristică netedă, cu diminuarea în continuare a simţului realului. Sînt posibile – probabilitate 0,513 – oscilaţii afective violente, stări oniro-poetice halucinaţii. Probabilitatea unei pierderi temporare complete a contactului cu realul – 0,374. E recomandabil să rămînă cît mai puţin timp singur. Granjan...

Granjan tresări, surprins.

– ...accentuare chinuitoare a sentimentului de neîmplinire: întotdeauna un bun executant, niciodată conducător. Crize de megalomanie – probabilitate 0,414. Recrudescenţă a obsesiei morţii – probabilitate 0,644. Se recomandă un examen de conştiinţă.

– Eşti un măscărici deprimant, stimabile. Granjan ricana, dar se vedea că e de-a dreptul furios. Dacă ţii cu tot dinadinsul să-mi arunci insulte fă-o direct, nu te mai obosi să le implementezi.

Benetru clătină din cap.

– Te înşeli, eu n-am făcut decît să furnizez datele, prognoza este creaţia algoristică a lui Numi. Ştiu că n-ai cerut-o, dar m-am gîndit că e bine să ştii cum stai.

Granjan dădu drumul unei înjurături înfiorătoare.

– ...probabilitatea întîlnirii cu băştinaşii creşte la 0,726. Ar fi indicat să stabiliţi nişte variante de procedură în caz de contact şi să vă sporiţi atenţia, încheie Sfătosul Numi. În tot acest timp Montambau îl hrănise liniştit pe Cotoronţ. Păsăroiul cel bleg înghiţea bucăţile cu lăcomie, aruncîndu-şi capul pe spate; prin ţesuturile translucide se vedea mîncarea înaintînd.

Cîteva ceasuri mai tîrziu mărşăluiau printr-o stepă cu ierburi ţepoase şi arbori pitici. Pădurea se terminase şi în faţă se ridica un lanţ de munţi pietroşi, vineţii. Primul mergea Granjan, cu privirea în pămînt şi mîinile înfipte în curelele raniţei.

La cîţiva paşi în urmă venea Benetru, nepăsător, cu mîinile în buzunare. Ultimul era Montambau, cu Cotoronţ pe umăr. Acompaniat de cîriiturile acestuia, Montambau cînta încetişor:

Morţii sînt
În pămînt
Vreau să spun
Un cuvînt
Dar nu pot decît să cînt
Morţii sînt
În pămînt...

Deasupra lor, urmîndu-i la mare înălţime, se roteau forme neregulate, ca nişte zdrenţe. Merseră fără popas toată ziua. Spre seară, la poalele munţilor, dădură nas în nas cu băştinaşii. Primul care-i zări fu, în mod curios, miopul Granjan: erau tot trei la număr şi nu păreau prea belicoşi, în ciuda ciomegelor în care se sprijineau. Purtau piei înfăşurate pe trup şi aveau feţele vopsite.

– Arată a oameni de treabă, îşi dădu Benetru cu părerea. Sînt îmbrăcaţi decent şi se machiază cu gust; cred că putem încerca un contact.

– Da, zise Granjan, să vezi ce contact o să realizăm între bîtele lor şi capetele noastre.

Benetru vru să riposteze, dar îşi aduse aminte de sfatul lui Numi: evită confruntările directe. Montambau, care nu se oprise o clipă din mers şi din cîntat, îi depăşi îndreptîndu-se senin spre indigeni.

– Montambau, stai, strigă Benetru mai mult ca să se afle în treabă, de fapt era curios să vadă ce se întîmplă. Indigenii discutau agitaţi, arătîndu-şi-l unul altuia pe Montambau. Cînd acesta ajunse suficient de aproape începură cu toţii să-i facă plecăciuni adînci. Montambau se opri, zîmbi, şi se înclină şi el, nu prea mult, ca să nu-l dea jos pe Cotoronţ care cîriia supărat. Se strînseră în jurul lui sporovăind vioi şi părînd deosebit de entuziaşti. Granjan şi Benetru începeau să se simtă prost, pe ei nu-i băga nimeni în seamă. Ca să facă totuşi ceva, îi cuplară Sfătosului Numi un microfon şi un convertor vocal pe care Granjan le scosese din geanta lui minune şi se apropiară de grupul vesel. Ascultară o vreme politicoşi păsăreasca străinilor, apoi Benetru tuşi semnificativ, după care trebui să tuşească din nou semnificativ. Într-un tîrziu fraternizară cu grupul. Cu toate că nu pricepea o iotă, Benetru sesiză de la început un amănunt ciudat în vorbirea indigenilor: auzea de prea multe ori aceleaşi succesiuni de foneme repetate de vorbitori diferiţi. Ca şi cum s-ar fi îngînat unii pe alţii.

Cînd conduşi prin stîncăria vînătă, în înserarea care se lăsa – ajunseră în apropierea habitatului, Benetru şi Granjan încremeniră. Se găseau în faţa unei clădiri ameţitoare, înfipte în coasta muntelui, de fapt nu o clădire, ci un bolovan imens, cu mii de ferestre. Unele dintre ele, în special în partea de jos, erau luminate slab şi pîlpîitor: mai sus luminile se răreau repede, iar creasta bolovanului se pierdea în neguri. Părea suprastructura unui vapor străvechi: multe dintre ferestre erau sparte, pe cele mai mari se distingeau crăpături zigzagate şi radiale, aidoma celor făcute de gloanţe, dîre verticale groase se terminau cu cîte un strop negru. Muşchiul şi plantele agăţătoare erau peste tot.

Deasupra intrării – o poartă ridicol de mică, cu puţin mai înaltă decît un stat de om – se afla o inscripţie alcătuită din caractere roşii, luminiscente. Benetru le copie pe o bucată de hîrtie.

– Ce naiba o fi însemnînd? Poate ar fi mai bine să ştim înainte de a intra.

– Dacă e să ne luăm după cum arată căsăunele ăsta înspăimîntător, nu poate să însemne decît **lasciate ogni speranza voi ch' entrate**, în versiune locală.

Benetru pufni nervos:

– Bine, bine, da' vorba e ce facem, intrăm sau nu?

Era noapte, era frig, sălbaticii nu păreau duşmănoşi şi, mai tare decît orice, era curiozitatea. Străbătură coridoare lungi, luminate doar de torţele însoţitorilor. În spatele unora dintre uşi se auzeau glasuri. Urcară trepte în spirală, traversară o sală înaltă în care băştinaşi zgribuliţi erau adunaţi în jurul unui foc şi, în sfîrşit, fură invitaţi într-o încăpere. Pe Montambau indigenii vrură să-l ia cu ei, dar Benetru îl trase înăuntru zîmbind şi făcînd tot felul de semne din care să reiasă că nu se pot lipsi de el.

Camera era destul de largă. Fasciculul lanternei de mare putere a lui Granjan se plimbă peste piesele de mobilier, unele sparte sau răsturnate, peste candelabrul prăbuşit în mijloc, peste ecranele acoperite cu un strat gros de praf. Praful era omniprezent, paşii lor lăsau urme adînci pe pardoseală. Cotoronţ cîriia agitat.

– Iată ce înseamnă cu adevărat o cameră rezervată. Ne aşteaptă pesemne de vreo sută de ani, zise Granjan apăsînd pe cîteva butoane. O cină şi o cutie cu trabuce, vă rog. Se aşeză şi începu să scoată merindele. Benetru se aşeză şi el, pe un fotoliu, care se sfărîmă sub el fără nici o ezitare.

– Vorba e, spuse scuturîndu-se, că nu ştiu cum o să mai ieşim de-aici.

Granjan şi Montambau adormiră repede, obosiţi de marşul de peste zi. Benetru, în schimb, îi ataşă Sfătosului Numi un display şi o tastatură şi lucră pînă tîrziu. Cînd se hotărî să se culce era satisfăcut: indigenii se exprimau cu ajutorul cîtorva succesiuni de grupuri de foneme – s-ar putea zice chiar „fraze" – pe care le repetau într-una. Numi identificase nouă asemenea structuri, şi indica o probabilitate mare ca astea să fie toate. Sugera că ar putea fi vorba de eşantioane ale unei limbi constituite. Mai rămînea bineînţeles de lămurit modul în care reuşeau să se înţeleagă între ei.

A doua zi rătăciră prin clădire, nestingheriţi de nimeni. Peste tot, aceleaşi semne de descompunere, semnele entropiei care avansează: carcase oxidate, unităţi centrale care nu mai funcţionaseră probabil de decenii, un şobolan ieşind dintr-un procesor matricial, monitoare sparte, praf, şuvoaie de cabluri ţîşnind din pereţi, copii crăpînd coaja dură a unor fructe negre cu un microscop de mare precizie. Din cînd în cînd, prin încăperile pustii, o pală de vînt, venită nu se ştie de unde, învîrtejea praful şi paginile arse.

Cu toate strădaniile, nu reuşiră să descopere

BOLOVANUL

drumul spre ieşire. Benetru se încăpăţînă să încerce înjghebarea unei conversaţii cu băştinaşii. Lucrul deveni pe deplin realizabil îndată ce înţelese cheia limbajului lor: schimbările de ton, accentele, mimica discretă, cu care erau rostite cele nouă „fraze“, făceau posibilă o multitudine de semnificaţii. Reuşi să se împrietenească cu un indigen pe nume Rakhlah sau Laghlac – aveau un mod cu totul special de a pronunţa consoanele – şi ajunse destul de repede să poată comunica mulţumitor cu el. Asta nu însemna prea mult în relaţiile cu ceilalţi indigeni, trebuia să-ţi cunoşti bine interlocutorul ca să poţi înţelege ce spune. Lui Benetru nu-i trecu prin minte nici o explicaţie cu privire la cauzele generării unui astfel de limbaj.

Indigenii nu păreau să se ocupe în mod special cu ceva. Cei mai mulţi stăteau şi se uitau în gol sau se plimbau de colo-colo. Cîteodată, unul dintre ei spunea ceva şi toţi izbucneau în strigăte repercutate pe sub bolţile vechi. Apoi tăcerea se instăpînea din nou, pentru multă vreme. Exista însă un grup de indivizi, destul de restrîns, care aveau felurite îndeletniciri: unii pictau pe bucăţi de piele, alţii sculptau în lemn şi rocă moale sau modelau statuiete de lut, alţii stăteau şi – după expresia feţelor – păreau că se gîndesc intens la ceva. Erau şi cîţiva care cîntau, din gură sau folosind un fel de fluiere grosolane: lor li se alătură fericit Montambau, cu vocea lui puţină şi răguşită:

Morţii sînt
În pămînt
Vreau să spun
Un cuvînt...

Uimitor era respectul pe care băştinaşii îl acordau acestor aiuriţi.

– S-ar zice că Montambau şi-a găsit în sfîrşit locul lui în lume, spuse obosit Benetru. Se săturase să mai caute, ieşirea părea că nici n-ar fi existat vreodată. Parcă de-o viaţă rătăceau prin întuneric şi frig, prin sălile pustii şi pe coridoarele nesfîrşite, rareori luminate de focuri.

– Ce lume, bombăni Granjan, oamenii ăştia nu ştiu cine sînt, de unde vin, unde se duc. Există şi-atît. Ce ţi-a spus Rakhlah că înseamnă inscripţia aia de la intrare?

– Cu el n-am putut să mă lămuresc. A descifrat-o în schimb Numi. Fie că intri, fie că pleci, orice vei face ai să regreţi, sau cam aşa ceva. Pe mine mă nedumireşte însă altceva: absenta oricărei forme de organizare. Nu par să aiba vreun conducător, forţe de ordine nu există, lucrurile se desfăşoară de la sine. Cine agoniseşte, totuşi, şi cine mănîncă?

Granjan ridică din umeri.

– Naiba ştie, în orice caz Montambau şi noii săi prieteni mănîncă.

Benetru nu mai voia să meargă nicăieri, aşa că rămase să-l alimenteze cu date pe Numi. Granjan o porni de unul singur, încăpăţînat, în căutarea ieşirii. După trei ore de bîjbîială îndîrjită, încă nu o găsise... Găsise în schimb altceva: un morman de bucăţi de piele pictată, unele putrezite de tot, statui sparte, figurine de lut crăpate. Doi băştinaşi tocmai veneau cu un coş plin pe care îl deşertară nepăsători în grămadă. Pe faţa lui Granjan se citea nedumerirea.

– Hei, de ce naiba îi mai cocoloşiţi atîta pe indivizii ăia dacă tot aruncaţi astea la gunoi? zise gesticulînd ca să facă inteligibilă întrebarea. Trebui să se schimonosească destul de mult pînă cînd unul dintre băştinaşi păru că pricepe ceva, deoarece îşi arătă capul cu mîna, îşi mişcă maxilarele ca şi cum ar fi ingurgitat ceva şi, în sfîrşit, chipul îi căpătă o expresie de satisfacţie.

– Da, stimabililor, exact asta spuneam şi eu, mormăi iritat Granjan, care folosise aproximativ aceleaşi gesturi ca să sugereze faptul că respectivii indivizi sînt nişte tembeli şi că mănîncă de pomană. Se mai strădui puţin, apoi trase concluzia că băştinaşii aveau un comportament imitativ asemănător maimuţelor, aşa că luă din grămadă o figurină minusculă, reprezentînd un cap de om care strigă şi îşi văzu de drum.

Palid şi agitat, Benetru îl aştepta împreună cu Rakhlah.

– Ascultă, spuse grăbit. Numi, repetă, te rog, ultima parte a raportului.

– Dar ce, e ceva neclar fătul meu?

Benetru dădu nerăbdător din mînă, cu toate că aceste figuri de stil i se datorau direct şi personal.

– Lasă vorba şi dă-i drumul, se răsti şi imediat îi păru rău de moşneag.

Numi tăcu cîteva clipe, jignit.

– Mda... mă rog... structură de grup regresivă, fără bucle de reacţie, sau cu bucle blocate, provenită – probabilitate 0,689 – dintr-o structură complexă, prin colapsare. În stadiul actual este probabilă – 0,910 – practicarea canibalismului.

Granjan se schimbase la faţă, dar încerca să pară calm.

– Da, mă gîndisem şi eu, totuşi valoarea probabilităţii nu mi se pare a fi realistă.

– Într-adevăr, nu e realistă, aprobă Benetru zîmbind galben. Valoarea corectă e 1,000. L-am descusut pe Rakhlah care mi-a mărturisit că urmează să fim sacrificaţi cu ocazia unei sărbători, nu peste multă vreme.

Granjan clătină din cap gînditor.

– Nu înţeleg atunci de ce nu ne-au legat şi nu ne-au închis undeva.

– Da, l-am întrebat şi eu pe Rakhlah. Mi-a spus că spaima strică gustul cărnii şi că, oricum, de aici nu putem ieşi fără ajutorul cuiva care să ne conducă. S-a ferit s-o facă el însuşi.

– Ar fi interesant de ştiut de ce... Mă rog, n-a

vem timp să filozofăm, s-ar putea să fie deja prea tîrziu, zise Granjan înşfăcîndu-şi raniţa.

Mai pierdură cîtva timp căutîndu-l pe Montambau; îl descoperiră, alături de ceilalţi neisprăviţi, într-o sală imensă, în care paşii stîrneau ecouri. Tocmai încerca să se afirme printr-un procedeu mai special de a produce muzică: Cotoronţ îl lovea cu ciocul în cap, cu o frecvenţă destul de mare şi el deschidea şi închidea, rapid sau progresiv gura, ţuguindu-şi şi rotunjindu-şi buzele pentru a varia înălţimea sunetului produs în cavitatea bucală. Reuşea astfel să producă un soi de melodie sincopată care nu trezea interesul nimănui.

– Montambau, joaca s-a terminat, plecăm.

Montambau nu păru să-i bage în seamă.

– N-auzi, dobitocule, reluă Granjan, e timpul să mergem.

– Unde?

Întrebarea îi buimăci. Prevăzuseră un eventual refuz, dar nu această întrebare idioată. Chiar, unde trebuiau să ajungă, unde se grăbeau de atîţia ani, peste munţi şi stepe, prin arşiţă şi ger, ce îi aştepta la capătul drumului, exista un capăt, exista un drum?

Montambau începu un cîntecel:

Călătorim, călătorim
Fără măcar să bănuim
Ce simplu-ar fi să ne oprim
La prima fiinţă pe care-o-întîlnim...

Se înţeleseră din ochi. Fără să mai piardă vremea, îl înşfăcară la braţ şi-l traseră fără menajamente după ei – Cotoronţ nu pierdu prilejul de a-l ciupi crunt de ureche pe Granjan. Montambau nu se împotrivi prea tare, se uita mereu înapoi, cu ochii în lacrimi şi făcea semne de rămas bun, cu toate că noii şi atît de repede părăsiţii săi prieteni nu păreau să bage de seamă evenimentul.

Rakhlah îi conduse iute pînă la ieşire. Le arătă o cărare printre stînci, cel mai scurt drum către cîmpie; odată ajunşi acolo erau salvaţi, indigenii nu părăseau niciodată muntele.

Despărţirea dintre Rakhlah şi Benetru fu de-a dreptul mişcătoare. „Vino cu noi", spuse simplu Benetru, „de ce să-ţi treci viaţa în bolovanul ăla funebru cînd în faţa ta se întind soarele şi văzduhul cîmpiei?" Modulînd în stilul care îi era propriu trei sau patru din cele nouă „fraze", băştinaşul zise că dincolo de stînci, nu ştie ce este, lucru care îl umple de nelinişte. Şi apoi e şi prea bătrîn. Mult timp după ce începuseră coborîşul putură să distingă, profilate pe cer, silueta lui Rakhlah şi inscripţia luminoasă de deasupra intrarii.

– Arată tare abătut amicul Montambau, zise Benetru, fără să slăbească pasul. L-am smuls din singurul loc unde putea şi el să fie cineva.

– Mai degrabă ceva decît cineva, răspunse Granjan. Acum cred că înţeleg gesticulaţia netotului ăluia... Ştii de ce-i ţineau la mare preţ pe Montambau şi pe amicii lui? Fiindcă procesele lor mentale se pare că dau un gust deosebit de bun substanţei cerebrale. Un fel de specialităţi, ca să zic aşa.

Ajunşi în cîmpie refăcură formaţia de marş: în faţă Granjan, săltînd în palmă capul de om care strigă, apoi Benetru ostenit şi trist şi în sfîrşit duetul Montambau–Cotoronţ:

Morţii sînt
În pămînt
Vreau să spun
Un cuvînt
Dar nu pot decît să cînt
Morţii sînt
În pămînt...

Desen de ILIE TUDOREL

Lewis Padgett

FRAZBILE și GRANCHIOASE

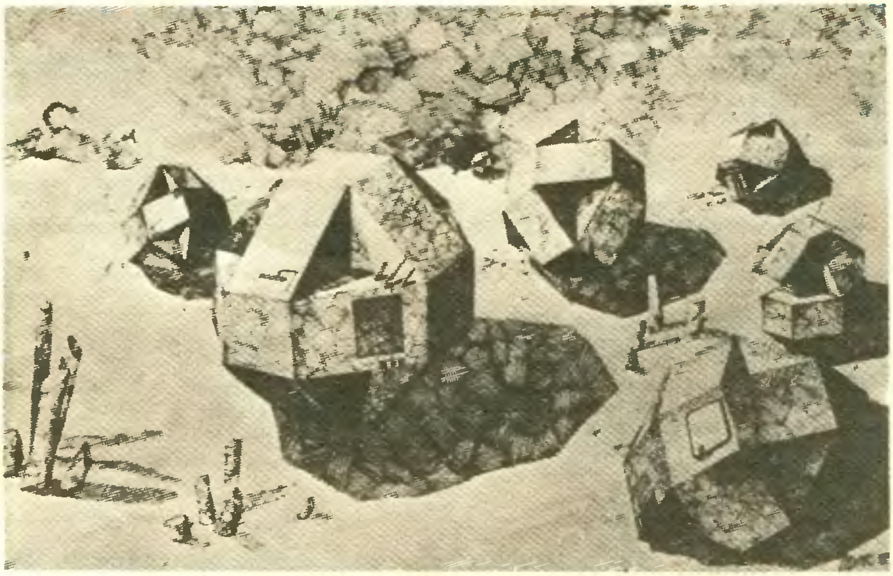

Desen de ILIE TUDOREL

Nu are rost să încercăm să-i descriem nici pe Unthahorsten nici locurile sale, deoarece, unu la mînă, trecuseră multe milioane de ani de la Anno Domini 1942 și, doi la mînă, Unthahorsten nu se afla pe Pămînt. Făcea ceva ce s-ar putea numi stat jos, într-un loc ce s-ar putea numi laborator. Se pregătea să-și încerce mașina timpului.

Conectînd sursa de energie, Unthahorsten își dădu seama că Cutia era goală. Uitase lucrul cel mai important. Aparatul avea nevoie de un subiect, de un solid tri-dimensional care să reacționeze la condițiile altor timpuri. Altfel, la întoarcerea mașinii, Unthahorsten n-ar fi putut spune în ce perioadă temporală fusese aceasta. Un corp solid aflat în Cutie ar fi suportat însă entropia și bombardamentul razelor cosmice din altă epocă, iar Unthahorsten ar fi putut măsura, la înapoierea mașinii, schimbările calitative și cantitative intervenite. După aceea, puteau intra în acțiune calculatoarele, spunîndu-i imediat lui Unthahorsten dacă Cutia fusese în A.D. 1 000 000, A.D. 1 000 sau A.D. 1.

De fapt, lucrul acesta era important numai pentru Unthahorsten. Individul era destul de copilăros în mai multe privințe.

Nu avea vreme de pierdut. Cutia începuse să strălucească și să tremure. Unthahorsten privi disperat în jur, alergă în primul glossatch și căută într-o ladă. Găsi acolo o grămadă de lucrușoare ciudate. Mda. Jucăriile băiatului său, Snowen, pe care acesta le adusese de pe Pămînt după ce-și însușise tehnicile respective. Eh, oricum, Snowen nu mai avea nevoie de ele. De acum era educat și trebuia să lase deoparte copilăriile. În plus, deși soția lui Unthahorsten păstra jucăriile din motive sentimentale, experimentul era cu mult mai important.

Unthahorsten părăsi glossatchul și trînti maldărul de jucării în Cutie, închizînd capacul cu o clipă înainte de aprinderea semnalului de avertizare. Cutia dispăru. Dispariția ei ustură ochii lui Unthahorsten.

Aștepta.

Și aștepta.

În cele din urmă, renunță să mai aștepte și construi o altă mașină a timpului. Nici Snowen, nici mama sa nu fuseseră afectați de dispariția jucăriilor așa încît Unthahorsten goli lada în Cutia celei de-a doua mașini.

Conform calculelor sale, Cutia aceasta trebuia să apară pe Pămînt, spre sfîrșitul secolului nouăsprezece, A.D. Dacă într-adevăr așa se întîmplase, mașina rămăsese acolo, deoarece nici ea nu mai reveni

Dezgustat, Unthahorsten hotărî să nu mai construiască nici o altă mașină a timpului. Însă, răul fusese deja făcut. Existau două mașini, iar prima...

Scott Paradine o găsi pe cînd chiulea de la școală. Trebuia să dea extemporal la geografie, iar Scott nu vedea nici un sens în memorarea unor denumiri — teorie destul de revoluționară pentru anul 1942. În plus, era o zi călduță de primăvară, cu un vînticel răcoros, care îmbia orice băiat să se întindă pe iarbă și să privească norișorii pînă adormea. La geografie să se ducă proștii! Scott ațipi.

Pe la amiază, i se făcu foame și picioarele lui grasuțe îl purtară pînă la prăvălia cea mai apropiată. Acolo își investi puțina agoniseală cu o grijă saracacioasă și un dispreț sublim față de sucurile gastrice. Se duse în lunca rîului, ca să mănînce.

Terminînd brînza, ciocolata și bomboanele, și golind pînă la ultima picătură sticla de suc, Scott prinse mormoloci și-i examina cu un interes aproape științific. Nu apucă, totuși, să observe prea multe. Ceva se rostogoli pe mal și căzu în mîlul de lîngă apă, așa încît, după ce privi atent în jur, se grăbi să cerceteze locul.

Era o Cutie. De fapt, era Cutia. Anexele ei reprezentau prea puțin pentru Scott, deși se întreba de ce era atît de topită și arsă. Medită puțin. Apăsă și încercă cu briceagul, scoțînd vîrful limbii prin colțul gurii... Hm-mm. Nu se zărea nimeni în preajmă. De unde apăruse Cutia? Cineva o lăsase aici și solul, mîncat de apă, se surpase sub ea.

— Asta este o spirală, decise Scott în mod greșit. Aspectul era spiralat, dar nu era o spirală din cauza deformării temporale pe care o implica. Dacă obiectul ar fi fost un aeromodel, indiferent cît de complicat, ar fi avut prea puține de ascuns în fața lui Scott. Cutia aceasta ridica însă probleme. Ceva îi spunea lui Scott că era cu mult mai complicată decît motorul cu arc pe care îl demontase cu atîta îndemînare cu o săptămînă în urmă.

Totuși, nici un băiat nu lasă o cutie nedeschisă, doar dacă este îndepărtat prin forță. Scott apăsă mai tare. Unghiurile obiectului erau ciudate. Scurtcircuitate, probabil. De asta... uf! Briceagul alunecase. Scott își supse degetul și rosti cîteva cuvinte pe care nu le pomenea fața de adulți.

Poate că era o cutie muzicală.

Scott nu ar fi trebuit să fie deceptionat. Aparatul i-ar fi dat bătăi de cap lui Einstein și l-ar fi înnebunit pe Steinmetz. Bineînțeles, necazul venea din faptul că cutia nu intrase complet în continuumul spațio-temporal unde exista Scott și, deci, nu putea fi deschisă. Cel puțin pînă atunci cînd Scott a folosit o piatră, ciocănind și deplasînd non-spirala spiralată.

De fapt, a ciocănit-o în punctul de contact cu cea de-a patra dimensiune, eliberînd torsiunea spațio-temporală pe care o menținea. Se auzi un pocnet sec. Cutia tremură ușor și rămase nemișcată, intrînd acum în domeniul de existență al lui Scott. Băiatul o deschise cu ușurință.

Primul lucru pe care l-a văzut a fost casca moale, din țesătură, dar a ignorat-o. Era o șapcă oarecare. A ridicat după aceea un cub de cristal, transparent, mic de încăpea în palmă — mult prea mic pentru a conține labirintul de mașinării care se zăreau înauntru. Într-o clipă, Scott a rezolvat problema. Cristalul era un fel de lupă ce mărea foarte mult lucrurile aflate în cub. Se întrevedeau acolo niște chestii foarte ciudate. De exemplu, omuleți minusculi...

Omuleții se mișcau. Aidoma figurinelor unui ceas, deși mult mai lin. Parcă ar fi fost la teatru. Pe Scott îl interesa cum erau îmbrăcați, dar era pur și simplu fascinat de mișcările lor. Omuleții construiau o casă. Scott ar fi vrut să ia foc casa, pentru a vedea ce aveau să facă.

Pe clădirea neterminată apărură limbi de foc. Omuleții stinseră incendiul, folosind multe instrumente ciudate.

Lui Scott nu-i trebui mult timp ca să înțeleagă. Era totuși puțin îngrijorat. Omuleții îi puteau îndeplini gîndurile. Cînd își dădu seama de acest lucru, se sperie și aruncă cubul.

După ce se îndepărtase cîțiva metri, se gîndi mai bine și se întoarse. Cubul de cristal strălucea în soare, pe jumătate afundat în apă. Era doar o jucărie. Scott pricepu, cu instinctul perfect al copilului. Nu-l ridică însă imediat. Mai întîi, reveni la cutie și examină restul obiectelor.

Găsi cîteva de-a dreptul remarcabile. Amiaza trecu mult prea repede. În cele din urmă, Scott puse jucăriile înapoi în cutie și o cără acasă, gîfîind și icnind. Era roșu la față cînd ajunse la ușa bucătăriei. Ascunse cutia în fundul unui dulap din camera lui, aflată la etajul casei. Cubul de cristal îl strecură în buzunarul pantalonilor, umflat deja cu sfoară, o sîrmă bobinată, două monezi, un ghemotoc de staniol, un timbru și o bucată de mică. Emma, surioara de doi ani a lui Scott, apăru legănîndu-se pe coridor și îi spuse bună.

— Bună, mototol, dădu Scott din cap, de la înălțimea celor șapte ani și cîteva luni ale sale. O trata pe Emma cu superioritate, dar ea nu-și dădea seama de asta. Mică, durdulie, și cu ochii mari și rotunzi, căzu pe covor, privindu-și resemnată pantofii.

— Leagă, Scotty, te rog.

— Mototol, îi spuse Scott cu blîndețe, legîndu-i șireturile. Masa e gata?

Emma încuviință din cap.

— Ia să-ți văd mîinile.

Surprinzător, erau remarcabil de curate, deși probabil nu și antiseptice. Scott își privi gînditor palmele și, strîmbîndu-se, intră în baie, unde se spălă atent. Mormolocii lăsaseră urme.

La parterul casei, în sufragerie, Dennis Paradine și soția lui, Jane, își sorbeau cocteilurile dinaintea mesei. Dennis era un bărbat mai degrabă tînăr, cu părul ușor spicat, fața îngustă și gura mică; preda filozofia la universitate. Jane era micuță, slăbuță, brunetă și foarte frumoasă.

— Pantofi noi, rosti ea sorbind din pahar. Îți plac?

— Să bem pentru crimă, murmură absent Paradine. Ce? Pantofi? Nu acum. Lasă-mă să termin paharul. Am avut o zi grea.

— Examene?

— Îmhî. Tineri înflăcărați aspirînd spre bărbăție. Sper să moară cu toții. În chinuri groaznice. Insh'Allah!

— Vreau măslina, ceru Jane.

— Știu, oftă resemnat Paradine. Au trecut ani de zile de cînd n-am mai gustat și eu una. Într-un Martini, vreau să zic. Chiar dacă-ți pun șase în pahar, tot nu ești mulțumită.

— O vreau pe a ta. Frăția de sînge... Simbolism. Asta-i motivul.

Paradine o privi amenințător și își încrucișă picioarele lungi.

— Vorbești ca una din studentele mele.

— Ca frumușica de Betty Dawson, poate? își arătă Jane ghearele. Îți mai vorbește în stilul acela ofensiv?

— Mda. Copila e o problemă, psihologic vorbind. Bine că nu sînt taică-său. Dacă aș fi fost... Paradine încuviință semnificativ: conștiința sexului și prea multe filme. Cred că are încă impresia că poate promova anul, arătîndu-mi genunchii. Care sînt, de fapt, cam osoși.

Jane își potrivi fusta cu o mîndrie neascunsă. Paradine se ridică și turnă alte Martini.

— Pur și simplu, nu văd ce rost are să-i învăț filozofia pe maimuțoii ăia. N-au vîrsta potrivită. Obiceiurile lor, felul de-a gîndi sînt deja formate. Sînt oribil

de conservatori, deși nu recunosc asta. Singurele persoane care pot înțelege filozofia sînt adulții maturi si copiii de vîrsta Emmei și a lui Scotty.

— Oricum, nu-l înscrie pe Scotty la cursul tău, facu Jane. Încă nu este gata să devină Doctor în Filozofie. Nu sînt de acord cu grăbirea geniilor precoce, mai ales cînd este vorba de copiii mei.

— Scotty ar fi probabil mai bun decît Betty Dawson, mormăi Paradine.

— „Muri bătrîn și obosit la vîrsta de cinci ani", cită visătoare Jane. Vreau măslina.

— Ia-o. Apropo, îmi plac pantofii.

— Mulțumesc. Uite-o și pe Rosalie. Masa?

— Este gata, doamnă Paradine, răspunse Rosalie. Să-i chem pe domnișoara Emma și pe domnișorul Scotty.

— Îi chem eu. Paradine scoase capul pe ușă și răcni: Copii! La masă!

Pe scară tropăiră picioruse. Scott apăru primul, spălat și pieptănat, dar cu un smoc rebel ridicat în vîrful capului. Emma îl urmă, coborînd grijulie fiecare treaptă. La jumătatea drumului, renunță sa mai coboare cu fața și se întoarse, terminînd parcursul în patru labe, fundulețul ei părînd a se descurca de minune în aceasta misiune complicată. Paradine o urmări, fascinat de spectacol, pînă ce recepționă în plin izbitura fiului său.

— Bună, tati! țipă Scott.

Paradine se reculese și-l privi cu demnitate.

— Bună. Ajută-mă pînă la masă. Cred că mi-ai dizlocat șoldul.

Scott năvălise deja în cealaltă încăpere, unde se sui pe pantofii Janei într-un acces de afecțiune, bolborosi cîteva scuze și fugi să-și ocupe locul la masă. Urmîndu-l, Paradine încruntă o sprînceană. Degetul lui arătător se găsea în strînsoarea disperată a mînuței Emmei.

— Mă întreb ce-i cu dracușorul?

— Nimic bun, probabil, suspină Jane. Bună, scumpule. Ia să-ți văd urechile.

— Sînt **curate.** Le-a lins Mickey.

— Mda, limba unui Airedale e mult mai curată decît urechile tale, hotărî Jane după o inspecție rapidă. Totuși, atît timp cît poți auzi, murdăria este numai superficială.

— Fisială?

— Adică doar un pic. Jane își ridică fetița și-o așeză pe un scaun înalt. Abia în ultima vreme, Emma dobîndise demnitatea de-a servi masa împreună cu restul familiei și era, după cum remarcase Paradine, copleșită de mîndrie. I se spusese că numai copilașii varsă mîncare. Drept urmare, ducea lingura la gură cu o încetineală atît de grijulie, încît lui Paradine îi dădeau lacrimile cînd o vedea.

— O bandă rulantă ar fi ideala pentru Emma, remarcă el trăgîndu-i Janei scaunul. Porții mici de spanac, sosindu-i la guriță la intervale regulate.

Masa se desfășură normal, pînă cînd Paradine zări farfuria lui Scott

— Hei! Ești bolnav? Te-ai îndopat prea mult la prînz?

Scott examină gînditor mîncarea dinaintea lui.

— M-am săturat, tăticule, răspunse el.

— De obicei, mănînci cît poți și încă ceva pe deasupra, comentă Paradine. Știu că băieții aflați în creștere bagă în ei, zilnic, tone de mîncare, dar tu ești sub normă în seara asta. Nu te simți bine?

— Ba da. Zău, nu mai mi-e foame.

— Nu mai **vrei** nimic?

— Nu. Am mîncat altfel.

— Ceva ce te-au învățat la școală? întrebă Jane. Scott clătină solemn din cap.

— Nu m-a învățat nimeni. Am descoperit singur. Folosesc scuipatul.

— Ia mai încearcă, îi sugeră Paradine. Foloseste cuvîntul care se cuvine.

— Ăăă... s-salivă. Da?

— Mda. Mai multe pepsine? Jane, în secreția salivară există pepsine? Am uitat.

— În a mea există otravă, constata Jane. Rosalie a lăsat iarăși coji în piure.

Paradine era însă interesat.

— Vrei să spui că obții tot ce ai nevoie din hrana — că nu irosești nimic, și mănînci și mai puțin?

— Așa cred, răspunse Scott după o clipă de gîndire. Nu e numai scu... saliva. Măsor, cumva, cît de mult să iau în gură și ce alimente să combin. Nu știu... Așa fac eu.

— Hmm, pufni Paradine, hotărîndu-se să verifice mai tîrziu. Este o idee destul de revoluționară.

Adeseori, puștii au idei ciudate, dar aceea putea să conțină ceva interesant. Își umezi buzele:

— Presupun că, în cele din urmă, oamenii vor mînca cu totul altfel, atît prin modul de-a consuma, cît și prin tipul alimentelor. Vreau să zic că vor mînca alte alimente. Jane, fiul nostru dă semne de genialitate.

— Da?

— A făcut o constatare importantă pentru dieteticieni. Singur ai ajuns la concluzia asta, Scotty?

— Bineînțeles, răspunse băiatul crezînd și el în vorbele sale.

— De unde ți-a venit ideea?

— Ah... ăăă, se foi Scott. Nu știu. Cred că nu-i important.

Paradine era inexplicabil de dezamăgit.

— Cu siguranță însă că...

— S-s-scuipat! țipă Emma, cuprinsă brusc de un acces de rea purtare, **Scuipat!,** încercă ea să repete, reușind numai să-și scuipe în poală.

Cu un aer resemnat, Jane o ridică de la masă și o schimbă, în vreme ce Paradine îl privea pe Scott cu un interes ușor derutat. Abia după cină, în salon, se mai petrecu ceva interesant.

— Ai de făcut lecții pentru acasă?

— N-n-nu, roși vinovat Scott.

Ca să-și ascundă stînjeneala, scoase din buzunar o jucărie găsită în cutie și începu s-o deplieze. Rezultatul semăna cu un abac presărat cu biluțe. Paradine nu-l zări de la început, dar Emma îl văzu. Dori să se joace și ea.

— Nu, se răsti Scott. Stai cuminte, mototol. Se chinui cu bilele, scoțînd mici sunete de interes. Emma întinse un deget grăsuț și țipă.

— Scotty, îl avertiză Paradine

— Nu i-am făcut nimic.

— M-a ciupit, boci Emma.

Paradine ridică ochii. Se încruntă și privi atent. Ce...

— Acela este un abac? întrebă el. Dă-mi-l, te rog

Fără tragere de inimă, Scott aduse jucăria tatălui său. Paradine clipi de mai multe ori. Depliat, „abacul" avea vreo sută de centimetri pătrați și era compus din sîrme subțiri, rigide care se intersectau din loc în loc. Pe sîrmulițe se găseau bile colorate. Acestea se puteau deplasa înainte și înapoi, precum și de pe o sîrmă pe alta, chiar și prin punctele de intersecție. Dar... o bilă fixată pe o sîrmă nu poate traversa

intersecția a doua sîrme...
Deci, se parea ca nu erau fixate pe sîrma. Paradine privi mai de aproape. Fiecare biluța avea un canal ce o înconjura după un diametru, așa încît putea sa translateze si, simultan, sa se rostogoleasca pe sîrma. Paradine încerca sa scoata o biluța. Parea menținuta magnetic. Oțel? Semana mai degraba cu plasticul.
Rama însași... Paradine nu era matematician. Totuși, unghiurile facute de sîrme erau cam ciudate prin lipsa lor de logica euclidiana. Alcatuiau un labirint. Poate ca asta era jucaria... un labirint.
— De unde ai asta?
— Mi-a dat-o unchiul Harry, raspunse Scott cu o inspirație de moment. Duminica trecuta, cînd a venit.
Unchiul Harry era plecat din oraș, lucru cunoscut de Scott. La vîrsta de sapte ani, un băiat își da seama iute ca adulții au remuscarile lor și se interesează de la cine provin cadourile. În plus, unchiul Harry avea sa lipseasca vreo doua saptamîni, o perioada de timp inimaginabila pentru Scott, iar faptul ca, în cele din urma, minciuna sa avea sa fie descoperita, însemna pentru el mai puțin decît avantajul de a pastra jucaria.
Paradine constata ca, pe masura ce încerca sa manipuleze jucaria, era tot mai derutat. Unghiurile erau oarecum lipsite de logica. Era un joc ciudat. Bila aceasta roșie, daca aluneca pe sîrma **asta** pîna la nodul **acela,** trebuia sa ajunga **acolo...** dar nu ajungea. Un labirint, straniu însa, fara îndoiala instructiv. Paradine simți ca n-o sa mai aiba rabdare cu obiectul.
Totusi, Scott avea, retragîndu-se într-un colț și mișcînd bilele, acompaniindu-se cu mormaieli și exclamații. Bilele **ințepau** atunci cînd Scott le alegea pe cele greșite, sau încerca sa le deplaseze în direcții care nu erau corecte. În cele din urma, exclama fericit
— Gata, tati!
— He? Ce? Ia sa vad.
Pentru Paradine, obiectul arata exact la fel, dar Scott ii indica radiind mulțumit.
— Am facut-o sa dispara.
— Ce anume?
— Bila albastra. Nu mai este.
Paradine nu putea crede asa ceva și pufni. Scott se chinui iarași cu jucaria. Experimenta. De data aceasta, nu mai recepționa ințepaturi, nici macar ușoare. Abacul îi aratase metoda corecta. Acum trebuia sa faca totul singur. Unghiurile ciudate ale sîrmelor pareau mai puțin derutante.
Era o jucarie foarte instructiva...
Funcționa, se gîndi Scott, ca și cubul de cristal. Amintindu-și de cub, îl scoase din buzunar și dadu abacul Emmei, care era coplesita de fericire. Se apuca imediat de treaba, deplasînd bilele, fara sa mai protesteze acum în fața ințepaturilor — care, într-adevar, erau foarte slabe — si, fiind atenta, reuși sa faca o bila sa dispara aproape la fel de repede ca și Scott. Bila albastra reaparu — dar Scott nu observa. Se retrasese într-un colț, dupa canapea, și se distra cu cubul.
Înauntrul obiectului se aflau omuleți, manechine mititele, marite de proprietațile amplificatoare ale cristalului iar acestia se miscau. Construiau o casa. Cladirea lua foc, cu niste flacari foarte realiste, iar omuleții se oprira.
— Stingeți focul! pufni Scott.
Nu se întîmpla însa nimic. Unde era tulumba aceea ciudata cu brațe rotative care aparuse mai înainte? Uite-o. Aparu și se opri. Scott o grabi.
Asta era amuzant. Semana cu regia unei piese, numai ca era mult mai reala. Omuleții faceau ceea ce le spunea Scott în mintea sa. Daca gresea, ei se opreau pîna cînd el gasea rezolvarea corecta. Îi puneau chiar și unele probleme...
Cubul era și el o jucarie foarte instructiva. Îl învața pe Scott, cu o iuțeala alarmanta — și-l învața în mod placut. Nu-i dadea însa nici o informație noua. Baiatul nu era înca pregatit. Mai tîrziu... mai tîrziu...
Emma se plictisi de abac și porni în cautarea lui Scott. Nu-l gasi în camera lui dar, ajunsa acolo, deveni interesata de conținutul dulapului. Descoperi cutia. Conținea o comoara — o papusa remarcata deja de Scott, insa abandonata cu dispreț. Chicotind Emma cobori papusa în salon, se așeza în mijlocul podelei si începu sa o desfaca.
— Iubit-o! Ce-i asta?
— Usulețul!
Evident, nu era ursulețul, orb și fara urechi, dar placut în rotunjimile sale moi. Pentru Emma, însa, toate papusile erau „ursulețul".
Jane Paradine ezita.
— O ai de la fetița cealaltă?
— Nu. Al meu.
Scott ieși din colțul lui, ascunzînd cubul în buzunar.
— Aaa... este de la unchiul Harry.
— Unchiul Harry ți-a dat-o, Emma?
— Mi-a dat-o mie pentru Emma, se grabi Scott, adaugînd alta piatra la temelia minciunii sale. Duminica trecuta, completa el.
— O s-o rupi, scumpo.
Emma arata papușa mamei sale.
— Desface. Vezi?
— Da? Este... **uh!** Jane își trase rasuflarea. Paradine o privi.
— Ce s-a întîmplat?
Ea îi aduse papușa, ezita, apoi intra în sufragerie, aruncindu-i o privire semnificativa. Paradine o urma, închizînd usa. Jane așeza papusa pe masa.
— Nu-i prea draguța, asa-i Denny?
— Hmm.
La prima vedere era destul de neplacuta. Locul unui manechin anatomic era mai degraba într-un liceu sanitar, decît printre jucariile unor copii.
Jucaria se desfacea în secțiuni: piele, mușchi, organe miniaturale, dar perfecte din cîte își dadea seama Paradine. Deveni interesat.
— Nu stiu. Pentru un copil, asemenea lucruri n-au același ințeles.
— Uita-te la ficat. Este ficat, nu?
— Sigur. Auzi, eu... ce ciudat!
— Ce anume?
— Nu-i chiar atît de perfect din punct de vedere anatomic. Paradine își trase un scaun și urma: Traiectul digestiv este prea scurt. Nu are intestinul gros și nici apendicele.
— Putem s-o dam Emmei?
— Mi-ar place și mie una. De unde Dumnezeu o are Harry? Nu, nu-i poate strica. Adulții sînt condiționați sa reacționeze cu neplacere înaintea organelor interne. Copiii, nu. Ei cred ca în interior sînt ca un cartof. Emma poate capata noțiuni corecte de fiziologie de la papușa asta.
— Dar aceia ce sînt? Nervi?
— Nu, aștia sînt nervii. Arterele aici; venele... astea. Ciudata aorta... Paradine privi surprins. Asta care este termenul latinesc pentru rețea? Oricum aa? Rita? Rata?
— Ral, sugera Jane la întîmplare.
— Asta este o respirație, o corecta nemilos Paradine. Nu-mi dau seama ce poate fi rețeaua asta luminoasa. Acopera întregul corp, ca și nervii.
— Sînge.
— Nu. Nu-i circulator, nu-i neural... curios! Pare sa fie în legatura cu plamînii.
Devenira preocupați, studiind păpușa cea stranie. Era realizata cu o deosebita perfecțiune a detaliilor iar lucrul acesta era ciudat, considerînd abaterile fiziologice descoperite.
— Stai sa-l aduc pe Gould, spuse Paradine si începu sa compare papușa cu planșele anatomice. Nu

gasi nimic nou, doar mirarea ii spori și mai mult.
Oricum, era mai distractiv decît un labirint.
Între timp, în camera alaturata, Emma deplasa înainte și înapoi bilele abacului. Acum, miscarile nu mai erau atît de stranii. Chiar cînd bilele dispareau. Aproape că putea urmări direcția aceea nouă, aproape...
Scott ofta, privind în cubul de cristal și comandind mental, cu multe începuturi greșite, construcția unei clădiri ceva mai complicate decît cea distrusa de foc. Și el învața... fiind condiționat...

Din punct de vedere antropomorf, greșeala lui Paradine fusese că nu scăpase imediat de jucării. Nu-și dăduse seama de semnificația lor și, atunci cînd înțelese, circumstanțele progresasera binișor. Unchiul Harry nu revenise în oraș, așa încît Paradine nu putea lua legatura cu el. În plus, se apropiau examenele de sfîrșit de semestru, ceea ce însemna eforturi mentale deosebite și epuizare totală în timpul nopții; iar de o săptămînă, Jane era ușor racită. Emma și Scott domneau liberi asupra jucăriilor.
— Tăticule, întrebă Scott într-o seară, ce este o plastă?
— Plasmă?
Scott ezită.
— Nu... **nu cred.** Nu este corect plasta?
— Pare a fi termenul scoțian pentru plasă. Așa merge?
— Nu vad cum, mormai Scott și se îndeparta, pufnind, să se joace cu abacul. Îl mînuia acum cu destulă abilitate. Dar, cu instinctul copiilor de a evita întreruperile, atît el cît și Emma se jucau de obicei pitiți pe undeva. Nu întotdeauna, desigur — însa experiențele mai complicate nu se desfașurau niciodată sub ochii unui adult.
Scott învăța repede. Ceea ce vedea acum în cubul de cristal avea puține legături cu problemele simple de la început. Erau fascinant de tehnice. Dacă Scott și-ar fi dat seama că educația lui era dirijată și supravegheată — deși numai mecanic — probabil că și-ar fi pierdut interesul. Pe cînd așa, inițiativele sale nu erau niciodată respinse.
Abacul, cubul, păpușa... și alte jucării pe care copiii le găsiseră în cutie...
Nici Paradine, nici Jane nu banuiau ce efect avea conținutul mașinii timpului asupra copiilor. Cum ar fi putut? Copiii dramatizează instinctiv, în scopul auto-apărării. Ei nu sînt încă adaptați exigențelor — parțial inexplicabile pentru ei — unei societăți mature. Mai mult, viața lor este complicată de variabile umane. Cineva le spune că au voie să se joace în grădină, dar fără să rupă flori sau pomișori. Altcineva le interzice cu desăvîrșire jucatul în grădină. Regulile nu sînt bătute în cuie; ele variază și copiii depind, neajutorați, de capriciile celor care îi nasc, îi hrănesc și-i îmbracă. Și îi tiranizează. Puiul nu înfruntă această tiranie, deoarece face parte integrală din natura sa. Totuși, el are o personalitate și își menține integritatea printr-o luptă subtilă, deși pasivă.
El se schimbă sub ochii adultului. Atunci cînd își amintește, se străduiește să placă și să atragă atenția asupra lui, aidoma unui actor pe scenă. Asemenea încercări nu sînt străine adulților. Aceștia exagerează însă mai puțin — față de alți adulți.
Este greu de admis că subtilitatea lipsește copiilor. Ei se deosebesc de maturi prin faptul că gîndesc în mod diferit. Putem distruge, cu mai multă sau mai puțină ușurință, pretențiile lor — dar aceeași situație este valabilă și pentru ei. Nemilos, un copil poate fărîma pretențiile unui adult. Iconoclasmul este prerogativul lor.
De pildă, scliviseala. Zorzoanele relațiilor sociale, exagerate pîna aproape de absurd. Un gigolo...
— Ce „savoir faire"! Ce curtoazie rafinată! Vaduvele si prostuțele blonde sînt adeseori impresionate. Barbații fac comentarii mai puțin placute. Copilul însă, merge direct la radăcina.
— Ce **prostie!**
Cum să priceapă o ființa umană nedezvoltata sistemul complicat al relațiilor sociale? Nu poate. Pentru ea, exagerarea politeții naturale este o prostie. Structura funcțională a rutinelor vieții este barocă. Copilul este un animal mic și egocentric, care nu se poate imagina în postura altuia — cu siguranța nu în postura unui adult. Fiind o unitate autonoma, aproape perfectă din punct de vedere natural, cu toate necesitățile suplinite de alții, copilul este asemanator unei creaturi unicelulare, plutind într-un fluid vital, careia i se aduce hrana, și de la care se îndeparteaza materiile evacuate...
Din punctul de vedere al logicii, un copil este aproape teribil de perfect. Un prunc ar putea fi chiar mai perfect, dar este atît de strain unui adult încît nu i se pot aplica decît standarde de comparație superficiale. Procesele de gîndire ale unui bebeluș sînt de-a dreptul inimaginabile. Cu toate acestea, pruncii gîndesc, chiar și înainte de nastere. În pintecele matern, ei se mișcă și dorm, nu numai în mod instinctiv. Noi sîntem condiționați să reacționăm destul de neobișnuit la ideea că un embrion uman poate gîndi. Sîntem surprinși, eventual rîdem ca să ne mascam șocul. Nimic omenesc nu ne poate fi strain.
Un prunc, însă, nu este ceva omenesc. Un embrion... și mai puțin.
Din această cauză, pesemne, Emma învăța de la jucării mai multe lucruri decît Scott. Desigur, baiatul își putea comunica gîndurile în mod explicit; Emma nu putea, decît în fragmente criptice. De pildă, chestiunea mîzgalelilor...
Dați hîrtie și creion unui copil și va desena ceva, care pentru el înseamnă cu totul altceva decît pentru un adult. Mîzgălelile absurde seamănă prea puțin cu o mașină, totuși pentru copil ele **sînt** o mașina. Poate chiar tridimensională. Copiii gîndesc și văd altfel lucrurile.
Toate acestea îi treceau prin minte lui Paradine, într-o seară, cînd, cu ziarul deschis în față, îi privea pe Emma și Scott comunicînd. Scott o întreba ceva pe surioara lui. Uneori, facea acest lucru vorbind normal. Adeseori însă recurgea la bolboroseli și semne. Emma încerca să raspundă, dar handicapul era prea mare.
În cele din urmă, Scott recurse la hîrtie și creion. Emma fu încîntată. Apăsînd cu vîrful limbii în obraz, scrise ceva chinuindu-se. Scott luă hîrtia, o examina și se strîmbă.
— Nu-i bine, Emma, remarcă el.
Emma încuviință furioasă din cap. Apucă din nou creionul și mai mîzgăli ceva. Scott medită puțin, apoi zîmbi șovăitor și se ridică. Dispăru pe coridor. Emma reveni la abac.
Paradine se ridică de pe scaun și privi hîrtia, cu ideea nebună că Emma învățase, cine știe cum, sa scrie. Nu era așa. Foaia era acoperita de mîzgaleli lipsite de sens, familiare oricărui părinte. Paradine își mușcă ușor buza.
Putea fi un grafic reprezentînd variațiile mintale ale

unui gîndac melancolic, dar probabil că nu era. Totuşi, fără îndoială, pentru Emma mîzgălelile însemnau ceva. Poate era chiar portretul „usuleţului".

Scott se întoarse, privind mulţumit. Întîlni căutătura Emmei şi încuviinţă. Paradine se simţi împuns de curiozitate.

— Secrete?

— Nu. Emma... aăă... m-a rugat să fac ceva pentru ea.

— Aha.

Amintindu-şi de prunci care bolborosiseră în limbi necunoscute, uluind lingviştii, Paradine îşi propuse să ia hîrtia după ce copiii aveau să termine cu ea. A doua zi, la universitate, arătă foaia lui Elkins. Individul avea o experienţă bogată în domeniile obscure ale lingvisticii, dar chicoti la ideea transpunerii mîzgălelilor Emmei în cuvinte.

— Uite o traducere liberă, Dennis. Citez: Nu ştiu nici eu ce înseamnă asta, dar o să-l păcălim al naibii pe taticu'. Încheiat citatul.

Cei doi bărbaţi izbucniră în rîs şi plecară să-şi ţină cursurile. Mai tîrziu, Paradine avea să-şi reamintească episodul. Mai ales după întîlnirea cu Holloway. Dar pînă atunci aveau să mai treacă nişte luni de zile, iar lucrurile avansară şi mai mult spre deznodămînt.

Poate că Paradine şi Jane dovediseră un interes prea mare faţă de jucării. Emma şi Scott începură să le ascundă, jucîndu-se cu ele numai atunci cînd erau singuri. N-o mai făceau cu nepăsare, ci cu o anumită prudenţă. Cu toate acestea, Jane era neliniştită.

Într-o seară, îi vorbi lui Paradine despre ceea ce simţea.

— Ştii păpuşa pe care i-a dăruit-o Harry, Emmei?

— Da.

— Astăzi am fost în oraş şi am încercat să aflu de unde provine. Nici o indicaţie.

— Poate că Harry a cumpărat-o din New York.

Jane nu era convinsă.

— I-am întrebat şi în legătură cu celelalte lucruri. Mi-au arătat toate jucăriile — şi Johnson's este un magazin mare, ştii doar. Nu exista nimic asemănător abacului Emmei.

— Hm... Paradine nu era prea interesat. În seara aceea aveau bilete la un spectacol şi se făcuse tîrziu. Aşa încît subiectul a fost abandonat.

Reveni în actualitate atunci cînd o vecină îi telefonă Janei.

— Scotty n-a fost niciodată aşa, Denny. Doamna Burns a spus că l-a speriat rău de tot pe Francis al ei.

— Francis? Derbedeul ăla mic şi gras, nu-i aşa? Seamănă cu taică-său. Odată, pe cînd eram în anul doi de liceu, i-am spart nasul lui Burns.

— Termină cu lăudăroşeniile şi ascultă-mă, făcu Jane amestecînd un coctail. Scott i-a arătat lui Francis ceva care l-a speriat pe puşti. N-ar fi mai bine să vezi...

— Aşa se pare. Paradine ciuli urechea. Zgomotele din camera alăturată îi spuseră unde se afla fiul său: Scotty!

— Bang! exclamă Scott şi apăru zîmbind. I-am omorît pe toţi piraţii spaţiali! Ai treabă cu mine, tati?

— Da. Dacă poţi să-i laşi pe piraţi neîngropaţi cîteva minute. Ce i-ai făcut lui Francis Burns?

Ochii albaştri ai lui Scott exprimau o candoare uriaşă.

— Cum?

— Mai încearcă. Sînt convins ca-ţi poţi aminti.

— Ăăă. Ah, aia... Nu i-am făcut nimic. Pe cuvînt. L-am lăsat să se uite la televizorul meu şi l-a... l-a speriat.

— Televizorul?

Scott arătă cubul de cristal.

— Nu e chiar televizor. Vezi?

— Paradine privi jucăria, surprins de sistemul de amplificare al imaginilor. Cu toate acestea nu vedea decît un labirint de linii colorate, lipsite de sens.

— Unchiul Harry...

Paradine întinse mîna spre telefon. Scott înghiţi un nod.

— Unchiul... unchiul Harry s-a întors în oraş?

— Da.

— Bine, eu mă duc să fac baie.

Scott se îndreptă spre uşă. Paradine întîlni privirea Janei şi încuviinţă semnificativ.

Harry era acasă şi nega orice amestec în legătură cu jucăriile cele ciudate. Destul de supărat, Paradine îi ceru lui Scott să i le aducă pe toate. În cele din urmă, jucăriile au fost aşezate în şir pe masă: cubul, abacul, păpuşa, casca-şapcă şi alte cîteva obiecte misterioase. Scott a fost interogat. Un timp, minţi cu încăpăţînare dar, în cele din urmă, ceda şi mărturisi sughiţînd.

— Adu cutia în care au fost lucrurile astea, ordonă Paradine şi apoi te duci la culcare.

— O să... hic!... mă pedepseşti, taticule?.

— Da, pentru minciuni. Cunoşti regula. Două săptămîni, nici un film şi nici bani pentru prăjituri.

Scott înghiţi un nod.

— O să-mi iei jucăriile?

— Nu ştiu încă.

— Bine... 'pte bună, 'tati, 'pte bună, mami.

După ce băieţelul dispăru pe scări, Paradine se aşeză pe un scaun şi studie atent cutia. Atinse gînditor mecanismele de deschidere topite. Jane îl privea.

— Ce este, Denny?

— Nu ştiu. Cine să fi lăsat o cutie cu jucării lîngă rîu?

— S-ar putea să fi căzut dintr-o maşină.

— Nu în locul acela. Dincolo de calea ferată, drumul nu trece pe lîngă rîu. Este un teren viran... nimic altceva. Paradine îşi aprinse o ţigară: bem ceva, iubito?

— Pregătesc eu.

Jane se apucă de treabă, dar privirea îi era tot îngrijorată. Îi aduse un pahar lui Paradine şi rămase înapoia lui, ciufulindu-i părul cu degetele.

— Ceva în neregulă?

— Nu, absolut nimic. Doar... de unde au apărut jucăriile astea?

— La Johnson's nu le cunoştea nimeni, iar ei îşi comandă marfa de la New York.

— Am verificat şi eu, recunoscu Paradine. Păpuşa aia, o arătă el, mă pune pe gînduri. Este adevărat, apar fel de fel de lucruri, dar aş vrea să ştiu cine le-a făcut pe astea.

— Un psiholog? Abacul... cu astfel de obiecte nu se fac teste de laborator?

— Ai dreptate, pocni din degete Paradine. Şi fii atentă! Săptămîna viitoare, la universitate, trebuie să ţină o conferinţă un tip pe nume Holloway, psiholog de copii. Are reputaţie, este un nume celebru. Poate ştie ceva despre chestiile astea.

— Holloway? Nu...

— Rex Holloway. E... hm-m-m! Stă pe aici, pe aproape. Crezi că el a construit jucăriile astea?

Jane examina abacul. Se strîmbă şi ridică din umeri.

— Dacă el le-a făcut, atunci tipul nu-mi place. Totuşi, Denny, vezi dacă poţi afla ceva.

— O să încerc, încuviinţă Paradine.

Bău coctailul încruntîndu-se. Era vag neliniştit. Dar nu era speriat... nu încă.

Rex Holloway era un bărbat grăsuţ, chel şi cu nişte ochelari groşi, deasupra cărora sprîncenele sale negre şi stufoase stăteau ca nişte omizi zbîrlite. După o săptămînă, Paradine îl invită la masă. Aparent, Holloway nu era atent la copii, dar nu-i scăpa nimic din cîte făceau sau spuneau aceştia. Ochii lui cenuşii, ageri şi şireţi, vedeau totul.

FRAZBILE *şi* GRANCHIOASE

Jucariile il fascinara. În sufragerie, cei trei adulţi se strînsera in jurul mesei pe care se afla cutia. Holloway le studie atent, in vreme ce-i asculta pe Jane şi Paradine. In cele din urma, vorbi şi el:

— Ma bucur ca am venit aici in seara asta. Nu pe deplin, insa. Ştiţi, totul este foarte tulburator.

— Ha? Paradine se zgîi la el, iar pe chipul Janei se intipari consternarea. Urmatoarele cuvinte ale lui Holloway nu avura darul sa-i linişteasca.

— Avem de-a face cu nebunie.

Zîmbi, vazind privirile socate ale celor doi soţi.

— Din punctul de vedere al adulţilor, toţi copiii sînt nebuni. Aţi citit cumva cartea lui Hughes: „Vînt de înălţime în Jamaica"?

— O avem.

Paradine scoase cărticica din raft. Holloway intinse mîna, lua cartea şi o frunzari pîna gasi pasajul dorit. Citi cu glas tare:

— „Desigur, pruncii nu sînt umani — sînt mai degraba animale şi au o cultura straveche şi ramificata, aidoma pisicilor, peştilor şi chiar serpilor; asemanatoare cu ale acestora, dar mult mai complicată si mai plina de viaţa deoarece, la urma urmei, pruncii sînt una dintre cele mai dezvoltate specii ale vertebratelor inferioare. Pe scurt, ei au creiere care lucreaza cu termeni şi categorii proprii, ce nu pot fi traduse prin termeni şi categorii aparţinînd minţii omeneşti."

Jane încercă sa fie calma, dar nu reuşi.

— Nu vreţi sa spuneţi că Emma...

— Aţi putea gîndi ca fiica dumneavoastra? intreba Holloway. Ascultaţi: „Un adult nu poate gîndi ca un prunc, aşa cum nu poate gîndi ca o albină."

Amestecind coctailurile, Paradine rosti peste umăr:

— Astea sint pure speculaţii, nu-i aşa? Din cîte înţeleg, afirmaţi că bebeluşii au o cultura a lor, ba chiar un standard inalt de inteligenţa.

— Nu neapărat. Sa ştiţi ca nu exista o ştacheta. Eu spun doar atit: copiii gîndesc altfel decît noi. Nu neaparat **mai bine** — asta este o chestiune de valoare relativa. Însă, fac conexiuni diferite. Se încrunta, cautîndu-si cuvintele.

— Poveşti, mormăi Paradine oarecum grosolan dar, de fapt, îngrijorat in privinţa Emmei. Bebeluşii nu au alte simţuri decît noi.

— Cine a spus aşa ceva? întreba Holloway. Ei işi folosesc mintea în mod diferit, atît şi nimic mai mult. Este, totusi, suficient!

— Încerc sa înţeleg, rosti încet Jane. Ma gîndesc la mixerul meu. Amesteca maioneza si piureul, dar poate stoarce şi portocale.

— Cam asa ceva. Creierul este un coloid, o masinarie foarte complicata. Nu stim multe despre posibilitaţile sale. Nu stim nici macar cît poate cuprinde. Însa, **se ştie** ca mintea devine condiţionată o data cu maturizarea individului. Ea urmeaza anumite trasee familiare şi majoritatea gîndirii ulterioare este structurata pe nişte direcţii considerate ca atare. De exemplu, această jucărie. Holloway atinse abacul. Aţi încercat-o?

— Puţin, răspunse Paradine.

— Dar nu prea mult, aşa este?

— Mda...

— De ce?

— Este lipsită de sens, se plînse Paradine. Orice problemă trebuie să aibă o logică. Însa unghiurile alea aiurea...

— Mintea v-a fost condiţionata de Euclid. Asta-i cauza pentru care... obiectul acesta ne plictiseste si pare lipsit de sens. Dar un copil nu stie nimic despre Euclid. O geometrie diferita de a noastra nu-l şocheaza ca fiind lipsita de logica. El crede ceea ce vede.

— Nu cumva vreţi să spuneţi ca jucaria asta are o extensie intr-o a patra dimensiune? întreba Paradine.

— Vizual nu, oricum, nega Holloway. Eu spun doar că minţile noastre, condiţionate de Euclid, nu vad in acest obiect decît o incîlceala ilogica de sîrme. Dar un copil — şi in special un prunc — ar putea sa vada mai multe. Nu din primul moment. Ar fi o problema, desigur. Numai ca un copil n-ar fi handicapat de prea multe prejudecaţi.

— Scleroza arterelor gîndirii, interveni Jane.

Paradine nu era convins.

— Atunci, un copil ar putea calcula mai bine decît Einstein? Nu, nu voiam să spun asta... Înţeleg cam ce vreţi să afirmaţi. Atît doar ca...

— Bine, fiţi atent. Să presupunem ca exista doua feluri de geometrie — ma limitez tocmai pentru a fi mai clar. Geometria noastra, euclidiana, şi o alta, careia o sa-i spunem X. X nu prea are multe legaturi cu Euclid. Ea se bazeaza pe teoreme diferite. Doi şi cu doi nu fac neaparat patru; pot face y_8, sau un numar iraţional. Mintea unui prunc nu este înca condiţionata, decît prin intermediul unor factori, oarecum nesiguri, ce ţin de ereditate şi de mediul de viaţa. Învaţaţi un copil geometria euclidiana...

— Sarmanul copil, facu Jane.

Holloway ii arunca o privire iute.

— Noţiunile de bază... Blocurile alfabetice... Matematica, geometria, algebra — acestea vin mai tîrziu. Suita aceasta de materii, de cunoştinţe, ne este familiara. Pe de alta parte, învaţaţi-l pe copil principiile de baza ale logicii X.

— Blocuri? Ce fel?

Holloway privi abacul.

— Pentru noi este lipsit de sens. Dar noi am fost condiţionaţi de Euclid.

Paradine işi turna un whisky sec.

— Destul de neplacut. Nu va limitati la matematica.

— Exact! Nu limitez nimic. Cum aş putea? Nu sînt condiţionat logicii X.

— Asta este raspunsul, facu Jane oarecum uşurată. Cine a făcut-o? Trebuie să fie o persoana destul de remarcabila pentru a realiza ceea ce noua ne par drept jucarii.

Holloway încuviinţa, clipind din ochi înapoia lentilelor groase.

— S-ar putea sa existe asemenea persoane.

— Unde?

— S-ar putea sa prefere anonimatul.

— Superoameni?

— As fi şi eu curios sa aflu. Vedeţi, apare din nou chestiunea ştachetei. Dupa standardele noastre, persoanele acestea par uluitoare, din anumite puncte de vedere. Din alte puncte de vedere, pot părea destul de limitate. Nu este o diferenţa cantitativă, ci una calitativa. Ele **gîndesc** altfel. Şi sînt sigur că noi putem face lucruri pe care ele nu pot sa le faca.

— Poate ca nu vor, interveni Jane.

Paradine ciocani mecanismul topit de pe cutie.

— Dar asta? Implica...

— Un scop, desigur.

— Transport?

— Este primul lucru la care ne putem gîndi. Daca este aşa, cutia putea veni de oriunde.

— Unde — lucrurile — sînt — diferite? întreba apasat Paradine.

— Exact. Din spaţiu, sau chiar din timp. Nu ştiu; sînt doar psiholog. Din nefericire şi eu sînt condiţionat de Euclid.
— Locul acela trebuie să fie tare ciudat, spuse Jane Denny, jucăriile astea să dispara.
— Asta şi intenţionez.
Holloway ridica cubul de cristal.
— I-aţi chestionat amănunţit pe copii?
— Da, raspunse Paradine. Scott spunea ca atunci cînd a privit cubul pentru prima oara, inauntru se aflau omuleţi. L-am întrebat ce se găseşte acum înauntru.
— Ce-a răspuns? se apleca înainte psihologul.
— Ca se construieşte un loc. Exact cuvintele astea mi le-a spus. L-am intrebat cine il construieşte — omuleţii? Nu mi-a putut explica.
— Nu, era de aşteptat, murmura Holloway. Trebuie sa fie ceva progresiv. De cît timp au copiii jucariile?
— Cred că de vreo trei luni.
— Timp suficient. Vedeţi, o jucarie perfecta este atît educativa cît şi mecanica. Trebuie sa faca un lucru care il poate interesa pe copil si, în acelasi timp, sa-l educe, preferabil in mod inconstient. La început, probleme simple. Mai tîrziu...
— Logica X, şopti Jane alba la faţă.
Paradine înjura incetişor.
— Emma şi Scott sînt perfect normali!
— Ştiţi cum le lucreaza minţile... acum?
Holloway nu urmă ideea. Învîrtea în mîini papuşa.
— Ar fi interesant de cunoscut condiţiile locului de provenienţă al acestor obiecte. Inducţia nu ajuta însa prea mult. Lipsesc mulţi factori. Nu putem vizualiza o societate bazată pe factorul X... un mediu adaptat minţilor care gîndesc conform structurilor X. De pildă, reţeaua aceasta luminoasă din păpuşi. Ar putea fi absolut orice. Ar putea exista în interiorul nostru, dar n-am descoperit-o inca. Atunci cînd vom gasi calea cea bună... Inalţa din umeri. Ce parere aveţi de asta?
Era un glob purpuriu, cu diametrul de cinci centimetri, cu o protuberanţă pe suprafaţă.
— Cine ar putea face ceva cu el?
— Scott? Emma?
— Nu l-am văzut pînă acum vreo trei saptamîni. Apoi, Emma a început să se joace cu el. Paradine îşi muşca buza. După aceea şi Scott a devenit interesat.
— Cam ce făceau?
— Îl ţineau în faţa lor şi-l mişcau înainte şi înapoi. Nici o mişcare mai aparte.
— Nici o mişcare euclidiană, îl corectă Holloway. La început, nu puteau pricepe scopul jucăriei. Trebuiau sa se înveţe cu ea.
— Ce oribil făcu Jane.
— Nu si pentru ei. Probabil că Emma înţelege mai repede decît Scott factorul X, deoarece mintea ei nu este condiţionata încă acestui mediu.
— Îmi amintesc multe lucruri pe care le făceam pe cînd eram copil, rosti Paradine. Chiar pe cînd eram mic de tot.
— Şi?
— Eram... nebun?
— Lucrurile pe care nu vi le amintiţi reprezinta criteriile nebuniei, raspunse Holloway. Utilizez cuvîntul „nebunie" doar ca un simbol convenabil, desemnînd abaterea de la norma umana cunoscuta. Standardul arbitrar al integrităţii mintale.
Jane lasa paharul din mîna.
— Domnule Holloway, aţi spus că inducţia este dificila. Mie mi se pare însa ca faceţi caz de ea din prea puţine indicii. La urma urmei, aceste jucarii...
— Sînt psiholog şi m-am specializat în copii. Nu sînt judecator. Aceste jucării înseamna atît de mult pentru mine tocmai pentru că înseamna atît de puţin.
— S-ar putea sa greşiţi.
— Ar fi mai bine. Aş dori sa examinez copiii.

Jane se ridica brusc:
— Cum?
După ce Holloway îi explică, ea încuviinţa, deşi cu o uşoară ezitare.
— Bine. Nu sînt însa cobai.
Psihologul îsi agită mîinile grasuţe.
— Doamna draga! Nu sînt un Frankestein. Pentru mine, factorul primordial este individul — lucru firesc, deoarece mă ocup de creier. Daca este ceva în neregula cu puştii, vreau să-i vindec.
Paradine lasa ţigara şi privi fumul albastrui ce se unduia in sus.
— Puteţi pune un diagnostic?
— O să încerc. Asta este tot ce pot spune. Daca minţile lor, încă nedezvoltate, au fost cuplate pe canalul X, este necesar sa le readucem înapoi. Nu spun ca ar fi masura cea mai inteligentă, dar este impusa de standardele noastre. La urma urmei, Emma şi Scott vor trai în aceasta societate.
— Mda. Mda. Nu cred ca s-a intîmplat cine ştie ce... Par absolut normali.
— Aparent, se poate. N-am nici un motiv sa se comporte anormal, nu? Şi cum puteţi spune daca... gîndesc diferit?
— O să-i chem, rosti Paradine.
— Fiţi cît mai natural, da? Nu vreau sa se auto-cenzureze.
Jane arata cu barbia spre jucarii.
— Lasaţi-le acolo, încuviinţă Holloway.
După ce Emma si Scott sosiră, psihologul nu-i întrebă nimic direct. Izbuti sa-l atragă pe Scott, pe nesimţite, în conversaţie, aruncind ici-colo cuvinte cheie. Nimic evident, ca un test de cuvinte asociate; pentru aşa ceva este necesara cooperarea subiectului.
Cel mai interesant lucru se petrecu atunci cînd Holloway lua abacul.
— Vrei sa-mi arăţi şi mie cum funcţionează?
Scott ezita.
— Da, domnule... Aşa...
Mişca cu abilitate o bila prin labirint, într-o linie încîlcita, atît de iute, încît nimeni nu a fost sigur daca, în cele din urmă, bila dispăruse sau nu. S-ar putea sa fi fost numai iuţeală de mînă. Apoi, iaraşi...
Încercă şi Holloway. Scott îl privi, strîmbînd din nas.
— Asa este bine?
— Nţţ... Trebuie să ajungă **acolo...**
— Aici? De ce?
— Păi, numai aşa poate fi făcut sa mearga.
Holloway era însă condiţionat de Euclid. Nu exista nici un motiv pentru ca bila să alunece de pe o anumită sîrmă pe alta. Părea un factor aleator. De asemenea, Holloway îşi dădu brusc seama; anterior, cînd îi aratase Scott, bila nu avusese aceeaşi traiectorie. Cel puţin, asa i se părea lui.
— Vrei să-mi arăţi încă o dată?
Scott mai arăta o data şi încă o dată. Holloway clipi înapoia ochelarilor. Aleator, da şi variabil: de fiecare dată, Scott deplasase bila pe un alt traseu.
Cu toate acestea, niciunul dintre adulţi nu putea spune dacă bila dispărea sau nu. Daca s-ar fi aşteptat sa o vada disparînd, reacţiile lor ar fi fost diferite.
În cele din urmă, nu se rezolvă nimic. Pe cînd îşi lua rămas bun, Holloway păru stînjenit.
— Pot sa mai revin?
— Aş dori, raspunse Jane. Oricînd. Credeţi încă...
Bărbatul încuviinţă.
— Minţile lor nu reacţionează normal. Sînt inteligenţi, dar am impresia incredibila ca ei ajung la soluţii într-un mod pe care noi nu-l inţelegem. Parca ar folosi algebra, pe cînd noi utilizăm geometria. Concluziile sînt aceleaşi, dar difera căile de ajungere la ele.
— Ce-i cu jucăriile? întreba Paradine.
— Ascundeţi-le. As dori sa le împrumut, daca se

poate...

În noaptea aceea, Paradine nu dormi prea bine. Paralela facuta de Holloway fusese prost aleasa. Ducea la teorii care te puneau pe gînduri. Factorul X. Copiii utilizau echivalentul unei gîndiri algebrice, în timp ce adulții aveau o gîndire geometrica.

Corect. Numai ca...

Algebra îți ofera soluții pe care geometria nu le poate da, deoarece exista termeni si simboluri ce nu pot fi exprimate geometric. Daca logica X ducea la concluzii de neacceptat pentru mintea unui adult?

— La dracu! sopti Paradine.

Jane se foi lînga el.

— Iubitule? Nici tu nu poți sa adormi?

— Nu.

Se ridica si trecu alaturi. Emma dormea linistita, ca un îngeras, cu brațul în jurul ursulețului. Prin usa deschisa, Paradine zarea, pe perna, capul lui Scott.

Jane veni în prag, lînga el. O cuprinse cu brațul.

— Saracuții, murmura ea. Şi Holloway îi numea nebuni. Cred ca noi sîntem cei nebuni, Dennis.

— Da. Avem vedenii.

Scott se foi in somn. Fara sa se trezeasca, bolborosi ceva asemanator unei întrebari, deși nu parea sa fie într-o limba cunoscuta. Emma gemu și ea, încetisor, ca un mieunat de pisica.

Niciunul nu se trezise. Continuau sa doarma.

Paradine se gîndi însa — și o durere îl sageta prin trup — ca Scott o întrebase ceva pe Emma și fetița îi raspunsese.

Mințile lor se schimbasera într-atît de mult încît și... somnul le era diferit?

Își alunga gîndul.

— O sa racești. Hai înapoi în pat. Vrei sa bei ceva?

— Așa cred, raspunse Jane, privind-o pe Emma. Mîna i se întinse orbește spre fetița; o retrase si adauga: Haide, sa nu-i trezim.

Baura puțin coniac, în tacere. Dupa ce adormi, Jane plînse în somn.

Scott nu era treaz, dar creierul lui lucra încet si atent. Astfel:

„Vor lua jucariile. Barbatul cel gras... poate listava periculos. Însa direcția Ghorica nu iese... evankrus dun nu le are. Intransdecție... stralucitor și luminos... Emma... Acum este mai khopranika decît... tot nu vad cum sa... thavarar lixery distan..."

O particica din gîndurile lui Scott puteau fi înțelese. Emma însa se condiționase mult mai repede factorului X.

Şi ea gîndea.

Nu ca un adult, sau un copil. Nici macar ca o ființa umana. Poate doar ca o ființa umana de un tip şocant de nefamiliar pentru „genus homo".

Uneori pîna și lui Scott îi venea greu sa-i urmareasca logica.

Dacă n-ar fi fost Holloway, viața ar fi intrat într-o rutina aproape normala. Jucăriile nu mai erau pomenite. Emma continua sa fie fericita cu papusile si formele pentru nisip. Scott se preocupa de basebal și de trusa chimica. Faceau tot ceea ce faceau și alți copii, arătînd puține, chiar deloc, strafulgerari ciudate. Holloway parea sa fi fost un alarmist.

Încercase jucăriile și obținuse rezultate stupide. Trasase nenumarate grafice si diagrame, corespondase cu matematicieni, ingineri și alți psihologi și aproape că înnebunise, cautînd sa gaseasca scopul construcției obiectelor. Cutia însasi, cu mecanismul ei enigmatic, nu spunea nimic. O mare parte a mecanismului era topit. Dar jucariile...

Orice cercetare era data peste cap de factorul aleator. Desi denumirea era pur semantica, Holloway era convins ca nu era tocmai aleator. Nu avea însa suficiente date. De exemplu, nici un adult nu putea lucra cu abacul. Şi, prevazator, Holloway nu lasase nici un copil sa se joace cu obiectul.

Cubul de cristal era tot atit de criptic. Arata o sumedenie de culori țipatoare, care uneori se deplasau. Prin asta, aducea cu un caleidoscop, desi, învîrtindu-l și sucindu-l, nu intervenea nici o modificare. Din nou, factorul aleator.

Sau, mai degraba, necunoscutul. Structura X. În cele din urma, Paradine si Jane revenira la un soi de indiferența, cu senzația ca copiii se vindecasera, acum cînd cauza fusese îndepartata. Siguri de acțiunile Emmei și ale lui Scott, parasisera orice grijă.

Copiilor le placea sa înoate, sa se plimbe cu bicicleta, sa mearga la filme și sa se joace cu jucariile normale la vîrsta lor. Este adevarat ca nu stapîneau unele jucarii mecanice, care implicau o anumita logica. De pilda, un glob tridimensional, care trebuia construit din elementele componente desfacute, jucarie pe care, ce-i drept, abia o înțelesese Paradine.

Din cînd în cînd, mai existau însa scapari. Într-o sîmbata dupa-amiaza, Scott se plimba cu bicicleta impreuna cu tatal sau și se oprisera pe vîrful unui deal. Sub ei se întindea o vale superba.

— Draguța, nu-i așa? remarcase Paradine.

Scott privise cu gravitate peisajul.

— E complet greșit.

— Ce-e-e?

— Nu știu.

— Ce este greșit?

— Tii... Scott căzu într-o tăcere uluită. Nu știu...

Copiilor le lipsiră jucariile, dar nu mult timp. Emma se readapta cel mai ușor, desi Scott mai strîmba din nas. Ducea discuții de neînțeles cu sora lui și studia hîrtiile mîzgalite de ea. Parca o consulta, atunci cînd apareau probleme dificile, care îl depașeau.

Daca Emma înțelegea mai mult, Scott avea o inteligență mai practica și, în plus, dovedea abilitate manuală. Construi un mecanism cu trusa lui, Mecano, însă rămase dezamagit. Cauza nemuțumirii sale era tocmai ceea ce îl făcuse pe Paradine să rasufle ușurat atunci cînd văzuse construcția. Era exact ceea ce ar fi facut orice baiat de vîrsta lui Scott: ceva vag asemanator unei nave cubiste.

Era chiar prea normală pentru a-l mulțumi pe Scott. O întreba pe Emma mai multe lucruri, dar numai între patru ochi. Ea se gîndi un timp, apoi facu alte mîzgaleli, cu un creion ținut cu stîngacie.

— Poți citi lucrurile astea? își întreba Jane fiul într-o dimineața.

— Nu le citesc. Înțeleg ceea ce vrea ea. Nu întotdeauna, dar de cele mai multe ori.

— Este o scriere?

— N-nu. Nu este ceea ce **pare**.

Simbolism, sugera Paradine peste ceasca de cafea.

Jane îl privi cu ochii largiți:

— Denny...

El clipi și scutura din cap. Mai tîrziu, pe cînd erau singuri, îi spuse:

— Nu te lăsa influențata de Holloway. Nu sugeram faptul ca puștii se înțeleg într-un grai necunoscut noua. Daca Emma deseneaza un patrat și spune ca este o floare, asta nu este decît o regula arbitrara... Scott o ține minte. Data viitoare, cînd ea face același patrat, sau încearca sa-l faca... asta este!

— Mda, pufni Jane. Ai observat că în ultima vreme, Scotty citește foarte mult?

— Am văzut. Totuși, nimic deosebit. Nici Kant, nici Spinoza.

— Răsfoiește cărțile, doar atît.

— Așa făceam și eu la vîrsta lui, răspunse Paradine și plecă să-și țină cursurile de dimineață.

Prînzi cu Holloway, lucru care devenise o obișnuință zilnică și-i povesti de încercările literare ale Emmei.

— Aveam dreptate cu simbolismul, Rex?

Psihologul încuviință.

— Da. Limbajul nostru nu este, de altfel, decît un simbolism arbitrar. Cel puțin în aplicațiile lui. Uită-te aici. Desenă pe șervețel o elipsă îngustă. Ce-i asta?

— Adică... ce reprezintă?

— Da. Ce îți sugerează? Poate fi o reprezentare aproximativă a... ce anume?

— Multe, răspunse Paradine. Un pahar din hîrtie văzut de sus... Un ou prăjit... O felie de franzelă... O țigară de foi...

Holloway adăugă desenului un triunghi cu vîrful într-unul din capetele elipsei. Ridică privirea spre Paradine.

— Un pește, răspunse bărbatul imediat.

— Simbolul, familiar pentru noi, al unui pește. Chiar fără aripioare, ochi sau gură îl putem recunoaște, deoarece am fost condiționați să identificăm această formă particulară cu imaginea noastră mentală a unui pește. Baza unui rebus... Un simbol care pentru noi înseamnă mai mult decît vedem pe hîrtie. Ce-ți trece prin minte, atunci cînd privești desenul acesta?

— Păi... cum... un pește!

— Continuă... Ceea ce vizualizezi — totul!

— Aripioare, rosti încet Paradine, privind în gol. Apă... Spumă... Ochiul unui pește... Solzi... Culori...

— Deci, simbolul reprezintă mai mult decît ideea abstractă de „pește". Observă că simbolul este un substantiv, nu un verb. Știi, este mai greu să simbolizezi acțiunile. Oricum... să o luăm invers. Să presupunem că dorești să simbolizezi un substantiv, să zicem „pasăre". Desenează-l.

Paradine desenă două arce unite, cu concavitatea în jos.

— Simbolul cel mai comun, încuviință Holloway. Tendința obișnuită este de a simplifica. Mai ales atunci cînd un copil vede ceva pentru prima dată și are puțini termeni de comparație. El încearcă să identifice lucrul cel nou cu ceea ce îi este deja familiar. Ai văzut vreodată cum desenează un copil oceanul?

Nu așteptă un răspuns, ci continuă:

— O serie de unghiuri. Asemănătoare liniei frînte trasate de un seismograf. Cînd am văzut Pacificul pentru prima oară, aveam vreo trei ani. Îmi amintesc destul de bine. Părea... ascuțit. O cîmpie plană, înclinată cu un anumit unghi. Valurile erau triunghiuri regulate, cu vîrfurile în sus. De fapt, nu le vedeam stilizate așa, dar mai tîrziu, amintindu-mi, a trebuit să găsesc un termen de comparație familiar. Acesta este singurul mod de a conceptualiza un lucru inedit. Copilul obișnuit încearcă să deseneze triunghiurile acelea regulate, dar coordonarea lui este încă defectuoasă. El obține o linie de tipul seismogramei.

— Și, ce vrei să spui cu asta?

— Un copil vede oceanul. Îl stilizează. Schițează un desen care, în concepția lui, simbolizează oceanul. Mîzgălelile Emmei ar putea fi tot simboluri. Nu vreau să spun că în ochii ei lumea arată altfel — poate mai luminoasă, mai clară, mai directă și ceva mai complicată decît o percepe ea. Vreau să spun că procesele ei de gîndire sînt diferite, că ea traduce ceea ce vede în simboluri neobișnuite.

— Crezi încă...

— Da. Mintea ei a fost condiționată într-un alt mod. S-ar putea ca ea să descompună ceea ce vede în elemente simple, evidente, dînd acestor elemente o semnificație pe care noi n-o putem înțelege. Ca și abacul. A văzut o logică în el, deși pentru noi era ceva complet aleator.

Paradine se hotărî brusc să renunțe la prînzurile cu Holloway. Tipul era un alarmist. Teoriile lui erau mai fantastice ca oricînd și utiliza orice, potrivit sau nu, care le putea susține. Rosti, oarecum, sardonic:

— Vrei să spui că Emma comunică cu Scott într-un limbaj necunoscut?

— În simboluri pentru care ea n-are cuvinte. Sînt convins că Scott înțelege multe din aceste... mîzgăleli. Pentru el, un triunghi isoscel poate reprezenta orice, chiar și un substantiv comun. Cineva care nu știe nimic de chimie sau fizică ar înțelege ce înseamnă H_2O? Și-ar da el seama că simbolul poate evoca imaginea unui ocean?

Paradine nu răspunse. Îi povesti, însă, lui Holloway despre remarca surprinzătoare a lui Scott în fața văii privite de pe culme. După o clipă, regretă impulsul, deoarece psihologul se porni iarăși:

— Structura gîndirii lui Scott determină un total care nu-l egalează pe cel al acestei lumi. Poate că, în mod inconștient, el așteaptă să vadă lumea din care au sosit jucăriile acelea.

Paradine nu-l mai asculta; era sătul. Copiii se dezvoltau normal și singurul factor sîcîitor era Holloway însuși. În aceeași seară, Scott manifestă însă un interes deosebit — abia mai tîrziu semnificativ — pentru țipari.

Istoria naturală nu putea prezenta nici un rău. Paradine explică răbdător tot ce cunoștea despre țipari.

— Dar unde își depun icrele? Sau nu le depun?

— Asta continuă să reprezinte un mister. Locul lor de împerechere și naștere este necunoscut. Poate în Marea Sargaselor sau în adîncuri, unde presiunea îi poate ajuta la ejectarea din pîntece.

— Curios, rosti Scott, gîndindu-se profund.

— Somonii fac cam același lucru. Merg în susul rîurilor ca să-și depună icrele. Paradine continuă cu detalii. Scott era fascinat.

— Dar e **bine,** tăticule. S-au născut în rîu, iar cînd învață să înoate, coboară în ocean. Apoi se întorc și depun icrele, nu?

— Exact.

— Numai că ei nu se **întorc,** medită Scott. Și-au trimis doar icrele...

— Ar trebui un ovipozitor foarte lung, spuse Paradine și adăugă cîteva detalii referitoare la oviparitate.

Băiatul nu era pe deplin satisfăcut.

— Florile, replică el, își trimit semințele la mare distanță.

— Da, dar nu le pot dirija. Nu toate găsesc pămînt fertil.

— Însă ele nu au creier. Tăticule, de ce oamenii trăiesc **aici?**

— În Glendale?

— Nu... **aici.** Peste tot. Cred că mai sînt și alte locuri.

— Te referi la celelalte planete?

Scott ezită.

— Toate sînt numai... părți ale... locului cel mare. Seamănă cu rîul în care merg somonii. De ce oamenii nu coboară la ocean, atunci cînd cresc?

Paradine își dădu seama că Scott vorbea figurativ. Simți un fior scurt. Oceanul...?

Puii speciilor nu sînt condiționați să trăiască în lumea părinților lor. Ei intră în lumea respectivă după ce s-au dezvoltat îndeajuns. Mai tîrziu, se împerechează. Ouăle fecundate sînt îngropate în nisip, în susul rîului, unde, mai tîrziu, produc.

Și ei învață. Instinctul, singur, este fatal de lent. Mai cu seamă în cazul unei anumite rase, incapabilă să se descurce în lumea aceasta, incapabilă să se hrănească, să bea sau să supraviețuiască, dacă altci-

FRAZBILE *și* GRANCHIOASE

neva, prevăzător, n-a intuit toate astea.

Copiii, hrăniți și îngrijiți, vor supraviețui. Vor exista incubatoare și roboți. Vor supraviețui, dar nu vor ști cum să înoate în josul curentului, spre lumea mult mai vastă a oceanului.

De aceea, trebuie învățați. Trebuie educați și condiționați în multe feluri.

Subtil, fără dureri, fără senzația obligației. Copiilor le plac jucăriile care fac lucruri... iar dacă jucăriile acelea te și învață în același timp...

* * *

Paradine îl abandonase pe Holloway. Jane îl detesta, natural de altfel, pentru că ea dorea numai să-și potolească temerile. Acum, de cînd Scott și Emma se comportau normal, Jane se simțea mulțumită. Era o mulțumire careia Paradine nu i se putea asocia cu totul.

Scott continua să-i prezinte Emmei diferite construcții spre aprobare. De obicei, ea clătina din cap. Uneori, privea neîncrezătoare. Foarte rar, încuviința. Urma apoi o oră laborioasă de mîzgăleli aiurea pe bucățele de hîrtie și Scott, după ce studia notațiile, aranja și rearanja pietrele, piesele mecanice, mucurile de lumînări și celelalte gunoaie. În fiecare zi, servanta le arunca, făcînd curățenie, și în fiecare zi Scott o lua de la început.

Binevoi să-i explice cîte ceva tatălui său uluit, care nu înțelegea principiul și rostul jocului.

— Dar de ce stă pietricica asta tocmai aici?

— Este tare și rotundă, tăticule. Aici **trebuie** să stea.

— Dar și asta este tare și rotundă...

— Asta are vaselină pe ea. Cînd ajungi așa departe, nu vezi **doar** un obiect tare și rotund.

— După aceea ce vine? Lumînarea?

Scott privi dezgustat.

— Aia vine la sfîrșit. Acum vine inelul de fier.

Paradine se gîndi că totul semăna cu drumul unui cercetaș prin pădure, cu marcajele unui labirint. Exista însă, iarăși, o variabilă aleatoare. Logica se oprea — logica obișnuită — înaintea motivațiilor lui Scott de aranjare a pieselor așa cum o făcea el.

Paradine plecă. Peste umăr, îl văzu pe Scott scoțînd din buzunar un ghemotoc de hîrtie și un creion și îndreptîndu-se spre Emma, care stătea ghemuită într-un colț, gîndindu-se.

Mda...

Jane prînzea cu unchiul Harry, iar în după-amiaza aceea fierbinte de duminică nu prea aveai ce să faci, decît să citești ziarele. Paradine luă un „Collins", se aciui în locul cel mai răcoros pe care îl putu găsi și se cufundă în lectură.

După vreo oră, îl trezi din moțăială un tropăit de pași la etaj. Glasul lui Scott striga triumfător:

— Asta este, mototol! Haide...

Paradine se ridică repede, încruntîndu-se. Cînd ieși în hol, telefonul începu să țîrîie. Jane promisese să sune...

Puse mîna pe receptor și auzi glasul Emmei chicotind agitat. Se încruntă. Ce naiba se întîmpla la etaj?

— Uite! țipă Scott. Asta-i calea!

Cu nervii inexplicabil de încordați, Paradine uită de telefon și urcă scările în goană. Ușa camerei lui Scott era deschisă.

Copiii dispăreau.

Se topeau în fragmente, ca fumul în vînt, sau ca mișcarea într-o oglindă deformată. Dispăreau, mînă în mînă, într-o direcție pe care Paradine n-o putea înțelege și, pînă ce clipi, ei nu mai erau.

— Emma! făcu el cu gîtlejul uscat. Scotty!

Pe covor se zărea o construcție din hîrtii, pietricele, un inel de fier... gunoaie. O structură aleatoare. Un ghemotoc de hîrtie zbură spre Paradine.

Îl prinse în mod reflex.

— Copii! Unde sînteți? Nu vă ascundeți...

Emma! SCOTTY!

La parter, telefonul își opri țîrîitul ascuțit, monoton. Paradine privi ghemotocul de hîrtie.

Era o pagină ruptă dintr-o carte. Textul era subliniat și adnotat pe margini de mîzgălelile lipsite de sens ale Emmei. O strofă de patru versuri fusese într-atît de subliniată și mîzgălită încît era aproape de necitit, dar Paradine cunoștea bine „Peripețiile Alisei în lumea oglinzii". Memoria îi completă versurile.

Strămîna și pietrele murcoase
Se învîrtesc și pivotează-n plastă —
Frazbile toate, și granchioase —
Iar clipele te trec prin poarta vastă.

Este o prostie, se gîndi el. A spus-o Coco Cocou din „Alise". O plastă este cercul de iarbă din jurul unui ceas solar. Ceas... Timp... Ceva în legătură cu timpul... Cu multă vreme în urmă, Scotty îl întrebase ce este o plastă. Simbolism...

„Strămînă..."

O formulă matematică perfectă, care oferea toate condițiile într-un limbaj simbolic înțeles în cele din urmă de copii. Gunoaiele de pe podea... Pietrele trebuiau să fie murdare și lunecoase — vaselina? — și plasate într-o anumită poziție, încît să se rotească și balanseze.

Nebunie!

Pentru Emma și Scott nu fusese însă nebunie. Ei gîndiseră altfel. Folosind logica X. Notele făcute de EMMA pe pagină... reprezentau traducerea versurilor lui Carroll în simboluri care puteau fi înțelese atît de ea cît și de Scott.

Variabila aleatoare fusese descoperită de copii. Îndepliniseră condițiile ecuației spațio-temporale. „Iar clipele te trec prin poarta vastă..."

Paradine emise un scîncet slab, adînc, în fundul gîtlejului. Privi structura lipsită de sens de pe covor. Dacă ar fi putut s-o urmeze, așa cum făcuseră copiii... Dar nu putea... Construcția nu avea nici un înțeles. Variabila aleatoare îl depășea. Era condiționat de Euclid.

Chiar dacă înnebunea, tot n-ar fi reușit. Ar fi fost tipul greșit de „nebunie"...

Creierul i se oprise de-a mai gîndi. Faza de oroare uluită avea să treacă... după cîteva clipe. Boți hîrtia între degete.

— Emma, Scotty, rosti el cu o voce stinsă care nu aștepta nici un răspuns.

Lumina soarelui se strecura prin ferestrele deschise, strălucind pe blana aurie a ursulețului. La parter, telefonul reîncepu să țîrîie.

Traducere de MIHAI DAN PAVELESCU

Dănuţ Ungureanu

DIN NOU ACASĂ

Keyes căuta. Proptit în picioroangele lui făcea faţă furtunii scormonind masa mişcătoare de gunoi. Costumul uşor şi elastic îi permitea asta.

– Ai găsit ceva? rosti Lamarre în microfon, pe un ton mai ridicat decît ar fi trebuit, căci urletul vijeliei era mult atenuat.

Keyes se îndreptă nemulţumit. Cineva vorbi înăuntrul lui. „Atenţie, un tovarăş nu-ţi este un prieten. Doar un accesoriu, o înlesnire. Manevrează-l cu grijă şi o să funcţioneze la randament maxim.“ Strînse tija aurie a detectorului şi înaintă către el.

– Nimic. Ne pierdem vremea, asta e sigur. Să ne ascundem undeva pînă se mai domoleşte vîntul.

– Unde? făcu Lamarre.

Uneori, în astfel de momente, eficienţa lui atingea minimul. La început, cei năpăstuiţi de Krut nu fuseseră acceptaţi în misiuni la sol. Se ataşau prea mult de locul în care trăiau, amintiri care nici măcar nu erau ale lor veneau pe neaşteptate să-i tulbure. Specialiştii proroceau catastrofe. „Gena casei“ se dovedea a fi un adversar greu, cuibărit în structurile intime ale unora ca Lamarre.

Pînă unde puteau ajunge privirile lor, spinările dunelor de resturi unduiau instabile. Însă respiraţia intensă nu-i ferea de apăsarea masei de aer deplasîndu-se cu viteze din ce în ce mai mari. De temut erau mai ales bucăţile informe de tablă care se desprindeau năpustindu-se spre ei cu muchii ascuţite ca briciul. Dar asta nu era singurul necaz. Cînd se apropiaseră de cercetaş, piciorul lui Keyes intră pînă la genunchi într-o pastă cleioasă, de un roşu aprins a cărui strălucire fusese ascunsă în chipurile înşelătoare ale gunoaielor. Fură nevoiţi să se întoarcă şi să ocolească mult. Între timp, vîntul turbase. În vreme ce se adăposteau în spaţiul îngust al cabinei, Keyes îşi mută privirile pe orizontul negru, mişcător, al oceanului. Mai aveau cale de o oră pînă acolo, dar cu o seară înainte Lamarre îi propusese să se mai învîrtească un timp printre dune. Ceva îi spunea că vor avea noroc.

– Lam, zise Keyes cînd zgîlţîiturile se mai potoliseră, de cîte zile sîntem aici? Lamarre întoarse către el un chip obosit.

– Cred că de zece. Perimetrul ăsta are vreo mie de kilometri pătraţi.

Undeva, deasupra lor, se rotea cilindrul lucios al navei mamă, aşteptîndu-i. Casa lor era acolo. Mîncau şi dormeau pe furate. Dimineţile şi le petreceau căutînd. Seara făceau planuri.

– Keyes, două săptămîni în haznaua asta! Ar trebui să ai nervii unui cal de lemn ca să scapi teafăr.

– Aiureli! O să te obişnuieşti în cîteva ore. E doar ceva mai multă dezordine.

Odată, pe cînd nu se aşezaseră încă printre mormane, survolînd relaxaţi tonele de resturi, Keyes spusese rînjind:

– Numai noi nu sîntem aici!

Gunoaiele, dezolante prin întinderea lor, sfîrşeau prin a fi cu toate la fel. Acolo se năruiau încet, în ele însele, încet, ca nişte ceţuri de frunze moarte. Impresia era puternică mai ales în orele fără vînt, cînd aburul venit dinspre ocean se prelingea acumulîndu-se între cocoaşele de moloz.

La început văzuseră capsulele de acceleraţie, folia de bismut, băltoacele de mercur. Văzuseră formele de sticlă vanadică şi resturile rezervoarelor antişoc şi containere îmbucătăţite de toate tipurile ori mărimile posibile. Scuturaseră puful păpădiilor de azbest răsărite în mănunchiuri compacte pe sub carcasele înnegrite de focurile spaţiului. Cristalele memoriilor risipite păreau nestemate, supra feţele etanşărilor, cîte nu se corodaseră, scînteiau ca aurul şi argintul.

Dar se întîmpla şi altfel. Nu o dată dezveliseră păşind, din carnea păstoasă care susţinea totul, fragmente ale unor echipamente individuale, uneori bucăţi mai mari, mîneci sau cizme, iar altădată costume aproape întregi. Unele aparţinuseră trecutului, altele păreau de-a dreptul ciudate. Şi nu o dată se temuseră în tăcere că înăuntrul lor ar mai putea fi ceva.

Lamarre frînă înjurînd. De cîteva zile o făcea din ce în ce mai des. Ochiul îi aluneca peste suprafaţa pestriţă. Obosit, prea obosit. Era ultima răzbunare a tot ceea ce mai multe omeniri azvîrliseră cu dispreţ.

– Ar trebui să răsturnăm sacul ăsta de gunoi! spuse.

Keyes zîmbi.

– Păşeşti pe legendare tărîmuri de baştină, observă el. S-ar zice că nu te prea omori cu firea.

– Cine-şi mai aminteşte azi de asta? aruncă celălalt.

Ca mai toţi cei bîntuiţi de krut îşi ascundea prost emoţiile sau nu şi le ascundea deloc. Exista un procent de incurabili şi geneticienii o recunoşteau.

– Într-o vreme ar fi vrut rîuri, vegetale, ceva ca un parc mare, ştii. Dar în cele din urmă au fost

DIN NOU ACASĂ

nevoiţi s-o lase aşa cum a căzut.

– Dar, erau condamnaţi, consimţi Keyes căutînd să înmormînteze discuţia.

De zeci de ani tot ceea ce putea fi numit gunoi era dirijat în mod deliberat aici. Sănătatea spaţiului şi a celorlalte aşezări omeneşti făcea înfrîngerea mai uşor de suportat.

Ocoliră prudenţi o zonă circulară sub acoperămîntul căreia clipoceau adîncimi de ţiţei şi mîl radioactiv. Ştiau că odată prinşi nu vor mai putea scăpa în veci. Acum se strecurau anevoie printre zeci, sute, mii de blocuri informe, carbonizate, păstrînd încă, o ştiau prea bine, un miez ucigător. Erau pachete de reziduuri compactate în conductele de evacuare ale uzinelor de sinteză din spaţiu. În anumite perioade ale anului străbăteau atmosfera, fierbinţi, ca stele căzătoare produse în serie. Keyes le spunea „găinaţi cu surprize“.

Apoi veni noaptea. Prin vizoarele măştilor de oxigen priviră amurgul frumos cufundîndu-se lent în ocean. Chiar faptul neobişnuit că, pentru cîteva minute, putuseră să vadă soarele, le umpluse sufletele de o caldă şi tainică bucurie ca acelora aleşi să ia parte la întîmplări nehărăzite oricui. Începuse din nou să bată vîntul, dar în cabină era cald şi bine.

Puţin după miezul nopţii, Lamarre se trezi ţipînd. Ceea ce i se strecurase sub pleoape fusese arsura unei lumini albastre de o densitate extraordinară, care părea să coboare dintr-o jumătate a cerului. Erau parcă pe fundul unei ape limpezi.

– Stai liniştit, gîfîi Keyes, căutînd braţul înţepenit al celuilalt şi apucîndu-l strîns.

Cînd alunecau prudenţi între plafonul coborît de nori şi crestele în continuă schimbare, pe sub ei treceau fantomele unor clădiri a căror vîrstă nu le spunea nimic. Lamarre le bănuia urcînd, din adîncuri, pe înălţimea mai multor etaje. Creştetele lor se măcinau lent, de la o ploaie la alta, căscînd scobituri întunecoase de încăperi şi coridoare. Oare de aici începuse totul? De aici porniseră să crească dunele de resturi, gunoaiele alcătuind deşerturi, zeci, răspîndite pe toată suprafaţa planetei? Erau întrebări la care nu voiau să-şi răspundă.

– Lam! strigă Keyes.

Intrarea fusese mascată într-o aglomerare de „găinaţi“, însă ochiul mai exersat al lui Keyes o zărise chiar în momentul în care fusta cercetaşului trecea peste ea. Şi coborînd în ecluză înţeleseseră. Acolo, peretele bărcii de salvare se deformase la desprinderea disperată de „spectrum“. Aici se îngrămădiseră să privească frînturile incandescente pe care explozia le azvîrlise în urma lor. Iar dincolo trebuie că aşteptaseră neliniştiţi impactul cu dunele. Urme şi obiecte vorbeau.

– Lam! strigă Keyes din nou.

Măturase praful cu partea interioară a mînuşii.

– Ce dracu' te-a apucat, potoleşte-te!, ţipă Lamarre nervos.

Contorul, scăldat în norişorii învolburaţi de Keyes, pîriia vesel. Se aplecară amîndoi, apoi Lamarre aprinse lanterna, căci în ungherul acela pătrundea prea puţină lumină. Aşa ieşi la iveală şi marginea containerului.

– Trebuie să-l ducem sus, spuse Keyes.

– De ce? se miră Lamarre. Nu fă prostii!

Acum părea mai stăpîn pe sine. Dar era doar o reacţie a oboselii extreme.

– „Genetics“, silabisi. Poate că e plin cu viruşi.

– Da, încuviinţă grav Keyes. De tuse măgărească.

Şi se opinti încercînd să-l ridice. Lamarre dădu din umeri. Îl cunoştea prea bine ca să i se împotrivească. În vreme ce refăceau traseul spre suprafaţă, Keyes aruncă o privire după consola calculatorului. Acolo, în semiîntuneric, zăcea un costum de protecţie complet. N-avea să afle niciodată dacă înăuntrul lui se mai găsea ceva.

Şi fu din nou seară. Continua să curgă din cer lumina aceea care făcea ca tot ce se afla în jurul lor să capete o paloare stranie. Se strecuraseră în pîntecul cercetaşului.

– Ce poate fi asta? întrebă Lamarre.

Abia se mai ţinea pe picioare.

– Nu ştiu, zise Keyes. Radiaţii. Ziua de apoi. Cui îi pasă?

Îşi simţeau bărbile înţepîndu-le palmele. Keyes îşi trecu mîna prin părul năclăit. „Vorbeşte-i, îl povăţui cineva dinăuntrul lui, vorbeşte-i...“

– Trebuie să ne aşteptăm şi la altele. Dar acum containerul. Înăuntru sînt o sută de miliarde de protomeri. Sintetizaţi de Mobile Genetics. Unicate. Am cîteva teorii interesante în legătură cu felul în care au ajuns aici.

Lamarre se scutură scîrbit.

– Să ne descotorosim urgent de el. Radiaţiile au produs cu siguranţă mutaţii periculoase. Stăm pe o bombă.

Keyes clătină din cap.

– E prea solid ca să ne temem.

– Ce vrei să facem cu el? insistă Lamarre.

Lunganul îl privi mirat.

– Să-l luăm acasă, cred.

– Keyes, încetează! Hai să-l ducem dracului înapoi şi s-o ştergem! ţipă Lamarre.

Keyes îi puse o mînă pe umăr. Ceea ce pătrundea prin perdeaua strălucitoare pînă la suprafaţa conştiinţelor părea să fie un soi de nelinişte a aşteptării izvorînd dintr-un loc cu lumina. Dar mai era ceva. Keyes îl simţi pe celălalt dintr-o dată departe de el, la mii de parseci distanţă, refuzînd să comunice, refuzîndu-i ajutorul. În anii pe care îi petrecuse răscolind lumile moarte învăţase să-şi cunoască bine coechipierii. Lamarre era prea obosit ca să mai poată lupta cu frica.

– Genetics le-a pus cruce de mult, spuse el.

– Poate că da, admise Keyes. Poate că nu.

Lamarre se întoarse pe o parte.

– Ei pot face de o sută de ori mai bine ceea ce au reușit acum cincizeci de ani.

Ascultă... Keyes se întinse cu voluptate. Nu asta era problema. Probabil că vor distruge containerul și tot ce se află între pereții lui. El nu trebuia să ajungă aici, în nici un caz aici. Mîncăcioșii dinăuntru au nevoie de medii de cultură, nu pot pur și simplu s-o pornească de la nimic. Unele alveole conțin material sintetizat special pentru ei. Haleală. Dar asta nu e de ajuns. Locul experienței era altul și „Spectrum" într-acolo o pornise.

– E absurd! protestă celălalt. Viața nu se dezvoltă astfel.

– Asta, însă, da. Oameni peste măsură de isteți au pus pe picioare așa-zisa „genetică rapidă". Ca să scoți un cimpanzeu păros dintr-o amoebă nu e obligatoriu să-l treci prin toate etapele evoluției. Și ce e mai important, nu ai nevoie de milioane de ani ci de zile. Nebănuite sînt căile Domnului, rîse Keyes.

– Mutații?

– Mutații în cascadă. O echipă de computere a pus la punct programele. Apoi ele au fost codificate genetic. Ceea ce se află înăuntru poate da naștere unui ecosistem suficient de bine echilibrat, în numai cîteva zile.

Lamarre îl privi încordat.

– Care sînt riscurile de contaminare?

– Nici unul. Alveolele sînt perfecte. Prepararea lor a luat aproape tot atîta timp cît cea a protomerilor.

– Ești imposibil. Ce se întîmplă totuși dacă alveolele nu sînt etanșe?

– Nimic, spuse Keyes plictisit. Costumele noastre sînt.

– Și protomerii?

– Ar pieri pînă la ultimul. Unu: împrăștierea ar fi prea mică. S-ar ronțăi unii pe ceilalți în cîteva clipe. Doi: uită-te puțin în jurul tău. În condițiile astea n-ar putea supraviețui nici măcar calul de lemn de care pomeneai zilele trecute. Cred că stratul de ozon aduce cu o felie de șvaițer.

– Nu fi copil! Krutul vorbește prin tine. Nu se mai poate nimic pentru bătrîna ta hazna. A pierdut momentul favorabil. Va rămîne așa cîtă vreme se va mai roti în jurul soarelui.

Lamarre nu-i răspunse. Stătea cu spatele și neputîndu-i vedea ochii deschiși către gînduri Keyes îl crezu adormit. Cercetașul începuse să-i legene, mai întîi ușor, ca și cum le-ar fi priceput chinul pricinuit de nesomn, apoi din ce în ce mai amplu. Se stîrnise din nou furtuna. Keyes văzu prin voalul albastru al luminii din cer armata de zdrențe fără identitate, smulse dunelor, repezindu-se către ei. Și într-o clipă hublourile fură acoperite. Apoi porniră să zboare și obiecte mai grele, iar acestora învățase de cîteva zile să le aprecieze mărimea după zgomotul contactului cu pereții.

●

Keyes se dezmetici anevoie, bîjbîind cu degetele lipsite de protecția mînușilor acolo unde ar fi trebuit să se afle Lamarre. Locul era gol.

– Lam? rosti răgușit.

Zorii veneau cenușii, înghețați. Keyes așteptă pînă ce lumina zilei fu destul de puternică pentru a îndepărta umbrele. Atunci căută cu privirea containerul pe care din motive de siguranță îl ancorase la cîțiva metri în fața cercetașului. Cablul fusese în mod evident rupt sau tăiat și Keyes știu ca furtuna, oricît de puternică, n-ar fi putut face asta. Acum mintea îi era limpede. Cuplă emițătorul.

– Lamarre! strigă.

Pe urmă atenția îi fu atrasă de ceva. Ceva care se petrecea lent, undeva, la marginea cîmpului său vizual. Se întoarse brusc lăsînd să-i scape un strigăt ușor. Aluneca din partea de sus a hubloului și la început crezu că e vorba de un gunoi aruncat de furtună pe plafonul cabinei. Se apropie la fel de încet de transparența perfectă a sticlei și văzu ceva ca o bucată mare de gelatină străbătută de nenumărate vinișoare sîngerii, tremurînd în vreme ce se tîra. Văzu urma umedă ce rămînea întipărită pe fața exterioară a hubloului în spatele acelui lucru cît un cap de om. Și mai văzu luciul întunecat al unei pete răzbind din masa aceea translucidă, ațintindu-l cu privirea înghețată a unui ochi de mort. Keyes urmări fascinat apropierea ochiului acela care își modifica forma și culoarea chiar în vreme ce-l privea. Apoi se auzi un plescăit și lucrul se desprinse căzînd în grămada de gunoi, iar Keyes se întoarse să verse pe bancheta din spate.

Peste tot, în jurul său, resturile foșgăiau neliniștite, așa cum o făcuseră întotdeauna, dar el era din ce în ce mai sigur că de data asta efervescența lor ascunde ceva. În vreme ce-și presuriza costumul și se strecura în ecluză, încercă să-și potolească tremurul mîinilor. Un corp moale se desprinse de pe rama superioară a sasului lovindu-i umărul înainte de a se rostogoli la baza dunei. Făcu primul pas și piciorul strivi un fel de pernă diformă care se zgîrci lăsînd să-i scape o spută groasă, incoloră.

Pretutindeni, acolo unde se putea, răsăreau îndepărtînd anevoie obiectele mai grele care le închideau drumul către lumină. Urcau spre suprafață cu încăpățînare fără să se grăbească, tremurînd, prelingîndu-se, clipocind. Și erau mii, zeci de mii împînzind deșertul de gunoaie pînă la orizont. Keyes le urmări o vreme, paralizat. Rămăsese agățat la capătul unui gînd stupid – „cablul... cablul..." – apoi mîinile și picioarele porniră să i se miște mecanic, rigide, și el se deplasă cîțiva metri de la o dună la alta, căutînd pe cît posibil să nu atingă plăsmuirile ce-i răsăreau sub pași ca flori de cartilagii puhave. Atunci privirea îi întîlni la o sută de metri în față, pe o creastă sfărîmicioasă, trupul ghemuit al lui Lamarre. Ca să ajungă pînă la el trebuia să facă un ocol mare și pentru nimic în lume n-ar fi scos cercetașul din perimetrul infim în care îi găsiseră un echilibru.

Rămăsese aplecat la capătul unei mișcări care ar fi trebuit să-l ducă mai aproape de ceva ce se cuvenise să fie cercetat cu luare-aminte. Mai aproape de ce? Keyes nu putea ști.

– De ce ai făcut asta, Lam?

Dar răspunsul îl cunoștea de mult timp, de foarte mult timp. Dincolo de transparența vizorului, ochii verzi ai lui Lamarre erau și ei doar sticlă, sticlă goală, fără valoare. Keyes îl scutură ușor și fură gata să se răstoarne amîndoi.

– Lumina, vîntul, îngăimă în sfîrșit Lamarre.

Părea reîntors de pe altă lume. Keyes realiză că trecuseră probabil ore de cînd el se așezase acolo.

DIN NOU ACASĂ

în vîrful crestei instabile, incapabil să reacționeze, urmărind cu neîncredere stupidă cele ce urmaseră deschiderii containerului.

– Trebuie să plecăm imediat! zise. Mă auzi? Vino-ți în fire, trebuie s-o ștergem. Nu-mi place să fiu digerat.

Lamarre dădu din cap, însă pe buze nu-i ajunse decît un sunet gutural. Se afla în pragul unei crize. Keyes privi rapid în jur. Cercetașul scînteia la vreo sută cincizeci de metri spre vest. Într-un sfert de oră, puteau fi acolo și apoi ar fi gonit fără să se oprească pînă la marginea oceanului. Ceea ce văzu o clipă mai tîrziu îi îngheță sîngele în vine. Îl tîrî pe Lamarre după el, la poalele dunei, și îl îmbrînci în direcția cercetașului. Alergau.

Pe toată întinderea deșertului de resturi, viermuiala încetase brusc. Keyes înregistră nemișcarea formelor pe care le zdrobeau sub picioare alergînd ori cu pieptul ori cu brațele atunci cînd se poticneau. Foșgăiala dedesubturilor, cea care îi stîrnise repulsia și îl doborîse pe Lamarre, lăsase locul așteptării. Doar gunoaiele stîrnite continuau să se prăbușească încet, fărămițîndu-se. Iar ei alergau.

Keyes alunecă. Un scuipat mare, consistent, îi încătușase brațele încleindu-le. El rupse furios prelungirile ațoase, lipsite de culoare.

– Lumina... îi șuieră Lamarre aplecîndu-se peste el.

Și Keyes înțelese, fulgerat, în vreme ce se ridica. Nu era decît o așteptare înșelătoare, un răgaz. Aveau să-și reia creșterea de îndată ce procesele din interiorul lor le-ar fi permis trecerea la o nouă etapă. Fuseseră spori, invizibili, nimicuri unicelulare captive în alveolele lor ermetice. Fuseseră colonii lipicioase de ciuperci, mucegaiuri și larve colcăind într-un conglomerat clocotitor, pregătind sub țesuturile jilave ființele pe care computerele lui Genetics le plănuiseră să fie. Urmau să-și alcătuiască la iuțeală spini, coarne și colți, solzi și păr aspru și filamentele fine ale penelor înfipte în suprafața nou nouță și strălucitoare a pielii abia scornite. Lumina albastră sau orice altceva ar fi fost (un semn? un prilej?) le îmbrîncea înainte pe scara abruptă a devenirii, mereu înainte, nu le dăruia decît scurte răgazuri între etape, pregătind un nou salt. Înainte.

Temelia de gunoi a unei carcase vechi cedă și ei se pomeniră vreme de cîteva clipe lungi cît ore sub o ploaie deasă cu stropi cleioși care se dovediră a fi viermi subțiri, încolăciți. Lamarre țipă ascuțit agitîndu-și frenetic brațele. Apoi Keyes îl trase după el și din cîteva salturi fură lîngă vehicul. Cînd dădură la o parte perdeaua verde ca iedera ce acoperise sasul, Keyes fu cuprins de euforie. Părăsiră ecluza în vreme ce indicatoarele afișau simultan „Decontaminare terminată". Keyes se instală la comenzi. Mîinile i se plimbau cu repeziciune pe claviatura bordului. Încheie verificările privind spre Lamarre care se prăbușise pe banchetă cu genunchii sub bărbie, cu pleoapele strînse și maxilarele zvîcnind. Nimic nu părea să fie în neregulă cu excepția unei ușoare creșteri a greutății cercetașului.

Apoi examină hublourile. Mai întîi crezu că e doar furtuna, încă o dată trezită, însă privind mai atent dunele șuieră admirativ. O porniseră din nou. Vîntul, ceața alungată dinspre ocean, o modificare abia sesizabilă a nivelului de radiații, puseseră capăt așteptării. Și acum se zvîrcoleau iarăși în chinurile facerii, ale propriei lor faceri ce avea să dureze cîteva zile și nopți. Într-un loc, Keyes crezu că deosebește un tentacul tumefiat pipăind. O clipă mai tîrziu, cercetașul trecu peste moliciunea de pîslă a unei colonii de vegetale încă nematurizate. O pădure? Creșteau **prea** repede.

Dar ce importanță avea? Keyes zîmbi din nou. Ei goneau acum nestingheriți spre ocean, în găoacea indestructibilă a cercetașului, spre întinsul, urît mirositorul ocean de ale cărui unde uleioase și acide se feriseră atît. Nicicînd Keyes nu avusese vreo dorință mai puternică decît aceea de a vedea țărmurile negre, scobite de ploi corozive, plajele întesate cu resturi, lagunele a căror oglindă suflată cu spumă cenușie se încrețea în preajma unor jalnice și neidentificabile cioturi. Nicicînd nu răsunase un cîntec mai frumos decît cel înălțat, ca o mie de voci pătrunzătoare, de talazurile murdare pe care i se părea că le aude spărgîndu-se din ce în ce mai aproape.

Acolo, pe o limbă de nisip roșu ca focul, dezvelit ca prin minune, îi aștepta aparatul care avea să-i urce la cer. Keyes rîse fericit. Peste cîteva ore aveau să fie în cilindrul navei mamă, la sînul generos și blînd al civilizației. Acasă!

– Acasă! chiui ocolind cu o mișcare fină a manșei o crevasă în adîncul căreia trandafiri cărnoși pendulau căutînd. Și motoarele îi ținură isonul cu maximum de putere. Gunoaiele nu mai erau decît pete de culoare fulgerînd pe lîngă ei, inofensive, neputincioase.

– Trezește-te, aruncă peste umăr Keyes, lasă morcovul! O scoatem noi cumva la capăt.

Lamarre clătină abătut din cap și Keyes îl pătrunse pînă în suflet. Krutul plînsese în el. Viață pentru deșertul împuțit. Putea fi mulțumit acum. Mațul bălțat ca al unui piton încolăcindu-se leneș sîsîia „viață". „Viață" rosteau priviri încă șterse, lipsite de licăr. „Viață, viață" strigau terciuindu-se în crustele lor embrionii peste care cercetașul trecea rece.

– Nu-i vina ta, comentă plat Keyes, alveolele au fost prost gîndite. Cînd l-am scos, containerul era făcut praf. Ni s-a sfărîmat în mîini, doar știi.

Lamarre încuviință din nou, mut. Pe Keyes ta cerea îl scotea din minți.

– „Bătrîna căruță, bătrîna căruță", începu. oceanul, ei, oceanul ăsta, băiete, face toți banii Acizi, hidrocarburi, gaze, noroi. Scîrboșeniile or să-și dea sufletul cînd vor ajunge acolo. Dar cred

că a mai rămas şi nişte apă. Poţi să faci o baie dacă ai chef.

Keyes opri motoarele şi cu o ultimă fărîmă de inerţie răsuci cercetaşul. Apoi îşi rezemă ceafa de spătarul banchetei. Stăpînea peste toate o pace aşa cum trebuie să fi existat doar cu cîteva clipe înainte de naşterea universului. Şi o linişte grea, urzită peste bolboroseala confuză a valurilor. Keyes deschise ochii filtrînd razele sufocantei emanaţii albastre.

Cît puteau străbate cu privirile, pînă departe dincolo de limita la care mai reuşeau să distingă coamele lichide, faţa oceanului tresărea, veneau, mii de făpturi, noii născuţi ai unei lumi moarte, erupînd din valuri, zbenguindu-se nepăsători şi veseli în ceea ce era pentru alcătuirile lor încă fragile, supa primordială, oceanul – leagăn al vieţii, devorîndu-se unii pe ceilalţi, încălecîndu-se, murind unii, dar trăind, trăind alţii, cucerind pantele abrupte de lichid, linia frîntă a ţărmurilor, întorcîndu-se de pe unde îi risipise furtuna, ca pe o mînă de seminţe, să-şi întîlnească semenii născuţi pe uscat. Lumina albastră îi strigase încă o dată.

Deja Keyes putea să ghicească firave schiţe ale fiinţelor ce aveau să devină nu peste multă vreme. Crezuse că oceanul va nimici viaţa ieşită pe uşile laboratoarelor lui Genetics. Uitase **dorinţa** de a trăi, mai puternică decît orice pe lume.

La nici cincizeci de paşi, pe aceeaşi curbă a plajei, recunoscu locul în care lăsaseră modulul, sfera argintie către care zburaseră ca gîndul. Primul val se îngrămădise acolo alcătuind o movilă uriaşă în a cărei viermuială se întrezărea parcă o imensă bucurie. Nisipul îi fugise din preajmă învolburîndu-se şi se înapoiase ca şi cum o mînă invizibilă ar fi încercat s-o înmormînteze acolo. Peste trupul de oţel pe care îl prăvăliseră pentru că nu le semăna, urcau mustind, se poticneau o vreme în preajma ieşindurilor, se pierdeau în zecile de ascunzişuri care li se ofereau cu generozitate. Din pîlniile motoarelor se scurgea un lichid greu, galben.

Toate astea le văzu Keyes înainte de a auzi zgomotul cunoscut al sasului. Lamarre alerga împiedicîndu-se spre modul, cu braţele ridicate, poate ar fi vrut să sperie ori să alunge magma aceea rece palpitînd în a cărei răbufnire se înecau ultimele lor iluzii.

– Lamarre! strigă Keyes şi începu să rîdă.

Ceva se mişcase brusc şi în el, ceva se pregătise fără s-o bănuiască, pînă în clipa aceasta, convertindu-i dimensiuni interioare în altele, mai adînci, mai uşoare. Rîzînd încă, trecu în ecluză şi cînd căile cercetaşului se închiseră pe rînd în urma sa, ştiu că ele nu se vor mai deschide niciodată. Chicotind păşi pe urmele efemere ale celuilalt, probabil ultimele urme de paşi ale unui om pe Pămînt. Şi cînd îngenunche lîngă Lamarre, pe covorul de fiinţe, zîmbetul încă mai stăruia pe buzele sale.

– Vezi, îi spuse, noi nici nu existăm. Nu-ţi fie teamă. Am trecut pe aici cîndva eu şi cu tine, dar ei nu-şi vor mai aduce aminte de asta.

– Cum? făcu Lamarre.

Vocea lui, distorsionată în căşti, străbătea un timp şi un spaţiu parcă pierdute. Keyes simţi asta.

– Mîine, zise, mîine vor avea poate inimi. Poimîine le vor creşte aripi. Şi unii dintre ei vor începe de răspoimîine să gîndească. Aşa le-a fost hărăzit. Şi ceva, un lucru de nimic, un incident mărunt pe care istoria erelor ce vor veni nici nu-l va cuprinde, i-a împiedicat pentru scurtă vreme să-şi urmeze soarta. Pînă azi. Pînă în clipa cînd Dumnezeul lor, despre care nu-şi vor mai aminti cînd vor fi mari, i-a slobozit în cele patru zări ale lumii şi le-a spus: „Creşteţi şi vă înmulţiţi!“. Dumnezeul acela eşti tu, Lam.

– Nu... şopti Lamarre.

– Şi ei vor creşte şi se vor înmulţi, continuă Keyes netulburat. Şi Pămîntul va fi din nou viu. Dar te-ai gîndit o clipă măcar cum va fi viaţa asta a lui?

Lamarre îl asculta fascinat, clătinînd din cap ca şi cum l-ar fi implorat să se oprească.

– Te-ai gîndit, spuse Keyes, ce se va naşte de sub gunoaie? Din valurile sumbre de ţiţei, din fumul pîrîiaşelor de acid? Din putreziciunea adunata aici, pe pămîntul oamenilor de către oameni?

Rîse din nou.

– Vor fi frumoşi, Lam?

– Nu ştiu... scînci Lamarre.

– Vor fi sensibili?

– Nu ştiu, se cutremură celălalt.

– Vor fi buni?

– Nu ştiu, nu ştiu, nu ştiu!, ţipă Lamarre acoperindu-şi ochii.

Al doilea val de şerpi gelatinoşi şi viscere încă nedezvoltate ajunsese la picioarele lor. Un morman de cîrpe multicolore încerca să treacă de carîmbul cizmei lui Lamarre. El îşi repezi călcîiul zdrobind membrana fina, capilarele subţiri. Apoi se îndepărtă alergînd şi horcăind. Keyes îl urmări cu privirea.

– Stai, îi strigă hohotind, ce faci? Ai grijă de micuţii sugari!

Erau aici, erau lîngă el, cu toţii, chibzuind dacă să-l ocolească sau să-l doboare. Keyes – Hommo cosmicus – creatura a cărei generaţie îşi dezbrăcase krutul ca pe o haină veche, prea ponosită pentru a mai fi purtată.

– Din ceea ce ai călcat în picioare astăzi, mîine se va dezmorţi poate scheletul delicat al unei păsări. Sau al unei făpturi care ar fi trebuit să fie o pasăre. Dar aripile ei vor fi de la bun început frînte. **Tu** le-ai zdrobit. Şi poimîine, ceea ce striveşti acum alergînd va naşte mamifere hidoase care ar fi trebuit să fie cerbi, tigri, ori cai sălbatici şi frumoşi. Şi răspoimîine, o femelă va zămisli un pui mic, cu un singur ochi spălăcit şi a cărui gură strîmbă nu va putea rosti „ma-ma“, ci alte silabe sîsîite, veninoase. **Tu** ai făcut asta, Lamarre!

Lamarre nu se mai zărea. Fusese mai întîi un punct mişcător pe ţărmul oceanului. Apoi dispăruse, dincolo de linia unui orizont mereu în mişcare, incert.

Keyes simţi freamătul fiinţelor, mîngîindu-i picioarele, căţărîndu-se, cucerind încheieturile şi protuberanţele costumului de protecţie. Gîfîitul lui Lamarre alergînd încă îi răsuna distinct în căşti şi el se îngemăna cu gîfîitul acestei lumi noi, la începutul unui drum necunoscut. Aveau să găsească la capătul lui oraşele, televiziunea, zborurile cosmice? Sau altceva?

Keyes desfăcu braţele lăsînd lumina de culoarea cerului senin să-i cadă ploaie pe trup, aşteptînd răbdător sfîrşitul ascensiunii.

William Gibson

JOHNNY MNEMONIC

Am pus pușca într-o sacoșă Adidas și-am calat-o cu patru perechi de sosete de tenis, deloc stilul meu, dar tocmai asta urmaream: dacă te cred rudimentar, fii tehnic; dacă te cred tehnic, fii rudimentar. Eu sînt un ins foarte tehnic. Așa că am hotărît sa fiu cît mai rudimentar cu putință. Numai că, în ziua de azi, trebuie să fii al naibii de tehnic, înainte de-a aspira macar la rudimentaritate. Trebuise să strunjesc din bara de alama ambele cartușe explozive de doișpe, și-apoi sa le încarc singur: trebuise să dezgrop o microfișă veche, cu instrucțiuni pentru încarcarea manuală a cartușelor de vînătoare; trebuise sa-mi confecționez o presa cu levier, ca să montez amorsele — totul, foarte complicat. Dar aveam convingerea c-o sa mearga.

Întîlnirea era stabilita la Drom, ora douazeci și trei zero zero, dar am rămas în metrou încă trei stații după ce-am trecut de cel mai apropiat peron și-am facut cale-ntoarsa pe jos. Procedură ireproșabila.

M-am examinat în panoul cromat al unui automat de cafea, trasaturi aspre, pe o față tipic caucazoida, cu un ciuf de par negru, țepos. Fetele de la Sub Cuțit erau experte în Sony Mao și era tot mai greu sa le convingi să nu adauge ochilor sugestia șic de cută epicantică mongoloida. Absența ei n-avea sa-l înșele pe Ralfi Moaca, dar îmi putea ușura apropierea de masa lui.

Dromu-i un spațiu lung și îngust, cu un bar de-a lungul unei laturi si mese în lungul celeilalte, înțesat cu proxeneți, samsari si-o oștire sibilica de negustori clandestini. În acea seara faceau de garda la usa Surorile Cîinelui Magnetic și nu-mi surîdea cîtusi de puțin ideea de-a încerca sa trec de ele, daca lucrurile aveau sa ia o întorsătura proastă. Măsurau doi metri înalțime și erau zvelte ca niste ogari. Una neagra și cealalta albă, dar în afara de asta aratau pe cît de identice fusese cu putința sa le scoata chirurgia cosmetica. Erau amante de ani de zile și faceau prapad cînd se lasa cu paruiala. N-am fost niciodata sigur care dintre ele fusese inițial barbat.

Ralfi ședea la masa lui obișnuita. Datorîndu-mi o grămadă de bani. În mintea mea erau ascunse sute de megabytes, introduse pe baza unui sistem de savant/idiot, informații la care n-aveam acces în mod conștient. Le lasase acolo Ralfi. Dar nu se mai întorsese dupa ele. Numai Ralfi putea sa recupereze datele, cu ajutorul unei fraze codificate, inventată de el. Nu sînt nici altminteri ieftin, dar pentru depuneri pe termen lung prețurile mele sînt astronomice. Iar Ralfi se facuse nevazut.

Apoi îmi ajunsese la urechi ca Ralfi Moaca umbla sa contracteze cu cineva pielea mea. Așa ca-i dadusem întîlnire la Drom, dar o facusem ca din partea lui Edward Bax, importator clandestin, cu fostul domeniu de activitate la Rio și la Melbourne.

Dromul duhnea a bișnița, un iz metalic de tensiune nervoasa. Musculaci raspîndiți în mulțime își încordau unii la alții piesele din inventar și exersau zîmbete subțiri, reci, unii atît de îngropați sub suprastructurile grefelor de muschi, încît aproape ca nu mai aveau contururi umane.

Pardon. Pardon, prieteni. Nu-i decît Eddie Bax. Eddie Spirt, importatorul, cu sacoșa sa de sport multifuncționala și, fiți amabili, nu luați în seamă fermoarul întredeschis doar atît cît sa-și poată strecura in interior mîna dreapta.

Ralfi nu era singur. Pe scaunul de lîngă el tronau optzeci de kile de bivol californian blond, puțind de la o posta a arte marțiale.

Eddie Spirt Bax se înfipsese în scaunul din fața lor înainte ca mîinile bivolului să părăsească fața de masă.

— Ai centura neagra?, l-am întrebat, cu înfrigurare.

— A dat din cap, cu uitatura-i albastră masurînd automat spațiul dintre ochii și mîinile mele.

— Și eu, i-am spus.

— E aici, în sacoșă.

Și, strecurîndu-mi mîna prin deschizătura, am ridicat piedica: clic! Două țevi, calibrul doișpe, cu tragacele legate unul de altul.

— E o pușca, zise Ralfi, punînd o mîna dolofana, liniștitoare, pe pieptul bombat, de nylon albastru, al îngerului sau pazitor.

Johnny are în sacoșă o armă de foc de pe vremuri. Tai-tai, Edward Bax.

Presupun ca-l chemase întotdeauna Ralfi Așa sau Pe Dincolo, dar porecla stabila și-o dobîndise datorită unui capriciu singular. Înzestrat de natura cu un trup care semana cu o para răscoaptă, purtase vreme de douăzeci de ani, și mai purta și acum, chipul odinioară faimos al lui Christian White — Christian White de la Aryan Reggae Band, Sony Mao al generației sale și ultim campion al rock-ului rasist. Sînt o enciclopedie în materie de fleacuri.

Christian White: fizionomie pop clasica, moaca-tip de cîntareț, cu mușchi de inaltă videodefiniție si pomeți cizelați. Angelică sub o lumină, superb depravată sub alta. Dar în spatele feței aceleia salășluiau ochii lui Ralfi, și erau ochi mici, reci și negri.

— Te rog, spuse el, sa rezolvăm problema ca niște oameni de afaceri.

Glasu-i era marcat de o sinceritate grețos lipicioasă si colțurile frumoasei guri ale lui Christian White erau veșnic umede.

— Lewis, urma el, aratînd cu capul spre junele bivol, e un zdrahon.

Lewis recepționa complimentul cu un aer impasibil; arăta ca un obiect confecționat dintr-un kit.

— Tu nu ești un zdrahon, Johnny.

— Ba da, Ralfi, sînt o frumusețe de zdrahon, ticsit de implanturi în care poți sa-ți depozitezi rufele murdare în timp ce umbli să tocmești indivizi dispuși sa-mi facă de petrecanie. Așa cum se înfățișeaza situația de la capătul dinspre mine al sacoșei asteia Ralfi, ai de dat niște explicații.

— Totu-i din cauza ultimului transport de marfa Johnny. Ofta adînc. În calitatea mea de comisionar -

— Tăinuitor, l-am corectat eu.

— În calitatea mea de comisionar, sînt de obicei foarte precaut în privința surselor.

— Cumperi numai de la cei care știu să fure per-

fect. Am înțeles.
Oftă din nou.
— Încerc, spuse el obosit, să nu cumpăr de la proști. Mă tem însă că, de data aceasta, am făcut-o. Al treilea oftat fu semnalul la care Lewis activă disjunctorul neural pe care îl fixaseră cu scotch sub partea dinspre mine a mesei.
Am făcut o sforțare supraomenească, încercînd sa-mi îndoi degetul arătător de la mîna dreaptă, dar parcă nu mai eram conectat la el. Simțeam metalul armei și banda izolatoare pe care-o înfășurasem peste patul tăiat, dar mîinile mi-erau ceară rece, îndepărtate și inerte. Speram ca Lewis să fie un zdrahon veritabil, destul de tîmpit ca să-și vîre laba în sacoșă pentru a-mi rupe degetul înțepenit deasupra trăgacelor, dar nu era.
— Am fost foarte îngrijorați din pricina ta, Johnny. Foarte îngrijorați. Pentru că, vezi tu, ceea ce se află la tine este proprietatea Yakuzei. Furată de-un prost, Johnny. Un prost mort.
Lewis chicoti.
În clipa aia mi-a căzut fisa, o fisă a naibii de neplăcută, ca un sac de nisip ud aterizîndu-mi în cap. Asasinatul nu era stilul lui Ralfi. Nici Lewis nu era stilul lui Ralfi. Bietul Moacă se pomenise la mijloc, între Fiii Crizantemei de Neon și ceva ce le aparținea — sau, mai degrabă, ceva de-al lor care aparținea altcuiva. Firește, Ralfi putea folosi fraza codificată, pentru a mă transforma în savant/idiot și a mă face să vărs tot programul lor fierbinte, fără a-mi putea aminti mai apoi nici măcar un sfert de ton. Pentru un tăinuitor ca Ralfi, în mod normal asta ar fi fost suficient. Nu însă și pentru Yakuza. În primul rînd, pentru că nu se putea ca Yakuza să nu știe de Calmari și, în al doilea rînd, pentru că Yakuzei nu i-ar fi plăcut să rămînă cu grija că cineva ar mai putea extrage din mintea mea urmele încețoșate și permanente ale programului ei. Nu cunoșteam prea multe despre Calmari, dar auzisem destule povești și avusesem întotdeauna grija să nu le relatez clienților mei. Nu, Yakuzei n-avea cum să-i placă o treabă ca asta: aducea prea mult a dovadă. Yakuza nu ajunsese unde era, lăsînd dovezi periculoase. Sau vii.
Lewis rînjea. Cred că vizualiza un punct situat chiar în spatele frunții mele și-și imagina cum ar putea ajunge la el într-un mod cît mai anevoios.
— Hei, rosti o voce joasă, feminină, de undeva din spatele umărului meu drept, flăcăiași, vă văd cam posomorîți.
— Șterge-o, putoare, zise Lewis, cu fața sa bronzată, perfect calmă.
Ralfi părea absorbit.
— Înveseliți-vă. Nu vreți să cumpărați niște bază liberă lux a-ntîia?
Își trase un scaun și se așeză repede, mai înainte ca vreunul din ei s-o poată opri. Abia dacă intra puțin în cîmpul meu vizual fix, o fată slăbuță, cu ochelari-oglindă și părul aranjat într-o claie încîlcită. Era îmbrăcată în piele neagră, bluzonul descheiat lăsînd să se vadă un tricou vărgat în diagonală cu dungi roșii și negre. Opt miare gramul.
Lewis lăsă să-i pufnească pe nas exasperarea și dădu s-o arunce din scaun cu o palmă. Cumva, manevra nu-i izbuti chiar cum voise, iar mîna fetei se înălță și păru să-i atingă în treacăt încheietura. Sînge roșu aprins împroșcă masa. Lewis își ținea încheietura, cu articulațiile falangelor încleștate pînă la alb, și sîngele îi picura printre degete.
Dar nu fusese goală mîna fetei?
După toate aparențele, lui Lewis avea să-i trebuiască un capsator de tendoane. Se ridică de la masă cu băgare de seamă, necatadicsind să-și tragă îndărăt scaunul. Scaunul se răsturnă în spatele lui și Lewis ieși din raza mea vizuală fără să rostească o vorbă.
— Ar face bine să consulte un medic, spuse fata. E o tăietură urîtă.
— N-ai idee, zise Ralfi, pe un ton dintr-o dată foarte obosit, la ce adîncime ai reușit să te vîri singură în rahat.
— Nu zău? Mister. Mă dau în vînt după mistere. De pildă, amicul ăsta al dumitale, care stă așa liniștit. Ai zice c-a împietrit. Sau, la ce-o fi servind chestia asta. Și scoase la iveală mica telecomandă pe care, cumva, o luase de la Lewis. Ralfi păru că se îmbolnăvește.
— Nu te-ar interesa, ăăă... un sfert de milion, ca să-mi dai chestia aia și să-ți vezi de drum? O mînă puhavă se ridică și-i șterse, într-un gest nervos, fața lividă, lucioasă.
— M-ar interesa, zise ea, pocnind din degete și făcînd telecomanda să împrăștie reflexe de lumină, să găsesc de lucru. O slujbă. Omul dumitale s-a rănit la încheietură. Dar pentru sfertul de care zici, l-aș putea suplini o bucată de vreme.
Ralfi dădu drumul la respirație în mod exploziv și începu să rîdă, etalînd o dantură care nu corespundea standardului Christian White. Fata dezactivă disjunctorul.
— Două milioane, am spus.
— Așa mai zic și eu, rosti ea și rîse.
— Ce-i în sacoșă?
— O pușcă de vînătoare.
— Rudimentar. Poate că era un compliment.
Ralfi nu spuse nimic.
— Numele meu e Milioane. Molly Milioane. Ieșim, șefule? Se uită lumea la noi.
Se ridică. Purta blugi de piele, de culoarea sîngelui uscat.
Și-am observat pentru prima oară că lentilele-oglindă erau implanturi chirurgicale, plăcile convexe de argint ieșindu-i direct din oasele zigomatice. Am văzut în ele două reflexii gemene ale noului meu chip.
— Johnny mă cheamă, i-am spus. Domnul Moacă vine cu noi.

Era afară, în așteptare. Avea înfățișarea tipică a tehnului turist, cu sandale de plastic și-o bluză hawaiiană ridicolă, imprimată cu imagini mărite ale celui mai popular microprocesor produs de firma sa — un individ scund și blajin, dintre aceia care, cel mai ades, aterizează, amețiți de prea mult sake, într-un bar unde se servesc microfulgi de orez cu garnitură de alge marine. Era genul care intonează, cu lacrimi în ochi, imnul corporației și scutură la nesfîrșit mîna barmanului. Genul pe care peștii și misiții îl lasă în pace, considerîndu-l un conservator înnăscut. Nu prea cheltuitor, și foarte atent cu creditul său cînd cheltuia totuși.
După cum am dedus mai tîrziu, probabil că i se amputase o porțiune din degetul mare al mîinii stîngi, undeva înaintea primei articulații, înlocuindu-i-se cu un vîrf protetic, după care, în ciotul scobit, i se montaseră un mosoraș și o alveolă, realizate dintr-un tip de diamant sintetic Ono-Sendai. Iar pe mosoraș îi fuseseră înfășurați trei metri de filament monomolecular.
Molly a găsit un pretext ca să intre în vorbă cu Surorile Cîinelui Magnetic, dîndu-mi ocazia să-l scot pe Ralfi, cu sacoșa de sport apăsîndu-i ușor baza șirei spinării. Molly părea să le cunoască pe cele două surori. Am auzit-o pe cea neagră rîzînd.
Mi-am înălțat privirea dintr-un reflex momentan, poate pentru că n-am reușit niciodată să mă obișnuiesc cu ele, cu arcurile aeriene de lumină și umbrele domurilor geodezice de deasupra lor. Poate că asta m-a salvat.
Ralfi mergea ascultător, dar nu cred ca-l bătea gîndul unei tentative de fugă. Cred că se daduse deja bătut. Probabil că avea deja idee cam ce ne paștea.
Am coborît ochii la timp ca să-l văd explodînd

 JOHNNY MNEMONIC

Reluarea cu încetinitorul și cu memoria pe maxim îl înfățișează pe Ralfi făcînd un pas înainte, în clipa în care micul tehn se ivește sfios din senin, zîmbitor. O plecăciune abia schițată, și degetul mare îi cade. E ca un truc magic: degetul rămîne suspendat. Oglinzi? Sîrme? Și Ralfi se oprește, cu spatele la noi, cu semiluni mari de sudoare la subsuorile costumului său de vară, de culoare deschisă. Știe. Nu se poate să nu fi știut. Apoi, vîrful de deget, greu ca plumbul, descrie un arc fulgerător prin aer și firul invizibil care-l leagă de mîna ucigașului trece transversal prin craniul lui Ralfi, chiar pe deasupra sprîncenelor, țîșnește în sus, și cade razant, despicînd în diagonală torsul în formă de pară, de la umăr pînă la cușca toracică. Inciziile sînt atît de fine încît nu curge nici o picătură de sînge, pînă în clipa în care sinapsele dau un lanț de rateuri și primul tremur lasă trupul în voia gravitației.

Ralfi s-a răspîndit într-un nor trandafiriu de fluide, cele trei secțiuni căzînd de-a valma pe dalele trotuarului. În cea mai desăvîrșită liniște.

Am ridicat sacoșa și mîna mi s-a convulsionat. Reculul fu cît pe ce să-mi rupă încheietura.

Probabil că începuse să plouă; franjuri de apă se revărsau printr-o spărtură din dom și cădeau plescăind pe dalele din spatele nostru. Stăteam ghemuiți în gangul strîmt dintre un atelier de chirurgie estetică și o dugheană de antichități. Molly tocmai aruncase o privire după colț, ca să-mi semnaleze prezența în fața Dromului a unui singur modul Volks, cu lămpi roșii fulgerînd intermitent. Îl adunau cu fărașul pe Ralfi. Puneau întrebări.

Eram acoperit, tot, de scame albe, pîrlite. Șosetele de tenis. Sacoșa de sport era o manșetă flenduroasă din plastic în jurul mîinii mele drepte.

— Nu pricep cum dracu' de nu l-am nimerit.

— Fiindcă-i rapid, foarte rapid.

Își cuprinse genunchii cu brațele și începu să se legene, înainte și înapoi, pe tocurile cizmelor.

— Are tot sistemul nervos potențat. E un model de comandă.

Zîmbi, apoi chicoti încîntată.

— Îi vin eu de hac. În noaptea asta. E un as, numărul unu, cap de serie, ultimul răcnet.

— Îți spun eu ce-ai să faci în noaptea asta. Pentru cele două milioane, ai să mă scoți frumușel de-aici. Mititelul ăla care ți-a căzut cu tronc a fost produs, mai tot, în cuvele din Chiba City. E un asasin al Yakuzei.

— Chiba. Te cred. Uite-aici. Și Molly a fost la Chiba.

Și-mi vîrî sub nas mîinile, cu degetele răschirate. Degetele ei erau suple, lungi, foarte albe în contrast cu unghiile lăcuite purpuriu. Zece lame săriră din locașurile lor de sub unghii, fiecare dintre ele un scalpel îngust, cu două tăișuri, oțel albastru deschis.

Nu petrecusem niciodată prea mult timp în Nighttown. Aici, nimeni nu avea nimic pentru care să-mi dea bani ca să țin minte; în schimb, cei mai mulți aveau o grămadă de lucruri pentru care plăteau regulat ca să uite. Generații de trăgători la țintă făcuseră țăndări neoanele, pînă ce echipele de întreținere se lăsaseră păgubașe. Chiar și ziua-n amiaza mare, arcurile erau negre ca smoala pe fundalul vag sidefiu.

Unde să dispari, cînd cea mai bogată organizație criminală din lume dibuie în căutarea ta, cu degete calme, îndepărtate? Unde să te ascunzi de Yakuza, cea atît de puternică încît posedă sateliți de comunicații și cel puțin trei navete spațiale? Yakuza este o adevărată corporație multinațională. Ca ITT și Ono-Sendai. Cu cincizeci de ani înainte de a mă fi născut eu, Yakuza absorbise deja Triadele, Mafia, Union Corse.

Molly avea un răspuns: te ascunzi în Puț, în mediul cel mai rău famat, acolo unde orice influență din afară generează unde rapide, concentrice, de amenințare directă. Te ascunzi în Nighttown. Mai bine, te ascunzi **deasupra** Nighttownului, pentru că Puțul e inversat și fundul i-ajunge la cer, cerul pe care Nighttownul nu-l vede niciodată, cerul care transpira sub propriu-i firmament de rășină acrilică, sus, unde Lo Tekșii stau ghemuiți în întuneric, ca himerele de pe catedrale, cu țigări de contrabandă atîrnîndu-le între buze.

Și mai avea un răspuns, Molly.

— Așadar ești ferecat cu șapte zăvoare, Johnny-san? Nu-i chip să scoți programul ăla fără parolă?

— M-a condus în hățișul de umbră ce aștepta dincolo de peronul luminat al metroului. Zidurile de beton erau acoperite cu inscripții și desene, ani și ani de graffiti împletite într-o singură metamîzgălitură a furiei și a frustrării.

Desen de MARINA NICOLAEV-UNGUREANU

— Datele memorizate sînt introduse printr-o rețea modificată de proteze contraautistice microchirurgicale.
I-am derulat automat o versiune a obișnuitei mele reclame comerciale.
— Codul clientului e memorizat într-un cip special; în afara Calmarilor, despre care noi, cei din branșă, preferăm să păstrăm tăcerea, nu există nici un mijloc de a extrage fraza codificată. Nu ți-o poate smulge nimeni; nici cu droguri, nici cu bisturiul, nici cu tortura. Eu nu o **cunosc** și nici n-am cunoscut-o vreodată.
— Calmari? Lighioane cu multe brațe?
Ieșirăm într-o piață de stradă, pustie. Siluete nedeslușite ne observau din spatele unor tejghele improvizate, presărate cu capete de pești și fructe putrede.
— Calmari, de la SQUID, **superconducting quantum interference detectors.**[1] S-au folosit în timpul războiului, pentru detectarea submarinelor. Adulmecau cibersistemele inamice.
— Așa? Material de-al marinei? Din timpul războiului? Și zici că un Calmar ți-ar putea citi cipul?
S-a oprit din mers și i-am simțit ochii fixîndu-mă din spatele oglinzilor gemene.
— Chiar și modelele primitive pot măsura un cîmp magnetic avînd o miliardime din intensitatea forței geomagnetice; e ca și cum ai putea să deslușești o șoaptă din uralele unui stadion în picioare.
— Asta pot s-o facă și copoii, cu microfoane parabolice și laseri.
— Datele din memoria unuia ca mine sînt în siguranță. Mîndrie profesională.
— Nici un guvern nu-și lasă copoii să utilizeze Calmari, nici măcar la nivelul categoriei grele, al Securității. E prea mare riscul unor neplăceri interdepartamentale; cu un Calmar, oricine poate să te nenorocească.
— Material de-al marinei, spuse, și zîmbetul ei sclipi în umbră. Material de-al marinei. Am un prieten aici, care-a fost la marină, unul Jones. Cred că n-ar strica să-l cunoști. Numai că-i cam plac drogurile. Așa că va trebui să-i ducem ceva.
— Un toxicoman?
— Un delfin.

Era mai presus decît un delfin, deși, din punctul de vedere al altui delfin, ar fi putut să pară ceva mai prejos. L-am privit cum înota leneș în rezervorul său galvanizat. Un val mic debordă, udîndu-mi pantofii. Jones era o rămășiță din ultimul război. Un ciborg.
Se înălță din apă, arătîndu-ne plăcile care-l acopereau ca o crustă, un fel de calambur vizual, grația lui aproape pierdută sub armura artificială, grosolană și preistorică. Proeminențe gemene, de o parte și de alta a craniului, adăposteau sistemele de senzori. Leziuni argintii sclipeau pe porțiunile expuse ale pielii alb-cenușii.
Molly fluieră. Jones izbi apa cu coada și alt val se revărsă peste marginea bazinului.
— Unde sîntem?
Am privit împrejur; forme nelămurite în întuneric, lanțuri ruginite, lucruri acoperite cu prelate. Deasupra rezervorului atîrna un panou din lemn, meșterit în pripă, plin cu șiruri de beculețe de pom de Crăciun prăfuite.
— Insula Veseliei. Menajerie și călușei. «Balena de război vorbitoare». Chestii de-astea. Halal balenă, Jones...
Jones recula din nou și mă fixă cu un ochi trist și bătrîn.
— Și cum vorbește?
Brusc, am simțit nevoia să plec.

[1]Detector cuantic de interferență, cu supraconductibilitate. squid = calmar. (n.t.)

— Aici e buba. Spune «salut», Jones.
Toate becurile se aprinseră simultan. Luminau roșu, alb și verde.

R A V R A V R A V
R A V R A V R A V
R A V R A V R A V
R A V R A V R A V
R A V R A V R A V

— E priceput la simboluri, dar codul e limitat. În marină, îl branșau la un display audiovizual.
Scoase, dintr-un buzunar al bluzonului, micul pachețel lunguieț.
— Marfă curată, Jones. Vrei?
Jones înlemni în apă și începu să se scufunde. Am avut o senzație stranie de panică, amintindu-mi că nu era pește, că ar fi putut să se înece.
— Ne trebuie cheia de la banca lui Johnny, Jones. Ne trebuie urgent.
Luminile pîlpîiră, se stinseră.
— Hai, Jones!

V
V V V V V V V V V
V
V
V

Becuri verzi, formă de cruce.
Întuneric.
— Marfă curată! **Curată.** Hai, Jones!

A A A A A A A A A
A A A A A A A A A
A A A A A A A A A
A A A A A A A A A
A A A A A A A A A

Strălucire albă, orbitoare, scăldînd fața ei, tăind umbre adînci sub pomeți.

R R R R R R R R R
R R
R R
R R
R R R R R R R R R

Laturile dreptunghiului roșu se curbau în oglinzile lui de argint.
— Dă-i-o, am spus. S-a rezolvat.
Ralfi Moacă. Nici un pic de imaginație.
Jones își săltă jumătate din masa blindată a trupului peste marginea rezervorului și, o clipă, am fost sigur că metalul o să cedeze. Molly îi injectă substanța de sus în jos, înfigînd acul seringii-fiolă între două plăci ale armurii. Carburantul se goli șuierînd. Panoul de lemn explodă în fulgere spasmodice de lumini tricolore, apoi se stinse încet.
Îl lăsarăm plutind în derivă, rostogolindu-și alene corpul în apa întunecată. Poate că visa despre războiul lui din Pacific, despre ciberminele pe care le dezamorsase, vîrîndu-și ușurel nasul în circuitele lor, cu Calmarul de care se folosise pentru a extrage, din cipul implantat în capul meu, penibila parolă a lui Ralfi.
— Că au putut face gafa să-l demobilizeze lăsîndu-i toate echipamentele intacte mai treacă-meargă, dar cine dracu' s-apucă să branșeze un delfin cibernetic la consumul de heroină?
— Războiul, răspunse Molly. Așa erau toți. A avut grijă Comandamentul Marinei. Altfel cum crezi că i-ar fi putut determina să lucreze pentru armată?

JOHNNY MNEMONIC

— Nu-s convins că mi se profilează o afacere bună, spuse piratul, aruncînd undița după o sumă mai mare. Legătura cu un comsat care nu figurează în anuar...

— Irosește-mi timpul și n-o să ți se mai profileze nimic, i-o întoarse Molly, aplecîndu-se peste biroul din plastic, plin de zgîrieturi, și împungîndu-l în piept cu degetul arătător.

— Atunci, poate că preferați să vă cumpărați microundele de la altcineva...

Era tare, puștiul, îndărătul cosmeticii Tao. Născut în Nighttown, probabil.

Mîna ei coborî fulgerator pe deasupra jachetei sale, retezînd complet un rever, fără a provoca măcar o cută în material.

— Ei, facem sau nu afacerea?

— Facem, rosti el, privindu-și reverul cu ceea ce trebuie că va fi sperat să pară doar un interes politicos. Facem.

În timp ce verificam cele două casetofoane pe care le cumpărasem, Molly extrase din buzunărașul de pe manșeta bluzonului fișiuța de hîrtie pe care i-o dădusem. O despături și citi în tăcere, mișcîndu-și buzele. Ridică din umeri.

— Asta e?

— Dă-i drumul, am spus, apăsînd simultan pe clapele ÎNREGISTRARE ale celor două casetofoane.

— Christian White, recită ea, și Aryan Reggae Band.

Un adevărat fan, Ralfi; credincios pînă la moarte.

Tranziția la modul savant/idiot e-ntotdeauna mai puțin bruscă decît mă aștept. Paravanul transmisionistului-pirat era o agenție turistică falimentară, adăpostită într-un cub pastelat al cărui mobilier se limita la un birou, trei scaune și reclama decolorată a unei stațiuni balneare orbitale elvețiene. Două păsărele, cu trupul din sticlă suflată și picioare de tablă, piguleau monoton dintr-o străchinuță de polistiren plină cu apă, pe o etajeră de lîngă umărul lui Molly. Pe măsură ce mă angajam în mod, păsărelele își accelerară treptat mișcarea, pînă ce coronițele lor fluorescente deveniră arcuri statice de culoare. LED-urile care numărau secundele la ceasul mural din plastic se transformară în lumini ce pulsau fără noimă, iar Molly și adolescentul cu moacă Mao deveniră cețoși, brațele lor zburătăcind cînd și cînd, ca umbrele unor gesturi cu iuțeală de insectă. Apoi totul se pierdu într-un ocean înghețat de paraziți cenușii și-un interminabil poem simfonic, într-un limbaj artificial.

Timp de trei ore, am stat nemișcat, debitînd programul furat al răposatului Ralfi.

Promenada măsoară patruzeci de kilometri de la un capăt la celălalt, un amalgam haotic de domuri geodezice încălecate, acoperind ceea ce fusese odată o arteră suburbană. Uneori, în cîte-o zi senină, cînd arcurile se sting, o aproximație cenușie a luminii soarelui se filtrează prin straturile de acrilice, ca în schițele de închisori ale lui Giovanni Piranesi. Ultimii trei kilometri ai extremității sudice acoperă Nighttownul. Nighttownul nu plătește impozite, nici servicii de gospodărie comunală. Arcurile de neon sînt moarte, iar plafoanele domurilor au fost înnegrite de fumul deceniilor de focuri aprinse, jos, pentru gătit. În întunericul aproape total al Nighttownului la ora amiezii, cine bagă de seamă cîteva zeci de copii nebuni, pierduți printre grinzile de sus ale geodezicelor?

Urcaserăm vreme de două ore, escaladînd trepte de beton, cățărîndu-ne pe scări de oțel cu traverse perforate, trecînd pe lîngă poduri rulante abandonate și mașinării înecate în praf. Pornisem din ceea ce părea a fi un depozit de întreținere scos din uz, un maidan înțesat cu elemente geodezice triunghiulare. Totul era garnisit cu același strat uniform de inscripții, așternute cu vopsea-spray: nume de găști, inițiale, date care mergeau pînă la începutul secolului. Graffiti-urile ne urmăriră ascensiunea, rărindu-se treptat, pînă nu mai rămase decît un singur nume, repetat la intervale. LO TEK. Majuscule negre, cu vopseaua prelinsă.

— Cine-i Lo Tek?

— Nu noi, șefule.

Urcă o scară tremurătoare, din aluminiu, și dispăru printr-o gaură dintr-un panou de plastic ondulat. **„Low technique, low technology"**[1]. Glasul îi suna înfundat din spatele plăcii de plastic. Am urmat-o, ferindu-mi încheietura, care continua să mă doară.

— Printre Lo Tekși, trucul ăla al tău cu pușca din sacoșă ar fi socotit apă de ploaie.

O oră mai tîrziu, m-am cățărat printr-o altă gaură tăiată strîmb cu ferăstrăul într-o bucată mare de placaj curbat, și-am dat cu ochii pe primul meu Lo Tek.

— E-n regulă, spuse Molly, atingîndu-mi ușor umărul. Nu-i decît Dog. Salut, Dog.

În fasciculul îngust al lanternei-stilou din mîna ei, ne privi cu unicul său ochi și, încet, scoase o limbă groasă și cenușie, lingîndu-și caninii uriași. M-am întrebat cum ajunseseră să fie considerate tehnologie inferioară transplanturile de muguri dentari de la dobermani. Imunosupresorii nu cresc chiar în copaci.

— Moll.

Hipertrofia dentiției îi stînjenea dicția. Pe buza de jos, răsfrîntă, i se bălăbănea un fir de salivă.

— V-am auzit venind. De mult.

Nu i-aș fi dat mai mult de 15 ani, dar colții și-un mozaic de cicatrice lucioase se combinau cu orbita goală pentru a alcătui o mască de totală bestialitate. Fusese nevoie de timp și de un anumit gen de creativitate pentru a plăsmui o asemenea față, și atitudinea lui îmi spunea că-i făcea plăcere să trăiască înapoia ei. Purta o pereche de blugi în descompunere, negri de funingine și lucioși la cute. Pieptul și picioarele îi erau goale. Își schimonosi gura într-un fel de imitație de zîmbet.

— Vă urmărește cineva, știi?

Departe, jos în Nighttown, un vînzător de apă își striga marfa.

— Joacă sîrmele, Dog?

Molly mută brusc raza lanternei și-am zărit niște cabluri subțiri, legate de buloane cu ochi. Cablurile se prelungeau pînă la marginea platformei și dispăreau.

— Stinge dracului lumina!

Molly se execută.

— Cum de n-are lanterna al de vă urmărește?

— N-are nevoie. Și bagă de seamă, că-i pe nasoale cu el, Dog. Dacă-i fac vreun pocinog, santinelele voastre or s-ajungă acasă în hălci ușor de cărat.

— Un prieten-**prieten**, Moll?

Părea îngrijorat. I-am auzit tălpile foindu-se pe placajul scorojit.

— Nu. Dar mă ocup eu de el. El însă, — mă bătu pe umăr —, e prieten. Ai înțeles?

— Sigur, răspunse el nu prea entuziasmat, lopătînd spre marginea platformei, unde erau buloanele.

[1] Tehnică inferioară, tehnologie inferioară. (n.t.)

începu să ciupească un soi de mesaj pe corzile întinse.

Sub noi, Nighttownul părea un orășel de jucărie pentru șobolani; ferestruici răsfrîngînd lumini de lumînare, ici și colo cîteva scuaruri luminate puternic, brutal, de lanterne cu acumulatori și lămpi cu carbid. Mi-am imaginat bătrînii așezați în fața interminabilelor partide de domino, sub picăturile calde, mari, care se desprindeau de pe rufele ude, agățate pe prăjini, între cocioabele de placaj. Apoi am încercat să mi-l imaginez pe el, escaladînd calm întunericul, în sandalele sale de plastic și bluza vulgară de turist, impasibil, fără să se grăbească. Cum se ținea pe urma noastră?

— Bine, răspunse Molly. Ne adulmeca.

— Fumezi?

Dog scoase dintr-un buzunar un pachet boțit și pescui o țigară turtită. În timp ce mi-o aprindea cu un chibrit de mesaj, am tras cu ochiul la marcă. Yiheyan cu filtru. Fabrica de Țigarete Manila. Am conchis că Lo Tekșii erau contrabandiști. Dog și Molly își reluară parlamentările, care păreau să se concentreze asupra dorinței lui Molly de a utiliza o anumită proprietate imobiliară a Lo Tekșilor.

— V-am făcut o mulțime de servicii, fiule. Vreau platforma aia. Și vreau și muzica.

— Nu ești Lo Tek...

Așa o ținuseră pe mai tot parcursul unui kilometru întortocheat, în timp ce Dog ne conducea peste pasarele suspendate care se legănau și ne făcea să escaladăm după el scări de frînghie. Lo Tekșii își lipesc pînzele de păianjen și bîrlogurile pe tavanul orașului, cu cocoloașe mari de epoxi, și dorm deasupra abisului, în hamace de plasă. Teritoriul lor e atît de rarefiat, încît, pe alocuri, constă doar din locașuri pentru mîini și picioare, decupate cu ferăstrăul în traversele geodezice.

Platforma Morții, îi zicea ea. Cățărîndu-mă de-a bușilea în urma ei, cu pantofii mei noi, de Eddie Bax, alunecînd pe metal corodat și placaj ud, mă întrebam prin ce putea fi mai letală decît restul domeniului. În același timp, simțeam că protestele lui Dog erau rituale și că Molly era deja sigură că va obține ce voia.

Undeva, sub noi, Jones dădea probabil ocol rezervorului său, simțind primele efecte ale narcoticului. Poliția îi agasa pe obișnuiții Dromului, cu întrebări despre Ralfi. Cu ce se ocupa? Cu cine fusese înainte de a părăsi localul? Iar Yakuza își instala giganticu-i trup de fantomă peste băncile de date ale orașului, tatonînd după vagile mele imagini, reflectate de conturi în numerar, contracte de asigurări, facturi de întreținere. Sîntem o economie bazată pe informatică. Și se predă asta în școală. Ceea ce nu ți se spune însă este că-i imposibil să te miști, să trăiești, să te manifești la orice nivel, fără a lăsa urme, biți, fragmente aparent ininteligibile de informație personală. Fragmente care pot fi descoperite, amplificate...

Dar, pînă acum, piratul va fi îndreptat deja mesajul nostru pe calea cea bună, către satelitul de comunicații al Yakuzei. Un mesaj simplu: Chemați-vă cîinii sau vă mondodifuzăm programul.

Programul. N-aveam idee ce conținea. N-am nici acum. Eu nu fac altceva decît să intonez cîntecul, la nivel de înțelegere zero. După toate probabilitățile, erau informații din domeniul cercetării științifice. Yakuza fiind specializată în forme avansate de spionaj industrial. O îndeletnicire mondenă. Furi degajat de la Ono-Sendai și, amabil, îi ceri sa-și răscumpere datele, amenințînd să ratezi avantajul tehnologic al corporației, prin difuzarea publică a informațiilor.

Dar de ce nu se putea juca orice număr? N-ar fi fost mai mulțumiți cu ceva de revîndut la Ono-Sendai, mai mulțumiți decît cu suprimarea unui Johnny oarecare, de pe Aleea memoriei?

Programul lor era în drum o adresă din Sydney, un loc unde corespondența se păstrează la dispoziția clienților și unde nu se pun întrebări, o dată ce ai achitat o mică arvună. Îi expediasem pe calea cea mai lentă, cea mai ieftină și cea mai greu de scotocit cu poștă maritimă. Pe copia cealaltă, ștersesem mai tot și înregistrasem mesajul nostru, lăsînd doar atît din program cît să poată fi identificat ca fiind marfa adevărată.

Mă durea rău încheietura. Voiam să mă opresc, să mă culc, să dorm. Eram sigur că, mai devreme sau mai tîrziu, o să-mi pierd echilibrul și o să cad, eram sigur că pantofii de lac, cu șpiț, pe care-i cumpărasem pentru serata mea pe post de Eddie Bax, își vor pierde punctul de sprijin și mă vor arunca în Nighttown. Dar el, el răsărea în mintea mea, asemenea unei icoane holografice de doi bani, strălucind.

Așa că am continuat să-i urmez pe Dog și pe Molly prin cerurile Lo Tekșilor, peticite și cîrpite cu gunoaie pe care nu le voia nici măcar Nighttownul.

Platforma Morții avea latura de opt metri. Un urias legase de colo pînă colo cabluri din oțel, împletite cu tot felul de resturi, apoi le tensionase. Gigantica plasă metalică pîrîia cînd se mișca, și se mișca neîncetat, legănîndu-se și smucindu-se, în timp ce Lo Tekșii se adunau, îngrămădindu-se pe pragurile de placaj ce-o înconjurau. Lemnul era argintiu de bătrînețe, lustruit de folosință îndelungată și încrustat adînc cu inițiale, amenințări, declarații de dragoste. Băncile atîrnau prinse de o altă rețea de cabluri, care se pierdeau în întuneric, înapoia strălucirii albe, crude, a două reflectoare străvechi, suspendate deasupra Platformei.

O fată cu dinții ca ai lui Dog ateriză în patru labe pe Platformă. Sînii îi erau tatuați cu spirale indigo. Apoi, într-o clipă, fu de partea cealaltă a Platformei, rîzînd, hîrjonindu-se cu un băiat care turna în el un lichid de culoare închisă, dintr-o sticlă de-un litru.

Moda Lo Tekșilor era axată pe cicatrice și tatuaje. Și dinți. Electricitatea pe care o șterpeleau pentru a lumina Platforma Morții părea a fi o derogare de la estetica lor generală și pe care o acceptau de amorul... ritualului, al sportului, al artei? Nu știam. Dar îmi dădeam seama că Platforma era ceva special.

Așteptam, cu pușca inutil ascunsă sub jacheta. Consistența și greutatea metalului erau reconfortante, chiar dacă nu mai aveam cartușe. Și am realizat că, de fapt, habar n-aveam ce se întîmpla în realitate sau ce trebuia să se întîmple. Iar asta era tocmai regula jocului meu, căci îmi petrecusem cea mai mare parte a vieții în chip de receptacul orb, menit să păstreze cunoștințele altora și apoi să fie golit, deversînd limbaje sintetice pe care nu le înțelegeam niciodată. Un ins foarte tehnic. Sigur că da.

Și atunci am remarcat brusc cît de liniștiți deveniseră Lo Tekșii.

Apăruse el. Era acolo, la hotarul luminii, studiind Platforma Morții și galeria mută a Lo Tekșilor, cu un interes turistic. Și cînd ochii ni s-au întîlnit pentru prima dată, recunoscîndu-se, mi-a revenit în minte, ca un contact care se restabilește cu un țăcănit, o amintire — Parisul și lungile Mercedesuri electrice, plutind sub ploaie, spre Notre-Dame; sere mobile, chipuri nipone în spatele geamurilor, și o sută de Nikkonuri înălțîndu-se într-un fotropism orb, flori de oțel și cristal. În spatele ochilor săi, cînd m-au găsit, același zumzet de diafragme.

M-am uitat după Molly Milioane, dar dispăruse.

Lo Tekșii se dădură înlături, lăsîndu-l să pășească pe pragul îngust. El făcu o plecăciune, zîmbi și alunecă lin din sandale, lăsîndu-le una lîngă alta, perfect aliniate. Apoi coborî pe Platforma Morții. Porni spre mine, călcînd pe plasa mișcătoare și rugoasă, cu dezinvoltura unui turist care traversează mocheta de plastic din holul unui hotel ieftin.

Molly sări pe Platformă, balansîndu-se.

Platforma urlă.

JOHNNY MNEMONIC

Era microfonata şi amplificata, cu doze acustice montate pe cele patru arcuri groase din colţuri şi microfoane de contact prinse la intîmplare, cu bandă adeziva, pe rămăşiţe ruginite de piese mecanice. Undeva, Lo Teksii aveau un amplificator si un sintetizator, si abia atunci am desluşit formele difuzoarelor suspendate, sus, deasupra luminii orbitoare a reflectoarelor.

O tobă prinse să bată, electronic, ca o inimă amplificată, cu regularitate de metronom.

Molly îşi lepădase bluzonul de piele şi cizmele; tricoul ei n-avea mîneci, şi pe braţele ei subţiri sclipeau palid microindicatoarele circuitelor de la Chiba City. Blugii de piele îi luceau în lumina proiectoarelor. Începu sa danseze.

Făcu o genoflexiune, picioarele albe apasara pe un rezervor de benzină turtit şi Plaforma Morţii răspunse, începînd să urce şi să coboare. Sunetul pe care-l producea era ca un sfîrşit de lume, ca şi cînd cablurile care susţin bolta cerului ar fi plesnit, biciuind văzduhul.

Preţ de cîteva pulsaţii, el se lăsa purtat de plasă, apoi avansă, calculînd perfect mişcarea Platformei, păşind ca un om care calcă de pe o dală de piatră pe alta, într-o grădina ornamentală.

Cu graţia unei persoane cunoscînd la perfecţie cum se gesticulează în societate, işi desprinse vîrful degetului mare şi-l lansă în direcţia ei. Sub reflectoare, filamentul fulgera ca un fir refractat în culorile curcubeului. Molly se aruncă jos, rostogolindu-se, şi, în clipa în care molecula şuieră pe lîngă ea, sări în picioare, ca lama unui briceag cu arc, ghearele-i de oţel aruncînd în lumina o scînteiere ce părea rictusul automat al unui reflex de aparare.

Pulsul tobei se înteţi şi Molly începu să se legene odată cu el, cu păru-i negru zburlit împrejurul lentilelor argintii, cu linia gurii subţiata şi buzele strînse, concentrata. Platforma Morţii bubuia şi mugea, iar Lo Teksii işi urlau aţiţarea.

El retracta filamentul şi, cu mîna fara degetul mare ridicată în dreptul sternului, începu să rotească în faţa lui un cerc diafan, policrom, şuierător, cu diametrul de-un metru. Un scut.

Brusc, Molly păru ca declanşează ceva, dinăuntru, şi clipa aceea fu adevăratul început al dansului ei de cîine turbat. Sări în sus, răsucindu-se, zburind lateral, aterizînd cu ambele tălpi pe un bloc motor, cablat direct la unul dintre arcurile spirale. Mi-am lipit palmele de urechi şi-am căzut în genunchi, năucit, intr-un maelstrom de sunet, convins ca Platforma şi băncile s-au desprins, că ne prăbuşim în gol, drept spre Nighttown, şi am văzut parcă trupurile noastre spărgînd acoperişurile cocioabelor, trecînd prin rufele ude, explodind pe asfalt ca nişte fructe putrede. Dar cablurile rezistau şi Platforma Morţii urca şi cobora ca suprafaţa dementă a unei mari de metal. Pe care dansa Molly.

Şi la urmă, chiar înainte de-a arunca filamentul pentru ultima dată, am zărit pe chipul lui ceva, o expresie care nu-şi avea locul acolo. Nu era spaima şi nu era furie. Cred că era neîncredere, incomprehensiune consternată amestecata cu pura repulsie estetica faţă de ceea ce vedea, auzea — faţa de ceea ce i se intîmpla. Retractă filamentul rotitor, reducînd discul-fantomă la dimensiunile unei farfuriuţe, apoi ridica brusc braţul deasupra capului şi-l coborî scurt, capătul degetului mare arcuindu-ne către Molly ca o fiinţă vie.

Platforma o purtă în jos şi molecula trecu razant pe deasupra capului ei; Platforma se înalţa ca un sfichi de bici şi-l ridică în calea moleculei întinse. Filamentul ar fi trebuit sa-i treacă inofensiv peste cap şi să reintre în alveola dură, din diamant. Îi reteza mîna, ceva mai sus de încheietura. În faţa lui era o gaura în Platformă şi el plonja ca un scufundator, cu stranie şi deliberată graţie, kamikaze învins, zburînd în picaj spre Nighttown. În parte, cred, optase pentru plonjeul acela ca sa-şi acorde cîteva secunde din demnitatea tăcerii. Molly îl ucisese prin şoc cultural.

Lo Tekşii urlau, dar cineva stinse amplificatorul si Molly continuă să călătorească Platforma Morţii în linişte, fară să mai facă nici o mişcare, cu faţa livida şi impasibila, pînă ce balansul se potoli şi nu mai rămase decît zbîrnîit surd, de metal chinuit, şi scrîşnetul rugini pe rugină.

Am căutat pe suprafaţa Platformei mîna tăiată, dar n-am găsit-o. Tot ce-am găsit a fost o curbă graţioasă într-o bucată de oţel ruginit, pe unde trecuse molecula. Secţiunea strălucea ca şi cînd ar fi fost proaspăt cromată.

N-am aflat niciodată dacă Yakuza acceptase condiţiile noastre sau, măcar, dacă ne recepţionase mesajul. După cîte ştiu eu, programul lor se mai află încă în aşteptarea lui Eddie Bax, pe un raft, în cămăruţa din dos a unei prăvalioare de cadouri situate la nivelul trei al Complexului Central-5 din Sydney. Probabil că au revîndut celor de la Ono-Sendai originalul, cu luni în urmă. Dar s-ar putea şi sa fi recepţionat transmisia piratului, pentru că încă nu m-a căutat nimeni, deşi a trecut aproape un an. Dacă mă vor căuta, vor trebui să facă o ascensiune lungă prin întuneric, să treacă de strajile lui Dog şi... acum nu prea mai seamăn cu Eddie Bax. Am lăsat-o pe Molly să se ocupe de asta, cu un anestezic local. Iar noii mei dinţi sînt aproape crescuţi.

Am hotărît să rămîn aici, sus. Privind Platforma Morţii, înaintea sosirii lui, am văzut cît de gol eram pe dinăuntru. Şi mi-am dat seama că mă saturasem să mai fac pe găleată. Aşa că, acum, cobor aproape în fiecare noapte, ca să mă văd cu Jones.

Am devenit asociaţi. Jones, eu şi Molly Milioane. Molly se ocupă de afacerile noastre la Drom. Jones e tot pe Insula Veseliei, dar are un rezervor mai mare, cu apă proaspătă, din ocean, pe care i-o aduce o dată pe săptămînă un camion-cisterna. Are şi drogul, cînd îi simte nevoia. Copiilor le vorbeşte tot prin intermediul panoului cu beculeţe, dar cu mine discută pe display-ul noii console instalate în baraca pe care-am închiriat-o acolo, o consolă mai bună decît cea pe care o folosea cînd era la marina.

Şi facem, toţi trei, bani frumoşi, mai frumoşi decît făceam eu înainte, căci Calmarul lui Jones poate să descifreze orice a depozitat vreodata oricine în mine şi Jones îmi redă totul pe display-ul noii console, într-o limbă pe care o pot înţelege. Aşa că aflăm o mulţime de lucruri despre toţi foştii mei clienţi. Şi, într-o zi, un chirurg o să extraga tot siliconul îngropat în amigdalele mele, şi-am să traiesc numai cu amintirile mele şi cu ale nimănui altcuiva, aşa cum traiesc alţi oameni. Dar nu foarte curînd.

Deocamdată mi-e bine aici, sus, în întuneric, fumînd o ţigară filipineză şi ascultînd picăturile de condensare ce cad de pe plafoanele domurilor. E foarte linişte aici, sus — pînă cînd vreo pereche de Lo Tekşi hotărăşte să danseze pe Platforma Morţii.

Şi învăţ o grămadă de lucruri. Cu concursul lui Jones, care mă ajută să-nţeleg totul, am s-ajung cel mai tehnic ins din oraş.

Traducere de ION DORU BRANA

Alina Ungureanu

SELIMA NU PLÎNGE NICIODATĂ

Premiul revistei „Amfiteatru“ acordat în cadrul Concursului anual de literatură şi artă de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, ediţia 1987

Selima era o fată cu totul obişnuită. Avea, deci, în viaţă, dreptul la şansa oricărui om obişnuit. Adică să treacă prin cîteva boli fireşti, să-şi facă un grup de prieteni care să o bîrfească şi o echipă de duşmani cărora să le fie, de fapt, indiferentă, să se îndrăgostească, să cîştige sume mici la loto şi să spele scutece.

Pentru a nu suferi încă din copilărie vreo frustrare care să-i creeze un complex de inferioritate, bunica a luat-o deoparte şi a început să-i explice din timp, sistematic, că toate cele ce i se întîmplau ei erau cu totul fireşti, fiind în ordinea lucrurilor ca zmeiele de carton să se prefacă în fluturi cînd Selima le atinge sforile, iar bilele colorate să devină zaruri de sidef acoperite pe toate feţele cu cifra 6. Dar pentru că omenirea şi-a pierdut simţul firescului – o povăţui bunica – e mai bine ca ea să nu atingă aceste lucruri, bucurîndu-se astfel de relaţiile pe care i le permitea întreaga sa normalitate. Şi Selima a ascultat-o întru totul pe bunica. Mai erau alte cîteva impedimente în desfăşurarea lină a cursului vieţii sale, dar apăreau incidental, de pildă cînd se nimerea să fie joi, să plouă şi să o doară un dinte. Selima trebuia să stea atunci, de preferinţă, nemişcată, căci orice mişcare a sa declanşa dezastre: în joile care întruneau ambele condiţii, a ploii şi a durerii de dinţi, orice obiect atins de ea îşi prefăcea substanţa, devenind de sticlă: ceşti, cărţi, pilule, animale şi plante. În prima joi de acest fel, din neştiinţă, s-a jucat cu pisica vecinilor care tocmai fătase. Şi de atunci pisica, cu şase pisoi cu tot, trona în vitrina din sufragerie reflectînd lumina schimbătoare în cristalul gri-albăstrui al blăniţei. La fel s-a întîmplat cu muşeţelul pentru ceai care a redevenit un smoc verde, înflorit, numai că tufa crescută în punga pe care scria „Plafar“ era o mică bijuterie de Pădurea Neagra. Astfel Selima a aflat că darul de neîntrecuţi artizani ai sticlei, cel care îi făcuse celebrii pe înaintaşii familiei sale, se trăgea dintr-o omenească durere de măsele care coincidea cu joile ploioase ale anului. De aceea şi obiectele „atelierului“ şi negoţului lor, care împînziseră lumea, erau atît de rare, dar şi năstruşnice totodată, după obiectul sau fiinţa care se nimerise să le fie în mînă cînd izbucnise neînduplecata durere de dinţi. Căci, deşi aduceau bani şi faimă, joile cu ploaie şi atît de dureroase nu erau nici dese, nici rîvnite.

Amănunte despre darurile cu care natura îi înzestrase familia, Selima a aflat numai cînd era strict necesar, ca un avertisment care să o obişnuiască cu măsurile de precauţie. Cum genele tuturor copiilor bunicii păreau să nu mai păstreze în codul lor nici o amintire a însuşirilor trecutelor rude, bunica răsuflase uşurată – deşi cu o oarecare strîngere de inimă în faţa degenerării vădite a neamului ei – zicîndu-şi însă că poate e mai bine aşa, pentru ei toţi. Omenirea acceptă din ce în ce mai greu personalităţile puternice. De aici li se trăsese, în definitiv, celor trei strămătuşi ale sale arderea pe rug ca vrăjitoare. Fuseseră trei fete încîntătoare, afirmau cronicile, numai că – iată un paradox – fericirea nu le aducea noroc. Ori de cîte ori rîdeau sau erau fericite, obiectele din jur deveneau transparente şi prin pereţii caselor se vedea cum oalele fierb în bucătării, vinerea, bucate care nu erau tocmai de post, cum fac dragoste sau se ciorovăiesc locatarii, iar prin haine, se putea vedea ce formă are inima fiecăruia. Ca o decoraţie atîrnată în partea stîngă, se legăna pe pieptul trecătorilor o inimă-broască sau o inimă-inimă.

Şi iată că într-o zi Selima se îndrăgosti. Era momentul critic cel mai temut de bunica. Înainte de a-şi da seama nepoata ce se petrece cu ea, bătrîna, avertizată de semne de netăgăduit, dăduse verdictul şi îşi pregătea strategia cu nopţi albe de general în timp de asediu.

Mai întîi apărură privighetorile. Stoluri întregi cîntau o dată cu răsăritul, aşezate pe firele de troleibuz care se aliniau prin pătrăţelul de cer disponibil deasupra blocului. Vecinii nu se duseră o săptămînă la serviciu, stînd să asculte şi să comenteze minunea pînă cînd, băgăreţu' de Hristu de la parter, care avea rude te miri unde, îşi descoperi un văr la Muzeul Antipa, îi telegrafie şi vărul veni cu o echipă care montă un cort de campanie în faţa blocului, călcînd în picioare peticul de grădină asupra căruia o întreagă asociaţie de locatari îşi clama de ani de zile dreptul de a cultiva us-

SELIMA NU PLÎNGE NICIODATĂ

turoi sau dalii olandeze. Se spune că vărul lui Hristu s-a decis cu această ocazie să-și schimbe tema de doctorat, reorientîndu-și studiile asupra acestui soi necunoscut de privighetori cu apucături de ciocîrlie și trăitoare în stol, dar, tocmai cînd își procură un trepied și un aparat de filmat, privighetorile dispărură brusc și pe pervazul ferestrei de la camera Selimei începură să crească corali. Ornitologul își rupse disperat caietele de observații și se internă cîteva săptămîni într-o așa-zisă „casă de odihnă", la Sinaia. Coralii continuară să crească și să îmbrace etajul trei al blocului, precum o iederă, albi ca o cununa de mireasă în dreapta ferestrei și roșii precum carnea cireșelor strivite în dinți, în stînga. În fiecare zi, administratorul blocului, urcat pe o scară, îi tăia cu ferăstrăul, în timp ce coralii scoteau țipete și se tînguiau ca niște ființe vii. Administratorul însă, colonel în rezervă, nu admitea nici o abatere de la disciplină, pentru el ceea ce nu se întîmpla în mod obișnuit, neputîndu-se întîmpla, de fapt, niciodată. Practic, povestea el, mă simt în pielea individului acela suspect, sau poate nebun, Quijote, care lua oile drept o armată pregătită de luptă. Probabil că nu este decît o specie tropicală de iederă adusă în oraș de studenții ăștia străini. Bunica, care stătuse pînă atunci impasibilă, abținîndu-se de la orice comentariu, își ieși din pepeni, ca în toate situațiile cînd cineva se lega de familia ei. Don Quijote fusese unchiul ei preferat și nu putea îndura ca încuiatul de rezervist să vorbească despre el pe un asemenea ton. Toți oamenii ca el, care se temeau de moarte tot atît cît se temeau și de viață, care desconsiderau poveștile, fără să își dea seama că, oricum, copiii sînt, o dată cu ele, mult mai în miezul adevărurilor, fiind mai înțelepți și mai puternici decît părinții lor și că marea forță a omenirii au fost tocmai acești „suspecți" sau poate „nebuni", precum unchiul Quijote, care puteau să-și arunce privirea dincolo de turmele realității, o înveninau cel mai mult pe bunica. Așa că administratorul se trezi cu papagalul albastru al bunicii repezindu-i-se în față și se simți însingurat ca Prometeu în vîrful stîncii, lovit de vulturul zeesc, în timp ce scara îi pendulă cîteva clipe, nedecisă dacă să încline spre sticlăria balconului lui Madam Argenta sau spre răzorul cu salată al Doamnei Laetiția.

După îndeplinirea misiunii, papagalul albastru, mare cît o pisică de Angora, reveni pe umărul bunicii unde dormita visînd la alte secole, iar coralii Selimei crescură nestingheriți timp de cîteva săptămîni, pînă cînd apărură stelele de mare, licuricii și cîntărețul din fluier.

Stelele de mare erau inofensive. Creșteau frățește laolaltă cu lăptucile Doamnei Laetiția, cele strivite de trupul nu prea mlădios al administratorului și care, spre fericirea grădinăresei lor, păreau brusc întremate de vecinătatea marină. Dacă te obișnuiai cu gîndul unei recolte combinate de salată și stele de mare, puteai trece cu vederea obiceiul acestora de a se ridica noaptea în aer, descotorosindu-se cu un frison de stratul de colb, și de a se anina în ramurile plopilor canadieni care străjuiau aleile cartierului. Acolo străluceau pînă dimineața, dînd nopții un aer de Crăciun rătăcit în calendar, după care reveneau cuminți și se aliniau sub furtunul Doamnei Laetiția, care le împroșca cu apă în fiecare dimineață, în cadrul ritualului udatului grădinii.

Licuricii au produs încîntare tinerei generații feminine. În anul acela se purtau din nou strasurile, cerceii și broșele de cristal, care, fie nu se găseau în cantități suficiente prin magazine încît să sature cererea cumpărătoarelor, fie erau produse de import, mult prea scumpe pentru buzunarele fetelor care, se știe, au și așa tare multe cheltuieli! Ori acești licurici păreau întotdeauna gata să facă, în serile de sîmbătă, un serviciu oricărei tinere între 18 și 23 de ani, care pleca la un spectacol sau la discotecă. Stăteau încolonați cuminți în șiraguri, împrejurul gîtului, la urechi, în păr, pe haine, în poziția în care imaginația fiecărei fete îi așeza, sclipind ca niște leduri nu doar în întuneric, după obiceiul licuricilor de rînd, ci chiar sub lumina puternică a unui reflector.

Desen de MARINA NICOLAEV-UNGUREANU

nică a unui reflector.

Cîntărețul din fluier a fost ultimul semn. A venit într-o seară, îmbrăcat în jiletca de catifea, în botinele prăfuite, cu claia mare de păr castaniu acoperită de o pălărie neobişnuit de înaltă, cu ciucuri. Nu a vorbit cu nimeni nimic şi nici nu l-au văzut toți, deşi între timp deveniseră atenți la cele mai mărunte întîmplări. A rămas jos, înfipt parcă în caldarîm, şi a privit cîteva minute spre fereastra Selimei, apoi a început să cînte. Şi administratorul i-a lăsat în ziua aceea să construiască avioane din ziarele furate din cutiile de scrisori şi să le dea drumul să zboare de pe terasa blocului, participînd şi el la lansare, avioanele zumzăind ştirile cu vocea crainicului de la emisiunea **Fotbal minut cu minut** sau **Noapte bună, copii** sau **Jazz Forum** după placul inimii fiecăruia. Madam Argenta i-a dăruit Doamnei Laetiția o pungă plină de îngrăşămîntul său prețios, în timp ce cealaltă măsura cu centimetrul de croitorie jumătatea din parcela cu lăptuci pe care a hotărît să i-o cedeze în vederea plantării cu gladiole, şi seara toată lumea a dansat rock în stația de parcare, printre Dacii şi Skode, sub valurile de muzică care curgeau ca în fiecare seară de la etajul VII, în timp ce cîntărețul din fluier, împietrit una cu caldarîmul cînta mai departe, nebăgat în seamă şi neauzit de nimeni, în afară de copii şi de bunica.

A doua zi, Selima s-a întors acasă cu un trandafir şi a cîntat la pian, deşi nu învățase niciodată să o facă.

Pe Dip, bunica l-a zărit pe fereastră în seara în care a condus-o prima dată pe fată. Fusese sigură că trebuie să fie un băiat frumos, căci avea încredere în gusturile familiei sale, iar pentru Selima, frumusețea lucrurilor constituia o hrană necesară. Numai pregătirea micului dejun al fetei ar fi durat cîteva ore, dacă bunica nu ar fi gătit în gînd, căci ceaiul trebuia să fie în fiecare zi de o altă nuanță de roz şi în el să zburde peştişori de pîine prăjită pe care fata nu-i mînca din milă, iar tartinele cu unt, mici cît o unghie, erau împodobite ca nişte nave pregătite pentru croazieră. Bunica era tare mîndră de simțul estetic al nepoatei sale. Dip nu făcea excepție. Prin părul castaniu ca al cîntărețului din fluier, insuficient pieptănat, cu vîrtejuri independente, soarele pe picior de plecare treiera alte culori nehotărîte, ceea ce bunicii i se păru a fi o prevestire a firii băiatului. Mergea alături de Selima sorbind-o din ochi, foarte atent ca nu cumva un stîlp de telegraf să se interpună între ei, bîțîind în mîna stîngă o servietă neagră care părea să conțină hîrtiile ultimei conferințe europene la nivel înalt. Se întorceau de la cursuri. Nici Selima, nici el nu au observat că stîlpii de telegraf făceau singuri cîțiva paşi la stînga sau la dreapta, ca nu cumva să le stea în cale, iar gropile din asfalt dispăreau brusc, cu o clipă mai înainte ca vreunul din ei să calce într--nsele.

Acasă, Selima s-a apucat de tricotat, lăsînd andrelele să se războiască singure pînă cînd obosi şi-i declară bunicii exact ceea ce aceasta se aştepta, şi anume că Dip este cel mai frumos, cel mai inteligent şi cel mai bun bărbat de pe lume. A mai adăugat că în seara aceea îi mărturisise iubitului ei că era posesoarea a trei stră-strămătuşi arse pe rug pentru vrăjitorie, aflînd că acesta scria un roman despre pacostea care a însemnat inchiziția pe capul omenirii. Era vorba de un roman încifrat, plin de simboluri şi foarte modern, care înfiera, de fapt, fascismul, dictatura, intoleranța religioasă şi apartheidul. Băiatul păruse foarte interesat şi întrebase dacă ar putea consulta eventuale documente de familie. Atunci îşi aminti bunica de o zicală despre dragoste şi prudență, care nu au nimic comun, dar nu putea suferi zicalele şi, oricum, era prea tîrziu să o mai dojenească. O luă aşadar pe genunchi, ca în copilărie, şi-i explică că bărbații, din orice timp şi de pe orice continent, iubesc în realitate numai femeile perfect normale, în sensul de mediocre, pe care preferă ca ei să le înzestreze, după gust şi posibilități, cu calități pe care acestea nu le vor avea aievea niciodată şi că, aceiaşi bărbați, nu îndură mult timp în preajma lor femei gata înzestrate de natură cu calitățile mult visate, cu atît mai mult atunci cînd printre darurile naturale ale iubitelor lor se află înscrisă şi înrudirea cu trei vrăjitoare şi alte cîteva personalități ale istoriei pe care, din fericire, Selima le trecuse sub tăcere. Dacă dorea să îl păstreze pentru totdeauna pe Dip era bine să nu fie amintite trecutul „aventuros" al familiei sale, zilele de joi cu ploaie şi dureri de dinți şi chiar puloverele care se tricotau singure, din dragoste.

Dar Selima nu a ascultat. Nu a putut, de data aceasta, să o asculte. Şi Bunica se aşteptase. Puterea ei se oprea aici. Selima nu va putea niciodată nici să se prefacă, nici să mintă, oricît şi orice ar fi fost de cîştigat sau de pierdut în acest joc. Părea că lumea întreagă, într-o supremă sforțare, adunase tot ce era mai bun şi îngrămădise în fată. Numai că darul acesta, ca, de altfel, toate cele care îi înzestrase familia, de-a lungul timpului, nu îi va purta noroc. Aşa că andrelele dansară mai departe înghițind firul din ghemele pe care nimeni altul decît fata nu le vedea.

În prima joi în care a plouat în vara aceea, Selima se duse la dentist şi ținu morțiş să i se scoată un dinte, susținînd că o doare, altminteri tocmai durerea aceea dorindu-şi-o, pentru prima dată în viață. Apoi merse să-l întîlnească pe Dip. Era ziua lui şi Selima atinse în drum un gard înflorit de rochița-rîndunicii şi cumpără mai multe stilouri umplute cu cerneluri colorate care, în mîna ei, deveniră nişte mici condeie de cristal în care cernelurile luau culoarea gîndurilor celui care scria cu ele. La locul întîlnirii, băiatul păru o clipă nedumerit zărind apropiindu-se de el o ființă cu o înfățişare neobişnuită în care soarele se răsfrîngea de mii de ori într-o clipă, transformînd-o într-o corabie sclipitoare de care lumina lui, lovindu-se, părea că se preface în sunet. Selima venea împovărată de un braț de rochița-rîndunicii de pe care lunecau necontenit în bălțile de pe trotuar bobițe mici de ploaie prefăcute în mărgele la atingerea cu trupul fetei. I-a întins fericită darurile, fără să-l atingă, zîmbind încîntată, în ciuda cumplitei dureri de dinți pe care o căpătase la propria ei dorință.

Hotărîtă însă să-i prefacă ziua aceea ploioasă într-o sărbătoare cum nici un bărbat nu a mai avut parte de la intrarea victorioasă a lui Alexandru Macedon în Persia încoace, Selima atinse toate plantele de pe marginea drumului sau de pe garduri, fie ele flori sau buruieni şi grădina

SELIMA NU PLÎNGE NICIODATĂ

aceasta, pe care nici un făurar nu ar fi îndrăznit să o gîndească, începu să cînte cu adevărat sub loviturile ploii. Stingherit, băiatul, care îmbrăcase pentru acea zi unul din cele mai frumoase pulovere dăruite de Selima şi despre care nu înţelegea de fel cum se nasc aşa, peste noapte, simţi că îi este peste putinţă să o ducă în seara aceasta cu el, sub prelata micului restaurant unde-l aşteptau prietenii. Nu erau pregătiţi şi poate – îşi spunea – nici el nu era suficient pregătit pentru ea. O iubea, fără îndoială, dar ar fi iubit-o poate mult mai mult, sau, mai precis, ar fi ştiut cum să o iubească, dacă Selima i-ar fi dăruit, eventual, nişte simpli butoni de plastic sau i-ar fi spus cu drăgălăşenie – dragul meu, nu am ştiut ce să îţi iau, aşa că am să te sărut.

Selima stătea însă în faţa lui fericită, ca şi cum i-ar fi adus în dar globul pămîntesc pentru ca el să-l acopere, după cum credea de cuviinţă, cu ape şi continente, popoare şi minuscule ţări. Ori Dip nu avea ce face cu globul acesta care arăta bine şi aşa cum era. Şi, pentru prima dată, se gîndi că el îşi putea cumpăra felurite bucurii doar în schimbul unor bănuţi de aramă. Banul de aur pe care i-l întindea Selima venea dintr-o altă vreme şi în nici unul dintre supermagazinele care îi satisfăceau nevoile nimeni nu i l-ar fi schimbat pe mărfurile dorite de el. Uneori luxul îţi poate stînjeni mişcările – îşi spuse şi, puţin obosit, dorind ca nici întîlnirea lor din ziua aceea, nici gîndurile lui să nu fi avut loc, nu-i pomeni fetei nimic despre serbare.

O putere ascunsă, care nu venea, de data aceasta, din lădiţa cu zestre a familiei ei, ci din adîncul propriei sale fiinţe îi şopti Selimei diagnosticul acelei zile.

Acasă, privind-o pe fereastră pe Doamna Laetiţia, care tăia pe furiş gladiolele din răzorul lui Madam Argenta, Selima se întrebă – e oare obositor să iubeşti, bunico? – dar bunica nu se afla în cameră, lîngă ea, ci în bucătărie, unde ungea penele papagalului albastru cu briliantină, aşa cum făcuse o viaţă cu părul, din ce în ce mai puţin, al bunicului.

Şi Selima începu, pentru prima dată în viaţă, să plîngă.

Ca trezită dintr-un somn, bunica lăsă să-i scape din mîini sticluţa şi se năpusti în cameră. Încă mai era nevoie de ea, pentru că, dintre toţi ai casei, dintre toţi cei care aflaseră cît cîntăreşte o lacrimă, singură, doar bunica ştia că Selima trebuia împiedicată să plîngă – pentru că, draga mea, dacă plîngi tu, toate pîraiele secate se vor trezi şi apele toate îşi vor ieşi din matcă şi toate satele de pescari din lume vor fi înghiţite şi nici o corabie nu o să poată rămîne, de data aceasta, deasupra valurilor şi nici măcar iubitele nu vor mai rămîne la locul lor de pe cheiuri, în porturile lumii. Orice îţi este îngăduit, draga mea, suferinţa şi chiar disperarea, dar Selima, tu nu ai voie să plîngi, spuse bunica privind-o prima dată altfel decît o privise mereu de cînd era copil.

CORNELIU OMESCU

„lumea de poimîine“
– ştiri din secolul 22 –

MAGMA LA „CUPTOR“

LEPZIG, crt., de la „JAHRMARKT“ din „BLÜCHER PALACE“.

Gospodinele, care mai practică un „hobby“ desuet bazat pe reţete culinare multiseculare, au salutat cuptorul „VESTALA ETERNA“. Cu toate că ele reprezintă o minoritate infimă, neglijabilă, cuptorul a provocat scandal. Enervat de criticile vehemente ale specialiştilor şi profanilor, inventatorul Heinrich Franz Sommer şi-a cerut concediul de odihnă de la serviciul de dispecerat al „F.Z.P.“ (iniţialele întreprinderii de închiriat „farfurii zburătoare personale“) şi a plecat la vînătoare de rechini.

În fond, invenţia este de o simplitate genială. Unui cuptor de bucătărie clasic, marca „VESTALA“ din secolul XIX, i s-a ataşat un „pistol“ sau, mă rog, o „siringă“ pentru extras magmă. Dispozitivul, bazat pe laserele clasice, „înţeapă“ magma cu o rază extrem de subţire şi extrage cantitatea necesară pentru încingerea cuptorului. Reglarea căldurii se obţine printr-un fel de reostat care stabileşte grosimea razei. Şi cînd te gîndeşti că în urmă cu două secole cîtă energie consuma o „VESTALĂ“ sub formă de lemne, cărbuni, petrol, gaze şi, mai tîrziu, electricitate! Toate aceste materii prime pot fi economisite printr-o „pişcătură“ de magmă de mărimea unui... streptococ! În astfel de condiţii, scandalul provocat poate să pară absurd dar... nu e! Cel puţin asta este părerea academicianului Werner Schmutzig, şeful biroului special de coordonare a „PAZEI CONTRA RISIPIEI“. El a declarat: „De ce să fim retrograzi risipind miezul de foc al planetei de dragul unui hobby caraghios. Roboţii casnici ne gătesc cele mai gustoase şi igienice mîncăruri, ca să nu risipim timpul, folosind energia eoliană. Nu cumva o să apară un alt obicei păgubitor: încălzirea boilerelor de baie cu sfînta noastră magmă? Spălatul cu ultrasunete să-l înlocuim cu băi de aburi şi saune de un consum exorbitant? Ce vor acele femei? Să ne întoarcem la vremurile de cruntă barbarie cînd femeia slugărea la cratiţă? Nu putem fi retrograzi! Mai mult respect pentru magmă şi noi înşine, vă rog! Propun un alt hobby cum ar fi şahul sau popicele.“

MARIAN TRUŢĂ

Marian Truţă s-a născut în Bucureşti, la 24 aprilie 1960. A absolvit Liceul de Telecomunicaţii şi, în prezent, lucrează la Direcţia de Telecomunicaţii a Municipiului Bucureşti.

Deşi scrie literatură SF de la vîrsta de 15 ani, el a venit destul de tîrziu în fandom — în noiembrie 1983, „debutînd" la fostul cenaclu bucureştean „2001" şi devenind, în scurt timp, unul dintre cei mai activi membri. În martie 1985, se înfiinţează la Observatorul Astronomic din b-dul Ana Ipătescu nr. 21 cenaclul „Univers SF 21", Marian Truţă numărîndu-se printre cei mai constanţi animatori ai acestuia. Tot în 1985 participă pentru prima dată la un concurs de anticipaţie (concursul literar desfăşurat cu prilejul „Zilelor Helion" — Timişoara), obţinînd o menţiune pentru schiţa „Vînătoarea din zori".

Dar a trebuit să mai treacă un an ca Marian să-şi înfrîngă timiditatea şi, cu deosebită modestie, să păşească „în arenă", luînd contact cu restul fandomului, bucureştean şi naţional, încercînd să-şi definească personalitatea în raport cu ceilalţi tineri creatori de literatură SF. Începutul a fost făcut prin participarea, din iunie 1986, la şedinţele cenaclului „Solaris"; apoi, din septembrie 1986, devine unul dintre membrii de bază ai cenaclului „Prospectart". Se pare că această întîlnire a fost de bun augur atît pentru Marian Truţă, cît şi pentru tînăra literatură SF. Rezultatele nu s-au lăsat prea mult aşteptate. În noiembrie 1986, cu ocazia Consfătuirii anuale a cenaclurilor de literatură de anticipaţie (desfăşurată la Iaşi), participînd (prima dată!) la Concursul anual de literatură de anticipaţie, obţine Premiul pentru schiţă cu lucrarea „Noapte bună, Tereza". Iar în ediţia 1987 a aceluiaşi concurs (desfăşurat în cadrul Consfătuirii anuale a cenaclurilor de literatură de anticipaţie — Craiova, 20—22 noiembrie 1987), povestirea sa „Început de anotimp ploios la Ezary" a fost distinsă cu Premiul Uniunii Scriitorilor.

Prozele lui Marian Truţă sînt caracterizate printr-un intens fior liric, grefat pe o imaginaţie fertilă. Cultivînd cu predilecţie formula literaturii-avertisment (deseori în variantă ecologistă), Marian Truţă rămîne însă în permanenţă un neobosit optimist, crezînd cu fermitate în realizarea unei lumi a păcii şi fericirii generale. Şi, mai ales, pentru el SF-ul reprezintă un mijloc de sondare a propriului eu şi de proiectare a spaţiului interior asupra întregii lumi înconjurătoare, în vederea împlinirii armoniei OM-Univers.

Desigur, Marian Truţă se află în pragul unui început de drum. Un drum deloc uşor, cu numeroase meandre, dar la capătul căruia, poate, se află consacrarea. Eforturile sînt îndreptăţite şi avem convingerea că, în viitorii ani, Marian Truţă va reuşi să ne ofere dovada incontestabilă a talentului său literar.

CONSTANDINA PALIGORA

ÎNCEPUT DE ANOTIMP PLOIOS LA EZARY

Povestire distinsă cu premiul Uniunii Scriitorilor la Concursul de literatură şi artă de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, ediţia 1987

Moto: *Acasă la mine aveam o floare. Întotdeauna ea vorbea întîi.*

A. DE SAINT-EXUPERY

Giulio a visat mai de mult o călătorie într-un loc umed, cu lumină unsuroasă şi se simţise atunci precum un gîndac tîrîtor pe trupul unui monstru vegetal adormit. Visul îi plăcuse, mai puţin sfîrşitul, în faţa lui, Erica îi zîmbea amabil, şi i se oferea pe un pat de frunze printre care ţîşneau obraznice corole de flori obscen colorate.

Giulio se gîndea să facă o călătorie în peisaj fără Erica, specificase în formularele de călătorie că doreşte solitudinea, iar Erica fusese de acord. Răspunsul primit era ambiguu, dar din el reieşea că nu are motive serioase pentru o călătorie în peisaj. Dorinţa lui a dispărut încetul cu încetul.

Apoi a venit visul.
Acum se întîmpla la fel.
Stătea în pat privindu-şi degetele de la picioare şi se gîndea la pămîntul pe care călcase în vis, era îmbibat cu apă şi picioarele i se cufundau în el, pînă la glezne însoţite de un zgomot plăcut, clap, clap. În lumina blîndă a dimineţii imaginea de vis pălea, lăsîndu-i o nelămurită lene printre gînduri. Alături, Erica dormea şi Giulio o privi, era tînără, iar răutatea lumii încă nu-i alterase chipul.

Aşa se gîndise odată, nu oamenii sînt răi, ci suma lor, ca şi cum răutatea ar fi fermentat printre ei, cu cît erau mai mulţi cu atît clocotul drojdiei sporea întunecîndu-le minţile.

Se dădu jos din pat şi privi prin fereastră la orizontul incendiat spre răsărit. Orizontul era aproape şi deasupra lui, era zimţat şi spart de turnuri, cabluri de oţel, spirale şi arcade uriaşe printre care lumina se strecura îndărătnică şi indiferentă.

„E o zi frumoasă" îşi spuse, şi gîndurile i se blocară, ceva ca o părere îi zbură prin dosul ochilor. „Şi totuşi e frumos", insistă el plimbîndu-şi degetele pe rama ferestrei.

Părăsi fereastra, trecu prin dormitor unde Erica dormea încă şi mai avea să doarmă pînă la amiază, pentru ea ziua începea la amiază şi se termina mult după miezul nopţii, cum se întîmpla de altfel cu majoritatea citadinilor.

Îşi regăsi îndoiala în momentul cînd se strecură sub floarea duşului şi lăsă apa să curgă peste el, spunîndu-şi „e atît de frumos afară". Mîncă în picioare şi mai trecu o dată prin dormitor.

– Erica, eşti frumoasă, şopti şi umbra lui flutură o clipă peste chipul ei.

Intră în vestibul.

– E o dimineaţă frumoasă, Giulio, nu-i aşa? spuse o voce.

– E o zi frumoasă, admise el şi începu să se îmbrace. În ziua aceea va purta o tunică azurie, şi mai scurtă ca de obicei, sandale aurii, iar părul şi-l va lega cu un inel de nichel. Avea picioare puternice şi frumoase, ochii precum tunica, iar părul era ca şi grîul copt.

Zăbovi în faţa oglinzii o clipă, apoi se îndreptă spre uşă.

– Plec, anunţă el, direct la sucursală, de acolo, am să mă opresc în zona lui Kirche, am o întîlnire şi vreau să beau ceva, apoi mă întorc. Timpul şi traseele obişnuite.

– Confirmat, spuse vocea, apoi adăugă: pot să te rog ceva, Giulio?

– Desigur.

– Treci şi pe la Consulatul pentru problemele Mediului Înconjurător. Cei de acolo doresc să te vadă.

– Ştii despre ce este vorba?

– Îmi pare rău, nu mi-au spus.

– Poate e în legătură cu dorinţa mea de a călători în peisaj.

– Posibil. Au spus să treci, oricînd. Ţi-au acordat o oră şi posibilitatea să-ţi alegi traseul.

– Drumul cel mai scurt, desigur. Din zona lui Kirche.

Vocea păru că ezită.

– Succes, Giulio.

– Mulţumesc. Pe diseară.

– Am să te aştept. A fost o plăcere pentru mine.

Uşa se deschise cu un oftat uşor, oftat pe care Giulio îl puse în prelungirea vocii. Îi plăcu gîndul şi închise ochii.

– La revedere, spuse vocii şi trecu dincolo.

Afară mirosea a sudoare de maşini. Toate maşinile care trăiau în oraş, angrenajele mărunte, contacte argintii, subtile circuite logice, cabluri, încîlceli de sîrme, oglinzi şi lentile, carcase înmuiate în culori, cămăşi de plastic, toate emanau un miros aparte de care puţini îşi dădeau seama. Aerul era mereu primenit începînd cu amiaza pînă noaptea tîrziu, numai cei ce ieşeau în oraş în zori puteau adulmeca respiraţia oraşului.

Trecea prin zone umbrite săgetate pe alocuri de scînteieri grăbite trimise din înalturi de jocul întîmplării şi al suprafeţelor înalte ale arcurilor suspendate, panglicilor de oţel pe care alergau bolizi întărîtaţi de lumina soarelui. Oamenii, puţini la ora aceea, coborau în puţurile metroului, neatenţi la zarva încă măruntă a noii zile.

Erau prost îmbrăcaţi, majoritatea prestau diverse sarcini fie la Centrul de informaţii, fie pe la cîte un Consulat pentru Mediul Înconjurător.

Nişte anonimi, gîndi Giulio, coborînd într-un puţ. Aerul de pe peron era rece şi mirosea a grîu. Astăzi va mirosi a grîu în tot oraşul, la fel ca şi ieri, la fel ca şi alaltăieri, ciudate preferinţe au oamenii la amiază, îşi spuse în timp ce o cabină trase lîngă el.

Fotoliul cabinei îl îmbrăţişă, senzual aproape.

– Minunată zi, îi spuse o voce.

– Superbă, admise Giulio, apoi adăugă: la Sucursală şi nu te grăbi ca data trecută.

– Îmi pare bine că te aud, Giulio, continuă glasul în timp ce cabina ţîşnea spre tunel.

– Doreşti o conversaţie sau un film?

– Nimic, încercă Giulio.

Îmi pare rău, dacă nu vrei să vezi nimic va trebui să vorbim.

Vocea era de femeie tînără, care dormea pînă la amiază şi se culca mult după miezul nopţii. Încercă să-şi imagineze chipul ei, să fie blondă, brună, cu bust aproape invizibil, picioare lungi, ce sport practică, paraşutismul zbieră un gînd în urechea dreaptă, e căsătorită îi spuse urechea stîngă, e urîtă, e frumoasă. Închise ochii.

– Atunci Romeo şi Julieta, ca de obicei. Parbrizul se întunecă pentru o clipă, o dată cu întreaga cabină, apoi se trezi într-un lan de grîu, aproape era o şosea pe care apăru Romeo într-o drezină de 2 locuri. Aşadar, Romeo este bătut măr de fraţii Julietei, el se răzbună, o violează pe Julieta şi o răpeşte, devastează ogorul de cartofi al familiei Capulet, începe un război local, între 2 sate, şi rînd pe rînd culturi de cartofi, grîu, porumb şi floarea soarelui sînt făcute praf pînă cînd intervine poliţia satelor şi-l condamnă pe Romeo la exil pe viaţă.

Un individ încercă să-l omoare pe Romeo, gest necugetat, Julieta îi sare în faţă şi se prăbuşeşte spunînd: „Vai mie".

Apare sora geamănă a Julietei, îl ajută pe Romeo să fugă în munţi şi filmul deveni neclar.

Erica se născuse în munţi, dar de cîte ori Giulio o întreba, ea îi răspundea repezit că n-are decît să

facă o călătorie în peisaj să vadă ce şi cum. Îi era ruşine că se născuse acolo, deşi el nu vedea un motiv în asta.

– Giulio, îl făcu atent vocea, parametrii mentali indică o scădere a atenţiei, vrei să-ţi comentez filmul?

– Nu, nu cred. Data trecută a fost mai interesant.

– Poate că ai dreptate. Vrei să ştii ce se întîmplă acasă?

– Nu, nu cred.

– Giulio, suspină glasul, este o zi frumoasă, ce se întîmplă cu tine?

– Nimic, mă gîndeam. Făcu o pauză. Opreşte porcăria aia. Parbrizul deveni transparent. Ieşiseră din tunel şi alergau pe o bandă suspendată către un edificiu piramidal imens. Din cînd în cînd cabina se ridica uşor şi un bolid grăbit trecea pe sub ei. În momentele acelea, Giulio simţea o dorinţă confuză, ca atunci cînd privea de pe vîrful unui turn în jos şi preţ de o clipă avea certitudinea zborului.

– Ştii, zise Giulio, am fost chemat la Consulatul pentru problemele Mediului Înconjurător.

– Oh, făcu vocea, şi pentru ce?

– Nu ştiu. Am dorit mai de mult să fac o călătorie în peisaj, dar mi-au refuzat cererea şi atunci am renunţat. Poate m-au chemat pentru asta.

– Probabil, murmură glasul.

Apoi cabina acceleră, iar Giulio se afundă şi mai mult în fotoliu. Soarele depăşise crestele argintii ale turnurilor, iar lumina lui preschimba în urlete cromatice suprafaţa piramidei către care se îndrepta.

Il înghiţi un tunel şi cabina se opri.

– Apari şi mîine, Giulio? întrebă vocea.

– Nu ştiu, nu cred. Mîine rămîn la Ezary.

– Cum doreşti, tu iei deciziile. Mi-ar fi plăcut să vii şi mîine. E o încîntare să discut cu tine.

– La revedere, spuse Giulio şi traversă grăbit peronul. Se opri în faţa unei porţi identificîndu-se.

– Este o zi minunată, grăi el.

– Bună dimineaţa, Giulio, îi răspunse o voce cînd poarta fu înghiţită în perete. Cum ai dormit?

– Straşnic, am visat că mergeam prin noroi.

– Îmi dai voie să te conduc? întrebă vocea.

Era o voce de femeie cu un timbru excitant şi în acelaşi timp dur, putea fi o gladiatoare.

– Desigur. Porni în lungul unui coridor.

– Am oprit raportul pe care l-ai cerut data trecută, continuă vocea. L-am găsit favorabil, rămîne să vezi tu mai departe.

– De la Edmonton ceva?

– Nimic, şi-au rezolvat singuri problemele.

– Ce bine, m-au scutit de un drum.

Glasul tăcu un timp.

– Nu ştiu dacă e corect să-ţi spun...

– Ei bine?

– Şeful s-a întîlnit cu cineva, un tip de la un consulat...

– Ce consulat, de la mediul înconjurător?

– Asta nu cred, mai degrabă de la vestigiile trecutului, din păcate nu ştiu ce au vorbit în birou, dar pe coridor ai fost pomenit şi tu.

– Giulio dădu din umeri.

– Cine ştie.

– Oricum şeful vrea să te vadă.

Se opri în faţa unei nişe şi îşi puse palma pe un suport. Într-o fantă se rostogoliră două tablete.

– E-n ordine, anunţă vocea. Ai pulsul uşor mărit.

Înghiţi tabletele şi alături de nişă peretele se despică.

– Mi-a părut foarte bine că te-am auzit. Cînd mai treci pe-aici?

– Nu ştiu, răspunse Giulio. Nu ştiu.

– Îmi face plăcere să te aud, Giulio, mai spuse vocea şi Giulio intră într-o cameră spaţioasă cu un perete întreg din sticlă. Un peisaj submarin trăia dincolo de perete, cîrduri de peşti treceau şi se loveau buimaci de sticlă, apoi se ascundeau printre stînci.

– Bună dimineaţa, Giulio, îl salută o voce. Se aşeză în spatele unui pupitru. Ecranul din faţa lui clocotea de verde.

– Îţi place? întrebă glasul.

– Ce-i asta, dori el să ştie.

– Nimic, dacă nu-ţi place am să-l sting.

Glasul părea trist, o roşcată tristă cu pistrui pe malul mării într-o robă albă şi vîntul prin părul ei. Închise ochii.

– Lasă-l, şopti.

– Ţi-a sosit un raport, continuă glasul, vrei să-l vezi sau ţi-l spun eu?

– Arată-mi-l, ceru.

Verdele clocotitor dispăru.

Văzu raportul, îl aprobă şi dori o cafea, apoi mai vru să dispară peisajul submarin.

– Ai o preferinţă anume?

– Nu, exteriorul.

În timp ce privea panorama oraşului, glasul îi povesti o bîrfă, îi ceru o părere, îi comunică o serie de date şi el îi răspunse maşinal. Forfota bolizilor crescuse, ziua cădea spre amiază şi toată încîlceala de poduri, arcade, turnuri, muchii, sfere, benzi suspendate, îi sugerau o îngrămădeală de cleşti, mandibule şi carapace de parcă o armată de insecte gigantice s-ar fi zdrobit de pămînt, iar un zeu nāuc le înpinse apoi într-o lume dementă. Caută să lipească imaginea bolizilor de ceva şocant dar nu reuşi.

– Giulio, spuse glasul, parametrii mentali indică o scădere a atenţiei, doreşti un existant?

– Mulţumesc, nu.

– Şeful doreşte să te vadă. Te duci acum?

– Acum.

Ieşi în coridor.

– Pleci? îl întrebă vocea gladiatoarei.

– Nu, mă cheamă şeful.

– Vrei să te însoţesc?

– Mulţumesc, nu.

Prinse o ezitare în aer.

– Eşti supărat pe mine?

– Nu.

Străbătu coridorul, trecu prin cîteva bifurcaţii. Deja începuse să apară lume, uşi glisau tăcute, uşi cu o fantă, uşi în forme de stea, de cruce, de iris. Întinse palma spre un suport puternic luminat. Se simţi palpat, raze invizibile îi scormoneau trupul, o undă de aer îi tremură în faţă şi o uşă se deschise.

– Minunată zi, spuse Giulio intrînd.

Şeful, un om îndesat, îl invită să ia loc, apoi i-l prezentă pe celălalt, un individ chel şi zbîrcit. „Elis, de la divizia vestigii istorice".

– Bună dimineața, domnule Elis, spuse Giulio și se opri. Era în el o neliniște ca și cum un vis greu tocmai s-ar fi risipit.

Nici un glas, nici o voce nu-l salutase.

●

Giulio coborî din cabină.

– Cînd mai treci pe aici? îl întrebă o voce de femeie tînără cu ochi verzi.

– Nu știu, în seara asta mă întorc pe jos, iar mîine nu cred.

– Îmi pare rău, e atît de bine cînd discutăm

– La revedere, spuse Giulio și se îndreptă spre gura puțului. În urma lui, la marginea peronului, cabina rămăsese în așteptare cu portiera deschisă. Cineva trecu pe lîngă el.

– E o seară frumoasă, auzi Giulio, apoi ușa cabinei se închise cu un clămpănit moale.

Puțul îl sorbi și îl scuipă în stradă. Luminile orașului explodau, firme gigantice împungeau văzduhul. Trecu pe sub o arcadă.

– Bună seara, spuse el nimănui.

– Este o seară încîntătoare, Giulio, auzi un glas de femeie bronzată, cu trup de dansatoare și simți un freamăt de lumină galbenă, de soare pe o cîmpie nesfîrșită și de vara nesfîrșită. Închise ochii.

– Ești obosit? îl întrebă vocea.

– Nu, desigur.

– Consulul dorește să te vadă. Îmi dai voie să te conduc?

Porni să urce scări, străbătu un coridor lung, apoi o sală vastă. Pe drum, vocea îi povesti ce fel de om este consulul și o serie de nimicuri pe care el le ascultă concentrat.

– Am ajuns, îl anunță vocea.

Un perete se trase din fața lui și intră într-o sală rotundă. Privi circular, jumătate de sală era îmbrăcată într-o frescă, un lan de grîu și oameni cu seceri în mîini, oameni cu piept larg și chipuri în profil. Peretele se închise în urma lui și văzu atunci o hologramă, un astronaut în costum de vid, într-un pustiu de piatră împingînd un plug străvechi.

– Bună seara, Giulio, îi spuse consulul și-l invită să ia loc.

– Este o seară plăcută, răspunse el, apoi adăugă: Egiptul antic, nu-i așa?

Ochii depărtați ai consulului se luminară a zîmbet.

– Desigur. Trecutul și destinul.

– E frumos.

– Bei ceva? Iartă-mă că te-am chemat, aș vrea să-ți spun cîteva întrebări, dacă dorești bineînțeles...

– Este vorba de călătoria în peisaj?

– Oh, nu..., consulul părea stînjenit. Nu, Giulio, avem nevoie de ajutorul tău.

– Ajutorul meu, se miră Giulio. Cum aș putea eu să vă ajut?

– Am să-ți explic. Sînt lucruri pe care poate le știi, dar nu așa cum ar trebui.

Ceru cafele, apoi continuă.

– Știi ce se cheamă traficul floral, este o problemă cu care ne luptăm, demult...

– Dar eu...

– Ascultă-mă cu atenție, ceru consulul, vei întreba după aceea. Știm că nu ai nici o legătură cu traficul de flori, nici o legătură conștientă. Știm foarte multe lucruri, dar niciodată nu avem suficiente date să stîrpim acest cancer care roade societatea noastră... Făcu o pauză căutîndu-și cuvintele. Societatea noastră a realizat lucruri care păreau de neizbutit cîndva. Am redat lumii toate deșerturile, am salvat jungla ecuatorială, plămînul uriaș al pămîntului, și am închis-o, ferind-o astfel de orice agresiune. Agricultura a reușit să hrănească o lume din ce în ce mai numeroasă, sînt lucruri cunoscute, dar asta a implicat un sacrificiu.

– Florile, șopti Giulio.

– Exact. Florile. A trebuit să eliminăm florile din ungherele lumii noastre din ce în ce mai neîncăpătoare. Am oprit peisajele, cîndva le vom elimina și pe acestea, orice bulgăre de pămînt valorează enorm astăzi. Și; totuși, există oameni care simt nevoia de flori, peisajele sînt jefuite sistematic de semințe de flori pe care traficanții le vînd în orașe. Sînt oameni care își cresc clandestin flori, dar nu florile sînt nocive, ci ideea de floare, lucruri inutile ce sugrumă eforturile necesare spre a asigura lumii un lucru folositor, de neînlocuit, hrana naturală.

Giulio închise ochii.

Erau ucise florile, demult, cînd oamenii mureau de foame, deșerturile fuseseră însămînțate, dar asta nu fusese de-ajuns, apoi pădurile, parcurile, grădinile dispăruseră, creșteau papaia, curmale, cartofi, porumb, smochine și grîu. Și pășuni! Macii secătuiau pămîntul, crizantemele ocupau prea mult loc, orhideele sufocau plantațiile. Pămîntul se risipea în ghivece.

Printre flori trăiau gîze care ronțăiau entuziaste lanurile, clești pofticioși rupeau, mestecau, fărîmițau bobul de grîu, de porumb, bananele și piersicile.

– Parametrii mentali indică o scădere a atenției, interveni o voce catifelată de femeie micuță, cu ochi migdalați și îmbrăcată în chimono. O gheișă prin iarba înaltă trecînd printr-o poartă, o alee pietruită și străjuită de camelii, un templu, evantaiul de fîșii de bambus și cerul deasupra, albastru și cu nori. Închise ochii.

Consulul îl privea atent.

– Ești obosit?

– Nu, oftă Giulio. Am fost la cabinetul de psihogenie. Văd uneori imagini, vocile, simt nevoia să le concretizez. Am crezut că din cauza adaptorilor.

Își scoase adaptorii din urechi. Acum era aproape surd.

– Mi-au spus că este un fenomen destul de răspîndit și mi-au schimbat vocile. Nu mă simt obosit, nu în sensul pe care îl înțelegem noi.

– Înțeleg, spuse consulul. Cunoști pe acest om?, întrebă apoi. O hologramă răsări în fața lor. Îl cheamă Voliuhin.

Era un chip prelung, cu rînjet obraznic și ochii întunecați.

– Nu-l cunoasc, răspunse Giulio.

– Gîndește-te bine.

– Nu-l cunosc.

– A fost observat împreună cu soția ta. Holograma prinse viață, individul se strecura prin mulțime, apoi apăru Erica la ieșirea unui puț. Voliuhin o opri preț de cîteva minute. Nu avea sonor.

– Întreabă de tine, preciză consulul. Voliuhin era cu fața spre ei, iar Erica în profil.

– Analizînd mişcările buzelor am reconstituit conversaţia, soţia ta răspunde că nu ştie unde te afli şi îi comunică codul tău.

Holograma dispăru.

– Nu m-a căutat niciodată, spuse Giulio.

– Aş dori să te mai întreb ceva. Astăzi, pe la amiază, ai discutat cu şeful tău.

– Mai precis cu cineva de la divizia „Vestigii istorice". E adevărat, am dirijat acum un timp fluxuri energetice într-o zonă mai puţin densă pentru un nou tunel, iar săpătorii au găsit o capsulă bizară, un fel de mesaj din trecut, era mai mult o problemă de arheologie.

– Apoi ai fost în zona lui Kirche.

– Am avut o întîlnire şi doream să beau ceva.

– Giulio, am nevoie de sinceritatea ta. Cu cine te-ai întîlnit în zonă?

– Credeam că se ştie.

– Din păcate, informerii noştri nu au acces în zone. Încă...

– Este absurd, m-am întîlnit cu o colaboratoare, vă pot da codul.

– Mulţumesc, Giulio, iartă-mă că te-am reţinut atît de mult.

– S-a întîmpat ceva totuşi, spuse Giulio. Consulul îl privi în ochi.

– Voliuhin era traficant de flori, spuse el.

– Înţeleg, murmură Giulio.

– A fost reţinut astăzi la amiază, iar capsula a fost deschisă tot la amiază şi conţinea, printre altele, cîteva plicuri cu seminţe. Plicurile au dispărut, iar ancheta noastră nu a putut stabili cu precizie unde. Giulio, era posibil să fi fost folosit ca intermediar între Elis şi Voliuhin. Consulul zîmbi, nu a fost aşa, analizorii noştri nu au decelat nimic asupra ta.

– Cînd am fost testat?

– La intrarea în consulat... Nu avem încă dovezi împotriva lui Elis, totul este doar o ipoteză, folosirea ta ca intermediar fără ca să se ştie, implicarea lui Elis. Singura certitudine este Voliuhin, iar spectograma mentală este neconcludentă.

– E ciudat, observă Giulio. Am fost anunţat să vin aici încă de dimineaţă, iar aceste lucruri s-au petrecut în jurul amiezii. De unde ştiaţi?

– Totul a fost un calcul, ţi-am spus. De obicei, calculăm exact. De data aceasta ceva ne-a scăpat printre degete. Se mai întîmplă.

Giulio se ridică.

– Îmi pare rău că nu v-am putut ajuta cu nimic.

– Nu a fost chiar nimic şi nu asta e totul. Cunoaştem dorinţa ta de solitudine. Îţi putem oferi o călătorie în peisaj. În timpul absenţei tale cineva ca tine îţi va lua locul. Avem nevoie de acordul tău.

Giulio se gîndi. Zeci de ochi electronici îl iscodeau, îi analizau fiecare gest, compoziţia respiraţiei şi a transpiraţiei, timbrul vocii, pulsul. Erau într-adevăr puternici, foarte puternici, poate cîndva vor sparge şi barierele mentale, iar atunci totul se va sfîrşi.

– De acord, spuse el. Presupun că voi pleca de mîine.

– Mîine la amiază îţi convine?

– Perfect.

– Îţi mulţumesc, Giulio... vei fi anunţat mîine dimineaţă unde să te duci.

– Noapte bună, salută el.

Ieşi în stradă, în hărmălaia de lumini.

„Erica, se gîndi, acum ştiu, solitudinea e mai frumoasă decît tine".

O iubise cîndva. Chipul ei tînăr, glasul, părul, gesturile. Ea l-a dispreţuit în schimb, chipul lui, părul, gesturile. Nu-i putuse oferi nimic, doar cuvinte şi atît. Cuvinte pe care ea le uita imediat. Frumuseţea ei se refugiase în somn, o privea numai cînd dormea.

– Cînd vei înceta să fii atît de neghiob?, îl întreba deseori şi răutatea ei îl durea.

Solitudinea însemna chipuri noi, vocile, glasurile, echilibrate, atente, blînde, catifelate, roşcate, brune, înalte.

Inima i se zbătu. Nu putuse divorţa, şi-ar fi pierdut poziţia, dar acum avea o şansă, consulul îi dăduse cheia.

– E o seară frumoasă, spuse o voce.

– Este o seară blîndă, admise el. Am de transmis un mesaj pentru mîine. Fixă o oră, apoi începu să vorbească.

– Domnule consul, sînt cîteva lucruri pe care nu am putut să le precizez aseară probabil din cauza oboselii... Soţia mea Erica...

– Mesajul poate fi revocat cu o oră înaintea transmisiei.

– Noapte bună, Giulio.

– Noapte bună, răspunse cilindrului purpuriu.

Coborî pe un peron subteran şi aşteptă, o cabină opri, din ea coborî cineva, apoi el se urcă, portiera coborî cuminte.

– E o seară superbă.

– Superbă da, zîmbi el.

– Nu credeam să te mai aud astăzi, Giulio, eşti obosit?

– Nu, nu tocmai... spre casă şi nu te grăbi.

Era o voce plăcută, de adolescentă blondă, desculţă, lîngă un lan de grîu şi cu un buchet de maci în mînă.

– Vrei să vorbim sau vrei un film?

●

Mîngîie globul din faţa uşii şi aceasta oftă intrînd în perete.

– Ce bine îmi pare că ai venit! Te-am aşteptat.

– Bună seara, spuse el.

– Eşti obosit, Giulio?

– Nu, nu cred.

– Erica, vine pe la miezul nopţii. Astăzi a fost liniştită.

– Vrei să aprind lumina?

– Sînt gol puşcă.

– Oh, iartă-mă.

– Ţi-am spus ce-am visat azi-noapte?

– Nu Giulio, îmi pare rău, erai grăbit, te ascult.

– Am visat că mergeam desculţ prin noroi, iar în jurul meu creşteau plante, pe care eu le vedeam înalte, amabile, blonde, roşcate, cu ochi negri, era ceva superb, dar aveam o tristeţe în mine, ele nu vorbeau.

– Trist lucru, într-adevăr. Ţi-e foame?

– Nu, acuma poţi să aprinzi lumina.

– Vrei să mai vorbim sau vrei un film?

Ridică din umeri.

– Un film. Alege tu ceva.

– Îţi mulţumesc. Îmi dai voie să folosesc vocea

mea?

– Te rog.

– Eşti foarte draguţ, Giulio.

Se întinse pe pat. Peretele opus se lumină. Un cîmp cultivat cu floarea soarelui şi o fată la marginea lui. Părul ei era roşcat.

„Oh, îl aştept precum un vis în zorii zilei,
Dar e un vis, cum poţi opri un vis?"

„Sînt piatra care-şi iubeşte drumul sub paşii celor care trec dinspre oraşe. Sînt piatra ce se afundă în drumul ce-l iubesc sub paşii trecătorilor din zi. Sînt piatra ce se lasă sfărîmată de roţile trecătorilor străzii, sînt praful dintr-o piatră purtat de trecători de-a lungul drumului iubit, iar el, un vis, e drumul, iar oamenii tropăie peste iubirea mea".

Cîmpul dispăru împreună cu chipul fetei. Un roşu aprins încendie camera.

– De ce înainte doreai filmele cu vocea Ericăi?

– De ce vrei să ştii?

– Ţi-au plăcut versurile?

– Sînt ciudate.

– Le-am născocit în timp ce te-am aşteptat.

– De ce?

– Vrei să sting lumina?

– Nu, mi-e bine aşa. Noapte bună.

– Noapte bună, Giulio, şi glasul păru obosit şi trist.

Se trezi în zori. Îşi privi degetele de la picioare şi se răsuci. Erica lipsea.

– Erica, strigă el.

– Bună dimineaţa, Giulio, rosti glasul, este o vreme superbă.

– Unde-i Erica?

– A plecat acum o oră.

– Cît e ceasul?

– E încă devreme, mai poţi dormi.

Îşi scoase adaptorii din urechi, apoi se spălă îndelung şi mîncă în picioare lîngă patul desfăcut. Se îmbrăcă încet, cu o pereche de pantaloni gri, iar peste piept îşi trecu o diagonală lată de piele. Găsi sandalele de ieri şi, cu grijă, desprinse talpa celei stîngi. Scoase un plic cenuşiu cu semne înghesuite pe el şi simţi bobiţe mărunte tresărind dincolo de ambalaj.

– Plec, vesti el. Zona lui Kirche, am o întîlnire şi vreau să beau ceva.

– Confirmat, răspunse vocea, apoi adăugă: Giulio, ţi-au plăcut versurile mele?

Privi în peretele din faţa lui.

– Ai să mă aştepţi la fel ca ieri?

– Da, Giulio, şopti vocea.

– Voi lipsi mult timp.

– Am să te aştept oricît.

– A fost frumos, la revedere.

– A fost frumos, la revedere, Giulio.

Uşa glisă şi ieşi. Coborî într-un puţ, apoi luă o cabină.

– Frumoasă zi, anunţă el.

– E minunată, Giulio, îi răspunse o voce de fată la marginea unui lan de floarea soarelui, unde mergem astăzi?

– La zona lui Kirche şi nu te grăbi. Şi spune-mi o poveste.

Sari cu gîndul peste un timp şi zări în timpul saltului un fel de pădure cu o alee deasupra căreia scria: BINE AI VENIT, GIULIO.

– La revedere, Giulio, îi spuse vocea.

– La revedere.

Intră pe o stradă străjuită de panouri publicitare, apoi coborî într-un gang. O firmă luminoasă îl călăuzi prin întuneric, ZONA LUI KIRCHE. Spelunca era pustie, tejgheaua hanului se pierdea într-o beznă purpurie. Alese o masă şi comandă o lumină violetă, apoi se izolă de rest. Mai ceru un cocteil cu ouă şi aşteptă un timp nu prea lung. Un braţ străpunse bariera violetă, pe deget purta un inel cu o piatră aprinsă.

– Un dar e trandafirul trimis din rai de sfinţi, şopti. Braţul dispăru şi în lumina violetă intră o femeie.

– Dumnezeule, nu, gemu Giulio.

În faţa lui, Erica, chip frumos, încă tînăr, nealterat de răutatea lumii.

– Ce capeţi negustorule, vînzîndu-l pe arginţi? răspunse ea şi se aşeză.

Se priviră în tăcere, apoi Giulio scoase plicul şi-l puse pe masă. Erica îl luă şi îşi desfăcu bluza. Avea sînii mai mari ca de obicei şi Giulio înţelese, pielea de pe sînul stîng se despică, iar plicul dispăru.

– Iartă-mă, Giulio, spuse Erica, într-un tîrziu. Dacă aş fi ştiut...

– Taci, nu vorbi... am fost ca nişte orbi unul în jurul celuilalt.

– Am fost ca nişte surzi, Giulio. Ca nişte surzi. N-am ştiut să ne auzim adevăratele gînduri.

– Acum e prea tîrziu, Erica, e mîna lor şi poate că ei sînt destinul. Ne-au împins unul împotriva celuilalt prin vocile lor idioate, am fost şi orbi şi surzi şi ne-am urît, am crezut fiecare despre celălalt că nu merită frumuseţea în gînduri. Cîte dreptate aveai spunîndu-mi neghiob. A fost o cursă, o plasă de păianjen s-a ţesut pretutindeni, în casă, în cabine, oriunde am fi mers. M-au împins să te denunţ pentru a avea motiv legal de sondare a gîndurilor, circul de ieri m-a determinat să fac asta, doream să scap de tine o perioadă Erica, dacă nu m-ai fi dispreţuit, n-ar fi reuşit nimic, înţelegi? Sînt trist, Erica, ne vor aresta pe amîndoi, am ştiut încă de cînd m-am trezit şi vocea mi-a spus că ai plecat. Au calculat exact totul.

– Giulio... Noi vom urî florile cînd vom ieşi.

– Ştiu, Erica.

– Dar pe noi nu. Şi ei nu au cum să afle asta şi chiar de vor afla nu vor înţelege...

Solitudinea, vom şti să luptăm împotriva ei şi poate astfel vom învăţa să iubim florile din nou. Erica zîmbi, maşinăria lor nu este infailibilă, iar ei nu au habar, sînt puternici dar se cred prea puternici... Cît timp ne-a mai rămas, Giulio?

– Puţin, foarte puţin, cîteva ceasuri poate.

– Enorm, Giulio, încape o iubire în el.

●

Uşa celulei suspină în urma lui. „Solitudine, gîndi el, sînt piatra ce-şi iubeşte drumul sub paşii tăi".

– Oh, Giulio, cît de mult te-am aşteptat, acum sîntem în sfîrşit împreună şi numic nu ne va putea despărţi, nici un fel de răutate. Sîntem ca două vise înlănţuite în care nimeni şi nimic nu va mai pătrunde...

Zîmbi strîmb, pereţilor de piatră, în timp ce vocea Ericăi venea peste el, venea peste...

PĂSĂRI LENTE

IAN WATSON

Era-n ziua de Întîi Mai și-n anul acela festivalul de patinaj cu pînze se ținea la Tuckerton. Înainte de amiază, după ce arbitrii ieșiseră pe întinderea de sticlă și așezaseră steguletele roșii de-a lungul traseului, cerul albastru se acoperi de nori cumulus, promițînd condiții ideale pentru competiția de dupa-amiază. Fără ploaie: așa că sticla nu va mai fi acoperită de un strat de apă de două degete, ca anul trecut la Atherton. Fără strălucire orbitoare care să ia ochii spectatorilor, ca în urmă cu doi ani la Buckby. Și o adiere care sufla vioi, dar fără să devină violentă: exact cît trebuie ca să umfle pînzele concurenților fără să-i ia de pe picioare și să-i răstoarne, ca în urmă cu patru ani la Edgewood, unde se înregistraseră cîteva fracturi de gleznă și numeroase contuzii.

După concurs, un porc la frigare: sau mai degrabă măruntaiele suculente, căci porcul se învîrtea în frigare de treizeci și șase de ore. Și vor fi desfundate și niscaiva butoiașe de bare extra Old Codger. Dar, în acest moment, Jason Babbidge era preocupat mai ales de verificarea patinelor și de pînza de mînă de un superb galben șofran.

De înălțimea unui stat de om, pînza era făcută din cea mai bună mătase de pe vremuri, cîrpită doar în două locuri; verga, din lemn flexibil de frasin, era îndoită în arc printr-o coardă împletită din cînepă. Jason o încercă cu degetul, ca un harpist. Concurenții ieșiseră deja pe sticlă în număr destul de mare și făceau ușoare mișcări de încălzire în aplauzele spectatorilor. Cei mai mulți erau din Tuckerton și se purtau ca atare: arena de sticlă le aparținea și o cunoșteau mai bine decît oricine venit din altă parte. Nu că s-ar fi deosebit de altfel cu ceva de aceeași sticlă ce se întindea și înspre Atherton.

Fratele mai mic al lui Jason, Daniel, fluieră admirativ la apariția unui concurent din Tuckerton care executa în viteză cercuri perfecte, purtat de-o pînză din mătase purpurie ce vibra întins la viraje.

— Ia uite-acolo, Jay!

— Ce, Bob Marchant? A căzut ca un prost anul trecut. Ce rost are să transpiri pînă nu fluieră de start?

Între timp apăruseră și două surori din Buckby, cu pînze negre, descriind opturi una în jurul celeilalte și trecînd la un fir de păr una pe lîngă alta, fără să se ciocnească.

— Hai, Jay, îl îndemnă tînărul Daniel, arată-le tu ce știi!

Concurenții din celelalte sate începuseră și ei să invadeze suprafața de sticlă, dar Jason îl observă nu departe de el pe Max Tarnover, care stătea privind la toți caraghioșii aia cu un zîmbet condescendent. Maestrul Tarnover din Tuckerton ce ieșise învingător anul trecut la Atherton în ciuda ploii torențiale... Urmîndu-i exemplul, chiar mai ostentativ, Jason își întoarse privirea de la pista de sticlă și-o roti pe deasupra mulțimii.

Îl observă pe unchiul John Babbidge ceva mai încolo, lîngă fanfara care cînta de zor, conversînd absorbit cu un om din Edgewood; cum nu era locul cel mai potrivit pentru o conversație în tihnă, probabil că încheiau vreo afacere. În acest timp, pe pajiștea verde din spatele fanfarei, copiii din cinci sate viermuiau îmbulzindu-se ba la aruncatul cu belciuge, ba la popice, ba la căutatul prin rumeguș, ba la nimeritul cu mare în găleți de apă. Iar cei mari, dacă nu stăteau pe lîngă fanfară ori nu erau cu ochii la concurenți și cu urechile la alte celea, la palavre ori la bîrfe, asaltau tarabele cu tot felul de mărfuri sau produse. Peste o mie de oameni trebuie să se fi adunat la festival, lăsînd satul din zare parcă pustiu. Pentru bătrînii din Tuckerton pe marginea ringului de sticlă fuseseră așternute pături ori așezate bănci, ori butoaie tăiate pe la mijloc.

Orchestra tocmai își punea deoparte instrumentele ca să-și mai recapete suflul după „Dansul florilor", cînd un behăit disperat întrerupse brusc trăncăneala mulțimii. Un fermier sărise într-un mic țarc de oi unde un ditamai cîrlan se îndesa de zor să sugă și să se ascundă sub burta unei oi tunse și săcîite de insistențele odraslei care crescuse aproape cît ea. Rîzînd, fermierul scoase mielul de sub oaie și îl ridică de ceafă și de picioarele dinapoi ca și cum ar fi vrut să-i cîntărească greutatea și, mai știi, să cîștige cu el vreun premiu.

Și, uite-o și pe mama lui Jason croindu-și drum prin mulțime, mestecînd un rest de plăcintă.

— Să fie-ntr-un ceas bun, băiete! îi zise strîmbîndu-și fața într-un zîmbet.

— Ți-am mai spus, mamă, se zburli Jason. Chemi ceasul rău, dacă-i tot dai cu ceasul bun.

— Atunci cheamă-ți singur norocul! Și la urma urmei, ce-i norocul? Își mișcă în sus și în jos mărul lui Adam ca și cum ar fi înghițit ultima îmbucătură, deși în realitate voia să arate că nu avea la gît nici un fel de medalion sau amuletă.

— Mai bine-aș face cîteva mișcări. Zvîrlindu-și sandalele din picioare, Jason se așeză să-și lege patinele. Sprijinit cu o mînă de Daniel, se ridică în picioare, cu genunchii întorși înăuntru, cu patinele mușcînd din gazon, în timp ce băiatul îi aranja pînza pe umeri. Jason apucă strîns în mînă curelele de piele de la arcul transaversal și de la verga paralelă cu șira spinării.

— E-n regulă. Încercă pînza mișcînd-o încoace și încolo. Dă-i drumul. Nu mă ia vîntul.

Dar tocmai cînd să-și dea drumul, mai spre mijlocul suprafeței de sticlă, la mai puțin de o sută de yarzi, apăru brusc o pasăre lentă.

Se materializă direct în fața uneia dintre surorile din Buckby. Neavînd timp să mai vireze, acesteia nu-i rămase decît să se lase pe spate. Țipînd de indignare, și poate rănită în cădere, alunecă sub pasărea lentă, culcată ca pe o sanie pe pînza de concurs ruptă și mototolită.

* * *

Se numeau păsări lente pentru că zburau prin aer cu maiestuoasa viteză de un yard pe minut.

Se asemănau întrucîtva cu păsările, destul de puțin însă. Corpurile lor metalice, tubulare, erau rotunjite

la vîrf, iar spre coadă se alungeau terminîndu-se cu un stabilizator; la mijloc erau prevăzute cu două mici aripi imobile. Prea puţin probabil însă ca aceste aripi să aibă ceva de-a face cu sustentaţia întregului corp, care avea grosimea cît a unui cal, iar lungimea de două ori mai mare decît a unui om stînd complet întins. Poate că aceste aripi asigurau orientarea sau echilibrul.

Ia culoare erau gri-argintii; dar aceasta era doar culoarea învelişului exterior, dintr-un metal moale ca plumbul. O jumătate de centimetru în adîncime urma un al doilea înveliş, negru şi dur ca oţelul. Boturile păsărilor erau toate julite, fiecare cel puţin în cîteva locuri, datorită ciocnirii de-a lungul anilor cu diferite obstacole; păsările lente se menţineau invariabil la aceeaşi înălţime deasupra solului — burta le venea cam la nivelul umerilor unui om — iar viraje făceau doar pentru a ocoli clădiri mai masive sau copaci mai groşi, prin orice alte obstacole mai fragile trecînd fără să se sinchisească. De aici şi zgîrieturile, al căror desen avea darul de a le individualiza pe fiecare. Un mijloc şi mai simplu de a le deosebi erau însă inscripţiile scrijelite cu nemiluita pe-o parte şi pe alta: inimi cu iniţiale în mijloc, date calendaristice, nume de locuri, fragmente de mesaje. Toate acestea veneau să confirme cît de mare era numărul total al păsărilor lente, fapt de care altminteri nimeni nu şi-ar fi putut da seama. Căci nimeni nu putea urmări traseul unei păsări lente. După ce vreuna îşi făcea apariţia — deasupra unui deal sau pe firul unei văi, în mijlocul păşunii sau drept pe uliţa satului — zbura încet un timp, care putea dura între o oră şi o zi, parcurgînd în acest timp distanţa între cîteva zeci de yarzi şi o milă. Şi-apoi dispăreau. Ca să reapară iar, pe neaşteptate, în alt loc, departe sau aproape, poate la mult timp după aceea, sau poate imediat.

De obicei păsările dispăreau brusc, şi la fel de brusc apăreau apoi din nou.

Nu întotdeauna, însă. De şase ori pe an, pe cuprinsul acestei ţări insulare, o pasăre ajungea la capătul călătoriei sale.

Se autodistrugea, împreună cu tot terenul din jur, pe o rază de două mile şi jumătate, transformînd instantaneu peisajul într-o peliculă de sticlă. Un cerc perfect plan de sticlă. O zonă strict delimitată, polarizată, de anihilare. La doar cîţiva yarzi depărtare de marginea cercului, un om putea scăpa viu şi nevătămat, pierzîndu-şi doar temporar auzul şi vederea.

Pînă acum nu se ştia de vreo pasăre lentă care să fi explodat deasupra unei suprafeţe de sticlă deja existente. Drept urmare, multe oraşe sau sate se trăgeau pe lîngă locurile deja distruse, iar vestea apariţiei unui nou lac de sticlă făcea ca ferme şi aşezări noi să răsară în acel loc. Chiar şi aşa însă, majoritatea populaţiei, fatalistă, continua să locuiască în vechile oraşe istorice. Se amăgeau cu gîndul că doar nu va exploda o pasăre lentă chiar acolo în mijlocul lor, şi chiar cît trăiau ei. Şi chiar dac-ar exploda, ce habar ar mai avea ei? Atîta doar că sticla s-ar putea întîmpla să taie oraşul drept în două — dar odată jalea şi doliul trecute, locuitorii rămaşi vor răsufla uşuraţi şi se vor putea simţi cu atît mai mult în siguranţă.

La fel de adevărat era însă că în cele din urmă întreaga ţară, de la un ţărm la altul şi de la nord la sud, avea să ajungă o suprafaţă compactă de sticlă. Sau poate o tablă de joc din cercuri tangente, cerc lîngă cerc: un mozaic de sticlă. Iar între ele? Petice de deşert, în cazul cînd clima s-ar usca datorită radiaţiei reflectate de sticlă. Sau poate ape stătătoare, mlaştini. Dar ziua aceea era încă departe: peste o sută de ani, două sute, trei. Aşa că oamenii nu prea se sinchiseau. Se obişnuiseră deja de-o viaţă, cum se obişnuiseră şi părinţii lor, la vremea lor. Şi poate într-o bună zi păsările lente nu vor mai veni. Şi nu vor mai pleca. Şi nu vor mai exploda. De la sine. Aşa cum şi apăruseră, odată. Desigur cě situaţia era aceeaşi peste tot în lume. Doar mările erau ferite de păsări. Aşa că s-ar putea ca rasa umană să înveţe să trăiască pe plute într-o zi. Deşi, atunci, din ce-o să le mai construiască? Între timp, oamenii continuau să trăiască aşa, şi mulţi renunţaseră să se mai întrebe de ce. Pentru că nu exista nici un răspuns.

Ajutată de soră-sa, fata se ridică. Nu-şi rupsese nici un os, din cîte se părea. Doar demnitatea-i avusese de suferit; şi pînza.

Ceilalţi patinatori se opriseră pe margine şi priveau furioşi la pasărea picată în mijlocul lor. Burta şi flancurile erau aproape intacte, fără inscripţii; profitînd de situaţie, cîţiva tineri se şi năpustiră pe sticlă cu bricege, cuie ruginite şi cu ce mai aveau. Dar un arbitru îi întoarse furios înapoi:

— Marş de-aici! Afară cu voi! Privirea i se opri asupra lui Jason şi acesta trăi o clipă de triumf în care-şi făcu iluzia că pe el îl cheamă arbitrul; dar arbitrul strigă „Domnule Tarnover!", şi Max Tarnover trecu pe lîngă ei cu pas legănat şi îşi dădu drumul pe sticlă ca să se prezinte la arbitru.

Nu peste mult, arbitrul îşi făcu mîinile pîlnie la gură:

— Dăm startul mai tîrziu cu o jumătate de oră, răcni el. Ce-i corect e corect: domnişoara trebuie să aibă o şansă să-şi repare pînza, dat fiind că n-a fost din vina ei.

Jason observă o mică strîmbătură de amuzament pe faţa lui Tarnover; căci acum ceilalţi concurenţi fie că vor trebui să-şi irosească forţele dîndu-se pe sticlă fără rost, fie că se vor plimba încoace şi încolo pe tuşă, pierzînd momentul psihologic. De fapt ideea pauzei şi mai ales a gustărilor le surîdea aproape tuturor.

— Asta da, noroc!, pufni doamna Babbidge pe cînd Max Tarnover trecea din nou pe lîngă ei.

Tarnover se opri lîngă Jason:

— Drept să-ţi spun, pînza aia e bună de aruncat, îi mărturisi. Dar ce să-i faci? Altfel cei din Buckby ar fi făcut scandal. Ei da, sigur, fata mai poate să cîştige. Dacă şi-o repară în zece minute. Păcătoasa asta de tinichea din cale! Tarnover privi cu un aer superior la pînza lui Jason. Atunci ce preţ să mai pui pe îndemînare?

Daniel Babbidge privea la Tarnover cu un amestec de admiraţie faţă de campion şi ostilitate faţă de rivalul fratelui său. Cît despre Jason, se mărgini să dea din cap şi să spună:

— Aşa-i corect. Nu era sigur dacă Tarnover vorbea aşa, din generozitate sau din aroganţă. Sau dacă nu cumva ultima întrebare însemna că Tarnover vedea în Jason un rival serios la cupa de argint de anul acesta.

Dar, evident, tînărului Daniel răspunsul lui Jason nu i se părea destul de înfipt. Aşa că se vîrî el

— Dar unde credeţi **dumneavoastră** că se duc păsările, maestre Tarnover, cînd nu se află aici?

Întrebarea era bună: nu avea răspuns, dar Max Tarnover se va simţi desigur obligat să răspundă, fie şi numai pentru a nu-şi pierde postura de atotştiutor. Jason se repezi furios la frate-său în timp ce doamna Babbidge interveni şi ea atingîndu-l dojenitor cu palma.

— Nu-i momentul acum să-l faci pe domnul Tarnover să-şi piardă timpul. Poate că nu s-a gîndit niciodată la aşa ceva, cîtu-i lumea.

— Oo, ba da, zise Tarnover.

— Şi? insistă băiatul.

— Şi... poate că de fapt nu se duc nicăieri.

Doamna Babbidge chicoti şi Tarnover roşi.

— Vreau să spun că poate pur şi simplu încetează de a mai fi într-un loc, pentru a fi dintr-o dată într-altul.

— De-am putea patina şi noi în felul ăsta!, rîse Jason. Oricine ar putea să ne-o ia înainte în ultimul moment.

— Trebuie să se ducă undeva, spuse tînărul Dan încăpăţînat. Poate undeva unde noi nu le mai putem vedea. Într-un alt fel de loc, cu alţi oameni. Poate că ei şi construiesc păsările.

— Ascultă, pistruiatule, păsările nu vin nici de la ruşi, nici de a americani, nici de altundeva. Aşa că, ce alt loc ar mai fi?

— Poate că e chiar aici, doar că nu-l putem noi vedea.

— Şi poate că şi porcii au aripi. Tarnover privi în jur şi vru să se îndrepte spre taraba cu cidru; dar doamna Babbidge îi taie calea, pusă pe sfadă:

— Cît despre asta, sînt sigură că scroafa noastră Betsy nu zboară, cu aripi sau fără. Să stea ele aşa atîrnate în aer, şi aşa grele!

— Aţi cîntărit vreo pasăre acum nu demult?

— Trebuie să fie grele, domnule Tarnover, după cum arată.

Tarnover nu putea să treacă cu forţa de doamna Babbidge, în nici un caz cu pînza în spate. Se mulţumi să privească dincolo de ea şi să mormăie:

— Dacă tot nu putem spune ceva concret despre ele, mai bine să tăcem din gură.

— Dar nu-i deloc mai bine, protestă Daniel. Doar vedeţi că aruncă lumea în aer. Bucată cu bucată. Ca şi cum ar fi în război cu noi.

Jason simţi nevoia să se arate glumeţ:

— Poate că tocmai asta e. Poate că ceilalţi, ăştia de care zice Dan, chiar sînt în război cu noi — atîta doar c-au uitat să ni-l declare. Şi după ce-şi termină treaba şi prefac pe-aici în sticlă tot ce se vede intră şi ei în concediu. Şi-o să patineze fericiţi pînă în vecii vecilor.

— Al naibii de lung război, dacă aşa stau lucrurile, bombăni Tarnover. Durează de mai bine de-un secol.

— Poate de-aia zboară păsările aşa de încet, spuse Daniel. Dacă un an de-al nostru e numai o oră pentru oamenii aceia? De-asta nu cad păsările niciodată. N-au timp să cadă.

Expresia de pe faţa lui Tarnover deveni sălbatică:

— Şi dacă păsările vin doar ca să ne pedepsească pentru păcatele noastre? Dacă nu-s decît o minune, un semn...

— ...că Dumnezeu ne iubeşte? Şi va veni o zi cînd ne va ierta? Doamne sfinte!, şi doamna Babbidge zîmbi, doar n-oi fi şi mata unul din **ăia**. Un flăcău deştept ca matale. Eu una nici nu mai pun lumînări în geam şi nici nu mai fac noduri la cearşaf ca să alung păsările. Ciufuli chica roşie a băiatului cel mic. Toţi murim odată şi-odată, Dan. Ai să te obişnuieşti cu asta cînd ai să te faci mare. Cînd e să mori, mori.

Tarnover părea scos din fire; tînărul Daniel părea şi el supărat, dar într-un alt fel.

— Şi cînd e să ţi se facă sete, e timpul să bei. Profitînd de ocazie Tarnover se strecură repede pe lîngă doamna Babbidge şi se îndepărtă. Aceasta chicoti în urma lui:

— Cu asta i-am cam luat vîntul de la pînză!

Patruzeci şi unu de concurenţi, în afară de Jason şi Tarnover, se adunară între steguleţele de la start. Totuşi, fata care căzuse lipsea; în ciuda eforturilor ei, era scoasă din competiţie, iar acum şedea privind îmbufnată.

Apoi arbitrul din Tuckerton suflă din fluier şi porniră.

Traseul avea forma unei franzele. La început descria o curbă uşoară de-a lungul marginii sticlei pe o distanţă de trei sferturi de milă, după care cotea strîns într-un semicerc şi intra în linie dreaptă înapoi spre Tuckerton. La sfîrşitul liniei drepte mai urma un semicerc strîns care se termina la linia de start — şi de finiş. Trebuiau parcurse trei ture de pistă înainte de fluierul final. Mai mult de atît ar fi dus la o confuzie între cei din fruntea şi cei din coada plutonului.

După prima turnantă, Jason se afla în fruntea celorlalţi: antrenamentul din ultimul an îşi spunea cuvîntul. Patinele parcă zburau pe deasupra sticlei. Briza îl împingea într-un ritm susţinut. Pe cînd lua a doua turnantă înclinînd pînza într-un alt unghi, îl zări pe Max Tarnover în urma lui pe locul patru. Hotărît să-şi mărească avantajul, Jason trecu atît de aproape de steguleţul care marca intrarea în linia dreaptă încît aproape îl atinse. Ca să se redreseze intră defectuos în linia dreaptă şi pierdu cîţiva yarzi. La prima trecere prin faţa liniei de sosire, în uralele celor din Atherton, Tarnover era în poziţia a treia; Jason îşi dădu seama că, deşi încerca să-l ajungă din urmă, Tarnover nu depunea totuşi mari eforturi: îl lăsa pur şi simplu pe el să ducă trena.

Dar o cursă de patinaj cu pînze nu era tot una cu o cursă de alergări în care cel din frunte este sortit să fie în cele din urmă înghiţit de pluton. Jason forţă. Însă la sfîrşitul celui de-al doilea tur, Tarnover se afla la zece yarzi în spate, mişcîndu-se aparent fără efort, ca şi cum el, pînza, vîntul şi sticla ar fi fost una. Observînd privirea lui Jason, Tarnover rînji şi îşi luă un mic avînt pentru a-l obliga pe cel din faţă la eforturi şi mai mari. Şi pe cînd intra în ultimul tur, Jason mai observă şi pasărea lentă care-şi continua drumul spre stînga, aflîndu-se acum la mijloc între cele două linii drepte ale traseului şi îndreptîndu-se în direcţia satului Edgewood. Chiar şi codaşii au timp să treacă de ultima linie dreaptă înainte ca pasărea să le taie calea, calculă el.

Acest scurt moment de neatenţie fu o greşeală. Tarnover se apropiase şi mai mult din urmă, pînza lui înclinîndu-se într-un unghi care trebuie să-i fi provocat dureri la încheieturile de la mînă. Deja se afla alături, gata să-l întreacă pe Jason. Şi în acest moment Jason îşi dădu seama cum ar putea cîştiga: lăsîndu-l pe Tarnover să creadă că stoarce ultima picătură de vlagă din Jason — astfel încît Tarnover va obosi şi el prea devreme.

— Nu mă poate ajunge!, strigă Jason cu glas tare, închipuindu-şi că Tarnover va interpreta asta ca pe un semn de lăudăroşenie şi va presupune că pe Jason nu-l duce mintea mai departe. În acelaşi timp, Jason încetini uşor, sperînd că rivalul său nu va observa această manevră în contradicţie cu spusele. Mimînd disperarea îl lăsă pe Tarnover să-l întreacă — şi văzu cum Tarnover continuă să ţină pînza încordată, deşi parcă se mişca ceva mai încet decît înainte. Fără să-şi dea seama, Tarnover ţinea un unghi greşit; forţa prea tare din încheieturi fără să fie nevoie.

Tarnover era acum în frunte. De îndată Jason se eliberă de orice tensiune psihologică. Uşor şi cu graţie rămase cîţiva yarzi în spatele lui, exact acolo unde curentul de aer stîrnit de Tarnover îl putea „remorca" cel mai bine. Şi rămase aşa pînă la mijlocul ultimei linii drepte, simţindu-se ca un şoim suspendat în cer printr-o imperceptibilă bătaie de aripi, înainte de a se năpusti.

Se ţinu tot aşa în urmă, în trena adversarului. Apoi schimbă brusc unghiul pînzei şi ţîşni — era din nou în frunte.

Dar calculase greşit. Calculase tot timpul greşit. Căci, pe cînd Jason trecea de el, Tarnover efectiv izbucni în rîs. Smucindu-şi pînza sa cafeniu-portocalie într-un unghi mai eficient, Tarnover îşi încordă picioarele patinînd ca un demon. Trecu din nou în frunte. Cu cinci yarzi. Cu zece. Intra în ultima turnantă.

Încercînd să recupereze distanţa în puţinul timp rămas, Jason îşi dădu seama cum fusese tras pe sfoară; prea tîrziu însă. Atît de abil îl făcuse Tarnover să-şi concentreze întreaga atenţie asupra poziţiei pînzelor, ţinînd-o pe a lui într-un anumit unghi — un unghi anume calculat pentru a crea acel curent de aer favorabil lui Jason — încît acesta neglijase complet rolul picioarelor şi al patinelor, necontrolîndu-şi-le în fiecare moment. În cîteva secunde îşi reveni şi începu să bage forţă în picioare, dar aceste

secunde de întîrziere îi fură fatale. Jason trecu linia de sosire la un yard în spatele învingătorului de anul trecut; și care acum era și învingătorul de anul acesta.

Pe cînd frîna, încetinind din ce în ce, amărît și înciudat, Jason își dădu prea bine seama că acum de el depindea să se poarte demn în înfrîngere, și să nu-i lase lui Tarnover și această ultimă satisfacție.

Strigă tare ca să-l audă toată lumea:

— Magnific, Max! Grozavă cursă! M-ai luat prin surprindere la țanc.

Tarnover zîmbi larg, de hatîrul publicului:

— Ce gălăgioși sînteți voi ăștia din familia Babbidge, spuse el încet și se îndepărtă să-și ia din nou în primire cupa de argint.

Mult mai tîrziu în după-amiaza acelei zile, umflat de friptură de porc și de bere, Jason gesticula cu o halbă goală în mînă, în timp ce vorbea cu Bob Marchant în mijlocul unei mulțimi gălăgioase. Bob, cel care căzuse atît de spectaculos cu un an înainte. Poate de aceea patinase atît de precaut astăzi și fusese unul dintre codași.

Cerul era acoperit cu nori grei, iar lumina zilei începea și ea să scadă. În curînd aveau să pornească toți convoi înspre casele lor.

Unul dintre cei din Atherton, Sam Partridge, tovarăș de băutură și de patinaj de-al lui Jason, își croi drum pînă la el:

— Jay! Ăsta micu', frate-tău; a ieșit pe sticlă. S-a cățărat în spatele păsării. E călare pe ea.

— Ce?

Jason se dezmetici rapid și îl urmă pe Partridge, cu Bob Marchant luîndu-se după ei.

Nu încăpea nici o îndoială: la cîteva sute de yarzi depărtare, în lumina amurgului, Daniel era cocoțat călare pe pasărea lentă. Părul lui roșu era inconfundabil. Deja mai mulți îl observaseră și-l arătau cu degetul. Se auziră cîteva urale răgușite și cîteva apostrofări furioase.

Jason îl apucă de braț pe Partridge:

— Careva trebuie să-l fi ajutat. Care-a fost?

— N-am idee. Băiatului nu i-ar strica o bătaie bună.

— Daniel **Babbidge!** Doamna Babbidge striga de undeva din apropiere. Îl văzuse și ea. Păși cu grijă pe sticlă, atentă să nu-și piardă echilibrul.

Jason și însoțitorii lui o ajunseră de îndată:

— Nu-i nimic, mamă, o asigură el. Ți-l aduc eu pe micul... sinucigaș.

Atent, Bob Marchant îi oferi brațul doamnei Babbidge și o conduse înapoi pe teren solid. Jason și Partridge pășiră cu toată talpa pe suprafața sticloasă, urmăriți de privirile curioase ale unei duzini de spectatori.

— A văzut careva cine l-a ajutat? îi întrebă Jason. Nimeni nu răspunse.

Cînd grupul se apropie la douăzeci de yarzi, toți în afară de Jason se opriră. Înaintînd singur, Jason șuieră în așa fel încît numai băiatul să-l audă:

— Dă-te jos, îi ordonă el sumbru. Pun eu mîna pe tine. Ne-ai făcut de rîs, și pe mama și pe mine.

— Nu, șopti Daniel. Se agăță strîns, cu mîinile încleștate pe metal, cu genunchii lipiți de flancurile păsării, ca un jocheu. Am de gînd să văd unde se duce.

— Unde se duce? La naiba, n-am de gînd să-mi pierd vremea cu discuții. Dă-te jos! Jason îl prinse de gleznă și-l trase în jos, dar drept rezultat fu el atras în sus spre pasăre. Lîngă piciorul lui Dan era scrijelită o inimă încercuind două perechi de inițiale: „ZB" și „EF". Întorcîndu-se, Jason strigă:

— Haideți, măi! Dați-mi o mînă de ajutor! Să vină careva să-mi facă scară!

Nimeni nu se oferi, nici măcar Partridge.

— Hai, că nu vă mușcă! Nu pățești nimic dacă o atingi. Știe orice copil. Furios, păși înapoi înspre ei:

— Fir-ar a naibii de treabă, Sam.

Așa că Partridge o luă și el înainte, urmat de încă doi. Dar brusc se opriră, cu gurile căscate. Expresia lor îl descumpăni pentru moment pe Jason — pînă ce Sam Partridge făcu un gest cu mîna; pînă ce Jason se întoarse să vadă.

Aerul din spate era gol.

Pasărea lentă plecase brusc, luîndu-și călărețul cu ea.

•

O jumătate de oră mai tîrziu, nu mai rămăseseră pe pajiștea de la Tuckerton decît cei din Atherton și gazdele. Grupurile venite din Buckby, Edgewood și Hopperton plecaseră spre casă. Unchiul John o consola pe doamna Babbidge, care se văicărea într-una. Chipurile celor din jur erau în general compătimitoare, deși se simțea și un oarecare resentiment din partea unora din Tuckerton: de ce, adică, năzbîtiile unui mucos să umbrească sărbătoarea lor de Întîi Mai?

Jason îi scruta cu privirea pe toți cei de față.

— Nimeni n-a văzut cine l-a ajutat pe frate-meu să se urce? strigă el. Doar nu putea singur, așa-i că nu? Unde-i Max Tarnover? Unde-i?

— Nu cumva îl acuzi pe maestrul Tarnover, mîrîi un fermier corpolent cu un neg mare pe față. Strugurii-s cam acri, domnu' Babbidge. E cam ca aia cu vulpea și strugurii, și asta nouă nu ne prea place.

— Unde-i, fir-ar să fie?

Unchiul John puse mîna pe brațul nepotului său:

— Jason, băiete. Lasă. Taci. N-o ajuți cu nimic pe maică-ta.

Dar tocmai atunci mulțimea se dădu la o parte făcîndu-i loc lui Tarnover care păși agale printre ei, încă ținînd în mînă cupa de argint pe care o cîștigase.

— Ei, bine, ce-i, maestre Babbidge? întrebă el. Aud că ai o vorbă cu mine.

— Ai văzut cine l-a ajutat pe frate-meu să se suie pe pasăre? Ai văzut sau nu?

— N-am văzut, replică Tarnover cu răceală.

Întrebarea nu fusese bine pusă, după cum Jason își dădu imediat seama. Căci dacă Tarnover însuși o făcuse, cum ar fi putut să se vadă pe sine însuși?

— Atunci, nu cumva chiar tu...

— Hai, gata, obiectă același fermier. L-ai întrebat, ți-a răspuns.

— Și-apoi, poate că și fratele tău a găsit răspunsul pe care-l căuta, spuse Tarnover. Sper să fie mulțumit. Desigur, îmi exprim toată compasiunea pentru doamna Babbidge. Dacă într-adevăr băiatul a pățit ceva. Dar nu putem fi siguri, nu-i așa?

— Sigur că nu!

Jason se încruntă și unchiul John îl strînse și mai tare de braț:

— Nu, băiete. N-are nici un rost.

Drumul spre casă a fost lung și trist în seara aceea pentru cei trei Babbidge rămași, deși destui săteni din Atherton lălăiau în spatele lor cîntece vesele de cheflii. Din cînd în cînd Jason se uita în jur după Sam Partridge, dar Sam Partridge reușea, pare-se, să se ascundă de cei trei.

A doua zi, în 2 mai, doamna Babbidge își reveni și declară „zi de făcut ordine"; ceea ce însemna o zi de sortare a hainelor, cărților și jucăriilor vechi ale lui Daniel, înainte de-a le pune deoparte, într-un loc ferit de priviri. Pe Jason îl expedie la treaba lui de la joagăr, certîndu-l că se ține scai după ea ca un cîine bătut.

Și, în ziua aceea, în timp ce lucra la tăiatul scîndurilor, Jason rumega aceleași și aceleași gînduri de furie, rușine și obidă:

„După legea mea, e un ucigaș... Nu se dă cuțitul pe mîna unui copil, ca să se joace. Și nici că-i păsa

după aceea. Nu-l mustra cugetul deloc. Se umfla în pene...“

Şi totuşi, ce-ar fi putut face? Pasărea ar fi putut să mai rămînă aşa ore în şir. Atîta doar că n-a mai rămas. Să pornească în căutarea lui Daniel? Dar cum? Şi încotro? Păsările apăreau şi dispăreau peste tot. Aici, acolo, dincolo, peste tot. Fără nici o regulă, fără nici o noimă. Aşa că ar fi fost o căutare zadarnică. O căutare doar pentru a dovedi că Dan e viu. Şi dacă ar fi viu, atunci ar însemna că Tarnover nu l-a omorît.

„După legea mea e un ucigaş“. Gîndurile lui Jason se învălmăşeau neputincioase. Era ca şi cum ar fi patinat cu amîndouă picioarele legate.

Trei zile mai tîrziu o pasăre lentă fu semnalată înspre Edgewood. Jim Mitchum, constructorul de acoperişuri din Edgewood, îl căută pe Jason la joagăr ca să-i dea de veste. Avea oricum drum pe acolo, cu treabă.

Fără îndoială că vizita lui era un gest de bunăvoinţă, dar îl făcu pe Jason să se simtă şi mai vinovat şi în acelaşi timp îi scăzu moralul. Căci acum era obligat să se ducă şi să vadă singur, cînd doar era limpede că nu era nimic de descoperit. Lăsă lucrul şi se grăbi acasă să-şi ia patinele şi pînza, după care traversă sticla către Edgewood.

Pasărea încă se mai afla acolo; dar era altă pasăre. Nu avea incrustrată nici o inimă cu iniţialele „ZB“ şi „EF“.

Iar după alte patru zile, veni vestea din Buckby despre o pasăre localizată cîteva mile la vest de sat, pe drumul principal către Harborough. De astă dată, Jason împrumută un cal şi porni călare. Dar vestea venise prea tîrziu: pasărea dispăruse cu o zi înainte. Totuşi, se simţi obligat să cerceteze zona în căutarea vreunui corp căzut sau a vreunui alt semn.

Şi, după altă săptămînă, o pasăre apăru doar la o milă de satul lui, Atherton; aceasta dispăru chiar în momentul cînd ajunse Jason...

Apoi într-o seară Jason se duse la „Snopul“. Trecuseră mai multe săptămîni, de fapt, de cînd nu mai dăduse pe la cîrciumă: acum avea de gînd să se îmbete, la tejgheaua lungă, de alamă.

Sam Partridge, Ned Darrow şi Frank Yardley erau acolo şi trăgeau la măsea; nu trecu nici o oră, şi Ned Darrow se apucase să dea sfaturi de beţiv:

— Ascultă, Jay, ce rost are să te tot năpusteşti de fiecare dată cînd apare cîte-o blestemată de pasăre? Ţine-o tot aşa şi-o s-ajungi ca vai de capul tău. Şi ce dacă apare o pasăre în Tuckerton? Tot o să se întîmple şi asta mai devreme sau mai tîrziu. O să dai fuga şi acolo cu limba scoasă?

— Şi-n timpul ăsta lipseşti de la muncă, zise Frank Yardley. Pînă la urmă o să-ţi pierzi slujba. Vezi-ţi de viaţa ta, eu aşa te sfătuiesc.

— Eu nu ştiu ce să zic, interveni Sam Partridge pe neaşteptate. Eu cred că fiecare trebuie să-şi ia înapoi ce-i al lui. Dacă Tarnover le-a făcut porcăria asta...

— Care dacă, cum adică?, izbucni Jason furios.

— Calm, Jay. Voiam să spun că familia voastră este din Atherton. Aşa că ne-a făcut-o la toţi din sat, este?

— Mulţumită unora care nu s-au prea înghesuit să-mi dea ajutor.

Sam roşi.

— Acuma nu-ncepe să loveşti orbeşte în dreapta si-n stînga. Nimeni nu-i perfect. Aminteşte-ţi numai care ţi-s prietenii adevăraţi, atît.

— Oho, o sa-mi amintesc, n-ai tu grijă!

Frank clătina un pahar gol dintr-o parte într-alta:

— Bine. Cine mai dă un rînd?

Un rînd ducea la altul, iar a doua zi Jason avea capul greu.

Seara, Ned bătu la uşa familie Babbidge:

— O pasăre pe sticlă, m-a trimis Sam să-ţi spun. Nu ne repezim pînă acolo s-o vedem?

— Parcă ziceai aseară că-i pierdere de vreme.

— Ei, da, să fugi prin tot ţinutul. Dar asta-i aici aproape. Seara e frumoasă. Deşi, dacă nu vrei să-ţi faci de lucru... Am putea merge apoi cu toţii la nişte nalbe, după aia.

Băieţilor trebuie să le fi lipsit Jason în ultimele săptămîni. Repede, Jason îşi luă patinele şi pînza.

— Dar cu cina cum rămîne!, îl întrebă mamă-sa. Ciorbă de cap de oaie.

— Ei, mai poate s-aştepte, nu? S-ar putea să mănînc o plăcintă sau două la „Snopul“.

— Poate că-i mai bine aşa, să mai ieşi şi tu să te mai distrezi, spuse ea. Eu m-am împăcat. Am cîteva lucruri de cîrpit.

Douăzeci de minute mai tîrziu, Sam şi Ned lunecau uşor pe oglinda de sticlă, cam la două mile de margine. Cerul era purpuriu, cu dîre de nori, şi un rîu auriu şerpuia pe marginea orizontului; mîine avea să fie vreme urîtă, dar ce splendoare astă-seară! Suprafaţa de sticlă era scăldată în reflexe roşii şi aurii: un lac de sînge, foc si metal topit. La început nu-l observaseră pe celălalt patinator, şi nici acesta pe ei — pînă ce ajunseră aproape de pasărea lentă.

Sam îl observă primul:

— Da' ăla cine mai e?

Pînza celuilalt era cafeniu-portocalie. Jason o recunoscu imediat:

— E Tarnover!

— Acum ai ocazia să afli adevărul, zise Ned.

— Chiar crezi c-ar fi momentul?

Ned rînji:

— De ce nu? Ar fi chiar amuzant. Hai după el.

Luîndu-şi avînt, cei trei se răsfirară pentru a-l înconjura pe Tarnover, care-i spiona şi el şi începea să se replieze. Manevră cam bruscă totuşi: cît pe ce să nimerească într-o baltă de apă adunată pe sticlă. Spre satisfacţia lui Jason, Max Tarnover, campion peste cinci sate, alunecă gata să cadă.

Puseră mîna pe el. Odată prins, nu trebuia cine ştie ce forţă pentru a împiedica un patinator să scape, oricît s-ar fi zbătut acesta. Dar Jason îi trase un pumn lui Tarnover în falcă de-l lăsă în nesimţire.

— De ce naiba ai făcut asta? întrebă Sam, avînd grijă ca Tarnover să nu cadă prea rău pe sticlă.

— Altfel cum vrei să-l suim pe pasăre?

Sam privi fix la Jason, apoi aprobă încet din cap.

Nu se dovedi a fi o operaţie prea uşoară să sui un trup inert şi greu pe un obiect ce se mişcă încet, dar continuu, în timp ce stai pe o suprafaţă alunecoasă; dar după ce-şi scoaseră patinele, reuşiră. Nu după multă vreme Tarnover zăcea crăcănat deasupra, cu picioarele atîrnînd. Cu briceagul, Jason tăie rapid coarda de la pînza lui Tarnover şi-i legă gleznele una de alta, petrecînd funia pe sub pasăre.

Curînd Tarnover se trezi şi, încă ameţit, se chinui să stea drept. Mîrîi, se clătină, îşi recîştigă echilibrul.

— Babbidge... Partridge, Ned Darrow?, ce dracu' aveţi de gînd?

Jason îşi înfipse mîinile în şolduri:

— Ia, facem şi noi o glumă, aşa cum i-ai făcut şi tu fratelui meu, Dan. Care acum nu mai e printre noi; şi poate nici n-o să mai fie, în veci: mulţumită ţie.

— Da' eu n-am...

— Mai bine recunoaşte, şi poate că te dezlegăm de-acolo.

— Poate că da, poate că nu, spuse Ned. În orice caz, nu pînă se-nchide „Snopul“. Da' ia şi tu partea a' bună: poate că totuşi te dăm jos de-acolo.

Picioarele lui Tarnover se contractară, încercînd tăria legăturilor. Făcu o grimasă:

— Pe cuvînt, zău, n-am vrut să-i fac nici un rău fratelui tău.

Sam rise prefăcut:

— Nici noi ţie. Nu-i vina noastră dacă o pasăre se hotărăşte să dispară. Oricum, e numai de-o oră aici.

Ar putea foarte bine să stea aşa toată noaptea. Nu-i aşa, băieţi?

— Aşa-i, zise Ned. Şi-apoi mie mi-e sete. Facem concurs? Ultimul plăteşte.

— A recunoscut că el a fost, spuse Jason. L-aţi auzit.

— Ascultaţi, îmi pare sincer rău că...

— Gura, zise Sam. Poţi să fierbi şi tu un pic, aşa cum i-ai fiert şi tu pe Babbidge. Ai timp să te gîndeşti cît de rău îţi pare. Partridge îşi ridică pînza.

Nu aşa îşi închipuise Jason răzbunarea. I se părea prea puţin. Totuşi, pentru Tarnover nu era deloc o glumă, asta fără doar şi poate. Campionul începuse uşor să transpire. Jason îşi ridică şi el pînza. Curînd se îndepărtară... pentru a se opri ca la un semn după un sfert de milă. Priviră înapoi spre silueta tot mai mică a lui Tarnover călare pe calul său metalic.

— Dac-aş fi în locul lui, observă Sam, m-aş tîrî de-a lungul pînă aş cădea prin faţă... Te loveşti un pic, dar ce să-i faci.

— Nici nu mai e nevoie să ne întoarcem, spuse Ned. Hei, ce vrea să facă?

Silueta se înclinase pe-o parte. Poate că Tarnover fusese cuprins de panică şi nu mai judeca limpede, dar părea c-ar fi vrut să se aplece şi să-şi desfacă nodul de la gleznă, sau să-şi elibereze un picior. Deodată silueta se răsturnă. Basculă în jurul păsării, cu capul şi pieptul atîrnînd în jos, cu mîinile bătînd aerul. Sau poate că Tarnover sperase că funia se va rupe la greutatea lui; dar nu se rupse. Şi odată ţintuit în poziţia aceea, nu mai avea cum să se ridice iar deasupra, sau să se tragă spre capăt.

Ned fluieră a pagubă:

— Na, s-a vîrît singur în bubluc, de-acolo nu mai scapă. Al naibii să fiu de nu s-a răstignit singur.

Jason şovăi înainte de a spune:

— N-ar trebui să ne întoarcem? Vreau să zic, poţi să mori dacă stai prea mult aşa, cu capu-n jos... Nu-i aşa? Brusc, toată povestea i se păru încurcată, stingheritoare.

— Să ne-ntoarcem? Sam Partridge mîrîi furios către el: Tu erai cu gura mare aseară. Şi a cui a fost ideea să-l suim pe pasăre? Voiai să-i dai o lecţie şi acum i-ai dat-o. Noi nu vrem decît să te ajutăm, Jay.

— Da, ştiu şi vă mulţumesc.

— Faci prea mult caz. Nu se pleoşteşte el cu una cu două, ca un buchet de flori, pînă dăm pe gît două halbe.

Aşa că patinară mai departe, spre crîşma din Atherton.

La zece şi jumătate, într-o stare nu prea grozavă, cei trei ieşiră din crîşma „Snopul" ce da pe strada Snopului. O lună la primul pătrar se arăta cînd şi cînd în cîte-o spărtură de nori, aruncînd o lumină palidă.

— Eu zic să mergem la culcare, spuse Sam. Lasă-l pe nătărău să se descurce cum o şti.

— Şi cui îi pasă dacă n-o şti nicicum?, zise Ned. Aşa, nimeni n-o să afle. Cine-şi doreşte un duşman pentru toată viaţa? Tu, Jay? Aşa, o să poţi şi tu să-ţi vezi în linişte de treburile tale. Şi-apoi, s-ar putea întîmpla ca Tarnover să-l aducă înapoi pe frate-tău de pe unde-o fi acum. Cu pînza pe umeri şi cu patinele atîrnîndu-i într-o mînă, Ned o luă agale la vale pe strada Snopului.

— Bine da'..., zise Jason. Se simţea ca şi cum s-ar fi năclăit într-o balegă. Toată întîmplarea avea ceva sordid. Amintirea lui Tarnover atîrnînd cu capul în jos îi întorcea stomacul pe dos.

— Da' ce?, făcu Sam.

Jason căscă:

— Nimic. Salut. Şi se-ndreptă spre casă.

Dar de îndată ce Sam nu-l mai putu vedea, se strecură pe uliţa Măcelarilor spre cîmpul de sticlă, singur.

Era întuneric acolo, beznă fără stele, doar cu lumina fugară a lunii, deşi briza era constantă, şi nu era nimic de care să se împiedice pe întinderea de sticlă. Pasărea nu s-ar fi putut deplasa între timp mai mult de o sută de yarzi. Jason se lansă în viteză.

Pasărea lentă era tot acolo. Dar Tarnover nu mai era nici pe ea, nici sub ea: sub burta păsării nici urmă de om atîrnat.

Cînd Jason frînă cu patinele, pentru a cerceta mai îndeaproape, nişte siluete se ridicară din întuneric, unde stătuseră lungite pe sticlă, acoperite cu pînzele. Şase siluete. Opt. Nouă. Se ascunseseră toţi cam la două, trei sute de yarzi de pasăre, nu prea aproape — şi nici unul în direcţia Arherton. Lăsaseră deschis un culoar larg, pe care acum îl închideau.

Văzîndu-i pe cei din Tuckerton înaintînd spre el, Jason rămase nemişcat, ştiind că nu are nici o scăpare.

Max Tarnover patină pînă la el însoţit de acelaşi fermier corpolent cu neg pe faţă.

— Venisem înapoi după tine, începu Jason.

Fermierul vorbi, dar nu către Jason.

— A venit, i-auzi! Drăguţ din partea lui. Putea să nu-şi mai piardă vremea; de nu s-ar fi nimerit Tim Earnshaw pe-aici — Tarnover era dus de mult. Aşa că ce-i de făcut cu el, hm?

— Dinte pentru dinte, zic eu, se auzi o altă voce.

— Să meargă după frate-său să-l caute, opină un al treilea. În loc să trimită pe alţii să-l caute. Are tupeu tipul.

Tarnover nu spunea nimic; stătea tăcut în noapte.

Aşa încît nu trecu mult şi Jason se văzu suit pe spinarea păsării, cu picioarele strîns legate dedesubt. Dar îi legară şi mîinile una de alta şi, ca o măsură de precauţie în plus, funia fu legată de centură.

În cîteva minute toţi patinatorii plecaseră spre Tuckerton.

Jason rămase singur. Amintindu-şi de cele spuse de Sam încercă să se tragă înainte, dar, cu ambele mîini legate de centură, îi era imposibil, nu reuşea deloc să înainteze. În plus, îi era frică să nu-şi piardă echilibrul, ca Tarnover.

Rămase aşa şezînd şi se gîndi la maică-sa. Poate că se va alarma văzînd că nu vine acasă. Poate că se va duce să-l scoale pe unchiul John... dacă nu s-o fi culcat şi ea demult.

Dar poate că se va trezi în toiul nopţii, şi negăsindu-l în camera lui, va alerga după ajutor. Concentrîndu-se cu intensitate, încercă să proiecteze gînduri şi imagini de-ale lui înspre ea, la două mile depărtare.

Trecu o oră, apoi două; sau cel puţin aşa presupuse luîndu-se după mersul lunii pe cer. Îşi dori să poată cădea pe burtă şi să adoarmă. Asta ar fi cel mai bine; atunci n-ar mai şti de nimic. Se simţea însă destul de beat ca să cadă în nesimţire, chiar cu obrazul lipit de metal. Dar, în somn, putea foarte uşor să alunece într-o parte sau în alta.

Cum ar putea mama lui să supravieţuiască unei îndoite nenorociri? Parcă un blestem se abătuse asupra familiei Babbidge, dar blestemul avea un nume de om; şi numele acela era Max Tarnover. Aşa că un timp Jason nu conteni să-l blesteme şi să-şi perinde în minte scenele unei răzbunări a tuturor sătenilor din Atherton. O vendettă sîngeroasă. Case arzînd. Poate şi un viol. Morţi. Nici un alt festival de Întîi Mai, niciodată.

Dar oare Sam şi Ned vor avea curaj să vorbească? Şi oare sătenii din Atherton vor fi ei destul de întărîtaţi, vor fi ei doritori să distrugă armonia celor cinci sate, într-o lume în care şi aşa toate stăteau să se prăbuşească? Mai ales că unii mai cîrtitori ar putea spune că de la ei, de la Jason, Sam şi Ned pornise totul.

Atît de tare se lăsase furat de imaginea viitoarei vendette între Atherton şi Tuckerton, încît aproape uită că se afla călare pe o pasăre lentă. Nu avea nici o senzaţie de mişcare, nu simţea că ar merge un-

deva. Cînd își aminti unde se află, îl zgudui ca un șoc.

Călărea pe o pasăre.

Dar cît putea să mai țină așa?

Pasărea stătuse aici, cam cît să fi fost? Șase ore deja? O pasăre putea sta cel mult o zi întreagă. În acest caz mai rămîneau optsprezece ore în care mai putea fi salvat. Sau, dacă stătea o jumătate de zi, ar mai fi timp pînă dimineață. Atît.

Se pomeni întrebîndu-se ce se află sub carcasa metalică a păsării. Ceva ce putea transforma cinci mile de teren într-o peliculă de sticlă, asta era sigur. Dar trebuie să mai fi fost și altceva, ceva ce-i permitea să ignore gravitația. Ceva ce-i permitea să intre și să iasă instantaneu din existență. Oare chiar și un creier, de vreun fel sau altul?

— Mă auzi, pasăre? o întrebă. Probabil nimeni nu mai vorbise pînă atunci cu o pasăre lentă.

Pasărea lentă nu răspunse. Poate că nu-l putea auzi, ori poate că-l auzea, în ciuda aparențelor. Poate că se supunea dacă-i dădeai ordine.

— Să nu dispari cu mine cu tot, auzi?, îi spuse. Rămîi aici. Să plutești mai departe tot așa.

Dar din moment ce oricum ea exact asta și făcea, Jason nu putea ști dacă-l ascultă sau nu.

— Aterizează, pasăre. Așează-te încet pe sticlă. Stai pe loc.

Nici un efect. Se simți perfect stupid. Nu știa absolut nimic despre păsări. Nimeni de altfel nu știa. Totuși, undeva, cineva știa. Doar dacă nu cumva păsările lente veneau într-adevăr de la Dumnezeu, ca și minunile, ca și pedepsele. Să-i facă pe oameni să știe de frica lui Dumnezeu. Dar de ce-ar fi voia lui Dumnezeu ca oamenii să-i știe de frică? Doar dacă Dumnezeu nu era nebun, caz în care păsările puteau într-adevăr să fie trimise de el.

Era ceva lipsit de orice rațiune, ceva din altă lume, ceva la fel de neînțeles pentru victimele lor ca și cizma grădinarului pentru mușuroiul de furnici pe care-l răvășește, lăsîndu-le ouăle lor albe în voia soarelui și-a vrăbiilor.

Ori poate că, în urmă cu un secol, căzuse în mare ceva venit din altă lume, ceva căruia viețuitoarele uscatului nu-i erau pe plac. Nici un fel de viețate. Oameni sau oi, păsări sau viermi sau plante... Așa ceva nu prea i se părea cu putință. Apa sărată ar fi oxidat și oțelul cel mai dur. Dar pentru prima dată în viața lui Jason își lăsă mintea invadată de astfel de gînduri.

— Pasăre, ce ești tu de fapt? De ce ești acum aici?

De ce, își zise, sînt toate aici? De ce există lumea asta, și cerul, și stelele? De ce pur și simplu nu s-ar putea să nu fie nimic, acum și-ntotdeauna?

Poate că asta și era esența morții: nimic, acum și-ntotdeauna. Iar viața omului era și ea ca o pasăre lentă. Ivindu-se și-apoi pierind, fără s-o vestească nimic înainte, fără să lase nimic în urmă.

După un timp a cărui socoteală o pierduse, zorii începură să mijească în spatele lui, decolorînd cerul din negru în cenușiu. Cenușiul înainta încet pe deasupra lui, norii grei filtrînd lumina soarelui ce răsărise dar rămînea ascuns în spatele lor. Nu peste mult se lumină atît cît să poată vedea în jur. Să fi fost ora cinci. Sau șase. Dar întinderea cenușie de sticlă rămase tot pustie.

Cine-s eu?, se întreba Jason calm și nemișcat. De ce-s eu conștient de lumea asta? De ce au oamenii minte, și gînduri care le trec prin ea? Pentru prima dată în viața lui simți că într-adevăr gîndește — și gîndurile rămîneau fără nici un rezultat. Nu-l duceau nicăieri.

Își dădu seama că se pregătea, în felul ăsta, să moară. Întocmai așa cum murea și pămîntul, bucată cu bucată, topit și prefăcut în sticlă. Avea să vină o vreme cînd nici un gînd n-o să mai treacă prin nici o minte, așa încît tot una va fi dacă un anume Jason Babbidge încetase să mai gîndească la ora șase și jumătate într-o dimineață de mai. În fond nu tot același lucru se întîmplă și cînd adormi, în fiecare seară? Încetezi să mai gîndești. Poate că așa totul devine mai clar și mai curat, la urma urmei. Nu așa de haotic, nu așa de zbuciumat: o sferă clară de sticlă. De fapt, orice zbucium ar înceta, chiar dacă toate stelele din cer s-ar ciocni una de alta, chiar dacă pămîntul ar fi înghițit de soare. Liniște, pentru vecie: din moment ce n-ar mai fi nimeni să audă.

Poate că acesta era mesajul păsărilor lente. Însă oamenii nu știau decît să scrijelească inimi pe ele. Cu inițialele lor în mijloc. Și nume de locuri ce fuseseră prefăcute în sticlă cît ai clipi din pleoape; sau care urmau să aibă aceeași soartă.

Am ajuns și filozof, constată Jason cu surprindere. Trecuse probabil într-o stare de hiperconștiență a minții: o claritate perfect lucidă de sine, dar fără o percepție imediată a realității înconjurătoare. Căci nu-și dădu prea bine seama că sosiseră ajutoare pînă cînd funia care-i lega gleznele nu fu tăiată și nu-și simți piciorul drept împins în sus, răsturnîndu-l de cealaltă parte a păsării, în brațe ce așteptau să-l prindă.

Sam Partridge, Ned Darrow, Frank Yardley și unchiul John, și mai era și Brian Sefton de la joagăr, care-și făcea de lucru cu un cuțit pe sub burta păsării și-i tăia apoi și sfoara ce-i lega lui Jason mîinile.

Se îndepărtară rapid de pasăre, trăgîndu-l pe Jason cu ei. Acesta opunea oarecare rezistență. Întinse o mînă înapoi spre pasăre.

— Lasă, băiete, acum e bine, îl liniști unchiul John.

— Ba nu, vreau să **mă duc** și eu, protestă el.

— Hm?

În acel moment pasărea lentă, care și așa stătuse destul, se făcu nevăzută; Jason rămase fără glas cu ochii țintă la locul rămas gol.

În cele din urmă prietenii și unchiul John trebuiră să-l ia pe sus din acel loc unde stătea ca îndobitocit, pe sticla rămasă ca-n palmă. Ca și cum ar fi căzut în imbecilitate.

Dar Jason nu rămase multă vreme fără glas.

În curînd începu să glăsuiască, să propovăduiască. Să predice. Tot una. Și oamenii-l ascultau: la Atherton mai întîi, apoi și în alte locuri.

Se împărtășise cu înțelepciune de la pasărea lentă, spuneau oamenii. Pasărea îi grăise, numai lui, într-acea noapte de veghe, cît stătuseră singuri pe sticlă. Învățătura lui, doctrina nimicului și-a tăcerii, se răspîndi repede, prinzînd rădăcini în pămîntul fertil, acolo unde rămăsese mai mult pămînt decît sticlă — și mai rămăsese încă, în destule locuri. Un paradox, poate: ce grăitoare vorbe știa să găsească — toate despre tăcere! Dar de-abia astfel tăcerea înghețată a lacurilor de sticlă începu parcă să prindă glas; și să cînte; și oamenii o ascultau cu urechi netocite.

Jason peregrină pe întreg cuprinsul insulei. Și acesta era un alt paradox: căci tot ce propovăduia el era un fel de pasivitate, beatitudinea așteptării unei morți care nu mai era doar o fatalitate individuală, era mult mai mult — o moarte a soarelui și a stelelor și a întregii existențe, o moarte cosmică ce transfigura destinul fiecărui muritor în parte. Și uneori, pentru a vorbi mulțimii, se suia pe spinarea cîte unei păsări ce se nimerea pe acolo — ca și cum ar fi înfruntat destinul, ca și cum ar fi provocat, ar fi implorat chiar pasărea să-l ia cu ea. Dar nu stătea niciodată mai mult de-o oră, după care se dădea jos, tremurînd, dar și radiind de o sobră bucurie. Așa ca ajunsese să fie numit nu numai „Profetul Tăcerii", dar si „Cel Ce Se-Arată Călare pe Păsări".

Cumpănind bine lucrurile, s-ar fi putut spune ca făcea mult bine pentru echilibrul psihologic al comunităților de supraviețuitori; iar învățătura sa se răspîndi și dincolo de mări. Mama sa se stinse din viață mîndră de el — cel puțin asta era convingerea lui —

deși existase întotdeauna o undă de tristețe și de reticență în atitudinea ei...

Mulți ani mai tîrziu, cînd Jason Babbidge se apropia de șaizeci de ani și încă nici o pasăre nu se indurase să-l ia cu ea, el se întoarse, pentru zilele ce-i mai rămîneau de trăit, în casa părintească de la Atherton: aici aveau să vină pelerinii tăcerii, aducînd prosperitate satului și mai ales cîrciumei „Snopul", rămasă acum în grija fiicei fostului cîrciumar.

Și-n fiecare zi de Întîi Mai patinatorii cu pînze din întreg ținutul se întîlneau pe sticla de la Atherton, căci numai aici aveau loc acum festivalurile, an de an. Dar acum nu mai era o cursă și o competiție; căci în fond cursa vieții nu putea fi cîștigată de nimeni. Festivalul se transformase în schimb într-un carnaval, un balet pe sticlă, o reprezentare dramatică a evenimentului petrecut cu mulți ani în urmă — îl transformaseră într-un spectacol de felul vechilor „mistere" sau „patimi" pe care îl jucau locuitorii din cele patru sate rămase. Patru, căci Tuckerton-ul și toți locuitorii lui fuseseră prefăcuți în sticlă cu zece ani în urmă, cînd o pasăre lentă se autodistrusese în așa fel încît noul cerc de sticlă îl atingea acum pe cel vechi, la marginea căruia își căutase cîndva adăpost Tuckerton-ul.

Într-o dimineață, în preziua festivalului din acel an, se auzi o bătaie în ușa casei lui Jason. Menajera lui, Martha Prestidge, era plecată în sat la cumpărături; așa că deschise chiar Jason.

În prag stătea un băiat. Cu părul roșu și cu pistrui pe față.

În primul moment, Jason nu-l recunoscu. Dar apoi văzu că nu era altul decît Daniel. Daniel, neschimbat.

— Dan...?

Năucit, băiatul îl privea pe Jason din cap pînă-n picioare: o chelie destul de înaintată, o burtă proeminentă, picioare în formă de fus, o mînă plină de pete hepatice încleștată pe un baston gros cu măciulie închipuind un cap de pasăre stilizat.

— Jay, zise el după o vreme. M-am întors înapoi.

— Înapoi? Bine, dar...

— Știu acum ce-s păsările. Arme. Rachete teleghidate. Zeci și sute și mii de rachete. E război, Jay, un război în plină desfășurare. Dar într-un fel seamănă și cu un joc: o tablă de joc la care jucătorii-s mașini. Mașini care gîndesc. În timpul lor, nu durează decît de cîteva zile. Rachetele traversează timpul înainte și înapoi ca să-și atingă țelul. Dar ele nu pot manevra în propriul lor timp, în timpul acelei lumi din care au fost lansate, datorită legii cauzei și efectului. Așa că traversează pe aici. Prin lumea noastră.

— Ce spui tu e absurd. Nici nu vreau s-aud.

— Trebuie să m-asculți, Jay. Le putem opri înaine de-a fi prea tîrziu. Știu cum. Fiecare dintre părțile aflate în conflict poate intercepta rachetele părții adverse, făcîndu-le să explodeze în afara propriului teritoriu — adică aici; asta dacă le pot detecta destul de repede. Dar războiul de-acolo e complet scăpat de sub control. Există o schemă strategică prin care războiul poate fi cîștigat, dar aceasta n-o mai știu decît mașinile, iar ele sînt îngropate adînc sub pămînt. Ele construiesc păsările într-un ritm extrem de rapid, cu materie primă extrasă din scoarța terestră, și-apoi le lansează automat pe traseul temporal ocolitor.

— Ajunge, Dan.

— Am căzut de pe pasăre cînd am ajuns acolo, dar am căzut într-un lac, așa c-am scăpat cu viață, m-am rănit doar. Mai există cîteva petice de pămînt acolo, în jurul Bazelor. M-au îngrijit ei, oamenii de acolo. S-a zis cu ei, mai au numai cîteva ore, socotind după timpul lor — deși pentru noi asta înseamnă zeci de ani. Le-am dat înapoi speranța — pentru ei eram o dovadă că viața nu s-a stins de tot. A lor — da. Dar viața poate merge înainte. Ceea ce avem noi de făcut acum este să construim o mașină care să împiedice mașinile lor să depisteze păsările lente în timp ce trec pe-aici, pe la noi. Interceptarea se face în aer. Prin intermediul undelor.

— Ești nebun.

— Atunci păsările vor trece pe-aici. Dar inofensive. Fără să explodeze. Fără să ne prefacă în sticlă. Și într-o sută de ani, sau în cîteva sute, nu vor mai veni deloc, deoarece schema strategică va fi consumată pînă la capăt. Una sau alta dintre mașinile de război se va da bătută, deoarece va fi pierdut jocul. O, știu că ar trebui s-o putem face să se dea bătută chiar acum! Dar mai există și un grăunte de irațional programat în creierul mașinilor, așa încît să nu se dea prea ușor bătute. Cînd, în cele din urmă, vor capitula, oamenii vr fi morți de mult acolo, pe pămîntul acela; unii dintre supraviețuitori sînt convinși de pe-acum că mașinile de război vor începe să prefacă în sticlă și fundul oceanelor, ca ultimă strategie înainte de-a capitula. Dar noi putem construi un emițător de unde aeriene. Mi-au implantat în creier tot ce trebuie să știm. Ne vor trebui cîțiva ani ca să extragem metalele necesare, să ne construim utilajele și să găsim o sursă de energie... Tînărul Daniel își pierdu suflul. Trase iar aer în piept:

— Mai aveau de rezolvat o pasăre lentă — un prototip. M-au instalat pe ea și m-au trimis înapoi în timpul nostru. Au reușit s-o ghideze destul de bine. S-a materializat doar la zece mile de-aici. Așa c-am venit pe jos pînă acasă.

— Prototip? Unde aeriene? Sursă de energie? Ce-s toate aiurelile astea?

— Pot să-ți explic.

— Astea-s numai vorbe. Închipuire și vorbărie. O, de-ar înceta odată hărmălaia asta a lumii!

— Dă-mi timp, puțin timp numai, și-o să...

— Timp? Vrei timp? Ticăitul smintit al minții omului în schimbul vidului pur și grandios al liniștii eterne? Te răzvrătești și nu primești acceptarea?

— Ascultă-mă, Jay. Știu că viața ta a fost lungă și aspră. Poate că n-ar fi trebuit să vin aici mai întîi.

— Aa, ba da, aici ți-era scris să vii mai întîi, nesăbuitul meu frate. Iar eu, unul, nu cred că mi-am trăit viața în zadar.

Daniel se bătu cu palma pe frunte:

— Am aici tot, dar poate c-ar trebui să aștern pe hîrtie tot ce știu. În mai multe copii, să le-mpart în mai multe locuri — în caz că Atherton-ul se preface și el în sticlă. Să rămînă cineva care să știe cum se construiește transmițătorul. Și viața să poată merge înainte. Cei de-acolo cred că noi, rasa umană, sîntem probabil singura formă de viață care-a mai rămas în întregul univers. Așa că avem datoria să existăm mai departe. Da, toți ceilalți s-au autodistrus pentru că nu s-au înțeles asupra modului de a exista. Dar noi încă mai avem destul timp. Putem construi nave care să străbată spațiul pînă la stele. Știu cîte ceva și despre asta. Îți repet, vizita mea le-a adus o adevărată bucurie în ceasurile lor din urmă.

— Vai nouă, Dan. Și Jason gemu o dată adînc. Ca un patriarh își înălță toiagul și-l abătu năpraznic peste țeasta lui Daniel.

Băiatul se prăbuși în prag. Cu efort, Jason îl tîrî înăuntru, apoi, cu și mai mare efort, în sus pe scara de stejar ce ducea în pod, unde Martha Prestidge nu călca mai niciodată. Cadavrul ar putea să înceapă să miroasă după o vreme, dar putea fi înfășurat cu pături vechi, sau va găsi el ceva de făcut.

Totuși, întoarcerea menajerei în încăperea de jos îl împiedică pe Jason să-și ducă lucrul pînă la capăt. Lăsînd trupul întins pe jos, se grăbi să iasă, răsuci cheia în broască și-o puse bine în buzunar.

Devenise un obicei ca unii oaspeți de seamă să fie invitați în casa Babbidge după festivitățile de Întîi Mai; așa ca Martha Prestidge avea să fie prinsă toată ziua cu treburi — curățenia, mîncarea, aranjarea casei. După obiceiul menajerelor, îi dădu de înțeles lui Jason că mai mult o încurcă învîrtindu-se prin casă.

așa că acesta pleca de-acasă și-și căută un loc de meditație, singur pe suprafața vastă și netedă de sticlă. Sătenii și vizitatorii, cu ochii la silueta singuratică din depărtare, dădeau din cap mulțumiți. Profetul lor era împăcat, veghea asupra vieții lor.

Zilele trecură, și abia în trei mai își făcu Jason curaj să urce din nou în pod, cu învelitori și funii. Descuie ușa.

Dar, în afară de o pată întunecată de sînge uscat, nu se vedea nimic pe podeaua de scînduri. În afară de vechiturile ce stau îngrămădite de obicei pe lîngă pereți. Încăperea era goală, nici urmă de cadavru. Iar fereastra era deschisă.

Așadar, nu-l omorîse pe Daniel pînă la urmă. Băiatul își revenise pesemne după lovitură. Emoții puternice îl răscoliră pe Jason, răvășindu-i expresia obișnuită a feței. Privi îndelung pe fereastră, ca și cum ar mai fi putut să-l descopere acolo pe băiat, zăcînd jos pe pavajul de piatră. Dar nici urmă de Daniel. Răscoli toate împrejurimile Atherton-ului, ca un nebun, fără să pună întrebări, ci doar cercetînd fiecare loc cu ochi pătrunzători. Negăsind nici un indiciu, comandă un docar cu un cal, să-l ducă la Edgewood. De acolo porni pe malul lacului de sticlă, străbătînd satele Buckby și Hopperton. De această dată, întreba oriunde se ducea: „N-ați văzut un băiat cu părul roșu?". Sătenii vorbeau între ei că Jason Babbidge avusese pesemne încă una din viziunile lui.

Putea el să tot aibă alte viziuni, căci la nici un an după aceea, de prin locuri mai îndepărtate se răspîndi vestea despre un nou propovăduitor, cu un mesaj nou. Acest nou predicator nu era decît un tinerel, dar călătorise și el călare pe o pasăre lentă — mult mai departe chiar decît o făcuse vreodată Profetul Tăcerii.

Totuși, ceva parcă nu era chiar în regulă cu acest tînăr propovăduitor, căci nu-și putea aminti toate amănuntele din mesajul său, din ceea ce i se dăduse în grijă să spună. Uneori se bătea cu pumnii în cap din cauza neputinței, pînă aproape îi dădea sîngele. Ca un efect pervers însă, acest stil teatral avu priză în rîndurile celor mai agitați, mai neliniștiți dintre auditori. Îl credeau tocmai pentru că-i vedeau anxietatea, iar aceasta le reflecta propriile lor neliniști refulate.

Jason Babbidge nu se cruță, extenuîndu-se în pătimașe discursuri contra noilor idei subversive. Toată splendoarea filozofică ce o adusese lumii sale muribunde atîrna acum de un fir de păr; cu strîngere de inimă, el chemă lumea la o „cruciadă" contra noului predicator, întru apărarea propriului ideal care era Supunerea.

Doi ani mai tîrziu, în zadar ar mai fi vrut să-și revoce chemarea la cruciadă: urmîndu-i chemarea, hoarde de oameni înarmați cu furci, coase, topoare și seceri cutreierau ținuturile rămase între zonele de anihilare. Sate în flăcări, sute de oameni masacrați, jafuri și violuri — totul venind să-i amintească parcă lui Jason vechiul său coșmar, premergător momentului cînd avusese acea revelație.

În al treilea an al acestor lupte fratricide între Pacifiști și Salvaționiști, lupte ce păreau că nu se vor mai sfîrși niciodată, Jason muri, pătruns de-o amăraciune fără leac sub masca seninătății. Drept funeralii — îi așezară trupul pe spinarea unei păsări lente și-l legară cu frînghii; fidelii îndoliați însoțiră pasărea într-o tăcută procesiune pînă cînd aceasta dispăru, cîteva ore mai tîrziu. La scurt timp și pe neașteptate, Bătălia de la Lacurile de Sticlă de la Ashton marcă victoria definitivă a salvaționiștilor, conduși de tînăra lor căpetenie cu păr roșu care, după cum mulți observară, semăna izbitor cu bătrînul Jason Babbidge; așa încît aproape că s-ar fi putut spune că în lume se înfruntau două principii de bază ale existenței: două aspecte ale aceleiași ființe, două fețe ale unui singur om.

Cincizeci de ani mai tîrziu, pe cînd o treime din suprafața pămîntului era deja prefăcută în sticlă, iar clima se deteriora mereu, Colegiul Salvaționist din Ashton inventă în cele din urmă mașina promisă; și, din acel moment, păsările lente continuară să apară, să zboare și să dispară ca și înainte, dar nici una nu mai explodă.

Iar la o sută de ani după aceea, toate păsările lente dispăruseră de pe fața Pămîntului. Undeva, un război se terminase, logic și definitiv.

Și tot pe-atunci, de pe Pămîntul din care patru cincimi erau acoperite de deșert sau de mlaștini — între salbele lacurilor lucitoare de sticlă — prima astronavă avea să se înalțe pe orbită.

S-a numit **Pasărea Lentă.** Căci avea să zboare către stele încet. Încet, la scara omenească: avea să dureze încă două generații.

O a doua astronavă avea s-o urmeze; iar aceasta se numea **Daniel.**

Deși, după acest efort uriaș și epuizant, alte astronave nu vor mai fi. Supraviețuitorilor rasei umane nu le rămînea decît să se așeze și să cultive ceea ce le mai rămăsese din grădina lor, printre dune și smîrcuri și hectare de sticlă. Iar dacă vreuna dintre astronave va găsi ori nu în imensitatea spațiului o nouă planetă cel puțin la fel de locuibilă ca vechiul Pămînt, pe jumătate acoperit de sticlă acum, aceasta rămînea pur și simplu o chestiune de credință.

Pe patul de moarte, la vîrsta de optzeci de ani, la sediul Colegiului Ashton, zăcea Daniel: cel care niciodată n-a admis să i se dea și vreun nume de familie.

Camera era aproape indecent de supraaglomerată, deși aerul era împrospătat, dacă nu și încălzit, de vîntul ce biciuia Sticla de la Ashton; răsfrîntă de suprafața lucie a Sticlei, lumina inunda camera cu reflexe argintii.

Acoperit doar cu un cerșaf de mătase, bătrînul ce trăgea să moară întins în pat ajunsese el însuși ca o pasăre: stafidit, cu oasele subțiri, cu nasul ca un cioc și ochii ca două mărgele, iar pe creștetul capului — o creastă de cocoș din păr roșu.

Ridică o mînă firavă, ca și cum i-ar fi chemat și mai aproape pe cei de lîngă el. De fapt, voia să-și atingă cu mîna rana veche de la cap, care începuse să-l doară îngrozitor în ultimul timp, ca și cum ar fi fost gata să se deschidă din nou sau să se afunde în interiorul capului, descuindu-i acolo ușa memoriei — cu toate că nimeni nu mai avea nevoie acum de cheia ascunsă acolo, deoarece discipolii de la Colegiu o descoperiseră deja pe altă cale, pornind de la datele de care dispuneau.

Își aplecară chipurile deasupra lui: chipuri pătrunse de credință și devotament.

— Și ziceți că nu mai explodează, gata? întrbă el ca și cum ar fi uitat.

— Nu, nu, de ani de zile, îl asigurară.

— Și cu stelele...?

— Vom construi navele. Descoperim noi cum.

Mîna îi căzu moale înapoi pe cearșaf:

— La una să-i puneți numele..

— Da?

— Daniel. Se poate?

Îi promiseră solemn.

— Poate că așa... spiritul meu...

— Da?

— ... își va lua zborul...

— Da?

— ... spre liniștea spațiului.

Cuvinte ce stîrniră o oarecare nedumerire printre cei ce-l vegheau în ultimele sale clipe: căci ei n-aveau de unde să știe că ultimul gînd al lui Daniel a fost că, atunci cînd va veni ziua lansării, el și fratele său se vor putea, în sfîrșit împăca.

Prezentare și traducere:
IOANA ROBU

MEDALION

DORU PRUTEANU

La vîrsta simbolică de 33 de ani, Doru Pruteanu (n. 22 octombrie 1955) este unul dintre puţinii noştri specialişti în SF. El a urmat studii filologice la Iaşi (a absolvit în 1981) şi este în prezent profesor la Liceul Industrial Sîngeorz-Băi, jud. Bistriţa-Năsăud — loc de muncă ideal pentru un intelectual ataşat definitiv, după cîte bănuiesc, antiidealului marginalizării. A publicat puţin pînă azi, reţinînd totuşi atenţia cunoscătorilor cu nişte proze (una, „Omul cel tăcut, inelul şi fata blondă", scrisă în colaborare cu Dan Merişca, a luat premii şi a apărut în mai multe rînduri) şi cîteva articole critice (un eseu mai întins, din care apare aici un fragment, a primit premiul I la categoria respectivă în cadrul concursului naţional de la Craiova, 1987; proza „Titlul provizoriu: Zodiac" fusese premiată pentru originalitate la concursul naţional ţinut în 1984 la Cluj-Napoca). A ajuns la SF. din „vina" lui Dan Merişca şi, poate, sub influenţa mediului în care s-au format şi alţi iubitori ai genului, Liceul Internat „C. Negruzzi".

Scriind o lucrare de licenţă despre SF.-ul autohton de după 1945, Doru Pruteanu a avut scrupulul de a studia pînă la capăt bibliografia domeniului, supunînd spiritului său de analist minuţios şi sceptic o materie care, dacă îngăduia analiza, făcea aproape cu neputinţă o sinteză. Frecventarea simultană a vrafurilor de producţii SF. şi a textelor fundamentale ale esteticii şi teoriei literaturii a avut, în planul creaţiei critice, un efect simptomatic: D.P. este ironic pînă 'a sarcasm, evacuează sistematic orice umbră de aderenţă sentimentală la obiectul său de lucru, are tentaţia formulărilor abstracte şi irecuzabile. Fără a ceda tentaţiei discursului apodictic (are prea mult umor şi are un foarte acut simţ al proporţiilor şi relativităţii), Doru Pruteanu este un acerb critic al ideilor primite (v. dicţionarul inclus în textul publicat în continuare). Alături de Ion Doru Brana (care practică oralitatea, iar în ultima vreme forma absolută a criticii — tăcerea), Doru Pruteanu este un mare demolator al litaniei epidictice în care se complac cei mai mulţi partizani (autori de ficţiune, critici, animatori) ai SF.-ului. (Reamintesc: Aristotel, în **Retorica**, I, 3 şi III, 12, descrie discursul epidictic astfel: atitudinea receptării e contemplaţia, situaţia de comunicare e sărbătoarea sau reprezentaţia teatrală, actul de limbaj e elogiul sau blamul. Nu explic aici nuanţele semnalate de Quintilian — care, în **Institutionis oratoriae libri XII**, III, 4, 14, a observat şi o inconsistenţă; nu detaliez nici ecourile din Searle care mi-au influenţat schematizarea poziţiei lui Aristotel).

Un astfel de critic — sever şi foarte puţin dispus să publice — nu avea sorţi de succes public, deşi, chiar aşa, **fandom**-ul i-a concoctat o imagine oarecum mitică. Este îmbucurător că juriul concursului de la Craiova a trecut peste asperităţile poziţiei lui Doru Pruteanu, sancţionînd indubitabila vocaţie a unui condei incomod. Rămîne ca Doru Pruteanu, cu atîtea calităţi, să-şi asume şi un defect: acela de a scrie mai mult despre genul care, cum-necum, l-a scos din aninimat. Numai atunci va fi inutil să încheie D.P. un text personal — aşa cum face aici — cu lungul citat din opiniile lui Adrian Marino. Ilustrul hermeneut are, fără îndoială, dreptate, dar SF.-ul are nevoie în continuare de critici.

SORIN ANTOHI

AVANGARDA REPETIŢIEI

Eseu premiat la Concursul de literatură şi artă de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, ediţia 1987

Evoluţie şi subiectivism

Textul acesta poartă în el, hipertrofiată, spaima de a nu reprezenta, odată încheiat o ilustrare suplimentară a ideii exprimate de Sorin Antohi într-o scrisoare deschisă: „repetiţia este mama metodologiei sf". În acelaşi timp, trebuie să semnalez de la bun început conştiinţa faptului inevitabil: orice recapitulare este supusă capcanei repetiţiei. Reacţia cea mai potrivita ar fi, în acest caz, renunţarea. Situaţie-limită: autorul nu poate renunţa la propriile sale angajamente.

Se cuvine să observ mai întîi o mulţime de dificultăţi de ordin general, evidente cînd urmăresc, de pe poziţia partizanului oarecum nemulţumit, evoluţia abordării teoretice a literaturii sf de la noi în ultimii ani. Existenţa unei evoluţii în plan valoric

nu este o constatare amabil – circumstanţială. Mi-ar fi convenit să descopăr vreo situaţie de ruptură datorată grupului de autori botezat cu eticheta „noul val", însă acesta nu înseamnă o mişcare de înnoire radicală a sf-ului autohton, chiar dacă unele semne s-au arătat. Noul val s-a manifestat pentru eficienţa propriei promovări şi continuă s-o facă. Uneori s-au auzit observaţii severe despre persistenţa modelului istoriceşte consacrat al formelor fără fond. S-ar putea ca asemenea observaţii să fie şi corecte. S-ar mai putea să fie corectă şi idea că tinerii autori s-au aliniat, împăciuitor, vechilor tendinţe şi că din acest grup n-a mai rămas decît o prezenţă activistă. Am avea de-a face cu asimilarea rapidă a unei pretinse avangarde.

Fenomenul este mai lesne vizibil în intervenţiile teoretice. Aici nu pot constata prezenţa noului val decît printr-o oarecare violenţă a tonului discursului critic, din cînd în cînd; este, probabil, un fapt care dovedeşte maturizarea lentă. Observatorul nu are decît a semnala noile nume care acum abia dacă spun ceva. De asemenea, pentru cercetătorul amator de istorie pe termen lung, situaţia probează o anume continuitate. Este o continuitate în subiectivism. Numărul celor care practică numai vreuna dintre ramurile ştiinţei literaturii este deosebit de mic. De aici, atitudinea de întemeietor a celui care se exprimă teoretic. Şi tot aici îşi află baza propoziţia citată la început. În afara repetării ideilor, indiferent de motivări, se poate semnala şi reluarea insistentă a textelor, cele mai multe fără completări esenţiale. Iată un caz de sinonimie.

Istoria, informarea, critica

Cel mai cunoscut reprezentant al domeniului este Ion Hobana. Intervenţiile sale dovedesc posibilitatea unui examen al devenirii formelor literare combinat cu exerciţii consistente în istoria civilizaţiei. Metoda sa este demult validată. Dintr-un număr oarecare de izvoare se realizează o sinteză originală. Literatura călătoriilor imaginare, a invenţiilor uluitoare, utopiile, literatura viitorului presupus fuzionează. Inventarul de teme şi subiecte literare se lărgeşte permanent. Cercetătorul se declară impresionat de descrierea viitoarei Eve: avem de-a face cu o modificare a lucrurilor care trebuie admirate. Interesul pentru schimbare în general, spiritul revoluţiilor industriale sau ştiinţifice se adaugă dinafara literaturii. Scriitorii îşi asumă rolul de prooroci mai mult sau mai puţin ludici, mai mult sau mai puţin raţionali. Mai multă implicare în orînduirea sensului vieţii se impune. E nevoie de un mai larg spaţiu de lectură, pentru un eventual public nou. Acestea sînt motivări ale dezvoltării literaturii sf. Cercetătorul nu este autoritar decît în momentul descoperirii erorilor de informare. Siguranţa demersului îi permite să fie aşa. Are o slăbiciune specială pentru amănuntul filologic şi îl prezintă minuţios şi agreabil. Intervenţiile lui Ion Hobana cuprind o arie largă şi, probabil, peste cîtva timp vor duce la construcţia unitară care lipseşte acestei zone: o istorie românească a sf-ului. Ar fi necesară, în primul rînd, o mai mare apropiere de fenomenul contemporan.

Abordări istorice parţiale sînt de remarcat şi la alţii. De cele mai multe ori este vorba de o obsesie a originilor. Cauzele inventării tradiţiei literare sf au fost adesea amintite. S-a admis că a fi vorba de un sentiment de frustrare, determinant pentru aceste tentative. Demonul repetiţiei prezentîndu-se conştiincios de fiecare dată, nu cred că are rost o trecere în revistă a opiniilor. Concluziile le-a tras, de fiecare dată luînd-o înainte, acelaşi Ion Hobana, iar amănuntele sînt inutile.

Sistematizator priveşte istoria fenomenului sf Florin Manolescu în monografia sa, iniţial sacralizată în fandom, apoi intrată în umbră. S-au consemnat, în cronicile la **Literatura S.F.** şi cîteva note de noutate; în primul rînd, cîteva nuanţări în descrierea etapelor, cu referire mai ales la perioada dintre războaiele mondiale şi de după 1945; în al doilea rînd, contribuţia autorului la cercetarea documentară propriu-zisă.

Mai sînt de amintit analizele tematiste sau pe alte zone înguste cu perspectivă istorică sau măcar cu respectarea ordinii cronologice. Sorin Antohi face în mai multe periodice examene ale utopiei, dovedind un spirit speculativ excepţional. Horia Aramă, tot în legătură cu utopia, insistă asupra fenomenului ideologic. Daniel Vighi urmăreşte prezenţa unor teme ale sf-ului încă din Evul Mediu şi înainte de Evul Mediu. Constantin Cozmiuc cercetează, la rîndul său, pe urmele lui Roger Caillois, posibilitatea transformării, de-a lungul vremii, a basmului şi, eventual, a mitului în sf. Ştefan Ghidoveanu anunţă şi el preocuparea de a descoperi o linie de evoluţie a genului, mai ales pentru perioada de după 1955 şi în literatura română, pe baza modelului de personaj uman favorizat; a produs deocamdată un studiu despre omul-fundal caracteristic începuturilor „Colecţiei de povestiri ştiinţifico-fantastice". Există cel puţin o incursiune istorică în problemele teoriei literare pentru sf datorată, aceasta, lui Lucian Ionică. În 1984, Anton Cosma a publicat în două numere ale revistei „Vatra" o sinteză asupra sf-ului românesc după 1944, cu insistenţă asupra autorilor ardeleni, arătîndu-se interesat de încercările de apropiere de beletristica generală. Bibliografia este, desigur, departe de a fi epuizată.

Aceeaşi continuitate se manifestă în prezentarea noutăţilor interioare fandomului autohton, a veştilor din străinătate, ca şi în privinţa cronicii de carte.

Fără îndoială, campionul informaţiei este grupul ieşean care a cooptat pentru aceasta pe I.D. Brana şi pe Dănuţ Bărăgan, consacrînd acestei activităţi spaţii importante în buletinele „Quark" şi „SF Contact" şi în revistele în care au obţinut rubrici cît de cît constante. Pentru informaţie de fandom se remarcă Dan Merişca. Aceste notiţe vizează diverse contacte şi prezentarea producţiei literare, mai ales a celei premiate. Informări periodice fac şi Ion Hobana, Alex. Mironov, Dan Ursuleanu, grupurile de la Timişoara şi Craiova, fiecare în forme caracteristice şi cu mijloace specifice, în mod firesc subordonate publicisticii.

Dacă seriile de informaţii sînt, în general, detaşate, critica literară manifestă o bunăvoinţă suspectă. Am putut număra extrem de puţine comentarii severe. S-ar putea ca atitudinea binevoitoare să se datoreze caracterului ocazional al acestor

apariţii: cronică de carte sf se publică în pagini ori rubrici speciale ale revistelor literare, în fanzine, buletine informative şi almanahul de gen. Obiecţiile sînt introduse diplomatic şi copleşite de mulţimea notelor pozitive. Aş spune că este evidentă existenţa unei norme valorice coborîte şi că situaţia nu poate fi acceptabilă dacă se doreşte cu adevărat o creştere calitativă a producţiei literare. În condiţiile amabilităţii, dorinţa lui Lucian Ionică de a constata vreodată atingerea, de către sf, a valorii prozei româneşti actuale este sortită să stîrnească zîmbete.

Fanzinele timişorene au început, acum cîţiva ani, o serie de comentarii critice asupra unor texte de proză scurtă. Criteriile de selecţie rămîn obscure. În „Helion '83", de exemplu, sînt „analizate" cinci povestiri, urmărindu-se două aspecte: interesul aşa-zisei „idei sf" şi realizarea artistică. Dihotomizarea şi spaţiul redus nu sînt de natură să dea rezultate spectaculoase. În absenţa unui model coerent de teorie literară, nici nu vor apare. Voicu Bugariu a prezentat, pînă la trecerea sa pe poziţiile sociologizante din ultimul timp, în repetate rînduri sf-ul ca variantă a literaturii manieriste. Cronicile sale sînt însă departe de acest punct de vedere teoretic, cu toate că o asemenea perspectivă permite să fie deosebit de fertilă. Mi se pare clar că, în general, critica literaturii sf suferă din cauza rupturii teoriei de aplicaţia practică. Există totuşi posibilitatea ca această situaţie să se datoreze în primul rînd faptului că aparatul teoretic este, cel mai adesea, pe cale de a se constitui. În orice caz, reacţia la acţiunea criticii literare, în cazul autorilor tineri, rămîne nesatisfăcătoare. Acceptată iniţial pentru orientarea de cenaclu şi ca ajutor la manevrele de autopromovare, critica literară a cunoscut şi perioade de dizgraţie şi de căutare insistentă. Părăsirea poziţiilor teoretice şi trecerea la comentariul mai mult sau mai puţin coroziv este o noutate neplăcută aplicabilă altora. Critica ar trebui, pare-se, să se limiteze, în fandom, la serviciile propagandei albe pentru că o bună parte a reprezentanţilor domeniului sf a rămas la părerea că un foiletonist are un public mai mare decît acela format din amatorii înregimentaţi ai literaturii, bănuiţi ei înşişi de aspiraţii auctoriale, la care se adaugă un supliment nesemnificativ de lectori întîmplători.

O opinie care a prins deja destul teren este aceea că sf-ul pretinde o abordare interdisciplinară. Situaţia este de natură să complice sarcinile criticului. Desigur că pretenţia interdisciplinarităţii îndeamnă la comparaţii măgulitoare cu tentaţiile enciclopediste de altădată. Lucrurile sînt, în realitate, mult mai simple pentru că, aşa cum sînt prezentate, se bazează excesiv pe anumite zone neesenţiale ale textului literar. Din elementele cele mai cunoscute ale teoriei literare plasate pe amintirea unor lecturi beletristice şi pe o cît de bună informare (tehnică) se pot obţine: a) o critică a faptelor ştiinţifice; b) o blocare a comentariului înaintea nivelului literar propriu-zis; c) o critică a „ideilor sf", aflate oricum înaintea elementelor de discurs narativ. Critica „ideilor sf" examinează semnele (convenţionale sau propuse doar pentru trecerea în convenţie), care definesc domeniul sf, tratîndu-le ca ieşite în afara contextului literar (v. comentariul lui Constantin. Cozmiuc în legătură cu „butelia lui Klein" în „Biblioteca Nova" sau uluitoarea notă de trimitere la dicţionar a aceluiaşi, într-un text tradus pentru unul din almanahurile BTT-ului), într-o tentativă de verificare în planul referenţial. Semnele sf „greşite" se pot aprecia, mai simplu, prin cercetarea codului lingvistic utilizat. Abordarea interdisciplinară este o chestiune de vanitate, în cele din urmă: scriitorul nu-şi poate permite să rateze izotopia secvenţelor discursului. Largile aproximări, în acest spaţiu, din sf pot să fi determinat o asemenea înnobilare a improprietăţii, dacă nu cumva teoreticienii disciplinelor conectate nu încearcă de fapt evitarea criticii, prin contestarea competenţei.

Unele deschideri ale teoriei

Teoria literară cu aplicaţie la domeniul sf cunoaşte o oarecare varietate. M-a mirat să constat chiar prezenţa unor sîmburi polemici. Reiterînd tezele ultracunoscute în legătură cu unele aspecte ale sf-ului, „Almanahul Anticipaţia 1983" a fost energic contestat de grupurile timişorene. Asemenea discuţii sînt, în mod cert, dialoguri ale surzilor, teoria fiind cel mai potrivit loc de manifestare a vocaţiei de întemeietor. Metodele sînt suficient de diverse, mergînd de la facerea unei ştiinţe literare complet noi (în măsura în care o permite regula repetiţiei) şi terminînd cu adiţionarea opiniilor unui aşa de mare număr de autori încît contradicţiile nu pot să nu apară. Problematica se situează în zona principiilor generale: se discută despre numele domeniului, despre situarea faţă de alte laturi ale culturii scrise, se dau definiţii, se produc clasificări. Deosebit de dese sînt demersurile de natură ideatică, copiind, îndeobşte, consideraţiile organizatorilor instituţionalizaţi. Acelaşi caracter general ocazional este determinant. S-a observat deja prea marea înmulţire a anchetelor care se repetă. Iată ce interesează într-un colocviu: „SF-ul e rudă săracă a liberaturii?/ Există un conflict între science-fiction şi marea literatură?/ Suport ştiinţific, nu ştiinţa popularizată. Excesul tehnologic subminează nivelul artistic al literaturii SF./ Asumarea marilor probleme sociale şi politice ale epocii, nu ilustrare legitimistă a unor teze şi teme, nici evaziune în spaţiul ocrotitor al aventurii./ Dimensiune speculativă, mitică, filozofic satirică, umanizare a ştiinţei, transformare a invenţiei în principiu estetic./ Se publică încă puţină literatură SF în raport cu numărul cititorilor, în continuă creştere./ Sînt necesare cărţi SF, nu argumente sentimentale, raţoială veleitară sau milogeală demnă". Este o ocazie potrivită pentru a introduce, după exemplul învăţătorilor mei, următorul DICŢIONAR DE IDEI PRIMITE:

actualitate: se spune, sf-ul este profund implicat în actualitate;

adaptare: sf-ul permite adaptarea la nou, la viitor, la ştiinţă etc.;

alchimie: există o alchimie secretă a genului (frază pentru neiniţiaţi care vor fi impresionaţi);

anticipaţie: funcţie esenţială a sf-ului;

antologie: 1. antologiile nu sînt antologii; 2. antologiile sînt/ nu sînt potrivite momentului;

aspiraţie: sf = o literatură a aspiraţiilor umane;

autor: se spune; autorul sf este un visător/ un frustrat/ un scriitor de mîna a doua (sau oricare în afară de prima);
aventură: sf este/ nu este literatură de aventuri;
avertisment: funcţie a sf-ului;
basm: 1. sf-ul este basmul omului modern; 2 sf-ul este basm cu şi despre savanţi;
colecţie: 1. CPSF s-a transformat într-un mit 2. CPSF este regretată unanim;
comercial: ramură a domeniului sf, acela propus de antologii (sinonim: sf publicistic);
consum: sf este/ nu este literatură de consum;
creativitate: se spune că sf-ul contribuie la dezvoltarea creativităţii lectorilor săi;
criteriu: juriile concursurilor de creaţie nu au criterii precise, creînd confuzie;
critică: 1. nu acordă atenţia cuvenită sf-ului; 2. începe să se convingă de valoarea sf-ului;
denigrator: cineva nepasionat de sf sau neinformat; lector al textelor sf nereprezentative pe baza cărora respinge această modalitate literară;
diversitate: se vorbeşte despre ea în legătură cu sf-ul;
divertisment: sf este/ nu este literatură de divertisment;
editor: refuză sistematic publicarea sf-ului;
elită: noul val este o elită juvenilă inventată mai ales de „Almanahul Anticipaţia";
evazionism: sf-ul valoros nu este evazionist;
fandom: comunitatea frustrată a amatorilor de sf;
fantastic: domeniu vecin cu sf-ul;
ficţiune: nu se ştie exact ce este! Termenul se foloseşte de cei care vor să pară la curent cu poetica americană;
idee: am o idee, spune diletantul sf;
imaginaţie: 1. o ia înaintea realizărilor tehnice şi a rezultatelor ştiinţei; 2. scriitorii sf nu au destulă imaginaţie (prin comparaţie cu aceea a savanţilor); 3. v. **creativitate;**
imberb: caracteristică (inventată de duşmani) a lectorului tipic de sf;
literatură: sf este în primul rînd literatură;
maculatură: sf este maculatură (duşmanii o afirmă);
marginal: sf este un mod literar marginal;
mitologie: sf este mitologia omului modern;
năzuinţă: sf este o literatura a năzuinţelor umane;
nume: orice nume este nepotrivit şi trebuie schimbat;
personaj: personajul sf este/ nu este consistent, viabil etc.;
public: ignorat/negat de critică, sf-ul cîştigă teren la public;
publicare: pentru sf nu există destule spaţii de publicare;
retorică: scriitorii sf practică retorica nedreptăţilor;
recuzită: caracteristică sf-ului neautentic;
ştiinţă: 1. componentă esenţială, uneori singura, a sf-ului; 2. dezvoltarea ştiinţei determină dezvoltare sf-ului; 3. ştiinţă popularizată: sf nu este ştiinţă popularizată;
tineret: sf este literatură pentru tineret (dar nu pentru criticii tineri);
tradiţie: există/ nu există o tradiţie literară a sf-ului;
valoare: despe valoarea sf-ului se poate susţine orice, cu exemplificari concludente; cel mai uşor - în termeni negativi.

Sînt convins că dicţionarul, oricît remaniat, nu va produce dispariţia acestor subiecte comode de discuţie. Posibilităţi de reluare elegant sinonimica sînt destule. (În timpul dactilografierii, gîndul că inexistenţa unei terminologii teoretice care sa interzica aprecierile pasionale permite şi mai mult asemenea angajări).

Lucian Ionică a examinat contribuţiile teoretice româneşti privind natura literaturii sf funcţie de orientările principale în definirea domeniului. Ar exista, aşadar, o serie de tentative de definire prin aria tematică (ştiinţa şi viitorul sînt termenii favorizaţi), o alta prin care se propune o poetică specifică („o poetică a logosului ştiinţific"! împletind „coerenţa deductivă" cu „adevărul ştiinţific"; avem de-a face cu „un fel de reportaj dintr-un viitor potenţial") şi, în sfîrşit, o sinteză a primelor două tipuri (sf este o modalitate literară cu teme specifice). Mi se pare că regula repetiţiei funcţionează chiar în interiorul acestei clasificări. Deosebit de insistent, cercetătorul timişorean aduce în mai multe rînduri în discuţie sintagma **idee sf,** element considerat definitoriu pentru domeniul visat, completînd-o cu o alta, **idee literată sf. Ideea sf** este înţeleasă ca „un obiect, un fenomen sau un proces, bazate pe legi neobişnuite" (posibile, imposibile – în raport cu nivelul actual al cunoştinţelor noastre despre lume – ori miraculoase), «Ideile SF» constituie materia din care, alături de cuvinte, este alcătuită proza SF. „Trecerea de la «ideea SF» la «ideea literară SF» se realizează prin legarea primei de un **înţeles,** de o **semnificaţie,** deci printr-un proces de semnificare. Dintr-o existenţă amorfă, neutră şi gratuită «ideea SF» devine o existenţă cu sens, trecînd astfel în axiologic. „**Ideile sf** au trei funcţii aflate în dezechilibru. De asemenea, **ideile sf** nu se confundă cu motivele sf decît dacă acestea sînt inedite. Punctul de vedere exprimat de Lucian Ionică a fost încercat practic: s-au făcut aprecieri asupra calităţilor **ideilor sf** din mai multe texte, însă prin judecarea corectitudinii (adevărului conţinut, din perspectiva comentatorului) şi mai ales pe baza unei presupuse anulări a valorii, în cazul unei judecăţi negative: moartea ideii = moartea textului.

Textele sf sînt în general narative. Scriitorul porneşte de la un model narativ, prelucrîndu-l în fabulă şi subiect şi propune discursul superficial pe care lectorul îl înţelege şi interpretează. O lectură orientată spre nivelele profunde este preocupată mai ales de ideatica conţinută de text. Lectura discursului narativ este orientată către aspectul literar. Cititorul parcurge textul, stabilind sensurile frazelor şi ale unităţilor superioare. În acest timp se exclud anumite posibilităţi de evoluţie a sensurilor, construindu-se un rezumat, şi se urmăresc posibilităţile de evoluţie ulterioară. Dacă lectura se adînceşte, pierderile de originalitate sînt din ce în ce mai mari.

Textul narativ este un ansamblu de semne. În interiorul său pot fi identificate complexe de semne ierarhizate. Elementele nefuncţionale indica

totdeauna erori ale lecturii. In textul narativ sf se pretinde absenţa a cel puţin unui semn dintr-un dicţionar actual complet şi, bineînţeles, a designatului de universul codificat. Acest semn organizează altfel dicţionarul, produce o deviere. Se violează astfel obişnuinţele contextului comunicaţional, introducîndu-se o idee accesorie: „este sf!". In practică, semnul nou poate fi înlocuit printr-unul considerat doar convenţional ca fiind nou. Dacă semnul este chiar nou, mă aflu în faţa unui simptom: pe baza cunoştinţelor anterioare despre cod, pot să apreciez că mă aflu în domeniul sf. Un simptom este un semn elitist: el îşi ignoră lectorii. Dacă semnul este convenţional, trimiterea către sf este forţată de autorul textului: acesta semnalează intenţia de a mă determina să-i circumscriu textul domeniului sf. In planul, mai larg, al structurii generale a textului, în primul caz se disimulează semnul sf, în timp ce, pentru al doilea, semnul este afirmat autoritar. Evident, la acest nivel, orice apreciere de natură valorică este inutilă; s-ar putea totuşi remarca originalitatea conţinută de simptom. Observ, de asemenea, prezenţa, în permanenţă, a presupunerii cel puţin unui model anterior, dar, la urma urmei, în literatură orice se întemeiază pe o tradiţie.

Semnul nou (sau presupus nou) poate lua forma unui ansamblu de semne. Ansamblurile de semne sînt esenţiale la constituirea (în timpul înţelegerii zonelor profunde ale textului sf a cel puţin unei situaţii narative, determinînd ceea ce numesc proiect de lume/cod, un factor de distanţare faţă de literatura generală. G. Genette sugerează că sf ar ilustra cazurile, extrem de rare, în care „povestirea să se comporte ca un auxiliar al descrierii". Actul istorisirii disimulează proiectul de cod în textul narativ; vulgarizare şi, în acelaşi timp, asumare a ratării coerenţei diferitelor secvenţe ale discursului: o asemenea comunicare înmulţeşte regulile convenţiei artistice. Putea considera proiectul de cod individualizat un tablou. („**Tabloul** este o idee retorică demnă de a fi studiată, întrucît constituie o sfidare a **evoluţiei** limbajului" – R. Bàrthes). Aprecierile asupra sa se fac din perspectiva timpului autorului (eventual, în cazul textelor persistente, a timpului receptării). Caracterul său inteligibil este unul dintre semnele compromisului: proiectul de cod (tabloul) cu noutate absolută nu poate fi înţeles pentru că descrierea sa trebuie să fie ilizibilă (sau chiar imposibil de caracterizat drept fapt de limbă). Acest „discurs" nu mai semnifică nimic decît propria sa prezentare: semnificat pur. Pentru a avea o măsură a schimbării codului, se poate compara lumea reală (ea însăşi un **tablou în acest moment**) şi tabloul (proiectul de cod/lume) propus: se delimitează distanţarea ideatică, marcă topică.

Toate semnele noi prezintă, aşadar, tendinţa descrierii în termenii codului actual (al timpului hîrtiei!), operaţiune întreprinsă, mai devreme sau mai tîrziu, fie şi numai din dorinţa apropierii lectorilor ca factori ai succesului. Evazionismul implicit al sf-ului este astfel contrariat: cititorul este ţinut la distanţă de lumea către care se îndrepta. Liber, semnul ar trebui recunoscut, inventat, completat. Prin descrierea în termenii codului actual el se transformă în tablou, poate fi „văzut". Se poate descrie întreg sf-ul ca o literatură generată prin acest procedeu. Presupus a fi un mozaic de unicate, **realul sf** este sistematic făcut accesibil datorită presiunilor provocate de comodităţile de gîndire/imaginaţie ale publicului, receptarea textelor sf devine, aşadar, extrem de dependentă de orizontul competenţei lingvistice a cititorilor.

Am amintit mai sus pe Voicu Bugariu. Pentru acesta sf-ul suportă apropieri de literatura manieristă. El este un produs al esteticii iregularului şi se supune esteticii manieriste, caracterizată prin următorii factori: a) primatul conceptului; b) armonizarea contrariilor; c) intelectualizarea activităţii artistice; d) renunţarea la principiul verosimilului; e) refuzul sentimentalismului şi acceptarea cerebralului; f) prezenţa combinărilor şi derivărilor. Sf-ul propune lumi coerente, admite imprevizibile incompatibilităţi, tensiuni între concepte (deci, intelectualizare, ignorarea verosimilului etc.). Sf-ul şi manierismul au mituri, teme şi motive comune: labirintul, căutarea, monştrii, maşinile miraculoase, puterea de a transforma, reversibilitatea. Există similitudini şi în privinţa procedeelor retorice, atît literatura manieristă, cît şi sf-ul folosindu-se de paradox, oximeron, **concetto** etc. Puncte de vedere asemănătoare au susţinut, în texte inedite, Ovidiu Pecican şi George Luca.

S-au produs/transcris în ultimii ani deosebit de multe clasificări, urmare, probabil, a jocului aparenţelor: în textele ştiinţifice, se crede, se produc definiţii şi clasificări.

Intervenind critic în „problema" antologiilor. Voicu Bugariu distinge sf-ul comercial (bazat pe valorificarea în condiţiile pieţei şi datorat vidului de autoritate critică) şi sf-ul autentic: o delimitare specioasă, în condiţiile prezente de valoare artistică ori scop. Tot Voicu Bugariu realizează două variante ale piramidei valorice în sf; de la cele mai bune exemple în jos, clasamenmtele arată astfel: a) 1. texte de realism al mentalităţilor; 2. texte de vertij intelectual (fantastic cerebral); 3. parabole; b) 1. sf-ul speculativ (cultivînd valori filozofic-poetice); 2. „fantezie eroică" (feerie, efecte plastice, scriitură artistică); 3. ficţiune politică, ucronie, distopie (caracterizate prin valori eseistice); 4. „space opera"; 5. parodie, umor.

Se poate presupune o ierarhizare valorică şi în propunerea de clasificare tematică propusă de Ion Doru Brana: 1. ficţiunea speculativă; 2. călătoria în timp, universuri paralele; 3 **heroic-fantasy;** 4. **space opera;** 5. humanoizii. Toţi tematiştii clasifică, de altfel. Cornel Robu observă „ponderea aparte a motivelor", aceasta este „una din trăsăturile definitorii" ale sf-ului în raport cu literatura **main stream. Motivul** nu este definit în mod special, dar nu lipsesc exemplificările: „universul paralel, inteligenţa exobiologică «războiul lumilor», mutantul". (Prezentările au suferit cu timpul o deplasare de la stilul colocvial la cel academic, dar îşi păstrează intact interesul. Depăşind abordările de principiu, însă păstrînd intacte complexele celui din grupul marginal, acelaşi cercetător pune probleme sf-ului în termeni estetici: „literatura S.F. este, în orice caz, **o literatură a sublimului,** în măsura în care ea vizează, în cititor (...) nu atît «vîna» realului, ca romanul polițist, cît, mai ales, «vîna» sublimului – mizînd pe acel fior ontologic

declanşat de atingerea fiinţei finite cu infinitul, prin investirea personajului, dincolo de datele sale concret-individuale, cu mandatul de exponent al speţei umane într-o situaţie-limită la frontierele abisurilor universului". La cititor, dar mai ales la creator este obligatorie o „luxuriantă **imaginaţie a** realului virtualmente latent" cu „rădăcini într-o solidă şi acută **experienţă** a realului efectiv, concret". Apartenenţa literară a operei determină, la receptor, distanţarea estetică. Conştiinţa **spaţiului ideal** conţinut permite prezenţa **efectelor** de artă: ambiguitatea, echivocul, deschiderea semantică, inefabilul etc.). Clasificările (peste care am sărit la dactilografiere) prea multe conţin, inevitabil, propriile subordonări la vreo variantă a discursului ideatic instituţionalizat. Frazele următoare (din cronica lui Adrian Marino la cartea lui Ion Hobana, „Science fiction. Autori, cărţi, idei") pornesc de la părerea că problemele poetice de bază ale sf-ului sînt, poate, legate de cele ideatice şi le rezumă pe acestea din urmă în răspăr: „diferitele funcţii atribuite visului literar anticipativ sînt, în mod evident, produsele unei interpretări şi manipulări specifice. Pe un plan de criză morală se poate vorbi, în primul rînd, de un fenomen de compensaţie. (...) **Science-fiction** neagă realitatea pentru a o înlocui cu ordinea sa, foarte simplu, dar nu inexact spus, «ideală». Ordinea socială actuală ca şi gîndirea ştiinţifică oficială sînt total şi definitiv abolite şi reconstituite. De unde obsesia unei noi organizări perfecţionate la scară cosmică. Într-un sens larg, avem de-a face cu o varietate de estetică negativă în sensul lui Adorno. Intervin, în sfîrşit, şi fenomene de avertizare şi premoniţie: excesul tehnocratic şi noua ordine hiperraţională sînt denunţate direct sau prin implicaţie. Ceea ce confirmă încă o dată caracterul ideal utopic al acestei literaturi: îndărătul său pare a sta arhetipul superconştiinţei umane, nu numai hipertrofiate, dar şi perfect echilibrate. Cînd produsele energiilor sale fabuloase scapă de sub control intervine frîna lucidităţii, printr-un mecanism de autoreglare, reflex – s-ar zice – al ordinii cosmice ameninţate".

La urma urmei, „artele marginale pe cale de consacrare (...) provoacă numai cîtorva virtuoşi marginali acea dispoziţie pioasă ce se impune în faţa operelor aparţinînd culturii legitime: cunoaşterea regulilor tehnice sau a principiilor estetice făcînd parte din preliminariile însoţirii devotate necesare savurării operelor legitime rămîne excepţională în aceste domenii, nu numai pentru că ea nu este inculcată sau legitimată de sistemul de învăţămînt, ci şi pentru că nu face obiectul acelor sancţiuni materiale sau simbolice, pozitive sau negative (...) la care sînt totdeauna supuse competenţa sau incompetenţa în domeniul culturii legitime" (P. Bourdieu). Spaţiul reluării discuţiei rămîne deschis.

CORNELIU OMESCU

„lumea de poimîine"
– ştiri din secolul 22 –

„GAURĂ ÎN CER"

LOS ANGELES, GOD'S HILL, crt., de la „DOC. HEYDE'S WORLD MADHOUSE".

Celebra noastră clinică psihiatrică găzduieşte cu mîndrie trei pacienţi de „big fashion", trei preşcolari care au făcut vîlvă, trei astronauţi fără voie: Al, Ben şi Cox. Internarea de urgenţă, în cămaşă de forţă, a celor trei prichindei este în legătură cu aventura lor într-o „gaură în cer" în urma cărora deveniseră „sateliţi artificiali" ai Terrei. Sosirea lor a fost de bun augur pentru noi: clinica era pe punctul de a fi desfiinţată deoarece trăim într-o lume fără nebuni, complet lipsită de nebuni, caracterizată doar prin unele psihoze de masă care pot fi tratate ambulatoriu, prin holoviziune sau de către miniroboţii casnici de tipul „valetului perfect".

Aşa zisa „gaură în cer" este, aşa cum se ştie, un tunel cu pereţii invizibili ai unui cîmp de forţă de peste trei sute de kilometri înălţime în interiorul căruia gravitaţia este anulată. Unii le-au botezat „hornuri", alţii „ţevi de puşcă", alţii „lifturi spaţiale", etc. Ele sînt folosite pentru lansarea în afara cîmpului de gravitaţie terestru a oricărui obiect, vehicol sau deşeu. Se ştie că există peste o mie de astfel de hornuri şi că ele funcţionează doar cîteva minute — atît cît este necesar ejectării unui obiect în spaţiu. Funcţionarea lor pe o durată prea mare, poate provoca o mulţime de accidente, perturbări climatice, penurie de energie, etc.

Cei trei preşcolari, care au zăbovit prea multe ore în faţa holovizoarelor urmărind emisiuni ştiinţifice pentru care nu sînt pregătiţi încă din punct de vedere fizic, psihic, social, etc., au depistat în deşertul Nevada instalaţiile unui „space-lift" abandonat, fără să fi fost şi demontat. A fost un fleac pentru ei să-şi procure costume de protecţie, minipropulsoare individuale, să amorseze cîmpul de forţă şi să-şi ia zborul. În două minute s-au trezit... sateliţi. Fără să posede şi cunoştinţele necesare orientării, deplasării, comunicaţiei, etc., etc. Au fost localizaţi şi prinşi de patrulele spaţiale abia după două zile şi trei nopţi de groază. Astfel au ajuns la noi în cămaşă de forţă. Profesorul Clyde afirmă că sînt sănătoşi, normali şi vor fi externaţi. Dar oare cei care abandonează „găurile în cer" nepăzite, nu, ar trebui trataţi şi maltrataţi puţin cu electroşocuri şi ace de psihoterapie?

GHEORGHE PĂUN

A l'aveugle

Din punct de vedere strict istoric, începutul l-au făcut şahiştii. Un început anemic însă, un fel de pionierat involuntar şi inconştient, revendicat şi recunoscut ca pionierat abia acum, a posteriori, de cronicarii hiperzeloşi.

Din punct de vedere practic, revoluţia a fost pregătită şi întreţinută de ANPOM, Academia Naţională a Performanţelor Olimpice Magnifice. În decretul ei de înfiinţare nu era, desigur, prevăzută o asemenea evoluţie a evenimentelor, dar, toată lumea ştie, marile bulversări din istoria cunoscută a umanităţii s-au desfăşurat pe principiul bulgărelui de zăpadă, de la derizoriu la semnificativ şi de aici la colosal, în paşi mărunţi, auto-întreţinuţi. Pe un fond propice, se înţelege, că nici bulgări de zăpadă nu poţi face primăvara!...

O academie, fie ea şi sportivă, cere personal, organizare, secţii şi subsecţii, şefi şi şefuleţi, mă rog, tot tacîmul. Ei bine, ANPOM a crescut atît de viguroasă în numai cîteva luni, adunînd sub oblăduirea ei o aşa colcăială de experţi în toate sporturile existente, că saltul calitativ era inevitabil pentru orice minte cît de cît limpede. Şi el s-a produs. Cam la o jumătate de an de la înfiinţare. E adevărat că ideea s-a conturat oarecum la întîmplare, în cursul unei partide clasice de handbal între specialiştii în sporturi nautice şi experţii în sporturi de iarnă (academia nu angajase încă şi sportivi de meserie), dar şi întîmplarea este fiica necesităţii, ne învaţă filozofii. În tribune se aflau, desigur, specialiştii în sporturi cu mîna, preocupaţi în acel moment de perfecţionarea desuetului handbal în şapte. Iată cum au decurs lucrurile (precizia este necesară, cel puţin în consemnarea momentelor cruciale).

Spre sfîrşitul primei reprize, pivotul echipei „navale", un bun cunoscător al înotului pe o rînă, a fost lovit cu cotul în arcadă de un adversar, schior de meserie. De fapt, ca să fim şi mai riguroşi, n-a fost un fault obişnuit de joc, schiorul avea de plătit o poliţă mai veche şi găsise acum prilejul: înotătorul îl făcuse odată, în cursul comentării unei partide de tenis de cîmp, „viţă încălţată", şi o asemenea calificare nu putea rămîne fără urmări. În sfîrşit, lovitura a fost bine disimulată, aşa că s-a dictat fault, şapte metri deci, fără alte urmări pentru făptaş. Din arcada victimei – eroul de azi al ANPOM-ului – a început însă să curgă sînge. Meciul s-a întrerupt, au intrat pe teren medicii şi l-au bandajat pe rănit. La reluare, coechipierii l-au desemnat tocmai pe el să execute lovitura. Era şi o recompensă, dar şi recunoaşterea talentului său de aruncător la poartă. Din acest moment ar trebui să privim evenimentele cu încetinitorul, cadru cu cadru ar trebui să le privim, pentru a exclama o dată cu toată lumea care priveşte acum filmul meciului: iată, în această fracţiune de secundă s-a întîmplat, **saltul,** acesta este SALTUL, o poză istorică! Deci: înotătorul pe o rînă a luat mingea, s-a apropiat, a pus vîrful piciorului stîng pe linia albă de la şapte metri, a privit lung poarta şi pe portar, a icnit scurt, s-a ridicat pe vîrfuri, a dus braţul drept înapoi, a fentat, aşa făcea el totdeauna, se făcea că trage, apoi se răsucea pe piciorul stîng şi abia cînd revenea cu faţa spre poartă trăgea cu adevărat, marcînd invariabil, a fentat deci şi acum, s-a răsucit, aproape la 180 de grade s-a răsucit, portarul sărise deja într-o parte a porţii, s-a răsucit zic şi – atenţie! – în timp ce tindea să revină la direcţia de aruncare, bandajul de la arcadă i-a căzut pe ochi, brusc şi definitiv, iar el, prins de elan, programat pînă la ultima fibră să arunce în fracţiunea următoare de secundă, a aruncat, cu ochii acoperiţi de bandaj a aruncat şi zbangg!! a lovit cu mingea ceasul aflat la mijlocul balconului, pe latura terenului. Şi acum ceasul se găseşte în aceeaşi stare, la început au neglijat să-l repare, apoi s-a hotărît să fie păstrat aşa, încremenit la ora producerii saltului, un mic monument ad-hoc în memoria acelei secunde.

Spectatorii au rîs spontan, deci sincer, le plăcuse, iar spectatori nu erau nişte microbişti oarecare, ageamii veniţi să se distreze, erau experţi în sporturile cu mîna, inclusiv în handbal. S-au uitat unii la alţii, toţi se gîndeau la acelaşi lucru, li se citea asta în priviri, dar nici unuia nu-i venea să creadă şi nici să spună în cuvinte ce avea în minte.

Primul meci de handbal à l'aveugle a fost organizat experimental, fără mare plubicitate, siguri de succes, dar încă nehotărîţi în privinţa unor amănunte de regulament. S-au folosit eşarfe negre, cam ca la condamnaţii la moarte din filmele de război, doar că legate mai bine, ca să reziste la efort.

Succesul a fost exploziv. Mai mulţi spectatori au fost scoşi din sală pe targă – făcuseră hernie de rîs – iar alţii, vreo cincizeci, au umblat zile în şir cu fălcile legate – nu reuşeau să mai închidă gura, iar dacă o închideau cumva, apăsînd cu mîna în barbă, li se deschidea imediat ce era lăsată liberă, ca împinsă de un resort. Printre aceştia a fost şi comentatorul radio-televiziunii, un tinerel simpatic şi de mare viitor, dar care a avut neşansa să fie repartizat tocmai la acel meci. O vreme a reuşit să facă faţă, primele mişcări ale jucătorilor, prima aruncare – şi ultima din prima repriză – a min

giii, dar apoi, cînd toți combatanții au început să umble de colo-colo, căutînd-o, ciocnindu-se la fiecare cîțiva pași de un adversar sau coechipier – în întuneric toți oamenii sînt la fel –, după ce au început să umble de-a bușilea, trecînd peste semicercuri, marcaje, limite ale terenului, insensibili la fluieratul isteric al arbitrilor, n-a mai rezistat nici el, a lăsat microfonul deschis, s-a prins bine de burtă și a început să rîdă. Din cauza hohotelor care făceau să tremure pereții, cîteva cioburi din cadranul ceasului lovit de minge la meciul precedent au căzut pe teren, dar nimeni n-a sesizat un zgomot atît de firav, picături de apă în vulcanul din sală. Cînd un jucător a reușit să dea peste minge, deruta lui a fost înduioșătoare: nu mai știa demult unde este poarta adversă. Și nici n-avea pe cine să întrebe, oricum nu l-ar fi auzit nimeni și nimeni nu mai știa unde sînt punctele cardinale. A aruncat la întîmplare și l-a pocnit în ochelari pe șeful Secției Sporturi de Mîna din ANPOM. Fără lentile și acesta era cam la fel ca jucătorii, așa că a aruncat mingea în tribune. Din tribune a ajuns din nou în teren, dar degeaba, la zgomotul căderii ei pe parchet, toți jucătorii din apropiere s-au bulucit s-o prindă, așa, după ureche, și urmarea a fost o grămadă bine dezorganizată, cam ca la rugbi, între două echipe pe jumătate dușmane și pe jumătate bete. Pînă s-au desprins unii de alții, arbitrul de centru a făcut cîrcei în obraji și a trebuit să fie înlocuit pentru că nu mai putea ține fluierul între buze.

Meciul s-a terminat totuși cu un scor neașteptat de mare, doi la doi, egal deci, dar fiecare echipă susținea că ea a învins, și atunci amîndouă au fost proclamate victorioase, cert este că la marcarea golurilor au contribuit în mod egal, de aceea decizia a fost mai mult decît echitabilă.

Presa, publicul, specialiștii în sport, comentatorii de peste hotare, toată lumea a fost de acord că se deschisese o nouă eră în handbal, în sport în general. Iar în săptămînile care au urmat, toate orașele cît de cît importante – și era o probă a demnității acest lucru – au organizat partide de handbal à l'aveugle.

Bineînțeles, zăgazul progresului fiind rupt, inovațiile au început să pocnească precum floricelele de porumb în tigaie. De ce numai handbal, cînd mai există atîtea alte sporturi pasibile de perfecționare?! Tenis de cîmp, tenis de masă (fiecare jucător avînd cîte 10 – 20 de mingi, pe care putea să le folosească după dorință), fotbal, polo, volei, popice. Atletismul, sportul-sporturilor, n-a rămas nici el mai prejos. Aruncarea greutății, discului, ciocanului și suliței, ce superbe performanțe și anti-performanțe, greutăți oprindu-se pe masa arbitrilor, sulițe străpungînd pereții cabinelor de masaj, ciocane zburînd în tribune. Sau alergările încrucișate, împleticite, în direcții contrare, gardurile, ah, gardurile! cu sportivi țopăind în gol și apoi lovindu-se cu sete de obstacole, sărituri în lungime, drept în plasa porților de fotbal, și sărituri în înălțime, cu aterizarea pe tabelele electronice de afișaj. O întreagă epopee s-ar putea scrie despre fiecare duminică atletică. Și fiecare duminică devenise atletică.

Cum era și normal, salturile următoare au venit tot din partea ANPOM-ului, unde s-a constituit cîte o comisie specială pe lîngă fiecare comisie anterioară, scopul fiind perfecționarea cît mai adîncă a tuturor sporturilor oarbe, pentru a obține performanțe magnifice în toate meciurile și în toate competițiile, fie ele interne sau externe. Următorul pas important a fost legarea la ochi și a arbitrilor de tot felul, inclusiv a cronometrorilor și purtătorilor de ruletă din atletism. Un delir! Un extaz! Fluierau atît de haotic arbitrii de handbal încît și jucătorii reușeau uneori să se amuze, între o bușitură și alta, între un icnet și un vaiet. Iar la aruncarea greutății, imaginați-vă sportivul, așezat **undeva** și aruncînd **undeva**, în timp ce arbitrii stau ascunși sub masa de teama bilei de oțel și plumb, imaginați-vă pe cei doi arbitri responsabili cu măsurarea, întinzînd ruleta de **undeva** pînă **undeva**, citind cu voce tare – eventual de pe dosul ruletei, oricum și el nevăzut – „opt metri și patruzeci și opt" și imaginați-vă arbitrul principal notînd performanța cu un pix care nu funcționează decît cu intermitențe, notînd deci pe dosul foii de concurs, peste alte cîteva distanțe scrise acolo mai devreme, și decretînd din cînd în cînd, neauzit de nimeni: „nou record național", „nou record mondial"... Un delir! Un extaz!

Ziarele, radioul, publicul, comentatorii de pretutindeni, toată lumea nu contenea cu elogiile la adresa Academiei și a experților pe care ea îi oploșea.

Etapa a treia – festivități de premiere cu ochii legați – a venit firesc, o încununare naturală a evoluției de pînă atunci. Au primit astfel medalii inclusiv ziariștii de pe marginea terenurilor, unii arbitri, oficialii care cădeau sub brațele oficialilor împărțitori de medalii s-au întors și ei cu trofee acasă, uneori au primit medalii și spectatorii interesați în așa ceva și care au reușit să intre pe teren.

Părea că fusese atins apogeul, culmea, climaxul, orgasmul suprem, că mai departe nu se poate merge, părea că lămîia a fost stoarsă pînă la capăt, că balonul a fost umflat pînă la limită, că... Dar, nu Mai era un pas. A fost făcut acum cîteva luni. Ghiciți care? Desigur: s-p-e-c-t-a-t-o-r-i-i... Au fost și ei legați la ochi! Mai departe...

Mai departe nu pot povesti... mă dor tîmplele, teribil mă dor, din cauza nodului... știți, legătura care...

Desen de ILIE TUDOREL

DORIN DAVIDEANU

VÎNĂTORII

Lama stiletului lucește stins în lumina scăzută, apoi se abate asupra trupului tînăr, străbate rochia de mătase, epiderma și mușchii toracelui, pătrunzînd în inimă. Sîngele izbucnește violent, străbate în ordine inversă mușchii, epiderma și rochia de mătase și țîșnește, lucind stins în lumina scăzută. Stropi mari pătează veșmîntul alb al fetei, parcă într-o încercare disperată de a străbate din nou mătasea rochiei, epiderma și mușchii, pentru a se întoarce în inima care se oprise acum.

Degetele crispate pe mînerul stiletului, chipul încremenit în disperare și durere. Ochii sticloși, lucind stins în lumina scăzută.

Alături, zăcînd fără suflare, un tînăr cu chipul acoperit de paloarea morții, cu buzele arse, învinețite. Două trupuri nemișcate.

Stop cadru. În colțul din dreapta sus al ecranului apare un indicativ: 2.16.437256. Imaginea se stinge.

Mă ridic cu greu de pe scaun. Simt că mă sufoc. Deschid ferestra și respir adînc aerul curat al nopții. Mă simt parcă mai bine. Îmi dau seama că nervii nu îmi vor mai rezista multă vreme, dar sînt hotărît să privesc în continuare.

Apăs o clapetă și ecranul se luminează iar. Dinaintea ochilor se perindă o mulțime de cifre a căror semnificație încep să o cunosc. Aleg.

1.20.977592.

Automobilul oficial alunecă alene, mulțimea vălurește zgomotoasă. Urale, strigăte, aclamații. În mașină, un bărbat tînăr, puternic, plin de viață și de vigoare. Norocul s-a arătat darnic cu el, oferindu-i posibilitatea de a-și împlini visele mărețe. Iar alături are o soție tînără, frumoasă și iubitoare.

Flori multicolore descriu prin aer traiectorii rotunde pentru a cădea apoi în drumul mașinii. Bărbatul zîmbește mașinii, sau poate doar gîndurilor lui.

Glontele plecat din arma ucigașă îi pătrunde prin ceafă, sfărîmîndu-i țeasta. Lipsit dint-o dată de viață, trupul se prăbușește pe bancheta din spate. Nimeni nu își dă încă seama ce se întîmplă. Cu un gest reflex, șoferul accelerează. Soția se repede spre corpul neînsuflețit. Pe capota mașinii se văd, răsfirate, sinistre rămășițe însîngerate.

Stop cadru. 1.20.977592.

...Zăpadă, viscol, ger. Simte că e la capătul puterilor. Tovarășii săi au pierit pe rînd, devorați de aceste locuri ostile. Acum e atît de aproape de țintă... De visul său. Știe că nu mai există drum de întoarcere. Dar va fi primul, primul care va învinge ținutul acesta străin. Un țel pentru care merită să îți dai viața.

Șuierul vîntului. Șfichiuirea zăpezii răscolite. Și frigul... În adăpostul iluzoriu al cortului, încearcă să mănînce și să se odihnească înaintea ultimului asalt. Apoi, din nou la drum. Picioarele degerate nu îl mai ascultă, ninsoarea învîrtejită de vînt îi acoperă vederea.

Și deodată, cînd pentru o clipă infernul pare că se potolește, zărește în depărtare... nu se poate... Se apropie - nu s-a înșelat: un cort străin, urme încă proaspete pe zăpadă, cutii goale, resturi de mîncare. Un altul sosise înaintea lui. Un altul fusese primul.

Simte cum frigul îl pătrunde mai tare, cum oasele îl dor și îl roade foamea și setea și febra îl arde. Pornește din nou - încotro? Țelul ce l-a ținut pe picioare s-a destrămat, drum înapoi nu mai este. Seara îl găsește chircit în zăpadă. Arsura febrei și a frigului se stinge cu încetul. Ninsoarea cade pe ochii înghețați.

Stop cadru. 1.19.454707.

Ecranul se stinge iar. Sînt lac de sudoare. Mă ridic și mă îndrept din nou spre fereastră.

●

Pentru mine, totul a început cu un an în urmă. De atunci, întîmplările m-au purtat în vîltoarea lor, mai cu voia mea, mai fără voie, și iată-mă azi în situația de a risca să-mi pierd viața. Sau, dacă mă pot exprima astfel, să pierd mai mult decît propria-mi viață.

Cu un an în urmă deci, l-am reîntîlnit pe fostul meu coleg de liceu, Daniel. Se mutase chiar la colțul străzii pe care locuiam, într-o căsuță pe care o știam părăsită parcă dintotdeauna. Trecînd zi de zi prin fața acelei case, nu am putut să nu observ cum o poartă metalică solidă a înlocuit ușa cu canaturi din lemn sculptat, cum obloanbele cu jaluzele de la ferestre au dispărut, apărînd în schimb o rețea deasă de zăbrele din fier, cum cocoșul de tablă de pe acoperiș a fost înconjurat de o baterie de antene ciudate. Mă oprisem nu o dată din drum să privesc aceste transformări neobișnuite, poate pentru a colora cu o picătură de mister monotonia după-amiezilor.

– Îmi dați voie, vă rog? – am auzit o voce în spatele meu și, jenat că fusesem surprins privind într-o curte străină, am făcut loc să treacă celui ce părea să fie stăpînul casei, un tînăr blond, ușor adus de spate. În timp ce descuia ușa de la in-

trare, s-a uitat la mine peste umăr şi ochii i s-au luminat deodată.

– Livius! Ia te uită, bătrînul Livius! Cine ar fi crezut?!

Cîţiva trecători au întors capetele, curioşi să-l vadă pe posesorul acestui nume de vedetă a antichităţii romane. Atunci l-am recunoscut şi eu. Anii trecuţi au năvălit asupra mea, ani mai buni şi mai frumoşi.

– Daniel!

Îmbrăţişări bărbăteşti, priviri cercetătoare.

– Hai, intră în bîrlogul meu.

Amintiri comune, muzica în surdină, un pahar de vin, lumina înserării. Alte amintiri. Şi în final:

– Să mai treci pe la mine. Sîntem doar vecini, nu?!

L-am vizitat apoi tot mai des, pe de o parte din nevoia unei prietenii, o prietenie nouă ce s-a înfiripat la căldura alteia, mai vechi; pe de altă parte, din curiozitatea de a afla ce se ascunde îndărătul ferestrelor zăbrelite.

Trecusera patru luni de zile de la prima noastră întîlnire, cînd misterul mi s-a dezvăluit.

– Lucrez pe cont propriu, mi-a spus, şi sînt foarte aproape de o descoperire ce va zgudui lumea ştiinţifică. Şi lumea, în general.

– A trecut vremea descoperitorilor solitari, i-am replicat. Azi se lucrează în institute uriaşe, cu laboratoare complexe, colective numeroase şi aparatură complicată. Ce poţi face tu de unul singur, cu mijloace modeste, într-un laborator improvizat?!

– Mult, pot face foarte mult. Îţi voi spune care este scopul muncii şi al căutărilor mele, chiar dacă ţi se va părea nebunesc, fantastic, o enormitate. Iată-l: călătoria într-un univers paralel. Pentru aceasta nu am nevoie decît de o perfectă cunoaştere şi stăpînire a propriului eu. Posibilitatea de a atinge universurile paralele zace latentă în fiecare dintre noi. Încetul cu încetul, am încercat să descopăr în mine această posibilitate şi să o controlez. Puţina aparatură pe care o folosesc – e drept, de mare fineţe şi complexitate – nu are alt rost decît al măsuţei cu rotile cu ajutorul căreia copilul mic învaţă să meargă.

Un univers paralel, iată o posibilitate perfect susţinută logic şi matematic. În curînd, voi fi în măsură să îi dovedesc realitatea.

Sînt prudent din fire, aşa că nu m-am grăbit să îl socotesc nebun sau maniac pe prietenul meu Daniel, aşa cum nu m-am grăbit nici să-i dau crezare. L-am vizitat în continuare. L-am ascultat susţinîndu-şi filozofic ipoteza, i-am urmărit argumentaţia ştiinţifică, în măsura în care cunoştinţele mele mă ajutau. Mai în glumă, mai în serios, am început să practic şi eu, sub îndrumarea lui Daniel, o serie de exerciţii menite a-mi descoperi la rîndu-mi presupusele facultăţi latente – fără a observa însă vreun rezultat.

– Nici nu era de aşteptat, aşa curînd, intervenea Daniel. Trebuie să ai răbdare.

Sub supravegherea lui, am învăţat să lucrez cu aparatele din laborator. M-am aşezat chiar şi pe scaunul emiţătorului, o construcţie copiată parcă dintr-o bandă desenată; o cască îmi cuprindea capul şi o mulţime de fire prin care trupul meu era în legătură cu maşinăria. Tot fără nici un rezultat.

Stăteam, în cumpănă încă, nu ştiam dacă să-l consider pe prietenul meu geniu sau maniac. Cînd, într-o bună zi – sînt două luni de atunci – Daniel mi-a spus:

– Totul e pregătit, Livius. Mîine dimineaţă voi încerca.

Incredibila apropiere a momentului m-a luat prin surprindere. Dar, din clipa aceea, orice îndoială a dispărut: încercarea urma să aibă loc a doua zi dimineaţa.

Şi a avut loc a doua zi dimineaţa. Numai eu ştiu cum am aşteptat să treacă cele douăsprezece ore prevăzute pentru prima călătorie. În aceeaşi seară, la ora dinainte stabilită, emiţătorul – devenit acum receptor – avea să intre în funcţiune, călăuzindu-l pe Daniel pe drumul de întoarcere.

Trebuie să recunosc că nu am fost la înălţimea momentului şi, în loc să-l întîmpin cu cîteva cuvinte bine gîndite şi bine simţite, m-am repezit la el, strigîndu-i aproape:

– Te-ai întors, Daniel! Hai, povesteşte-mi!

– „Reuşită deplină, dragul meu! Să-ţi spun cum a fost.

Cînd am sosit la destinaţie, am crezut mai întîi că mă aflu pe Pămînt. Eram la marginea unei pajişti întinse, nu departe se zăreau pîlcuri de copaci, se auzea cîntec de păsări. Toate mi-au părut familiare: coroanele arborilor, culoarea cerului, chiar şi forma norilor alburii. Mă aşteptam să găsesc o lume asemănătoare cu a noastră. Aflasem oare una identică? Sau diferenţele erau atît de puţine şi de mărunte încît, pierdute în miliardele de miliarde de factori care compun universul, nu puteau fi descoperite într-o viaţă de om?

Nu mi-am continuat gîndurile, căci am zărit apropiindu-se nişte vehicule iuţi, care zburau la cîţiva metri deasupra solului. M-am ascuns repede într-un hăţiş, sperînd să nu fiu descoperit. Încă. Voiam să păstrez iniţiativa.

Aerodinele au coborît nu departe de locul unde mă pitisem. Au apărut mai mulţi... oameni şi unul din ei s-a îndreptat spre mine, vorbindu-mi: „Sînt Narco. Te-am aşteptat. Nu te teme. Vino.

Ce să fi făcut, am ieşit din ascunzătoare şi m-am apropiat de ei. Purtau cu toţii nişte uniforme strălucitoare, dar nu erau înarmaţi.

Am urcat în aparate. Sigur, eu pregătisem un mic discurs de bun găsit, dar acum vorbele parcă nu se prea legau. Curînd, am ajuns într-un oraş şi am fost condus la sediul unei organizaţii pe care ei au numit-o Organizaţia pentru legăturile cu Terra. La asta chiar că nu mă aşteptasem! Ei, şi toată ziua eu le-am pus întrebări şi ei mi-au răspuns.

În final, mi-au promis că mă vor ajuta să construiesc un emiţător pe Sheda. Aşa se numeşte lumea lor: Sheda. Cam atît."

– Cum adică, atît!, am sărit eu, nemulţumit că prietenul meu îşi rezumase călătoria doar în cîteva cuvinte. Nu am vrut să ţin seama de faptul că era vizibil epuizat şi i-am cerut alte şi alte detalii. Aşa am aflat că locuitorii din Sheda cunoşteau Terra în amănunt, dar nu voiseră să intre în legătură cu noi, se mulţumeau să ne studieze. Am aflat că, pe tărîmul ştiinţei şi al tehnologiei, aveau asupra noastră un avans de cîteva zeci de ani, un secol poate. Că există multe deosebiri între lumile noastre, dar şi multe asemănări. Am continuat cu

întrebările pînă cînd bietul Daniel a adormit, fără să-mi fi putut domoli curiozitatea.

Voiajurile zilnice ale prietenului meu au devenit curînd obişnuinţă. Cum ne obişnuim noi cu toate! De la o vreme, am început să-l sîcîi, cerîndu-i să-şi facă publică descoperirea şi ameninţîndu-l că, în caz contrar, voi face eu acest lucru. Mă amîna mereu, susţinea că mai vrea să clarifice nu ştiu ce, că are impresia că i se ascunde ceva, ceva important.

Între timp mi-am continuat şi eu antrenamentele, cu mai multă însufleţire acum. De-ar fi să-l cred pe Daniel, peste o lună-două urma să fiu apt pentru prima călătorie.

La un moment dat, am observat însă o schimbare bruscă în atitudinea şi în comportamentul lui. Părea preocupat de o problemă ce-l covîrşea. De mai multe ori l-am surprins îngîndurat, cu privirea pierdută. Era mereu trist, mohorît, tăcut. Arăta teribil de obosit. La întrebările mele răspundea evaziv, susţinea că nimic deosebit nu se întîmplase, de vină erau doar solicitările excesive la care îşi supusese mintea şi trupul.

Pentru ca, acum vreo două săptămîni, înainte de a pleca spre Sheda, să mă ia de-o parte şi să-mi spună:

– Dragul meu, uite, cum să zic... Totul a mers bine pînă acum, dar ceea ce fac eu conţine şi o doză de risc, deloc neglijabilă. Un accident se poate întîmpla oricînd. Sper că gestul meu nu îţi va părea melodramatic: ţine plicul acesta. Dacă întîrzii vreodată mai mult de patruzeci şi opt de ore, deschide-l.

Am zîmbit amuzat, dar lui nu-i ardea de glumă şi mi-a pierit şi mie cheful. A insistat să nu-i citesc mesajul decît în situaţia precizată de el.

Situaţie care nu a întîrziat să apară. Alaltăieri. De regulă, Daniel nu lipsea mai mult de douăsprezece ore. De data aceasta trecuseră patruzeci şi opt. Am deschis plicul.

„Dragul meu Livius, îţi cer iertare pentru răspunderea teribilă pe care o arunc pe umerii tăi încredinţîndu-ţi aceste rînduri, dar nu am de ales. Eşti singurul care m-ar crede şi, cel puţin deocamdată, singurul care va putea face ceva.

Îţi aminteşti de impresia mea că mi se ascunde ceva... Narco şi ceilalţi oameni ai Organizaţiei îmi răspundeau la orice întrebare. De-aş fi ştiut ce să-i întreb!... Pînă într-o zi, cînd am surprins nişte vorbe ciudate: „Ce mai face victima?!“, întrebase cineva, şi era clar că despre mine fusese vorba. Am cerut lămuriri, am insistat şi în cele din urmă taina mi s-a dezvăluit, cu adevărat înfricoşătoare.

Ei, cei de pe Sheda, au aflat de mult despre existenţa universului nostru, a Terrei şi a oamenilor. Şi, pe măsură ce evoluau şi îşi perfecţionau tehnicile, au învăţat să acţioneze asupra lumii noastre. De îndată ce au avut posibilitatea să o facă, au acţionat şi asupra vieţilor, a destinelor noastre. Numai distructiv, din punctul nostru de vedere.

Ne ucid, Livius! Acesta e sportul lor preferat, arta lor dusă pînă la rafinament! Asociaţia Asasinilor numără sute de mii de membri şi are milioane de simpatizanţi. O moarte înfricoşătoare petrecută pe Terra – un accident stupid, o crimă odioasă, un tragic concurs de împrejurări – nu e decît opera regizată pînă în cele mai mici amănunte a unui Asasin de pe Sheda. Cu cît asasinatul e mai crud, mai neaşteptat sau mai spectaculos, cu atît autorul lui are mai multe şanse să apară în prima pagină a revistelor specializate, stîrnind invidia şi ambiţia confraţilor. Cu cît victima sufera mai mult în cele din urmă clipe, pradă durerii, disperării şi revoltei, cu atît Asasinul va fi mai bine cotat, putînd spera să-şi vadă creaţia inclusă în fondul de aur al Asociaţiei.

Îl ascultam pe Narco povestindu-mi toate astea, pe un ton ce se voia neutru, şi nu puteam crede. O glumă sinistră. I-am replicat, nu prea convins, că moartea e un fenomen natural şi...

– Sigur mi-a răspuns el repede, nu sîntem răspunzători pentru milioanele de oameni care au pierit şi vor mai pieri pe Terra. Se moare de bătîneţe, de boli, există războaiele, calamităţile naturale. Se mai întîmplă şi accidente, şi omoruri în care nu avem nici un amestec. Dar gîndeşte-te la cei care mor în floarea vîrstei, sau în pragul vieţii; la cei ce se sting în chinuri îngrozitoare; la cei pieriţi în accidente incredibile, inimaginabile. Cum poţi considera asta... natural?!

– Dar de ce... cum de se poate... de unde acest... obicei?...

Pentru întîia dată, întrebarea mea a rămas fără răspuns. Narco mi-a vorbit despre rădăcinile acestei... hm... îndeletniciri, care s-ar pierde în veacurile trecute şi care acum celor mai mulţi shedaeni le apare ca un lucru obişnuit, firesc, normal. Mulţi detestă Asasinatele, dar nu s-ar gîndi vreodată să ceară, de exemplu, scoaterea lor în afara legii. Doar noi, cei din Organizaţia pentru legăturile cu Terra, luptăm din răsputeri împotriva lor; nu avem însă de înfruntat o forţă dură, distinctă, ci inerţia, obişnuinţa informă, moale, alunecoasă...

– Dar pămîntenii nu au observat... nu li s-a părut niciodată ciudat că...

– Nu. **De ce?** Iată încă o întrebare fără răspuns. Probabil că, neaflînd şi neimaginîndu-şi măcar vreo altă cauză pentru nenorocirile care se abăteau asupra lor, considerîndu-le lucrarea Naturii sau a Hazardului, au sfîrşit prin a socoti nefirescul – normal.

– Încă o întrebare, Narco. Aici, pe Sheda, s-a întîmplat vreodată... să fie cineva...

– Niciodată.

– Vreau să văd cîteva asemenea... asasinate, i-am spus şi, fără un cuvînt, m-a condus într-o încăpere alăturată. Probabil că se aştepta la o asemenea cerere, căci aici se afla pregătit un aparat, semănînd cu banalul televizor. Pe ecran se succedau felurite indicative. Am acţionat claviatura la întîmplare.

2.20.992063.

Cînd îşi revine în urma loviturilor, se află prăbuşit la pămînt, simte dureri cumplite în tot trupul şi capul îi vuieşte îngrozitor. În jur se aud tropăind cizmele soldaţilor; apoi un ţipăt. Face un efort şi deschide ochii. Privirea îi este împăienjenită, din arcada spartă sîngele i se prelinge peste pleoape. Îşi vede soţia, tîrîtă cu brutalitate de cîţiva zdrahoni. Femeia se zbate, ţipă, încearcă să lovească. Unul din soldaţi o izbeşte cu putere peste faţă.

Se ridică, fără să-şi dea seama ce face, fără să-şi simtă trupul amorţit. Se repede spre duşmani pri-

vind țintă chipul soției, ochii ei îngroziți, buzele și nările însîngerate. Surprinși în prima clipă, soldații îl copleșesc apoi. E doborît din nou și cînd încearcă iarăși să se ridice vede, la doi pași, țeava unei mitraliere ațintită spre fruntea sa. Și mai vede, într-o secundă dilatată, degetul care apasă pe trăgaci.

Capul omului pare că explodează, craniul zboară în țăndări. Răpăitul armei acoperă urletul femeii. De unde mai găsește putere să fugă? Jetul de flăcări o ajunge din urmă, o învăluie, se zvîrcolește o dată cu ea, se stinge o dată cu ea.

Stop cadru. 1.19.320087.

La marginea orașului, unde începe cîmpia.

Se întoarce de la lucru, obosit și prăfuit. Și-a lăsat în vestiar salopeta, dar hainele de pe el, deși curate, nu arată cu mult mai bine, așa cum sînt, șifonate și un pic cam largi pe trupul lui uscățiv, adus de spate. Sub braț poartă o servietă ponosită, din care se zărește capătul unei pîini.

Cînd ajunge la calea ferată se pornește un vînticel răcoros, care îl mai înviorează puțin. În depărtare se aude slab șuieratul unui tren.

Omul cotește pe cărarea ce urmează, alături, traseul drumului de fier. Ceva mai încolo, linia traversează un podeț metalic. Omul, prudent, se asigură. Trenul se zărește, dar e încă departe.

Urcă rambleul și pășește pe tabla încinsă a podețului. Merge acum între șine, călcînd incomod, din traversă în traversă. Dedesubt, un canal de irigație își mînă alene apele.

Cînd sosește la celălalt capăt, trenul însă este departe. Se răsucește să coboare din nou spre potecă. Piciorul îi patinează pe traversa alunecoasă. Omul se dezechilibrează și cade, izbește cu pieptul șina dinaintea lui, iar fața i se zdrobește de pietrele colțuroase. Nu mai primește aer, în gură dinții sfărîmați și gustul sărat al sîngelui. Apoi leșină.

Mecanicii văd prea tîrziu, mult prea tîrziu, omul ce zace fără cunoștință în drumul locomotivei. Jumătate din garnitură trece peste trupul prăbușit, sfîrtecîndu-l. Pîinea a alunecat din servietă și s-a rostogolit ceva mai încolo. Pe coaja rumenită lucesc pete roșii, însîngerate.

Stop cadru. 1.20.646770.

Lucrează pe schelă, la marea înălțime. Treaba merge bine, sudurile sînt aproape gata. Le va termina pînă la pauza de masă. Își șterge transpirația cu mîneca salopetei și se apucă iar de lucru. Îl strigă pe colegul aflat la cîțiva metri mai încolo și îi cere niște electrozi. Ai lui s-au isprăvit și n-are rost să mai coboare de pe schelă pentru atîta lucru. Cel strigat îl invită să vină chiar el să-și ia electrozii. Omul pune jos aparatul de sudură, își desface centura de siguranță, face doi pași...

O țeavă insuficient fixată, o podină amplasată incorect. Brațele bat zadarnic aerul, în căutarea unui sprijin. Trupul se prăbușește în gol, într-un zbor teribil, de la înălțimea de patruzeci de metri. Jos, încastrată în fundație, se află armătura pregătită pentru stîlpi. Barele groase de oțel îi pătrund prin umeri și ies prin șolduri. Omul străpuns trăiește încă. Muncitorii se strîng în jurul lui și nu știu cum să-l ajute. În cele din urmă, taie barele cu aparatul de sudură și îl transportă pe muribund la spital așa, cu fierul în el.

Moare pe masa de operație, conștient pînă în ultima clipă.

Stop cadru.

...Am plecat din fața aparatului. Văzusem mai mult decît puteam suporta. Cred că mă clătinam, căci vreo trei inși s-au grăbit să mă sprijine. Ce voi fi gîndit atunci?... În orice caz, mi-am dat seama că nu are rost să protestez, să mă revolt; nu atunci și nu acolo. Mă aștepta o luptă lungă și grea, o luptă în care îi aveam alături pe oamenii din Organizație, iar împotrivă, mania ucigașa, feroce și tenace, a sutelor de mii de Asasini și inerția vîscoasă a lumii Sheda.

Și mi-am mai dat seama de un lucru: ca prim pămîntean descins în acest univers, ca unic deținător al secretului său, am devenit o Victimă potențială pe care orice Asasin și-ar dori-o în palmares.

Am căutat fila următoare, dar asta era totul. Însemnările lui Daniel se opreau aici.

Adevărul e că în continuare am acționat ca în transă, orbit, fără să gîndesc. Altfel, aș fi evitat poate situația în care mă aflu acum.

Am pătruns în încăperea mică, atît de familiară, a emițătorului. Mi-am atașat dispozitivele care mă puneau în legătură cu aparatura din laborator, făcînd automat mișcările repetate de atîtea ori. Rînd pe rînd, am închis contactele. Inclusiv ultimul.

Mai întîi, o ușoară amețeală. Decorul s-a estompat. Parcă pluteam. Parcă... M-am concentrat, am simțit cum aparatele mă ajută. Eram asemenea unui copil care, ținut de subțiori de părinți, încearcă să facă primii pași. Apoi saltul... M-am năpustit într-un spațiu care nu era spațiu, aveam senzația mișcării deși, în subconștient, eram convins că rămîn nemișcat, mi s-a părut că aud șoapte ce se stingeau de îndată ce încercam să le pricep sensul.

Cît a durat totul? M-am trezit într-o cameră asemenea celei din care tocmai plecasem, mai mică doar și mai modest echipată: emițătorul-receptor de pe Sheda.

În buzunarul de la piept aveam un mic aparat care acționa prin telecomandă deschiderea ușii. Afară era o vreme mohorîtă, ploua mărunt. Am pășit dincolo de prag și, de la distanță, am recunoscut uniformele Organizației. O voce amplificată de megafoane a izbucnit în aerul umed:

– Sînt Narco. Te-am așteptat. Nu te teme!

Am urcat într-o aerodină care a pornit imediat spre orașul profilat la orizont. Păstrăm tăcerea; ne priveam doar, pe furiș. Am sosit la destinație: o clădire sobra, solidă, amplasată la marginea orașului – Organizația pentru legăturile cu Terra. Clădirea e înconjurată de oameni ai Organizației. Înarmați. La intrare, oameni ai Organizației. Pe culoare, oameni ai Organizației. Înarmați cu toții.

– Ce s-a întîmplat cu Daniel?

– Ești în siguranță aici. Problema Terrei a luat o amploare fără precedent. Se vor produce schimburi radicale, și asta cît de curînd. Dorim să luăm legătura cu pămîntenii. Te rugam să ne ajuți.

– Pot să privesc o... înregistrare?

– Dacă vrei... Ciudați mai sînteți voi... Ne-am așteptat totuși să ne ceri asta. Uite, ai aici un aparat.

Am acționat claviatura. Ecranul s-a luminat. Priveam simbolurile care nu-mi spuneau nimic. Într-o

pornire pe care nici eu nu mi-am explicat-o, am apăsat pe rînd clapele ce alcătuiau un nume: Daniel. În clipa următoare, pe ecran s-a fixat indicativul:

1.20.996034.

Îmi văd prietenul în mijlocul unui grup de shedaeni. Le vorbeşte cu însufleţire; atmosfera e cordială. Înţeleg că Daniel a obţinut un succes în lupta lui pentru... emanciparea Teririenilor.

Imaginea se schimbă. Daniel înaintează spre clădirea emiţătorului. Se opreşte brusc. Nu zăreşte nicăieri oamenii, însărcinaţi cu supravegherea zonei. Îşi dă seama că e căzut într-o capcană. Îşi încearcă ultima şansă: aleargă spre emiţător. O rafală de mitralieră răscoleşte pămîntul în urma lui. O a doua îi loveşte picioarele. Cade, încearcă să se ridice, se tîrăşte. Din depărtare, vede sosind aerodinele Organizaţiei. Prea tîrziu. O a treia rafală loveşte în plin. Mortal. Cu un ultim efort, Daniel se sprijină de peretele emiţătorului. Acţionează deschiderea uşii. Poate că, în clipele care îi mai rămîn de trăit, ar putea, cu cea din urmă fărîmă de conştiinţă, să se întoarcă pe Terra. Dar el rămîne acolo, cu trupul însîngerat, sfîrtecat.

Încet, se lasă în genunchi, apoi se prăbuşeşte cu faţa în iarbă. Pentru prima oară, un pămîntean a fost ucis pe Sheda.

Stop cadru. 1.20.996034.

Organizaţia voia să ia legătura cu Terra. Narco mă rugase să-i ajut şi aştepta încă un răspuns. Nu era pregătit să i-l dau. Mai întîi aveam de pus cîteva întrebări...

– Un lucru nu reuşesc să înţeleg. Sheda e o lume mai evoluată decît Terra, cu ştiinţa şi tehnologia mult mai dezvoltate. Stăpîneşte planetele sistemului său solar; şi aşa mai departe. Cum pot toate acestea să coexiste cu un... obicei atît de barbar, sadic, absurd cum sînt aceste... Asasinate?! Şi, dacă obiceiul există: cum poate tolera, cum poate accepta o societate, aflată pe această treaptă de dezvoltare, ca Asasinatele să dăinuie, netulburate de vreun reproş? Cum poate permite ca alte fiinţe să fie ucise de nişte maniaci? Crime săvîrşite cu patimă, cu încrîncenare? Cum?

– Eşti sincer, voi fi sincer şi eu. Iată: această... practică, pe care o condamni la shedaeni – pe bună dreptate, după părerea mea, există şi pe Terra. Doar că oamenii ucid fiinţele propriei lor planete. Ucid, şi orice lovitură e permisă. Ucid cu lancea, cu săgeata, cu glonţul. Ucid cu dinamita, cu otrava. Ucid...

– Iată-mă că te întrerup. Da, pe Terra au existat şi mai există războaie, milioane de oameni mor în înfruntări absurde. Dar întreaga lume civilizată condamnă această plagă; nu există un om normal care să dorească, sau să accepte cu seninătate pieirea semenilor săi. Pe cînd pe Sheda, nepăsarea cu care...

– M-ai înţeles greşit, Livius. Nu m-am gîndit la războaie şi lagăre de exterminare. Obiceiul de care vorbesc e practicat pe scară largă pe Terra, admirat de mulţi, dezaprobat de cîţiva, privit cu nepăsare şi indiferenţă de cei mai mulţi, combătut de foarte puţini; fără succes. Mă refer la vînătoare.

Am încremenit. Auzisem oare bine?!, m-am grăbit să protestez:

– Desigur, vînătoarea e o practică sîngeroasă şi, de cele mai multe ori, condamnabilă – atunci cînd nu are alt scop decît acela de a ucide... Şi mie îmi repugnă. Dar există o mare diferenţă faţă de Asasinate: sînt vînate păsări, animale sălbatice...

M-am oprit fulgerat de un gînd cumplit, şi privirea lui Narco mi-a confirmat că ajunsesem, în sfîrşit, la adevăr. Fiinţe inferioare... Pentru shedaeni, noi eram fiinţele inferioare. Noi eram tigrii, antilopele, vulpile, iepurii, lupii.

Într-adevăr, ce sentiment putem încerca văzînd un vînător cu cizma pe grumazul animalului omorît? Admiraţie? Cîteodată. Indiferenţă? Adesea. Eventual milă, mai rar dezgust.

– Nacro, vreau să te mai întreb ceva. Organizaţia pentru legăturile cu Terra e un fel de... societate pentru protecţia animalelor?

Shedaeanul a tăcut din nou.

Şi iată-mă acum în încăperea aceasta pustie, privind iar şi iar zeci, sute de înregistrări, simţind că nu mai pot rezista şi silindu-mă apoi să privesc.

●

Da, lupta va fi grea; mai grea decît crezuse Daniel. În orice caz, prea grea pentru a fi purtată de un singur om. Dar eu nu voi repeta greşeala fostului meu prieten. Nu voi fi singur.

Peste cîteva ore, în zori de zi, mă voi întoarce pe Terra. Alături de voi. Împreună, vom reuşi.

Mă apropii de fereastra deschisă, privesc cerul care se luminează la orizont. Un şuierat de glonte; geamul zboară în ţăndări. E rîndul meu, deci.

Nici nu ştiu cum am ajuns în aerodină, gîfîind, tremurînd. Cuplez pilotul automat şi îi dau destinaţia: emiţătorul.

Îmi dau seama că alerg spre un adăpost iluzoriu: în lumea noastră nu sînt cîtuşi de puţin mai în siguranţă decît aici. Dar trebuie să ajung la voi, să vă spun totul, să aflaţi... Împreună vom reuşi să învingem, să nu mai fim Vînatul în jocul acesta.

Aerodina opreşte la marginea crîngului. Prin hăţiş se zăreşte clădirea mică, joasă a emiţătorului. Să fi fost graba, să fi fost o presimţire? Fapt e că, aflîndu-mă încă la vreo cincizeci de metri, telecomand deschiderea uşii. O explozie îngrozitoare. Emiţătorul pulverizat. Petale de foc se apropie. Suflul mă trînteşte la pămînt. Îmi revin repede. Simt mirosul părului şi al sprîncenelor pîrlite, faţa mă usturâ îngrozitor, în ochi îmi joacă pete colorate. Da, Asasinii nu sînt infailibili. Mai dau greş şi ei, cîteodată. Mă îndepărtez, tîrîndu-mă pe coate şi genunchi. Deocamdată, am scăpat. Ştiu că nu mă vor căuta imediat. Îşi închipuie că am pierit în explozie şi, în orice caz, le e teamă să se apropie.

Emiţătorul e distrus. Dar receptorul de pe Terra va funcţiona peste douăsprezece ore. În ciuda lipsei de antrenament, poate voi reuşi să... Între timp, s-ar putea ca Asasinii să mă caute. Mă vor căuta probabil şi oamenii Organizaţiei. E un joc prea complicat, ale cărui reguli încă nu le cunosc destul de bine. Un joc în care eu sînt vînatul. Iar miza e mare, e mult prea mare. Nu pot şi nu am dreptul să continui de unul singur.

Trebuie să reuşesc, să ajung la voi, să aflaţi. Şi chiar de nu voi reuşi... poate cineva, cîndva, se va întreba de ce... de ce atît de crud, atît de absurd loveşte coasa ascuţită a morţii? De ce?

VICTOR NĂNESCU

GENERALULUI NU ARE CINE SĂ-I VORBEASCĂ

Fluviul rătăceşte în ceaţă şi mlaştinile îi sorb alunecarea nesigură. Malurile curg din pîcla albastră a asfinţitului. Toamnă.

La debarcader a sosit un bărbat. Nu are bagaj. Tremură. Ţestoasa iese la suprafaţă şi călătorul plăteşte. O monedă netedă, vie. Carapacea Ţestoasei are forma unui fotoliu. Prudent, bărbatul se aşează.

– Porneşte, bîiguie şi memoria Ţestoasei se deschide ca o carte: e generalul Almarth.

Dezertase.

În faţa lor apele se dau la o parte bolborosind şi EL îşi aminteşte însorita dimineaţă a Decorării: cu bustul gol, aşteaptă înţepătura acului ce va inocula sămînţa Gloriei, sămînţă care va naşte perverse medalii, carne din carnea eroului. Almarth contemplă chipurile ofiţerilor superiori. Nu remarcă nimic şi regretă că n-a fost mai abil, să amîne şi de data aceasta, să primească laude pentru îndelungatul refuz al decorării, să joace pînă la capăt farsa modestiei şi să rămînă în viaţă. Vîntul îi flutură pe umeri, ca o pelerină. Două tancuri cu urechi de elefant îşi încrucişează festiv tunurile-trompă şi mugesc la unison. Cu tălpile sîngerînd, Almarth îşi menţine echilibrul pe rotunjimea ţepoasă a unui arici. Ritualul esenţial al decorării. Drepţi! Toţi privesc în pămînt. Măsurile de securitate impun ca deplasările membrilor Statului Major să se facă exclusiv în subteran. Mareşalul ţîşneşte lîngă tribună. Cîrtiţele deschizătoare de tunel îndepărtează pămîntul. Covorul rulant al coleopterelor blindate se pune în mişcare şi mareşalul este transportat pe elitre pînă la locul de onoare. „Flumos“, spune peltic şi scutură de pe mîneca uniformei cenuşa unui oraş îndepărtat. E totuşi grăbit. Îl doare capul. Muzica! Fanfara şopteşte un vals solemn. Mareşalul desprinde lipitorile de la tîmple şi veghează ceremonia. „Relaxează muşchiul“, îl sfătuieşte medicul pe Almarth şi pregăteşte fiola. Seringa soarbe un lichid incomod, o suspensie densă saturată cu corpusculi albi, cîlţoşi. „Aici“, rosteşte medicul şi alege locul injecţiei la un deget deasupra inimii. „Decoraţiile vor creşte cu fiecare nouă faptă de arme“, îşi deapănă discursul mareşalul. „În acelaşi timp, ele reprezintă o garanţie a fidelităţii, deoarece îşi vor întrerupe dezvoltarea şi vor ucide dacă titularul va trăda“.

Almarth întîmpină durerea, se înclină, primeşte onorul. Decoraţiile îl vor încorseta, obligîndu-l să pipăie podul aruncat între glorie şi apăsarea crispată pe butonul desigilat la ordinul computerului central, dilatîndu-i percepţia pînă la imaginea degetului său străpungînd apocaliptic planeta.

Clipeşte nedumerit. Vis? Amintirile se destramă. Ţestoasa îi leagănă drumul şi ascultă: medaliile generalului Almarth putrezesc. Ruşine, mare ruşine să-ţi mustească plăgile pe pieptul altădată doldora de excrescenţe şlefuite, conform celor mai exigente principii ale sexualităţii regnului mineral. Din micile răni aburinde, fierbinţi, dezonoarea curge în valuri de leucocite decorate pentru bravură. O sticlă cu şampanie deschisă prea tîrziu.

Războiul continuă în trupul generalului.

Foşnet, apoi un zumzet ascuţit în întuneric.

„Se apropie“, îşi spune Almarth, urmărit de vedenia luptelor: El – locotenent fără zîmbet, fără dorinţe – conduce plutonul în spatele liniilor inamice şi întîlneşte o aşezare stearpă, răvăşită de obuze. Ordonă: „Executaţi cercetarea terenului!“ Li se dă drumul viperelor, verificîndu-se promptitudinea detectorului de radiaţie termică de natură biologică şi sincronizarea imagine-sonor la minusculele înregistratoare care, în ipoteza unui eşec, vor edifica Suprema Curte Marţială asupra oportunităţii ordinelor date pe cîmpul de luptă. Reptilele se tîrăsc pe străzi, pătrund în clădiri. Nimeni. Deodată, cineva strigă: „Aia de colo nu e casă!“ Are dreptate. E cazarma viespilor cu venin neuroparalitic – acţiune instantanee. Aruncătoarele de flăcări incendiază totul. Fum. Neaşteptat de repede, sînt înconjuraţi de un nor cenuşiu, vibrînd odată cu bătălia furioasă a miilor de aripi. Limbi de foc decupează consistenţa roiului şi viespile se împrăştie. Apoi se întorc şarjînd simultan din mai multe direcţii. Pe umărul stîng al locotenentului Almarth, cameleonul urmăreşte încleştarea şi agaţă din aer gîngăniile care se apropie prea multe.

Din nou, foşnet. Ţestoasa înoată precaut, ocolind cheagurile de alge. Treptat, ceaţa devine abur. Gîndurile generalului trec în galop peste întîmplările trecute:

„Poftiţi“, îl invită Ea şi maiorul Almarth îşi simte zîmbetul crispat deschizîndu-i cicatricea proaspătă de pe obrazul stîng.

Ea observă şi fardul de pe pleoape adie a milă.

„Vă doare?“

„Presupun că e o întrebare pur retorică, domnişoară. Îmi pare rău, dar nu am vreme de conversaţie. Sînt aici pentru a-mi alege Arma, în virtutea dreptului Decorării. Doresc să văd modelele. Repede, dacă este posibil.“

Regretă imediat acest mic discurs meschin, dar Ea continuă să surîdă, îi permite să intre înaintea ei în liftul antigravitațional și coboară împreună sub protectoarea cortină de beton.

„Am ajuns. Pe aici, vă rog."

Îl conduce printr-un tunel cu pereți transparenți. O stranie grădină zoologică: adaptați, hibrizi, mutanți.

„Ce preferați?"

„Mutanți. Ceva eficace, de dimensiuni reduse. Am avut un cameleon cu reflexe ultrarapide."

„Un adaptat de mîna a doua", apreciază Ea, dar pe un ton lipsit de nuanță ironică. „Aici găsiți lucruri mai complicate. Doriți un Euscorpius Imperator?

„Poftim?"

„O varianta de mutant a scorpionului imperial. Numai femele cu pui. Douăzeci, douăzeci și cinci de indivizi tineri fixați pe corpul mamei. În locul acului veninos le-au crescut micro-aruncătoare de grenade incendiare sau, dacă vreți, mitraliere jumelate pentru lupta aeriană. Au aripi."

El clatină din cap. Altceva.

„Ordinul **Micropodiformes,** subordinul **Trochili**", spune Ea și îl privește în ochi. „Sînt păsări colibri cu cioc de oțel, capabile să atingă în zbor viteze supersonice. Pot anihila și rachete sol-sol sau aer-sol".

El tace. Privirea ei orbindu-l.

„**Choloepus didactylus** - Leneșul, posedă o stație de bruiaj telepatic, fumigene, iar..."

„Aceasta ce este?"

Șoaptă. Ea înțelege, dar decorațiile promit cuceriri, prestigiu, bunăstare. Renunță.

„Clasa **Insecta,** subclasa **Pterygota,** supraordinul **Neuropteroidea,** ordinul **Lepidoptera** - fluturi, familia **Sphingidae: Acherontia atropos** este o armă elegantă și redutabilă. Agresivă prin excelență. Mutantul poate transporta încărcături nucleare și..."

„Adjudecat", spune maiorul. „Aș dori să știu cum îl obțineți."

„În principiu", răspunde Ea, deja tristă, „computerul traduce informația din limbaj matematic în limbaj genetic și proiectul armei este miniaturizat pînă la dimensiunea de operare, transpus pe un suport material adecvat și introdus în genele stabilite în prealabil. Ajutată puțin, natura construiește restul."

Se despart. Amîndoi vor încerca să uite.

Țestoasa înaintează încet. Plouă. Apa spală trupul generalului care deslușește umbra petalelor carnivore. Uscăciune amestecată cu fierberea sîngelui bolnav. Almarth suferă.

„Aduceți-l înapoi!"

„Nu știm unde este", se eschivează mareșalul. „Olicum, decolațiile nu l-au ieltat."

„A dezertat luînd cu el microfilme! Microfilme conținînd tehnologia de producere a bio-armelor".

Mareșalul sughiță și, ca întotdeauna cînd are emoții, vorbește peltic.

„Și cui să le dea?", încearcă el sa sugereze absurdul.

„Celor de pe celălalt Mal! Ei posedă mutanți vegetali. Dacă Almarth ajunge acolo, în curînd vom fi atacați".

„Dal eu știu că oamenii aceia nu sînt violenți și că mutanții 101 sînt pașnici. Poate Almalth a dolit să-i plevină de lisculile ingineliei genetice. Au mai fost cazuli!"

„Gura! Să fie executat!", ordonă Ea și bate din picior, mînioasă. Podeaua sună a caldarîm aglomerat cu tropot plictisit de cai.

Nu e departe malul. Mîna generalului atîrnă tăcuta, mîngîind pletele blonde ale Țestoasei - cu chip-de-femeie.

Cu moneda vie, dăruită de Almarth, în gură, le despică tandră apele întunericului.

desen de M. DIONISIE

VALERIAN STOICESCU

Ediția 1985 a Almanahului Anticipația se înscrie în memoria afectivă a fanilor – și nu numai a lor – în primul rînd prin publicarea unuia dintre marile repere ale anticipației sovietice, punct de pornire pentru scenariul **Călăuzei** *lui Andrei Tarkovski și port-stindard al operei fraților Strugațki în întreaga lume, romanul* **Picnic la marginea drumului.** *Traducătorul, pe atunci student în ultimul an al Facultații de Utilaje și Inginerie Chimică, era un quasi-necunoscut în universul SF romanesc. Astazi, inginerul Valerian Stoicescu – născut la 31 octombrie 1960, traducător calificat din limba rusă – are la activ un număr considerabil de traduceri din literatura SF sovietica, datorită lui devenind accesibile cititorilor români proze valoroase, reprezentative pentru acest teritoriu literar cu mare pondere în Anticipația europeană. Iată cîteva exemple:* **Bucla de hirterezis** *de I. Varșavski, în* **Nici un zeu in Cosmos,** *Ed. Politcă 1985,* **Un miliard de ani pînă la sfîrșitul lumii** *de A. și B. Strugațki, în* **Povestiri despre invențiile mileniului III,** *Ed. Științifica și Enciclopedică 1986,* **Salvarea vieții,** *în Almanahul Anticipația 1984 si* **Linia terminală** *în Almanahul Anticipația 1986, ambele de Mihail Puhov,* **A doua invazie marțiană** *de A. și B. Strugațki, în Almanahul Anticipația 1988. Valerian Stoicescu este ceea ce se cheamă un traducator „orientat pe text": lucrează foarte îngrijit, migălos chiar, evitînd soluțiile rapide si spectaculare care pacatuiesc însă prin tradarea spiritului originalului. Exemplele de mai sus sînt grăitoare în ceea ce privește alegerea textelor, denotînd un gust sigur. Practic, Valerian Stoicescu este deocamdată singurul nostru specialist in opera fraților Strugațki; în continuare așteptăm de la el versiunea românească a romanelor* **Piciul** *– definitivată, dar încă fără editor – și* **Luni începe sîmbătă** *– aflat în lucru.*

CRISTIAN TUDOR POPESCU

PRIZONIERUL*

ERNEST MARTIN

Prima zi

În tunetele și vuietele atmosferei sfîșiate, orizontul năpădi cerul instelat, planeta se năpusti cu toată forța asupra navei și goni mai departe pe orbită, luînd cu ea tinicheaua zdrobita împreună cu omul pe jumătate strivit în cabină.

Nu era decît o aterizare nereușită, dar Oleg tocmai așa a și perceput momentul ciocnirii. Era singur în navă și se întorcea pe Pămînt. Celelalte opt nave interstelare ale expediției încă mai lucrau în sistemul Regula. Și peste o sută de cosmonauți. Iar el a fost trimis pe Pămînt din cauza lașității. Nu drept pedeapsă, nu, pur și simplu pentru că un laș în expediție reprezenta un pericol potențial mult prea mare. Iar comandantul Jansen a avut dreptate cînd a aprobat hotărîrea echipajului. Într-adevăr, mai bine se pierdea o navă, decît să se riște întreaga escadrilă. Mai bine se expunea pericolului un singur om, decît o sută. Greșeala lui Jansen era însă alta: Oleg nu era un laș. Mai exact, nu era pur și simplu laș. Avea o prudență înnăscută, el preferind să ocolească pericolul, în loc să-l infrunte. O astfel de preferință încă nu e lașitate. Atunci cînd nu mai exista altă ieșire, în el se regăseau și curajul și bărbăția. Pe Oleg îl copleșea imginația prea bogata, fară margini. Era marele lui talent, izvor de idei și decizii. Mulțumită acestui talent, nimerise în componența Stelarului. Dar, după aterizare, în condițiile unui risc și pericol real, imaginația lui lua o altă turnură, transformîndu-se într-o sursă de frică și suspiciune, ce descoperea neîncetat pericole tot mai noi, inclusiv cele absolut imposibile, iar Oleg, avînd un caracter predispus spre așa ceva, se strădui să scape de aceste pericole. Din exterior totul aducea a lașitate ordinară, însă nu mai era nici timpul și nici dorința pentru o explorare psihologica profundă și atunci l-au trimis pe Pămînt. I-au dat o nava, au calculat traseul — în total șase hipertranziții pînă la Pămînt — dar in cosmos nu poți calcula chiar totul... „Delta" a ieșit din al doilea salt mult prea aproape de planetă. Dacă ar fi fost primul salt, Oleg ar fi ieșit imediat în subspațiu, dar după al doilea trebuia trecută cu mare atenție bariera spre spațiul obișnuit pentru reînnoirea rezervei de vid și pentru dezintegrarea particulelor ce dădea energie pentru hipertranziții. Avaria era într-adevăr destul de grava, dar imaginația lui Oleg o transformă într-un cataclism de coșmar.

Planeta sărise practic în ecran. Automatele au acționat motoarele de frînare, dar energia de ieșire neamortizata și atracția planetei aflată la prea mica distanță au atras „Delta" într-o spirală ce se îngusta. Nava se prabuși iremediabil pe planetă și aceasta o întîmpina în „hohotele" bubuitoare ale atmosferei ce se înfipse în blindajul încins. Apoi urletul motoarelor de frînare a fost retezat de izbitură, impact ce probabil a facut să tresara penițele seismografelor de pe

* Lucrare de debut a scriitorului din Harkov, aparuta în anul 1979

Pămînt; cavitatea toracică trosni ca o coajă de ou, coastele frînte străpunseră spinarea și fotoliul, iar acesta, cu un scrîșnet se propti în peretele din spate al cabinei. Cunoștința, răsucindu-se într-o spirală sonoră, evadă din corp și zbură spre înălțimi împreună cu coloana portocalie de praf și fum ce se ridica de pe locul prăbușirii.

Trecu o veșnicie. Totul era pustiu și întunecat, ca înainte de început, ca înainte de Big Bang și doar bezna covîrșitoare se întindea în jur pînă la douăsprezece miliarde ani lumină. Apoi apăru o steluță — de-abia observabilă, ca o pată cenușie în întuneric. Treptat începu să strălucească și să crească, se transformă într-un punct, o biluță, un ghem, un fulger globular, un nor în formă de ciupercă ce se mărea din ce în ce mai mult pînă îi umplu craniul, deveni solid și elastic și sfîrtecă osul fragil într-o explozie ce împrăștie în spațiul nemărginit douăsprezece miliarde de țăndări. Strunele întinse ale nervilor plesniră într-un zăngănit bubuitor, corpul se întoarse pe dos din cauza suferinței, ca marginile unei plăgi anfractoase, dar tocmai atunci izbucniră cascade de sudoare rece ce inundară norul înflăcărat din cap, țîșniră peste marginile zdrențuite ale cutiei craniene și se revărsară în întreg Universul pe o distanță infinită de parseci și veșnicii...

Oleg tresări și deschise ochii. Coșmarul încetă. Prin hublou se revărsa în cabină un răsărit palid. Era foarte dureros, dar suportabil. Peste liniștea cabinei se prăvăli apoi un zgomot — funcționa ceasul tabloului de comandă. Arăta că din momentul prăbușirii trecuseră douăsprezece minute. Se miră și acest sentiment obișnuit îl ajută să-și redobîndească echilibrul sufletesc. Durerea dispăru. Se gîndi că trebuie să se ridice și se îngrozi, închipuindu-și cu ce zgomot își va smulge coastele zdrobite din căptușeala fotoliului. Se cutremură și pe frunte îi apărură broboane de sudoare. Rămase întins ca și pînă acum, încleștîndu-și doar mîinile pe brațele fotoliului. Elasticitatea lor moale îl aduse la realitate și atunci își spuse: „Nu cred în acest delir! Am să mă scol chiar acum!" Și se smuci aruncîndu-se înainte, pînă cînd încă nu reușea încă să-i paralizeze mușchii...

În fotoliu nu erau nici perforări de la coastele rupte, nici pete de sînge. Își pipăi pieptul și spinarea. Mîinile îl ascultau, mișcările nu-i pricinuiau dureri. Totul era întreg. Se lăsă pe brațul fotoliului și zîmbi, încredințîndu-se, în sfîrșit, că e viu și întreg, iar sentimentul regăsirii în viață îl umplu de o bucurie nemărginită. „Sînt viu", spuse încet. Apoi mai tare, pînă la urlet: „Viu! Sînt viu!" Țipătul răsună înăbușit după tabloul de comandă. Ceva zăngăni și zornăi acolo. Bucuria dispăru. „Viu-viu, da' pînă cînd?". Se ridică din nou și începu să cerceteze nava.

Computerul era distrus în întregime. În timpul izbiturii, micromodulele plesniseră, răspîndindu-se printre orificiile din carcasă, iar acum zăceau pe podea în grămăjoare frumoase de cioburi multicolore. Sistemul de regenerare, e-adevărat, se putea restaura. După vreo două luni. Comanda manuală scăpase nevătămată, dar se dereglase. Și nu era totuna? Oricum, nu avea nici computer care să-i calculeze traseul, nici aparate de control. Și ce era mai important — se deplasaseră bobinele convertizorului. Pentru „Delta", drumul prin subspațiu era închis. Combustibilul obișnuit ar fi ajuns pentru mult timp, dar nu pentru trei sute de ani lumină. Hrana se păstrase. În schimb oxigenul rămas într-o cisternă n-ar fi ajuns decît aproximativ pentru o săptămînă. Iar regeneratorul nu putea fi reparat decît în două luni.

Merită oare să trăiești? Merită. Mai bine să trăiești prost, decît să stai confortabil într-un mormînt... Nimic de zis, va avea un mormînt extrem de confortabil. Probabil că înaintea sfîrșitului era mai bine să deschizi trapa, pentru ca aerul încins să usuce bine mumia... De fapt, de ce încins? Poate că e umed și răcoros și atunci nu va mai fi nici o mumie, ci doar un schelet pe jumătate putrezit. Și de fapt, ce-o fi afară? Cum de nu m-oi fi interesat pînă acum? De bună seamă, forța gravitațională este normală. Măcar și pentru asta, mulțumesc...

Se uită prin hublou. Nimic deosebit. Obișnuitele pietre și stînci galbene-cenușii, fără urme de vegetație, un cer stupid de un roz cernit. Pe el se tîrau pete vinețiі — nori, ce altceva? Vîntul ridica nori de praf, ce întunecau cu o piclă cenușie linia abia vizibilă a orizontului. Totul semăna cu o chiseliță de răchițele, diluată cu apă murdară din bălți. „Eh, oftă Oleg, dacă ar fi respirabilă chiselița asta!" Ar fi vrut să verifice componența aerului, dar analizatorul, firește, nu funcționa.

„Trebuie să ies afară. Dar dacă acolo e vreo jigodie vie?" Dintr-o dată i se păru că în valul de ceață se mișcă niște umbre. „Nu, nu se poate, mi se pare de frică. Nu-i nimeni acolo!" În ceața trandafirie nu se zărea nimic și din nou se gîndi că e timpul să iasă. Plecă după costumul de scafandru, simțind parcă pericolul cu spatele.

Oleg se îmbrăcă încet, prelungind în mod subconștient procedura. Într-un sfîrșit, adăugă la centură și pistolul-laser și dintr-o dată se simți sigur pe el.

Zăbovi mult timp în ecluză, în fața trapei închise și se gîndi: „Eh, dacă ar exista un dumnezeu pe lume! M-aș fi rugat din tot sufletul și aș fi spus: Doamne-doamne, fă din această chiseliță o atmosferă normală ca să pot respira, să fie răcoroasă și proaspătă, din vest să se răspîndească miros de iasomie, iar din sud, să zicem, miros de lăcrămioare... Of!" Oftă din greu, își încleștă dinții și deschise trapa.

Totul arăta la fel ca și prin hublou — pietre, praf și pete vinețiі pe fondul roz cernit. Aruncă scărița și coborî pe sol, dădu un ocol navei, așa cum se obișnuiește, apoi își spuse: „Nu mai tărăgăna lucrurile. Trebuie să încerci aerul. Dacă e bun — O.K., vei trăi. Iar dacă nu, nu. O să fie cu o săptămînă mai devreme. Nu-i totuna?" Nu era deloc totuna, dar știa că trebuie să se încurajeze. Deocamdată nu era aproape nici un risc — gazele otrăvitoare nu puteau trece prin filtru, microbii la fel, iar dacă acolo nu era oxigen, putea să apeleze imediat la butelii. Ei! Deschise supapa filtrului și inspiră prudent.

Era aer — autentic, răcoros, ca-ntr-o seară de vară, un pic uscat și prăfos. Și mirosea un pic a chiseliță. Oleg mai adulmecă o dată. Într-adevăr, mirosea a chiseliță de răchițele. Ca-ntr-un banc!

Respiră și se bucură că totuși n-are să moară peste o săptămînă. Nu erau nici gaze otrăvitoare, nici microbi, nici măcar o proteină. Indicatorii filtrului rămaseră curați. Din nou începură rafalele de vînt, care aduseră un ușor miros de iasomie.

„Să mă ia naiba, înseamnă că totuși e un delir! Dar dacă nu? Atunci de unde iasomie? Autosugestie? M-am gîndit la iasomie și mi-am sugerat că simt un miros. Ei, păi atunci sînt un geniu al autosugestiei. Și în general sînt un geniu. Sînt Napoleon". Își încrucișă brațele la piept, își scoase burta în afară și plecîndu-și capul, se uită îngîmfat în fața lui. Îi lipseau doar șuvițele de păr napoleonian. Întinse mîna spre păr și, firește, dădu peste un coif. Mîna lunecă pe suprafața netedă și dădu pe jos... un tricorn. Oleg ridică imperialul tricorn și se uită stupid înăuntru. Pe căptușeală era tipărit cu litere de aur:

Combinatul industrial, regiunea Paris
str. Champs-Elysees, 1, tel. 1—23—45.

Și măsura ...59. Tricornul era uzat bine de tot, îndoiturile roase, o pată pe căptușeală, acolo unde o atinsese creștetul.

Asta era o timpenie desăvîrșită. Ce drăcovenie! Așeză cu grijă tricornul pe piatră. Se retrase cîțiva pași și șopti: „Piei, necuratule!" Acesta nu dispăru, deși Oleg își dorise foarte mult asta, ba chiar fiind ferm convins că tricornul se va topi în văzduh după

rostirea clasicelor descîntece. Și atunci trase în el cu pistolul. Tricornul se aprinse cu flăcări domoale și arse mult timp, trosnind și răspîndind miros de piele arsă. Apoi vîntul răspîndi fumul și cenușa, iar pe piatră rămase doar o pată de funingine. Toate astea erau ciudate și absurde.

„Cum era acolo, pe căptușeală: telefon unu—doi—trei—patru—cinci, iepurașul e-n opinci. Iepurașul alburiu, iepurașul fumuriu...

Se auzi brusc un sunet straniu, ceva în genul unui scurt fornăit. Fără să mai stea pe gînduri, Oleg sări într-o parte și, întorcîndu-se fulgerător, își scoase pistolul. În fața lui răsări un iepure de cîmp. Sau poate unul de casă. Iepurele își mișcă ușor buza despicată, adulmecă aerul, înainta doi pași și se așeză din nou. „Așa. Iată că a apărut și fauna. La început un iepuraș, apoi vor urma lupii, oile, vilegiaturiștii și alți barbari care scriu pe stînci „Olea + *Colea*".

Delirul mersese mult prea departe. Probabil că era urmarea unei intoxicații cu un anumit constituent al atmosferei. Sau erau pur și simplu vedeniile dinaintea morții. Atîta doar că nu erau cele standard. Se spune că omul înaintea morții își revede viața, familia, cei apropiați. Iar aici era un fel de nerozie. Iepurași sălbatici — iepurași domestici. Iasomie. Numai apa de colonie mai lipsea.

Dintr-o dată se răspîndi și mirosul de apă de colonie: greu, dezagreat încă de pe vremea copilăriei, îi umplu plămînii. Ameți, îi veni rău. Spasme de greață îl sugrumau. Oleg deschise la repezeală butelia, respiră des și adînc. Mirosul dispăru, dar amețeala nu-i trecu. Se cățără pînă la trapă și, ținîndu-se de pereți, se tîrî spre cabină. Cu chiu cu vai își scoase scafandrul și se prăbuși greu în fotoliu.

Aproximativ peste un ceas se liniști, se ridică și se îndreptă spre hublou. Afară se mai luminase. Pietrele erau inundate de o lumină uniformă zmeurie. Uriașul soare roșietic încălea simțitor prin sticlă. Jos stătea binecunoscutul iepure. „Probabil că e flămînd, se gîndi Oleg. Un morcov ți-ar trebui. Portocaliu, tare, cu codiță verde".

Morcovul apăru. Stătea suspendat în aer, apoi căzu în fața iepurelui. Acesta păși pe labele din față, îl aduse mai aproape și începu să ronțăie mărunt. Ronțăiturile nu le putea auzi prin sticlă, dar Oleg și le închipui și atunci i se făcu și lui poftă de-un morcov. Sub limbă i se adună saliva. Se întoarse mînios și văzu morcovul. Atîrna în aer, în mijlocul cabinei și se legăna ușor. Se plictisise de atîtea minuni. Luă morcovul de codiță îl șterse cu mîna și începu să-l mănînce. Morcovul era veritabil. Puțin cam crud.

Începu să se plimbe de colo-colo prin cabină, întorcîndu-se brusc în jurul umărului stîng. În timpul mersului gîndești mai ușor.

„Țara minunilor. Iar eu sînt Alisa. Alisa Alexandrovici Blinov. Planeta întruchipării viselor. Ce vreau aia se și materializează. De fapt, materializez. Interesant de știut, cum fac ei asta? Adică, cine ei? De ce neapărat ei? Poate că ea, însăși planeta. Sau eu? Vom considera că asta e o interacțiune a cîmpului psi cu cîmpurile planetei. Și-n fond, ce importanță are cum se petrece? Se întîmplă și cu asta, basta. Ia să vedem! Păi, să spunem, dă-mi... un măr!"

Se concentră și își închipui un „antonovka". Mărul apăru. În cabină începu să se simtă o aromă minunată de toamnă. Oleg răsuci mărul în mîini. Era greoi și răcoros. „Strașnic!... Dar invers?". Se concentră din nou și își imagină cum mărul dispare. Cum se clatină și se topește în văzduh. Dar nu se întîmplă nimic. „Așa, deci. Nu se observă acțiunea inversă. Reiese că trebuie să te gîndești bine la ce te gîndești, altfel poate să iasă așa o poveste..." Se gîndi multă vreme, apoi oftă și mîncă mărul.

Oleg se trezi scăldat de o sudoare rece. Afară era un fel de noapte infraroșie și în ea, ca reflexia unui coșmar, zburdau umbre masive. Zăcu mult timp, pironindu-și privirea în hubloul negru-purpuriu, iar gîndurile necristalizate și lipsite de sens se îngrămădeau stupid unul după altul, se rostogoleau încet și se împotmoleau în abisul semitoropelii. Apoi adormi din nou.

A doua zi

Dimineața asamblă elicopterul și plecă în recunoaștere. Jos plutea cîmpia monotonă. Pe această planetă nu exista nimic altceva decît pietre și praf... După trei ore de pilotaj se întoarse. Ceva îl neliniștea. Încă proaspete în memorie, umbrele nocturne văzute prin hubloul navei i se păreau a fi monștri mezozoici, ce răsturnau „Delta" cu labele lor hidoase. Încercă să alunge aceste gînduri și mări viteza.

Nava era la locul ei. Se lăsase doar într-o parte, iar pe blindaj apăruseră niște zgîrieturi. Ceva se schimbase împrejur — poate că pietrele nu statuseră așa? Printre ele se vedeau urme — amprente distincte ale unor picioare uriașe de pasăre. Ghearele solzoase, fiecare de mărimea unei palme. „Așa deci, aici e înfiorător să-ți dai drumul la gînduri. Uite pînă unde ai ajuns... Asta deja nu mai e un iepuraș", mormăi Oleg și se întoarse la elicopter.

Ridicîndu-se la două sute de metri observă într-o parte o pată mișcătoare. Stinse motorul, dădu ușor înapoi maneta și fără sgomot porni în jos în regim de autorotație. Era o fiară ce aducea întrucîtva cu cangurul, numai că avea dimensiunile unei automacarale. Se mișca prin sărituri domoale, cu coada atîrnînd. Un fel de dinozaur carnivor.

Cînd au mai rămas vreo douăzeci de metri pînă la fiară, Oleg trase maneta spre el și cuplă motorul. Elicopterul mugi și rămase suspendat. Fiara sări într-o parte și încremeni într-o poziție amenințătoare — se pregătise pentru săritură, deschizînd gura dințată și împingînd înainte cornul ce răsărea la capătul botului.

Oleg își scoase pistolul din teacă și întredeschise ușa. Ținti direct între ochii holbați — galbeni, feroci, cu pupile verticale. Raza izbi craniul, dar se dovedi a fi inutil — fiara sări, atinse elicopterul cu vîrful cornului, apoi se prăbuși greoaie la pămînt. Oleg era cît pe-aci să cadă din cauza izbiturii, dar se ținu bine și redresă aparatul. Și-n același moment dădu turația maximă, pentru că fiara sărise din nou. Oleg nu întrerupse raza pînă cînd dinozaurul nu se prăvăli pe o parte. Din el țîșnea sînge negru, capul retezat zăcea într-o parte, iar piciorul din spate, enorm, ca un braț de excavator, încă mai tresărea, împrăștiind pietrele.

Oleg ateriză cu „Musca" și se îndreptă atent spre fiară. Prima rază tăiase pielea groasă și perforase craniul pe o adîncime de zece centimetri, dar tot nu ajunse pînă la creier. Oleg vru să-l pipăie cu degetul, dar se abținu, ridică o piatră mai mare și o aruncă în botul căscat. Limba tresări spasmodic, iar botul se închise cu un clănțănit. Oleg simți cum ceva rece se înșurubează înăuntrul lui. Se întoarse și plecă spre elicopter.

Nava zăcea într-o parte, iar acum trapa era sub pămînt. Trapa de avarie se înțepenise la aterizare. Era imposibil să pătrundă înăuntru. Oleg smuci instinctiv maneta de la trapa de avarie, apoi se hotărî să taie închizătoarea cu ajutorul laserului. Metalul greu fuzibil se topea încet. Stropi portocalii zburau în toate părțile, vîntul îndepărta fumul gros. Apoi raza dispăru — se descărcasere acumulatorii. Oleg aruncă pistolul, se lăsă pe o parte și începu să plîngă.

Plîngea de disperare și frică. El și cu întreaga planetă între patru ochi. Fără adăpost de tot ce era misterios, de tot ceea ce putea să nască forța ei minunată, sub influența imaginației lui deformate de frică. Lipsit de apărare, gol-goluț, contra întregii lumi. Putea respira aerul de chiseliță, se putea hrăni cu roa-

dele imaginației proprii, ca atunci cu morcovul și mărul. Dar cum să scapi de celelalte fantasme întruchipate? Omorîse dinozaurul, dar în locul lui vor veni alți monștri, îngrozitori și invincibili...

Lacrimile secaseră, dar în gît îi rămăsese un ghem tare și ghimpat. Treptat, disperarea trecu într-o indiferență absurdă ce-i năpădea gîndurile și sentimentele. Se ridică, se îndreptă cu greu și începu să meargă fără să aleagă un drum anume, fără să se gîndească unde și de ce. Orizontul mișcător îl împrejmui cu un cerc strîmt și continua să-l strîngă cu fiecare pas, rămînînd totuși îndepărtat și inaccesibil. El nu vedea însă asta. În fața ochilor minții zăbovea o singură imagine: nesfîrșita pustietate galben-cenușie și undeva, chiar în mijlocul ei se găsea un cadavru închis în frumosul costum argintiu de scafandru. Întîi, jurai că e un om viu, atît doar că avea ochii închiși și fața galben-cenușie, apoi mai erau și dezgustătoarele oseminte pe jumătate putrezite, în fine mai era și scheletul, iar costumul de scafandru nu mai stătea umflat, devenise plat ca o cîrpă.

Se împiedica și se opri. Se poticnise de costumul de scafandru numai că nu era argintiu, ci galben-cenușiu din cauza prafului. Plat ca o cîrpă, abia-abia bombat acolo unde se găseau coastele. Oleg se aplecă și șterse praful de pe cască. Înăuntru era un craniu — alb cu șuvițe răzlețe de păr, cu orbitele goale, întunecate ca și orificiile nazale, cu maxilarul inferior căzut, parcă batjocoritor.

Era cadavrul lui. Înțelese asta imediat și i se făcu atît de frică, ca niciodată. Deja nu mai era frica conștientă în fața unui prezumtiv pericol sau a unei posibile morți, ci o groază animalică, lipsită de rațiune și atunci scoase un urlet — răgușit, prelung, un răget deznădăjduit de fiară, întretăiat de gemete sinistre la inspirație...

Fugi, poticnindu-se de pietre, căzu, din nou se ridică, zvîrcolindu-se în același loc și smulgîndu-și inconștient casca, iar căzu și zbuciumîndu-se, reuși să iasă din costumul de scafandru, apoi o rupse la fugă în salturi uriașe. Fugi multă vreme pînă cînd organismul lui, de altfel, călit, nu mai rezistă. Respirația lui deveni întretăiată și grea, sîngele i se urcă la cap în bubuituri surde și avu senzația că îi sfîșie vasele și îi inundă creierul, ca apoi să țîșnească prin orbite. Căzu din nou și își pierdu cunoștința.

O furnică mare, roșcată, se tîrî pe dosul palmei, se opri, se agită de colo-colo ca și cînd ar fi adulmecat ceva, trecu pe un fir de iarbă și dispăru. Oleg se sprijini în mîini și se ridică cu greutate. Se găsea într-o vîlcea, acoperită cu iarbă moale, verde. La stînga, pe colină, se legănau în vînt crengile a doi mesteceni. Dincolo de linia șerpuitoare a salciilor, susura un pîrîu. Soarele uriaș, turtit, atinse deja orizontul.

Oleg se ridică și se cățără pe colină, abia tîrîndu-și picioarele obosite. În depărtare, dincolo de porțiunea largă, verde, se zărea o pădure întunecoasă. Undeva ciripi o pasăre, probabil în pom. Voia să bea. Coborî spre pîrîu — era îngust de tot și firav, cu apa curată și rece ca gheața. Oleg, stînd în genunchi, bău din căușul palmelor; un fir subțire de apă i se scurse în mînecă și atunci Oleg rîse din cauza surprizei și bucuriei.

Respiră ușor — mirosea a iarbă proaspătă, a apă vie și a pămînt încălzit în timpul zilei. Rupse un fir lung de iarbă, mestecă firul dulce deja în timpul mersului. Mergea, îndesîndu-și mîinile în buzunare, zîmbea, adierea vîntului îi răcorea pieptul prin gulerul larg deschis și oboseala deveni acum plăcută, călduță și moale.

Soarele apuse, cerul ardea în toate nuanțele de roșu, liliachiu și violet. Deasupra orizontului licăriră fîșii lungi de un verde pal. Începea să miroasă prospețimea serii ce se apropia. Trebuia să se gîndească la un loc unde să-și petreacă noaptea. Probabil că n-ar fi înghețat dacă s-ar fi culcat de-a dreptul în iarbă, dar sub ochii lui, pe fondul asfințitului, crescu pînă la zenit o inscripție cu litere negre, din care se scurgeau dîre de culoare, zdrențuite: „NOAPTEA", și-n aceeași clipă un urlet îndepărtat de fiară înăbuși susurul pîrîului și foșnetul frunzelor.

Oleg se încheie pînă sus la guler și se concentră. Băteau rafale de vînt, dar brusc acestea încetară. Aerul se îngroșă, deveni tulbure și opac. Curenții se învolburară, repezindu-se parcă în dezordine și încremeniră, prinzînd formă și consistență.

Pe povîrnișul colinei se ridicase un cub uriaș de beton. Se înălțaseră pereți ermetici, verzi-cenușii, iar în cel din față sclipi în lumina amurgului o ușă de oțel îngropată în beton.

Oleg se îndreptă spre ușă și o împinse cu umărul. Ușa se roti încet, cu un fîșîit de-abia perceptibil și rămase de-a curmezișul deschizăturii, barînd-o pe jumătate cu grosimea ei de un metru. Oleg intră și forțîndu-se închise ușa la loc. Împinse în lăcașuri zăvoarele masive. Pipăi întrerupătorul pe perete. Se aprinse lumina, din cale afară de orbitoare, în comparație cu cea a amurgului. Treptat, ochii i se obișnuiră și văzu o scariță ușoară din lemn, care ducea abrupt la etajul doi. Se proptea într-o placă orizontală din oțel. Oleg se cățără și își sprijini palma de placă — țăcăni un releu, hurui motorul, placa se puse în mișcare, ca trapa unui beci. Se deschise un coridor inundat într-o lumină orbitoare. Ducea într-un salon spațios. Oleg intră în coridor, apoi închise după el încă o ușă de oțel placată cu stejar și își trase sufletul.

Salonul îi reușise bine. Un cămin mare. Pe grătarul din față erau așezate lemne uscate. La stînga, o masă largă cu o lampă pe un braț pliant. Un scaun cu spătar jos și brațe. În fața căminului un fotoliu adînc. În stelaje compacte, de-a lungul pereților, erau orînduite cărți. Un covor gros, verzui. În dreapta, ușa de la dormitor. Oleg aruncă o privire în baie, la bucătărie și se întoarse în salon.

O vreme stătu în ușă, sprijinindu-se cu umărul de toc, își înfundă mîinile în buzunare, uitîndu-se mulțumit la locuința lui. Apoi se îndreptă spre stelaje, scoase o carte, acolo nu erau decît pagini albe... Umblă mult timp de-a lungul rafturilor, scoțînd cărți la întîmplare — toate erau fără text, afară de una singură, o broșurică cu versuri ce purta titlul „Luna purpurie". Erau versurile lui, pe care, cîndva, încă din timpul școlii, redacția i le-a înapoiat cu referințe delicate la supraîncărcarea tipografiei și a planului tematic aprobat. Zîmbi strîmb, îndesă broșurica și mai adînc între cărți și se duse să facă un duș.

A treia zi

Dimineața Oleg porni spre navă. Cureaua automatului îi obosea umărul într-un mod plăcut, dîndu-i o notă de siguranță. Bocancii grei striveau iarba, care creștea văzînd cu ochii, ca un drum îngust de-a lungul traseului său de ieri. Totuși, era o planetă confortabilă.

Observă din depărtare ceea ce îl speriase atît de tare ieri seară — costumul de scafandru cu schelet înăuntru — aștepta pînă cînd iarba crescu mai înaltă peste aceste locuri și își văzu de drum. La amiază ajunse la navă.

Totul rămăsese ca ieri seară. Elicopterul stătea în aceeași poziție cu ușa deschisă. Palele elicei se roteau încet în bătaia vîntului. Doar iarba, care mai înainte nu existase, se înălțase deja deasupra roților. Oleg urcă în cabină și se așeză în fotoliu să se odihnească și să-și adune gîndurile. Apoi creă niște cîrtițe. Greu le puteai asemăna cu cele autentice, dar cel puțin știau să sape și au făcut-o în locul unde avea nevoie, sub navă, iar cînd șanțul ajunse pînă la

trapă, au dispărut imediat în adîncuri — nu mai erau de nici un folos.

Oleg ridică pistolul, aşa cum fusese lăsat acolo, lîngă pupă şi intră în navă. Primul lucru a fost să găsească acumulatorii de rezervă şi să reîncarce pistolul. Apoi se apucă de reparaţii. Reparaţia era uşoară — tot ceea ce lipsea, crea pe loc. Dar oricum era mult de muncă şi pînă seara abia începuse ca lumea lucrul.

Zborul de întoarcere pînă la castel dură zece minute. Elicopterul se aşeză în mijlocul pătratului negru de pe acoperişul plat. Liftul îl lăsă la etajul doi. Acoperişul se închise ermetic deasupra capului. Oleg alimentă aparatul cu izooctan pur şi plecă să cineze. Apoi citi versurile lui din broşurică, se ruşină şi merse la culcare. Dar somnul nu-i venea. Şi capul începu să-l doară. Se ridică, luă o scurtă pe umeri şi intră în salon. Era plăcut să păşeşti desculţ pe covorul moale şi un pic aspru. Se aşeză la masă şi aprinse lampa. Stătea, pironindu-şi privirile pe hîrtia curată. Capul îl durea foarte tare şi în general îşi simţea sufletul încărcat de dezgust. Apoi îi îngheţă picioarele — trăgea de la cămin. „Să aprind oare focul?". Se îndreptă spre cămin, scăpără bricheta şi apropie flacăra de lemne. Coaja de mesteacăn, scorojindu-se pe bucata de lemn, se aprinse, arse şi se stinse. Mai încercă o dată, nu-i reuşi. „Naiba să te ia, cum se mai chinuiau săracii lorzii?". Scărpinîndu-se după ceafă, materializă o canistră cu benzină, stropi lemnele. Mototoli cîteva foi de hîrtie, le aprinse şi le aruncă de departe în cămin. Focul izbucni în vîlvătăi cu un zgomot puternic, începu să vuiască şi hornul. Un val fierbinte îl izbi în faţă. Lemnele luînd foc, flăcările se domoliră. Oleg dădu la o parte fotoliul şi se întinse pe covor, sprijinindu-şi bărbia în pumni şi uitîndu-se la foc. Schimbările continue de nuanţe ale flăcărilor îl fermecară şi îl liniştiră, treptat îi trecu şi durerea de cap. Cînd lemnele arseseră complet, se ridică, se întinse şi plecă la culcare.

A patra zi

Termină şi reparaţia. Nava deja nu mai zăcea într-o parte, ci stătea dreaptă, orientată spre zenit, rezervoarele erau umplute vîrf, toate sistemele erau restabilite şi reglate. Oleg se aşeză la pupitrul de comandă şi începu să apese butoanele, să mişte pîrghiile, să răsucească manetele. Se aprinseră ochii semnalizatoarelor, se balansau acele indicatoarelor, începură să ţăcăne releele. Nava învie. Sistemul de termoreglare funcţiona. Arşiţa din cabină, ce-l chinuia pe Oleg în miezul zilei, se transformă într-o răcoare plăcută. I se schimbă şi dispoziţia sufletească, simţindu-se voios şi bucuros. Erau ultimele douăzeci şi patru de ore de stat pe planetă, nu mai rămăsese aproape nimic de lucru. Practic, ar fi putut lua startul şi peste o oră, dar oricum ar fi trebuit să aştepte pe orbită — computerul avea nevoie de timp pentru calcule. Iar ca să-ţi pierzi inutil o noapte în imponderabilitate — nu era deloc plăcut. Şi apoi dorea foarte mult să mai stea un pic la castel. Probabil că era o neîncredere subconştientă faţă de „Delta" — totuşi, deja nimerise odată în încurcătură cu ea — şi o la fel de inconştientă încredere în betonul indestructibil şi plăcile de oţel ale castelului. Oleg termină lucrul devreme şi zbură spre casă cu hotărîrea fermă de a se culca.

În timpul nopţii îl trezi un sentiment de nelinişte. Nu se trezi brusc, o vreme stătu într-o stare de somnolenţă, dar treptat se dezmetici de-a binelea, iar neliniştea tulbure prinse forme concrete. Uitase să închidă uşa exterioară! Într-adevăr, dormise foarte adînc şi puţin probabil să fi visat ceva, aşa că nu era nici un pericol. Dar spre dimineaţă, somnul nu mai era atît de adînc, ar fi putut să viseze ceva, iar atunci... Se ridică, aprinse lumina şi se îndreptă spre ieşire. Pretutindeni era linişte şi pace. Uşa de oţel a salonului alunecă lin într-o parte. Oleg apăsă butonul din coridor. Placa masivă ce bloca scăriţa începu să se dea la o parte, cînd, pe neaşteptate, o lovitură îngrozitoare dată de jos o smulse din ţîţîni. Prin deschizătură intră un cap uriaş, de mărimea unui stat de om, cu multe coarne, botul se deschise larg, învăluindu-l pe Oleg cu respiraţia lui fetidă, iar dincolo de cap se întindea un gît gros, solzos. Oleg urlă şi se aruncă înapoi. Reuşi să închidă uşa salonului, să se proptească de ea şi să-şi tragă sufletul, dar chiar atunci căzu, azvîrlit de lovitura extrem de dură venită din partea cealaltă a uşii. Loviturile se repetară, iar la a treia, uşa se prăbuşi împreună cu o bucată de zid. În cadrul spărturii se ivi botul feroce, absurd, care se şi aruncă spre Oleg. De-abia reuşi să se rostogolească în altă parte atingînd cu mîna solzii reci, şi să se ascundă după masă. Capul se întoarse încet în căutarea prăzii dispărute, iar Oleg, smulgînd dopul de la canistră o vărsă pe podea şi de-a dreptul în patru labe se năpusti în dormitor, aruncînd în benzină bricheta aprinsă. Izbucnirea flăcărilor opri monstrul o vreme, iar Oleg înşfăcînd de pe scaun centura cu „laserul", o rupse la fugă spre lift. Îl gonea zgomotul focului, trosnetul şi mugetul incendiului. Acoperişul glisă încet, liftul abia se tîra în sus, dar iată, în sfîrşit, se deschise ieşirea, imediat mugi motorul şi „Musca" se smuci înspre cer ca dintr-o fîntînă.

Oleg aprinse farurile de aterizare şi se uită în jos. Castelul părea că se dublase în lungime. Lîngă el se înălţa un munte rotund, cu străluciri metalice. Tresărea şi se agita, iar castelul de asemenea fremăta, pe suprafaţa lui gonind crăpături negre, acoperişul se despică, iar dinăuntrul izbucniră vîlvătăi, în mijlocul cărora apăru un gît lung, gros şi strălucitor, ca o racheta în timpul startului, ce se înălţa cît era de lung şi se întindea, capul cu botul deschis încercînd să ajungă elicopterul... Oleg smuci aparatul într-o parte şi în urma lui trecu un jet lung de foc, care, proiectat din botul deschis, descrise un arc de cerc şi se prăbuşi în iarbă, împrăştiind focuri de artificii. Iarba luă foc. Oleg forţă aparatul pînă la viteza maximă, iar în spate izbucniră spre cer jeturi de foc. Uitîndu-se în jur, observă că dragonul aruncător de flăcări fugea după el în salturi.

Elicopterul îl lăsă lîngă navă. Oleg fixă manetele pentru decolare, împinse înainte manşa de gaze şi sări afară. „Musca" îşi luă zborul strîmb şi se tîrî încet, luînd înălţime, iar Oleg deja dădea buzna în cabină, cu mîna stîngă strîngîndu-şi centurile, iar cu dreapta conectînd sistemele. Acum trebuia să mai aştepte douăzeci de minute pînă cînd nava se pregătea de start. Se luminară şi ecranele radarului. Pe cel din dreapta, un punct verde: se deplasa „Musca". Dintr-o dată se prăbuşi şi dispăru. Oleg conectă infravizorul şi văzu o pată uriaşă, întunecată, acolo unde arsese elicopterul. Apoi ea se împărţi în două pete, iar cea de-a doua, mai întîi abia vizibilă, deveni rapid mai întunecată şi mai mare. Era dragonul care se apropia şi Oleg conectă imediat încălzirea, deşi era încă prea devreme. Mîna stătea pregătită pe maneta de tracţiune, dar Oleg mai aşteptă, cu dinţii încleştaţi, pentru că nava nu era pregătită. Măcar încă trei minute... Dragonul era deja foarte aproape. Oleg corectă tracţiunea mică. Din duze izbucniră flăcări, care instantaneu pîrjoliră iarba şi ridicară praful. Dragonul se opri şi scuipă un jet, dar acesta nu ajunse pînă la navă. Două minute şi jumătate. Jeturile de flăcări lingeau deja blindajul. Două minute... Numai de nu s-ar sui pe navă! Un minut şi jumătate... cele două lovituri expediate din duza laterală nu-l speriară, dar cel puţin îl reţinură. Cincisprezece secunde... zece... cinci... Ce mult e: cinci secunde! Uf, în sfîrşit! Conectă tracţiunea maximă şi nava ţîşni în sus. Se simţea apăsarea suprasarcinii. „Interesant de

ştiut, a mai luat cineva startul gol sau eu sînt primul? Ei, drace, că greu mai e... doar trebuie să ies pe orbită... Programul la computer... ce naiba! Ce, o fi ruginit butonul, nu pot să-l apăs deloc... Ei, drăcie!" Computerul primi programul şi preluă comanda.

A cincisprezecea zi

La ora 10.30, timpul de la bord, Oleg luă startul spre Pămînt. Trebuia să prindă viteză pînă la regimul de lucru al prizelor de vid. Douăzeci de ore de lucru ale acumulatoarelor şi se putea intra în prima săritură. Apoi încă trei, cu ieşiri lipsite de pericol în spaţiul pustiu dintre braţele spiralei Galactice, apoi Pămîntul. Patria. Planeta unde poţi să dai frîu liber imaginaţiei, unde poţi să vezi visele. Puteai să stai fără frică. Poate că mai tîrziu, cînd expediţia se va întoarce, o va întîlni şi pe Lena. Şi va face ceva... ceva care să-i dovedească că nu e totul doar vitejia prostească, stupidă. Desigur, acolo, pe Pămînt, deja nu va mai fi Alisa, dar avea o minte destul de bună ca să facă cîte ceva şi fără minuni. De exemplu, să se întoarcă pe planeta asta blestemată cu o expediţie complexă.

Hotărît lucru, merita să te ocupi de asta, dacă se va dezlega taina minunilor, secretul acestui cîmp complicat şi se va încerca reproducerea lui. Apropo, viitoarea expediţie va fi destul de „veselă". La început vor întîlni dragonul aruncător de flăcări. Apoi îi vor face şi ei pe ai lor. Sau vor tria participanţii după principiul absenţei imaginaţiei? Şi mult vor mai cerceta... de unde să găseşti din ăştia? Poate doar roboţi. De fapt, oricum au cu toţii creierul ecranat... Stop. Ce idee! Ecran!... Nu, prostii, oricum nava nu ecranează. Dar dacă folosim un amortizor? Cel mai primitiv aparat de bruiaj. O plasă pe cap, prin plasă — un curent slab. O oscilaţie de înaltă frecvenţă şi problema-i rezolvată!

Atît de mult se bucură, încît nu auzi de prima dată alarma. Dar chiar atunci se opri motorul, se instală imponderabilitatea, fotoliul săltă şi Oleg se lovi puternic cu capul de tavan. Ricoşă înapoi din tavan, se agăţă de fotoliu şi se ţinu bine. Ce-i asta? O privire rapidă spre tabloul de comandă: se terminase combustibilul. Şi computerul se decuplase: nici un beculeţ nu ardea. Da' ce naiba o mai fi şi asta? Deschise uşa de la secţia de aparate şi dintr-o dată totul deveni limpede. Acolo, totul era aproape pustiu. Dispăruse tot ceea ce fusese montat la reparaţie. Mai exact, tot ceea ce fusese imaginat şi materializat. Totul era ca-n prima zi, ba chiar mai rău pentru că aruncase unele piese inutilizabile, înlocuindu-le cu altele imaginate. Iar acum toate astea au dispărut. Undeva fîsîia un gaz, undeva picura, susura... Era limpede, nava deja depăşise zona cîmpului magnetic şi de aceea toate materializările s-au destabilizat. S-au distrus, s-au evaporat... Şi din nou, ca acum cincisprezece zile în urmă, pe ecran crescu planeta galbenă, gata-gata să înghită nava distrusă.

A douăzeci şi şasea zi

Oleg se trezi devreme şi proptindu-se cu cotul în pernă se uită mult timp cum doarme Lena. Soţia... Cea mai iubită... Uite-o aici, lîngă el. Atinse cu degetul mîna aşezată deasupra cuverturii. Ce piele fină avea! Interesant de ştiut, e doar la ea sau la toate femeile? Nu ştia. La început era mult prea tînăr ca să afle. Apoi a urmat Academia — cinci ani de muncă silnică. Atunci doar auzise discuţiile altora. Era neplăcut să asculţi — nu-i plăcea cum vorbeau, deşi îl interesa foarte mult ce vorbeau... Şi imediat după Academie nimeri în expediţie şi atunci unica femeie pentru el deveni Lena. Îndepărtată, străină. Nepreţuit de dragă, dar asta nu o făcea mai apropiată. Şi iată că acum era alături. Ea? Da, ea! Adevărată. Aproape... Dar n-avea importanţă, acum toată viaţa lui era aşa — aproape adevărată.

Lena apăruse într-o seară, pentru că uitase să cupleze generatorul amortizorului. Acum, cînd se culca, obligatoriu punea în funcţiune generatorul. Şi nopţile treceau liniştite, fără vizite neplăcute. În general, totul a devenit mai simplu. Atunci reuşise să umple rezervoarele înainte de aterizare şi să se „aşeze" normal. Construi imediat o casă, adînc sub pămînt, materializă o pădure, iarbă, făcu un pîrîu. Apoi creă elicopterul, zbură la locul primei aterizări şi adună toate piesele autentice. Repară cîte ceva şi la „Delta", mai mult din inerţie, pentru că restaurarea completă a navei era imposibilă, iar cu piesele materializate nu puteai zbura prea departe. Chiar din prima zi făcu plasa-ecran şi generatorul. Funcţiona excelent, acum era mult mai liniştit.

Apoi apăru Lena. În acea noapte îi apăru în vis. Nu ca în viaţă, amabilă, dar străină, ci aşa cum ar fi vrut să o vadă.

A adormit în fotoliul din faţa căminului şi visă ca doarme în fotoliul din faţa căminului. Era noaptea tîrziu. Lena se îndreptă spre el, îl mîngîie pe obraz şi îi spuse: „Alik*, ridică-te, e timpul să mergi la culcare!, apoi rîse. El, fără să deschidă ochii, întinse mîna şi o trase spre el. Ea se împotrivi, apoi se aşeză uşor pe braţul fotoliului, se înclină spre el şi-l gîdilă cu genele ei lungi. O sărută în gropiţa claviculei. Inima i se strînse de tandreţe. În viaţa lui nu-i fusese atît de bine... Lena se ridică brusc şi începu să tragă de el, rîzînd şi ţipînd: „Scoală-te, gata cu prefăcătoria!".

Oleg se trezi şi deschise ochii. Focul din cămin aproape se stinsese, era întuneric, dar el o recunoscu imediat. Se ridică brusc şi aprinse lumina. Ea îşi mijì ochii şi îi feri cu mîna. Oleg pipăi generatorul — aşa şi era, închis! Îşi muşcă buza. Mormăi: „Aşteaptă, Lena, acum mă trezesc. Ce să fac? Cum să-i spun, cum să-i explic..."

Obişnuindu-se deja cu lumina, ea lăsă mîna în jos şi se uită la el zîmbind, dar imediat privirea i se schimbă şi uitîndu-se în jur, zîmbetul ei deveni dezorientat şi şovăielnic, apoi dispăru cu totul.

— Oleg... Doar eşti Oleg, nu?

— Păi, bineînţeles că Oleg, cine vrei să fie? zîmbi aproape firesc.

— Stai, nu-mi amintesc nimic, nu înţeleg nimic... Unde sîntem? Doar nu e „Gamma"? Şi de ce sînt în halat? Unde sînt ceilalţi? Ce s-a întîmplat?

— Lena, uite ce e... Stai jos, da? Şi-am să-ţi explic totul de-a fir a păr.

O aşeză pe fotoliu, iar el se instală pe covor, stînd într-o parte, astfel încît să nu o privească tot timpul în faţă. Ea se cutremură de frig, îşi trase picioarele sub ea şi le acoperi cu poalele halatului.

— Ţi-e frig? Stai un pic, să răscolesc focul.

Aruncă în cămin cîteva surcele şi aţîţă focul.

— Ce zici, aşa-i mai bine? Iar acum, ascultă-mă. Te-ai îmbolnăvit pe a patra planetă. Te-ai ales de-acolo cu o porcărie asemănătoare letargiei. Eugene n-a putut să facă nimic, nu aveam legătura cu Pămîntul, pe tine te-au aşezat într-un hibernator, dar după două luni pulsul a slăbit, s-a mai agravat ceva pe-acolo, şi atunci Jansen a hotărît să te trimită pe Pămînt..., iar ca pilot, m-a ales pe mine.

— De ce tocmai pe tine?

— Păi... nu ştiu, aşa a hotărît. Şi uite-aşa am zburat împreună, pe „Delta". La început situaţia a fost gravă, dar pe urmă am observat că pulsul s-a stabilizat şi că-n general indicatorii s-au îmbunătăţit; poate din cauza influenţei anobiozei, poate datorită vitezei sau a hiperspaţiului, cine ştie? Numai că s-a nimerit pe neaşteptate planeta asta. Înţelegi, am ieşit primej-

---

* *Diminutiv de la Oleg (n. tr.)*

dios de aproape față de stea, dar ca să mai țin cont și de probabilitatea că drept sub nasul nostru va apare planeta... Am încercat să frînez, combustibilul a ars complet, era necesară aterizarea forțată. Din navă a rămas numai amintirea... Apoi am descoperit că această planetă este neobișnuită. Ceva cu cîmpurile. De fapt, se materializează lucrurile. De exemplu, te gîndești la ceva — se și întruchipează. Am făcut o casă, te-am adus aici, am reglat hibernatorul la „trezire", dar tu tot mai dormeai. Am reparat „Delta" și am zburat, de fapt am zburat împreună, dar la distanța de aproximativ trei mii. Cîmpul a slăbit și tot ceea ce am creat, a dispărut si am fost nevoit să aterizez din nou. Iar am construit o casă, din nou am început să cîrpesc nava, nu știu de ce, oricum nu e voie să zbori cu ea. Apoi tu ai intrat în normal, atîta doar că încă mai dormeai — pur și simplu dormeai, iar acum te-ai trezit. Asta e...

— Ciudat... Nu-mi amintesc nimic și nu simt deloc că aș fi fost bolnavă. Totul e în regulă, doar că am o lacună în memorie. Dar asta-i un fleac, trece. Mai important este dacă am înțeles bine situația. Ne-am împotmolit, așa e? Nu putem nici să plecăm, nici să dăm vreun semnal?

— Așa este. Și nu se știe cît va trebui să trăim aici.

Au tăcut amîndoi, uitîndu-se la focul din cămin. Apoi Oleg spuse:

— Lena... Uite ce mai e...

— Ce?

— Lena... brusc își coborî vocea și tuși. Te-am mințit. Știu de ce m-a trimis Jansen pe mine. Știa că eu... că eu te iubesc. Tocmai de aceea m-a și trimis — se întoarse și se uită la ea într-o așteptare încordată. Iar pe fața ei îngrijorată, îngîndurarea se transformă treptat în zîmbet.

— Ah, Oleg, Oleg... Toți știau asta în afară de mine. Doar nu mi-ai spus niciodată nimic. Poate îmi spui acum?

— Lena! Se aruncă spre ea și o luă de mînă. Lena! Te iubesc! Numai pe tine, n-am iubit pe nimeni altcineva înainte, tu ești prima si vei rămîne astfel întotdeauna, cît voi trăi... Lena...

Ea se ridică din fotoliu, întinse mîna liberă și il mîngîie pe obraz, ca atunci în vis.

Au stat multă vreme alături, îmbrățișîndu-se și sărutîndu-se, rostind cele mai prostești cuvinte duioase.

— Alik... Pot sa-ți spun Alik, bine?

— Dar eu cum sa-ți spun?

— Dar tu cum ai vrea?

— Nu știu. Încă nu m-am gîndit. Probabil că Lena, e cel mai bine așa.

— Și eu la fel cred.

Zîmbiră amîndoi, apoi ea îl indepărtă, se încruntă, se uită critic la el si rosti foarte serioasă:

— Dar nu ne potrivim. Ești încă un băiețandru...

— Și tu la fel!

— Asta-i treaba mea cum sînt. Uite, dacă vreau, am să-mi fac altul, mai potrivit, cu tîmplele cărunte, înalt, bine făcut, cu privirea de vultur.

— Apropo, Lena, uite ce e... ia și tu o chestie din asta, el își scoase plasa, desfăcu generatorul și i-l dădu ei, puneți-l și închide-l cît mai rar. Altfel cine știe ce o să crezi. Eu, de exemplu, cînd am aterizat prima dată, încă nu mă gîndisem la ecranul ăsta si ce-am materializat...

Tăcu și concentrîndu-se crea al doilea generator. De uimire, Lena deschise ochii larg.

— Auzi, dar cum faci asta?

— Păi, cum s-o fac... în general, foarte simplu. Mă concentrez, îmi închipui ce vreau să realizez, cît mai clar și mai amănunțit, îmi doresc foarte tare acel lucru și el se materializează.

— Să încerc și eu, nu?

— Hai, numai scoate plasa.

Lena se așeză, se încruntă, uitîndu-se îngîndurată înaintea ei, apoi se întoarse brusc spre el și întrebă dezorientată:

— Auzi, dar ce?

— Cum adică, ce?

— Păi, ce să creez?

— Tu ce-ai vrea?

— Nu știu... Poate o prăjitură?

— Fie și o prăjitură, el zîmbi, amintindu-și de prima lui încercare: un morcov și un măr; nu se știe de ce, dar și ea trăgea la mîncare.

Lena, probabil, se concentra prost: nu-i ieșise nimic. Oleg, stînd în spatele ei, își închipui niște ecleruri lunguiețe, acoperite cu glazură de ciocolată. Apărură imediat. Lena întinse mîna, nehotărîtă.

— Alik, dar eu voiam prăjitură de migdale, iar aici e cu cremă de vanilie...

— Păi... eu te-am ajutat.

— Auzi, niciodată să nu te mai amesteci în prăjiturile mele personale! Nu vreau s-o mănînc! Distruge-o!

— Nu dispare. Invers nu se poate. Iubito, trebuie s-o mănînci.

— Nici gînd, mănînc-o singur!

— Bine — bine. Cîte jertfe nu faci pentru femeia iubită! Lena, poate totuși vrei s-o mănînci? Doar ai postit atîtea luni!

O așeză înapoi în fotoliu și aranjă repede masa cu farfurii și platouri. În mijloc, între două cupe înalte apăru o sticlă de șampanie. Își mai făcu de lucru, dar în minte i se învîrtea insistent un gînd: „De ce nu i-a ieșit nimic Lenei? Nu s-o fi adaptat încă? Sau pentru asta e bun numai cîmpul meu psi cu imaginație hipertrofică? Sau poate pentru că ea nu e... adevărată?" Gîndindu-se la ultima ipoteză, inima i se strînse brusc...

— Ei, cum e?

— Hm... Auzi, față de masă fermecată, dar unde sînt șervețelele?

— O doamne, cum de-am putut... M-am sălbăticit de tot fără un suflet de femeie. Cum să vă mulțumesc, doamnă...

— Lasă — lasă, nu te mai linguși, atîta. Auzi, dacă tot ne-am ocupat de cele gospodărești, arată-mi și mie ce și unde.

Oleg o conduse prin încăperi.

— Uite dormitorul, aici e bucătăria, aici e baia, aici e ieșirea la suprafață. Aici e butonul pentru ușă, asta-i liftul, și îi arătă cum funcționează.

— Alik, pentru ce astfel de uși?

— Știi, ți-am mai povestit deja: la început am „născut" tot felul de pocitanii: șopîrle, cîrtițe, iar pe undeva se plimbă un fel de zmeul-zmeilor — blindat și cu aruncător de flăcări, el mi-a distrus prima casă. Așa că astea sînt pentru orice eventualitate. Și ține minte: nici un pas afară fără armă. Generatorul sa-l ai tot timpul conectat, e clar? Și de fapt, la început e mai bine să nu ieși afară decît cu mine.

Jetul răcoros al dușului îi izbea pielea. Se aplecă și stătu cu spinarea sub jet. Era plăcut... Apoi se înfășură într-un cearșaf plușat, se așeză pe marginea băii și se gîndi. Așadar, e fericit. Și la acest gînd se întristă și simți o apăsare grea în suflet.

A patru sute șaptezeci și cincea zi

Saska deja se săturase și adormise. Totuși semăna mai mult cu Oleg — cîrn și cu sprîncenele albe. Un băiețel grozav, liniștit. Doar în prima lună nu ne-a lăsat să dormim, apoi brusc s-a liniștit. Lua bine și în greutate. Doar un singur lucru nu se potrivea cu vîrsta lui... E abia a cincea lună și deja i-a apărut un dinte. Acum tocmai a supt și cum m-a mai mușcat... Și-n general, se vede că va fi un băiat deștept, iar cînd nu doarme,

cască gura în toate părţile, zîmbeşte, apoi se încruntă şi deja a început să-şi numere degetele se uită la fiecare în parte şi le mişcă de parcă le-ar îndoi. Oare nu-i timpul să-i punem sub boneţică o plasă? Cine ştie cînd încep copilaşii să gîndească cu adevărat. Trebuie să mă sfătuiesc cu Alik.

Deodată, Lena auzi zgomotul slab al liftului. Se trînti uşa. Acum, probabil, o să închidă placa aceea groaznică, da, iată cum s-a simţit prin podea o uşoară zguduire. Paşii nu se auzeau, îi înghiţea covorul. Lena numără, doisprezece, treisprezece, acum se va deschide uşa...

Se deschise uşa şi intră Oleg. Se aplecă deasupra pătuţului şi atinse duios cu buzele obrăjorul rumen. Apoi se aşeză lîngă soţie, o îmbrăţişă pe după umeri şi se lipi cu fruntea de ea. Se lăsă obosit pe pernă.

— Micuţule, spune-i lui tanti, bună!

— Uite, am să-i dau una lui tanti după ceafă. Şi mai jos. Lena, nu se poate aşa, ţi-am mai spus de atîtea ori, închide uşa.

— Veşnic te temi de ceva...

— Prostuţo, doar nu pentru mine mă tem. Ferească sfîntul, intră vreo jigodie pe-aici...

— Bine, n-am să mai fac, o, bărbatul şi stăpînul meu! Dar tu cu ce te lauzi? Ai adus vînat pentru cină? Ai strîns mult fildeş?

— Apropo. Zmeul Zmeilor a halit un elefant. Pe Maşa. Şi a dat foc la savană. A ars pînă la lac. Ăsta-i dracu' nichelat!

— Auzi, omoară-l! N-ai nici un folos de pe urma lui, doar pagube.

— Am şi făcut-o. Mi-a părut rău la început — totuşi era o fiară unicat. Apoi m-am hotărît: dacă o să trebuiască, am să fac altul, nou. Şi ce rezistent s-a dovedit — am băgat patru rachete în el şi tot mai dădea din picioare. Iar ăia cenuşii — la fel de nemernici! N-au trecut nici cinci minute de cînd a murit că au şi apărut în haită!

— Ce zici, Oleg, poate şi pe ei!

— Nu se poate! Altfel renii tăi se vor înmulţi atît de tare încît or să halească toată flora şi se vor îmbolnăvi. Lasă-i să menţină balanţa ecologică.

— Cît eşti de deştept, cunoscător şi prevăzător!

Oleg o trase spre el, o îmbrăţişă şi o sărută. Îşi puse capul pe umărul lui, îi mîngîie cu degetul bărbia şi îl certă că e veşnic nebărbierit. O îmbrăţişă şi mai tare şi începu din nou să o sărute, dar ea se feri şi spuse:

— Gata, gata! Hai la masă!

Îşi aranjă părul în faţa oglinzii şi fugi la bucătărie. Oleg o urmă şi se opri în uşă în postura preferată: sprijinindu-se cu umărul de tocul uşii şi cu mîinile în buzunare. Se uită la ea cum pune masa. Lena rămăsese la fel de zveltă şi graţioasă ca înainte de naştere, iar faţa parcă era şi mai frumoasă. Niciodată nu şi-a mai amintit de ceea ce fusese înainte de apariţia ei aici.

Rareori vorbeau despre Pămînt: se străduiau să nu vorbească.

— Da, Lena, Pămîntul n-o să ne audă niciodată. Nu trec undele. Şi chiar dacă ne-ar auzi, la ce bun după trei sute de ani.

— Măcar să afle de planeta asta...

— Poate decît asta.

— Şi de unde ştii că undele nu răzbesc?

— Dimineaţa am lansat „Delta" pe o orbită staţionară lungă. Radarul a urmărit-o pînă la trei mii, apoi semnalul „Deltei" a dispărut brusc. Peste două ore, cînd distanţa s-a micşorat, poftim, totul a fost din nou în regulă. Dar de pe navă, un emiţător adevărat transmitea continuu semnale.

— Mai eşti acum pe orbită?

— Da, am lăsat emiţătorul deschis. Desigur, n-o să ajungă nimic pînă la Pămînt, dar poate că cineva va trece pe aici. O să audă S.O.S.-ul, o să aterizeze şi ne va lua pe Pămînt...

— S.O.S.... Mi se pare că în engleză înseamnă salvaţi sufletele noastre?

— Nu, pur şi simplu este o combinaţie convenţională a literelor. S-a stabilit cîndva, la o conferinţă internaţională...

Îşi aminti diferite interpretări ale tradiţionalului semnal al nenorocirii şi îi mai veni în minte încă una: „Salvaţi-mă de mine însumi"*.

Oleg adormi în fotoliul din faţa căminului. Carneţelul îi căzu pe jos, mîna lăsată peste braţul fotoliului se învineţise, iar venele umflate se reliefară puternic. „Ce obosit este!", se gîndi Lena. Stinse lumina şi se apropie să ridice carneţelul. Oleg mormăi ceva nedeslușit în vis, se mişcă şi se întoarse pe partea dreaptă. Plasa de pe cap îi alunecă un pic şi Lena văzu semne roşii, acolo unde sîrma apăsase pielea. „Mai e şi plasa asta groaznică. Cum o fi suportînd-o?". Îi luă plasa cu grijă de pe cap şi o îndesă în buzunarul scurtei.

A patru sute şaptezeci şi şasea zi

Primul lucru pe care-l văzu Oleg cînd ieşi afară, dimineaţa era o navă. Deasupra păduricei, vîrful ei strălucea în razele soarelui ce abia se ridicase. La început, nu-i veni să-şi creadă ochilor, dar cînd fugi prin pădurice şi se opri în poiană, nava se desfăşură în toată splendoarea ei — înaltă, pe trei braţe solide de aterizare, ce intraseră printre pietrele arse. Trapa era deschisă, iar pe sol stăteau două fiinţe în costume de scafandru.

„Să fie oare ăsta sfîrşitul? Navă. Oameni. Sau poate nu mai seamănă cu oamenii? Măcar de-ar fi oameni!".

O clipă ezită, apoi fugi înainte, ţipînd si agitîndu-şi mîinile. L-au observat.

La vreo douăzeci de metri de navă, Oleg trecu la pas. Reuşise deja să vadă, pe corpul navei, inscripţia „Orion-Beta". Se opri în apropierea lor şi spuse încet:

— Ei bine, bună ziua, pămînteni...

S-au uitat unul la altul şi au spus ceva. Prin cască nu se auzea nimic. Atunci el scoase carneţelul din buzunar şi scrise cu pixul: „Deschideţi filtrele. Nu e nici un pericol". Din nou s-au uitat unul la altul, sfătuindu-se. Cel din stînga se apropie, luă carneţelul şi scrise. „Cine sînteţi"? „Sînt din echipajul «Regula-Gamma». Am avut o avarie. Oleg Blinov" Din nou se sfătuiră şi, gesticulînd, îl invitară în navă. Oleg aprobă, dînd din cap.

În ecluză, Oleg primi o mască, apoi se deschiseră ventilatoarele. Într-un sfîrşit, intrară în navă, necunoscuţii îşi deschiseră filtrele şi începură să se dezbrace, uitîndu-se curioşi la Oleg. Iar pe el îl gîtuia bucuria.

— Băieţi... Pămînteni... Dragii mei... Cît de mult v-am aşteptat...

Cel care scrisese în blocnotes se apropie, îl îmbrăţişă şi ţinîndu-l de umeri, îl întrebă:

— Sînteţi russian? Eu nu vorbeşte bine russian... Noi este din United States.

— Ce importanţă are, fir-ar să fie! Drace, ăştia nu mă înţeleg... E totuna, n-are importanţă, andifrend. înţeleg... ai Speak English, but my English is not so good...

Ei au rîs. I-au bătut prieteneşte pe umăr şi s-au prezentat: Tom Drake, Jim Collins. Apoi l-au dus în cabina de comandă.

Oleg îl recunoscu pe căpitan. Era Still T. Davidson, comandantul a trei nave interstelare, eroul Pămîntului. Oleg se prezentă.

— Oleg Blinov, planetolog, Regula-Gamma.

* În rusă: Spasite ot sebia (n. tr.)

— Still Davidson, comandant, Orion-Beta.
— Mister Davidson, aş fi vrut să vorbesc cu dumneavoastră între patru ochi.
Ceilalţi doi, schimbînd priviri, ieşiră din cabina de comandă, închizînd uşa după ei.
— Mister Davidson... începu Oleg.
— Mă cheamă Still.
— Bine, Still... spuneţi-mi, mergeţi pe Pămînt?
— Da.
— Trebuie să merg pe Pămînt. Nava mea este avariată.
— Am văzut-o pe orbită şi am auzit şi mesajul.
— Da. Puteţi să mă luaţi cu dumneavoastră?
— Desigur, Oleg.
— Numai că, vedeţi, nu sînt singur aici. Sînt cu soţia şi copilul.
— Îi luăm şi pe ei, bineînţeles.
— Nu, Still, ei trebuie să rămînă. Nu pot să-ţi spun totul, dar... Ei nu pot pleca de aici.
— Şi nu vă e teamă să-i lăsaţi pe planetă?
— Nu. Nu e nici un pericol. Sînt bine adăpostiţi, dar nu pot să-i iau. Şi nu pot să-ţi explic mai amănunţit.
— Nu găseşti, Oleg, că asta sună cam straniu?
— Desigur, Still, dar deocamdată nu pot să spun nimic mai mult.
— Şi ce o să spuneţi pe Pămînt?
— Acolo am să pot spune tot adevărul.
— Să zicem. Dar ce-o să le spuneţi lor?
— Am să le spun că veniţi de pe Pămînt, că o să comunicaţi la bază prezenţa noastră aici şi că vor trimite o navă după noi. Am să plec cu voi, dar ei nu vor şti asta. Apoi mă voi întoarce după ei.
— Aşa deci... Şi ce am să spun echipajului?
— Acelaşi lucru... sau ce doriţi. Iar acum, Oleg se ridică, vă rog pe dumneavoastră ca, împreună cu tot echipajul, să-mi vizitaţi casa. Aici se poate şi fără costumul de scafandru. Este o planetă absolut inofensivă în sensul atmosferei şi microorganismelor. Pentru orice eventualitate, luaţi laserul.
Davidson apăsă butonul de apel. Echipajul se adună în cabina de comandă.
— Gentlemani! Ruta noastră se modifică. Trebuie să cercetăm acest sistem. Ne va însoţi ca pasager şi mister Oleg Blinov. Acum sîntem cu toţii invitaţi la mister Blinov. La post rămîn Tom şi Kenneth. Toată lumea să se bărbierească şi să-şi pună uniforma de gală. Vom ieşi fără scafandre. Luaţi şi laserele. Ceva întrebări? Sînteţi liberi.
Cînd au rămas din nou singuri, Davidson, uitîndu-se pe hublou, îl întrebă pe un ton liniştit:
— Vă convine cum am spus, mister Blinov?
— Da, sir. Pe deplin.
Masa a decurs bine. Oaspeţii au lăudat tot: şi casa, şi masa, şi gazdele, şi mai ales stăpîna. Le-a făcut plăcere să se joace şi cu Saşka, ţinîndu-l în braţe şi cîntîndu-i lucruri de neînţeles, în timp ce el gîngurea vesel, cu ochii larg deschişi, şi socotea pe degete.
Davidson vorbea cu Lena într-un colţ:
— Ms. Blinov, cercetarea acestui sistem planetar ne va lua minim două luni, timp în care de-abia vom reuşi să adunăm frînturi, cum se zice... firimituri de informaţii. Poate să mai dureze, dar nu foarte mult, maxim jumătate de an. După cîte am aflat, aţi aşteptat mult mai mult.
— Da, sîntem aici de un an şi jumătate.
— Dar văd că v-aţi aranjat foarte bine.
— O, pe toate astea Oleg le-a făcut.
— Cum? Singur? E oare posibil ca un singur om să facă atîtea? Păi atunci e o minune.
— Desigur, o minune. Sau minunile-minunilor.
— Poftim?...
— Eh, rîse Lena, e atît de specific ruşilor încît nici un străin, oricît de bine ar şti limba, nu poate să înţeleagă. Este un idiom rusesc străvechi. Minunea-minunilor. Se întîlneşte mai ales în poveşti şi e întotdeauna folosit la singular. Oleg glumeşte desigur, cînd obişnuieşte să-l folosească la plural.
— Acum am înţeles, iar pe viitor am să spun întotdeauna, minunea-minunilor. Şi totuşi minunea cea mai mare de pe această planetă este gazda noastră fermecătoare. Aşa este gentlemani?
Gentlemanii aprobară, dînd din cap.
— Iar acum... Davidson se ridică. E timpul. Mîine la ora optsprezece, timpul de la bord, luăm startul.
— Vom veni, spuse Oleg. Iar acum vă conduc.

Oleg mergea încet spre casă. Se simţea un ticălos. Despărţirea ce se impunea, îndepărtarea de Lena şi Saşka îl întrista. Încerca să se convingă că este o necesitate. În el se luptau două dorinţe: ori să se întoarcă pe Pămînt, să trăiască ca toţi oamenii şi să uite frica pentru totdeauna, ori să rămînă pe planetă cu cei dragi, unde a învăţat să fie zeu, dar a rămas sclav. Sclavul propriei lui frici. Să se întoarcă şi să devină om, dar să fie singur. Sau să rămînă cu oamenii dragi. Dar sînt oare oameni? Nu sînt adevăraţi. El singur i-a creat. Dar Saşka? Este autentic ori nu? Sau e numai pe jumătate? Să plece şi să trădeze. Chiar falşi fiind, îi sînt dragi. Sau să rămînă cinstit faţă de ei, faţă de sine însuşi şi să stea aici pentru totdeauna, să tînjească toată viaţa după un cer albastru şi după oameni adevăraţi... Şi să-i urască pe cei falşi...
Plîngea şi înjura tare. Inima strîngîndu-i-se chinuitor, lacrimi, încercări de a găsi o soluţie — nu erau decît încercări de a se tîrgui cu conştiinţa. Deja se hotărîse cu mult înainte şi alesese, încă de cînd vorbise cu Davidson, ba chiar mai dinainte, atunci cînd văzuse nava.

A patru sute şaptezeci şi şaptea zi

Deja îşi luaseră rămas bun de la americani şi se îndepărtaseră, în luminişul pădurii. Lena îl ţinea în braţe pe Saşka. Oleg îi privi şi înţelese dintr-o dată că nimic nu-şi dorea mai mult decît să rămînă aici cu ei. Imediat însă îşi înăbuşi acest gînd şi spuse:
— Lena, aşteaptă-mă puţin, am uitat ceva. Mă duc repede pe navă şi mă întorc în zece minute.
Şi nici măcar nu-i sărută la despărţire.
În ecluza Orionului se opri şi, sprijinindu-se cu mîna de perete, închise ochii. Se concentră. Stătu aşa cîteva secunde. Deschise ochii. Alături de el, sprijinindu-se cu mîna de perete, stătea un om într-o salopetă roasă. Acesta săltă capul, se uită la dreapta, apoi la stînga şi se întoarse cu faţa spre Oleg.
— Oleg, spuse încet Oleg. Eşti tu... sau eu? Drace, cum să mă adresez mie însumi?
— Da, Oleg, sînt eu. De fapt, tu.
— Doar ştii şi înţelegi totul?...
— Da, ştiu şi înţeleg totul.
— Ai să faci totul cum trebuie. Şi încă ceva: m-am creat pe mine însumi nu chiar aşa cum sînt. Eşti mai bun. Mai cinstit, mai curajos... Şi îi iubeşti, nu-i aşa? Iar pentru tine nu va fi o problemă de plecare sau rămînere pe planetă.
— Desigur, Oleg, fii fără grijă. Noroc!
— Şi ţie la fel. Hai!
S-au îmbrăţişat şi s-au sărutat. Apoi dublura se întoarse şi sări cu uşurinţă afară. Trapa se închise. Oleg deschise uşa şi intră în elevator.
Sus îşi strecură capul pe uşa cabinei de comandă şi spuse:
— Sînt aici, comandante. Totul e-n regulă.
— Damned it, sări Davidson, dacă asta sînteţi dumneavoastră, atunci cine e ăla care fuge spre pădurice, şi el arată cu degetul pe ecran.
— Şi ăla tot eu sînt. Ce importanţă are, coman-

dante? Pur şi simplu, încă un lucru de neînţeles, cum s-ar zice minunile-minunilor. Pe această planetă mai sînt şi alte minuni.

— Înţeleg. Minunea-minunilor, da? Well.

— E timpul, comandante. 17.57. Găsesc un pat liber?

— Da, a cincea cabină, al doilea pat. Grăbeşte-te. Oleg, gîfîind din cauza alergării, stătea alături de Lena şi se uita la navă. Sub duze se învolbura în fum gros, se ridică un nor de praf şi din el ieşi vîrful Orionului, pentru o clipă. Se opri suspendat pe un stîlp de foc, se urni încetişor în sus, apoi prinse viteză. Coloana de foc crestea din norii de fum, propulsînd racheta spre înălţimi, apoi se auzi un tunet nesfîrşit, vîrtejul rupse frunzele pomilor. Oleg de-abia reuşi să se ţină cu o mînă de un pom, iar cu cealaltă să o susţină pe Lena.

La întoarcere, îl cără el pe Saşa, mirîndu-se necontenit cît de cald este.

Oleg îl rugă pe Davidson să găsească „Delta". Voia să-şi ia scafandrul şi ceva din mărunţişuri. La început, comandantul îl refuză, dar Oleg îl convinse, promiţîndu-i că vor lua combustibilul din rezervoarele „Deltei" pentru Orion. Manevrară cîteva ore, pînă cînd radarul puternic reperă „Delta" în depărtare. Totul decurse normal, rezervoarele „Orionului" se umplură, iar Davidson spuse zîmbind politicos:

— Plătiţi destul de mărinimos zborul dumneavoastră.

— Nici nu merită să discutăm fleacurile astea.

— Scuzaţi-mă, mister Blinov, dar sînteţi un om straniu.

— Ştiu, sir, şi eu am observat asta, într-o seară, după cină.

— Well, mormăi Davidson şi dădu din cap.

Luară startul spre Pămînt la ora trei, iar la trei douăzeci şi cinci Oleg zbură din pat şi văzu cum se topesc pereţii cabinei în negreala cosmosului. Reuşi să închidă filtrul căştii ermetice şi un timp zbură ţinîndu-şi respiraţia, în timp ce bolta înstelată se rostogolea în jurul lui.

„Totul e miraj! Totul! Acum chiar totul! Lasă, aşa îmi trebuie", şoptea el disperat. Dispăruse totul, şi nava şi Davidson şi Tom şi Jim şi Kenneth... Totul nu fusese decît un miraj. Născociri de vis. „Probabil că e timpul să mor", îşi spuse el şi întinse mîna spre închizătoarea căştii. Brusc îl năpădi însă frica de moarte, urîtă, imensă şi nesfîrşită precum cosmosul. În urechi îi răsuna un urlet şi deja nu mai ştia, ţipă el sau moartea? Şi aşa cum înecatul dă din mîini cu ultimele forţe, punînd totul într-un avînt disperat, tot aşa şi Oleg, pînă la ultima celulă, ţîşni spre viaţă. „Nu, încă nu e pierdut totul, încă mai pot să mă întorc, să aterizez!" Vîslind din mîini, îşi orientă corpul şi dădu drumul la motoraşul din raniţă, dar combustibilul se termină repede, iar pînă la planetă erau mai mult de trei mii...

Au urmat două ore de aşteptare. Două milioane de veşnicii, două milioane de încercări pentru a învia motoraşul, două milioane de decedări şi învieri, iar cosmosul se năpusti în salturi spre el, storcîndu-l şi aducîndu-l la dimensiunile unei molecule şi îl elibera în silă pentru un moment, să dea timp renaşterii speranţei, apoi din nou îl storcea, într-atît de mult, încît nu mai rămînea nici un loc pentru speranţă.

După două ore însă, era deja destul de aproape de planetă, motoraşul se „aprinse" din nou, iar planeta se tîra spre el, umplînd tot spaţiul, apoi auzi primul foşnet al atmosferei ce-i atinse scafandrul şi atunci începu să materializeze paraşute. Se rupeau în bucăţi, dar el crea mereu altele noi, pînă cînd, în sfîrşit, rămase suspendat sub cupolă şi vîntul îl duse încet spre planeta luminată de primele raze ale răsăritului.

A patru sute şaptezeci şi opta zi

Oleg se trezi dimineaţa devreme, cînd pe cer abia începuseră să licărească norii din cele mai înalte straturi. Pădurea era învelită cu un val de ceaţă, iar pe iarba vineţie strălucea roua. Studie cu plăcere noua casă. Bîrnele cabanei, de jumătate de metru grosime, erau acoperite de muşchi, iar deasupra geamurilor atîrna acoperişul din stuf. În cuib, pe coşul înalt, se foiau berzele. Şi dintr-o dată, i se păru că deasupra coşului pluteşte un fumuleţ alburiu. De unde? Nimeni nu făcuse focul... Uitîndu-se însă mai atent, îşi înţelese greşeala. În depărtare cobora încet o paraşută. „Cineva nu a avut noroc", se gîndi Oleg şi se repezi la elicopter.

Cînd se apropie, omul reuşise să strîngă paraşuta şi acum aranja curelele. Era în costum de scafandru, cu casca pusă şi stătea cu spatele, de aceea Oleg nu-l recunoscu de prima dată. Sări din cabină şi se opri dezorientat.

— Tu eşti? De unde? Doar ai plecat... Sau eşti al treilea?

— Ce-am mai zburat! La naiba! Totul e miraj... Nu există nimic, nimic adevărat în afară de mine, idiotul... Am crezut, prostovanul de mine... Totul — doar miraje, stîrpituri, creaturi, cum eşti tu şi ea.

Oleg stătea cu mîinile în jos, negăsindu-şi cuvintele. Celălalt se aplecă din nou deasupra paraşutei şi tăcu. Apoi încremeni, de parcă i-ar fi venit în minte un gînd neaşteptat, şi rosti cu o voce surdă şi parcă străină:

— Iartă-mă, dar nu sînt al treilea. Sînt primul. Şi singurul!

Se întoarse brusc şi ridică fulgerător mîna ce ţinea un pistol. Pe Oleg îl plezni în ochi o stea orbitor de sclipitoare...

Vîntul purta scrumul, dar oasele arse rămaseră. A trebuit să le îngroape.

Oleg ateriză cu elicopterul în curte şi privi îndelung noua sa casă. „Mda, acela era într-adevăr mai bun şi nici nu-i era frică. Apropo de asta, putea să şi materializeze. Nici nu-i de mirare. Doar am fost eu, deşi nu adevărat... Tot ce-a fost mai bun în mine el era. Iar eu l-am omorît..."

Îşi încleşta dinţii şi se îndreptă spre casa lui veche.

Lena încă mai dormea. Intră încetişor la baie şi îşi freca mult timp mîinile cu apă fierbinte. Tot i se părea că pe palme mai are nisip şi scrum şi continua să-şi frece mîinile cu peria şi săpunul, gîndindu-se că va mai trăi încă mulţi ani şi că în fiecare zi va încerca să-şi curețe mîinile de nisip şi scrum...

Traducere: ***VALERIAN STOICESCU***

Pictura de C. IONCEL

ULTIMUL MODEL

SORIN ŞTEFĂNESCU

– Pusii...

– Da, dragule... miorlăi „Pusi", răsucindu-se uşor în întuneric.

– Hai Pusilică, hai scoală-te...

– Mmmm...

– Hai, lasă nazurile...

– Mmmm...

Mel coborî din pat. Aruncă o privire distrată pantofului din piciorul drept. Prin botul ferfeniţit, degetul mare iese afară, precum capul chel al unui vierme ce încearcă să se strecoare dintr-o scorbură.

Exact în clipa cînd se opri apăru locomotiva. Gigantică, neagră, cu alămuri strălucind prin norii de aburi şi fum împrăştiaţi în jur la fiecare pufăitură de animal apocaliptic.

Se holbează uluit la ochiul ciclopic al farului care-l orbeşte. A rămas nemişcat cu degetul arătător îndreptat spre cer. Apoi, ceva îi spune că dacă nu se fereşte şi continuă să se mire, în următoarele secunde va fi cu certitudine strivit. Drept urmare, face stînga-mprejur, şi-o rupe la fugă. Saltă cu disperare din traversă în traversă (de unde dracu' a mai apărut şina asta?!) incapabil să treacă dincolo de marginea terasamentului. Simte că se sufocă. Faţa i s-a umezit. Limba îi atîrnă bălăbănindu-se în ritmul ţopăiturilor deznădăjduite, încurcîndu-i-se între picioare. Pe neaşteptate, un zgomot asurzitor de fiare strivite, răsucite, îngrămădite, izbucneşte în urma sa.

Se uită peste umăr.

Se opreşte.

Inima se încrînceneaază.

Acolo, încălecată de monstrul negru care pufăie plin de satisfacţie, MAŞINA se transformă treptat şi inexorabil într-un maldăr inform de table, sîrme şi cauciuc. Din mijlocul lui, sunetul tînguitor al claxonului se scurge sacadat, cînd hîrîit, cînd ascuţit, strigăt disperat de fiinţă în agonie.

Mel priveşte buimac, perplex şi neputincios. De ce? De ce?! Cincizeci de mii!... Cincizeci de mii! Se duc pe Apa Sîmbetei! Maşina! MAŞINA LUI! De ce?! DE CE?!

Ochii. Se deschid larg. Ceva alb... Alb... Claxonul!... C l a x o n u l!...

Mel s-a trezit. Este leoarcă de sudoare. Cu un braţ şovăitor caută deşteptătorul. O lovitură şi zbîrnîitul încetează ca retezat cu ghilotina.

Oftează.

Mel oftează în fiecare dimineaţă din clipa în care se trezeşte şi pînă cînd se urcă în maşină, în MAŞINA SA. Asta este situaţia acum, de cînd are maşină, pentru că oftatul a început pe cînd era mic, mic de tot. Mai întîi (presupune Mel) pentru că ma-sa nu-l lăsa să sugă atît cît voia. A trecut la etapa următoare a oftatului cînd, vînăt pînă în albul ochilor, cu toate urletele scoase, nu era chip să obţină jucăria dorită. Apoi, a început să meargă la şcoală. Faptul că trebuia să înveţe nu-l deranja prea mult. În schimb, perspectiva şuturilor şi ghionţilor primiţi de la colegii mai solizi îi amăra zilele. Astfel încît a continuat să ofteze. Oricînd şi oriunde s-ar fi aflat era inevitabil cel mai pricăjit şi mai neînsemnat dintre băieţi. Cu timpul însă, analizîndu-se atent, a observat o schimbare: ofta parcă altfel. A realizat şi de ce: fetele îl cam ocoleau, iar atunci cînd nu se întîmpla acest lucru nu era în stare decît să privească în pămînt şi să... ofteze. Tot mai îngrijorat a apelat la serviciile unui medic (anii trecuseră şi-şi putea permite medicul său personal). Dar oftatul n-a dispărut. În schimb, din cînd în cînd, a început să sughită. În general, după a treia pastilă, adică seara. A renunţat la tratament şi, la recomandarea unui prieten, s-a supus toanelor altui specialist. Acesta l-a ciocănit, l-a pus să numere, să alerge, să sară coarda, să scoată limba, să se joace cu cercul şi cu mingea (era o minge cu tot felul de buline colorate de te lua ameţeala cînd o priveai rostogolindu-se) să mîzgălească cu carioca pe nişte foi albe ce erau adunate într-un dosar, apoi i-a arătat nişte mîzgălituri, făcute de altcineva, întrebîndu-l ce reprezintă şi, într-un tîrziu, cînd a simţit că i se urcă sîngele la cap de efort şi concentrare îndelungată, individul în halat alb şi ochelari cu două funduri de sifon în loc de lentile, l-a privit fix şi i-a zis aşa, dintr-o dată, că are o stare depresiv maladivă dublată de un accentuat complex cronic de inferioritate, ce a debutat încă din primele secunde de după naştere. În concluzie este cert că suferă niţel cu nervii, nu că ar avea prea mulţi, nu, doamne fereşte, ci din contră, iar ăia care sînt, sînt cam moi. Ar trebui să ia viaţa în piept, cu curaj, să lupte cu ea şi, la fiecare victorie, dacă va avea norocul de aşa ceva, să tragă un urlet ca Tarzan şi să-şi lovească cu pumnii coastele subţiri şi pieptul scobit! Numai aşa se va întări! Trebuie să facă fapte mari, să apară în ziare, la radio, la televizor, să stîrnească invidia cunoscuţilor, necunoscuţilor şi mai ales a prietenilor, să-şi facă duşmani, să-l adore femeile, să-l urască bărbaţii şi să leşine fetele în timpul apariţiilor sale publice. Are maşină? Nu, n-are. Atunci să-şi cumpere! Ar fi un început! Da, dar... Jos ochelarii, să-şi pună lentile de contact! Da, dar... Vă este teamă?! Păi, ştiţi, circulaţia de astăzi... Nu-i nimic! Aşa se căleşte curajul! O maşină puternică, viteză maximă oricît de îngustă şi aglomerată ar fi şoseaua! Ştiţi, eu... Trebuie să fie de ultimul tip, eventual sport, şi o vopsea metalizată, un roşu, un roşu metalizat! Păi... Îmi arunc toate diplomele pe foc şi mă apuc de cerşit dacă nu veţi fi asaltat, sufocat de cele mai frumoase femei! Sufocat?! Eh, ziceam aşa, ca să fiu mai sugestiv. Dar să ştiţi, o maşină este cel mai bun început al tratamentului. Şi neapărat ultimul tip, dacă se poate chiar o comandă specială. Să vedeţi atunci invidii, ură, adulaţie, ehe!... Dar ştiţi, profesiunea mea... eu sînt funcţionar şi, şi financiar, nu prea... Cu atît mai mult! Trebuie să vă căliţi, să vă aruncaţi în braţele aventurii, să vă îmbătaţi cu frisoanele ris-

cului! Aveți ceva economii, nu? Eh, nu prea... Dar vreo proprietate, ceva, ceva de valoare? Da, casa, casa lăsată de părinți... Perfect, perfect! Sîntem salvați! Ipotecați, ipotecați totul! Cunosc eu pe cineva și vă veți alege cu cel mai grozav automobil! Un prototip, o comandă specială, numărul Unu din toate numerele UNU!... Uf, da' bine, cum o să aleg eu, uf, cum pot să aleg eu așa ceva? Nu-i nimic, lăsați, ne vom descurca! Împreună vom face minuni domnul meu, mi-nuni vă asigur! Veți fi vin-de-cat! Vin-de-cat!

Mel aruncă o căutătură mîngîietoare caroseriei sclipitoare așezată frumos, în fața casei. Stă în prag cu ușa larg deschisă, picioarele ușor depărtate și mîinile vîrîte dezinvolt în buzunarele pantalonilor. Prin lentilele speciale de contact, care dau o culoare de un azuriu profund ochilor săi altădată spălăciți și miopi, privirea este strălucitoare. O dantură perfectă, un șirag de perle (cei drept false) sclipește de sub mustața neagră aranjată „a la mafioți". Obrazul arămiu („Rază de soare" bronzează rapid, eficace și mai ales, ieftin!) bine ras, respiră prin toți porii aerul proaspăt poluat al dimineții. Cu vîrful pantofului drept, perfect lustruit, răsfiră cele cîteva plicuri lăsate de poștaș sub ușă. Mda, nimic interesant. Ah, nu, ceva de la M.G.M.

Se apleacă. Prinde cu două degete dreptunghiul alb și subțire. O s-o citească pe drum sau la birou...

Cu pași elastici se apropie de automobilul care îl așteaptă strălucitor și parcă nervos, ca un animal tînăr și puternic gata să înghită kilometri și orice altceva îi va ieși în cale.

Într-adevăr, se simte un alt om! Este înglobat în datorii, dar cine nu este în ziua de astăzi înglobat în datorii?! Este vizitat în fiecare lună de un individ cu mutră dubioasă și căruia dacă nu-i pune în palma ca o cazma plicul cu rata scadentă îi va scoate, pentru început ca avertisment bineînțeles, un ochi, îi va smulge o ureche sau îi va reteza un deget. Dar cine este scutit astăzi de serviciile unor astfel de cetățeni onorabili?!

Totuși, ce mai contează toate acestea cînd este posesorul, fericitul proprietar al unui automobil, comandă specială, în valoare de nu mai puțin de cincizeci de miare!? Trei sute de cai, trei sute la oră, trei sute kilograme greutate, trei locuri pe bancheta din față. Trăiască numărul trei!

Mel demarează încet. Este relaxat. Fotoliul îi cuprinde trupul într-o îmbrățișare caldă și plină de afecțiune.

Dar consumul! Consumul este nemaipomenit! Mașina asta este epocală! Revoluționară!

Strînge încetișor volanul. Simte contactul fotoliului, moale, elastic, plăcut și, pentru o clipă, gîndul se îndreaptă spre atingerea delicată a pielii unei tinere femei.

Nimic! Zero! Nici măcar n-are rezervor!

Privirea îi alunecă pe tabloul de bord, apoi coboară și se oprește asupra plicului M.G.M. aflat în nișă.

Treizeci de mii de kilometri!... Și n-a pus nici măcar o picătură de benzină! De fapt nici n-ar avea unde s-o toarne! Motor are, asta-i sigur, deși capota este sigilată și i s-a atras atenția că numai cei de la M.G.M. au voie să umble acolo. Are și țevi de eșapament. Două. Strălucitoare și ușor înclinate în sus, ca la mașinile de curse. Dar de cînd conduce n-a observat să fi ieșit prin ele nici cea mai ușoară adiere. De la un timp nutrește bănuiala că ar fi vorba de ceva electric, multe chestii fiind montate numai așa, de formă. Oricum, pîna acum n-a cheltuit nici măcar un cent pe combustibil!

O căldură. Îi sesizează inconștient prezența absorbit încă de operația desfacerii dreptunghiului cu antetul M.G.M. Brusc, realizează că nu-și mai poate ridica mîinile. În aceeași clipă căldura s-a transformat în fierbințeală, cuprinzîndu-i spatele. Reflex, piciorul apasă frîna.

Mașina s-a oprit, dar Mel tot nu se poate degaja. Observă îngrozit excrescențele tentaculare înflorite, nu știe cînd și cum, din buzele fotoliului, încolăcite peste brațe, fixîndu-l parcă irevocabil în cupa ce-i arde acum pielea. Tetiera, dintr-o dată moale, lipicioasă, se prelinge pe creștet ca o meduză.

Colți?!... Colți!!... Mulți, ascuțiți, puternici... Din spătar, din tetieră, din...

Asta-i a treia zi. E clar, n-a clintit-o nimeni.. Dacă n-o plimbă i se duce dracului reputația!...

Degetele scurte, plinuțe ca niște cîrnăciori, dar versate și sensibilizate de prelucrarea a sute de încuietori, freamătă nerăbdătoare.

E trăznet! Mălăiețu' care a plantat-o aci nu duce lipsă de poame... Nu-l plîng eu! Are de un' să-și tragă alta!...

Fața rotundă, mîncată de vărsat, devine mai roșie decît de obicei. Fără să clintească nici măcar un milimetru capul țuguiat și neted ca un bolovan, rotește neliniștit ochii bulbucați iscodind în toate direcțiile.

Nici cotîrlele nu trec p'aci...

Cu stînga în buzunarul pantalonilor ce flutură în jurul picioarelor conice, apendice nesemnificative ale șezutului elefantin, se angajează în traversarea carosabilului, astfel încît să treacă chiar pe lîngă mașină.

Trei zile cu cheile în contact! Dacă și ușa-i deschisă, a mea ești!...

Pășește dezinvolt. Degetele mîinii drepte mîngîie ușor caroseria rece. Apoi, luînd-o înaintea trupului, se opresc pe clanța. Apasă. Un declic. În secunda următoare, omul este pe scaunul șoferului și portiera din nou închisă.

Încet, automobilul o ia din loc, depărtîndu-se lin, o pată sîngerie ce alunecă pe strada pustie torcînd moale și liniștitor.

Mă pupă Tinichea! Un machiaj cum știe el și douășpatru de ore e și măritată în alt stat! Iar din zestre ciugulim și noi ceva grăunțe...

Se afundă relaxat în cupa ce-l îmbrățișează cald și tandru.

E trăznet! În definitiv, după ce-o aranjează, poate mi-o lasă și mie puțin... Ce dracu'? Să am și eu o bucurie, că d'aia mă spetesc!...

Prin țevile de eșapament strălucitoare și orientate în sus ca la mașinile de curse, doi bulgări de materie întunecată se rostogolesc afară aplatizîndu-se pe asfalt cu un plescăit umed. Împrăștie un miros greu dar nimeni nu este prin apropiere pentru a-l simți.

CUŞCA

BERTRAM CHANDLER

Captivitatea este întotdeauna o experienţă umilitoare oricît de filozofic ar privi lucrurile prizonierul. Captivitatea este prin ea însăşi ceva neplăcut, dar captivul poate, cel puţin, să vorbească cu cei care l-au închis, poate să-şi exprime necesităţile şi, uneori, poate să discute cu ei de la om la om.

Captivitatea este de două ori umilitoare atunci cînd cei care te-au capturat te tratează, de bună credinţă, ca pe un animal inferior.

Echipajul de pe nava de patrulare ar putea fi, poate, scuzat pentru că nu şi-a dat seama că supravieţuitorii de pe nava interstelară Lode Star (Steaua Polară) sînt fiinţe raţionale. Trecuseră cel puţin 200 de zile de cînd asolizaseră pe planeta fără nume — o asolizare nedorită datorată faptului că generatoarele Erenhaft, solicitate cu mult peste capacitatea lor din cauza defectării unui regulator electronic, propulsaseră nava departe de zonele obişnuite de zbor, către o regiune nepopulată a Spaţiului. Lode Star a asolizat în condiţii relativ bune; dar la scurt timp după aceea (nenorocirile nu vin niciodată singure) sursa de energie a navei a ieşit de sub control şi căpitanul a ordonat secundului să evacueze pasagerii şi pe acei membrii ai echipajului care nu erau necesari pentru efectuarea reparaţiilor şi să-i ducă la o distanţă cît mai mare de navă.

Hawkins şi tovarăşii săi erau departe cînd o flacără însoţită de o explozie nu prea puternică a luminat o clipă cerul. Majoritatea doreau să se întoarcă să vadă ce s-a întîmplat, dar Hawkins i-a împiedicat cu înjurături şi, după caz, cu forţa. Din fericire se aflau într-o zonă mai înaltă decît cea unde rămăsese nava şi astfel au scăpat de căderile radioactive.

Cînd flăcările păreau a se fi potolit, Hawkins împreună cu dr. Boyle, medicul navei, s-au reîntors la locul dezastrului. Temîndu-se de radioactivitate, cei doi s-au ţinut la o distanţă rezonabilă de micul crater fumegînd, ce marca locul unde fusese nava. Era cît se poate de evident că căpitanul împreună cu ofiţerii şi tehnicienii săi nu mai erau decît particule infinitezimale în norul incandescent ce-şi înălţase ciuperca spre cerul întunecat.

După aceea, cei cincizeci şi ceva de bărbaţi şi femei, supravieţuitorii de pe Lode Star, au început să degenereze. Nu era un proces rapid — Hawkins şi Boyle ajutaţi de un comitet format din pasagerii mai responsabili s-au străduit să menţină o structură organizată. Dar încercarea lor avea puţini sorţi de izbîndă. Şi asta în primul rînd din cauza climei. Era caldă, întotdeauna în jur de 85° Fahrenheit. Apoi era umedă — o ploaie fină şi caldă cădea tot timpul. Aerul era încărcat cu sporii unor ciuperci — din fericire acestea nu atacau pielea, dar se dezvoltau pe materia organică moartă, şi implicit pe haine. Intensitatea dezvoltării lor pe metale şi pe materialele sintetice ce formau o bună parte din îmbrăcămintea naufragiaţilor era doar cu puţin mai mică.

Existenţa unui pericol exterior ar fi ajutat la menţinerea moralului. Dar nu existau animale periculoase. Erau doar nişte mici creaturi cu piele netedă semănînd oarecum cu broaştele, care săreau prin tufişurile îmbibate cu apă, iar în numeroasele rîuri se aflau creaturi asemănătoare peştilor de mărimi variind de la cea a unui rechin la cea a unui mormoloc, toate posedînd agresivitatea celui din urmă.

Hrana nu a constituit o problemă după primele cîteva ore de foame. Voluntarii au încercat un soi de burete suculent ce creştea pe trunchiurile unor plante uriaşe cu aspect de ferigă declarînd că este bun la gust. După trecerea a circa cinci ore nu s-au plîns de dureri abdominale şi nici nu au murit, aceasta a făcut ca buretele respectiv să devină hrana de bază a supravieţuitorilor. În săptămînile ce au urmat s-au descoperit alte ciuperci, nişte fructe şi rădăcini, toate comestibile, care au furnizat o variaţie binevenită a meniului.

Focul, în ciuda căldurii permanente, era lucrul care le lipsea cel mai mult. Cu ajutorul lui ar fi putut să-şi îmbogăţească hrana, prinzînd şi gătind creaturile asemănătoare broaştelor din păduri şi peştii din rîuri. Cîţiva, mai tari din fire, au mîncat aceste vietăţi

Desen de EMIL BOGOS

crude, dar majoritatea nu se simţeau în stare să facă acest lucru. De asemenea, focul ar fi ajutat la îndepărtarea întunericului din nopţile lungi şi ar fi înlăturat, prin lumina şi căldura sa, iluzia de frig produsă de nesfîrşita cădere a apei ce şiroia pe fiecare frunză şi ramură.

Cînd părăsiseră nava, majoritatea aveau brichete, dar brichetele s-au pierdut atunci cînd buzunarele, împreună cu îmbrăcămintea, s-au dezintegrat. Oricum, toate încercările de a face focul, chiar în zilele cînd încă aveau brichete, au eşuat şi Hawkins jura că nu există nici măcar un singur punct uscat pe planeta aia blestemată. Acum facerea focului era practic imposibilă; chiar dacă ar fi avut printre ei un expert în aprinderea focului prin frecarea a două beţe uscate tot nu ar fi găsit materialele necesare.

Şi-au stabilit sălaşul pe creasta unui mic deal. (Nu exista, după cîte şi-au dat seama, nici un munte). Era o zonă mai puţin împădurită decît cîmpiile înconjurătoare, iar solul era mai puţin mlăştinos. Din frunzele plantelor asemănătoare ferigilor au reuşit să-şi facă nişte adăposturi rudimentare, mai mult de dragul intimităţii decît pentru confort. Apoi s-au agăţat cu disperare de formele organizatorice ale lumii din care veniseră şi au ales un consiliu. Boyle, medicul navei, a fost numit şef. Hawkins, spre surpriza sa, a fost ales membru al consiliului cu o majoritate de numai două voturi. Gîndindu-se ulterior la acest fapt şi-a dat seama că mulţi dintre pasageri nutreau încă resentimente faţă de echipajul navei pentru situaţia în care se găseau.

Prima întrunire a consiliului s-a ţinut într-o colibă — dacă putea fi numită astfel — special construită în acest scop. Membrii consiliului s-au aşezat în cerc. Boyle, preşedintele, s-a ridicat încet în picioare. Hawkins zîmbi amar comparînd nuditatea medicului cu atitudinea pe care acesta şi-o asumase în calitatea sa de preşedinte. Ideea de demnitate umană părea ilară în starea în care se găsea, cu părul lung şi nepieptănat şi cu o barbă zburlită, înspicată de fire cărunte.

— Doamnelor şi domnilor — începu Boyle.

Hawkins privi în jur la trupurile palide şi dezgolite, la părul murdar, atîrnînd în şuviţe, la unghiile lungi şi negre ale bărbaţilor, la buzele nefardate ale femeilor. Se gîndi că el însuşi nu prea arată a ofiţer şi gentleman.

— Doamnelor şi domnilor — spuse Boyle. Am fost aleşi, după cum ştiţi, să reprezentăm comunitatea umană de pe această planetă. Sînt de părere că ar trebui să discutăm la prima noastră întrunire şansele noastre de supravieţuire, nu ca indivizi ci ca rasă.

— Aş dori să-l întreb pe domnul Hawkins care sînt şansele noastre de a fi descoperiţi şi salvaţi — interveni una din cele două femei membre, o fiinţă uscăţivă, cu coaste şi vertebre proeminente.

— Slabe — răspunse Hawkins. După cum ştiţi, nu avem posibilitatea de a comunica cu alte nave sau cu staţiile planetare din cadrul Sistemului Interstelar din Ghidare. Cînd ne-am abătut de la rută şi ne-am îndreptat spre această planetă am transmis un mesaj de ajutor, dar nu am putut preciza unde ne aflăm. În plus, nu ştim dacă mesajul a fost recepţionat.

— Miss Taylor — spuse Boyle iritat. Domnule Hawkins. Vă reamintesc că eu sînt preşedintele ales al acestui consiliu. Va fi timp pentru o discuţie generală mai tîrziu.

— După cum, probabil, majoritatea v-aţi dat seama, vîrsta acestei planete, biologic vorbind, corespunde în mare cu cea a Pămîntului în era carboniferă. După cum deja ştim nu există încă alte specii care să ne ameninţe supremaţia. La momentul cînd o asemenea specie va apare — ceva analog şopîrlelor gigantice din era triasică a Pămîntului — va trebui să fim bine organizaţi.

— Vom fi morţi! — strigă unul din bărbaţi.

— Noi vom fi morţi — admise doctorul, dar urmaşii noştri vor fi vii. Va trebui să decidem cum să le asigurăm un început pe cît de bun e posibil. Limba le va fi transmisă.

— Să lăsăm limba, doctore — spuse cealaltă femeie. Era o blondă micuţă, zveltă, cu o figură hotărîtă. Doresc să mă refer la problema descendenţilor. Reprezint femeile de vîrstă fertilă — sîntem cincisprezece cu toate, după cum ştiţi. Pînă acum fetele au fost foarte, foarte precaute. Avem motive să fim. Puteţi, în calitate de doctor, să garantaţi — ţinînd seama de faptul că nu aveţi nici instrumente, nici medicamente — naşteri normale? Puteţi garanta că copiii noştri vor avea şanse de supravieţuire?

Boyle renunţă la aerul său oficial ca la o haină veche.

— Voi fi sincer, spuse el. Nu dispun, după cum aţi arătat Miss Hart, nici de medicamente, nici de instrumente. Dar pot să vă asigur că şansele de a avea o naştere fără probleme sînt mult mai mari aici decît ar fi fost pe Pămînt, să zicem în secolul al XVIII-lea. Vă voi spune de ce. Pe această planetă, după cîte ştim (şi ne aflăm de destul timp ca să ştim) nu există nici un fel de microorganism dăunător omului. Dacă asemenea organisme ar fi existat, atunci trupurile acelora dintre noi care ar fi supravieţuit pînă în acest moment ar fi pline de infecţii. Desigur că majoritatea dintre noi am fi murit de septicemie de mult timp. Şi cred că astfel am răspuns la amîndouă întrebările.

— Nu am terminat — spuse ea. Mai e o problemă. Sîntem 53 de supravieţuitori bărbaţi şi femei. Sînt 10 perechi căsătorite, deci nu-i mai numărăm. Rămîn 33 de oameni din care 20 sînt bărbaţi. 20 de bărbaţi la 13 femei (nu sîntem noi, fetele, întotdeauna ghinioniste?). Nici una din noi nu e tînără,dar toate sîntem femei. Ce fel de organizare vom adopta? Monogamie? Poliandrie?

— Monogamie, desigur, replică rapid un bărbat înalt şi slab. Era singurul din cei prezenţi care era îmbrăcat — dacă se putea spune astfel. Nişte frunze în descompunere legate în jurul mijlocului cu o liană cu greu serveau unui scop util.

— În regulă atunci, spuse fata. Monogamie. Pot spune că şi eu prefer această cale. Dar vă previn că dacă aceasta e calea pe care vom merge vor fi probleme. Şi în orice crimă care implică pasiune şi gelozie, femeia e o victimă potenţială la fel ca oricare bărbat. Iar eu nu doresc acest lucru.

— Ce propuneţi atunci, Miss Hart? — întrebă Boyle.

— Iată ce, doctore. În ce priveşte formarea cuplurilor vom lăsa dragostea de o parte. Dacă doi bărbaţi vor dori aceeaşi femeie, decizia să se ia prin luptă. Învingătorul va lua fata, şi o va păstra.

— Selecţie naturală... murmură medicul. Eu sînt de acord, dar să supunem la vot.

Pe creasta dealului exista o mică depresiune, o arenă naturală. În jurul ei stăteau naufragiaţii — toţi cu excepţia a patru din ei. Unul din cei patru era doctorul Boyle care descoperise că obligaţiile sale de preşedinte includeau şi pe cele de arbitru; se susţinuse că el era cel mai competent să decidă cînd să întrerupă lupta pentru a evita vătămări grave. Un altul din cei patru era o fată, Mary Hart. Ea găsise o ramură cu crenguţe dispuse ca dinţii unui pieptene cu care îşi pieptenase părul şi împletise o cunună de flori galbene pentru învingător. Era aceasta, se întreba Hawkins în timp ce se aşeza alături de ceilalţi membrii ai consiliului, o imitaţie a unei ceremonii nupţiale pămîntene, sau o întoarcere la vremuri îndepărtate şi întunecate?

— Ce păcat că umezeala asta ne-a distrus ceasurile, spuse un grăsan ce se aşezase în dreapta lui Hawkins. Dacă am fi avut vreun mijloc de măsurare a timpului am fi putut stabili runde şi am fi asistat la

un adevarat meci de box.

Hawkins dadu din cap în semn de aprobare. Apoi privi la cei patru din centrul arenei — la femeia semeața și barbara, la batrînul îngîmfat, la cei doi tineri barboși cu trupuri albe, lucitoare. Îi cunoștea pe amîndoi — Fennet fusese cadet pe ghinionista navă Lode Star. Clemens, unul din pasageri, care era cu cel puțin șapte ani mai vîrstnic decît Fennet, fusese prospector pe planetele de la limita cunoscută a Spațiului.

— Daca am avea pe ce sa pariem, spuse grasanul vesel, eu aș paria pe Clemens. Cadetul vostru nu are nici o șansa. A fost educat sa lupte corect. Pe cînd Clemens e obișnuit sa foloseasca vicleșuguri.

— Fennet e în forma, spuse Hawkins. El s-a antrenat în vreme ce Clemens și-a pierdut vremea dormind și mîncînd. Uita-te ce burta are!

— Nu e nimic rau daca ai carne sănătoasa și mușchi — replica grasanul, bătîndu-se pe burta.

— Nu va loviți la ochi și nu mușcați! — striga doctorul. Și fie ca cel mai bun sa cîștige!

Apoi se dadu înapoi dintre cei doi combatanți așezîndu-se lîngă Mary Hart.

Cei doi păreau stînjeniți și stăteau nehotărîți cu pumnii strînși și mîinile pe lîngă corp. Păreau să regrete că lucrurile au luat o asemenea întorsătură.

— Începeți odată! — țipă Mary Hart. Nu mă vreți? Veți trăi aici pînă la adînci bătrîneți și va fi greu fara o femeie.

— Pot să aștepte pîna cînd fetele tale se vor face mari — strigă una din prietenele ei.

— Daca voi avea vreo fată! — raspunse Mary. În ritmul asta nu prea cred sa am!

— Începeți! — strigara cei de pe margini. Începeți!

Fennet sparse gheața. Facu un pas șovaielnic înainte și lovi ușor cu pumnul drept fața neprotejata a lui Clemens. Nu fusese o lovitura tare, dar trebuie că fusese dureroasa. Clemens își duse mîna la nas, apoi o îndeparta și privi la sîngele ce-i pătase degetele. Mormăi ceva nedeslușit și înaintă greoi cu brațele desfăcute, gata sa prindă și sa zdrobească. Cadetul se retrase și îl mai lovi de doua ori cu dreapta.

— De ce nu da mai tare? — întreba grasanul.

— Vrei sa-și frînga oasele mîinii? Doar vezi ca nu poarta mănuși — raspunse Hawkins.

Fennet decise să acționeze mai ferm. Se înțepeni pe picioarele ușor departate și lovi din nou cu dreapta. De data aceasta evita fața celuilalt și lovi în abdomen. Hawkins fu surprins să constate ca prospectorul primea loviturile cu aparentă indiferența, probabil ca era mult mai solid decît parea la prima vedere.

Cadetul facu la timp un pas lateral și aluneca pe vegetația udă. Clemens se arunca greoi asupra lui. Hawkins putu să auda aerul care ieșea zgomotos din plămînii celui cazut. Brațele groase ale prospectorului încercuiră trupul lui Fennet, dar acesta își ridica genunchiul lovindu-l în vintre. Prospectorul gemu, dar îl strînse cu încăpățînare. Reuși sa-l apuce pe Fennet cu o mîna de gît și cu cealalta îi cauta ochii.

— Nu te atinge de ochi! — urla Boyle. Nu atinge ochii! Doctorul se lăsă în genunchi și prinse încheietura groasă a lui Clemens cu ambele mîini.

Ceva îl facu pe Hawkins sa privească în sus. Poate ca fusese un sunet, deși era greu de crezut, naufragiații se comportau ca niște spectatori dezlănțuiți la un meci de box. Nici nu puteau fi condamnați pentru asta, în fond era primul lucru mai deosebit care se întîmpla de la pierderea navei. Poate ca totuși un sunet l-a facut pe Hawkins sa privească în sus, sau poate un al șaselea simț pe care-l poseda toți astronauții de profesie. Ceea ce vazu îl facu să strige.

Deasupra arenei plutea un elicopter. Era ceva în aspectul acestuia, ceva subtil și straniu, care îi spuse lui Hawkins ca aparatul nu era pămîntean. Deodata, din pîntecul sau neted și strălucitor căzu o plasă făcuta, aparent, dintr-un metal mat. Aceasta acoperi pe cei doi combatanți, pe doctor și pe Mary Hart.

Hawkins striga din nou — un strigat fara cuvinte. Se ridica în picioare și alerga sa-și ajute tovarășii captivi. Plasa parea a fi vie caci se încolaci în jurul încheieturilor și gleznelor sale. Ceilalți naufragiați se grabira sa-l ajute pe Hawkins.

— Stați deoparte! — urla el. Împrăștiați-va!

Zumzetul ușor al rotoarelor elicopterului crescu în intensitate. Aparatul începu sa urce. Într-un timp incredibil de scurt arena deveni în ochii secundului nu mai mult decît o palida farfurie verde pe care mici furnici albe se agitau fara rost. Apoi elicopterul se ridica deasupra norilor joși și nu se mai putu vedea decît o albeața mișcatoare.

Cînd, în sfîrșit, începura sa coboare, Hawkins nu se mira sa vada turnul argintiu al navei spațiale asolizate între copacii joși ai unui platou.

Lumea în care au fost duși ar fi putut însemna o importanta îmbunatațire a situației fața de lumea pe care o parasisera daca nu ar fi intervenit greseala celor care îi capturasera. Cușca în care fusesera închiși cei trei barbați reconstituia cu o remarcabila fidelitate condițiile climatice ale planetei pe care eșuase Lode Star. Cușca parea de sticlă și prin duze aflate în tavan cădea continuu o ploaie fină și calda. Cîteva ramuri de ferigă formau un adăpost neinsemnat în fața curgerii continue a apei. De două ori pe zi o trapa aflata în fundul cuștii se deschidea și bucăți de burete întru totul similar celui folosit de ei erau aruncate inauntru. Exista, de asemenea, un orificiu în podeaua cuștii; prizonierii au presupus că avea o destinație sanitara.

De fiecare parte erau alte cuști. Într-una din ele era Mary Hart, singură. Tot ce putea face era să gesticuleze catre ei. Cușca din partea cealaltă conținea o creatura semanînd în linii generale cu un homar, dar aducînd totodata și cu o sepie. Dincolo de un culoar lat se vedeau alte cuști, dar nu-și puteau da seama ce conțin.

Hawkins, Boyle și Fennet stăteau pe podeaua umeda și priveau prin geamul gros, printre gratii, la ființele care-i examinau.

— Daca ar fi fost umanoizi — ofta doctorul. Daca ar fi avut o forma asemănatoare noua am fi putut încerca sa-i convingem că și noi sîntem ființe inteligente.

— Trebuie sa ne împăcam cu ideea ca nu au o forma asemanatoare — spuse Hawkins. Dacă situația ar fi inversata și noua ne-ar veni greu să credem că cele trei butoaie de bere cu șase picioare sînt semenii noștri.

— Încearca din nou teorema lui Pitagora — îi spuse lui Fennet.

Fără entuziasm, tînarul rupse ramurele din feriga cea mai apropiată. Facu bucațele mici. Apoi le așeza pe podeaua umedă astfel ca sa formeze un triunghi dreptunghic cu patrate pe toate cele trei laturi. Creaturile — una mare, una ceva mai mică și una micuță, îl priviră indiferente cu ochii lor plați și opaci. Cea mare își duse vîrful unui tentacul la un buzunar — creaturile purtau îmbracaminte — și scoțînd un pachet viu colorat îl dadu creaturii mai mici. Aceasta îi rupse ambalajul și începu sa introducă bucațele dintr-o substanta de culoare albastru deschis într-o deschizătura aflata la partea superioară care, fara îndoială, servea drept gură.

— Mi-aș dori sa fie permisa hranirea animalelor — ofta Hawkins. Mi s-a urît de ciupercile alea nenorocite.

— Să recapitulam — spuse doctorul. La urma urmei nu avem altceva de facut. Deci, am fost luați din tabăra noastra de un elicopter — șase dintre noi. Am fost duși la nava de patrulare — o nava care nu parea în nici un fel superioară propriei noastre nave. După cum ne asigura Hawkins, nava utiliza propul-

soare Ehrenhaft sau ceva cît se poate de asemanator...
— Exact — aprobă Hawkins
— Pe navă am fost ţinuţi în cuşti separate. Nu am fost maltrataţi, ni s-a dat hrană şi apa la intervale frecvente. Am asolizat pe o planetă ciudată din care nu am văzut nimic. Apoi am fost scoşi din cuşti şi duşi undeva, dar nu ştim unde. Camionul, sau cum s-o fi numind, s-a oprit, uşile s-au deschis şi două din aceste creaturi dotate cu plase i-au prins pe Clemens şi Miss Taylor şi i-au dus cu ei. De atunci nu i-am mai văzut. Noi am petrecut noaptea şi ziua următoare în cuşti individuale. În următoarea zi am fost duşi la aceasta gradină zoologica.
— Crezi că au fost supuşi vivisecţiei? — întrebă Fennet. Nu mi-a plăcut niciodată Clemens, dar...
— Mi-e teamă că da — răspunse Boyle. Cred că astfel au înţeles diferenţa dintre sexe. Din nefericire nu există nici o metodă de determinare a inteligenţei prin vivisecţie.
— Brute spurcate! — strigă cadetul.
— Uşor, fiule — îl consolă Hawkins. De fapt, nu-i poţi condamna. Noi facem vivisecţii asupra unor animale care seamănă mult mai mult cu noi decît semanăm noi cu aceste lucruri.
— Problema este, continuă doctorul, de a convinge aceste lucruri — cum le numeşte Hawkins — că sîntem fiinţe raţionale ca şi ele. Cum definesc ei oare o fiinţă raţională? Cum definim noi, în fond, o fiinţă raţională?
— Cineva care ştie teorema lui Pitagora — răspunse cadetul posac.
— Am citit undeva — spuse Hawkins, ca istoria omului este istoria descoperirii focului, a folosirii uneltelor...
— Atunci să facem focul — sugeră doctorul. Să facem cîteva unelte şi să le folosim.
— Să fim realişti. Nu avem nici un obiect cu noi. Nici dinţi falşi, nici măcar o proteză de metal. Chiar şi aşa... Făcu o pauză.
— Cînd eram tînăr exista obiceiul printre cadeţii de pe navele interstelare de a învăţa vechi arte şi meşteşuguri. Ne consideram ca fiind descendenţii direcţi ai vechilor navigatori ai corăbiilor cu pînze, astfel că am învăţat cum să matisăm funii şi fire, cum să facem lese şi noduri şi altele de acest fel. Apoi unul din noi a avut ideea de a face coşuri. Eram pe o navă de călători şi obişnuiam să împletim coşurile în secret, să le vopsim în culori violente şi să le vindem pasagerilor ca fiind suvenire de pe planeta dispărută Arcturus VI. A fost o scenă teribilă cînd căpitanul şi secundul au aflat...
— Ce vrei să spui de fapt?, întrebă doctorul.
— Tocmai asta. Ne vom demonstra dexteritatea manuală prin împletirea coşurilor. O să vă arăt eu cum se fac.
— S-ar putea să meargă, spuse Boyle încet. S-ar putea să meargă... Pe de altă parte nu uitaţi că anumite păsări şi animale fac acelaşi lucru. Pe Pămînt există castorul care ridică diguri ingenioase. Există apoi păsări care fac cuiburi ca parte a comportamentului de împerechere...

Directorul grădinii zoologice trebuie să fi cunoscut creaturi al căror comportament de împerechere să semene cu al păsărilor terestre. Căci după 3 zile de lucru susţinut la împletirea coşurilor, şi după ce utilizaseră toate ramurile de ferigă, Mary Hart a fost luată din cuşca ei şi pusă la un loc cu cei trei. După ce şi-a manifestat plăcerea de a putea sta din nou de vorbă cu cineva ea a fost destul de indignată să afle cauza mutării ei.

Era bine, se gîndea Hawkins somnoros, că Mary era cu ei. Încă cîteva zile de solitudine şi probabil ca ar fi lăsat-o nervii. Chiar şi aşa, faptul de a o avea pe Mary cu ei în cuşcă ridica unele probleme. Trebuia să-l supravegheze atent pe tînărul Fennet. Ba chiar şi pe Boyle trebuia să-l supravegheze.
Mary ţipă.
Hawkins se trezi de-a binelea. Putu să vadă silueta vagă a lui Mary — în această lume nu era niciodată complet întuneric noaptea — şi, la celălalt capăt al cuştii pe Fennet şi Boyle. Se ridică grăbit şi se apropie de Mary.
— Ce s-a întîmplat? — întrebă el.
— Nu... nu ştiu. Ceva mic, cu gheare ascuţite... a trecut peste mine.
— Oh, spuse Hawkins. Nu era decît Joe.
— Joe? — întrebă Mary.
— Nu ştiu exact ce este, el sau ea — răspunse Hawkins.
— Cred ca este un el, — spuse doctorul.
— Cine e Joe? — întrebă ea din nou.
— Trebuie să fie echivalentul local al unui şoarece — îi explică doctorul, deşi nu seamănă deloc. Vine pe podea şi caută resturi de mîncare. Încercăm să-l domesticim...
— Încurajaţi animalul? — ţipă ea. Vă cer să faceţi ceva cu el, imediat! Otrăviţi-l sau prindeţi-l! Acum!
— Mîine — spuse Hawkins.
— Acum! — ţipă ea din nou.
— Mîine — răspunse Hawkins ferm.
Capturarea lui Joe se dovedi uşoară. Două coşuri plate sprijinite ca valvele unei scoici au format capcana. Exista şi o momeală înăuntru: o bucată mare de ciupercă. O piedică ingenioasă făcea ca, la cea mai mică atingere a momelii capcana să se închidă. Hawkins care stătea întins pe patul său umed auzi un mic zgomot semnificînd închiderea capcanei. Apoi se auziră chiţăiturile indignate ale lui Joe şi micile gheare care scrijeleau împletitura grosolană a coşurilor. Mary Hart dormea. O trezi spunîndu-i:
— L-am prins.
— Atunci omorîţi-l — răspunse ea somnoroasă.
Dar Joe nu a fost omorît. Cei trei bărbaţi se ataşaseră de el. O dată cu venirea zorilor ei îl transferară într-o cuşcă pe care Hawkins o făcuse anume pentru el. Pînă şi Mary îşi schimbă atitudinea cînd văzu micul ghem de blană multicoloră zbuciumîndu-se în închisoarea sa. Ea insistă să-l hrănească şi se bucură cînd micile tentacule se întinseră şi luară o bucăţică de ciupercă din mîna ei.
Timp de trei zile se ocupară de Joe. În a patra zi, creaturile pe care ei le considerau drept îngrijitori intrară în cuşcă cu plasele lor îi imobilizară şi îi duseră cu ei pe Joe şi pe Hawkins.

Mi-e teamă că nu mai sînt speranţe — spuse Boyle. Hawkins a avut aceeaşi soartă.
— Probabil că l-au împăiat şi l-au expus în vreun muzeu — spuse Fennet cu un aer ursuz.
— Nu — spuse fata. Nu puteau face asta!
— Puteau — răspunse doctorul.
Brusc, uşa cuştii se deschise. Înainte ca cei trei să apuce să se refugieze în iluzoria protecţie a unui colţ, o voce spuse: Totul e în regulă, ieşiţi!
Hawkins păşi în cuşcă. Era proaspăt bărbierit şi începutul unei culori mai sănătoase îi îndepărtase paloarea pielii. Purta un fel de slip făcut dintr-un material roşu strălucitor.
— Veniţi — repetă el. Gazdele noastre îşi cer scuze şi ne-au pregătit o cazare corespunzătoare. Apoi, de îndată ce vor avea o navă pregătită se vor duce să-i ia şi pe ceilalţi supravieţuitori.
— Nu ne lua aşa de repede — îi ceru Boyle. Explică-ne despre ce e vorba. Cum au ajuns să descopere că sîntem fiinţe raţionale?
Faţa lui Hawkins se înnegură.
— Numai fiinţele raţionale — spuse el — pun alte fiinţe în cuşti.

Traducere: FLORIN BONCIU

SUMAR

■ Anticipaţia (*editorial*), **p.3** ■ Ştiinţa la frontierele cunoaşterii, p. 7 (*colaborează: D. Constantin, D. Drimer, C. Ionescu-Tîrgovişte, S. Marcus, C. Maximilian, I. Olteanu, I. Purica, H. Vasilescu*) ■ În pragul mileniului III de *Arthur C. Klarke*, **p. 33** ■ Cenaclul „Clepsidra" p. **36** ■ Blestemul, Renaşterea Poetului, Moartea lui Lişiţă de *Alexandru Ungureanu*, **p. 37** ■ Imagini în oglindă de *Răzvan Haritonovici*, **p. 47** ■ Împuşcă Lună de *Ovidiu Bufnilă*, **p. 48** ■ Casa cu etaj din colţul străzii de *Adrian Ionescu*, **p. 51** ■ Născocitoarea de *Daniela Piegai*, **p. 53** ■ Incident parţial color de *Viorel Mihalcea*, **p. 56** ■ Oraşul incert de *Valentin Dabija*, **p. 57** ■ Adevărul despre labirint de *Paul Ciocan*, **p. 58** ■ Steaua de veghe de *Alexandru Tom*, **p. 59** ■ Înălţarea de pe Alkaid de *Chris Morgan*, **p. 62** ■ **Speranţele literaturii** de *Bogdan Ivan*, **p. 65** ■ Univers SF, **p. 68** (*colaborează: I. Asimov, M. Columbeanu, I.D. Brana, S. Buzărnescu, F. şi C. Nanu, O.R. Spittel*). ■ Medalion Bogdan Ficeac,, **p. 81** ■ Încăpăţînare, Răbdare, Necunoscutul de *Mircea Ioan*, **p. 94** ■ Cenaclul „Helion", **p. 97** ■ Galaxia SF,, **p. 98** (*colaborează: S. Antohi, A. Babeţi, V. Bugariu, G. Bratu, M. Coman, I. Hobana, M. Opriţă, C. Robu, G. Szávai, R.G. Ţeposu*) ■ Medalion Andrei Scărlătescu,, **p. 129** ■ La marginea nopţii de *Dragoş Vasilescu*,, **p. 130** ■ Gheaţă şi stele de *Ugo Malaguti*, **p. 133** ■ Dosar 74 de *Cristian Mihail Teodorescu*, **p. 139** ■ De-a v-aţi ascunselea de *Arthur C. Clarke*, **p. 144** ■ Curcubeu pe cer de *Viorel Pîrligras*, **p. 148** ■ Timpul este umbra noastră de *Constantin Cozmiuc*, **p. 165** ■ Marea aşteptare de *James E. Gunn*, **p. 175** ■ Medalion Ioan Groşan, **p. 231** ■ Cenaclul „Prospectart", **p. 242** ■ Bolovanul de *Cristian T. Popescu*, **p. 243** ■ Frazbile şi granchioase de *Lewis Padget*, **p. 248** ■ Din nou acasă de *Dănuţ Ungureanu*, **p. 259** ■ Johnny Mnemonic de *William Gibson*, **p. 264** ■ Selima nu plînge niciodată de *Alina Ungureanu*, **p. 271** ■ Magma la cuptor, Gaură în cer de *Corneliu Omescu*, **p. 274, 295** ■ Medalion Marian Truţă, **p. 275** ■ Păsări lente de *Ion Watson*, **p. 281** ■ Medalion Doru Pruteanu, **p. 290** ■ A l'aveugle de *Gheorghe Păun*, **p. 296** ■ Vînătorii de *Dorin Davideanu*, **p. 290** ■ Generalului nu are cine să-i vorbească de *Victor Nanescu*, **p. 303** ■ Medalion Valerian Stoicescu, **p. 305** ■ Ultimul model de *Sorin Ştefănescu*, **p. 315** ■ Cuşca de *Bertram Chandler*, **p. 317**.

ALMANAH ANTICIPAŢIA 1989

REALIZAT DE REVISTA „ŞTIINŢĂ ŞI TEHNICĂ" EDITATĂ DE C.C. AL U.T.C.

Redactor şef: IOAN ALBESCU,
Redactor şef-adjunct: GHEORGHE BADEA,
Redactorul almanahului: VIORICA PODINĂ,
Prezentarea grafică: VALENTIN TĂNASE,
Corectura: ELENA IONESCU,
Tehnoredactarea: MIHAI VASILIEF,
Coperta: SERGIU NICOLA

TIPARUL EXECUTAT LA COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII" BUCUREŞTI SUB COMANDA Nr 80 132
ADMINISTRAŢIA: EDITURA SCÎNTEIA